

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the middle-left section of the page.

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the middle-center section of the page.

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the middle-right section of the page.

Bayrische
Staatsbibliothek
München

PHILIPPO III.
AUSTRIACO
REGI POTENTISSIMO.

FABIUS CAPYCIUS GALEOTA F.

I superioribus annis volumina duo, quasi foetus
duos enixus, Tibi, REX Optime, ac Potentissime, consecrandos
sensui, ut sub afflatu gloriosissimi Nominis Tui ad hominum famam

a a

ado-

adoleſcerent ; par erat in præſentia , ut hoc quoque volumen in hominum manus proditurum , aliquod de Tuo ſamine ſibi gloriæ lumen accenderet . Nam ſi illa , quæ privatarum controverſiarum labores continebant à me Advocato in judicialis fori palæſtra deſudatos , impetrarunt præſidium Majeſtatis Tuæ ; an eodem præſidio carebit hoc opus , quod *Fiscalia Reſponſa* complectitur ? Nempe ſi hæc verbis expreſſa meum Te clientem meruerunt ; eadem typis impreſſa deſperare non debent patronum eundem Te , ob cujus patrimonium vel tuendum , vel augendum fuerunt elucubrata . Si vero beneficiorum compensationem apud benemerentes , dicationes voluminum afferunt ; unus es omnium , REX Auguſtiſſime , cui ingenii mei monumenta juſtiſſime tradantur : ſi quidem unus fuiſti liberalitate in me , multò effuſiore , quàm ut illam animo complecti , aut officio ſuſtinere potuiſſem . Tu mihi contuuliſti Regii Conſilarii dignitatem : addidiſti in Regali tuo patrimonio Advocati Fiscalis poteſtatem , Præſidentis auctoritatem : cumulaſti denique Magiſtratu Regentis ampliſſimo in Supremo totius Italiæ Conſilio . Neque me tantùm honeſtiſſimis Tuæ benevolentiæ testimoniis , ac beneficentia commodis exornare , ſed ejuſdem etiam benevolentiæ conſuetudinem , beneficentiæque conſtantiam in filium meum conſervare voluiſti : quem adhuc adoleſcentem ad Regii Conſilarii munus evexiſti , quo propagetur in filio ampliſſimi Tui patrociniæ dignitas , cujus ſemen in patre poſueras . Atque hæc adeo ſingularia dignitatis inſignia , meæque familiæ decora , tanquam unum in acervum brevi collata , non magis erunt mei generis ornamenta , quàm monumenta beneficentiæ Tuæ . Quod ipſum cum ſit omnium opinione præſantiſſimum ; nemo non videt , quam infinitum , & incredibile quoddam ſit , quod Majeſtati Tuæ uterque debere nos profiteamur pro tam ſingularibus promeritis , quæ tam cumulata , tam inſigniter , tam conſtantly in nobis collucere voluiſti . Quocirca Tuum erit , REX Optime , ac Potentiſſime exigere , quantum voles ; noſtrum rependere , quantum poſſumus . Majora quidem vellemus nos poſſe , quàm reddimus : Tibi certè non poſſumus reddere meliora , quàm volumus . Vale : & Deus Te nobis per diu ſoſpitet .

AD LECTOREM.

*I*PSI edidi annis proximè dilapsis scripta aliquot, qua Advocatus composueram in privatis meorum clientium controversis. Nunc in lucem effero Responſa Fiscalia, dum in Regia Camera Advocati Fiscalis, aut Præsidentis personam agerem, ab eodem me conscripta: emissurus propediem, si per occupationes, ac valetudinem licuerit, alia quoque horum affinia Responſa. Et quamvis sentiam non deesse ex hoc Regno juris consultissimos, qui, editis ab se scriptis, veritatis lumen afferre studuerunt difficilibus, obscurisque quaestionibus: volui tamen ipse mihi, volui posterorum commodis, volui consuetudini Fori judicialis, in quo educatus, altusque videor, quantum esset in me situm, prospicere. Tu, amice Lector, equi bonique consule propositum meum juvanda posteritatis: precorque ut candido, alacrique animo mea scripta excipias, & complectare. Vale.

APPROBATIONES.

Al Signor Canonico Giovane.

ALESSANDRO LUCIANI VICARIO GENERALE.

Potest IMPRIMI. Neapoli ultima Januarii 1640.

Joannes Vincentius Juvenis Cimiliarca Canon. Deput.

I M P R I M A T U R.

ALEXANDER LUCIANUS VICARIUS GENERALIS:

Illustriss. ed Excellentiss. Signore.

Gio: Domenico Bove, supplicando espone à V. Ecc. come hà peso di far stampare dui volumi de' Responsi Fiscali del Spettabile Signor Regente Fabio Capece Galiota. Per tanto la sup- pua resti servita commetter la revisione di quelli à chi parerà all' Eccellenza Sua; acciò revitti pos- sa ottenere il Regio Imprimatur, e lo riceverà à gratia, ut Deus, &c.

Magnif. Reg. Conf. Arias de Mesa videat, & in scriptis referat. Sae Excellentiss.

CAPICIUS LATRO PROREGENS;

Provisum per Suam Excellentiam. Neapoli die 29. Januarii 1643.

Anastasius.

Locus † Signi.

Illustriss. & Excellentiss. Princeps.

Vidi libens, & legi libentius jussu vestro, hoc Responsorum Fiscalium syntagma. Agnovi sta- tim Auctorem, & manum: introspexi acerrimum ejus judicium, & ingenium excellum, ve- lut alterum Papinianum, miramque dexteritatem in nodosis quæstionibus fiscalibus differendis, ac elucidandis, cum stylo gravi, facundo, & omnium doctrinarum genere propemodum referto. Cen- seo igitur Opus hoc luce, & prælo dignum, cum in eo nihil, quod Catholicam pietatem, nec Regiam jurisdictionem offendat; immo omnia pro Rege, cujus jura semper ex diuturno munere acerrimè tutatus, prout decebat Magnum, & quàm Magnum Supremi Ordinis Italici nobilissimum Administrum, quem Ego magni semper habui, vel virtutis ejus, quæ eminent, vel summæ doctri- næ causa. Neapoli die 2. Februarii 1643.

Excellentia Vestra.

Additissimus Servus
Doct. D. Ferdinandus Arias de Mesa.

I M P R I M A T U R.

TAPIA REG. ZVFIA REG. SANFELICIVS REG.
AZCON REG. CAPYCIUS LATRO PROREG.

IN-

I N D E X

OMNIUM ARGUMENTORUM,

In hoc Responsorum Fiscalium volumine contentorum.

Argumentum Respons. 1.

Reg. Camerae Summariae auctoritas, ac jurisdictionis, praecipue quoad Mag. Cur. Vic. late describitur *Text. in l. nullum 12. C. de testibus* expenditur, ejusque dispositio, necdum in teste falsum deponente, sed etiam in quovis jurisdictionem offendente procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur. Quid in Clerico coram Jure laico falsum dicente, vel e contra: Delegatus eandem coercendi potestatem habet. Idem in Jure causarum civilium tantum. Milites an, & quando ad suum Jurem remittantur, & Apparitores qui, & a quo puniantur: Jure jurisdictionis, quam late pateat quoad dependentiam, & connexam. Praefectus apud Romanos, quis, quae ejus jurisdictionis, & cui comparetur. Jure minor praeveniens delinquentem, an ad majorem remittat, & quando, Custos carcerum ad quae teneatur. Pluraque alia de Magistratum Officio scitu digna in re proposita referuntur.

Dissertatio ad idem Respons. 1.

De Reg. Cam. Summ. ethymologia, origine, ac privilegiis Magni Camerarii, ac Praesidentium, aliorumque Officialium officiis, praerogativis, & immunitatibus late differitur. Nonnulla etiam de Camera reservata. De Officio Procuratoris Fisci, a cujus decretis, ac sententiis ad instar sententiarum Praefecti Praetorio reclamatio tantum ad idem Tribunal, explosa appellatione, citra executionis moram admittitur; damnato *Marino Frecc.* contrarium asserente, qui falso loquutus convincitur de Magistrorum Rationalium officio, eoque in Praesidentes postea translato, Privilegia diversorum Regum, ac Capitula de administratione Regii Patrimonii recensentur. De duplici Officialium salario cum literarum Regiarum interpretatione, de ejusdem Reg. Cam. Officialium, ac subditorum, tam in civilibus, quam in criminalibus fori praescriptione, etiam in delictis extra officium commissis, ad quod, tam vetera, quam nova rerum judicatarum afferuntur exempla. *Pragmat. 14. & 61. de Offic. Proc. Caesar.* quae obesse videbantur declaratio, ac intellectus asseritur. Pluraque alia haecenus de hac re non vulgata proponuntur.

Argument. Respons. 2.

Officialis translatus ad majus officium, sive minus, priorem dignitatem retinet, idemque stipendium, quod antea habebat, & fortius in Regio Consiliario translato ad officium Advocati Regii patrimonii in Regno.

Argument. Respons. 3.

Patruus, & Amita utrum admittantur ad successionem in feudis, tam antiquis, quam novis, tam jure communi, secundum usum feudorum, quam jure Constit. Regni, & quid in hoc fuerit additum, & immutatum, ex gratiis etiam novissimis. Quid item in fratribus, sororibus, & transversalibus Reges, & sapientes Regni in materia successionis feudorum enumeraverunt personas, & non gradus, etiam in gratiis de novo concessis. Feudum antiquum, vel paternum quod proprie dicatur, & idem potest dici antiquum quoad descendentes, novum vero quoad collaterales, quod dilucide explicatur.

Argument. Respons. 4.

Patruum, nec Amitam succedere nepoti in feudo novo fundatur, tam attenta gratia de anno 1507. & 1536. quam de anno 1586. & quando feudum dicitur novum, licet concedatur tanquam antiquum & nonnulla ad intellectum gratiae de anno 1605. circa successionem feudorum & *Capit. ex praesumptuose* enucleatur.

Argument. Respons. 5.

Gratiae circa extensionem successionis ad feuda per Invictissimos Regni Reges concessae ultra personas in Regni Constitutione comprehensas explicantur, & utrum in ipsis sint enumeratae, & facta extensio ad personas dumtaxat, vel etiam ad gradus. Patruus ex dispositione dictae Constitutionis utrum fuerit admissus in feudo antiquo, & quid gratiae in hoc de novo induxerint, etiam quoad Amitam in feudo antiquo, vel novo, in quo ex temporis supputatione defenditur *Apostilla*, quam recte sub nomine Magni *Bartholomei de Capua* inscripsit perdoctus *Consiliarius de Bobis*. Feudum idem potest esse antiquum, vel novum respectu diversorum, ex succedentibus per lineas diversas; ita ut unus admittatur, alter vero excludatur, & inibi exempla de clausula in investitura, *jure antiqui feudi*, & alia novo methodo explicata.

Argument. Respons. 6.

Hypotheca tacita legalis minori, Fisco, aliisque privilegiatis de jure competens, a quo tempore initium sumat, a tempore scilicet suscepti officii, sive concessi tituli, an vero a die inceptae, aut potius matris, sive dolosae administrationis, & a tutore, curatore, & patre administratore infertur ad Officialem, & quomodo hypotheca ante personalem obli-

obligationem oriatur. Tria considerantur in officio, titulus, acceptatio, & exercitium, verum duo priora prævalent. Privilegia quædam simplicia, quædam admixta contractibus, & à quo tempore vires sumant. Actus qui præsumatur præcedere. De solemnitate essentiali, & effectiva clausulæ, *donec benè, & fidelitèr te gesseris*, Conditionis eventus quando retrahatur, & privilegium Primipilare, quod etiam doti præferatur, & alia.

Argument. Respons. 7.

Princeps supremus in dubio ex sola investitura, vel privilegio transfert dominium, & possessionem, etiam alio non expresso, nam aliàs non esset speciale in Principe, & quatenus necesse esset constare de Principis voluntate, id locum haberet in rebus soli, secus in acquisitione jurium incorporalium, ut sunt officia, in quibus dari duplicem possessionem unam tituli, alteram facti. De clausulis, *quam investituram vim, & efficaciam veram, & realis possessionis*, & altera, *præstito tamen priùs solito iuramento de benè, & fidelitèr exercendo*, earumque viribus, & efficacia: & declaratur *lex Hispanica 23. tit. 13. partita 5.*

Argument. Respons. 8.

Hypotheca incipiat nè à die cœptæ, an à die malæ administrationis, sive a die concessi tituli, vel delati, an à die accepti officii. Hypotheca contrahitur ab initio obligationis, ejusque exordium semper inspicitur. Plura de tutore non gerente, qui pro contutore non solvendo, vel malè administrante, in subsidium tenetur, quæ adimplere debeat antequàm administret, ejusque obligatio, an à die delatæ tutelæ, sive acceptæ, an à die gestæ oriatur, quid in Fisci hypotheca in bonis Officialis. Plurima de contractibus conditionalibus, in quibus fit retractio, ac si contractus purè fuisset celebratus, & ab eo recedi non potest, ex communi DD. sententia, idemque in omnibus eandem rationem habentibus; & nonnulla de potestativa, & casuali conditione subtilissimè differuntur.

Argument. Respons. 9.

Civis Neapol. ex privilegio *Regiæ Pragmaticæ*, qui uxorem duxit Neap., & domum comparavit, si deindè per triennium absens fuit, nullis relictis liberis in Civitate, nec familia, sed uxore in Monasterio, an valeat interim adhuc absens immunitatibus Neap. in Dohana, & alibi stui. Plura ad intellectum, *Pragm. 1. de immun. Neapolit.* ubi declarationes, & decisiones antiquæ recensentur, & quando Civis originarius, vel allectus gaudeat privilegiis Civium, si onera non subeat, & quando sufficiat per alios illa subire.

Argument. Respons. 10.

Facultas introducendi, & vendendi nivem ad usum Civium cum jure prohibendi certo pretio taxato, & auèto, utrum gabella, aut vectigal censendum sit, aded ut ad Solum Regem Supremum Principem, cui jus est nova vectigalia erigendi competat,

non autem ad Civitatem subditam, licèt Regni Caput. De vectigalibus, & tributis plura, ad quem finem instituta, & cui jus sit illa imponendi, enumeranturque plura vectigalia à Rege imposita. Nix an sit in fructu, & an debeatur relevium ex eo, quod à feudatariis percipitur ex nivis venditione. De jure prohibendi in furnis, & molendinis prohibito sinè privilegio juris, vel hominis, & quid sit monopolium, quod solus Princeps ex causa licitum facit. De jurisdictione concessa Civitati Neapol. ejusque Decurionibus per Cap. Regis Ladislai, & Ferdinandi circa annonam, quod non extendatur ad jura vectigalium. De banis, seu edictis ad ubertatem contra Dardanarios. Civitates subditæ non possunt sinè Principis permisso nova vectigalia sibi imponere, & in impositione Fisco rata est tribuenda, & alia.

Argument. Respons. 11.

Substituens in officio quando pro substitutis tenetur. Et qui verè dicatur voluntarius, vel necessarius casus, & quando necessarius excuset præponentem. Regulam, qua substituens substitutum exhibendo liberatur in officiis publicis minimè procedere, præcipuè cum ultra jus commune ex pacto, sive statuto quis est obligatus. Eum, qui principalitèr se teneri promisit ad quæcunque à substitutis commissa, uti fidejussorem de iudicatum solvendo, non autem de iudicio fisci existimari, dilucidè pertractatur.

Argument. Respons. 12.

De officiis, quæ ab antiquis Romanorum militiis originem sumpserunt; præsertim verò Tabellionibus, Scriptoriis, & Actuariis. Qua ratione majoribus Magistratibus accedant, atque inter Regalia connumerentur, & de ipsorum Regalium natura, & prohibita alienatione, & commutatione omni jure, & gentium consuetudine, tum antiqua, tum nova; præsertim verò jure feudorum, & Regni. Item de ipsorum successione, quique veniant in his hæredum, et successorum appellatione, ubi ex dispensatione ad hæredes transeant, et an dicatur penes hæredem idem, vel novum officium, sub qua natura ipsorum in dubio sit dijudicanda concessio; utrum sub propria scilicèt regali, feudali, vel merè allodiali, quid ex hoc discriminis oriatur quodam juris effectum. Ex quibus verbis, et clausulis arguatur potius concessio facta in feudum, quàm in allodium, etiam si de Castro, sermo sit, tum jure communi, quàm Regni. De similitudine officiorum cum feudis, et beneficiis, licèt officia sint strictioris naturæ, et brevioris vitæ. De ipsorum personalitate, ita ut non possint exerceri per substitutum, nisi ex dispensatione, concurrente utriusque habilitate, saltem in potentia. De interdicta Clericis multiplici ratione officiorum secularium acquisitione, etiam data facultate substituendi. De remediis, et interdictis possessoriis in jurisdictionalibus, et Regalibus, quomodo justitiæ tituli adhæreant, ut nec possessio profit spoliato, ad hoc ut absque legitimo titulo restituatur, et quid de titulo colorato. Sensus *Cap. Regni Dudum*, aliàs *Ex præsumptiose* latè explicatur, et procedere ostenditur in omni-

omnibus juribus, in quibus Regi est reservata superioritas, optima ratione illud fundari de promptum ex jure communi, et ubique ferè gentium similia vigere statuta. De remediis directo Domino competentibus, tam jure communi, quam Regni pro adipiscenda corporali possessione jure consolidationis, tam in feudis, quam in Regalibus quibuscunque devolutis, in quibus utile dominium, vel administratio dumtaxat transferri consuevit.

*Argument. Apologia ad idem
præcedens Respons.*

Defenditur Dominus Regens Fabius Capycius Galeota à quodam ex modernis Scriptoribus in verissima doctrina, quam in celeberrima præcedenti Regalium, et præsertim officiorum disceptatione de stricta illorum interpretatione in successione, prohibitoque eorundem commercio in commutationibus, sive in alienationibus, sive Principis assensu tradidit. Hinc officiorum personalissima ratione; denuò pluribus demonstrata, ad sensum nostri Authoris contra potissimam Adversarii oppositionem concluditur, nimirum alteratis illis ad omnes generaliter hæredes, hæredes ibi descendentes esse interpretandos, atque insuper si fuerint pro hærede concessa, intelligendam esse concessionem de primo dumtaxat hærede, exemplo ususfructus. Quamobrem declaratur juxtà verum sensum contra Adversarii interpretationem *text. in l. antiquitas, C. de usufr.* ejusdemque ad comprobationem expenditur *text. in l. antiquitatem, & in l. corruptionem, C. de usufr.* Explicatur itidem *Bald. in cons. 59, nam. 5, lib. 3.* illumque ibi ostenditur in officio feudo admixto, & sic in diverso casu ejus, ad quem intulit Adversarius. Diluitur propterea ea distinctio, quam juxtà suum sensum Adversarius de officio mero, & mixto, ex eodem *Bald.* protulit. Ex quibus firmatur, officia quamvis ad hæredes transitoria, speciali pacto concedantur, adhuc personalia esse recensenda, atque officium, eo casu penes successorem, velut novum recipi: ad quod in terminis militiarum (sumptis *militijs*, pro ipsis officiis) perpenditur *text. l. fi. C. de pignor.* ubi est casus militiæ concessæ, ad hæredes transmissibilis, & cum facultate illam vendendi, ibique ad ejus *text.* intelligentiam exponitur, quæ nam sit illa summa, quæ post militantis mortem ex militantium placito, vel principali beneficio dari constituta erat Respondetur deinde Adversarii argumento, quod *ex text. in l. in annalibus, C. de legat.* juncta dispositione *l. si in singulos, ff. de ann. leg.* pro officiorum transmissibilitate, ad instar annui legati prætendit, ubi plura, an legatum annuum, ad *text. in d. l. si in singulos*, dicatur ad hæredes non transitorium, vel ratione conditionis in eo legato superintellectæ. Tum ostenditur, quòd officia, quamvis feudis pluribus assimilentur, non tamen propterea inter ea, utcumquè inferri posse, sed certo modo in quibusdam dumtaxat casibus: Hinc declaratur intellectus, qui nostro Authori fuit in doctrina *Marini Freccia* in casu fratris admissi ad feudum, in hac materia ab illo adducta. Respondetur similiter *textui leg. un. C. si liber. Imp. lib. 10.* unde transmissibilitatem ad extraneos hæredes in

officiis hæredibus concessis arguerat Adversarius. Et simul contra eundem declaratur theoricæ magistralis *Bar. in l. Gallus, §. etiam si parente, ff. de liber. & posthu.* Post hæc explicato *Bald. in l. fi. C. de pignor.* Respondetur ad id, quod ex ea parte contra nostrum Authorem deduxit Adversarius. Sic pariter Adversarii intellectus *ex text. in d. l. fin. & l. omnimodò, & l. imputari, C. de inoffic. testam.* quòd idem sit concedere officium pro hæredibus, ac cum potestate vendendi pro effectu transmissionis illius ad extraneos, improbatur. Et postremò ejusdem inductio *ex l. final. ff. de constitution. Princip.* sicut & alia quælibet ex generalibus juris regulis ad materiam officiorum accomodata reiicitur.

Argument. Respons. 13.

Bona bello capta, sive mobilia ea sint, sive immobilia quando nam capientium fiant? Quo jure? Quo bello? justo nè tantum? an etiam injusto? An tantum si cum Infidelibus bellum geratur? An etiam si inter Christianos? qua mora? an statim? an posteaquam in Ducis conspectum venerint? & pro quibus partibus? Item si ex hostium potestate, vi, atque armis ea bona vindicentur, quibusnam acquirantur? Variæ super ea re *Doctorum* opiniones principio examinantur, deinde verò cum *Angeli*, aliorumque communiori sententia aptè conciliantur. Quando nam præda dicatur incontinenti, vel ex intervallo recepta, quando intra hostium præsidia reducta, atque in tuto collocata, dilucidè, novitèrque explicatur. De postliminio, ipsius origine, virtute, effectu; Quibus personis; quibus rebus competat; An etiam ipsis interdum navigiis in vim privilegii. Denique de navium classibus, earumquè antiquo, ac vario usu.

Argument. Respons. 14.

Fiscus in venditione rei fiscalis sub hasta ultimo licitatori liberatæ, utrum restituatur, & restitutione semel concessa, an iterum restituendus veniat, etiam ad lucrum superveniens.

Argument. Respons. 15.

De falsitate, & falsi suspitione ex literarum mutatione, & superadditione in decreto subhastationis in publicis auctionibus coràm Principe, ipsius probatione criminis, privilegiis, effectibus, & pœna. De pactis, & conditionibus in licitationibus insertis. Quibus censeatur quis in auctione vincere. Quòd novissima licitatione attendatur publicis preconis inserta. De virtute relationis, & quòd non extendatur ad pacta insolita, & exorbitantia, quæ in venditionibus rerum fiscalium sunt nulla, & generalitèr dolum redolent: Quòd relatum, de quo constat attendatur, non referens, etiam in his, de quibus referens potest disponere. Demum quomodò, & quando Officialis, de cujus excessibus in exercitio admissis, certis jam constitit probationibus assumptis, suspendi debeat ab administratione officii, & beneficii. An valeat pactum in concessionè officii, quo suspensio prædicta tollatur, vel etiam differatur in eventum sententiæ diffinitivæ, quòd deciditur sigillatim

tim discussis causis, ex quibus hujusmodi suspensio favore publico est à jure inducta, aded ut exemptio, vel etiam dilatio velut contra bonos mores concessa nullo pacto censeri debeat, vel etiam expressè data ut nulla, prodesse non possit Officiali, quin prius saltem à detectis criminibus se purget.

Argument. Respons. 16.

Traduntur nonnulla ad declarationem celebriſſi *consil. Oldrad. 21.* & quando substitutio fuit facta sub nomine collectivo *familia*, vel *descendentium*, an dicatur vulgaris, an verò fideicommissaria, & quòd remaneat vulgaris, nisi ex validis conjecturis contrarium colligi possit, vel ex tractu temporis successivo, quæ latè examinantur, atque discutuntur.

Argument. Respons. 17.

Agitur de locatione Regiarum Gabellarum. Cui, quando, & quibus casibus facienda sit remissio mercedis Publicanis; seu Conductoribus ipsarum. Quòd dicatur damnum intolerabile, quivè casus fortuitus pro obtinendo restituro; Et de generali renunciatione facta cum juramento. Ac de mutatione monetæ, ubi ferè tota materia pertractatur, cum declarationibus ad Decretum generale Regiæ lunetæ delupèr editum quòdam solutiones faciendas, & de qua pecunia sit facienda solutio, magistralitèr continetur.

Argument. Respons. 18.

De remissione mercedis Arrendatoribus Regiæ Curie deneganda ob promissam solutionem per medium Bancorum, ac de intellectu dictorum verborum, *per mezo di banchi*, & *Regiarum Pragmaticarum* emanatarum pro mutatione monetæ, & Decreti generalis, & de ambiguitate verborum contrahentium circa solutionem mercedis, cui nocere debeant. Item quomòdò sit concedendum, vel denegandum restituro ex causa pestis, vel belli, copiosè differitur.

Argument. Respons. 19.

Ad veram declarationem Regiæ Pragmaticæ editæ *Tbori*, ejusque germanum intellectum pro Regio Fisco (rejectis declarationibus aliquorum *DD.* ac eorundem limitationibus, sive restrictionibus) ex verbis, & vi verborum ejusdem Pragmaticæ nonnulla, non minus erudita, quàm ingeniosa traduntur, quibus aliqua de revocatione privilegiorum, & revocatione domanii satis congruè adaptantur, ut nihil desiderari possit.

Argument. Respons. 20.

Exemplum an probet, si in judicio producat parte non citata, vel copia ei non tradita, atque non facta comparatione cum originali parte præſente, vel legitime citata.

Argument. Respons. 21.

In consultatione à Regiæ Majestate Proregi delegata

facienda cum ejus voto in re ad Fiscum Regii Patrimonii pertinente, his verbis, *que con el queſto pareyer, y de los d'esse nuestro Real Consejo se l'onbie consulta*, an exquirendum, ut interesse quoque debeat votum Tribunalis Regiæ Cameræ, ultra votum Collateralis Consilii, affirmativè, tam ex dispositione juris communis, quàm ex Regiis ordinationibus, stilo, & observantia, resolvitur, quòd si esset dubium, esse consulendum Regem, expectandamque secundam jussionem. Hinc Regiam Cameram esse Regium patrimoniale Consilium, & Præsidentes Regios Consiliarios, quibus cura est demandata Regiarum consultationum de rebus patrimonialibus, & plura de stili autoritate, ac rescriptorum, præſertim contrà Fiscum obtentorum nullitate.

Argument. Respons. 22.

Arrendatorum, sive publicorum vestigialium Conductorum crimina pateſcunt, perniciosque inde sequuta describitur. Residuum, peculatusque ut locum habeant, quæ requirantur. Publicani qui, & an il dici possint, qui vestigialia conducunt. Residuorum quæ sit pœna tam civilis, quàm criminalis: Inter residuum, peculatumque differentia, & quæ ejus sint pœnæ tam ex jure civili, quàm Codic. ac Regni. *Text. in l. sacrilegi, §. ff. ad leg. Jul. pecul.* hæc tènus haud benè perpenſus, ac intellectus, expeditur, ac de peculatu loquì clarè detegitur. *Ad text. in l. sacrilegi, §. Labeo*, exactè, ac plenè respondetur. Officialis, vel Administrator num peculatum committat, & qua pœna plectatur. Caratarii, seu in Arrendamento participes an verè publicani existimandi sint, ut conveniri possint. Præter asserta crimina furti quoque aliorumque graviorum criminum pœnas locum sibi vindicare, latè demonstratur, ac alia de peculatu accuratè differuntur.

Argument. Respons. 23.

De Principis potestate in genere, & an ordinaria potestate, etiam sine causa privilegia, & gratias revocare possit. De ejusdem potestate circa revocationem privilegiorum, etiam quæ in contractum transierunt, pretio accepto, vel ob merita; subdito, vel non subdito concessorum: & quando in contractum transire dicantur, ne revocari possint, latè differitur. Princeps justa exigente causa num privilegia, & contractus, fortius, & jus alteri quæsitum auferre possit, & an ad refectionem teneatur, ipsiusque assertioni credendum sit. Rex domanium num revocare possit, & vasallos infeudare, tam de jure, quàm Regni consuetudine. *Text. in l. intellectu, de jure jur.* perpenditur, ac declaratur. Quid si alienatio tendat in magnum Coronæ præjudicium; & quæ ea alienatio dicatur. Dominus directus directum dominium invito vasallo alienare non potest, sicut nec vasallus feudum, quod limitatur cum transfertur utile tantum, retento directo. Quid si vasallus cum Castri universitate alienetur, de consuetudine vetustissima Rex noster vasallos etiam invitos in feudum tradit, quæ consuetudo ubi viget, servanda: & quid operetur. Conclusio prædicta ampliatur, etiam in alienatione directi do.

dominii in Regno, tam in Rege, quam in Baronibus, Rege assentiente, ad instar consuetudinis Mediolanensis. Et quid in Rege Gallie, tam de jure, quam de consuetudine. Promissio de non alienando, sed de dominio perpetuo conservando iuxta de causa revocabilis, ipsiusmet contractus natura id suadente. Feudum à Principe etiam pecunia intercedente obtentus, non eò minus erit beneficium; idem in gratia, ac privilegio Principis, ob idque ad nutum revocabile. Quid si non subdito concedatur, fusè differitur. Rex domanium concedens nil juris transfert, sed retinet; Quæ retentio ei revocandi facultatem tribuit, idem cum domanii retentio Principis dignitati officiat, & deroget. Princeps successorem nùm ligare possit, ne regalia concedat. De Principis absoluta potestate, & clausulis derogatoriis, & earum viribus. Privilegium subdito concessum revocatur, nisi ad mensuram servitiorum, quæ commensuratio ad ea tantùm refertur, ad quæ is minimè tenebatur. Domanium Regi, & universitatibus quoque damnosum. *D. Reg. Tapie* decisio ad id asseritur, & prædictis minimè adversari, evidentè ostenditur. Demùm Regiæ Camere consultatio, ac plures Regiæ literæ circa idem asseruntur.

Argument. Respons. 24.

Utrum Terra in Regio dominio existens cum iterùm ex causis in dominium Baronis transeat, Jurisdictionis pretium eo casu totum Fisci compendio cedere debeat, vel totum Universitati, sive pars ejus, ut quemadmodùm corporum Baronialium pretium, quæ ut domanii efficerentur ipsa redemerat absque controversia Universitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretii totum, vel partem aliquam prætereundè possit, tribus distinctis casibus luculentè explicatur. Insupèr corpora, & introitus, quæ Universitati tempore domanii per Fiscum ceduntur remanere feudalia demonstratur.

Argument. Respons. 25.

Universitas ad Regium domanium admittitur si iterùm vendi contingat, an corpora domanialia per Regium Fiscum retenta, & in prima venditione comprehensa erint ei restituenda.

Argument. Respons. 26.

Emptor Oppidi domanialis in se assumens litis onus, quæ inter Fiscum, venditorem, & tertium quendam pendebat super ipsius Oppidi jurisdictione, an decisa jam lite contra Fiscum pretium simplex factum, si non evictionem, repetere valeat, adeò ut ex eo dubii eventus onere, id remisisse minimè intelligatur. Item emptoris scientia qualis obfit, ne evictionem, re evicta, consequatur. Denique illius oneris suscipiendi consensus quid in casu præsentis operetur, dilucidè examinatur.

Argument. Respons. 27.

Princeps distrahere an possit terras domaniales, non obstantibus quibuscunque privilegiis, ut ex præ-

tio dimittatur creditor, cujus pecunia fuit versa in publicam, utilem, & necessariam causam belli. Et quid si talis creditor retineat bona necessariè restituenda pro executione capitulorum pacis.

Argument. Respons. 28.

An Princeps ex privilegio Fiscus competenti in venditione rerum cum privato communium, possit vendere jurisdictionem super fumantibus in Casalibus domanialibus cum omni prærogativa, etiam transferendo jurisdictionum species, & corpora per prius aliis concessa, & translata, quæ in feudum, vel allodium iusto titulo per concessionarios possidebantur, sive titulo lucrativo, sive oneroso, latè, & nervosè differitur. Ad quod expenditur pro Fiscus *text. l. multum interest. C. de comm. rev. alien. & l. unic. C. de vendit. rer. Fiscal. cum priv. comm.* Respondetur ad illud, quod objicitur ex *text. in l. si quis duas 6. §. si quis partem, ff. comm. præd. & aliis similibus.* Demonstratur, prædictum privilegium fiscale sibi locum vindicare nedùm in toto consistente solido, & uniformi, sed etiam in toto integrali, ac etiam generali, vel universali, & latè propterea ad materiam expenditur dictio, *totum*, & præsertim in subiecto casu adinveniri ostenditur communionem, juxta terminos prædicti fiscali privilegii, inter species jurisdictionis aliis concessas, & translatas, cum ipsa jurisdictione in prædicto casu transferenda. Illudque privilegium habere locum, etiam in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, & in re Fiscus cum aliis obligata, quinimò & in re, quam Fiscus habet communem cum Republica, Civitate, vel aliis personis privilegiatis & procedere etiam in re dividua, & singularitèr animadvertitur, extendi etiam in pœnis, illudque esse favorabile, quapropter multa de jure, *Portulanæ*, sive per mare, sive per terram discutuntur. Et tandem pro Fiscus in prædicta questione in Collaterali Consilio fuisse decisa conclusitur.

Argumentum primum Respons. 29.

Decis. 1.

Jus Civitati competens tanquam capiti revocandi Casalia distrahta ad libertatem domanii, an venditionis executionem impediat. *Text. in l. dudum, ff. de contrab. empt. pluribus exornatur. Pragm. 63. de offic. Procur. Cesar.* declaratur, ac nonnulla incidentèr traduntur apprimè necessaria ad officium Postulorum, & materiam extracti onum, ut fraudibus occurratur.

Argument. ejusd. Respons.

Decis. 2.

Terminus ad denunciandum Procuratori an concedendus, si calumniosè petatur, & quando. Reclamatio an permittatur à parte decreti, & quid si contineat capita connexa, vel separata. Feudum an, & quando pervenire possit ad manus mortuas, vel semper visas, ad intellectum *Prag-*

matica 4. de feud. communiter nuncupata novem capitam.

Argument. ejusd. Respons.

Decis. 3.

Prælationes quæstione pendente an sit remoranda possessionis traditio. Consensus cum reservati-
one adhibitus an pro præstito habeatur.

Argument. ejusd. Respons.

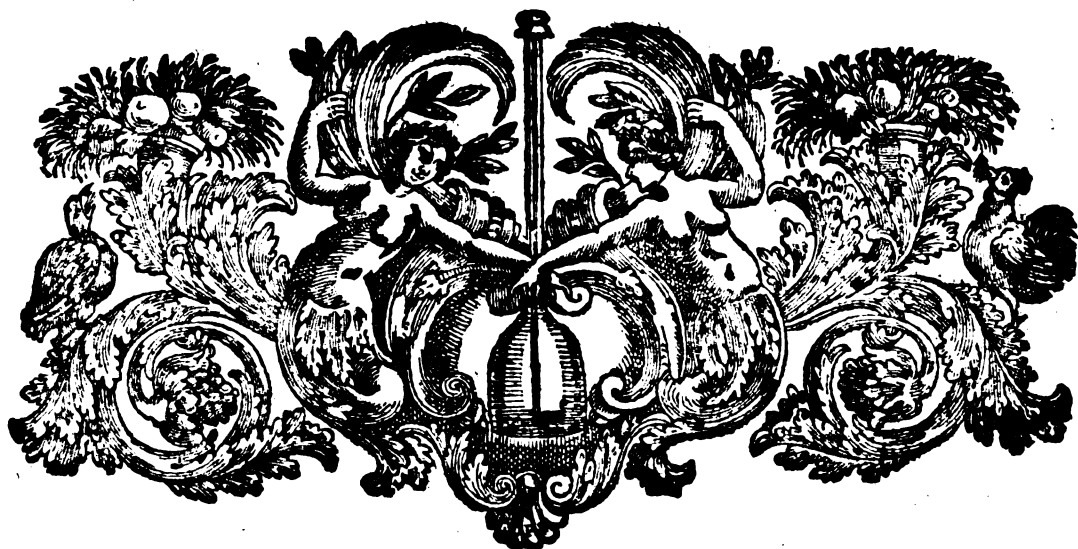
Decis. 4.

Bina decreta an possunt in eodem confesso proferi. Juris articulus reservatus in primo decreto habente executionem paratam, illo non executo, num possit terminari, & quando. Civitati prælationem competere distracto Casali in cujus territorio dominium, vel jurisdictionem civilem habet. *Text. in l. 2. C. de comm. rer. vend. & in l. 1. §. 1. C. de vend. rer. fiscal. cum priv. lib. 10. exornantur, & declarantur.*

Argument. Respons. 30.

Utrum generale decretum per Regiam Cameram in

Collaterali Consilio, præcedentibus literis sue Catholicæ Majestatis emanatum, quo generaliter ob publicas imminentes, & urgentes hac tempe-
state necessitates, ob defensionem Status Medio-
lanensis à Gallorum incursionibus, fuit provisum,
esse procedendum ad venditionem terrarum do-
manialium, afficiat Civitatem Bitonti, præten-
dentem, se eo decreto non ligari. Primum, ex quo
non fuerit tunc temporis in eam causam citata,
insuper quia decretum fuit latum referente pro
Commissario, qui in causis aliarum venditionum
eorum domanialium intervenerat uti Fisci Advo-
catus, quapropter penitus examinatur articulus,
quando Judex, ex quo in causa fuit Advocatus,
judicare non possit. Item an parte præsentem cita-
tio requiratur. Deinde an in locum primi Judicis
alio subrogato, nova citatio sit coram Judice sus-
fecto facienda. Ad idem pro subiecto casu discus-
titur articulus, quando, & in quibus casibus ob-
stet exceptio rei judicatæ. Demùm quibus in ca-
sibus terminus conceditur, dilationes restringun-
tur, & quomodo in his procedatur tam de jure
communi, municipali, quam de stilo nostrorum
Tribunalium, ubi ad rem de Principis rescripto-
rum, *justitiam fieri*, præcipientium, interpre-
tatione postea connectuntur,

INDEX INTELLECTUUM

Tum jurium, quæ in hoc Responsorum Fiscalium volumine expli-
cantur, tum Doctorum, quorum sententiæ recipiuntur,
impugnantur, & declarantur.

Ex jure canonico.

Cap. 1. extra de privil. lib. 6. resp. 1. num. 16. fol. 5.
Cap. intellecta extra de jur. jur. resp. 23. num. 131. fol. 245. num. 123. & 125. fol. 24. & num. 121. fol. 245.
Constit. extravag. Innoc. VI. incipiens ad Regnum Sicilia resp. 23. num. 221. 222. & 223. fol. 251.

Ex jur. civ. Digestorum.

L. ab bestibus, ff. de capt. & postlim. revers. resp. 13. num. 22. 23. & 24. fol. 145.
L. ait prator, §. questum, ff. de min. resp. 14. num. 12. fol. 172.
L. bovarum, ff. rem ratam haberi, resp. 8. num. 26. fol. 60.
L. dndum, ff. de contrab. empr. resp. 29. num. 78. fol. 307.
L. hac lege 11. ff. ad l. Jul. pecul. resp. 22. num. 37. fol. 232.
L. in singular, ff. de annulat. resp. 12. in apologia, num. 56. fol. 136.
L. item verb. ratum, §. item si forte, ff. de rei vendic. resp. 27. num. 7. fol. 283.
L. lege Julia de residuis, §. hac lege, ff. ad l. Jul. pecul. resp. 22. num. 22. fol. 230.
L. Larius, ff. de evict. resp. 27. num. 6. fol. 283.
L. postliminiam, ff. de captiv. resp. 13. num. 155. fol. 262.
L. proponebatur, ff. de Judic. resp. 29. decis. 2. n. 24. fol. 312.
L. questum, ff. de privil. credit. resp. 27. num. 29. fol. 285.
L. recte dicimus, §. quintus musius, ff. de verb. signif. resp. 28. num. 96. fol. 295.
L. sacrilegi 9. §. fin. ff. ad l. Jul. pecul. resp. 22. n. 24. & 28. fol. 230. 231. & num. 66. fol. 234.
L. si captivus, §. expulsus, ff. de captiv. resp. 13. num. 25. fol. 145.
L. licet, §. si debitori, ff. quib. mod. pign. vel hypot. resp. 12. num. 77. in Apolog. fol. 138.
L. si pactum, ff. de probat. resp. 12. num. 103. fol. 89.
L. si quis duas 6. §. si quis partem, ff. com. prad. resp. 28. num. 10. fol. 290. & num. 98. fol. 295.
L. si unus, §. item si pactus, ff. de pact. cum glos. vers. singulas, resp. 30. num. 36. fol. 322.

Cod.

L. 1. & 2. C. de quad. prescript. resp. 28. num. 93. fol. 295.

L. 2. C. de com. rer. alien. resp. 29. decis. 2. num. 20. fol. 312. & resp. 28. num. 12. fol. 296.
L. 2. C. de sponsalis, resp. 1. num. 35. fol. 6.
L. 4. C. de offic. Ref. Provinc. resp. eod. n. 27. fol. 6.
L. fin. C. de constit. Princip. resp. 12. in Apolog. num. 105. fol. 141.
L. fin. C. de edict. Divi Hadrian. tollend. resp. eod. num. 372. fol. 117.
L. fin. C. de pignor. resp. eod. num. 51. fol. 136. & num. 96. fol. eod. & num. 102. fol. 140.
L. fin. C. quand. nul. tutel. offic. resp. 6. num. 16. fol. 50.
L. ambiguitatem C. de usufruct. resp. 12. num. 24. fol. 133.
L. antiquitas, resp. eod. num. 4. 5. & 7. fol. 131. & 132. & num. 19. fol. 133. & num. 27. fol. eod. & num. 32. fol. 134.
L. bene à Zenone C. de quad. prescript. resp. 19. num. 2. fol. 214. & num. 26. fol. 215. & num. 63. & 66. fol. 217. & 218.
L. corruptionem, C. de usufruct. resp. 12. num. 25. fol. 133.
L. cum oportet, §. ut. C. de bon. que liber. resp. 6. num. 9. fol. 49.
L. de creationibus C. de Episc. Aud. resp. eod. n. 16. fol. 50.
L. de militibus 8. C. de custod. & exhibit. rec. resp. 10. num. 22. fol. 5.
L. in annalibus C. de legat. resp. 12. in Apolog. n. 56. fol. 136.
L. nullum penitus 12. C. de testib. resp. 1. num. 1. fol. 3. & num. 12. fol. 4. & num. 34. fol. 6.
L. omnimodo, §. imputari C. de inoff. testam. resp. 12. num. 13. fol. 81. & in Apolog. ejusdem resp. n. 103. fol. 140.
L. omnium 6. C. de vectigal. resp. 10. num. 26. fol. 70.
L. pro officio C. de administrat. tutel. resp. 6. num. 3. & 4. fol. 49. & num. 20. fol. 50.
L. si fundum 27. C. de evict. resp. 26. num. 4. & 6. fol. 280.
L. si post perfectam C. cod. d. resp. 26. n. 15. fol. 281.
L. unica C. si liberal. Imperial. lib. 10., resp. 12. in Apolog. num. 80. fol. 138. & num. 86. fol. eod.
L. unica C. de vendit. rer. Fiscal. cum privat. comm. res p. 28. num. 8. fol. 289.

Auth.

Auth. qua in provincia, C. ubi de crim. agi oportet, resp. 1. num. 15. fol. 4.
Auth. ut omnes obdiant lud. provin. resp. eod. n. 14. fol. 44

Feud.

Feud.

Capit. Imperialem, §. *præterea Ducatus de prohib. feud. alien. per Feder.* resp. 23. num. 170. fol. 247.
Cap. 1. de daob. frat. de nov. benef. resp. 12. num. 103. fol. 89.

Capitul. Regn.

Cap. Regn. Carol. I. secundam Nigrum 62. in ord. sub tit. *de ordinand. sub official.* resp. 11. num. 13. 14. & 15. fol. 76. & 77.
Cap. Reg. Robert. incipiens *novis morbis de compilat. & composit. ration.* resp. 1. dissert. 1. num. 34. fol. 16.
Cap. dudum, aliàs *ex præsumptuosè*, resp. 12. cap. 10. in princ. fol. 116. & §. 2. fol. 119. & §. 3. num. 439. fol. 125.
Constit. Regn. Constitutionem divæ memoria, resp. 12. num. 163. fol. 95.
Officiales Reipublica, resp. 22. num. 53. & 55. fol. 232. & 233.
Scire volumus, resp. 12. num. 159. fol. 95. & n. 462. fol. 128.
Si quando fortè, resp. 1. dissert. 1. num. 35. fol. 16.
Ut de successioneibus, resp. 3. num. 6. fol. 37. & resp. 4. num. 1. fol. 39. & resp. 5. num. 5. & 8. fol. 43.

Pragmat. Reg.

Pragm. 7. de camb. in noviss. edit., resp. 18. num. 2. & 3. fol. 203.
Pragm. 1. de caus. decid. resp. 29. num. 38. fol. 304.
Pragmat. edita die 25. Septembris anni 1625. qua fuit ordinata deductio ducatorum 20. pro quibuslibet centum, resp. 18. num. 44. fol. 109.
Pragm. 4. de feud. resp. 29. decis. 2. fol. 310.
Pragmat. 1. de immun. offic., resp. 9. num. 16. fol. 63.
Pragmat. 18 sub tit. de mones. in novissima edit. resp. 18. num. 44. fol. 209.
Pragm. 1. num. 3. 4. 9. & 10. sub tit. de offic. Procur. Cesar. resp. 1. dissert. 1. num. 54. fol. 19.
Pragm. 14. sub eod. tit. di. dissert. num. 115. & 116. fol. 25.
Pragm. 61. sub eod. tit. d. dissert. num. 118. 119. & 120. fol. 25. & 26.

Pragmat. 63. sub eodem tit. resp. 29. num. 83. fol. 308.
Pragm. 1. de requæat. & suspens. gratiar. resp. 12. & num. 212. fol. 100.

Grat. Reg. concess.

Edita in anno 1507. registrata in pragmat. 6. de feud. patrum admittens ad feudi successionem, resp. 5. num. 5. fol. 43.
Edita in anno 1536. registrata in pragmat. 12. de feud. vocans Amisom, resp. eod. d. num. 5.
Edita in anno 1586. registrata in pragmat. 19. de feud. admittens fratres, sorores, & eorum filios tantum in feudo novo, resp. eodem num. 32. fol. 45.
Edita in anno 1605. registrata in pragmat. 31. de feud. concedens facultatem de feud. in beneficium nascutorum de familia filiabus exclusis resp. eod. n. 20. fol. 44. & num. 42. & 46. fol. 46. & 47.

Rit. R. C. Sum.

De currib. salm. & quartucc. resp. 10. num. 41. fol. 71. & num. 66. fol. 74.

Rit. M. C.

Rit. 49. 51. & 61. loquentes de delictis Officialium, resp. 12. num. 71. fol. 86.

Consulat. mar.

Cap. 297. incipiens, nave, o naviglio, sub tit. de nave pigliata, e recuperata, resp. 13. num. 180. fol. 165.

Leg. Hispan.

L. 7. possessio in principio, tit. 4. partit. 5. resp. 7. num. 18. fol. 55.
L. 23. tit. 13. partit. 5. resp. eod. num. 23. fol. 55.
L. 57. tit. 6. partit. 1. resp. 12. num. 250. fol. 104.
Pragmat. 4. edita Thor. in 1. cap. de possessor. non turb. resp. 19. num. 1. 3. 14. & 15. fol. 214. num. 17. & 18. fol. eod. num. 47. & 51. fol. 216. num. 56. fol. 217. num. 69. fol. 218. & num. 92. fol. 219.

INDEX DOCTORUM,

Quorum dicta recipiuntur, declarantur, vel confutantur.

- A** Nchar. in cons. 402. respons. 18. num. 43. fol. 209.
Andr. de Ifern. in §. pratorca Ducatus, num. 45. respons. 23. num. 165. fol. 247.
In §. huius autem generis ex quibus caus. feud. amitt. respons. 24. num. 64. fol. 273. & respons. 28. num. 43. fol. 292.
Anellus Amatus consil. 99. respons. 19. numer. 59. fol. 217.
Antonius Fab. in suo Cod. diffinit. 1. lib. 8. tit. 6. in quibus caus. pign. tas. contrab. tom. 2. respons. 6. num. 33. fol. 51.
Aymon Cravett. in consil. 6. n. 109. respons. 15. n. 120. fol. 187.
Bald. de Perus. in l. sed & milites, §. quastum, ff. de excusat. tutor. r. spons. 6. num. 41. fol. 51.
In consil. 159. num. 5. lib. 3. in Apolog. ad resp. 12. num. 35. fol. 134.
In consil. 175. lib. 1. respons. 28. num. 127. fol. 297.
In l. fin. C. de pignor. dict. apolog. num. 96. & 97. fol. 140.
In l. qui se patris, C. und. lib. respons. 23. num. 38. fol. 238. & num. 271. fol. 256.
Barbat. in cons. 38. post n. 8. lib. 1. respons. 13. n. 194. fol. 166. num. 214. & 216. fol. 168.
Bart. in l. 1. §. quod novissimi, ff. de publican. resp. 12. num. 16. fol. 77.
In l. Gallus, §. etiam si à parente, ff. de lib. & posthum. in Apologia ad responsum 12. numer. 90. fol. 138.
Cabel. in decis. 88. num. 12. respons. 13. numer. 34. fol. 147.
Camer. in cap. Imperialem, fol. . . respons. 29. n. 48. fol. 305.
Cayc. decis. 129. respons. 8. num. 16. fol. 58. dec. 166. respons. 23. num. 310. fol. 260. & num. 319. fol. 261.
Carol. de Tap. decis. 6. respons. 23. num. 36. fol. 237. Decis. 5. eodem respons. num. 351. fol. 264.
Castill. decis. 142. part. 2. respons. 13. n. 172. & 173. fol. 164.
Claper. decis. . . . caus. 6. quast. 2. respons. 14. n. 40. fol. 174.
Covarr. in reg. peccatum, p. 2. §. 11. post num. 8. respons. 13. num. 119. fol. 158.
In cap. Rainat. §. 2. num. 7. de testam. respons. 16. num. 33. fol. 194.
Cuman. in l. Gallus, §. quidam rectè sub num. 9. ff. de lib. & posthum. resp. 16. num. 36. fol. 195.
Decian. respons. 44. lib. 4. respons. 9. num. 20. fol. 63. & num. 21. fol. 64.
Dec. in cons. 95. respons. 16. num. 11. fol. 192. In cons. 98. respons. eod. num. 31. fol. 194.
Donell. in comment. l. 4. cap. 21. respons. 13. num. 42. fol. 143.
Franc. Rip. in l. 1. ff. de acquir. poss. respons. 13. n. 60. fol. 150.
Glos. Marin. de Caraman. in Constitut. Ut de success. verb. habeant, respons. 5. num. 8. fol. 43.
Gregor. Lopez l. 23. tit. 3. part. 5. respons. 7. num. 20. fol. 55.
In l. 26. tit. 26. glos. metido, respons. 13. num. 168. fol. 164. & num. 170. 171. & 178. fol. 165.
Herculæ. in l. 2. ff. de acquir. poss. respons. 13. num. 57. & 58. fol. 149.
Jacob. Anell. de Bottis in Constitut. Regn. Ut de success. verb. non succedunt, respons. 5. num. 10. fol. 43.
Jacob. de Aren. in l. pro officio, C. de administr. tutor. resp. 6. num. 13. fol. 50.
Igneus in repetit. l. donationes, quas dives, C. de donat. inter vir. & uxor. à num. 6. usque ad 26. respons. 23. num. 231. fol. 252.
Joann. Andr. de Georg. in repet. feud. respons. 23. num. 347. fol. 264.
Joann. Anton. Lanar. in cons. 17. respons. 12. num. 383. cum sequent. fol. 118.
Joann. Anton. de Nigris in c. 62. de ordinand. suboffi. cialib. resp. 11. num. 13. fol. 76.
Joann. Bolognet. in l. 1. ff. de acquir. poss. respons. 13. num. 68. fol. 161.
Joann. Domin. Tasson. in pragmat. de antefat. vers. 3. observat. 3. §. 14. vers. Regens dicitur, respons. 1. num. 80. fol. 9.
Joann. Fab. in l. 2. C. de offic. Prefect. Urb. resp. 1. num. 21. fol. 5.
Joann. Franc. de Pon. in lect. 12. num. 30. respons. 4. num. 21. fol. 41. & cons. 158. 2. vol. respons. 28. num. 106. & 111. fol. 296. in tract. de pot. Proreg. sub tit. de divers. provis. 6. faciunt etiam banna, num. 4. respons. 1. num. 70. fol. 8.
Lucas de Penn. in l. si quis barbarix, C. de re milit. lib. 12. resp. 13. num. 226. fol. 169.
In l. unica, C. de capit. Civi. censib. eximen. lib. 11. respons. 23. num. 213. fol. 250.
Marc. Anton. Peregrin. de fideicom. artic. 19. n. 8. respons. 16. num. 37. fol. 195.
De jur. Fisc. lib. 6. tit. 4. in princip. respons. 25. num. 49. fol. 81.
Marin. Frecc. lib. 1. de subfeud. tit. de offic. Magist. Camer. num. 15. & 16. respons. 1. n. 47. fol. 18. & num. 56. fol. 19.
Mart. Laud. in c. 1. de bit, qui feud. dar. poss. respons. 23. num. 144. fol. 246.
Matib. de Assib. in decis. 230. respons. 1. n. 6. & 8. fol. 4.
In decis. 195. resp. 12. num. 408. fol. 120.
In decis. 307. respons. 25. num. 36. & 37. fol. 277.
In Constit. Regn. Officialis Republica, resp. 22. num. 54. fol. 232.
In §. si quis fecerit, quo temp. mil. 3. notab. num. 11. respons. 23. num. 188. fol. 248.
Matth. Wesemb. in paratit. ad tit. de leg. lul. pecul. re-

- respons. 22. num. 31. fol. 231.*
In paratit. ad titul. 50. Digestorum titul. 15. de capt. & possil. revers. respons. 13. n. 43. fol. 148.
Molin. de iustit. & jur. tom. 1. tract. 2. cap. 118. respons. 13. num. 118. fol. 158. & num. 123. 124. & 125. fol. 159.
Neviz. in consil. 12. inter cons. Bruni, respons. 23. num. 196. fol. 249. & num. 245. fol. 253. & 287. fol. 257.
Oldrad. de Pont. in consil. 21. respons. 16. num. 1. fol. 191.
In consil. 159. resp. 23. num. 118. fol. 244.
Pascual. in tract. de pat. potest. par. 1. cap. 1. num. 83. respons. 23. num. 345. fol. 263.
Petrus de Gregor. de feud. part. 5. quest. 3. num. 22. respons. 5. num. 52. fol. 47.
Revert. in decis. ult. in 4. volum. respons. 8. num. 12. fol. 57.
Rosental. in synops. feud. to. 1. cap. 2. conclus. 9. q. 12. resp. 3. num. 30. fol. 39.
In cap. 2. conclus. 12. par. 1. respons. 4. n. 22. & 24. fol. 41. & resp. 5. num. 33. fol. 45.
Salycet. in l. pro officio, C. de administrat. iur. respons. 6. num. 20. fol. 50.
Scacc. de comra. & camb. §. 1. quest. 1. num. 144. respons. 13. num. 116. fol. 158.
Socin. jun. in l. 1. num. 65. ff. de acquirend. poss. d. respons. 13. num. 70. fol. 151.
Socin. sen. in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 9. ff. de lib. & posthum. respons. 16. num. 32. fol. 194.
Vincent. de Franch. in decis. 722. respons. 1. n. 81. fol. 9. In decis. 627. respons. 12. num. 318. fol. 112.
In decis. 87. respons. 30. num. 10. fol. 321.
In voto per eum transmissio ad Catholicam Majestatem in causa Casalium Cosentia, resp. 23. num. 334. fol. 262.

9. q. 12.
2. q. 24.
cui. re.
144. re.
J. d. re.
9. ff. de
l. 194.
1. fol. 9.
Majo
esp. 23.

RESPONSA FISCALIA SELECTIORA,

Quæ potissimum pro defensione Regii Neapolitani Patrimonii,
tùm in foro Reg. Camera Summaria, tùm Conventibus
Judicum delegatorum, tùm Regiis Collaterali
Neapol. ac Supremo Italiae Con-
siliis, prodire.

*Cum eorundem Senatuum Decisionibus, seu Notis
rerum judicatarum.*

FABIO CAPYCIO GALEOTA
PATRICIO NEAPOLITANO.

Ex Regio Consiliario primùm in Fiscis Patronum, deindè in Reg. Camera Summaria Præsidentem,
mox apud Potentissimum Hispaniarum Regem in Supremo Italiae Consilio in
Regentem adscito, ac Duce Rheginæ creato

AUTHORE

SUMMARIUM.

- 1 **T** Ext. in l. nullum penitus 12. C. de testib. in-
ducitur.
- 2 Declaratur procedere non tantùm in teste falsum de-
ponente, verùm etiam in eo, qui quovis modo
etiam non sui Judicis jurisdictionem offendat, ex
communi DD. sententia, & num. 4.
- 3 Concesso aliquo, & ea concessa intelliguntur, sine
quibus id commodè explicari non potest.
- 5 Dispositionem text. d. l. nullum, Glof. etiam in te-
ste clerico procedere affirmat, in quo varia DD.
sententia referuntur.
- 6 Sac. Consil. contrariam Glofæ opinionem uti tutio-
rem sequutum fuisse, testatur Afflic. decis. 230,
& eam communem, & ab omnibus receptam,
num. 8.
- 7 Judex secularis tunc de clerici falsitate cognoscere
potest, cùm necessariò causæ principalis decisio-
nem falsitas depositionis respicit.
- 9 Laicus coràm Judice Ecclesiastico falsum deponens,
ab utroque Judice plecti potest, datur tamen præ-
ventioni locus.
- 10 Delegatus Principis, quàmvis contra testem juris-
dictionem non habeat, potest tamen eum falsum
coràm se deponentem punire, ex receptiori opi-
nionem, & idem in inferiore à Principe, dummo-
dò ei criminalis coercitio nominatim non sit inter-
dicta, num. 11.
- 12 Dispositio d. l. nullum, nunquam deficere potest,
cùm procedat solùm in Judice incompetente, non
etiam in Judice incapace.
- 13 Judex causarum civilium tantùm potest testem fal-
sum criminaliter punire.
- 14 Text. cum rubric. Auth. ut omnes obed. Judic. Pro-
vinc. expenditur.
- 15 Auth. qua in Provincia, C. ubi de crim. agi oportet
ponderatur.
- 16 Text. in cap. 1. de privileg. lib. 6. declaratur.
- 17 Rei appellatio latissimè patet, & quodlibet jus,
& negotium comprehendit.
- 18 Delegatus Principis quàmvis in re sibi commissa,
Ordinario sit major, puniri tamen potest ab eo,
etiam in criminibus, ad causam delegatæ cognitio-
nem pertinentibus.
- 19 Executores terminos commissionum excedentes, ab
Ordinariis quotidie puniantur.
- 20 Judex suam jurisdictionem tueri debet uti reus, &
uti Judex, non autem ut actor, cùm reus esse
potest.
- 21 Joannis Fabri doctrina in l. 2. C. de off. Præf. Urb.
dilucidè explicatur.
- 22 Text. in l. de militibus 8. ff. de custod. & exhib.
reor. regulam generalem constituit, quod milites
ad eum remittantur, si quid deliquerint, sub
quo militabant.
- 23 Delinquentes etiam milites remittuntur ad eos Ju-
dices, apud quos crimen est commissum, ex text.
in l. ultim. ff. de accusat.
- 24 Dicitio apud, propriè sumpta idem significat, quod
coràm.
- 25 Milites non nisi in delictis militaribus, sed in ex-
peditione commissis, ad eorum Præsectum remit-
tantur, & num. 37.
- 26 Milites in causa tributariis coràm eo Præsede con-
veniuntur, sub cujus Provincia bona sunt sita,
& num. 38.
- 27 Judices minores possunt majoris Judicis Officiales
co.

- eorum officium, siue publicam utilitatem turbantes punire, et text. in l.4. C. de offic. Rest. Provinciarum.
- 28 Publica militas in Fisco versatur.
- 29 Praefectus Praetorio maiorem jurisdictionem habet, quam Provincia Praefes, & Viceregi equiparatur, num.30.
- 31 Inferiores Judices Superiorum Apparitoribus uti possunt.
- 32 Ministri iustitiae, siue Capitanei non minus Reg. Cam. Summar. quam M. C. V. inservire debent, quamvis ibi praecipue additi videantur, & n.69.
- 33 Apparitores unde dicti, & eorum officium quale sit.
- 34 Text. in l.nullum, non tantum in teste falso Judicis aures offendente procedere demonstratur, sed etiam in quolibet Officiale, qui commissum sibi munus, vel dolose, vel negligenter exerceat.
- 35 Text. in l.2. C. de sportul. in his Judicibus procedere ostenditur, vel delegatis, vel quibus certa jurisdictio conceditur, non autem amplissimis, quibus in Apparitores pro arbitrio licet animadvertere.
- 36 Senatorum ordo amplissimus.
- 39 Magna Curia non potest cognoscere de his, quae incidenter emergunt in causis Regii Patrimonii, quamvis aliquis eorum competens esset Judex, & decisio offertur, num.40.
- 41 Apparitores ab iis Judicibus puniuntur, in quorum territorio quid temere exequuntur. Quod fallit in Apparitoribus Regiis, num.42.
- 43 Apparitores in Gallia jure communi servato, eadem alio Judice non conveniuntur, quam eo, cui sunt additi. Quod fallit, si in aliorum Judicum officio male versati sint, n.44. 46. & 47. & ita decisum, num.48.
- 45 Quicumque Judex suam jurisdictionem potest etiam penali judicio defendere, & num.50.
- 49 Executio pars quadam est, & accessio causa principalis.
- 51 Judex, si contra suam jurisdictionem opponatur, potest cognoscere, utram sua sit jurisdictio, quod fortiter procedit in delegato, num.52.
- 53 Judex in propria causa judicare non dicitur, eam cognoscit, possit ne de ea judicare, eam minus judicandi sit potius onus, etiam si inde sit percipiturus sportulas, nisi sine ingentes, num.54.
- 55 Judex causa praeparantis est etiam Judex cause praeparatae, & num.61. & etiam in criminalibus, num.62.
- 56 Judex cause principalis efficitur Judex cujuscuque incidentis, etiam si de eo non posset principaliter cognoscere.
- 57 Judex etiam delegatus potest pronunciare super successivo illius, quod principaliter agitur.
- 58 Connexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis, & num.60.
- 59 Jurisdictio quamvis non sit perpetua, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quoad connexa, & dependentia.
- 63 Procurator Fisci potest cognoscere etiam quaedam privatos in causa, quae a Fiscali functione descendit, dummodo causa habeat immediatam dependentiam, num.64.
- 65 Judex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tamen civilibus cognoscere potest, quae dependent a sua commissione.
- 66 Pro R.C.S. autoritate pleraque a Carolo V. immortal. memoriae servata in Pragm. 13. de off. Procur. Caes. quae num.67. & 68. enumerantur.
- 70 Regentis de Ponte, & Tassoni lapsus deteguntur.
- 71 Praefectus vigiliam capitalium causarum cognitionem non habebat, & modice tantum contra fures animadvertebat, eos ad Praefectum Urbi remittens.
- 72 Praefectus vigiliam invid nec inter Magistratus connumerabatur.
- 73 Mastrill. Capitaneum guardia ob nocturnam Urbis custodiam Praefecto vigiliam comparavit.
- 74 Capitanei Iustitiae cognitionem nullam habent, sed tantum perquirendi, & capiendi facultatem.
- 75 Jurisdictio omnis cumulative concessa, active, & passive etiam intelligitur.
- 76 Favor est publicus, vel plures sint Judices, a quibus iustitia ministratur.
- 77 De iis, quae ad jus Fiscale pertinent, nullus nisi R. C. Judex esse potest.
- 78 De delictis commissis a Ministris, qui ab Officiali majori sunt electi, ipse ad interesse pro eorum culpa tenetur.
- 79 Judex minor praeveniens in cognitione delinquentis, illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab eo immediate jurisdictionem habuerit, vel a Principe.
- 80 Tassoni error notatur.
- 81 De Franch. decis. 722. non obesse demonstratur, & contra eam sentire idera de Franch. etiam videtur, & pluries contra illam decisum, num.82.
- 83 Jurisdictioni in dominium concessae privative, & abdicative, difficillime derogatur.
- 84 Reg. Cam. Summ. habet jurisdictionem privative ad Mag. Cur. Vic.
- 85 Cum oritur actio criminalis ad poenam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit Judex, & tenetur providere, & si id non petatur, quamvis pro delicto poena extraordinaria sit imponenda, num.86.
- 87 Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur.
- 88 Culpa in Custode ratione publici officii regulariter praesumitur, & ne teneatur, inopinatum casum intercessisse requiritur.
- 89 Custodi incumbit onus probandi, sine propria culpa, & negligentia delinquentem aufugisse.
- 90 Custos ratione culpa ex circumstantiis potest quandoque naturalis mortis poena puniri.
- 91 Inferiores Judices, sublimiores debita prosequi reverentia compelluntur.
- 92 Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens, majoribus Judicibus insere injuriam nimis videtur.
- 93 Judex existimans injuria afficiendus eos, qui officia cum potestate moderantur, Principis indignationem incurrit.
- 94 Judices celsioribus viris, quorum quandoque iudicio provehantur, honorem prestare debent, nec eos in subscriptionibus fratres nuncupare.

ARGUMENTUM.

Regiae Camerae Summariae autoritas, ac jurisdictio praecipue quaedam Mag. Cur. Vicariae, late describitur. Text. in l. nullum 12. C. de testibus, expenditur, ejusque dispositio nondum in teste falsum deponente, sed etiam in quovis, Judicibus jurisdictionem offendente, procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur. Quid in Clerico coram Judice laico falsum dicente, vel e contra:

tra: Delegatus Principis eandem coercendi potestatem habet. Idem in Judice causarum civilium tantum. Milites an, & quando ad suum Judicem remittantur, & Apparitores qui, & à quo puniantur. Judicis jurisdictio quàm latè pateat quoad dependentià, & connexa. Præfectus Vigilum apud Romanos quis, quæ ejus jurisdictio, & cui comparetur. Judex minor præveniens, delinquentem an ad majorem remittat, & quando. Custos carcerum ad quæ teneatur, Pluraque alia de Magistratum officio scitu digna in re proposita referuntur.

R E S P O N S U M I.

ANTI apud hujus Regni Invictissimos Principes Regiæ Camera Tribunal fuit, ut ejus amplitudinem, potestatemque in diem magis augere conati sint. Primò igitur S.R.C. illud æquarunt, inde met insignibus decoraverunt, & gratiis statueruntque (quod unius

olim Præfecti Prætorio fuisse legimus) ut à sententiis, & decretis ipsius sola supplicatio citrà executionis moram admitteretur. Quid quod eidem Sacro Consilio Tribunal hoc proponere visi sunt. E Regiis certe Consiliariis identidè plerosque legerunt, qui Regio Fisco servirent, quasi Regium Consilium penè gradus esset ad hujus honorem. Ac profectò Sacrum Consilium commune est, ubi omnes omnium causæ agitari debent; Camera verò tantummodò Regia; in qua non licet, nisi Regias causas evoluere: illud patens veluti campus: hæc in pœnitissimis ædibus extructum pomariam, in quo non nisi lectissimæ arbores admittuntur, & quod Regibus unis patet. Animadvertit id ipsum Philippus IV. quo Divum beneficio in præsentia regimur, atque ut pristino decori, potentiaque Tribunal hoc redderet, suo ex latere, ac suo ex augustissimo conclave sapientissimum virum D. Alonsum Guillen de la Carrera abstraxit, illumque Reg. Patrimonio Neap. præfecit, ut abolita temporis injuria tanti Tribunalis potestatem antiquo splendori redderet, depressam illius potentiam erigeret, ejusdemque pristina jura, consuetudines, & instituta firmaret; quis crederet inter hæc Regii Fisci potentiam posse oppugnari? tamen dum & Imperatoriis legibus, & hujus præcipuè Regni more, institutisque majorum Regiæ Camera jus confirmatur: ecce tibi Vicariæ Tribunal, quod nostro Tribunali longè minus esse, vel ex hoc intelligi licet, quod Regio Consil. subditur, cum hoc ipsum Consilium Reg. Camera par, ne dicam minus, ostensum sit, Vicariæ Tribunal, inquam, Camera litem intendit, ejusque jus, & potestatem sibi non dubitat vindicare. Quare satellites, ministrosque quibus non suprema modò, sed infima etiam Tribunalia, ut libet, utuntur, à Camera liberat potestate, atque si quid illi in Regii Patrimonii Præsides, ac Ministros deliquerint, à Vicariæ Præsede judicandos; at verò quod jus esset hæc Camera, quando illi, nec reos suos unquam plectere fas esset? Quomodò Regium Patrimonio procuraret, quando nullos haberet ministros, ac milites, quibus Regium jus tueretur,

in quem gradum repente dejecta esset, quando Vicariis subderetur, quàm Camera longè minorem ostendimus? quàm infirma, quàm utilis esset, quando perficere nequiret, quod minimis etiam Tribunalibus datur, an quidquam magis incongruum queat excogitari? an aliud hoc est, quàm non modo Camera potestatem, sed ipsam Camera evertere.

Et licet in jure illud observare consueverim, ut ea difficiliter fundari valeant, quæ clariora sunt, & potissimè ex terminorum perfecta cognitione resultant, tùm quia lex debet esse de casu dubitabili, tùm etiam quia quærere legem, ubi est evidens ratio naturalis, est infirmitas intellectus. Attamen pro Regia Camera, ejusque autoritate stant jura antiqua Digestorum, & Cod. jus Authenticorum, jus Canonicum, lex clarissima municipalis Regni, quæ id supposuit velut indubitatum, & consuetudo præscripta vetustissima sic judicandi, quæ usque in hodiernum diem vigens ex pluribus processibus, & actis velut notoria, omnem adimit dubitationem.

Et in primis estò citrà veri præjudicium, quoddam isti Capitanei Justitiæ essent subditi solum Spectabilis Regenti Magnæ Curie Vicariæ, & non Reg. Camera, cujus contrarium evidentissimè mox patebit, occurrit notissima decisio *Zenonis in l. nullum penitens 12. C. de test. b.* ubi loquens in teste ingresso ad Judicem non suum dicendi gratia testimonium, generaliter disposuit, ut si falsitatem, vel fraudem in sua depositione misquerit, nulla armata militiæ, vel alterius cujuslibet fori præscriptione uti valeat ad evadendum ipsius Judicis motum, quod non semel, sed ter repetiit Imperator. Primò, ibi, *armatam foris militiam, vel quamlibet aliam fori præscriptionem.* Secundò, ibi, *exceptionis fori privilegio hujusmodi præsidio denudatos.* Et Tertio, ibi, *data cunctis Judicibus absque ullo præscriptionis obstaculo, sicut sepe dictum est, in testes animadvertendi licentia.*

Quem *textum* non procedere solum in teste falso, sed in omni persona, quæ quovis modo jurisdictionem Judicis, etiam non sui offendat, communiter DD. docuerunt ex verbis illis, *ut quicumque avres ejus offenderint, non dubitent sibi nec formidandum*, ubi *Pet. & Cyn.* reddunt illam rationem, quia aliàs frustra concederetur jurisdictio, nam cum alicui aliquid conceditur, & omnia conceduntur, sine quibus concessio etiam commode, & efficaciter expediri non potest, *l. 2. ff. de jurisdic. omn. jud.* quam rationem expressè probat *Franchis* in puncto infra citanda *decis. 679. num. 5.* & dictum principale fundat idem *de Franch. decis. 722. col. ultim. verbo unus ex Dominis*, ubi testatur, semper fuisse intellectum illum *text.* qui quomodocunque Judex offendatur, sequitur *noter perdoctus Capiblan. super Pragmat. 8. de Baronib. num. 9. tom. 2.* & tandem eruditus *Salzedus ad præxim Canon. Diaz. cap. 97. versic. nec illud prætereundum*, *Farinac. in præx. crimin. titul. de Inquisition. quæst. 8. num. 26. volum. 1. & de oppositio. contra dicta testium quæst. 67. §. 2. per totum, cart. mibi 39.*

Et sic sufficit offendere jurisdictionem tantum, ut delinquens quàmvis fori præscriptione tutus, possit etiam sine accusatore puniri à Judice alioquin incompetente, ut post *Gloss. ult.* docuit ibi *Petr.*

- eorum officium, sive publicam utilitatem turbantes punire, ex text. in l.4. C. de offic. Rect. Provinciae.
- 28 Publica utilitas in Fisco versatur.
- 29 Praefectus Praetorio majorem jurisdictionem habet, quam Provinciae Praefes, & Viceregi equiparatur, num.30.
- 31 Inferiores Judices Superiorum Apparitoribus uti possunt.
- 32 Ministri justitiae, sive Capitanei non minus Reg. Cam. Summar. quam M. C. V. inservire debent, quamvis ibi praecipue additi videantur, & n.69.
- 33 Apparitores unde dicti, & eorum officium quale sit.
- 34 Text. in l. nullum, non tantum in teste falso Judicis aures offendente procedere demonstratur, sed etiam in quolibet Officiale, qui commissum sibi munus, vel dolose, vel negligenter exercent.
- 35 Text. in l.2. C. de sportul. in his Judicibus procedere ostenditur, vel delegatis, vel quibus certa jurisdictio conceditur, non autem amplissimis, quibus in Apparitores pro arbitrio licet animadvertere.
- 36 Senatorum ordo amplissimus.
- 39 Magna Curia non potest cognoscere de his, quae incidenter emergunt in causis Regii Patrimonii, quamvis aliquis eorum competens esset Judex, & decisio offertur, num.40.
- 41 Apparitores ab iis Judicibus puniuntur, in quorum territorio quid temere exequuntur. Quod fallit in Apparitoribus Regiis, num.42.
- 43 Apparitores in Gallia jure communi servato, eadem alio Judice non conveniuntur, quum eo, cui sunt additi. Quod fallit, si in aliorum Judicum officio male versati sint, n.44. 46. & 47. & ita decisum, num.48.
- 45 Quicumque Judex suam jurisdictionem potest etiam penali judicio defendere, & num.50.
- 49 Executio pars quaedam est, & accessio causae principalis.
- 51 Judex, si contra suam jurisdictionem opponatur, potest cognoscere, utrum sua sit jurisdictio, quod fortiter procedit in delegato, num.52.
- 53 Judex in propria causa judicare non dicitur, eam cognoscit, possit ne de ea judicare, eam minus judicandi sit potius onus, etiam si inde sit percepturus sportulas, nisi sine ingentes, num.54.
- 55 Judex causae praeparantis est etiam Judex causae praeparatae, & num.61. & etiam in criminalibus, num.62.
- 56 Judex causae principalis efficitur Judex cujuscuque incidentis, etiam si de eo non posset principaliter cognoscere.
- 57 Judex etiam delegatus potest pronunciare super successivo illius, quod principaliter agitur.
- 58 Convexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis, & num.60.
- 59 Jurisdictio quamvis non sit perpetua, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quoad connexa, & dependentia.
- 63 Procurator Fisci potest cognoscere etiam quoad privatos in causa, quae a Fiscali functione descendit, dummodo causa habeat immediatam dependentiam, num.64.
- 65 Judex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tamen civilibus cognoscere potest, quae dependunt a sua commissione.
- 66 Pro R. C. S. auctoritate pleraque a Carolo V. immortali, statuta in Pragm. 13. de off. Procur. Caes. sar. qua num.67. & 68. enumerantur.
- 70 Regentis de Ponte, & Tassoni lapsus deteguntur,
- 71 Praefectus vigiliam capitalium causarum cognitionem non habebat, & modice tantum contra fares animadverterebat, eos ad Praefectum Urbi remittens.
- 72 Praefectus vigiliam in iis nec inter Magistratus connumerabatur.
- 73 Mastrill. Capitaneum guardia ob nocturnam Urbis custodiam Praefecto vigiliam comparavit.
- 74 Capitanei Justitiae cognitionem nullam habent, sed tantum perquirendi, & capiendi facultatem.
- 75 Jurisdictio omnis cumulative concessa, active, & passive etiam intelligitur.
- 76 Favor est publicus, vel plures sint Judices, a quibus justitia ministratur.
- 77 De iis, quae ad jus Fiscale pertinent, nullus nisi R. C. Judex esse potest.
- 78 De delictis commissis a Ministris, qui ab Officiali majori sunt electi, ipse ad interesse pro eorum culpa tenetur.
- 79 Judex minor praeveniens in cognitione delinquentis, illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab eo immediate jurisdictionem habuerit, vel a Principe.
- 80 Tassoni error notatur.
- 81 De Franch. decis. 722. non obesse demonstratur, & contra eam sentire idem de Franch. etiam videtur, & pluries contra illam decisum, num.82.
- 83 Jurisdictioni in dominium concessae privative, & abdicative, difficillime derogatur.
- 84 Reg. Cam. Summ. habet jurisdictionem privative ad Mag. Cur. Vic.
- 85 Cum oritur actio criminalis ad poenam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit Judex, & tenetur providere, & si id non petatur, quamvis pro delicto poena extraordinaria sit imponenda, num.86.
- 87 Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur.
- 88 Culpa in Custode ratione publici officii regulariter praesumitur, & ne teneatur, inopinatum casum intercessisse requiritur.
- 89 Custodi incumbit onus probandi, sine propria culpa, & negligentia delinquentem aufugisse.
- 90 Custos ratione culpa ex circumstantiis potest quandoque naturalis mortis poena puniri.
- 91 Inferiores Judices, sublimiores debita prosequi reverentia compelluntur.
- 92 Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens, majoribus Judicibus inferre injuriam nimis videtur.
- 93 Judex existimans injuria afficiendus eos, qui officia cum potestate moderantur, Principis indignationem incurrit.
- 94 Judices celsioribus viris, quorum quandoque iudicio provehantur, honorem praestare debent, nec eos in subscriptionibus fratres nuncupare.

ARGUMENTUM.

Regiae Camerae Summariae auctoritas, ac jurisdictio praecipue quoad Mag. Cur. Vicariae, late describitur. Text. in l. nullum 12. C. de testibus, expenditur, ejusque dispositio nondum in teste falsum deponente, sed etiam in quovis, Judicibus jurisdictionem offendente, procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur. Quid in Clerico coram Judice laico falsum dicente, vel e contra:

tra: Delegatus Principis eandem coercendi potestatem habet. Idem in Judice causarum civilium tantum. Milites an, & quando ad suum Judicem remittantur, & Apparitores qui, & à quo puniantur. Judicis jurisdictio quàm latè pateat quòd dependentià, & connexa. Præfectus Vigilum apud Romanos quis, quæ ejus jurisdictio, & cui comparetur. Judex minor præveniens, delinquentem an ad majorem remittat, & quando, Custos carcerum ad quæ teneatur, Pluraque alia de Magistratum officio scitu digna in re proposita referuntur.

RESPONSUM I.

ANTI apud hujus Regni Invictissimos Principes Regiæ Camerae Tribunal fuit, ut ejus amplitudinem, potestatemque in diem magis augere conati sint. Primò igitur S.R.C. illud æquarunt, in idemmet insignibus decoraverunt, & gratiis: statueruntque (quod unius olim Præfecti Prætorio fuisse legimus) ut à sententiis, & decretis ipsius sola supplicatio citrà executionis moram admitteretur. Quid quod eidem Sacro Consilio Tribunal hoc proponere visi sunt. E Regiis certe Consiliariis identidè plerosque legerunt, qui Regio Fisco servirent, quasi Regium Consilium penè gradus esset ad hujus honorem. Ac profectò Sacrum Consilium commune est, ubi omnes omnium causæ agitari debent; Camera vedò tantummodò Regia; in qua non licet, nisi Regias causas evoluere: illud patens veluti campus: hæc in pœnitissimis ædibus extructum pomarium, in quo non nisi lectissimæ arbores admittuntur, & quod Regibus unis patet. Animadvertit id ipsum Philippus IV. quo Divum beneficio in præsentia regimur, atque ut pristino decori, potentiaque Tribunal hoc redderet, suo ex latere, ac suo ex augustissimo conclavi sapientissimum virum D. Alonsum Guillen de la Carrera abstraxit, illumque Reg. Patrimonio Neap. præfecit, ut abolita temporis injuria tanti Tribunalis potestatem antiquo splendore redderet, depressam illius potentiam erigeret, ejusdemque pristina jura, consuetudines, & instituta firmaret; quis crederet inter hæc Regii Fisci potentiam posse oppugnari? tamen dum & Imperatoriis legibus, & hujus præcipuè Regni more, institutisque majorum Regiæ Camerae jus confirmatur: ecce tibi Vicariæ Tribunal, quod nostro Tribunali longè minus esse, vel ex hoc intelligi licet, quod Regio Consil. subditur, cum hoc ipsum Consilium Reg. Camerae par, nè dicam minus, ostensum sit, Vicariæ Tribunal, inquam, Camerae litem intendit, ejusque jus, & potestatem sibi non dubitat vindicare. Quarè satellites, ministrosque quibus non suprema modò, sed infima etiam Tribunalia, ut libet, utuntur, à Camera liberat potestate, atque si quid illi in Regii Patrimonii Præsides, ac Ministros deliquerint, à Vicariæ Præside judicandos; at verò quod jus esset hæc Camerae, quando illi, nec reos suos unquam plectere fas esset? Quomodò Regium Patrimonio procuraret, quando nullos haberet ministros, ac milites, quibus Regium jus tueretur,

in quem gradum repente dejecta esset, quando Vicariæ subderetur, quàm Camera longè minorem ostendimus? quàm infirma, quàm utilis esset, quando perficere nequiret, quod minimis etiam Tribunalibus datur, an quidquam magis incongruum queat excogitari? an aliud hoc est, quàm non modo Camerae potestatem, sed ipsam Camerae evertere.

Et licèt in jure illud observare consueverim, ut ea difficilius fundari valeant, quæ clariora sunt, & potissimè ex terminorum perfecta cognitione resultant, tùm quia lex debet esse de casu dubitabili, tùm etiam quia querere legem, ubi est evidens ratio naturalis, est infirmitas intellectus. Attamen pro Regia Camera, ejusque autoritate stant jura antiqua Digestorum, & Cod. jus Authenticorum, jus Canonicum, lex clarissima municipalis Regni, quæ id supposuit velut indubitatum, & consuetudo præscripta vetustissima sic judicandi, quæ usque in hodiernum diem vigens ex pluribus processibus, & actis velut notoria, omnem adimit dubitationem.

Et in primis estò citrà veri præjudicium, quòd isti Capitanei Justitiæ essent subditi solum Spectabilis Regenti Magnæ Curie Vicariæ, & non Regiæ Camerae, cujus contrarium evidentissimè mox patebit, occurrit notissima decisio *Zenonis* in *Nullum penitus* 12. C. de testib. ubi loquens in teste ingresso ad Judicem non suum dicendi gratia testimonium, generaliter disposuit, ut si falsitatem, vel fraudem in sua depositione misquerit, nulla armæ militiæ, vel alterius cujuslibet fori præscriptione uti valeat ad evadendum ipsius Judicis motum, quod non semel, sed ter repetiit Imperator. Primò, ibi, *armatam fortè militiam, vel quamlibet aliam fori præscriptionem*. Secundò, ibi, *exceptionis fori privilegio hujusmodi præsidio denudatos*. Et Tertid, ibi, *dasa cunctis Judicibus absque ullo præscriptionis obstaculo, sicut sepe dictum est, in testes animadvertendi licentia*.

Quem *textum* non procedere solum in teste falso, sed in omni persona, quæ quovis modo jurisdictionem Judicis, etiam non sui offendat, communiter DD. docuerunt ex verbis illis, *ut quicumque aures ejus offenderint, non dubitent sibi met formidandum*, ubi *Pet. & Cyn.* reddunt illam rationem, quia aliàs frustra concederetur jurisdictionem, nam cum alicui aliquid conceditur, & omnia conceduntur, sine quibus concessio etiam commode, & efficaciter expediri non potest, l. 2. ff. de jurisdiction. omn. jud. quam rationem expresse probat *Franchis* in puncto infra citanda decis. 679. num. 5. & dictum principale fundat idem *de Franch. decis. 722. col. ultim. verbo unus ex Dominis*, ubi testatur, semper fuisse intellectum illum *text.* qui quomodocunque Judex offendatur, sequitur notiter perdoctus *Capiblanco* super *Pragmat. 8. de Baronib. num. 9. tom. 2.* & tandem eruditus *Salzedus ad praxim Canon. Diaz. cap. 97. versic. nec illud præterendum*, *Farinac.* in *prax. crimin. titul. de Inquisition. quæst. 8. num. 26. volum. 1.* & de oppositio. contra dicta *testium quæst. 67. §. 2. per totum, cart. mibi 39.*

Et sic sufficit offendere jurisdictionem tantum, ut delinquens quàmvis fori præscriptione tutus, possit etiam sine accusatore puniri à Judice alioquin incompetentè, ut post *Gloss. ult.* docuit ibi *Pet.*

- eorum officium, sive publicam utilitatem turbantes punire, ex text. in l.4. C. de offic. Rect. Provinciae.
- 28 Publica utilitas in Fisco versatur.
- 29 Praefectus Praetorio majorem jurisdictionem habet, quam Provinciae Praefes, & Viceregi equiparatur, num.30.
- 31 Inferiores Judices Superiorum Apparitoribus uti possunt.
- 32 Ministri justitiae, sive Capitanei non minus Reg. Cam. Summar. quam M. C. V. inservire debent, quàmvis ibi praecipue additi videantur, & n.69.
- 33 Apparitores unde dicti, & eorum officium quale sit.
- 34 Text. in l.nullum, non tantum in teste falso Judicis aures offendente procedere demonstratur, sed etiam in quolibet Officiale, qui commissum sibi munus, vel dolose, vel negligenter exerceat.
- 35 Text. in l.2. C. de sportul. in his Judicibus procedere ostenditur, vel delegatis, vel quibus certa jurisdictio conceditur, non autem amplissimis, quibus in Apparitores pro arbitrio licet animadvertere.
- 36 Senatorum ordo amplissimus.
- 39 Magna Curia non potest cognoscere de his, quae incidenter emergunt in causis Regii Patrimonii, quamvis aliquis eorum competens esset Judex, & decisio offertur, num.40.
- 41 Apparitores ab iis Judicibus puniuntur, in quorum territorio quid temere exequuntur. Quod fallis in Apparitoribus Regiis, num.42.
- 43 Apparitores in Gallia jure communi servato, eorundem alio Judice non conveniuntur, quàm eo, cui sunt additi. Quod fallit, si in aliorum Judicum officio male versati sint, n.44. 46. & 47. & ita decisum, num.48.
- 45 Quicumque Judex suam jurisdictionem potest etiam penalis iudicio defendere, & num.50.
- 49 Executio pars quaedam est, & accessio causa principalis.
- 51 Judex, si contra suam jurisdictionem opponatur, potest cognoscere, utram sua sit jurisdictio, quod fortius procedit in delegato, num.52.
- 53 Judex in propria causa judicare non dicitur, eam cognoscit, possit ne de ea judicare, eam minus judicandi sit potius onus, etiam si inde sit percepturus sportulas, nisi sint ingentes, num.54.
- 55 Judex cause preparantis est etiam Judex cause preparatae, & num.61. & etiam in criminalibus, num.62.
- 56 Judex causa principalis efficitur Judex cujuscuque incidentis, etiam si de eo non posset principaliter cognoscere.
- 57 Judex etiam delegatus potest pronunciare super successivo illius, quod principaliter agitur.
- 58 Connexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis, & num.60.
- 59 Jurisdictio quamvis non sit perpetua, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quoad connexa, & dependentia.
- 63 Procurator Fisci potest cognoscere etiam quoad privatos in causa, quae à Fiscali functione descendit, dummodò causa habeat immediatam dependentiam, num.64.
- 65 Judex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tamen civilibus cognoscere potest, quae dependent à sua commissione.
- 66 Pro R. C. S. auctoritate pleraque à Carolo V. immortalia, statuta in Pragm. 13. de off. Procur. Caesar. quae num.67. & 68. enumerantur.
- 70 Regentis de Ponte, & Tassoni lapsus deteguntur,
- 71 Praefectus vigiliam capitalium causarum cognitionem non habebat, & modicè tantum contra fures animadvertebat, eos ad Praefectum Urbi remittens.
- 72 Praefectus vigiliam invid nec inter Magistratus connumerabatur.
- 73 Mastrell. Capitaneum guardia ob nocturnam Urbis custodiam Praefecto vigiliam comparavit.
- 74 Capitanei Justitiae cognitionem nullam habent, sed tantum perquirendi, & capiendi facultatem.
- 75 Jurisdictio omnis cumulative concessa, active, & passive etiam intelligitur.
- 76 Favor est publicus, vel plures sint Judices, à quibus justitia ministratur.
- 77 De iis, quae ad jus Fiscale pertinent, nullus nisi R. C. Judex esse potest.
- 78 De delictis commissis à Ministris, qui ab Officiali majori sunt electi, ipse ad interesse pro eorum culpa tenetur.
- 79 Judex minor preveniens in cognitione delinquentis, illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab eo immediate jurisdictionem habuerit, vel à Principe.
- 80 Tassoni error notatur.
- 81 De Franch. decis. 722. non obesse demonstratur, & contra eam sentire idem de Franch. etiam videtur, & pluries contra illam decisum, num.82.
- 83 Jurisdictioni in dominium concessa privative, & abdicative, difficillime derogatur.
- 84 Reg. Cam. Summ. habet jurisdictionem privative ad Mag. Cur. Vic.
- 85 Cùm oritur actio criminalis ad poenam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit Judex, & tenetur providere, & si id non petatur, quamvis pro delicto poena extraordinaria sit impendenda, num.86.
- 87 Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur.
- 88 Culpa in Custode ratione publici officii regulariter praesumitur, & ne teneatur, inopinatum casum intercessisse requiritur.
- 89 Custodi incumbit onus probandi, sine propria culpa, & negligentia delinquentem aufugisse.
- 90 Custos ratione culpa ex circumstantiis potest quandoque naturalis mortis poena puniri.
- 91 Inferiores Judices, sublimiores debita prosequi reverentia compelluntur.
- 92 Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens, majoribus Judicibus inferre injuriam nimè videtur.
- 93 Judex existimans injuria afficiendus eos, qui officia cum potestate moderantur, Principis indignationem incurrit.
- 94 Judices celsioribus viris, quorum quandoque iudicio provehantur, honorem prestare debent, nec eos in subscriptionibus fratres nuncupare.

ARGUMENTUM.

Regiae Camerae Summariae auctoritas, ac jurisdictio praecipue quoad Mag. Cur. Vicariae, latè describitur. Text. in l.nullum 12. C. de testibus, expenditur, ejusque dispositio nendum in teste falsum deponente, sed etiam in quovis, Judicibus jurisdictionem offendente, procedit, & ad quemlibet in officio delinquentem extenditur. Quid in Clerico coram Judice laico falsum dicente, vel è contra:

tra: Delegatus Principis eandem coercendi potestatem habet. Idem in Judice causarum civilium tantum. Milites an, & quando ad suum Judicem remittantur, & Apparitores qui, & à quo puniantur. Judicis jurisdictio quàm latè pateat quòad dependentià, & connexa. Præfectus Vigilum apud Romanos quis, quæ ejus jurisdictio, & cui comparetur. Judex minor præveniens, delinquentem an ad majorem remittat, & quando, Custos carcerum ad quæ teneatur, Pluraque alia de Magistratum officio scitu digna in re proposita referantur.

RESPONSUM I.

ANTI apud hujus Regni Inventissimos Principes Regiæ Camerae Tribunal fuit, ut ejus amplitudinem, potestatemque in diem magis augere conati sint. Primò igitur S.R.C. illud æquarunt, in idemmet insignibus decoraverunt, & gratiis: statueruntque (quod unius

olim Præfecti Prætorio fuisse legimus) ut à sententiis, & decretis ipsius sola supplicatio citrà executionis moram admitteretur. Quid quod eidem Sacro Consilio Tribunal hoc proponere visi sunt. E Regiis certe Consiliariis identidè plerosque legerunt, qui Regio Fisco servirent, quasi Regium Consilium penè gradus esset ad hujus honorem. Ac profectò Sacrum Consilium commune est, ubi omnes omnium causæ agitari debent; Camera verò tantummodò Regia; in qua non licet, nisi Regias causas evoluerè: illud patens veluti campus: hæc in pœnitissimis ædibus extructum pomarium, in quo non nisi lectissimæ arbores admittantur, & quod Regibus unis patet. Animadvertit id ipsum Philippus IV. quo Divum beneficio in præsentia regimur, atque ut pristino decori, potentiaque Tribunal hoc redderet, suo ex latere, ac suo ex augustissimo conclave sapientissimum virum D. Alonsum Guillen de la Carrera abstraxit, illumque Reg. Patrimonio Neap. præfecit, ut abolita temporis injuria tanti Tribunalis potestatem antiquo splendore redderet, depressam illius potentiam erigeret, ejusdemque pristina jura, consuetudines, & instituta firmaret; quis crederet inter hæc Regii Fisci potentiam posse oppugnari? tamen dum & Imperatoriis legibus, & hujus præcipuè Regni more, institutisque majorum Regiæ Camerae jus confirmatur: ecce tibi Vicariæ Tribunal, quod nostro Tribunali longè minus esse, vel ex hoc intelligi licet, quod Regio Consil. subditur, cum hoc ipsum Consilium Reg. Camerae par, nè dicam minus, ostensum sit, Vicariæ Tribunal, inquam, Camerae litem intendit, ejusque jus, & potestatem sibi non dubitat vindicare. Quarè satellites, ministrosque quibus non suprema modò, sed infima etiam Tribunalia, ut libet, utuntur, à Camerae liberat potestate, atque si quid illi in Regii Patrimonii Præsides, ac Ministros deliquerint, à Vicariæ Præside judicandos; at verò quod jus esset hæc Camerae, quando illi, nec reos suos unquam plectere fas esset? Quomodò Regium Patrimonium procuraret, quando nullos haberet ministros, ac milites, quibus Regium jus tueretur,

in quem gradum repente dejecta esset, quando Vicariæ subderetur, quàm Camera longè minorem ostendimus? quàm infirma, quàm utilis esset, quando perficere nequiret, quod minimis etiam Tribunalibus datur, an quidquam magis incongruum queat excogitari? an aliud hoc est, quàm non modo Camerae potestatem, sed ipsam Camerae evertere.

Et licèt in jure illud observare consueverim, ut ea difficiliùs fundari valeant, quæ clariora sunt, & potissimè ex terminorum perfecta cognitione resultant, tùm quia lex debet esse de casu dubitabili, tùm etiam quia quærere legem, ubi est evidens ratio naturalis, est infirmitas intellectus. Attamen pro Regia Camera, ejusque autoritate stant jura antiqua Digestorum, & Cod. jus Authenticorum, jus Canonicum, lex clarissima municipalis Regni, quæ id supposuit velut indubitatum, & consuetudo præscripta vetustissima sic judicandi, quæ usquè in hodiernum diem vicens ex pluribus processibus, & actis velut notoria, omnem adimit dubitationem.

Et in primis estò citrà veri præjudicium, quòd isti Capitanei Justitiæ essent subditi solum Spectabilis Regenti Magnæ Curie Vicariæ, & non Regiæ Camerae, cujus contrarium evidentissimè mox patebit, occurrit notissima decisio *Zenonis in l. nullum penitus 12. C. de testib.* ubi loquens in teste ingresso ad Judicem non suum dicendi gratia testimonium, generaliter disposuit, ut si falsitatem, vel fraudem in sua depositione miscuerit, nulla armæ militiæ, vel alterius cujuslibet fori præscriptione uti valeat ad evadendum ipsius Judicis motum, quod non semel, sed ter repetiit Imperator. Primò, ibi, *armatam forsè militiam, vel quamlibet aliam fori præscriptionem.* Secundò, ibi, *exceptionis fori privilegio hujusmodi præsidio denudatos.* Et Tertio, ibi, *dara cunctis Judicibus absquè ullo præscriptionis obstaculo, sicut sepe dictum est, in testes animadvertendi licentia.*

Quem *textum* non procedere solum in teste falso, sed in omni persona, quæ quovis modo jurisdictionem Judicis, etiam non sui offendant, communitè DD. docuerunt ex verbis illis, *ut quicumque aures ejus offenderint, non dubitent sibi met formidandum*, ubi *Pet. & Cyn.* reddunt illam rationem, quia aliàs frustrà concederetur jurisdictio, nam cum alicui aliquid conceditur, & omnia conceduntur, sine quibus concessio etiam commode, & efficaciter expediri non potest, *l. 2. ff. de jurisdict. omn. jud.* quam rationem expressè probat *Franchis* in puncto infra citanda *decis. 679. num. 5.* & dictum principale fundat idem *de Franch. decis. 722. col. ultim. verbo unus ex Dominis*, ubi testatur, semper fuisse intellectum illum *text.* qui quomodocunque Judex offendatur, sequitur noster perdoctus *Capiblan.* super *Pragmat. 8. de Baronib. num. 9. tom. 2.* & tandem eruditus *Salzedus ad præxim Canon. Diaz. cap. 97. versic. nec illud prætereundum, Farinac. in præx. crimin. tit. de Inquisition. quæst. 8. num. 26. volum. 1. & de opposit. contra dicta testium quæst. 67. §. 2. per totum, cart. mibi 39.*

Et sic sufficit offendere jurisdictionem tantum, ut delinquens quàmvis fori præscriptione tutus, possit etiam sine accusatore puniri à Judice alioquin incompetente, ut post *Gloss. ult.* docuit ibi *Petr.*

de *Bellapertica* in ultimis verbis.

- 5 Aded ut *Gloss. verb. prescriptione*, docuerit audacter, illius *text. decisionem* procedere etiam in teste clerico, quam probarunt ibi *Gugliel. Petr. de Bellapertic. in vers. teneo, l. istam*, & reddit rationem his verbis, *ista duo, consensus, & reatus oranem honorem excludunt, l. 1. C. ubi Senat. vel Clariss. Cyn. in vers. sed non videtur*, in quo licet *Fulgos. dixerit*, illi *Glossæ* neminem contradicere, at tamen tres fuerunt opinioniones, prima *dict. glos. affirmativa*, secunda *Hoslien. indistinctè contraria negativa*; tertia verò *Feder. de Sen. conf. 93. factum tale est*, qui permittit *Judici laico suo motu punire clericum extraordinariè tantum in pecunia*, non ultra, nec ad instantiam partis, in qua opinionum
- 6 varietate, secundam uti tutiorem elegisse *S. C. testatur Afflict. ubi Ursill. latè decis. 230.* ita tamen ut rectè potuerit de falsitate etiam clerici cognoscere, ad finem terminandi causam principalem, in
- 7 quo necessariò erat cognoscendum de falsitate depositionis, ut non immeritò *Covar. cap. 18. pract. post num. 8. versic. sed & locus eris*, reassumendo decisionem *Zenonis in dict. l. nullum*, ita scripserit. *Sed & locus erit huic opinioni, etiam si testis sit speciali privilegio exemptus à jurisdictione illius, coram quo testificatur, modò testis non sit clericus, & Ecclesiasticæ jurisdictioni ratione ordinis, etiam si coram eo in ferendo testimonio crimen commiserit*, citat *Innoc. Host. Jo. Andr. Ant. Panor. Felin. Castrens. Jafor. Bernar. Diaz. licet corruptè, dum citat ipsum cap. 87. ejus praxis*, ubi nihil habetur, sed bene *cap. 96. vers. non potest puniri*, attestatur, hanc esse communem, & receptam opinionem ex *Afflict. dict. decis. 230.* licet aliud dicat observandum, ubi laicus ex falso testimonio lato, vel aliter offenderit aures *Judicis Ecclesiastici*, quo casu sequitur eundem *Afflict. in altera decis. 229.* ut tunc ab utroque
- 9 *Judice puniri valeat*, ita tamen, ut sit præventioni locus, ut utraque decisione examinata, illas probat, & exornat latè *Gutierrez lib. 1. pract. ad ll. Regias cap. 24.* licet hoc de clerico non examinet, *Theaur. decis. 266. num. 3.* & antè istos optimè *Dominus meus Capyc. decis. 5. num. 13. & decis. 142.* & utrobique *Petra*, & *Masul. addentes*, sequitur *Bovadil. tom. 1. lib. 2. cap. 18. cas. 21. num. 91. cart. 773.* ubi innumeros recenset, & ampliat in delegato à
- 10 *Principe, aunque contra el testigo no tenga jurisdiccion alguna, y esta es la mas cierta, y recevida opinion*, citans alios, optimè *Petr. Cabal. resolution. crimin. centur. 3. cas. 261. per totum*, à quibus extolluntur ambæ *decis. Afflict.*
- Undè colligitur, *dict. l. nullum*, decisionem procedere indistinctè in omni *Judice*, quovis modo, & causa incompetentem, & sic etiam delegato à *Principe* indubiè ex recepta sententia, & fortè etiam inferiori à *Principe*, modò non sit ei interdicta nominatim criminalis punicio, ut primum de communi, hoc ultimum verò subdubius resolvit *Covar. dict. cap. 18. post num. 8. vers. quamobrem sunt*, & in *vers. igitur delegatus*, latissimè *Farinac. de testib. dict. cap. 67. §. 2. limit. 5. num. 46. & 51. Cabal. dict. casu 261. post num. 7.* & sic nullo casu deficit decisio
- 12 *dict. l. nullum*, ubi potest declinari jurisdicchio ratione solius incompetentiæ, sed solum ubi *Iudex* non est incompetens, sed penitus incapax, ut est in clerico, qui omninò est exemptus à potestate sæculari, quod docuit *Oldrad. conf. 83. num. 7. Domde Franch. dec. 417. post num. 8. Barboja in l. si quis ex alieno 5.*

num. 64. ff. de judic. ut meritò dici possit, regulam d. l. nullum, esse infallibilem in casu incompetentiæ, latè Peguera decis. 60. & 79. Borguin. Cavalcan. decis. 2. num. 11. lib. 1. qui id tribuit prorogationi, quam fieri posse in *Judicem ejusdem Regni*, etiam in præjudicium superioris, probat ex *Gregor. Barboja in l. 1. articul. 4. num. 26. ff. de judic. de cujus veritate discutere non est opus, cum prorogatione*

13 non utamur, & quoddam etiam in *Judice causarum civilium tantum*, quoddam valeat punire testem falsum coram se deponentem, inclinatur *Cabal. cent. 2. casu 116. contra D. de Franch. decis. 147.*

- 14 Accedat secundò *text. cum rubric. Auth. ut omnes obed. Judicibus Provinciarum, & in criminalibus, & pecuniariis causis, nullo excepto per privilegiatum*, ubi *Gloss. in dict. rubric.* quam patet habere orationem perfectam, in *versic. privilegium*, subdit, *scilicet specialiter indultum, vel de novo concessum*, ut infra in *text. §. si igitur fuerint ambo*, ibi, *neque ex privilegio cujuscumque, neque ex justione*, & supra in eodem contextu in *versic. qui enim quolibet loco, juncto inferiùs versicul. ut unusquisque in qua provincia delinquit, ex quo text. fuit deprompta auth. qua in Provincia*, quæ sequitur *l. 1.*
- 15 *C. ubi de crimine agi oport. vbi leguntur formalia verba, qua in provincia quis delinquit, aut in quo provinciarum, aut criminum reus sit, sive de terra, & de terminis, sive de possessione, sive de proprietate, aut qualibet occasione, vel qualibet de re fuerit reus, illic etiam juri subjaceat, quod jus perpetuum est, idest generale, ut subdit Gloss. verbo jus perpetuum, conjungendo igitur prima verba rubricæ in auth. ut omnes obediant judicibus, cum verbis tam auth. C. quam in corpore, undè est desumpta, clara apparet decisio, ut nullus *Judici inobediens* possit sub prætextu, & colore cujuscunque privilegii, illius *Judicis declinare jurisdictionem*, & ponderanda sunt verba illa amplissima, *vel de qualibet alia occasione illic etiam juri subjaceat*, & sic cujus rei occasione subiicitur ex delicto, ejusdem *Judicis potestati meritò absque ulla spe declinandi forum subiici debet*, & inferiùs in *dict. authent. in §. hanc dices*, subiicit *Imper. Nulli permittendum esse habere contra dictam legem quadam privilegia, neque excipi ab illa quolibet privilegio concessa, etiam Ecclesiis, domibus Imperialibus, sacro patrimonio, aut sacris privatis, quæ merito post supernum honorem secundo loco posita sunt*, constat enim, ut subdit *Gloss.* habere *Principem bona duplicis generis ad l. bene à Zenone in princ. C. de quad. prescriptione*, quorum privata ipsius proximè *Imperialibus* accedunt, quod & repetit inferiùs in *§. si verò quisquam*, ubi irritat quæcunque privilegia, etiam futura, in quo illud ponderare licebit, quoddam si inobediens *Judici*, neque privilegio *Ecclesiæ*, vel *Fisco* concessa tueri potest, ut declinet forum *Judicis*, ubi delinquit, pari, & fortiori ratione *Fiscalis* *Judicis* jurisdictionem declinare non poterit qui in re *Fiscali*, *Judici* quoque *Fiscali* inobediens fuit.*

Et hoc specialiter probari in dictis juribus, & jure induci posse ad comprobationem decisionis *dict. l. nullum*, ex eo convincitur, quod *Bald. in dict. auth. qua in provincia, num. 2. in fin.* ad corroborationem decisionis iuris novi *Authenticorum* adducit decisionem *cap. 1. de privileg. lib. 6.* dicens in hac materia, id, quod non operatur jus commune, nec posse operari privilegium, citans *dict. cap. 1. de privileg.*

in 6. & *Castrensis* in *dist. autb. in princip. sub versic. debes autem scire*, plus dixit, & isto modo declarat istum *text. Innocent. IV.* qui fecit *cap. 1. de privilegiis in 6.* quod fuit extractum de ista *authentica*, & ejus corpore, quem eundem *text. in dist. cap. 1. in ratione decisionis commun. DD.* afferunt pro fulcienda decisione *dist. l. nullum penitus*, ut constat ex *Felixa.* & aliis relatis per *Covar. dist. cap. 18. post n. 8. 16 vers. sed & locus erit*, in *dist. etenim text. Innocent. IV.* summus Jurista volens libertatem, quam Sedes Apostolica privilegio exemptionis indulgit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant, diffinit, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, ritè possunt coràm Ordinariis conveniri, & illi quod hoc suam in ipsos jurisdictionem, prout jus exigit, exercere, & subicit Pontifex in fine, & *id ipsam decernimus circa illos, quibus ut nisi sub uno certo Judice teneantur, de se conquerentibus, respondere Apostolico privilegio est concessum*, ponderando illa verba, *aut rei, de qua contra ipsos agitur*, rei enim appellatio generalissima est, & comprehendit 17 quodlibet jus, & negotium, *l. rei appellatio ne 5. ff. de verbor. significat.* si enim sola consideratio rei sitæ sub jurisdictione Judicis dat jurisdictionem sublato privilegio, quanto fortius si agatur de re, sive negotio speciali, ad onus, & cognitionem Judicis privativè spectante, cujusmodi est res, causa, & pecunia Fiscalis, ad solius Regiæ Cameræ divisum imperium pertinens, etiam quæ ab ipsa Executori, de cujus culpa, & dolo puniendi agitur, est demandata.

Hinc inferitur, quod licet Delegatus Principis 18 in causa sibi commissa sit major quocumque Ordinario, tamen ratione delicti in committendo efficitur subditus ipsius Ordinarii, & ab eo puniri potest, etiam si delinquat in processu causæ delegatæ, jurisdictione abutendo, cum de aliis criminibus sit indubium *Bald. Auth. Panorm. Jaf. & alii relati per Aviles in cap. 1. prator. verb. Mandado, n. 33. cart. 27.* ubi quod exindè quotidie locorum Ordinariorum puniunt Regios Executores excedentes terminos eorum commissionum, *Cavaglios commun. contra communes lib. 4. quaest. 896. ex num. 765. usque ad num. 777.* referens *num. 771.* verba *Bald. in Margarita ad Innocent.* quod Iudex debet suam jurisdictionem defendere, ut Reus, & ut Judex, Reus scilicet cum armis, ut Judex cum legibus, processibus, non autem ut actor, quia fatuus esset, si consideret, & eligeret viam agendi, pulchra est decisio *Capell. Tholos. affirmantis hanc veritatem decis. 424.* ubi *Aufrer.* multa de utilitate interinationis, sive Regii exequatur, latissime *Petr. Cabal. cent. 1. resolut. crimin. casu 53. per totum*, ubi *num. 3.* in specie extendit in Iudicem majorem, qui ferat falsum testimonium, vel aliter offendat jurisdictionem Iudicis minoris.

Et secundùm ista intelligenda est doctrina *Jo. Fabri* in *l. 2. C. de offic. Præs. Urbis*, dum ex verbis illius *text. ibi, Nec quasdam personas de Provincia existimet advocandas, nisi tantummodo suos Officiales, & homines populares hujus Urbis seditioni obnoxios*, observat *Faber* dicens, *Nota, quod Iudex habet cognitionem suorum servientium, & Officialium, & debent eis remitti, quod est verum, si delinquant in officiis, & sic tenet Curia Franciæ, in*

quo non sine mysterio Imper. dedit potestatem Præsfecto advocandi suos Officiales, & pari modo reliquos populares Urbis, ut ostenderet, sub æquali, & pariformi determinatione ipsi permittendam esse cognitionem suorum Officialium in casibus, ubi de popularibus cognoscere licet, & non aliter, & sic excluduntur non minus Officiales, quàm reliqui populares, in casibus exceptis, ubi alteri privativè competit jurisdictio.

Et ita accipienda est doctrina *Fabri ex text.* quem 22 glossat, & altero, quem citat in *l. de militibus 8. ff. de custod. & exhib. reorum*, ubi tantùm ponitur regula generalis, *de militibus ita servari, ut ad eam remittantur, si quid deliquerint, sub quo militabant.*

Quod apertissimè declaratur ex *text.* optimo, quem citat *Gloss. 1. in d. l. de militibus*, scilicet in *l. ultima sup. tit. 1.* quæ est *sub tit. ff. de accusat.* ubi hæc propositio generalis temperatur, & limitatur 23 in specie in milite, *Ut alterius Provinciae reus apud eos accusetur, & damnetur, apud quos crimen contractum ostenditur, quod etiam in militibus esse observandum optimi Principes nostri generaliter rescripserunt*, ubi *Gloss. citat autb. Quæ in Provincia, supra ponderatam.*

Non sunt igitur servientes, nec milites ad eum, sub quo militant, remittendi, cum apud alios 24 dices deliquerint, in quolibet ponderare dictionem illam, *apud*, quæ propriissimè idem significat, quod *coram, l. 1. & 2. ff. de offic. Præs. vel penes, vel prope, l. 1. apud quem, ff. de acquir. hered. Cenedus de Diction. singul. 19. August. Barbos. in simili tractat. dictione 30.*

Et hæc comprobatur benè *Gloss. tam in dist. l. de militibus, ff. de custod. reorum*, quàm in *dist. l. ultima, ff. de accusat.* dum citat concord. *l. 1. C. ubi Senat. vel Clariss. libi, publicis legibus subijgetur, nec fore præscriptione utatur, omnem enim hujusmodi honorem reatus excludit*, imò *d. gloss. ultima in dist. l. fin. citat pro concord. dist. l. de militibus*, quasi debeat declarari, prout necessariò fieri debet à *d. l. ultima, ff. de accusat. & ex gloss. & DD. in l. magistraria 6. C. de jurisdict. omn. judic.* in quibus latè habetur, non in omni casu ad Præsfectum militum ipsorum delicta esse remittenda, sed in delictis tantùm militaribus, vel in expeditione commissis, ad tradita per *D. de Franch. decis. 88. Ajala de jure belli lib. 3. cap. 8. num. 5.* ubi dicit procedere jurisdictionem *d. l. nullum* in specie in milite, licet enim Apparitores coram alio Iudice conveniri non possint, quam eo, cujus sunt Apparitores, & hoc est regulare in omni Ministro, & Officiali, ut sub eo Magistratu, & Præside conveniantur ad cujus prudentiam, & iudicium noscitur illius ministerium, & officium pertinere, ut in Fabricensibus, qui sub Fabricensi conveniuntur, ne videantur ab ejus abstrahi ministerio, cujus obsequio deputati sunt, hoc verum est, si talis Magistratus, & Præsides ejus litis, & causæ, de qua agitur, habet cognitionem, unde milites, quamvis eorum ministerium ad officium Magistrum militum pertinere noscatur, non tamen sub eo conveniuntur pro alia causa, quàm pro crimine militari, nec etiam pro causis tributariis, pro 26 quibus conveniuntur tantùm sub eo Præside, in cujus Provincia bona subiecta tributo sita inveniuntur, ut latè juribus fundat *Lucas in rubr. C. de apparit. Præs. Urbis, lib. 1. ante finem, versic. item nota*, cujus doctrinæ licet non integre quodam ul-

tima verba) memor fuit insignis, & juris nostri municipalis fons uberrimus *D. Reg. Tap. dec. 13. S.C. Neap. nu. 7.*

Nec differit ab his Imper. in *l. 4. C. de offic. Recto-
vis Provincia*, ubi rescribens Imper. ad Periclem
Præsidentem, concedit illi potestatem, *ut etiam in
officiales Praefectorum, cursum publicum laniantes,
sdest officium ipsius Praefidis*, ut subjicit *Gloss. vel
prava contra utilitatem publicam molientes, vin-
dicandi tibi dedimus potestatem, ita ut Praefectos
27 de eorum culpa facias certiores*, qui *text. ni fallor*,
ad hoc est optimus, ut *Officiales Praefecti Praeto-
rio*, de eo enim loquitur Imper. ut habetur in *l. 2.
supra ead.* quem constat gerere majus officium, de-
linquentes contra officium Praefidis, vel contra
28 publicam utilitatem, quam in rebus Fisci versari
compertum est *l. militas 3. C. de primipilo lib. 12.*
ab ipso Praefide, licet gerente minus officium, pu-
29 niendi sunt. Praeses enim Provinciae Praefecto
Praetorio suberat, quippe qui variis Provinciis prae-
erat, quibus Praefides dabantur, ut *tot. titul. C. de
30 off. Praef. Praetor. Orient.* quem merito Viceregi
nostro Neapolitano, vel aliis Regnis à Rege nostro
delegato, aequiparat *Gorbosred. in rubric. de offic.
Praefect. Praetor. Orient.* & ex nostris Consiliariis
vir luminae eruditione *Scipio Capyc. Antonii filius
in sua Magistrat. Regni cum Roman. Magistrat.
comparat.* impressa post ipsius divina poemata, *Sur-
gens de Neapol. illustr. lib. 1. cap. 14. num. 6. 8. in
fin. cum seq. & cap. 19. per tot. de Ponte de assens.
Regis §. 6. num. 2. 24. 27. & 33.*

Imò, ut executio sit prompta, nec morosa, om-
nes Provinciarum Apparitores pro inveterata aucto-
ritate juxta motum Judicis nudatos verberibus, si
ita res tuleris, subjacere praecipimus, ut & facilis
executio rerum publicarum sit, & officiorum insol-
entia comprimatur, scilicet Apparitorum inobedien-
tia, ut subdit *Gloss. in d. l. 4. & addit Imper. in ul-
tim. verb. & Judicis severitati competens addatur
auctoritas*, quae reddi nullo modo posset, si unius
Judicis offensa commissa per Apparitorem in exe-
quendo, ab alio Judice, & Tribunali esset media
31 fori praescriptione coercenda. Cum constet, non
esse novum, Judices inferiores, quibus non est co-
pia Apparitorum, alterius Judicis Apparitoribus
uti posse, *§. si verò ignotis*, ibi, & *Judices siquidem
administratores fuerint*, idest, Ordinarii, hoc ipse
agant, si verò alii, assumant Apparitorem Praetoris
Urbis, quo casu absurdum esset, Apparitore de-
linquente, in exequendo Praetoris judicium esse
expetendum, licet hoc sit longè extrà casum no-
strum, in quo pro dignitate tam Magni Tribuna-
lis Ordinarii in causis fiscalibus, eisque annexis,
32 omnes Ministri Justitiae, & in primis, Capitanei,
qui Justitiae executioni praepositi sunt, non minus
Regiae Camerae, quam M. C. sunt subjecti, licet ibi
videantur addicti, ubi plus eorum opera videtur
necessaria pro executione poenarum capitalium.

Idem enim appellantur Apparitores, quia reos ap-
33 parere compellunt in conspectu Judicis, ab appa-
rendo dictum, vel ut praeepto obedientes, ex eo
quod promptè apparere debent, & praesid esse ad
obsequium, ut explicat *Lucas* in citat. rubric. de
apparitor. Praefect. Urbis lib. 12. ubi subdit, quòd
ministerium Apparitorum, & fastigium Tribuna-
lium venerandam exhibet Magistratum majesta-
tem, ex *Valerio*, & aliis, qui aliter vocantur Mi-
nisteriales Judicis, Nuntii, Officiales, Viatores,

& Executores, ut plenè differit *Matthias Colerus
tract. de process. execut. in praefat. num. 29. Cicero,
Seneca, Livius, & Festus apud Brisson. de ver-
bor. signific. lib. 1. verbo Apparere.*

Et ne deficiat doctrina individua in puncto, &
terminis, de quibus loquimur, in casu Exequu-
toris, qui deliquit in executione officii, & man-
dati sibi commissi, qui casus longè fortius stat pro
jurisdictione Judicis, vel Tribunalis mandantis,
quàm ubi testis solum factum deposuit, vel aliter
resistendo, vel eximendo, Judicis aures offendit,
ut in casibus, de quibus in *decis. Domini de Fran-
cbis 722.*

Ubi enim Exequutores in re exequenda, de man-
dato Judicis malè versantur, quia culpa, vel dolo
elusorium reddiderunt effectum, & potestatem ju-
dicis, quòd hoc casu à nullo alio possint, vel de-
beant cognosci, nisi ab illo Judice, & Tribunali,
in cujus officio versantur, & contra quem culpam,
vel dolum admiserunt.

Et quòd ita, ut praediximus, & non aliter, om-
nia praedicta jura, & similia, quae allegari possunt,
sint necessariò intelligenda. In puncto docuit *Paul.
de Castr.* si attentè legatur, sequentia praecedenti-
bus conjungendo.

Is enim in *dist. l. nullum 12.* inicitò ita summat,
*Judex ex suo officio potest testem vacillantem, vel sibi
ipsi contrariantem, vel falsum evidenter testifican-
tem punire pro arbitrio suo, licet non sit de sua ju-
risdictione, ratione privilegii, vel juris commu-
nis*, addit *Paul. & idem videtur in quolibet Offi-
ciali Judicis delinquente in officio sibi commissio, ad
in Notariis cause, vel Nuntiis curiarum*, & sic
Doctor iste veritatis clarissimè, & in puncto dicit,
34 decisionem *l. nullum*, comprehendere quemlibet
Officialem Judicis, qui malè versetur in officio sibi
commissio ab illo Judice, cujus mandatis paruit, &
loquitur generaliter in quibuslibet Nuntiis Cu-
riarum, licet non sint illi de sua jurisdictione ratio-
ne privilegii, vel juris communis, ut praedixerat.
35 Citat *Paul.* decisionem *Justin. in l. 2. C. de spor-
tulis*, ubi conceditur licentia omnibus Judicibus
quibuscunque etiam delegatis, quòd si Exequuto-
res cessaverint causas eis instructas offerre, quòd,
ait *Gloss. verb. offerre, sepe faciunt pessimi Execu-
tores hujus Terrae non valentes parere Judicibus,
tunc liceat & remove eos ab executione, & alios
idoneos supponere, vel etiam multis officere*, quòd
procedere in certo genere Judicium, quibus certa
facultas conceditur, nostris autem amplissimis Ju-
dicibus licentia sit, & majores poenas, & corpora-
les maculas Executoribus imponere, si malè fuerint
circa lites versati, ut sciant non esse causas à se de-
ludendas, nec lacri causa aliquod eis vitium impe-
nendum.

Cum verò amplissimis Judicibus hoc concedatur,
Senatus ordinem comprehendendi, qui rectè, & pro-
36 prie amplissimus est ordo, ubique edocemur, &
praesertim in *l. 1. ff. de collus. deteg.* cum aliis à *Bris-
sonio de verb. significat. verb. amplissimus ordo, Scy-
pio Capyc. ubi supra.*

Hoc idem docuit *Paris de Pat. de judic. verb.
Officialis cap. 1. num. 3. cart. mibi 247.* ubi post-
quam fundavit, Apparitores coràm alio Iudice
conveniri non posse, quàm eo, coràm quo mili-
tant, ex traditis per *Luc. in rubr. de appar. Praefect.
Urb.* subdit haec verba, quòd est verum, si talis
37 Magistratus ejus habet cognitionem, quia militet,
quo-

quorum ministerium pertinet ad officium Magistri militum, non conveniantur sub eo pro alia causa, quum pro crimine militari, l. ultima, ff. de re mi- 38 lit. nec etiam pro tribus, quia debent respondere sub Præside; esto igitur, quod isti essent subditi M. C. cum tamen hujus causæ non habeat, nec possit habere cognitionem M. C. tum quia de causa principali, & illa, quæ ex ea incidenter oritur ad interesse, uti concernente Regium Patrimonium 39 non potest Mag. Cur. velut omnino incompetens cognoscere, ut ex Puride, & Luca etiam relatis, hoc comprobatur Dom. de Franch. decis. 679. ubi ea 40 ratione testatur inclinasse Sac. Consil. ut Curia Artis Lanæ cognosceret de delicto Commentariensis, sive suarum carcerum Custodis, quia nedum erat suus peculiaris minister, verum aded Iudex erat capax, ut de subditorum suorum delictis haberet privilegium privativè cognoscendi, & quia ipsa Curia, non autem aliud Tribunal, erat principaliter offensa.

Idemque in terminis, & in puncto melius omnibus docuit doctissimus Petrus Gregor. Tholos. in syntagmat. juris universi par. 3. de actionib. lib. 48. cap. 40. de ministris judicior. & iudicum, post num. 24. ubi loquens de Apparitoribus, dicit, post 41 se comprehendi, & castigare à Judicibus loci, in quorum excedunt territorio, & extra potestatem quippiam temerè exequuntur, eo adhibito tempe- 42 ramento, ut Vatores, sed Apparitores Regis non possint ab aliis, quàm à Judicibus Regiis castigari, ob spretam veniæ petitionem exequendi. Verumtamen licet cuilibet Judici Apparitorem retinere, & jubere coram se sistere, ut de mandatis, sed commissione doceat, ratione cuius executionem parat.

At jure communi in Gallia servato, privilegium 43 Apparitorum est, ut coram alio conveniri non possint, quàm coram eo, cuius ministerio addicti sunt, ne à ministerio, cui deputati sunt, avellantur.

Sed hoc (subjicit ille) in aliis criminibus proce- 44 dere, quàm in officinando apud alios Judices, & in præjudicium jurisdictionis illorum commissis, cum 45 unicuique iudici liceat etiam pænali iudicio jurisdictionem tueri, l. fin. ff. de officio ejus, l. si quis ex aliena ff. de iudic. cum concord.

Confirmant Addentes ad Joan. Imbertum Rupell. insit. forens. lib. 1. in principio, ubi dicunt, apud 46 Gallos servari, ut Iudex de delictis Apparitorum in munere exequendo cognoscat. Quod etiam in puncto voluit Ranchinus ad Guid. Pap. dec. 328. ubi, quod licet servientes delinquentes in territorio alicujus Domini, ab ipso poterunt puniri, hoc procedit, ubi illi delinquentes per se agendo, aut exequendo literas emanatas ab ipsis Ordinariis, & ex 47 sua Curia, secus autem, ubi illi servientes delinquerent circa executionem aliquarum commissionum, quæ ab aliis Judicibus emanassent, quia tunc ab eo Iudice, unde illæ commissiones emanarunt, puniendas esset talis serviens, quia ea commissione 48 abusus est, citat Boer. dec. 9. nu. 6. ubi ex Alber. ita decisum testatur pro Capiteo loci contra potestatem Bononiæ, ut minuter debuerit puniri à Capiteo, qui dederat commissionem.

Et ratio esse potest, quia instantia executionis pars quædam est litis principalis, aut saltem accessio; qua ratione procurator, qui liti principali adfuit, cogendus est, ut cætera prosequatur, l. filiusfamilias, §. ultimo, ff. de procurat. Anton. Faber Consil. de in jus voc. definit. 1. 2. lib. 2. Et hæc doctrina ex fon-

tibus juris deprompta, & in praxi recepta sexcentis mediis fulciri possit, sed pauca non omittam.

50 Et primò constat, omnibus Magistratibus, exceptis Duumviris, idest defensoribus Civitatum, juxta Gloss. sententiam, secundum jus potestatis suæ concessum esse, jurisdictionem suam defendere pænali iudicio, ut Ulpian. notat in Lunic. ff. si quis jurisdictionem non obtemper. & alibi dixit Paul. in l. si quis in 51 jus voc. non jersit, quod si aliquid opponatur, quod contradicat, vel impediat jurisdictionem Judicis, potest ipse cognoscere, utrum sua sit jurisdictione, cap. super litteris, ubi Gloss. verb. nisi, de rescript. l. 2. 52 §. sed & si dabitur, l. si quis ex alieno, ff. de iudic. quod procedere etiam in Iudice delegato, latè probat Gaylius lib. 1. observ. cap. 34. ubi Grævus in addit. latius Barbos. in dict. l. si quis ex alieno §. ex num. 101. ff. de iudic. ubi num. 114. advertit, nihil 53 obstare, quod videatur causa propria ipsius Judicis, quia posse judicare in causa, non est commodum proprium, ut in propria causa, de qua in l. 1. §. propriam autem, ff. quand. appell. fit, sed magis onus, l. fin. §. judicandi, ff. de maner. & honor. etiam 54 si Iudex sit recepturus sportulas, nisi sint maximæ, & excessivæ, ut per eum num. 116. cum seq.

55 Et Iudex causæ præparantis est etiam causæ præparatæ, l. ordinarii, C. de rei vendic. quem exornat Castell. Costa in suis memorab. versic. Iudex causæ præparantis, latè Barbos. in l. si quis postea quàm 56 num. 96. de iudic. & alibi Iudex causæ principalis efficitur competens cujuscunque causæ incidentis, & si de illa non possit principaliter cognoscere, l. nulli, l. quoties, C. de iudic. l. fin. C. ubi, & apud quem, l. cum proponas, C. de rebus credit. sepè citata l. nullum, C. de testib. cap. causa de in integr. restit. Barbos. in l. Titia, ff. solus. matrimon. Lupus, Panorm. & ex moderis Borrell. Sanch. Tuschus, Tapat. Bimius, & Gayl. quos congestit Marius Giurb. consil. 80. num. 28. Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 4. Gloss. 13. ex num. 5. ubi latissime agit, de quibus causis, etiam spiritualibus, possit Iudex secularis incidenter cognoscere, & pulchra tradit, quæ applicari possunt ad remedia Capit. Regni pro tuitione Regiæ jurisdictionis.

His concinunt tradita per Affquod Iudex etiam 57 delegatus potest pronunciare super successivo illius, quod principaliter agebatur in iudicio, quod iterum confirmavit in pulchro casu in decis. 227. Et Consules Notariorum, vel artium, qui habent jurisdictionem in causis Tabellionatus, vel mercium dumtaxat, censentur eandem habere in connexis, & dependentibus ab eis, ut sunt fidejussiones, & pænæ positæ in contractibus factis occasione mercaturæ, cum de connexis, & emergentibus idem sit 58 iudicium, & proinde sub eo Iudice, sub quo principalis, tanquam subditus conveniri potest, etiam pro istis respondere quis cogitur, ut per Bald. in l. cum vendente, C. ubi causæ fiscal. & in l. si quis, §. rationem, ff. de edend. hinc Felin. in cap. quoniam, 59 sub num. 2. col. 4. de rescript. docuit, quod quamvis jurisdictione perpetuata quodam expressa in rescripto non operetur, nec perpetuetur in non expressis, tamen secus est quodam connexa, & dependentia, latissime Fulvius Pacian. de probat. lib. 1. c. p. 26. 60 ex num. 45. 46. 49. & num. 51. quod jurisdictione super principali extendatur ad connexa, & dependentia; imò quod veniat illud in iudicium, quod aliàs non 61 veniret, & num. 54. hoc esse generale, ut qui cognoscit de iudiciis præparantibus, cognoscat de præ-

præparato, seu subordinato, ne iudiciorum con-
 62 nexitas, seu contiguitas dividatur, quod probat
 esse generale tam in civili, quam in criminali iudi-
 cio, & num. 55. plura *Barbosa* ad l. *venditor* 49.
 num. 183. & 185. ff. de iudic. quod præsertim dicit
 procedere in procuratore Fisci, quod possit de cau-
 63 sa cognoscere etiam quoad privatos, cum habeat de-
 pendentiam à causa Fiscali, cuius procurator Fisci
 erat Iudex competens, ex l. in fraudem 45. §. qui
 pro alio, ff. de iur. Fisc. & notatis per DD. in d. l. cum
 64 vendente, dummodò causa habeat immediatam de-
 pendentiam à prima, quo casu licet procedere ex
 officio via executiva, num. 188. & 190. & sic cum
 Fiscus habet principale, non secundarium interes-
 se, etiam ex eo, quod habeat, vel habere possit si-
 miles causas, ut iudicatum refert *Dom. Capyc.* in in-
 vestitur. verb. gabellis, versic. gabelliarum lites,
 cart. 115. à quo non audet recedere *Dom. de Fran-*
chis dec. 117. in fin. & *decis.* 132. *Tbesaur. decis.* 213.
 ubi filius in addit.

Et pulchra tradit *Bovadil.* tom. 1. lib. 2. capit. 21.
fallentis 6. & 7. num. 81. & 82. ubi quod Iudex,
 65 qui non cognoscit de civilibus, p[ro]de conoz: r de
 las civiles incidentes, y annexas à su comission, co-
 mo es de la opposicion de las dotes de las mugeres, y de
 otros acreedores por sus bienes sequestrados, y sobre
 la causas de la emancipacion, d de libertad, y sobre
 otras de otros generos, citans infinita, & num. 82.
 notabiliter loquitur contra turbantes, & impedi-
 tes effectum jurisdictionis directè, vel indirectè.

Quæ quidem omnia superiùs tradita si procede-
 rent etiam ubi isti Capitanei, & Executores tanquam
 specialiter addicti Magnæ Curie, fori præscriptio-
 ne ex speciali privilegio exemptionis gauderent.

Quantò fortius ubi nullam prætereendere possunt
 exemptionem à jurisdictione tam maximi Tribuna-
 lis, cui ex speciali provisione Caroli Cæsaris invi-
 66 tissimi sub Præsidatu D. Petri à Toledo, tria super
 hoc pro autoritate Regiæ Cameræ statuta fuerunt,
 in Pragmat. quæ in novissim. est 13. de offic. Procur.
 Cæsar.

Primum in §. e p[ri]mò volemo.

67 Secundum in §. & quando fuisse offesa la Camera,
 ch'è tanto supremo Tribunale, quella non habbia
 à rimetterlo ad altro Tribunale, ne aspettare il re-
 medio.

68 Tertium in §. fin. ibi, e perche la volontà de la
 Maestà Cæsarea è, che questa Regia Camera s'pregga
 con la debita auctorità, è riverenza di tutti li sud-
 diti di Sua Maestà; volemo, & ordinamo al Ma-
 gnif. Regente della Gran Corte della Vicaria, Au-
 dienze del Regno, e Capitanei di guardia di questa
 Città, che circa l'esecuzione delle cose per questa
 Regia Camera determinate, & ordinate, in tutto
 quello, che spetta al vostro officio, come di sopra è or-
 dinato, vi assistano, & prestino il lor braccio; ac-
 ciocchè questo Tribunale in tutte le cose di sua admi-
 nistracione, & giuridictione habbia l'integra, e de-
 bita obediencia, si come per antiqui ordini delli Se-
 veniss. Rè, & in specie di Rè Catholico d'immortal
 memoria, & per essa Cæsarea Maestà stà ordinato,
 che tal'è nostra volontà, datum Neapol. die 22. Ja-
 nuar. 1533.

Et si ex particulari Augustissimi Cæsaris provi-
 sione non solum Ministri inferiores obedire, sed ma-
 jores assistere debent, ut in omnibus pertinentibus
 ad cognitionem, & jurisdictionem tanti Tribuna-
 lis, debeat sibi integra, & debita obedientia,

tantum abest, ut ab ipsius Imperio sint exempti,
 quod ipsius potestati, & præceptis Imperiali san-
 ctione, & vetustissima consuetudine subjiciantur.

Undè non obstat quod dixit *Regens de Ponte de*
divers. provis. sub tit. de Capitan. Justitia §. faciunt
etiam banna, num. 4. Duo enim dicit. Primum,
 quod dicti Capitanei immediatè sunt subditi Regenti
 Magnæ Curie. Alterum, quod Regens verè ap-
 pellari potest Præfectus vigilum, ponderando re-
 sponsum *Pauli* in l. 3. ff. de offic. Præfect. vigil. pri-
 mum gratis asserit, nec authorem aliquem citat pro
 69 hoc suo dicto, & licet verum videri possit ex eo,
 quod potissimè eorum officium versetur circa captu-
 ram delinquentium, & reorum custodiam, & pu-
 nitionem, quæ præcipuè est demandata Magnæ Cu-
 rie Judicum criminalium, non ex hoc minus obedi-
 re debent aliis Tribunalibus, præsertim Regiæ Ca-
 meræ, cui nedum pro executione justitiæ, quæ est
 communis omnibus Tribunalibus, & ut ipsi suum
 munus exerceant, ad quod sunt creati, & deputa-
 ti, ut ipsorum nomen, & forma Regii tituli, &
 commissionis, cum à Rege ipsi Capitanei creantur,
 manifestè probant, verum pro exequenda justitia,
 & pro particulari defensione, & tuitione Reg. Pa-
 trimonii, & bursæ Fiscalis, de qua salaria pro vi-
 tæ, & officii præsidio percipiunt, & in qua publi-
 ca, & communis omnium versatur utilitas, Regiæ
 Cameræ obedire tenentur, ex eorum instituto, &
 Regia provisione.

Sed quod Regens Magnæ Curie comparandus
 70 sit Præfecto Vigilum, in hoc manifestè errat, ni-
 fallor, & cum eo bonus Iudex *Tassonas*, qui ei cre-
 didit in Pragmatica de antefato, vers. 3. observat. 3.
 §. 14. vers. Regens dicitur, is enim Vigilum, scilicet
 Præfectus, ut ex ipsa l. 3. clarè colligitur, mo-
 71 dice tantum poterat fures punire, non capitaliter,
 neque de ulla capitali causa cognoscere poterat, sed
 ad prædictum Urbis remittere debebat, l. unica C.
 de offic. Præfect. Vigil. & scribit *Paul.* in illo met tex.
 l. 3. in §. cognoscit Præfectus, ff. eod. citato per *Dom. de*
Ponte, omnia enim omnino crimina Præfectura
 Urbis sibi vindicavit, l. 1. ff. de offic. præfect. Urb.
 non igitur ex eo, quod ad officium Capitaneorum
 justitiæ, qui Magnæ Curie ut plurimum adherent,
 spectet custodia Urbis nocturno tempore, rectè in-
 fertur, ut Regens Magnæ Curie Vicariæ Præfecto
 Vigilum comparatur, qui in sua origine, nec inter
 72 Magistratus connumerabatur, l. 2. §. ita decet, ver-
 sic. nam Præfectum, ff. de orig. iuris.

73 Ut non immeritò *Mastrillus Siculus* agens de
 Capitaneo guardiæ Panormitano, cui subesse testa-
 tur octuaginta milites, seu lictores, ipsum Capi-
 taneum comparavit Præfecto Vigilum, ob custo-
 diam nocturnam Urbis sibi demandatam ex forma
 litterarum Regis, quod si admittamus, major ap-
 parebit lapsus nostri Regentis, dum infima publi-
 minoribus comparavit.

Verum id cautè advertit doctissimus *Dom. Regens*
Tapia, dum in lib. 2. Juris Regni, sub titul. de of-
 fic. Capitan. custodia Civilitat. rubr. 22. dicit, quod
 licet hoc officium videatur constitutum ad similitu-
 dinem familiæ Præfecti vigilum, non tamen com-
 parari potest ipsi Præfecto, qui de certis delictis co-
 74 gnoscere poterat, cum tamen isti Capitanei cog-
 nitionem nullam habeant, sed tantum inquirendi,
 idest perquirendi, & capiendi facultatem, ut patet
 ex Pragmat. 35. de offic. Magistr. Justit. seu Mag. Cur.
 Vicar. & seq. quas *Dom. Regens* intervit ibid. fol. 35.
 qui

qui postea in *titul. de Alguoz. rubric. 24.* congestis in unum juribus municipalibus, dicit, Capitaneorum certum esse numerum cum suis Caporionibus, Alguziorum vero non esse numerum certum, & non aliud esse, nisi justitiæ executores, cum eorum sit officium acta partibus notificare, & delinquentes carcerare, citans nostrum *Sarg. de Neap. Illustr. lib. 1. c. 9. num. 8.* & sic supponit vir veratissimus, esse Ministros communes omnibus, & deputatos pro exequendis mandatis cujuscunque Tribunalis, & Judicis, ad justitiam deputati, & si speciale habuissent fori privilegium, non reticuisset, de quo nemo ex Regnicolis, quos viderim, meminit.

Ut patet etiam ex externis, tam ex legibus, & DD. Hispanis citatis per *D. Top. supra d. sic. 24. de alguz. car. 34.* quam ex latissimè traditis per *Bovadil. tom. 1. lib. 1. c. 13. De los alguaziles*, ubi pulchra, præsertim *num. 11. & 47.* subjicit, utrum Alguzerii debeant exequi quodlibet mandatum, etiam injustum *del Corregedor, su Teniente, d Superior.*

Nec ex eo, quod concedimus, hos Capitaneos esse additos Magnæ Curie, & subjici Regenti, tanquam capiti, infertur, non subjici Regiæ Cameræ, etiam si deficeret *Pragmatica*, quia sicut jurisdictio omnis censetur concessa cumulativè activè, sic etiam passivè, ex regula correlativorum, ut generaliter disponitur in *l. 1. C. de off. præf. urb. l. fin. C. de jurisd. omn. judic. Roman. latè consil. 242. & consil. 393. in princ.* ea ratione, quia major favor publicus est, quod sint plures Judices, qui jurisdictionem administrent, *Bal. in l. unica, §. ubi autem. num. 6. in fin. C. de caduc. toll.* alios infinitos congerit *Barbos.* in *l. 1. art. 4. ex num. 77. 79. & 92. ff. de iudic.* quæ ratio equaliter militat activè, & passivè, ut colligitur ex traditis per Dominum meum *Reg. de Carte de feud. p. 1. c. 10. incip. potest quoque sub v. 8. versic. & si hoc modo.*

Et *Bovadil.* paulò ante citatus *d. cap. 13. num. 31.* generaliter subjicit verba aurea in proposito: *Dezimos pnes, que porque el fin de la iusticia es la execucion, el executor es nervio della: porque veamos, que vale mandar prender, sino ay quien prenda? Que importa proveer, que se agan execuciones, si no ay quien execute? de que sirve ordenar, que con gran secreto se cumpla una cosa, que conviene à la execucion de la iusticia, si no ay quien guarde el secreto? y antes ay quien avisa del negocio.* Et paulò infra, *por esto dizen el J. C. y el Paps, y otros, que no sirve de nada establezer leyes, si no ay quien las execute, y segun Accursio dar sentencias si no ay quien ponga en effecto.*

Et tandem pro coronide cessat omnis obiectio, quæ imaginari potest, tum quia Fiscus Regii Patrimonii non prætendit solum cognoscere de delicto, vel culpa Capitanei, sed illum, si fortè delictum probetur, condemnari facere ad illud, quod debitor Fiscalis, qui à suis manibus dolo, vel negligentia aufugiens, Fisco tenetur, de quo nullus alius potest esse Judex iure communi, & Regio, nisi sola Regia Camera, & ex delicto, & qualitate negligentie oritur ius ad interesse, & sic omninò est inseparabilis punitio criminis ab emendatione damni, & interesse debiti Fisco ex fuga carcerati, ut notatur in *d. l. ad Commentariensem, C. de custod. reorum*, & infra latius; quinimò si Ministri non sunt electi à Principe, vel Universitate, sed à Po-

78 testate, vel Officiali majori, ipsi tenentur ad interesse pro culpa Ministrorum, ab eis electorum, *rex.*

ubi Platea in puncto in *l. Præfectus*, quæ est *l. ult. C. de apparit. præf. anona lib. 12.* & sunt apertæ leges partitarum, & fori, super quibus *Suar. Mon. talv.* & alii relati per *Aviles ad l. Prator. c. 18. vers. carcel, num. 7. cum seq. Bovadil. d. lib. 1. c. 13. num. 14. Avend. de exequend. mand. par. 2. cap. 22.*

Et quatenus esset capax Magna Curia hujus cognitionis (cujus contrarium est plusquam notorium) cessaret omnis ejus prætensio, stante præventionem, facta per Reg. Cameram in capiendò informationem, procedendo, & carcerando, prout aliàs fuisse judicatum in terminis *l. nullum*, testatur *D. de Franch. decis. 147. & 679. num. 3. Forinac. loco citato de testibus q. 67. §. 2. ampliat. 2. num. 32.*

Cujus præventionis est tanta vis, ut etiam *Ju- 79 dex minoris Tribunalis* præveniens, ex preoccupazione jurisdictionis, non teneatur causam remittere majori, nisi recognoscat illam jurisdictionem in specie à majori, & præsertim si major ille sit Princeps supremus, vel iura Principis representet, qui solus causam etiam præoccupatam ab inferiori ad se avocare potest, *cap. ut nostrum, de appellat. Bald. Marian. Socin. Alexand. Decian.* & alii relati per *Barbos.* in *l. si quis posteaquam, ex num. 12. & 13. ff. de iudic.* & sic posset Regia Camera representans Principem, si esset causa præventa per Magnam Curiam, ad se avocare, & in puncto in terminis dictæ *l. nullum*, inter Curias inferiores, concessis literis executorialibus per Curiam honestatis, & facta resistantia Licetoribus exequentibus per aliquos d. Curie non subiectos, ipsisque carceratis per Ministros alterius Curie criminalibus causis oppositæ, concludit *Coball.* re ad partes discussa, locum esse præventioni, quamvis offensæ fuerint aures Curie mandantis executionem à persona nullo modo subdita, cum illa in solas inhonestas personas jurisdictionem haberet, *cent. 2. cas. 117.*

80 In quo non reticebo lapsum boni senis *Tassoni*, quia ut suum librum omni farragine impleret, *fol. 130. num. 138.* dixit, falsificantem provisiones Regiæ Cameræ, fuisse ad mortem damnatum per Sac. Consil. ex decisione *Salern. dec. 28.* qui tamen dicit id fuisse decretum per Regiam Cameram, facta relatione in Collaterali.

Ex quibus non est necessarium discutere de veritate. & justitia decisionis relatæ per *D. de Franch.* pro *M. Admirato decis. 722.* pro quo scripsit *Consiliarius de Anna consil. 107. lib. 2.*

Ultrà enim quod decisio illa processit contra votum illius insignis *Præfidis de Franch.* ut ex contextu suæ decisionis patet, & ipse idem *Consiliarius de Anna*, qui obtinuit, in fine addit, *& fuit visu magna deciso, Mistrill. decis. 147. n. 19.* de illa decisione maximè dubitavit, & plures contra illam decisum fuisse Siciliæ testatur, prout etiam in Regno nostro per Sacrum Consilium aliter postea fuit judicatum contra Ducem Nuceriæ, & alios in pluribus causis.

Præterea illius decisionis Achilles consistit ubi summus Rex concedit jurisdictionem Baroni in feudando cum utili dominio privativè quoad omnes Magistratus, quo casu difficillimè derogatur jurisdictioni concessæ in dominium, & jam de patrimonio feudatarii effectæ, ut discurret *D. Consil. de Anna* illius decisionis defensor, & sic ubi contendit Officialis habens jurisdictionem in officium, cum Barone habente illam in dominium. Item cum obstat jurisdictio privativè concessa alteri.

B

Et

Et tertio in casu simplicis offensæ ex causa resistentiæ. At hic contemdit M.C. quæ non habet jurisdictionem, nisi in officium.

Item quæ non solum non habet jurisdictionem 84 privativè ad Regiam Cameram, sed S. C. potitur illa privativè ad M.C. de jure communi, & municipalit., & ex diversis fontibus, & radicibus, cum speciali Regis provisione super unoquoque capite, ut ex suprâ relatis colligitur, & præcipuè ex dicta pragmat. 13. de offic. procurator. Cæsar.

Et omnino est incompetens Mag. Cur. cum de cognitione, & punitione agatur ejus culpæ, quæ probata producit emendam damni, & interesse pecuniarii, de qua non est solummodo incompetens M.Cur. sed S. C. cui illa subordinatè subijcitur, ita ut si vinci posset vincens ipsam, longè fortius & illa.

85 Constat enim, quod ubicunque oritur actio criminalis quodam pœnam, oritur uti consequens actio in factum ad interesse, quæ est ad eodè connexa, & inseparabilis, ut Judex, qui de causis tantum criminalibus cognoscit, condemnabit ad interesse, *l. non solum, §. latrunculator, ff. de judic.* 86 & debet facere, etiam si non petatur, & quamvis pro delicto imponatur sola pœna extraordinaria, ut post *Isra. in Const. Si quis in posterum, verb. novatas*, decisum, & prædicatum testatur *Dom. de Franck. decis. 333. post num. 6. & dec. 460. Masul. ad Cypic. dec. 141. in fin. Caball. centur. 2. casu 165. in fin. in suis resolut. criminal.*

Ultimò non debet dedignari M.C. ipsiusque graves Judices, quòd dum Reg. Cam. Perceptorem de occupatione, & subtractione maximæ quantitatis Regiæ pecuniæ, mala administratione, & gravibus culpis, his calamitosis temporibus, reum delatum, mandaverit in carcerem detrudi, & è manibus familiæ, cui fuerat traditus custodiendus, quæ pervigili, & maxima cura personam sibi depositam custodire tenebatur, ad tradita per *Bossum de carcer. fidei. iuss. relax. n. 15. versic. & ratio, l. milites, ff. de custod. & exhib. reorum, Cabal. centur. 3. casu 299. num. 21.* is penè invisibilis evasisset, & ad Ecclesiam cum pretiosiori suppellectili se contulisset, voluerit Regia Camera facti veritatem investigare, ipsiusque Ministri personam, in quo regulariter culpa in his casibus præsumitur, loco fugientis in tuto reponere, ut veritate comperta, confito de delicto, condignas lueret pœnas, quibus obnoxius esset qui fugerit, *l. ad Commentariensem 4. C. de custod. reorum, l. si quis aliquid, §. similes, ff. de panis, Cabal. centur. 3. casu 294. n. 287.*

88 Quòd enim culpa præsumatur in Custode ratione publici, vel privati officii, nisi ipse probet, non solum casum, sed quòd ille fortuito, & absque ipsius culpa, vel causa evenerit, *Gloss. in l. cum ita, §. species in fin. ubi Bald. ff. de legat. 3. latissime Farinac. de carcerib. & carc. quest. 31. ex n. 19. Bova-dil. bellissime lib. 3. cap. 15. num. 125. car. 394. ubi citat. Gloss. in l. 2. §. effractura, ubi Bald. ff. de offic. Præf. vigil. cum aliis per Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 4. casu 302. Aviles in cap. Prætorum, num. 12. & 14. vers. carcel, qui dicit, speciale esse in Custode, quòd ipsi incumbat onus probandi,*

89 quòd sine culpa, & negligentia sua aufugerit, quia officium ejus erat diligenter custodire, & idèd debet probare diligentiam. Quinimò *Gregor. Lopez* relatus per *Aviles* dicit, in hac materia ratione 90 culpæ posse quem puniri pœna mortis naturalis ex circumstantiis,

Si enim aliter ipsa M.C. fecerit, evitare non poterit indignationis aculeos, quos Imper. minatur in *l. Potiori 5. C. de offic. Reft. Provinc.* ubi postquam 91 jussit potioris gradus Judicibus, ab inferioribus competentem reverentiam esse tribuendam, quòd estò, ad hunc casum prima hæc verba applicari non posse, attamen subiequentis præcepti verba effugere Magna Curia non poterit, subdit etenim *Imperat. cum etiam minorem Magistratum, ubi publica tractatur utilitas, quam in Fisco notissimum est versari, l. utilitas 3. C. de primipil. lib. 12. veritatem investigantem pro incumbendis ejus officio, nullam etiam majori irrogare injuriam, decisione 92 Cæsarea* declaretur, & amplius subdit, *ut is Judex, qui insignia dignitatis ad hoc exercet, ut indignis injuriis existimet afficiendos esse eos, qui officio cum potestate moderantur, non declinabit Imperialis indignationis aculeos, & sic noverit ipsa Magna Curia, quòd etiam si major esset, non debet indignè ferre, si minor ad veritatis, & publice utilitatis commodum, quòd sibi incumbit suum exercendo officium cum potestate moderetur, etiam quia Imper. in l. singuli 2. C. de off. divers. judic. ita man-* 94 *dat, singuli quoque Judices sciens celsioribus viris, & iis, quorum nonnunquam judicio provebuntur, honorificentiam debitam esse præstandam, nec in subscriptionibus suis fratres audeant nominare: apparitione multanda, cuius est hæc cura, non enim Imper. dixit majoribus, vel superioribus, sed celsioribus, & sic altioris ordinis, etiam non superioribus.*

Pro cuius controversiæ decisione transmissis Hispaniam hinc pro meo Reg. Cam. Tribunali, allegationibus, & discussio maturè negotio, ut par erat, in Supremo Italiæ Conf. S. M. sequentes demum Comiti Montisregii, dedit litteras, quibus non modo pro Reg. Cam. decidit, ut Regni Sanctionibus attentis Reg. Cam. præcipere possit Capitaneis, aliisque Justitiæ Ministris, quòd ei Regii patrimonii administrationi expedire visum fuerit, & de eis, si quid in ejus executione deliquerint, cognoscat, verum mandat, pro ejusdem Regiæ Cameræ autoritate, ne Regium Collaterale Consilium quicquam se ingerat in visitatione carceratorum Tribunalium Reg. Cam. Sum. ac Sacr. Consil. juxta observantiam: plura Rex noster addit pro Reg. Cam. conservanda jurisdictione, imò se valde miratum dicit de hinc Mag. Cur. prætensionibus, quas in futurum silere præcipit; litteræ sunt die 1. & 3. mensis Octobris 1637. Quæ legantur.

Segn. D. Alonzo de la Carrera.

POr las incluidas copias de dos reales cortas de S. Magestad de primero, y tres de Octubre proximo pasado verà V.S. lo que se sirve de mandar à cerca de las diferencias que hà havido entre el Tribunal de essa Regia Camera, y el Regente de la Gran Corte de la Vicaria, y me manda el Duque mi Señor remitirlas à V.S. para que si buviere algo, que executar en esse Tribunal en cumplimiento de lo que S. Magestad manda en ellas, de orden V.S. que se execute luego, y que se nose donde conenga para su mejor observancia en lo de adelante, que por lo que toca al Colateral, y Tribunal de la Vicaria ha dado S.E. las ordenes necesarias, guarde Dios à V.S. Palacio à 19. de Febrero 1638.

Miguel de Hecho.

Exequatur ordo S.E. 23. Februarii 1638.

El

El Rey.

Illustre Conde de MonteRey Primo de nuestro Consejo de Estado, Presidente en el de Italia, y nuestro Lugarteniente, y Capitan General, baxse entendido que con ocasion de algunas diferencias, que se han ofrecido entre el Tribunal de mi Regia Camara de la Sumaria, y D. Juan de Erasso como Regente de Vicaria, ha entrado el dicho Regente en pretension de que el dicho Tribunal de la Camara ha de estar en cierta manera subordinado al de Vicaria, diciendo que los Capitanes de Justicia no han de executar lo que el dicho Tribunal de la Camara les ordenare, aunque sea sobre cosas tocantes à mi Real Patrimonio, si no es, dando primero quenta al dicho Regente, y que delos delitos, que los Capitanes de Justicia cometieren en su officio, estando exerciendolos por orden de la Camara, ha de conocer la Vicaria, y siendo lo uno, y lo otro contra la buena administracion de la Justicia, y contra la dispuesto por decreto, y pragmatikas de esse Reyno, y cosas tan llana, y asentada, de que los dichos Capitanes de Justicia han de estar à las ordenes, que el dicho Tribunal de la Camara les diere sobre cosas concernientes à mi Patrimonio, y de tanto inconveniente lo contrario, se ha estrañado mucho, que el dicho Regente, y Tribunal de Vicaria hayan pretendido innovar en esto, y assi he querido advertiros dello, y que los dichos Capitanes de Justicia y otros Oficiales desta calidad han de obedecer puntualmente lo que el Tribunal de la Camara, y Lugarteniente della les ordenare. Sin que hayan de dar quenta al dicho Regente de Vicaria, ni à otro Ministra alguno de otro Tribunal, ni poner otra replica, ni dificultad, siendo esto lo que conviene à mi servicio, y mi voluntad que se tenga entendido para qualquier caso, que se ofrezca, sin dar lugar à lo contrario en manera alguna por los inconvenientes, que dello se seguirian, y assi os encargo, y mando que para la execucion desta orden deis luego la que convenga, publicandola donde conviniere à fin que el Regente y Tribunal de Vicaria tengan noticia della, y por lo que el dicho Regente ha innovado en esta materia le dareis una reprehension, y ordinareis que no trate mas della. De Madrid à 3. Octubre 1636. años. Yo el Rey, Carnero Secretario con señal del Cardenal de Boria, vidit de Napoli Regens, vidit Neyla Regens, vidit Januarius Regens, vidit Muñoz Confiliar.

Es Copia de su original, que se conserva en esta secretaria de estado, y Guerra del Duque de Medina de las Torres mi Señor. Palacio à 19. de Febrero 1637.

Miguel de Hecho.

El Rey.

Illustre Conde de MonteRey Primo de nuestro Consejo de Estado, Presidente en el de Italia, y nuestro Lugarteniente, y Capitan General. Haviendose tenido à qui noticia de la pretension en que Don Juan de Erasso ha entrado de que como à Regente de la Vicaria le bagan de dar quenta los Capitanes de Justicia antes de executar lo que el Tribunal de mi Regia Camara de la Sumaria les ordenare, aunque sea tocante à mi Real Patrimonio desse Reyno. He revuelto la orden, que cerca desto se ha de guardar, que es la que se le os cubia en carta de la data de-

esta, en que se os dize quanto se ha estrañado que el Regente haya innovado en esta materia, estando dispuesto por derecho y Pragmaticas de esse Reyno, lo que en ella se ha de observar, y que le des una reprehension, ordenandole, que no trate mas desta pretension, à la qual se entienda que se ha movido con ocasion de que el Tribunal de la Camara procedia contra Antonio Hizo uno de los dichos Capitanes por dos causas tocantes à contrabandos, y por otra de haver entrado à prender en la polvorera un Oficial de ella, siendo jurisdiccion del dicho Tribunal de la Camara, las quales causas pretendia el dicho Regente, y Tribunal de Vicaria, que le tocavan no obstante que las de contrabandos pertenecen à la Camara, y que el Consejo Colateral havia declarado dos vezes que tambien le tocava la de la polvorera, y por que estoy bastante enformado de lo que en esto ha pasado, haviendo tenido de ay distinta relacion de todo, por donde parece que el dicho Regente puso en prison al dicho Capitan de Justicia Diego Xarez por haver hecho la del dicho Antonio Hizo de orden del Lugarteniente de la Camara si vien despues dize haverlo hecho por otras causas; Haviendolo visto, y considerado con toda atencion y cuidado he querido avissaros dello, y deciros lo mal que ha parecido lo que el dicho Regente ha hecho, y quanto se ha estrañado que siendo tan claro que las dichas causas tocan, y pertenecen al dicho Tribunal de la Camara, y no à otro, particularmente el delito cometido en la polvorera, como lo declarò el dicho mi Consejo Colateral pretenda el de la Vicaria lo contrario, y conoçer dellas, las quales quiero, y es mi voluntad que se remitan al dicho Tribunal de la Camara à quien toca su conocimiento por naturaleza, y assi dareis la orden que convenga para su execucion y cumplimiento como os lo encargo, y mando, de suerte que no passe adelante la pretension del dicho Regente y Tribunal de Vicaria, porque segun ha entendido el dicho mi Consejo Colateral entrando de Visita en Vicaria donde el dicho Antonio Hizo estava preso de orden del dicho Tribunal de la Camara ordenò que se diese ensiudo por las ferias, no pudiendolo bazer, os encargo, y mando deis orden al dicho Consejo Colateral para que de aqui adelante no proceda, ni se entremeta con los presos que lo estan à si por orden del dicho Tribunal de la Camara, como por lo de mi Consejo de Santa Clara, conforme a lo que acostumbra pues solo le toca sollicitas la expedicion de las causas en los Tribunales à quien toca. Tambien se ha entendido que estando procediendo el dicho Tribunal de la Camara contra Barbaro otro Capitan de Justicia, y sus soldados por la culpa que contra ellos resultava en la fuga de Andres Naclerio Perceptor de la Provincia de Tierra de Lavore cuya custodia corria por su quenta con orden del dicho Tribunal de la Camara. El dicho Regente de Vicaria siendo cosa tan llana que esta causa tocava à la Camara lo quiso tambien poner en controversia, y que no consentandose conourbar este negocio, y enpediendo el curso de la Justicia revolvio sobre los del dicho Capitan Hizo y tubo forma para que vos ordenajedes se diesen ensiudo los dichos Capitanes con pretexto de que hazian falta en la administracion de la Justicia estando presos por orden del dicho Tribunal de la Camara, y porque se presume que el intento que en esto à tenido el dicho Don Juan de Erasso assido de Vulnerar la jurisdiccion del dicho Tribunal de la Camara, y embarazar que no se determine la compe-

tencia que pende sobre estas materias aque no es justo, ni conveniente dar lugar, os encargo, y mando dexeis conoger destas causas al Tribunal de la Camara, y deis orden para que se entreguan los presos que de la suya estan presos, pues pudiendo servir entretanto los Caporales d poner otra que en su lugar lo hagan hasta que se determinen las dichas causas no habra en la administracion de la Iusticia lassalta que el dicho Regente dice Para cuyo cumplimiento y execution, y que la haya entodo lo de mas que pertenece al dicho Tribunal de la Camara, y Lugar tiniente de ella dareis la orden que convenga Honrando e se Tribunal y favoreciendole por vuestra parte y haciendo que se le tenga todo respeto, y guarde la autoridad que lo toca que de mas deser esto tan conveniente ami servicio por tratarse en el las materias de mi Real Patrimonio No me tendrè por muy servido dello. de Madrid à Primero de Octubre 1637. To el Rey. Carnero Secret. con señal del Cardenal de Boria Governador del Consejo, vidit de Neapoli Regens, vidit Neyla Regens, vidit Ianuarius Regens, vidit Muñoz Consiliarius, es copia de sã original que se conserva en esta Secretaria de Estado y guerra de Duque de Medina de las Torres mi Señor. Palajo à 19. de Hebrero 1638.

Miguel de Hecho:

De Regiæ Cameræ Summarie origine, dignitate, ac privilegiis.

DISSERTATIO.

S U M M A R I U M.

- 1 Tribunal Regiæ Cameræ Summarie Supremum.
- 2 De officiis R. C. S. remissivè.
- 3 Cameræ Principis quæ dicatur, & Cavena quæ num.4.
- 5 Feudum Cameræ consistitur, cum quid ex Cameræ solvendum conceditur, item Cavenæ, num.6.
- 7 Camerarius, seu Camberlingus à Camera dictus, qui Regis pecuniam tenet, & in Regno Camberlingus, & Ærarius appellatur, num.8.
- 9 Fiscus nomen undè sumptum, & num. 11.
- 10 Fiscus synonyma, & num.11.
- 12 Fiscus Principum, Ærarium verò Populi Romani olim dicebatur.
- 13 Cameræ extensivè dicitur Tribunal, ubi Fiscales causa, & ratione discutiuntur.
- 14 Regius Thesaurarius laudatur.
- 15 Cameræ locus quoque dicitur, ubi scripturæ fiscalis, & patrimonialis Imperii conservantur. Item locus, ubi jus redditur num.17.
- 18 Ærarium militare ab Augusto, & Carolo Magno novis vestigalibus auctum.
- 19 Ærarium militare Neapoli ab Excellentissimo Lemensium Comite erectum.
- 20 Urbs Neapolis ab Imperatore Constantino in donatione B. Silvestro facta, pro Imperii Cameræ fuit reservata.
- 21 Cameræ vocabulum accipitur etiam pro Castro insecudato, in Baronis gratiam à militum hospitium immuni.
- 22 Baro pro nominatione in Cameræ reservatam potest

- pecuniam ab Universitate accipere, & id à pluries decisum, num.24.
- 23 Donatio ab Universitate Baroni facta, ut in Cameræ reservatam eligatur, tanquam remuneratoria valet etiam sine assensu.
- 25 Cameræ reservata an teneatur solum in pecunia contribuere.
- 26 Cameræ, Senatus Imperialis in Germania vocatur quid in Gallia, Italia, ac Hispaniis, num. 27.
- 28 Summaria nomen Cameræ undè adjunctum, remissivè.
- 29 Vocabuli allusio quovis modo rei significatum pertingens, admittitur.
- 30 Etymologia quæ, ejusque argumentum negativè tantum procedit, num.35.
- 32 Quæstio nominis pertinacibus est relinquenda.
- 33 Summaria nomen à summaria fiscalium rationum discussione descendit ex Regis Alphonsi privilegio.
- 34 Cap. Regni Regis Roberti, incip. Novis morbis, de fiscalium rerum ejus temporis administratione refertur.
- 35 Imper. Feder. Constit. de eadem re afferuntur.
- 36 Alphonsi Regis circa fiscales rationes à Presidentibus, & Rationalibus videndas, & discutiendas, provisio recensetur.
- 37 Magistri Rationales qui fuerint antiquitus remissivè.
- 38 R.C.S. antè rationum Audientia dicebatur.
- 39 Regis Ferdinandi Primi cap. Novis morbis confirmatio, pro prædictorum intelligentia, inseritur.
- 40 Appellatio à Reg. Camer. Summar. decretis, & sententiis non admittitur, nec ad finem suspensivum, nec devolutivum.
- 41 Sacrum Consilium S. Clara, & Capuana undè dictum.
- 42 Locum tenens, & Presidentes R.C.S. dicantur procuratores Cesaris, & sunt Judices ordinarii inter privatos, & Fiscum, & num. 43.
- 44 Procuratoris Cesaris decretum ab alio, quam ab ipso Cameræ non retractatur, idèò magnam habet potestatem, num.45.
- 46 Princeps multum confidit de Officialibus Cameræ.
- 47 Marinus Frecc. dicens, antiquitus à Reg. Cam. ad Sac. Consil. appellatum fuisse, executione suspensa, uti mendax reprobat.
- 48 Presidentes Regiæ Cameræ Summarie in Magistrorum Rationalium locum successerunt à Ladislai Regis temporibus.
- 49 Magistrorum Rationalium privilegia omnia in Regiæ Cameræ Presidentes ab Alphonso Rege translata.
- 50 Appellatio à Magistris Rationalibus ex Ludovici, ac Joana Regum privilegio non rejiciebatur.
- 51 Dictorum Regum privilegium inseritur.
- 52 Freccæ dictum consutatur.
- 53 Regis Ferdinandi Primi Reg. Cameræ encomium maximum.
- 54 Pragmat. 1. num. 3. 4. 9. & 10. de offic. Procur. Cæs. affertur, qua Freccæ mendacium convincitur.
- 55 Sententiarum executio à quibus sui reclamatum in R.C.S. ut in S.R.C. observatur.
- 56 Freccia sibi contrarius deprehenditur.
- 57 Instantia non perit in Regiæ Cameræ Summarie, ex causarum Fiscalium privilegio, & num.58.
- 59 Magni Camerarii officium exercitio caret, eo in Locum tenentem translato.

- 60 *Præsidentes Reg. Cam. Regii Consilarii etiam appellati.*
- 61 *Araxus Cibo Genuensis Prorex Neapolis Renati Andegavensis tempore, & ab Alphonso confirmatus, postea R.C. Præsidentis creatus.*
- 62 *Regentis de Ponte, Regiæ Camerae, ejusque Officialium laudes.*
- 63 *Suzæ Majestatis literæ pro R.C.S. auctoritate recensentur.*
- 64 *Regiæ Camerae consultatio de Præsidentium immunitatibus refertur.*
- 65 *Præsidentes R.C. sunt immunes ab adobis pro bonis feudilibus, & à quibusvis gabellis, dobanis, & passibus Regni, pro eorum familiæ usu, & à bonatenentiis, & ita observatum, num. 66. & 67., & num. 92. 93. & 94.*
- 68 *Qua etiam immunitas ad bona dotalia filiorum Præsidentium extensa.*
- 69 *Filii Præsidentium sunt immunes à jure Sigilli, Amplia in filiis Rationalium, num. 70.*
- 71 *Præsidenti Fisci patronum agenti, duplex salarium debetur, plurima afferuntur exempla in aliis etiam officiis, num. 72.*
- 73 *Regis literæ prohibentes bina stipendia exigi, de militaribus tantum loqui, ostenditur, ex ipsiusmet Regis literis.*
- 74 *Salarium duplex debetur duplici officium exercenti.*
- 75 *Officiali si committatur aliud negotium tempore, quo suum exercet officium, pro utroque salarium præstari debet.*
- 76 *Salarium debetur ratione laboris in administrando, ideo plus laboranti pinguis præstandum.*
- 77 *Rescripti verba quamvis ampla, ad casus similes expressis, restringuntur.*
- 78 *Interpretatio ea in dubio sumenda, qua legis correctio vitetur, præcipue cum lex antiqua est specialis, nova autem generalis, num. 79. idem ejus certa mentio facienda, num. 80.*
- 81 *Legum correctio ex conjecturis excluditur, vel inducitur.*
- 82 *Oblivio in privatis quanto tempore præsumatur, idque iudicis arbitrio remittitur, quid in Principe, ac Summo Pontifice num. 83.*
- 84 *Novissima Regis litteræ prohibentes bina stipendia, iustæ causa executioni non demandatæ, sed Regi rescriptum, ac interea juxta priores litteras observatum, num. 85.*
- 86 *Officia Scribæ Portionis militarium numero non comprehendendi, declaratum, quavis circa militum descriptionem versentur.*
- 87 *Milites in numeros referrî quando dicantur, & num. 90.*
- 88 *Miles non gaudet privilegio militari antequam in numerum referatur, & ita decisum, num. 89.*
- 91 *Aliæ novissimæ Regis litteræ pro prædictorum confirmatione in simili casu referuntur.*
- 95 *Contra dictas Præsidentium immunitates à Sua Majestate suis literis rescriptum, & à R. C. pro earum conservatione S.M. consultata fuit, num. 96.*
- 97 *Præsidentium immunitates post à Regiis Consiliariis à Rege communicatæ.*
- 98 *Regia Camera cognoscit de causis tam Præsidentium, quam etiam omnium aliorum ipsius Officialium, tam in civilibus causis, quam in criminalibus, num. 100. & ita pluries decisum, n. 101.*
- 99 *Officiales subditi Procuratori Cæsaris, ab ipso in civilibus causis cognoscuntur, & à Præsidente in criminalibus.*
- 102 *Reg. Camera habet jurisdictionem activam, & passivam in omnes suos Officiales cum clausula abdicatoria.*
- 103 *Jurisdictio specialis ordinaria non derogat generali, sed potius videtur cumulativè concessa.*
- 104 *Limitatur, cum conceditur in vim privilegii favore certarum personarum tantum, tunc enim videtur privativè concessa, & num. 106. & 107. & quando conceditur in certum genus personarum ad universitatem causarum, num. 105.*
- 108 *Privilegia fiscalia, non tam causis, quam personæ Principis, idest Fisco concessa intelliguntur.*
- 109 *Familiares exemptorum gaudens privilegiis, ipsorum Dominis concessis, etiam quoad forum, & ita observatum in famulo cujusdam Regiæ Camerae Rationalis, num. 110.*
- 111 *Uxor sequitur forum viri etiam ex speciali privilegio competentem, quod amplius in uxore clerici conjugati, num. 112.*
- 113 *Prorex non potest privilegiis Regiæ Camerae à tot Regibus concessis derogare, & num. 117.*
- 114 *M.C.V. inquisitos subditos R.C. absque aliqua conditione, & clausula remittere debere, in facti contingentia decisum.*
- 115 *Prag. 14. de offic. Procur. Cæs. objectio proponitur, respondetur, num. 116.*
- 118 *Opponitur etiam Prag. 61. eod. tit. cui fuisse persequentem derogatum, ostenditur num. 119. nec unquam usu receptam fuisse, num. 120.*
- 121 *Privilegia Officialium R.C. semper ante, & post dictas Prag. observata fuisse, & observari, pluribus exemplis demonstratur, n. 122. 123. & 124.*
- 125 *Pactum adici solitum in emptionibus officiorum Regiæ Camerae non præjudicat remissioni ipsi ex eisdem Tribunalis privilegiis competenti, & de ratione num. 126.*
- 127 *Cognitionem delictorum ab Officialibus, ac subditis etiam non intuitu officii commissorum, Reg. Camerae privativè quoad omnes competere, etiam absque ullo speciali pacto, solemniter in Regio Collaterali Consilio decisum, & ita quotidie præflicatur, num. 138.*
- 128 *Emulatio Officialis cum Barone licet Regis servitio sit noxia, magis tamen nocet, ut Baroni adhareat, & de ratione num. 129.*
- 130 *Magistrorum Actorum, Actoriarum, ac R. C. Scribarum numerus qui.*
- 131 *Scribæ R.C. tam ordinarii, quam extraordinarii eodem fori privilegio gaudens, & afferuntur exempla, num. 132. 133. 134. & 135.*
- 136 *Idem in rerum fiscalium conductoribus, substitutis, & inferioribus ministris observatum.*
- 137 *Oblationum rerum fiscalium præsentandi modus.*
- 139 *Reg. Cam. cognitio ex novissimis S.M. literis etiam ad Officiales, & Ministros officii Scribæ Portionis extensa, ac etiam ad ipsum Portionis Scribam quoad multas tantum, personali coercionem Præregi reservata, num. 140.*

ARGUMENTUM.

De Regiæ Camerae Summarie ethymologia, origine, ac privilegiis, Magni Camerarii, ac Præsidentium, aliorumque Officialium officii, prærogativis, & immunitatibus, latè differitur. Nonnulla etiam de Camera reservata. De officio Procuratoris Fisci, à cujus decretis, ac sententiis ad instar sententiarum Præfecti Prætorio reclamatio tantum ad idem Tribunal, explosa appellatione; citrà executionem.

tionis moram admittitur; damnato *Marino Frecc.* contrarium asserente, qui falso loquutus convincitur. De Magistrorum Rationalium officio; eo- que in Præsidentes postea translato. Privilegia diversorum Regum, ac Capitula de administratione Regii Patrimonii recensentur. De duplici Officialium salario, cum literarum regiarum interpretatione. De ejusdem Regiæ Cameræ Officialium, ac subditorum tam in civilibus, quam in criminalibus fori præscriptione, etiam in delictis extrâ officium commissis, ad quod tam vetera, quam nova rerum judicatarum afferuntur exempla. *Pragm. 14. § 61. de offic. Procur. Cas.* quæ obesse videbantur, declaratio, ac intellectus asfertur. Pluraque alia de hac re hæcenus non vulgata proponuntur.

Cum tutela, & defensione tanti Tribunalis, quod meritò in *pragm. 5. in princip.* & in §. 13. §. 6. quando, *de offic. Procurat. Cesar. in noviss.* ab Inviçtissimo Imperatore Carolo V. Supremum appellatur, occasione sumpta non abs re mihi visum fuit etiam agere de ejus origine, deque varietate nominis, & formæ, quibus sub antiquis, & novissimis Inviçtiss. nostris Regibus fuerit appellatum, & administratum, & quo tempore cœpe it hæc denominatio, quam hodie retinet, & tandem de ejus dignitate, autoritate, privilegiis, prærogativis, & immunitatibus, quibus gaudent ejus Ministri, & Officiales, Locumtenentes scilicet Magni Camerarii, qui tanti Tribunalis caput, & auriga esse dignoscitur, & undecim Præsidentes, tam Jurisconsulti numero octo, quam tres militares cum Advocato, ac Procuratore Regii Patrimonii, Secretario, & Rationalibus numero viginti, qui in relatione computorum, & rationum discussione nobiscum votant, omnesque ad Regis nostri provisionem spectant, excepto officio Secretarii, quod est vendibile, verùm à Rege eidem pendet confirmatio; de quorum Locumtenentis, Præsidentium, tam juris peritorum, quam militarium, quos laicos, vel idiotas appellant, Advocati Fisci, & Rationalium officiis latè differit *Marc. Ant. Surg. de Neap. Illustr. cap. 26. ex num. 23, 24. § 26.* & novissimè de anno . . . fuit addita nova provisio officii Fiscalis computorum, & ratiocinatorum, distincti per Instructiones formatas de mandato Regis, eaque ad ipsius onus spectare debent, assignatis sibi annuis aureis ducatorum mille absque alia participatione emolumentorum, & munusculorum, & sedet in sella immediatè post Fiscii patronum togatum, de quo Advocato Regii Patrimonii, ejusque dignitate, & stipendio infra nominatim agemus responso proximo.

Verum quia nostri instituti non est rem ab exordiis examinare, nec rerum antiquarum curiosis satisfacere, sed utilia, quæ in dies emergunt, & uti recondita non facillè omnibus occurrunt adnotare, præsertim cum prius *Frecc.* in suo opere de *subfeud. tit. de offic. magis. Camer.* & postea doctissimus, ac veratissimus *Regens Moles* in suo *Decis. Regiæ Cameræ thesauro*, quod licet non impressum, per manus traditur, in fine operis multa scripserit de origine, & prærogativis hujus Tribunalis.

Undè autem Summaris nomen originem traxerit, non satis compertum est. Sanè de nomine Camera non dubitatur, nam ubique Camera Principis appellatur locus, in quo pecunia, & thesau-

rus Principis reponitur, & fuit nomen noviter introductum de jure feudorum, *cap. unic. §. sciendum. de feudi cognit. §. si vero vasallus, quid sit investitura, Ifern. in c. 1. §. si quis vero, de puce juram firm.* & est *sent.* etiam in *c. 1. in princ. de notis feudorum*, in quibus de feudo Cameræ, vel de Cavena fit mentio, ut Cameræ conditorium thesaurorum, Cavena verb aridorum, & liquidorum, frumenti scilicet, olei, & similibus, *Z. sius de feudis, tit. quæ res in feud. dar. poss. num. 8.* quæ feuda constituuntur, cum Dominus concedit aliquid solvendum in feudum ex Fiscali Camera, idest ex thesauro, ut exponit *Eguin. Baro* in *disco cap. 1. de notis feud.* vel de Regia thesaureria, ut explicant plures *Feudistæ*, quos refert *Thomas de Marinis de genere, & qualitate feud. tit. 24. de feudo Camera*, & sic similiter de Canena, cum alicui constituitur præstandum ex conditorio frumenti, vini, vel olei Domini, ut post *Ifern. in cap. 1. de feudo Marchiæ*, benè tradit idem *Thomas de Marin. tit. 25. de feudo Cavena*, alias *Caneva, Canapa, vel Cava*, ubi etiam de feudo Cameræ tradit, & meminit Præsidentis *Marius Surgens* in *addit. ad Marc. Ant. fratrem de Neap. Illustr. fol. 376. in princ. ultra Feudistas omnes in dictis locis*, inter quos bellissimè materiam prosequuntur *D. meus Capyc.* in sua *investit. in vers. feudum de Camera, & de Caneva, car. 228. col. 2. cum seq. & D. meus Avunculus, & magister Regens Camil. de Curte* in *1. par. oper. feudal. cap. 9. §. redeundo, ex n. 37.* ubi exemplificat in omnibus feudis, & introitibus, qui conceduntur super Gabellis, Dohanis, & functionibus Fiscalibus, quæ sunt de Camera idest Patrimonio Regis, ubi *num. 39.* disputat; utrum Curia teneatur reficere ex aliis redditibus, si ex dictis feudis aliquo tempore nulli sint percepti fructus.

Et hoc verbo Camera utuntur etiam nostræ *Constit.* ut advertit *Lipur.* in *d. §. si quis verò, verbo Camera*, dicens. inde ortum esse, ut Camerarius, vel Camerlingus dicantur qui tenent pecuniam Regis in Camera, & in Regno, tam in terris domanii, quam in subjectis utili dominio Baronum, sunt Camerlinghi, sive Aerarii, qui exigunt introitus Domini in pecunia, sive in frugibus, & victualibus, & in *dd. Constit.* frequens reperitur mentio de Camera, de Camerariis, & Camerlingis, de quibus disputat *D. Capyc. decis. 168. num. 5.* an præstatio Aerarii, vel amerlinghi, ad quam tenentur vasalli Baroni, connumeretur inter servitia, quæ capiunt angariam, & perangariam, & de Camerariis, & Camerlingis, qui præstant thesauro Regis, & redditibus Baronum in eorum feudis, quo nomine etiam vocatur Perceptor, & Conservator reddituum Archiepiscopi Capuani, & in Ecclesia Paduana Caniparius, testè *Alvar.* & in Ecclesia Neapolitana, & in Monasteriis Monachorum S. Benedicti tam nigri, quam albi coloris appellantur Cellarii, qui omnium reddituum curam habent, differit idem *D. Capyc. loco antè citato car. 228. col. 2. ubi car. 229. intert ad plura.*

Et sicuti vocabulum Camera novo jure introductum in dicto significato, idem importat quod Fiscus, cujus nomen tractum ab eo, quod cophinis, & sportellis sparteis antiquitus pecuniæ conditæ adservarentur, & proindè Fiscus idem importat quod saccus publicus, & promptuarium Cesaris marsupium, vel Fisci, quibus ad præmendam oleam

oleam utimus, *l. sed* addes 21. §. *illud ff. locat.* unde quia major summa est pecuniæ publicæ, quàm privata, ut pro censu privato, loculos, arcam, & sacculos dicimus, sic pro publico Thesaurario Aerarii, dicitur Fiscus, ut ex *Augustino, Isidoro, Tacito, Plinio, Spartiano, & Seneca* latissime tradit *Brisson.* de verb. signif. lib. 6. vers. *Fiscum, cum seq. Peregr.* loco mox citando num. 31. & 38. & *Glof. in proamio Constitutionum Regni, col. ultima, in vers. dicitur autem Fiscus,* ubi post num. 50. vers. *& ita,* subdit hæc verba: *Et ita ista tria nomina,*

21 *Regia Camera Fiscus, & Aerarium sunt quasi synonyma, id est plura nomina, quibus Legislator in hoc libro sub una significatione promiscuè utitur, ut curiosus lector inveniet,* de quo plura tradit *Affl. in prelad. Const. quest. 15.* licet non ignorem, *Fiscum,* vel *Fisci* nomine privatorum Principis thesaurorum rationem inchoat ab Aerario, quod publicum Populi Romani erat, separatam fuisse, ut ex *Plinio pænegirico* tradit *Cælius Rhodiginus lib. 29. cap. 6.* licet etiam patet, ut sicuti *Fiscus* dicitur locos, ubi reponitur Regia pecunia, sic etiam *Camera* usurpatur, ut dicatur locus, sive prætorium, vel Tribunal, ubi causæ fiscales inter *Fiscum,* & privatum aguntur, sive ubi rationes jurium fiscalium discutiantur, ut in *tit. C. ubi causæ fiscales,* & in *leg. 4. C. de fide instrumentorum, l. nec quicquam 9. ff. de officio Proconsul. l. eius qui 29. ff. de jure Fisci, D. meus Capyc. decis. 197. num. 3.* & laudis explicat *Thom. de Marin. dicto tit. 24. in princ. & seq. & singulariter D. Capyc. in investit. vers. secundum de Camera, vers. est autem Camera,* juncto vers. *& in Regno,* quia, ut optime advertit in proposito *Marius Surgens* loco citato, licet *Camera* significet locum ubi conservantur Regii thesauri, rectè tamen hoc nomen ad Tribunal reperitur extensum, ubi etiam non servantur, nihilominus procurator vectigilium omnium, & reddituum Regis, & Regni conservatio, & augmentum, & ut mediantibus Thesaurariis, Perceptoribus, aliisque ministris subordinatis, exigantur, & deferantur in Arcas designatas, mediantibus litteris significatoriis pro exigendo, & certicatorialibus processu orando Thesaurario Generali, ut recipiat strictam ab ipsis rationem exigendo, præsentatione rationum statutis temporibus, & Cedula utriusque arcæ tam Thesaurariæ, quàm militaris, quod officium generalis Thesaurarii pluribus ab hinc annis exercuit, & exercet *D. Goronus Ferdinandus*

24 *Capycius Galeota,* qui summa cum laude illud moderatur, adeo ut ferè omnes rationum præteritarum codices, quas cedulas appellamus, suæ administrationis cum cautelis præsentaverit cum omnibus requisitis, etiam in modernis Instructionibus, juxta formam traditam in *Pragm. 3. de offic. Quest. &c.* quod nullus ex prædecessoribus efficere

25 potuit. In quo obiter animadverto, *D. Thesaurarium* primum sedere in *R. C.* à sinistris Locumtenentis, & cum Præsidentibus votum habere, similiterque in *Collat. Consil.* quoties ibi accedit *Camera,* sedere post Regentes. Dicitur etiam *Camera* locus, ubi scripturæ fiscales, & patrimoniales Imperii conservantur, ut tradit *Guid. Papæ quest. 453.* ubi de *Camera Apostolica* meminit, quam dicit in *Francia,* & *Destinatu* appellari *Cameram* computorum, ubi *Matth. in addit.* addit, quod rerum Fiscalium, & privatarum Principis jura *Cameram* ratiociniorum sibi vendicare in singulis Re-

gni Galli provinciis, verùm *Parisiensem* cæteris omnibus auctoritate, & privilegiis fulgere, & de *Camera Imperii Principum, & Civitatum,* quæ non recognoscunt Superiorem, quæ *Fiscum* habent, & jura fiscalia, plenè agit *Peregr. de jure Fisci in 16 prin.* ubi in specie notat accipi per loco, in quo jus redditur ex *l. pen. ff. de justis. & jure, ex n. 30 cum seq. & nu. 30. & 31.* ubi num. 34. dicit etiam 17 posse appellari *Fiscum,* quam fixum, & stabilem, quia perpetuus, & nunquam moritur, & num. 36. & 37. quod pulchrè prosequitur *Petrus Gregor. de republ. lib. 3. cap. 3. ex num. 2. cum seq.* ubi nu. 6. 18 scribit, ab *Augusto* Aerarium militare, novis vectigalibus auctum, unde prompta pecunia stipendiis sufficeret, & nu. 7. simile fuisse factum à *Carolo Magno,* prout hic per *Excell. Comitem Lemen-sium D. Petrum Proregem vigilantissimum,* & summa prudentiæ de anno 1612. fuit in reformatione Patrimonii erectum Aerarium militare: Urbemque 20 nostram inclitam, & fidelissimam fuisse reservatam à *Constantino Imperatore* pro *Camera Imperii* in donatione facta *Beato Silvestro,* hinc esse supremam Regis *Cameram,* sicuti in *Urbe* est *Camera Papæ,* quæ tanquam sancta, & immaculata non potest ut suspecta reculari, & alia plura curiosè colligit noster *Frecc. dicto loco de offic. Magni Camerarii,* ex num. 19. in fine cum aliis, quæ perbellè addit *Preses Regiæ Cameræ Marius Surgens in addit. ad opus Marci Antonii fratris de Neap. Illustr. car. 375.* ubi egit de *Camera* reservata; quæ 21 etiam vox *Camæ* usurpatur pro *Civitate, Terra,* vel *Castro* infeudato, cui *Reges* nostri *Clementissimi* in gratiam *Burais* simplicis, vel etiam titulo insigniti concesserunt jus nominandi, & reddendi *Castrum* illud in nunc à militum hospitatio-ne ad majorem ipsorum commolum, ut in *cap. 32. Regis Catholicæ anni 1507. in Capit. Regni car. 61. à tergo in fine,* in *cap. 8. Comitiss Ripercursæ anni 1508. fol. 67.* quod fuit extensum etiam ad emptorem cum pacto de retrovendendo, in *cap. 4. anni 1538. Curoli V. Invictiss. car. 124. & in cap. 17. §. 18. car. 119. & in cap. 18. car. 130. & in rescripto ejusdem Imperatoris ad petitionem Urbis de anno 1540. car. 132.* ubi excipitur hospitatio per transicum, scilicet per unicum diem, ac noctem, sed gaudet immunitate trium partium impositionis 31. granorum pro prælidiis fixis, & hospitibus actualibus, de cujus origine, & progressu cum omnibus ejus partibus latè continetur in plena consultatione *Reg. Cameræ* facta de anno 1535. in registro consulta-tionum anni præd. car. 268. pro quo beneficio nominationis in *Cameram,* quod gratis videri potest à Rege concessum, posse *Baronem* pecuniam moderatè remunerationis gratis accipere, innuit *decisum Ursill. ad Afflic. dec. 101.* Et ego vidi *Illu. Camillum Caracciolum Abellinatum Principem,* strenuum Regii exercitus Ducem meum clientem impetrasse assensum à *Rege Invictissimo,* ut liceret ex causa prædicta *Terræ Sanseverini* ipsi donare ann. duc. 1000. & ita à pluribus *Baronibus* obtentum pro maiori firmitate contractus, siquidem etiam sine assensu valeret hoc casu donatio tanquam remuneratoria, ut fuisse judicatum junctis *Aulis* testatur *Doctissimus Rovius in pragm. 5. num. 39. de admin. univers. & in commercium* hoc esse adductum pacisci de quantitate pecuniæ pro concedendo hoc jure eligendi terram in *Cameram* reservatam, & ita pluries *decisum* testatur *Præles Mu-*

tius

24. *ios Surgens*, qui latius materiam explicat in *ad-*
dit ad Marc. Ant. fratrem, incipiens à *car. 375.* &
 deinde aliis intermediis ad idem redit *car. 383. & à*
ter. 393. 395. 396. ubi car. 407. vers. mono poteris,
 notat, Baroni, Comiti, & Marchioni unam ter-
 ram reddere in Camera jus esse, Duci verò, &
 Principi duas, ubi etiam disputat, utrum terræ
 25 electæ in Camera teneantur saltim contribuere
 in pecunia *fol. 406. §. 8.* & utrum immunitate gau-
 deant ex sola destinatione habitandi, etiam si Baro
 non habitat, incipit querere *fol. 384. vers. an an-*
tem, sed prosequitur *fol. 408. vers. sed si ultra voc-*
que privilegium, & tandem de causa hujus conces-
 sionis, quod sit merè Principis benignitati adscri-
 benda, *car. 385. in fin. & 407. §. 10.* sequitur idem
Rovit. aliqua ex prædictis referens in *Pragm. 3. de*
 26 *Baronibus ex num. 12.* Sed ut ad Camera rever-
 tamur, non omitto, in Germania Camera Imperialem
 vocari Supremum Senatam Imperialem, in quo causæ
 appellacionis, vel per modum simplicis querelæ,
 etiam in prima instantia præponuntur, ut latè per
 Gayll. *observationum practicarum cap. 1. Andr. Knich. encyclopediæ cap. 7. num. 4.* & est
 similis aliis supremis Senatibus, qui in Hispania,
 27 & Neap. vocantur Consilia, in Italia Rotæ, & Senatus,
 Parlamenta in Galliis, *Bodinus de Repub. lib. 1. cap. 10. num. 161. Thesaurus in præfatione*
decis. Senat. Pidem. num. 10. & 31. Knich. de Sax.
non prov. jur. cap. 2. ex num. 4. cum seq.
 28 Sed undè verò ultrà nomen Camera fuerit ad-
 junctum nostro Tribunali nomen Summarie, affer-
 tur *Lucas in l. si quando*, quæ est *tertia C. de bonis*
vocant. lib. 10. col. 2. in verb. Rationales, ubi sua alta
 peritia, præsertim in vocabulorum, & nominum
 Juris perspicaci derivatione, & ethymologia varias
 accomodat intelligentias, quas licèt *Regens Moles*
 dicat, esse hallucinationes, increpans *Lucam*, &
Frecciam, qui ipsum sequitur sub *tit. de offic. Magn.*
Camerarij, num. 4. quorum dictis assentitur *Surgens*
de Neap. illustr. cap. 26. num. 24. in fin. vers. dicta est
 29 *antem Summaria*; attamen defendi posset *Lucas*,
 cum facilè sola vocabuli allusio quovis modo attingens
 rei, de qua igitur significatur, admitti possit,
 ut enim docuit doctilis *Everard.* in *topica legali*,
 loco ab ethymologia, (allusio à voce verbi radica-
 tur, veritatem rei principaliter non respiciens,
 sed in ea solam spectatur, ut ipsa allusio non sit
 probabiliter abhorrens ab ipso vocabulo) Hæc *Everard.*
 post *num. 5.* quinimò & ipsa ethymologia, alias
 veriloquium dicta, quæ rei originem designat, ut
 30 idem tradit *num. 3.* attamen non est aliud ethymo-
 logia nisi qualiscunque vocis descriptio, nominis
 interpretatio, si vè notatio, ut per eundem *Ever-*
ard. num. 8. in fin. & proindè argumentum ab ipsa
 31 sumptum non procedit affirmativè, sed negativè
 tantum, ut per eundem post *num. 9.* usque ad *fin.*
 32 verùm quia quæstio nominum, & ethymologia est
 pertinacibus relinquenda, *l. 2. §. fin. C. de conslit. pe-*
cunia, omitto *Lucæ* defensionem cum habeamus
sen. Privilegij Sereniss. Alphonsi Primi, qui in am-
 pliacione hujus Magni Tribunalis clarè explicat, &
 33 rationem assignat, quare hæc Regia Camera no-
 men Summarie adeptæ fuerit, idcirco omnes subtil-
 les interpretationes cedere debent *Seren. Regis* te-
 stimonio, qui illud in sui prima erectione, & in-
 stitutione statutum asserit, quod rationes ipsæ in
 Camera per Præsidentes, & Rationales ibidem or-
 dinatos summarie viderentur, & Restas liquidas

exigendas Tefaurario, Magn. Camerarius, & Præsidentes ipsi suis literis significarent, verùm *Ladis-*
lai Regis tempore introduci cœpit, ut rationes ip-
 sæ in Camera per Præsidentes, & Rationales ejusdem
 non modo summarie viderentur, sed discuterentur,
 adfumerenturque indè dubia, & finaliter termina-
 rentur cum quietantiis, seu declaratoriis, & omni-
 bus, quæ super iis prius ad Magistrorum Rationa-
 lium officium spectabant, expedirentur, & fierent,
 ut in *Privilegio Alphonsi Primi*, quod est insertum
 in *Pragm. 1. de offic. Procur. Cas. Veneta* impresione
 ann. 1611.

Cum enim tempore *Roberti Regis* Regales in-
 troitus, & jura Regia administrarentur, & locaren-
 tur per Secretos, Magistros Portulanos, & Procura-
 tores jurium regalium, cum obligatione locandi,
 & vendendi omnes gabellas, & jura infra duos
 menses à die prima Septemb. qui rationum quater-
 nos distinctè, & lucidissimè conficere tenebantur
 per personas mediantibus Notariis Camera, ad hoc
 per Justitarios, Capitaneos, Stratigotas, & Offi-
 ciales alios, quibus hæc jura erant demandata, eli-
 gendis, ut tandem sub pena ibi statuta post elapsos
 singulos sex menses, & dies 15. rationes prædictæ
 præsentarentur in Camera Regia, prout legitur in
 34 *Capitulo Regis Roberti*, incipiente *Novis morbis*,
novis occurrere remediis expedis, sub data 3. Julii,
 & 20. Septembris anno Domini 1317. per Magistros
 Rationales Magnæ Curie nostræ, quod legitur in
Capitulis Regni, in *lib. Constit.* sub *tit. de compila-*
tione, & compositione rationum Officialium.

Quod fuit deinde confirmatum per Regem *Fer-*
dinand. I. die 8. April. 1459. quæ confirmatio cum
 non reperitur impressa in *Capit. Regni*, quæ vide-
 re poterim, idè inferius inferendam curavi.

Ex serie enim *d. Cap. incip. Novis morbis* clarè ap-
 paret modus, & forma tempore præcorum Regum
 observata in administratione, & redditione compu-
 torum Regii Patrimonii; sicuti etiam pleraque aliis
 35 antiquissimi temporibus ordinata per Imper. *Frider.*
apparet in Constit. Si quando forte, sub *tit. de forma*,
qualiter sint locandæ res fiscales, in *Constit.*
etiam Auctoritatem Magistris, & Const. seq. Magi-
stris Procuratoribus, super quibus *Afflic. Foller.*
 & alii in suis commentar. *Conrad. in templo Jud. lib. 1.*
cap. 8. ità ut non indigeat majori antiquitatis expli-
 catione, & proindè *Regens Moles* laborem excusare
 potuisset, si nuncupatim *Capituli prædicti Regis*
Roberti memor fuisset, quod in suo opere minimè
 citat, nisi sit error in exemplaribus, quæ manuscri-
 pta circumferuntur.

36 Verùm post dictum *Capit. Roberti* supervenit su-
 prædicta provisio *Serenissimi Alphonsi* de ann. 1550.
 qui cum invenisset tempore retrò Regum, nec non
 & *Regis Ladislai* servatum, quod rationes ipse sum-
 marie viderentur in Camera, plenarie autem à Magi-
 stris Rationalibus Magnæ Reg. Cur. cum ejusdem
Ladislai tempore introduci cœperit, ut rationes
 ipse in Camera per præidentes, & Rationales non
 modò summarie viderentur, quod usque in hunc
 diem servatur, cum bilancio omnium Administra-
 torum per Rationales in Rota computorum, &
 quandoque etiam in Aula magna, ubi ita videtur
 Domino Locumtenenti, referuntur, quæ relatio
 non continet, nisi brevem, & summariam discul-
 sionem juxta posita, & rationem dati, & accepti,
 salva discussione computi, ubi dubia data cum cau-
 telis, & scripturis, quæ rationes comprobant, ple-
 nè,

nè, Fisco audito, discutiuntur, verùm etiam in dicta nova provisione Alphonfus statuit, ut rationes ipsarum in Camera per Præsidentes, & Rationales non modò summarie, quòd hodie fit ex relatione Bilanciorum, sed plenarie viderentur, & finaliter terminarentur, semota, sive exclusa jurisdictione Magistrorum Rationalium, ità ut Præsidentes utriusque officii prerogativa lætantur: Qui autem fuerint, & cujus potestatis antiqui Magistri Rationales, quorum auctoritas quomodo fuerit coarctata Regina Joanna Prima de anno 1370. & quo pacto rationes, & computa Regiorum vectigalium ad ipsos discutienda mittebantur, qui si aliquod dubium in jure subortum fuerit, iterum ad Regiam Cameram remittebant, ut summarie ipsa judicaret, undè evenit, ut Camera Summarie sit appellata, cum prius Audientia rationum nuncuparetur, videnda sunt quæ latissime scribit *Surgens de Neap. illustr. cap. 7. num. 2. & 3.* ubi in unum congestit *Capitula Regni, Rit. Regia Camera*, aliasque leges municipales Regni, ubi late de spectantibus ad officium Magistrorum Rationalium, eorumque jurisdictione, nobilitate, & status diminutione, & in Cameram potestate delata sub Carolo, & Alphonso, horum nominum Primis: ubi etiam de antiquo, & moderno statu Tribunalis Syclæ, tam circa pondera, & mensuras, quàm cussionis monetarum, ejusque Magistratibus paulatim minutis, ac ferè extinctis, cum nostra ætate Tribunal ponderum, & mensurarum, quod respectu totius Regni exercebatur per Magistros Rationales, licet satis ab antiquis differentes administraretur, illique in Civitate, ac ejus districtu, ubi est Judex Syclæ, & sedet in Camera, cum refert causas appellationum, in reliquo autem Regni pro jure Syclæ 24. granorum indistinctum exigitur; sunt literæ Regis die 4. Aprilis 1609. quibus per totum Regnum Syclæ Tribunali inhibetur, ac tollitur, in proc. dismiss. Reg. Syclæ panes Scognamil.

39 Sicut etiam confirmatio, quam fecit Ferdinandus Primus de *Capitulo Roberti* incip. *Novis morbis*, quæ non reperitur impressa in *libro Constitutionum*, de qua nec *Regens Moles* meminit, cum satis conferat ad confirmandum Regiæ Cameræ potestatem, utque etiam Magistrorum Rationalium auctoritatem, illorum jurisdictione suppressa, sibi plenarie vindicaverit, existimavi propterea inserendam.

Ferdinandus Dei Gratia Rex, &c.

Novis morbis; novis occurrere remediis expedit, &c.

Qua quidem litera licet pro se valida firmitate persistant, ac tam illas, & qualibet in eis contenta, tanquam Nobis, nostraque Republica utiles, & expedientes quatenus opus est, auctoritate nostra firmantes, atque renovantes, declarantes, suppletes & ampliastes, vobis, qui non modo officium nostræ Cameræ, verum etiam Magistrorum Rationalium Magnæ nostræ Curia cum omnibus ad ipsorum Magistrorum Rationalium officium, jurisdictionem, & auctoritatem spectantibus, & pertinentibus, realiter obtinentis, Tenore presentium de certa nostra scientia dicimus, præcipimus, & mandamus, quatenus hujusmodi præinsertas literas, & qualibet in eis contenta, in quantum ad vos, vestri officii jurisdictionem ratione spectas, & perti-

net, in vestri officii observetis, & per Officiales quoscunque, res, & bona nostræ Curia quomodolibet administrantes, & qui de cætero administrabunt quomodolibet, quibusvis officio jurisdictione, & administratione generali, vel particulari fungantur, & quocunque nomine nuncupantur. De quibus habeant in vestro officio quomodolibet computare, præter, & ultra in præinsertis literis specialiter, ut præmittitur, nominatos, prout ad eos spectaverit, & præmissa ipsorum officii, & administrationibus actari poterunt, ac eis quomodolibet convenire, signanter circa confectiorem Quaternorum, seu Laborum prædictorum, eorumque temporibus sui ratiocinii productione coram vobis, and cum rationibus, scriptis, & cautelis debitis suorum officiorum, atque administrationum statutis, & debitis temporibus efficaciter, & inviolabiliter observari mandetis, & faciatis.

Transgressores quoslibet literarum prædictarum, aut quomodolibet in eis contentorum præinsertis vicibus singulis debito compefcendo. Et ut circa ipsorum observantiam nullus possit ignorantiam, vel excusationem aliquam præterdere. Vobis etiam tenore presentium mandamus, quatenus presentes nostras literas vestris literis insertas publicari mandetis, & faciatis, & quibus vobis videbitur specialiter intimari, atque præsentari, taliter quod hujusmodi nostra litera in notitiam deveniant singularum, & quilibet, prout ad eius spectaverit officium suum, administrationem quamlibet in eis contenta studeat tenaciter observare, & efficaciter adimplere. In quorum testimonio presentes literas exinde fieri, magno pendenti Majestatis nostræ sigillo jussimus communiri. Datum in Civitate Veneti per Magnificum, & egregium virum Michaellem Petrum Militem, legum Doctorem, Consiliarium, ac Spectabilem, & Magnificis viri Honorati Gajetani Militis Fundorum Comitum, hujus Regni Logoteta, & Prothonotarii, Collateralis Consilarii, & fidei nobis dilecti Locumtenentis. Die 8. mensis Aprilis septima indictionis. Anno à Nativitate Domini 1459. Regnorum nostrorum anno secundo. Rex Ferdinandus. Dominus Rex præcedente deliberatione Summarie mandavit mihi Antonello de Petratis, Visa per Locumtenentem Magni Camerarii, & Vas. Dau. Vic. Nicolaus Antonius de Montibus Locumtenens Magni Camerarii. Vidit. Dau. Vic. &c.

Ex eo quoque apparet quanta sit Regiæ Cameræ 40 auctoritas, quod ab ejus sententiis, & decretis non admittatur appellatio ad finem suspensivum, nec devolutivum, sed solum reclamatio, seu revisio ad idem Tribunal, non negat *Frecc. de subsud. lib. 1. tit. de offic. Magn. Camer. num. 15.* ad instar decretorum Sacri Consilii, quod accipit nomen ab antiquo Cænobio S. Claræ, & postmodum à Castro Capuano, ubi omnia Tribunalia translata fuerunt à Viceroge D. Petro à Toteto, quæ diversis in locis sub antiquis Regibus recta fuere, quod ab initio institutum fuit cum prerogativis sententiarum Præfetti Prætorio, juxta *Lanic. C. de sent. Præfetti Prætorio*, & tradita per *Franch. decis. 120. num. 10.* quod advertit *Reg. Revert. insignis Regiæ Cameræ Locumtenens dec. 7. lib. 1.* his verbis: *In primis sciendum est, quod Tribunal Regiæ Cameræ est Consilium Regium, & supremum, in quo omnia ad Fiscum, & Reg. Pastimanum spectantia agitantur, 42 discutiuntur, & servantur, & qui in dicto Consilio præsunt, ut sunt Locumtenens, & Præsiden-*

43 fidentes, dicuntur Procuratores Cæsaris, idest Iudices ordinarii inter Fiscum, & privatum, ut est calus in l. 1. C. de iurisd. omni. Judic. cum concord per ipsum citat. ubi distinguit in materia sex calus, ut per eum: Procurator quippe Cæsaris inter Fiscum, & privatum cognoscit, l. 2. C. si adversus Fiscum, & quæ ista, gesta que sunt à Procureatore Cæsaris, sic ab eo comprobantur, atque si à Cæsare gesta essent, l. 1. ff. de offic. Proc. Cæs. & proinde sententia, vel decretum latum à Procureatore Cæsaris, ab alio, quam ab ipso Principe revideri, nec retractari potest: adeo ut Princeps solus contra sententiam Procuratorum suorum in integrum restituit, non alius Magistratus, l. 1. C. ubi, & apud quem cognitio in integram restitutionis agenda sit, ubi Glos. 1. in ult. l. et vers. vel dic propriè, & proinde scripsit Lucas in dict. l. si quando 3. quod hi Magistratus magna potestate latentur, cum nemo retractet ab eis gesta, & Affili. auctoritate ejusdem Lucas dixit, quod Princeps multum confidit de Officialibus Cameræ, deo. 340. in ult. verbis.

Cum autem reclamationis, quæ à Regis Camere sententiis datur, mentionem fecerim, pro rei ipsius veritate non minus, quam Reg. Cam. dignitate me futurum arbitror, si Marini Freccia viri alioquin de literis optimi meriti, auctoritatem reprobem, atque à vero longè alienam ostendam, dum dicto l. 1. de subjud. tit. de offic. Mag. Camer. n. 15. & 16. loquens de Magn. Camerarii officio, postquam dixisset, ab eju sententiis appellationem non dari, sed tantum reclamationem, citra executionis moram ad iustas sententiarum Prefecti Prætorii, ad xx. in l. 1. C. de sent. Præf. Præf. asseruit, id jus locum habere ex moderna Regis tolerantia, non (ut ipsius verbis utar) olim dabatur appellatio, causa que quiescebat, & ad nostrum Sacrum Consilium etiam recursus habebatur, atque, se vidisse sua memoria appellari, & à Viceprothomansio causas committi, processus legi, & spiritus vite insuffari, quæ omnia, ipsius pæc. quàm falsa sint, 48 quivis manifestè ex dicendis deprehendet. Et enim certum est, Præsidentes Regis Camere in antiquorum Magistrorum Rationalium locum successisse ab usque Regis Ladislai temporibus, teste Surg. de Neap. illustr. dicto cap. 7. num. 2. & 3. atque eodem modo Frecc. de subjud. d. cap. num. 4. eorumque omnimodam jurisdictionem, ac privilegia in Præsidentibus, ex dicto Regis Alphonsi dilectissimo Privilegio 50 transmissa fuisse. At Magistrorum Rationalium officium maximum, & ingens nuncupatur à Regibus Ludovico, ac Ioanna in Privilegio anni 1390. ubi inter alias prærogativas, ea quoque recensetur, 51 ut ipsi questionibus terminent appellatione rejecta, scilicet ne ab eorum sententiis appellatio admittatur, quod Privilegium uti valdè honorificum inferendum antiquitatis gratia curavi.

Ludovicus, & Ioanna Dei gratia Rex, & Regina Hierusalem, & Sicilia, Ducatus Apulie, & Principatus Capue, Provincia, ac Pedimontis, & Forcalquerii Comitissa. Universis, & singulis Officialibus per Regnum Sicilia constitutis, quæcunque distinctione notatis, gratiam, & bonum voluntatem.

Juris civilis auctoritas, Prætorum, & jus dicentium quorumcumque distinctione officio, & quod solum distributo jurisdictione per Iudices competentes ministrorum per proprios Iudices, quibus attributa con-

sis, acceptè iudaxis, ne promiscuis actibus verum perturbentur officia.

Sanè Magistri Rationalis officium ab antiquissimis temporibus Principatum, & ingens in Regno vestro Sicilia, tanquam illud, quod Republica summè utilis subiectis ad commodum, & Fiscus Regis emolumenta iustè procuravit, fuit. per Catholicos, & Illustras Principes prædecessores vestros in magno honore tantum, quam pluribus prærogativis, ac privilegiis etiam decoratum.

Ad eorum quippe spectat officium quorumcumque Officialium, qui ordinantur in Regno per revolutiones temporum, & habent de eorum officiis iudicari, administratum per ipsos examinare Justitiam, illasque corrigere de his, quæ imperiis, aut iniustè fuerunt, de commissis, ac ommissis, penam inferenda condignam.

Rationes quorumcumque Officialium, qui habent de Fiscali pecunia in Curia computare, perspicaciter habent videre, & processus assumptos in illis dispungere, notatas questiones per Audites, seu Rationales super eisdem processibus terminare, appellatione rejecta, & de dubiis, & defectibus compositione congruas probabiliter facere, per nostram Curiam rationabiliter acceptandas.

De mercimoniis inter mercatores questiones exas super his, quæ tangant Gabellarum nostrarum iura habent iustitiam facere.

Multa quidem, & alia eorum incumbunt officia ex antiquis capitulis, literis, privilegiis, & cedulis nostris, & prædecessorum nostrorum anulis sigillatis, præsertim & hoc de antiquis statutis existis, quod cum & de eorum consilio Gabella Regia vendantur, seu ad credentiam committantur, & plus licitantibus per Curiam concedantur.

Porro eorum jurisdictioni subsum, tam in civilibus, quam in criminalibus quæcumque persona deputata, quotis officii titulo, tam in archivio, quam ad Sicla ministras, quæcumque illa existens, Gabellæ omnes, seu Credentarii Gabellarum, & deputato cuiusvis ministerio eorundem, maximè ubi de provisionibus agitur, & nonnulla alia persona, de quibus sunt certa eis rescripta per nostram Curiam ex antiqua concessa, tam scilicet in agendo, vel occidendo, quam etiam defendendo.

Ne igitur per aliorum Officialium nostrarum ambitionem, aut varias alias astutias, per nos concessa, aut concedenda jurisdictioni aliis in derogationem officii, & dignitatis Magistrorum Rationalium, coram familiarum, Collocatium, & fidelium nostrorum, qui die, nocteque cura sedula pro nostris Fiscalibus iuribus conservandis stant attentis, tam in præmissis, quam in aliis quibuscumque, que (ut prædictum) ad eorum spectans officium, possit per cuiusvis astute proavationis involucrum viribus subsistere, habentes præsentialiter ad Romanam Curiam, pro salute Republica proficisci, ordinamus præsentibus, ordinatumque dimittimus, & invocabiliter harum serie de certa nostra scientia sita bitimus, quod dicti Magistri Rationales, tam in prædictis honoribus, & jurisdictionibus, quam in aliis quibuscumque dignitatibus, quas super aliis capientibus habent, eo modo, quo prædictum, conserventur, nec impediri possint, aut valeant in exercitio, & administratione eorundem per Officiales nostros alios quoscunque, quinimo quæcumque attentarentur, aut fierent per alios quoscunque nostros Officiales in præjudicium, & derogationem jurisdictionis, bono-

honoris, & dignitatis Magistrorum Rationalium eorundem, illud reputamus, & haberi volumus pro casto, irrito, vacuo, & inani, tanquam factum ab incompetenti Iudice, etiam si de incompetenti non esset in quavis parte iudicii per partem propositum, aut aliter allegatum.

Nullis quibuscumque nostris literis, privilegiis, aut rescriptis cuiuscumque continentia, vel tenoris aliis nostris Officialibus fortasse concessis, vel concedendis in posterum presentibus contrariis modo aliquo valituris, etiam si in illis implicite, vel explicitè essent clausulae aliqua, ex quibus possit vigor presentium enervari.

Et quia congruit, ac decet, Praetores optimos locum, & iura ministrando iustitiam servare majorum, volumus, ac expresse iubemus, Magistros ipsos Rationales in banca officii rationum de his, quae eorum incumbunt officio, tam in causis publicis, quam etiam privatorum, iustitiam ministrare, in quo loco est solitum per eos iura reddere ab antiquo.

In casus rei testimonium praesentes nostras exinde fieri, & pendentibus Majestatis nostrae sigillis iussimus communiti.

Datum Neapoli per Sergium Domini Ursinis de Neap. militem, Iuriscivilem professorem dictae magne nostrae Curiae Magistrum Rationalem, Viceprothonotarium Regni Siciliae, dilectam Consiliarium fidelem nostram familiarem. Anno Domini 1350, die 15. Septembris quarsa indictionis Regnorum nostri Regis Anno 11. nostra vero Regina Anno 8.

Si igitur à Magistris Rationalibus appellatio non dabatur, antequam eorum auctoritatem, ac privilegia Praesidentes obtinerent, ipsis postea omnibus in Praesidentes translatis, eorumque dignitate aucta, quo pacto ferendus est tam saeculus Frecc. lapsus, ut asserat, reclamationem ex moderna Regis tolerantia concedi, quando ab antiquissimis ante Ioannam Reginam temporibus id Magistris Rationalibus tributum legimus, postmodum Praesidentibus Alphonsi Regis Privilegio concessum, & deinde semper ab aliis Regibus Reg. Camer. Summariae praerogativis, ac honoribus, confirmatis antiquis, aucta potius, quam imminuta fuerit, ut in hac sermone re testatur Rex Ferdin. Primus id mox alleganda Prag. 37. de offic. Procur. Caesaris his Verbis: Volentes continuè, & non solum suerit, & conferre, verum auferre, & amplificare istius officii honorem, praerogativam, & dignitatem, cum praesertim certè sciamus, omnium, qua in ipsa Camera aguntur, & cognoscuntur, & decernuntur, summa equitate, maturitate, integritate, & iustitia agnosci, & decerni, cum istius Tribunalis Officiales summa scientia, integritate, & rerum maxima experientia praeditos esse sciamus, Magnum profecto, & omni memoria dignum Regis encomium.

Sed qua ratione Frecc. dictum excusari poterit, cum in id habeamus Pragm. Sanct. Reg. Ferdinandi Primi de Anno 1482. quam ignorare, vel silentio praeterire, ut falsum assereret, minimè debuit, cum enim Rex Ferdinandus audisset, parvo ab illinc tempore significatorias R. C. S. secundum observatam semper consuetudinem executioni non demandari, hac Pragmat. sancire voluit, ut iuxta antiquorum Regiae Camerae Privilegiorum tenorem, & observantiam executioni traderentur, ubi testatur sic semper praeteritis temporibus observatum fuisse, idemque constituit in sententiis R. C. ut praestita

fideiussione exequerentur, & ad solam R. C. S. non ad aliud Tribunal reclamatione admitteretur, num. 3. & 4. & iterum repetit §. 9. volumus etiam, & §. 10. & similiter, postquam definitiva sententia debite executioni mandata fuerint, si ab ipsis appellari, aut supplicari contigerit, appellatio, & revisio cognosci per aliud Tribunal, quam per ipsam Camera non possit, nec debeat, &c. Rovit. in Pragm. 38. de offic. Proc. Caesar. §. & similiter, num. 1. dicens, in R. C. observari circa sententiarum executionem, à quibus fuit reclamatum, sed appellatum, prout observatur in sententiis S. R. C. & num. 16. ubi quamvis dicat, non esse proprie reclamationem, sed appellationem privilegiam, sed revisionem, id contingit ex eo, quod proferuntur nomine Magni Camerarii; sed re ipsa idem est, nam executio non impeditur, & ad eandem R. C. recurritur, unde ea posita potius esset verbalis differentia, quam realiter.

Quae cum ita sint ab antiquissimis temporibus secundum Privilegiorum, ac Pragmaticarum tenorem inviolabiliter observata, manifestè detegitur Frecc. mendacium, cum evidenter ostenderim, semper antiquitè reclamationem tantum citra executionis moram competiisse, sed nec sui temporis se testem fidelem praebet, dum uno, eodemque tempore testatur, reclamationem dari ad instar sententiarum S. C. & se vidisse appellari ad S. C. & à Prothonotario causas committi, processus legi, & spiritum vitae insufflari, nisi ea mutatio sua aetate contigisset, qua scilicet anno 1554. vixit etiam Reg. Revert. qui nedum de ea meminit, verum aperte contrarium secundum supra adducta Privilegia, & observantiam testatur.

Demum ut undique Frecc. dictum destruat, falsumque convincatur, id, quod in ultimis verbis asserit se vidisse à Prothonotario spiritum vitae insufflari, eodem, quo caetera, vitio laborat, cum omnibus innotescat, in Regia Camera Summariae causae instantias non perire, & in ea limitari dispositionem text. in l. properandum C. de iudic. atque idem nunquam potest praticari insufflatio spiritus vitae depra instantiarum peremptione, quod contingit ex Fiscis privilegio, & cum scilicet causae, quae in R. C. vertuntur, semper Fiscis interesse annexum habeant, idem spiritus insufflatio non est in usu, quod & ab Afflicto in Const. Iusti cultores, num. 6. & in Const. Regni Accusatores, num. 5. & 6. discere potuit Frecc. ubi dicit, quod in Regia Camera Summariae de consuetudine non perit instantia. Benint decis. Bonon. 76. Ann. sing. 242. Praef. de Fran. decis. 250. sub num. 2. ubi Amend. num. 13. & alii, quos refert meritis Praeful Ric. coll. 90.

De cuius Tribunalis excellentia, & de officio, & auctoritate Magni Camerarii, cuius iurisdictionis exercitium tantum dignitate, & emolumentis quibusdam retentis abolevit, eo plenissime translato in officium Locumtenentis, qui non solum ab ipsomet Rege creatur, ut plenè per Frecc. d. loco num. 13. sed tanti aestimatur ejus provisio, ut certis ab hinc annis ex excellentioribus, & intimis Magistratibus ad Regis maximi Monarchae laetis assidentibus fuerint selecti, & missi ad regendum hoc maximum Tribunal; quamvis in eo nunquam defuerint insignes Regnicolae, & interdum etiam Hispani, qui ministerium hoc exactissime, & maxima cum laude impleverint, ultra tradita per Frecc. dicto loco, Reg. Moles ubi supra, & Episc. Lipar. ad Ifern. in cap. 1. §. si

si quis verè temerarium, in *glo. verb. Camera*, ubi illud appellat valdè supremum, *de pace jaram firm.* & antiquitè præcipuè Regum Aragonum tempore Præsidentes Regiæ Cameræ, Regii Consiliarii etiam dicti inveniuntur ut ex Regiæ Cameræ *Regestr. par. 7.* anno 1452. in personam Arani Cibo ipsius Præsidentis, *fol. 132. à terg.* qui Aranus Cibo fuit Genuensis, & anno 1440. fuit Prorex Neap. tempore Regis Renati Andegavensis, quo per Alphonsum expulso, Neapolitanorum precibus, utpotè, qui optimè in officio se gesserit, ab eo confirmatus extitit, & completo officio fuit ab Alphonso Reg. Cam. militaris Præsidentis creatus, ut ex eo *Regestro* apparet, refert etiam *Barthol. Facius de Reb. gest. ab Alph. lib. 7. fol. mibi 171. Onuphr. Panin. in vita Innoc. V.* post *Platin.* dictusque Aranus fuit pater Pontif. Innoc. VIII. omnium Authorum consensu.

62 Aliqua compendiosè, sed gravi sermone scripsit *Reg. de Ponte tract. de pot. Proreg. tit. de regalib. impolit. § 8. num. 57.* ubi Eminentissimum Tribunal appellavit, ad curam rerum patrimonialium, Populorum custodiam, & protectionem deputatum, in quo ait, residere præstantissimos viros, omni virtutum genere ornatos, quod si de suo, & præterito tempore potuit verè attestari dictus insignis vir, qui longo tempore, ut Præsidentis, & Fisci patronus in illo resedit: justissimè possum ego, nedum de præterito, sed de præsentis plenissimè fidem facere, licet ut plusquam notorium, nulla egeat probatione.

Unum tamen non omittam, quo dignoscatur quanta apud Invisit. Regem sit ejus Tribunalis æstimationis: Cum enim destinati ab Excell. Prorege fuissent Judices aliquot M. C. contra Perceptores Provinciales, qui lentius fiscalem exactorem agebant, quàm decebat, & præcepisset, ne instructiones Judicibus darentur per R. C. sed per scriptorium, & ne obessent Regiæ Cameræ provisionibus, hoc per S. M. suis litteris 26. Febr. 1638. jussit, instructiones expediri per Regiam Cameram, uti in omnibus, quæ ad Regii Patrimonii administrationem pertinerent ex Pragmaticarum, & ordinum S. M. tenore, & dispositione parere deberent. Et cum aliàs dubitatum fuisset, an in rebus Fiscalibus, quæ tamen ad publicum regimen spectarent, quoties de iis fieret à Regia Camera relatio in Regio Collaterali Consilio coràm Excell. Prorege, votandi Regiæ Cameræ jus esset, fuit consultum S. E. per ipsam Reg. Cam. affirmativè, prout per prius semper fuerat observatum, & ita postmodum pacificè continuatum, ut legitur in consultatione facta 23. Januarii 1638. regist. in consultarum Curia V. fol. 138.

Ab hac autem non solum communicatione, sed etiam transitione muneris antiquorum Magistrorum Rationalium in Præsidentes Regiæ Cameræ facta per Regem Alphonsum oritur, quod omnia privilegia, immunitates, & jura quæcunque concessa olim Magistris Rationalibus fuerunt ipsis Præsidentibus communicata, prout etiam usus, & observantia antiquissima sic ab eo tempore usque in hodiernum diem continuata declaravit, prout legitur in consultatione Regiæ Cameræ tempore Locumtenentis Reverterii viri doctissimi, & insignis sub die 30. Maji 1550. regist. in consultar. Curia 1. quod incipit ab anno 1539. fol. 69. in qua consultatione Camera obediendo mandato Excell. D. Petri à Toletò, tunc Proregis præcipientis, ut fieret si-

bi relatio de immunitatibus, & prærogativis Præsidentium, retulit habere jura declaratoriarum, esseque eos immunes ab adolis pro bonis feudalibus, & à jure tertiariæ ferri pro usu, ac in omnibus Dohanis, Gabbellis, & passibus Regni pro bonis omnibus pro usu, & victu eorum familiarum, & similiter esse immunes à jure bonatenentiæ, ultra jura, sive mansucula salis, saccari, & fœni ex pascuis loci, *detto il mazzone*, & aliqua ex prædictis juribus, fuit declaratum per Regiam Cameram die 20. Septembris ejusdem anni, competere Secretario, sed Notatori ejusdem Cameræ, ut in *66 dict. consult. Curia 1. fol. 79.* ordinatum reperitur die 17. Aprilis 1537. hominibus Civitatis Calatiæ, quod non molestant Magnificum Franciscum Peronem Reg. Cameræ Præsidentem pro functionibus fiscalibus super bonis sibi datis in dotem, eo quod à dictis functionibus sunt immunes virtute Privilegiorum Regiæ Cameræ concessorum, & antiqua possessione etiam uti bonatenentes in *lib. notam. d. anni 1537. fol. 132.* & de immunitate omnium directuum Dohanarum ad instantiam D. Hieronymi de Francis Locumtenentis Regiæ Cameræ Summarie fuit expedita provisio per Regiam Cameram die 8. Decembris 1538. in *par. 28. fol. 92.* & passum ad instantiam dicti Arani Cibo Genuensis Regiæ Cameræ Præsidentis in *par. 7. di 6. Febr. 1451. fol. 132. à ter.* Itidemque circa jus cristallorum referente Dom. Præs. Salazar 12. Junii 1571. fuit dictum, quod præsentur juxta solitum, quæ cristallorum jura solent dari in arrendamentorum conductionibus, propter laborem, qui in ipsis à Præsidentibus, & Rationalibus adhibetur; eaque cum juribus vitularum, quæ præstantur in officiorum venditione, ac declaratoriis pro liberatione conductorum, & Officialium Fiscalium, duplicata percipiunt Locumtenens, ac Commissarius, quodque ex alicujus morte superesset, inter alios distribuitur; Fiscus autem patronus declaratoriarum iure non gaudet. Quod jus taxatum legitur in pandecta tradita tempore Excell. Ducis de Alcalà senioris in *Pragm. 57. de offic. Procur. Cesar. in noviss. sub die 22. Septemb. 1559.* De quorum omnium jurium antiqua præstatione, & justitia plenè fuit consultum Excellentis Comit. Montisregii per Reg. Cam. existente Commissario Præsidente Jo: Camillo Cacacio, viro omnium virtutum, ac scientiarum numeris ornatissimo, ac integerrimo, de mense Januarii 1637.

68 Quæ etiam immunitas referente tunc Præsidente Ribera, postea insigni Locumtenente, & Rege Supremo Consilii dignissimo die 14. Januarii 1580. fuit declaratum, quod extendatur etiam ad bona dotalia data in dotem filiis Præsidentium, & Fiscis Patroni, his verbis: *Eodem D. Ribera referente, fuit conclusum, quod expediantur provisiones Capitaneo, & Universitati Monopolis ad instantiam D. Marcelli de Masuro Fiscis Patroni, che per le robbe stabili, che posside in detta Città pervenutole per date di suo figlio, sia franco di tutti pagamenti etiam Fiscali, per esserne f. anco come li Signori Præsidenti in libro notament. Cam. ann. 1580. fol. 24.*

69 Et quoddam etiam sint immunes à jure sigilli; prout Præsidentes eorum patres, fuit decretum per R. C. in personam Vincentii Antonii de Baldaxino filii Antonii Præs. Reg. Cam. Sum. pro officio Capitanei Castri Maris de Stabia, in *lib. notam. ann.*

1535. die 15. Septembr. fol. 11. & idem decisum in 70 filiis M. Ration. R. C. S. prout in filiis Præsidentium in lib. notamentorum anni 1540. ult. Julii fol. 716.

Immo Præsidenti, qui gerit officia tam Præsidentis, quam Fisci Patroni deberi duplicem portionem juris christallorum, fuit decisum in personam D. Marcelli de Mauro, referente D. Villano die 14. Maii 1580. in notamentorum Cam. d. anni fol. 390. & ita fuit servatum de anno 1627. in personam D. Vincentii Corcioni, cui fuerunt solutæ per Perceptorem significatarum Joannem Franciscum Magnati duplicatæ portiones, ut etiam servatum fuit cum DD. Præsidentibus Camillo de Marra, & Anello Amato, & mihi cum tempore Excellen. Ducis Offunæ gessissem officia Propræsidentis, & ProFiscipatroni, fuerunt nedum jura christallorum; sed etiam duplex stipendium solutum pro utroque officio, ut patet ex mandato expedito per Suam Excell. ejusque Collaterale sub die 22. Junii 1619. registr. in mandat. 9 fol. 198,

Prout etiam ex vetustissima consuetudine juri subnixæ fuit semper observatum, ut constat ex libris officii Scribæ portionis, & sunt exempla in personam Regentis de Castellet, qui exercuit etiam officium Locumtenentis Reg. Cameræ, cui fuit pro tempore iustum solvi utrumque salarium, ut ex mandato Excell. Comitæ de Lemos sub die 29. Ianuarii 1614. In mandatorum 10. fol. 111. & in libro dicti officii ordinariorum 4. fol. 30. idemque servatum com Consiliario eo tempore Rovito indelebilis memoriæ, dum exercuit officium Fisci Patroni Regiæ Cameræ de ordine ejusdem Proregis, sub die 7. Julii 1615. in mandatorum 13. fol. 274. in d. lib. ordinariorum fol. 32. & cum Consiliario Diodaco Lopez Suarez evecto ad officium Proregentis Regiam Cancellariam, ex mandato ejusdem Comitæ sub die 31. Augusti 1615. in mandatorum 15. fol. 80. & in dicto libro ordinariorum fol. 22. idemque cum Præsidente Io. Hieronymo Natali, dum ex officio Fisci patroni electus fuit Præsidentis Regiæ Cameræ, dum utrumque munus exercuit, quod utque fuit facta provisio Fiscipatroni in personam Camilli de Marra, ut ex mandato sub die 16. Maii 1617. in mandatorum 4. fol. 38. & in d. lib. fol. 32. & similiter fuit servatum cum Ambrosio de S. Iacobo de Villalobos Consiliario effecto Proregente, ex mandato Excell. Ducis Offunæ D. Petri, sub die 19. Ianuarii 1617. in mandatorum 2. fol. 181. & supplemento mandati, in mandatorum 1. fol. 204. & in d. lib. ordinariorum 4. fol. 56. & tandem cum Consiliario Cesare Alderisio, ex Consiliario effecto Proregente virtute mandati ejusdem Proregis sub die 28. Aprilis 1617. in mandatorum 4. fol. 16. & in d. lib. ordinariorum à fol. 57.

73 Rescripta enim Regia, & prohibitiones, quibus fuit prohibitum Excellentiss. Proregibus, ne permitterent, exigi duo stipendia, loquuntur expressè de militaribus, ut continetur in literis Inviētiss. Philippi Tertii sub data in Valladolid die 16. Augusti 1602. dum prohibet, quod Capitanei militum pedestrium nationis Hispanæ dicti *del terzo*, & *triremunt della squadra del Regno*, non possint exigere ultra ordinaria stipendia, quæ militibus emeritis, sed retentis, & veteranis datur, vulgò dictum *Pentereñimiento*, y *ventaja* ab ipso Rege concessis ob servitia, sed tantum stipendium ordinarium Capitanei.

Quod clarissimè deinde fuit particulari lege expressum literis ejusdem Regis sub data Madridi 16. Ianuarii anni 1611. quibus per modum legis condendæ specificè fuit declaratum, ordines præcedentes prohibentes frui duobus simul stipendiis, non comprehendere nisi tantum stipendia militaria, ut patet ex rescripto Excell. Comitæ de Lemos sub die 11. Ianuarii 1612. in mandatorum 2. fol. 362. & in officio Scribæ portionis in registro intitulado, extraordinariorum 121. fol. 6. & iterum in literis Sux Majestatis directis eidem Comiti de Lemos, sub data Pardi 11. Februar. 1611. expeditis per Supremum Consilium Italiæ ad instantiam Ioannis de Ybarra, & Michaelis de Navarette Ministrorum Regiæ Visitationis sub Illustrissimo Visitatore Ioanne Baltran de Guevara Archiepiscopo Salernitano, & demum Episcopo Sancti Iacobi, viro insigni, nobilissimo, & doctissimo, & de me optime merito, in volum. literarum S. M. fol. 218.

Et licet in literis ejusdem Regis sub die ult. Decembris 1619. videretur prohibitum exigi duplex stipendium, etiam non militare, per verba tamen assertiva præcedentium ordinum, ibi y *porque*, &c. ut inf. num. 76.

Quinimmo ex literis nostri Inviētissimi Philippi Quarti, sub die 30. Maii 1625. supponendo pro constanti fuisse ex dictis literis a ni 1619. prohibitam præstationem duplicis stipendii, non solum militaris, sed omnibus stipendia quæcunque merentibus, sub quibus credebatur comprehendere etiam quoscumque Magistratus togatos, justitiam administrantes, & proinde fuisse rescriptum Excel. Duci Albæ, quod vigore dictarum literarum expeditarum sub die ult. Decembris 1619. mandaret restitui duplex salarium solutum diversis Magistratibus, inter quos fuerunt Consilarii Petrus Anton. Carayita pro tempore, quo exercuit officium Fiscipatroni Regiæ Cameræ sub Eminentissimo Cardinali Borgia Locumten. Generali, Principe omnibus virtutibus decorato, & ex miæ Religionis, Præsidentis Camillus de Marta pro officio Fiscipatroni, Consiliarius Dacus Lopez pro officio Proregentis Supremi Collateralis, Præsidentis Scipio Brandolinus pro officio Præsidentis continuato etiam postquam evectus fuit ad officium Regentis Supremi Conf. Italiæ, & Regens Ioannes Baptista Valenzuela Velazquez dum per plures annos summa cum laude, ob suam notissimam doctrinam, & prudentiam ultra officium Regentis fuit etiam Præsidentis Sacri Conf. Capuanæ, & postea ad summos Magistratus Hispaniarum à nostro Rege evectus.

74 Verum quia ex parte dictorum Officialium fuit oppositum, ipsos iustissimè exegisse duplex stipendium pro duplici officio compatibili, quod Rege vel Prorege mandante exercuerunt, quibus singulis erat certum constitutum salarium, prout de jure nedum fieri posse, sed deberi utrumque, decidit Imper. in §. *illud tamen*, cum glosa in verb. *periculum*, ubi propter duas sollicitudines, duo sunt solvenda stipendia, *auth. ut Judices sine quoquo suffrag.* cum concord. quod latè probant *Bellug. in speculo princ. rubrica 45. §. quamvis, vers. sed credo, Avil. in cc. Prator. Hysp. cap. 1. glo. officio, nu. 9. vers. sed tunc dic, Bovadill. latè in sua polit. lib. 2. cap. 20. num. 68. in fin. & lib. 3. cap. 8. dub. 18. n. 68. de Ponte de potest. Proreg. de abundan. Civit. §. 6. num. 10. D. Reg. & Marchio Carol. Tapia municipalis juris nostri Regni restaurator lib. 2. de salar. Official.*

ficial. & trigef. n. 3. ver. quid autem si unus, D. Regens de Curte meus avunculus egregie ex more part. 2. de feud. ex num. 156. ubi latissime agit, quando quis possit fungi vices duarum personarum ex num. 138. in fin. qua de re officiali existenti in officio alicujus commissionis, si committatur aliud negotium explicandum durante exercitio primæ commissionis, debetur quoque duplex salarium pro utraque, ea ratione, quia salarium debetur ratione laboris in administrando, & proinde ei, qui plus laborat pinguius salarium est præstandum *Aviles in d. cap. 1. prætor. gl. officio, ex num. 4. Bovadill. d. tom. 1. lib. 2. cap. 20. post num. 68. de Ponte de potest. Proreg. de assensib. Reg. §. 6. num. 35. Castil. Siculus dec. 44. num. 8. tom. 1.*

Præterea adversus executionem dictarum literarum dicebatur, fuisse speciali decisione provisum, & declaratum per ipsum Regem, quod omnes prohibitiones præcedentes intelligerentur de stipendiis militibus tantum, non de aliis, propterea dum nullo Regis rescripto fuerat huic declarationi expressè derogatum, prout de jure requirebatur, dum cum juris dispositione concordabat specialis, & individua Regis provisio, maxime quia rescriptum emanatum à Curia sub die ultimo Decembris 1619. quæ literæ vulgò dicuntur duodecim capitum, non erat novi juris, præsertim correctorii inductivum, sed legebantur hæc verba: *Tpo: que mi voluntas es que se executen tambien las ordenes que tengo dadas, para que ninguno de mis Visoreyes pueda dar nuevos sueldos, ni ayudas de costa, ni salarios, ni acrecentar los viejos, ni que se paguen doblados asi en cosas militares, como otras contra las ordenes dadas, sin que la haya nueva, y particular, via para ello con clausula derogatoria de la presente, os ordeno, y mando que lo que contra lo a qui referido se libraren, no se pague, y que se si buviere pagado, se cobre de las personas que lo buviere recebido, y no pudiendo dellas, de los Ministros, à cuyo cargo hà estado el pagarlo, y librarlo, y que non se les reciva en cuenta en la que dieran del dinero, cho buviere estado à su cargo de mi Real buzienda, y en esta conformidad lo advertireis à la Escrivania de Racion, y à las personas à quien toca; vigore quarum literarum fuit per Regiam Cameram expedita certificatoria sub die 15. Martii 1623. registrata in certificador. 71. fol. 43.*

Ex his idè dicebatur tantum abesse Regem noluisse præcedentia jura, & provisiones factas corrigere, quinimò ut jam factæ omnino servarentur, & executioni darentur; atque in favorem Magistratum, & hæredum quorundam jam defunctorum obijciebatur, rescripti verba quamvis ampla, ibi (*como en otras qualisquiera*) restringenda esse ad casus si miles expressis, ex cap. sedes, de rescript. cum simil. prout ex sequentibus verbis in quibus de diversis casibus similibus agebatur, super quibus absque aliqua correctione præcedentium verificari poterant, prout in dubia illa est semper accipienda interpretatio, per quam evitetur legum correctio, *l. 1. C. de inoffic. dotibus, l. præcipimus in fin. C. de appell. nec inducitur, nisi verbis legis expressum inveniatur, idque clarè, & præcisè constet, Surdus latè dec. 21. num. 19. & maxime quando lex antiqua est specialis, & determinata, nova verò generalis, quia tunc posterior non tollit primam, sed recipit declarationem à prima speciali, & ratio est, quia specialis dispositio est dignior generali, & ob id ejus*

80 certa mentio fieri debet *Bar. in l. sed & posteriores, ff. de legibu, & in extrav. ad reprimendum, verb. non obstantibus, Jaf. Dec. Cagnol. Cassan. Gomez. Ripa, Socin Jun. & alii relati per Menoch. lib. 6. de præsumpt. cap. 28. num. 17. ubi num. 20. extendit etiam adjuncta clausula derogatoria non obstante Menoch. d. cap. 38. num. 29* quæ in præsentis non solum non reperitur adjuncta, sed ex plerisque conjecturis urgentibus apparet, noluisse Regem corrigere, vel mutare prius disposita, quo casu correctio excluditur, vel etiam inducitur, ubi alias excluderetur ex conjecturis, *Imol. Alex. Jaf. Dec. & alii, quos affert Menoch. d. loco num. 21. conjecturæ autem supra relatæ tales sunt, ut facilè ex eis deprehendi possit potius oblivio legis latæ de anno 1611. in an. 1619. post lapsum septem annorum, & fortius de an. 1625. nam & si in privatis personis præsumatur oblivio etiam minori spatio decennii, cum totum remittatur arbitrio Judicis, ut per Cravet. conf. 241. col. ult. fortius tamen oblivio præsumitur in Magistratu, multis negotiis implicito, & potissime in Principe, ut in supremo Pontifice, in quo etiam in facto proprio, & in modico temporis intervallo præsumitur oblivio, juxta text. in c. 1. de rescript. in 6. cap. olim, ubi DD. de re judic. & sufficit decursus duorum annorum, Gram. conf. 23. num. 3. & conf. 41. num. 10. Cravet. conf. 141. colum. fin. lib. 2. Mascardus latè de probation. tom. 2. concl. 1127. incip. per se dubitari contigit num. 12. 16. cum seq. latè Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 26. & de præsumpt. lib. 6. cap. 32. & sic item in Rege Monarcha, maxime per longum tempus octo annorum, ab anno 1611. ad 1619. & postmodum ab anno 1619. ad 1625. mutato interim Rege Philippo Tertio sanctæ memoriæ in Cælum translato de anno 1620. unde de facili potest præsumi error, vel oblivio de anno 1625. dum constat de lege specialiter ad hoc lata de anno 1611. maxime concordanti cum jure communi.*

84. Et insuper addebatur, novissimas literas sub die 30. Maji 1625. ex toto fundari super prohibitione, quæ indubiè supponebatur facta ex dictis literis præcedentibus ab Invictis. Philippo Tertio ejus Patre, datis de anno 1619. & proinde cogendos esse ipsos Officiales ad restitutionem, ratione etiam contemptus, & controventionis, exigendo duplex stipendium contra expressum Regis præceptum, quibus ex jam dictis ponderationibus planè cessantibus, non solum fuit superfluum in ipsarum literarum executione, prout de jure fieri debet, & tolerando indulget noster piissimus Monarcha, ut sibi rescribatur, prout rescriptum fuisse memini, sed interim juxta priores literas anni 1611. juri communi concordans fuit post annum 1625. observatum in casu simili tam Magnifici Secretarii Joannis de Leza-

86 no, quam Magnifici Joannis de Allegria Ministri in officio Scribæ portionis, cujus ministerium, & cæterorum ejusdem officii, fuit per Supremum Colaterale declaratum, non comprehendi appellatione militaris stipendii, quamvis circa descriptiones militum officium Scribæ portionis, ejusque Ministrorum versetur, quod ab *Vlpiano* dicitur in *numeros reserri milites, l. jure militari 4. & lex eo tempore 43. ubi bona glo. verb. Electi, ff. de milit. testam.*

88 probat, militem non censi, nec gaudere militari privilegio priusquam in numeros referatur, sicuti selectio regulariter non tribuit jus nisi suscepta infula, vel cingulo ex qua *glo.* confirmatur decretum latum per Regios Delegatos coram Sua Excelli. de

ann. 1639. contra illos de Fusco de Gaeta inquisitos de premeditato homicidio in personam Erasmi Trojanelli, qui allegabant fuisse adscriptos ad militiam per Praefectum militum, qui de hoc attestatus fuerat, 90 verum viso rollo in officio Scribae portione, rollum enim, & arrollare, appellatur illa descriptio militum ut advertit *Sargens cap. 26. num. 10. de Neap. Illustr.* fuerunt exclusi à praetensa repositione in priusnam libertatem, in qua causa Ego ordine Excellentissimi sui subrogatus in locum unius ex delegatis impediti, & de qua inveni postea fecisse decisionem Dominum Consiliarium *Hesterem Capycium Barro* meum gentilem in suis aureis, & elaboratissimis *decis. Sacr. Consil. quae est 105.*

Novissime juxta hanc literarum Regis juri congruam interpretationem reperi literas Regias datas die 9. Maji 1628. quibus praecipitur, Medicum tertii Hispanae militiae, eundemque Prothomedicum, utroque salario gaudere posse, adjecta causa, quod scilicet hoc aliis literis prohibentibus duplex salarium, non repugnet, ex quibus optime confirmatur intellectus ad praedictas literas anni 1619. & 1625. itidemque observatum reperi in Dominis Consiliariis *Andra Marchese* viro avita nobilitate, legalisque doctrinae, ac feudalis juris pericia praestantissimo, & *D. Ferdinando Arias de Mesa J.C.* Hispano doctissimo, subtilissimo, ac morum suavitate amantissimo, quorum hic vespertinam primariam juris Cathedram, ille feudorum ordinariam summam cum laude obtinent, ac idem duplici gaudent salario.

92 Et pro dicta immunitate adoharum, & donativorum, etiam extraordinariorum fuerunt expeditae provisiones ad beneficium nonnullorum Praesidentum antiquis, & modernis temporibus, ut patet ex libris Notam. Camerae sub die 16. Maji 1534. in favorem Praesidis *Baroni*, item die 30. Octobris 1535. & 1537. pro *Ferdinando Rota*, pro *Vincentio Coscino* viro doctiss. sub die 20. Aug. 1627. & pro *Regente D. Joanne Enriquez* Marchione *Campis*, uti olim Praesidente dictae Reg. Cam. 31. Aug. 1627. & 15. Januarii 1630. in quibus dicitur, esse immunes pro jure adohae, pro donativis, & servitiis impostis, & imponendis, ordinariis, & extraordinariis, & quod exactum à Perceptoribus restituatur. Et cum fuisset per ejus mortem praesente *D. Locumtenente* dictae Reg. Cam. ordinatum certiorari Perceptorem, quod in futurum exigeret, cesante per mortem immunitate, fuit per uxorem ipsius viduam supplicatum *S. E.* idem privilegium esse observandum ad ipsius, & liberorum favorem durante viduitate, per quem fuit remissa causa decidenda Reg. Camer. & commissa *D. Lanario*, quae pendet indecisa penes *Aet. Octavium de Crescentio*. Et die 30. Januarii 1640. in compto administrationis *Rat. Laudati* regentis officium Perceptoris Terrae *Hydrunti*, referente *Rat. Batio* in Aula magna, fuit provisum, quod admittatur immanitas observata *Regenti Henriquez*, juxta ordinem, & consultationem *R. C.* factam *S. M.* licet non exhiberentur provisiones. Eademque immunitas fuit practicata in favorem *Spectabilis Comitum Molae*, ejusdem *R. C.* Praesidentis, & *Decani* meritissimi, ut probant provisiones dictae Perceptoris Terrae *Bari* pro restitutione etiam adoharum indebitè exactarum sub die 30. Novembris 1626. & 15. & 24. Martii 1629. subscriptae per quond. Praesidentem *Scipionem Rovitum*, postea Regentem insignem, registratæ in certificatarum

arcae militaris 9. fol. 40. à ter. & in adohis 25. fol. 42. penes *Rationalem de Simone*: fuitque etiam declaratum instante *Illustr. Petro Joanne Capycio Galeota* Principe *Montis Leonis*, filio *Spectabilis Joannis Baptistae Regii Generalis Tefaurarii* sub die 27. Februarii 1638. cum *Regio Fisco*, interveniente *doctissimo*, & integerrimo *D. Locumtenente D. Alfonso Guillen de la Carrera*, quod dictus *Joannes Baptista* uti *Tefaurarius Generalis* hujus Regni pro tempore, quo dictum officium exercuit, tractetur immunitatis solutionum adoharum, & donativorum; ut in processu penes *Joannem Baptistam Constantinum* fol. 24. & deinde sub die 14. Octobris fuit confirmatum decretum, & provisum, quod pro executione illius expediantur provisiones *Perceptoris Principatus ultra*, quod non exigat à dicto *Illustr. Principe* residuum adoharum, & donativorum etiam extraordinariorum à die, quo dictus *Joannes Baptista* pater cepit possessionem dictae Terrae *Montis Leonis*, prout etiam praecedentibus literis *S. E.* sub die 4. Aprilis 1637. fuit ordinatum exequi consultationem ejusdem Regiae Camerae factam sub die 17. Martii ejusdem anni in favorem dicti Principis, & expeditae provisiones sub die 9. & 23. Maii 1637. subscriptae per dictum *D. Alonsum*, prout in praedictis actis fol. 24. 26. & 56. & idem observatum reperi quoad Praesidentes Regiae Cam. in aliis immunitatibus, ut est immunitas à donis. Cum enim haec *Inclita*, & *Fidelissima* nostra *Civitas* donasset *Serenissimo Regi Ferdinando Primo* de anno 1477. fuit specialiter ordinatum quoad omnes Camerae Ministros, scilicet ac ab iis exigeretur, exactumque restitueretur, in *Registro Camerae 25. fol. 208.*

Et licet contra hanc immunitatem quoad adohas, & donativa fuerit rescriptum per *S. M.* sub die 10. Octobris 1632. & fuerint remissae literae *R. C.* per *Excell. Comitem de Monterey*, vigilantiss. *Proregem*, sub die 23. Januarii 1633. cum justissimo nostro Regi fuisset expositum, hanc esse usurpationem factam à *Ministris Camerae*, cum talis immunitas ejus juridicè minimè competeret.

Agnoscentes *Reg. Cam. Ministri*, non fuisse intentionem *S. M.* velle juri *Tribunalis*, tam suo *Regali* servitio assidue summis vigiliis intenti derogare, & literas fuisse maxima cum subreptione, & obreptione expeditas, supplicavit *Proregi*, ut dignaretur de notissimis, & justissimis titulis cum pacifica, & antiquissima possessione, & observantia, roborata pluribus consultationibus, & decretis *R. C.* sapientissimum nostrum Regem certiorare, prout factum fuit, praevia plena, ac distincta consultatione facta sub die 6. Junii 1633, registrata in consultationum Curiae secreto fol. 229. in qua justificata fuit immunitas tam ab adohis, quam à donativis ordinariis, & extraordinariis, tribus evidentissimis rationibus *Primò*, ex *Privilegiis Reginae Joannae Primae* de anno 1346. immunitatis concessae olim *Magistris Rationalibus*, deinde translatae ad beneficium *R. C.* *Secundò*, ex consultationibus, & decretis Camerae, quibus ita privilegia fuerunt successivis temporibus interpretata, & decisa. Et ultimò ex antiquissima, & pacifica possessione, & observantia etiam privilegiorum interpretativa, roborata testimonio *Martini Frece*, dicto loco de officio *M. Camer.* num. 3. *Regentis Molae*, & aliorum sapientum Regni, & inter alias antiquas consultationes legitur una sub die 5. Decembris 1539. facta per *Regiam Cameraam* de ordine *Excell. Proregis* ad beneficium *Regentium* Reg.

Reg. Cancell. & Collateralium Consiliarium, in qua insertis partitis extractis ex rationibus, & computis Perceptorum Provincialium ab anno 1478. tempore Sereniss. Ferdinandi Primi, apparet de possessione jam dictæ immunitatis adhoarum, & servitorum pro eorum bonis feudalibus, *Registr. in consular. 20. fol. 71.*

Qua consultatione transmissa, dubitari non potest, quin jura Tribunalis à prudentissimo Rege, existente potissimè Præsidente Supremo Conf. eodem Comite, de juribus, & meritis Cameræ plenè instructio, sicuti de omnibus Regni negotiis, quod maxima cum laude, & omnium admiratione per septennium rexit, facta testis sint conservanda, non

97 tamen silentio præteribo, omnes Reg. Cam. exemptiones, ac immunitates Regiis Consiliariis S. Clavæ, plurimis ab hinc annis R. C. exemplo à Benignissimo Rege indulta fuisse, ut in *Pragmatic. anni 1550. sub tit. de immunit. Official. Sac. Conf.* licet huc usque quoad immunitatem ab adolis, & donativis non viderim in Consiliariis usu receptam, *Mus. Surg. in addit. ad fratrem de Neap. Ill. fol. 386. in prim.*

98 Compètit etiam Reg. Cameræ, & est in possessione, & in viridi observantia cognoscendi de causis omnibus, tam Præsidentium, quàm aliorum omnium Officialium Reg. Cam.

99 Quamvis enim jure communi Officiales subordinati officio Procuratoris Cæsaris debeant cognosci ab ipso Procuratore Cæsaris in causis civilibus, verùm in criminalibus coràm Præsidente, præsentee eodem Cæsaris Procuratore, vel Advocato Fiscali Patrimonii, *l. cum aliquid 8. l. nullum 10. cum glos. C. ubi causæ Fiscoales, vel divina domus, hominumque ejus agantur, ibi nullum ex officio Rationalis, qui exactioni, vel chartis inferriat, ad aliud judicium adduci oporteat, nisi forte cujuscumque caput accusatio legibus insinuta pulsaverit, ubi Glos. verb. oportet, subiicit, & hoc cum civiliter, secus si criminaliter, quia tunc Præsides adest provincie, ut supra eodem l. cum aliquid 8. ubi illud additur, ut id fiat præsentee Rationali, vel Procuratore domus nostræ, & in l. si adversus, quæ est 2. C. si adversus Fiscum, ubi glos.*

100 addit, quod hodie solus Princeps cognoscit; Attamen ex antiquissima, & præscripta consuetudine hodie de causis Ministrorum dependentium à R. C. ut sunt omnes Perceptores, Thesaurarii, Magistri Portulani, Portulanoti, Dohanerii, Credentarii, Fundacarii, Secreti, & Vicesecreti, Magistri Cameræ, Capitani Crassæ, & similes, tam in causis civilibus, quàm criminalibus, activè, & passivè cognoscit Regia Cam, vigore suorum privilegiorum privativè quoad omnes, sicuti de Præsidentibus, & Rationalibus, ipsorumque familiaribus, testatur *Aff. in Constitut. Castellor. sub num. 1. vers. non sunt ergo, ubi supponit ita semper observatum, & ita pluri-*

101 ries decisum in causis nonnullorum Præsidentium, & Rationalium testatur insignis *Rovitus decis. 74. num. 6. & in fine, & de omnibus Ministris Fiscalibus subordinatis Cameræ loquitur doctiss. Reverter.* qui postquam latè egit de causis ad cognitionem Reg. Cam. pertinentibus, de jure communi distinguendo sex casus, in quarto casu loquens de Ministris inferioribus, subdit hæc verba: *Et omnia supra allegata procedunt de jure communi, assentis tamen Privilegiis concessis à retro Regibus hujus Regni, confirmatis per S. M. est valde ampliata, & extensa jurisdictione Regia Cam. ad eod quod habeat jurisdictionem civilem, & criminalem, merum, & mixtum, Im-*

perium, activè, & passivè in omnes, & quoscunque Officiales Cameræ, & est abdicata jurisdictione ab omnibus aliis Tribunalibus, etiam si non opponatur, scilicet in Privilegiis, clausula privativa, ut habeatur latè in Privilegiis, ubi etiam fundat, Principem hoc justè constituisse, nec ullum considerari inconveniens, ut per eum latè; qui postmodum in *versic. & quod sit vera conclusio*, pro confirmatione conclusionis prædictæ, ut etiam jure communi jurisdictione sit privativè, & abdicativè concessa, tam respectu causarum Fisci, scilicet Principis, quàm respectu Officialium, & Ministrorum dependentium ab officio Procuratoris Cæsaris, & sic Regia Camera utitur optimo argumento, & limitatione singulari tradita per DD. communiter ad *l. 1. C. de offic. Præf. Urbis*, qua disponitur, ut jurisdictione specialis ordinaria non derogat generali, sed potius videtur concessa cumulativè, concordat *tex. l. fin. C. de jurisd. omni. Jud. l. unig. C. de metropoli Berit. lib. 11. Angel. conf. 375. num. 2. Rom. conf. 393. num. 1. Ruin. conf. 7. num. 5. in 4. Gram. decis. 30. num. 2.* cum infinitis per *Barbos. ad l. 1. art. 4. ex num. 73. & 76. cum seq. ff. de judic. ubi num. 78. de vera, & magis communi; inter alias enim limitationes, in quibus cessat dicta conclusio, est illa, ut non procedat, quando jurisdictione specialis etiam ordinaria (ut constat esse jurisdictionem Regiæ Cam. ut inter alios scriptores Regni advertit *Coravita super Rit. 265. num. 28. Regens Rovitus in Pragm. 1. de caus. decid. num. 3. doctissimus, ac meritissimus D. Consiliar. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quest. 8. sect. 4. sub nu. 1152.)* conceditur per viam privilegii in favorem certarum personarum, quod resultat in ipsarum utilitatem, & favorem, ut ab eorum officio non distrahantur, tunc enim ut privilegium aliquid operetur, censetur jurisdictione concessa privativè quoad alios Judices, & non cumulativè, citat *Reverter, Angelam in l. testamenta omnia, C. de testam. Alberic. Bal. & Arctinum in l. quod in verum, §. si quis post ff. de leg. 1. quibus addo D. de Franch. dec. 417. num. 17.* ubi amplius*

105 extendit, ut omnis jurisdictione concessa in certum genus personarum, & ad universitatem causarum, intelligatur privativè concessa, citans *Jacobin. D. Capyc. decis. 9. & Menoch. quod repetit idem de Franch. decis. 458. num. 3.* ubi citat *Minad. decis. 8.* idemque etiam *Frecc. in 7. autorit. col. 2.* concordant *Bald. Angel. Paul. Felix. Ruin. Menoch. Gorfia, & alii, quos ad hoc citat Barbosa in d. l. 1. art. 4. num. 134. ff. de judic. ubi n. 136.* firmat, quod ubi

106 cunque jurisdictione conceditur in vim privilegii, tunc necessariò censetur concessa privativè, nec, ut subdit *Revert. potest dubitari, quin privilegium hoc sit concessum in favorem personæ Fisci, sive Procuratoris Cæsaris, qui ipsum representat, & successivè Officialium, qui sub dicto officio militant, ut habeant propr. am in suis causis Judicem, quod est utile, & necessarium ipsis, quod non litigent, nec conveniantur in aliis Tribunalibus, quàm Regia Cam. ergo necessariò hæc jurisdictione est privativè concessa, hæc Revert. & antè ipsum *Aff. decis. 41. num. 3. & Vysil. num. 2.* ubi in terminis, & in puncto*

107 eto firmant, quod si statutum diceret, ut in nostris Pragmaticis de causis Fisci est toties provisum, quod de causis Fiscalibus, pupillorum, vel viduarum certus Judex cognoscat, tunc Regens M. Curia, ut inquit *Aff. licet habeat generalem jurisdictionem*

- tionem, non tamen potest se in talibus causis intrinsecare, secus verò, ut addit *in fine*, si esset solum privilegium datum in favorem causæ, non autem concerneret personas, ut illum sequitur etiam *Barbosa dicto loco num. 137.* unde ex eorum dictis
- 108 patet Privilegia Fiscalia, non tam causæ, quam ad ipsius personæ Principis, quam Fiscus representat, prærogativam concessam fuisse, ut merito extendantur ad Magistratus, qui Fisco inserviant, quod secundum ipsos bene probatur in *l. nec quicquam 9. in principio, 2. responso ver. sanè si Fiscalis ff. de offic. Proconsul. & Legati*, unde tandem addit *Revert. quod si hoc fuit statutum de jure communi, satis conveniens fuit, quod Sereniss. retro Reges Regni pro ipsorum Regnorum beneficio, & conservatione eorum Patrimonii jurisdictionem Camera in omnes ejus Officiales extenderent, & ampliarent*, sicut videmus de jure communi, quod
- 109 familiares scholarium, & aliorum Privilegiatorum gaudent Privilegiis, eorum Dominis concessis, etiam quoad forum, ut per *Burrig. & Bald. in l. 1. & 2. C. de Episc. & cler. & in puncto reperio observatum mediante R. C. provisione in remissione cujusdem Colellæ Linæ famuli Ration. R. C. Basilii de Miro ad ejus instantiam die ult. Octobr. anni 1452. in Regest. anni 1444. & 45. fol. 177. cui addo, quod*
- 111 uxor sequitur forum viri, nedum competentem de jure communi sed ex speciali Privilegio ratione artis, vel aliter, *Tiraq. de h. connub. gl. 2. n. 54. Franch. de clif. 363. & idem in matre, & filiis, sunt text. in l. 3. & 4. C. de castrensiis, & Ministerialis lib. 12. & in uxore clerici conjugati incedentis*
- 112 in habitu, quod gaudeat fori privilegio in criminalibus secundum opinionem *Dominici*, tradit *Greg. Lopez lib. 3. tit. 2. l. 32. verb. del Casamiento, circa mediam.*
- 113 Et ultimo pro coronide advertit *Revert. quod dictis tot privilegiis concessis à præcis Regibus hujus Regni, & per Invisibilissimos Reges Austriacos confirmatis in beneficium R. Cam. & suorum subditorum, non possit Excellen. Prorex derogare, nec ea tollere, ac moderari, quod cum latè ab ipso firmetur, non transcribo.*
- Verùm illud non retinebo, quod cum de anno 1532. M. C. V. remississet Magnificum Aloysium Sicilianum inquisitum ad homicidio uti familiarem Illust. Marchionis Valti M. Camerarii ad Magnam Regiam Camera Summaria, ut verbis decreti utar, forte volens M. Curia blandiri R. C. ipsam condecorando suo peculiari titulo Magni Tribun. quo constat ipsam non egere, & in formula decreti addidisset, quod contra eundem procederet juxta formam Banni Regis Ferdinandi Primi, conquirente dicto Magn. Camerario cum R. C. de prædicta clausula quodammodo imperativè concepta apud Emin. Card. Columnam Caroli Invisibil. Cesaris Locumtenentem, fuit per ipsum cum
- 114 Conf. Collaterali provisum, quod sublata dicta clausula eadem M. C. remitteret dictum inquisitum uti familiarem M. Cam. sine aliqua conditione, sicuti in præteritum tempore fuerat remissi vigore privilegiorum dictæ Regiæ Camera, quorum interpretationem, vel limitationem dignoscatur spectare ipsi Regi, vel Vices ejus gerenti, & nulli alio Tribunali, quod mandatum statim fuit per M. C. executum, ut in R. g. literarum 8. anni 1532. fol. 1.

Quibus ita solidissimè jactis nihil obstat, quod

in *Pragmatica Excell. D. Petri à Toledo sub die 22. 115 Januarii 1533. quæ est 14. in tit. de Offic. Procurat. Cesaris* fuerit dictum, quod circa cognitionem causarum Ministrorum ipsi Tribunali subordinatorum, etiam dependentium, in casibus occurrentibus S. Excell. providebit.

116 Non enim per simplicem reservationem facultatis providendi in casibus occurrentibus, fortè ad excludendum remissiones, quæ in fraudem aliquando, ut contingere solet, petuntur à personis, quæ actu non serviunt, vel ex alia causa privilegio fori gaudere non debent, censendum est, justissimum Proregem voluisse tot, & tantis Pragmaticis, Regiisque sanctionibus ab ipsis Regibus latis, quæ hanc ab antiquissimo tempore legitimam interpretationem à jure, & observantia receperunt, & tot privilegiis in favorem ipsorummet Regum concessis jam executis, derogare, cum etsi voluisset, neque etiam potuisset, cum Legatus à latere, Præfectus Prætorio, & Vicarius, tametsi Supremus Imperatoris vel Regis Monarchæ, quàmvis vicem Regis obtineat, & omnis possit, quæ ipsemet Rex, eique eademque reverentia debeat, non tamen potest legi, vel privilegio ab ipso Rege concessio derogare, ut per *Sotum de justit. & jure lib. 1. quæst. 8. art. 3. Rovitus super Prag. 1. de Official. & bis, quæ eis prohib. sub num. 19. de Poste* loquens de licentiis ædificandi propè Civitatem contra Regis prohibitionem *de potestate Proreg. tit. de abund. Civit. §. 4. à nu. 1. ad 7.* quia specialiter provisæ censentur reservata, ad quæ non extenditur potestas Locumtenentis, Vices gerentis, vel Vicarii, maximè constituti ad tempus, & non perpetuè, cum dignitate Ducatus, vel Comitatus annexa, ut bene docet *Bossius de Principe, post nu. 88. vers. scandum etiam, usque ad num. 92. Petra de potest. Princip. cap. 21. num. 35.* & etiam fundat *Revert.* qui dum longè post annum 1533. scilicet in anno 1550. & longè postea sub eodem Prorege *De Petro* prætuisset tanquam Locumtenens in Regiæ Camera, fortè in dicta decisione ideo scripsit, non potuisse Proregem dictis Privilegiis derogare, respiciens forsitan ad dictam Pragmaticam, qua non obstante ipse postea scribens amplissimè testatur de posteriori pacifica possessione Regiæ Camera.

Nec minus allegari potest *Pragmatica Excell. Ducis Ossunæ senioris, sub data 5. Octobris 1584. 118 quæ est 61. sub tit. de offic. Procurat. Cesaris* in novissimè impressis Neap. de anno 1633. ubi in specie in §. 20. incipiente, *le cause, e provisioni, versic. & in la supradessa Gran Corte*, ubi fuit ordinatum, remitti ad M. C. omnia delicta Officialium subordinatorum Regiæ Camera, si modo non fuerint commissa intuitu administrationis eorum officiorum.

119 Siquidem illi Pragmaticæ fuit ferè in omnibus derogatum per sequentem latam per eundem Proregem sub die 7. Novembris 1585. quæ est sub nu. 62. in eisdem novissimis, in qua posteriori Pragmatica & si non legatur specialis revocatio dicti Capituli, correctæ tamen ratione legis, senseri potest correctæ tota ipsa lex, ut est *sex. eum glos. in l. 1. in princ. juncto verbo, providentia, ff. de legit. tut. ubi Barr. & concord affect. Everardus loco à cessatione rationis, n. 3.* cum enim experientia docuisset, quod licet finis prioris Pragmaticæ fuisset tollere impedimenta, ut Regia Camera magis liberè, & expedite posset negotiis Fiscalibus, & præsertim rationum discussione, & dispositioni vacare, contrarius tamen effectus

D

reclul.

resistebat ex separatione plurium negotiorum, quæ ab antiquo tempore erant solita tractari in Regia Camera, quæ ratione unionis, & inseparabilis dependentiæ non poterant ab alio Tribunali diverso cognosci, sine maximo Filci præiudicio, & iactura, coactus fuit idem Prorex, ut sepe sapientes faciunt sub colore reformationis priorem Pragmaticam in effectu tollere, & proinde agnoscens, sapientis esse consilium mutare, maximè in re tam gravi, & tanti præiudicii Regali Patrimonio, prudenter in d. 2. Pragmatica usus fuit verbis, quibus in effectu ostendit necessitatem revocandi, ut in §. 1. in fine, ibi, *e perchè dopoi di essersi posta in esecuzione, & osservata dal tempo predetto in qua, ci è occorso per degni rispetti.*

Et quamvis non fuisset expressè revocata dicta provisio facta in dicta priori Pragmatica adversus tot antiquas Pragmaticas, & contra tot privilegia, tam in corpore juris communis, quàm nostri municipalis clausula, sic inconcussè observata, & absque clausula derogatoria necessaria, ut rescripta Filco damnosa aliquid operentur.

120 Attamen sufficere debet, dictam priorem Pragmaticam nunquam fuisse usu receptam, quinimò ea non obstante semper postea observatum, & iudicatum iuxta priores leges, & privilegia usu recepta, quibus nec derogare potuisset Prorex absque specialissimo, & individuo Regis mandato, ut supra, quod speciale mandatum necessarium ad derogationem juris Filco quesiti nullo modo intercessit licet enim in dicta Pragmatica 6a. in *vers. havendo sopra questo*, testetur Prorex, consultasse S.M. non tamen dicit, ab eo obtinuisse hanc facultatem revocandi talia privilegia, sed simpliciter, & in genere habuisse responsum, ibi: *E remasta servita risponderci, & ordinarsi, che dovessimo in questo procedere, e fare (parendoci) Pragmatica, declarando la causa, e negozio, in li quali detto Tribunale si deve intronovere, e deve procedere, & inferirsi, E giudicando Noi molto necessario fare in questo provisione ubiara, e distinta, vi è parso convoso, e parere del Collaterale dichiarare le cause, e negotii, in li quali detto Tribunale havera, e votemo, che habbia da procedere.*

Undè cum Excell. Proregis intentio fuerit tantùm declarare casus, in quibus posset, & deberet cognitio pertinere ad Regiam Camera, clarè patet, noluisse nisi casus dubios determinare, in quibus cedit declaratio, non autem casus certos, & claros, in quibus iurisdictio iure communi, municipalis, & ex præscripta, & titulata consuetudine eidem competeat, in quibus si voluisset, etiam ex defectu potestatis, non potuisset.

121 Quod autem antea; & post utramque Pragmaticam prædictam, scilicet D. Petri à Toledo, quæ dumtaxat relevavit declarationem Proregi de anno 1533. fuerit semper per Proreges cum Collaterali, ac per Regiam Camera ordinatum, & decretum, observari privilegia in favorem DD. Officialium, apparet ex provisionibus expeditis per Regiam Camera sub die 19. Octobris 1523. ad instantiam Magistri Portulani Provinciarum Terræ Hidrunti, & Basilicæ, quibus mandatur omnibus Officialibus dictarum Provinciarum, quod per ipsos remittantur omnes subjecti illius iurisditioni, ex eo quod cognitio causarum, tam civilium, quàm criminalium Ministrorum dependentium à suo officio, ad ipsam, ejusque Locumtenentem, & Curiam

spectant, tam vigore privilegiorum concessorum à prædictis Regibus, & à novioribus confirmatorum, quàm ex antiqua, & inveterata consuetudine *Regist. in communi 30.*

Quas provisiones fuit ordinatum observari, ex literis expeditis per plures Proreges, scilicet per D. Carolum de la Noy sub eadem die 19. Octobris 1523. per Cardinalem Columnam 3. Aprilis 1531. & per Excellentissimum Dom. Petrum à Toledo ultimo Decembris 1533. & Ducis Ossunæ de anno 1584. & ultimo Decembris 1543. ut in *processo inter Corolum Piscionum Vicesecretum Terræ Paula, & Illustr. Marchionem Fuscaldi, fol. 50. à ter. & 51. penès Bartholomæum Galluccium* quatum omnium provisionum fuerunt expeditæ literæ observatoriales ad instantiam Magistri Portulani Scipionis de Raho, sub die 24. Junii 1568. cum subscriptione Præsidentis Bernardini de Sancta Cruce Locumtenentis Hernandi de Avalos, *Regist. in communi 18. fol. 26. & in ditto processo, fol. 51. & iterum instante Petro Perrone successore Magistro Portulano, fuerunt repetitæ literæ observatoriales cum eorundem subscriptione per Secretarium Palumbum, Regist. in par. 25. fol. 213. & in ditto actis, fol. 51. à ter.*

122 Et similes provisiones fuerunt expeditæ per Regiam Camera sub die 30. Januarij 1593. ad instantiam Magistri Portulani Provinciarum Terræ Bari, & Capianæ, directæ Audientiæ Barensi, cum inserta forma prædictarum provisionum expeditarum ad instantiam alterius Magistri Portulani, in quibus dicitur, ita in specie ordinatum, facta relatione in Collaterali Consilio cum subscriptione Præsidentis Valcarcel, & Regentis Castellæ pro Magnæ Camerario, & Secretarij Decii Raparii qui postmodum ob suas virtutes fuit effectus Præsidentis, *Regist. in par. 30. fol. 292. & in ditto actis, fol. 52.*

In quibus provisionibus præcipitur Gubernatori Civitatis Trani, quod statim excarceret quemdam Portulanorum, cumque remittat ad Portulanum cum subscriptione Præsidentis Valcarcel, Secretarij Raparii, & Regentis Joannis Francisci de Ponte pro M. Camerario, & quoniam dicta privilegia, & observantia, ut prædictum est, fuerant Regiæ Cameræ concessa pro omnibus Ministris ab ea dependentibus in toto Regno; idcirco sub die 4. Novembris 1596. fuerunt eadem provisiones expeditæ per Reg. Cam. directæ Reg. Audientiæ Calabria citrà, & aliis Officialibus ad instantiam Marci Antonii Piscioni Vicesecreti fundici Terræ Paula, insertis omnibus ante dictis provisionibus, ordinando eorum observantiam, *Regist. in par. 63. fol. 2.*

123 Renovatæ cum repetita observantia, insertis omnibus, sub die 11. Decembris 1627. ad instantiam Doctoris Caroli Piscioni successoris Vicesecreti in eadem Terra Paula, subscriptæ per Illustr. Marchionem Sancti Juliani Locumtenentem insignem, recolende memoriæ, & per Præsidentem D. Hieronymum de la Puebla Valdes, *Regist. in par. 3. fol. 210. penès Friscarolum Scribam in ditto actis, fol. 53.* quas provisiones instante eodem Carolo sub die 17. Augusti 1632. mandat S.E. per Collaterale Consilium observari, ita in specie præcipiendo tam Reg. Audientiæ, quàm Capitaneæ Terræ Paula, & non obstante oppositione dicti Illustr. Marchionis prætendentis, esse faciendam distinctionem inter delicta communia, & delicta com-

commiffa intuitu officii, facta relatione per Regiam Camera S. E. in Collaterali Confilio, fuit interpositum decretum sub die 24. Novembris 1634. quod procedatur in Regia Camera, etiam pro delicto simplici commiffio tanquam à privata persona, in *dictis actis*, fol. 67. & 68.

124 Simile fuit decifum in Reg. Camera Summarie die 14. Jan. 1612. referente Præf. Salutio in lite inter Magistrum Portulanum Terræ Bari, & Capitanatæ, & Regium Governatorem Baroli, ut Governator prædictus parere teneretur provisionibus præceptivis, & inhibitorialibus Audientie dicti Magistri Portulani in omnibus causis civilibus appellationis ad dictum Magistrum Portulanum, & etiam in quibus procedit ordine Regiæ Cameræ Summarie, & in causis criminalibus Ministrorum, & Officialium dicti Magistri Portulani Governatorem hortaretur, qui eas cum carceratis gratis remitteret pro observatione antiquarum Regiæ Cameræ provisionum, & omnium Ministrorum Salinarum, & Arrendamenti Salis officialium cognitio ad ipsum tantum spectaret, eosque punire ut ei videbitur, quod tamen temperatum fuit à Reg. Camera decreto 11. Septembris 1635. referente D. Antonio Caracciolo Præsidente generis, virtutum, doctrinæ, miræque facundie partibus ornatissimo, ut pœnas non infligeret, nisi Camera prius certiore facta, ut omnia extant in processu inter dictum Portulanum, & Governatorem Baroli, Joannes Hieronymus de Donato Actuarius: Qui Portulanus Barenfis jurisdictionem magnam habet, cum præsit Tribunali formato cum Auditore, ac aliis Officialibus, qui ab ipso creantur, & gaudet prærogativa sedendi ultimo loco in Regia Camera, & in scamno Cappellæ Excell. Proregis.

125 Nec ex eo, quod emptores dictorum Officiorum, quæ sunt vendibilia, in oblatione, quæ solet fieri pro emptione ipsorum, soleant adjicere clausulam, sive pactum speciale, quod de ipsorum offerentium causis tam civilibus, quàm criminalibus, etiam non dependentibus, & de delictis commissis *extra officium*, nullus Magistratus possit se intromittere, nec cognoscere, sive sit Regius, sive Baronalis, ex hoc inferri potest, quod ubi non adest pactum speciale, cum quo fuerit extincta candelæ, dum de more prædicta officia venduntur sub hasta in Aula R. C. quod ex hoc non transferatur hæc prærogativa, ex regula *l. unica, §. si autem deficientis, Cod. de caducis tollendis*, quod scilicet ubi voluit, expressit, & ubi non expressit, noluit.

126 Cum enim hoc privilegium sit concessum Regiæ Cameræ in favorem tam Fisci, quàm etiam dictorum Officialium, quod propterea uti annexum hujusmodi officiis, ex sola officiorum acquisitione censetur ipsis hujusmodi privilegium cum ipso officio acquisitum, & communicatum, etiam si non exprimat; expressio enim eorum, quæ tacite inlunt, nihil solet operari, illud enim producit virtus ipsius privilegii, immo illa expressio specialis ad majorem cautelam facta, non solum non arguit contrarium, ubi non est adhibita hæc cautela, sed potius confirmat antiquissimam consuetudinem vendendi, & concedendi officia cum hac solita, & ordinaria prærogativa, sub qua omnia hujusmodi officia vendi consueverunt, saltim cum relatione ad pacta, & conditiones, cum quibus

fuerunt hujusmodi officia concessa diversis antecessoribus, per eos ut plurimum nominatis, in quibus hoc pactum uti solitum, facta perquisitione repertum fuit, & sic etiam expediri privilegia per S. M. & S. E. juxta diversitatem pretii venditionis, quod si ascendit summam duc. sexcentum, requiritur privilegium expediendum in Curia S. Majestatis, sin autem dictam summam non ascendit, expediuntur per Reg. Cancellariam juxta solitam & consuetam formam, & stylum Cancellariæ, ut patet ex literis S. E. datis Cameræ die 20. Martii 1620. penes Actuarius Galluccium.

Qui stylus, & forma Cancellariæ semper uniformis clarè probatur ex inspectione Regestrorum, cum enim curiosè perquisivissem plura Regestra, in omnibus eadem clausula sub eadem forma reperitur, ut ex venditione officii Vicesecreti fundaci Bivonæ Pyrro, & Marco Antonio Tassone pro duc. 2300. sub die 8. Martii 1614. in actis dictæ venditionis penes Grimaldum fol. 3. & 7. & provisionibus expeditis pro capienda possessione in *Regestro executoriarum* 3. fol. 73. à tergo.

Idem in venditione officii Vicecreti fundaci, Arrendamenti ferri Terræ Belvederis Francisco Antonio Magaldo pro duc. 400. eadem die 8. Martii 1614. in actis Grimaldi, fol. 4. & 7. & in *Regestro executoriarum* 8. fol. 80.

Item 1. Junii 1615. in venditione officii Vicecreti fundaci ejusdem Arrendamenti in Civitate Hieracis Francisco Lago pro duc. 310. in actis in eadem Banca, fol. 12. & 18. & in *dicto Regestro* 3. fol. 141.

Item 8. Novembris 1622. in officio Vicecreti fundaci dicti Arrendamenti in Civitate Squillacii Francisco Laurenzano pro duc. 580. in actis ejusdem fol. 6. & 11. & in *Regestro*, fol. 263.

Idemque in officio Vicecreti Terræ Paulæ venditi 12. Februarii 1624. dicto Carolo Piscione pro duc. 635. in actis in eadem Banca fol. 5. & 9. & in *dicto Regestro* fol. 288. & tandem in venditione officii Thesaurarii Provinciæ Calabriæ citrà, venditi Horatio Celentano per cessationem Scipionis Monaci, ut ex bannis cum inserta forma oblationis acceptatæ per Regiam Camera in decreto venditionis sub hasta sub die 10. Decembris 1631. penes Franciscum de Flore.

Nec enim vidi, vel audivi sub diversis forma hujusmodi officia concedi, quod si contigisset, necessariò fuissent vendita diverso pretio, & majori quidem, ubi hæc prærogativa, quæ potissimè estimatur ob forti præscriptionem concessa esset, & tamen vidi nullum fuisse ob hoc pactum constitutum pretii discrimen, sed solum Fiscum advertisse ad pretij augmentum, & personæ idoneitatem, quæ apud Ministros Cameræ curæ esse debet, juxta doctrinam *Divi Thomæ*.

Et fortè non posset Camera vendere officium cum pacto, ut emptor non gauderet dicta prærogativa sine speciali permisso Regis, qui illud privilegium principaliter concessit ad sui proprii patrimonii utilitatem in favorem Officialiù, ne à pluribus Judicibus vexentur, aded ut quamvis secundariò cedat in ipsius Cameræ prærogativam, non posset ipsa in præjudicium Fisci, & emptorum illi renunciare.

127 Et hoc in puncto prævia maxima discussione fuit decifum per Reg. Camera facta relatione in Collaterali coram Excell. D. Duce Medinæ de las

Torres, & Sablonetæ, Hostiliani Principe, Prorege maximo, singularis prudentiæ, & Justitiæ cultore, in dicta causa inter Illustr. Marchionem Fuscaldi cum Doctore Carolo Piscione Vicesecreto Paulæ, referente Præfide D. Martino de Burgueda sub die Veneris 26. Novembris 1538. in quo principaliter fuit decifum, Reg. Cameræ ex privilegiis sibi concessis, & vetustissima consuetudine competere cognitionem privativè quoad omnes de delictis Officialium, tam principalium, & immediatè subjectorum ipsi Regiæ Cameræ, ut sunt Magistri Portulani, Thesaurarii, sive Perceptores, Dohanerii, Credenzarii, Vicecreti, & similes, quam reliquorum subofficialium, cujusmodi sunt Portulanoti, & reliqui, qui ab ipsis principalibus dependent, etiam si committantur non iatuitu eorum officiorum, sed extrà ipsa officia, ut sunt quæcunque delicta communia, nec esse necessarium id exprimi, vel expressè pacisci in oblatione, & venditione Officii, nec etiam illis ullo modo fuisset derogatum, neque per dictam Pragmaticam anni 1584. ex infinitis decisionibus, & decretis, ante, & post Pragmaticam latis.

Et in dicta causa fuit discussum, utrum stantibus pluribus delictis, de quibus erat inquisitus in Curia dicti Ill. Marchionis, & gravibus inimicitiiis cum eo contractis, potuisset condemnari ad vendendum officium pro bono regimine, ne esset in dicta Terra Officialis Fiscalis infensus Baroni, qui ex dictis controversiis per æmulationem impediretur exequi servitium Regiæ Curiæ, super quo utriusque Consilii, Cameræ scilicet, & Inpremi Collateralis Senatoribus visum fuit, non aliter super hoc providere, verum fuit iustum, ut d. Carolus transmitteretur cum processibus suarum inquisitionum, & criminum Neapolim, ut Regia Camera de veritate cognosceret, & de justitia provideret, qui tandem in carceribus Castri novi anni antequam potuissent hæc fieri, fato concessit.

Illud tamen in hac materia meminisse oportebit, quod licet æmulatio Officialis cum Barone soleat esse impedimento, magis tamen nocet Reg. Curiæ, quod hujusmodi Magistri Portulani, Secreti, & similes sint dependentes à Baronibus locorum, ubi eorum officium exercent, quod frequentius accidit, ut ipsimet Barones in Provinciis Apuliæ, Calabriæ, Aprutii, & aliis locis, in quibus solent extrahi merces, & fruges per Mare, emant dicta officia pro suis familiaribus, & ipsis subjectis, & devotis, ut impunè possint extrahere serica, fruges, & alia bona vetita, absque solutione directuum, contra devetum, vel contra banna prohibitiva, in quo dum per septennium Fiscum Patrimonii egi, omnem conatum, & diligentiam adhibui, nè similis fraus fieret, ratus omninò, melius esse ad hujusmodi officia admitti personas, quæ verisimiliter possent Baronibus resistere, quàm adhærere, prout ab aliis quoque Fisci Patronis desideratum vidi.

Et inter Officiales subordinatos Reg. Cameræ, sunt etiam Actorum Magistri, qui sunt quatuor numero principales, cum facultate ejs concessæ creandi octo Actuarios, duos scilicet per quemlibet, ultra alios duodecim, qui eliguntur per D. Locumtenentem, unde sunt in totum Actuarii, sive Actitantes numero viginti, ultra Scribas, non solùm ordinarios approbatos cum decreto Locumtenentis, præcedentibus solitis requi-

fitis, sed etiam extraordinarios, quorum ingens est numerus, attamen de causis omnium Scribarum, etiam extraordinariorum, tam civilibus, quàm criminalibus, Regia Camera cognoscit, in quo inter infinita exempla, quæ possunt consarcinari, libet tamen quædam moderna afferre, unum scilicet in remissione lo: Baptistæ Scarpettæ Scribæ ordinarii, inquisiti de vulneribus læthalibus cum ferro acuto, qui præviis literis hortatorialibus, fuit remissus per M.C. ad Regiam Cameram, sub die 21. Januarii 1636. penès Andream Staracium, & in Banca Reg. Cameræ Jo. Hieronymum de Donato. Alterum verò Joseph Grifoni Scribæ extraordinarii, inquisiti de verberibus, & alapis in personam honestæ mulieris Hæbellæ Costa, sub die 19. Julii 1630. penès Hyacinthum de Rosa Magist. Act. M. C. præsentatum decretum penès acta ejusdem de Donato in R. C. sic etiam Nicolaus Cosenza inquisitus de vulneribus læthalibus, facto verbo fuit remissus à M.C.V. ad Reg. Cameram die 12. Decembris 1634. Panzera Act. Magister, & similiter Onophrius Saccus de iisdem inquisitus die 5. Aprilis 1639. fuit remissus, Joelis Act. Magist.

Idemque observatur quodam Arrendatores, sive conductores introituum Fiscalium, & eorum substitutos, Ministros, & Officiales necessarios pro administratione Arrendamenti, qui verè actu exerceant, & inserviant, isti enim gaudent fori privilegio, etiam pro causis, & negotiis civilibus, & criminalibus extrà Arrendamentum, vigore pacti, & capitulationis, quæ solent adici in oblationibus, quæ diebus statutis consignantur in manibus propriis S. E. vigore banni ad offerendum, quæ visæ per S. E. in Collaterali præsentate Camera, ad illam remittuntur, ut melior ex quantitate, pactis, & conditionibus, & habita consideratione, potissimè ad habitarem, & idoneitatem socialis oblationis, vulgò dictæ *la paranza*, eligatur verè major, sive melior, juxta *l. eum, qui 7. § melior autem conditio, ff. de in diem addict.* ad cujus ornatum videndus omninò Pinell. in *repet. l. 2. p. 3. c. 4. num. 24. C. de rescin. vend.* qua electa prævia notitia Caratariorum juxta numerum Caratarum, quas quodlibet Arrendamentum capit, expeditur postea novum Bannum pro accensione candelæ in Regia Camera, prout antiquitus fuit observatum, vel in Collaterali coràm Sua Excell. ad ejus libitum, ubi cum semper, & ubique fuerit solitum acceptari pactum, ut non possint à nullo cognosci, nec judicari, nisi à Regia Camera, quæ Proregis autoritate illud concedere solita fuit, & ita semper observatum, consequens est, ut prædicti omnes ab ipsa Regia Cam. judicari debeant, & ita hodie practicatur, ut in puncto testatur *Dom. Regens Tapia*, jurium Regni interpres consumatissimus super dicta *Pragm. 53. de offic. Procuratoris Cesaris*, in *glos. dependenti, lib. 2. fol. 203.* & quod Arrendatores, eorumque Officiales possint deferre omnia arma offensiva, & defensiva, deciditur in *Pragm. 44. de armis anni 1607.* in impress. veteri anni 1611. & in *Prag. 14. num. 8. edita de anno 1610.* in novis impress. anni 1633. & in *Prag. 22. § 9. vers. & à rispetto delli arrendamenti*, ubi injungitur, quod sit danna nota spectab. Regenti M. C. ut registrentur, & habeant notitiam tantum, & de validitate, & efficacia licentiæ cognoscat eadem Reg. Cam. quæ dedit licentiam. Et quan-

quando Capitanei iustitiæ aliquo modo ob avaritiam, vel temeritatem non observant licentias ferendi arma, quas concedit Regia Camera suis subditis, ultra coercionem personalem, quam ipsis jure inferre potest, solet etiam certificare officium Scribæ portionis, quod de salario debito Capitano excedenti, solvat decem, vel duodecim aureos pro ense ablato, ut fuit observatum in favorem Petri Antonii Ferrari Scribæ Regiæ Cameræ, cui fuerant de nocte ablata arma licita de anno 1593. & pluries idem servatum etiam hoc mense Febr. 1640.

139 Quæ jurisdiclio hisce novissimis temporibus vigore literarum Inviçtiss. Regis nostri Philippi IV. datis Madritii, sub die 13. Aprilis 1638. fuit extensa, immò declaratum, ipsam comprehendere non solum omnes Officiales, & Ministros officii Scribæ portionis, quod maximæ auctoritatis esse constat, ipsos etiam pœnis corporalibus libere 140 rē coercendo, & compescendo; sed etiam ipsam Scribæ portionis, per multas tamen pecuniarias ad obedientiam tanti Tribunalis compellere, reservata Excellentiss. Proregi distinctione personali, ut ex dictis literis penes Secretarium Cameræ, in Regest. literarum Regiarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Magistratus dignior qui majore stipendia obtinet.
- 2 Dignitatis suæ gradum contempnens quisquæ crudelis sibi met ipse censetur.
- 3 Dignitas semel acquisita, ob aliam majorem supervenientem non amittitur, & num. 6. & 8. quæ ratione num. 9. & ipsius prioris dignitatis emolumentum quoque retinetur num. 23. quod ampliatum num. 25. & 28.
- 4 Senator si Imperator creetur, nomen, & dignitatem senatoriam retinet.
- 5 Alexander Herodis Regis filius, ipsum Cæsarem Senatorem appellavit.
- 7 Lumen majus minus non extinguitur in dignitatibus.
- 8 Dignitas major minoris præjudicium non facit in dignitate, sed in administratione.
- 10 Dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem, Hinc permittens dare scaccamentum cum pedina, adimplet, si dat cum pedina facta Regina num. 14.
- 11 Comes, & Marcio dignior est Marchione solo.
- 12 Officia plura retinens in ambitum incidit, unum tamen in compendium, aliud tamen in administratione retinere potest, quod latius declaratur num. 13.
- 15 Monachus factus Episcopus non desinit esse monachus.
- 16 Tabellio factus Doctor, vel miles non desinit esse Tabellio.
- 17 Notarius factus Præsul non desinit esse Notarius.
- 18 Auditor Provincia factus Præsul non desinit esse Auditor.
- 19 Doctor creatus miles non desinit esse Doctor.
- 20 Episcopus creatus Archiepiscopus, de causis ei delegatis quando erat Episcopus cognoscit.
- 21 Consiliarius S. C. Neap. effectus Præses cognoscit de causis sibi antea per Regni Proregem commissis.
- 22 Rex noster Monarcha Philippus, minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus penes se retinet.
- 23 Legens in studio, si Officialis efficiatur, duplicatum salariam habere debet.
- 24 Præsidentes Reg. Cam. ad Regentiam Reg. Cancellariam dignitatem promoti, duplicata habent honorarias solis, & sacconi.
- 26 Officiales Regis licentia officio dimisso, aliis actum idem officium exercentibus prælatos, testatur.
- 27 Officialis annales in Regno post finitum officium idem habent salariam, si per Regni provincias excurrere habeant, ac si actum officium exercent.
- 29 Magistratus non tantum qui de minori ad majorem, sed qui de majore ad minorem transit dignitatem, majorem, ejusque salariam retinet prout de Consiliariis S. C. existentibus in M. C. V.
- 30 Dignitates ascendendo, non descendendo conferuntur, ex necessitate tamen, & utilitate publica fit descensus de majore ad minorem.
- 31 Officium, quo quis ex necessitate fungitur, non debet ipsi esse damnosum.
- 32 Honor, & dignitas superveniens non mutat conditionem primam, neque tollit privilegium anterius, sed auget statum.
- 33 Consiliarius S. C. effectus Præses Regiæ Cameræ non amittit dignitatem Consiliariatus, & Reg. de Ponte, qui id solum, quando per Regem in translatione reservatur, intellexit, consuetatur, & sibi met contrarius ostenditur, num. 38.
- 34 Mulier si mortuo viro alteri minus digno nupsit, priorem, & majorem dignitatem amittit in penam, quare delinquere in priorem virum videtur.
- 35 Archiepiscopus translatus ad Episcopatum in penam priorem dignitatem amittit.
- 36 Montoya Regis Consiliarius effectus Præsides Reg. Cam. retinet ex juris dispositione dignitatem Consiliariatus non, per expressam reservationem in translatione.
- 37 Reservatio prioris dignitatis in translatione ad minorem non arguit amissionem prioris, quæ dubitationis tollendæ causa fit.
- 38 Dignitas prior in translatione ad minorem non amittitur, etiam nulla facta reservatione, & de ratione, num. 39.
- 40 Salariam diminui non debet ex transitu Officialis à minori ad majorem dignitatem, etiam ex observantia, & Regni consuetudine, num. 41.
- 42 Regentibus Regiam Cancellariam Regni Neap. datur salariam annuorum ducatorum mille, & si accedunt ad Supremum Italiæ Consilium annui duc. mille, & quingentum illius Regni, quod idem retinent, si ad Collaterale Consilium Neap. redeunt, & idem servatum in Consiliariis translatis ad officium Præsidents Regiæ Cameræ, num. 44. & sic determinatum in Supremo Italiæ Consilio in personam Regentis Suarez, num. 45. & per S. C. num. 46.
- 43 Dignior est, magisve illustratur qui propius ad latum Principis sedet.
- 47 Consuetudo spectanda circa salariam Officialium, quæ ampliari potius in his casibus, quàm diminui debent.
- 48 Ordo S. M. quod Consilarii translatis non habeant stipendium, nisi officii, in quo servant, non minus, praticari potest quoad in futurum transferendos, non quoad eos, qui post novum officium idem stipendium habuerunt.
- 49 Salariam datur ratione laboris, quem majorem substat Fisci Patronus, quam Regiæ Consiliariis.

- 50 *Fisci Patronum M. C. V. in Regno habere salarium, prout Regii Consiliarii, decisum in Collateralis Consilio, ex quo arguitur ad Reg. Patrimonii Advocatum.*
- 51 *Stipendium Fisci Patrono ducatorum sexcentum debebatur de jure communi, quod omnibus Officialibus auctum est, tam ratione aucti laboris, num. 52. quam quia annona antiquitus erat valde vilior, num. 53.*
- 54 *Privilegia conservantur, causa etiam in singularibus conservata.*
- 55 *Regii Consiliarii S. C. Neap. ante augmentum stipendii habebant duc. 600. Praesidentes Regia Camera duc. 570. cum parvis munusculis, per transitum tamen Regii Consiliarii ad Regiam Camerae idem stipendium, quod ante habebat, ei solutum fuit.*
- 56 *Munuscula Praesidentibus Regia Camerae ratione majoris laboris debentur, nec de omnibus Fisci patronus participat, & de quibus, num. 58.*
- 57 *Feriae festiva non servantur in Regia Camera, secus in S. C.*
- 59 *Fisci Advocati Patrimonii in Regno administrationis amplitudo, & laborum compendium.*

ARGUMENTUM.

Officialis translatus ad majus officium, sive minus, priorem dignitatem retinet, idemque stipendium, quod antea habebat, & fortius in Regio Consiliario translato ad Officium Advocati Regii Patrimonii in Regno.

RESPONS. II.

CUM inter Regios Consiliarios, quos vocant S. Claræ, Excell. Albensium Ducis nominatione, ac suffragio primùm, deinde verò Invidiosissimi Regis nostri Philippi IV. singulari favore, ac beneficio, eo tempore Fabius Capycius Galeota versaretur, quo jampridem ad summam usque ducatorum mille ejusdem Invidiosissimi Regis munificentia, ac liberalitate ipsorum Consiliariorum stipendium excreverat. Cumque in eo munere, ea, qua par erat fide, ac diligentia, eodem, quo Collegæ reliqui millenorum ducatorum stipendio fruebantur aliquandiu versatus esset, in Fisci Patronum, Regique Patrimonii Advocatum, quo muneris Curia totius, populi acclamationibus, ex præjudicata ab eo usque tempore, quo aliàs id munus non sine laude administraverat, opinione jam pridem vocabatur, non uti certè novus, ac tyro, sed tanquam veteranus eligitur. Quamquam verò ex diuturno obiti pridem magistratus experimento longè majores, qui in munere Regii Fisci patroni labores exanthlandi essent, Fabium ipsum minimè latebant, demandatam Provinciam subire, ut Regiæ voluntati, atque Imperio veterum suorum more obsequeretur, alacri, lætoque animo non est veritus, non sine certissima, firmissimæque spe, quæ tum juris notissima dispositione, tum præscripta, vetustissimaque consuetudine nitbatur, fore ut cum veteri Regii Consiliarii dignitate, quam non habitu solùm, sed actu retinet, ut ex plurimum veterum, tum recentium causarum Excell. Proregis jussione delegationibus liquidò cernitur, antiquum est, quo reliqui Consiliarii fruuntur stipendium, absque ulla contro-

versia retineret. Quis enim vereretur aliter futurum. Cum etsi id neutiquam à jure esset dispositum, verendum certè videri non posset, à munificentissimo Rege stipendium uni è suis Magistratibus, de se non pessimè merito semel concessum, quamvis in aliud munus (si Deo placet) inferius, ita Regiæ Majestatis commodo, atque utilitate poscente traducto denegatum iri. Dixi Regii Advocati munus inferius, idque non sine religione, ac scrupulo, etenim nisi mihi à me suscepti muneris amor illudit, sive administrationis magnitudinem, sive eam, quæ necessaria maximè est in hoc munere procurando fidem, sive pleraque alia, de quibus deinceps sermo erit, inspicias, nunquam certè Regii Advocati munus Consiliarii munere, ne digito quidem inferiorem esse concesserim. Ergo certissima ea spe frustratus Fabius, dum Regis literis datis tertio idus Junias anni 1627. Excell. Proregi nostro injungitur, ne Consiliarius in Reg. Camera ad exercendum sive Praesidentis, sive Regii Advocati munus translatus stipendii incrementum, quo tanquam Consiliarii antea fruebantur, indulgetur.

Ab eo rescripto, parte inaudita, lato, ne injuria oriatur, unde jura nascuntur; humillimè Fabius Regii Patrimonii patronus, maximi Regis justitiam, ac munificentiam in patronum advocat, ne stipendii possessione destitutus, dignitatis diminutionem patiatur. Cum notum sit, dignitatem muneris stipendii magnitudine esse metiendam, & digniorem censeri Magistratum, qui majora stipendia obtinet, ad tradita per *Mench. conf. 784. num. 2.* Sicut enim injunctum munus nullis parcendo laboribus, nec vigiliis explere conatur, ita pro suæ dignitatis gradu conservando apud justitiæ, & æquitatis fontem instare cogitur. Crudelis enim sibi met ipse censetur qui dignitatis suæ gradum manutenere contemnit, idem *Mench. conf. 52. num. 152.* & ut pollicita impleam, deberi majus salarium. De jure communi, Regio, de consuetudine, & scripta æquitate, juxta quam si jura deficerent, justissimè esse in præsentis casu dispensandum in persona Fabii, & indeficienti thesauro Regiæ benignitatis, & munificentia.

3 Prima sit conclusio, quòd dignitas semel acquisita non amittitur ob aliam supervenientem majorem dignitatem: quod clarissimè probatur ex *text. in l. 3. C. de dignit. l. b. 12. l. 2. C. de agent. præpos. in reb. l. jubemus C. de prox. sac. scrip. eod. lib. 12. l. eos C. de excus. mun. lib. 10. cum aliis penè innumeris per Tiro. de nob. l. cap. 6. nu. 48. Marzar. conf. 26. num. 45. Frecc. de subseud. lib. 2. in cap. si quis dicatur Comes num. 51. quod quidem satis apertè comprobatur ex *text. in l. jus senatorium C. de dignit. lib. 12. ubi Senator creatus Imperator, nomen, & dignitatem Senatoriam retinet, hinc Alexander Herodis Regis filius, in excusatione, quam coram Cæsare habuit, adversus patris objecta, ipsum Cæsarem Senatorem appellavit, Joseph de antiq. Jud. lib. 16. cap. 9. Ita & Consul Imperator electus, nomen, & dignitatem Consularem retinet, *text. est in præm. digesterum in fin. ibique Butrig. sic ascendens ad quamcunque dignitatem, prioris militiæ vocabulum retinet, l. 1. C. de primicer. lib. 12. & Curialis si ad dignitatem comitativam ascendat, Curialis etiam erit, l. Alexandrinis C. de decur. lib. 10. & hoc ipsum, quòd transiens ad dignitatem majorem, retineat nedum privilegia prioris dignita-***

tatis, sed ipsammet priorem dignitatem, probavit ante omnes *Jorde Plat. in d.l.3. C. de dignit. lib. 12.* & in *l. jubemus C. de prox. sac. scrip. eod. lib. 12.* dicens, quod in dignitatibus lumen majus non extinguit minus, quemadmodum superveniencia majoris Judicis: jurisdictionem minoris non diluit, hoc ipsum etiam tætur *Jacob. Rebuff. in d.l.3. C. de dignit. ubi sam. 1.* quod dignitas major non facit præjudicium minori, aliquid in dignitate immitendo, sed in administratione, nec una dignitas se habet ad aliam nisi principalis ad accessionariam; sed quolibet dignitas de per se principalis est, & de per se principaliter stat, nec sunt inter se uti opposita, sed una alteri subalternatur, quando possunt concurrere in eadem persona, quia sibi ipsæ competuntur, & non contrariantur, sequuntur *Frecc. de subseud. loco alleg. num. 51. Aviles in cap. Prætorum, cap. 1. glo. officio, num. 4. cum seq. & dicitur de Socin. in cons. 129. nu. 5. lib. 1. Boer. de usubar. Mag. Cons. nu. 13. & Marzar. d. cons. 26. n. 45.* quod dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem, quasi una alteri adjiciatur, non perimatur; & dignitas dignitati addita auget dignitatem. Hinc dignior est Comes, & Marchio Marchione solo, quia duplicata dignitas plus tribuit, *Mastrill. de magistr. lib. 4. cap. 6. nu. 24. Tiraq. de nobil. cap. 5. num. 8. Corrad. in templo jud. cap. 5. in fin. Parlador. rer. quod. cap. 13. nu. 1. Frecc. loc. citato.*

12 Et quamvis nemo plura officia retinere possit, *l. 1. in quidem C. qui mtr. non poss. lib. 12.* alioquin in ambitum incideret, *l. 1. C. ad l. Juliam de ambit. nihi. ominus potest quis unum officium retinere in compendium, hoc est in dignitate, & aliud in administratione, Andr. de Baralin l. 1. C. de primicer. lib. 12.* si vè plura officia administrationem non habentia, si vè quorum unum haberet administrationem, aliud non, vel plura habentia administrationem, sed compatibilior, quia per actum unius non impediretur administratio alterius: vel ubi qui possit, dispensaret, aut utilitas, vel necessitas aliud suaderet, ut in prædictis, & aliis pluribus eruditè probat *Aviles in cap. prætorum, cap. 1. glo. officio num. 4. cum seq.* Neque verò Fabius Cæcilius Galeota unum tantum, scilicet FISCALIS retinet: verùm etiam in administratione retinuit plures causas S. C. ex dispensatione.

13 Hinc quia transiens de minori ad majorem dignitatem, retinet priorem dignitatem, tradiderunt DD. quod promittens dare scaccomattum cum pedina, adimplet, si dat eum pedina facta Regina, quia major superveniens dignitas priorem non mutat, ut de magis communi resolvit *Marzar. in d. consil. 26. num. 49.* Et Monachus factus Episcopus non desinit esse Monachus, *Bald. in l. falsa, §. sed si cui, ff. de cond. & demonstr. Alex. cons. 32. num. 8. lib. 5. Boer. decis. 158. & Tabellio factus*

14 Doctor non desinit esse Tabellio, *Bald. & Alex. ubi supra num. 7. Rebuff. in d.l.3. C. de dignit. vel effectus miles remanet Tabellio, l. his scholaribus,*

15 C. de erog. milit. lib. 12. *Frecc. loc. alleg. num. 51.* & Notarius factus Præsul non desinit esse Notarius, *l. præclaram, C. de Primicer. lib. 12.* & Auditor Provinciæ effectus Præles pro tempore, interim Auditor esse non desinit, nec à munere votandi se abstinet, *Copiblan. de auctor. Baron. super rabr. num. 30.* & Doctor creatus miles non desinit esse Doctor, sed utraque dignitate coru-

scat, & simplicii Doctori præfertur, idem *Frecc. loco allegato, n. 51. in fin. & Frater effectus Prior remanet frater, ad ea, quæ notat Bar. in l. Titius, §. qui Marco, ff. de ann. leg. & in l. 2. §. fin. ff. de stipal. serv. & Prioratus electus in Ecclesiam Cathedralē, vel Episcopatum, ipsius Prioratus privilegia retinet, Oldrad. cons. 267. Felin. in cap. par. de major. & obed. Sic Episcopus creatus Archiepiscopus, cognoscit de causis sibi delegatis quando erat Episcopus, Jo. Andr. ad Specul. in tit. de judic. §. restas videre., Alex. cons. 32. num. 9. lib. 5. & retinet officium Conservatoris, quod antea habebat, Oldrad. consil. 239. Barbat. in cap. qui Abbas, num. 14. ibique Dec. num. 13. de offic. deleg.*

20 *Marzar. in d. cons. 26. num. 48.* prout Consiliarius Sacri Cons. effectus Præles ipsius, cognoscit de causis sibi antea per Regni Proregem commissis. *D. de Fraach. decis. 445.* Et Baro effectus Comes, non desinit esse Baro, *Frecc. ubi supra, & Copiblan. de auctor. Baron. in rabr. num. 3.* prout Rex

21 noster Monarcha Philippus in tam alta dignitate

22 positus minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus retinet. Et qui retinet priorem dignitatem, retinebit etiam ipsius dignitatis emolumenta: Nam si in studio legenti debetur salarium, si dum in studio legit efficiatur Officialis, duplicatum salarium illi debetur, *Rebuff. in d.l.3. num. 4. C. de dignit. lib. 12.* ibique *Joann. de Plat. & statuitur in l. 3. C. de silentiar. lib. 12. & in l. his*

23 *scholaribus, C. de erog. mil. lib. 12.* Idem præzis inolevit in Regno, Præsidentibus Regiæ Camere ad dignitatem Regentium Regiam Cancelleriarum promotis, duplicatas honorantias salis, & sacchari dari, *Regens de Ponte de pot. state Proreg. tit. de elect. offic. §. 8. num. 6.*

Quod in tantum est verum, ut procedat etiam

24 in Officiali, qui prævia Regis licentia officium deposuit. Remanent enim reliquæ prioris dignitatis, *l. 1. ubi Jorde Plat. C. de præpos. sac. cubici lib. 12. l. 2. ubi idem de Plat. Andr. de Barulo, & Rebuffus, C. de Præf. Præs. lib. 12.* quos sequitur *Regens Rovitus in Pragm. 2. num. 1. vers. raris decidendi, in tit. de commissar. & copiose causam suam agens, probavit idem Regens de Ponte in d. §. 8. de elect. Official. num. 7. cum seq. ubi num. 15.* decisionem refert super perceptione emolumentorum Collegii Neapolitani, & *Regens Tapa in decis. 21. Supremi Consilii Italia, num. 39.* refert, vidisse quendam post officium, Regis licentia, dimissam, aliis actu idem officium exercentibus prælatos fuisse. Et in Regno practuratur in Officialibus annalibus, quibus post officium finitum, si per Regni Provincias excurrere opus sit, idem salarium debetur, ac si actu officium exercerent, *Regens Rovitus in Pragm. 6. num. 8.*

25 *de commissi. non destinan.* Item quod iisdem privilegiis, & prærogativis gaudere debeat is, qui Principis voluntate fuit ab officio remotus, dummodo ob delictum non privetur, juxta *text. in l. Judices, C. de dignit. lib. 12.* habetur ex *Guid. Pop. decis. 377.* ubi *Addentes* alios emulant, *Tiraq. in tractatu cessante causa cessat effectus, l. mit. 15. num. 26.*

26 Secunda sit conclusio, quod hoc non solum procedat in eo, qui de minori ad majorem transit dignitatem, sed etiam in illo, qui transit de majori ad minorem: retinet enim illam majorem dignitatem per prius acquisitam, quod bene probat

- 50 *Fisci Patronum M. C. V. in Regno habere salarium, prout Regii Consiliarii, decisum in Collateralis Consilio, ex quo arguitur ad Reg. Patrimonii Advocatum.*
- 51 *Stipendium Fisci Patrono ducatorum sexcentum debebatur de jure communi, quod omnibus Officialibus auctum est, tam ratione aucti laboris, num. 52. quam quia annona antiquitus erat valde vilior, num. 53.*
- 54 *Privilegia conservantur, causa etiam in singularibus conservata.*
- 55 *Regii Consiliarii S. C. Neap. ante augmentum stipendii habebant duc. 600. Praesidentes Regia Camerae duc. 570. cum parvis munusculis, per transitum tamen Regii Consiliarii ad Regiam Camerae idem stipendium, quod ante habebat, ei solutum fuit.*
- 56 *Manuscula Praesidentibus Regia Camerae ratione majoris laboris debentur, nec de omnibus Fisci patronis participat, & de quibus, num. 58.*
- 57 *Feria est, va non servantur in Regia Camera, secus in S. C.*
- 59 *Fisci Advocati Patrimonii in Regno administrationis amplitudo, & laborum compendium.*

ARGUMENTUM.

Officialis translatus ad majus officium, sive minus, priorem dignitatem retinet, idemque stipendium, quod antea habebat, & fortius in Regio Consiliario translato ad Officium Advocati Regii Patrimonii in Regno.

RESPONS. II.

CUM inter Regios Consiliarios, quos vocant S. Claræ, Excell. Albenfium Ducis nominatione, ac suffragio primum, deinde vero Inviētissimi Regis nostri Philippi IV. singulari favore, ac beneficio, eo tempore Fabius Capycius Galeota versaretur, quo jampridem ad summam usque ducatorum mille ejusdem Inviētissimi Regis munificentia, ac liberalitate ipsorum Consiliariorum stipendium excreverat. Cumque in eo munere, ea, qua par erat fide, ac diligentia, eodem, quo Collegæ reliqui millenorum ducatorum stipendio fruebantur aliquandiu versatus esset, in Fisci Patronum, Regique Patrimonii Advocatum, quo muneris Curia totius, populi acclamationibus, ex præjudicata ab eo usque tempore, quo aliàs id munus non sine laude administralerat, opinione jam pridem vocabatur, non uti certè novus, ac tyro, sed tanquam veteranus eligitur. Quamquam verò ex diuturno obiti pridem magistratus experimento longè majores, qui in munere Regii Fisci patroni labores exanthlandi essent, Fabium ipsum minimè latebant, demandatam Provinciam subire, ut Regiæ voluntati, atque Imperio veterum suorum more obsequeretur, alacri, lætoque animo non est veritus, non sine certissima, firmissimaque spe, quæ tum juris notissima dispositione, tum præscripta, vetustissimaque consuetudine nitentur, fore ut cum veteri Regii Consiliarii dignitate, quam non habitu solum, sed actu retinet, ut ex plurimum veterum, tum recentium causarum Excell. Proregis jussione delegationibus liquidd cernitur, antiquum est, quo reliqui Consiliarii fruuntur stipendium, absque ulla contro-

versia retineret. Quis enim vereretur aliter futurum. Cum etsi id neutiquam à jure esset, dispositum, verendum certè videri non posset, à munificentissimo Rege stipendium uni è suis Magistratibus, de se non pessimè merito semel concessum, quamvis in aliud munus (si Deo placet) inferius, ita Regiæ Majestatis commodo, atque utilitate poscente traducto denegatum iri. Dixi Regii Advocati munus inferius, idque non sine religione, ac scrupulo, etenim nisi mihi à me suscepti muneris amor illudit, sive administrationis magnitudinem, sive eam, quæ necessaria maximè est in hoc munere procurando fidem, sive pleraque alia, de quibus deinceps sermo erit, inspicias, nunquam certè Regii Advocati munus Consiliarii munere, ne digito quidem inferiorem esse concesserim. Ergo certissima ea spe frustratus Fabius, dum Regi's literis datis tertio idus Junias anni 1627. Excell. Proregi nostro injungitur, ne Consiliarius in Reg. Camerae ad exercendum sive Praesidentis, sive Regii Advocati munus translatus stipendii incrementum, quo tanquam Consiliarii antea fruebantur, indulgeatur.

Ab eo rescripto, parte inaudita, lato, ne injuria oriatur, unde jura nascuntur; humillimè Fabius Regii Patrimonii patronus, maximi Regis justitiam, ac munificentiam in patronum advocat, ne stipendii possessione destitutus, dignitatis diminutionem patiatur. Cum notum sit, dignitatem muneris stipendii magnitudine esse metiendam, & digniorem censeri Magistratum, qui majora stipendia obtinet, ad tradita per *Mench. conf. 784. num. 2.* Sicut enim injunctum munus nullis parcendo laboribus, nec vigiliis explere conatur, ita pro suæ dignitatis gradu conservando apud justitiæ, & æquitatis fontem instare cogitur. Crudelis enim sibi met ipse censetur qui dignitatis suæ gradum manuteneri contemnit, idem *Mench. conf. 52. num. 152.* & ut pollicita impleam, deberi majus salarium. De jure communi, Regio, de consuetudine, & scripta æquitate, juxta quam si jura deficerent, justissimè esse in præsentis casu dispensandum in persona Fabii, & indeficienti thesauro Regiæ benignitatis, & munificentia.

3 Prima sit conclusio, quòd dignitas semel acquisita non amittitur ob aliam supervenientem majorem dignitatem: quod clarissimè probatur ex *text. in l. 3. C. de dignit. lib. 12. l. 2. C. de agent. præpos. in reb. l. jubemus C. de prox. sacr. scrip. eod. lib. 12. l. eos C. de excus. mun. lib. 10. cum aliis penè innumeris per Tiraz. de nob. l. cap. 6. nu. 48. Marzar. conf. 26. num. 45. Frecc. de subfeud. lib. 2. in cap. si quis dicatur Comes num. 51. quod quidem satis apertè comprobatur ex *text. in l. jus senatorium C. de dignit. lib. 12. ubi Senator creatus Imperator, nomen, & dignitatem Senatoriam retinet, hinc Alexander Herodis Regis filius, in excusatione, quam coram Cæsare habuit, adversus patris objecta, ipsum Cæsarem Senatorem appellavit, Joseph de antiq. Jud. lib. 16. cap. 9. Ita & Consul Imperator electus, nomen, & dignitatem Consularem retinet, *text. est in præm. digestorum in fir. ibique Butrig. sic ascendens ad quamcunque dignitatem, prioris militiæ vocabulum retinet, l. 1. C. de primicer. lib. 2. & Curialis si ad dignitatem comitativam ascendat, Curialis etiam erit, l. Alexandrinis C. de decur. lib. 10. & hoc ipsum, quòd transiens ad dignitatem majorem, retineat nedum privilegia prioris digni-***

ta-

tatis, sed ipsammet priorem dignitatem, probavit ante omnes *Jorde Plat. in d.l.3. C. de dignit. lib. 12.* & in *l. jubemus C. de prox. sac. scrip. eod. lib. 12.* dicens, quod in dignitatibus lumen majus non extinguit minus, quemadmodum superveniencia majoris Judicis: jurisdictionem minoris non diluit, hoc ipsum etiam tractatur *Jacob. Rebuff. in d.l.3. C. de dignit. ubi nam. 1.* quod dignitas major non facit præjudicium minori, aliquid in dignitate immittendo, sed in administratione, nec una dignitas se habet ad aliam utriusque principalis ad accessionem; sed quolibet dignitas de se principalis est, & de se principaliter stat, nec sunt inter se uti opposita, sed una alteri subalternatur, quando possunt cononari in eadem persona, quia sibi ipsi competuntur, & non contrariantur, sequuntur *Frecc. de subseud. loco alleg. nam. 51. Aviles in cap. Prætorum, cap. 1. glof. officio, nam. 4. cum seq. & dicitur de Socin. in cons. 129. nu. 5. lib. 1. Boer. de auctor. Mag. Cons. nu. 13. & Marzar. d. cons. 26. nu. 45.* quod dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem, quasi una alteri adjiciatur, non perimatur; & dignitas dignitati addita auget dignitatem. Hinc dignior est Comes, & Marchio Marchione solo, quia duplicata dignitas plus tribuit, *Mastrill. de magistr. lib. 4. cap. 6. nu. 24. Tiraq. de nobil. cap. 5. nu. 8. Corrad. in templo jud. cap. 5. in fin. Parlador. rer. quosid. cap. 13. nu. 1. Frecc. loc. citato.*

12 Et quamvis nemo plura officia retinere possit, *l. is quidem C. qui mlti. non poss. lib. 12.* alioquin in ambitum incideret, *l. 1. C. ad l. Juliam de ambit. nihi. ominus potest quis unum officium retinere in compendium, hoc est in dignitate, & aliud in administratione, Andr. de Baralin l. 1. C. de primicer. lib. 12.* sive plura officia administrationem non habentia, sive quorum unum haberet administrationem, aliud non, vel plura habentia administrationem, sed compatibilior, quia per actum unius non impediretur administratio alterius: vel ubi qui posset, dispensaret, aut utilitas, vel necessitas aliud suaderet, ut in prædictis, & aliis pluribus eruditè probat *Aviles in cap. prætorum, cap. 1. glof. officio nam. 4. cum seq.* Neque verò Fabius Capycius Galeota unum tantum, scilicet Fiscalis retinet: verum etiam in administratione retinuit plures causas *S. C. ex dispensatione.*

14 Hinc quia transiens de minori ad majorem dignitatem, retinet priorem dignitatem, tradiderunt *DD.* quod promittens dare scaccomatum cum pedina, adimplet, si dat eum pedina facta Regina, quia major superveniens dignitas priorem non mutat, ut de magis communi resolvit *Marzar. in d. consil. 26. nu. 49.* Et Monachus factus Episcopus non desinit esse Monachus, *Bald. in l. falsa, §. sed si cui, ff. de cond. & demonstr. Alex. cons. 32. nu. 8. lib. 5. Boer. decis. 158. & Tabellio factus*

16 Doctor non desinit esse Tabellio, *Bald. & Alex. ubi supra nu. 7. Rebuff. in d.l.3. C. de dignit. vel effectus miles remanet Tabellio, l. his scholaribus,*

17 *C. de erog. milit. lib. 12. Frecc. loc. alleg. nu. 51. & Notarius factus Præsul non desinit esse Notarius, l. præclaram, C. de Primicer. lib. 12. & Auditor Provincie effectus Præses pro tempore, interim Auditor esse non desinit, nec à munere votandi se abstinere, Copiblan. de auctor. Baron. super rabr. nu. 30. & Doctor creatus miles non desinit esse Doctor, sed utraque dignitate cor-*

scat, & simplicii Doctori præfertur, idem *Frecc. loco allegato, nu. 51. in fin. & Frater effectus Prior remanet frater, ad ea, quæ notat. Barr. in l. Titius, §. qui Marco, ff. de ann. leg. & in l. 2. §. fin. ff. de stipal. serv. & Prioratus electus in Ecclesiam Cathedralis, vel Episcopatum, ipsius Prioratus privilegia retinet, Oldrad. cons. 267. Felin. in cap. par. de major. & obed. Sic Episcopus creatus Archiepiscopus, cognoscit de causis sibi delegatis quando erat Episcopus, Jo. Andr. ad Specul. in tit. de judic. §. restas videre., Alex. cons. 32. nu. 9. lib. 5. & retinet officium Conservatoris, quod antea habebat, Oldrad. consil. 239. Barbat. in cap. qui Abbas, nu. 14. ibique Dec. nu. 13. de offic. deleg.*

21 *Marzar. in d. cons. 26. nu. 48.* prout Consiliarius Sacri Cons. effectus Præses ipsius, cognoscit de causis sibi antea per Regni Proregem commissis. *D. de Fraach. decis. 445.* Et Baro effectus Comes, non desinit esse Baro, *Frecc. ubi supra, & Copiblan. de auctor. Baron. in rabr. nu. 3.* prout Rex

22 noster Monarcha Philippus in tam alta dignitate

23 positus minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus retinet. Et qui retinet priorem dignitatem, retinebit etiam ipsius dignitatis emolumenta: Nam si in studio legenti debetur salarium, si dum in studio legit efficiatur Officialis, duplicatum salarium illi debetur, *Rebuff. in d.l.3. nu. 4. C. de dignit. lib. 12.* ibique *Joann. de Plat. & statuitur in l. 3. C. de silentiar. lib. 12. & in l. his*

24 *scholaribus, C. de erog. mil. lib. 12.* Idem præzis inolevit in Regno, Præsidentibus Regiæ Camere ad dignitatem Regentium Regiam Cancellariam promotionis, duplicatas honorantias salis, & sacchari dari, *Regens de Ponte de pot. state Proreg. tit. de elect. offic. §. 8. nu. 6.*

Quod in tantum est verum, ut procedat etiam

25 in Officiali, qui prævia Regis licentia officium deposuit. Remanent enim reliquæ prioris dignitatis, *l. 1. ubi Jorde Plat. C. de præpos. sac. cubic. lib. 12. l. 2. ubi idem de Plat. Andr. de Barulo, & Rebuffus, C. de Præf. Præs. lib. 12.* quos sequitur *Regens Rovitus in Pragm. 2. nu. 1. vers. raris decidendi, in tit. de commissar. & copiose causam suam agens, probavit idem Regens de Ponte in d. §. 8. de elect. Official. nu. 7. cum seq. ubi nu. 15.* decisionem refert super perceptione emolumentorum Collegii Neapolitani, & *Regens Ta-*

26 *pis in decis. 21. Supremi Consilii Italia, nu. 39.* refert, vidisse quendam post officium, Regis licentia, dimissam, aliis actu idem officium exercentibus prælatos fuisse. Et in Regno practuratur in Officialibus annalibus, quibus post officium finitum, si per Regni Provincias excurrere opus sit, idem salarium debetur, ac si actu officium exercerent, *Regens Rovitus in Pragm. 6. nu. 8.*

28 *de commiss. non destinan.* Item quod iisdem privilegiis, & prærogativis gaudere debeat is, qui Principis voluntate fuit ab officio remotus, dummodo ob delictum non privetur, juxta *text. in l. Judices, C. de dignit. lib. 12.* habetur ex *Guid. Pop. decis. 377.* ubi *Addentes alios emulant, Tiraq. in tractatu cessante causa cessat effectus, limit. 15. nu. 26.*

29 Secunda sit conclusio, quod hoc non solum procedat in eo, qui de minori ad majorem transit dignitatem, sed etiam in illo, qui transit de majori ad minorem: retinet enim illam majorem dignitatem per prius acquisitam, quod bene probat *text.*

- text. in *l. Senatoris filius*, ff. de senat. l. per adoptionem, ubi Bald. ff. de adopt. cum aliis per Decian. consil. 21. lib. 1. *Surgens de Neap. illustr. cap. 27. num. 23. Mastrill. de magistrat. lib. 5. cap. 4. n. 68. Socin. conf. 129. lib. 3. num. 1. Marzar. d. conf. 26. num. 44. cum seq.* Quod optimè comprobatur *Reg. Rovis*. respectu Reginum Consiliarios, qui resident in M. C. V. quod est Tribunal inferior Sac. Reg. Consilio, qui salarium habent, prout omnes alii Consilarii, *pragm. 6. de commiss. non destinat. num. 8. Surgens de Neap. illustr. cap. 27. num. 24.* nam & si rationabile sit, ascensum fieri
- 30 de minori ad majorem dignitatem, cum dignitates gradatim ascendendo, non descendendo conferantur, *l. majoribus*, C. quemadm. civil. mun. indic. lib. 10. & novum mutationis genus sit parvificare majorem, *cap. 1. de transl. Episc.* Nihilominus ubi necessitas, sive utilitas publica aliud suadet, fit
- 31 descensus de majori ad minorem, *Glos.* est notab. in *d. l. majoribus*. Nemini enim officium suum, quo ex necessitate fungitur, debet esse damnosum, *Alex. consil. 32. lib. 1.* quod tantò magis procedit, quando ipsa mutatio officii fuit ab Invidiosissimo Rege demandata ad favorem sui Ministri, & propterea non debet in ejus læsionem converti, *l. quod favore*, C. de legib. Hinc si statuto cavetur, quod scholares tractentur uti cives in omnibus, non per hoc perdit scholaris privilegium, quod per prius habebat, *Tiraq. de nobil. cap. 6. cum seq.* & honor
- 32 superveniens non mutat conditionem priorem, sed auget statum, *l. falsa*, §. sed si cui, ff. de condit. & demonstr. nec digressio ad alium statum debet ei nocere, *Tiraq. loco citato, num. 9. Mandos. de privileg. ad instar, glos. 7. num. 29.* & regulare est, quod dignitas superveniens non tollit privilegium anterius, *l. 3. C. de dignit. lib. 12.*
- 33 Et licet *Regens de Ponte de potestate Proreg. in tit. de elect. offic. §. 8. num. 7.* sibi persuaserit, quod Consiliarius S. C. effectus Præses Regiæ Cameræ amittat dignitatem Consiliariatus, nisi à Rege in translatione reservetur, prout reservata fuit Consiliario Montoya effecto Præsidi Regiæ Cameræ, & aliis: pro quo allegat *Bald.* quem alii sequuntur in *l. cum te C. de nupt.* quod Archiepiscopus effectus Episcopus amittit dignitatem Archiepiscopatus, *ex tex. in l. fin. C. de incol. lib. 10.* ubi mulier nupta viro clarissimo consequitur dignitatem viri, sed si eo mortuo alteri nubit minus digno, priorem illam, ac majorem dignitatem amittit, nihilominus perperam credidit, ejus assumptum probari ex *Bal.* dicto, atque ex dicto *text.* quem allegavit, siquidem *tex. in d. l. final.* in suo tantum casu particulari procedit, ubi lex privat mulierem illa majori dignitate ex eo, quia nubendo minus digno, delinquere videtur contra priorem virum, à quo majorem illam dignitatem obtinuit, & proinde, quæ prioris est oblita, à priori non juvabitur, ut dicebat *Glos.* in alio concordanti *text.* in *l. mulieres 13. C. de dignit. lib. 12.* & sic casus illius *tex.* & aliorum concordantium particularem habet rationem, & procedit in casu suo; ubi lex descensum ad minorem dignitatem detestans, descendente in pœnam præambula illa majore dignitate privat: sic etiam loquitur *Bald.* in *l. cum te C. de nupt.* ubi translatio de Archiepiscopatu ad Episcopatum fit in pœnam, quod probatur ex eo, quia *Bald.* hoc suum dictum deducit ex eo *tex.* in *l. cum te*, ubi idem casus de
- muliere secundò nupta viro minus digno deciditur. In quo casu probavimus, mulierem in pœnam majori dignitate privari, & dictum Doctoris intelligi debet secundum jura, quæ allegat, atque melius probatur ex *cap. 1. de transl. Episc.* ubi de archiepiscopare nota est opprobrii, & pœnam indicat, sic loquitur *Rebuff.* dum allegat jura, in quibus casus mulieris nuptæ minus digno terminatur, & sic dum jura, & *DD.* in contrarium allegati loquuntur in casibus particularibus, ubi descensus ad minorem dignitatem improbat, & in pœnam major dignitas aufertur, supervacaneè casui nostro applicantur, ubi Consiliarius bene, & fideliter manus Consiliariatus exercens, suo Regi, & Republicæ inserviens, non in pœnam, sed ob majus Regis servitium utile, & commodum, ad aliud Tribunal transfertur. Translatio enim ista non delictum comitatur, non in pœnam tribuitur, sed fit, quia sic necessitas suadet, sic Regi utilius est, ita expedit, sic Rex pro majori suo servitio mandat, cui ananere, servire, & obsequi semper gloriosissimum existimatur. Nec ulla ratio suadere potest, quod transiens ad minorem dignitatem, ut suo Regi obediat, magisque
- 36 inserviat, illa majori dignitate privetur; & Consiliarius Montoya effectus Præses Regiæ Cameræ retinuit dignitatem Consiliariatus, non per expressam reservationem in translatione, sed ex juris dispositione ex eo, quia dignitas major non amittitur propter minorem, cujus rei melior testis est *Surg. de Neap. illustr. cap. 27. num. 23.* ubi dicit, ita ex dicta ratione determinatum, & sic ex juris dispositione, non ex expressa reservatione, articulus fuit decisus, alioquin si in privilegio translationis hoc esset expressum, judiciali terminatione opus non fuisset.
- 37 Nec reservatio prioris dignitatis in translationes ad minorem arguit de jure amissionem prioris; nam pluries id, quod juris est, ad majorem declarationem exprimi consuevit, & ea, quæ dubitationis tollendæ causa fiunt, jus commune non lædunt; *l. ea, quæ dubitationis tollendæ causa, ff. de reg. jur.* quod clariùs redditur, quia ubi Rex priora reservavit, dixit, reservasse, quia ita juris erat, ut
- 38 mox apparebit, & infra plures adnotabimus casus, ubi nulla facta expressione retentionis prioris dignitatis, in translatione translati priorem dignitatem retinere, & adaptionem minoris dignitatis non tollere majorem, probarunt idem *Regens de Ponte* sibi contrarius in *conf. 14. num. 51.*
- 39 *lib. 1.* ubi quia dignitas acquisita inseparabilis est, alteram adipiscens, retinet primam majorem, *Bald.* in *l. per adoptionem ff. de adopt.* quem allegat, & sequitur *Alex. consil. 32. num. 6. lib. 5.* ubi docet, quod si nobiles fiant per statutum populares, non perdunt nobilitatem generis, sed accipiunt eis popularitatis beneficium, & satis dilucidè deciditur in *tex. in l. senatoris filius ff. de senat.* ubi Senatoria dignitas adaptione inferioris dignitatis non amittitur, hoc idem perbellè probat Doctissimus *Regens Valenzuela conf. 94. num. 50. & 51.*
- 40 Tertia sit conclusio, quod pari ratione ex transitu à majori ad minorem dignitatem salarium diminui non debet. Cum enim ex majori salario majoritas dignitatis arguatur, *l. nemo C. de offic. magistrorum officiorum*, & *l. 1. C. de agen. in reb. lib. 12.* & scribant *Doct.* in *l. cum quid, ff. si cert. pes. ubi Alex. num. 8. Jaf. num. 15. Dec. 1. sect. num. 19. Natta consil.*

confil. 638. Boer. de aurb. Mag. Conf. num. 9. Dominus Rovitus d. prag. 6. num. 4. de commiss. non desinend. & certum sit ex suprâ firmata conclusione, quod dignitas prior non amittitur, ergo neque sa-
 41 *larium, quod quidem & ipsa observantia, & con-*
 42 *fuetudo in hoc Regno suadet, siquidem videmus,*
 quod Regentes Regiam Cancellariam habent in
 hoc Regno salarium annuorum ducatorum mille,
 quando autem ad Consilium Supremum Italiæ ac-
 cedunt, quia majorem habent dignitatem. Magis
 43 enim illustratur qui propius ad latus Principis se-
 det, l. 1. C. de prapof. labor. lib. 12. ibi, quos nostri
lateris comitatus illustrat, Bald. in rubr. de offic.
Proconf. & leg. qui dicit, quod licet ordo accipiat
 splendorem à Principe, tamen non æqualiter re-
 splendet ille qui abest, sicut ille, qui est in Prin-
 cipis præsentia, Jo: de Montaig. de aurbor. Mag.
 Conf. num. 4. & ex multis hoc probat Reg. Albert.
 in alleg. in causa propria inserta per Frecc. lib. 2.
 de subfeud. tit. quis dicatur Dux, num. 61. majus
 habent stipendium ducatorum mille, & quingen-
 torum, qui monetæ hujus Regni faciunt summam
 ducatorum 1750. Quando postea Neapolim ad
 Collateralem Consilium redeunt, non eis minui-
 tur salarium, sed idem continuatur, & sic etiam
 fuit in Regiis Consiliariis observatum, qui majus
 habent salarium, quando enim fuerunt ad Præsi-
 dentis Reg. Cam. officium translati, idem stipen-
 44 dium habuerunt, & sic etiam in Fisci Patronis,
 qui idem majus habent salarium quando ad offi-
 cium Præsentis transeunt, ut ex fide Regii Offi-
 cii Scribæ portionis constat, & satis notum est
 Dominis Regentibus Supremi Italiæ Consilii,
 45 ubi sic determinatum reperitur in personam qu.
 Regentis Suarez, his verbis:
Testando en costumbre en este mi Consejo Supre-
mo de Italia, que à los que son promovidos de un ofi-
cio à otro, se da el salario, que tenían con el pri-
mero, siendo mayor que el del officio, d cargo à que
son promovidos, y que les corra con el nuevo officio
desde al dia que les huviere cessando el primero, por
parecer esto conforme à razon. os le he querido ad-
vertir en esto, y encargar, y à lo que sigue, de que
se ne produce exemplo de la misma Escribania de
Racion. Quod non fuit gratia, sed justitia, ut aper-
 tè patet ex verbis, quod sic iustum visum fuit.
 Notissimum est enim, quibus verbis concipiuntur
 rescripta gratiæ, & justitiæ; hoc ipsum novissi-
 46 mè fuit decisum per Sacrum Consilium Neapolita-
 num ad relationem Regii Consilarii D. Francisci
 Salgado in Aula Regii Consilarii Roviti, in per-
 sonam Regii Consilarii Vincentii Corcioni, qui
 cum fuisset Advocatus Regii Patrimonii creatus
 ex eo solo, quò gratia augmenti salarii erat jam
 tempore, quo erat Consiliarius publicata, quam-
 vis non exequuta, nisi post officium Consilarii
 47 dimissum, fuit judicatum, ipsum frui debere
 augmento salarii, & consuetudinem in istis rebus
 esse spectandam, latissimè fundat Menoch. conf. 51.
 num. 50. conf. 126. num. 3. & conf. 57. n. 36. & quan-
 do consuetudo est favorabilis, prout est ista, debet
 potius ampliari, quàm diminui, ut post Innoc. &
 Bur. in cap. dilecti, de offic. Arch. & Molin. lib. 2. de
 primog. cap. 6. num. 10. Burgos de Paz qu. 2. n. 138.
 in ista propria materia fundat idem Regens Valen-
 zuela dicto conf. 94. num. 36.

Quarta sit conclusio, quòd quamvis prædicta sa-
 tis vera, & plana sint, tamen respectu Consilarii

Galeota alia præcipua ad sui favorem concurrunt;
 quæ magis indubiam ipsius causam reddunt, &
 Primò, quia tempore, quo per suam Majesta-
 tem fuit sibi demandatum munus Regii Fisci pa-
 troni, actu percipiebat salarium ducatorum mil-
 le, & sic etiam usque ad novissimum ordinem,
 quo per S. M. fuit aliter generaliter ordinatum,
 percepit, quamvis in prædicto officio in Regia
 48 Camera inserviret, & licet novissimus ordo, quòd
 Consilarii translati non habent stipendium, nisi
 officii, in quo serviunt, & non illud majus, posset
 praticari respectu illorum, qui in futurum fortè
 sunt transferendi, non tamen quoad illos, qui jam
 post novum officium idem stipendium habuerunt;
 sanctiones enim tantum futura respiciunt, nec so-
 lent habere oculos retrò: quod satis juri consenta-
 neum videtur, aut enim fit hoc ad eorum suppli-
 cationem, & postulationem, & non possunt con-
 quæri, cum sciant legem jam promulgatam, si ma-
 jus salarium relinquunt, & minus accipiunt, aut
 Rex hoc jubet, quia ita expedire videtur suo Re-
 gali servitio, & in hoc casu possent Regi supplica-
 re, ut vel idem salarium continuari jubeat, vel in
 priori officio ipsis servire permittat, cum certa spe,
 quòd optimus, & munificentissimus Rex beneme-
 ritis aliquid concessurus sit. Quod non permittitur
 ipsi Regio Consilario, jam prædicto officio relicto.

Secunda assertur particularis ratio. Si enim sa-
 49 larium datur ratione laboris, ut per Dion. Cast.
 lib. 3. Histor. Rom. Menoch. de arbit. judic. casu
 514. n. 1. cent. 6. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 21.
 num. 7. Regen. Costant. l. 1. num. 26. C. de re milit.
 lib. 12. cap. charitatem, in fine 12. qu. 2. & Apostol.
 ad Corinth. 2. Mercedem laboris sui quisque acci-
 piet. Satis notorium est omnibus, majorem la-
 borem habere Regium Fisci patronum, quàm Re-
 gium Consiliarium, ut infra latius.

50 Tertia assertur ratio, quia Regio Fisci patro-
 no Mag. Curie Vicarie tanquam de corpore Sacri
 Consilii fuit mediante decreto Regii Collateralis
 Consilii ad relationem Regentis Didaci Lopsz de-
 cisum, ut debeatur salarium, pro ut cæteris Regiis
 Consiliariis annuorum duc. mille. Et satis inconve-
 niens esset, Advocatum Regii Patrimonii minus
 habere stipendium, cum majore sarcina prematur.

51 Quarta assertur ratio, quia stipendium annuo-
 rum ducatorum sexcentum Fisci Patrono debeba-
 tur de jure communi, ultra tamen id, quod per
 privilegium retrò Principum, vel autoritate Tri-
 bunalis, in quo suum munus exercet, eidem da-
 tum ostenditur, est sex. particularis in l. per hanc,
 §. sexcentum aurei, C. de advoc. divers. judic. & de-
 cem aurei faciunt libram argenti, l. 1. C. de argen-
 pretio, quod thesaur. infer. lib. 10. Aded quòd au-

52 reus idem importat, quod decem caroleni, &
 omnibus aliis Officialibus auctum est stipendium,
 tam ratione aucti laboris, Felin. in cap. cum olim,
 nu. 1. de re jud. Menoch. de arbit. lib. 2. casu 223.
 num. 7. Marcell. de Moar. alleg. 19. per totam, idem
 Menoch. centur. 6. casu 514. num. 20. ubi fundat,
 quòd negligente Principe hoc casu adjungere sala-
 rium, posset idemmet sibi ipsi augere, ex Molin.

53 Brun. & aliis Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 21. n. 15.
 quam etiam, quia annona antiquitus erat multò vi-
 lior, mercedes servorum, salaria viliora, vestium
 impensa valdè tenuis, & Princeps debet rationem
 habere, ut qui ei inserviunt quotannis summam
 aliquam in arca reponant; qua suæ senectuti, &

posteritati consulant, ita egregiè *Menoch. in d. casu 514. num. 10. § 11.* & propterea quamvis Fiscii patrono salarium non augeatur, debet ad minus non minui salarium, quo antea fruebatur, ut Regius Consiliarius.

Quinta affertur ratio, quia Consiliarius Galeota hodie quoque officio Regii Consilii fungitur in nonnullis causis delegatis, & sibi à Domino Prorege de mandatis, tam in Sacro Consilio, quam in aliis Tribunalibus uti adjunctus, non obstante
54 transitu ad Reg. Cam. & in dies sibi committuntur, & ad hoc ut conserventur jura, privilegia, & utilitates, sufficit, si in aliquibus singularibus ipsa causa conservetur, ut ex *l. jura, ff. de legib. tradit Bald. in l. 1. lect. 1. num. 3. ff. de feriis*, & ex multis hoc egregiè fundat Dominus *Regens Valenzuela in d. conf. 94. num. 34. cum seq.*

Nec est aliqua habenda ratio de paucis illis munusculis Præsidentibus Regiæ Cameræ debitis, ob quod eis auctum non fuit forsitan salarium, prout
55 Regiis Consiliariis, si quidem eadem ratio militabat, etiam antequam stipendium prædictum augetur. Habebant enim Regii Consilii annuos ducatos sexcentum; Præsidentes verò Regiæ Cameræ ducatos 570. & tamen si per transitum Regii Consilii ad Regiam Cameram non duc. 570. sed ducati sexcentum, & sic majus stipendium quod ante habebant, semper eis solutum fuit, idemque servatum est in Fiscii patrono, sequitur, dictis Consiliariis ad Regiam Cameram translatis de jure eandem provisionem deberi, etiam hodie post augmentum salarii, unde pari modo, ut de augmento salarii idem jus sit, quod de ipso stipendio, ubi enim est eadem ratio, licet non tanta, idem tamen jus esse debet.

56 Insuper considerandum est, quod hæc munuscula Præsidentibus Regiæ Cameræ debentur ultra
57 salarium ratione majoris laboris. Feriæ enim æstivæ licet serventur in Sacro Consilio, non tamen servantur in Regia Camera, per *lex. in l. publicas, C. de feriis*, meminit *Rovis. in pragm. 19. de offic. Procuratoris Cesaris*, & bis quotidie mane, & à prandio iteratur ad Tribunal accessus pro causis decidendis, & rationibus dispungendis in utraque aula.

Præterea, quoad Fiscii patronum attinet, hæc
58 objectio omnino cessat, tum quia non quæcunque Præsidentibus conceduntur munuscula, illic etiam ipse participat, si quidem liberationum, quas declaratorias vocant, proventus omnes, qui Præsidentibus ob rationum consolidationes, sive magni totius Regni Thesaurarii, sive Perceptorum, sive eorum, qui Regia vestigalia conducunt, sive
59 cæterorum, qui Regiam pecuniam quovis alio titulo tractant, obveniunt, minime participat. Tum quia si de labore sermo sit, inter Præsidentes ipsos, ac Regium Fiscii Advocatum comparatio nulla intercedit, si quidem huic non Regii totius Patrimonii solum assidua, ac pervigil tutela demandatur, verum uni ipsi laboriosissimum onus incumbit, processus omnes, scripturas, tabulas cujuscunque generis attentissimè perlegendi, examinandi, discutiendi, quæ in singulos Præsidentes, ac Rationales, à Regiæ Cameræ Locumtenente sigillatim dispartuntur: quarum rerum adeo magna vis est, ac copia, ut iis tractandis, perferendis, administrandis, non exiguus tum eorum, quos Magistratos actorum vocant, tum Scribarum nu-

merus satis esse videatur, quæ tamen omnes unius Fiscii Patroni manibus, oculis, industria terendæ, non semel sunt. Quid quod ad unum Fiscii Patronum spectat, Regiarum omnium Rationum, quas Rationum Præsecti conficiunt, relationes, Regiæ Cameræ consulta, quæ ad Excellentissimum Proregem singulis ferè diebus, ad Regem ipsum non raro de gravissimis rebus, etiam ad Regni regimen, ac statum interdum pertinentibus, transmittuntur, attentissimè dispicere, disquirere, examinare, quo jura Fiscii sancta, tecta servantur. Quid de Tribunalium varietate loquar, quibus frequens adesse Regiis Fiscii patronus cogitur, Regiæ Cameræ quotidie, mane, vespere, Supremo Collaterali Consilio coram Excellentissimo Prorege sæpissimè singulis certè hebdomadis die Veneris, ut de privatis Conventibus, atque, congressibus nihil dicam, vulgò, *le gionte*, sive iis, in quibus de Regiis rationibus agitur, sive iis in quibus de Regia jurisdictione tuenda, conservandaque tractatur, quibus omnibus locis ad Regium Fiscii patronum spectat lynceis oculis pervidere, omnia Fiscii jura proponere, acerrimè instare eorum, qui adversas privatorum hominum partes tuentur objectiones, argumentaque dissolvere, supplices libellos pro Fiscio porrigere; eorumque celerem expeditionem apud eos, qui Proregis sunt à secretis, urgere, ne qua in ipso, vel levissimæ negligentie suspicio adhærere possit, ut jure merito Fiscii Advocatus non Regiæ Cameræ solum, sed Regii totius Patrimonii patronus dicatur, ubi vis Tribunalium, ac locorum Regis interfit. Nam quid de cæteris dicam? contractus omnes, quorum Regis aliqua ratione interest à Regio Fiscii patrono diligentissimè executiendi, inspiciendæ Baronum usuationes, examinanda pacta omnia, ad unum usque apicem disquirenda, nè si quid minus fortè sollicitè Regis Ærario successerit (quod vulgò certè solet) ipsius culpæ, vitioque vertatur. Nam quantæ illud molestiæ censeretur quicquid aliorum sive Præsidentium, sive aliorum Ministrorum culpa peccatur, ad unum id Fiscii patronum referri, revocarique. Enitendum illi est, ut omnibus inde votis circa Fiscalia (ut cum Jureconsulto loquar) omnibus fiscalium jurium usurpatoribus, contemptoribus, dilapidatoribus, Magnatibus præsertim potentibus, ac Principibus viris, quorum acerrima odia, invidiaque subeunda necessarè sunt, pro jure, ac veritate acerrimè resistatur. Desudandum illi est in Regionum censuum conservatione, atque incremento, vectigalibus præsertim idoneis hominibus elocandis, socialibus oblationibus, sive parantiis inveniendis, ac deligendis vectigalibus ipsis, cæterisque Regiæ pecuniæ Præsectis, ad rationes primo quoque tempore exhibendas, conferendas, subducendas, diligenter cogendis Regiis debitoribus, quorum ex infinitis propemodum causis, Baronum præsertim pro releviis, atque adhois ingens est numerus, ad solutionem compellendis. Elaborandum enixè illi est, ut parata, atque in promptu sit, præsertim ubi nova se occasio aliqua obtulerit, ingens numeratæ pecuniæ vis ad militum stipendia, sive eorum, quos ad Regni tutamentum paratos, atque obvios semper esse necesse est, sive eorum, qui habito in hoc Regno delectu extra Regni fines, ad fidei, Romanique Imperii defectionem, ad sceleratorum Principum auxilium, ad rebellium animadversionem, oppressionemque per Italiam, Germaniam

maniam, Belgium, per Oceanum ipsum, ad novum usque Orbem dimittendi sunt. Neque verò ad ejus rei probationem recentia exempla desiderari poterentur, Alemania, Cisalpinæque Gallia, cum Fabio ipso, sub Ossunensium Duce, Fiscii patroni Locumtenente, ingenti pecuniæ vi Imperiales exercitus in utraque Germania adjuti, Vercellæ expugnata, Veneta classis Adriatico mari pulsa, ac penè oppressa. Accedunt eodem ingentes labores, qui vix numerari queant, cunctarum Regni Universitatum pro Fiscii commodo patrocinium, Regiæ jurisdictionis sæpissimè contra Ecclesiasticos in arduis, periculoque plenissimis interdum causis defensio. Pontium toto Regno, sive restauratio, sive reedificatio, stagnantium aquarum Campania tota ad aeris salubritatem in mare longissimis itineribus derivatio. Triremium, ac reliquorum, quæ ad maritimam classem pertinent, navigiorum procuratio, quibus omnibus Fiscii patronum adesse summa vigilantia, nemo est, qui nesciat. Quæ cum ita sint, jure optimo dicere cum sapientissimo Jureconsulto quis possit, improbum ad eò laborem illum esse, quem Fiscii patronus sustinere cogitur, ut intellectum potius perspicere, quam verbis exprimi valeat. Ex eo igitur factum licet opinari, quod vel ipso quotidiano experimento compertum habemus, Fiscii patronum, qui ejus muneris labores diù perferre potuerit, fuisse hæctenus neminem. Sed opus fuisse clementissimo Regi nostro eos omnes, qui id muneris aliquandiù obierint, ad alios Magistratus, quo tanto labore levarentur, brevi intervallo traducere. Quis igitur, aut æquis auribus audiat? aut non iniquo animo ferat eorum in præsentiarum deduci, ut cum augeri ad tanti laboris levamentum Regii Advocati stipendium opus esset, de eo minuendo tractetur.

Cum verò de Fiscalis Patroni munere latius disserterim, non abs re visum mihi quoque fuit sequentia capita subnectere, ex Reg. Pragmaticis, ac R. C. decretis novis ordinibus excerpta, quæ ad ipsius munus exactè obeundum pertinent.

Memoria eorum, quæ spectant ad curam Fiscii Patroni tam ex pragmaticis, quam ex decretis Reg. Camera.

IN causis, in quibus tangitur interesse Reg. Fiscii non potest procedi nisi requisito Advocato, seu Procuratore Reg. Fiscii, & in dictis causis idem Advocatus Reg. Fiscii, semel, bis, & iterum audiri debet, ut in *pragm. 16. fol. 548. in novissimis.*

Liber causarum Fiscalium conservari debet per Fiscii Patronum, *pragm. 20. fol. 549.*

Patronus Fiscii procurare debet solerti diligentia expeditionem causarum Fiscalium, *pragmat. eadem 20.*

Advocatus Fiscii semper debet interesse in Tribunali, & quando causæ votantur, & deciduntur, *pragm. 23. fol. 551.*

Ad instantiam Advocati, seu Procuratoris Fiscii debent Scriba portionis, ejus Officiales, Thesaurarius, Rationales, Actorum Magistri, Notator, & cæteri Officiales statim summa cum diligentia dare copiam scripturarum, *pragmat. 28. fol. 552.*

Advocato Fiscii data est cura advertendi, quòd Officiales deputati ad justitiam præsentent cautionem in Regia Camera de stando sindicatui infra

quatuor menses à die completi officii, producant fidem, seipfos stetisse sindicatui, vel sindicatum pendere, aliàs quòd procedatur ad executionem pœnarum, *pragm. 41. fol. 559.*

Et hodie debet fieri ordo Actorum Magistris, quòd quolibet mense dent notam fidejussionum præstitarum de exhibendis responsalibus ex causa extractionum victualium penès Fiscii Procuratorem, ut elapso tempore incusentur.

Advocatus Fiscii procurare debet, ut literæ, & commissiones, quæ per Regiam Camera expediuntur Ministris pecuniariis pro exactione debitorum, vel pœnarum, vel pro aliis negotiis Fiscum tangentibus, adnotentur in *Regestris*, ibique adnotetur nomen, Computantis cui consignantur, & detur lista dictarum commissionum Rationalibus tempore commissionis computorum, ut habeatur ratio de ipsarum executione, *pragm. 43. fol. 560.*

Conservator quinternionum quolibet mense debet dare listam privilegiorum, concessionum, & assensuum rerum feudalium Fiscii patrono, ac etiam Rationali, qui habet curam cedularii, *pragm. 44. fol. 560.*

Ex Decretis Regiæ Camera.

Bilancia debent quolibet mense præsentari in Camera à Perceptoribus, & Portulanis, & Scriba, qui hodie est Antonius Squillante, quolibet mense debet certiorare Fiscii Patronum, & dare listam eorum, qui bilancia non præsentaverunt, & sic in fine Octobris de computis non præsentatis.

Quoad verò computorum, & Bilanciorum præsentandi formam hic libet animadvertere, antiquitus Perceptores, Thesaurariosque Provinciales computa annuatim de mense Septembris, usque ad Augustum, juxta Indictionem præsentare solitos, omnibus tamen exactiõibus, tam ordinariis, quam extrà distinctis, ac mensatim bilancia mittere solitos totius exacti, adjecta in fine nota exitus omnium solutionum eo mense factarum.

Postcà inter cætera statuta ann. 1612. in erectione Arcæ Militaris, id fuit, ut deinceps annus præsentationis computaretur à mense Januario, usque ad Decembrem, & computa præsentarentur 1. die Martii: pro tot computis distinctis, unum formaretur, & bilancia non mensatim ut antè, sed post bimestre tempus cum exitus nota duplicata mitterentur.

Quorum omnium, aliorumque ad id pertinentium exacta cura, & observantia, etiam pœnalibus comminationibus fuit ipsis à R. C. commendata pluribus mandatis Octobris 28. & Maji 31. itemque ab Excell. Prorege Comite Montisregii die 14. ejusdem.

Et mense Augusti ejusdem anni additum fuit, ut cum bilanciis præsentarentur etiam cautelæ exitus, sine quibus ea non recipi jussim.

Quod cum experientia potius damnosum ostenderet, dilata bilanciorum præsentatione pluribus ex causis à Perceptoribus allegatis.

Idèò die 16. Martii 1635. junctis R. C. Aulis, negotio plenè discussò, resolutum fuit, bilancia præsentanda ut antea post duos menses cum data diei, quo è Provincia mittuntur, ipsorumque

Perceptorum subscriptione, eaque pro veris presentari, tam in introitu, quam in exitu, siquæ postea in computis his aliquid deficere inveniretur, statutis in instructionibus pœnis plecterentur, ac multis eo decreto impositis.

Demum omnia hæc confirmata fuerunt alio mandato die 27. Junii 1636. cum insertione c. 109 reformationis R. C. à S. M. factæ sub die 25. Aprilis 1634. quo prædictorum observantia, & aliorum injungitur etiam Præsidentibus, ut quisque pro sua Provincia invigilet bilanciis omnium Reg. exactio- num, & pœnæ impositæ irremissibiliter à contrasacientibus exigantur. Quod mandatum, quodad pœnas renovatum die 16. Septembris 1635. & in cap. 101. & 169. dictæ reformationis injungitur Perceptoribus Provinciarum, ut cum computorum præsentatione expriment etiam diligentias impensas in residuorum exactio- ne. Pro quibus, si minus debito diligentia adhibita secundum R. Camerae ordines, dignoscatur, ad instar bilanci significantur. Prout decisum fuit die 25. Octobris 1638. in R. Camera in causa Magnif. Onuphrii Gifanis Thesaurarii Calabriae citra, referente Magnif. Rationale Scudero, contra quem fuit per R. C. decretum, quod significaretur, & exequerentur literæ significatoriales ex eo, quod debitas fecisse diligentias in residuorum exactio- ne non docuerit. Et pluries postea de eorundem capitum executione actum fuit.

Sollicitator releviorum quolibet die Lunæ debet dare indicem, seu listam Fisci patrono releviorum occurrentium, & in fine mensis aliam listam informationum capiendarum.

Certificatarum lista dari debet Fisci patrono per Joannem Baptistam de Ponte singulis sex mensibus tempore præsentationis cedulæ, & in fine Octobris quolibet anno listas significatarum.

Significatarum lista, & earum executiones dari debet quolibet mense Fisci patrono per significatarum Perceptorem.

Mandare, ut capiantur informationes de contrabannis, & de quibuscunque aliis accessibus per literas Illustr. Proregis die ultimo Octobris 1570. quæ sunt in libro notamentorum.

Curare, ut suo tempore redimantur introitus venditi per Regiam Curiam cum pacto de retrovendendo, & quod de dictis venditionibus fiat liber ad onus Fisci patroni juxta ordines Regiæ Majestatis. In Regia Revisione de anno 1566.

Una ex duabus clavibus Arcæ, in qua informationes reponuntur, debeat retineri per Advocatum Reg. Fisci, ut in *pragm. 21. fol. 550.*

Diligentia quotidiana faciendæ per Fiscii Patronum.

Causarum Fiscalium sollicitudo est percurrere ipsarum librum, & particulares listas.

Quod Arrendatores præstent fidejussiones, ad quas tenentur.

Quolibet mense habere copiam certificatarum, & habere informationem de ipsarum executione.

Quolibet mense habere eandem copiam, & rationem significatarum, & procurare, ut exquantur.

Habere notam particularem partitorum, quæ

fiunt cum Regia Curia, & invigilare super ipsorum adimplemento, ne Regia Curia defraudetur, vel aliquid detrimentum patiatur.

Advertere, quod bilancia quolibet mense præsententur à Perceptoribus, & Portulanis.

Curare, quod quolibet semestri præsententur celulæ, & in fine Octobris alia computa, & habere notam computorum non præsentatorum.

Quod computa, & cedulæ per Rationales liquidentur.

Quod sollicitator releviorum quolibet die Lunæ assignet listam Releviorum, & curare, quod dicta Relevia liquidentur; ut expediantur significatarum.

Invigilare super executione literarum, & commissionum, quæ quotidie fiunt ministris pecuniariis; & aliis, & habere informationem de eorum literis responsionis.

Quod liber causarum Fiscalium continetur.

Quod officia vendibilia vacantia, & alia bona exequuta vendantur, & sollicitare ipsorum venditionem.

Quod Perceptores, & alii ministri, qui non præstaverunt debitas fidejussiones, eas præstent, & recipiant instructiones illi, qui non receperunt.

Procurare executionem literarum, & ordinum Regiæ Majestatis, & Illustr. D. Proregis.

Quod conservator quinternionum quolibet mense assignet listam privilegiorum, & assensuum rerum seu salium.

Quod expediantur resultæ computorum.

Quolibet quadrimestri habere informationem, & scipius, si oportuerit, de statu Arrendamentorum, & curare, ut Arrendatores integrè solvant extalea tempore debito tam Regiæ Curie, quam consignatariis.

Quæ de Fiscii patroni munere arrepta occasione, adnotata, curiosus Lector æqui, bonique consulat.

Hæc causa in Supremo Italiae Consilio decisa minimè fuit, idque potissimè, ne duplex idem Præsidentibus salarium præstari videretur, quod aliis etiam additis emolumentis, mille aureorum summam Consiliacis attributam potius excederet. Verumtamen cum postea contigisset dubitari, an mihi in Præsidentis munus evocato, cui quingentorum septuaginta aureorum salarium constitutum est, sexcentorum aureorum tanquam Reg. Fiscii (ut ita dicam) expatrono adhuc salarium deberetur, obtentis à S. M. literis, quibus mihi Excell. Prorex, ejusque Collaterale Consilium justitiam ministrare jubebatur, in eo re discussa, sequens pro iisdem antea allegatis fuit latum decretum, videlicet.

Die 10. Decembris 1638. Neap. viso memoria- li porrecto Sux Excell. pro parte prædicti Magnifici Præsidentis Fabii Carycii Galeota, visis etiam literis Sux Majestatis, expeditis ad instantiam prædicti Magnifici Præsidentis sub die 1. Octobris 1637. factæque de omnibus relatione Sux Excell. in Collaterali Consilio per Spectabilem Regentem Casanate Collateralem Consiliarium, & Commissarium, visisque videndis, &c.

Illustrissimus, & Excellentiss. Dominus Vicerex, Locumtenens, & Capitaneus Generalis, &c. providet, decernit, atque mandat, quod tollatur

tur sequestrum factum in salario dicti Magnifici Præfidentis Fabii Capycii Galeota, & correspondetur eidem ad rationem ducatorum sexcentum pro quolibet anno tam pro præterito, quam in futurum, hoc sum, &c. Tapia Regens. Montalvus Regens. Brancia Regens. Casanate Regens.

SUMMARIUM.

- 1 **A**mita utrum admittatur ad successionem in feudis antiquis in Regno ex gratiis, & num. 11. 12. 13. & 15.
- 2 Et quid in feudo novo, num. 19.
- 3 Patruus utrum succedat in feudo novo similiter ex gratiis.
- 4 Transversales, sive collaterales jure communi secundum usum feudorum succedebant in feudis antiquis usque ad septimum gradum.
- 5 Constitutio Regni restrinxit successionem in feudis antiquis usque ad tertium gradum tantum.
- 6 Constitutio Ut de successione enumerat personas, & non gradus, & num. 14. & 16.
- 7 Patruus admissus in Regno ad feudi successionem ex gratiis, & sic pariter amita, num. 8.
- 9 Frater excludebatur à feudi novi successione, tam ex forma investiture adjecta clausula per se, & hæredibus ex corporibus, quàm etiam de jure communi feudorum.
- 10 Fratres, & sorores, ac nepotes ex eis descendentes in feudis novis, admissi ex gratiis, & num. 21. & ita Regni Sapientis sunt interpretati, num. 22.
- 11 Gratia, quibus in Regno fuit ampliata feudorum successio ultra Constit. Regni, similiter enumerant personas, & non gradus, & num. 18.
- 17 Barones, sive Feudatarii quàmvis petierint extendi successionem in feudis antiquis indistinctè usque ad quartum gradum, tamen id fuit restrictè concessum.
- 20 Concessio, sive gratia Regi Catholico, extendentis successionem ad patruum, ampliata possed etiam ad amitam, loquitur in feudis antiquis, quòlibet colligitur ex gratiis subsequentibus, & sic tenent L. D. Regni, num. 22.
- 23 Feudum non potest dici patruum, vel antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis, respectu tam succedentis quàm ejus, cui succeditur, & num. 25. & 28.
- 24 Feudum licet possit dici antiquum quòdam descendentes acquirentis, respectu tamen collateralium semper dicitur novum, est quòd prius successissent descendentes fallit, num. 29.
- 26 Feudum possessum etiam per mille annos à linea descendenti ad ipso quòd transitum fecerit ad transversales, quòdam lineam collateralem dicitur novum, & redditur ratio, num. 27.
- 30 Feudum acquisitum cum pacto expresso, ut acquirente sine hæredibus defuncto pertineat ad collaterales, deficientibus descendentes, vacantur transversales ex contractu, ex Kolenthal.
- 31 Feudatarius in feudo novo habens fratrem, & filium feminam habet arbitrium, si velit, instituendi fratrem, ex novissimis gratiis.

ARGUMENTUM.

Patruus, & Amita utrum admittantur ad successionem in feudis, tam antiquis, quàm novis, tam jure communi secundum usum feudorum, quàm

jure Constit. Regni, & quid in hoc fuerit additum, & immutatum ex gratiis etiam novissimis. Quid item in fratribus, sororibus, & transversalibus, Reges, & Sapientes Regni in materia successionis feudorum enumeraverunt personas, & non gradus, etiam in gratiis de novo concessis. Feudum antiquum, vel paternum quòd propriè dicatur, & idem potest dici antiquum quòdam descendentes, novum verò quòdam collaterales, quòd dilucidè explicatur.

RESPONS. III.

Mortuo D. Artusio Pappacoda Terræ Massariæ emptore sub h. sta, ac illius possessore, superstitibus D. Felicianæ nepte ex filio, ac D. Antonio Pappacoda ejusdem

D. Artusii fratre utrinque conjuncto, instituto in feudo prædicto vigore gratiæ concessæ huic Fidelissimæ Civitati in anno 1605. prout in *pragmatica ultima de feudis*, qui successit in feudo prædicto etiam accedente consensu ejusdem neptis.

Ac tandem mortuo ultimo loco eodem D. Antonio, contendit ad successionem dicti feudi admitti D. Cedonia amita dicti D. Antonii, tum quia præteritum, dictum feudum esse antiquum, & proinde esse admittam per gratiam dictæ fidelissimæ Civitatis, prout in *pragm. 22. & 18. de feudis*, vel saltem quatenus esset novum, similiter esse comprehensam in dicta gratia, dum voluit S. M. quòd amitæ comprehendantur in omni casu, in quo succedit patruus, & patruum succedere etiam in feudo novo, colligere intendit ex *pragm. 6. de feudis*, ubi *D. Revisus* id expressè colligit *num. 2.*

At Nos pro jure aperto Regii Fiscii in feudo prædicto, exclusa penitus dicta amita, uti conjuncta gradu non successibili, tam attentis juris communis, quàm Regni hujus Constit. & gratiarum sive Regiarum pragmat. carum dispositione dicimus, omnino manutendum Regem Fiscum in illius possessione, in qua jam legitimè reperitur ex infrascriptis verissimis juris conclusionibus.

- 1 Prima conclusio sit, quòd licet secundum usum feudorum jure communi attento in feudis antiquis collaterales succedebant usque ad septimum gradum tantum, tamen per *Constit. Regni Ut de successione*, fuit restricta successio prædicta usque ad tertium gradum inclusivè, & quia non comprehendebatur nec patruus, nec amita, licet in tertio gradu conjuncti, quia *Constitutio* prædicta enumerat personas, & non gradus, ideò fuit necesse impetrare novam gratiam pro inclusione patruus, prout impetrata fuit in anno 1507. à Rege Catholico, ut in *cap. 17. fol. 59. à terg.* & confirmata per Cæsaream Majestatem in anno 1532. ut in *pragm. 6. de feudis*, & quia incluso patruo nec etiam includebatur amita, licet esset in eodem gradu, opus fuit de novo impetrare aliam gratiam pro inclusione amitæ, ut ex *pragm. 12. de feudis*.

Secunda sit conclusio, quòd in feudis novis frater excludebatur nedum vigore clausulæ *pro se, & hæredibus ex corpore* apponi solitæ in investituris, juxta *dec. s. Afflicti. 293.* sed etiam ex juris communis dispositione, ut per *Cardin. Mantici. de tacit. conven. tom. 2. lib. 23. tit. 28. num. 1.* unde ex nova gratia concessa per Invictissimum Regem Philippum Secundum in anno 1586. *fol. 179.* inter Capitula hujus Civitatis, ut in *pragm. 18. & 24.* sunt

sunt vocati fratres, & sorores, ac nepotes ex eis descendentes, & non ultrà in feudo novo.

- 11 Hinc quia dicta gratia personas tantum enumerat, non autem gradus, non comprehendit nec patrum, nec amitam, ut in puncto advertunt *Præsidentis Mormilis in Constit. Ut de successioneibus, num. 3. fol. 53. & modernus Montanus ad l. Imperialem, §. prætere a Ducatus, num. 87. in fin.* sicque videmus usque quotidie receptum, dum nunquam amitam, vel patrum admissos ad successionem feudi novi, legimus.
- Nec obstat ponderatio *D. Roviti in dicta pragmat. 6. num. 2.* quod vigore *Constit. Regni* admittebatur patruus, & proinde gratia Regis Catholici ut aliquid operetur, debet intelligi, ut comprehendat feuda nova, siquidem idemet *D. Rovit.* re longè melius degustata in *pragm. 11. num. 8. & 9. de feud.* nervosè animadvertit, & tuetur contrarium scilicet quod ante dictam gratiam nullatenus includebatur nec patruus, nec amita, ratione supra citata, quia *Constit.* non enumerat gradus, sed personas. Undè non extendenda extrà personas enumeratas, quia ex eadem gratia in fine, ibi: *Non obstante qualivoglia interpretatione, à consuetudine usata sino al presente in favor del Regio Fisco*, expressè colligitur, quod hæc opinio, quod patruus non includebatur, fuerat recepta in Regno in beneficium Regi Fisci, ut peroptimè ponderat dictus *Rovit. d. num. 8. in fin.* qui sub *num. 9.* ad comprobendam hanc verissimam conclusionem, quod Serenissimi hujus Regni Reges non fuerunt includere gradus, sed tantum personas nominatas, ponderat dictam gratiam concessam in anno 1536. redactam in *pragmatica prædicta 12. de feudis*, ubi fuit petitum pro includendo integro quarto gradu utriusque sexus in successione feudi antiqui. Et tamen noluit Rex concedere, nisi ut extenderetur usque ad fratres patruales tantum masculos pervenientes ex masculis.
- 18 Dum igitur negari non potest, quod sunt vocata in gratia prædictis personæ, & non gradus remanet inconcussa, & firmissima conclusio supra firmata, quod gratia prædicta non comprehendunt patrum, nec amitam in successione feudi novi.
- 20 Et quod gratia Regis Catholici, quæ loquitur in patruo, & deinde fuit extensa ad amitam, procedat tantum in feudis antiquis; patet etiam ex gratiis subsequenter. Nam quando fuit petita inclusio amitæ, in precibus fit expressè mentio, quod dispositum prius in patruo erat respectu feudorum antiquorum, & sic etiam petitur inclusio amitæ, & aliorum usque ad quartum gradum in feudis antiquis; legatur, quæso, *pragm. prædicta 12. de feudis*.
- Hoc idem expressè colligitur ex alia *pragm. 18. de feudis*, ubi enunciatur omnes gratia præcedentes, & semper loquitur de feudis antiquis, deinde dum loquitur de feudis novis, petitur gratia inclusionis fratrum, & sororum tantum, & deinde per aliam gratiam redactam in *pragm. 24. de feudis* fuit extensum ad nepotes. Undè si ex gratia Regis Catholici fuissent comprehensi amita, & patruus in feudo novo, qui erant in tertio gradu, non opus fuisset obtinere aliam gratiam respectu fratris, & sororis, qui sunt in proximiori gradu, & in propriis terminis quod gratia prædicta Regis Catholici loquatur in feudis antiquis sic interpre-

22 tati sunt Sapientes hujus Regni, ut patet ex relatis per *Thomam de Marinis de feudis, tit. 2. n. 29. tit. 11. num. 58. & tit. 12. num. 17.*

Quibus suppositis succedit tertia conclusio, quod feudum prædictum nullatenus dici potest antiquum, nec paternum, sed dicitur novum. Nam 23 feudum tunc dicitur antiquum, quando descendit è quarto gradu supra, & paternum dicitur quod quæsitum fuit à personis usque ad quartum gradum, quæ sunt Pater, Avus, Proavus, Abavus, & Attavus, & ita vocabula, paternum, & antiquum, confunduntur, ut benè *D. Capycius in investit. vers. feudorum genera, vers. feudum antiquum, & paternum, fol. 210.* latissimè *Intrigliolus cent. 1. de feudis, quæst. 21. num. 3. & quæst. 22. num. 1. & 2. D. de Ponte lect. 12. de feudis, num. 29.* ubi quod non potest dici paternum, sive antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis respectu tam succedentis, quam ejus, cui succeditur.

At in casu nostro nulli dubium, quin *D. Artusius*, cui successit *Don Antonius* frater vigore dictæ gratiæ, fuerit primus acquisite dicti feudi titulo emptionis, & quod amita, quæ nunc succedere præterit, non sit descendens dicti *D. Artusii*, & proinde nullo modo potest dici feudum antiquum. Nam licet respectu descendendum ex *D. Artusio* dici potuisset feudum antiquum, respectu tamen collateralium ipsius *Don Artusii* primi acquirentis semper dicitur novum, dato millies, quod successissent prius descendentes *D. Artusii*, qui nunquam eidem successerunt, sed dictus *D. Antonius* frater, uti in feudo novo vigore dictæ gratiæ, prout in terminis nostris docuerunt *Bald. in 25 cap. 1. §. hoc quoque sub num. 2. de success. feud.* ea ratione, quia feudum antiquum, seu paternum nunquam dicitur nisi inter eos, quorum principium connexum est in uno stipite feudali, *Præpos. & Affict. in d. §. hoc quoque, num. 2. Aret. conf. 164. in princ. Pernus confil. 12. Ruin. conf. 12. lib. 1. Peregr. conf. 21. num. 10. & 11. lib. 2. Intrigliol. q. 23. centur. 1. sub num. 9. Thom. de Marinis tit. 3. de feudo ex pacto novo, num. 4. Frecc. lib. 3. de subfeud. secunda formula, num. 7. fol. 397. & tertia formula, num. 14. fol. 409. Rosenthal. alios citans tom. 1. cap. 2. conclus. 9. sub num. 3. Mantica d. lib. 23. tit. 38. num. 54. Marta conf. 6. num. 30. & conf. 14. num. 1.* ubi quod in persona *D. Artusii* fit novum, quantumvis per prius ex sui natura fuisset antiquum.

Hinc idem *Bald. in cap. 1. si de feudo defuncti fuerit controvers. inter Dominum & vassallum*, quem omnes præcitati *DD.* sequuntur, dixit notabiliter, 26 quod si feudum fuerit possessum per mille annos ab una linea descendenti, respectu ipsorum dicitur antiquum, cum autem sit transicus ad aliam lineam collateralem, dicitur novum.

Hinc etiam falsum apparet assumptum adversariorum contententium, hoc feudum dici antiquum, quia licet aliàs fuisset novum ob transitum ad aliam lineam, cum tamen frater admittatur vigore gratiæ, dicitur comprehensus in investitura, & sic cesset ratio, ob quam dicitur feudum novum ob transitum ad aliam lineam collateralem; siquidem idè dicitur novum, cum transit ad aliam lineam, quia ille alterius lineæ collateralis non descendit à primo acquirente, quod est requisitum necessarium, ut feudum dicatur antiquum, vel paternum, ut omnes *DD.* præcitati pro indubitato

tato admittunt. Unde si fuerit descendens à primo acquirente, licet deinde transeat ad lineam collateralem, tunc dicitur antiquum, prout in casu relato in dicta Pragm. 6. de feud. & per Thomam de Marinis dicto tit. 12. de feud. fraterno, num. 17. ubi expressè tradit, patrum succedentem nepoti hoc casu dici descendentem à primo acquirente, & proinde dici feudum antiquum respectu dicti patrum.

Nec etiam obstat quod adversarii ex eodem Rosenthal. cap. 2. quæst. 12. desumere prætendunt, videlicet feudo concessio pro acquirente, & ut ipso sine hæredibus mortuo pertineat ad collaterales, quod si decefferit primus acquiritor relicto fratre, dicatur antiquum respectu dicti fratris succedentis, etenim Rosenthal. loquitur, ubi expressè fuerit dictum in investitura, quod perveniat ad fratrem, quo casu dicitur dictum feudum quæsitum ex contractu primi acquirentis in beneficium fratris, & collateralium, idè non potest disponere talis frater in præjudicium aliorum collateralium, & ejus filiorum, quorum consensus omnino requiritur, ut expressè docet idem Rosenthal. loc. cit. At in casu nostro est tantummodo concessum libero arbitrio fratris instituendi fratrem in feudo novo, non obstante quod adsit filia femina, & ubi non existit filia, seu descendens, potest succedere frater in feudo novo ex gratia supra citatis; Unde non dicitur feudum pertinere ad collaterales ex pacto, vel contractu primi acquirentis adeò quod non possint de ea disponi absque consensu vocatorum.

SUMMARIUM.

- 1 Patrus succedit nepoti in feudo antiquo vigore Constitutionis ut de successione. Contrarium est verius, quia Constitutio prædicta enumerat personas, & non gradus, sicque judicatum probatur num. 6. 8. & 9.
- 2 Patrus succedit nepoti in feudo novo ex gratia de anno 1507. contrarium est verius, quia gratia prædicta loquitur de feudis antiquis, ut num. 10. 11. 12. 13. 14. & 15.
- 3 Amita succedit nepoti in feudo in omni casu, in quo succedit patruus vigore gratia de anno 1536.
- 4 Feudum, quod disponitur in masculum remotiorem exclusâ femina, remanet antiquam virtute gratia de anno 1605. sed contrarium probatur n. 28. & seq.
- 5 Feudum novum ob mortem fratris acquirentis, dicitur antiquum in personam fratris succedentis, contrarium verius probatur num. 22. & seq.
- 16 Intellectus ad Gratiam concessam de anno 1507. super successione feudorum, & num. 17. & 18.
- 19 Successio in feudis novis est extensa ex gratia de anno 1586. in beneficia fratrum, sororum, & eorum filiorum tantum.
- 20 Gratia de anno 1586. enumerat personas, & non gradus circa successione in feudo novo, & proinde non extenditur ad amitam, vel patruam.
- 21 Domini Regentis de Ponte locus lectura 12. n. 30. de successione feudi expenditur.
- 22 Rosenthal. par. 1. cap. 2. concl. 12. de feudis traditio rejicitur, & num. 24.
- 23 Feudum licet antiquum, si transit ad lineam collateralem, dicitur novum.
- 25 Succedens in feudo ex gratia, vel ex pacto, tale feudum dicitur novum, & num. 26. & 27.
- 28 Gratia de anno 1605. circa successione feudorum

declaratur, & num. 29.

- 30 Rex potest feudum novum concedere jure antiqui.
- 31 Clausula opposita in concessione feudi, tanquam feudum antiquum, præsupponit, quod per prius fuerit antiquum.
- 32 Feudum quâvis sit antiquum, dicitur novum in persona primi acquiritoris.
- 33 Concessio feudi novi jure antiqui retinet naturam feudi antiqui, dummodo adsint verba illa, jure feudi antiqui, & expressa Regis voluntas, & num. 34.
- 35 Concessio feudi tanquam feudi antiqui differt ab ea, quæ sit jure feudi antiqui.
- 36 Concessio ubi est dubia, est consulenda sua Mæstas circa illius interpretationem.
- 37 Feudum debet manere sub sequestro apud Fiscum in possessorio, ubi jura agnati successoris sunt dubia, vel intricata, cui erint salva in petitorio, siquæ aliàs decisum probatur num. 38.

ARGUMENTUM.

Patrum, nec amitam succedere nepoti in feudo novo, fundatur tam attenta gratia de anno 1507. & 1536. quàm de anno 1586. Et quando feudum dicitur novum licet concedatur tanquam antiquum, & nonnulla ad intellectum gratia de anno 1605. circa successione feudorum, & Cap. ex præsumptose enunciantur.

RESPONS. IV.

IN defensione causarum prior, promptiorque ad scribendum sua sibi diligentia obest, nam primum arma, munimenta que sua ostendit adversario, post tempus dat ad declinandos ictus, munitionesque infirmandas; Demum onus sibi injungit refellendi rationes explicandi leges, authores rejiciendi, quibus se, causamque suam tueri adversarius, quæ & longiusculum tempus, & studium requirunt exquisitis, id & si omnibus universè mihi præcipuè homini occupatissimo nocuisse semper, maximè verd in hac causa, non est cur pluribus ostendam, ergo adversarius diligenter meis incubrationibus perlectis, meorum rationum vim impugnare conatur variis mediis.

Primo contendit, patrum succedere nepoti in feudo antiquo vigore Const. ut de successione, quam præsupponit enumerare gradus, non autem personas, autoritate Andr. ibidem, in ver. idem Jus, & in cap. 1. Imper. Lorbar. Loffr. in d. cap. 1. col. 2. cum seqq. & D. R. g. Rovit. in pragm. 6. nu. 1. de feud. & proinde lubdit ex gratia concessa in anno 1507. in dict. pragm. 6. de feud. patrum fuisse admissum in feudis novis, ex quo in antiquis erat admissum per d. Const. Ut de successione, idque autoritate Loffr. & D. Rovit. in locis proximè citatis, unde stante alia gratia de anno 1536. Imperatoris Caroli V. in pragm. 12. de feud. per quam fuit admittita amita in omni casu, in quo patruus comprehenderetur, cessat omnis difficultas promittita in feudo novo, prout verè est istud, de quo agitur.

Secundo, quatenus gratia prædicta non loqueretur de feudo novo, prætendit, hoc feudum non esse novum, sed antiquum tum vigore gratia de anno 1605. in pragm. 31. de feud. ubi petitur facultas disponendi in beneficium masculorum, exclusâ feminis, & quod hujusmodi feuda remaneant uti

an:

antiqua, & hæreditaria & subsequitur gratia, *Placet quodad feuda hæreditaria*, tum etiam quia licet feudum dicatur novum in persona acquirentis, tamen in collateralis persona semper antiquum dicitur, cum in acquisitione facta per primum fratrem, non est dubium, feudum esse novum, sed post ejus mortem successione secundi fratris est effectum antiquum, ex *Rosent. pars. 1. c. 2. conclus. 12. num. 1. & 2. de feud.*

Quæ quidem licet ex prædictis nostris scriptis remaneant prævisa, atque resoluta; iterum tamen nihil Juribus Regii Fisci obesse, demonstrabimus.

- 6 Non obstat igitur primum, quoniam verior fuerat opinio *glos. Marini de Caram. in d. Const. ut de successione. in ver. habeant*, ubi dicit, non comprehendit patrum, quia *Constitutio* prædicta enumerat personas, & non gradus, sicque judicatum refert per Judices M. C. quam opinionem latissime tuetur *Affl. contrariis satisfaciendo in d. c. 1. Imper. Lotbar. à num. 2. cum seqq.* ubi sub *num. 25.* dicit, quod opinio contra *Andream* servatur in Regno, & refert plures decisiones; Et in puncto in amita, quod non succedat in feudis antiquis vigore *dict. Const.* fundat, ac decisum refert per *D. Regem Bartholomeus de Capua in d. Const. Ut de successione. ib.* relatus à *D. Consiliar. de Bottis ibid.* sub *verb. non succedunt*, sic etiam secundum opinionem *glos.* fuisse judicatum tradunt *Ant. de Alex. & Luc. de Pen. relati per Minad. dec. 37. sub num. 5. vers. circa secundum*, ubi etiam dicit, opinionem *glosæ* esse in Regno magis probatam, licet ipse dicat, opinionem *Andr.* veriore, & quod secundum opinionem *glo.* fuerat judicatum, ac optimè comprobatur meritissimus, ac insignis *D. Reg. Rovit. dict. prag. 1. num. 9. de feudis.*

Insuper dato milles, quo opinio *Andr.* fuisset verior, sufficit nobis probasse, quæ opinio *glos.* fuerat recepta in Regno, vel quod erat dubia, & proinde fuit impetrata dicta gratia in anno 1507. pro inclusione patris à Rege Catholico, confirmata per Cæsaream Majestatem in anno 1532. ut in *pragm. 6. de feud.* & in supplicatione ad sunt illa verba, *non obstante qualsivoglia interpretatione, & consuetudine usata sin al presente in favor del Regio Fisco*, quæ quidem verba clarissimè ostendunt, quod opinio *glos.* contra *Ifern.* vigeat in hoc Regno, prout advertit *D. Reg. Rovit.* alias allegatus in dicta *pragm. 1. nu. 8. de feudis.*

Nec obstat *Loffr.* responsio, quod verba prædicta non sunt posita ad excludendum opinionem *glos.* & rerum judicatarum auctoritatem; sed dispositionem *cap. ex præsumptuose*, per quam Fiscus mortuo vasallo capiebat possessionem, & quod proinde gratia prædicta fuit petita, & concessa in feudis novis, alias si loqueretur in feudis antiquis, nihil operaretur, dum erat inclusus patruus vigore *d. Constit.*

Si quidem id, quod ponderat *Loffr.* est contra expressa verba dicti *cap.* quæ, rogo, legantur, quia apertissimè constat, fuisse posita illa verba ad excludendam auctoritatem rerum judicatarum contra opinionem *Andr.* in beneficium Fisci, & sic non fuit inutilis gratia; ex quo fuerunt sublatae difficultates, quæ vigeant contra opinionem *Ifern.* pro exclusione patris.

Et quod gratia prædicta concessa in anno 1507. & confirmata in anno 1532. in *d. prag. 6.* loqua-

tur in feudis antiquis, & quod fuit concessa ad tollendum difficultates, expressè tradiderunt iidem *Ifern.* opinionis sectatores *Affl. in d. cap. 1. Imper. Lotbar. num. 25. in fin.* ibi: *adverse, quod Rex Ferdinandus, qui dicitur Catholicus status in Parlamento Neapoli celebrato, quod in feudo antiquo patruus succedat nepoti, si patruus sit de descendens primus acquirentis feudum, & idem Affl. in d. Constit. Ut de successione. num. 42. in fi. Thom. de Mar. tit. 2. de feo. ex pacto antiquo, n. 29. & tit. 11. nu. 58. Ann. in cap. 1. num. 72. de vassall. decrep. stat. D. Conf. de Bottis in addit. ad d. Const. Ut de success. D. Reg. de Pont. lect. 12. num. 15. de success. feud. D. Reg. Rovit. in d. prag. 11. num. 8. & seqq. de feud. Marta de success. par. 3. q. 3. art. 3. num. 1. D. Reg. Lannar. in repetit. cap. 1. de success. feud. num. 9. propè fin. vers. 4. fuit tempus, fol. 193.*

Hoc etiam indubitanter convincitur ex gratiis subsequenter, nam quando fuit petita gratia pro inclusione amite in *pragm. 12. de feud.* in precibus fit expressè mentio, id, quod erat dispositum in patruo fuisse respectu feudorum antiquorum, & sic etiam petitur inclusio amite, & aliorum usque ad quartum gradum in feudis antiquis, nulla facta mentione de feudis novis.

Sic etiam colligitur ex alia *pragm. 18. de feud.* ubi enunciantur omnes gratiæ præcedentes, & semper loquitur de feudis antiquis, deinde dum loquitur de feudis novis, petitur gratia inclusionis fratrum, & sororum tantum, & deinde per aliam gratiam redactam in *pragm. 24. de feud.* fuit extensum ad nepotes, unde si ex gratia Regis Catholici fuissent comprehensi patruus, & amita in feudo novo, qui erant in tertio gradu, minimè opus fuisset obtinere aliam gratiam respectu fratris, & sororis, qui sunt in subtiliori gradu.

Ex quibus etiam constat, non esse aliquid momenti ponderationem adversarii verborum in gratia de anno 1507. in *d. pragmat. 6. de feud.* ibi: *à qualsivoglia feudo etiam nuovo*, & ibi: *cujuscunque generis*, ex quibus, & ex gratia simpliciter concessa per verbum *placet*, præcendit, gratiam fuisse petitam, & concessam etiam pro feudis novis.

Etenim verba illa, *à qualsivoglia feudo etiam nuovo*, non ponuntur, ut concedatur gratia, quod patruus succedat in feudo novo, sed exemplificando dixit petens gratiam, quod si quis moritur habens feudum etiam novum, & investitura loquitur pro se, hæredibus, & descendens ex corpore, succedit primogenitus, deinde si moritur dictus filius primogenitus relicto filio, qui deinde moritur absque filiis, petitur gratia, quod succedat patruus ultimi decedentis, qui patruus est filius secundogenitus primus, qui acquisivit feudum, & conceditur, quod succedat, ex qua gratia plura resultant. Primò, quod dictum feudum respectu dicti patris dicitur antiquum, cum ipse descendat à primo acquirente, & sic gratia expressè conceditur in feudo antiquo. Secundò, quod gratia prædicta non fuit frustratoria, ex quo patruus non poterat succedere in dicto feudo antiquo vigore *Const. Regni*, tum quia in ea enumerantur personæ, & non gradus, secundum opinionem *Glos.* supracitatam, quæ servabatur in beneficium Reg. Fisci, ut supra fundavimus, tum etiam quia dum investitura loquebatur *pro se*, & *hæredibus ex corpore*, videbatur ex defectu successoris

cessoris legitimi feudum ad Dominum reverti debere, ex quo patruus non erat de descendens ex corpore ultimi decedentis, & proinde fuit statutum contrarium per dicta Capitula, quod admittatur patruus, & amita uti hæredes ex corpore primi acquirentis in dicto feudo antiquo, prout declarat *Thomas de Marinis* aliàs per nos citatus tit. 12. de feud. patern. num. 17. & sic undique liquet, gratiam prædictam de anno 1507. & 1556. non loqui de successione in feudo novo, sed tantum in antiquo.

Et respectu successione in feudis novis adest tantum gratia concessa per *Invidis. Regem Philippum II.* in anno 1586. in beneficium fratrum, fororum, & eorum filiorum tantum, ut in *pragmatic. 19. & 24. de feud.* quæ gratia cum enumeret personas, & non gradus, non extenditur ad amitam, vel patrum, ut bene ponderant *D. Præf. Mormil. in Const. In aliquibus, num. 3.* modernus *Montan. in d. §. præterea ducatus num. 87. in fin.* & idem *D. Reg. Rovit. in d. pragmat. 11. num. 9. vers. Reges enim, de feud.*

Nec autoritas *D. Reg. de Ponte d. lect. 12. n. 30.* huic receptissimæ conclusioni obstat, tum quia potest casum in feudo antiquo, ut *ibid. num. 25.* tum etiam quia si loqueretur in feudo novo, esset parvifacienda ejus opinio, sicuti contra expressa verba dictæ gratiæ de anno 1586. quæ non enumerat gradus, sed tantum personas, & si *D. de Ponte* loqueretur de aliis gratiis de anno 1507. & 1532. esset contra prædictas veras, & receptas interpretationes à Sapientibus hujus Regni, nec tandem suam profert sententiam.

Videns adversarius, in prædictis nullam adesse probabilem dubietatem, confugit ad ultimum refugium, contendens, feudum, de quo agitur, esse antiquum, rationibus supra citatis.

At nos contrarium fundavimus in prioribus scriptis, & nunc iterum illa repetenda, contraria refellemus.

Non obstat in primis doctrina *Rosental.* toties ab adversario exaggerata, tum quia sine lege loquitur, & contra communem traditionem *DD.* qui scripserunt, quod licet feudum sit antiquum quodvisque possidetur à linea descendenti, si tamen transit ad lineam collateralem dicitur novum, sicuti senserunt infra scripti per nos relati in primis allegationibus, *Bald. in cap. 1. §. hoc quoque, num. 2.* & ibidem *Præposit. & Afflic. n. 2. de success. feud. Aret. cons. 164. in princ. Peregr. cons. 21. num. 10. & 11. lib. 2. Intrig. q. 2. 3. cent. 1. sub n. 9. Thom. de Marin. tit. 3. num. 4. Frecc. de subfeud. form. 3. num. 14. fol. 409. Marta cons. 6. num. 30. & latissime comprobet idem *Rosental. d. par. 1. cap. 1. concl. 9. num. 3. & in Glos. lit. C. & idem Marta par. 3. quest. 3. art. 2. num. 35. in summa success. legalis.**

Tum etiam quia doctrina *Rosental. dict. conclus. 11.* posset forsan substineri, ubi ex conventionione, & pacto expresso acquirentis quæsitum fuisset feudum in beneficium collateralium, quia tunc dicitur successor transversalis capere ex dicta conventionione, & contractu, & proinde non potest in præjudicium vocatorum disponere, sed in casu nostro si attendamus gratiam de anno 1586. per quam fuit admissus frater ad successionem in feudo novo, ex qua præterit adversarius, fuisse fratrem inclusum in investitura, & dicimus, quod adhuc remanet tale feudum in personam vo-

catorum uti novum, ut docet *Frecc. d. lib. 3. de subfeud. form. 3. num. 15. fol. 409.* & tradunt omnes supracitati *DD.* qui præsupponunt, fratrem succedere fratri, & tamen feudum dicitur novum in ejus personam, etenim gratia illa, quæ admittit fratrem in feudo novo, facit, ut frater veniat virtute dictæ gratiæ, & proinde dicitur feudum novum, ut post *Bald. & alios fundat Afflic. de eis. 248. præsertim sub num. 6. & 7. Mars. de success. par. 3. quest. 3. art. 2. num. 16.* unde licet non possit tali casu alienari in præjudicium agnatorum, ut dicit *Rosental.* ab adversario ponderatus dicta conclus. 11. tamen remanet novum, *Rosental. dicto cap. 2. conclus. 15. num. 2.* & alii proximè citati.

Si verò attendimus gratiam de anno 1605. & ex ea non potest dici comprehensus frater, ut fatetur idem adversarius, quia est in arbitrio fratris acquirentis disponendi in masculum transversalem, vel in descendentem feminam, unde tunc venit ex nova tantum dispositione feudatarii.

Nec tandem aliquid momenti est dicta gratia de anno 1605. ex illis verbis petitionis, *Con dictiavare, che per tal disposizione li feudi restino come feudi antichi, & hereditarii,* & deinde subsequitur decretatio, *Placet quod feuda hereditaria,* ex quibus contendit pars adversa, quod licet fuisset novum in persona fratris disponentis, remanet antiquum virtute dictæ gratiæ, potest enim Rex novum feudum concedere jure antiqui, ut latè idem *Rosental. cap. 1. conclus. 13.*

Siquidem hæc præsentio haberet aliquem colorem, si feudum hoc fuisset per prius antiquum in personam *D. Artusi*, quo casu interpretanda sunt verba illa, *restino come feudi antichi,* quia præsupponunt, quod feuda prædicta per prius fuissent antiqua; illa enim clausula, *tanquam feuda antiqua,* hoc operatur, ut patet ex *Alexan. cons. 10. sub num. 5 & 6. lib. 3.* at hoc feudum fuisse novum in personam *Don Artusi*, nulli dubium, prout adversarius concedit, & post *Bald. Alexan. Paris. Cephal. Affl. & alios constat ex Marta cons. 14. num. 1.* per nos citato in primis allegationibus, & nunquam transivit ad descendentes *D. Artusi*, ut dici potuisset antiquum, vel paternum.

Præterea, licet maxima sit controversia inter *DD.* an concessio feudo novo jure antiqui, tale feudum retineat naturam feudi novi, vel antiqui, ut per *Gabriel. commun. conclus. tit. de feudis, conclus. 1. & Intrigliol. centur. 1. quest. 24.* & admissa pro nunc opinione, quod retineat naturam feudi antiqui, tamen restringitur in casu nostro, ubi non adsunt illa verba, *Jure feudi antiqui,* nec expressa Regis voluntas, utrumque enim requiritur, ad hoc ut tale feudum sortiatur naturam feudi antiqui, adeò quod si non adsunt verba prædicta in principali concessione, sed sunt in exequutivis, nihil operantur, ut pulchrè *Schraderus de feud. par. 2. cap. 3. num. 68. & seq. Rosental. dict. cap. 2. conclus. 15. num. 4.* sicuti etiam valdè differt. si dicatur tanquam feudum antiquum, prout in casu nostro, an jure feudi antiqui, ut per *Alex. d. cons. 10. & Capyc. in invest. ver. Ita quod in omnibus, & per omnia, circa medium, vers. & adde, fol. 133.*

Ex quibus, vel justitia Regii Fiscii ad exclusionem amitæ est notoria, prout sic pronunciaturos præ:

- præstantissimos Judices speramus, & res est sopita,
 36 aut verò, ut pars contendit, est dubia, & hoc casu vel est consulenda Sua Majestas circa interpretationem dictarum gratiarum, dum agitur de decisione articuli tam præjudicialis Regio Fisco, vel saltem debet dari terminus in petitorio, & interim remanere Terra prædicta sequestrata penes Fiscum, ex quo nedum Adversaria non est descendens, claro, & aperto jure vocata, quo casu cessaret dispositio cap. ex præsumptio, sed ejus jura sunt intricata, dubia, ac confusa; Et proinde firmum remanere debet sequestrium in possessorio, & erint salva eidem jura prædicta in petitorio compilato processu, ut pulchre declarat D. Consil. Georg. in repet. feudilib. c. 52. num. 30. & seqq. ubi id comprobatur autoritate rerum judicatarum per S. C. & nos latius comprobavimus in respons. de alien. & success. offic. & regal. pro Fisco Regio contra D. Didacum de Bernaudo à num. 404. cum seqq. ubi num. 417. decisionem Regentis Reverte-
 38 rii 56. tom. 4. ponderavimus in causa Jacobi Moccia, ubi superexistentia fratris carnalis ultimi decedentis, non potuit impedire possessionem in beneficium Fisci officii Magistri Portulani hujus fidelissimæ Civitatis, qui frater fuit coactus proponere ejus jura in petitorio, & hæc pro temporis, & maxima negotiorum mole, angustia presus addidisse sufficiat. Cætera suppleant, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 Ratio cur Auctor non semel tantum, atque iterum, sed etiam tertio justitiam causa pro Fisco, jurium allegationibus munire studuerit.
- 2 Jurium allegationes pro casuarum defensione ita sunt ab initio formandæ, ut omnis res ab initio completatur, & vix contradicendi locus adversario concedatur.
- 3 Articuli novitas, & gravitas circa successionem patris, & amita in feudis Regni, tanta est, ut Rex ipse consulendus sit.
- 4 Conf. de Bottis laudes, & doctrina defensio à moribus doctiss. Advocati, qui partes amita contra Fiscum tuebatur, & num. 23.
- 5 Gratia quatuor, quibus ab Invictis, Regni Regibus ad preces Baronum extenderunt feudorum successionem explicantur.
- 6 Gratia Sereniss. Regis Catholici de anno 1507. admittentis patrum nullatenus comprehendit feuda nova, sed antiqua tantum, & num. 16.
- 7 Patris non succedebat in feudo antiquo de jure Constit. Regni, ex magis recepta opinione cum Glos. Marini contra Itern.
- 8 Constitutio prædicta enumerat personas, & non gradus, ex magis recepta sententia, num. 32. & ita pluries judicatum per Sereniss. Reges, & eorum Tribunalia, etiam si verior esset opinio contraria, n. 9. idque fatentur etiam Itern. & Loffred. contraria opinionis assertores, n. 11.
- 9 Bartholom. de Capua testimonio Consiliar. de Bottis docuit in puncto, quod amita non succederet in feudo antiquo de jure Constit. quem sequuntur Lucas de Penna Anton. de Alexand. Minad. & alii relati num. 12. & latius num. 14.
- 10 Verba gratiæ anni 1507. ponderantur ad confirmationem opinionis negativæ, Glos. Marini pro Fisco contra Itern. & num. 20. & alia verba in posterioribus gratiis, num. 19.
- 15 Apostilla manuscripta ad Itern. in uno ex Codicibus penes Auctorem optimè opinionem negativam pro Fisco ad exclusionem patris confirmat, & referuntur diversi casus in facto.
- 17 Opinio unius solius Doctoris non est tanti faciendæ, ut à communi contraria in judicando recedat posse.
- 18 Ignarus est qui contra communem judicat.
- 21 Additio, sive Apostilla, quam sub nomine Bartholomæi de Capua inscripsit Consil. de Bottis pro opinione Fisco favente an possit illi magno viro tribui, nec ne.
- 22 Bartholomæus de Capua, & Andreas Iterniensis, quo tempore floruerint, & fato cesserint, num. 24. 25. & 26. ex vita Itern. per Lipar. collecta, & quando Commentaria super feudis, & Constit. Regni scripserit, num. 26. 27. & 28. & à quo Itern. creatus fuerit Rexius Consiliarius, num. 29.
- 30 Additio, sive Apostilla altera Petri de Monteforte sulsæ per adversarium tribuitur Bartholomæo de Capua.
- 31 Itern. interdum citatur per Barthol. de Capua, quidquid adversarius sulsæ sibi perjuaserit, numquam Bartholomæum citasse, nec citare potuisse Itern.
- 33 Feudum, quod est novum in persona acquirentis in collateralibus dicitur antiquum secundum Rosental. opinionem.
- 34 Feudum quousque transit ad descendentes est antiquum, cum verò transit ad collaterales, dicitur novum, ex vulgata Bald. sententia, qua contradictores non habet, num. 35.
- 36 Collateralis, in cujus beneficium expresso pacto, & conventionione comparatum est feudum, ex dicta conventionione, & contractu id capere dicitur, ideoque de eo non potest in præjudicium vocatorum collateralium disponi, eoque casu feudum dicitur novum, non antiquum, num. 37.
- 38 Feudum potest esse novum, & antiquum per diversas lineas.
- 39 Succedens in feudo ex formula, & ex pacto, nam ex successione capis feudum; sed ex contractu, & dicitur novum, & refertur decisum, n. 40.
- 41 Feudum relicta in testamento, prævia directi Domini dispensatione, vigore institutionis ab instituto acquiritur, non ex investitura, ideoque novum.
- 42 Verba apposita in precibus gratiæ Philippi III. anni 1605. restituntur come feudi antichi, præsupponunt, feuda tempore dispositionis esse ejus nature; & ideo veritatem non immutant, & num. 46. addit ut non succedant ii, qui alios nisi feudum esset antiquum non succederent, n. 43. ex communi opinione, num. 44.
- 45 Doctor in tribus locis aliquod sustinens, id sequi dicitur, quamvis alibi contrarium asserat.
- 47 Principis mens cum dubia est, voluerit ne ex novo antiquum formare feudum, novum remanet; expressa enim Principis voluntas requiritur; num. 48.
- 49 Verba concessionis non sufficiunt in executivis adesse.
- 50 Opinio Doctorum contrariam sectantium opinionem procedit, ubi concessum est feudum illis verbis: in feudum, vel jure feudi antiqui, non autem quando cum verbis notam improprietas habentibus.

- 51 *Ditio* tanquam, regulariter denotat improprieta-
tem, & num.52.
- 52 Petrus de Gregor. qui tantam pro contraria opi-
nionem residere videtur, ab hac opinione, si recte
ponderetur, non recedit.
- 54 Concessio facta de feudo novo jure antiqui, ut
transversales succedant secundum pluriam, eo-
rumque supremorum DD. sententiam, non ope-
ratur, & sic decisum, num.55.

ARGUMENTUM.

Gratias circa extensionem successionis ad feuda per
Invictissimos Regni Reges concessæ ultra perso-
nas in Regni Constitutione comprehensas expli-
cantur, & utrum in ipsis sint enumeratæ, & fa-
cta extensio ad personas dumtaxat, vel etiam ad
gradus. Patruus ex dispositione dictæ Constitu-
tionis, utrum fuerit admittus in feudo antiquo,
& quid gratiæ in hoc de novo induxerint, etiam
quodam amita in feudo antiquo, vel novo, in quo
ex temporis supputatione defenditur *Apostilla*,
quam recte sub nomine magni *Bartholomæi de Ca-
pua* inscripsit per dōctus *Consiliar. de Bottis*. Feu-
dum idem potest esse antiquum, vel novum re-
spectu diversorum ex succedentibus per diversas
lineas, ita ut unus admittatur, alter verò exclu-
datur, & inibi exempla. De clausula investitu-
ræ jure antiqui feudi, & alia novo methodo ex-
plicata.

RESPONS. V.

QUæ mihi rationes, utin hanc arenam, hoc
est in hujus causæ defensionem, non se-
mel tantum, atque iterum, sed etiam
tertiò descenderem, persuaserint, ac pe-
nè invicem coegerint, eas mei muneris ef-
se existimavi prolationis loco quàm paucissimis in-
dicare; Etenim & si illud solemne, ratumque sem-
per fuerit ad prolixitatis maximè fastidium arcen-
dum, in rem omnem initio complecti, ut vix
quantum in me fuerit repugnandi locum adver-
sario concederem; duo tamen hodie sunt, quæ me
in hujus causæ tractatione de meo more, atque
instituto deflexerunt. Alterum rei gravitas, at-
que argumenti, de quo disceptandum est, novi-
tas, atque insolentia, quæ tanta est, ut dignissi-
ma fortasse æquis rerum æstimatoribus videri pos-
sit, de qua Regia ipsa Majestas, cujus tanti inte-
rest consulatur; Alterum præclarissimi Viri, de
qua tota juris peritorum Republica optimè meriti
justissima defensio. Is est *Dominus Consiliar. de Bot-
tis*, quem velut in temporum supputatione, ve-
raque chronologia lapsum adversarius falsò arguit.
Nam quod is ad *Isernia* marginem dōctissimi Viri
Bartholomæi de Capua scholium addiderit, quo
Regii Fiscii jura validissimè confirmantur, tan-
quam spurium illud, ac nothum, eo tantum ar-
gumento arguere non dubitavit, quod is, quem
modo dixi *Bartholomæus*, *Isernia* suppar, aut æ-
qualis non fuerit. Hæ sunt novæ hujus scriptio-
nis meæ potissimæ causæ, de quibus lectorem mo-
nitum initio volui: Hinc ad rem ipsam aggredia-
mur.

Ad colorandam vanam prætensionem super feu-
do *Massara* pro parte *D. Celidonæ Pappacodæ*,
quatuor gratiæ generales concessæ huic Fidelissimæ
Civitati, & Regno per Serenissimos Reges ponde-
ratæ fuerunt.

5 Prima Regis Catholici de anno 1507. quæ est
in *Prag.6. de feudis*, per quam admittus sui se
patruum in feudis novis, præterit, sub præce-
ptu, quod in feudis antiquis fuerat admittus per
Constit. Regni, Vi de successioneibus, aliàs inutilis
fuisse gratia prædicta, undè stante alia gratia, quæ
est secunda à parte ponderata *Invictiss. Caroli V.*
de anno 1536. in *Pragm. 12. de feudis*, per quam
admittitur amita in omni casu, in quo patruus ad-
mittitur, conducit proinde, amitam succedere in
feudo novo, vigore dictarum duarum gratiarum,
idque etiam autoritate *Loffredi*, & *Dominici Re-
gentis Roviti* in *pragm.6. de feudis*.

6 Nos verò, gratiam prædictam de anno 1507.
Regis Catholici nullatenus loqui de feudo novo,
sed antiquo, aliàs fundavimus, & nunc iterum
in eadem sententia velut verissimè residemus.

Siquidem antè gratiam prædictam maxima erat
7 contentio inter Sapientes Regni, num Patruus suc-
cederet in feudo antiquo ex dispositione dictæ *Con-
stit. Vi de successioneibus*, & licet *Andr. de Isern.*
ibidem in *verb. idem jus*, tenuerit opinionem affir-
mativam, ex eo, quod *Constit.* prædicta enunciaret
gradus, & non personas dumtaxat, tamen altera
opinio negativa *Glof. Marini de Caramanico* ibi-
dem in *verbo habeant*, fuerat magis recepta, &
sic facta interpretatio in beneficium Fiscii, ad exclu-
sionem patruum, ea ratione, quia enumerantur per-
sonæ tantum, & non gradus in dicta *Constitutione*,
sicque fuerat pluries judicatum nedum per Judices
M.C. ut testatur *Glof. prædicta*, sed per Serenissi-
mos Reges, & eorum Tribunalia, prout refert
Affl. in cap. 1. Imper. Lothar. sub n. 25. quicquid in
contrarium ibidem *Loffredus* contra *Affl. Et* ten-
tare per plures columnas nixus sit, siquidem nos

9 non contendimus, num sit verior in puncto juris
opinio *Andree*, vel *Glof. Marini de Caramanico*,
sed dicimus, opinionem *Glof.* contra *Andream*
fuisse receptam, & in hoc nedum habemus *Affl.*
10 testimonium, verum etiam *Bartholomæi de Ca-
pua* relati à Domino *Consiliario de Bottis* in *addis.*
in *verb. non succedunt*, in dicta *Constitutione Vi*
de successioneibus, qui loquitur expressè in amita,
sic etiam & *Luca de Penna*, *Antonii de Alex. ac*
Misadoi, qui illos refert, & sequitur *decis. 37.*
sub *num. 5. vers. circa secundum*, quod nec idem
Loffred. negare potuit, dum dicit, quod illi Re-
ges quadam dexteritate sinebant patruum succede-
re, & colligitur expressè ex eodem *Isern.* in *dict.*
cap. 1. num. 2. Imperator Lotharius, ibi: *dicitur au-*
11 *tem facta interpretatio, ut patruus non succedat*
in Regno Sicilia in feudo antiquo, unde idem *Iser-*
fatetur, factam esse interpretationem contra pa-
truum, secundum opinionem *Glof. Marini de Ca-*
ramanico.

12 Et sic habemus autoritatem ejusdem *Iser. Bar-*
th. de Capua, Luca de Penna, Affl. Ant. de Alex. Mi-
sadoi, & *Consiliarii de Bottis*, qui testantur, se-
cundum opinionem *Glof.* fuisse pluries judicatum,
quorum autoritas num prævaleat autoritati so-
lius *Loffredi*, ejusdemmet adversarij sit judicium,
13 ex quibus liquet, verba illa appositæ in supputa-
tione dictæ gratiæ de anno 1507. in *dict. pragmat. 6.*
de feudis, *Non obstante qualsivoglia interpretatio-*
ne, & consuetudine usata fin'al presente in favor del
Fisco, clarissimè demonstrare, gratiam fuisse pe-
titam, & concessam pro feudis antiquis, in qui-
bus non succedebat patruus secundum interpreta-

tionem *Marini de Caramanico*, & aliorum in Regno, tunc receptam in beneficium Regii Fisci, prout in individuo verba prædicta ad hunc finem fuisse posita, & gratiam fuisse concessam in feudo antiquo, tradiderunt infrascripti alias à nobis citati.

Affl. dict. cap. 1. num. 25. in fin. ibi, & adverte, quod Rex Ferdinandus, qui dicitur Catholicus, statuit in parlamento Neap. celebrato, quod in feudo antiquo patruus succedat nepoti, si patruus sit de descendentiis acquirentis feudum, & sic ista quæstio hodie non habet dubium, idem Affl. in dict. Const. Ut de successione, num. 42. in fine, Thom. de Marinis tit. 2. de feudo ex pacto, antiquo, num. 29. & tit. 11. num. 58. & tit. 12. num. 17. ubi declarat, verba illa in dicta gratia de anno 1507. de qualivoglia feudo etiam novo, esse posita gratia exemplificandi casum, ut latius declaravimus in prioribus allegationibus, Jo. Vincentius de Anna in cap. 1. num. 92. de vassal. decrepit. etat. Consiliarius de Bottis in dict. addit. in dict. Constitutione, Dominus Regens Lanarius in repetit. cap. 1. de success. feud. n. 9. prope finem, vers. quartam fuit tempus car. mihi 193. Dominus Regens de Ponte de success. feud. lect. 12. num. 25. Dominus Regens Rovitus in dict. pragmat. 11. num. 8. de feudis, Marta de success. part. 3. quæst. 3. art. 3. num. 1. & nunc addimus. Dominum Regentem Reverterium in aurea decis. 53. lib. 2. incip. In R. C. nunc dubitatur, ubi id optime aperit, & Apostillam ad Iser. quam habeo ad pennam unius doctissimi viri in vno ex meis antiquis Codicibus, ubi in dict. cap. 1. Imper. Lotbar. ita scribitur: plena disputatio, an patruus succedat nepoti in feudo, quod suis communis parentis, fuit de facto in persona uxoris Domini Caroli Carrasa, qua erat de domo Lagonissa, & mortuo ejus nepore filio fratris tempore Regis Alphonfi, non fuit admissa, immò Majestas sua vendidit feudum, de quarum successione tractabatur Comiti Montisberculis, qui erat de progenie postea verò in guerra Regis Ferdinandi cum Duce Joanne de Aragonia, cum idem Comes esset rebellis, Rex Ferdinandus eadem feuda vendidit Carolo Carrasa marito illius amite, & sic res rediit ad proprios terminos, hodie tamen hoc est expeditum, ex quo fuit decisum per Regem Catholicum in publico parlamento in favorem patris, ita quod in feudis paternis, & antiquis patruus succedat nepoti, ut plenè per Affl. in Const. Ut de successione, & hæc additiq. inveniuntur in pluribus antiquis Codicibus, veluti per manus tradita.

Hinc non possumus non valdè mirari de adversario aliquo doctissimo, qui solius *Loffredi* auctoritate fretus (cum dictus *Regens Rovitus* stet pro nobis in loco proxime indicato) contra tot præstantissimos patres contrarium contendere præsumserit, cum non sit propter singularem unius Doctoris opinionem à communi in judicando recedendum; Ut in his propriè nostris terminis tradit *Jaf. conf. 1. num. 17. lib. 3.* & nimium ignarus sit qui contra communem judicat, *Angel. in l. fin. C. de pass. eo magis, quia id aperte etiam ostendunt verba apposita in precibus alterius gratiæ pro inclusione amite in d. pragmat. 12. & in alia pragmat. 18. de feudis, in quibus non ad finem, quem adversarius pretendit, sed petendo confirmationem gratiæ Regis Catholici, & illius ampliationem fit mentio de feudis antiquis.*

Et dispositum in patruo per dictam gratiam de anno 1507. fuisse respectu feudorum antiquorum ad tollendas dubitationes, rogo perpendantur verba illa in dicta pragmat. 12. ibi: *Nelli feudi antiqui, & paulò post. & dubitandosi ancora, ch'il Zio non essendo in detta Costituzione nominato, non succedesse al nepote, per concessione del Rè Catholico sù declarato, ch'il Zio succeda al nepote, & inferius: di prorogare detta successione in feudis antiquis sin' al quarto grado.*

Sic etiam perpendantur alia verba in d. pragmat. 18. in principio, ubi repetuntur omnes gratiæ præcedentes in feudis antiquis.

Ex quibus planè liquet, frustra, & inutiliter per adversarium dubitari, & per plures columnas disputari, num illa *Additio* relata per *D. Consiliarium de Bottis* sub nomine magni illius *Bartholomæi de Capua* fuerit, nec nè d. *Bartholomæi* prætextu quod *Bartholomæus* diem clauserit extremum de anno 1328. quo tempore *Andr. de Iser.* non erat cognitus, quia fuit creatus Reg. Consiliarius de anno 1343. eodemque tempore scripserit Commentaria super feudis testimonio *Lipar. in vita ejusd. Iser.* Et ex his in Supremo Collat. Consilio coram S. E. eandem *Apostillam* esse commentitiam, & apochrifam, adversarius contendere verius non est.

Siquidem nos tuentes potius auctoritatem illius probatissimi Viri *Consiliarii de Bottis*, qui hoc, ut certum, & indubium non sine solito fundamento, ut graves Authores solent, affirmat, quàm ut huic causæ inserviat, dum aliorum habemus æquè præstantissimorum Virorum auctoritatem, ultra *Bartholomæum*, quibus nec coloratam potuit adversarius dare responsionem ejusdemmet *Liparuli* auctoritate fundabimus, dictam *Apostillam* justissimè *Bartholomæo* tribui, & adversarium propriis contundi telis, & redarguentem convinci.

Dicit primò, *Bartholomæum* mortuum de anno 1328. auctoritate *Camilli Salerni* in *proem. Consuet. fol. 5. in fin.* quod concedimus, licèt illa *Additio* non sit *Camilli Salerni*, sed *Scipionis lanuaris*, quia in anno 1326. florebat *Bartholomæus* tempore Regis Roberti, ut in cap. *Regn. Alienationis actus, in fine*, & in anno prædicto 1328. fuisse defunctum, testatur etiam *Lipar. in vita ipsius Iserniæ.*

Dicit secundò *Andream* non fuisse cognitum tempore, quo vivebat *Bartholomæus*, nec librum feudalem compilasse, ex quo fuerit creatus Consiliarius in anno 1343. à Joanna Prima, & tunc scripserit *Commentaria super feudis ex Lipar. loco citato.*

Verùm quàm id sit à vera chronologia alienum mox patebit, nec possum non mirari de tanto viro, quod tam audacter hæc talia attentare ausus fuerit, non benè fortè perlecta historia vite *Iserni*. per *Liparulam* collecta, siquidem ex eodem *Liparulo* ipsius in temporum supputatione lapsus detegitur, & *Consiliar. de Bottis* justè defenditur, is etenim *Lipar. carta prima circa fin.* ait, *Andream* floruisse tempore Caroli Primi, & Secundi, & tempore mortis Caroli II. fuisse annorum 29. & car. ead. à ter. tradit, eodem tempore *Andream Jaris Commentaria* compilasse eo ordine videlicet. Primò *Commentaria ad Ritus R. C.* Secundò *in librum feudorum.* Tertio *ad Regni Constitutiones*, quod etiam testatur *Camerarius* in responso impresso post opera *Cannetii* fol. 360. cap. incipiente *Scripturæ nam.*

namque Andreas, quæ Commentaria super Constitutionibus de anno 1316. inceavit, ut docet Liparulus; Insuper fuit Consiliarius Caroli Secundi in anno 1305. ut ipsemet Andreas testatur in *Constit. Minoribus, vers. & sic nec pro alio*, ibi, idem Inchyus Rex Carolus declaravit, ubi præfens sui de anno 1305. & in aliis locis per Lipar. congestis, quod etiam firmat Balzarus in cap. 1. num. 15. de lege Corradi, & iterum idem Liparulus propè fin. loco citato, cui Carolo Secundo successit Rex Robertus, ut per Nigrum in *pralud. Capit. Regni, num. 20.* & tempore dicti Regis Roberti floruit etiam Bartholomæus de Capua, ut in *d. cap. alienationis actus, in fine*, & sic habemus expressè ex Liparulo, Iferniam compilasse Commentaria feudorum ante annum 1316. quo anno incipit Commentaria super Constitutionibus, in quibus citat Commentaria super feudis, & fuisse Consiliarium Caroli Secundi anno 1305. & Bartholomæum fuisse vita functum in anno 1328. quo tempore Ifern. compilaverat Commentaria super feudis per annos 12. ante mortem Bartholomæi, & sic potuit Bartholomæus facere Additionem prædictam ad Ifern. prout fecisse refert dictus Consiliarius de Buttis.

Ex quibus pariter convincitur, verum non esse, Ifern. fuisse creatum Consiliarium à Joanna Prima nepte Roberti in anno 1343. quod quidem Liparulus nec somniare putavit, sed id tantum dicit, Reginam Joannam in dicto anno 1343. mortuo jam Bartholomæo de Capua, Iferniam sibi affidere permisisse, ex eo, quod illum Roberto ejus avo prius affidentem prospexerat.

Dicit tertio, Barthol. de Capua in additione. separatim impressis ad Regni Constit. sub nomine d. Barthol. & aliorum opera Doct. Marcelli Boni, & propriè ad *Constit. Ut de successione, nu. 6. vers. quæro, an patrus*, contrarium annotasse ejus, ad quod citatur per Consiliarium de Buttis, & hanc contendit adversarius esse veram Additionem ipsius Bartholomæi, cui dicit esse standum.

Sed hic est error (pace tanti Viri) longè gravior priori, & velut evidens, & conspicuus priores errores convincit, quid enim mirum, quod in annorum supputatione vitæ Barth. & Ifern. erraverit, non benè legendo historiam Lipar. si additio quæ reperitur impressa sub nomine Petri de Monteforte, contendit eam tribuere Bartholomæo, legatur, quæso, in *Additione ad d. Constit. separatè impressis num. 6. vers. quæro, an patrus succedat nepoti, usque ad num. 11. in fine*, ubi expressè legitur nomen Authoris, qui est Petrus de Monteforte, & non Bartholomæus de Capua, Compiler enim illius libri, non sine ratione illum intitulavit, Aurea glasa Bartholomæi de Capua, & aliorum super Constit. & Cap. Regni, & sigillatim in quacunque Additione nomen proprii Authoris imprimi curavit, & cum in *d. Additione de patruo*, incip. n. 6. quæro, an patrus, n. 11. in fine. nomen Petri de Monteforte inscripserit, ait, ipsi, adversarius, non tribuendam esse illam Additionem: sed Bartholomæo, cujus nomen inferius post n. 24. & n. 38. reperitur diversis aliis scholiis tributum, & inscriptum, ex qua Additione liquet, Iferniam fuisse citatum per Barthol. de Capua contra id, quod adversarius falsè sibi persuasit, nunquam Bartholom. citasse Ifern.

Remanet igitur indubitatum, gratiam de anno

1507. & alteram de anno 1536. fuisse respectu feudorum antiquorum concessam, ac petitam ad tollendas difficultates, quæ oriebantur ex interpretatione facta in beneficium Fisci ad exclusionem patris circa opinionem Iferniam.

Ponderat etiam Adversarius aliam tertiam gratiam de anno 1586. Philippi Secundi in *pragm. 19. & 24. de feud.* per quam admittuntur fratres, & sorores, & eorum filii tantum in feudo novo, quam non extendi ad amitam, vel patrum, diximus, quia gratia enumerat personas, & non gradus, ut sic in puncto animadverterunt Præsidentis Mornil. in *Constit. In aliquibus, num. 3. Dominus Regens Rovitus in d. pragm. 11. num. 9. de feud. vers. Reges enim*, & modernus Montanus in *l. imperialem, §. præterea ducatus, nu. 87.* ubi etiam allegat Orov. Bambacarium ejusdem opinionis, virum quidem non levis autoritatis, si credendum est Reg. de Ponte in *tract. de potest. Præregis in pluribus locis*.

Hic adversarius replicationem applicare non potuit, nisi frivolam, videlicet, quod *Constitutio prædicta Ut de successione* enumeret gradus, & non personas, secundum opinionem Andrea, & quod sic judicandum de ista gratia.

Dicimus primò, opinionem Andrea non fuisse usum receptam, sed contrarium judicatum, & proinde fuit opus gratia à Rege Catholico in anno 1507. ut supra latè probavimus,

Præterea, dato millies, quod opinio Andrea sit verior citrà veri præjudicium, tamen non sunt pares termini d. *Constitutionis* cum dicta gratia de anno 1586. in cujus precibus expressè nominantur personæ, & non gradus, ut in dicta *pragm. 24. de feud.* & dum habemus autoritatem tot præclarissimorum Virorum, qui eam sic interpretati sunt, nec adest autoritas aliorum in contrarium, nullus remanet dubitationis locus.

Etenim *D. R. g. de Pont. d. lect. 12. num. 30.* stat pro nobis, dum ponit casum in feudo antiquo *num. 25.* & aliter non intelligendus, quia loqueretur contra expressa verba dictarum gratiarum, & receptissimas interpretationes à Sapientibus Regni factas.

Confugit tandem Adversarius ad ultimum refugium, in quo dicit residere causam, contendens, feudum, de quo agitur, esse antiquum, tum quia licet feudum dicatur novum in persona acquirentis, tamen in collateralibus dicitur antiquum, ex *Rosenthal. de feud. part. 1. cap. 3. conclus. 12. num. 1. & 2.* tum etiam vigore gratiæ ultimæ de anno 1605. Philippi Tertii in *prag. 31. de feud.* ubi petitur facultas disponendi de feudis in beneficium masculorum, exclusis feminis, & quod remaneant uti antiqua, & hæreditaria, & subsequitur gratia, *Placet quoad feuda hæreditaria*: & sic quod licet feudum fuerit novum tamen virtute dictæ gratiæ remanserit antiquum.

Diximus, & rectè, *Rosentb.* non obistere, cum loquatur contra communem, & receptam conclusionem sæpè à nobis comprobata, quod licet feudum sit antiquum, quousque possidetur à linea descendenti, si tamen transeat ad aliam lineam collateraleralem, dicitur novum, ex vulgata theoria *Bald. in cap. 1. §. hoc quoque num. 2. & ibidem Afflict. & Præpos. de successione feudorum, Aretin. consil. 164. in princ. Frecc. de subfeud. form. 3. v. 14. fol. 409. Sordus consil. 5. num. 31. Mart. consil. 6. num. 30. & de*

Succession. part. 3. quæst. 3. art. 2. nu. 35. & ex eodem Ros. ital. part. 1. cap. 1. conclus. 9. num. 1. & in glos. C.
 35 neque hæc recepta opinio habet contradictores, prout nec Adversarius invenire potuit; quæ si militant ubi feudum est antiquum, & deinde transit ad aliam lineam collateralis, & dicitur novum in personam ejus, quam fuit primus acquiritor, ut infra latius, unde non esset curandum de *Rosentb.* tamen contrarium sentiret, nonne erit idem fortius in casu nostro dicendum, ubi feudum est apertissime novum.

Insuper *Rosentb. d. concl. 12.* ubi obscurissime 36 loquitur, nihil aliud concludere videtur, nisi quod ubi ex conventionem, & pacto expresso acquiritoris, feudum questum fuisset in beneficium collateralium, tunc dicitur successor transversalis capere ex dicta conventionem, & contractu, & proinde non potest in præjudicium vocatorum disponere, ibi: *Cui opinioni calculum hand trepidè adicio, cum iste frater hoc feudum non suo, sed alieno, nempe primi acquiritoris beneficio, & contractu adipiscatur, qua re de eo in reliquorum collateralium præjudicium disponere non potuit: hæc Rosentb.*

Ex quibus apertissime dignoscitur, *Rosentb.* nil aliud concludere, nisi quod non possit disponere in præjudicium reliquorum collateralium vocatorum ex contractu, & beneficio acquiritoris, quod & nos planè concedimus dicto casu. At negamus, tali casu dici feudum antiquum, nam licet per gratiam de anno 1586. frater sit admissus ad successionem in feudo novo, ex qua prætendit Adversarius fuisse fratrem inclusum in investitura concessa D. Artusio pro se, & hæredibus, & sic D. Antonium non habere ex pacto proprio, sed D. Artusii. Non tamen sequitur consequentia illa Adversarii, quod proinde dicatur antiquum in persona D. Antonii, cum contrarium sit verius, videlicet in personam aliorum vocatorum dici novum, ut pro absoluto tradiderunt omnes DD. supra citati, qui præsupponentes, fratrem succedere fratri, quando feudum facit transitum de linea 37 ascendenti ad transversalem, dicunt, eo casu feudum illud in personam fratris dici novum, quamvis per prius in illa linea descendenti fuisset antiquum, tradiderunt, & in terminis citavimus eundem *Frecc. d. form. 3. num. 15. fol. 409.* ubi in specie 38 tradit in præcit. num. 14. quod potest esse feudum novum, & antiquum per diversas lineas, deinde 39 num. 15. subdit, & quando venit ex formula, & ex pacto, non dicitur successor in feudo, & capit tunc ex contractu, & non ex successione, habet 40 tunc ut feudum novum, & clarius *Afflictus*, qui sic decisum testatur in *decis. 248. sub num. 7. & Mart. de success. par. 3. quæst. 4. art. 2. num. 16.* ubi similiter sic judicatum refert, & in hoc illud advertere libet, quod in casu dictæ *decisionis Affl. 248.* agebatur de feudo acquisito per Antonellum de Castiglione, qui habuerat ex successione materna, cui successit Jacobus ejus filius, qui maritavit Catharinam ejus sororem, & carens filiis obtinuit gratiam à Rege Ferdinando disponendi de tali feudo, & disposuit in personam dictæ Catharinæ ejus sororis, ac Guglielmi filii dictæ Catharinæ, & nepotis ipsius Jacobi, & per S. C. fuit decisum, tale feudum esse novum in personam dictæ Catharinæ sororis, & Guglielmi nepotis, licet fuisset antiquum in personam Jacobi disponentis virtute

dictæ gratiæ, & *Affl.* sequitur aliis relatis *Surdus consil. 353. num. 10. post Ifern. Bald. Ojst. Cephal. & alios ibi relatos*; qui loquitur in terminis nostris, 41 ubi quod feudum relictum per testamentum, mediante dispensatione Domini directi, dicitur haberi non ex investitura, sed vigore dispensationis à Domino feudi, & sic dicitur novum in personam instituti, prout in casu nostro successit D. Antonius non vigore investituræ, sed gratiæ, & sic dicitur novum in ejus personam, quod etiam sequitur aliis relatis *Franciscus Nigrus Ciryacus lib. 1. controvers. forens. contro. 4. num. 27. 28. & 29.* videndus, qui etiam loquitur in terminis transactionis, quæ idem operatur, ut *ibi*. Hinc sequitur, quod licet D. Artusius potuerit disponere de feudo, de quo agitur, in personam D. Antonii fratris virtute gratiæ, prout disposuit Jacobus in personam sororis, taliter virtute gratiæ, de quo facit mentionem *Afflict.* tamen in personam dicti D. Antonii dicitur novum, prout sic etiam fuit judicatum per Sacrum Consilium in illo casu *Affl.* imò ibi erat fortior casus, quia feudum ibi erat antiquum in personam disponentis, in casu verò nostro erat novum in personam D. Artusii, dum illum sub hasta emerat, licet per prius fuisset antiquum, ut in primis allegationibus fundavimus ex *Afflict.* in cap. 1. num. 41. de *vasal. d. capit. etat. Surdo consil. 517. Bald. Castr. Alexand. Parisio*, & aliis relatis per *Martam consil. 14.* & nunc addimus *Tbes. dec. 146. num. 3. Vultejam lib. 1. de feud. cap. 8. num. 7. vers. similiter.*

Quo verò ad dictam gratiam de anno 1605. Philippi Tertii, nec potest pretendi, feudum prædictum reputari antiquum, quamvis fuisset novum in personam D. Artusii ex clausula illa in præcibus: *Cbe per tal dispositione li feudi restino come feudo antichi, & hereditarii*, & subsequitur decretatio, *Placet quoad feuda hereditaria.*

Etenim in primis colligimus ex præcibus prædictis etiam secundum Adversarii prætensionem conclusionem indubitam, quod si non adesset gratia prædicta, feuda remanebant nova ex dispositione in personam collateralis, evidenter enim patet ex ipso met contextu petitionis fuisse necessarium supplicare, quod feuda non obstante prædicto transitu, remanerent antiqua, opus igitur est videre, si id fuit impetratum, & concessum, & sic etiam ex hoc redditur falsa propositio Adversarii, quam desumit ex *Rosentbal. dicto cap. 2. conclus. 11.*

Secundò diximus, & nunc iterum contendimus, 42 illa verba apposita in præcibus dictæ gratiæ, *Restino come feudi antichi*, præsupponere, feuda tempore dispositionis esse illius naturæ, ut indicat tam verbum, *remaneat*, quam dicitio, *tanquam*, ut post *Paulum de Castro consil. 10. lib. 3. Alexand. consil. 10. sub num. 5. & 6. lib. 3.* non enim verba illa veritatem rei immutant, & proinde non succedunt, nisi feudum esset antiquum, ut in propriis terminis post *Alexandrum, Castrum, Baldum*, & alios distinguendo resolvit *Jason. consil. 57. lib. 1. num. 16.* & latius *consil. 152. lib. 2. num. 2.* ubi dicit, hanc 44 esse magis communem opinionem, & pro hac opinione refert quatuor decisiones, & quod sic sit judicandum, & iterum *consil. 180. num. 23. & seq. cod. lib. 2.* ita quod non sit curandum de eodem *Jason.* qui in *consil. 1. lib. 3. num. 18.* per Adversarium citato, contrarium videatur sublinere, dum ipsemet

met. in aliis tribus *consiliis* supra citatis dicit nostram opinionem veriorē, & secundum eam plures 45 rēs iudicatum, & quando Doctor in tribus locis tenet unum, illud sequendum, quamvis in uno loco contrarium tenuerit, *Roland. consil. 58. n. 45. lib. 1.* tum etiam quia *Jason dict. consil. 1.* & alii, qui eum sequuntur, loquuntur, ubi in actu concessionis dicit Princeps, *in feudum antiquum*, nulla facta mentione, quod sit feudum novum, & ap- 46 ponuntur dicta verba, quia tunc non immutant ipsius naturam, sic distinguit *Roland. consil. 60. num. 4. versic. 2. lib. 1.* & ante eum *Curtius senior* videndus *consil. 50. num. 7.* rationem reddunt, quia primo casu in ipso actu investituræ fit feudum antiquum, in secundo verò nequaquam, quia dicta verba non mutant rei veritatem.

Insuper, tamen si contraria opinio *Jasonis* in dicto *consil. 1. lib. 3.* esset verior, non esset applicabilis: casui, de quo agitur, tum quia verba illa decretationis, *placet quoad feuda hereditaria*, possunt referri tantum ad verba supplicationis, ibi 47 & *hereditariis*, & ubi mens Principis est dubia, an voluerit formare feudum antiquum ex illis verbis, tunc remanet novum feudum, ut in propriis terminis docet *Isern. in cap. 1. de vassallo decrepitatis*, sub *num. 3.* *Curtius senior consil. 29.* sub 48 *num. 7.* requiritur enim expressa voluntas Principis formandi ex feudo novo antiquum, aliàs nihil operantur verba prædicta, ut reasumit *Andreas Gayll. lib. 2. practicar. observat. obser. 50.* licet contrariæ opinionis sectator *num. 1.* ibi, & hoc conceptis verbis exprimat, quod jure feudi antiqui eum investiat.

Tum etiam quia verba prædicta leguntur in verbis executivis supplicationis, & requiruntur in 49 principali concessione concedentis, aded quod non sufficit adesse in executivis, ut in puncto *Schruederus de feudis, part. 2. cap. 3. num. 68.* & sequent. ac *Rosenthal. dicto cap. 2. conclusio. 15. num. 4.* aliàs à nobis citati, *Petrus de Gregorio part. 5. quest. 3. num. 22.*

50 Tandem, quia opinio Doctorum tenentium contrariam opinionem, procedit ubi conceditur feudum cum illis verbis, *in feudum antiquum, vel jure feudi antiqui*, secus verò, prout in casu nostro, si dicatur, *tanquam feudum antiquum*, illa 51 enim dictio, *tanquam*, regulariter denotat impropriam, secundum *Glossam* in *cap. solita, de majoris. & obediens. ver. tanquam*, & ibidem *Felin. num. 3.* & proinde non operatur effectum, quod remaneat feudum antiquum, ut in propriis terminis, de quibus agimus, sic distinguendo tradiderunt nedom *Alexand. consil. 10. lib. 3.* & *Capycius* in *investitur. versita quod in omnibus, & per omnia, circa medium, fol. 133.* per nos citati in primis allegationibus *num. 33.* sed iidem contrariæ opinionis defensores, & præsertim *Collegium Bononiense* inter *consilia Curtii senioris, dict. consil. 50. num. 7.* ibi: *Inter istas investituras facimus magnam differentiam, quia Dux Philippus non dicit, quod investiebat eos tanquam de antiquo, sed quod investiebat eos in feudum antiquum, quod facere potuit, Oldradus verò, Andreas, & alii loquuntur, quando Dominus investivit de feudo novo 52 tanquam antiquo, quæ dictio, tanquam, est regulariter nota improprietas, sic etiam Rolandus à Valle dicto consil. 60. num. 43. lib. 1. & Amadeus de Ponte in titulo de his, qui feud. dar. poss. n. 133.*

vers. limitat: ar octavo, ubi sic limitat conclusionem contrariam, quod concessio feudi novi jure antiqui retineat naturam feudi antiqui, & allegat *Colleg. Bononiens. dicto consil. 50.* inter *consilia Curtii senioris, num. 7.* quem etiam citat, & sequi videtur *Costa* in *tractat. de clausul. convention. part. 2. clausula 105. num. 3. in fine*, & sic habemus pro hac opinione *Castr. Alexand. Roland. Colleg. Bononiens. Capycium, Amadeum de Ponte, & Costam*, undè non esset curandum de *Petr. de Gregorio*, etiam si contrarium sentiret, ut credit Adversarius, cum 53 tamen si rectè ponderetur, non recedat à nostræ opinione, dum *num. 4.* negare non potuit, dictionem, *tanquam*, importare impropriam in hujusmodi investitura, citans *Curt. dicto consil. 50.* antesignatum nostræ opinionis, eò magis quia potius adhaerendum Doctoribus distinguentibus, juxta vulgatissimas traditiones.

Nec postremò defunt gravissimi Authores, qui 54 concessionem factam alicui de feudo novo jure antiqui non operari tradiderunt, ut succedant transverales, nec prodesse agnatis, sed admitti tantum acquirentis descendentes, ut egregiè post *Alexandrum, Curtium, Cravettam, Casalum, Jasonem, Pancivolum, & alios* consuluit *Menochius consil. 160. num. 29. in fine, lib. 2. & consil. 400. sub num. 59. & latius consil. 523. num. 19. lib. 6. Amadeus de Ponte dicto titulo de his, qui feud. dar. possunt, sub num. 132.* ubi sic decisum testatur in Camera, & novissime *Jo. Anton. Bellonus consil. 45. num. 64. & sequent.*

Cæterùm hæc omnia dicta sunt, non ut deser- vant nunc in hoc judicio *capituli ex presump- tione*, sed ut ex nunc dignoscatur iustitia Regii Fisci etiam in judicio ordinario, sufficit enim in hoc de quo nunc agitur, quod adversaria non veniat claro, & aperto jure vocata, quo casu cessaret dicti capituli dispositio, nam ejus jura sunt aded intricata, dubia, & confusa, ut omninò sit confirmandum sequestrum in beneficium Fisci, & eidem Amittæ erunt salva jura in petitorio, ut latè fundavimus ex *Domino Georg. Regente Reverterio, & aliis* in dictis primis allegationibus, *num. 37. ad finem*, eò magis quia quatenus interpretatio dictarum gratiarum esset dubia contra Fiscum apud Doctissimos Senatores, quod nullatenus credimus evenire posse, esset omninò consulenda Sua Majestas in re tam gravi, ac præjudiciali ejus Coronæ, cum agatur de interpretatione ipsius voluntatis, ac de admittendis personis in successione feudorum non vocatis expressè, nec tacitè, contra ejus mentem.

Hæc causa pluries discussa, fuit propemodum pro Fisco decisa. At quoniam tanto alieno ære feudum gravabatur, ut vix creditoribus ipsius pretium sufficeret Fiscus potius sibi consultum putavit, transactionis titulo sex mille aureorum acceptis, feudum cum suis oneribus à D. Celidonia exolvendis renunciare, quàm vanum victoriæ titulum consequi. Instrumentum transactionis initum fuit manu Reg. Curie Notarii Maximini Passari, die 9. Septembris 1633. coràm Excellentissimo Prorege Montis Regii Comite.

S U M M A R I U M.

1 D Octores moderni plerumque neglecta verborum proprietate antiquorum in resolvendis questionibus, sub novis formis, & loquendi structura à senioribus eorumque placitis deviantes,

- res, illas obscuriores reddunt, dum fulcire, & illustrare credunt.
- 2 Hypotheca pro administratione officii à quo tempore incipiat, à die concessi officii, & expediti privilegii, an à die cæptæ administrationis, & duæ afferuntur opiniones.
 - 3 Hypotheca an à die cæptæ, vel potius à die mala, & dolosa administrationis incipiat.
 - 4 Hypothecam oriri ab initio, si vè diluculè etiam ante cæptam administrationem, ex Accursio demonstratur.
 - 5 Tutoris bona ex eo tempore, quo cæpit esse tutor, sunt obligata, & hypotheca non ad initium administrationis, sed ad tempus delatæ tutelæ refertur, & num. 8.
 - 6 Tutor tunc incipit esse, cum defertur ei tutela.
 - 7 Text. in l. pro officio Cod. de administ. tut. explicatur.
 - 9 Pater est legitimus administrator bonorum filii, & distat à tutore, cum pater ipso jure efficiatur administrator, nec requiritur delatio, si vè decretum, & de intellectu l. cum oportet, §. ultimo C. de bonis, quæ lib. à quo tempore incipiat pater obligari pro tutela administratione.
 - 10 Glossæ interpretatio ad l. cum oportet, §. ultimo C. de bonis, quæ lib. in ver. deferendæ.
 - 11 Administrationis actualis tempus non spectatur in patre administratore bonorum filii, sed potentia administrandi.
 - 12 Jacobi de Arena declaratio ad l. pro officio C. de administ. tutor.
 - 13 Obligatio trahitur retrò, & oritur ante personalem obligationem in beneficium minori ex Jac. de Arena, Perticen. & Odoffr.
 - 14 Hypotheca tacita favore minoris inducitur contra Tutorem, si vè administret, si vè negligat administrare, & non solum de gestis, sed de gerendis tenetur, quod & in Fisco procedit.
 - 15 Beneficium latissimè est interpretandum favore minorum; ut ex ipso initio censatur inducta hypotheca, vel quod ad exordium retrorabatur, ex Cyn. declaratione.
 - 16 Lex ubi expressè præcipit pro cautela minoris, vel furiosi, administratorem obligari, expressè hoc fieri curavit in ipso creationis initio, & explicatur text. in l. de creationibus C. de Episc. audientia, & in l. fin. C. quando mulier tut. officio fungi potest.
 - 17 Lex ubi ex se absque facto hominis inducit tacitam hypothecam, celeriter illam producit, cum ab ipsa lege absque hominis ministerio illa oritur.
 - 18 Hypotheca tacita à lege inducta non est diverso jure censenda ab ea, quam expressè lex præstari mandavit.
 - 19 Hypotheca tacitam non ex die administrationis, sed ab initio oriri, ex pluribus demonstratur.
 - 20 Saliceti doctrina commendatur ad explicationem l. pro officio C. de admin. tut.
 - 21 Hypothecaria licet ante primitivam obligationem non competat, cum non oriatur ante personalem obligationem, nascitur tamen ante secundariam, quæ oritur ex mala administratione.
 - 22 Obligationes duæ ex quolibet contractu oriuntur, una generalis, & primitiva statim, atque celebrato contractu, altera secundaria secundum Salyc. ex Jacob. de Arena, & Cyno, qui latè rem declarat. num. 23.
 - 24 Hypotheca licet non oriatur sine personali; concurrat tamen in ortu cum ipsa personali, quæ oritur tempore delatæ tutelæ, non expectato tempore gestionis.
 - 25 Socini pulchra consil. 61. vol. 1. assertur, quod hypotheca oriatur non à tempore gestionis, sed decreta administrationis tutelæ, ubi plura subtiliter asserte suo more, & plures DD. sententiæ ponderantur num. 26. & de magis communi, quod bona sint obligata à die susceptæ tutelæ, num. 27. & 28.
 - 29 Hypotheca, quæ competit Fisco in bonis Officialis habetur ad instar illius hypotheca, quæ competit minori adversus tutorem, & curatorem.
 - 30 Bona Bajuli idè sunt obligata Domino, & cujuslibet Officialis Fisco: quia dicuntur gerere publicum officium ad instar tutoris.
 - 31 Bona ejus, qui administrat pecuniam publicam, tacite sunt obligata propter publicam utilitatem pro administratione officii publici.
 - 32 Major ratio consideratur in eo, qui administrat pecuniam publicam, quàm in cæteris Officialibus, & idè majora sunt constituta privilegia, ut etiam doti præferatur.
 - 33 Officialis bona sunt obligata à die cæpti officii, non autem cæptæ administrationis ad instar tutoris: & D. Reg. Constantii doctrina, & Ant. Fabri assertur distinctio.
 - 34 Hypotheca oritur in Fisco ex contractu etiam citrà expressam pignoris conventionem.
 - 35 Fisco competit hypotheca ex quasi contractu, quæ retrorahitur ad initium, si vè tacita, si vè expressa sit, purificata conditione, vel sequuto casu, ex quo Fisco damnum inferatur, & num. 36.
 - 37 Quasi contrahitur cum Fisco, cum Rex confert officium, sequuta acceptance, & soluto pretio.
 - 38 Triâ considerantur in officiis, scilicet titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus tantùm primis videtur quis acquirere officium irrevocabiliter.
 - 39 Contractus ad validitatem non requiritur exercitium, sic pariter ad acquisitionem officii.
 - 40 Juramentum, & reliquæ solemnitates requisitæ post actum collationis, non censentur substantiales, nec formales, sed effectuales, quæ non nocent, quin actus dicatur perfectus, & inferatur ad dictam Baldi in l. sed & milites, §. quæsitum ff. de excusat. tut. & declaratur num. 41.
 - 42 Titulum habens anteriorem à Principe, præferatur habenti posteriori titulum, etiam si secundus sit possessor, & decisio Collateralis Consilii recensetur, num. 43.
 - 44 Duplex est receptio, si vè acquisitio officii; una juris, quæ fit per acquisitionem tituli, altera facti, quæ fit per acquisitionem possessionis, sed prima prævalet.
 - 45 Officii nomen, vel dignitatis acquiritur ex sola acquisitione tituli, & statim per provisionem officii, & acceptance illius dicitur quis esse in possessione, quamvis aliquid non gesserit.
 - 46 Privilegia à quo tempore vires sumant, an ab eo, quo à Principe emanarunt, an verò postquam in notitiam ejus, cui data sunt, pervenerunt.
 - 47 Scientiam ejus, cui conceditur privilegium, gravissimi DD. tenuerunt, non esse necessariam.
 - 48 Privilegia ex die, quo promulgata sunt, vires suas obtinent, & ignorantibus acquiruntur ad instar legati, & quæ sit veritas, num. 49. ex DD. com.

RESPONS. VI.

communi sententia traditur.

- 50 Privilegia, quæ per contractum, & obligationem mutuum, & corresponsivam dantur, ex die privilegii concessi, & acceptati firmitatem, & perfectionem habent, & redditur ratio nu. 51. quod ampliatur num. 52.
- 53 In privilegiis, sive concessionibus corresponsivis, ubi maxime pretium intercedit, idem jus, quod in contractibus statuitur, cum naturam, vim, & efficaciam contractuum sortiuntur, & sunt irrevocabilia, & quæ etiam sine contractu collata sunt privilegia, sine justa, & gravissima causa revocari non possunt.
- 54 Commodum nemo ex ejus mora sentire debet.
- 55 Factum præsumitur prius, quod ad alterius validitatem, vel productionem prius fieri debebat, vel verisimile erat.
- 56 Hypotheca Fisci in dubio præsumitur anterior, quod ampliatur etiam si contrarius esset ordo scripturæ, num. 57.
- 58 Actus ille præsumitur præcessisse, qui est præambulus ad alios.
- 59 Clausulæ, donec bene, & fideliter se gesserit, retrahitur ad initium conventionis.
- 60 Officium conceditur sub conditione expressa, vel tacita, si bene Officialis se gesserit.
- 61 Obligatio in contractu conditionali licet non incipiat nisi à tempore advenientis conditionis, tamen retrahitur ad initium.
- 62 Conditionis eventus in contractibus retrahitur ad initium, etiam in præjudicium hypothecæ medio tempore quæsitæ, sed diversum in acquisitione domini.
- 63 Fiscus pro credito primipilari, præfertur etiam doti anteriori.
- 64 Primipilus, & primipilare debitum contrahi videtur ex administratione publicæ, sive Fiscalis pecuniæ, secundum aliquorum sententiam.
- 65 Hypotheca Fisci in locatione Arrendamenti facta antequam finem accipiat tempus præcedentis Arrendamenti, non incipit nisi à die, quo terminavit præcedens locatio.
- 66 Hypotheca dotalis incipit à die sequenti matrimonii, licet retrahatur ad tempus promissionis dotis.

ARGUMENTUM.

Hypotheca tacita legalis, minori, Fisco, aliisque privilegiatis de jure competens, à quo tempore initium sumat, à tempore scilicet suscepti officii, sive concessi tituli, an verò à die incæptæ, aut potius malæ, sive dolosæ administrationis, & à tutore, curatore, & patre administratore infertur ad Officiale, & quomodo hypotheca ante personalem obligationem oriatur. Tria considerantur in officio, titulus, acceptatio & exercitium, verum duo priora prævalent, Privilegia quædam simplicia, quædam admixta contractibus, & à quo tempore vires sumant. Actus qui præsumatur præcedere. De solemnitate essentiali, & effectiva Clausulæ donec bene, & fideliter se gesserit. Conditionis eventus quando retrahatur, & privilegium Primipilare, quod etiam doti præferatur, & alia.

Plerunque moderni DD. neglecta antiquorum in resolvendis juris quæstionibus verborum proprietate, sed novis formis, sive loquendi structura, à senioribus, eorumque placitis deviantes, dum fulcire, & illustrare credunt majorum documenta, illa obscuriora reddunt, & ansam dubitandi præbent in iis, quæ à præcis illis juris luminibus clarissime scripta, & tradita sunt, ita ut non immerito ad fontes, sive ad caput aquæ recurrere opus sit.

Quod mihi inter alia evenisse videtur in illo vulgato articulo: Utrum hypotheca pro administratione officii incipiat à die concessi officii, sive expediti privilegii, vel à die cæptæ administrationis; cum enim primam opinionem uti verissimam probare intendam, illico mihi objicitur, quod dum Moderni formare videntur quæstionem: Utrum incipiat hypotheca à die cæptæ, vel potius malæ, & dolosæ factæ administrationis, & ex magis communi resolvunt, & concedunt, incipere à die cæptæ, quod ex hoc negare videntur, posse hypothecam incipere ab ipso initio concessi, vel acceptati officii, & sic nihil prodesse delationem tutelæ quoad pupillum, sive provisionem officii præcedere.

Verum incipiendo ab *Accursio* in *l. pro officio* 20. per illum text. clarius in *vers. obligata*, *C. de administr. tutorum*, bene ponderando jura, & antiquos, quibus non cogitarunt refragari Moderni apparebit, hypothecam oriri ab ipso initio, sive diluculo etiam ante cæptam administrationem; in tutore enim loquendo *Accursus*, (ad cujus exemplum omnes concedunt oriri hypothecam in Officiali) dixit, & hoc eo tempore, quo cæpit esse tutor, & sic non restrinxit ortum hypothecæ ad initium administrationis, sed ad tempus delatæ tutelæ, tunc enim incipit esse tutor, quod Imperator ipse, ut expressè declararet, hypothecam non oriri gestione, nec ab ea dependere, sed à delatione tutelæ, sive creatione tutoris, subjicit hæc verba: *Idem est & si tutor, vel curator quis constitutus, res minorum non administraverit.* Constitutio igitur tutoris, & acceptatio producunt, sive gignunt hypothecam. non gestio, quæ non est necessaria ad hypothecam inducendam, idemque probat *Glos.* relata ad *text. in l. cum oportet 6. §. ult. C. de bon. qualib.* ibi enim Imperator loquens in patre bonorum filii administratore, tamen in hoc à tutore distet, quod pater sit ipso jure factus administrator, nec requiratur delatio, sive decretum, & tamen quærit ibi Imperator: (Utrum nè ab initio, an ex eo tempore, ex quo malè aliquid gestum est, & decidit, initium gerendæ, vel deferendæ administrationis, vel observationis esse spectandum, & non tempus, ex quo malè aliquid gestum fuerit) ubi *glos. verb. deferendæ*, interpretatur, *id est tempore, quo filius quæsit, nam tunc potest gerere, vel non gerere*, & sic clarissime *glos.* docet, etiam in patre non esse necessarium expectari initium actualis gestionis, nec illam reduci ad actum, sed sufficere potentiam administrandi, quæ cum in patre non dependeat à creatione, dixit, sufficere filium acquirere bona, quæ pater valeat administrare, & sic quod in tutore operatur creatio, in patre inducit acquisitio bonorum facta per filium, & sic in utroque sufficit potentia

tia administrandi, etiam ante initium veræ administrationis.

Idem *Jacob. de Arena* in *d.l. pro officio*, dum ad
 12 dubium de tempore respondet his verbis: *è contrò
 videtur, quod tantum ex tempore inittit, nam hic
 dicit, si non administravit, tamen bona sunt obli-*
 13 *gata, ergo ab exordio. Item si gessit, videtur, quod
 trahatur obligatio retrò, quia bona obligantur an-*
te personalem, & agitur de beneficio minoris, quod
est favorabile, & obligatio retrorahitur, &c. ci-
 14 *tans plura jura, idem Petrus Pertic. & Odoffr. ad-*
notantes, induci tacitam hypothecam favore mi-
noris, sive administrant, sive negligent tutores,
& non solum de gestis, sed de gerendis, & idem
dicunt procedere in Fisco, ex l. i. C. in quib. caus-
pign. facit. contr. quod latius comprobat Cynus re-
 15 *lato commento Jacob. de Arena, & inter alia, quod*
fit hoc beneficium latissimè interpretandum in fa-
vorem minoris, ut ab ipso exordio censeatur in-
 16 *ducta hypotheca, vel quod ad initium retroraha-*
tur. Et addit, quod quando lex expressè præci-
pit p o cautela minoris, vel furiosi, administra-
torem obligari expressè, hoc fieri curavit in ipso
initio creationis tutelæ, vel curæ, l. de creatio-
nibus, ubi loquitur de forma sacramenti præstan-
di per cura orem furiosi de utiliter administrando,
& hypotheca supponenda in ipsa creatione, & de-
lacione curæ, C. de Episcopal. audient. & de jureju-
rando, & hypotheca antea, & in primis præstan-
da per matrem, dum tutelam filiorum suscipere
 17 *intendit, traditur in l. final. C. quando mul. tutela*
offic. fungi potest, ergo eodem modo, ubi lex ipsa
inducit ex se absque hominis facto tacitam hypo-
thecam, tardius illam non gignit, sed citius cum,
ipsa lex absque hominis ministerio illam inducat
nec diverso jure censeri debet inducta legis provi-
 18 *sio super hypotheca tacita, quam ubi lex ipsa ex-*
pressam præstari mandavit, sequitur Alberic. op-
timè, qui referens Glos. in princ. commenti, ita
format quæstionem. Quæris glos. quando bona tu-
toris videantur obligata. Verum à principio, an
verò cum aliquid administrat malè, &c. & com-
 19 *probat dicta Jacob. de Arena, ut à principio oria-*
tur hypo heca. Primò, quia obligatio retroraha-
bitur ad ipsum initium. Secundò, quia est bene-
ficium favorabile latissimè interpretandum. Ter-
tio, quia aliàs ubi lex præcipit præstari hypothe-
cam expressam, illud jubet fieri in ipso exordio,
& addit hoc proficere scire ad prioritatem pro cre-
dito pupilli, & aliorum creditorum, quibus com-
 20 *petit tacita.*

Sed omnium optimè *Salyc.* qui non solum ratio-
 20 nis prædictas confirmat, atque illustrat, alias ad-
 dens, sed illud in puncto, & in terminis explicat,
 ut quod *glos.* & prædicti patres dixerunt, hypothe-
 cam incipere, ex quo quis cæpit esse tutor, idem
 importet, ac si dixissent, à tempore, quo admini-
 stratio ei decreta fuit, & subdit in fine ex *Jaco. de*
Raven. & Cyno, quod licet antè primitivam obli-
 21 gationem non competit hypothecaria, hæc enim
 non oritur antè personalem, verùm benè hypo-
 thecaria nascitur ante secundariam, quæ nascitur
 ex mala administratione, siquidem ex quolibet con-
 22 tractu nascuntur duæ obligationes, una genera-
 lis, & primitiva statim cum celebratur contractus;
 altera secundaria, & ut ostenderet hanc primitivam
 oriri ab ipso principio, & exordio primævo, sci-
 licet cum tutori defertur cura, sive Officiali con-

ceditur officium, siquidem tunc tutor quasi con-
 trahit, & Princeps expressè contrahit cum Officia-
 23 li, ut infra clarius subdit *Salyc.* hæc verba: *Ego*
autem pro evidentiâ, & solutione volo, quod scias-
quod cuilibet tutori administratio à Judice debet
decerni, nec prius administrare debet, quam de-
cernatur à Judice, citans multa jura, inter cate-
ra autem, quæ promittit Judici, scilicet Tabellioni
actorem, debet promittere usilia facere, & inuti-
lia prætermittere, juxta formam traditam in supra
cit. leg. de creationibus, & hanc obligationem non
præcedit hypotheca, licet illam, quæ ex gestione
postea nascitur præcedat. Sed non curatur propter
præcedentem personalem, cum qua concurrat, &
quia illa dependentiam habet ab ista, & ita soluta
 24 *sunt objecta. hæc Salyc. ex cuius dictis clarè habe-*

mus, quod licet hypotheca non oriatur sine perso-
 nali, concurrat tamen in ortu cum ipsa personali,
 quæ oritur tempore delatæ tutelæ, non expectato
 tempore gestionis, sequitur *Barthol. Socc.* in suo
 25 pulchro *cons. 61. col. 1. vers. circa secundum*, post
num. 1. primo volum. ubi cum Jacob. de Arena, Cy-
no, & Salyc. dicit, hypothecam oriri non à tempo-
re gestionis, sed à principio decretæ administratio-
nis, quod pluribus subtiliter ex more confirmat,
usque vers. circa tertiam. Ex quorum dictis satis
 26 *liquere patet, dicta DD. dicentium, hypothecam*
incipere à tempore inchoatæ administrationis, esse
declaranda à tempore, quo tutor quis esse incipit,
sive à die delatæ tutelæ, quo tempore incipit po-
tentia administrandi, sequutis adimplementis de
jure observandis, sic Negus. in 4. merab. 2. part. de
pignor. num. 12. vers. sic. sed dubitatur, juncto
num. 17. & à die tutelæ susceptæ loquitur expressè
Surdus, ita intelligens dicta Cyn. Bar. Bald. Salycet.
& nuncupatim verba Negus. dicto loco in cons.
7. num. 18. lib. 1. Cardinalis Mantica lib. 1. de taci-
tis conven. lib. 1. tit. 16. qui num. 18. loquitus est
 generaliter, quod hæc hypotheca habet initium ab
 eo tempore, quo quis officium suscepit ex iisdem
Jacob. de Arena, Bald. Cyn. Salycet. & Negusant.
 ut omne officium comprehenderet, ex cuius de-
 latione, vel concessione tacita posset oriri hypothe-
 ca, & *Gratian. disceptat. foren. tom. 1. cap. 53. dum*
num. 5. dixisset, hypothecam oriri à die inchoatæ
 27 *administrationis, relatis postea Soccino, & Negu-*
santio, dicit esse magis communem opinionem;
quod bona sint obligata à tempore susceptæ tutelæ
num. 6. in fine, quo tempore adhuc substineri po-
test, censeri cæptam administrationem in potentia,
licet non in actu, & cum prædictis concordat mo-
dernus Amator Rodriguez de concursu, & privi-
legiis creditorum, part. 1. art. 4. num. 19. ubi ap-
 28 *positissimè loquitur, duas referens opiniones. Pri-*
ma, quod hypotheca incipiat à tempore, quo quis
tutorem, vel curatorem gerere incæperit. Altera,
quod incipiat à tempore, quo quis cæpit male ad-
ministrare: verum primam opinionem esse commu-
nem, & tenendam, citans inter alios Gutier. de
tutel. & curis, part. 2. cap. 16. in fin.

Quod si quis gratis dicat, hæc procedere in tu-
 tore, vel curatore, aliud enim in Officiali, suffi-
 ciet mihi pro resolutione dicere, tantum abesse, ut
 hæc distinctio jure non probetur, ut meritò eru-
 bescere debeat quia hoc argumento temerè utitur:
 29 præsertim dum ab hypotheca inducta à jure in tu-
 tore, & curatore ad instar ipsius deducant DD. con-
 cedi pariformiter hypothecam Fisco in bonis Offi-
 cia-

cialis, argumento deducto à pupillo, sive à minore ad Fiscum, de quo unus testis sufficiat, noster *Afflictus in Constitutione Reg. Si quando contin-*
 30 *git, lib.3.num.7.* qui dicit, quod idè sunt bona Bajuli obligata Domino, & cujuslibet Officialis Fisco, quia dicuntur gerere publicum officium ad
 31 instar tutoris, ut in *dist. l. pro officio*, ratione enim publicæ utilitatis ille, qui administrat pecuniam publicam, tacite ejus bona sunt obligata pro ad-
 32 ministratore officii publici; immò major, & fortior causa versatur in Officiali administrante publicam pecuniam, quam in cæteris, undè majora constituta sunt privilegia, ut etiam doti præferatur, ut in *l. utilitas la 3. C. de primipilo. lib. 12.* cum quo convenit *Dominus Regens Constantius in l. 1. de jure Fisci, num. 2.* qui cum *glos. & antiquis*, in Officiali à die cœpti officii, non autem cœptæ administrationis concedit Fisco hypothecam in omnibus ad instar tutoris, sequutus expressè *Antonius Fabrum*, quem citat in suo *Cod. tom. 2. lib. 8. tit. 7. in quibus causis pignus tacite contrahatur, definitio. 1.* ubi distinguens tria tempora, docet, non ab eo tantum die incipere hypothecam, quo rationes redditæ sunt. Nec rursus à tempore cœptæ administrationis, sed ab ipso suscepti officii die, & sic in puncto distinguit inter tempus suscepti officii, & cœptæ administrationis, resolvens, hypothecam incipere etiam ante cœptam administrationem à die suscepti officii, hoc idem pulchrè fundat, siquidem decisum tradit *Alfur. in l. non puto, cap. 3. num. 4. ff. de jure Fisci, & optimè Costa de retrotract. cap. 8. casu 31. num. 7.* videndus.

Nec mirum, quia hypotheca in Fisco nascitur ex
 34 contractu etiam citrà expressam pignoris conventionem, *lausertur, §. Fiscus, ff. de jure Fisci, l. 2. C. de privileg. Fisci, l. 2. C. in quib. caus. pignus & c. latè Peregrin. de jure Fisci, lib. 6. tit. 6. de pignor. & hypoth. c. in princ.* Idemque competit Fisco hypotheca ex quasi contractu, *Peregrin. ibidem, n. 12. Rebuff. in puncto 10. 2. ad Constitution. Francia, de constitution. reddituum, art. 1. glo. 14.* quæ hypotheca ex contractu, vel quasi retrotrahitur ad initium, sive tacita, sive expressa purificata conditione, vel sequuto casu, ex quo Fisco damnum inferitur, quod latè probat *Thesaurus Junior quæstionum forensium, lib. 2. post num. 12. & 13.* ubi loquitur de tacita hypotheca pupilli, & probat, dari retrotractionem ad ipsum initium.

Tunc autem fuisse contractum cum Fisco, nemo sani capitis negare poterit, cum ab ipso Rege Monarca officium fuit collatum Marchioni Padulæ, sequuta saltim ipsius acceptatione; quinimò soluto etiam pretio, quod ex abundanti ponderatur, tria etenim considerantur in officiis, titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus primis, scilicet ex titulo, & acceptatione videtur quia. acquirere officium irrevocabiler, etiam non sequuto exercitio, & administratione, *Bartolus, & Socinus in l. publicus, ff. de condition. & demonstrat. Boerius decis. 149. Bolognet. in cons. 3.* nec
 39 requiritur exercitium pro validitate contractus, & acquisitionis officii, etiam si contingat culpa, vel ex defectu Officialis provis, vel electi, ut in minore; ex cujus ætatis defectu non potuit juramentum præstari, latè probat, & decisum affirmat in *Collaterali Regens de Ponte decis. 27.* in causa Castellani D. Didaci de Vargas, qui *num. 18.* dicit, juramentum, & reliquas solemnitates requisitas post

40 actum collationis non censerì substantiales, nec formales, sed effectuales, quæ non nocet, quin actus dicatur perfectus, & ita resolvitur dictum
 41 *Baldi in l. sed & milites, §. quæsitum, ff. de excusation. tutorum*, ut non profici creatio, nisi sequuta sit administratio, ut vel procedat in his, quæ respiciunt favorem ipsius Officialis, cujus culpa differatur administratio, non autem in his, quæ respiciunt favorem concedentis officium, vel non procedat in eo, qui habet privilegium à Principe, qui ex sola concessione transfert dominium, & possessionem, *Baldus, Ang. lus, Jacobinus, Jafin, Loffredus, & alii*, quos citat *Allegatio pro Rege Alberto apud Frecciam lib. 2. de subfeudis, tit. 42 quis dicatur Dux, num. 68.* ubi amplius, quod habens titulum anteriorem à Principe, præferatur secundo habenti posteriorem titulum, etiam si secundus sit etiam possessio, ex *text. in cap. capitulum Sanctæ Crucis, de rescriptis, Romanus, & Jaf. citati ibidem*, & ita per dictam rationem fuit decisum in Collaterali, ut præcederet Regens Albertinus, ut patet ibidem post *num. 71. in fine, cart. 139.* non obstante prædicta doctrina *Bald.* in *§. quæsitum* citata in favorem aliorum Regentium in contrarium allegatis, *num. 56.* inde *Boerius decis. 150. num. 6. in fine* dicit, quod duplex est receptio, sive acquisitio officii, una juris, quæ fit per acquisitionem tituli, altera facti, quæ fit per acquisitionem possessionis, sed quod prima prævalet, & *num. 8. & 10.* quod acquiritur nomen officii, vel dignitatis ex sola acquisitione tituli, quod latissimè probat, & *num. 9.* quod statim per provisionem officii, & acceptationem illius, quamvis aliquid non gesserit quis dicitur esse in possessione, citat *l. 1. ff. de officio præfecti Augusti.*

Licet autem dispurent *DD.* à quo tempore privilegia vires sumant; ab eodè, quo à Principe emanarunt tempore, an tunc demum postquam in notitiam ejus, cui data sunt pervenerunt, in quo articulo licet gravissimi *DD.* tenuerint, nec illius esse necessariam scientiam, cui conceditur, *Petrus, Cynus, Albericus, & alii* quos refert *Dominus Regens Tapia in repetition. l. final. cap. 4. part. 1. ex numero 11. cum seqq. ff. de Constitution. Princip. & 48 privilegia ex die, quo promulgata sunt, vires suas obtinere, & ignorantibus acquiri ad instar legati, probant infiniti, quos refert *Georgius Acarius de 49 privileg. jur. lib. 1. c. 6. num. 22. 28. & 29.* Attamen à die scientiæ, & acceptationis privilegiati, sive illius, cui privilegium conceditur, nemo unquam dubitavit, privilegium vires sumere, ita ut sola scientia sine expresso consensu operetur effectum acceptationis, ut jus quærat, communiter *DD.* resolvunt cum *Bartolo in d. l. ultima, ff. Constitution. Princip. teste Acacio dicto loco, num. 18. & 32.* ubi *num. 33.* ex *Bald.* in *l. falsus 8. C. de furtis*, probat etiam in privilegiis, quæ non continent aliquid in se perfectum, sed conceduntur ad aliquid faciendum, quod fieri non potest, nisi receptis literis, adhuc inspiciendum esse tempus gratiæ.*

50 Verùm in his privilegiis, quæ per contractum, & obligationem mutuam, & respectuam dantur, illa omnino ex die privilegii concessi, & acceptati omnimodam firmitatem, & perfectionem
 51 ex die acceptati privilegii habere dicuntur, siquidem omne privilegium, in quo factum, datum, vel obligatio aliqua reciproca, vel compensativa intervenit, in contractum transire, sive transfundi

dicitur juxta notissimam doctrinam Bald. in *l. qui se patris*, numero... *Codice unde liberi*, cum concord. per Gabrielem lib. 3. *commun. conclusio. de Jure quasito non toll. conclusio. 6. num. 67. & 68.* etiam si Princeps utatur verbo *Indulgemus*, argumento *l. Titius puerum*, ff. *de obsequiis à liber. & liber. & c. Castr. Aretin. Alexan. Felin. Jaf. Brunus, Ruin. Cravett. & alii*, quos refert *Acacius dicti tractat. lib. 3. cap. 8.* Ubi quod in istis privilegiis, sive concessionibus correlative, ubi pretium maxime intercedit, idem jus, quod de contractibus statuendum esse, cum naturam, vim, & efficaciam contractuum fortiantur, ex *Bart. Bald. Alexand. Felin. Aretin. Ruin. & Brun.* probat idem *Acacius dicto cap. 8. num. 2.* ubi *usque ad finem num. 45.* probat, ob id esse irrevocabilis, & quæ sine contractu collata sunt privilegia, & quæ cum contractu omnia ejusdem naturæ esse, & sine justa, & gravissima causa revocari non posse, cum jure contractuum censerentur debeant, ac ideo iisdem ex causis, quibus contractus solvi, atque finiri debent, undè si concessio officii Dohanerii mediante pretio fuit contractus factus cum Rege, necessariò illic ab ipso exordio, quo intercessit consensus simultaneus, & de pretio solvendo fuit conventum, quo tempore constat, oriri personalem hypothecariam lex ipsa introduxit.

Nec contrarium suaderi potest, quia sequeretur absurdum, ut esset in potestate electi, vel provisi post privilegium concessum, & contractum perfectum differre hypothecæ ortum in præjudicium

54 Fisci, & sic ex sua mora commodum sentiret, in damnum ejus, cum quo contraxit.

Rogo enim in præfenti casu advertendum esse in facto. Primò, debitum Aloysii de Capua, quod prætenditur gestum contemplatione Marchionis Padulæ fuisse contractum 21. Novembr. 1591. & sic post duos menses à die datæ privilegii, quæ fuit sub die 28. Septemb. ejusdem anni 1591. & sic eo tempore, quo jam poterat per se, vel per procuratorem possessionem officii, sive ipsius administrationem suscipere. Alterum, dictum Aloysium vendidisse annuos introitus ad beneficium D. Hippolytæ Russæ pro solvenda sorte in beneficium Januensium, qui mutuaverant consimilem quantitatem Marchioni pro solvendo pretio officii, & sic ipsum habuisse plenam notitiam, Marchionem contraxisse per prius cum Regia Curia, & se constituisse debitorem pretii officii in longe majori quantitate, ultra summam, pro qua ipse pro Marchione intercesserat, & hoc non obstante fuisse sequutum fidem Marchionis. Ex hoc enim solo, si alia deficerent, evidenter patet, Fiscum esse anteriorem ex natura instrumentorum, factum enim præsumitur, prius quod ad alterius validitatem, vel productionem prius fieri debebat, vel verisimile erat, ex natura etenim rei gestæ præcedere debebat, emptio officii, quam fecit Marchio, antequam Marchio quæreret pecuniam pro solvendo pretio officii empti, hoc enim ultimum procuratum fuit contemplatione, & pro executione contractus prius gesti cum Regia Curia, igitur præsumendum est, contractum, & hypothecam Fisci præcessisse, & si essemus in dubio, ex doctrina *Cyn. Bald. Angel. & Imol. in l. cum in testamento*, §. 1. ff. *de hered. instit.* ubi hoc ampliant DD. etiam si contrarius esset ordo scripturæ, *Alexand. Felin. & Ripa*, quos cum aliis citat, & te-

statur de communi *Peregrin. de jure Fisci lib. 6. tit. 6. n. 39.* ubi generaliter concludit, illum actum præsumi præcessisse, qui est præambulus ad alios, inferens ad instrumentum concernens habitum, & privationem, quod semper privatio præsumatur posterior, etiam si ordo scripturæ repugnaret.

Et tantò magis cum de forma, & stylo privilegiorum, quæ per Regem nostrum conceduntur adfit clausula solita apponi, *dum bene, & fideliter te gesseris*, ut autoritate *Domini de Franch. decisio. 357. in fin.* & *Domini de Ponte decisio. 28.* optimè probat *D. Regens Constant. in l. 1. C. pænis Fiscal. credit. præfer. num. 108. in fin.* quæ clausula sequuta mala administratione retrotrahitur ad initium conventionis, ex regula *l. 1. ff. qui potior in pign.* conceditur enim officium sub conditione expressa, vel etiam tacita, si bene Officialis se gesserit, licet igitur non inciperet obligatio, nisi à tempore advenientis conditionis; tamen implementum conditionis retrotrahitur ad initium obligationis, & perindè habetur, ac si à principio conventionis incæpisset obligatio principalis, & consequenter hypotheca, *l. potior est, in fin. princ. ff. eodem tit. qui potior in pign. Negusan. de pignor. 3. membro 8. part. num. 1.* & in puncto *Regens Constantius dicto loco, versic. siquidem in omni, car. mihi 84. column. 2.* & hoc est generaliter in contractibus, ut eventus conditionis retrotrahatur etiam in præjudicium juris hypothecæ medio tempore alteri quæsiti, tunc enim implementum conditionis retrotrahatur etiam ad alterius præjudicium, quoad effectum prælationis, licet aliud sit in dominio, ut *extext. in dicta l. 1. & l. potior*, & ex *Baldo, Salyceto, Alexandro, Bald. novell. Negusan. Croto, Suarez, Parisio, Gutierrez Lassarte, Domino meo Capycio decisio. 182.* & aliis optimè probat *Barbof. in 3. part. l. 1. ex num. 32.* ubi *num. 33.* resolvit objecta, dicens communem opinionem, & *num. 34.* ampliat, ut idem sit in hypotheca tacita inducta à lege, quod in expressa, ff. *solutio matrimonio*, conferunt tradita per *Regentem Constantium in l. 1. C. de pænis fiscal. credit. præfer.* ubi de communi, & magis communi probat etiam in præjudicium Fisci, purificata conditione ex causa de præterito fieri retrotractionem, *num. 114. & 115.*

Novissimè, & tandem attentari posset, Reg. Fisc. pro credito, quod consequi debet super hæreditate quondam Marchionis Padulæ Dohanerii Dohanæ Apulæ esse, velut privilegiatum præferendum creditoribus etiam anterioribus. Siquidem cum notissimum sit, Fiscum pro officio, & administratione primipilatus præferri etiam doti uxoris in omnibus mariti bonis, etiam per eam in causam dotis assignatis, tametsi uxor esset prior in tempore, *l. 1. C. de privileg. Fisci, l. satis notum, C. in quibus caus. pign. tacit. contrabat. l. utilitas, C. de primipilo, lib. 12.* Solum superest probare, quod dicatur creditum primipilare, & si administratio Dohanerii possit talis judicari, attento saltim eo tempore, quo integra administratio ad ipsum Dohanerium pertinebat, antequam erigeretur per Curiam officium Perceptoris separatam, quod fuit novissimè factum sub Marchione Corati in Positanum, & Celentanum. Et quamvis sciam; variè à DD. explicatum munus Primipili, attamen intelligendum esse pro debito Thesaurarii, & Camerariorum administrationum publicam pecuniam destinatam pro Regni tuitione, & publicis necessitatibus, ut Primipilarii

pilarii dicantur primi administratores Regiæ pecuniæ, ex pluribus probat *Dominus meus Capyc. dec. 129. num. 13.* & propriè ex *num. 16. cum sequent.* quem sequitur pluribus congestis, & in specie *Martin. & Franc. Parmensis* in peculiaribus tractatibus de *Fisco, Peregrin. de jure Fisci lib. 6. tit. 6. num. 43. in fin.* quorum vocis significationi propriè conveniunt verba *Imper. in d. l. satis notum, C. in quib. caus. pign. ibi, qui primipili sarcina subeunt,* & voluit expressè *Afflict. in præcitata Constitut. Si quando contingit, lib. 3. post num. 7.* ubi exemplificat in Officiali administrante pecuniam publicam, ut *Fiscus præferatur uxori, ita exemplificans privilegium Fisci contra Primipilum, juxta d. l. militas, ad eò ut peroptimè Primipilus judicari posset administrator tam ingentis corporis patrimonii Dohanæ.*

Nec obstat, immò nobiscum sentit *Regens de Ponte*, tameti doctissimi *Advocati adversarii gentilis in conf. 19. num. 1. in fin. 2. vol.* loquitur enim in casu *Arrendamenti capti à Regia Curia per plures menses antequam finem acciperet locatio præcedens ejusdem Arrendamenti facta per eandem Curiam, quo casu contendit de Ponte, non fuisse ortam hypothecam, nisi à tempore extinctæ primæ conduccionis, & sic hypothecam tacitam, vel expressam non incepisse, nisi à die, quo Arrendamentum delatum fuit, ita quod administratio fuisset cæpta, vel incipere potuisset, ad eò quod per *Fiscum non stare, quominus Arrendator administraret, juxta regulam d. l. cam oportet, §. final. C. de bon. qua. liber. & paulò post reassumens quæstionem dicit, de eo controverti; utrum attendatur initium gestionis, sive, ut semetipsum glosat, tempus delatæ administrationis Arrendamenti, vel tempus malæ administrationis, & concedit, attendi tempus delati Arrendamenti, quando poterit adhibendo moralem diligentiam suscipere ipse administrationem, licèt eam non susceperit,* 66 exemplo hypothecæ dotalis, in qua necessariò expectatur matrimonium, quo sequuto constat, retrorahi ad tempus promissionis dotis, ut pluries decisum testatur *Dominus de Franch. decis. 677.* & sic retorquetur *authoritas Dom. de Ponte* contra adversarium in casu præsentis, in quo officium tempore concessionis vacabat, & per *Marchionem stetit, ultra titulum juris acquiritum, administrationem f. eti suscipere, & inchoare, & ita pro Fisco judicandum erit.**

SUMMARIUM.

- 1 Princeps ex sola investitura, & privilegio transfert dominium, & possessionem.
- 2 Dominium in dubio ex solo Principis privilegio, quinimò & possessio in beneficium investiti, vel concessionarii transferuntur, quod num. 3. ampliat per procedere etiam alio non expresso, siquidem aliter non esset speciale in Principe, quod declaratur num. 6.
- 4 Contractus Principum habent vim legis.
- 5 Jus publicum, & privatum differunt.
- 7 Possessionem non transferri ex sola investitura, nisi de Principis voluntate constet, procedere in rebus soli, num. 8. Secus in incorporalibus, num. 10. & 12.
- 9 Officia inter incorporalia connumerari.
- 11 Concessio Principis interdum participat ministerii contractus, & privilegii.

- 13 Clausula investiture, Quam investituram vim, robur veræ, realis, & effectualis possessionis in judicio, & extrà, volumus obtinere, operatur effectum transfrendi possessionem ex Principis voluntate.
- 14 Possessio ut ipso jure transferatur, per legem induci potest.
- 15 Investitus à Principe cum dicta clausula, ut supra, Quam investituram, &c. licet non habeat remedium recuperandæ possessionis, sed adipiscendæ, hoc tamen sapit quodammodo naturam recuperandæ.
- 16 Possessio duplex datur in jure; una tituli, altera facti, & licèt ista potentior, non id eò minus habens titulum dicitur verus possessor.
- 17 Princeps si donet Castrum cum plenitudine juris non est necessaria alia apprehensio facti.
- 18 Clausula, præstito tamen prius solito juramento de benè, & fidelitèr exercendo, licèt impediat exercitium facti, non impedit tamen, quin transferatur jus, & possessio civilis, quæ sufficit ad contractus perfectionem, num. 19.
- 20 Juramenti præstandi obligatio cum respiciat usum & exercitium facti, non impedit jus intellectuale domini, & civilis possessionis.
- 21 Possessio civilis solo verbo Principis sine actuali; legitima est, & vera, producens omnes effectus.
- 22 Lex Hispanica 23. tit. 13. p. 5. explicatur cum Gregorio Lopez.

ARGUMENTUM.

Princeps supremus in dubio ex sola investitura, vel privilegio transfert dominium, & possessionem, etiam alio non expresso, nam aliàs non esset speciale in Principe. Et quatenus necesse esset constare de Principis voluntate, id locum haberet in rebus soli, secus in acquisitione jurium incorporalium, ut sunt officia, in quibus dari duplicem possessionem, unam tituli, alteram facti. De clausulis, *Quam investituram vim, & efficaciam veræ, & realis possessionis, & altera, Præstito tamen prius solito juramento de benè, & fidelitèr exercendo, earumque viribus, & efficacia: & declaratur lex Hispanica 23. tit. 13. partita 5.*

RESPONS. VII.

- 1 Præterea prosequendo materiam præcedentis causæ in ea quæstione, utrum Princeps ex sola investitura, vel privilegio transferat dominium, & possessionem.
- 2 Quamvis verior, & fortè receptior sit opinio, ut in dubio ex solo Principis privilegio, nedum dominium, sed etiam possessio transferatur in beneficium investiti, vel concessionarii, ex dictis per *Ifern. in cap. 1. post n. 2. quid sit invest. Bald. in prælud. feud. num. 29. & in l. 1. C. de rerum perm. Angel. in l. officii, ff. de rei vindicat. in l. raptores, C. de sacrosanct. Eccles. Alexand. consil. 187. num. 17. in 2. Dec. consil. 141. num. 4. & consil. 341. num. 14. Afflict. decis. 299. ex num. 14. & num. 25. Grammat. decis. 59. num. 19. & 29. Boer. dec. 42. num. 27. cum infinitis congestis per *Mench. consil. 910. num. 21. cum seq. lib. 10. Petrus de Gregor. de concession. feud. quæstion. 8. part. 1. Borrell. consil. 1. num. 41. & 47. Schrader. consil. 17. n. 13. vers. quinimò, lib. 3. Mascard. concl. 540. num. 2. 9. & 10.**

9. & 10. idque simpliciter alio non expresso, quia alioquin non esset speciale in Principe, nec istud oriretur ex prerogativa regia, si necesse esset id exprimere, ut colligitur ex dictis per *Ifern. dicto num. 2. vers. alii dicunt*, dum distinguit privatas concessionem à principalibus, & regalibus, & *dicto num. 2. in fin.* ponderat, quod contractus Principum habent vim legis, & *num. 3.* magnum esse discrimen inter publicum jus, & privatum, idque clarissime colligitur ex *Frecc. in allegationibus pro Regente Albertino, num. 68. fol. 137.* & ex *Baldo, Angelo, Jafone, Loffredo* per ipsum citatis, & clarius ex *Baldo*, & aliis citatis per Dominum meum *Capyccium in cap. Imperialem, §. pratered si quis infeudatus, column. 8. versiculo limitata tertio*, plura doctissimus *Præsid. Anell. Amat. conf. 99. à num. 11. ad 14.*

Et ita expressè id esse intelligendum affirmat *Andr. Knichen. de universi juris territ. cap. 2. n. 8.* ubi *in fin.* addit, id præsertim procedere si appareret, Regem voluisse transferre possessionem, & *num. 9.* ex quibus verbis apertissime patet, id non esse necessariò exprimendum.

Attamen estò quòd requiratur de Principis expressa voluntate constare, ut transferatur possessio, id tamen declaratur procedere in rebus soli, in quarum acquisitione factum desideratur, *l. quemadmodum, ff. de acquirend. possession.* secus verò in rebus incorporalibus, ut putà si Papa conferret Canonicatum vacantem, quia per simplicem investituram acquiritur jus vacantis beneficii, sicuti per electionem, ut ex *Innoc. in cap. ex ore, de his, quæ fiunt à major. par. capit. docet in specie Ifern. in d. c. 1. post num. 2. vers. ided dictum est*, & sic cum officia constet esse res incorporales, non erit opus id Principem exprimere, cum & aliàs idem operetur cessio simplex in incorporalibus, quod vera traditio in rebus corporalibus, *l. fin. ubi Glaf. C. quando Fiscus, vel privat. Jaf. in l. non quicumque, §. qui Cajum, num. 5. ff. de legat. 1. Ruin. Bero. Purpar. & alii*, quos citat ad hoc *Petra de fideicomm. quæst. 8. num. 240.*

10 Declaratur item, ut procedat quando Princeps disponit per viam simplicis contractus, quo casu præsumitur Principem juxta communis juris regulas contraxisse; secus quando per privilegium aliquid statuit, quia tunc etiam in dubio præsumitur translata possessio ex ipso privilegii vigore, *Afflic. in dicto cap. 1. quid sit investitura, Jacob. Dec. & alii*, quos citat Dominus meus *de Curte in 1. pars. tract. feudal. cap. 1. num. 19.* ubi ita intelligit procedere doctrinam *Freccie num. 68.* undè cum hic Rex processerit per viam privilegii, non autem simplicis contractus, ex ipso privilegio in dubio censetur translata possessio, & quàmvis interveniente pretio transfundatur in vim contractus secundum *Baldum* aliàs citatum, tamen non desinet habere vim privilegii quoad efficaciam præter jus commune, censetur tamen jure contractus quoad firmitatem, ut revocari non possit, & sic erit mixtum quoddam, ut non mirum sit, si tanquam mixtum participet de utraque natura, privilegii scilicet & contractus.

Tandem quid frustra immoramur, nonnè doctissimus adversarius in suis scriptis concedit, quod negare non potest, tunc tantum ex privilegio Principis transferre dominium, & possessionem, quando expressè constaret de voluntate Principis, ut

possessio transferatur, & subdit, quod ex verbis investituræ id colligi potest, citat *Andr. & Bald. addens Afflic. decis. 299.* restringentem procedere, ubi concessionarius est præsens in Curia, secus si esset absens, undè cum in præsentis casu constet de expressa, quinimò enixa Principis voluntate in eadem scriptura privilegii, per verba, quæ clariora, & aptiora *DD.* formare, & considerare, aut stylus ipse Cancellariæ introducere, & invenire nesciverunt, profectò sequitur, Adversarium suomet telo confodi, & ex ejus scriptis victoriam Fisci esse in tuto.

13 Probatur minor, cum etenim *DD.* tenentes partem Adversarii, probare intendunt, ut non transferatur possessio, nisi expressè dicatur, volentes exemplificare, quomodo plenè constare possit de Principis voluntate, dicat id accidere, si in privilegio adsit clausula, quam stylus pro magis efficaci geminatis, & repetitis verbis induxit, scilicet, *Quam investituram vim, robur, & efficaciam veræ, & realis, & corporalis possessionis, & effectualis executionis ipsius in judicio, & ext. à volumus, & decernimus obtinere*, quæ clausula cum appositissime legatur in præsentis privilegio concesso per Regem nostrum Marchioni Paduæ præsentis in Curia, sequitur, ut possessio omninò translata fuerit, ex *text. in l. raptores 41. C. de Episc. & Cler. ibi, Ecclesia verò omnem proprietatem, & plenam possessionem earundem rerum nostro habent beneficio*, ubi *Bart. num. 2.* dicit, illum *text.* alibi non reperiri, idem *Lucas de Penne in l. prædia, in 3. ratione pro secundo donatario, C. de locat. prædiorum civil. lib. 1. 1.* & post *Baldum, Aret. Alex. & alios*, probat velut in dubium sine contradicte Dominus meus *Capycc. in cap. Imperialem §. si quis infeudatus col. 8. vers. limita quarto, cart. mihi 52. Dominus Præs. Amatus dict. conf. 99. num. 15.* ubi concordantes affert.

Et *Capycc.* verba sequitur transcribendo ex more *Lipariul. ad Ifern. in d. cap. 1. col. 3. in fin. sub num. 3. in addit. incip. Nisi expressè, lit. 2. quid sit investitura*, ubi addit *Loffred.* in pluribus locis, & cum *Afflic. Capyccio, & Lipariulo* concedat Dominus meus *Regens de Curte in dict. cap. 1. par. 1. de feud. num. 20.* ubi pariter dicit, tunc de Principis voluntate clarissime constare, quando in investitura essent hæc verba, *quam investituram, vim, robur, &c.* quod *Afflic. d. dec. 299. num. 25.* benè probat, ut sicuti potest hoc lex, ita & Rex, dummodò tamen investitus sit præsens in Curia, id est, ut se declarat, non sit absens à loco, vel Civitate, ubi conceditur à Rege privilegium, vel investitura, ut latè *Afflic.* se glossat *num. 25. cum sequent.* & post *num. 28.* sicuti in præsentis casu, concessionem officii fuisse factam Marchioni præsentis in Curia, satis notum est, idque faciliùs admittitur officio vacante, cum non tractetur de alterius possessionis præjudicio, per ea quæ tradit *Molina de primogen. lib. 3. cap. 12. num. 7.*

14 Sicuti enim potest id lege statui, & induci, ut etiam possessio ipso jure transferatur, ut post *Tirraquell. in tract. mortis, in præfation. d. clar. 6. & Covar. lib. 3. resolut. cap. 5. num. 6. vers. ceteriori*, & erat antiqua *lex Tauri 45.* quæ hodie lituata est in *l. 8. tit. 7. lib. 5. recopil. ubi Matienz. gloss. ex num. 3. & in l. 7. tit. 4. part. 5. de quibus Molina. d. c. 12.* sic etiam de Rege ex equiparatione legis docuit *Bald. in cap. cæterum, col. 5. de judiciis*, cum aliis per *Card.*

Cardin. Tusc. som. 6. concl. 424. num. 12.

14 Et quamvis ex huiusmodi translatione possessionis non competat investito remedium recuperandæ, sed tantum adipiscendæ, ut innuit *Afflicti. dict. dec. 299. num. 30.*

15 Attamen eundem ferè parit effectum, ex quo istud interdictum adipiscendæ sapit hoc casu naturam recuperandæ possessionis, ut ex *Bald. in cap. item cum quis de rest. spol. advertit idem Affl. d. decif. num. 20.* & habet idem privilegium, ut exceptio domini adversus hoc interdictum objici nequeat, *Afflicti. d. decif. num. 30.*

Nec mirum, quia alibi in jure datur duplex possessio, una tituli, altera facti in puncto in materia officii, aded ut provifus de officio Thesaurariæ potest possidere titulum ipsius officii, & alter fructus reservatos diversis respectibus, nec ided minus qui titulum habet dicitur verus possessor, ut ex *Bart. & Ripa probat Cas. de Grass. decif. 5. de causa posses. & propriet.*

Præterea & secundò, in præfenti casu omnis possessio translata censetur, quia non adsunt in privilegio sola verba, quæ commemoravit *Afflicti.* sed longè ampliora sæpius geminata, & cum majori efficacia, quo casu omnis, & integra possessio transfertur, teste *Bald. in c. 1. in princ. quid sit invest.* ubi quod quando Papa donat Castrum cum plenitudine juris, non est necessaria alia apprehensio facti, sic in simili *Alex. conf. 111. num. 23. & 24. lib. 6.* & sic omnis acquiritur possessio, quando ampla sunt verba, sicuti sunt ista, quæ novissimè stilus Cancellariæ ex sapientum doctrina, maximo consilio adinvenit, & perfecit.

18 Nec obstat clausula adjecta in dicto privilegio, præfatis tamen prius per te solito juramento de bene, & fideliter administrando: hoc enim non impedit, quin dominium, & possessio statim transeant, verum quodad exercitium facti, scilicet actuale procedat juramentum, ut docet in puncto mirabiliter *Gregor. Lopez pariso 5. tit. 4. l. 7. vers. possess.*

19 Non in princip. neque hæc clausula impedit translationem possessionis civilis, quæ sufficit ad perfectionem contractus, ita ut incipiat esse Officialis, juxta terminos *l. pro officio C. de administr. tut.* ubi *DD.* quamvis apprehensio actualis possessionis sit in suspensio, *Molina de primogeniis, lib. 2. cap. 12. num. 16.* tantò magis, quia præfatio juramenti cum sit actus respiciens usum, & exercitium facti, non potest impedire jus intellectuale domini, & civilis possessionis, alioquin enim vel corrigeret, vel inutilem saltim pro tempore dispositionem redderet, quod ferendum non est, maxime cum clausula prædicta juramenti præcedat, non subsequatur, & proinde fortior sit subsequens, quam præcedens *Jas. in puncto in l. talis scriptura n. 38. & 39. in 2. & 3. lim. ff. de legat. 1. Cravett. conf. 70. num. 4.*

Hæc autem possessio, quamvis civilis sub ministerio, verbi Principis, sine actu naturali, vera est, & producit omnes effectus, *l. certò, §. 1. ff. de præcar. latè Tiraquell. de jure consil. ampl. 1. num. 2.*

Minus obstant verba legis Partitarum in *l. 23. tit. 13. par. 5.* in illis verbis, *desde el dia, que començaron à usar del officio.* quia illa verba benè explicat *Gregorius*, dicens, nihil aliud importare, nisi id, quod jure communi statutum est, dum glossat, idest ex eo tempore, quo cœperunt esse tutores,

vel curatores, citat *Glos. in d. l. pro officio, & Salycet.* qui in specie stat pro nobis, ut supra diximus.

His tamen minimè suffragantibus Regia Camera in Collaterali Consilio, cum maxima tamen votorum contradictione, determinavit contra Fiscum, declarando creditricem anteriorem Illustr. Ducem Laurenzanæ de domo Gaetana, verbis ut in subscripto Decreto, scilicet.

Die 29. Martii 1631. In causa Illustr. D. Dianæ de Capua Ducissæ Laurenzanæ filix, & hæredis quondam Aloysii de Capua cum Regio Fisco, super solutione duc. 5000. cum interesse solutorum ex causa fidejussionis factæ per dictum quondam ejus patrem Regiæ Curix pro quodam Illustr. Marchione Padulæ olim Dohanerio Reg. Dohanæ Menepedum Apuleæ, & aliis, ut in actis, &c.

Facta de prædictis omnibus relatione in Reg. Collaterali Consilio per Regiam Cameram Summarix sub die 28. præfentis mensis Martii 1631. referente subscripto Magnif. U. J. D. Didaco de Salinas Reg. Consiliar. & Præsidente Reg. Cameræ, & causæ Commissario, fuit provifum, Illustr. Ducissam Laurenzanæ esse creditricem anteriorem Regii Fisci, hoc suum, &c. Salinas. Conf. Bolinus. Dominic. Scognamigl.

Nec mirum videri debet, quia dubia sunt fata causarum, & litium exitus, quia homines etiam in rebus claris, & evidentissimis, interdum inter se dissentiunt, cum ex diversitate corporum, diversitas etiam proveniat animorum, *litum si unus, §. principalibus, ff. de arbitr. cap. quia diversitatem, de concess. præb. & Ecclesiast. cap. 3.* dicitur, *Mundum tradidit Deus disputationi eorum*, refert *Michael Zappul. in comment. pragm. de administr. universi. in fin.* & hoc vitium est naturale, & natura ipsa prona est ad dissentiendum, indè dixit *Joann. Andr.* se fuisse in quodam articulo tremulum propter autoritatem contrarium sentientium, refert *Tiraquell. de jure primogen. quæst. 34. num. 24. Muñoz de ratiocin. cap. 32. & Jo. Baptist. Cavaius in opusc. qui tit. Oculis Reipublicæ, cap. 5. n. 26.* ubi ex *num. 37. cum seq.* curiosè instituit exempla dissidentium Jureconsultorum; quinimò etiam inter sanctos magnas opinionum varietates sepè subortas veterum exempla testari, ex *Divis Hieronym. Augustin. Nazianzen. Thom. de Aquin. & aliis plenè discurrit Card. Paleot. de sacr. Confessor. consulti. p. 2. q. 1. tit. D.* aded ut si filius à patre dissentiat, pietatem minimè lædere videatur, *l. 3. §. si quis quasi, ff. de condit. ob caus. Grammat. decif. 71. in fin. Garz. de expensis cap. 16. in princ. Knich. de vestit. paction. par. 1. cap. 2. num. 33.* idcirco cum non potuerim huic decisioni acquiescere, licebit mihi, quamvis observantissimo tantorum Tribunalium, & doctissimorum Senatorum in ipsis residentium, tremulo calamo, opinionem, quam pro Inviçtissimo nostro Rege, ejusque Fisco defenderam à motivis eorum, qui in votando contrariam sententiam amplexi fuerunt, pro defensione illorum, tametsi pauciorum, qui meæ pro Fisco opinioni adhæserunt, subscripta subjicere.

S U M M A R I U M.

- 1 **H**ypotheca an aecipiat à die concessi tituli, vel potius à die accepti officii, frvè muneris.
- 2 Ad contrahendam hypothecam inisium semper, & pri:

- primæ obligatio inspicitur, ad quod plures leges ponderantur, num. 3. 4. & 6.
- 5 Hypotheca ad Fisci beneficium oritur ex die, quo Officialis electus officium accepit, cum eo tempore ex mutuo consensu obligatio producat.
- 7 Tutor non administrans est in culpa si contutorem non solvendo, vel malè administrantem videns, eum satisfacere, vel removeri non insisterit.
- 8 Tutor non gerens, si non sit in culpa, adhuc tamen in subsidium tenetur.
- 9 Tutor plura adimplere debet, antequam administret, nisi sit testamentarius.
- 10 Ortus hypotheca in tutore inducitur à die delatæ, non autem inchoatæ, & gestæ tutela, quo tempore tutor contrahit cum pupillo, vel cum Iudice, num. 11.
- 12 Decisio Reg. Revert. 4. vol. affertur, & ponderatur.
- 13 Fiscus est potior ex eo tempore concessi officii, qui contrahens erit efficaciter obligatus, adeo ut amplius à contractu recedere non possit, etiam si expressa obligatio non sequatur, initium enim actus attenditur, non executio, num. 14.
- 15 Decisio Capyc. 129. contra Fiscum allata ponderatur, in qua præsens articulus vel ob facti diversitatem non fuit decisus, vel si decisus, potius Fisco favet, num. 16.
- 16 Capyc. aperte sentit, hypothecam pupilli retrotrahi ad tempus initii gestionis, non autem malæ administrationis, immodò sufficere, eam esse delatam, num. 17.
- 18 Tutor quævis antequam administret plura adimplere debeat, quibus non impletis tutor legitimus non sit, tamen ejus bona tanquam protutoris sunt obligata.
- 19 In tacita hypotheca veniant etiam bona protutoris.
- 20 Administrandi potentia sufficit, ut tutor obligetur, licet non administret.
- 21 Decisio S.C. Capyc. adducta, & suffimè ponderata, Fisci sententiam apertissimè confirmat.
- 22 Hypotheca in contractibus conditionalibus ad exordium conventionis retrotrahitur, ac si purè fuisset celebratus, & num. 25. quævis ante conditionis eventum nulla oriatur obligatio, num. 23.
- 24 Creditor ex contractu conditionali, existente conditione præfertur ei, qui ante conditionis eventum contraxit.
- 26 Regula text. in l. bonorum, ff. rem rat. haber. qua habetur, retroractionem in eorum præjudicium non fieri, quibus mutato res statu, interim jus est quaesitum, non procedit in contractu conditionali, in quo, quævis ante conditionis eventum nulla oriatur obligatio, attamen perfectus est contractus, ut ab eo recedi nequeat.
- 27 Debitor, & creditor pendente conditione rectè dicuntur.
- 28 Retrotractio in omnibus actibus, sive contractibus eandem rationem habentibus extenditur, cum conventionis dies, non autem diei, sed conditionis eventus consideretur, num. 29.
- 30 Conditio casualis obligationis effectum prerogative oriæ iam obligatione, potestativa verò actum suspendit quousque perficiatur.
- 31 Potestativa conditio eam tantùm obligationem suspendit, quæ à debitoris voluntate ita pendet, ut non implendo, vel si pæniseat, contractum

nullum reddere possit, & num. 32.

- 33 Actus necessarius dicitur, non voluntarius, si ad illam faciendum cogi quis potuisset.

ARGUMENTUM.

Hypotheca incipiat nè à die cœptæ, an à die malæ administrationis, sive à die concessi tituli, vel delati, an à die accepti officii. Hypotheca contrahitur ab initio obligationis, ejusque exordium semper inspicitur. Plura de tutore non gerente, qui pro contutore non solvendo, vel malè administrante, & in subsidium tenetur. Quæ adimplere debeat antequam administret, ejusque obligatio an à die delatæ tutelæ, sive acceptæ, an à die gestæ, oriatur. Quid in Fisci hypotheca in bonis Officialis. Plurima de contractibus conditionalibus, in quibus fit retrotractio, ac si contractus purè fuisset celebratus, & ab eo recedi non potest ex communi DD. sententia. Idemque in omnibus eandem rationem habentibus. Et nonnulla de potestativa, & casuali conditione, subtilissimè differuntur.

RESPONS. VIII.

UNus ex Dominis votando, proposita difficultate articuli, ipsiusque dubietate, ex eo quod licet ex professo tractaverint DD. utrum hypotheca incipiat à die cœptæ, vel potius à die malæ administrationis, attamen sub involucrio, & suboscure egerunt. Utrum incipiat à die concessi tituli, sive factæ provisionis, & acceptati officii, vel muneris, hoc vel omittentes, aut perfunctoriè decedentes, dum de primo egerunt articulo.

Dixit, in hoc adesse quatuor, vel quinque iura principalia, in l. pro officio, C. de admin. tutorem, in l. cum oportet, §. fin. incipiente, sed cum tacitas, C. de bon. qua liber. & in l. 1. & l. potior §. 1. ff. qui potior in pignor. & in l. qui Balneum §. ff. cod.

Et discurrendo, & ponderando decisiones differtur legum optime probavit, semper attendi initium, & primæ obligationem, nam in l. 1. ff. qui pot. dicitur, non utique solutionem observanda sunt tempora, sed dies contractæ obligationis, ubi Glos. n. ver. contractæ, subdit, ab initio, & citat in puncto d. l. cum oportet, §. fin. C. de bon. qua lib. quæ nuncupatim loquitur de hypotheca introducta à lege ad beneficium pupilli, sentiens expressè, quod in ista, sicut in illa oritur ab initio, & sic diluculò, illud.

Idem in l. potior, dum in decisione illa redditur ratio, cum enim semel conditio existit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine conditione facta esset, quod & melius est.

Vndè si in l. 1. non attenditur tempus adimplementi, sive sequentæ solutionis dotis, & in dicta l. potior, neque attenditur existentia conditionis postea purificatæ, sed initium obligationis, ad quod retrotrahitur, ut hypotheca ex eo tempore, non implementi supervenientis, vel executionis contractus, sed contractæ obligationis vires sumat, sic etiam hypotheca ad beneficium Fisci oriatur à die, quo Officialis fuit electus, seu provisus, & officium accepit, quo tempore ex mutuo consensu orta est personalis obligatio

de

de benè, & fidelitèr exercendo officium, nedum ex tacita, sed ex expressa obligatione. Vndè non est expectanda administratio, nec implementum conditionis, scilicet administrationis bonæ, vel malæ quoad ortum hypothecæ, quinimò sequuta administratione, ad initium obligationis est referenda hypotheca.

6 In *l. pro officio*, clarissimè Imperator decidit, ex tempore, quo cœpit esse tutor, ut ibi *Glof.* & ut ostenderet, non expectari administrationem quoad ortum hypothecæ, subjicit, *Idem & si non administraret*, ergo non est administratio necessaria.

Nec dicatur, ut quidam dicebant, quod non administrare, est malè administrare; Siquidem sufficit nobis dare instantiam adversus argumentum. Dicunt enim sectatores adversæ partis, hypothecam non nasci nisi à tempore administrationis, eamque non retrotrahi ad tempus delatæ tutelæ. Nos autem dicimus, si hoc esset, nunquam oriretur hypotheca nisi sequeretur administratio, consequens est falsum, ergo & antecedens.

Et si replicetur. Quod non administrare est malè administrare, negatur assumptum, quia tantum abest, ut nedum non sint idem, sed dissimilia, & contraria, quod negari non potest, magis enim sunt opposita administrare, & non administrare, quàm bona, & mala administratio.

Præterea si in *d. l. pro officio*, oritur etiam si non sequatur administratio, quæro, quando oritur hæc hypotheca, quo tempore, quo die, quo momento? Certè oportet fateri, quod fuit orta ab initio delatæ tutelæ, & nunc viso exitu neglectæ administrationis, incipit hypotheca suas vires habere, & sic quo se vertant adversarii, convincuntur, si enim non administratio haberetur in jure pro mala administratione, saltim aliquod

7 tempus fuisset statutum. Et licet tutor non administrans interdum sit in culpa, si videns, administrantem non esse solvendo, vel videret eum malè administrare, & non instaret eum debere solvendo, vel removeri, *l. res tutores 56. §. fin. ff. de admin. tutor.* attamen etiam si nulla culpa possit imputari tutori non gerenti, cur non removeri fecerit gerentem ut suspectum, vel exegerit ab eo cautionem, rem pupilli salvam fore, adhuc

8 tutor non gerens convenitur, & tenetur in subsidium, ad notata in *l. 2. C. de divid. tutel.* quam dicit esse communem sententiam *Aretin.* latissimè distinguens casus præallegatos *consil. 29. in 3. conclus. num. 5.* & propriè *num. 8. vers. aliquando*, & est tertius casus, quod si tutor non administrans, etiam sine ulla culpa, tenetur, & nascitur hypotheca, ergo falsum est etiam ex communi sententia, quod non administrare saltim semper, sit malè administrare.

Et clarissimus est etiam *tex. in d. l. cum oportet, §. sed cum tacitas*, ubi initium gerendæ, vel deferendæ, ubi *Glof.* dicit, *ex quo filius quæsit.*

Nec dicatur, discrimen esse inter tutorem, & patrem legitimam administratorem, quia primus debet adimplere plura, antequam administret, nisi sit testamentarius, de quibus in *l. tutor, qui repertorium, C. de admin. tut.* Tutores enim plura adimplere debent, antequam administrent, *Ang. in §. si verò tantum*, qui est *§. fin. Auth. Vbi ii, qui oblig. se hab. perhib. res min.* ubi dicit, quod debet jurare tactis scripturis, aliàs decretum esset nullum, & plura per *Aret. consil. 29. in princ.*

ut se obligare, jurare, inventarium conficere, & alia, antè quorum implementum non est tutor, & lex frustra introduceret hypothecam, cum dependeat ex futuro eventu si sit futurus tutor, secus in patre, qui statim à lege efficitur legitimus filii administrator.

Dicimus enim, quod implementa tutoris respiciunt administrationem, & executionem tutelæ, 10 & proinde non impediunt ortum hypothecæ, quam provida, & potens lex statim induxit ab initio à tempore gerendæ, non gestæ, vel inchoatæ administrationis, ponderando gerendum, *d. §. sed cum tacitas*, tantò magis cum tutelæ munus sit necessarium, quod subire quilibet tenetur pro publica utilitate, nisi causam habeat legitimæ excusationis.

Vel saltim orietur hypotheca ab eo tempore, quo tutor consentit, & acceptat delatam sibi tutelam, quo tempore quasi contrahit cum pupillo, 11 vel Judice pupilli nomine, quo casu absurdum, & iniquum esset, ut ex mora tutoris in non adimplendo ea, ad quæ ex juris dispositione necessariò cogi poterat, & se maximè consentiendo adstrinxerat, pupillo damnum inferretur, ut creditores medii temporis ipsi sequuto casu malæ administrationis præferrentur.

Et maximè hoc in casu præsentis dicendum est, ubi tempore, quo Officialis contraxit cum privato, nedum obtinuerat privilegium officii, sed solverat, duc. 16000. in comptum pretii, & sic jam nedum gratiam, quam enixè petierat, & optaverat, obtinuerat, sed jam contractus simultaneo consensu, & pretii solutione erat perfectissimus, & irrevocabilis ex parte utriusque, scilicet Regis, & concessionarii: Rex enim tanquam privilegium concessum mediante pretio recepto revocare non poterat, nec concessionarius pœnitere re non integra.

Et sic casus deciditur per rationem traditam à *J.C. in d. l. qui balneum*, ibi quoniam tamen jam tunc in ea causa Eros esse cœpisset, ut invito locatore jus pignoris in eo solvi non posset, posteriorem ejus causam habendam, & sic cum tempore contractæ hypothecæ cum privato, in ea causa esset Marchio, ut invito Rege obligatio officii empti solvi non potuisset, omninò Fiscus est præferendus.

Et sic subintrat optimè pro nobis decisio, sive 12 discursus *Reverter. sine decisione in fin. 4. vol. in fin. quest. An præsumatur, Perceptorem solvisse de pecunia Fiscali suis creditoribus*, in *§. dico in super* quæ perperam, & sine judicio allegabatur per adversarium, & nonnulli ex votantibus, se in ipsa fundaverunt.

Quamvis enim *Reverter.* dixerit, quod si attendimus tempus, quo fuit officium concessum, & obligavit se de benè administrando, tunc Fiscus erit potior, ex ratione tamen, quam mox subiciit apparet ea verba, *& se obligavit*, continere potius narrationem casus, & facti contingentis, quàm, quod ipse voluerit, illud requisitum esse præcisè necessarium.

13 Subdit enim, quod erit Fiscus potior à die concessi officii semper, & ubicunque non est in potestate contrahentis se non obligare, quia fuit efficaciter obligatus, nec potest à contractu recedere, citans jura prædicta in *l. l. qui balneum, & l. potior ff. qui potior. in pign.* & addit hæc verba, esse in *dd. juribus expressum*, quod quando non est

in potestate debitoris se non obligare, vel obligationem dissolvere, tunc semper attenditur tempus contractus, & non tempus numerationis, sive actualis exercitii & administrationis, ut paulò post optime quoque declarat in illis verbis, & in mera potestate illius eras non accipere pecuniam, tunc attenditur tempus numerationis. Unde etiam si non sequatur expressa obligatio provisi, sive concessionarii, quo casu indubitabile est, esse ortam hypothecam, sed ubicunque concessionarius est taliter obligatus, quod ipse non potest recedere, tunc attenditur initium concessionis, non actus posterior numerationis, sive executionis. Si igitur in casu præsentis Marchio obtinuit officium, illud accepit, & in partem pretii solvit ducat. 16000. ex hoc indubitabile est, contractum venditionis officii fuisse perfectum, ita, & taliter, quod non solum Marchioni non licebat recedere, sed nec Regi contractum resolvere sine iusta, & nova causa supervenienti, prout somnis prudens, & sapiens arbitrabitur, nec contrarium attentari, nec conungi potest, & sic opinio *Revert.* qui pluries postea in discursu, ponderando dicta jura, fundat se in eo, quod non erat in potestate debitoris à promissis recedere, ut Fisci hypotheca fuerit orta ab initio, stat apertissime pro nobis, & sic non est necessaria expressa obligatio, ut hypotheca inducatur, sed sufficit, eo esse devenitum, quod provisu non possit officium invito Rege renunciare, & pretium non solvere.

Ex quibus patet, somnium esse vigilantium dicere, quod plura poterant accidere, ex quibus potuisset differri, vel auferri administratio officii Marchioni proviso, & denegari Exequatur.

Tum quia raro, aut nunquam evenit casus, nec fuit practicum, ut provisu per Regem, non fuerit admissus, tum id contingere non potuisset, nisi maxima, & urgentissima causa supervenisset. Nec jura, & *DD.* attendunt, quod Rex ex causa vel de novo supervenienti, vel antiqua, quæ de novo in notitiam venit, potuisset administrationem, & executionem privilegii impedire, sed illud tantum, si provisu potuisset officium acceptatum repudiare, & ab obligatione contracta recedere, & reliquum pretii non solvere, quod intelligi debet necessarium, contradicente Rege, qui officium concessit, quod certè est clarissimum, post acceptationem officii, & partem pretii solutam censei impossibile.

Dixerunt etiam aliqui ex votantibus contra Fiscum; æquiparationem tutoris, & officialis non esse quoad omnia in hac materia ortus hypothecæ.

Et opinionem contra Fiscum tenere post antiquos expressè *N. g. sunt.* extollendo illius doctrinam, & in materia hypothecæ peritiam. Alii dixerunt, inter duas opiniones à die concessi officii, & à die malæ administrationis eligendam esse mediam inter illas, ut oriatur à die administrationis, more, licet ipsi non dixerint, rusticorum.

Et quod illa clausula, *quam investis. vim robur,* parum, aut nihil operetur uti apponi solita de stylo Cancellariæ. Et officium hoc non esse omnino incorporale, vel saltim tale censei quoad exercitium jurisdictionis, non autem quoad administrationem pecuniæ Fiscalis, quæ antiquitus penes Dohanam residebat, cujus respectu sunt contracta debita, de quorum potioritate hodiè agitur.

Unus etiam ex majoribus supremi ordinis Ma-

15 gistratibus dixit, contra Fiscum fuisse decisum per S. C. in *decis. Capyc.* 129. quam ipse citaveram.

In qua decisione est verum, fuisse decisum, debitum ex administratione etiam Thesaurarii generalis non censei debitum primipilare, ut Fiscus potiat privilegio Primipili, ut discurret *Capyc. à n. 13. vers. pro Domina Regina, ad finem,* junctis ultimis verbis, sed non fuit citata decisio *Capycii* ad hunc finem, quia iste articulus Primipili fuerat à me propositus ex abundantia, non pro causæ victoria, sed dixit, in dicta decisione fuisse decisum contra Fiscum in articulo principali.

16 Legatur ergo, decisio *Capycii*, quia vel ibi non fuit decisus ullo modo articulus contra Fiscum ob facti diversitatem, vel si facti diversitas non obstat, potius decisio est pro Fisco.

Legantur enim, verba *Capyc.* in *princ. decisionis*, dum proponit factum, narrat enim, quod Loylius Bonet administravit primò tutelam Sberti Bonet, & fratrum, eorundemque nepotum suorum ex fratre defuncto, & postmodum fuit Thesaurarius Regiæ, quod & clarissime repetit *num. 11. ibi, hic præsupponitur, administrationem præcessisse, ergo, &c.* cum igitur præcessisset in eo casu administratio tutelæ nepotum, & subsequuta fuisset administratio Thesaurariæ, justissime fuit decisum in favorem pupillorum, quia inter Fiscum, & pupillum pariter privilegiatos attenditur prioritas temporis, secundum regulam juris inter privatos, non attentis, sed confusis privilegiis, ut bene resolvit *Capyc. num. 10.* Cum enim in illo casu non præcessisset privilegium creationis Thesaurarii in personam dicti Loylii, quod per ipsum fuisset acceptatum; hoc enim factum ibi minimè narratur, unde non potest suppleri, si uti nec præsumi se juitur, ut in casu *Capyc.* justissime fuerit decisum, quod sit potior hypotheca pro administratione pupillari prius contracta, quam fuerit Loylius creatus Thesaurarius.

Rationes autem dubitandi in illa decisione plures fuerunt. Prima namque, utrum pupillis competeret hypotheca, quia Loylius fuerit verus tutor, *num. 1.* Secundo, utrum in tacita hypotheca venirent bona futura, *num. 4. vers. rursus pro Domina Regina.* Tertio, utrum privilegium Fisci extenderetur ad Reginam *num. 6.* Quarto, quæ inter has tacitas hypothecas esset potior, Fiscus Reginalis, an verò tutelæ, *num. 10.* Et maximè si hæc hypotheca Fiscus habebat privilegium Primipili, ut præferretur etiam doti anteriori, & si Thesaurarius generalis erat loco Primipili, ut *num. 13. & 14. ante fin. vers. Et quod hic sumus.* In quibus cum resolutum fuerit, Loylium aut verum tutorem, aut uti protutorem legitime obligatum pupillis, *num. 3.* hypothecam tacitam ex magis communi, & veriori comprehendere etiam futura, *num. 4. vers. pro actoribus.* Et in tertio, privilegia Regiæ, competentia extendi ad Reginam conjugem, ex *num. 6. ad 10.* Et has duas hypothecas esse pariter privilegiatas, *num. 10.* Et tandem privilegium competens Fisco super bonis Primipili non extendi ad Thesaurarium generalem, ex *num. 13. & 14. usque ad finem,* merito, & justissime in illa decisione *Capyc.* fuit decisum contra Reginam, eo tempore, quo in Sacro Consilio residebant viri doctrina, & experientia insignes, sicut in præsentis casu pessimè fuit contra nostrum Regem invictissimum, præsertim tempore

pore tam maximæ necessitatis, qua Curia premitur, judicatum, & insulsè quidem, & extrà propositum allegata decisio *Capyc.* qui nunquam tale somniavit dicere.

Non enim in casu *Capyc.* occurrit disputare casum, qui in præsentì accidit, ubi postquam præcessit privilegium datum à Rege Officii Dohanerii acceptati à concessionario, & sic transfuso privilegio in contractum, sequutæst hypotheca contractus gesti cum privato, & deinde cœpta est administratio; hic enim non fuit casus *Capycii*, sed casus novus, & insolitus, qui tanquam rarè eveniens, fuit à paucis *DD.* tractatus, & consideratus, ut potè qui leges imitati ad ea discutienda inclinant, quæ frequentius accidunt, sed necesse est ex eorum dictis, & rationibus, quas effundunt in articulo frequentius ab ipsis disputato, utrum scilicet hypotheca oriatur à die cœptæ, vel malæ administrationis, colligere veritatem etiam istius novi, & peregrini articuli, quod cum difficile sit, nec liceat omnibus adire Corinthum, non mirum si pauci veritatem attingunt.

Sicuti rectè intuenti, & ponderanti contextum dictæ decisionis Doctissimi mei *Domini Capycii*, ex ejus dictis videri etiam poterit, ipsum in præsentì casu, & articulo novo pro nobis sentire, & stare.

Si quidem cum in casu decisionis utraque hypotheca orta fuerit, non à contractu, sed à quasi contractu ipsius scilicet gestionis, proindè *Capyc.* dum in uno ex motivis pro hypotheca Reginali contrà hypothecam pupillarem dicit, posse considerari, quod hypotheca pro pupillis non fuerit orta nisi à tempore malæ gestionis *num. 5. vers. rursus facit in contrarium pro pupillis*, considerat, quòd immò retrahitur ad tempus initii gestionis, citans jura in *d. l. pro officio*, ubi *Alber. C. de administ. tutor.* & in *l. cum oportet §. fin. C. de bon. qua liber.* Et licèt loquatur de initio gestionis, quia neutra pars in casu illius decisionis aliud prætendebat, nec prætereundè poterat ex facti contingentiis; attamen *Capyc.* ipse clarè sentit, sufficere tutelam esse delatam, ut per eum *num. 2. vers. pro actoribus facit*, dum ponderat, censerì datam tutelam, & tutorem creatum in testamento nedum verbis claris & expressis, sed æquipollentibus, utpotè si detur filius sub dominio, sed potestate alicujus, ità ut interdum tutor gerere valeat etiam sine decreto Judicis, & addit, quòd licet tutor plura adimplere debeat antequam administret, quòd notavit ipse *num. 1.* attamen licet non adimpleverit, & non sit legitimus tutor, sufficit, ut tanquam pro tutoris bona sint tacitè obligata, quia in tacita hypotheca veniunt etiam bona protutoris, citans *Glos. in l. dabimus, ff. de privileg. credit.* & ut ostenderet, hoc procedere etiam in tutore, qui nullo modo administravit, subdit *Dominus Capyc.* hæc verba, *Non enim debet esse melioris conditionis tutor, qui nulliter administrat, quam ille qui administrare potest*, & sic apertissimè sentit *Capycius*, sufficere potentiam administrandi, & exindè oriri hypothecam ab initio, quia si esset omnino necessarium, ut tutor deveniret ad actum gestionis, non sufficeret sola potentia, nec ullo modo oriretur unquam hypotheca contrà tutorem, qui non administravit, ad quod citat *Capycius Aresin. conf. 29. in princ.* ubi in *vers. non enim melioris est conditionis*, hoc bene docet *Aresin.* Et quod decisio Sacri Consilii relata per *Dominum Capycium*, no-

stram, quam enixè tuemur, confirmet opinionem, ex eo patet, quia prima, & præcipua ratio, quæ fuit adducta in illa *decision. in princ.* pro parte Reginæ contrà hypothecam pupillarem, illa fuit, quòd ille *Loylius Bonet* non adimpleverat solemnia, quia non erat confirmatus à Judice, & aderat defectus aliorum solemnium, cui rationi innixi fuerunt præcipuè votantes contra Fiscum in præsentì causa, & tamen hac ratione non obstante, ex eo, quòd sufficeret potentia administrandi, fuit decisum in illa causa in favorem hypothecæ pupillaris, licèt tutor non adimplevisset solemnia. Ex quibus apparet, non minus oscitanter fuisse adductam decisionem *Domini mei Capyc.* quam *Reverterii* contrà Fiscum in hac causa.

Novissimè ad confirmationem jurium Fisci contrà hanc decisionem, pro qua allegabantur decisiones, ex quibus contraria opinio pro Fisco fundabatur, & in specie ad approbationem unius ex solidioribus fundamentis pro Fisco adductis; illius nempè, quòd tametsi ad hoc ut hypotheca pro Fisco esset efficax, necessariò sequi deberet administratio officii; attamen quòd non sit attendendum tempus cœptæ administrationis, sed concessi officii, ea ratione, quòd hypotheca retrahitur ad initium conventionis.

Illud rogo adverti, quòd communi calculo tradunt *DD.* in contractibus conditionalibus. Si enim in illis hypotheca ex eventu conditionis expressè adjectæ retrahitur ad ipsum exordium conventionis, & perindè habetur, ac si ab initio fuisset contractus pure celebratus etiam in præjudicium aliarum hypothecarum, quæ medio tempore fuerunt contractæ, ut mox probabo, tametsi ex ejusmodi conditionali contractu ante conditionis eventum nulla nascatur obligatio, *l. cedere diem in fin. ff. de verbor. obligation. §. ex conditionali, Institut. de verbor. obligation.* fortius igitur in conventionione, in qua potius tacita censetur adjecta conditio, quam expressa, illa scilicet, *si administratio sequatur*, quæ & tacita est, & subintelligitur ex natura actus, sicuti etiam altera, quæ oritur ex dispositione *Pragmaticæ anni 1581. De privilegiis infra annum præsentandis, & executioni demandandis.* Et quantumvis expressa altera de juramento præstando, *de bene & fideliter officium exercendo*, de qua in *Authentica jusjurand. quod præst. ab iis, qui administ. accipiant.* Et in *Authent. Ut Judic. sine quoquo suffrag.* quæ cum tacitè insit de jure, expressa nihil amplius operari debet, *non rectè, C. de fidejuss. cum vulgaribus.*

In contractibus igitur conditionalibus communiter conveniunt *DD.* eum, cui ex contractu conditionali hypotheca data fuit, existente conditione contra eum, qui pendente illa credidit, & eandem hypothecam accepit, tuendum, & huic præferendum esse, ratione, quam assert *Cajus* in *d. l. potior, ff. qui pot. in pign.* quam supra retulimus.

Et hoc generaliter affirmant *DD.* conditionis licet eventum in contractibus retrahatur ad ipsum contractus tempus, per *Text.* clarissimum in *l. necessario, §. quod si pendente, ff. de peric. & commod. rei vend. dicentes*, eodem sensu accipi, *conditionem retrahitur*, quòd si dicamus, *contractum pro eo haberi, ac si pure factus esset*, hoc ipsum tam latè, copiosè, & eruditè differit, & probat *Hartman. Pistorius* inter *J. C. Germanos* insignis per totum *cap. 14. lib. 3. questionum juris*, præsertim ex *n. 15.*

ut citrà adulationis notam, nihil omninò addi possit.

Ibi enim post *num. 16. vers. huic autem rationi*, 26 resolvit principale objectum, retrotrahi aliquid non solere in præjudicium ejus, cui mutato rei statu interim jus quæsitum est, *l. bonorum, ff. rem ratam haberi*, cum similibus.

Ut non procedat hujusmodi consideratio in cōtractu conditionali, in quo tamen ante conditionis eventum non sit nata obligatio, nihilominus ea sunt jacta principalis obligationis fundamenta, & contractus eatenus pro perfecto habetur, ut neuter contrahentium solus pœnitere, neque à contractu alio invito recedere valeat, sed conditionis eventum uterque expectare cogatur, juribus ab 27 *Afflicti. citatis decision. 280. num. 3.* Et ob id, hoc etiam respectu, ex conditionali contractu, pendente adhuc conditione, creditor, & debitor rectè dici potest, ad notata in *l. creditors, ff. de verb. signification.* Undè inferitur, jus, quod alius interim quæsit in prioris incommodum non rectè considerari; neque impedimento esse posse; quominus conditio retrotrahatur ad tempus contractus, ut scitissimè prosequitur explicando idem *Pistorius num. 17. & 18. & num. 20. vers. sed potius*, ubi *num. 19.* docet, hoc non oriri ex peculiari pignoris ratione, sed generaliter ad omnes actus, sive contractus, eandem rationem habentes pertinere, *num. 19.* & eandem rationem penè vigere in pignore accedente contractui conditionali, quod in pignore in contractu in die, sive ex die celebrato, 29 in quo expeditum est, ipsum conventionis tempus, non autem ejus, quo dies currit, spectandum *num. 14.*

Et ne fortè objiciatur, prædicta procedere in 30 conditione casuali, non autem in potestativa, siquidem prima obligationis tantum effectum prorogat, obligationis substantia statim perfecta: altera verò, quæ est meræ voluntatis, totam obligationem suspendit, quousque perficiatur, ad *text. in d. l. qui balneum*, cujus diversitatis ratio abundè explicatur ex *Cujacio, Connano*, & aliis per *Hartman. dicto loco ex num. 22. & num. 23.* redditur ratio rationis.

Hoc tamen ità temperatur, ut non procedat in 31 omni potestativa conditione, sed in illa dumtaxat, quæ à potestate debitoris ità pendet; ut non implendo pœnitere, & pro arbitrio, & ad libitum efficere possit, nè ulla contracta videatur obligatio, ut idem *Hartman. latè probat num. 25. vers. non enim.* Exemplificans in terminis *l. Lutus, ff. qui potior in pign.* ubi licet in potestate debitoris fuerit solvendo sortem impedire cursum usurarum atque hac ratione ab illa obligatione se eximere, non tamen posterior sorte sua præferretur priori quoad us iras postea currentes; sufficit enim, debitorem antè solutionem illam usurarum nomine esse obligatum solvere, & adimplere vigore præcedentis contractus, & ob hoc ipsum, quia obligatus erat, solvisset, ut discurret *Hartman. num. 24.* reddens plures ingeniosissimas, & solidas rationes hujus dicti post *num. 25. vers. deinde neque*, & in *fin. dict. num. vers. juxta quam*, quas non transcribo.

Et tandem resolvit, & residet in hoc, illam dumtaxat 32 cœnferi in hac materia potestativam conditionem, in qua cessat æquitas, ut retrotrahatur ad initium, quando in mera, & absoluta potestate debitoris est, ut non implendo pœnitere, & ef-

ficere possit, ut nulla videatur contracta obligatio, atque adèd priusquam perficiatur contractus, nulla sint jacta fundamenta obligationis, quæ ipsò obligationis tempore devinctum teneant promittentem, ità ut mirum non sit, ut ad id, quod non extitit quidem non trahatur retrò conditio deinde existens.

Undè cum in casu præsentis conditio postea existens, & adimpleta per subsequenter administrationem, & exercitium officii, cum præsentatione privilegii, ejusdemque executionis impetratio, ex debito, & jussu Pragm. anni 1701. hoc strictè præcipientis, & juramenti delatio, fuerint adimpleta per Marchionem pro executione tituli præcedentis transfusi in contractum mediante pretii solutione in notabili summa facta Regi, ad quæ omnia tenebatur vigore præambuli præcedentis obligationis, ad quam exequendam, & perficiendam cogi poterat, si renitens fuisset, vel saltim commodè, & cum honestate effugere promissionis nexum, & implementum non valebat, jactis fundamentis ipsius mutæ obligationis, sequitur evidentissimè, ut non versemur in terminis meræ, & simplicis protestativæ conditionis implementi, quæ consistat in mera, & libera voluntate, & arbitrio debitoris, sed in terminis conditionis necessariæ, nisi pretium solutum jam Curie amittere voluisset, quo nec ipsum Marchionem ab exercitio officii liberasset, si Rex urgere eum voluisset implere mutam promissionem ex contractu perfecto. Actus enim & si spontè fiat, necessarius tamen dicitur, non voluntarius, si ad illum perficiendum cogi quis potuerit.

Ad quorum confirmationem, ut omnis remaneat nebulosa, legatur *Additio alterius Hartman. junioris ad dictum cap. 14. lit. H. & l.* ubi clarissimè prædicta omnia roborantur, ut nullus superesse videatur scrupulus, quin opinio pro Fisco verissima sit, & contraria decisio aspera, quæ confirmantur optimè ex sequenti *decisione Doctissimi Regentis Reverterii*, quæ cum non sit impressa, libuit eam adnectere.

DECISIO.

Domini Regentis Reverterii, cujus
authoritate non nihil confirmari
videtur opinio pro Fisco.

Dico insuper, quod si nos attendamus tempus, quo dictus Anellus incæpit administrationem, erit Fiscus anterior multis creditoribus, qui postea cum Anello contraxerunt, ut est *text. in l. cum oportet § fin. C. de bon. quæ lib. & in l. pro officio, junctâ glos. ibi, C. de admin. tutor.* Si verò attendimus tempus, quo habuit officium ab Illustr. Domino Prorege, & se obligavit in Camera de benè administrando officium, & de reddendo computum liquidum, & clarum, & obligavit omnia bona sua, &c. tunc Fiscus erit prior illis, qui postea contraxerunt, etiam antequam dictus Anellus capisset actualem possessionem, vel quasi officii, sed ejus actualem administrationem, per *text. in l. 1. in l. qui balneum, & in l. potior, ff. qui pot. in pign. hab. ubi sunt jura expressa, quod quando non est in potestate contrahentis se non obligare, tunc semper attenditur tempus contractus, & non tempus numerationis; secus verò quando est*

in

in potestate contrahentis se non obligare, utputa quando se obligat sub spe futura numerationis; quia tunc videtur nullam à principio oriri obligationem, antequam pecunia numeretur, & in mera potestate illius erat non accipere pecuniam; ided tunc non attenditur tempus contractus, sed tempus numerationis, ut in dictis juribus, in casu nostro videtur ab initio cum Fisco contractam, quia à Rege est sibi datum officium, & ipse, ut juris, & moris est, se obligavit Regia Curia de bene, & fideliter administrando, & computum liquidum, & clarum reddendo, hic fuit incontinenti obligatus Fiscus, & non erat in sua potestate non obligari; ideoque attenditur quoad hypothecam expressè tempus contractæ obligationis, & contractus, & non tempus bonæ, vel malæ administrationis, per tex. in d.l. qui balneam, ubi agitur de eo, qui conduxit balneum per annum, & obligavit pro mercede Erotem, quem postea alienavit, si non solvitur merces, remansit hypotheca quoad Erotem, licet à principio nihil pro pensione deberetur, tamen quia non erat in potestate conductoris non obligari, ided attenditur tempus contractus, & licet fuisset in potestate debitoris solvere mercedem tempore debito, & non habere recursum ad Erotem hypothecatum, hoc non attenditur, sufficit quod ab initio sit initus contractus, & orta obligatio personalis, & ita in terminis ponit Fulgos. in l. potior, ff. qui pot. in pign. hab. ubi refert casum, in quo consuluit Dyn. in eo, qui fecit pacem, & promissit eam non rumpere, & obligavit omnia bona sua, & postea unam rem vendidit, qua vendita rumpit pacem, vult agere ille, qui contraxit actione hypothecaria contra emptorem, ille dicit, quod non est res hypothecata, nisi à tempore pacis ruptæ, quo tempore res illa reperitur alienata, cum in sua potestate fuerat pacem non rumpere, in contrariam decidit Dyn. quem sequitur Fulgos. ibi, quia sufficit, quod non fuerit in potestate debitoris non contrahere principalem obligationem, quia cum obligatio fuisset per prius contracta de non rumpendo pacem, ided idem est dicendum in accessorio, ut est text. in l. Lucius, ubi omnino vide Fulgos. de od. tit. ff. qui pot. in pign. hab. ubi casus noster deciditur, si tenemus opinionem, quam supra tenuimus in precedenti decisione, eo casu quo est probatum, vel ex legis dispositione presumitur esse solutum per Anellum suis creditoribus de pecunia Regia, tribus concurrentibus. Primum, quia Tresaurarius non habebat de proprio. Secundum, quia pecuniam convertit ad proprium commodum, dimittendo suos creditores. Tertium, quia criminis conscientia aufugit, tunc Fiscus erit potior, etiam quod illi creditores Anelli fuissent priores tempore, per allegata supra in precedenti decisione.

SUMMARIUM.

- 1 Domicilium non facit sola domus comparatio.
- 2 Possessio domus sola non sufficit in maneribus civibus in iungendis.
- 3 Domicilium quando contrahatur, & num. 4.
- 5 Civis dicitur quousque in patria uxoris habitaverit, & munera subiorit, & num. 6. & 7.
- 8 Absens à domicilio, ubi tamen reliquit familiam, an habeatur ac si præsens esset.
- 9 Civis etiam originarius tenetur onera civium subire, ut eorundem privilegiis gaudeat, & n. 11.
- 10 Municeps ut quis dicatur, quæ requirantur.
- 12 Civis allectus ad hoc ut gaudeat privilegiis ci-

vium, debet subire onera tam realia, quam personalia, & mixta, amplia etiam in cive originario, num. 13.

- 14 Civis debet sufferre onera in actu, nec sufficit in potentia, ut gaudeat privilegiis civium.
- 15 Civis ex privilegio allectus in dubio ita demum dicitur civis si substat onera prout alii cives, & num. 17. & 18.
- 16 Pragm. 1. de immunit. Neapolitanorum declaratur, & num. 21. 22. 24. & 26.
- 19 Civis non substatens onera, non gaudet, & id potest à quocunque opponi.
- 20 Deciani respons. 44. lib. 4. consuetar, & num. 29.
- 23 Statutum si requirat plures qualitates, debent omnes simul, & copulativè concurrere.
- 25 Copulæ natura est, ut requiratur concursus copulatorum, præsertim in statutis.
- 27 Laris constitutio quid importet.
- 28 Nascens dicitur patriæ hypothecatus.
- 30 Civis onera non substatens non gaudet, nisi per patrem, fratres, vel alios subeat illa onera in loco, in quo abest, quod declaratur num. 31. 32. & 34.
- 33 Civis originarius differt à cive allecto.
- 35 Habitatio omnino requiritur, ut civis gaudeat privilegio civilitatis Neapolitanorum.
- 36 Habitare Neap. quis dicatur quoad effectum immunitatis gabellarum, & num. 37. & 38.
- 39 Forma privilegiorum Regia Camera civilitatis Neap. refertur.
- 40 Absens non debet gaudere honoribus aliorum civium presentium.
- 41 Dicitio, donec, & dicitio, cum, copulant accessorie.
- 43 Civis non gaudet uti civis ex sola uxore in Monasterio, sine domo aperta, & num. 46.
- 44 Uxor licet sit de familia, non representat totam familiam.
- 45 Familia appellatione qui continentur, & num. 48.
- 47 Civilitatis jus non acquiritur à statuto concessum, quo fuit contemplata habitatio, & majoris partis familia, si habitasset cum uno, vel duobus servis.

ARGUMENTUM.

Civis Neapol. ex privilegio Regia Pragmatica qui uxorem duxit Neap. & domum comparavit, si deinde per triennium absens fuit, nullis relictis liberis in Civitate, nec familia, sed uxore in Monasterio, an valeat interim adhuc absens immunitatibus Neap. in Dohana, & alibi frui. Plura ad intellectum Pragm. 1. de immunitat. Neapolit. ubi declarationes, & decisiones antiquæ recensentur, & quando civis originarius, vel allectus gaudeat privilegiis civium, si onera non subeat, & quando sufficiat per alios illa subire.

RESPONS. IX.

Civis origine propria, & paterna Hispanus, effectus civis Neapolitanus ex privilegio vigore Reg. Pragmaticæ Ferdinandi Primi, quæ est prima, sub tit. de immunitatibus Neapolitanorum, ut quia uxorem duxit nobilissimam Neap. & domum comparavit; cum Hispaniam reversus esset, ubi ferè per triennium moram traxit; præterit adhuc absens, licet in Civitate non habitet, nec munera subeat, nec per se, nec per alium, dum nullis relictis liberis, quibus caret,

set, nec familia; sed sola uxore in Monasterio Neapol. reclusa, atque dam in proprio, & majorum originis domicilio commoratur, immunitatibus Neapolitanorum in Dohana, & alibi frui.

Hoc autem esse ei omnino denegandum, pro Fisco Regis nostri ex dispositione juris communis, municipalis Regni, & præscriptæ consuetudinis sic judicandi apertissime fundabitur.

Et primò quidem jure communi, licet sola domus possessio, quæ in aliena Civitate comparatur, domicilium non faciat, *l. libertus 17. §. sola domus*, a sicuti nec sola ratio possessionis civilibus muneribus personalibus injungendis citrà privilegium edonea est, *§. sola ratio ead. l. ff. ad munic.* Tamen tsi etiam jure communi inspecto, si ultra domus emptionem quis extrà domum originis ad habitandum accedat, ibique uxorem ducat, dicitur domicilium contrahere, ut ex *Bart. in l. assumptio 6. §. filius in fin. & d. l. libertus §. patris*, tradit *Grammat. in puncto decis. 103. num. 111.* quem citat *Domini Regens Rovitas dist. Pragm. num. 5.* quod fortè melius depromi potest ex *l. si in patria uxoris tuæ §. ubi glos. Platea, & alii, C. de incolis, lib. 10.* cum aliis satis ad propositum congestis à *Cagnolo in l. cum quadam puella, num. 4. ff. de jurisdiction. omni. jud. quibus fulciri arbitratu consimilem l. Castella, & Ordinamenti Portugallia, Barbosa in l. heres absens §. proinde, de foro rat. orig. num. 73. & 74. de judic.*

Nihilominus hoc non ità indistinctè erit accipiendum, sed dummodò appareat, maritum id fecisse animo perpetuò permanendi in patria uxoris, & quòd de hoc plenè constet, ut post *Bald. in l. fin. C. si à non competent. jud. tradunt Jaf. Dec. Aquens. & alii*, quos ad hoc expendit *Cagnol. in dist. l. cum quadam, num. 4. vers. tertius casus*, quia animus constituendi domicilium debet esse firmus permanendi in eo loco, nisi nova causa superveniat, ut ex *Bald. Salyc. & aliis probat Barbos. in d. l. heres absens §. fin.*

Et quòd magis est, habebitur is pro civè, vel erit civis, donec in patria uxoris habitaverit, & munera suberit, & non aliter, ut apertis verbis docuit *Odoffr. in d. l. si in patria*, cujus verba ad literam signavit *Gregor. Lopez partis. 4. tit. 24. lib. 2.* ubi cum describeret *Compiler las diez maneras de la naturaleza, en la quinta por casamiento*, addit *Gregor.* non esse sic simpliciter admittendum, sed cum grão falis *Odoffr.* ut scilicet maritus ultra matrimonium, domicilium acquirat, moram trahat animo perpetuò habitandi, ibique munera subeat.

Quòd & generaliter verum est, ut quilibet civis domicilium, vel civilitatem quocunque modo quæsitam ex pluribus modis traditis in *l. civis quidem*, ubi *Glos. & Doctores, C. de incolis*, ipsam vel verè amittat, vel saltim quoad juris effectus, ut non gaudeat privilegiis, & prærogativis civilitatis, si ità absens sit, ut munera non subeat in Civitate, ubi civilitatem quæsitavit.

Quinimò idem, quòd est fortius, servabitur nedum in civitate quæsitata factò hominis, sed in ipsa civitate procedente ex factò naturæ, qualis est civitas originis, quam immutabilem dicunt, *l. originem, C. de munic. & origin. lib. 10.* com similibus.

Quamvis enim absens à domicilio, qui tamen in loco domicilii reliquit familiam, juris interpreta-

tionem perindè habeatur, ac si in eo præsens esset; *gl. in l. 1. vers. domum, verb. maneat, ff. de liber. agnos. ibi, monere dicitur, licet non sit modò præsens, aliàs ipse, non domi denunciare diceretur, ubi Bart. num. 7. in fin.* infert ad statutum Civitatis, quo cautum est, ut omnes habitantes in Civitate à die dicti statuti confecti, habeantur pro civilibus, contingit, quòd illa die quidam erat extrà territorium Civitatis, tamen domum, & familiam suam retinebat in Civitate, certè illa die ibi habitare videbatur, & sic *Glos. & Bart.* hoc ità demum admittere videntur, si absentia sit brevis, & momentanea, ut colligitur ex eorum verbis, ibi, *non sit modò præsens, & ibi, contingit quòd illa die, & quòd relinquatur domus, scilicet aperta cum familia, prout hoc intelligere videtur etiam subtilis Aretin. in l. fin. post num. 1. C. de judic. quem refert Barbosa in d. l. heres absens §. fin. num. 49. ff. de judic.*

Non tamen habitare dicitur civis etiam originarius ad hoc ut gaudeat privilegiis civium, nisi ultra domum, & familiam etiam onera omnia subeat in Civitate etiam originis, ut latè firmat *Bartol. in 2. quæst. septimæ part. principalis, in tractat. representarum.*

Et *Bald. in l. si non speciali 9. num. 6. C. de testament. docuit*, cives muneribus, & honoribus cognosci, & ob id infert, eos, qui non participant in publicis muneribus, & honoribus, non esse propriè cives, quia non tractantur ut cives in eo, quòd supremum, & maximum est civilitatis argumentum. Nedum enim ad hoc ut quis dicatur municeps, necesse est, ut sit munerum particeps, sed de essentia civis est, ut substineat onera Civitatis, ut in allecto & effecto cive per privilegium, ut amodò ex necessaria consequentia teneatur ad datia, sed collectas, & gabellas propter onus annexum inseparabiliter, dicit idem *Bald. in l. quod favore, n. 10. vers. sed tu potes, C. de legibus*, quòd ex *l. 1. ff. ad municip. & ex Bolognino in autb. habita, C. ne filius pro patre*, pro indubitato tradit *Barbos. in d. l. heres absens, §. proinde, in artic. de foro rat. orig. num. 54. juncto n. 55. limitans ex Roman. consil. 92. num. 5.* nisi cives alliciantur limitatè quo ad privilegia tantum, quam opinionem ut veram, & communiter receptam defendit à moribus *Alaxand. Socin.* subiciens pulchras rationes in *rubric. ff. soluto matrimonio ex num. 27. sequitur Bulgar. ibidem num. 29.* ubi relolvit, quòd civis etiam originarius, qui non suffert onera ex eo, quòd alibi habitet, dicatur civis quoad hoc, ut Civitas illum distringere ubique possit, sed pro forense, quoad hoc ut minimè gaudeat privilegiis civium.

Et ad hoc ut civis, præsertim allectus gaudeat privilegiis civibus concessis, nedum debet sufferre munera realia, sed etiam personalia, & mixta, aded ut si haberet bona in loco, ubi præterit frui civitate, allibrata in æstimo, & solveret collectas, non tamen idcirco privilegiis civium potiri deberet, ex quo non substineret personalia, nec mixta, quæ imponuntur personæ pro rebus, ità *Castrenf. cons. 89. Posset quis dicere, post num. 2. vers. sed ad hoc respondetur, usque ad finem lib. 2. Ruyn. latè cons. 200. ex num. 12. lib. 2.* ubi constantissime firmat etiam in originario, non gaudere privilegiis, nisi onera tam realia, & patrimonialia, quam personalia actu substineat, resolvens plura contraria, quæ proposuerat ex *num. 1. ad 7. & n. 10.*

enumerat plura onera etiam realia, quæ nisi præfens quis in Civitate substinere non potest, & latè idem *Ruyn. conf. 112. ex num. 10. cum seqq. in*
 14 *quinto*. Et quod non sufficiat substinere habitu, & in potentia, sed actu substinenda sunt onera, probat *Ancharan. Regiens. lib. 1. quest. famil. q. 9. num. 21. & 22.* sed melius omnibus *Bossius de Princip. post num. 361. vers. & an teneatur talis civis*, ubi concludit, teneri omnino ad onera, & vectigalia Civitatis ex natura rei, & tam realia, quam personalia, & mixta, & post *num. 362. in vers. & an qui onera non sustinet*, concludit etiam in eo, qui verè & propriè efficitur civis ex statuto, sive ex dispositione juris, quo in his, quæ sunt juris, ut est civitas, sed affectio in civem, verè disponitur, sive ex verbis statuti, quo vera civitas designetur, si tamen statutum injungat, ut quis sibi domum emat, ut est casus noster, ubi plura etiam ultra hoc injunguntur. Ex hoc inquit *Bossius*, absolute statuentes voluisse, ut iste onera omnia subeat, & propterea nedum in munice cum *Alexand.* sed etiam in cive verè effecto concludit cum *Soccino*, nullo modo frui posse, nisi actu substineat omnia onera, *Capbal. conf. 246. num. 21. & 22. in secundo*.

15 Et quod civis ex privilegio creatus, sive affectus in dubio, alio non apparente ita demum censeatur effectus civis, si habitet, & substineat onera cum aliis civibus, & sic quod eatenus fruatur privilegiis civium, quatenus onera substineat, non aliter, optimè *Castr. conf. 424. ad primum questum, num. 2. lib. 2. Barbat. conf. 13. column. penult. lib. 2.* quos sequitur *Menoch. conf. 737. num. 2. & 3. in octavo*, qui licet in casu suo concludat, privilegium affectiois factæ per *Ravennates* de quadam *Dominica Morosina* alibi nupta effectum habere, licet non habitaverit, nec onera substinerit, tamen alia inanis, & inutilis fuisset affectio, cum mulier nupta *Venetis* non poterat se abstrahere ab obsequiis viri; tum etiam, quia statutum alliciebat cives ex privilegio, sed longa habitatione, & sic exponendo dictionem, sed, ampliativè, quod ex multis probat in eo casu ita dictionem interpretandam, expressè concludit, statutum illud concedere civitatem etiam non habitatoribus, & sic non mirum, si *Menoch.* in suo casu concludat, non requiri habitationem, nec onera sufferri, sicut dicit *Bossius in dict. num. 361. in fine, vers. est tamen advertendum, nusquam habitationem requiri, cum Princeps concedit civitatem ei, qui certò scit, non fore habitaturam*.

Undè planè in casu nostræ *Pragmaticæ*, in quo
 16 nedum necessitas habitationis insurgit ex requisito emptionis domus, sed expressè in proximo, & in parte dispositiva statuti expressè iterum, & geminatè per dictiones conjunctivas repetitur, ut infra dicitur, *Menoch.* contrarium respondisset, prout pro nobis apertissime respondere videtur, ubi verba statuti contrarium d. stant.

Et tandem pro hac vera, communi, & indubitata sententia duo extant responsa Principum
 17 inter molernos pro Comitibus *Nuulariæ* contra Civitatem Regii, scilicet *Roland. à Valle conf. 79. ex num. 29. cum sequent. in tertio*, & doct. simili *Sardi conf. 313. ex num. 54. vers. confirmat Decianus*, & *num. 59. ad 66. in tertio*, ubi tam enixè, & luculenter *Roland.* defendit à moribus *Deciani respons. 44. in quarto*, ut nihil citra injuriam tanti viri addi possit.

Et pulchrè considerat *Surd. num. 57.* quanta
 18 Civitati commoda insurgunt ex civium habitatione, cum fortior reddatur, plurima accrescant, & præcisè gabellarum reditus, quæ, & quantæ sint auctæ hodie in Civitate ex præteritis infortuniis nos municipes experti sumus, & addit *Surd.* quod non dicitur civis onera substinere, si personalia non substinet, quæ consistunt in permanenti habitatione, & *num. 59. vers. quæ verò*, contrariam opinionem falsissimam appellat, benè probans *num. 60. vers. minus movet*, & *num. 61.* hoc obiici posse nedum à Civitate, sed à quocunque tertio,
 19 tu non potes gaudere, quia onera non substines, quod indubiè procedit in casu nostro, ubi cives non alliciuntur, ut gaudeant in *Dohanis* à Civitate, sed à Rege per *Pragmaticam*, ubi Rex testatur in *Proæmio* nusquam admissos antea cives ad hoc sine specialibus literis Regiis, & sic Regis nostri primum, & peculiare est interesse, à quo manavit immunitas.

Nec responsum *Decian.* quamvis confutatum
 20 nobis obstat ex facti diversitate, siquidem probat in casu laudi, de quo agit, copulam debet resolvi in disiunctam, & sic sufficere, fuisse cives, vel habitatores, à *num. 38. ad 57.* cum tamen in
 21 casu nostro tam ex verbis *Pragm. 1. ex proæmio* ibi, *Nos tamen attendentes majorem fieri frequentiam bonorum, &c. & fieri populosum turbis diversorum bonorum, suas Civitates relinquendum ad habitandum hanc nostram inde concurrentium Civitatem*: & in parte dispositiva, ibi, *Sancimus, quod*
 22 *omnes extera Nationes, qui hanc Civitatem ad habitandum, & domicilium contrahendum constituerint, si tamen uxorem Neapolitanam duxerint, & in ipsa Civitate domum emerint, aut edificaverint, sint, & esse debeant cives Neapolit. &c.* clare colligitur, omnes istas qualitates debere simul, & semel concurrere, & unam sine altera privilegium
 23 immunitatis non tribuere, sicuti regulare est in qualitatibus requisitis à statuto, quæ simul, & copulative probari debent, & concurrere, ita quod si una qualitas sola deficeret, etiam si omnes aliæ concurrant, quis non efficitur habilis, ut frui possit statuti commodo, ut post *Barb. utrumque Socin. Matbesil. Tiraquell. Plotum, Gabriel. Brunum*, & alios, latè in terminis statuti *Regiensis* nostro consimilis fundat *Anchar. jan. dict. part. 1. quest. 9. num. 7. & 8.* ultra latissime tradita per *Surdum dict. conf. ex num. 45. vers. non etiam, ad 54.* licet in casu suo verba non sint ita clara.

Et sicut in casu nostræ *Pragmaticæ* emptio do-
 24 mus sine matrimonio non sufficit, sic utrunque sine habitatione nihil proficere debet, cum finis *Pragmaticæ* fuerit, ut homines undique ad habitandum confluerent, quod cum effectu intelligi debet præcisè in statutis.

Præsertim quia de natura copulæ est, ut requi-
 25 ratur concursus copulæ, maxime in statutis, ut supra, ut per *Ever. loco à natura copulæ, num. 3. & 12.* nec est de natura copulæ, ut, resolvetur in alternativam, sed perdit tunc suum peculiare officium ex conjecturis, *Ripa in cap. ex parte, num. 39. & 55. de rescript. Alexand. conf. 130. in fin. lib. 2. Everard. num. 13.*

Hic autem nihil concurrat, quod cogat nos impropriare naturam copulæ, quinimò contrarium noscogit intentio finis, & contestus verborum statuti, quod ubi voluit uti alternativa in eadem ora-

oratione, expressit, ut in fine partis dispositivæ, ibi, & in ipsa Civitate domum emeret, aut adificaverit, ergò in reliquis propriè stant verba, ut domus emptio cum uxoratione, ac assiduo habitationis domicilio requiratur, ità ut onera omnia talis civis sub eat.

In quolibet ponderare principium præmii ejusdem Pragmaticæ, dum referendo, quod antiquitus tempore præscorum Regum servabatur, asserit Rex Ferdinandus, Rigidè antea servatum, ut licet exteri emissent bona stabilia in Civitate, & bona fide, non in fraudem constituisent domicilium, in eadem ducendo uxorem, inibique patriam, prætoriumque uxoris constituisent, non tamen ut Neapolitani cives habebantur, nisi specialibus literis de Regum expressa notitia eisdem id concederetur. Proinde ut quod præcibus erat impetrandum, id generali edicto concederetur, per verba novi juris inductiva, cujusmodi sunt illa: *Præsenti generalia edicta ex certa scientia, per hanc nostram Pragmaticam sanctionem ordinamus, atque sancimus, quòd omnes, &c.* disponit, ut in illa; sicut enim antiquo jure nulli dubium est, quod etsi omnia narrata concurrissent, nihil actum censebatur sine speciali concessione, nec quisquam fani capitis asseverare possit, verba antiquæ observantiæ intelligi alternativè, non copulativè, immò inter requisita enumerata adduntur ea verba, inibique patriam, prætoriumque uxoris constituisset, quæ verba sunt, infinitæ importantiæ, cum nedum importent, constituere larem, id est sedes permanentes, & tabulas, sicut *Ulpian.* dixit, *Illic ubi larem matrimonio collocaverunt, l. i. vers. quod si non sit*, ubi *Glof. verb. larem* citat concordantes *ff. de liber. agnosc. sed patriam* constituere, quod videtur maximum, cum sit ferè impossibile, patriam constituere, quæ natura nobis comparatur. Et idèd patria soli originario convenit, & plus est quàm civilitas, si credimus in hoc *Decian. eod. conf. 44. num. 74.* & qui nascitur est quodammodò patriæ hypothecatus, *l. postliminium, §. filius ff. de capti. Bald. in l. in adoptione, in fin. C. de adopt.* Sic etiam in hac nova sanctione, requisita quæ traduntur sub nova forma, sunt accipienda copulativè, non alternativè, tum ut nova lex alterans antiquam in uno tantùm, in reliquis ab antiqua interpretationem recipiat, *aut bent. offeratur C. de litis contestat. & benè probat Euerrard. loco à ratione l. stricta, num. 12.* tum etiam quia totum, quod additur, est de forma juris novi, quæ est indivisibilis, ut solius puncti defectus formam corrumpat, ut latè idem *Ever. loco à defectu formæ, & per Brunum Assensum de forma.*

Et secundò tandem ex alio responsum *Deciani* non obest, quia ipse præcipuè fundat ejus concussat onem in eo, quòd privilegium civilitatis in casu suo erat reciprocum, ex quo cessabat præjudicium Minorum de Gonzaga ex adverso, quia sicut allecti in cives Regii fruebantur immunitate Nuulariæ, sic è contrà, in quo latissimè se fundat post *num. 64. vers. quintò comprobantur*, undè *num. 65. antè finem*, distinguit, tunc appellati-
29 ne civium non venire eos, qui munera non subeunt, quando dispositio concernit dumtaxat præjudicium, vel beneficium unius partis, secus tamen ubi æqualiter, & reciprocè potest esse damnum, & utile, quod resolvit *Surd.* negans factum ex disparitate amplitudinis Civitatis, *dict. conf. 313. n. 19.*

Quibus ità solidissimè fundatis, non obest, si dicatur, concussionem, ut civis onera non sublineans, non gaudeat, limitari per *Bart. in d. q. 7. repræs. nisi per patrem, vel per fratres, aut alios de agnatione munera subiret in loco, à quo abest, quod ad filium extendi placuit Roytio decisio. Lituan. 3. num. 368.* quod tamen auribus non consonare, nec applaudere, dicit *Fontan. de pact. nupt. clausul. 3. glof. 2. nura. 76. in fin.* ita ut nullo pacto ad uxorem extendi valeat.

Primò enim dicimus, *Bart.* & omnes hanc declarationem probantes, loqui in cive originario, in quo potest verificari limitatio, ut per patrem, vel fratres originarios ejusdem loci sublineat onera etiam personalia, juxta exempla *Anchar. d. q. 9. num. 21.* quamvis *Rayn.* & alii id negent fieri posse quoad personalia.

Secus verò in cive allecto per matrimonium, vel aliter ex constitutione, sive incolatu, ut constitutionem explicat *Glof. in l. Senatores, verb. adjectionem, in fin. ff. de Senator.* in quo nullibi reperitur cautum, ut possit per alium onera sufferre.

Et sic licet in originario possit procedere limitatio, tamen in cive effecto per constitutionem, sive ex privilegio id non procedit, inter quos quoad hoc longum esse discrimen, ut quia fortior sit civilitas originis, quàm acquisita, latissimè distinguendo respondit *Cephal. consil. 45. ex num. 104.* qui consultus in eodem casu latè Regentis, de quo supra, conciliat opiniones dissidentes, ut opinio affirmativa, quod gaudeat etiam qui onera non sublineat, procedat in originario, secus in cive ex privilegio, ut latè *Cephal. num. 149. 153. & 165. lib. 4.*

Secundò dicimus, id, quod dicitur de originario, ut valeat onera sufferre per patrem, aut fratres, intelligi debere esse verum, si frater præsens supportet, & suppleat etiam pro rata, quæ competit absenti, & sic suppleat omnia ea, ad quæ ipse absens teneretur, si esset præsens, & sic sublineat tam pro se, quàm pro absente, ut ex *Glof. in l. cum scimus 21. verb. remanebat, vers. item nota, C. de agric. & censit. lib. 11.* quem citat *Bart. in d. quæst. de repres. declarat Platea in dist. l. cum scimus §. final. vers. item facit iste textus, Rayn.* in puncto *consil. 200. in fin. in secundo, Cephal. dicto consil. 246. num. 31. in secundo.* Quinimò cum hoc tantùm verificari possit in originario habent fratrem possidentem patrimonium, & bona communia cum absente, qui sublineret onera realia proportionè suâ, & fratris; hic autem necesse esset, ut onera etiam personalia, & mixta sufferret, ob id *Socin. in d. rubr. ff. solut. matrimon. post num. 32.* recedere videtur à dicta limitatione etiam in originario, quem sequitur *Bologn. ibidem, num. 95. & 96.* qui optimè prædicta confirmat.

Quæ omnia si de jure communi sunt explorata; de jure Regni sunt omninò indubitata.

Siquidem Reges nostri, eorumque Vicesgerentes, Tribunal Regiæ Cameræ maximè invigilant, nè in aliquo diminueretur rigor formæ traditæ in dicta Pragmatica, & præcisè, quod tenaciter observaretur requisitum habitatoris, & ob id Dominus Regens Moles in suis decis. quæst. 29. sub titul. *Qualiter quis dicatur civis, in 4. modo civil.* loquens de hac specie civilitatis vigore Pragmaticæ. subdit hæc verba: *Hoc tamen non indistinctè procedit, quia in eodem anno 1588. die 2. Februarii*

bruarii per Comitem Ripa Curia fuit provisum, quod isti tales cives si non habitaverint in Civitate, non gaudeant, ut in Regest. Curia 60. anni 1580. fol. 21.

D. Petrus de Toledo de anno 1539. iterum lege lata de immunit. Neapolitan. injungendo mandavit, quod non habitantes in Civitate non gauderent. Nec dicatur loqui Pragmaticam de civibus effectis Neap. per privilegium, qui tamen habitant in diversis Regni partibus, cum ratio sit generalis, quia non habitant, nec subeunt munera, & sic non erit magis privilegiatus qui extrà Regnum secessit, repetens patriam, & proprium domicilium originis, inibique habitans, quàm qui in aliquam Regni partem secessit ad habitandum, adhuc intra Regnum permanens.

Ista autem Pragmatica tam antiqua Regis Ferdinandi anni 1479. quàm reliqua noviores anni 1508. & 1539. licet clarissimæ, recipere tamen possunt declarationem, robur, & efficaciam à vetustissimo more judicandi, semper hætenus hoc modo inconcussè servato in nostro Tribunali, ut 36 illi dumtaxat dicantur habitare Neap. qui domum retinent in ipsa Civitate, seu habitant in ipsa, in qua familiariter habitent, licet in possessionibus, quas colunt extrà Neap. pro illarum cultura, sive causa fructuum quærendorum aliquando existant, sive morentur.;

Et quodd ita demum censeantur habitare Neap. quoad effectum immunitatis gabellæ, qua gaudent cives, si habitent plus in Civitate, quàm extrà, hoc est pro majori parte anni.

De quo legitur peculiaris, & specifica declaratio facta per Regiam Camera decem annis antè dictam Pragm. 1. videlicet de anno 1469. quæ ex tunc inserta inter Ritus Regia Camera loco Ritus inconcussè servata fuit, de qua meminit Afflict. dec. 384. num. 11. Gram. dec. 87. num. 5. in fin.

Et sicut antè dictam Pragmaticam prædicta declaratio emanavit, & utilis fuit ad intelligentiam privilegiorum, quæ specialibus literis impetrabantur tam à Ferdinando I. quàm ab ejus predecessoribus per exteros, qui ad habitandum in Civitatem confluebant, in eadem uxorem ducendo, &c. quod aliter obtineri non poterat, ut in dicta Pragmatica, ibi: *Quod aded tenaciter extitit superioribus temporibus, & nostro servatum, &c. ut etiam, &c. junctis inferius dictis in versic. si id, quod specialibus literis, & supra diximus, ita post dictam primam Pragmaticam, hac eadem glossa usi sumus ad declarationem habitationis in Civitate, quam Pragmatica tenaciter exigit; quod & juri communi quoque consonum esse, benè probat Boer. dec. 260. num. 33. in fin.*

Accessit postea altera declaratio similis facta per 38 decretum Regia Camera die 4. Maji 1542. quo illi tantum habitantes in Terra Summæ fuerunt declarati veri cives Neapolitani quoad solutionem gabellarum, qui pro majori parte anni Neapol. habitaverunt, licet culturæ, vel colligendorum fructuum causa in dictam Terram ad modicum tempus secesserint, & aliter condemnari ad solvendum gabellas, etiam pro præterito, ut refert D. Marcell. de Mauro in addit. ad dictum Ritum.

Idem in Ritum de Mercator. qui faciunt se cives, ubi Ritum permittendo Mercatoribus effici cives bona fide, non in fraudem apertam, fictam, vel præsumptam, ut quia ducit uxorem, ibique pa-

riam, & prætorium uxoris constituit, domicilium transferendo, dicit statim effici cives, nec solvere Dohanam, & reddit rationem, quia oportet eum ex tunc subire onera, & functiones cum civibus, & sic non debet duplici damno gravari, ut sit civis in functionibus, & muneribus, seu oneribus civibus impositis, & exterus in solvendo Dohanam.

Et inibi Additio ejusdem Domini Mauri refert decretum Reg. Camera de anno 1557. ut quidam Mercatores gauderent civitate Liciensi à die numerationis in antea, donec habitaverint in dicta Civitate, juxtà formam Ritus.

Et Goffredas de Cajeta super dicto Ritum, dum dubitat, an literæ Regis Ludovici, & Reginae Joannæ, quibus cavetur, quod nisi Rex aliquem expressè fecerit civem, nemo sit exemptus à Dohana, quod erat jus antiquum relatum in Pragmatica Ferdinandi I. corrigens dictum Ritum, & resolvit, dictas literas non corrigere Ritum, cum literæ non excludant eos, qui efficiuntur cives de jure communi, quibus non est necessè precibus impetrare quod jure communi conceditur, sed tantum prohibere simplicem allectionem, dicit tamen, cives effectos secundum Ritum, oportere ex tunc subire onera, & functiones cum civibus, aliter verò minimè frui posse immunitate ut latius apud eum est videre in pluribus locis.

Et tandem ex his vetustissimis legibus, & observantiis effluxit stylus Regia Camera in decretis artificiosè conceptis, quo conceduntur hujusmodi civibus ex privilegio: *Donec, & quousque habitaverint Neap. cum uxore, & familia, & ut constet de eorum habitatione, teneantur singulis annis in futurum de mense Octobris. producere fidem in Regia Camera Capitanei Platea, in qua habitaverint, qualiter habitaverunt & habitant in dicta Civitate cum uxore, & familia, & si in Reg. Dohanis non producerint provisiones Reg. Cam. de productione dicta fidei, non servetur eis immunitas, dictio enim illa, donec, & quousque, adjecta ad limitationem beneficii concessi, inducit conditionem extintivam privilegii concessi in casu non observantiæ, Bart. in l. 1. num. 15. in fin. ff. de cond. & demonstr.*

De quorum decretorum viridi, & inconcussa observantia testis est idem Dominus Regens Moles in d. quæst. 29. ante primum articul. vers. & etiam extat alia provisio, & addit, istas condiciones fundari, ac esse depromptas ex juris dispositione, quia de essentia civis est, ut sublineat onera, quod 40 si absens est, juxtà regulas juris gaudere non debet honoribus, ex his, quæ in terminis tradit Socin. in d. rubr. ff. solut. matrim.

Et sic apparet opinio Socini in dicta rubrica, latè defensa per Surdum, qui indistinctè denegavit immunitatem etiam originario non habitanti, explosa etiam distinctione, an substineret onera per alium, & sic in Regno canonizata, usuque forensi recepta, ita ut cesset omnis disputatio.

In quo pro coronide rogo, considerari in dictis decretis non sine maximo misterio, tot inculcatis, & repetitis verborum formalis ad evitandam fraudem veram, fictam, seu præsumptam à Ritum consideratam, injungi, quod cives gaudeant civilitate, *donec ipsi cum uxore, & familia habitaverint, & sic non sufficit, quod civis per alium habitet, idest retineat domum apertam cum uxore, & familia, nisi ipse habitaverit eum uxore* & fa-

& familia, designant enim hæc verba personalitatem, relationem, & restrictionem, ut per *Bart.* in *l. i. ff. de recepti.* cum concordantibus per *Cephal.* in allegato *conf. 451. n. 180.* & conjunctionem non principaliter, sed accessorie, quæ ex *ipso*, & dictione, *cum*, colligitur, quæ copulat accessorie, *Everard.* in *supracitato loco à natura copula.* Et sic principaliter contemplatur habitatio ipsius civis, & accessorie adjungitur, ut fiat cum uxore, & familia.

Ex quo & aliud inferitur, quod non sufficit retinere solam uxorem, præsertim sine domo aperta, sed in Monasterio reclusam, sed exigitur, ut is habitet cum uxore, & familia.

Licet enim uxor sit de familia, non tamen representat totam familiam, sub qua filii, & servi etiam de peculio castrensi empti comprehenduntur, *l. quicumque 10. C. de re milis. lib. 12.* & omnes familiares, & personæ domesticæ, inter quas est uxor viro, & è contrà, ut notat *Glos. verbo domestica* in *l. fin. §. ult. C. de iis, qui ad Eccles. confug.* & utrumque bene probat *Glos. in §. 1. vers. quod verò 3. qu. 5. in summa.* familiæ namque appellatione omnes, qui in servitio sunt continentur, etiam liberi homines, qui & bona fide serviunt, vel alieni, & ii qui in potestate ejus sunt, *l. adiles 25. §. familia, de adil. edict. l. 1. §. familia, ff. vi bon. rapt. l. pronuntiatio 125. §. familia, ff. de verb. sign.* ubi jure proprio familiam dicimus plures personas, quæ sunt sub unius potestate, aut natura, aut jure subjectæ, ubi *Glos. verb. aut natura*, addit hoc modo vulgariter dicitur, *familia*, & ut iste est Dominus familiæ, & hic est de familia talis Episcopi, vel Prælati, & ibi *Alciatus num. 19.*

Unde cum nec retineat uxorem verè habitantem quoad effectum consideratum à statuto, quæ in Monasterio non substat onera, & sic non retinet uxorem, & familiam, ut statuto requiritur, & uxor consideratur ultra familiam, quia magis proprie dicitur viri, & uxoris una familia, quia commixta familia, & una domus est viri, & uxoris, quàm quod uxor sit de familia, *l. i. §. si vir, aut uxor*, ubi *Glos. verb. una domus*, ubi latè *igneus num. 74. cum sequent. §. 85. ff. ad Syllan.* tum quia unica persona, nec duo quidem familiam faciunt, *l. detestatio 40. §. ult.* ubi *Glos. ff. de verb. signif.* proinde minimè dici potest, quod resideat familia, ubi sola uxor residet, familia verè penes Dominum in Hispania residente.

In quo, ut finiam, rogo videri punctualem decisionem *Alciati* in *d. l. detestatio, §. ult. in vers. sed quid si lex*, ubi in fortioribus terminis decidit casum nostrum in individuo, quod quis non acquirat jus civilitatis concessum à statuto, quo contemplata fuit habitatio, & majoris partis familiæ, si habitasset cum uno, vel duobus servis; non enim diceretur habitasse cum familia, ut doctè respondit in puncto idem *Alciat. respons. 163. lib. 5. incip. In casu istorum nobilium.*

Conferunt quæ de significato, & requisitis familiæ Cardinalium, & de cætu domesticorum familiarium, & commensalium tradunt *Glos. & DD. in cap. fin. de verb. signif. in sexto*, ibi, *qui suis expensis continuè domesticæ sunt commensales*, ut intelligatur de turba eorum, qui actu deterviunt, & continuam in domo Cardinalis commensalitatem habent, quæ corpore, & dentibus sit

circà Dominum, ut explicat *Domin. ibi*, & latissime *Ludovic. Gomef. in regul. Cancell. de impetr. benef. vocat. per obitum famil. Cardin. qu. 13. Mandos. q. 10. Mascard. concl. 755.* extat regula, in qua nedum cohabitatio sub eadem clavi, sed etiam convictus est necessariò probandus, ut de familia quis esse dicatur, ad eandem mensam, & cibum retentus, ut ex *Angelo* probat *Surdus de alimentis, tit. 6. quæst. 13. num. 18.*

S U M M A R I U M.

FActi species præmittitur cum quatuor difficultum juris articulorum reassumptione.

- 1 Superindictum à Principe jussu exigere ex venditione nivis, gabella, substantialia continere, etiam ex vulgi opinione.
- 2 Vestigialis nomen dupliciter accipitur, quod plerique analogum, alii equivocum censuerunt.
- 3 Idque tributi genus, nonnulli vestigial, alii gabellam, Hispani verò Alcavalam appellant, & his adjiciuntur alia diversa nomina, num. 10.
- 4 Tributi appellatio omnia vestigialia comprehenduntur, & num. 15.
- 5 Vestigial proprie sumptum, est id, quod pro investitione, & evectioe mercium dependitur, & num. 7.
- 6 Vestigialia publica largiendis accipiuntur, ut comprehendant omne id, quod Fisco solvitur, tam si sit extrà rem, quam si intrà rem, ut si pretium augeant, num. 9.
- 8 Ex vestigialium præstatione nihil minuendum.
- 11 Vestigialis nomine omnia ferè jura regalia comprehenduntur, quæ in præstatione certa quotæ rerum consistentium in pondere, numero, & mensura debentur.
- 12 Nivem verò inter res venales connumerari, unde quod pro nivis conservata usu ex venditione Fisco solvitur, vestigial, vel gabellam censeri, indubium esse debet.
- 13 Nivis usus valde utilis, & necessarius.
- 14 Vestigial, & quasi vestigial debetur pro rebus venditis, vel asportatis ad quotidianum usum.
- 16 Relevium deberi ex nive, & de ea esse habendam rationem in contributione onerum inter heredem in feudo, & in allodio, tanquam nix sit in fructu, decisum per S. C.
- 17 Vestigialia nova inconsulto Principe, decreto Civitatis à nemine imponi posse pænali edito noscitur constitutum, & quæ sit pænna, num. 19. & 27.
- 18 Rex solus in Regno suo. & Civitates liberæ, ut est Civitas Venetiarum, possunt imponere nova vestigialia, vel antiqua augere, reliquæ verò Civitates subditæ ex justa causa, & cum Principis decreto, num. 20.
- 21 Jus imponendi novum vestigial Regio juri adheret, ut supremi Imperii signum.
- 22 Estque jus impræscriptibile, & de maximo imperio, & proinde vetitum imponi inferioribus, num. 24. nisi nominatim concedatur, num. 25.
- 23 Vestigialia instituta, ut Reges gravia ferant onera pro populi tuendis, ut inde dicantur Republicæ nervi, & Regnum stipendia, num. 27.
- 26 L. omnium 6. C. de vestigial. expenditur, & plura ex ea lege adnotatione digna colliguntur.
- 28 Monopolium inter Artifices, & mercium venditores, ut unus solus vendat certo pretio, est illicita, & prohibita, solus tamen Princeps licitum

- citum hoc facit ex causa, & num. 30. 31. & 36.
- 26 *Vestigal Salinarum antiquissimum Principum Monopolium.*
- 32 *Monopolium in mercibus, & aliis rebus venalibus cum jure prohibendi quamvis jure gentium prohibita, permittitur tamen supremo Principi in vestigalibus, sive arrendamentis.*
- 33 *Rescripto Principis Monopolium impetrari non potest, quo minus obtinens monopolii pœnis subiciatur.*
- 34 *Conventio, vel decretum, quod municipes certi loci non deferant frumentum, vinum, vel alia ad Civitatem, ut Baro, vel ipsi cives prius suum vendant, non valet. Nec quod negotiatores non vendant nisi pretio statuto, n. 35. Abusus etiam in hoc refrœnandus, num. 37.*
- 38 *Barones non habent jus prohibendi in molendinis, furnis, tapetis, & aliis, nisi immemoriali præscriptione illud quaesierint, tam jure communi, quàm municipalis Regni, & num. 62.*
- 39 *Gabella, vel vestigal propriè est omne augmentum pretii, contingens in sale, nive, vel aliis, ratione juris prohibendi, ut unus tantùm sal, nivem, & similia introducat, & vendat.*
- 40 *Vestigal cum jure prohibendi non imponit Civitas subdita directè, nec indirectè, cum nec Principi liceat erga non subditos.*
- 41 *Declaratio Ritus Reg. Cameræ ex Goffredo de Gaeta.*
- 42 *Rescripta Fisco damnosa impetrari non debent, & obtenta nullius sunt roboris, præsertim ad partis postulationem, num. 43. & cum agitur de gravi præjudicio, etiam si fiat à supremo Principe, item restringendo sunt, num. 45.*
- 44 *Decretum jubens litigantis protestationem adversario notificari, & interim fieri annotationem rei in judicium deductæ, conservat jura protestantis.*
- 46 *Concessionem circa impositionem vestigalium facta, & faciendæ ad beneficium Universitatum Regni, irritantur ex Pragmatica Sereniss. Regis Ferdinandi I.*
- 47 *Civitas Neapolitana veluti subdita non habet regulariter jus imponendi nova vestigalia, præsertim cum jure prohibendi.*
- 48 *Civitates subditæ jure communi nullam habent jurisdictionem, nisi in certis casibus.*
- 49 *Capitulis Sereniss. Regis Ladislai simplex tantùm jurisdictionem conceditur Decurionibus, sive Electis nostræ Civitatis circa annonam, & latius num. 52. & 56.*
- 50 *Habens ex concessione merum, & mixtum imperium, non imponit tamen subditis taleas, collectas, & nova vestigalia, præsertim cum jure prohibendi, etiam si habeat titulo oneroso emptionis, num. 51.*
- 53 *Jurisdictionem concessa pro conservanda, & augenda ubertate, ad regalia extendi non potest, quæ sunt de suprema potestate.*
- 54 *Vestigalia exigunt specialem concessionem, & sunt de magno imperio Regibus reservato.*
- 55 *Verba addita non extenduntur ad majora expressis in principali dispositione.*
- 57 *Banna, ut res ad vitulum paratæ non vendantur Dardanatis, sed Revenditoribus, nisi post horam decimam, vel duodecimam sunt juri conformia, & statutis etiam terrarum.*
- 58 *Annonæ cura concessa fuit annona Præfecto cumu-*
- lativè cum cæteris Magistratibus, & eodem modo fuit concessa Urbis Decurionibus.*
- 59 *Præfectus Urbis nihil extrà Urbem statuere valebat.*
- 60 *Sententia lata de anno 1566. pro Urbe nostra adversus Casale Sancti Antimi, declaratur, quo jure, & causa lata fuerit.*
- 61 *Et quod prius fuerit lata ex conventionem, quàm ex præscriptione, & num. 62.*
- 63 *Probationes sunt vehiculùm quodam ad declarandam sententiam, & sunt anima processus.*
- 64 *Ex acquisitione anius juris per certos actus, non potest inferri ad acquisitionem juris diversæ, præsertim majoris.*
- 65 *Vestigalia omnia etiam rerum ad vitam humanum pertinentium, quæ ad annonam spectant, tam jure communi, quàm inspecta vetustissimæ Regni observantia ad Regem nostrum spectant, sicuti est.*
- 66 *Tertiaria vini, item gabella pro casco, oleo, lardo, piscibus, & aliis quibuscunque rebus sale conditis, item gabella Plateæ majoris, Ovorum, & Hædorum, & quæ vulgò dicitur deli Cenzali, de quibus habetur in Ritibus Reg. Cameræ.*
- 67 *Tertiaria vini jus antiquissimum in Regno ante Fridericum Imperat. & membrum Dobana, & consistit in jure prohibendi.*
- 68 *Civitas nostra inclita Neapolitana, quæ participat in Gabella vini, in Dobana, & aliis, omnia habet ex Regis munificentia, & num. 70.*
- 69 *Gabella boni denarii fuit concessa Civitati per Sereniss. Regem Ferdin. I. ad opus resurrectionis murorum, & viarum ipsius Urbis.*
- 71 *Vestigal quod ex Principis supremi munificentia imponitur civibus per Civitates subditas, pro duabus partibus Fisco tribuitur, tertia tantùm parte Civitati relicta.*
- 72 *Vestigalia concessa per Principem Civitati subditæ Regalium naturam retinent.*
- 73 *Vestigal, della manna forzata, quæ percipitur tempore æstivo in Monte Sancti Angeli Apulæ proximo, accedit vestigali nivis.*
- 74 *Vestigali nivis cum jure prohibendi, introducendi, & vendendi nivem, quinimmo & locandi, & construendi foveas in Montibus Consensæ ad nivem conservandam, Fiscus fruitur.*
- 75 *Possessio partis in jurisdictionalibus, & incorporalibus prodest in totum.*

ARGUMENTUM.

Facultas introducendi, & vendendi nivem ad usum civium cum jure prohibendi, certo pretio taxato, & aucto, utrum gabella, aut vestigal censendum sit, adeo ut ad solum Regem supremum Principem, cui jus est nova vestigalia erigendi competat, non etiam ad Civitatem subditam, licet Regni caput: De vestigalibus, & tributis plura, ad quem finem instituta, & cui jus sit illa imponendi, enumeranturque plura vestigalia à Rege imposita: Nix an sit in fructu, & an debeat relevium ex eo quod à feudatariis percipitur ex nivis venditione. De jure prohibendi in furnis, & molendinis prohibito sine privilegio juris, vel hominis, & quid sit Monopolium, quod solus Princeps ex causa licitum facit. De jurisdictione concessa Civitati Neap. ejusque Decurionibus per Capit. Regis Ladislai, & Ferdinandi circa annonam, quod non extendatur

tur ad jura veltigalium. De bannis, seu edictis ad ubertatem contra Dardanarios. Civitates subditas non posse sine Principis permisso nova veltigalia sibi imponere, & in impositione Fisco rata est tribuenda, & alia.

R E S P O N S: X.

REgiam Curiam habere jus solidum in exactione Gabellæ Nivis tam in possessorio, quam in petitorio, ex jure notorio, & evidenti, quod Civitati Neap. prætendenti, gabellam ad se spectare, planè resistere, ita ut Fiscus ex jure, & possessione universal, quæ etiam consuetudinem ad ipsius favorem inducit, & ex decreto Collateralis Consilii, quo jus suum illæsum fuit conservatum, manutenendum, & conservandum esse, ex subscriptis, currenti calamo adnotatis, patebit.

Primò, hanc impositionem esse verum, & proprium veltigal, sive gabellam pro nive, quæ in Civitate ad vendendum, terra, vel mari invenitur, juncta maximè cum jure prohibendi, quod unus solus immittat, & vendat; quod dumtaxat Supremo Principi competat, sicut etiam jus erigendi, sive imponendi, & exigendi nova veltigalia, tanquam de Regalibus soli Principi competere, vel alteri, cui is concedere voluerit.

Secundò, rescriptum Excellentissimi Ducis Offensæ petente Civitate, eidem nullum jus tribuisse in petitorio, nec in possessorio, præsertim in præjudicium Fisci non auditi, nec citati, quod etiam decreto Collaterali Consilii fuisse declaratum, juraque Fisci sacra, tacta conservata.

Tertiò, Civitatem non habere privilegium, nec concessionem aliquam generalem, nec specialem, quæ sibi jus aliquod tribuere possit, & Capitula Ladislai, & Ferdinandi, ad hunc casum extendi non posse, & banna asserta tantum abesse ut non importent possessionem juris prohibendi venditionem rerum ad victum pertinentium, ut totum contrarium operentur.

Quartò, & tandem non nocere Fisco acta, & sententiam latam contra Casale S. Antimi; tum quia fundata in asserta præscriptione, sive potiùs conventionem, & restricta ad panem tantum; idque ex particulari causa, & ratione expressa, quæ cessat in reliquis, & quia ibi nihil actum fuit de impositione novæ gabellæ, undè ad ista prohibita possideri extendi non potest, & maximè contra Fiscum.

Quoad primum certum est, non posse hujusmodi impositionem effugere nomen gabellæ; cum gabellæ essentiam contineat, quo nomine vulgo, & ab ipsa Civitate, vel invita nuncupatur.

Et quamvis veltigalis nomen, sive vox tanquam analogæ dupliciter accipiat. Primò, propriè secundum rationem Ethimi, & strictiorem significationem, ac primam institutionem.

Per posterius autem significat omnem præstationem, sive tributum, censum, aut pensionem, vel collationem, sive reale, sive personalem, & omne genus redditus, præsertim publici, ut per *Glos. Barr.* & alios in *l. 1. §. 1. ff. de public.* & in *rubr. C. de veltigalib. & commissis*, & post *Alber. Budeum, Alciatum*, & alios observat *Raudens. de analogis lib. 1. cap. 13. num. 23.* & æquivocum nomen gabellæ dixit *Domini meus Capyc, in invest. verb. gabellæ,*

in princ. fol. 114. ex Bertach. & aliis, hinc istud
 3 *tributi genus nonnulli veltigal, alii verò gabellam, Hispani verò alcavalam appellant, ut advertit Par-*
ladorius libr. 1. cap. 3. num. 1. fol. 37. & tributi appel-
 4 *latione omnia veltigalia, & ea, quæ ad veltigalia*
reducuntur, continerentur sicut Molina Jesuita tom. 3.
 5 *cap. 66. num. 11. Nihilominus veltigal propriè, &*
strictè sumptum dicitur, quod pro investitione, vel
 6 *investitione mercium debetur, & generaliter publica*
veltigalia accipimus, ex quibus Fiscus capit, quale
est veltigal portus, veltigal octavæ, & venalium
rerum; item Salinarum, Metallorum, & Piscaria-
rum, l. inter publica 17. §. publica, ubi Alciatus,
Rebuffus, & alii, ff. de verborum significat. Bro-
sius in eundem titulum, lib. 19. verbo veltigal,
Avendan. de exequend. mandat. part. 2. cap. 4. num. 7.
Regner. Sixtin. de regal. lib. 2. cap. 6. latissimè post
Caballin. milleloq. 174. num. 2. Andr. Knichen de
Saxon. non prov. jur. cap. 5. num. 78. in fin. & 79. Re-
 7 *gner. dicto cap. 6. num. 15. 21. & seq. undè cum ista*
præstatio appareat imposita pro investitione, sive
introductione in Civitatem, & successivè pro ven-
ditione nivis, manifestè apparet, propriè, verè,
& à priori esse verum veltigal, quod pro investio-
ne solvitur, & Fisco debetur, non alteri ex ven-
ditionis venalium rerum, ut utrumque docet ad
literam Ulpian. in dicto §. publica, ubi Glo. in verb.
venalium rerum, citat jura concordantia in l. ex
præstatione 7. cum l. sequenti 8. C. de veltigalibus,
 8 *& commissis, ubi ex præstatione veltigalium nul-*
lius omnino nomine quicquam minuatur, quin
octavas more solito constitutas, omne hominum
genus pro rebus venalibus Fisco dependere habeat,
& ipse addo l. omnium rerum, ibi, quæ Fisco inferri
moris est, eodem titul. Decius per bellè loquens de
veltigali pro exitu, & introitu consil. 534. proce-
dendo breviter, post num. 4. & 7. & num. 8. in fin.
optimè omnium, quos viderim Bossius titul. de ve-
 9 *ltigal. in princ. ubi resolvit, omne id quod Fisco*
solvitur, etiam extra occasionem investitionis, vel
investitionis, veltigal esse, & nedum si præstatio sit
extra rem, sed etiam si sit intra rem, ut propriè
exemplificando in sale, si pretium salis augeatur,
illud, quod augetur ultra verum pretium, quod
valeret ubilibet emendo, propriè resolvit Bossius
esse veltigal, & comprehendi appellatione velti-
 10 *galis, gabellæ, & datii, ut per eum num. 4. quæ*
jura sunt regalia, ut munera, tributa, veltigalia,
gabellæ, census, annona, functio, pensitatio, & alia
plura, quæ Hispano sermone vocantur etiam ven-
tas, pechos, y derechos, sub quibus inquit Otalora
de nobilit. Hispan. cap. 1. n. 3. & 4. & iterum cap. 2.
 11 *omnia ferè jura regalia, & munera comprehendi,*
& consistunt in redditibus certis Regibus debitis in
præstatione certæ quotæ earum rerum, quæ confi-
stunt in pondere, numero, vel mensura, ex qui-
bus debetur Regibus certa quota, vel redditus cer-
ti, provenientes jure Regalis superioritatis, quæ
Romanorum tempore erat quinquagesima pars fru-
menti, & hordei, quadragesima vini, & vigesima
lardi, l. modios, C. de suscept. & Archad. lib. 10.
Otalora d. c. 11.

Et in puncto, quod inter res venales, ex quibus
 12 veltigal debetur, sit ipsa nix, quia dum ningit,
 omnibus patet, porò dum est usui, non omni-
 bus illius copia datur, sed dumtaxat illis, qui illam
 in tempus repoluere: quamobrem non modo ipsa
 opera servandi, sed etiam ipsa nix venditur; undè
 pro

pro nive vectigal esse exolvendum, decidit *Joan. Parlador. libr. 1. rerum quotid. cap. 3. §. 2. num. 14.* & 15. sicut pro aliis rebus venalibus, sequitur, & probat *Bovadilia tom. 2. lib. 3. cap. 4. num. 9.* quod idem testatur velle *Lasart. de gabellis, cap. 2. nu. 30.* idemque affirmant *Girond. de gabell. part. 7. num. 13.* *Gutierrez eodem tract. lib. 7. quæst. 35. num. 34.* & iterum *quæst. 78. num. 33. eodem libr. prædictis Do- 13 flor.* citatis, qui testantur, usum nivis valde utilem, & necessarium, undè consequens est, pro illius introductione, & venditione vectigal debere: vectigal enim, vel quasi vectigal deberi constat pro rebus emptis, venditis, vel asportatis ad quotidianum usum, & ad sublevandam necessitatem, ut ex *Driedo, Medina, Gabriele, Divo An- 14 vino, Navarro, & aliis Theologis* probat *Pater Molina tom. 3. de tributis, & tributum, quod est nomen generis à tribuendo dicitur, quia ex privato in publicum tribuitur, Molina dicto lib. 3. cap. 661. num. 1.* ut propriè contingit in præsentis casu, in quo nix, quæ ante vectigal impositum, in privato erat commercio, nunc in publicum est conversa.

Quorum decisio confirmatur tum ex decisione, & notoria simul, & antiqua observantia Regiæ 16 Cameræ, quæ relevium, quod ex more deberi constat à successore ex fructibus feudi illius anni, quo moritur feudatarius, si aliqui fructus, tametsi pauci percipiuntur ex feudo, vel unius anni ex tribus mortem feudatarii præcedentibus, si nulli fructus in anno mortis colligantur, ut resolvit *Freccia lib. 2. auctorit. 3. num. 28. in fin. de subfeud.* de qua materia scripsi *lib. 1. controvers. illust. cap. 9. num. 49. & cap. 36. num. 18. & libr. 2. cap. 2. num. 36. & cap. 9. num. 13.* directo domino passim deberi quoque constat ex nive, tanquam sit in fructu, & au- 17 geat reditus feudi, usu judicandi est comprobatum, tum etiam ex decisione Sacri Consilii, quæ in contributione onerum inter hæredes in allodio, & successorem in feudo determinavit, reditus provenientes ex nive esse computandos inter reditus feudi, ut quæ sit in fructu, & auget valorem feudi, ut latè de utroque apud *Consiliarium Gizzavell. decis. 34. per totam.*

Si igitur hoc est verè, & propriè vectigal, quod ex nive, sicuti ex cæteris venalibus rebus nuncu- 17 patim debetur, consequens est, ut illius institutionem sine Regis præcepto, neque Præsidi, neque Curatori, neque Curie constituere, neque præcedentia reformare, & his vel addere, vel diminueri liceat, *l. vectigalia 10. ff. de public.* ubi gl. exponit verbum, *Curie*, idest Decurionum, vel Curialium, & sic Administratorum Civitatum, ut *soto tit. C. nova vectigal. institui non posse*, ubi in *l. 2. §. 4.* nova vectigalia inconsulto Principe, nec decreto Civitatum institui, nec exigere de novo, aut ultra antiquam consuetudinem minimè possunt sub pœna perpetui exilii, pulcher *tek. in l. 1. C. de superindicto lib. 10.* & proindè *Afflict. in §. vectigalia, num. 3.* dixit, quod solus Rex in Regno suo, & Civitates, quæ non recognoscunt Superiorem, quæ etiam dicuntur Reges, ut est Civitas Venetiarum, & aliæ similes possunt imponere nova vectigalia, hanc conclusionem uti communem firmarunt *Dec. dicto consil. 534. Corset. de potest. Regia 4. part. quæst. 49. num. 13. Parlador. dicto lib. 3. cap. 3. num. 2. Ernest. Coibm. lib. 4. resp. 3. num. 253. Dominus Rovius in rubr. de vectigal. num. 5. Bor-*

vell. ad Specul. Princ. rubr. 46. §. donum lit. B. fol. 208. ubi alii citantur, & *3. som. decisio. tit. 15. n. 44. Alexand. Trentacinq. lib. 1. variar. resolut. tit. de jure Fisci, resolut. 5. num. 1. Avendan de exequend. mand. 2. part. cap. 4. num. 2. Grammat. consil. civil. 69. 19 num. 23.* ubi quod contrafaciens capitaliter puniri debet, tanquam usurpator Regiæ jurisdictionis, & quod in hoc Caput. Regni etiam contra Universitates pœnæ statutæ sunt. Siquidem aliæ Civitates 20 subditæ non possunt imponere vectigalia, nisi inter se ipsas, ex justa tamen necessaria causa, puta ut solvant functiones fiscales, interveniente tamen Regio decreto, sive assensu, & non aliter, ut in *Pragmat. 3. de vectigalib.* & bene observat *Dominus meus Cyprias in investitur. verb. gabellis*, quomodo intelligenda sunt, quæ idem scripsit *decis. 167. 21* aded ut jus imponendi novum vectigal Regio juri ad hæreat, *Petrus Gregor. de Republ. lib. 3. cap. 7. num. 46. in fin. ex capis. unico, quæ sint regal. & capis. super quibusdam, de verbor. significat. & alibi, Supremi Imperii signum impositionem vectigalis censei, & superioritatis jure competere, & strictius aliis concedi, quàm cætera regalia, quia de maximo imperio Superiorum non recognoscen- 22 tis putantur, & non concedantur Superiorem rebognoſcentibus, latè *Cravett. consil. 814. n. 4. vol. 5. latissimè Knichen. ubi supra ex num. 60. cum seqq. Borrell. tom. 3. decisio. Orbis, tit. 14. de tribut. ex num. 50. & 53.**

Nec istud jus præscribi, aut acquiri potest imponendi, & exigendi vectigalia, nisi spatio temporis immemorabilis, vel Principis privilegio, ut post *Andr. in Constitutio. Quaragenalem, & Goffredum de Gajeta, Dominus Rovius in d. rubr. de vectigal. num. 20. & Bossius tit. vectigal. qui possit imponere:*

Sed ne quis putet hoc procedere solum ex fonte 23 supremi Imperii ipsius Principis, quo inconsulto, vectigalia erigi, exigere, remitti, nec diminui possunt, sed alia quæ potens, immò fortior est ratio, interesse scilicet Patrimonii ipsius Regis; constat enim, vectigalia instituta, non ob aliud, nisi ut Reges gravia ferant onera pro populis regendis, & & tuendis Regnis, eoque nomine permittuntur Principi, & ob id favorem publicum merentur, *Affli. in dicto §. vectigalia, num. 57. in fin. quem sequitur Surdus in dicta decisio. 305. num. 12.* & ut viæ publicæ factæ, tectæ, & pontes conferventur, & reficiantur, & à latronum grassationibus securæ reddantur, ut latissimè post *Beroum, Choppi- num, Petram; & alios* prosequitur *Andr. Knichen. dicto loco, ex num. 81. cum seq. Rebuff. in d. l. inter publica, vers. vectigal portus, & proindè nervi Republicæ dicuntur vectigalia, teste Regener. d. c. 6. num. 35. 43. & 47.*

Undè optime resolvunt *DD.* quod cum hoc jus 24 vectigalium sit de maximo imperio, inferior à Principe non potest illud imponere, exigere, nec percipere, *ll. & DD. autoritatibus citatis per Socin. consil. 7. num. 2. & 3. lib. 3. latissimè Aviles in cc. prætorum, cap. 13. §. Alcovalas, num. 2. ubi num. 5. probat, non acquiri jus exigendi gabellas, nisi de legitimo, & speciali privilegio, vel immemoriali præscriptione constet, dicto cap. super quibusdam, §. præterea, Cravetta dicto consil. 814. num. 4. & 5. Andr. Goffred. de Gajeta, & Dominus Rovius proximè citati, & latè *Maramba consil. 28. per totum, Trentacinquins dicta resolutio. 5. num. 2. vers. ali- 25**

25 *verò*, adeo ut nisi specialiter, & nominatim concedatur facultas imponendi, vel exigendi nova vectigalia, permiffa minimè putetur, *Panciroi. confil. 161. num. 11.* cum aliis per *Knichen dicto cap. 5. num. 61. & 62. Boffius de Regal. num. 29.* & alii fuprà relati, *Avendan. d. cap. 4. num. 7. verf. quod jure Regni,* & *num. 9. ubi in verf. fignatur habentes*, monet, cautius agi ex immemoriali per testes, quam exhibendo privilegium invalidum.

Et proinde Imperator strictè inhibendo vectigalium concessionem, vel immunitatem in *Lomnium rerum 6. C. de vectigal. & commissis*; postquam illas irritavit in his verbis, *quia nonnulli privatorum elicita suffragio proferunt sanctiones, quibus vectigalia, vel cetera hujusmodi, quæ inferri Fisco moris est, sibi afferant esse concessa: Si quis ergo privatorum ejusmodi rescriptione nitatur, cassa eadem sit*, subjicit verba, *vectigalium enim non parva sumptio est, quæ debet ab omnibus, qui negotiationis, sed transferendarum mercium habent curam, aqua ratione dependi.*

Ex quo text. plura colliguntur ad rem de qua agitur, appositissima.

Primo, privilegium, vel rescriptum concessionis vectigalium, sive immunitatis, ut *glo. 1. interpretatur*, non valere. Secundo, vectigalia omnia ad Fiscum de antiquissima consuetudine pertinere, ibi, *Fisco, ut moris est.* Tertio, vectigalium redditus ad maximam functionem, & publicam totius Regni utilitatem pertinere, undè infert *glo. ultim. ver. non parva, & idèd talia rescripta sunt damnosa Fisco*, citans *l. 3. C. de precib. Imper. offer.* ubi nec damnosa Fisco, nec juri contraria postulari oportet, ubi *glo. 1. in secundo exemplo*, quam ibi omnes sequuntur, ponit illud, ut non solvantur tributa Fisco. Quarto, vectigalia deberi ab omnibus, qui curam habent transferendarum rerum in Civitatem, & sic propriè, & verè vectigal censerì, quòd occasione transferendæ, vel transvehendæ nivis in Civitatem rependi statutum est, nec alio nomine appellari posse, quam quòd à jure, & re ipsa ex vi ethimi est illi oppositum.

Et ratio prædictorum depromitur ex *D. Thoma 2. 2. q. 1. f. in Constit. Super incisionibus, in cap. 1. de pace tenenda*, & in sæpè citato *§. vectigalia*, quòd 27 sint Regibus quodammodo stipendia constituta pro administranda justitia, cujusmodi sunt Regii introitus, Regnorumque tributa, & vectigalia, undè qui hæc usurpat, capitis pœna plectitur, ut in *Constitu. Regn. Ea, quæ ad speciale decus, pulchrè Præses Mutius Surgens in addit. ad Marc. Anton. fratrem de Neap. Illustr. car. 340. in princ.*

Quæ omnia si procedunt generaliter in omnibus, & quibuscunque vectigalibus, maximè tamen sibi locum vendicant in iis vectigalibus, in quibus erigendis, vel exigendis intervenit 28 etum, quòd unus solus aliquod genus mercaturæ, vel merces in universum emat, ut solus vendat, pretium statuens, vel quando omnes Artifices, vel negotiatores conveniunt, ut singuli certo, & pari pretio vendant, ita ut reliquis omnibus adimatur libertas hujusmodi mercaturas, aut merces alias vendendi, quòd ipsi, qui talia exercent, melius norunt, quòd vendere cum jure prohibendi quoad alios, nos appellamus, in jure autem propriè appellatur monopolium, *l. unico, C. de monopol.* qui proximè antecedit medio *titul. de Nundinis, titul. nostrum in C. de vecti-*

gal. & consistit in paciscendo inter mercatores, ut species mercium non minoris, quam inter se statuerint, venundentur, & generaliter in taxandis rerum pretiis. Hoc enim monopolium, quæ illicita est pactio inter privatos, *d. l. 1. ubi Glos. & Doctores*, solus Princeps in vectigalibus licitum facit ex causa, ut perbellè adnotavit *Alciat. in d. l. inter publica 17. verf. venalium, num. 9.* his verbis: *In Salinis verò ea est vectigalis natura, ut soli mancipis, hoc est, qui à Fisco hoc jus emerans, sal vendant, idque Principis monopolium 29 est, quòd antiquis quoque institutum fuit*, citans *l. si quis, C. de vectigal. ubi, si quis sive persona mancipum, idest, conductorum salinarum sales emerit; vendereve tentaverit sive propria audacia, sive nostro munus oraculo, sales ipsi unà cum eorum pretio mancipibus addicantur, & sic clarè probatur in eo text. soli Principi jus esse statuendi, ut solis conductoribus arrendamentorum competat jus vendendi certas merces, & non aliis, quòd propriè est jus prohibendi nivis investionem, & venditionem in hanc Urbem, super quo fuit fundata capitulatio Mancini cum Civitate, in qua leguntur hæc verba:*

Item, che nessuna persona di qualsivoglia stato i grado, & conditione se sia, possa condurre, e far condurre neve, nè poco, nè assai, tanto dentro questa Fedelissima Città, quanto per suoi Borghi, tanto per terra, quanto per mare durante detto decennio, sotto pena di perdere la neve, & perdere l'animali, & barche, etiam che dotti animali, & barche fussero d'altri, sopra de' quali si troverà qualsivoglia quantità di neve, etiam per poca quantità che fosse, & anco di più pagare docati cento di pena, quali animali, barche, & docati cento di pene ipso facto si debbiano applicare, &c. 30 Illudque quòd locatur, & pro quo promittitur per conductorem pensio, non est aliud, nisi jus vendendi, & vendi faciendi nivem cum dicta prohibitione, ibi, *concedono, & assistano il detto jus di vendere, & di far vendere neve in questa Città, & Casali servata la forma di detta capitulatione*, cum adjectione pœnarum contra facientibus, & cum plerisque prærogativis, exemptionibus, & aliis, quæ solus Princeps concedere potest.

Vndè tamen Civitas nostra haberet jus erigendi, & exigendi nova vectigalia, quòd planè absolutum est, ei nullo modo competere, cum tamen 31 hoc vectigal sit fundatum in jure prohibendi sub pœnis, & sic ut unus solus vendat, ex hoc capite extrà omnem dubitationem hoc ad solum Fiscum pertinet, cum solus Princeps monopolium 32 istud licitum faciat in arrendamentis, comprobatur hoc latissimè *Rebuff. in d. l. inter publica, ver. venalium rerum in princ.* ubi ex *Azon. & Hostiens. in summ. de contrabend. emptio. probatur*, hoc esse contra jus gentium, & intrà in *vers. etiam prohibentur*, latius idem in *2. 10. ad Constitution. Gallic. titul. de magistris artificiorum, & monopol. prohib. art. 4. glos. 2. ubi num. 7.* inter alia exempla monopolii prohibiti subjicit illud, si quis conetur impedire, ne aliquis exercent negotiationem vini, aut alterius rei, præter eum, etiam si in vim rescripti Regii id fiat, quia illud rescriptum non valet, & impetrans in monopolium incidit, citans *Corrad. de contractib. q. 51. circa finem, et num. 8.* addit, incidere in pœnam *d. l. 1. eos*; qui conveniunt,

34 niunt, quod homines certi municipii non deferant frumentum in Civitatem, ut Dominus loci, vel Cives ipsi prius suum vendant, ut ex *Alber. Bart. Socin.* & aliis discurret *Rebuff.* per totam illam *Glossam*, et præsertim *num. 12. 13. & seq.* quod ante eos voluit *Ifern.* in *§. conventiculas*, *num. 24. de pace juramento firmanda*, ubi Communitates prohibentur convenire, quod negotiatores non vendant nisi secundum pretium per eos statutum, *Briffon. lib. 11. de verbor. signific. mo-*
 35 *nopolium esse docuit, cum quispiam sibi uni mer-*
 36 *eis alicujus venundandæ jus, potestatemque ven-*
dicare audeat, ex Aristot. & Suetonio, Menoch.
latissime de arbitrar. cent. 6. cap. 569. per tot. & in
fin. lib. 2. Decian. relatus à Caball. resolut. crimin.
casu 215. num. 22. in quo propterea refræmandum
 37 *esse abutum, quo totus terrarum orbis premitur,*
latè Bodinus de Republ. lib. 1. cap. 10. Regner. d. c. 6.
 38 *num. 18. et in hoc jure prohibendi necessariam ef-*
se probationem immemorialis consuetudinis, sine
qua ista jura acquiri non posse, tradens exempla
in prohibitione molendi frumenta, coquendi pan-
em, macellandi carnes, nisi in certo molendino,
furno, vel macello, ex Panorm. Signorol. Ber-
trand. Socin. Jaf. Dec. Afflict. Rip. Curt. & aliis
Avendan. dicta 2. par. cap. 4. num. 22. ad 26. ubi in
specie tradit, nec etiam Dominos inferiores posse
prohibere, ne alii vendant vina, vel frumenta,
donec ipsi vendiderint, ex quo infringitur liber-
tas, & ob id ipsis impunè resisti posse, ex Alber.
Luc. & Parid. nisi immemorialis legitime probe-
tur cum requisitis descriptis per eum lib. 1. cap. 6.
num. 10. Minsynger. centur. 5. cap. 29. num. 10. la-
tissime Thefaur. decisum. 16. qui citavit Pragmat.
Regn. editam à Carolo Cæsare contra Barones usur-
pantes jus prohibendi in furnis, & molendinis,
cujus initium est, Audivimus etiam, in libr. Con-
stitut. fol. 532. quæ est excerpta ex §. 33. Pragmat.
Carol. V. de anno 1536. registrata in noviss. in ti-
tul. de Baron. Pragm. 14. super qua breviter Do-
minus Rovitus, et latè Dominus Capiblanca.
 Et hoc in puncto decidit *Bossius* in *d. titul. de*
vestigal. num. 4. ubi dicit, quod totum illud pre-
 39 *tium, quod augetur in sale ultra verum pretium,*
 & commune, quamvis non concernat præstatio-
 nem extrinsecam, sed respiciat augmentum pretii
 ejusdem salis intrinsicè, attamen quia re ipsa in
 idem cadit, occasione prohibitionis, putà si pro-
 hibeat emere sal, nisi in salinis, vel ab Arren-
 datoribus, à quibus necesse est emere cariori pre-
 tio ejus, quod alibi, vel ab aliis emissem, semota
 prohibitione, totum propterea illud augmen-
 tum pretii est proprium, & verum vestigal, ga-
 bella, vel datium, & sic deciditur in terminis no-
 40 *stra quæstio, quod augmentum pretii contingens*
ratione prohibitionis, ut unus tantum nives in-
troductat, et vendat, propriè, & vere fit gabel-
la, et quod soli Principi hoc statuere liceat, nec
etiam generaliter, nisi quoad sibi subditos tan-
tum, non autem quoad forenses non subditos, ut
latè probat Sardus videndus consil. 321. num. 24.
 & 31. *lib. 3.* ubi quod directè, nec indirectè illud
 40 imponi potest, nec etiam à supremo Principe er-
 41 *gà non subditos, quantum fortius illud censetur*
prohibitum Civitati, citat Innocent. Bart. Bald.
Socin. Roland. Boss. & alios, et quæ ipse idem scrip-
sit consil. 127. lib. 1. & in terminis nostris in indi-
 41 *viduo Goffred. de Cajeta super Ribus Reg. Cam.*

fol. 42. & 43. ad declarationem cap. 2. gabelle bo-
 ni denarii Civitatis loquentis de salmis, decidit, il-
 lud cap. debere intelligi de civibus, et pertinen-
 tiis Neapol. et non de exteris, quibus cum Civi-
 tas non possit expressè legem imponere, ergo mi-
 nus tacitè, & hoc *Goffredi* dictum loquens specia-
 liter de potestate Civitatis nostræ, reperitur addi-
 tum in margine *Rituum Regiæ Camera* in *cap. de*
salmis, car. mibi 43. in fin.

Et cum *Bossio* concordat *Remig. de Gonnay* in
tract. 10. 15. par. 2. de charitativo subsidio, qu. 60.
num. 3. car. 183. ubi dicit, hoc vestigal sua Regio-
 ne Galliæ vocari *Scizam*, quæ est impositio, quæ
 communiter imponitur super victualibus, quæ
 venduntur ea conditione, ut omnes ementes ultra
 justum pretium, solvant certum augmentum, ut
 scilicet panis, carnes, vinum, & omnia ad vi-
 ctum parata, quæ communiter haberentur pro
 octo, vel decem, vendantur duodecim, vel plus.
 Et alcavalam, de cujus ethimologia differit *Pater*
Molina dicto loco de *tributis cap. 663. in titul. ejus-*
dem cap. testatur in Regno Lusitano Sifam appel-
 lari.

Quoad secundum articulum. Non obesse Fisco
 rescriptum Ducis Ossunæ mandantis, quod Alde-
 rikus Annonæ Præfectus, & Decuriones provide-
 rent, quod eis utile, expediens visum fuisset pro
 beneficio Civitatis, et publica commoditate.

Noluit enim unquam Prorex, nec ejus inten-
 tionis fuisse creditur præjudicare Fisco non cita-
 to, nec audito in re tam ardua, sicuti est concede-
 re auctoritatem Civitati imponendi vestigal cum
 jure prohibendi ad sui utilitatem cum fructuum
 perceptione; constat enim hujusmodi rescripta
 42 *impetrari non debere, d. l. nec damnosa canoniz-*
ata 25. q. 2. cap. nec damnosa, & impetrata à Ju-
dicibus refutari debent, l. fin. cod. titul. maxime si
continent impetrationem rei, vel juris ad Fiscum
spectantis, quia impetratio est ipso jure nulla, etiam
si possessio nondum sit quæsità Fisco, latè Pere-
grin. de jure Fisci, lib. 1. §. bastenus, num. 33. et in
 puncto, quod impetratio de rebus Fisci, et regi-
 43 *liis ad partis postulationem non valeat: præser-*
tim sine causa non obstantibus ll. et maxime cum
de gravi agitur præjudicio, nec constat, Principem
voluisse uti plenitudine potestatis, latè Pe-
regrin. ibid. num. 37. 40. usque ad 44. et in puncto,
quod non valeat impetratio facta etiam à Princi-
pe supremo circa vestigalia, est text. clarus in
d. l. omnium 6. et maxime si contineat jus prohi-
bendi, d. l. si quis 11. ibi, sive nostro munus ora-
culo, C. de vestig. latè Rebuff. ubi sup.

Hic autem de hoc dubitari non potest, siqui-
 dem cum ad notitiam Fisci devenisset conatus iste,
 quem attentavit Civitas, statim se opposuit, quæ
 oppositione stante Dominus Prorex per decretum,
 referente quond. Proregente de Marra 9. Augusti
 1619. mandavit, intimari omnia Partibus, et Fi-
 44 *sco, et interim iussit, annotari nives, quæ im-*
mittuntur, et sic virtualiter declaravit, jura Fi-
sci esse reservata tam in petitorio, quam in posses-
sorio, ut sæpius jura sua conservando protelatus
est Fiscus, instando pro decisione articuli, cujus
expeditio dilata est pendente quæstione suborta
inter Civitatem, et Mancinum, aded ut in hunc
usque diem sit dilata decisio articuli prædicti, ut
sub illo Fisci patrono causam finem acciperet, quo
instante initium sumpsit, undè dubitari non po-
 test,

test, jura Fiscali facta, testis esse, prout in dubio
45 rescripta Fisco damnosa restringuntur ad minus
præjudicium, *l. si quando, & l. si aliquando, C. de
operib. publ. Peregr. d. tract. lib. 5. tit. 2. num. 20.*

Et tandem etiam si Prorex ipse hoc consultiò
concessisset, qui tamen noluit, ipsa concessio
46 esset omninò nulla, & invalida, obstante *Prag-
matica sanctione* Regis Ferdinandi I. de anno 1470.
quæ est *tertia de vectigol.* qua omnes Regiæ con-
cessionem in beneficium quarumcunque Univer-
sitatum Regni circa impositionem vectigalium tam
in præteritum factæ, quàm faciendæ in futurum,
ex quibus jura Fiscali lædantur, vel præjudicium
forensibus, & extraneis inferatur, declarantur
nullæ, et invalidæ cum clausula irritanti, et pœ-
na indicta, ea quoad forenses ratione expressa,
quod irrationabilis, et illicita sit earum concessio,
& exactio, cum unusquisque suum onus portare
debeat, & pro alienis debitis alius non debeat præ-
gravari, quæ sola *Pragmatica* sufficeret ad causæ
victoriam.

Quoad tertium clarum est, Urbem nostram
(quæ fruitur fœlici dominio Regis nostri) veluti
47 subditam non habere jus imponendi, nec exigen-
di nova vectigalia, præsertim cum jure prohiben-
di, quod supra fundatum est, solius dumtaxat
esse supremi Principis jure Regio: & sic lex ei re-
sistit, & Fisco assistit, cum Univeritates jure com-
48 muni nullam habeant, nec simplicem jurisdic-
tionem, secundum *Innocent.* in *cap. cum accessissent,
de constitution.* nisi in quibusdam casibus, inter
quos non legitur casus noster, nec similes, quos
enumerat *Avendan. dict. tract. 1. par. c. 2. vers. no-
va causa.*

Nec *Capitulum Ladislai* quicquam obest, Pri-
mò, quia etiam si fuissent concessa Civitati ex *di-
cto cap.* merum, mixtumque imperium, & omni-
moda jurisdic-
49 tum, cujus contrarium infra patebit,
dum simplex jurisdic-
tionem tantum apparebit con-
cessa circa annonam, ita quod pœnæ applicentur
Hospitali, & non ipsi, adhuc tamen non posset
50 etiam suis propriis subditis imponere vectigalia,
nec taleas, sive collectas, & fortius nova vecti-
galia erigere *Jacob.* in puncto *de feud. vers. cum
mero, & mixto imperio, num. 16. & 18.* quem se-
quitur *Bossius de regal. n. 15. in fin. & 16.* & sic
multò minus illa erigere cum jure prohibendi con-
trà Forenses, *Dominus meus Capyc. verb. gabellis,
vers. aded quod, car. 14. column. 1. in fin.* ubi par-
51 tò ante ampliatur, etiam si concessio fiat ex causa
venditionis, & sic titulo oneroso, ut si quis ven-
dat territorium, in quo habeat jus exigendi Ga-
bellas, illæ non veniunt, etiam si vendat eum
omnibus juribus, & pertinentiis suis, &c. si enim
attentè inspiciatur, nihil aliud continet, nisi
quod Electi curent ea, quæ ad annonam perti-
nent in duobus.

52 Primò, quod frumentum, fruges, vina, & alia
ad annonam spectantia in Vrbe existentes nullatenus
extrahantur, nisi provisa prius Civitate, &
Civibus; & Secundò, quod fruges, & res hujus-
modi venales in Civitate immissæ vendantur
convenienti pretio, quod ipsi Decuriones duxe-
rint imponendum, faciendò super talibus man-
data, & banna, & pœnas imponendo, & exigen-
do, & contravenientes carceribus Magistrum Justi-
tarii, vel Capitanei Neapol. mancipati faciendò:
pœnas autem convertendas mandavit in repara-

tionem murorum Civitatis, undè jurisdic-
53 tionem cessat pro conservanda, & augenda ubertate, nul-
latenus ad concessionem Regalium extendi haud
quaquam potest, juxta communem theoreticam
Doctrinam, quod ea scilicet, quæ sunt de supræma
potestate nunquam intelliguntur concessa, ut
nuncupatim in terminis ad interpretationem *dicti
cap. Ladislai*, & alterius *Ferdinandi I.* sub n. 40.
circa concessionem jurisdictionis Annonæ, autho-
ritate *Butrii* in *cap. cum contingat, num. 17. vers.
dic quædam sunt meri imperii de foro competen. &
Bart.* in vulg. *l. 1. ff. de offic. Præsfecti Urbis*, tradit
Regens de Ponte titul. de abundantia Civitatis,
§. 1. juncto n. 14. 15. 16. 18. & seq. optimè *Min-
syng. observ. centur. 5. cap. 29. per tot.* ubi de pro-
hibita ab inferioribus à Principe impositione sub
pœna *Julia de ambitu*, & aliis.

54 Et maxime cum vectigalia exigant specificam,
& specialem concessionem, ut per *Knich.* supra ci-
tato *cap. 5. num. 61. in fin. & seq.* & sunt de magno
Imperio, Imperatori, & Regibus reservato, &
cæteris in terris superiorem non recognoscentibus
*Borrel. tom. 3. decis. Orbis, titul. de tributis 15,
num. 32. 50. & 53.*

Nec quicquam obstant verba illa, quæ sequuntur
in *dicto cap. Ladislai*, ibi, *Quodque adhibea-
tis vias alias, & modos, quibus dicta Civitas sem-
per abundet in grassia, & inferius, ibi, omnia-
que alia faciatis, quæ ad procuracionem, & com-
modum dictæ Civitatis spectare noscuntur, sicut
vobis melius visum fuerit.* Hæc enim non alterat,
55 nec augent vim, & robur principalis dispositionis,
tum ex juris dispositione, cum non possint hæc
verba extendi ad majora expressis, juxta vulgatum
cap. sedes, de rescript. tum ex claris verbis *dicti
cap.* dum postquam dixit, *vias alias, & modos, &c.*
declarat, quomodo id intelligatur, & subdit,
quod nullus vendat contrà justum, & consuetum,
& debitum, faciendò super talibus mandata, &
banna, &c.

Et ut clarè dignoscatur, noluisse Serenissimi
56 retrò Reges concedere aliud Decurionibus, nisi
curam Annonæ tantum, ut res venales ad alimen-
ta parata justo vendantur pretio, secundum assi-
siam ab ipsis imponendam, apparet ex *cap. Fer-
dinandi Primi 34. 35. 36. 37. 38. & 40. cart. 18.* ubi
mandatur observari quod per Electos fuerit ordi-
natum in materia grassiæ, dummodo fuerit justum
honestum, & consuetum, & pœnæ mandantur
applicari Hospitali Annunciatæ, non autem Civi-
tati.

Et tandem ad confirmationem, ponderatur sen-
tentia antiqua lata inter Electos, & Justitiarum
Grassiæ per Collaterale Consil. sub die 23. Martii
1510. ubi in *tertio cap. incipit. Item à vendentibus,*
postquam declaravit, curam annonæ, vel grassiæ
spectare ad Electos additur *Nec non incidentes in
pœnas corporales, possint Electi capi illos facere, &
assignare captivos in Magna Curia Vicaria, vel
aliis Officialibus Regiis dictæ Civitatis Neapol.
prout eis videbitur, per eosdem Officiales custodien-
dos, absolvendos, puniendos, seu liberandos, ad
petitionem ipsorum Electorum;* Et sic patet, jam
esse decisum jus coniciendi reos in carcerem, eo-
rumque custodiam, & cognitionem, executio-
nemque pœnarum impositarum per Electos, per-
tinere ad Regios Officiales, & ad M. C. ut Judi-
cem ordinarium.

Ban-

Banna etiam ab anno 82. emanata per Electos circa nivis venditionem tantum abest, ut Civitati profint ut ex eis fundetur intentio Fisci, siquidem Banna anni 82. & 87. continent, ut nives vendantur à dominis, & asportantibus nives in Civitatem juxtà assisiam, & non per Dardanarios, & Apothecarios, & revenditores; in aliis verò bannis ann. 88. & 89. fol. 37. à terg. 38. & 39. & de anno 613. & 617. fol. 40. & 41. continetur, ut per ipsosmet dominos, & nivium conservatores, nives
57 vendantur certis horis, & certo pretio, exclusis Dardanariis, quibus bannis principaliter respicientibus, ad ubertatem nivis conservandam, conservabatur quoque libertas eorum, qui nivium collectioni in propriis fundis cum impensa intendunt, non impedita ipsorum, qui ferè omnes forenses sunt, industria, & sic ista banna sunt juri communi conformia, prout per statuta terrarum solet frequenter provideri, ut res venales non vendantur rivenditoribus antè horam decimam, vel duodecimam favore publicæ utilitatis, ut ex *Glos. & aliis perbellè Rebuff. in d.l. inter publica, sub vers. venalium rerum*. Hodie verò cum novo arbitrio Mancini sinister oculus fictè respicit Annonæ ubertatem, dexter verò oculus operatur impositionem novi vectigalis, augendo pretium, & adimendo libertatem propriis dominis, & nivium conservatoribus, quod vectigal insuper convertitur ad beneficium Civitatis in damnum Fisci, contrà jura supradicta, & contrà, nedum ultra privilegia Civitati concessa, quibus nunquam tale cogitatum fuit; si enim Decurionibus præten-
58 ditur concessa cura annonæ, sicuti de jure Præfecto Urbis erat concessa cum reliquis Magistratribus, vulgata *l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. præfect. urbis*, cumulative, non privative quod alios Magistratus, ut ex *Bart. & Doctor. ibi tradit de Ponte in d. tit. de abundantia civitat. §. 1. num. 19.* consequens est, ut contrà forenses nivis conservatores, & venditores, quominus liberè ad Civitatem nives venales intromittere, & vendere possint,
59 nihil statuere valeat, cum & Præfectus Urbis extra Urbem nihil statuere valeat, *l. ultima ff. cod. tit. de offic. præfect. urb.* ut in puncto prævia disputatione ad utranque partem latè resolvit, & fundat *Montanar. in comment. ad pragm. 2. de administr. universit. ex num. 78. & proprie ex num. 79. & num. 86.* ubi paulò antè referens decisionem in causa S. Antimi, dicit, illam speciali ratione processisse.

Quartò non obsunt itidem acta, & sententia
60 lata pro Civitate contrà Casale S. Antimi in anno 66.

Primò, quia ibi dumtaxat actum fuit de prohibendo Cives S. Antimi introducere panem venalem in Civitatem tantum, & non aliud.

Secundò, id fuit speciali ratione, & causa expressa in petitione, & articulis Civitatis, ad evitandum maximum damnum, quod solebat sentire Civitas expendendo ingentem summam pecuniæ in partitis emptionis frumenti cum maxima jactura, dum postea Pistores non poterant vendere panem à Civitate distributum, diminuto pretio, & pondere frummenti, Civitas in maximo erat damno, & ob id coacta fuerat hac de causa prohibere dictos Cives S. Antimi, & sic causa limitata est quod ad panem, & certas personas unius Casalis tantum, ultra Casalia propria Civitatis, quibus

legem ad libitum imponere poterat, & hac ratione magni præjudicii illud processisse, per prædicta testatur inspecie, referens dicta acta, & sententiam *Montanar. in dict. prag. 2. de admin. univ. num. 77. in fin.*

Tertio, non obtinuit Civitas vigore prohibitionis cum acquiescentia, sed potius vigore conventionis initæ cum dictis rusticis, qui timentes banna, vano timore impulsæ, obtulerunt recipere frumentum Civitatis, ut panem venalem introducerent, & sic potius ex conventionem, quàm ex præscriptione obtinuit Civitas, quod confirmatur ex testibus dicentibus: *Cbe la Città quando hà voluto, l'hà fatti venire à vendere pane, & sic infertur conventio, non enim prohibitio introducendi panem, poterat contrarium inducere, ut inviti cogerentur venire, nisi ex conventionem, quæ conventio non extenditur ad alias res, neque personas, præsertim vt noceat Fisco.*

Quartò, non obtinuisse Civitatem ex præscriptione, patet, quia ex dispositione juris requiritur
62 immemorialis, dicto *cap. super quibusdam §. præterea*, ut post *Ifern. & Rebuff. in dict. l. publica*, infinitis congestis tradit *Mastrill. de magistrat. tom. 1. lib. 3. cap. 10. num. 222.* licet *Lucas in l. viros C. de divers. offic. lib. 12.* attentaverit in præjudicium Fisci, quoad exactionem vectigalium, nec etiam immemoriam prodesse, at ex processu prædicto patet, antè invasionem Lautrech de anno 1528. Cives S. Antimi ad sui libitum consuevisse asportare panem venalem, & banna emanari cœpisse post dictum tempus, supplicatio fuit porrecta de anno 63. sententia lata de anno 66. & sic nedum defuit immemorialis, sed nec quadragenaria præscriptio, & omnino virtute conventionis orta fuit sententia, quæ conventio paciscentes non egreditur, & sic in vanum Civitas allegat præscriptionem, quæ non habet tempus necessarium ad præscriptionem vectigalium.

Quintò, defuit quæscriptio, quia defecerunt requisita immemorialis in acquisitione juris prohibendi, quia nullum ex notis requisitis fuit probatum.

Sextò, sententia prædicta declaratur ex probationibus, quæ sunt vehiculum quoddam ad sententiam declarandam, quinimmo sunt virgulæ ad ipsius intelligentiam, undè appellantur anima processus, & sententiæ, cum ex ipsis sumant vires, *Bald. in cap. cum super, in fin. de offic. deleg. Mascard de probation. quest. 1. num. 12. scripsi lib. 1. controverf. illustr. cap. 7. ex num. 8.* undè cum banna, & prohibitiones exhibitæ per Civitatem de anno 49. directæ fuerint dumtaxat Civibus dicti Casalis, & sic etiam è contrario licentia introducendi panem, ex hoc sequitur, non posse Civitatem prætere, acquisivisse jus prohibendi, etiam semota conventione quoad alios, & hac de causa obtinuisse Civitatem, quia probavit, fuisse in possessione faciendi tales prohibitiones, ne homines dicti Casalis introducerent panem, nisi accepto frumento partiti, testatur idem *Montanar. in d. pragmat. 2. num. 76.* qui subiicit, quod licet non potuisset prohibere Civitas, ne panis introduceretur, poterat tamen alia via hoc obtinere, imponendo assisiam.

Ultimò, & tandem hæc prohibitio, sive conventio cum dicto Casali nihil aliud importavit, nisi ut Civitas damnum vitaret, quod ex emptionibus

bus frumenti pati consueverat: nullum verò vectigal, præsertim ad Civitatis utilitatem induxit, sed ad damnum vitandum solum respexit: Unde cum hodie agatur de jure, & facto poenitus diver-
64 so, non potest ex uno jure ad finem damni vitandi ad novi juris, præsertim exorbitantis, cujusmodi est vectigalium institutio cum fructuum perceptione, quæ solius est Regis, acquisitionem inferri. Dispar enim est ratio damni vitandi, & lucri captandi, & de minori ad majus non valet argumentum affirmativè.

Sed quid frustra immoramur, omnia vectigalia
65 etiam ad annonam pertinentia sunt Regiæ Curie: idque tam ex dispositione juris, quam etiam ex vetustissima, & generali satis nota consuetudine, sicuti
66 sunt tertiaria vini, cui nix accedere debet, veluti ad vini præcipuè usum parata, constat esse Regiæ Curie, & omnibus comestibilibus, terra, & mari investis, & eVectis. Item pro caseo, oleo, lardo, & cæteris rebus sale conditis sunt in Regia Dohana noti directus, & sic in Gabella Plateæ majoris, quæ olim erat annexa Dohanæ. Itidem in Gabella Ovorum, & Hædorum, & delli *Cenzali*, cujus exactio consistit nuncupatim in frumento, & victualibus terra investis, & in animalium macellatione ad hominum cibum, ut de omnibus habetur in *Ritibus Regiæ Camere, in Capitulis de carribus, salinis, barcis, & quartuccio rerum sale conditarum*. De oleo etiam, & vino, & latissimè dilcurrendo per omnia Regiæ vectigalia observat Dominus meus *Regens de Curie in 2. par. de feudis, cap. 3. à num. 95. usque ad 128.* & de vectigali salis, & ejus antiquitate, ac monopolio ad solum Regem spectante, latè *Barbos. in l. divor. tio 8. §. si vir, ex num. 28. ff. sol. matr.*

Sicut etiam de anno 635. & 639. fuit addita exactio alterius tarenì pro quolibet staco olei, quod
introducitur in Civitatem, & hoc mense Decembri ejusdem anni, quo ista revideo, fuit additum
superindictum taren. trium pro qualibet salma olei extrahendi ex Provinciis Apulæ, ultrà ducatos
tres, taren. unum, gr. 18. qui solvebantur tam
Arrendamento Dohanarum Apulæ, quam Arrendatoribus Arrendamenti Olei, & Saponis pro directu novæ impositionis, & aliis; & proximis annis
etiam fuit in duabus vicibus additum superindicti
super Sale tarenor. duorum, & auctam præteritum
carol. quatuor ultrà solitum pretium carol. octo,
& redactum ad summam carol. duodecim, & de
67 gabella tertiariæ vini, quod sit jus antiquissimum in Regno ante Federicum Imperatorem, & membrum Dohanæ, in qua ex bonis omnibus, etiam ad cibaria hominum deputatis, & sic ad annonam, & grassiam pertinentibus, directus exigantur, licet hoc jus ex vino extra Dohanam exigatur, latissimè *Regens Moles quæst. 7. sub titul. de gabella vini*, ubi advertit, gabellam istam consistere in jure prohibendi venditionem vini sine licentia Arrendatoris. Et dicitur gabellam tertiariæ vini, quia consistit in tertia parte pretii aucti, quæ tamen est mediætas veri pretii, quo vinum emitur ab Arrendatoribus, vel Conductoribus, quos vocant *Magaznorum*, ut exempli gratia: Si vinum ematur
duc. 12. illicò additur mediætas pretii pro jure vectigalis, quæ mediætas primi pretii cum habito respectu ad summam additam pro jure gabellæ, sit tertia pars integri pretii, ut sunt lex respectu decem, & octo, proindè meritò appellatur gabella

tertiariæ vini, quæ etiam est mediætas pretii conventi, sive communis in omni specie vini, tam parvi, sive tenuis, quam potentis, & generosi, & ultrà tertiariam additur superindictum impostum de anno 1557. tempore invasionis Regni de *Monsà de Gbisa*, sub Excellentissimo Duce Albæ ducatorum duorum, & taren. unius pro quolibet dolio, & aliud vocatum *della Gabelluccia*, aliorum carolenorum duodecim, quæ fuit Civitatis, postea per eam cessa. Reg. Cur. quæ simul unita, summam faciunt duc. trium, & taren. quatuor uniformiter solvendorum ultrà tertiariam, quæ variant ex qualitate vini, & quantitate pretii, ut
68 supra dixi, & licet Civitas participaverit in dicta gabella vini, sicuti habet etiam hodiè in Dohana jus, quod dicitur *il Reale*, nihilominus hæc, & alia habet ex Regis munificentia, & *Moles ibid. in fin.* testatur, fuisse votatum in Consilio Collaterali, quod potuisset Rex auferre Civitati dictam ratam gabellæ, sed non fuit expediens hoc facere,
69 sicuti etiam gabella boni denarii ex speciali gratia Regis Ferdinandi Primi fuit Civitati concessa, qui distribuit partem ex ipsius redditibus ad opus reparationis murorum, & viarum dictæ Civitatis, ut clarè continetur in *Capit. Ferdinandi Primi, vers. item attento, & cart. 10. in fin. & à terg. in Capit. impressis*, & quod gabella prædicta boni denarii sit Reg. Curie, expressè legitur in *Pragm. 1. de Annona Ferdinandi Regis sub data 3. Maii 1496.* Et sic omnes gabellæ, quas habet Civitas, fuerunt
70 ei concessæ de speciali gratia, & munificentia, non ex jure, quod sibi competat imponendi, & exigendi vectigalia rebus pertinentibus ad annonam, sicuti experientia docet, vectigalia ferè omnia, quæ de his rebus exiguntur, ad Fiscum pertinere, & eorum vectigalium, quæ Civitates Regiæ jurisdictioni subjæctæ jus ex Principis munificentia habere dicuntur, id cum ea restrictione
71 intelligi debet, ut duæ nihilominus partes Fisco tribuantur, ipsis solum Civitatibus tertiam tantum parte ad sua onera sublevanda remanente *l. ultim. C. de vectig. Regener. dicto cap. 6. num. 55.* Solent enim Reges civitatibus subditis quandoquè vecti-
72 galia concedere, quæ adhuc regalia censentur, cum ipse Rex per alium capiens, per se capere videatur, *Rebuff. dict. l. inter publica, sub verb. publica.* Et annis præteritis Fisco instante, fuit impositum vectigal pro mensuranda calce, cum jure prohibendi, ad ipsius Fisci beneficium, venditum. . . Staraci.

73 Et antiquum est vectigal Fiscus *della manna forzata*, quæ colligitur tempore æstivo in Provincia Capitanatæ in terris, & locis propè Montem S. Angeli, quæ proximè nivi accedit.

Et in Provincia Calabria citrà Fiscus fuit, &
74 est in possessione vectigalis in specie pro nive, locando nominatim hoc jus vendendi nivem cum jure prohibendi, non solum introducendi nives, illasque vendendo in Civitatem Consentia, sed concedendo Arrendatoribus omnes foveas, vulgò *dette le Conserve*, quæ reperiuntur in montibus Sylæ, & aliis, sed prohibendo, ne quisquam foveas ad nives conservandas habere, vel de novo facere possit, præter Arrendatorem, cum certa pensione ab anno 617. ut ex actis penès Franciscum de Flore; idemque aliquando tractatum est, & de facili perfici speratur novum Arrendamentum in toto Regno in locis, in quibus æstate nives desideran-

derantur eum ingenti Regiæ Curia compendio.

Ex qua possessione juris prohibendi in universum, & quoad nivem, etiam in aliquibus Regni partibus, conservavit sibi Fiscus possessionem in toto Regno, si enim ex possessione partis quis censetur sibi retinere possessionem quoad omnia in privilegio sibi à Principe concessio contenta, ut in specie in acquirenda, & retinenda jurisdictione in eo, qui habet concessionem ab eo, qui habet jus concedendi, ut si usus sit jurisdictione in uno actu, retinuerit in omnibus, autoritate *Bart. in l. 1. §. si quis hoc interdicto, ff. de itiner. actuque privato*, quod in jurisdictionalibus, & incorporalibus, latè post *Alexandr. Ruin. Anton. Gomez. & Mascard. probavi lib. controvers. illustr. cap. 23. num. 37. & latius cap. 54. num. 24.* quanto fortius in ipsomet, Principe, & ejus Fiscu, ubi non agitur de diverso jure comprehenso sub generalitate jurisdictionis, sed de eodem jure, vectigali nivis, quod ipsi jure proprio, & communi competit, non alieno, quo si usus fuit in una parte Regni, nihil prohibere debet, quin eodem utatur in toto Regno.

Hujus causæ decisio cum ab Hispania Regiis literis urgeretur, ut illius vectigalis compendio bellorum onera sublevarentur, Excellentiss. Prorex, mihi, qui è Fiscu patrono in Reg. Cam. Præsidentem jam diù allestus fueram, præcepit, ut denud Fiscu partes agerem, atque hisce meis allegationibus, aded Fiscu jus emicuit, ut Neapolitana Civitas, quæ ingentibus auri ponderibus, qua affolet fidelitate, ac devotione, ad sustinenda, ac reparanda bella, Inviçtissimum Regem donavit, mense Maii 1638. pro vectigali farinæ vicies centenis, ac quingentis millibus, annuisque centenis millibus æstimato, quod Regi renunciavit, ac cessit, prædictum super vectigali Nivis jus, unà cum quibusdam aliis ab Rege mutua largitione receperit. De quibus solemne fuit initum instrumentum manu Notarii Jo. Leonardi Aulifici Civitatis Notarii, die 15. Maii 1638.

S U M M A R I U M.

- 1 Principales tenentur pro substitutis, & subrogatis in officio.
- 2 Substituens pro substituto non tenetur, si ex necessitate id agis, ex Luca Pennens. cujus tamen distinctio refertur, num. 3.
- 3 Casus necessarius prævisus differt à supervenienti, hic enim necessarius dicitur, ille voluntarius.
- 4 Substituens tunc non tenetur de defectibus substituti personam nimis integram, & num. 5. quæ sit solita integrè se gerere, num. 6. & non sufficit, si communi opinione existimetur idoneus, num. 7.
- 8 Limitatio, ut substituens ex causa necessaria, videlicet, jussu Superioris, vel Judicis decreto, non tenetur pro substituto, declaratur, nisi à Principe, vel à Judice expressè fuerit dictum, ut de substituti culpis ipse tenetur.
- 9 Ignoranter substitutum non idoneum eligens, est in culpa, si verò scienter, est in dolo.
- 10 Regula, quod substituens exhibendo hominem liberatur, omissa *Bart. distinctione inter publicum, & privatam officium, confunditur, cum majus periculum in publico, quam in privato vertatur*, num. 11.
- 12 Ex statuto, vel pacto circa jus commune substituens

substitutam exhibendo non liberatur.

- 13 Capit. Regis Caroli I. secundam Nigri ordinem 62: præcipit, ut substituens de substitutorum insufficiencia teneatur, idque etiam in substitutis ex necessitate num. 14. atque eadem pœna substituens tenetur, qua de suis gestis teneretur, n. 15.
- 16 *Bart. distinctio circa prædicta refertur.*
- 17 Principaliter, & directè teneri, idem est.
- 18 Obligatio fidejussoria est accessoria, & regulariter subsidiaria.
- 19 Obligatio insolidum per alia verba equipollentia induci potest.
- 20 Qui principaliter tenetur, exhibendo substitutum non liberatur.
- 21 Substituens cum solvere debet, ut est quando principaliter tenetur, tunc est fidejussor de judicatum solvendo, non de judicio fisci.
- 22 Substituens ut pro substituto obligetur, sufficit promississe, se damni emendationem pro substitutis soluturum, præcipuè cum insimul idem officium administrant, num. 23.
- 24 Nominantis, ac nominati individuum est officium, atque commune periculum.
- 25 Præponens in officio, quod promissit se principaliter teneri de culpis, ac præpositi defectibus, idem ac si promississet, quamcunque condemnationem pro Officialibus solvere, quæ clausula censetur apposita, ut evitarentur præponentis exceptiones, num. 26. idque de stylo in Tribunalibus observatur.

A R G U M E N T U M.

Substituens in officio quando pro substitutis tenetur. Et qui verè dicatur voluntarius, vel necessarius casus, & quando necessarius excuset præponentem. Regulam, qua substituens substitutum exhibendo liberatur, in officiis publicis minimè procedere, præcipuè cum ultra jus commune, ex pacto, sive statuto, quis est obligatus. Eum, qui principaliter se teneri promissit ad quæcunque à substitutis commissa, ut fidejussorem de judicatum solvendo, non autem de judicio fisci, existimari, dilucidè pertractatur.

R E S P O N S. XI.

PRO condemnationibus pecuniariis, contra substitutos, & subofficiales deputatos per Dionysium de Maria Magistrum Portulanum Maris Provinciæ Campaniæ, & Jo: Dominicum Pin-tum Credenzerium Generalem, teneri ipsos principales ad solvendum, fundatam habet intentionem Regius Fiscus ex *Bart. in l. 1. §. familia, ff. de publican. Felis. in cap. Petrus, num. 8. de homic. Marcel. de Mauro alleg. 39.* & ita pluries decisum testatur *Ludovis. decis. 233. in princip. cum infinitis per Garb. conf. 36. num. 26.*

Vis tota consistit in indagando, si restrictiones, sive limitationes, quas conventi afferunt, ut probent, non teneri in casu præsentis Officiales principales pro condemnationibus, & pœnis declaratis contra eorum substitutos, & subofficiales pro culpis, & defectibus ipsorum, legitimè applicari possunt, ut à solutione excusentur.

Et primò ex adverso prætenditur, limitari propositionem, quando substituens, vel nominans alium subofficiale, id agit ex necessitate, non ex voluntate, in quo *Lucas de Penn. in Lagentes, quæ*

est lex. 5. C. de praposisis agent. in rebus, lib. 12. col. penult. vers. vel dic melius, ita distinguit, aut substituitens hoc egit ex voluntate, aut ex necessitate, 3 putà, quia iussus à Principe, ut aliquod negotium exequatur, jubetur loco sui alium subrogare. Primo casu locum habet quod supra dictum est, scilicet in vers. contra hoc sunt, ut teneatur substituitens. Secundo casu, aut in eligendo substitutum commisit fraudem, negligentiam, vel defectum, quia minus idoneum substituit, & tunc idem, nam tunc potius ex facto proprio, quam substituti per eum convenitur, l. nam & servus, §. ult. ff. de neg. gest. ubi autem in substituti electione, fraudis, vel negligentiae defectum non adhibuit, sed eum elegit, qui fide dignus, bonus, & idoneus publicè habebatur, & tunc ipse veniet excusandus, quamvis substitutus honos mores mutet in malos, Lucam sequitur Paris de Puteo de sindic. verb. an substituitens, post num. 2. versic. in quo tamen, fol. 248. à terg. in parvis. Pondero primò quod dicit Lucas, dum necessitatis casum exemplificat in eo, qui iussus à Principe, ut aliquod negotium exequatur, & sic non omnis necessitas excusat, nisi superveniat: differt enim casus necessitatis prævius à supervenienti, quia ille primus dicitur voluntarius, non necessarius, & ad hoc plura considerat Giurb. d. conf. 56. num. 20. ubi æquiparat casum iussus Superioris alteri, quando substituenti fuerit datus, sive nominatus substitutus à Principe, num. 21. in quo iusta videtur excusatio, non enim dicitur legitima necessitas, nec actus necessarius ille, in quem quis incidit spontè, & qui ortum habuit ex initio voluntario.

Præterea limitatio non intelligitur de electione cujusvis personæ, quæ bona existimari possit, contrario non probato, sed in substituyente personam valdè integram, & ita ex Glos. in c. 1. de offic. Archid. & consil. Oldr. 92. probat Felin. in cap. Petrus n. 11. de homicid.

4 Non enim sufficit elegisse personam idoneam solitam exercere, etiam si tempore electionis exercuerit similia officia, quia limitatio habet locum, quando fuisset electa persona valdè integra, ut dicit Felin. d. loco, prout in puncto advertit Ludovis. d. dec. 233. num. 5. ubi Addentes afferunt decis. Seraph. 527. num. 1. ubi requiritur, quod Præpositus sit homo bonæ famæ, cognitus, & qui solitus sit cum integritate se gerere, & quod hæc qualitates benè probentur, & subdit Ludovis. hæc verba:

6 Quæ qualitas non probatur in persona Vanini, & non apparet, quod exercuerit, nisi de tempore, quo fuit electus à Galliano, aut non multum antè, minus etiam constat, qualiter se in ipsis gesserit, & non sufficit, quod exercuit dicta officia, nisi doceatur, quod laudabiliter, & fideliter administraverit, pulchrè Salyc. in l. fin. C. de pæn. Jud. qui malè judic. qui loquitur in eo, qui deputavit illum, qui alias in tali officio erat exercitatus, Alex. in l. si cum dorem, §. si post, num. 8. vers. similiter, soluto matrimonio, optimè Dec. in l. 2. num. 13. ff. quod quisque juris, Franc. Marc. decis. 524. ad finem, lib. 1. Rebuff. in tit. forma Vicariatus, num. 188. cum aliis in scholiis ad dict. decis. Seraph. nec dissentit Maur. d. alleg. 93. num. 7. & seq. qui intelligit doctrinam Luca in d. l. agentes, & dictam restrictionem, quando eligit de necessitate, & idoneum, scilicet cum dictis requisitis, & iussu Superioris; sequitur in puncto optimè in hoc roborans decis. Ludovis.

7 in d. num. 4. Giurb. d. conf. 36. num. 17. qui amplius post num. 5. ampliat, non sufficere ad excusandum, etiam si quis communi opinione exillimetur idoneus, nisi ea concurrerent, quæ tradit Ludovis. d. decis. 233. num. 20.

8 Præterea limitatio illa, ut cesset regula affirmativa, quando præpositio est necessaria, & sic, ut non teneatur præponens, & necessariam dicit substitutionem, quando fit iussu Superioris, vel cum decreto Judicis, ut per Luc. in d. l. 5. incip. Agentes, declaratur procedere, nisi admissio, & approbatio à Principe, vel à Judice sit facta cum expressa qualitate, quod ipse substituitens teneatur de culpis, & defectibus, quia tunc ista expressio, & adjectio qualitatis operatur, ut non possit substituitens se excusare, prætextu quod fuerit electio necessaria facta iussu, vel mandato Superioris, ita Franc. Aret. in puncto in l. continuus actus, §. si ab eo. n. 18. in fin. vers. adde etiam in quantà, juncto vers. nec obstat præmissis, ff. de ver. obl. cuius doctrinam ita in specie explicat, & intelligit Reg. de Ponte conf. 85. ex n. 4. usq. in fin. expressè D. Rovit. conf. 87. num. 3. in primo, quos sequitur Giurb. d. conf. 36. num. 19. & 45.

9 Accedit Bal. in l. nam & servus, §. si mandato, ff. de neg. gest. quod qui ignoranter eligit in substituyendo non idoneum substitutum, est in culpa; si scienter, est in dolo, Paris in d. tit. an substituitens, num. 5. ubi dicit, quod qui imprudenter eligit est, in culpa, & proinde tenetur.

10 Nec similiter potest in præsentī casu applicari, nec prodesse remedium vulgare, quod substituitens exhibendo hominem liberetur, ad tradita in d. l. 1. §. quod novissimè, juncta l. cum si exhibuisset, ff. de publicanis, cum concord. per Giurb. dict. conf. 36. num. 39.

Omissa enim disputatione, si vera sit distinctio inter officium publicum, & privatum, ut exhibitio profit in publico, non autem in privato: & si verè ita dixerit Bart. qui fortè non ita hoc clarè docuit, ut solet citari, sed tantum dicit, speciale esse in illo edicto de publicanis, ut exhibendo eum liberetur, & licet subdat, secus esse in eo; qui gerit officium privatum, & convenitur, ex tit. Nauta, Caupones, & Stabularii, attamen non dicit indistinctè, in omni officio publico admitti exhibitionem, sed potius contrarium speciale esse in illo edicto, & sic non idem esse in aliis, quamvis publicis, sed facit tantum discrimen inter tit. de Publicanis, & tit. Nauta, Caupones, sed quidquid sit ex traditis à Mauro d. alleg. 93. antè fin. num. 18. videtur 11 iustissimè hæc distinctio confundi iuribus, & rationibus per eum adductis; quia majus periculum vertitur in publico, quam in privato: & quia in publico quis non liberatur exhibendo, ut in Commentariensi, l. ad Commentariensem, C. de custod. reor. & in privato officio exhibendo quæ hominem liberatur, l. ex divi, C. locati.

12 Itidemque omisso, si hæc restrictio procedat in loco, ubi ultra jus commune ad sunt statuta, ut teneantur substituti, vel nominati: quo casu contra Rom. conf. 11. cum aliis per Giurb. num. 39. ad sunt alii, qui tenent, concurrente statuto, vel pacto, substituentem exhibendo non liberari: quod firmant multi relati per Giurb. num. 51.

13 Et in hoc Regno hoc esse specialiter provisum per Capst. Reg. Caroli I. secundum ordinem Ngr. num. 62. ubi legitur rubr. de ordinandis subofficialibus, idoneis, & sufficientibus, & in nigro dicitur, quod

quod ordinent, & constituent Commissarios, & subofficiales habiles, & idoneos, & convenientes ad commissa sibi servitia, sub pœna, & forma supra in Justitiariis, Officialibus, & Commissariis ordinatis: eo addito, quod de insufficientia Officialium Curis teneantur, cum modo, & forma hætenus observata, ubi *Niger sequutus Parid.* in *vers. §. an ex eo*, dicit, hoc procedere etiam si Potestas mittit Officiales per Comitatum, si illi committunt illicitum, tenetur Potestas de gestis per 14 eos, & sic tenetur etiam pro substitutione facta ex necessitate, ut contingit in electione subofficialium, qui mittuntur per Provinciam.

Pondero dictum Cap. ibi, *sub pœna, & forma*, 15 *¶* quia vult teneri substituentem eadem pœna, qua tenetur de gestis per ipsosmet Officiales, citat *dict. Cap. Paris vers. an substituentem*, sub *num. 4.* Undè si statuitur, principales teneri pro substitutis eisdem pœnis; quæ pro excessibus per ipsosmet principales admittis sunt inductæ; consequens est, ut principaliter, & in solidum teneantur, nec liberari per exhibitionem.

Sed si hæc omnia deficerent causa Fisci est in tuto, ex doctr. *Bar.* rectè ponderata in *d. l. 1. §. quod novissimè*, *ff. de publican.* quam adversarii effugere 16 conantur; distinguit enim *Bar.* quod aut in instrumentis simpliciter dicitur, quod teneatur pro se, Officialibus, & familia sua: & tunc eum exhibendo liberatur, ut *ibi*, quia ista verba intelliguntur secundum naturam officii. Si verò promittit solvere omnem condemnationem faciendam de eo, & omnibus Officialibus, & familia, tunc si libellus dirigitur contra ipsum principalem rectorem, esset idem, quod in primo casu, sed si dirigitur contra Officiales, vel familiam; tunc eis condemnatis, ipse principalis tenetur solvere, nec exhibendo liberatur: est enim ex hac promissione fidejussor judicatum solvi; secus si esset simplex fidejussor de iudicio sisti, quia tunc sistendo, sed exhibendo, liberatur, *l. faucimus, C. de fidejuss.* & pondero, quod *Bar. num. 3. in princ.* videtur innuere, hodie communiter per Italiam servari hanc cautelam, ut Rector teneatur pro se, & suis.

Dubitari autem non potest, quod dum, ex forma Instructionum præscriptarum Officialibus nostris principalibus, de quibus agimus in *cap. 9.* expressè cavetur, *Che in li Porti, & Carricatori necessarii debbiano deputare, & substituire li Portolanoti integri, e di confidenza, delle colpe delli quali sarete voi principaliter tenuti, li quali habbiamo, &c.*

Ex hoc sequitur, quod si in instructionibus iungitur, ut pro substituendis etiam ex necessitate, cujusmodi ex adverso prætenditur esse subofficiales destinatos per Provinciam extra Neap. ipse substituentem principaliter teneatur, ergo exhibendo non 17 liberatur, idem enim est teneri principaliter, quod directo, *§. ult. Instit. quod cum eo*, & de debitore principali habetur in *l. 2. C. ad Vell.* & ponitur ad 18 differentiam obligationis fidejussoriæ, quæ est accessoria, & regulariter subsidiaria, *l. 3. ff. de separ.* & *l. 1. ff. judic. solvi*, undè si tenetur, principaliter cessat subsidium, ut teneatur in defectum rei non exhibiti, siquidem contra reum principalem electionis potestas creditori permittitur, *l. 3. ubi DD. C. de fidejuss.* & idem, immò fortius operatur, quod 19 dictio, *in solidum*; constat enim induci posse etiam jure novissimo obligationem in solidum per alia

verba æquipollentia, *Bertaz. de clausul. claus. 39.* ubi agit de clausula, *principaliter, & in solidum*, 20 *glo. 7. num. 3. cum seqq.* si igitur tenetur principaliter, cessat omnino subsidium, & sic exhibendo non liberatur, quia tenetur ipse substituens principaliter, non substitutus *l. 1. §. servi verò, ff. furt. advers. Naut. & Camp. & Stabul.* nam si non liberatur cedendo actiones, ergò nec exhibendo personam, *l. si procuratorem, §. si tutores*, & ibi *Glof. ff. mandat.* & in puncto resolvit *Maurus dict. allegat. 93. post numer. 16. in versic. istud videtur difficile*, & antè finem dicti numeri, ubi 21 optimè resolvit, quod ubicunque nominator, sive substituentem tenetur solvere, ut est quando quis principaliter tenetur, tunc est fidejussor de solvendo judicatum, & non de iudicio sisti, & si tenetur solvere, non liberatur sistendo substitutum, vel exhibendo, & quod non liberetur substituens in casu, quo esset conventum, quod ipse principaliter teneretur, docet optimè *Paris de sindic. in §. Rectores terrarum*, citans *Angel. in l. 1. C. ad leg. Jul. repet.* ex cujus dictis clarissimè colligitur, non esse necessarium, ut principalis tenetur, exprimi 22 formaliter omnia verba tradita per *Bar.* sed sufficere constare ex forma commissionis, Rectorem promississe emendam solvere pro suis subofficialibus, idemque repetit *Paris in §. Potestas tenetur pro sur-* 23 *to, in princ.* & maximè ubi nominator, & nominatus simul sunt in officio, & administrant unum, & idem officium, & licet sint plures personæ, non sunt plura officia, sed unum, & unius personæ vicem tenent, & hoc est, quod dicitur nominantis, 24 & nominati individuum officium, & commune periculum, *l. Imperator l. Magistratibus*, & *l. quid ergo, ff. ad municip.* ut ponderat *Maurus num. 15. in fin.* & peroptimè idem *Puteus in v. v. b. an substituentem, il secondo*, ubi subdit hæc verba: *Idè forma Cancellariæ ponitur in privilegiis officiorum, cum potestate substituendi, & quod de omnibus culpis, & defectibus substituendi nobis, & nostræ Curia tenearis*: & sic clarè decedit, hanc clausulam esse inductam ad tollendum dubium juris communis, & importat, ut substituens teneatur, ac si ipse principaliter de persona exerceat.

Idemque in individuo, & in terminis loquendo 25 de eadem clausula adjuncta in Instructionibus, quod præponens, vel nominans teneatur principaliter de culpis, & defectibus, quod censetur ex his verbis, *ac si promississet solvere omnem condemnationem pro Officialibus*, & quod in hoc casu propriè verificatur doctrina *Bar.* in *d. §. quod novissimè*, scilicet ex his verbis censetur promissa omnis condemnatio, tanquam fidejussor de judicatum solvendo, 26 & quod censetur appolita hæc clausula, ad evitandas exceptiones, & defensiones, quas de jure communi poterat habere præponens, docet in specie *Regens de Ponte dicto cons. 75. lib. 2. per totum*, omnino legendus, & sic habemus tres Regni sapientes, & insignes in praxi, scil. *Puteus, Maurus, & de Ponte*, in specie probantes ex dictis verbis, ut teneatur præponens principaliter, ceteri fidejussorem de solvendo judicatum, & ceteri promissam omnem condemnationem faciendam de suis Officialibus, sicut in reis debendi contingit, ut latissimè probat *Bertazol. dicto loco*. Undè contraria omnia procedunt de jure communi, vel ubi prædicta verba non sunt appolita, secus verò ex forma Instructionum, cum quibus verisimile est, fuisse

fuisse inventum remedium, ne elusoria fuisset obligatio, prout inspecto jure communi, juxta varietatem opinionum contigisset.

27 Et ita de consuetudine servari in Tribunali Regiæ Camerae, ut in omni casu, in quo deelasatur de jure, vel ex privilegio competere facultatem exercendi officia per substitutos, adjiciatur clausula, *Demmodo ipse substituens principaliter, vel insolidum teneatur*, apparet ex fide Magnifici Secretarii ejusdem Tribunalis, decretis, & exemplis innumeris productis, ex quibus legitime probatur consuetudo, sive stylus, juxta *decision. Ludovici 484.num.5.*

Nec dictum fuit, ob stare quod unus ex Dominis dicebat, quod ubicunque aliquis pro alio se obligat, puta tanquam fidejussor indemnitate, licet se obliget principaliter, adhuc tamen non tenetur nisi in subsidium, attenda potius natura negotii, quam verborum formula, ex regula *l. si ego 11. ff. si certum petatur*, cum concord. per *Gutierrez de juram. confirm. part. 1. q. 23. num. 22.*

Siquidem nos versamur in casu satis diverso, cum Officialis substituens nominat alterum pro suo proprio commodò, & interesse, undè est discrimen constituendum inter substituentem aliam pro se, & se obligantem pro alio, quis in primo proprium negotium gerit, & proinde fortius obligatur, in secundo alienum.

Hinc dicebatur, aliàs judicatum, quod Officiales substituentes, qui pro eorum cautela exegerant sibi ipsis caveri à substitutis, dum ab ipsis percipiebant commodum ex administratione, quam faciebant mediantibus dictis substitutis, à quibus eis solvebantur dirictus, & emolumenta, quod ex hoc ipsi substituentes tenerentur ex mala eorum administratione, ac si ipsi administrassent, & ita alias judicatum pro Fisco contra Illustr. Ducem S. Agathæ Scribam portionis pro administratione facta per Officiales ab eo deputatos in administratione dicti officii, qui fuerunt quidam de Valenzano, & Prignano.

Et dicta ex adverso contra Fiscum possunt procedere in Officialibus nominatis ad justitiam administrandam, vel ubi agitur de reficiendo damno personis privatis, ut in *l. 1. §. fin. ff. de public. secus verò in debito, vel pœna solvenda Fisco, & sic ex causa publica, quod suaderi potest, ex traditis in l. ex facto, ff. de negot. gest. l. Lucius, §. 1. & l. Imperator, ff. ad municip. & in l. 1. C. quo quis ordine conven.*

Nec est omittendum, quod *Cap. Regni 62. referens se ad pœnas in Regno statutas, declaratur ex cap. 60. & alius proxime præcedent. ubi imponuntur pœnæ nonupli, & aliæ, & additur in dictis cap. disponi, quod sint idonei, & habiles, & sic ex proprietate verborum exigitur, quo sint habiles tam facultatibus, quam etiam idoneitate, & moribus.*

Die Lunæ 23. Decembris 1630. in confesso Delegatorum coram Illustrissimo Domino D. Francisco Antonio de Alarcon Regio Generali Visitatore vigilantissimo, invictissimi nostri Regis in Supremo Consilio Hispanico Regnorum Castellæ Consiliario, sive Auditore, viro in quo cum insigni splendore natalium, maxima morum probitas, & eximia integritas, cum juris scientia, rerumque agendarum experientia certant.

Fuit decisum pro Fisco, cujus partes agebam,

intervenientibus Dom. Præsid. Vincentio Corcino causæ relatore, Domino Consiliario D. Thoma de Carloval viro doctissimo, & integerrimo, Domino Regente Rovito, & Domino tunc Præsid. eruditissimo, ac dignissimo Didaco Zufia, qui die Lunæ 17. Augusti præsentis anni 637. dum ista revideo è portu Neapol. feliciter discessit, vocatus ad exercendum munus Regentis in Supremo Italiæ Consilio apud Invictissimum Regem nostrum, & demum ex Hispania paucis antè diebus, dum hæc prælo traduntur, magna omnium lætitia reversus est.

Et mox, cum condemnati, ut perpè fieri solet ad differendam condemnationis solutionem, dixissent de nullitate decreti, facto deposito juxta *Pragmat. die 25. Januarii 631.* Fuit iterum decisum, nullitates, quæ ut plurimum respiciebant prioris decreti justitiam, non ob stare, & ita executum.

Consuetudo autem, sive stylus Regiæ Cancellariæ, & Tribun. Regiæ Camerae, fuit roboratus ex subscriptis.

Primò, ex fide Magnifici Secretarii Regiæ Camerae ex libris Notamentorum; in quibus licentiæ substituendi semper fuerunt concessæ sub his verbis: *Ut de culpis, & defectibus insolidum, vel principaliter teneretur substituens*, ut ex licentiâ concessa Donato de Gaudio Dohanerio veltigalis Salis in Civitate Salerni 30. Julii 620. Ferdinando Corrado Officiali interceptorum Arrendamenti vini, Decreto Regiæ Camerae sub die 1. Julii 621. Thomæ Finello Officiali ejusdem Gabellæ ex literis Cancellariæ 7. Maj. 624. executis per Regiam Cameraam 12. Octobris ejusdem anni, Magnificæ Constantiæ Crispo in substitutione necessaria officii Actorum Magistri Regiæ Camerae facta in personam Francisci de Luca 13. Februarii 626. Thomæ Finello in substitutione Anelli Florilli in supradicto officio vini 28. Februarii 626. Cæsari Acciario Porterio Regiæ Camerae substituente Jo: Baptistam de Crescentio 9. Martii ejusdem anni, Magnifico Joanni de Zevaglios negotiatori Hispano, opibus, & morum suavitate insigni, in substitutione officii Secretarii Provinciarum Aprutii 24. Martii ejusdem anni. Joann. Aloysio Cimini in officio Credenzerii Dohanæ Tranensis 24. Julii 628. In officio Porterii ejusdem Regiæ Camerae devoluti per mortem Joan. Francisci Padulæ, Decreto ejusdem Regiæ Camerae die 21. Octob. 728. in Custode Reg. Dohanæ empto per Dominicum Lando pro Josepho Lando filio, similiter Decreto Regiæ Camerae 9. ejusdem mensis, Augustino Carola minori nominanti Jo: Baptistam Castaldum, durante ejus minori ætate, in officio Gabellæ vini 12. Februar. 629. Marcello Maggio Portulano Gallipolis in prorogatione substitutionis in dicto officio 21. Februar. & 24. Martii ejusdem anni, Jo: Carolo Celentano regenti officium Perceptoris Provinciæ Hidruntis, quod liceret venire Neapol. relicto substituto die 3. ejusdem mensis, & anni. Joan. Petro Mazzucco minori ementi officium Locumtenentis Magistri Portulani Gallipolis, quod durante ejus minori ætate liceret substituere cum dicta clausula, 5. Aprilis dicti anni 629. necnon & eidem Constantiæ Crispo iterum 12. Julii 629.

Altero Deciso.

ET solemniter fuit decisio referente insigni, prudentissimo, ac omnibus numeris absoluto Domino Regente Matthia de Casanate 10. Decembris 1621. qua per Regiam Cameram Franciscus Antonius Mariconda Reg. Credenzerius totius pecunie fuit officio privatus ob culpas admissas per Joann. Vincentium Rossellum ejus substitutum, dum fuit iustum vendi officium, & pretium converti in emptionem cum Regia Curia, quod remaneat vinculum etiam quoad fructus pro omnibus præteritis per Reg. Fiscum. Et fuit innixa decisio clausulæ contentæ in Reg. Privilegio concessio dicto Franciscò Maricondæ in Urbe Barcinonæ die 9. Junii 1599. cum dicta clausula, *Teneatur principaliter Reg. Curia de omnibus culpis, & defectibus personarum, quæ officium prædictum exercuerint; prout patet ex processu Reg. Fisci contra Franciscum Antonium Mariconda, Carolum Coppola, & alios, fol. 231. 269. & instantia Fisci, fol. 264. à ter. penes Josephum Salomonem, Et in instructionibus, quæ dantur similibus Ministris, adjici solet eadem clausula, ut patet ex Instructionibus datis Augustino de Juliis Actorum Magistr. Regiæ Gabelæ Serici Provinciarum Calabriae, cap. 10. in proc. dicti Augustini, in Banca Octavii de Crescensio pro Crispo.*

Verùm ex novis ordinationibus statutum est, ne recipiantur oblationes pro persona nominanda, nec pro minoribus, nec substituti admittantur absque Regia dispensatione, ut in novis ordinationibus Reg. Cameræ c. 131. Quamvis adhuc hodie concedantur dispensationes pro substitutionibus in officiis.

A R G U M E N T U M.

De officiis, quæ ab antiquis Romanorum militiis originem sumpserunt; præsertim verò Tabellionatibus, Scripturis, & Actuariis. Qua ratione majoribus Magistratibus accedant, atque inter Regalia connumerentur; & de ipsorum Regalium natura, & prohibita alienatione, & commutatione, omni jure, & gentium consuetudine, tum antiqua, tum nova, præsertim verò jure feudorum, & Regni. Item de ipsorum successione, quæ veniant in his hæredum, & successorum appellatione, ubi ex dispensatione ad hæredes transeant, & an dicatur penes hæredem idem, vel novum officium. Sub qua natura ipsorum in dubio sit dijudicanda concessio; Utrum sub propria, scilicet regali, feudali, utrum merè allodiali, Quid ex hoc discrimine oriatur quoad juris effectum; Ex quibus verbis, & clausulis arguatur potius concessio facta in feudum, quàm in alodium; etiam si de Castro sermo sit, tam jure communi, quàm Regali. De similitudine officiorum cum feudis, & beneficiis; licet officia sint strictioris naturæ, & brevioris vitæ. De ipsorum personalitate, ita ut non possint exerceri per substitutum, nisi ex dispensatione, concurrente utriusque habilitate saltem in potentia. De interdicta Clericis multiplici ratione officiorum sæcularium acquisitione, etiam data facultate substituendi. De remediis, & interdictis possessoriis in jurisdictionibus, & Regalibus quomodo justitiæ tituli adhæreant, ut nec possessio pro sit spoliato, ad hoc ut absque legitimo titulo restituatur, & quid de titulo colorato. Sensus Cap. Regni

Datum, alias Ex præsumptis, latè explicatur; & procedere ostenditur in omnibus juribus, in quibus Regi est reservata superioritas; optima ratione illud fundari depromptum ex jure communi, & ubique ferè gentium similia vigere statuta. De remediis directo Domino competentibus tam jure communi, quàm Regni, pro adipiscenda corporali possessione jure consolidationis, tam in feudis, quàm in Regalibus quibuscunque devolutis, in quibus utile dominium, vel administratio dumtaxat transferri consuevit.

S U M M A R I U M.

Filius nepotis ex fratre patrueli est in senso gradu conjunctus.

C A P U T P R I M U M.

De Jure Romano antiquo.

- 2 Officia, ex quibus annui redditus perveniunt, olim militia nuncupabantur, & num. 6. & quæ officia, num. 7. 9. & à quibus dabantur, num. 10. & quæ à Principe confirmabantur, num. 11.
- 3 Militia nomine publica officia, & salaria, sive emolumenta nuncupantur, nec differant ab officiis Pontificia Aula, & num. 4.
- 5 Militiarum idè perveustus mos, ut Justinianus Imperator ex prisca temporibus illum repetendam crediderit.
- 8 Cohortales sunt tanquam accessiones, & administracula cæterarum dignitatum.
- 12 Officia olim ad justitiam expediendam, & exequendam, quæ Principis voluntate tribuebantur, sine ipsius assensu vendi, & permutari nequiverant jure Romano antiquo.
- 13 L. omnimodò, §. imputari, C. de inoffic. testam disponens, quod militia vendi possit, declaratur, accedente Principis assensu, & non aliter.
- 14 Officia inalienabilia secundum aliquos, quia assensus Principis reputatur impossibilis, & proinde non conferantur, etiam quoad estimationem, sed alienabilia, & conferenda secundum alios, num. 16. 17. & 18.
- 15 Absensus impetratio quando reputetur impossibilis.
- 19 Resignans beneficium in manibus Papæ, si sit absens, exigitur cautio de sapientia, & inquiritur, si sit senex, vel valetudinarius.
- 20 Militia, sive officia empta constante matrimonio à marito, sunt uxori communia, quantum ad eorum justam estimationem secundum l. Hispania, & de ratione, num. 21.

R E S P O N S. XII.

Immissio petita per Fiscum in possessionem medietatis officiorum Magistr. Actorum Provinciarum utriusque Calabriae, & Credenzeriæ Civitatis Consentis possessæ per Joannem Mariam de Bernaudo, qui decessit mense Februarii anni præteriti 627. sine prole ulla legitima, claro, & aperto jure fundatur. Jure nimirum Romano antiquo, & novissimo Extravagantium Friderici, Longobardo, Canonico, Feudali, Imperiali, Germanico, Regio, Hispanico, Gallico, potissimum verò municipali hujus Regni, stylo Regiæ Ca-

Camere; generali denique consuetudine totius Orbis; tam attentis investituris, & originalibus concessionibus, quam etiam novissimis confirmationibus, & statu, quo à successoribus fuerunt dicta officia possessa, & super illis inter ipsos successores, etiam non vocato, nec audito pœnitens Fisco, iudicatum: Nec illam impedire quicquam potest præsentio D. Didaci de Bernaudo, qui cum sit filius Ferdinandi Ducis Bernaudæ, nepotis ipsius Jo: Mariæ ex Francisco fratre consobrino, sive patrueli, quem constat esse defuncto conjunctum in sexto gradu, l. 1. §. sexto gradu, ff. de grad. §. sexto gradu, Instit. de gradib. necessariò is, inquam, aperto, & claro jure excluditur.

Siquidem aut officia prædicta fuerunt concessa in feudum, ita ut ex clausulis in ipsis concessionibus adjectis sub feudi natura officia prædicta censeantur concessa; & eo casu res est expedita, quia à successione repellitur, veluti existens ultra gradus à Regni legibus præscriptos, nec donationi ianiti potest, nulla assensu Regio roborata.

Aut dicta officia fuerunt simpliciter, & absolute concessa, ita ut in propria, & ipsorum genuina, & de jure ab initio insita, & præscripta natura concessa censeantur, prout in dubio quilibet res concessa præsumitur juxta ipsius propriam naturam, & res similiter est expedita, quia cum dicta officia sint de genere Regalium, nec ex contractu donationis, quem allegat, deficiente Regis assensu, nec uti successor ex multiplici defectu ulterioris gradus, & personæ, aspirare potest.

CAPUT PRIMUM.

De Jure Romano antiquo.

ATque ut rem totam à suis principiis repetam; de Jure Romano antiquo ista, quæ hodiè officia appellamus, militiæ nuncupabantur; erant enim olim quædam publica munia, seu officia, quæ dabantur de publico, propter quæ exercentibus illa pendebantur certi redditus, seu emolumenta annua ex illis percipiebantur, quæ militiæ dicebantur, & sic militiæ nomine accipimus officium, ex quo annui redditus proveniunt, l. Lucius 22. ff. de legat. 2. l. fideicommissa 11. §. si servo, ff. de legat. 3. cum similibus, Vasq. tom. 2. lib. 3. par. 3. ad §. imputari, n. 202. Militia enim redditus erat diurnus, qui singulis diebus militanti præstabatur, inde derivatum est per translationem à Jureconsultis, ut nomine militiæ, publica officia, & salaria, sive emolumenta intelligantur, ut ex Flavio Vopisco in vita Probi refert Garzias de expens. cap. 4. num. 16. Quæ & panes civiles, quandoque verò annuæ civiles, & interdum salaria in diversis formis, & speciebus de publico ministrata nuncupantur; nec admodum differunt ab his, quæ officia in Pontificia Aula Romæ hodiè dicuntur, Alciato teste Porergeron lib. 8. cap. 5. Quem militiarum morem ita pervetustum esse, ut imperator Justinian. de illis tractaturus ex præcis temporibus repetendum crediderit, & militias has inermes semper in usu fuisse (quanquam aboletæ quædam, & prorsus ex usu immutata, quædam variata, quædam omninò sublata nomina fuerint) placuit Lelio Tarello de militiis ex casu, 6 in princ. tomo 13. waet. cart. 322. De quibus Franc. Connanus lib. 4. Juris Civilis, cap. 15. car. 4. lit. B.

ita loquitur; sanè arbitror, militias fuisse, quæ vulgè officia vocamus, quorum scilicet fructus fuit ex salario annuo, aut annonis publicis, & præterea ex emolumentis, quæ quisque sibi poterat occasione militiæ honestè facere, & cart. 3. literis L. K. Et inferius in fine d. cap. subjicit, nequè verò officia omnia publica, militias appellavimus, sed quæ plus haberent actionis, & ministerii, quàm dignitatis, aut imperii, hæc enim magistratuum nomine nuncupabant; quibus verbis aperte designat Connanus, militias propriè; & verè fuisse, & officia appellata, quæ scriptoriæ, & scriptorum in Romana Curia, & Magistri Actorum in Regno vocantur, quia, ut initio dixerat idem Connanus car. 1. literis P. G. alio nomine Cohortales dicebantur, & horum (inquit ipse) cohortalium nomine intelligendos arbitror omnes, qui tanquam accessiones, & adminicula quædam sunt cæterarum dignitatum, ex text. claro in l. annonas 15. C. de erogat. milit. ann. 12. ibi, annonas omnes, quæ universis officiis, atque Sacri Palatii ministeriis, & sacris seriniis, cæterisque cunctarum adminiculis dignitatum adsolent delegari, & infra, ad similitudinem militum quibus æriæ præbentur annona, & sic militiæ sunt, quæ officia promiscuè appellantur, quæ Magistratuum adminiculis adhærent, modò tamen in numerum statutum ejus nomen matriculis receptum sit, ut statuit Valent. in l. quicumque 10. C. de cohort. eod. lib. ubi in specie loquitur de iis, qui cartas, vel tabulas penes Magistratum conficiunt, & conservant Palatinis Comitatusibus, & Provincialibus, ut ex l. si cohortales 12. C. de cohort. observat Conn. car. 2. 10 litera D. E. & car. 3. lit. E. Quarum militiarum addit Conn. nonnullæ ab iis solis Magistratibus donabantur, erant aliæ, in quibus necesse erat, Imperium ipsum fieri authorem, et ab Imperiali culmine litteras, quas probatorias vocabant, obtineri. Undè ad exercitium harum militiarum, quæ à Principe donabantur, nemo admitti poterat sine literis hæc probatoriis, et sic ipsius Principis autoritate, autoritas enim dicitur opinio, et judicium ejus, qui supremam habet in aliqua re potestatem, ut in l. ultima C. de fabricens. lib. 11. ubi autoritates amplissimæ sedis vocantur literæ Præfecti Prætorio: qui ut glossat Accurs. vers. autoritatibus, autoritatem, sive assensum præbebant deferenti; qui necessarius omninò erat in harum militiarum, sive officiorum ingressu, ex text. claro in l. hæc sanctione, quæ est 10. C. de divers. offic. lib. 12. ubi postquam statuit, omnes, qui sive in hoc Sacro Palatio nostro, sive in aliis quibuscunq; officiis deinceps militare capiunt, qui tamen non possunt pro tenore Sacrarum Constitutionum, vel veteri consuetudine, nisi præcedentibus sacris probatoriis militiæ sociari, sicut subiecta notitia demonstrat, adipisci præcipimus: enumerat postea Imper. in l. ult. eos, qui probatoriis Principis confirmari debuerunt, & ut Connanus testatur d. s. 15. car. 2. lit. D. tum recenset eos, & scilicet agentes in rebus Palatinorum, & qui sunt in officio Præfectorum Prætorio, Proconsulum, Comitum Virorum, Magistrorum, Militum, & item multos alios, sed oranes, qui sunt alicujus Magistratus officio deputati, ut planum sit, probatoriarum usum in hujusmodi tantum militiis fuisse, quæ cæteris Magistratibus accedunt; & tanquam pedissequæ sunt ministra similes cohortalibus militiis, quæ non donabantur à Principe, sed à Magistratibus, quæque suis concessa postea ab eo pro-

- 12 probabantur: quæ eodem *Connano* teste *d. c. 15. car. 3. lit. B.* Nam ut vendi, & permutari queant nihil videtur ob stare, dum adsit Principis auctoritas, quod hodieque in Gallia concessum est in omnibus, quæ per se juris non habent dictionem, ut ex his apertissimè pateat, nominatim probari de hisce officiis, quæ apud Provinciarum Præsides, qui æquiparari possunt antiquis, ad justitiam expediendam, & exequendam, sunt instituta, & sine quibus jus reddi non possit, sine Principis assensu disponi haud quaquam potuisse; cujus generis sunt omnia ferè officia, quæ in Gallia, quæ in Hispania, quæ ubivis gentium Principis voluntate tribuuntur, ut testatur idem *Connanus d. c. 15. car. 6. lit. C.*
- 13 Et quàmvis *Justin.* in *l. omnimodò 30. §. impetrari, C. de inoff. testam.* decreverit, imputanda esse in legitimam filio illa, quæ occasione militiæ emptæ à patre filius ex substantia patris percepit, illa expressa ratione, *ed quod talis sit militia, ut vendatur.*
- Attamen omnes Interpretes communi ore ferè nemine dissentiente, declarant dicta verba *Justin.* ut vendi, aut alienari possit Militia, accedente tamen Principis assensu, & non aliter.
- Quo velut indubitato supposito, de eo dumtaxat inter *DD.* controvertitur, utrum talis licentia reputetur impossibilis aliquibus asserentibus, quòd tanquam dependens à factò, & voluntate Principis reputatur impossibilis, & proindè censeantur officia omninò inalienabilia, & veluti talia non conferantur, nec etiam quoad æstimationem, ex *l. apud Iulianum, aliàs Africanus 40. §. constat, in fine, ibi cum distrabi non soleant, ff. de leg. 1. aliis*
- 14 verò contrà asserentibus, tunc dumtaxat censeari impossibile quòd à Principe est impetrandum, quando illud Princeps non solet concedere, secus verò quando Princeps illud concedere solet de facili, vel etiam cum difficultate, putà magno favore apud Principem interposito, ut ex *Aret. in d. §. constat, & Loffredo conf. 16. num. 9.* declarat *Covar. de sponsal. par. 2. c. 3. num. 9. Eman. Costa select. lib. 1. c. 8. num. 14.* tamen regulariter non veniunt in concessione illa, quæ cum difficultate concedi solent, *Cabed. decis. 40. num. 7. 2. par. Regner. de regal. lib. 1. cap. 1. num. 78.* ut ex hoc anceps fuerit *Nicolaus de Vbaldis* Advocatus Concistorialis in tract. de success. ab intest. post præm. in §. successionem, in 6. q. num. 28. ubi quærens, utrum id, quod pater erogavit pro militia, vel dignitate, seu officio filii, conferatur per ipsum filium in successione patris cum fratribus, vel in partem suam imputet, & post num. 30. vers. pater ergo, dicit, se consultum noluisse dare clarum responsum, quia cum officia nuncupatim scriptoriæ Romanæ Curia, vendi non possint sine assensu papæ, nec possint illa simpliciter, & directè in alterum transferri, sed ad instar beneficiorum resignari debeant in manibus Papæ, ut in alium transterantur; ex hoc non videntur esse in commercio, quàmvis Papa de facili consueverit assentire; verùm *Jas.* in *d. §. imputari,* miratur, quòd *Nicolaus* non legerit *Paul. de Castr.* in *d. §. imputari,* quod in specie loquens in officio Scriptoris Romanæ Curia, decidit, esse imputandum, quia vendi consuevit, & licet *Castr.* nihil dicat de assensu Pontificis, tamen *Jas.* advertit, quòd licet talia officia transferri in alterum non possint, nisi per resignationem in manibus Papæ, nec vendi possint abique

assensu solius Papæ, à quo officium resignatum in alterum est transferendum; adhuc tamen justè dicitur officium vendibile, ut d. citur in *d. §. imputari* quia Papa consuevit se reddere valdè facilem in hujusmodi venditionibus, quod & latius repetit *Jas.* in *l. illud, num. 6. C. de collat.* ubi clarissimè innuit *Castr.* idcirco non meminisse de assensu Papæ requisito, cum benè noverit; consuevisse de facili consentire hujusmodi venditionibus, ut tota die sit in Romana Curia, ubi illa solet adhiberi diligentia in explorando, utrum resignans sit senex, vel valitudinarius, qui vult resignare, & si est absens, exigitur cautio de supraviventia, teste *Card. Seraph. tom. 2. decis. 1294. num. 5.* quæ in puncto, & alia quoque observari, & requiri videmus de consuetudine Regiæ Camerae in hujusmodi officiorum translatione, ut infra latius.

Et *Castr.* & *Jas.* ità intelligit, & fusius comprobando sequitur *Covar. lib. 2. variar. cap. 19. num. 4.* ubi resolvit, hujusmodi militias, sive officia emptæ, matrimonio constante à marito, quantum ad eorum justam æstimationem esse communia uxori, juxtà tenorem *ll. Hispaniæ,* ex eo quia sunt in commercio, conferuntur, & imputantur, cum facillimè soleat à Principe impetrari licentia vendendi hæc publica munera, & idè eorum venditio possibilis est censenda, ut per eum post *num. 5. vers. deinde,* ea redita ratione, quia paria sunt, quod militia vendantur, & vendi liberè possint, & quod facili licentia Principis vendi liberè possint, & soleant, & hoc dicit sentire *Bart. in l. 1. §. nec castrense, ff. de collat. honor. Bal. Paul. & Jas. in d. §. imputari,* ut apertissimè per *Covar.* qui in fine dicit, ità in illo Regio Prætorio vidisse judicatum, & optimè *Castrense.* declarando tradit *Igneus* in *l. 3. §. subvenitur num. 156. & 157. ff. ad Syllan. & perbellè Garzias* comprobando doctrinam *Covar. d. c. 4. de expensis, num. 15. vers. ex quo descendit.*

S U M M A R I U M.

- 22 Militia, officia, & publica munera de jure communi, idè alienabilia, quia de generali consuetudine vendantur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, & num. 23. & 25. & quid de Jure Hispanico, ubi officia prohibentur vendi, num. 26. 27. & 33.
- 24 Princeps non nisi duobus concurrentibus officio vendere potest, sed contrà, num. 32.
- 28 Officia inalienabilia sunt, quando Princeps rard, vel nunquam solet assensum concedere, secus si soleat, prout in Regno Castella, & tunc conferuntur, & imputantur, num. 30. 31. & 34. & quid in Scriptoriis Rom. Curia servetur, num. 29.
- 31 Notariatus, Graffariatus, & similia officia annexa Magistratui ad justitiam expediendam, lege Divina non prohibentur à Principe vendi, & num. 34.

CAPUT SECUNDUM.

De Jure Communi.

- 22 ET generalitèr de omnibus militiis, muneribus publicis, seu officiis, de quibus fit mentio in plerisque *ll. Juris Communi,* quam propter redditus, sive emolumenta, quæ annuatim illa

illa exercentibus pendebantur de publico, militiæ appellabantur, & nominatim, & in specie in officio Scriptoriæ, vel Tabellionatus, vel simili, quodd idem dicantur alienabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis, vel Regis, tametsi sit in libertate ipsius Pontificis admittere resignationem in favorem resignatarii, vel alterius ex eo, quodd solet Papa similes resignationes admittere sine difficultate, pulchrè *Ripa in l. in quartam, num. 163. ff. ad l. falcid. quem sequitur Ans. Gomez. insignis Hispanus in l. 29. Tauri, post num. 21. vers. Item subinfero, il 2.*

23 Sed omnium, quos viderim, latius, & melius doctissimus *Tell. Fernand, super 26. & 29. Il. Tauri, ex num. 6.* ubi eruditè agit de militiis, & officiis, eorumque origine in specie ad verum sensum *dicitur s. imputari, num. 8.* & post *num. 9.* in dubium revocat, an verum sit quod *DD. exteri, & Hispani* indubitanter asserunt officia hæc vendi posse, mala, & inconvenientia enumerando, quæ ex officiorum
24 venditione oriuntur, quæ vendi non posse, nisi duobus concurrentibus, post *Divum Thomam in opusculo ad Ducissam Brabantie 21. q. 1. & Gulielm. de Benedictis* latissimè negativam probantem, & omnium ferè Theologorum, Juristarum, & Politicorum Scriptorum sententia in *cap. Raynuntius in ver. duas habens filias, & num. 52. 54. usque ad 64. de testamentis, ubi num. 11.* resolvit *Tellius*, nam quatenus agitur de venditione faciendi non à Principe, sed à privato in privatam, mediante renunciatione, prof. et subscripta verba satis ad rem nostram accomodata, & licet de jure nostro, scilicet Romano (inferius enim loquitur de jure Hispanico, quod jus appellat leges Regni) sit prohibito, venditio, & transmissio, quia tamen
25 Princeps facilliter hoc solet concedere, dicitur valere venditionem, nec hanc licentiam impetrandam reparari impossibilem, ex *d. s. constat.* Et citans jura, & *DD.* inferius subjicit: *Exinde etiam inferitur, quodd si promississet dare tale officium filio tempore, quo in matrimonium ibat secundum formam l. 2. si non dederit, solvet estimationem, quia est in commercio, & est vendibile, & transmissibile, accedente consensu Principis, & non solum ad pretium; sed ad redditus officii teneretur, & ita dicit vidisse bis judicari, & ab omnibus supra citatis, tam exteris, quam Hispanis ita teneri.*

Disputat tamen *Tell.* postea in *vers. sed hæc dum*
26 *meum,* quod stante *l. Regni,* quæ est 65. in *vol. Pragmaticarum sui Regni,* ubi officia prohibentur vendi sive directè, sive indirectè, sive pretio, sive aliqua correspondentia, utrum stante *d. l. municipalis,* quæ longè strictius hoc inhibet, censeantur officia vendibilia ex eo, quod adhuc de facto multa officia reperiantur vendita, assensu tamen præstito cum clausula, *con che non aya intervenido precio en la dicha renunciacion,* & latè probat, attentata dispositione illius *Pragmaticæ,* locum sibi vindicare *decis. d. s. constat,* ibi, *cum distrabi non soleant,* & sic consuetudinem in concedendo assensum designari, à quo dependet contractus validitas, & sic cum eo jure prohibita sit venditio, & Princeps non sit solitus concedere, & ab ejus voluntate dependeat, reputari impossibile, & sic cessare im-
27 putationem, & iterum in *vers. 2. verò casu ex Isernia, & Affl.* æquiparando officia feudis, probat, hujusmodi officia, nec hypothecæ subjici posse, &

num. 14. addit, ex vi renunciationis, accedente consensu Principis, facilem esse transmissionem, & quod etiam si gratia, seu privilegium reputetur ille consensus Principis, cum præcisè non teneatur consentire secundum *Affl. decis. 398. num. 5.* attamen quia solitus est concedere, nec solet renunciationem non admittere absque causa, idem locus est imputationi, & collationi, & advertit id, quod dicitur in *d. s. imputari,* quæ ad hæredes transmittatur, intelligi de pecunia, quæ ad ejus hæredes perveniat.

Et cum prædicta communi distinctione, quodd
28 aut Princeps raro, vel nunquam solet assensum concedere in officiorum resignatione, & tunc censetur venditio impossibilis, non propriè impossibilitate naturæ, sive ex qualitate rei, sed largo
29 modo, quasi fieri non solet; secus verò si solet à Principe facilliter concedi, ut de jure, & de consuetudine esse in officiis, quæ nec renunciari, nec vendi posse sine Principis licentia, idque in specie servari in Scriptoriis Rom. Cur. & aliis, cujusmodi sunt *li. Cavallerati,* quibuscunque officiis vendibilibus, juxta varios gentium mores, latissimè, & pulchrè affirmat post *Gamam decis. 29. & 114. & Bæzam. de non meliorandis dotis ratione filiabus, c. 27. num. 14. & 15.* qui de more optimè hoc declarat, *Alvarus Valascus in praxi partition. & collation. cap. 13. num. 60. & præcipuè num. 62. & 63.* ubi
30 in *fin.* dicit, quod cum in Regno Castellæ, & in aliquibus Regionibus solet Princeps facillè concedere licentias ad hujusmodi venditiones publicorum officiorum juxta *DD.* Hispanos securè affirmare, estimationem conferri, & imputari debere; & addit insuper *num. 64.* quod licet in Regno Lusitanie talis licentia vendendi officia non sit facillè impetrabilis à Rege, sed cum maxima difficultate, & rarissimè; adhuc tamen hujusmodi officia emptæ cum expressa Regis licentia ad vendendum, vel tæcita ad renunciandum, ut solet fieri sub honestiori nomine renunciationis, cum tamen Rex sciat esse venditionem, vel etiam si ignoret, in omni
31 casu esse locum imputationi, & collationi, & resolvit *num. 66.* non obstare distinctionem juris communis, utrum licentia esset impetrabilis, nec ne, quia eo jure obligatio conferendi dependebat à præsumpta voluntate patris, secus jure Regio, ubi non attenda patris voluntate, sola æqualitas inter filios spectatur; undè in hoc à *Tellio* discrepat, resolvens ipsius argumenta de prohibita venditione
32 officiorum, *num. 67.* ex eo, quod lege divina non sit Principi inhibita illorum officiorum venditio, quæ jurisdictionem non habent, sed consistunt in nudo ministerio, & exercitio, cujus contemplatione aliquam mercedem taxatam, sive redditus à Rege recipiunt, ex *D. Thoma,* ut supra, & *Soto de justitia, & jure, lib. 3. quæst. 6. art. 4. vers. sed ingerit se statim dubit.* qualia sunt officia Notariatus, Graphariatus, & similia, quæ annexa sunt Magistratui ad Justitiam expediendam, potius sunt oneris, & servitutis, quam jurisdictionis, in quorum translatione, & commutatione nulla adeit prohibitio; interveniente tamen Principis assensu, ex *Innoc. Iser. Oldrad. Bal. & aliis subdit num. 68.* ipsum Principem bene posse vendere hæc officia, ex *Baldo, Soto, Gulielmo Benedicto, & aliis,* nec obesse dicit inconvenientia, quæ ex venditionibus officiorum coacervavit *Tellius,* dicit enim *Alvar. Hac tolluntur ex eo, quia non temere à Rege concedun-*

- itur licentia ad vendendum cuilibet, sed examinata persona, & idoneitate euentis, scđ ejus, cui fit renunciatio, & cum taxatione salarii. Unde est,*
- 33 quod lex Regia non denegat absolutè venditionem, sed non præmissa licentia, ut ex Hispanis legibus per ipsum *Alvaram* ponderatis, in quibus expressè cautum testatur, transferri dicta officia minimè posse sine Regis speciali licentia, ubi etiam infra in resolutione tertii objecti, post num.70. addit, quod non ex eo, quod interveniat Regis licentia, fiunt hæc officia exempta à collatione, quasi profferant à Rege, quia in translatione non consideratur Princeps tanquam donans, sed solum tanquam autorizans, & dans robur illi actui, & optima est decisio *Gomez. Leonii* 100. eademque ultim.
- 34 ubi amplissimè testatur *in fin.* hujusmodi officia ex sui natura esse inalienabilia, nec posse transferri de una persona in alteram sine consensu Papæ, aut Regis, & ita passim in Prætorio Hispaniensi, judicari, & de jure, & more totius Hispaniæ hoc observari affirmat *Vasquius de succession. creat. lib. 3. §.30. part.2. num.218.* & optimè *Cabedus decis. Lusitan.24. part.1. per tot.* ubi jure Regio Lusitanicæ docet, non posse officia renunciari absque Regis licentia, adeò quod renunciatio non amittat jus, neque possessionem, & quod data facultate à Principe, cessio fieri non potest, nisi idoneo, & quod non admittatur renunciatio, si renunciatio fiat post delictum commissum, vel si decedat infra viginti dies, ad instar beneficiorum Ecclesiasticorum.
- Unde ex jam dictis manifesta apparet jure communi Romano, & fortius Regio Hispanico, & de more totius Hispaniæ omninò in prædictorum officiorum translatione, assensum Principis esse necessarium, cum etsi jurisdictione de per se principaliter careant, verentur tamen circa jurisdictionis exercitium, veluti ad justitiæ expeditionem necessaria.
- 51 *Tabellionatus officia non possunt alienari sine Regis assensu, tam jure canonico, quàm communi, & ordinatione Lusitanicæ, & quare; num.52.*
- 53 *Donatio absque Regis assensu facta per non habentem successorem, & de prole desperatam, non valet.*
- 54 *Alienatio officiorum secularium, etiam sine jurisdictione, ut Scriptoria, Actuariatus, prohibita est jure civili, & canonico ad instar beneficiorum, & num.55.62. & 96.*
- 57 *Officia Scriptoria, & similia non venduntur, nec transferantur, nisi præmissa examine idoneitatis, etiam si essent ad hæredes transmissibilia, & qua ratione, num.58.*
- 59 *Idoneus in officiis, & beneficiis dicitur is, in quem duo concurrant, primum probitatis, alterum peritiæ.*
- 60 *Causa victoria, vel perditio ab Actuario dependet, & num.78.*
- 61 *Officio dicitur dari persona, non persona officium.*
- 64 *Ludovicus Rex inter Sanctos relictus, Carolus VII. & VIII. statuerunt, officia Presidentium Consiliariorum, & cætera Curiarum Parlamenti.*
- 65 *Grapharium constat esse actorem Notarium,*
- 66 *Actorem Notarii officium comprehenditur in prohibita officiorum venditione, quia Officialis dicitur, & num.69.70. & 72. etiam in materia correctoria juris communis, num.74. & Isern. qui sentire videtur contrarium, declaratur, num.80.*
- 67 *Tabulariorum officium de Jure Romano durabat triennio.*
- 68 *Magistri actorem debent stare iudicati, & n.72.*
- 71 *Ritus Magnæ Curie, quod de delictis Officialium sola Magna Curia cognoscit, comprehendit actorem Notarios, sive Magistros, & Dominus de Franchis, qui contrarium sentire videtur, declaratur, & num.73.*
- 75 *Actorem Magistri exercent quodammodò jurisdictionem, & sunt partes quotative Judicis, & num.76. & 77.*
- 79 *Verba, unà cum jurisdictione, rectè congruunt in translatione officii actorem Magistri.*
- 81 *Notarios, & Tabelliones creare, est de Regalibus, & num.82.*

S U M M A R I U M.

- 35 **O**fficia de Jure Canonico vendi nequeunt, & n.37. & jure Conciliorum generalium, præsertim Basilienfis, num.63. quod non procedit in Principe Superiore non recognoscense, illiusque Officialis vendentibus honesto pretio, & personis non malè utentibus, & num.38. & 39. & qua ratione, num.40.
- 36 *Simonia appellata per Canonistas, ambitus dicitur per Legistas.*
- 41 *Resignatio, sive renunciatio beneficii absque assensu Superioris de Jure Canonico non valet, etiam in præjudicium ipsius resignantis ad similitudinem ejus, quod de officiis jure civili statuitur, num.45. & 46.*
- 42 *Renunciatio, vel resignatio beneficia absque Superioris licentia, an amittat possessionem, vel possit agere spolio, & num.43.*
- 44 *Officialis potest in officii administratione continuare, & emolumenta percipere, quousque non acceptetur illius renunciatio in manibus Regis.*
- 47 *Argumentum à beneficio ad officium validum, quia officia equiparata sunt feudis, quæ sunt beneficia, & num.49. & 56.*
- 48 *Beneficiorum dispositio fortius habet locum in officiis quoad naturam, & rigorem conservandum.*
- 50 *Officiorum possessores, Regisque donatarii non habent potestatem admittendi illorum resignationes tam jure communi, quàm Regio, sed provisio tantum fit per habentem potestatem conferendi.*
- 51 *Tabellionatus officia non possunt alienari sine Regis assensu, tam jure canonico, quàm communi, & ordinatione Lusitanicæ, & quare; num.52.*
- 53 *Donatio absque Regis assensu facta per non habentem successorem, & de prole desperatam, non valet.*
- 54 *Alienatio officiorum secularium, etiam sine jurisdictione, ut Scriptoria, Actuariatus, prohibita est jure civili, & canonico ad instar beneficiorum, & num.55.62. & 96.*
- 57 *Officia Scriptoria, & similia non venduntur, nec transferantur, nisi præmissa examine idoneitatis, etiam si essent ad hæredes transmissibilia, & qua ratione, num.58.*
- 59 *Idoneus in officiis, & beneficiis dicitur is, in quem duo concurrant, primum probitatis, alterum peritiæ.*
- 60 *Causa victoria, vel perditio ab Actuario dependet, & num.78.*
- 61 *Officio dicitur dari persona, non persona officium.*
- 64 *Ludovicus Rex inter Sanctos relictus, Carolus VII. & VIII. statuerunt, officia Presidentium Consiliariorum, & cætera Curiarum Parlamenti.*
- 65 *Grapharium constat esse actorem Notarium,*
- 66 *Actorem Notarii officium comprehenditur in prohibita officiorum venditione, quia Officialis dicitur, & num.69.70. & 72. etiam in materia correctoria juris communis, num.74. & Isern. qui sentire videtur contrarium, declaratur, num.80.*
- 67 *Tabulariorum officium de Jure Romano durabat triennio.*
- 68 *Magistri actorem debent stare iudicati, & n.72.*
- 71 *Ritus Magnæ Curie, quod de delictis Officialium sola Magna Curia cognoscit, comprehendit actorem Notarios, sive Magistros, & Dominus de Franchis, qui contrarium sentire videtur, declaratur, & num.73.*
- 75 *Actorem Magistri exercent quodammodò jurisdictionem, & sunt partes quotative Judicis, & num.76. & 77.*
- 79 *Verba, unà cum jurisdictione, rectè congruunt in translatione officii actorem Magistri.*
- 81 *Notarios, & Tabelliones creare, est de Regalibus, & num.82.*

CAPUT TERTIUM.

De Jure Canonico.

- 35 **D**E Jure Canonico officia regulariter vendi prohibentur, cap.1. junctâ *Glof. super verb. Consuetudines, de magistris*, ubi dicit, quod talia emere est quasi simoniacum, facit text. in cap. Julia, & cap. fin.1. quæst.1. cum *glof. secunda*, in l. Baphii C. de murileg. lib.11. & in l.1. ff. ad l. g. Juliam de ambitu, ubi *Bart. dicit*, illud, quod Canonistæ vocant simoniam, Legistas dicere ambitum, qui committitur in redemptione pecuniaria officiorum, *Isern. in cap.1. post num.3. vers. sed quæ est ratio, & in vers. item si daret, de feudo guardiæ, vel castaldiæ, ubi Afflic. num.7. Gulielm. de Benedic. in dicto verb. duas habens filias, num.57.*
- 37 *Indè docuit Panorm. communiter receptus in c.1.*

2. ne Prælati vices Jus, id quod Domini pro officiis secularibus sui jurisdictionis accipiunt, lucrum sordidum esse, & accipiendo peccare mortaliter, cum officia sui natura vendi non debeant.
- Quod tamen restringitur, ut procedant hæc in personis, quæ Superiorem agnoscunt, ut sunt Duces, & alii, qui in temporalibus recognoscunt Superiores, quales sunt in Regnis Hispano, Lusitano, Neapolitano, Gallicano, & similibus locis, ubi vetitum est lege obligante ad mortale, cui consuetudo præscripta non derogavit, sine licentia, & assensu illius, qui eam dare potest ad vendendum honesto pretio personis idoneis; & consequenter non sunt damnandi Reges, & Principes, qui officia dant pro pecunia in dotem, vel mercedem obsequiorum, neque etiam ipsi Officiaarii illa vendentes tam honesto pretio talibus personis, ut probabiliter credant, eas illis non male usuros, quo pretium male datum pejus extorqueant, ut post *D. Thomam* ubi supra, & *Sotum* optime *d. lib. 3. q. 6. art. 4.* post *vers. sed ingeris*, ubi quatuor conclusionibus subiectis hoc explicat, & præsertim in prima, ubi in *vers. hinc fit, quod Magnates*, probat, hoc solum Principi supremo jus competere vendendi, & assentiendi officiorum alienationi, tradidit his verbis *Navar. in Manual. Confessor. c. 25. num. 7. vers. Decimo ostendit peccat*, quamvis de veritate doctrinæ *Soti*, & *Navarri* late disputet *Vasq. lib. 1. controu. illustr. c. 43. ex num. 8. & 12.*
- 39 Et sic Jure Canonico omnino à sola Principis supremi voluntate in officiorum concessione, & assensu in ipsorum venditione, ut putà, quia in ipso cessant simonia, & ambitus, *l. 1. ff. ad leg. Jul. de ambitu*, dependet ex toto officiorum resignatio, & commutatio de una persona in alteram.
- Et sine Principis ipsius consensu nihil agitur, cum & beneficiorum renunciatio cum licentia, & auctoritate Superioris fieri debeat, *cap. admonet, cap. quod in dubiis, cap. nisi cum pridem, cap. si de renunc. cap. denique 6. qu. 3. & c. 1. 17. q. 2.* quia cum
- 40 prohibitio sit juris positivi. Principem non ligat, *cap. proposuit, de concess. præb.* licet plerique ex Canonistis temperaverint; ut renunciatio, sive
- 41 resignatio non valeat in præjudicium Superioris, de cujus interesse agitur, valeat tamen in præjudicium ipsius resignantis, ut latissime prosequitur dicens communem *Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 7. q. 1. num. 12. & 25.* & his non relatis *D. Conf. Georg. in repet. feud. c. 54. num. 61.* contrarium tamen, ut verius, & receptius infinitis propemodum relatis fundat *Garz. tom. 2. de benef. p. 1. c. 3. de renunc. in 4. notab. num. 223.* qui ad eam nullam, & invalidam censet renunciationem, & commutationem beneficii absque Superioris assensu, sive consensu, ut *Panor. & Glos. ex verbis tex. in dist. cap. admonet, num. 6. de renunc.* ut non solum non valeat, & sit nulla in præjudicium Superioris, sed etiam nulla sit in præjudicium ipsiusmet renunciantis, qui post renunciationem verum dicitur habere titulum, & jus in eo, donec renunciatio, sive translatio in alterum per Superiorem admittatur, sive ratificetur, licet amittat possessionem, ita quod non possit agere spolio, nisi ei incubuerit de facto, ut idem *Garz.* subiicit *num. 235. Flam. ubi supra, num. 37.* quod procedere potius de sty-
- 42 lo Curie Romanæ, quam de jure communi, quo attentio resignantem non habere amplius regressum, probant *Cavagl. tract. commun. conf. commun. cap. 283. D. Georg. d. c. 54. num. 62. cum seq.* idemque
- 44 in Officiali, ut non dum acceptata renunciatione in manibus Regis, possit continuare in officii administratione tanquam non vacantis, ex *l. meminisse, de offic. Præsid.* & percipere emolumenta officii, ex *Imol. Rebus. Franch. & Cald. tradit Mastri* infra allegandus *cap. 24. lib. 1. de magistrat. num. 21, 22. & 27.* & officium expirare sequuta acceptatione Regis tantum *num. 28.*
- 45 Et hoc in beneficiis Jure Canonico introductum est ad similitudinem ejus, quod in officiis Jure Civili statutum erat, ut late probat *Cabed. decis. Lusitan. 24. in princ. part. 2.* & optime colligitur ex dictis per eundem *Flamin. Paris.* qui reddens rationem, quare assensus, sive consensus Superioris requiratur in beneficiorum resignatione, *dist. 9. 1. num. 3. & num. 81. vers. tertio accedat*, illam assignavit, quia Superioris interest, nè beneficium dimittatur sine ejus licentia, ex *Geminian. in cap. si electio, num. 5. de election. in Sexto*, cum ipsi Superiori præjudicaretur, *cap. significasti, de foro com- 46 pet.* Et statim addit *Flamin. num. 4. Et ob hanc rationem non licet defensori Civitatis, officium defensoris deserere sine licentia, l. ultim. C. de defensor. Civitat. l. legatus ff. de offic. Præsid. neque militi militiam, ut omnibus notum, atque compertum est. Hæc ille.*
- 47 Quod autem liceat arguere à beneficio ad officium, clarissima est similitudo, cum & officia æquiparata sint feudis, quæ constat esse beneficia, *cap. 1. §. beneficium, quib. mod. feud. amitt.* cum similibus per *Issern. in cap. 1. §. fin. de feudo March.* Unde si feudum dicitur beneficium, & officium feudo æquiparatur, imò strictiorem habet naturam, ut
- 48 infra dicemus; dispositum in beneficiis, præsertim in his, quæ pertinent ad naturam, & rigorem conservandum, fortius censentur disposita in officiis, ut late probando prosequitur *Reg. de Ponte* in famosa *decis. 28. ex num. 1.* ubi arguit in puncto à prohibita resignatione beneficiorum sine assensu, ad officia secularia, & *num. 4. cum seq. usque ad 9.* quæ rogo perlegi, cum nova tantum afferre, non
- 49 autem nota transcribere intendam, & officia convenire cum feudis nativitate, utilitate, & vita, probat discurrendo *Franc. de Amic. infra citando loco de bis, qui feud. dar. poss. §. dicebam amplius, ear. 63. Cabedus optime decis. Lusitan. 23. part. 2. ubi*
- 50 quod donatarius Regis, & possessoribus officiorum non datur potestas admittendi resignationes officiorum tam de jure communi, quam Regio, quia resignatio est facienda in manibus Regis, qui illam admittere potest; provisio autem fit per habentem potestatem conferendi, citat *tex. in cap. dudum, de præbend. & Staphileum de literis gratiæ*, & alios Canonistas, & ita refert judicatum pluries, & inserit verba sententiæ in processu Francisci de Sappajo contra Lupum Borges in specie super officio
- 51 Tabellionatus de Concilio, in qua sententia Lusitano idiomate descripta dicitur, hujusmodi officia Tabellionatus tam inspecto jure communi, quam ordinatione Lusitanæ non posse alienari sine Regis assensu, quod *num. 4. 5. & seq.* comprobatur optime ex dispositione juris Canonici, & decisionibus *Rotæ*, arguendo à resignatione beneficiorum prohibita absque consensu Superioris, &
- 52 inter alias rationes, ex quibus prohibetur officiorum resignatio, sive commutatio, *num. 8.* illam tradit ex *Rota* in antiquis *decis. 5. & 6.* quod in re: signa-

signationibus possunt evenire multa, in quibus factum resignantis possit lædere illum, ad quem pertinet provisio, ad quod inquit *Cabed. Rotam citare text. in cap. dudum, de præbend. in 6. & Cardinal. in clement. 1. quæst. 7. de rerum permutat. & subiicit num. 9.* quid Rex ipse in hoc casu decreverit anno 1589. quod huiusmodi officiorum renunciations nullo modo fieri possent, nisi renunciando in manu Regis, & ita Regem declarasse semper, & generaliter ita servandum esse, tanquam de jure dispositum, & ita semper consuetudine in illo Regno observatum.

Quæ ratio certè cum de facili potuisset retrahere Regem nostrum, ne assentiret assertæ donationi, præsertim cum clausula reservationis usus fructus in continenti adiecta, facta per Jo: Mariam Bernaudo D Didaco, ex eo quod donans successore carens de prole erat desperatus (quibus alienationibus Rex ipse ratione sui præjudicii non solet, nec tenetur in Regno assensum etiam requisitus concedere, ad tradita per *Comerar. in l. Imperialem, cart. 79. lit. R. de Ponte de potest. Proreg. §. 3. de assensibus, num. 14. & 15. & dicam infra*) omninò propterea redditur nulla, & invalida præterita donatio absque ullo assensu facta.

54 Et latissimè alienationem officiorum sæcularium prohibitam esse jure Civili, & canonico ad instar beneficiorum, quorum resignationes sunt faciendæ in manibus Superiorum, scribit *Mastrill. de magistrat. tom. 1. cap. 24. num. 11.* ubi in fin. testatur ita communiter esse receptum, ratione interesse Superioris, num. 12. & num. 33. idem præcedere affirmat etiam in officiis sine jurisdictione, ut sunt Scriptoriæ, Actuarius, Tabellionatus, & similia, de quibus loquitur *de Ponte dicta decis. 28.* ut facta renunciatione in manibus Superioris, & per eum acceptata, resolvatur locatio per prius facta, & extinguatur ad instar resignationis beneficij, & renunciationis feudi, à quibus scilicet beneficio, & feudo ad officium, præsertim in hac materia resignationis optimè supponit, licitè esse ducere argumentum, idemq; *D. Georg. d. c. 54. n. 61. cum seq.*

Et in his quoque officiis Scriptoriæ, & similibus, non posse vendi, nec transferri nisi cum certis temperamentis, præmissis scilicet examine idoneitatis, etiam si essent ad hæredes transmissibilia, nisi sub eodem examine habilis, & idoneus appareret is, in quem fieret talis inter vivos, vel ultima voluntate translatio, in specie ex *Sos. probat Vasquius controvers. Illustr. lib. 1. c. 43. num. 12.* ubi eam assignat rationem, quia ad tales Scriptorias, Prætorias, & Magistratus eligitur industria personæ, l. inter artifices, ff. de solut. *Ambem. ut Judices sine quoquo suffrag. per totum*, aded ut non sufficiat, aut vix sufficiat idoneum, aut dignum eligere, si quidem magis idoneus, aut dignior in promptu est, & ille demum idoneus existimetur, in quo sit concursus duorum, primum probitatis, alterum peritiæ, & dexteritatis, ut latè *Vasq. qui num. 14.*

60 similibus hoc esse dicit his, quæ in conferendis Ecclesiasticis dignitatibus, aut beneficiis consideranda sunt, & ut inquit *Foller. loco infra citando in Constitut. scilicet Justiciarum per Provincias*, tota victoria causæ, vel perditio ab Actuario de-
61 pendet, & *Bovadill. in Polit. tom. 1. lib. 1. cap. 1. n. 7.* dixit, *que al officio se debet dar persona, y no a la*
62 *persona officio*; ut non immeritò *D. Consiliar. de Georg. part. 1. repet. feud. cap. 54.* probaverit in spe-

cie, officiorum venditionem prohibitam jure Civili, & Canonico num. 29. & 36.

63 De jure quoque Conciliorum Generalium, præsertim Basiliensis, approbatorum Jure Regio Gallico, instante Ecclesia Gallicana, testatur *Glof. Cosm. Guimier in Pragm. sanctione, titul. de annatis, §. statuit, super Glof. verb. Ecclesiasticis*, de qua meminit *Benedict. in dict. cap. Raynautius, verq. dups habens filias, num. 57. vers. ulterius*, ubi refert, Constitutiones, & Leges Gallicanas, & præsertim Ludovici Regis, qui inter Sanctos relatus est Caroli VII. Caroli VIII. regnantis tempore, quo ipse *Benedict.* scribebat, qui addit num. 56. & in fin. speciali ordinatione sub num. 67. statuisset, officia Præsidentium, Consiliariorum, aut cætera officia Curiarum suarum Parlamenti, & sic (inquit *Benedict.*) comprehendit Advocatum, 64 Procuratorem scilicet Fiscalem, Grapharium, quem constat esse actorem Notarium, & Hostiariorum, & quæcunque officia extrà Curiam Parlamenti in toto Regno, quod asserit ampliatur per Ludovicum XII. anno 1498. ordin. sua 40. & num. 59. refert *Arrest. parlamenti Tolosani*.

66 Et rectè quidem in prohibita officiorum venditione comprehenduntur actorem Notarii; siquidem certum est, id esse de jure, ut est *Glof. notab. in l. 1. in princ. ver. ob denunciandum, ff. ad leg. Corn. de falsis*, ubi dicit *Glof. Officialis, puid Notarius retulit Judici, talem tulisse testimonium, &c. vel idem Notarius pecuniam accepit, &c. idem Bors. in l. cum sententia, C. de sentent. & interloc. omnium judicam*; ad quod *Additio ad Ritum Magnæ Cur. in lib. Constitution. Regn. sub titul. de appell. §. item si contingat*, allegat text. quem dicit esse in terminis in *Constitutione Occupatis*, ponderando illa verba: *Necessarium duximus Officialium omnium, per quos justitia colitur, & culta petentibus ministratur, taxare tempus & numerum præfinire, &c.* & paulò post, ut ostenderet, his verbis exprimere voluisse nominatim Judices jurisdictionem habentes, & actorem Notarios, per quos culta petentibus justitia ministratur, addit: *Ut per Provincias singulas annis Justitiarum, qui Judicem unum continentium, & Notarium unum actorem habeas*; & deindè amplius, ut indicaret, sub nomine Officialis sub una, eademque determinatione, non minus actorem Notarios quàm Judices rationabiliter comprehendere voluisse, subdit hæc verba: *Horum Officialium omnium tempora præter Notarios, qui ubique terrarum perpetui statuuntur, anni circulo præcipimus terminari*; & sic optimè declarat, se Officialium appellatione comprehendisse etiam actorem Notarios, ut exceptio ibi posita censetur esse de
67 regula, & *Glof. 1. in dict. Constitution. Occupatis*, meminit, quod de jure Romano officium istud Tabulariorum durabat triennio, per *l. 2. in fin. C. de numeror. & actuar. lib. 12. & Consiliar. de Bottis* ibi addit, quod isti Magistri Actorum tanquam Officiales debent stare sindicatui.

Et amplius advertit *Additio ad dictam Ritum*, 69 id etiam in eodemmet *Ritu* apertissimè probari, dum postquam statuit providendo circa recusationes Judicium, ibi: *Si aliquem nostrorum Judicium ordinariorum, vel delegatorum, addit, ac Officialium cum eis deputatorum allegari suspectum*, si enim prius nominavit expressè Judices omnes jurisdictionem habentes, necessariò sequitur, verba

ba sequentia, de actorum Notariis esse accipienda, eosque verè esse Officiales, & cum Judicibus, & apud Judices deputari.

70 Quod expressè decidit *Ifern.* in *Constitution. Regn. Cum circa justitia tramites, vers. undè scio*, & latè comprobatur *Follerius* in *Constitution. Justitiarum per Provincias, num. 31. vers. circa secundum, cart. 162. à ter.* & multa assertit pro hac opinione *Dom. Præses de Franchis decis. 407. num. 3.*

Nec prædictis aliquid obstat, quod ipse videatur in opinione contrariam inclinare in illo articulo, utrum *Ritus* disponentes, quod de delictis Officialium sola Magna Curia cognoscat, comprehendant actorum Notarios, sivè quos in Regno Actorum Magistros appellamus.

In promptu enim est resolutio, Primò, quia *Dominus de Franchis* loquitur in terminis *Ritus*, quem ipse probat, & est verissimum prodiisse ad expressam correctionem juris communis, & in hoc, ut in solido, & unico fundamento ipse firmat suam opinionem *num. 4. & 5.* & iterum *n. 7. vers. sed dicebatur*. Secundò, in casu illius decisionis nihil fuit per Sacrum Consilium decisum, & tamen *Joann. Vincenzius de Anna* contemporaneus *D. Præfidis* in *singul. 48. post princ. vers. Ter. tid arguunt*, probat, Actorum Magistros esse Officiales, quia parent sindicatui, tanquam Officiales, *l. Consiliarios, C. de assessor. l. officio, C. de numer. lib. 12.* & amplius testatur sæpius fuisse debitum in S. C. Actuarios fuisse comprehensos in dispositione *Rituum* prædictorum, & de delictis ipsorum velut Officialium sola Magna Curia cognosceret.

74 Et ita hodie passim, & absque controversia fuisse judicatum etiam viventè, & Præsidente in Sacro Consilio eodem *D. de Franchis*, & postmodum inconcussè servatum, Magistros Actorum esse comprehensos, & venite Officialium nomine, & appellatione etiam in materia correctoria juris communis, cujusmodi sunt *Ritas M. C.* amplissimè testatur *Consiliar. Gizzarell. decis. 24. n. 1. & 4. in fin.* ubi dicit hæc verba: *Quarè optima ratione statutum est, & decisum absque ullo scrupulo eos comprehendi sub dispositione dictorum Rituum, & ita semper prædicatum, & observatum*, quod etiam concedit *D. Rovitus* in *rubr. de official. & bis, qua ipsi prohibeantur, num. 4.*

Et sunt validissimæ rationes, & inevitabiles, quas ipse *Gizzarellus* congegit *num. 2. & 3.* dum probat, ipsos Actorum Magistros exercere quodammodo jurisdictionem, & esse ipsos partem ipsius corporis mystici, quo mediante exercetur ipsa jurisdictio, & judicium perficitur, cum nec Judex, nec judicium sine Actorum Magistro consistere possint, ergo pars quotitativa integralis judicii est, quod sine actu, & processu constare non potest, & est Magister Actorum quodammodo depositarius Justitiæ, quam Judices partibus ministrant, ejus ministerio indigentes, & exercere Magistros Actorum actus jurisdictionales, & de Regalibus, perbellè probatur in hac eadem causa *D. Paul. Staiban.* postea visus *conf. 19. ex n. 2.*

77 Et non posse Judices actus contentiosæ jurisdictionis expedire sine Actorum Notario, *Vivius decis. 48.* & in Francia *Pappon. lib. 6. tit. 6. de Acturiis*, ut non immeritò dixerit *Foller.* in *dicta Constitut. Justitiarum per Provincias, num. 31. 78 in fin.* quod si rectè consideretur tota victoria cau-

sæ, vel amissio, ab Actuario dependet. Undè non ex errore, ut Adversarius contendit, qui in dubio non præsumitur, sed justissimè quidem in asserta donatione, quam fecit Joanna Maria *D. Didaco, car. 775. vol. 1.* dicitur (*undè cum jurisdictione*) quam scripturam ipse non video, quo pacto impugnare valeat, cum sit ejus Achilles.

Nec prædictis de jure fundatis, usuque forensi in praxi receptis quicquam obest discursus *Ifern.* in *§. potestas constituendorum, ex num. 65. vers. an creare*, præcipuè enim *ibi* voluit *Ifern.* probare, Actorum Notarium non esse verè, & propriè Magistratum ex his, qui jurisdictione propria funguntur, ut se declarat *num. 66. ibi: Verius ut non sit Magistratus, quia Magistratus is est, qui est in potestate aliqua, ut Proconsul, Prætor, Præses Provincia*, citans jura; & inferius in *vers. non obstat primum*, concedit *Ifern.* Actorum Magistrum esse publicam personam, & habere officium, sed non habere officium cum jurisdictione, sicuti est Magistratus, propriè, & strictè sumpto nomine, sed versari circa ministerium dictandi, scribendi, & conficiendi acta, sine quibus, ut supra dictum est, & experientia docet, nec jurisdictio exerceri, nec justitia ministrari potest, & *num. 68. addit Ifern. ex alio*, Notariorum creationem esse de Regalibus, quia soli supremo Principi, ut alteri, cui suas vices delegaverit, jus est creandi Notarios, & Tabelliones, remittens se ad ea, quæ scripsit in *§. Scriba, de prohib. feud. alien. per Feder.* Undè si est de Regalibus quoad creationem, & originem spiritus vitæ, consequens est, ut sit de Regalibus quoad vitæ progressum, & commutationem super Regalibus strictissimè inhibitam absque assensu Regis, ad quem jure pertinet conservatio, si ad ipsum pertinet creatio, ut infra latius.

82 Confirmat prædicta *Franc. de Amicis loco* infra citando in *rubr. de his, qui feud. dar. poss. in §. natura rei*, ubi in officio Secretarii *Hidruntinæ* Provincie probatur, illud esse de Regalibus, quia habet munus dictandi, & scribendi quæ ordinantur ex ore Regis, & quia tenet, & conservat sigillum Regis, quasi in manu sua sit bullare scripturas veras.

S U M M A R I U M.

83 **O**fficium, sivè beneficium nemini alienare permittitur sine assensu de Jure Longobardo.

C A P U T Q U A R T U M

De Jure Longobardo.

84 **D**E Jure quoque Longobardo est *text. in l. 4. incip. Insuper*, sub *tit. de beneficiis*, ubi nemini beneficium alienare posse permittitur sine assensu, ex eo, quia sicut beneficium vocatur feudum, *cap. 1. §. hujus autem generis, ex quib. caus. feud. amit.* ita beneficium vocatur officium, *cap. 1. §. quicumque, de pac. senen.* *Ifern.* dicit utrunque in *cap. 1. vers. similiter si duo fratres, de feudo Marchia*, teste *Ann. sen. allegat. 103. num. 3.* quod latius probabitur, dum de jure communi feudali verba faciemus, quod à jure Longobardo originem ut plurimum trahit.

S U M M A R I U M .

- 84 **F**euda initio antiquissimo precaria erant, postea annalia fieri ceperunt, inde ad vitam, & demum ad septimum geniculum fuit protelata successio.
- 85 Feudum cum conceditur contemplatione officii administrandi, illius concessio anno finitur, & num.86.
- 87 Feudum concessum ratione officii, si illud adimatur, ademptum praesumitur propter officium finitum.
- 88 Officia habent strictiorem naturam, & facilius ad Regem devolvantur, quam ipsa feuda, & qua ratione, num.92.
- 89 Argumentum a feudis ad officia valet affirmativè, negativè verò secus.
- 90 Concessio jurisdictionis, & Regalium in feudum censetur privativè facta, cumulativè verò si in officium.
- 91 Concessa in officium censentur concessa in administrationem, & ad nutum revocari possunt.
- 92 Dominium non transit in officiis, sed tantum quidam titulus utendi, administrandi, & exercendi, sed in feudis utile dominium transferitur, & num.95.
- 94 Secretaria officium terra Hidrunsi huius Regni concessum pro se, & heredibus, traditur spectare ad primogenitum, non obstante quod debisset dividi saltem quoad fructus vigore fidei commissi patris.
- 97 Argumentum de officio ad feudum validum.
- 98 Officia rard conceduntur transmissibilia ad heredes, amplia num.101. & 102. & neque eorum successio ultra gradus successionis feudorum progredi potest.
- 100 Tempus expressum in re non transmissibile ad heredes, nil operatur.
- 103 Regula l. si pactum, ff. de probat. & c.1. de duob. frat. cessat in officiis.
- 104 Appellatione heredum, & successorum, etiam si in perpetuum, vel in infinitum fuerit facta concessio de re non transmissibili, heredes sanguinis tantum veniunt, amplia n.105. & 106.
- 107 Donationes Principis habent privilegium, ut socius in illis succedat consocio absque herede defuncto, & de quibus heredibus intelligatur, num.108. 109. 110. & 111. & quid in re non transitoria ad extraneos heredes, num.112.
- 113 Clausula pro heredibus, & successoribus, non immutat in ceteris naturam officii, ut sit inalienabile absque assensu, & speciali Principis licentia; neque facit illud transire ad heredes extraneos, atque feminas, num.116. etiam si dicatur pro heredibus quibuscunque, n.118. 120. 121. & 122. & fortiter ad transversales, num.117. limita num.119.
- 114 Officium novum est in persona heredis, sicut novus est ususfructus.
- 115 Alienandi feudum facultas data per Regem, intelligitur, si fuerit requisitus.
- 123 Concessio facta de feudo pro se, & herede, non tantum de primo herede, sed de omnibus descendantibus intelligitur, quod procedit in omni re, & materia transitoria tantum ad heredes, n.124. etiam ex conventionione, vel pacto, n.125. secus non transitoria, num.127. & 419. ubi de c. lio Revertentii latissime ponderatur.
- 126 Investitura de feudo pro se, & fratre, qui alius non esset successurus, non comprehendit lineam collateralam ultra fratrem, & qua ratione, & num.414.
- 128 Concessio officii pro herede, sicut de primo tantum intelligitur, pariter pro heredibus, & successoribus, descendentes tantum comprehendit, & num.149.
- 129 Regalia penes Regem an sint Regalia, quoad diversitatis ratio sit quoad hoc à feudalibus.
- 131 Officia etiam in allodium concessa, Regis assensum in alienatione, & ipsorum commutatione requirunt.
- 132 Regalia, aut iis annexa, sive magna, sive parva in allodium, sive in feudum concessa, etiam ut ad libitum de iis disponere possit, de jure communi, & Regni non transferuntur sine Regis licentia per quemcumque contractum, etiam locationis, & n.133. & 135. 158. 159. & 160. de jure extravagantium, & Constitutionum, num.199. & 200.
- 136 Assensus novus non requiritur in alienatione feudi concessi cum potestate alienandi simpliciter.
- 137 Officium, & Regalia censentur concessa in sua genuina, & recta natura, quae nunquam alterata praesumitur, nisi in quibus expressè dicitur, & num.138. 246. & 329. & quid si sit concessum in feudum, num.529.
- 139 Concessio de Regalibus facta in feudum, an illorum naturam ampliet, & extendat.
- 140 Officium concessum pro se, & heredibus, & successoribus in perpetuum, & si extendatur ad heredes, adhuc in illius persona novum erit, maxime si antè sit erectum in sua propria natura ad vitam, num.141.
- 142 Argumentum a feudis ad officio validum.
- 143 Successio in officiis ubi dari potest, regulariter strictius, quam in feudis, & in feudis qualiter extendatur de jure communi, & Regni.
- 144 Regalibus etsi non datur successio, nisi ab Imperatore concedatur per investituram, & qua ratione, num.145. in feudum tamen concessis conceditur per usurpationem, & n.146. 148. & 153.
- 147 Regalia strictius procedunt, quam feuda in Regno, & num.376.
- 150 Regalia quotidiè in feudum concessa, an feudalem naturam assumant, & in quibus, & n.151. 152. & 246.
- 154 Successio feudorum quoad collaterales usque ad septimum gradum, an possit in infinitum extendatur de jure communi, & quid de jure Regni, & num.155. & 156.
- 157 Feudum quoties sola Regis concessio.
- 158 Officium concessum in simplex, & merum allodium, alterata natura Regalium non potest alienari absque assensu.
- 161 Constitutionem Scire volumus Imperatoris Rogerii Imperatoris Federici eius nepos ampliavit, & plura de novo induxit, & num.165.
- 162 Federicus Rex in Constitutione Divinae memoriae se retulit ad Constitutionem Scire volumus Regis Rogerii eius avi, & intellexit, Rogerium loquutum fuisse de feudis, licet ibidem loquutus sit de Regalibus, ex regula equiparationum, & num.163.
- 164 Regalia, & feudalibus multipliciter equiparantur.

- 166 *Assensus Caroli V. de anno 1532. concessus Consalvo, quod possit vendere ejus partem officii fratribus patruelibus, non dicit illos legitimos successores.*
- 167 *Assensus ante annum 1531. feudatariis successoribus carentibus concedebantur etiam per Proregem, sicuti successores habentibus, deinde solum Regi libera potestas remansit concedendi successoribus deficientibus, & num. 168.*
- 169 *Rex concedendo aliquid scienter, censetur ex certa scientia dispensare.*
- 170 *Rex assentiendo in commutatione feudi de uno in alterum, non censetur dispensare in illius alienatione, aut acceptasse falsam partis assertionem.*
- 171 *Officia annalia, vel saltem biennialia sunt de jure communi, & Regni, praesertim Actorum Magistrum, & Actuarii, num. 172. & 173.*
- 174 *Officiales iustitiae, & jurisdictionem exercentes personaliter deservire debent, non per substitutum, tam jure communi, quam Regni, quibus jure etiam Actorum Notarii, sive Magistri comprehenduntur, num. 175. 189. & 191.*
- 176 *Officiales eorum officia aliis quocumque quæsito colore transferre nequeant, imò jurare tenentur, num. 177. 179. 182. quid per gratias petitas, & concessas huic Civitati, ac ex communi practica servetur in Regno, num. 192.*
- 178 *Venditionis verbo omnis alienationis prohibitio continetur, praesertim dum agitur de obligando aliquem ad personale servitium, in quo est electa industria persona.*
- 180 *Actuarius, vel Scriba Fiscalis ut legitime dicatur creatus, quae necessaria in Regno, & an Magna Curia valeat eas creare, vel solum Prorex, & num. 181.*
- 183 *Actorum Magistrum supremorum Tribunalium, & Regiarum Audientiarum officia in Regno à Rege ut plurimum ad vitam conceduntur, suntque de Religalibus, & devolutioni subjecta, praesertim Provinciae Calabriae, & Credenzeriae Consentiae, num. 184. & 188.*
- 185 *Princeps potest juri tertii praedjudicare per viam legis condendae.*
- 186 *Pragmat. Regis Catholici de anno 1501. declaratae fuerant nulla quacumque concessionem Regis Federici post diem 25. Julii 1501.*
- 187 *Ampliatio officii Locumtenentium generalium, & Credenzeriae Calabriae, ac Locumtenentis Consentiae facta per Federicum Bernardino de Bernaudo, continetur in Pragmatica de revocatione gratiarum anni 1505.*
- 190 *Substituendi potestas non censetur concessa in officii, nisi expresse in privilegio specificetur.*
- 193 *Privilegium contra jus strictissime est interpretandum.*
- 194 *Investiturae primae tenor est observandus, non secunda, quae per errorem, vel importunitatem potius impetrata censetur, & num. 195.*
- 196 *Substituens in officii, idoneos, & habiles substituere, ac prius notitiam substituendorum Principi dare debet, etiam ex particulari Pragmatica Regni Siciliae, & num. 197. & sic servari in Curia Romana, num. 198.*

CAPUT QUINTUM.

De Jure feudorum coramuni, & municipali.

- D**E Jure feudorum aded restricta est officiorum natura, ut quamvis feuda in ipso initio antiquissimo tempore praecaria essent, ut directus Dominus, cum vellet, liberè auferre posset, postea annalia fieri coeperint, inde verò ad vitam, & demum ad filios, & nepotes, ut usque ad septimum geniculum eorum sit protelata juris communis successio, c. 1. §. & quia vidimus, de iis, qui feud. dare poss. c. 1. de successi. frat. vel grad. succed. in feud.
- 84 quissimo tempore praecaria essent, ut directus Dominus, cum vellet, liberè auferre posset, postea annalia fieri coeperint, inde verò ad vitam, & demum ad filios, & nepotes, ut usque ad septimum geniculum eorum sit protelata juris communis successio, c. 1. §. & quia vidimus, de iis, qui feud. dare poss. c. 1. de successi. frat. vel grad. succed. in feud.
- 85 Attamen cum feudum conceditur propter officium, sive officii ipsius administrandi contemplatione, speciale est, ut anno feudorum istorum concessio finiatur, aded ut potius longa vita ipsius feudi jure novo transitorii ad successores, restringatur à brevi, & restricta vita, & natura officii, anni circulo decurrentis, quam è contrà,
- 86 quod contingere non solum in feudo dato occasione guardiae, vel castaldiae ad custodiendum territoria Domini fortè ab hostibus, & à latronibus, de quo proprie loquitur text. ubi Scribentes in cap. 1. de feudo Guardia, vel Castaldiae, sed in omni feudo dato occasione officii administrandi, ut feudum Cancellariae Regni Siciliae, quod olim erat feudum concessum Cancellario ad vitam suam loco Gagiorum, & Stipendiorum, vel donec esset in officio, & sicuti erant feuda Advocatiae, donec erant Advocati in patrocinio, sicuti Advocato Fiscali feudum dabatur à Rege pro laboribus hujus dignissimi, sed ærumnosi officii, quo utinam, hodie servaretur auctis laboribus, vel saltem de salario, jam mihi uti Consiliario jam quæsito in officii dedecus minuendo actum non fuisset, ut ex l. 1. C. de annon. civil. lib. 10. post Ifern. & alios in d. cap. 1. de feudo guardia, latissime hujusmodi officiorum feuda discurrendo, tradit Dom. meus Capyc. in sua aurea investitura, verb. feudum castaldiae, advocatiae, & decisio. 121. num. 4. in fin. & in puncto dicit, esse speciale in istis feudis annexis officiis, Afflict. in dicto §. 1. in 1. & 3. notab. num. 6. 7. & 9. cum seq.
- 87 Quinimò addit Afflict. in §. si verò Castaldi, eodem tit. num. 28. in 2. notab. quod feudo concessio ratione officii, si illud adimatur, ademptum praesumitur propter officium finitum, cui erat adjunctum, nisi concessionarius docuerit contrarium per Pares Curiae, idest convassallos Domini, & num. 29. quod licet ratione adjuncti verba mutant suam naturam, oppositum deciditur in eo text. ut concessio feudi adjuncta mutetur, & alteraretur ex natura officii, cujus concessio, & extinctio aded dependet à voluntate Domini, ut à concessione officii transfundatur natura concessionis propter officium exercendum, quod à potestate Domini ex toto dependet.
- 88 Ex quibus illud aperte consequitur, quod apud Feudistas, & Regni Sapientes concordia sententia, veluti sine controversia traditur, Officia longè strictiorem habere naturam, & longè facilius ad ipsum Regem, à quo ipsa fluunt, & resuunt, veluti fontem, & scaturiginem, ipsa devolvi, &
- 89 quàm feuda; aded ut à feudis ad officia optime liceat argumentum ducere affirmativè, devolvitur feud.

feudum, ergo majori ratione officium; sed minime negativè, non devolvitur feudum, ergo nec officium, quia non sunt ita prohibita possideri feuda sine titulo, sicuti officia, quod propriè sentit *Dominus meus Capycius decis. 77. num. 12.* dum dicit, sibi non placere similitudinem, scilicet negativè, indèque in ore omnium constitutum resolvat discrimen inter concessionem jurisdictionis, & regalium quorumcunque in feudum, vel in officium, ut hoc secundo casu cumulativè, in feudum verò privativè censetur concessa, *Roland. à Vall. conf. 88. num. 26. volum. 1. & consil. 80. numer. 6. lib. 2. Regner. de regal. lib. 1. c. 5. n. 53.*

91 & 56. & quòd concessa in officium, censetur concessa in administrationem, & ad nutum ipsa revocari possit, *Dom. meus de Curte de feudis, par. 1. cap. 10. num. 6. & 8.* & ratio ipsa est in promptu, 92 quia palàm est, feuda regulariter esse longioris vitæ, quàm ipsa officia, quia magis videntur hæc 93 rere offibus Principis, quàm ipsa feuda, cum in officiis nullum transeat dominium, sed tantùm quidam titulus ad finem utendi, administrandi, & exercendi, sicuti dicimus in beneficiis, *cap. 2. de donation. idem Dominus meus Capyc. decis. 121. num. 5.* In officiis enim dominium omne remanet penès Regem, ad quod communiter citatur *Isernia in dicto cap. 1. de feudo Marchia, D. Georgius in repet. feud. cap. 53. num. 4. & 5. Franc. de Amicis optimè in repet. c. 1. de his, qui feud. dare poss. qui in specie in §. sumus modò, in fin. post num. 10.*

94 loquens in officio Secretariæ Provinciæ Terræ Hidrunti concessio antecessoribus D. Roberti Muscettulæ pro se, & hæredibus, in quo consueverant succedere primogeniti; dicit, fuisse dubitatum, utrum debuisset dividi vigore dispositionis, sive fideicommissi paterni, saltim quoad fructus, & proventus officii, & fundat, non obstante dispositione possessoris officii, integrum officium spectare ad primogenitum, prout jam consuetum erat in illo succedi, tum ex natura rei, cum officia sint de Regalibus, & propterea nihil quoad ea potest fideicommissum, & dispositio testatoris, tum quia strictiorem habent naturam, quàm ipsa feuda, aded ut potius videatur commendatum officium, quàm traditum, autoritate *Frecc. lib. 2. quest. 57.* & in §. natura etiam officii, addit, in officiis ex eorum natura solam transferri administrationem, & ideò dici personalissima, non sic in feudis, in quibus constat utile dominium transferri, citat *Isern. in cap. 1. sub num. 2. & num. 4. quis dicatur Dux, latissimè Regens de Ponte dicta decis. 28.* qui latè probat num. 1. officium ad instar 96 beneficiorum non posse renunciari, neque resignari, nisi in manibus Domini, cum officiorum nullum sit commercium, & num. 6. 7. & 11. latè idem *de Ponte consil. 137. num. 6. volum. 2.* itidem remissivè ad dictam decis. 28. in tract. de potest. Proveg. tit. de potest. substitut. num. 5. & 6. optimè *Dominus Consiliar. Georgius dicto cap. 53. num. 4.*

97 ubi num. 16. quod sui natura sunt personalia, vel annalia, & autoritate *Isern.* argui posse de officio ad feudum, dicto num. 16. in fin. & quod interdum, rarò tamen, conceduntur officia, ut transmitti possint ad instar feudorum, quæ in suo initio erant revocabilia, deindè Regum munificentia sunt effecta hæreditaria, num. 18. clarè ex hoc innuens, non exinde officiorum successionem concessorum in perpetuum, ultra gradus feudo-

rum successionis juxtà locorum consuetudines præscriptos progredi, & extendi posse, cum minus concedat Princeps creando Officialem, quàm concedendo feudum, quippè semper officia offibus Principis inhærent, num. 23. & 25. & consueville Principes officia in feudum concedere. probat idem ex *Isernia dicto cap. 83. num. 18.*

99 Et ita pro regula, officia tanquam personalia ad hæredes non transmitti, ex infinitis probat *Barbosa in l. quia tale, num. 78. ff. soluto matrimon. ubi ampliat etiam in officio concessio pro certo, & definito tempore, utpotè in vicariatu alicujus Provinciæ, concessio per Regem alicui Principi usque ad decennium, quod si is Princeps deceaserit antè decennium, non transeat officium ad ejus hæredem pro tempore, quod superest, ea reddita ratione, 100 quia in re non transmissibili ad hæredem, expressio temporis nihil operatur, l. uxori usufructum villa, ff. de usufr. legat.*

Quæ regula adeo tenaciter est servanda, ut quoad fieri possit officiorum concessio sit restringenda, & reducenda ad eorum propriam naturam, & originalem primordium, aded ut etiam si concessio fuerit facta adjecto verbo, *in perpetuum*, ne ab ipsius rei natura devietur, intelligenda erit dictio illa, *in perpetuum*, donec vita ejus, cui concessio facta fuerit, duraverit, ut ex *Alciat. Silval. & aliis, Barbosa in d. l. quia tale, post num. 10. vers. exemplum erit, post Franciscum Marcum decis. 617. in fin. & 626. num. 8. Regens Revert. decis. 365. incip. In causa Magnific. Jacobi Moccia, colum. 1. libr. 4. Dominus Regens Constant. in repet. l. 1. & 2. C. de filiis offic. num. 137.*

Ex hac autem vera, & indubia propositione, illud 102 necessariò consequitur, ut si officium contra propriam naturam insitam in sui origine, & à principio erectionis ipsorum officiorum reperiat concessum pro concessionario, ejusque hæredibus, & successoribus, omninò de illis hæredibus, & successoribus hæc clausula erit accipienda, qui veniunt in re sui natura non transitoria ad hæredes, cujusmodi sunt descendentes, vel ad summum illi, qui de jure, & consuetudine loci, ubi concessio facta est, vocantur ad feudi successionem, quòd effectum summè ostendere, & dilatare naturam officiorum ad naturam, & vitam feudorum, quamvis strictiorem habeant naturam officia ipsis feudis brevioris vitam, & faciliorem extinctionem, ex his, quæ tradunt de Officialium revocatione *Boer. decis. 149. num. 1.* ubi ex *Baldo* meminit de Justitiariis Regni Apuliæ, & post *Afflic. decis. 101. & 128.* & *Gulielm. de Benedic. D. Capyc. Gregorius Lopez, Molin. Burgos de Paz, Micres Bovadill. & alios, tradit Parlador. in sesquicenturia quotid. differ. c. 45. num. 7.* optimè *Regens de Ponte consil. 136. num. 5. & 6.* ubi aded officia ex sui natura esse ad vitæ cursum tantum duratura, ut in officiis cesset regula *l. si pactum, ff. de prob. & cap. 1. de duobus fratribus,* ut non censeatur in officio acquirens sibi pro hærede prospicere.

Et maximè in casu præsentis, ubi cum natura, & origine ipsorum officiorum à jure indicta, concurrat etiam primordialis natura erectionis, & concessionis hujus officii ex Regis ipsius, & animatæ legis creatione, cum primitus fuit juxtà suam naturam concessum ad vitam, licèt deindè ex post facto fuerit ad successores prorogatum, ut in nota facti.

M

Verùm

104. Verum quia appellatione hæredum, & successorum etiam si in perpetuum, vel in infinitum fuerit facta concessio in re sui natura non transitoria ad extraneos, quod de hæredibus sanguinis, scilicet descendentes tantum dispositio sit accipienda, ex magistrali theorica *Barr. in l. Gallus, §. etiam si parente, num. 4. & 7. ff. deliber. & posthum. & est Text. in l. ex facto, §. ultim. ff. ad Trebell. cum concord. per Aquilinum in l. 2. §. item si in facto, num. 3. ff. de verbor. obligation. ultra Dominum Consiliarium Theodorum alleg. 41. num. 12. in hacmet causa exarata, probavi ipse latius in primis, quæ pro Regio Fisco scripsi allegationibus de anno 626, dum uti Consiliarius Fisci partes defenderem de speciali mandato Excellentissimi Ducis in hac causa, priusquam nemo ex Advocatis Adversarii aliquid scribere cœperit, nec cogitasset, idem in hoc non insisto, contentus ad ibi dicta me remittere.*

Quinimò verior, & fortè receptior est opinio, id procedere etiam si in concessione rei sui natura non transmissibili addantur verba, pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel & quibus dederis, ut hoc non obstante sit interpretanda de descendentes, ex relatis à Decio consil. 170. num. 6. & latissimè Menoch. qui contrariis omnibus satisfacit consil. 61. num. 25. & seq. Rosenthal, tom. 1. cap. 9. conclusio. 41. num. 25. in glos. litera T. Thom. de Marinis tit. 31. num. 11. cart. 146. à terg. ubi testatur de communi opinione, licet contrarium sentiat *Banmcc. in cap. secundum ea lege, q. 4. nu. 48. si de feud. defunct. milit.*

Et sic casus noster longè in fortioribus terminis reperitur decisus pro nobis, & si concessio officii pro omnibus, & quibuscumque hæredibus concepta esset, cum tamen idem Thomas in casu nostro individuali, & in puncto facta concessione, pro se, & hæredibus in perpetuum, verissimum esse affirmet; ad extraneos non extendi, sed ad descendentes tantum; etiam in feudis, in quibus amplior est successio, quam in officiis, ut per eum dicto loco, n. 10. sequitur notabiliter aliis relatis *Rosentb. lib. 1. cap. 2. conclus. 67. num. 3. & in Glos. lit. C. ubi Pernum carpit, contrarium sine lege, & autoritate loquentem.*

Nec prædictis quicquam obstat, quod plerique censuerint, dispositionem *Text. in l. unica, C. si liberalitatis Imper. Socius sine hærede deces. libr. 10.* quo principibus donationibus privilegium est tributum, ut socius illarum succedat consocio sine hærede defuncto, locum sibi vendicat non solum in hæredibus sanguinis descendentes, sed in illis succedant quicumque hæredes, etiam extranei, adeo ut socius, vel Fiscus à quocunque hærede, etiam extraneo, adeo ut socius, vel Fiscus à quocunque hærede, etiam extraneo excludantur, ut ex *Glos. Odofr. Joan. de Plat. refert Valenzuel. piscator in repet. d. l. num. 20. & communem esse tradit Socin. jun. cons. 73. num. 9. lib. 1.*

Facilis enim est resolutio, Primò, quod contraria verior, & fortè æquè communis, cum pro ea stent *Accurs. sibi contrarius, Jacob. Burig. Barr. Dec. & multi alii DD. quos in unum congescit Peregrinus de jure Fisci, lib. 1. tit. 2. num. 102.* qui etiam testatur, ita pronunciasse Venetiis Decem virorum Consilium, & subdit, non esse in hac materia attendendum simpliciter quid de jure DD. censuerint, sed Curiarum, & Principum consue-

tudines in hoc esse servandas, sequitur *Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 15. num. 15.* undè *Bosius de Principe, num. 204.* testatur, ad tollendam hanc juris dubietatem in Ducatu Mediolani servari sicut Evangelium; ut in donationibus Ducalibus titulo donationis, vel feudi, nullo modo veniant extranei hæredes, nec successores titulo particulari, nec allo quoquoque modo, & ita servari in Lusitania in bonis Regiæ Coronæ à Rege donatis ob servitia, testis est *Cabed. decis. Lusit. 115. num. 7. part. 1.*

Et hanc opinionem esse etiam in puncto juris veriorè defendit latè *Dec. cons. 170.* cujus est initium, *In causa venerabilium, ex num. 3. in fin. ver. 3. plerique, & num. 4. & 5.*

Secundò, etiam si concedamus generaliter verba d. l. 1. ibi, nullo hærede relicto, esse intelligenda etiam de extraneo, adhuc est facienda distinctio, ut attendatur natura, & qualitas rei donatæ per Principem, *Peregrinus etenim d. tit. 2. n. 102.* loquutus fuit comprehendendo omnia donata per Principem, & confundit Regalia, officia, prædia, possessiones, & quæcumque alia bona Regis magnificentia, & liberalitate alicui concessa, ut non mirum si id fortè rationabiliter impugnetur, ut non ita indistinctè in quibuscumque bonis restringatur successio ad descendentes tantum, sed in illis tantum, quæ ex sui natura ad extraneos hæredes pervenire non solent, nec debent, & ita in puncto distinguendo conciliat dissidentes sententias, gravissimæ autoritatis meritissimus Supremi Consil. Decanus *D. R. g. Constant. in l. 1. & 2. C. de filiis official. lib. 12.* qui postquam hanc, quam tuemur, posteriori loco retulit sententiam, ut descendentes tantum obsint socio, & Fisco; in terminis d. l. 1. cum magno judicio, subdit hæc verba: *Ego ut meam præferam sententiam, censerem, in hujusmodi quæstionis solutione inspiciendam esse ipsius rei donatæ naturam, nam si res talis esset, quæ omnes hæredes sequatur, putarem etiam extraneos esse admittendos, suos vero tantum esse vocandos, quando ea, quæ donata sunt ad extraneos minimè pertinere possunt, ex iis, quæ habentur in l. ex facto, §. fin. ff. ad Treb.*

Sed illud tantum probabo, hanc clausulam in privilegio *Friderici* additam, ampliando concessionem, pro hæredibus, & successoribus, quam constat esse omnino intelligendam de descendentes juxta subjectam materiam, non alterare, nec quicquam immutare, ut isthæc officia in cæteris non remaneant in propria, & genuina natura officiorum, ut scilicet sint inalienabilia absque assensu, & speciali Principis licentia, ut hoc latissimè ad ornatum c. 1. de feud. non hab. prop. nat. feud. deducit *Molin. de Hispan. primog. part. 1. cap. 3. num. 51. & perbellè probat in puncto Frecc. lib. 2. q. 50.*

Primò dùm 18. motivis probat concessa potestate substituendi in officiis cum facultate nominandi hæredem, non censeret concessam potestatem nominandi foeminam, inspecta rei natura, ubi num. 4. in 12. argumento, hoc fundat ea ratione, quod officia ut plurimum sunt personalia, & in administratione consistant, quia in persona hæredis novum est officium ex nova gratia, seu concessione, sicut in hærede novus est ususfructus, l. antiquitas, C. de ususfruct. & subdit *Frecc. Ex simplici facultate nominandi videtur Rex immutasse naturam officii, ut notatur in c. 1. de feudo non habente pro-*

115 propriam naturam feudi, & quando Rex dat potestatem alienandi feudum, intelligitur, si ipse alienationis tempore fuerit requisitus, quia hæc est natura feudi, & emphyteusis, ut in ipsam alienatione Domini accedat assensus, est tantummodò immutatum quoad hoc, ut nomines hæredum, hoc est expressum, & concessum, quoad alia retinet naturam suam, ut per Andr. in §. hujus autem generis, Roland. consil. 2. num. 135. de quo autem hæredes Rex volueris intelligere, non expressit, sub regula stabit juris communis, ut hi tantum sub nominatione veniant, qui habiles, & idonei sunt ad exercitium officii, restringitur potestas, veluti exorbitans, ne ladat jus commune in quantum potest. Et plura alia optima ad propositum, quod si data potestate alienandi requiritur adhuc assensus, secundum Frecc. & est apud omnes indubium, fortius data simplici licentia substituendi, non poterit fieri officii translatio absque assensu.

116 Ulterius, & secundò Frecc. hoc prosequitur *ibid. quest. 51.* ubi format quæstionem, si Rex concedat officium Titio, & hæredibus suis, an in eo filia succedat, in quo illud est ponderandum, quod Frecc. primò arguendo pro affirmativa dicit hæc verba: *Videtur, quod sit radicum jus hæredibus sine alio facto, & declaratione defuncti, videtur assumpsisse naturam allodii, quod potest fieri Rege volente, ut aliàs dixi, nunc officii natura mutata videtur, cum ignorat Rex futuram hæredem, & poterat hoc Rex providere, & sicuti sexus fœmineus est in Regno habitatus ad feuda, pariter videatur ad officium, arguendo de feudo ad officium, & resolvit Frecc. Tu tene contrarium, quia officium regulariter non transit ad hæredem, cujus exercitium requirit animi industriam, & personæ, si Rex in uno alteravit suam naturam, ut vadat ad hæredem, non censetur in alio non expresso dispensasse, ut habeat fœmina hæres & regula d. cap. 1. intelligitur concessisse secundam regulam officii, §. si quis itò, declaratur ab officio, in qua fœmina non admittitur, satis fuit habere officium pro hærede masculino, quod fœmina succederet, non fuit expressum, excludi debet, cum habeat pro se contrariam legem expressam, argumento l. veteribus, Rex videtur concessisse, prout jus intelligit, ex l. str. in pluribus locis.*

117 Si igitur Frecc. supponit, concessionem officii hæredibus, et negat ex hoc fuisse habitatam fœminam, quæ tamen de jure Regni est habitata ad feuda, illa ratione, quia hoc non fuit expressum, unde in cæteris remanet officium in sui natura; quòd fortius in casu nostro sub verbo, hæredibus, & successoribus, non erunt comprehensivi transverales, qui de jure Constitutionum, neque gratiarum Regno concessarum, sunt admitti ad feudi successionem ultrà quartum gradum, et si ex concessione facta hæredibus non venit hæres fœmina, quæ de jure Regni succedit in feudis, quantum fortius ex concessione prædicta pro hæredibus poterit fieri extensio, ut officium alienari, vel donari possit sine assensu, quæ omninò diversa sunt, quod ampliat Regens de Poste, etiam si officium concessum sit pro se, et hæredibus quibuscunque, quod non possit institui fœmina, quæ viribus officii non fungitur, ex l. str. in cap. 1. §. N. sarius, num. 5. et idèd subdit, in privilegio hoc specificè exprimi, ut fœmina sit capax, ut per eum, de divers. provis. ut. de potest. substit. §. solent, num. 4.

119 cart. 482. nec dissentit insignis Supremi Consilii Decanus Regens Tapia in repetit. l. fin. ff. de constit. Princip. cap. 3. par. 2. num. 54. qui Frecc. sequitur *in quest. 55.* quoad ab initio officium concessum est fœminæ.

Et si Frecc. arguendo dixit, ex dicta clausula videri officium assumpsisse naturam allodii, et decidendo resolvit audacter contrarium, ergò sentit, officium in sui natura non esse allodiale, sed bene Regale, et posse fieri allodiale per Regem, sed non præsumi id factum, nisi expressè.

120 Ampliat hoc Frecc. qu. 52. etiam ubi Rex concedat facultatem, et assensum Petro, ut officium possit relinquere quibuscunque hæredibus, aut in ipso nominare quemcunque hæredem, quia tametsi urgentes rationes afferat in principio, quod ex natura dictionis *quibuscunque*, universalissimæ, omnes hæredes, etiam extranei comprehendantur, et etiam aliàs inhabiles, et sic etiam fœmina, quæ posterorum, et prolis appellatione comprehenditur, sicuti in feudis etiam jure communi veniunt fœminæ sub ista appellatione, ut ex aliis per ipsum. Attamen contrarium resolvit in officio, in *vers. putè tamen contrarium esse verius*, ut non liceat, neque sub his verbis ceteri permittitur, ut fœmina nominari possit ad officium, multis rationibus, quæ apud ipsum legi possunt; et præcipue quia verba illa amplissima, intelligi debent secundum subjectam materiam, et quia præsumitur talis mens concedentis, qualis de jure esse debet, et habuisse Regem antè oculos legem sui Regni, et illud, quod jura municipalia disponunt, unde cum officia de jure communi, & municipali non transeant ad hæredes, & si transeunt, non ad omnes, sed ad descendentes tantum, habemus propterea decisionem Freccie in casu longè fortiori, cum in Regno habitata sit fœmina saltim ad feudorum successionem, sed non sunt habitati masculi, neque attentis gratiis ultrà quartum gradum, sicuti est D. Didacus de Bernaudo in sexto gradu, ultrà Sacerdotium, & alia, ut in facto.

Et ne quis dicat, Frecc. loqui in facultate nominandi alicui concessa, in qua non venit inhabilis, quia nullum jus habet antè nominationem, fecus ubi adest jus radicum ex concessione, ex his, quæ tradit idem Frecc. q. 58. in fin.

121 Idem enim Frecc. hoc resolvit, dum paulò post *quest. 56.* format casum in officio per Regem concessio Titio pro se, & ejus hærede, & quærit, utrum veniant omnes hæredes masculi in infinitum, vel dumtaxat primus hæres, & quamvis arguat, videri officium concessum pro omnibus hæredibus descendentes in infinitum, ex his, quæ post *Pernum conf. 4.* latissimè scribit idem Frecc. lib. 3. in *secunda formul. investitur.* in concessione feudi facta iisdem verbis, & eadem verborum formula, præsertim post *num. 2.* ex *versic. contrariam tamen partem*, usque ad *num. 9.* ea potissimè ratione, quam tradit *num. 4.* quia hæredis appellatione jure communi omnes veniant in infinitum, ex *Anch. conf. 130.* qui refert jura.

122 Attamen contrarium decidit Frecc. d. qu. 56. pro Titio, & hærede, quod quamvis de jure communi, & etiam in materia feudali comprehendantur omnes hæredes, scilicet habiles in infinitum, ut latissimè probavit ex natura verborum, & utriusque juris dispositione in *dicta secunda formul.*

mul. attamen oppositum fit in officio, quod finiat
 tur scilicet in primo hærede, nec transeat ad ul-
 teriorem hæredem, & reddit rationem his verbis:
Quia officium regulariter per annum dabatur, &
morte finitur, nec transit ad hæredem, personale
munus est, in his, quæ sui natura transitoria non
sunt ad hæredes; appellatione hæredis intelligitur
de primo, ex natura rei restringitur ad primum,
ne proprietas sit penes Dominum inutilis, arguen-
do de usufructu ad officium, & verba interpretan-
da sunt secundum subjectam materiam, & si pro
omnibus hæredibus transferre voluisset, dixisset,
& ut verba sonant, in stricta sui significatione, sic
capienda sunt de primo tantum, veluti per dispen-
sationem concessa, ex regula l. Boves, §. hoc sermo-
ne, ubi Tiraq. & remittit se Frecc. ad latius dicta
 123 *per eum in dicta secunda formula, ubi disputans*
Frecc. in simili concessione facta de feudo pro
 Titio, & hærede, licet arguat primò pro negati-
 va inter alia, ea ratione, quod videantur partes
 sequitur primævam feudi naturam, quæ erat per-
 sonalis, & non transitoria ad hæredes, ex regula,
 quod res de facili ad suam naturam revertitur, &
 quia aliàs de primo hærede intelligitur dispositio,
 non de omnibus, in *l. antiquitas, C. de usufruct.* &
 in *l. annalibus, C. de legat.* & ex aliis, quæ tradit
Frecc. in dicta secunda formula, num. 2. in quo licet
 quoad sensum *d. l. antiquitas*, aliquantulum dissentiat
Reverter, infra citanda *decisione* in causa officii
 Portulani Neap. nihil tamen obstat, cum non dis-
 sentiat decisio, immò concordet, ut infra latius,
 resolvit tamen *Frecc. contrarium* in concessione
 feudi taliter facta, in *vers. contrariam tamen par-*
tem, ut nulla sit differentia, an dicatur pro hære-
 de, vel hæredibus in singulari, vel in plurali, eò
 quia licet à principio feudi natura esset tempora-
 lis, postremò tamen lege nova facta est realis, ac
 etiam perpetua pro omnibus ascendentibus, nisi
 culpa adsit, vel linea extinguatur, undè jus novum
 attendi debet, & secundum jus novum concessio
 facta præsumi debet, & *num. 2. in fine, vers. hoc su-*
pervacuum est, colum. 4. in fin. cumulat Frecc. om-
nia jura, in quibus hæredis in singulari numero
 appellatione, plures hæredes comprehenduntur,
 & *num. 4. quia multifariam singularis numerus pro*
 plurali ponitur.

Et tandem distinguit latè *Freccia*, & restringit
 suam opinionem, ut d. benè procedat in omni re,
 124 & materia, quæ de sui natura est transitoria ad
 hæredem, quia in transmissilibus omnes veniunt,
 sicut in feudo jure communi novo, non attenda
 primordiali natura abrogata: aliud verò quando
 rei natura repugnat, ut in re sui natura de jure
 125 non transmissibili, & ampliat etiam si ex conven-
 tione, vel pacto fiat transmissibilis quod *n. 4. vers.*
contraria procedunt, exemplificat etiam in ipso
 feudo, quando ex tenore investituræ, pacto frater
 admittitur, qui alioquin non esset successurus:
 resolvit enim *Frecc.* quod ex hoc non censeatur
 126 dispensatum in linea collateralis ultra fratrem,
 quia pro fratre est expressum, non autem pro li-
 nea collateralis, quia hoc non suppletur à lege, &
 non fuit cogitatum à concedente; quia non venit
 ex natura, nec ex pacto expresso, & addit *nu. 5.*
 & 7. quod lex feudalitatis lineæ collateralis non favet,
 quando deest pactio, & conventio specialis; &
 quod vera ratio *l. antiquitas*, non est illa, quod
 de hærede singulari sit facta mentio, sed quia res

sui natura non erat transmissibilis, & concordat
 cum ipso *Francisc. de Amic. ubi supra, cart. 61.*
vers. natura etiam, & amplius *num. 9.* limitat pro-
 positionem à se firmatam in concessione facta per
 127 Regem super re, quæ non est transitoria ad hæ-
 redes, sed de sui natura est temporalis, ut propriè
 contingit in officio, & reddit rationem, quia res
 facile revertitur ad suam primævam, & propriam
 naturam, & in habentibus symbolum facilius est
 transitus, quia gratia illa est loco privilegii, quod
 arctiori modo interpretationem recipit, ne jus
 commune lædatur, vel quantum minus possit, & quia
 ea, quæ sunt contra regulas juris, retinentur in-
 trà fauces expressæ vocis, & non ultra, lex illis
 non favet, nec assilit, est magis relaxatio juris,
 aut dissipatio, idèd restringenda, *ll. per eum* cita-
 tis, idem *Frecc.* pulchrè limitat ibi *num. 25.* ubi
 optimè, & infra.

Ex qua *Freccia* theorica, in qua latius immora-
 ri libuit, quia, ni fallor, sola sufficeret ad præ-
 128 sentis casus decisionem, illud apertissimè decidi-
 tur in concessione facta de officio, addita clausula,
pro hærede, hanc dictionem in ea significatione es-
 se accipiendam, quæ strictior est, & magis conce-
 denti favet, etiam ne proprietas remaneat ipsi inu-
 tilis, ut ex dicta *l. antiquitas*, dicit *Freccia in*
dicta secunda formul. column. 2. in fin. & dicta qu.
56. num. 2. in fin. & quest. 57. post num. 3. ibi, Et ut
Dominus conferat cui vult, & sic sicuti appellatione
 hæredis sub numero singulari, de primo tan-
 tum intelligitur, pari ratione facta concessione of-
 ficii, pro te, & hæredibus, & successoribus, illi
 tantum veniunt, qui in re non transmissibili aliàs
 comprehenduntur, & sic descendentes tantum, præ-
 fertim cum hoc idem officium ab initio ad vitam
 fuerit concessum, & etiam in feudo decidat *Frecc.*
 ubi ex dispositione frater admittitur, cæteros col-
 laterales non venire.

Undè non video, ubi innitantur illa Adversarii
 figmenta, officium censeri concessum in allodium,
 ita ut omnes etiam extranei admittantur, & sint
 capaces tam in succedendo, quam ut in illos offi-
 129 cia alienari possint sine assensu, & quoddam Regalia
 penes Regem non sint Regalia ad instar feudo-
 rum, non advertens, quam in hoc diversa sit ra-
 tio feudalium, quæ penes Dominum directum con-
 siderari non possunt, cum res propria, nemini ser-
 viat, & Regalium, quorum in hoc diversa est na-
 tura, quia citius ad Regem revertuntur, tanquam
 publica, ad similitudinem Solis, cujus radii non
 possunt ab eo separari, ut ex *Ifern. & Bald. tradit*
 idem *Frecc. d. 2. form. num. 25.* & alibi, dixit *Dve-*
sembec. conf. 45. post num. 30. Et cum propriè ad
Regem pertineant, undè & Regalia dicuntur, idèd
ab ejus eminentia, & fastigio p. r. inferiorem tran-
sferri non possunt. Imò Regalia, quæ penes Re-
 130 gem dicuntur Regalia, translata in Baronem cer-
 to modo non sunt taliter Regalia, ut ex *Ifern. &*
Anna refert Lanarius consil. 34. num. 8. & consil. 39.
nu. 6. Hæc enim Adversarii inventa tantum men-
 te resolvendo, horret animus, ne in hæresim juris
 communis, & municipalis, si consentiam, incidam.

Cum & illud apud Juristas, Feudistas, & Sa-
 pientes etiam Regni, absolutissimum sit, officia
 131 tanquam de Regalibus, etiam si expressè conce-
 dantur in allodium, adhuc in ipsorum alienatione,
 & commutatione Regis assensum requiri, idque ea
 ratione, quia Regalia in allodium concessa non
 de.

definunt esse Regalia, quia non minus feudalia, quam Regalia alienari prohibentur, ut infra latius, 132 ergo Regalia, etiam si non sint feudalia, in prohibitione comprehenduntur de jure communi, & Regni, ut ex *Bart. & Bertach.* firmat Dominus meus *Cyprias in investis. ver. Gabellis, vers. & nota, Frecc. lib. 2. auctor. 13. post num. 9. vers. ex his patet, & ex Afflict in Constitut. Scire volumus, num. 4. Franc. de Amic. in 1. rubr. §. resistit etiam parti, cor. 63. Dominus Regens Constantius in l. 1. & 2. num. 101. C. de filiis offic. lib. 12. Qui pulchrum protulit verbum, quod semper Regalia sub concedentis jurisdictione sunt censenda, ut absque ejus assensu alienari non valeant, & mirabiliter Dominus meus *Socer consil. 147. num. 13.* quod in omnibus Regalibus concessis privatis personis, sive magna, sive parva, sive in allodium, sive in feudum, quod per quemcunque contractum, etiam locationis non possunt transferri sine Regis licentia, *Georg. in repet. feud. cap. 54. num. 37. Dominus Staibonus consil. 19. num. 7.* eruditissime *Consiliarius Theodorus allegat. 41. num. 1.* qui ambo in causa ejusdem officii scripserunt, & amplius *D. Reg. de Pont. decis. 28. num. 30. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 13. num. 16.**

Quinimò plus dixerunt DD. quod etiam si Regalia concedantur, ut de ipsis ad libitum quis disponere possit, non potest tamen is, cui est facta concessio, sine speciali assensu Principis concedentis vendere, vel quovis modo in alterum Regalia transferre, ut ex *Bart. & aliis bene probat Laur. Calcan. consil. 102. num. 2. ubi num. 3. & 4.* reddit rationem, quia sui natura sunt inalienabilia, & facultas alienandi concessa debet intelligi requisito Principe concedente, ut alienatio fiat habili, sicut dignitas concedentis, & ejus, cui conceditur, patitur, probat idem *Clod. Scysel. in rubr. qui feud. dare poss. part. 1. Bertach. de gabell. part. 1. q. 14.* qui late probat, jura Regalia concessa a Principe, regulariter nullo modo posse in alterum

134 transferri, vendi, vel cedi, nisi in duobus casibus: primò scilicet, si Regalia fuerint concessa pro concessionario, & aliis quibuscunque is voluerit concedere, vel si concessio fuerit facta pro se, scilicet concessionario, & hæredibus, & successoribus quibuscunque, quia tunc solum intelligitur etiam de successore particulari, & sic de emptore, ad quod *Bertach. citat Bart. Bald. Alvar. Alexand. de Novo, & alios, & sic habemus decisionem punctualem, quod concessis Regalibus (cujusmodi dubitari non possunt esse officia in specie Magistri Actorum, ex supra fundatis) cum clausula, pro se, & hæredibus, & successoribus, non posse ullo modo in alium transferri sine assensu, nisi in concessione fuerint addita illa verba, pro se, vel alio cuiuscunque voluerit concedere, vel pro se, &*

135 hæredibus quibuscunque. Quinimò etiam data potestate alienandi, non posse alienari sine novo assensu, ut utrunque probat, & multis aliis relatis sequitur *Rosenbal. tom. 1. de regalib. cap. 5. concl. 12. in prin. & in 1. addit. lit. A.* ubi inter alios citat *Vuesembec. supra citato conf. 45. ex num. 29.* ubi plura ad rem tradit *num. 36.* Nec mirum videri debet, quod aliud sit in hoc ultimo in feudis, ubi data simpliciter potestate alienandi, non requiritur novus assensus, ex traditis per *Camerarium in exp. Imperialem, cart. 45. lit. A.* nisi adiiciatur clausula, salvo assensu, ut latius tractatum est in cau-

sa Regii Fiscii cum *D. Marta de Archayzaga, & Salvatore de Majo*, votata per Regiam Cameram in Collaterali 30. Julii 617. cum notum sit, strictius procedi in officiis, quam in feudis, ut constat ex supra traditis.

Cujus illa est ratio, immò radix, quæ prædicta omnia confirmat, & robur addit, quod officium semper censetur concessum in sua propria, genuina, & recta natura, nec unquam intelligitur alterata officii natura, nisi in eo, in quo expressè fuerit hoc provisum, ut ex regula *d. cap. 1. de feudo non hab. propr. feudi naturam*, ut millies repetendo extollit *Frecc. dicto lib. 2. quest. 51. & 54. post num. 3. de Ponte dicta decis. 28. num. 9.* latissime, & pulchrè idem *Frecc. in dicta secunda formula investitur. post num. 29. vers. sed licet hoc*, ubi in puncto loquitur in Regalibus, & post *Ifern. Bald. Cast. Roman. Aresin. Alexand. Calder. las. Carr. sen. 138 Cassan. & alios*, subiicit rationem, quod Rex concedendo non videtur Regalium potentiam delevisse, quia id, quod non est mutatum, remanet, & natura rei magis consideratur, quam persona acquirens, & res semper eadem remanet, præterquam in eo, quod per Regem derogatum est, sunt Regalia inalienabilia, *Andr. in §. præterea, & in ipsorum alienatione multa sunt requisita, ut per Afflict. in Constitution. Ea quæ ad decus, si per donationem in feudum facta sunt alienabilia, in hoc est derogatum regulæ, & naturæ ipsorum, ut ipsa sint alienabilia, l. cum pater, §. quindecim, ff. de leg. 2. in generali concessione ex forma privilegiorum Regni semper excipiuntur, Andr. ibi, & in Constitut. Justitiarii nomen, & in Constitution. Ea, quæ ad decus, alia autem, quæ per Regem non sunt innovata tempore concessionis, durant, & in suo robore consistunt, Andr. aperit in cap. 1. de feudo Marchie, propter dignitatem rerum annexam ex qualitate rerum. Hæc *Freccia*, ex cujus dictis non solum exornatur decisio *d. cap. 1. de feudo non hab. propr. nat. feud.* ut procedat potissime in 139 Regalibus, sed illud est summè norandum, quod natura Regalium concessorum in feudum potius ampliatur, & extenditur, ut fiant magis alienabilia, quam si illa simpliciter concedantur de se, quo casu censentur concessa in sua propria natura stricta, ex qua doctrina fundata in solido fundamento text. in *dict. cap. 1.* confunduntur nomina, quibus Adversarius innititur.*

Indèque ex eodem fonte promanat, ex dicta 140 formula concessionis factæ de officio pro se, & hæredibus, & successoribus in perpetuum, non obstante quod officium sui natura vitalitium extendatur ad hæredes, & successores, adhuc in persona hæredis erit novum officium, ea ratione, quia quotiescunque fit concessio alicujus rei, quæ sui natura non est transmissibilis ad hæredes, ut puta ususfructus, vel similitium, quæ cum vita concessionarii solent extinguere, si ex concessione Domini, Principis facultatem habentis, ad hæredes, & successores extendantur, adhuc attenda primordiali natura in persona hæredis, vel successoris erit novum officium, ad quod *Francis. de Amicis* loco infra citando, allegat *Glos. à nemine*, ut ipse ait, perpensam in *l. repeti. verb. hæredum, ff. quibus mod. ususfr. amitt.* verùm allegari solet text. in *l. stipulatio ista habere licere, §. si quis ita ff. de verb. obligat. Ifern. in cap. 1. num. 9. vers. sine isto, de naturo success. feud. in cap. 1. in princ. de feudo*
Mur-

Marchia, Frecc. authorit. 1. quest. 50. num. 4. late Francisc. de Amic. in dicta prima rubr. in §. natura etiam rei vestit, cart. 61. & d. terg. optimè Dominus Paulus Staibanus dict. consil. 19. num. 18. cum concord. quæ remissivè tradunt Regens de Ponte titul. de divers. provision. §. de potestate sub- situ. nu. 6. Masrill. de magistrat. lib. 1. cap. 28. n. 67. & præsertim in casu nostro, ubi à principio offi- 41 cium fuit erectum in sua propria natura ad vi- tam, & deindè extensum ad hæredes ex novo pri- vilegio, quod ponderat ad hoc in puncto Bald. à nemine, quem viderim, ad hoc citatus consil. 51. num. 3. vers. & siquidem, lib. 5. ubi perbellè de more hoc explicat.

De jure municipali hujus Regni absolutum est, officia potius strictiorem naturam assumpsisse, quàm quid largius in ipsorum vita, commutatio- 142 ne, & interitu ipsis indultum, si enim à feudis ad majus, ut ultrà locos suprà citatos, tradit Frecc. in lib. 3. de subfeud. in textu form. num. 26. cart. 401. 143 Si de jure Constitution. Regni longè magis est restricta feudorum successio, quàm jure communi, ut est notissimum. Siquidem constat, jure com- muni in linea transversali æquali, & descendenti usque ad septimum gradum successionem extendi, quidquid alii dixerint, progredi usque in infinitum, ut in cap. 1. §. hoc quoque, ubi Ifern. Feudistæ omnes, & in specie Lipar. de his, qui feud. dar. poss. quæ tamen successio de jure Regni non pro- greditur in linea transversali ultrà tertium, ut in Const. Ut de successione, consequens est, ut si aliud specialiter dispositum de jure Regni non ostendatur; Regalium ipsorum, & officiorum, ubi in ipsis successio dari potest, naturam potius esse magis restrictam, quàm extensam, & ampli- atam.

Et ne sub incerto vagari contingat, hoc primum colligitur ex Bald. cons. 275. incipienti. Quod pro 144 regula, lib. 2. ubi exorditur, quod licèt natura feudi, quæ aliàs regula dicitur, & norma ipsius feudi, quodam Regalia sit, ut non detur successio, nisi ab Imperatore concedatur per investituram, 145 & ratio est secundum Bal. in 3. quia Regalia ipsa cum magna maturitate concedi solent, & non nisi personis, quibus hoc conveniat ob singu- larem industriam, exploratam fidem, gravitatem, & pro luce sapientiæ suæ, l. 1. §. his cunabulis, ff. de offic. Præf. Prat. Undè quod propter singula- rem industriam conceditur, & retinetur, natura sui transmissibile non est, nec prorogari debet, juribus per Bald. citatis, & si hodie aliter in feu- dis Regalibus hoc est usurpatum, in quibus at- tenta Consuetudine per successionem transeant, vel in aliquibus Regalibus ex privilegio id conce- 146 ditur; non idèd tollitur, quin secundum pro- priam, & originalem ipsorum naturam, & ratio- nabilem usum in Regalibus ipsius nulla sit succes- sio, & ea, quæ conceditur in ipsis, est per usur- pationem, citat c. 1. in fin. de alien. feud. ubi optimè Glos. sup. verb. usurpatam, cujus Bald. autoritate Frecc. loquens de merè Regalibus in sæpius citato loco, videlicet in 2. form. num. 25. lib. 3. probat, in 147 Regno longè strictiùs procedi in Regalibus, quàm in feudis, tum quia Regalium concessio spe- cialem expressionem requirit, non ità in feudis; successio revocat Regalia, licèt lege contractus te- neretur, ex Bald. Compeg. & Rubeo, non in feudis

& addit, ex sty'o Regiæ Camera Regalia non nisi expressè concessa nunquam venire, quia ex ipso- rum concessione corona læditur, demanialia mi- nuuntur, Respublica Regni offenditur, ex istis enim constat, ipsum vivere Regnum, quod pos- set deduci ad nihilum, & sunt adèd annexa digni- tati Regiæ, ut quantò facilis revertantur, con- ceduntur, eò facilis revertantur, concedere Re- galia, privilegium censi potest, & non benefi- cium, & idèd strictiùs debet interpretari, cum lædantur omnes communes regulæ, & hoc non sit 148 per rei naturam, cum non sint ad hæredes sui natura transitoria, non debent transire, nisi ad fi- lios, & ubi necesse est, ad descendentes tantum, idque ex necessitate, & per usurpationem, & ar- guit, quod si in concessione immunitatis non ve- niunt posteri, nisi id d. etum sit, & quando est ex- pressum, non veniunt progeniti ex læm. nis, nisi id quoque adjiciatur, idque ea ratione, ne alii lædantur, fortiùs non est extendenda Regalium successio, ne lædatur ipse Rex, cui immediatè præjudicatur ex tali ampliatione, & extensione 149 successionis in Regalibus, & idèd si de herede fiat mentio, de uno tantum intelligi debet, & ut ad omnes transeat, debet generaliter concedi, l. immunitates generaliter, ff. de jure immun. etiam quia, cujus membra scissa sunt, per privilegium debent quantò citius suo capiti reintegrari, undè cum Regalium natura non sit ad filios transitoria, nisi per usurpationem, & non per regulam, stri- ctiùs sumenda est ea significatio, quæ naturam of- fendit, ut hæc, & alia docet Frecc. usque, & post num. 27.

Et quia fenserat Frecc. prædictis obstare, quod ho- diè ut plurimum Regalia sunt ad hæredes, licèt san- guinis tamen transitoria, & idèd personalia censi non debent, undè natura rei non repugnat; & idèd non privilegium, sed beneficium judicandum esse 150 Regalia concedere; cum ipsa Regalia quotidie in feudum concessa, feudalem naturam assumant, ex Ca- man. in cons. 162. loquente in cõcessione Salinarum.

Resolvit tandem ipse post num. 28. & 29. in vers. sed dices hoc, distinguendo, ut Regalia concessa 151 in feudum, vel cum ipso feudo annexa censentur jure feudi, ut perpetua sit concessio, sicuti hodie est lex nova feudi, sic judicari debet de illis, prout de quolibet recto feudo, ut passim per Sa- crum Consilium, & Regiam Camera judicari, & servari testatur in functionibus Fiscalibus, in feu- dum concessis, ut idem de iis judicetur, prout de feudo, cum feudi naturam assumant, propria im- mutata, & hoc procedere in expressis, & conce- 152 sis, eo modo quo leguntur concessa in feudali- bus. In omnibus tamen aliis Regalibus, scilicet quæ non apparent concessa in feudum, neque feu- do annexa, retinent primævam eorum naturam, & regulam, sicut in feudo, ex sæpius allegato cap. 1. quod latissimè Frecc. probat, & num. 30. 153 addit, hodie ista Regalia ad descendentes trans- mitti, & hanc sumpsisse naturam, ut omnes de- scendentes habeant, non ex mala, sed ex bona usurpatione, propter legem novam, quæ id per- mittit.

Undè etsi sit verum, quod Adversarius enixè contendit, hoc officium non esse in feudum con- cessum, non poterit, nisi descendens ultimo mo- rienti in eo succedere, & facilius erit istius officii extinctio, & ad Regem devolutio, quàm si ex- pressè

presè in feudum fuerit concessum, omni jure etiam municipali.

Ex quibus patet, extrà rem esse, quod Adversarius ponderat, de jure communi successionem feudorum quoad collaterales extendi usque in infinitum, si feudum ab initio semel ad descendentes transierit, & transversalis succedere volens sit descendens de sanguine primi acquirentis, ex *text. in cap. 1. de bis, qui feud. dar. poss. & in cap. 1. de natura success. feud. Pistor Joan. Thom. de Marin. Pachin. Intrigl. & alii, quos congerit Rosentb. tom. 1. c. 7. concl. 56. num. 1.*

155 Licet enim longè verior sit opinio *Ifern.* in *cap. 1. §. hoc quoque, de bis, qui feud. dar. poss.* recepta in Regno, quam tuetur ex Siculis latissimè *Cannet.* in *cap. si aliquem, verb. defuncto, cart. 224.* & ex nostris *Regens de Ponte* in *repetition. feud. titul. de bis, qui feud. dar. poss. lect. 9. num. 60.* qui affirmant, etiam jure communi nullo casu extendi successionem collateralis, nisi usque ad septimum gradum exclusivè, quia sive in feudo hæreditario, sive in feudo ex pacto, quoad computandum gradum semper attenditur proximitas ultimi morientis, nec quicquam prodest, quod succedere præterens descendat à primo acquirente, ut latissimè tradit Dominus meus *socer Camill. de Medic. consil. 2. ex num. 29. cum seq.*

Sit tamen vera opinio contraria, ut succedant omnes collaterales in infinitum in feudo de jure communi.

156 Hoc præterere in Regno esset hæresis feudalis, cum absolutum sit, usque ad tertium gradum tantum transversales admitti, ex *Const. Ut success. sonibus*, ut post omnes advertit in eodem loco *Reg. de Ponte num. 62.*

Undè aut ista officia sunt concessa in feudum, & est D. Didacus transversalis in sexto gradu ultimi morientis penitus insuccessibilis, advertendo, quod si concessio est in feudum, est impossibile,

157 quod non sit feudum rectum, & in propria natura quaternatum, constat enim, sub Rege non dari feudum planum, & de tabula, & solam Regis concessionem quaternare, probat *Ifern.* in *Constitution. Post mortem*; Si verò concessio non esset in feudum, sed esset in sua propria natura Regalium, ejusmodi sunt officia, prout ita in propria natura præsumenda est omnino facta concessio, ut supra, & hoc casu soli descendentes ultimi decedentis admitti possunt, et non alii, non solum de jure Regni, sed etiam de jure communi, ut ex fundatis patet.

158 Si verò esset expressè facta concessio in simplex, et merum allodium, et in burgensaticum, alterata natura Regalium, quæ species bonorum est distincta à cæteris bonis, cujus contrarium ex prædictis in casu occurrenti manifestè liquet, nec ullo modo considerari potest, et eo casu etiam excluderetur D. Didacus, quia non venit ut successor Joan. Mariæ, neque hac via se direxit, nec aliquid petiit, sed tantum, ut donatarius, indè asserens, per annum ante mortem donantis in possessione fuisse vigore donationis, et uti talis excluditur, ex recepta sententia, de qua supra n. 150. & seq. Quod Regalia etiam in allodium concessa non possunt alienari absque assensu, quod cum constet non adesse, possessio in vita fortè capta sibi non profuisset, cum tamen nunquam ipsam haberet, et quando ipse petet immisionem uti suc-

cessor Jo: Mariæ, adhuc repellitur ex aliis defectibus, quia Sacerdos, et ex aliis inhabilis, et fortè quia etiam ad successionem Regalium expressè concessorum in allodium soli descendentes admittuntur, ut non minus appareat restricta successio, quam inhibita inter vivos alienatio.

159 Sicuti strictissimè inhibitam esse alienationem inter vivos jure Regni quocumque titulo continetur, ut in *Constitution. Rogerii, sub titul. de jurib. rerum regal. incip. Scire volumus* & ibi, *Quod quisunque de Regalibus nostris magnam, vel parvum quid tenet, nullo modo, nullo ingenio possit ad nostra Regalia pertinens alienare, donare, vel vendere in totum, vel in partem minuire*, in quo illud ponitur derandum censeo, *Rogerium* non prohibuisse simpliciter ipsorum Regalium alienationem, sed etiam eorum, quæ ad Regalia pertinent, ut sunt Regalibus annexa, vel ab ipsis dependent, undè non video, quomodo officii istius donatio sine assensu potuerit in extraneum transversalem in sexto gradu incognitum omni jure fieri, & sustineri, etiam si hoc officium non esset propriè, & verè de Regalibus, sed solum Regalibus (ut est jurisdicctio, & merum imperium) annexum, vel ab eo dependens, quod nemo unquam negare audebit.

Quam *Rogerii Constitutionem Imperator Federicus* 161 *cus* ejus nepos ampliando statuit, & strictius inhibuit, omnes alienationes, commutationes, & quoscunque contractus, transactiones, & arbitria super feudis, & rebus feudalibus, nullam omnino firmitatem habere, nisi de speciali Regis licentia confirmetur; quo jure plura de novo fuerunt inducenda, & in specie, quod requiratur assensus expressus ut per *Ann. in d. Constitution. num. 43. 50. & 53.* qui de jure communi sufficiebat tacitus.

Nec dubitari potest, quin *Federicus* in *dicta* 162 *Constit. incip. Constitutionem*, se retulerit ad *Constitutionem* prædictam *Rogerii* ejus avi, cujus initium est, *Scire volumus*, cum hoc docuerit *Glos. in dicta Constitution. in Glos. 2. quam sequuntur Afflict. in utraque Constitution. & alii*, in quo illud est 163 summè notandum, *Frederic.* dicere *Constitutionem* *diva memoria Rogerii avi nostri super prohibita diminutione feudorum, & rerum feudalium, ampliantes, decernimus, omnes alienationes, &c. super feudis, & rebus feudalibus*; Et tamen in *dicta Constitution. Scire volumus*, de Regalibus tantum loquitur, non de feudis, quod dubium dicit *Anno* in *dicta repetition. num. 117.* sentire quosdam Modernos, sed non resolvere, & tamen facilis est resolutio, cum *Freder.* intellexerit, *Roger.* loquutum esse de feudis, ex regula æquiparatorum, & quia feuda ipsa sunt de Regalibus, & ut plurimum 164 Regalia concessionibus feudorum annexa, ut de multiplici æquiparatione inter ista meminit *Afflict.* in *dicta Constitut. Scire volumus, in 6. notab. num. 7.* ut sicuti non valet alienatio jurium Regalium, nisi in augmentum ipsius juris Fiscalis, sic etiam in feudalibus citans *Ifern.* in locis notis, & se remittens ad *dicta* per ipsum *Afflictum* in *Constit. Constitutionem, num. 60.* & addit in *dicto 6. notab. in Glos. unica*, argumento *l. que de tota, ff. de rei vendic.* pariter procedere tam in feudalibus, quam in juribus Regalibus; verum quia regulariter non valet argumentum de Regalibus ad feuda affirmativè, idcirco opus fuit nova Constitutione. Verùm quia 165 *Constit. prædictæ* loquebantur de prohibita duntaxat Regalium, & feudorum alienatione inter vivos

vivos, nova *Constitut.* incip. *Hic adictali*, sub
titul. de revocation. feud. & rerum feudalium,
 amplavit ad res omnes Regio servitio obligatas, de
 quibus redditus servitio Regi Curie debentur,
 nec inter vivos, nec in ultima voluntate, in alte-
 rum etiam pro parte transferre, vel commutare ne-
 mo præsumat.

Nec obstat, quod Carolus Quintus de anno
 1532. concesserit assensum Consalvo, ut ipse ca-
 rens liberis, posset vendere suam partem officii suis
 fratribus patruelibus, & sic in quarto gradu, qui,
 ut ipse figurat, enunciatur legitimi successores
 in dicto officio, quo tempore non erat facta exten-
 sio successionis feudi ad fratres patruales existentes
 in quarto gradu, quæ supervenit postea de anno
 1536.

Primo enim dicimus, tantum abesse, ut ex di-
 166 cto assensu colligi possit, dictos fratres patruales
 Consalvi fuisse legitimos successores absque dicto
 assensu, ut ex ipso contrarium manifestè detegatur.
 Hoc enim voluit Consalvus impetrare à Carolo
 Quinto, ut posset ipse vendere partem officii Pir-
 ro, Ferdinando, & Joa. Mariæ suis patruelibus,
 qui alioquin ei scilicet Consalvo immediatè succes-
 sori essent scilicet secundum legitimam successio-
 nem ab intestato, & sic istud voluit ex gratia, &
 dispensatione obtinere, quod jure communi, & ex
 tenore privilegiorum non permittebatur.

Secundò quatenus dicta verba aliter essent acci-
 pienda juxta sensum ipsiusmet partis, quæ contendit,
 enunciari fratres patruales esse alioquin suc-
 cessores, adverte hoc esse juxta expositionem partis
 supplicantis, quæ potuit asserere quod voluit pro
 faciliori consequutione gratiæ, sed ex eo non se-
 quitur consequentia, Rex assentiit venditioni, er-
 go Rex ipse confessus est, dictos fratres patruales
 esse legitimos successores, tum quia non omninò
 carebat succedere, quia poterat, dum viveret li-
 beros procreare, natura juvante, & sic non erat de-
 speratus, dum expressè dicitur in dicto assensu,
 167 *casu, quo Consalvus ipse absque liberis decederet*,
 & sic possibile erat contrarium quoque evenire, un-
 de potuit moveri Rex ad concedendum assensum,
 quia poterat decedere cum prole, & sic casus erat
 dubius; tum etiam quia & si cognovisset Rex, Con-
 167 salvum, non habere successores, potuit tamen
 concedere assensum ipsi successori carenti, siquidem
 ante annum 1531. generaliter, & pari modo con-
 cedebantur assensus habenti successorem, sicuti
 successore carenti etiam à Proregibus, ut ex *Andr.*
Camerar. de Ponte, & aliis fundat *Dominus Rovius*
 in *Pragmat. 4. num. 20. de feudis*, unde opus fuit
 speciali Constitutione hoc Proregibus tantum, sive
 Vicariis inhibere, & ab eo tempore inventa clau-
 sula, & addita assensibus ex stylo Cancellariæ, quoad
 168 ea, in quibus habent successores, sicuti in puncto
 advertit *de Ponte dec. 4. num. 1.* remanente libera
 potestate ipsi Regi supremo Domino concedendi,
 & ab ipso impetrandi assensum, etiam ubi succes-
 sores desunt, *Andr. in cap. 1. qui success. tenean-
 tur*, sub *num. 6. & seqq.* & in *cap. 1. §. sed nec alia*,
 qua sit prima causa benef. amitt. *de Ponte consil. 3.*
num. 3. lib. 1. & lect. 11. num. 12. Mastrillus lib. 5.
cap. 6. num. 63. de magistrat. & sic vel Rex ipse ad-
 169 vertit, fratres patruales non esse legitimos suc-
 cessores, & potuit hoc dispensare, & concedere,
 & concedendo scienter ex certa scientia in hoc dis-
 pensare, *Ifern. in puncto in dicto cap. 1. qui success.*

ten. sub num. 7. vers. hac maxime, vel credidit, eos
 ex forma primarum concessionum, quas non vidit,
 170 posse succedere juxta assertionem supplicantis, &
 non sequitur ex eo, Regem acceptasse falsam asser-
 tionem partis, sed potius, quod assensus per Fi-
 scum possit impugnari tanquam subrepticus, quia
 & si dispensavit in uno: scilicet in commutatione
 de uno in alterum, non censetur dispensasse in al-
 tero, ut posset alienare, & si legitimo careret suc-
 cessore, ut idem *Ifern.* latè probat in *dicto c. 1. n. 6.*
qui success. ten. il. 1. Reg. de Ponte dict. consil. 3. num. 6.
& seq. lib. 1. & de potest. Proreg. tit. de assens. Reg. §. 3.
num. 15.

Et si Regni Capitula, & Pragmaticas inspicimus,
 officia ipsa personalissima sunt, cum & anni cir-
 culo, vel ad vitam concessionarii sint generaliter
 restricta, per substitutum exerceri non valeant
 absque Principis permisso, & in ipsorum transla-
 tione, commutatione, vel cessione Regi Assensus,
 & causæ cognitio requiritur.

Conformes enim sunt juri communi, quo jure
 171 annalia constat esse officia, *l. Publius Mavius*,
ff. de condit. & demonstr. vel saltim biennialia, l. me-
minem, C. de suscept. lib. 10. & jure feudorum, cap. 1.
de feudo guardia, cum concord. per Dominum meum
Capyc. dicta decif. 121. num. 4. in fin. & num. 5. sunt
 Constitutio Regni ut in *Constitut. Occupatis nobis*,
 ubi *Ifern. & Afflic.* & Regni Capitula, quæ cu-
 mulat *Niger* in *Capit. Caroli II. Item statuimus*
132. num. 42. & 59. & Capit. Regni Electionem 173.
num. 12. & Regia Pragmatica Caroli Caesaris im-
 mort. mem. de anno 1536. incip. *Volumus etiam*,
 ut *Barozes* docti commentata per Eruditissimum
 Audit. *Capiblancaui*, majoribus magistratibus di-
 gnum.

172 De quibus juribus municipalibus Regni ad
 ornatum dicta *Pragmatica*, meminit *D. Pras. de*
Franch. d. cison. 409. qui *num. 4.* tradit, officia esse
 annalia, & esse traditum in Regno quasi pro for-
 ma, ut nec in longius protrahi, nec breviori tem-
 pore constitui sit inhibicum, ut jure communi ex
Boer. & Franc. Marc. etiam tradit *Capibl. in dicta*
Pragm. num. 7.

Quod nuncupatim procedere etiam in Actorum
 173 Magistris, & Actuariis probavit *Anna singular.*
369. & hoc decidere expressè *Ifern.* in pluribus lo-
 cis, testatur insignis doctrina, moribus, & rerum
 expertus *D. Rovit.* in *pragmat. 5. de offic. judic. in*
princ. post Carav. Rit. 49.

174 Et non solum Officiales justitiæ, & jurisdic-
 tionem principaliter exercentes, tam de jure com-
 muni, quam municipali hujus Regni personaliter
 deservire debent, & non per substitutum, stricta
 super hoc ædita pœnali prohibitione, verum etiam

175 Actorum Notarii, sive Magistri tanquam Offi-
 ciales sub horum jurium dispositione comprehen-
 di, est *text.* clarus in *Cap. Regina Joannæ I.* incip.
Item quod prædicti Officiales, ubi & alterum quo-
 que fuit specialiter provisum, ut prædicti omnes,
 176 & nuncupatim Actorum Magistri officia sibi
 commissa aliis vendere, vel quocumque quæsito
 177 colore transferre publicè, vel occultè, quin-
 imò jurare teneantur secundum formam alterius
Capit. Regni, quod incip. *Item recipiant juramentum*,
 cujus *Capitul. tenor* omninò servari præci-
 pitur.

Idque nedom in nigro, sed in rubro per oratio-
 nem perfectam idem disponitur, utrunque dispo-
 nendo

nendo his verbis: *Quod Officiales serviant de per-*
 178 *sona, nec possint vendere eorum officia;* sub quo
 verbo, *venditionis*, omnem alienationis prohi-
 bitionem contineri constat, præsertim dum de obli-
 gando Officiales ad personale servitium, ubi per-
 sonæ industria censetur electa, agitur, perbellè
Paris de sindic. ver. substitutus, cap. 2. incip. an
substituens, car. mibi 309.

Et pulchra sunt verba *Pragmatica antiqua*, in-
 179 *cip. Numerum Magistrorum Actorum, sub titul.*
de Magistr. Actorum, & Subactar. modern. ibi: Qui
Magistri Actorum, & Subactuarii sint probi, &
legales, experti, & boni scriptores, à nobis, seu
nostro Sacro Consilio approbati, qui per se, & non
per substitutam serviant, librosque processuum,
& actorum, secundum ordinem nova Constitution.
conficiant, &c. idemque statuitur in Pragmat. Vo-
luntus, sub titul. de Scribis super criminalibus,
 ubi Scribas probos, bonosque scriptores à nostro
 Sac. Consil. examinatos deputari præcipitur, qui
 eorum officium fideliter exercere jurent, & in
 §. *statuimus*, disponit circa recusationes Magi-
 stri Actorum, ut clarè ostenderet, verè, & pro-
 priè Officiale esse.

Et necessariò, ut quis legitimè dicatur creatus
 180 *Actuarius, vel etiam Scriba Ficalis in Regno,*
 juxta formam *Pragmaticarum, & Rituum*, tradit
Grammat. decis. 27. post num. 2. ubi in fine dicit,
 181 *Magnam Curiam nullam habere potestatem crean-*
 di istos Officiales, nec eis jurisdictionem tribue-
 re, cum id principaliter ad Regem spectet, seu
 ad ejus Vicesgerentem, quod latius probat *Niger*
 in *dicto cap. Item quod prædicti 276. num. 7. 9. & 10.*
cum seq. ex cujus dictis apparet, horum Officia-
 182 *lium creationem, & officiorum commutationem*
 sivè de uno in alterum translationem, sine Regis
 voluntate, & assensu fieri non posse, idem *Ni-*
 183 *ger in dicto Capit. Caroli I. 19. Quia de Vicariis,*
num. 12. & novissimè post Afflic. in Constitution.
Magistri Camerarii, not. 12. D. Camill. Borrell. de
Magistr. editi lib. 2. cap. 15. num. 6. testatur, hodie
 in hoc Regno Actorum Magistros supremorum
 Tribunalium, & Regiarum Audientiarum à Re-
 ge constitui, illaque officia concedi ut plurimum
 ad vitam, cum emolumentis ut magis placet R.M.
 illaque esse de Regalibus, citans *Dominum meum*
Copyc. in invest. ver. feudorum clausula.

Et hæc in specie, & in individuo officia Acto-
 184 rum Magistri Provinciæ Calabriae, & Creden-
 zeris Civitatis Consentis, quamvis concessa di-
 ctis de Bernaudo, esse tamen de patrimonio Regis,
 & tanquam Feudalia, vel Regalia esse devolutio-
 ni subjecta, & ad Regis Majestatis collationem
 spectare, provisum est, & declaratum speciali
pragmatica functione, quam Philippus II. immor-
 talis memoriæ pro conservatione Jurium Regis
 Curie nuncupatim edidit sub die 25. April. 1563.
 in *pragmat. 2. sub titul. de officiis ad Regis Maje-*
statis collationem spectantibus, quæ quidem lex
 tam apertè Filco assistit, ut omnem cavillationem
 respuat. Advertendo, Regem benè scivisse, ad-
 ministrationem horum officiorum esse penès Do-
 minos de Bernaudo; non enim erat factum obscu-
 rum, res parva, nec concessionarii humiles, quod
 potuisset id Regem latere, nec decipi ipse Rex,
 dum subtili indagazione, & informatione habita,
 quæ bet minima, & vilissima officia in illa Prag-
 matica, ad hunc finem facta, describi curavit,

prout vera sunt, & ad unguem observata, quic-
 quid in ea descriptum, & statutum est, & ad eam
 tanquam ad sacram anchoram erroris expertem re-
 currimus, undè cum de ipsa officiorum administra-
 tione cum fructuum perceptione, quæ penès con-
 cessionarios erat, Pragmatica intelligi non possit,
 necessariò intelligenda, prout expressè loquitur
 in rubro, & nigro, de jure ipso superioritatis ad
 Reg. Curiam spectanti, quod in Regalibus, &
 Feudalibus Regi competit, & ab ipso separari non
 potest, undè jura Dominicalia, quæ præcipuè in
 jure devolutionis, sivè consolidationis consistunt,
 oriuntur.

Frustrà autem adversarius ad evitandam aper-
 tam decisionem hujus Pragmaticæ, allegat asser-
 tum Decretum, sivè Consultationem Regis Ca-
 meræ, ut prætenditur, factam sub die 26. Martii
 anni 1506. in favorem ipsorum de Bernaudo.

Quia tamen decretum, sivè consultatio prædi-
 cta non sit authentica, & sit impugnata per Fi-
 scum, dum in processu exhibitionis tituli horum
 officiorum fuisset præsentata per Joann. Mariam,
 & Ducem Ferdinandum Bernaudos conventos,
 ubi lis hodiè pendet adhuc indecisa penès Actua-
 rium Tartaglium, *car. 31. d. ter.*

Et si esset scriptura solemnis, quæ fidem face-
 ret, veluti facta longè antè Pragmaticam, scilicet
 de anno 1506. & sic interstitio annorum 57. antè
 dictam Pragmaticam latam de anno 1563. non po-
 test declarare, nec derogare Pragmaticæ, ex eo,
 quia novissima derogant prioribus, non è contrà,
 & in dubio potiùs standum est Pragmaticæ ulti-
 mo loco emanatæ, præsertim cum tam maxima,
 & diligenti inquisitione, scrutinio, & delibera-
 185 *tione factæ, etiam quia absolutum est, Princi-*
 pem per viam legis condendæ posse derogare juri
 tertii.

Verùm in præsentis h'is opus non est, quia nihil
 repugnat Pragmatica decreto prædicto, quatenus
 sit decretum, siquidem diversa, non adversa con-
 tinent, & utrunque stat simul absque repugnan-
 tia.

Cum enim lege lata per Invictissimum Ferdi-
 186 *mandum Catholicum sub die 10. Februar. 1505.*
 irritæ, nullæ, & omni effectu vacuæ declaratæ
 fuissent omnes, & quæcunque concessionis factæ
 per Regem Federicum post diem 25. Julii 1501.
 quo cœpit habere Regnum pro derelicto ob timo-
 rem adventantis Gallorum exercitus, etiam si es-
 sent approbatæ, confirmatæ, vel executioni de-
 mandatæ per ipsum Regem, vel ipsius Vicarium,
 187 *tanquam subreptitiæ impetratæ. Et inter alias*
 concessionis nominatim expressas, quæ infinitæ
 sunt, licet non sint impressæ cum *Pragmatica ip-*
sa, quæ est prima sub titul. de revocation. & su-
spens. gratiarum, sed habentur in Regest. quod
conservatur in Reg. Cam. sistente in armario sub
rubr. de Cedulaari antiqui, & in copia in dicto
processu Regii Fiscii super ostensione tituli à car-
ta 18. cum sequent. tertia legitur in ordine inter
 revocatas. (Ampliatio facta per Federicum Ber-
 nardino de Bernaudo, & Joanni ejus fratri ad hæ-
 redes, officiorum Curie Locumtenentium gene-
 raliū Calabriae, Credenzeris ejusdem, & Cu-
 riae Locumtenentis Consentis.)

Cum de hac revocatione, & descriptione inter
 gratias irritatas in *d. Pragmat. anni 1501. conque-*
 188 *sti fuissent dicti Bernaudi, advertendo in facto,*

concessionem ipsam factam per Federicum fuisse sub data ultimo Junii 1501, & sic interstitio vigin-
tiquinque dierum ante 25. Julii, à qua die in po-
sterum factæ gratiæ fuerant annullatæ per dictam
Pragmat. tamen replicari potuisset per Filicum,
de clausula in *d. Prag.* contenta (ubi concessio-
nes, privilegia, aliasque scripturas per Regem
Federicum factas, & expeditas post diem 25. Ju-
lii 1501. licet Scripturæ ipsæ antè diem dictum
scriptæ, ac datæ apparent, quod ab impetran-
tibus, ut ipsorum fraudem, & dolum tegerent,
excogitatum fuit, revocatas, ac pœnitens annul-
latas declaravit, ac pro revocatis, & irritis habe-
ri voluit, & iussit Rex) attamen per dictum
decretum, sive consultationem Regiæ Cameræ
sub dicto die 26. Martii 1506. declaratum
fuit, dictum privilegium fuisse expeditum antè
dictum diem 25. Julii 1501. & proinde ad sinistram
informationem fuisse adnotatum in dicta *Pragm-*
tica, & non fuisse à Regia Camera emanatam re-
lationem in dicta *Pragmatica* mentionatam. Et sic
obtinuerunt Bernaudi, privilegium Federici non
fuisse irritatum, & suspensum quoad ipsos in exe-
cutionem dictæ *Pragmaticæ* anni 1501. per de-
cretum posterius anni 1506. cujus vigore, circum-
scripto decreto, officium erat Regiæ Curiæ resti-
tuendum, quod hucusque possederunt impetra-
tis confirmationibus, supposito titulo valido.

188 At ultima *Pragmatica* anni 1563. Regis Phi-
lippi, illud dumtaxat sapientissimè continet, & di-
sponit, officia prædicta esse sub dominio ipsius Re-
gis, sicuti cætera omnia feudalialia, & regalia; quæ
ad Regem ipsius, & non Vicarii collationem spe-
ctant, in casu scilicet devolutionis, ob lineam
scilicet finitam, vel culpam, quod nihil contra-
dicit decreto anni 1506. & adversus quam pragma-
ticam nullo colore potest defendi adversarius, cu-
jus prætensio expressè, & ex diametro contradicit
dictæ *pragmaticæ*, dum contendit, officium fuisse
penès Bernaudos liberum, ac nulli devolutioni
subiectum, quod stare non potest, nisi pragma-
tica deleatur.

189 Et de prohibita, ut supra diximus, omni ju-
re Officialium, & Actuariaum substitutione la-
te *Paris de iudic. ubi supra, Caravis. Ritu 2. ex*
num. 16. ubi inter plures *Ritus* meminit de *Ri-*
tu 309. disponente, quod Magistri Actorum, &
Subactuarii non debeant per substitutum, sed per-
sonaliter servire, non obstantibus quibuscunque
litteris, & privilegiis factis, vel deinceps facien-
dis, sub quacunque forma, & expressione ver-

190 borum, & *Regens de Ponte de diversis provisio-*
de potest. substit. §. solent etiam, loquens de prohi-
bita Magistris Actorum substitutione, meminit
de ordinibus quibusdam Regis Philippi II. im-
mort. memo. quibus mandatum fuit, potestatem
substituendi in officio nunquam ceteri concessam,
nisi expressè, & speciali nota fuerit in pri-
191 vilegio specificata, & late de prohibita omni
jure substitutione *Mastrillus de Magistr. lib. 1.*
cap. 29. ubi num. 15. de actuar.

192 Et inter Capitula concessa huic Civitati per
Carolus V. fuit primò supplicatum, & concessam,
nè officia quæcunque venderentur, nec
vendi possent, deinde verò petitum, ut vendi
licerent ab ipsis Proregibus, ut in *cap. 4. Caroli*
Casaris, fol. 128. de quo verba faciens *Regens Mo-*
les in tit. An officia possint vendi, qu. 4. dicit, hodie,

exceptis officiis concernentibus justitiam, & admi-
nistrationem, vendi posse per Proreges, ita ut
nulli alteri excepto Principe, jus alienandi offi-
cia prædicta competere valeat, ut in praxi rece-
ptum cernimus, meminit de prædictis doctissimus
Dominus Capiblanco in pragmat. 4. de Baronibus
num. 33. & 35. ubi inter officia administrationis
justitiæ connumerat bajulationes, actuarias, &
portulancias.

Ex quibus illud consequitur, quod si officia
sunt sui natura personalia, annalia, vel ad vitam,
& non possunt exerceri per substitutum, nec
transferri de uno in alterum sine Principis scien-
tia, & beneplacito; consequens est, ut si con-
193 trarium fuerit dispositum, illud tanquam merè
privilegium, & dispensatio contra jus, erit stri-
ctissime interpretandum, ut *Frecc.* pluries dixit,
& maxime in præsentis casu, ubi ab initio fuit hoc
officium concessum ad vitam primi concessionarii,
quo casu semper attenditur natura innata, & af-
194 sumpta in lege primæ investituræ, & potius est
attendendus tenor primæ, quàm è contra, quia
posteriores sunt regulandæ à prioribus, ut in *c. 1.*
195 in fin. ubi DD. omnes de duobus fratribus; po-
steriores etenim potius præsumuntur impetratæ
per errorem, vel importunitatem impetrantium,
quàm ex vera voluntate concedentis, ut ex *Bald.*
Perno, & Frecc. qui primam investituram dicit
lapidem angularem totius fundamenti, ut cum
natura tunc assumpta dicatur vivere, & mori res
concessa, & post *Afflictum, Camerar.* & alios
tradunt *Reg. de Ponte de diversis provisionibus,*
tit. de reformatione investiturarum, car. mibi 516.
late *D. Rovitus cons. 79. n. 8.* Et maxime non præ-
sumitur in præsentis casu, ampliationem factam
pro hæredibus, & successoribus à Federico ex ip-
sius præcisa voluntate processisse, ex tempore,
cum ipse Rex ob belli turbines maxime præmeba-
tur die 29. Junii 1501. aded quod infra dies 24.
nempe die 25. sequentis mentis fuerit de Regno
desperatus, ut plenissimo testimonio Inviçtis.
Regis Catholici in *pragmat. 1. de revocat. gratia-*
rum, amplissime constat, qui ex his fuit coactus
omnia privilegia, & gratias post diem 25. Julii re-
vocare, aded ut, quæ proximè antè prædictam
diem concessi Federicus, aliqua, licet leviori im-
portunitatis nota, carere non videantur, quam-
vis ipse Rex sapientissimus noluerit de honestate
revocare.

Idque eo maxime, quia etiam data potestate
196 substituendi; eum substituens non quemlibet
ad sui libitum substituere valeat, sed debeat sub-
stituere personas idoneas, & ejusdem peritiæ, dili-
gentiæ, & dexteritatis, ut dixit *Bart.* per illum
text. in l. 1. C. de præpos. agent. in rebus, lib. 12.
sequitur ex eo, quod adhuc, saltem ista ratione,
197 debet prius Princeps per substituentem certiorari,
& dari notitia illorum, quos intendit substi-
tuere, ut videat, si sunt habiles, & sufficientes,
ut ex *Felino, Azevedo, Bovadill.* & aliis probat
Mastrill. d. l. 1. cap. 29. num. 41. ubi testatur, par-
ticularem de hoc fuisse editam *pragmaticam* in
Regno Siciliae, ut persona substituti debeat no-
minari Principi pro executione dispositionis ju-
ris communis, & ita servari in Curia Romana
198 infra patebit ex *Scrappin. decision. 389. num. 7.*
199 De jure novissimo Extravagantium *text. est*
apertus in §. volumus, de pace constantie, ubi sta-
tuerunt

tuerunt Imper. Feder. & Henricus VI. Rex Romanorum ejus filius, ut regalia non legitimè concessa, nec alienata in privatos, tanquam jura, quæ specialiter ad Imperialem excellentiam spectant, redintegrari debeant, sub pœnis in illa *Constit.* statutis, ubi *Glof. in ver. ad nostram Excellentiam*, exponit, sive ratione imperii, sive ratione patrimonii, cum omnia Principis esse intelligantur, sive fiscalia, sive patrimonialia, quod autem generaliter de regalibus statuit Freder. I. Imper. de anno 1180. ut ex data in fine; idem longo post tempore Imper. Feder. II. qui compilavit *Regni 200 Constit.* sub data Meliæ de anno 1221. ut in fine libri *Constit. Regni*. Is inquam, non dissimilibus verbis in *Constitut. Ea, quæ ad speciale decus*, prohibuit, ut regalia, quæ ad speciale decus regni celsitudinis spectare noscuntur, nemo per illicitas præsumptiones usurpare præsumat, & inter regalia sigillatim inhibuit exercitium mori imperii, & creationem Magistratum ad justitiam expediendam, & in *Constit. seq. Cum satis*, prohibet Universitatibus, nè sub prætextu cujuscunque consuetudinis, officium aliquod, aut jurisdictionem usurpet, & sic includit quodlibet officium, sub pœna Universitati perpetuæ defolationis, & Electo ad officium pœna capitis, & in *dd. Constitution. late Ifern. Afflict.* & alii.

S U M M A R I U M.

- 201 **R**egalia non nisi Principis concessione, & immemoriali præscriptione Jure Imperiali Germanico quaruntur, & absque ejus licentia non transferuntur.
- 202 Regalia si sola concedantur, concessio non valet Jure Germanico, nisi sit facta motu proprio, aut ex certa scientia, vel concessa sine, ut annexa rei feudali, & num. 204.
- 203 Concessio Regalium strictè interpretanda, ut ab una specie Regalium, ad aliam non fiat extensio.
- 205 Regalia per extinctionem Privilegii, vel investituræ ad Principem revertuntur, sed concessa per privilegium revocantur, etiam sine causa, & etiam si concessio facta sit ob merita, nisi à privilegiato probentur, & num. 206.

CAPUT SEXTUM.

De Jure Imperiali Germanico.

201 **I**demque observari de jure Imperiali Germanico moderno in Camera Imperiali ex eo apparet, quod Germani de juribus Regalibus peritissimi, & qui quotidie per manus habent Regalia; testantur, Regalia acquiri non nisi Principis concessione, per privilegium scilicet, vel investituram, consuetudine quoque, & immemoriali præscriptione, & sic pro indubio supponunt, privatorum pactionibus, & commutationibus sine Principis voluntate, & speciali assensu minime Regalia transferri posse, ut ex aurea Bulla Caroli Quarti, aliisque Constitutionibus Germaniæ late probat *Regner. de Regalibus lib. 1. cap. 5. ex num. 6. & 10. & num. 136. cura seq.* Equæ non communicari, nec esse in commercio, nisi ex privilegio Principis, Superiorem non recognoscantis, vel consuetudine, aut præscriptione tanti temporis, cujus non esset memoria qua ostendi posset,

aut demonstrari, sibi tale jus competere, latissimè *Uvesembec. d. conf. 45. ex num. 22. qui num. 30. probat*, Regalia nullo modo posse alteri cedi, vendi, nec quovis modo in alterum transferri, quia foret alienatio præjudicialis Imperio, ex *Bald. Firmiano, & aliis*, quod latius comprobat *num. 39. ubi ex Afflict. & Baer. reddit pulchram rationem, & profertur usque ad num. 42. & notanter subijcit*, Regalia non posse in alium transferri sine speciali Imperatoris scientia, & permisso; Et proinde usu receptum esse, ut frequenter Regalia per investituram in feudum transferantur, idem *Uvesembec. d. conf. 45. num. 35. Regner. d. c. 5. n. 29. & 51. & quod sola de per se Regalia, si concedantur, concessio non valet, nisi sit facta motu proprio, vel ex certa scientia, nisi ut annexa rei feudali concessa à Principe concedantur, idem Regner. d. loco, n. 39. & 40. & quod strictè sit interpretanda Regalium concessio, ut ab una specie Regalium ad aliam nulla fiat extensio in præjudicium concedentis, post *Affl. in Const. In locis demanii num. 6. Roland. Jaf. Min. syng. & alios tradit late idem Regner. d. c. num. 64. & reddit rationem num. 65. post Lucam, & Roland. quod tanquam jura specialia, & à jure communi exorbitantia, restringenda, nec in consequentiam trahenda sunt, & proinde soli principi illa competere, vel cui Princeps specialiter concesserit, de jure communi, & Germanico probat late *Koppew sen. decis. 32. nu. 4. & 8. Minsynger. censur. 4. c. 24. & cens. 5. c. 29. ubi num. 9. ita in Camera Imperiali observari, etiam quia ea, quæ magni momenti sunt (cujusmodi in primis Regalia esse constat) speciali nota digna sunt, & ided nominatim, & expressè de illis mentio est facienda, Pruchman. ad rubr. Quæ sint regalia, cap. 5. num. 15. Regner. d. cap. 5. num. 78. in fin. & 79.***

205 Et eisdem modis Regalia extinguï, & ad Principem veluti ad fontem, & scaturiginem reverti per extinctionem privilegii, vel investituræ, quomodo ipsa acquiruntur, latissimè probat idem *Regner. d. lib. 1. cap. 6. per totum*, eo tamen addito, ad beneficium Principis, ejusque Fisci, ut si per investituram juxta solitum sint feudalia concessa, difficiùs extinguantur verùm si neque principaliter, neque accessorie per infeudationem sint translata, sed per privilegium facta sit concessio, poterit privilegium à Principe concessum revocari, etiam sine causa, idque tam ab ipso Principe concedente, quàm à successore fieri potest, ex vulgata, & recepta doctrina *Bald. in l. qui se patris. n. 33. C. unde liber. Gramm. decis. 46. num. 5. Roland. d. Valle conf. 13. num. 3. ubi dicit communem lib. 3. latissimè Regner. d. lib. 1. c. 6. n. 3. & 4. cum seq. aded ut non impediatur revocatio, etiam si facta sit ob merita, nisi ipsa merita à privilegiato probentur, & quod ipsa æquipolleant rei concessæ, *Bal. dicto loco, num. 34. Socin. conf. 4. num. 5. & conf. 87. nu. 12. & sic validior, & efficacior est concessio Regalium per investituram facta, quàm per simplex privilegium.**

S U M M A R I U M.

207 **O**fficia Tabellionum, & similia non transmittuntur ad heredes, nec sine licentia vendi possunt, de communi, & generali Consuetudine Hispaniarum, & num. 208. de Consuetudine Gallia, num. 209. de stilo Curia Romana, num. 210. ex Consuetudine judicandi in Regno,

- num. 211. 216. 217. 218. & 219.
 212 Constitut. Constitutionem Divæ memoriæ, non habet locum in alienatione officiorum, & quare, num. 213. & 214. neque habet locum in omni feudo, sed tantum in quaternato, num. 215.
 220 Consuetudo peculiaris ipsius patrisfamilias attendenda potius, quam vicinorum.

CAPUT SEPTIMUM.

De Generali Consuetudine.

- 207 **E**T novissimè hoc idem servari de generali consuetudine in omnibus Populis, Civitatibusque Hispaniarum, amplissimus est testis *Vasq. tom. 2. de success. creat. lib. 3. §. 30. part. 3. in repet. §. imputari*, post num. 218. ibi, *Unde utilissimè inferatur ad rem quotidie in praxi versantem*, sic enim, quod in omnibus populis, Civitatibusque Hispaniarum est deputatus certus numerus *Tabellionum*, quorum officia nec transmittuntur ad heredem, nec vendi possunt liberè, sed mos est inviolabiliter observatus, ut resignationes, quas gratis, vel pretio hujusmodi *Tabelliones* de iis officiis faciunt, seu de iis militiis, confirmantur ab Invisissimo Rege nostro, idem *Baeza de dote c. 26. num. 14.* & in pun-
 208 Et de officiis Notariæ, Tabellionatus, & similibus, etiam apud Judices, & in foro Ecclesiastico tam de jure communi, quam de consuetudine Hispaniarum, latissimè *Azeved. conf. 8. per tot.*
 209 De Consuetudine Galliæ, testes sunt *Franciscus Marcus, Guglielm. Benedictus*, & alii supra citati, cum quibus concordat *Pappon. in append. ad tit. 6. arrest. cap. 4.*
 210 De stilo Curie Romanæ, & ex modernis constitutionibus Summorum Pontificum *Gratian. tom. 3. discept. cap. 465. post Seraph. decis. 576. nu. 5. lib. 1.* ubi quod non contrahitur hypotheca super officio, & *decis. 998. num. 3.* testatur, proprietatem officiorum Rom. Curie esse Summi Pontificis, & *decis. 389. post num. 7. & 8.* probat, nullam esse officiorum cessionem sine consensu Papæ, ratione ipsius interesse, & latius *decis. 1294. num. 3. & 5.* ubi tradit, idem Romæ servari in impetratione licentiæ Pontificis super officiorum venditione, quæ in Regno servatur circa informationem ætatis, valetudinis, & aliorum, juxta stylum Regiæ Cameræ notissimum.

Et in Regno iste casus in officiis pluries est decisus, ita ut innumeræ decisiones referri possent; at tamen paucis ero contentus.

- Prima est etenim famosa causa de Sadeolis, ubi
 211 fuit decisum per Reg. Cameram, quod venditor officii Perceptoris provincialis non possit venditionem revocare antè impetratum assensum, & sic decidit Regia Camera, quinimò supposuit pro in-
 212 dubitabili, assensum fore necessarium; verum contra opinionem *Moriconda in addit. ad Constit. Divæ memoriæ*, determinavit, ut quamvis sit vera ejus doctrina, ut non minus requiratur assensus, quando disponitur de officio, quam ubi disponitur de feudo; attamen illud, quod ulterius provisum est in *dicta Constitutione*, dum permittit feudatario, ut possit idem, qui alienavit, vel constituit jus in re, revocare jure proprio, citrà pœnam caducitatis, quod non extendatur ad alienantem, vel hypothecantem officium, non illa ratione, quod Officialis non possit revocare antè assensum impe-

- tratum, quamvis sit necessarius assensus pariter in
 213 utraque dispositione, sed quia *Constitutio* illa, quæ concedit jus revocandi, est strictè intelligenda in casu feudi, de quo loquitur: erat enim de jure communi statuta pœna alienanti feudum, si tradebat, amissionis ipsius feudi. Federicus postea Imperator concefferat feudatario jus revocandi alienationem jure proprio, Reg. Cam. ut solet, optimè decidit, illam *Constitutionem* non procedere in alienatione officii, tum quia non fuit concessa revocatio, quæ ex speciali privilegio contra jus commune fuit tantum admissa in feudo, et sic servatur jus commune, tum et fortius, quia alienatio officii non potest fieri, nisi per resignationem in manibus Regiis, et ex parte renunciantis, vel resignantis ipso, quod resignavit, abdicavit à se omne jus, quod habebat ex collatione per Regem sibi facta, juxta *Gloss. in l. legatus ff. de offic. Præsid.* quod latissimè, et optimè explicat *Consiliarius de Georgio in repetit. dict. cap. 54. ex nu. 50. 53. 56. 61. 63. & seq.* cui illud tantum addo ad confirmationem primæ rationis, quod facultas illa revocandi jure proprio, de qua in *dicta Constitutione*, procedit tantum in feudo quaternato, non tamen in feudis planis; in quorum alienatione certum est, requiri assensum Domini immediati, et tamen non habet locum revocatio, sed attenditur jus commune, quia facultas revocandi non est concessa in omni feudo, sed tantum in feudo quaternato, *Anna in repetition. dict. Constitution. n. 243. limit. 3.* ita ut non mirum sit, si in officio cesset facultas revocandi, licet assensus requiratur.

- Secunda est decisio solemnis, et nota in causa
 216 Comitum Villæ Medianæ, ubi in officio Curatoris Majoris hujus Regni fuit decisum, non valere nec locationem ad decennium, tanquam ad longum tempus sine assensu, nec hypothecam cadere posse, non alia ratione, nisi quia in officiis tanquam de Regalibus nullum est commercium sine assensu, de quo ultra plenam *decision. Regentis de Ponte 28.* testatur, se obtinuisse tanquam advocatum, de *Georgio dict. cap. 54. num. 1. & per totum*, latè comprobat *D. Præs. Amat. conf. 49. num. 4.*

- Duas alias decisiones, quod jurisdictionio tanquam
 217 de Regalibus non possit locari sine assensu. Prima in causa *Herculis Mormilis* cum Jo: Antonio Nave. Secunda in causa *Illustr. Principis Squillacii* cum *Francisco Piteta*, ea ratione, quia Regalia ipsa sive magna, sive parva, sive in feudum, sive in al-
 218 lodium non possunt transferri sine Regis licentia, refert, & testatur Dominus meus locer *Camillus de Medicis* supra citato *conf. 141. per totum*, præsertim *num. 13. 19. & in fine.*

- Quinta est decisio punctualis facta per Regiam
 219 Cameram sub die 24. Martii 1608. ubi facta concessione per Serenissimum Regem Federicum de anno 1496. *Guglielmo Frosino* de officio Vicecreti, & *Fundaci ferri*, & acciarii Civitatis *Catanzarii* cum eadem clausula, qua ista officia, de quibus agimus, idem Federicus ampliavit in beneficium *DD. de Bernaudo*, scilicet, *pro se, & heredibus, & successoribus in perpetuum*, instante Fisco, Reg. Cam. referente q. doctissimo, & oculatissimo Præsidente *D. Bernardino Moltaivo*, equite omnibus numeris absoluto, postea dignissimo *Locumtenente*, fuit decisum, dictum officium ceteri ex his solis verbis concessum sub natura, & qualitate feudali, & successivè inalienabile sine assen-

assensu, his verbis: *In causa V. J. D. Marci Antonii Rocca cum Regio Fisco, de, & super petitione, quod officium Vicesecreti Civitatis Catanarum describatur in libro Regii patrimonii in ejus persona, cum solita provisione & aliis, &c. Facta relatione fuit provisum, ut expediat investitura in personam dicti Marci Antonii Rocca solutis prius releviis, & adobis, juxta liquidationem, &c.*

220 Et si potissime attendenda est consuetudo peculiaris ipsius patrisfamilias super ipsa re, de qua agitur, quæ in primis est sequenda, quam consuetudo vicinorum, ad tradita per *l.fern. in l. Imperialem, §. præterea ducatus, num. 37. in fin. in addit. dum citat cap. super eo, de censib. ubi Lipar. in addit. literis P. & S. & Camerar. in repetition, cap. Imperialem, cart. 108. colum. 1. de probib. feud. alien. per Feder. & de capit. Gorrada. §. similiter, num. 16. in fin. in addit. & in dict. cap. 1. de consuetud. recti feudi, post num. 4. Et de consuetudine in ipsa re, & familia, quæ rem ipsam possedit, bene *Cravett. conf. 545. n. 7. in tertio, cum infinitis per Knichen in commentar. de Saxon. non prov. jure, cap. 3. n. 59. & 62. & de consuetudine omnino eadem ibid. nu. 329. & si diversum se fuit observatum, quod frequentius, vel ultimo loco obtinuit, num. 338. non ne videmus, quomodo in istius officii commutatione, translatione, & hypotheca semper requisitus fuit ab ipsa origine erectionis dicti officii usque in hodiernum diem Regius assensus, unde si habemus claram, & evidentissimam observantiam in hoc ipso officio spatio plusquam centum quinquaginta annorum, etiam in alienationibus, & concessionibus factis inter ipsos successores, instituta comprehensos, ut latius in prioribus scriptis ostendimus; non video, quomodo hodie possit substitui donatio facta transversali remoto in sexto gradu, & inhabili etiam ratione Sacerdotii absque ullo assensu, quem hucusque adversarius interstitio plurium mensium defatigatus reperire non potuit, nec unquam inveniet in Regestris Cancellariæ.**

SUMMARIUM.

- 221 **C**lericus etiam simplex incapax est ad quæcunque officia temporalia de Jure Canonico, Civili, & Regni, num. 223. etiam sine jurisdictione, num. 224. fortius si in iis præstandum sit juramentum, num. 229. & qua ratione, num. 222. & 227. quæ ratio etiam actorum Magistrorum comprehendit, num. 227.
- 225 *Verbis, exercitium, & ministerium, comprehenditur omne officium, etiam jurisdictione carens.*
- 226 *Ministerium publicum differt ab officio, & minere cum dignitate.*
- 228 *Statuta prohibentia, clericos de officia admitti, valida sunt.*
- 230 *Officia, & feuda parem habent naturam respectu juramenti, sicut etiam in cæteris, tam in concessionem, quam respectu conservationis.*
- 231 *Clericus etiam in minoribus ad officii, sicuti ad feudi successionem inhabilis, & incapax est, ex quo non potest juramentum præstare de bene, & fideliter exercendo, & alia explicare, & n. 234. 235. 236. 238. & 241.*
- 232 *Juramentum de bene, & fideliter exercendo præstare tenetur etiam qui exercere potest officium per substitutum.*
- 233 *Habilitatus ut dicatur ad feuda, debet etiam*

ostendere se esse habitatum ad præstandum fidelitatis juramentum.

- 237 *Milites S. Jo: Hierosolymitani an succedant in feudo.*
- 239 *Juramentum præstandum ex forma pacti adjecti in investitura, dicitur esse de substantia.*
- 240 *Clerici non comprehenduntur sub rubr. de success. fil. Comit. & Baron. etiam si velint dimittere habitum, & etiam Cardinales.*
- 242 *Clericus officia secularia habere non potest, etsi adesset potestas substituendi, quare teneretur de culpis, & defectibus, & num. 243. & 245.*
- 243 *Substituens in officio tenetur de culpis, & defectibus substituti.*
- 244 *Actorum Magister substituens aliquem in officio, tenetur de delictis substituti.*
- 246 *Concessio intelligitur fieri secundum naturam rei.*
- 247 *Substituens ex culpa substituti potest privari officio, & pœnam etiam pecuniariam subire, licet criminaliter non teneatur, & idem in Carcerario M. C. V. observatum, num. 248.*
- 249 *Ecclesia, & Ecclesiastica persona, sæculare Principis forum non declinant in ipsius Principis largitionibus, & qua pœna lege Hispanica clericus declinans puniatur, num. 250. quod procedit in bonis concessis in feudum, aut Regalibus concessis secundum propriam naturam Regalium secus in aliis num. 251. 252. & 253.*
- 254 *Clerici habentes Regalia ex dispensatione, pœnam banni in Germania, quæ similis est deportationi in Regno, non patiuntur, sed per sententiam declaratoriam privari debent.*

CAPUT OCTAVUM.

De inhabilitate Clerici ad officia temporalia.

- 221 **E**T quoniam de gradu satis est dictum. Quod Sacerdos, ut est adversarius, ut erat etiam tempore donationis, imò qualiter simplex clericus sit inhabilis, & incapax ad quæcunque officia temporalia, ultra alia scripta, dicitur esse statutum tam jure canonico in *cap. 1. 2. 5. 8. & toto titulo, ad clericum, vel monachi, & de jure civili l. Consula divalia C. de testament. l. repetita, C. de Episcopis, & Clericis*, idque nedum ea ratione, quam reddit *Apostol. epist. 2. ad Timoth. cap. 2.* ne hac ratione ab altaris obsequio, cui sunt d'cati, abstrahantur, sed ea, quia iniquum est illos admitti ad officia publica sæcularia, qui non possunt à Judicibus sæcularibus puniri, si delinquant in officio, secundum *Glos. & DD. in dict. c. 2. quod incipit, Sacerdotibus*, quod communiter ab omnibus receptum, tradunt infrà citandi.
- Et de jure Regni cautum est, ut clerici etiam 223 officia absque jurisdictione habere non possint, ut disponit expressè *Constitut. Regni, Clerici, substitul. Vt cleric. vel Judic. non sint bajuli, & Constitut. Errores eorum*, quæ providet, quod si aliquis tenens aliquid à Rege, vult effici clericus, potest etiam absque Domini assensu, sed antè omnia debet resignare ea, quæ tenet à Rege, in manibus Domini, & scripserunt in puncto *Federicus Longus, & Joa: Fælix Scalaleo pro Scribis à Mandatis contra Rever. Hieronymum Insaveti in allegatione*, quam habeo manuscriptam, & est etiam clarissima *Constitut. Instrumentorum robat*, in ultimis verbis,

his, illo tenaciter observando, ut in aliquo locorum nostri demanii clerici cujuscunque sint ordinis, in Judices, & Notarios nullatenus statuatur, & sic non minus prohibentur esse Judices, quam Notarii, ut ibi *Glos. & Addentes* notant, & *Iser. in Constitutione. Constitutione presentis*, & in *Capit. Caroli II. incip. Ut cum nihil* 159. secundum ordinem *Nigri*, statim decernimus, clericum, qui fore nostro, & iudicio nostro non subest, laicum etiam, qui non sit noster vasallus, &c. prapponi officio non debet, sed jurisdictioni, hucusque de officio in genere, & de officio cum jurisdictione; ulterius autem progreditur, *Aut exercitio cuilibet, per quod posset pro nostra Curia Comitibus, Baronibus, & Praeficientibus, etenim in homines Regni aliquod ministerium exercere, sub pena, &c.* Ex quibus

224 verbis aperte Rex ipse nedum prohibuit Clericis officium cum jurisdictione, sicuti simpliciter, *dict. capit. citavit D. de Franch. dec. 479. num. 3.* sed quodlibet officium, etiam sine jurisdictione, quo mediante clericus ipse in homines Regni aliquod ministerium exercere valeat, sive ad aliquod ministerium sit prappositus, quod apertissime indicant verba illa, ibi, *jurisdictioni, aut exercitio cuilibet*, ponderando nomen, *exercitii*, addito pronomine illo, *cuilibet*, & iterum verba subsequen-

225 tia, ibi, *Aliquod ministerium exercere*, constat enim exercitii, & ministerii appellationem latissimam esse, ita ut comprehendat omne officium, etiam jurisdictione carens, ut de exercitio cujuscunque artificii probatur in *l. ha opera* 23. & *l. si libertus* 27. ff. de oper. libert. & in *l. ancillarum* 28. ff. de pecul. unde exercere dicimus argentariam, auri fodinas, cauponam, pistrinum, mensam nummulariam, & quodcunque negotium, vel tabernam, & exercere vestigal, latissime *Briss. de verbor. signif. lib. 5. verb. exercere*, & de secundo

226 constat, ministerium publicum ab officio, & munere cum dignitate separari, *l. 1. ff. ad leg. Juliam repetund. & l. si adulteriam* 38. §. ult. ad leg. Juliam de adulter. & ministerium pro opera quacunque, quae interventu certae personae praestatur, et inde ministerium metallicorum, *l. 8. §. in ministerium, ff. de penis*, ut latissime amplam hujus vocabuli ministerii tradit idem *Briss. lib. 11. verb. ministerium, cum seqq.* et in puncto probatur in supra cit. *text. in princ. l.annon. 15. C. de erogat. milit.annon. lib. 12.* ibi, *quae univ. officis, atque Sacri palatii ministeriis adsolent delegari.*

Ratio autem illa, ne postea delinquens in officio

227 clericus non valeat a Rege puniri, quae ab omnibus uno ore recipitur, non minus includit actorum Magistros, tamen si daremus jurisdictione careere, quam omnes, & quoscunque Judices, ut innumeris relatis hanc esse veram rationem tradit *Mastrill. dec. 159. numer. 18. & 19. & tom. 1. de magistrat. lib. 2. cap. 6. num. 10. & per totum, & nu. 37.*

228 ampliat, valida esse statuta prohibentia, clericos ad officia secularia admitti, & in Regno esse inhibitum per *dict. cap. & Regni Pragmaticam*, post *Domium de Franchis*, et doctissimum *Regentem Topiam*, plura *Cabal. resol. crimin. casu 64.* et in Hispania, quod clericus non possit habere officia, lege cautum esse testatur *Boydil. tom. 1. l. 1. cap. 12, num. 16. juv. Politica.*

Et tanto fortius, cum pro istis officiis, tamen si

229 non essent in feudum concessa, adhuc tamen ex forma investiturae praestandum est juramentum de

benè, et fideliter administrando, vel administrari faciendo, quod in omnibus privilegiis Ferdinandi scilicet, Federici, et Regis Catholici, expressè, et pro forma continetur; et sic parem cum feudo habent omnino naturam respectu juramenti, sicut in caeteris omnibus utriusque germanas conditiones, tam in concessione, quam respectu conservationis, et vitae, et etiam quodam occisum, et interitum, explicat *D. Camill. de Medic. meus focer cons. 169. num. 13. cum sequent.* ubi in puncto docet, in officio, quod à Principe datur, ut publicae utilitati deserviat, maximam fidem, et ingenuum exercitium adhiberi deberi, ut si ab eo investitus deficiat, perdat officium, sicut in feudo, & *num. 14.* quod strictius, quam in feudo consideretur sensus, et magis aspera censura, et vindicta, *num. 19. & in fin.* probat ex *Domino meo Capycio*, ob tantam similitudinem non immerito id ipsum officium feudum vocari posse.

231 Et sicuti à feudi successione potissime ista ratione clericus reperitur, praesertim in Regno, quia non potest praestare juramentum fidelitatis, ad cuius praestationem feudatarii tenentur, pari modo clericus etiam ista de causa erit inhabilis ad officii successione, pro quo ex forma data, & toties repetita in omnibus investituris tenetur omnino praestare juramentum de benè, & fideliter exercendo, & exerceri faciendo, arguendo negativè de feudo ad officium, quod optime procedere supra

232 probavimus, cum ex dictis verbis, etiam si posset exerceri officium praedictum per substitutum. non tamen à juramenti praestatione redditur immunis, ut sunt clarissima verba primi privilegii Ferdinandi, ibi, *Fideliter exercendo, & exerceri faciendo*, & in secundo *Friderici*, ibi, *fideliter exercere, & exerceri facere.* Quod etiam procedit de jure, quo cautum est, ut foemina; vel alias inhabilis, licet sit capax feudi franchi, intelligitur tamen, si potest praestare juramentum fidelitatis, adeo ut probata consuetudine, quod foemina admittatur ad feudum francum, necesse sit probari, quod etiam sit habilitata ad praestandum juramentum fidelitatis, *Newizan Ferret. & alii*, quos sequitur *Roland. cons. 48. num. 40. lib. 4.*

Quod autem haec sit potissima ratio, quare in

234 feudis non succedant clerici in Regno, post *Afflict. decis. 310.* & in *Constitutione. Regn. Errores*, multis relatis per *Roland. d. cons. 48. num. 36. & 37.* in 4. amplissimus testis est post omnes *DD. Regni, Regens de Ponte* in famosa *decision. 4.* ubi post relatum *num. 2.* distinctionem de jure communi, de qua per *DD. in cap. in praesentia, de probation. inter servitium*, quod potest honestè per clericum praestari, & servitium militare, quod ipsi non convenit, de quo latius *Cacheran. decision. 27. num. 7.* subdit idem *Regens dict. decision. 4.* post *num. 2.* in Regno non servari distinctionem *Innocent.* & alio-

235 rum. Sed hodie casum hunc non esse disputabilem, quia cum teneatur feudatarius praestare juramentum fidelitatis, & servire personaliter cum equis, & armis in bello, aliaque explicare, quae clerico non conveniunt, propterea opinio indubitata sic indistinctè practicata, & judicata fuit, & est, ut minimè clericus, succedere possit; quia in Regno non est in electione vasalli, sed Domini, commutandi servitium personale in pecuniarium, ejtans *Isern. & decis. Afflict. 320.* & ita milites judicatum etiam in clerico in minoribus, & n. 3, usque

usque ad 7. ex Scalaeone, & aliis, & antè ipsum scripsit Dominus meus Socer. conf. 27. num. 75. cum seq. junctis supra dictis num. 54. & seq. et optime 237 probat *Cacberan. decis. 27. colam. ultim.* ubi loquens de militibus Sancti Joannis Hierosolymitani dicit, quod omnes illi, qui alicujus homagio, vel juramento non possunt se adstringere, consequens est, ut non succedant in feudo, cujus occasione præstatur homagium, & juramentum fidelitatis, ut in *tit. qualiter vassallus debeat jurare fidelitatem, cum duobus sequentibus*, citans *Jacobinum* 238 in *tit. de homag.* postquam supra num. 4. dixerat ex vera, & magis communi Legistarum, & Canonist. sententia, clericum, aut aliam qui Religionem voverit, præsertim in sacris, feudum retinere, vel in eo succedere non posse, juribus, & auctoritatibus infinitis, de quibus *per eum*, qui *in fine* plenissimè attestatur, contra clericum censuisse, & determinasse Ducalem Senatam, non esse immitendum in possessionem feudalem, quæ ratio 239 cum æquè militet in officio, in quo ex forma conditionis, et pæsti adjecti in investitura est præstandum juramentum, quo casu dicitur esse de substantia ipsum juramentum, ut ex *Iser. probat idem Dominus meus Socer. conf. 18. num. 12.* consequens est, ut clericus, præsertim Sacerdos, non minus à successione officii, quàm feudi sit repellendus, tamquam pœnitus, et omninò incapax, et inhabilis.

Et tandem ne deficiat decisio punctualis, affero *Minad. in repet. Consist. in aliquibus, ver. filiorum,* 340 num. 5. ubi postquam dixit, sub illa rubr. de *successione filiorum Comitum, & Barorum*, non comprehendit clericos, *ll. vulg.* amplians etiam si priùs velint dimittere habitum, & etiam in Cardinalibus, 241 subdit hæc verba, *& idem dico in officiis, quæ forè ad heredem transire possent, quia per cap. Regn. Clerici sunt inhabiles ad officia, & D. meus socer Camillas de Medicis* addit reassumendo hæc verba *Clericus in officiis transmissibilibus. ad heredem non succedit per Capit. Regni.* Idque procedit tam si clericus fuerit admissus ad officium tacito clericatu, vel si post adeptum officium ordines suscepit utroque enim casu officio privari potest, quæ officii privatio leprator civilis, & ideo à Principe sæculari licito jure fieri potest, cum Rex non intendat concedere nisi seculari, & sub ea forma, & qualitate admissus non potest ex sua fraude commodum reportare, & cum primum ejus incapacitas detegitur, justè repellitur, & si postquam admissus est, ad ordines convolvit, novam contrahit incapacitatem, qua meritò officio privari debet, vel declarari, quod ipse se privavit facto suo, & se pœnæ subdidit, *Percyra de man. Reg. lib. 2. tit. 804. num. 5. & 7.* quæ omnia fortitùs procedunt in casu præfenti, ubi Sacerdos notorius ad officium concessum laico ab initio, non veretur tam audacter aspirare.

Nec obstat, quod in privilegiis prædictis ad hæc facultas, exercere faciendi, & sic per substitutum, ex qua clausula infert pars, esse habilitatos clericos, præsertim inspecta qualitate concessionarii, cui non convenit officium actorum Magistri exercere.

Siquidem hujusmodi illatio de jure non fundatur, & est evidenter falsa, quandoquidem & si concesserimus, posse hujusmodi officia exerceri per alios, cujus contrarium expressè legitur in of-

ficio *Credenzeris*, ibi, *et personaliter illud exercent, & fideliter administrant, & ut intervenerint tanquam unus ex Officialibus Curia. & quoddam quibetorum computorum conficiant, & singulis annis præsentent in Camera, & tractentur honorificè tanquam Credenzerii*, ut ex privilegio de anno 1483. *car. 788. vol. 1.* & respectu etiam Actuarius legitur in privilegio Ferdin. I. anni 1468. & 1470. *habens vos filios, quos in aliquo digno exercitio versari vehementer cupiebat, tractatam habuit cum Antonello de Bonacorso super venditione dicti officii actorum Magistri, & sic Regis intentio fuit, quod illud personaliter exercerent, nisi in casu necessitatis, prout de jure conceditur,* 242 adhuc tamen permisso, quod possint substituire, militat præcipua, & potissima ratio, quare Clericis est interdictum posse habere officia sæcularia, scilicet ne possit postea Clericus delinquens ab 243 ipso Principe sæculari puniri; certum est enim, substituentem in officio, substituire ipsius substituentis periculo, ita ut de culpæ, & defectibus præponens ipse teneatur, *lad. similitudinem C. de Episc. & Cleric. l. 1. C. de præpos. agent. in rebus, lib. 12. Iser. in §. firmiter, num. 33.* cum concordantibus *per Paridem de sindic. ver. substitutus, & ver. An substituent aliquem, car. mihi 248. in antiquis, ubi num. 4.* dicit, hoc esse specialiter provifum per *cap. Regn. Item prædicti sacresi*, quod est 62. secundum ordinem *Nigri*, & hoc latè prosequitur *Paris d. locu, quem citat, & probat Guierrez præf. 99. civilium lib. 1. cap. 34. post num. 3.* faciunt 244 tradita per *Regentem de Pante decis. 10. num. 3.* & in specie in actorum Magistro substituyente, quod teneatur de delictis substituti, *Angel. consil. 237. num. 1. in fin. & per totum.*

Nec adversarius, ut credo, inveniet Doctorem, qui dicat, quod data potestate substituenti in officio concessio ab initio laico, & sic habili, possit deindè admitti clericus, qui de jure communi, & municipali peculiari lege prohibetur ad officia sæcularia admitti; quinimò contrarium apparet ex traditis per *Frecc. lib. 2. q. 48. 49. 50. ad 56. & quæst. 57. & 58.*

Nec minus obiici potest, quod officia ista fuerint concessa in simplex, & merum allodium mutata qualitate, & alterata natura propria officiorum, & jurium Regalium, undè ex isto capite etiam Sacerdos admitti potest.

Ultrà enim superiùs dicta, & infrà latius dicenda, ex quibus apparet vanitas hujus objecti, 246 cum impossibile sit, in præfenti casu fuisse mutatam naturam, cum semper concessio intelligatur fieri secundum naturam ipsius rei, ut ex *Iser. in cap. 1. §. & quia vidimus, de bis, qui send. dar. poss. & aliis multis probat Frecc. in puncto d. lib. 2. q. 50. num. 4. ibi, Non videtur Rex immutasse naturam officii, nisi in eo tantummodò, quod est immutatum, in reliquis retinet naturam suam, & quæst. 55. num. 2.* Aliud sequeretur maximum absurdum, & inconveniens, eveniente etenim casu, in quo ob culpæ, & defectus substituti Regia Curia vellet privare possessorem officii, eundemque Clericum, vel Sacerdotem ipso officio, 247 prout notum est concurrente culpa, locum esse privationi, & pœnæ pecuniariæ, licèt non possit teneri criminaliter pœna corporali, quæ pro alio solvi non potest, ut latè per *Roman. consil. 11. & 15. ubi additio ver. criminaliter*, adducit concordantes,

tes, de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. de divers. provif. §. solent etiam, car. 481. hoc enim casu limitatur regula, quod delicta suos teneant auctores, ut post Lucam de Penna, & alios latè prosequitur Muta in cap. 29. Regis Alphonfi, num. 21. tom. 4. Masvill. de magist. tom. 1. cap. 29. num. 41. Dominus Rovitus in puncto de pœna privationis officii civiliter consil. 87. novissimè Pereyra de manu Regia tomo. 1. lib. 1. tit. 80. §. 4. num. 6. ubi etiam latè de inhabilitate clerici in minoribus ad officium adipiscendum, & ut adepto etiam privari debeat jure communi, & Regio; & de pœna substituendis 248 pro substituto, optimè Gram. vot. 29. ubi refert decisum, Carcerarium Mag. Cur. quod habebat officium concessum à Rege cum potestate substituendi, fuisse per sententiam officio privatum ex sola negligentia substituti, ob fugam carcerati, quæ sua culpa evenerat, quamvis exhibuisset dictum substitutum, ut per Gram. ibid. num. 1. in fine, cogere tur namquam hoc casu Fiscus Principis juxtà aliquorum sententiam convenire Clericum possessorem officii coràm Judice suo Ecclesiastico, & sic Princeps super re per ipsum concessa concernente rectam justitiæ administrationem, in qua notum est, versati officium actorum Magistris, ut suprà dictum est, necesse haberet per ejus Fiscum Ecclesiasticos adire Judices, & Romæ appellationum involucria, & lites juxtà stilum Romanum 249 sustinere. Quod enim statutum est, ut de principalibus largitionibus, etiam si in Ecclesias, & Ecclesiasticas personas conferantur, cognoscat in se Princeps concedens per suos Judices, ex doctrina Bartholomæi de Capua, quam probavit Ifernina in Consiliis. De burgenfaticis, sub titul. de Sacra- 250 mento à Bajulis præstando, quod lege Hispanica ampliatum est, ut si contingat, clericum in his forum Regis declinare, ipsis privetur bonis, l. 57. titul. 6. partida 1. Azeved ad l. 4. lib. 1. nova recompil. vel si ad requisitionem Principis concedentis, denegetur tituli editio, Dominus meus Capyc. in investitur. verb. feudatariorum editiones, car. 181. Regener. latissimè de regalibus, cap. 6. num. 63. de- 251 claratur procedere in bonis concessis in feudum de jure communi, ex regula cap. Verùm, de foro competenti, & Regni per cap. Item statuimus, secundum ordinem Nigri 94. sub titul. de non tra- 252 hendis clericis ad judicia secularia, nisi pro bonis feudilibus, & quoad donationes Jurium Regalium, quæ à Regibus sub natura propria Regalium, (ut in dubio præsumitur) conceduntur, utpotè in quibus superioritas, & Regia præheminentia, quæ à Rege non solet abdicari, apud ipsum remanet; 253 secus verò, quando à Principe donata, non conceduntur ut feudalia, aut simpliciter sub propria natura, scilicet Regali, quod contingit cum reservatione superioritatis modo prædicto, ut distinguit appositissimè Dom. Reg. Constantius in sepè cit. tit. de fil. Official. ex num. 99. 102. & 103. oportet enim, ut Clericus, vel Ecclesia in judicio seculari pulsari possit, ut rem possideat à Rege, illumque Dominum agnoscat, alioquin, etiam si Regis ea res aliquando fuisset, si de præsentis ab Ecclesia retinetur ut libera, & propria, in suo foro conveniri debet, Oldr. Aufser. Benedic. Assuet. & alii, quos ad hoc congerit Pereyra d. tract. de manu Regia, tomo 2. lib. 2. tit. 1. §. 16. cap. 37. n. 3. Quamvis aliud indistinctè observari, ut coràm Judice laico conveniri debeant Clerici pro bonis

R. Coronæ, etiam si ad illorum amissionem agatur, propter acquisitionem factam à clerico sine Regis assensu, contra formam ordinationum illius Regni, sive ex consuetudine, sive ex concordia, atque judicium prædictum censeri civile, non criminale, quia non omnis bonorum amissio est pœna, latè idem Pereyra d. cap. num. 5. & 6. & nam. 8. limitat, ubi est deputatus Judex specialis ad universitatem causarum certæ speciei, quis autem prudens Judex arbitrari poterit, fuisse concessa hæc officia aded libera, & exempta à juribus dominicalibus, & alterata forma Regalium, ut Rex ipse, ejusque Fiscus jus suum prosequuturus pro culpis substituti à clerico officii possessore, ad forum Ecclesiasticum sit pro officii privatione, aliisque pœnis inferendis remittendus? certè nemo sapiens id opinabitur, argumento l. Salvius Aristo, ff. de legat. præstand.

Differentia autem est maxima inter laicos habentes Regalia, & personas Ecclesiasticas, quæ ex dispensatione illa possident, ut in Germania contingit, ubi Ecclesiastici, sive Principes sint, sive alii Status Imperii, non patiuntur pœnam banni, in quam incurrunt ex contumacia cæteri laici, quæ similis est pœnæ forjudicationis, introductæ per Regni Constitutionem, itaut impunè occidi possint, & omnia bona, juraque etiam Regalia amittunt, Gayl. Minfyng. Kalant. Prubman, & alii, quos congerit Regener. d. cap. 6. num. 56. Clerici verò bannum non patiuntur, licet ex eadem causa, ex qua sæculares banni pœnam incurrant, omnibus sui Regalibus, & privilegiis per sententiam declaratoriam privari necesse est, atque honestis in forma condemnationis publicè plectuntur, Minfynger. cap. 90. cent. 1. & cap. 59. num. 5. cent. 5. Regener. d. cap. 6. num. 59. & seq. ubi nam. 62. reddit rationem, quòd Ecclesiastici ratione Regalium, & beneficiorum sæcularium tantùm Principi subsunt; ratione verò personæ, & ordinis, Pontifici sunt subiecti.

S U M M A R I U M.

- 255 **O**fficia Magistris actorum, & Cradenzeria Consuetudine feudalia sunt, qui membra sunt Ducatus Calabria, & num. 270. & quid si in concessione non adsint verba, investientes, n. 272.
- 256 Carolus Primus Rex hujus Regni fuit Comes, & Marchio Provenia.
- 257 Alphonfus Primus Rex hujus Regni Ferdinandum filium in Ducem Calabria erexit.
- 258 Ducatus Calabria fuit in feudum concessum ab antiquioribus Regni Regibus.
- 259 Investitura facta novo possessorio censetur Jure feudi, ac secundam naturam, qualitates, & pacta, quæ apud primos possessores fuerunt.
- 260 Feudale, quod habitum fuit per antecessores, eodem modo præsumitur pervenisse in successores.
- 261 Primogenitos Regum hujus Regni semper fuisse creatos Duces Calabria, & ita futuros Reges designatos, recensetur.
- 262 Bona in feudum concessa, & ad Dominum reversa, & iterum concessa, an concessa præsumantur sub eadem feudali natura.
- 263 Dispositio de feudo cum assensu nihil differt ab alodio.
- 264 Dominus directus novum gravamen feudatario imponere non potest, de feudo disponere, vel modum

- dum adicere, nisi cum consensu utilis, qui etiam cum assensu Domini potest etiam formam concessionis mutare, & num. 265. ampliatur etiam in feudo ex pacto novo, num. 266.
- 267 Pater non habet usufructum in bonis feudalibus filii, habet tamen fructum commoditatem, & est legitimus administrator, si velit, & qui contrarium tenent, declarantur, num. 268.
- 269 Princeps Hispaniarum Regis primogenitus habet principatum in titulum, non in feudum, non ita habuerant primogeniti Regum Regni Ducatum Calabriae.
- 271 Concessio de officio actorum Magistri, & Crederia Consensio facta per Regem Ferdinandum Primum per mortem Antonelli Bonaccursi, fuerit ut prima originalis investitura, vel assensus?
- 273 Verbum, investientes, facit praesumere rem datam esse in feudum, etiam si non sit expressum, & distinguit concessionem in feudum ab aliis contractibus, num. 274. & 276. & contrarium tenentes declarantur, procedere si alia contraria verba adsint, num. 277. 279. & 281. vel si non adsint alia conjectura, num. 278. & qua sint, num. 282. 283. 295. 306. 307. 309. 311. & 312.
- 274 Investitura necessaria est in feudi erectione.
- 275 Verbum, investio, prolatum ab alio, quod a Principe transfert onus probandi in adversariam, non esse concessionem in feudum.
- 280 Concessio ampliatur ex qualitate concessionarii, & Regis concedentis.
- 283 Jurisdictio in dubio praesumitur in feudum concessa etiam si sit concessa Ecclesiae, vel super territorio Castri, in allodium concessi, & num. 285. 288. & 290. quod amplius procedere fortius in Regno, num. 286. 291. & 292.
- 284 Castri concessio an praesumatur liberè, & in allodium facta, & si intra Regnum, aut Provinciam illud situm sit, & quid in concessione facta Ecclesiae, num. 289.
- 287 Castrum omne in Regno est feudum quaternatum, licet non omne feudum sit Castrum.
- 293 Regalia, vel officia Magistri actorum de per se, vel uti feudo annexa, in feudum concessa censentur in Regno, idemque in Germania, num. 294.
- 295 Juramentum est de substantia feudi, contractum feudi ab aliis sejungit, & ipsam fidelitatem includit, qua remitti non potest, licet actus juramenti sic, & num. 296.
- 297 Juramentum fidelitatis inducit concessionem in feudum, & ubi non est praestandum arguitur concessio facta liberè, & num. 299. & 301. & contrarium tenentes declarantur, num. 300.
- 298 Officii concessio cum verbis, concedimus, committimus, commendamus, & investimus, & juramentum fidelitatis praestes, in feudum facta censetur.
- 302 Jus non amittitur per non usum, etiam per mille annos in juribus negativis.
- 303 Superioritas contra Principem quanto temporis spatio praescribatur.
- 304 Juramenti praestatio non praesumitur, nisi probeatur, secus quando id praestandum erat ex promissione facta Principi, ex lege, vel regula feudi, vel alterius concessionis.
- 305 Solemnitas extrinseca licet non praesumatur, juramentum tamen fidelitatis praestatum praesumitur.
- 306 Feudalis qualitas praesumitur per exemptionem ab oneribus, & collectis. Item ex observantia subsequuta etiam ex unico actu, & si diversimodè, quod frequentius evenit attenditur etiam absque temporis lapsu, num. 307. 308. & 310. Item, si Dominus semper ut feudalia bona ipsa distraxisset, num. 312.
- 309 Allodium an judicetur si longo temporis interstitio nulla fuerit obtenta confirmatio de iis, quae a Principe tenentur.
- 313 Actus, qui ex causa necessaria, & voluntaria fieri poterat, ex necessitate factus praesumitur.
- 314 Assensus super feudo, ex necessitate, non voluntate obtentus praesumitur.
- 316 Testamentum esse factam, aliud est, quàm valere quodam solemnitate, & in substantia.
- 317 Officia Magistri actorum, & Crederia Consensio uti feuda, vel Regalia S.C. habuisse recensentur.
- 318 Decisio D. de Franchis 627. loquens de cautione praestanda per heredem praetendenti fideicommissam, ponderatur, & parti adversa eam non juvare, ostenditur.
- 319 Praesumptioes cumulantur quando casus conjecturalis est, & singula, quae non prosunt, juncta juvant.
- 320 Jurisdictio, vel ei annexum & si non sit in feudum concessum, erit omnino Regale. Parafialis privilegiorum.
- 321 Extensio, & ampliatio fit eadem remanente natura, & substantia, & in quo differat à renovatione, num. 322. & 334.
- 323 Ampliationis tempus & si non opponatur, habetur, ac si esset appositum à principio, & censetur idem cum primo.
- 325 Verbum, commendare, sui natura non importat titulum, sed tantum custodiam, & administrationem, & ampliacioni, seu prorogationi competit, num. 327.
- 326 Commenda vel temporalis, vel perpetua est cum potestate disponendi de fructibus, sicut Beneficiatus, cui Feudatarius comparatur, & quid sit commenda, num. 327. & quando equiparetur titulo, num. 328.
- 330 Privilegium est contra jus, & in finibus dispensationis remanet, & idem stricte interpretandum, praesertim in diminutione lurium Regis, & Camerae.
- 331 Verbum, confirmamus, jus novum non tribuit, sed primæva attenditur natura, & verba, damus, donamus, & de novo concedimus, nil operantur, & num. 332. & 333.
- 334 Officiorum concessio ex quibus arguitur facta in propriam officiorum naturam.
- 335 Officiorum administratio, & procuratio tantum, non autem plenus titulus, quibus ex verbis concessa arguatur, & num. 336.
- 337 Rex Catholicus vocatus fuit ad Regnum uti successor Alphonsi I. non ex juribus Ferdinandi I. & successorum.
- 338 Rex Catholicus an ad confirmationem investiturarum, & privilegiorum Regis Ferdinandi I. & Federici de jure stricto cogi non poterat, & num. 353.
- 339 Confirmatio dicitur nova datio, quando actus, qui confirmatur est invalidus, & num. 341.
- 340 Clausula, si non valet, ut confirmatio, valeat, ut nova concessio, unde orta.

- 342 Verba denotantia, concessionem fuisse factam in feudum, vel sub vera officiorum natura, quæ sint, & num. 345. 347. & 350.
- 343 Dicitio, eidem, est relativa, & ad osulum demonstrativa, & personalis.
- 344 Pronomen, hic, & simile, personale est, & refertur ad eos, qui propria nomine fuerint expressi.
- 346 Mos duplex ex natura rei, & Regionis concurrat in dignoscendo naturam concessionis officii Magistrorum Actorum, Credenzieria Calabria, & Locumtenentis Consuetudinis.
- 348 Dictiones, in his, & in prædictis, eandem habent vim.
- 349 Verba geminata plus operari debent.
- 350 Domini, & superioritatis reservatio arguit, concessionem esse factam in feudum.
- 351 Clausulam, Juribus Regiæ Curie semper salvis, multum operari, & esse solitam in omnibus feudorum concessionibus apponi.
- 352 Clausula, ut privilegium interpretari debeat in ejus favorem, non operatur quoad expressa.
- 354 Investitura Regis Catholici de officio Magistrorum Actorum Calabria, & Credenzieria Consuetudinis, &c. an usi sint successores de Bernardo, recensetur, & num. 355. & 357.
- 356 Acceptare, & scire præsumuntur ea, quæ in proprio libro continentur.
- 358 Concessio prima, non alterari, & mutari possit in præjudicium successorum, & quid in feudo ex pacto, & num. 359.

CAPUT NONUM.

Ad interpretationem concessionum, & investiturarum.

- 255 Quidam concessionem, & investituram attinet, in primis dicimus, ista officia fuisse membra Ducatus Calabria, quem esse verè, & propriè feudum Regis primogeniti, adversarius negare non potest, cum id sit per manus traditum, & verissimum testatur Ifern. in cap. 1. num. 4. de feudo Marchia, ubi dicit hæc verba: Si verè in feudum datur Marchionatus, Ducatus, & Comitatus, ut in Comite Proventia, qui est Dominus Comitatus, & Duce Calabria, qui est Dominus Calabria, est verè feudum, & effectum habet feudi, quia sunt ibi Terra, & vasalli, quorum est Dominus, sicut feudatarius non solum ut gerat officium Comitatus, Ducis, & Marchionis, & tunc ad heredem transmittitur feudum tale; non tamen potest dividi, sed major natu succedat; Idem in cap. 1. quis dicatur Dux, ubi num. 1. volens explicare verba J.C. dicentis, Qui à Principe de Ducatu aliquo investitus est Dux, solito more vocatur, hæc subjicit verba num. 1. Dicit ergo investitus à Principe, de Ducatu dicitur Dux, sicut est Dux Calabria, qui est Dominus Calabria, & habet eam in feudum, qui de Marchia dicitur Marchio, ut Comes Proventia, qui dicitur etiam
- 256 Marchio, & meminit de Proventia, at advertit Liparulus, quia Carolus I. Rex hujus Regni fuit Comes, & Marchio Proventia, Alvarot. in cap. 1. §. fin. in fine, de alien. feud. dicit, Ducatus Calabria est verè feudum, sequutus Andr. meminit de Ducatu Calabria, dicens, illud esse verè feudum sicut alii Ducatus. Et de Alvarot. memi-

nit Liparulus ad Ifern. in d. c. 1. in princ. lit. B. quis dicatur Dux, & de anno 1463. ad supplicationem Baronum, & Procerum Regni, Rex Alphonsus I. immortalis memoriæ, Ferdinandum filium in Ducem Calabria primogenitum erigit, intitulat, & attollit, ipsumque investivit pro se, suisque hæredibus de legitimo corpore descendentibus, cum juribus, & pertinentiis omnibus.

In quo istud adverte, quod tametsi ex prædictis verbis, & singulis quibusque clausulis, & præsertim simul junctis, clarissima deprehendatur in feudum facta concessio, præsertim in Regno, ex infra latissimè dicendis in præsentis paraphrasi investiturarum; attamen cum Ducatus Calabria, Ifern. inter alios, testimonio fuerit, in feudum expressè concessum ab antiquioribus Regibus Regni, præsertim Francis, sub quibus constat, Ifern. floruisse, & præsertim sub Carolo II. & erectum in feudum Ducatus, & ita à primogenitis præcorum regum, antè Alphonsum habitum, & possessum, nec enim constat alicujus, nec Historicorum testimonio, ab aliis antè Alphonsum Ducatum Calabria possessum, nisi à regum primogenitis, ex hoc consequitur pernecessè, & irrefragabiliter, ab Alphonso I. ex Aragonensibus, fuisse Ferdinandum filium investitum, eodem scilicet jure, in feudum, prout soliti erant illud antea regum primogeniti obtinere, & possidere, & non sub altera, & diversa forma, quod solum sufficeret in dubio, alio non edocto, ut docuit Afflit. in cap. 1. num. 79. vers. item præsumitur feudum, ex quibus causis feudum amittat. ac secundum naturam, qualitates, & pacta, quæ fuerunt apud primos possessores, autoritatibus, quas concessit Anton. Sola inter consilia Raudensis consil. 31. num. 13. & 14. tum quia si prius fuit feudalis, & nunc talis præsumitur, tum ex aliis, quæ affert Menoch. d. lib. 3. de præsumpt. cap. 91. num. 69. ubi hoc tradit, ut indubium. Ex quo

260 quia Antecessores regum primogeniti habuerunt eum, ut feudalem, & sic eodem jure præsumitur pervenisse ad eorum successorem, illos representantem, idem Menoch. d. cap. 91. in 10. præsumpt. num. 56. & quia diù antiquitus possessus fuit, ut Ducatus feudalis, & in feudum, ut per Menoch. d. cap. præsumpt. 9. num. 53. tantò fortius in casu nostro, ubi ex verbis d. cap. Neap. sumus in claris. In supplicatione etenim oblata Invidiosissimo Alphonso I. à Proceribus Regni dicitur expressè, E d. m. d. avanti intitularlo Duca di Calabria, come è solito sempre fare delli primogeniti heredi, & successoris; vadè si Rex Alphonsus ad petitionem Baronum concessit Ducatum Calabria Ferdinando Filio, sicuti solitum erat antiquitus observari in primogenitis præcorum regum, inevitabiliter Ferdinandus tenuit Ducatum in feudum, quod nulla cavillatione tergiversari potest, nec est novum, quod qui Rex est, possit esse feudatarius alterius Regis.

Nec quicquam contradicit, quod eodem tempore fuerit juratus futurus Rex Regni, siquidem expressè in dictis Comitibus utrunque explicatur, investitur enim Ferdinandus primogenitus de Ducatu, ut prædecessores primogeniti illud obtinuerant in feudum, & designatur homagio præstito futurus Rex Regni, & sic ex diversitate temporis, & rei unum alteri non contradicit, vivente enim patre fuit verè Dux Calabria, & futurus

curus Rex Regni post mortem, quo casu concedo, Ducatum non esse amplius penès novum regem, ut feudum, sed incipit deferri sub primæva natura ab initio erecta novo Regis Ferdinandi I. primogenito.

261 Undè tamen idem Alphonsus ut pater, & directus Dominus, & fortè ut legitimus administrator filii Ferdinandi commendaverit dictum officium Actuariatus, de eo disponendo tanquam de membro dicti Ducatus, dirigendo verba ergà dictum Ferdinandum tunc Ducem, & futurum Regem, qui ratione reverentiæ verisimiliter erat paternæ voluntati, imò nutibus obtemperaturus, nihil ex hoc inferri potest, non esse Ducatum prædictum cum juribus suis infeudatum, ut Sapientes Regni, & Historici concordi ore testantur, & in *Registro Regia Sicila signato 1306. & 1307. litera C. car. 1.* notatur, Robertus primogenitus Regis Caroli II. Dux Calabriae, & Regni Vicarius Generalis, itemque Carolus filius primogenitus Roberti similiter Dux Calabriae, & Regni Vicarius Generalis de anno 1318. *litt. B. car. 41.* & Joanna I. creavit Ducem Calabriae, eique concessit Ducatum, qui fuerat regum primogenitorum, Ludovico regi ejus viro cum hominibus, vasallis, castris, fructibus, & redditibus dicti Ducatus in anno 1438. *lit. A. fol. 89.*

Nec enim dum officium prædictum commendavit Alphonsus I. Antonello Bonaccursio [vita ejus durante, quod habemus ex assertione Ferdinandi I. in privilegio sub data anni 1578. illud concessit tanquam sibi devolutum, & ad ipsum regem reversum, ità ut objici possit, jus, sive bona in feudum concessa ad Dominum semel reversa, & iterum concessa non præsumi de novo concessa in feudum, in quo licet verior sit opinio, quod præsumatur iterum concessa sub eadem primæva natura feudali, ut prius erant, ut post *Afflict. & Menoch. d. lib. 3. cap. 91. præsumpt. 17. num. 69.* supra probavi, sed simpliciter fuit concessum, sive commendatum dictum officium tanquam jus dependens, & membrum Ducatus Calabriae Ferdinandi filii Regis primogeniti,

Quod justè, & legitimè fieri potuisset nedum ab Alphonso patre rege, eodemque directo Domino, cum consensu præsertim filii, cui nuncupatim dirigitur paterna provisio, & qui ex post facto declaravit triplici privilegio, & nedum paternam provisionem approbavit, sed longè ampliavit in beneficium Bernardini, & Joannis de anno 1460. 1468. & 1478. quod est de jure indu-

263 bium, cum satis notum sit, directum Dominum cum consensu utilis, & è contra liberè de feudo hæreditario disponere posse, siquidem dispositio feudalium cum assensu nihil differat ab allodialibus, ut ex *Ifern. in cap. 1. de natur. success. feudi*, tradit *Frecc. in 3. lib. 3. form. num. 3. in fine*, *Domin. de Ponte de assens. reg. super dose, in princ. num. 23. cart. 246.* & *de refutat. feudor. §. 2. num. 8. & 9.* & licet Dominus directus non possit

264 post infeudationem novum gravamen imponere feudatario, disponere de feudo, vel adjicere modum, ut per *Ifern. & Affl. in Constitut. Honorum nostri*, fallit tamen si accedat consensus infeudati, ut in puncto docet *Regens de Ponte de assensu regio super dose, in princ. num. 11. in fine.*

265 Quinimò nedum Dominus directus, verum etiam utilis potest disponere, & ex post facto mu-

tare formam concessionis feudi, alienare, & dismembrare feudum cum assensu directi Domini, ut ex *Ifern. & aliis latè probat Perr. de Gregor. de concess. feud. par. 3. quest. 7. per totam*, præsertim 266 n. 37. 41. & 44. cum seq. & hoc procedere etiam in feudo ex pacto novo in primo acquirente, post *Ifern. in §. & si libellum, Camer. & alios probat D. meus de Curte in 1. par. c. 15. num. 12. cart. 57. à ter.*

Sed etiam absque filii consensu potuisset quilibet pater, etiam qui non esset idem pater, & directus Dominus de fructibus, & proventibus feudi proprii filii disponere, & feudi administrationem concedere, ex recepta in Regno opinione, quòd licet pater non habeat usumfructum in bonis feudalibus filii, qua ratione non erit necessarius administrator, erit tamen legitimus administrator, si velit; & habebit fructuum commoditatem, ut quicquid sit de jure cummuni controversum, in Regno receptissima est hæc distinctio, quam *Dominus meus Socer in apostil. sui libri ad decis. de Franck. 10. num. 8.* tribuit *Salyc. in autben. excipitur, C. de bon. quæ liber. de quo dicit Dom. de Franck. non meminisse, qui dec. 161. in 268 fine*, dicit, juxta hanc opinionem fuisse judicatum in Collaterali, contra opinionem *Suarez, & Molina*, quam procedere, ubi pater repellitur ab usufructu ex dispositione hominis, secus ubi ex dispositione legis, sicuti est in feudis, docet *Reg. de Ponte cons. 19. num. 29. & consil. 31. num. 3. 4. & 6.* latè *Consil. de Anna consil. 51. num. 8.* ubi quòd ipsa commoditas percipiendi fructus potest per patrem alteri vendi, & cedi, *num. 10. & 11.* & post *Loffred. consil. 19. num. 19.* tradit *Consil. Paschal. de virib. patr. potest. cap. 2. n. 87. & cap. 3. num. 8.* ubi citat *Mastrill. decis. 82. num. 6.* optimè *Castillus Hispan. controuv. jur. 10, 1. de usufru. c. 3, num. 64.*

Et sic pariter nihil contradicit, quòd demum Ferdinandus I. Alphonsi filius effectus Rex assenserit cessione factæ per Antonellum prædictum Bonaccursium de dicto officio Philippo Bernaudo, vita durante ipsius Antonelli sub expressa dicti assensus reservatione, verum amplius idem officium, quod per mortem Antonelli erat devolvendum, concessit Bernardino, & Joanni de Bernaudo, Philippi filiis, ad ipsorum vitæ decursum, & exemplo concessionis factæ per Alphonsum patrem, quam sibi dirigendam curavit, uti Regis primogenito, & Duci Calabriae, eam simili modo direxit Alphonso II. tunc ipsius Ferdinandi Regis pariter primogenito, Duci Calabriae, & Vicario Generali paterno in hoc Regno; & Henrico secundogenito, & in dicto Ducatu Calabriae Locumtenenti Generali.

Sub eadem enim forma, eademque ratione, de consensu scilicet directi, & utilis Domini, vel vigore legitimæ administrationis, qua Alphonsus concessit Antonello, potuit Ferdinandus concedere ad vitam dictorum fratrum de Bernaudo, & præficere Locumtenentem Henricum secundogenitum in Ducatu filii primogeniti, nullo horum obstante, quin uterque ex primogenitis verus esset, & legitimus possessor Ducatus Calabriae.

Nec tandem obstat quod pro simili traditur de Principe Hispaniarum, quem dicitur non habere Principatum in feudum, sed in titulum, ergò 269 & idem de Ducatu Calabriae. Negatur etenim hæc

hæc collectio, siquidem constat, illam designationem primogeniti, quam in Hispania Reges facere solent, nihil aliud primogenitis tribuere, quam illud, quod eis à jure competebat: in illis etenim Regnis eo ipso, quod primogenitus nascitur, hoc primogenituræ jus absque alia declaratione eidem defertur, l. 2. tit. 15. par. 2. ubi latè Greg. & DD. ea enim Principis designatio, quæ in his Regnis fit, ob id tantum fieri consuevit, ut omnibus notum sit, ne ulla his, aut controversia super Regni successione in futurum, moriente Rege, superesse possit, non autem qui ex eo illi aliquid jus vivente patre, quoad Regni administrationem conferatur, & ut futura successio juramento fidelitatis roboretur, undè Principes iurati appellantur; & ii primogeniti, non Principes, sed infantes heredes appellari soliti erant ab Henrico III. qui vivente ipsius patre Joann. I. Princeps nuncupatus est, & sic sola designatio futuri Regis designatur in Hispania per titulum Principis, ut perbellè probat exemplo Cæsarum apud Romanos, *Molina de Hispan. primog. lib. 3. cap. 6. num. 19. cum seqq.* cujus diversum contigisse in Regno nostro, ubi primogenitos Regum fuisse verè Duces, ex predictis patet.

270 Necesse est ex his sequitur, hæc officia veluti, membra esse ab ipso capite regulanda, ut si Ducatus Calabriae fuerit feudum, officia actorum Notarii utriusque Provinciae consequens est, ut patet in feudum fuerint concessa, *cap. cum non deceat, de præscript. glos. in lex eo causa, ff. de postul. et in feud. s. lern. in cap. 1. de consuetud. recti feudi, Loffred. cons. 39. num. 34. & 35.* loquens in Ducatu Ferrariae post *Dec. consil. 389. num. 2. et Castr. consil. 102. part. 2.* qui loquitur de Regno Hispaniæ, et ejus membris, latè *Addent. ad Napod. in Consuet. Et si Testator, post num. 8. in addit. magna, incip. dicit Napod. lit. C. car. 176. & car. 178. in seq. addit. optimè Dominus meus de Curte de feud. part. 1. cap. 15. §. nunc de altera, numer. 143. cum seqq.*

Et proinde nihil etiam obstat, quod in dicto assensu concessio per Regem Ferdinandum super venditione facta per Antonellam Bonaccorso, Philippo de Bernaudo pro filiis Berardino, & Joanne, non addit verbum *investientes*, Ex quo infert adversarius, non esse concessionem factam in feudum, idque colligi ex hac prima, quam ipse contendit esse investituram, et ad ipsam recurrendum ex notis decisionibus.

Siquidem ex predictis, et ut cuique 271. rectè legenti apertissimè patet, illa dici non potest prima investitura originalis; sed simplex assensus, in quo Rex ipse Ferdinandus Primus, facta assertionem tractatus præambuli, et venditionis factæ per dictum Antonellam Philippo, super illa simpliciter assensum præstitit, eo tantum addito, ut sicut officium prædictum erat ad Regem ipsum devolvendum per mortem Antonelli, remaneret penes dictos Bernardinum, et Joannem Philippi filios, ad ipsorum vitæ decursum, ita ut inter eos supervivens alteri succederet, cum expressa tamen clausula, *Si, & prout Antonellus ipse habuit, & tenuit, habebat, & possidebat, in omnibus, & per omnia, antequam ipsam officium venderet*, verba enim clarissima sunt, et sæpè repetita, et inculcata assertæ venditionis, et assensus, et consensus Regii super illa petiti, et concessi cum prorogatione,

et extensione dumtaxat temporis ad vitam filiorum Philippi, sub eadem lege, & forma, qua officium fuerat Antonello concessum, undè tantum abest, ut ista non sit primordialis investitura, et prima radix concessionis, ut illa necessariò supponat, primam investituram, et concessionem factam Antonello præcessisse, fuisseque factam ab Alphonso patre ipsius Ferdinandi, et ab eodem Ferdinando confirmatam, ad quam expressè se refert Rex ipse in dicto assensu, et esset ab adversario exhibitenda, dum in ipsa se fundat, et non mirum si in assensu investituræ confirmatoris præcedentis non legatur verbum, *investientes*, et alia, quæ redolent indolem feudalem, quæ in primæva investitura, exprimi solent, non in confirmationibus.

Idquæ else verissimum, apparet ex eo, quod in concessionem tertis partis ejusdem officii postmodum ad Reg. Curiam devoluti ob culpam, & defectum Raphaelis Gulli, & deinde de novo concessæ per eundem Regem Ferdinandum Primum eidem fratribus de Bernaudo, tanquam in prima, & originali investitura, non deficiunt verba, *investientes vos*, & alia quoque, quæ clarè important concessionem in feudum, veluti, *commendamus recepto juramento fidelitatis*, & ibi, *quam investituram habere volumus vim veræ, & reulis asservationis, &c.*

273 Verbum enim, *investientes*, operatur, ut res in dubio præsumatur esse data in feudum, etiam si non sit expressum in feudum aliquid concedi, ut ex *l. lern. in cap. 1. §. hujus autem generis, col. ult. ver. per præmissa patet*, ex quibus *caus. feud. armit. & aliis tradit Dominus meus Capyc. in invest. in ver. investientes, car. mibi 133.* Nam hæc verba, *investire, & disinvestire*, pertinent propriè ad Dominos feudum concedentes, & non ad alios, ut in *cap. 1. quid sit investit. in tit. per quos fiat investitura, & in cap. 1. de feudi cognitione.* Et hæc sunt verba adinventæ, ut sint signa, quibus feudum dignoscitur, & distinguitur ab aliis contractibus scilicet à donationibus, & concessionibus liberis, *c. per tuas, de don. & quod hæc verba, feudum fuisse concessum, arguant, Affl. docuit in rub. quib.*

274 *mod. feu. armit. num. 17.* Idque probatur, quia certum est, in feudi constitutione necessariam esse investituram, *cap. 1. quib. mod. feu. const. pot. Jas. in prælud. feud. num. 12. Affl. dec. 129. num. 3. Curt. Jun. & Zasus, quos refert Menoch. in cons. omnium primo, in causa Montisferrati pro Serenissimo Duce Sabaudia, num. 23. & de præsumpt. lib. 3. c. 91. num. 40. Inde Intrigl. par. 1. de feudis, cap. 43. n. 67. dicit, verbum, *investimus*; etiam prolatum ab alio, quam à Principe, transferre saltè onus probandi in adversarium, idemque, ex investituris probari feudum, latè *Tbes. Jun. lib. 3. qq. forens. c. 106. num. 17. optimè, & melius omnibus Rosent. tom. 1. cap. 6. conclus. 27. & tom. 2. cap. 12. q. 14. n. 34. in fin. & 35. omninò legendus, per verba autem, & signa discernitur unus actus vel contractus ab altero, l. non codicillum, C. de tellam. §. aded, Inst. locati, Berous in puncto in eadem causa Marchionatus Montisferrati, num. 3. in princ. Petr. de Greg. de concess. feud. part. 2. q. 2. num. 6.**

Et quamvis non me lateat, quam controversa sit hæc propositio, utrum ex verbo, *investimus*, probetur concessio feudi, pluribus dicentibus, hanc esse levem conjecturam, cum verbum, *investire*, generè

generale sit, & significet possessionem concedere, sicut, *disvestire*, possessione privare, ut ex multis probat idem *Menoch. d. conf. 1. nu. 24.* ubi *nu. 25.* idem de verbo, *investitura*, cum concord. per *Roland. conf. 50. num. 52. 56. & 57.* in 3. vol.

Attamen ex communi ferè omnium declaratione verbum, *investio*, non concludit de necessitate feudi concessionem in duobus casibus, Primò, si adlint alia verba clara, & aperta, ex quibus probetur, & inferatur necessariò libera, & omnimoda donatio, utpotè si dicatur, *donamus, damus, & liberaliter largimur*, vel similia; ex quibus appareat, mentem concedentis fuisse bona concedere in simplex, merum, & liberum allodium, cum enim præsumptio generalis, & legibus amica sit, quod quælibet res præsumatur libera, *Menoch. infra citandus conf. 191. num. 21. in 2.* post *Jacob. ver. de Castro, num. 16.* & ita concessa immunis ab onere, & nexu servitutis, quæ feudo inest, *Menoch. d. conf. 191. num. 22.* si simpliciter res concedatur cum verbis prædictis *donamus, concedimus, &c.* quæ de sui natura sunt clara, verba prædicta, vetuti conspicua, juncta cum juris præsumptione, certè vincunt solam conjecturam, quæ ex verbo, *investimus*, oriri potest, nndè succedit regula, in ambiguis, non autem in claris locum esse conjecturis, & quia una præsumptio fortior aliam vincit, & cò magis plures unam vincunt, & quia si actus est dubius, judicatur ab eo, quòd plus valet, atque attenditur, quòd est validius, & potentius, vulgata *l. queritur, ff. de statu hom. Affl. dec. 7. 2. n. 2.* *Menoch. d. conf. 191. n. 27. Rosent. d. tom. 2. c. 12. q. 14. num. 36.*

Secundò, tunc verbum, *investio*, plenè non fert concessionem in feudum, cum sola est, & nuda hæc conjectura, secus verò si unita sit, & coadjuvetur aliis præsumptionibus, & maximè si non adsint aliæ urgentiores in contrarium.

279 Prima declaratio probatur evidenter ex famoso *conf. Oldradi 159.* loquentis de concessione facta per Regem Carolum Secundum Principi Tarentino de Principatu Achajæ, an fuerit feudum, vel simplex donatio, quem sequitur *Alber. in rubr. C. de donat.* licèt enim ibi fuisset facta mentio investituræ, & quòd concessionarius, ejulque hæredes nullum recognoscèrent superiorem, nisi Regem Carolum, aderant tamen illa verba, *damus, donamus, tradimus, & ex causa donationis proprii morus*, & idèd, cum illa dicatur vera donatio, quæ mera, & pura est, non autem donatio ob causam, cujusmodi est concessio in feudum, verba illa debuerunt intelligi propriè, & in potentiori significato, & maximè ex persona donatarii, qui erat magnus Princeps, quo casu ampliari concessionem ex qualitate concessionarii, argumento *l. plenum, §. equitii, ff. de usu, & habit. latissimè in terminis probaverunt Pruchman. de regal. c. 5. num. 74. Regner. eod. tract. lib. 1. cap. 5. num. 113. & 114.* & donantis Regis, qui etiam dixerat, donare quidquid juris in eo Principatu habebat, & etiam directum dominium, contra substantiam feudi, ut curiosè omnia ponderat *Jacob. in sua invest. ver. investiivi talem*, post *num. 10. vers. pro alia parte*, idem *Rol. d. conf. 50. num. 56. in 3. & conf. 85. ex num. 23. cum seqq. in 4.* ubi affirmat in casu *Oldrad.* omne dominium, omnemque actionem fuisse translatam; & idèd parum potuisse operari verbum *investimus*, contra apertissima verba, & substantialia feudi,

*Menoch. d. conf. 1. num. 9. & 11. cum seq. lib. 1. & iterum confil. 191. num. 12. & 13. in fin. & num. 24. & 25. vol. 2. idem Menoch. de præf. lib. 3. c. 91. nu. 30. Purp. conf. 357. num. 20. in princ. & hoc idem ita declarando conf. Oldrad. tradit Dec. conf. 207. num. 2. in fin. vers. postremo, & iterum in conf. 413. ponderat, in casu Oldrad. non fuisse reservatum juramentum fidelitatis, nec Regem reservasse directum dominium, sed omne dominium translatum pleno jure, & Idem in conf. 468. num. 12. & conf. 498. num. 11. & alii innumeri, quos congessit, *Rosent. h. tom. 1. de feud. c. 6. concl. 26. num. 2. in 2. addit. lit. B.**

Secunda declaratio in casu præsentis verificatur 282 ex pluribus, siquidem Primo, concessio in feudum insurgit ex natura, & qualitate rei concessæ, sicuti dicitur de verbo, *concedo*, & similibus, quæ ita demùm important dominii translationem, nisi jungatur actui, vel rei, cujus natura repugnet, *Glo. Bal. Ang. Soci Felin. & alii apud Gratian. tom. 1. discept. c. 838. num. 2. & de verbo, donamus, Rolan. conf. 50. num. 12. vol. 3.* siquidem sumus in concessione jurisdictionis, sive officii, quòd vel jurisdictionem ex se continet, vel saltem jurisdictioni adhæret, & annectitur, ut supra plenius, 283 jurisdictionem autem in dubio semper præsumitur in feudum concessa, *Jacobi. investitura de Castro rubei Montis*, ubi reddit rationem, quòd non præsumatur haberi jurisdictionem jure privato, sed potius jure publico, quòd consistit in Magistratibus 284 adèd quòd licèt jure communi concessio Castri præsumatur liberè, & in allodium facta, non autem in feudum, etiam si Castrum sit situm intrà Regnum, seu Provinciam, *Menoch. latè d. conf. 191. num. 21. & de præf. lib. 3. cap. 91. num. 6. cum seq.* quamvis hoc casu fortè posset sustineri opinio contra communem, quæ fuit *Jacob. de Ardiz. & Jo. Fabri*, quem esse longè veriorè post *Par. de Put. & Paris. defendit Thesaur. jun. lib. 3. qq. c. 105. 285. num. 12. & 13.* Attamen adhuc jurisdictionem concessa insimul super territorio Castri præsumitur feudalis, & in feudum concessa, licèt Castrum sit concessum in liberum allodium, adèd præpotens est natura ipsius rei, ut concessa jurisdictionem in eadem concessione cum Castro, sub diversa natura concessa censeatur, *D. Capyc. post Cast. Alex. Soc. & alios in invest. ver. Castris, in vers. & Castra omnia*, ubi hoc longè fortius innuit procedere in Regno, ubi facilius inducitur, & præsumitur facta concessio in feudum ex frequentia, & ferè generali usu concessionis in feudum, quòd satis conducit ad facilius præsumendum rem in feudum concessam, *Menoch. d. cap. 91. num. 62. & num. 72.* ubi ex consuetudine, & more Regionis id dicit pro- 287 bari, ex quo prodiit, ut omne Castrum in Regno sit feudum quaternatum, licèt non omne feudum sit Castrum, ut per *Andr. in cap. 1. de Capit. qui Curiam vendidit, & in Constit. Post mortem*, idquè quia ita Castra in Regno concedi solent, 288 scilicet in feudum; & cum *Capyc. convenit Praelib. 3. cap. de differentiis inter feuda quatern. & plana*, post *num. 34. vers. jurisdictio etiam, D. Rovitus*, qui addit *Pisanell. & alios in Prag. 3. de ordine judiciorum, num. 20.* adèd quòd licèt Castrum præsumatur concessum in allodium, quando est penès Ecclesiam, *Andr. in locis congestis per Reg. de Pon-* 290 *se conf. 30. num. 6.* non procedit hoc respectu jurisdictionis, quoniam illa semper præsumitur feudalis, & ita limitat doctrinam *Andr. D. Capyc. ver. feu-*

feudales appellationes, in fin. ibi, sed hoc videtur non habere locum quoad jurisdictionem, quia illa semper in dubio praesumitur feudalis, late *Consl. de Anna d. conf. 12. num. 17. Rosent. tom. 2. cap. 12. concl. 14. num. 16.* & pro clariori responsione ad *conf. Oldrad. ult. supra superius dicta, doctissimus Conf. de Anna conf. 129. num. 22. & 23. referens num. 24. Jaf. & Curt.* fortiter insurgit contra *Oldrad.* & *num. 25.*

292 addit, quod in Regno nostro opinio *Oldrad.* non esset admittenda, quia ad praesumendam rem feudalem, facilius in Regno nostro proceditur, quia fortius, & strictius praesumitur in Regno concessionem factas in feudum, quam extra Regnum, ex pluribus per ipsam, qui addit *num. 29. & 30. quod si strictius proceditur in Regno, in quo illud, quod extra praesumitur allodiale, hic praesumitur feudale*, sequitur, quod opinio *Oldrad.* qui ex ver. *donamus* putat, rem esse allodiam, non debet procedere in Regno nostro, in quo sufficit, rem esse talem, quae in feudum concedi soleat, ut de *Castro*, & de *Gabellis* dicitur, & Regalia omnia in feudum concedi solita de per se, vel uti feudo annexa, testatur *Frecc. d. 3. lib. in 2. form. num. 27. in fin. & 28.* ubi quod hodie sunt ad haeredes sanguinis transitoria, & de generali forma privilegiorum veniunt uti concernentia utile dominium Baronis, sicuti videmus de jure Baronum Regni, omnia officia Magistri actorum, quae si etiam de per se concedantur, absque *Castro*, in feudum concessa censei, pluribus exemplis in actis exhibitis comprobatum est, & praesertim judicatum est in puncto in causa Sororum de *Pistoja* penes *Aetuarium* *Quinque*, referente dignissimo Domino, nunquam satis laudato nostro Marchione *Montalvo*

294 Locumtenente; Idque etiam consuetudine Germaniae, Regalia in feudum concedi solita, & censei usufrequenti comprobatum, *Regner. d. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 85. & cap. 6. num. 67. & 68.*

Secundo concurrens alia praesumptio, quia in eodem privilegio ultra verbum, *investientes*, quod non semel, sed iterato reperitur illis verbis, *quam investituram habere volumus, &c.* ex qua geminata

295 tione aliquid insurgit, concurrens etiam juramentum fidelitatis, quod ipsam fidelitatem includit; & comprehendit, quae basis est, & substantia feudi, & quae contractum feudi, ab omnibus aliis sejungit, & distinguit, *cap. 1. de nova forma fidelitatis, Menoch. conf. omnium primo num. 32.* licet enim juramenti actus remitti possit, non tamen ipsa fidelitas, quae potest stare sine juramento, cum juramentum non stet sine fidelitate, *Affl. desis. 129. num. 2. Zalus de feudis, par. ultima, num. 34. Camer in l. Imperialem, car. 3. col. 2. lit. F. & cart. 35. col. 4. lit. S. cum seq. & car. 36. col. 1. in fin. lit. D. & E. & sicuti ex eo, quod nullum juramentum fidelitatis*

297 praestari conveniat, arguitur concessio facta libere, & non in feudum, *Corn. Grat. Paris. & Gozad. apud Menoch. d. conf. 1. num. 28.* ita est contra propter illa verba, *praestito juramento fidelitatis*, inducitur concessio in feudum, & in puncto in concessione officii, quod ex verbis, *concedimus, committimus, commendamus, & investimus, & juramentum fidelitatis praestes*, officium censeatur in feudum concessum, quia sola fidelitas, officium facit, & creat feudum, ex *Ifern. per quos fiat investit. nu. 17. tradit Franc. de Amic. in d. 1. rub. §. natura officii est. in fin. car. 63.* & sic non obstante verbo, *concedimus*, quod tantum ponderant sequaces, *Oldrad.* adhuc ex verb.

investimus, & concedamus, officium in feudum convertitur, & sic decisio est individua in fortiori-
299 bus terminis, idemque de juramento fidelitatis *Menoch. dist. lib. 3. de praesumpt. cap. 91. nu. 46.* cum distinctione addita *num. 47. & 48.*

300 Et quamvis aliqui dicant, juramentum fidelitatis non inferre de necessitate concessionem feudi, loquuntur tamen, quando ex aliis constat, concessionem esse factam liberè per viam donationis, qui contractus habet repugnantiam cum feudo, ut proprie declarat *Roland. dicto conf. 50. n. 53. & 54. lib. 3.* ubi post *Craves. & Dec. d. conf. 413.* dicit, quod licet fidelitas, et homagium in dubio videantur designare feudum, ab illa praesumptione receditur, quando constat ex concessione, et libera donatione per alia media, et iterum *conf. 75. num. 56. cum seq. & 59. 61. & 62. lib. 4.* ubi ex *num. 13. usque ad n. 55.* pluribus mediis probat, in eo casu concessionem esse factam in liberum allodium, et ita loquitur *Rosent. tom. 2. cap. 12. concl. 24. num. 24. & 39.*

In casu autem praesenti illud est ponderandum
301 quod duplex injungitur juramentum, primum simplex, ibi, & recepto juramento fidelitatis, quod proprie praestantur respectu feudi, *Camer. d. car. 36.* alterum verò per copulam, & quae conjungit aequè principaliter, dum additur, & de officio ipso bene, & fideliter exercendo, & exerceri sciendo, quod proprie est juramentum, quod praestatur ab Officialibus in *autb. Jus jur. quod praestatur ab his*, unde cum non possit intelligi primum de juramento praestando ratione officii, necessarid censei debet de juramento fidelitatis ratione feudi.

Nec obstat obiectum Partis, quod juramentum nunquam fuerit praestitum per successores in his officii.

Ultra enim quod in facto contrarium fuit ostensum, fuisse, eveniente casu praestitum, & oblatum per successores, meminisse oportet adversarium, quod in juribus negativis, quale est, non deferre juramentum, etiam si Dominus stetit per mille annos, quod non requisivisset vasallum, vel ipse non praestitisset juramentum, non amisisset jus suum, & est ratio, quia jura negativa, pro ut est, non deferre juramentum, vel non ire ad bellum, non praescribuntur, nisi à die requisitionis, & in casu recusationis subditi, & quod Dominus acquieverit, ex regula *l. qui luminibus, cum glos. ff. de servit. urban. praediorum, Bar. Bald. Angel. & alii apud Rolandum in terminis conf. 48. num. 45. lib. 4.*

Sed & etiam esto quod jus hoc praescribi posset, quod falsum est, adhuc tamen à tempore concessionis factae per Regem *Federicum* de anno 1501. cum reservatione utriusque juramenti, ut supra est dictum, usque ad annum 1596. litis motae in *S. C.* & contestatae ex termino concesso de anno 1597. super validitate fideicommissi, & dispositionis; ubi in specie de qualitate istorum bonorum controverti cepit, an essent scilicet feudalia, vel Regalia, ita ut super eis fideicommissum, vel dispositio fieri potuisset, non fuit elapsum tempus centum annorum, necessarium ad praescribendum superioritatem contra Principem, etiam attentata opinione illorum, qui id fieri posse concedunt, de quo latissimè per *Regner. d. lib. 1. cap. 5. num. 145.*

Insuper non ex eo, quod non appareat scriptura, quae regulariter requiritur ad probationem juramenti praestiti, ex hoc creditur adversario dicenti,

ti; non fuisse præstitum juramentum, licet enim
 304 præstatio juramenti facti sit, & non præsumatur,
 nisi probetur, non procedit hoc tamen in actu
 conventionali, sicut quando quis adstringitur ex
 promissione facta Principi, ex lege, vel regula
 feudi, vel alterius concessionis, quia præsumitur
 hoc casu juramentum præstitum ab ipso subdito,
Bal. in l. libertas, in principio, de statu hominum,
Frec. lib. 2. in 4. auctor. num. 21. ubi quod Domi-
 nus non gravatur onera probandi, Vasallum tuum
 sibi præstitisse juramentum, quia adstringitur ex
 305 regula juris, & hoc casu limitari regulam, quod
 solemnitas extrinseca non præsumitur, *Intrig. de*
feud. par. 1. q. 56. num. 248. Dom. meus *de Curte in*
2. par. de feud. cap. 1. num. 64. Knichen de vest. paction.
par. 3. cap. 4. num. 34. de Ponte cons. 3. num. 74.

306 Tertio, suadetur concessio facta in feudum;
 ex quo ista jura, eorumque proventus nunquam
 fuerunt registrata, nec pro eis onera aliqua soluta
 juxta morem Regionis, & secundum etiam jura
 communia, ex quorum dispositione vasallus pro
 bonis feudalibus non tenetur ad collectas, ne du-
 plici onere gravetur.

Et quando ad contribuendum in impensa operis
 pii, & necessarii fuerunt possessores vocati per
 Universitatem Civitatis Consentis, opposuerunt
 hac de causa, se exemptos, & à contributione pe-
 tita fuerunt conservati exempti, ex qua exemptio-
 ne ab oneribus, & collectis validissima infertur præ-
 sumptio qualitatis feudalis, ut ex *Ifern. & Jacobi.*
 in puncto probat *Natt. cons. 460. num. 15. & 22.* &
 ex *Accurs. Ifern. & Jacob.* probat velut in dubium
Mascard. concl. 79. incip. allodialis, n. 23. Menoch.
d. cap. 91. num. 51. Thesaur. Jan. lib. 3. qq. forens.
cap. 106. num. 22.

307 Quarto, longa observantia, quomodo de hoc
 officio fuerit inter successores contractum, aliena-
 do, & hypothecando semper cum Regio assensu,
 & quomodo fuerint dicta officia possessa, & super
 illis inter ipsos successores dispositum, licet in au-
 dito pœnitus, & non vocato Fisco, ut ex nota fa-
 cti, clarissime ostenditur, in feudum fuisse officia
 concessa, & plura facti actus, naturæ feudi con-
 gruenter, *Præpos. Alex. Jaf. & alii apud Menoch.*
d. lib. 3. cap. 91. num. 41. 53. & 56. generaliter enim
 observantia omnem dispositionem, & actum inter-
 pretatur, & cujusque ambiguitatis interpret, &
 potissime investiturarum fidissima, fallique nefcia,
 ut ultra tradita per *Ifer. & alios* de feudo Franco,
 & Longobardo in *l. Imper. §. prætered ducatus gene-*
raliter, latè Confid. de Anna cons. 40. num. 7. & cons.
119. num. 39. cum infinitis per *Andr. Knichen de*
vest. paction. par. 1. cap. 1. ex num. 207. ubi num. 210.

308 hæc verba subiicit, *Porro desumitur certa, &*
indubitata de qualitate rei in feudum concessa inter-
pretatio ex unico acta, qui postmodum subsequen-
tibus formam, & observantiam perpetuè suggerit,
hæcille, & num. 212. cum seq. ubi citat Minad.
cons. 10. num. 14. & num. 211. potissime hoc proce-
 dere asserit, ubi plures intercesserunt actus, quo-
 ticumque casus evenerit, qui *num. 217. in com-*
mentariis de saxonico non promoc. jur. cap. 3. n. 337.
 dicit, procedere etiam si diversimodè quid obser-
 vatum fuerit, quod attendi debeat quod frequen-
 tius evenit, & factum fuit, vel quod ultimò ob-
 servatum fuit, & in actuum varietate attenditur
 quid sapias, & plura observatum, *Menoch.*
cons. 345. num. 32. cum seq. lib. 9. Et aded esse hanc

observantiam interpretativam efficacem, ut ad il-
 lam inducendam non requiratur temporis lapsus,
 sed aliquo tempore ita observatum sufficere, idem
Knichen d. loco de vest. paction. par. 1. cap. 1. n. 216.
in fin. & 217.

309 Et confirmationes successivè præcedentium
 concessionum factæ ab invictissimis Regibus suc-
 cessoribus post Ferdinandum Primum, & Regem
 Catholicum à Carolo Cæsare, & Philippo II. im-
 mort. mem. officia fuisse in feudum concessa, opti-
 mè arguunt, sicuti in contrarium ad dignoscen-
 dum allodium fortiter argumentatur *Menoch.* ex
 quo longo temporis interstitio nulla fuerat obten-
 ta confirmatio *d. cons. 191. num. 18. vers. nonò, quod*
hoc, lib. 2.

Confirmatio etenim superioritatis symbolum
 evidens est, & irrefragabile, *Bald. in l. fin. num. 2.*
vers. alterius noto C. de legib.

310 Et observantia etiam si fit longè brevioris tem-
 poris, quàm ejus, quod in præscriptione requi-
 ritur, sufficere ex *Castr. Alex. utroque Socin. De-*
cio, Corn. Sylvan. Bursato, & alijs in terminis
Regner. de regal. lib. 1. cap. 5. num. 105. idem Meno-
ch. d. lib. 3. de præsumpt. cap. 91. num. 38. Rosentb. d.
tom. 2. cap. 12. quæst. 14. num. 40.

311 Et ex aliquibus reservationibus factis in ipsa
 concessione, ut si reservatum sit homagium, vel
 resortum, quod est genus quodam servitutis, pro-
 betur concessio facta in feudum, ex *Jodocho,*
Guid. Pyrro, & Rebuff. probat Menoch. d. cap. 91.
num. 76. in fin.

312 Et tandem potissimam esse conjecturam illam,
 quam censuit *Senatus Pedemon. referente Thesaur.*
Jan. d. lib. 3. qq. forens. cap. 105. in fin. quando reperi-
tar, Dominum honorum nunquam bona illa ut al-
lodialia vendidisse, aut alio titulo distraxisse, sed
semper ut feudalita, scilicet cum assensu, quod in
 casu occurrenti in facto testatur plurimum ponde-
 ris fuisse, ut bona feudalita judicarentur, prout
 hic constat semper cum assensu fuisse distracta, &
 hypothecata. Ità ut ex his cognosci possit, quàm
 vanum si obiicere, assensus prædictos præstari con-
 suetos ab anno 1460. & successivè interstitio anno-
 rum centum sexaginta octo, fuisse adhibitos ad
 majorem cautelam, & sic ex voluntate, non au-

313 tem ex necessitate, contra regulam *tex. in l. bis,*
§. sed est foris ff. de solut. ubi quod si actum gerens
 potest moveri ex causa necessaria, & voluntaria,
 præsumitur absquè dubio factus actus ex necessi-
 tate, *Craves. cons. 235. num. 34. cum alijs à Menoch.*
de præsumpt. lib. 4. cap. 70. num. 4. præsertim ubi actus
 convenit naturæ rei, & ipsius rei qualitati, quia
 censetur adhibitus, & gestus secundum naturam,
 & qualitatem rei, super qua conficitur, ut ex eo
 rei natura, & qualitatis demonstratur, *Menoch.*
d. de præsumpt. lib. 6. cap. 10. num. 1. & 8. ubi num. 6.

nuncupatim loquitur de assensu super feudo, etiam
 ne quis sibi frustrà prospexisse dicatur, *Menoch.*
cod. lib. 6. cap. 4. num. 25. Nec Regentes soliti sunt
 præstare frustrà assensum super re allodiali, vel ubi
 non est necessarius, præsertim cum assensus mo-
 derni fuerint præstiti ab illo insigni, & veratissi-
 mo viro Regente Constantio, qui fuit Commis-
 sarius hujus causæ in S. C. adhibita clausula, *na-*
turaque officiorum in aliquo non mutata, & non
obstante, quod super officiis processura sit, sicuti in
 antiquis assensibus super istis officiis præstitis ob-
 servatum fuit, & in specie in assensu concessio per
 Caro-

Carolus V. de anno 1532. super venditione facta per Consaluum Pirro, & Ferdinando.

315 Et ut feuda, vel Regalia fuerunt habita dicta officia per S. C. in litibus super successione inter ipsos successores de Bernaudo, ubi nec Fiscus aderat, nec qui Fisci jura proponeret, vel saltem fideicommissi validitatem super illis non fuisse sic explicitam, quin requireret altiore indaginem, & longiorem discussionem, quæ fuit reservata in judicio ordinario.

Etenim cum de anno 1595. decessisset Jo: Jacobus de Bernaudo possessor certæ partis dicti officii, relictis filiabus Laudonia, & Portia, quas licet instituerit hæredes universales, substituendo tamen ipsi Corneliam, earum matrem, & decedente Cornelia Jo: Mariam juniorem, & Ferdinandum postea Ducem, attamen quædam officia ordinavit, *che circa l'officii s'offerri il vincolo fatto da Pirro de Bernaudo mio padre, che non succedano figlie femine.* Quamvis prædicti Jo: Maria, & Ferdinandus se ingressissent in possessionem dictæ partis, exigendo emolumenta, ut fatetur Joann. Maria, & hoc peracto, petiissent, manuteneri, & conservari in possessione ipsorum, asserendo officia prædicta ad eos devoluta vigore fideicommissorum factorum per antecessores de Bernaudo, confirmatorum per Joannem Jacobum patrem dictorum puellarum. Et produxissent dicta fideicommissa cum specifica fœminarum exclusione facta de anno 1529. inter tres fratres in vita. Nec non testamentum Pyrri cum eodem vinculo de anno 1539. Et tandem ultimam dispositionem dicti Joannis Jacobi, confirmando specificè Majorum suorum dispositiones, excludendo nominatim proprias filias, de anno 1595.

Quia tamen dictæ filie exclusæ à patre à dictis officiis propter masculos opposuerunt prædictis Jo: Mariæ, & Ferdinando exceptionem peremptoriam, carentiæ, & incompetentiæ actionis, ex his, cum non potuerint objicere, fideicommissa non adesse, vel non fuisse facta, necessariò virtualiter censentur opposuisse, fideicommissa non obstare, quia invalida; constat enim, aliud esse

316 testamentum esse factum in veritate, aliud verò esse, valere, quædam solemnitatem, vel in substantia, ut docet *Afflictus decision. 25. & Surd. decision. 53. ex num. 13. & 18. cum seq.* Unde cum ex prædicta oppositione S. C. junctis Aulis decreverit, quod immittantur in possessionem prædictæ partis officiorum dictæ filie pupillæ Joannis Jacobi, & datus terminus in causa in judicio ordinario 13. Maji 1587. non obstante intrusione in possessionem dicti Jo: Mariæ, & Ferdinandi substitutorum.

317 Necessariò fuit judicatum per S. C. saltem in possessorio fideicommissa prædicta fuisse, & esse nulla, vel saltem agnatos masculos vocatos non venire claro, & aperto jure, taliter quòd potuissent præferri proli, & descendentiibus ultimi decedentis, quæ claro, & aperto jure ad officii successionem vocabantur, & sic certum, & absolutum est, non fuisse judicatum pro fideicommissis, sed contra ipsa, ut testatur in puncto fuisse decisum in dicta causa sub dicto die 13. Maji 1587. *D. Pras. de Franch. decis. 627. in princ.* non obstante præensione dictorum patruorum præcedentium, fuisse factum casum fideicommissi, per communem patrem facti de officio prædicto *in princ.* antè *num. 1. & num. 3. vers. & dicebatur,*

qui etiam *num. 5.* expressè dixit, fideicommissum allegatum non esse sic explicitum, in quo illud advertere libet, in relatione facti dictæ decisionis, ex errore nominari Corneliam de Bernaudo filiam Io: Jacobi, cum fuisset uxor ipsius, & mater filiarum, quæ fuerunt immixtæ. Sed minus tolerabilis est error adversarii, qui ex suo Marte verbis decreti prædicti, quibus simpliciter immittuntur filie in possessionem, addit, *filias in testamento hæredis institutas*, cum tamen licet fuissent hæredes institutæ, attamen ab officiis fuerunt specialiter exclusæ, vocando masculos juxta fideicommissa Majorum, contra quæ fuerunt admixtæ.

318 Et sic nihil facit pro parte *d. decis. de Franch. 627.* ex eo, quod non tractaverit articulum validitatis fideicommissi, sed tantum cautionis præstandæ per hæredem prætendenti fideicommissum, ex regula *tit. ff. ut legat. vel fideic. nom. caveatur*, ad quam præstandam testatur, ea præcipuè ratione S. C. inclinasse, quia per dictam cautionem nullum fit præjudicium hæredi, autoritate *Refredi*, ut per *eum num. 1. in fin.* quod & repetit pro potissima ratione *decis. in fin.* dicens, non esse hoc subtiliter inquirendum, cum hoc nihil noceat hæredi, tantò magis, quia tunc dicebant fideicommissarii hæredi, contentari, quod ex scripturis productis causa principalis expedirètur, & quod objurgabant filias hæredes, quod, & ipsæ exadverso contentari debebant (hodie constat, hodie agatur) prout hodie asserto donatario, qui prætendit, officia esse libera allodialia, de quibus disponi potuisset non minus per fideicommissum, quàm per donationem, (quod patet esse falsissimum reverentia repetita) justius opponunt fiscus, & fratres de Ciaccio, quod expediatur causa petitorii, ut semel integra controversia finiatur ex notoria justitia causæ, quam Fiscus, cui incumberebat ordine S. M. patefecit.

319 Ex quibus omnibus, ut concludam cum *Natta d. cons. 460. num. 22.* quis istis inspectis poterit aliter opinari, quam, quod isthæc officia fuerint acquisita à progenitoribus horum Dominorum, nunc adversantium, jure feudi? omnia, ut inquit *Philosoph.* vero consonant, falso citò dissonant, & boni Judicis est veritatem amplecti, rejectis cavillationibus, quæ sanè veritas hic clarissimè elucescit, junctis saltem omnibus supradictis; nam cum casus sit conjecturalis, præsumptiones cumulantur, ut una alteram adjuvet, ut habeat locum regula, *singula, quæ non profunt, unita juvant;* hæc *Natta*, loquens extra Regnum, sed quid iste insign. Doctor dixisset in Regno?

320 Et si jurisdicctio, vel jurisdictioni annexum non erit in feudum, erit omninò regale, quod non alienatur sine assensu, & propterea creditor sine assensu non potest super jurisdictionem manus apponere, *Dominus Rovitus in dict. pragmat. 3. de ordin. judic. num. 20.* ut hic ab antiquissimo tempore usquè in hunc diem servatum fuit de stilo Cancellariæ, ubi sub alia verborum formula fuit solitum concedi super istorum officiorum hypotheca, ut ex hoc ostenderetur, in officiis strictius procedi, quàm in ipsis feudis.

Paraphrasia privilegiorum:

IN Privilegio autem Federici sub data ultimo Junii 1521. Illud in primis adverteo, illud processisse

- 321 si se non motu proprio Regis, sed ad partis postulacionem, ut patet, ibi, *Sane exposuerunt M.N. Bernardinus de Bernardo, & Joannes ejus frater, qualiter tenuerunt, & tenent officia Magistratus, & Credenzaria ex concessione Regum Ferdinandi, Alphonsi Secundi, & ex confirmacione nostra, prout in privilegis exinde expeditis, propterea supplicarunt M. N. ut dicta officia Magistratus actorum, & Credenzaria Consentina prefatis exponentibus, & suis heredibus, & successoribus in perpetuum ampliare, commendare, & de novo concedere dignaremur, nos autem dicta officia confirmamus, damus, donamus, & de novo concedimus, hac tamen conditione, &c. expendenda sunt igitur verba, & primò illa, in perpetuum ampliare, quod enim ampliatur, & extenditur, fit eadem remanente natura, & substantia, quæ ab initio fuit inita, l. sed & si manente, ff. de præcar. & dicitur eadem dispositio, quando extenditur, vel prorogatur tempus, quod adhuc durabat primæ concessionis, & hæc est differentia inter protelare, & renovare, durante enim adhuc primo tempore, non fit renovatio, nec inducitur nova dispositio, sed agitur ex primæva, quæ adhuc durat, juxta doctrinam Bar. Bald. Castr. Alex. & aliorum in l. dies cautioni 4. ff. de damno*
- 322 infecto, sed ut cum conceditur à Rege officii ampliatio, habetur, ac si tempus ampliacionis fuisset appositum à principio, & censetur idem cum primo, Berous conf. 156. n. 1. lib. 3. de Ponte latius loco citato de divers. provis. tit. de potest. substitut. num. 6. & 7. carr. 482. Mastrill. de magistr. 10. 1. lib. 1. cap. 28. num. 67. & 68. ampliare enim, & minuere, vel detrahare opponuntur, remanente eadem rei substantia, l. 1. C. arbit. tutel. l. 3. §. Divi, ff. de jure immunit. Barnab. Bris. de verb. signif. lib. 1. ver. Ampliare.
- 325 Secundo, verbum, commendare, quod de sui natura non importat titulum, sed tantum concedere in custodiam, & administrationem, cujusmodi est propria, & regularis natura officii, ut supra latè, commendare, enim nihil aliud est, quam deponere, l. commendare 186. ubi Alciat. & cæteri, ff. de verb. signif. l. Lutus 24. ff. de deposi. commenda autem una est temporalis, altera verò perpetua, in utilitatem scilicet Commendatarii, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus Beneficiatus, Puteus decis. 24. n. 24. lib. 1. latissime de communi sententia Garzias de benefic. tom. 1. par. 4. cap. 4. n. 7. 20. & seq. sicuti est feudatarius, qui Beneficiato comparatur, à feudo, sive beneficio, quod possidet, ut supra, & probat Menoch. ex reservatione domini directi ceteri rem concessam in feudum, dist. cap. 91. num. 67. lib. 3. de præsumpt. Optimè autem convenit verbum, commendamus, prorogationi, & ampliacioni officii de sui natura, & ab initio concessi ad vitam, ut ad hæredes transeat, quia nihil aliud est commenda, nisi quædam palliata dispensatio, & vim dispensationis habet, ut post Rebuff. Probum ad Jo. Monach. Mandos. Sarnens. & alios Neoribericos Romana Curia probat Garzias d. c. 4. num. 31. & 33. in fin. sed ut eo casu non sit pro-
- 328 præ commenda, immò censetur titulus, & habet vim, & effectum veri tituli, & æquiparatur titulo, latè idem Garzias num. 43. & 48. nimirum, quia officium in feudum concessum, relicta propria natura, in iis, in quibus à feudo discrepat, assumit feudi qualitates, & in feudum, & verum
- titulum beneficii transfunditur, ex Frecc. in dist. 2. formala num. 27. & 28. lib. 3. nec mirum si appellatur à Rege toties privilegium, quia verè stat
- 330 in terminis veri privilegii, quod propriè est, cum continet aliquid, quod juri communi deroget, & in sinibus dispensationis remanet, quæ strictè debet intelligi in casu suo, velut contra jus, ut per Annan in repetit. rubrica de vasall. decrep. atat. in rubr. num. 313. & in Constitution. diva memoriae, num. 292. & præsertim ita est accipienda, ut non tendat in diminutionem jurium Regis, & Cameræ, Minsynger. cent. 1. cap. 15. Gayl. observ. 72. num. 3. lib. 1. Quod enim per dispensationem fit, quia id ex accidenti, & gratia speciali contingit, attendi non debet, l. apud Julianum, §. constat. ff. de leg. primo, Peregr. in terminis dispensationis circa Regalia, citans decis. Rot. 15. de restit. spol. dist. conf. 2. num. 10. in fin. vers. nec mutat, lib. 1.
- 331 Tertio, adest verbum, confirmamus, quo casu semper attenditur primæva natura, cum jus novum non tribuat, cap. inter dilectos, §. porro, de fid. instrument. & ejus natura est robur addere confirmato; non autem extendere ad id, quod in actu non exprimitur, Bul. in l. adversus C. si adversus rem judic. argumento l. Aurelius 28. §. testamento, ff. de liberat. legat. Knichen de Saxov. non provoc. jur. c. 1. num. 95. Et sic stante verbo, confirmamus,
- 332 nihil operantur verba sequentia, damus, donamus, & de novo concedimus, quia quoad naturam, qualitatem, & modum concessionis, intelligitur adhuc facta concessio, prout in antiquis investituris, ut autoritate Ifern. in cap. 1. sub num. 3. de vasall. decrep. atat. tradunt Afflic. Loffred. Dom. Copyc. Camerar. & alii, quos ibid. congerit Lipar. litera K. & ob id dicebat Anna in repetit. dist. capit. 1. num. 187. & 188. quod
- 333 nunquam in praxi fuit habita ratio istorum verborum, & de novo concedimus, sed semper fuerunt habita pro confirmatione in forma communi, Thomas de Marinis de feud. lib. 1. tit. 2. num. 70. vers. Et ex his inferitur, alios cumulat Intrigl. de feud. tom. 1. q. 23. num. 40.
- Quarto additur clausula, hac tamen conditione, quod teneantur, & debeant comparere coram nobis, & nostris successoribus, & juramentum præstare de officia ipsa bene, & legaliter exercendo, ad honorem, & fidelitatem nostram, heredumque nostrorum, & dicta officia bene, & legaliter exercere, & administrare, quæ verba clarissime innuunt, officia esse concessa in propria officiorum natura, et reservatum esse jus superioritatis, et sic non esse liberam concessionem, sed, ut in reliquis concessionibus jurisdictionalium, ceteri reservatam auctoritatem concedentis, Ozascus consil. 3. num. 7. cum aliis, Knichen de jure superiorit. §. terminatio, in fin. num. 317. in fin. & 321. loquens in specie de confirmatione concessionis officiorum, et Officialium.
- Et tandem ultimò additur clausula, omnia, & singula procurando, & administrando, quæ ad dicta officia spectant, & pertinent, prout ipse, & sui Predecessores hæcenus fecerunt, & administraverunt, & facere administrare consueverunt, & supradicta officia habuerunt, & possederunt hæcenus, ac in presentiarum tenent, & possident,
- 335 ex quibus verbis clarissime confirmatur, solam officiorum administrationem, et procuracionem fuisse translatam, non autem plenum omnino titulum,

- tulum, nequè jus omne translatum, *Rosenthal. tom.2.cap.12.g.14.num.38.* Verùm jus superioritatis, et domini fuisse reservatum, sicuti solere in officiis, suprà probatum est, et patet ex *Cuman. consil.162.* et ex latè traditis per *Knichen d. cap.3. de jure superior. incip. terminatio, nam.319. & 320. & de vestitur. paction. par.3.cap.2. ex num.40.*
- 336 *cum seq.* nec non sub eadem forma voluisse extendere, et ampliare officia successoribus, prout ab initio fuerant primis concessionariis ad vitam concessa, ibi, *prout ipse, & sui prædecessores, &c.* et sic stat relativè, et relationem significat, *l. edita, C. de edendo, Menoch. consil.177. num.26.* et est significativa identitatis, et refert qualitates, et formas expressas, et in præteritum positas, *Barbosa de diction. cap.148. num.1.4.6. & 8.*
- Sequitur privilegium Regis Catholici, cui sub die 4. Octobris 1503. priora privilegia ad supplicationem dictorum de Bernaudo confirmare, et quatenus opus est, de novo concedere placuit, certis verbis, et clausulis, ut infra.
- 337 In quo illud antè omnia expendendum duxi, quod cum Rex ille Invictissimus ex sententia Sapientum Regni vocatus fuerit ad Regnum uti successor Alphonfi I. et sic proprio jure non autem ex juribus Ferdinandi I. et successorum, quorum postremus fuit Federicus, ut infra latius, à quibus prædecessores de Bernaudo obtinuerant dictorum officiorum concessionem, primò ad vitam, et inde ampliatas ad hæredes, ut suprà; consequens est, ut cum Regi ipsi Catholico placuerit, concessionem prædictam confirmare, præsertim cum clausula, *& quatenus opus est de novo concedimus, dum ad*
- 338 ipsarum confirmationem jure stricto cogi non poterat, ut latè probat *Reg. Moles in suis decis. in cap. Pragmat. edita Thori, artic.7. tit. an. & quando Rex Catholicus, &c.* isto casu potius dicitur nova concessio, quam confirmatio. Confirmatio
- 339 enim et si nihil omninò tribuat, quando actus, qui confirmatur est validus, et efficax, tamen quando est invalidus, dicitur nova datio, *Bartol. et DD. in l. more majorum, ff. de jurisd. omn. jud. Angel. in l. adoptio, ff. de adoption. DD. Canonista in cap.1. & 2. de confir. util. vel inutil. cum concordan-*
- 340 *tibus per Surdum decis.245. num.6.* et inde est orta præctica, ut addatur prædicta clausula, ut si non valeat, ut confirmatio, valeat, ut nova concessio, *Joan. Andr. in capit. inter dilectos, ubi Panormis. in 4. opposit. de fid. instrum. Afflict. in cap.1. de vasal. decrep. atat. colum.8. versic. ultima verba, optimè in puncto Dominus Consiliarius Georgius alleg.49. num.23.* Et hoc casu confirmans facit duos actus, primum confirmationis, et si ita non valet ex defectu actus confirmandi invalidi, vel resoluti,
- 341 facit actum novæ dispositionis, et confirmatio actus antiqui à sciente jus suum importat actum novum, *Anna allegat.35.* et hoc operatur propriè dicta clausula, idem *Anna in repetition. cap.1. de vasal. decrep. atat. num.188.* Inde dicebat *Baldus*, quod confirmatio est convalescentia, quædam, quæ non potest consistere in re perempta, & mortua, *Regens de Ponte consil.40. n.24. & consil.150. num.31. in secundo.*
- Et quod verè fuerit facta nova concessio, ostendunt insuper illa verba, *quemadmodum si in presenti confirmatione, & nova concessione de verbo ad verbum, &c.*
- Verba autem, quæ ostendunt apertissimè, hanc novam concessionem fuisse factam in feudum, & sub feudi natura, vel saltim sub vera, & propria, et officiorum natura, quæ est de Regalibus, longè strictiori, sunt plura, et diversa.
- 342 Primò namque ultrà alias dicta, jure expendi possunt illa verba, *vobis, vestrisque in eisdem hæredibus, & successoribus in perpetuum officia Magistri Actorum, &c.* quibus apertè dignoscitur, voluisse Regem concedentem designare, qui essent futuri hæredes in dicta officiorum administratione, scilicèt qui alias ex juris dispositione, in eisdem scilicèt officiis veniunt, & succedere possunt, & sic descendentes tantùm, ut suprà, cum enim verba illa, *in eisdem*, ex justa verborum interpretatione sensu, & connexionem sequentium cum præcedentibus, necessariò sunt accipienda de successoribus in eisdem officiis, & ex hoc patet voluisse restringere, & declarare, non omnes hæredes invitasse, sed eos tantùm, qui habiles essent, & solent admitti in eisdem officiis, sive rebus, quæ jure Regalium, sive feudalium censentur, & sub Regis, & directi Domini superioritate, & directo dominio consistunt, & cum suprà de duobus fratribus utrinque conjunctis concessionariis, ad quorum petitionem officia erant concessa ad vitam priùs, & inde ad suc-
- 343 cessores ampliata successio, mox dictio, *eisdem*, est demonstrativa, & relativa ad supranominatos, & non ad alios, ultrà fratres, & descendentes, ex doctrina *Bald. conf.340. lib.5.* ubi reddit rationem, quia dictio, *eisdem*, est relativa, & ad oculum demonstrativa, & personalis, & restringit dispositionem ad nomina os, extollit *Jal. in §. divi*, & cordi tenendum tanquàm mirabile, *Gemin. Ripa*, & alii apud *Surd. decis.125. num.1.* idemque adjecto quo-
- 344 libet pronomine, ut est, *hic, hac, hoc*, & quod tunc dispositio referenda sit solum ad eos, qui corporeis oculis legi possunt, ac si vocati proprio nomine fuerint expressi, & sic personalis reputatur, *Surdus ibid. latè*; undè ad dissimiles successores, et ad eos, qui in hujusmodi officiorum, et Regalium successione non vocantur, nullatè extendenda successio concordantia sunt apud *Moder. Barbosa de diction. cap.84.*
- 345 Secundò, adduntur verba, *investientes vos Berardinum, Joannem, &c. vestrosque in his hæredes successores de prædictis, ut moris est*, inde paulò post, *quam investituram vim, robur, & efficaciam, &c.* idemque de novo reperitur, *itaque vos Berardinus, & Joannes, successoresque vestri, & in prædictis teneatis, & possideatis*, et sic ultrà verbum, *investientes*, repetitum in illis verbis, *quam investituram, &c.* ex quibus rem in feudum concessam deprehendi suprà latè deduximus, præ-
- 346 fertim, ut hoc nunc addam, expendendo verba illa, *ut est moris*, qui duplex concurrit in casu nostro ex natura ipsius rei, ex *Frecc. in 2. form. n.27.* et more Regionis, quod ex *Branco* expendit *Menoch. de præsumpt. lib.3. cap.91. nu.72.* ut in Regno experientia docet frequentari potius, quàm extrà Regnum feudorum concessionem, ex *Anna filio d. conf.129. num.25.*
- 347 Et repetuntur verba restrictiva, et personalia pluribus additis dictionibus, eandem naturam, et vim habentibus, sicuti sunt illa, *vestrosque in his hæredes*, et iterum tertidò, *successores vestri in præ-*
- 348 *dictis*, quæ dictiones, *in his*, et in *prædictis*, eandem vim habere, patet ex eodem *Surdo d. decis. et iterum conf.394. num.4. & 5. Barbosa de diction. cap.232.*

cap. 232. Et quarto loco iterum repetitur, & vestro-
349 rum in his haredum, undè toties geminata ver-
ba, diversa etiam, sed ejusdem efficaciam, plus ope-
rari debent, argumento l. balista, ad Trebell. cum
concord. per Everard. cap. de virtute gemin.

350 Tertio, adest reservatio dominii, & superiori-
tatis cum clausula illa, nullumque alium præter nos,
atque successores nostros recognoscatis in Dominum,
& superiorem, & infra, nostris tamen, & Curia
nostræ semper salvæ, & expressè reservatis, ex qui-
bus rem in feudum concessam deprehendi, ex Olâr.
d. conf. 159. num. 6. & Affl. in cap. 1. num. 73. ex qui-
bus caus. feud. amitt. sub dubio tamen probat Me-
noch. d. lib. 3. cap. 91. num. 67. qui tamen saltim non
negat operari, ut concessio non sit libera, sicut

351 etiam de clausula, juribus Curia semper salvæ,
quod multùm operetur, & quoddam solet apponi in
omnibus feudorum concessionibus, post Annam
singul. 123. Petr. de Gregor. latè de concess. feudi part.
8. quæst. 14. post Dominum meum Capyc. in invest.
vers. juribusque nostris, car. 136.

352 Frustrà autem adversarius expendit clausulam,
ut privilegium interpretari debeat in ejus favorem,
tùm quia clausula prædicta interponitur post refer-
vationem directi dominii, & proximè antè refer-
vationem jurium Curia, & sic non operatur quoad
expressa, juxtà communem theoreticam l. fern. in cap.
1. qui success. teneam. & in §. sed nec alia justior,
quam refert Reg. de Ponte consil. 57. num. 23. tùm
etiam, quia sui natura vaga est, & incerta: & quia
in medio ejusdem clausulæ est repetita dictio in
his haredum, & sic supra fundatis nihil officere po-
test.

Undè ex prædictis colligimus, quod aut prima
concessio Ferdinandi Primi, & ampliatio Federici
ad hæredes sunt sub natura feudali, vel propria
officiorum de Regalibus, & res est expedita, quia
eo ipso indubiè sub eadem forma, & natura, acci-
pienda est confirmatio, sive potius novæ concessio
Regis Catholici, quæ sub fortioribus, & arctio-
ribus clausulis, & dictionibus, strictam naturam
feudorum, & Regalium importat, præsertim quoad
certos successores, ut supra.

Aut verò priores Ferdinandi Primi, & Federici
sunt in formam puri, & simplicis allodii, & talis
allodii, ut non attenda natura officiorum, de qui-
bus etiam in allodium concessis, adhuc disponi non
posse sine Regis assensu inter vivos, nec in ultima
voluntate supra est fundatum, sed mutata in hoc,
& alterata natura, quod nunquam fundabit Ad-
versarius. Et hoc dato, & admisso, citrà eviden-
tis veritatis præjudicium, adhuc ex novissimè fun-
353 datis non erit amplius attendenda primæva natu-
ra data in primis concessionibus, utpotè illarum
vigore, & virtute extincta per acquisitionem Re-
gni factam à Rege Catholico proprio jure, velut
successore Alphonfi, qui confirmando concessio-
nes extinctas, de novo expressè dedit, & concessit,
& sic concessio Catholici Regis est attendenda, ut
clarè colligitur ex dictis per Frecc. lib. 2. quæst. 27.
num. 5. latè Reg. Moles in tit. de except. Reg. Prag-
mat. art. 7. in tit. an. & quando Rex Catholicus te-
neretur ad promissa per Federicum, de cujus con-
cessionis natura ex mente, & verbis constat tan-
tum abesse in simplex allodium, ut contrarium
evidentissimè appareat, in vera, & propria natura
& ut feudalia fuisse officia concessa.

Undè planè ridiculum est, objicere Adversarios,

ista nova concessione Regis Catholici opus non
esse, nec illa unquam usos fuisse, nec uti, proût
354 repetitis scriptis attestati sunt pluries. Contra-
rium quidem primò evidentè patet ex ipsomet
privilegio, sed rectius investitura ipsius Regis Ca-
tholici, ubi in pluribus locis attestatur, conces-
sionem illam fecisse ad instantiam, & supplicatio-
nem ipsorum Bernardini, & Joannis, qui fuerunt
primi concessionarii Philippi filii, quorum con-
templatione Rex Ferdinandus Primus prorogavit
officium ad eorum vitam, & Federicus extendit
ad hæredes, ut legitur in dicta investitura Regis
Catholici, ibi, sanè pro parte Bernardini, & Joannis
accepimus, & ibi, fuit Majestati nostra humili-
ter supplicatum, ut prædicta omnia, &c. qui po-
tuerunt novam legem de consensu Regis adjicere,
alterare, & mutare, ad libitum, ex supra tra-
ditis.

355 Item & secundò, successores de Bernaudo di-
cta investitura Regis Catholici in primis usi sunt,
ipsamque Jo: Maria, & Dux Ferdinandus de Ber-
naudo præsentaverunt in judicio adversus Fratres
de Ciaccio, hæredes quondam Antiræ de Bernaudo,
ipsamque investituram describi curarunt solemniter
in libro, ubi pro ipsorum cautela omnia privi-
legia retrò Regum concessionum, & confirmatio-
num exarata conservarunt, in quo etiam fuerunt
reperitæ registratæ literæ Regiæ anni 1609. quod
Præses Provinciæ uteretur Magistro actorum in
omnibus negotiis Tribunalis pro interesse patri-
monii Regis, quem librum exhibuit D. Didacus
adversarius penès acta, à quo fuit instante Fisco
356 integra copia descripta, & cum processibus parte
consentiente unita, aded ut non possit negari
scientia, acceptatio, & usus eorum, quæ in libro
continentur, argumento l. si filiusfamil. 18. ff. ad
Maced.

157 Et tandem, quomodo potuerunt non uti suc-
cessores de Bernaudo investitura Catholici Regis,
si certum est, Invisitæ Carolum non omnes con-
cessionem factas istis de Bernaudo confirmasse, sed
solam Regis Catholici, & posse Regem nostrum,
uti successorem Regis Catholici ex persona Al-
phonfi, non observare etiam legitimas concessio-
nes Federici, non irritatas per pragmat. 1. de revocat.
gratiar. Quod si adversarius ipse consultò delibe-
rasset renunciare, & declarare, solemniter nolle
uti investitura prædicta Regis Catholici, quisnam
scit, si Fiscus, etiam ex defectu tituli jamdiù extin-
cti, obtinere posset?

358 Nec quicquam obstat, quod non potuerit mu-
tari, nec alterari forma primarum concessionum in
præjudicium successorum, ex Bald. conf. 215. in 2.
cum concord. per D. Rovit. conf. 79. num. 8. junctis
num. 11. & 12.

Hoc enim est sibimetipsi contradicere, confun-
dendo terminos, si enim contendit adversarius,
priores concessionem esse in liberum allodium, cur
non potuerunt concessionarii sibi, & sequentibus
præjudicare, obtinendo à Rege concedente, & re-
cognoscendo quæ prius fuerant concessa in allo-
dium, nunc ut feuda, vel ut officia in propria na-
tura Regalium? certè non video.

Præsertim, cum isthæc tertia concessio Regis
Catholici fuerit facta eidem Bernardino, & Joan-
ni Philippo Mariæ, qui ultimus Joannes, unus
tantum fuit, triplicis tamen nominis, & sic eis-
dem duobus fratribus, quibus primo loco fuerat

facta concessio à Ferdinando I. de anno 1478. & ampliata per Federicum, quidem notissima est juris dispositio, etiam in feudo ex pacto, primum concessionarium posse sequentibus omnibus præjudicare, ex eo, quod feudum ex pacto habeat vim hereditarii in primo acquirente, ut post *Ifern.* in §. & si libellam, *Camerar.* & alios, tradit *Domnus meus Reg. de Curte* in 1. par. de feud. c. 15. incip. *nunc de altera*, num. 12. Sed istis opus non est, quia si dubitamus, concessionarios non potuisse præjudicare sequentibus illic, concedimus primas concessionem factas in forma stricta, scilicet sub natura feudali, vel Regalium, & sic concordant primæ cum ultima, & novissima Regis Catholici, & sic potius uniformis natura est præsumenda, quàm varia, & diversa forma consonans juribus diversis, & Regni moribus.

Quod autem à Rege Catholico tenuerint hæc officia successores, & illius munificentia, qui id concessit, quod irritum declarare poterat, & extinguitum, observantia apertissima à posteriori demonstrat, eam confirmatio subsequens Caroli V. Cesaris, immort. memor. non omnes investituras, et concessionem præcedentes confirmaverit, sed solum unam illam, nempe quæ valida erat, et vigebat Catholici Regis, idque ex eo, quod confirmatio ad validas tantum refertur, non ad invalidas, ex proximè fundatis.

Et replicare, ut dicit Adversarius, quod Fratres de Bernaudo non sunt usi, nec utuntur dicta nova concessione, alii diudicent, si hoc admitti potest, et dignum est, ut in Principis Consistorio audiri possit præsentis successor, qui petat admitti ad succedendum in officio, repudiatis privilegiis obtentis, et impetratis ab antecessoribus, et ab ipsis in iudicio non semel productis, et in libro privilegiorum magna solemnitate redactis, et ab ipso adversario penes acta ordine Regiæ Cameræ exhibitio ad exempla in actis redigenda, ipsaque roganti restituito.

S U M M A R I U M.

- 360 **P**ossessorium adipiscenda, retinenda, vel etiam recuperanda quoad Regalia, & jurisdictionalia, etiam sita in territorio alicujus Domini, requirit ostensionem veri tituli, nec actus possessorii probatio sufficit, & num. 361. 363. 369. 370. 428. 429. & 431. etiam quoad officium, num. 365. & jura, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possunt, num. 430. & etiam respectu Clerici, & Monaci, num. 364. et 365. & qua ratione, num. 366.
- 362 Spoliatus ante omnia in quibus non est restituendus, & num. 392.
- 367 Possessorium remedium denegatur, quando per registra, vel privilegia constat de non jure spoliati.
- 368 Possessionis commodo Fiscus fruitur, quando vassallus cum ipso de feudo litigat, vel inhabilem vassallum convenit, etiam si doceret vassallus de assensu, si contra illum in promptu nonnulla allegarentur, & num. 381.
- 371 Possessorium obtinet, qui potiora jura in petitorio habet.
- 372 Exceptio proprietatis incontinenti probata facit remedium l. fin. C. de edict. div. Hadr. cessare, etiam si opponens non possideat.

373 Exceptio de jure tertii exclusiva juris agentis opponi potest.

374 Jus agentis magis dubium, & intricatum redditur ex concursu plurium.

375 Actus duo unico contextu facti, reputantur unus, nec dicitur perfectus primus absque secundo, etiam non eadem die facti, sed infra paucos dies Judicis arbitrio.

377 Possessio etiam plurium annorum rerum feudali, aut Regalium non prodest possessori, nisi doceat de justitia tituli, & ita praticari in Regno ex cap. dudum num. 379. & num. 395.

378 Possessionem non habere, vel habere ex titulo in valido sine assensu rerum feudali, paria sunt.

C A P U T D E C I M U M.

Ad intellectam cap. Dudum, aliàs Et præsumptuosè.

Novissimè non sine ratione constitui ultimo loco ostendere, Fisco competere immissionem petitam, nedum jure municipali, ex regula cap. dudum, aliàs, ex præsumptuosè, sed ex regula clarissima, & juris communis dispositione, prout utroque jure in specie libellum immissionis proposuit Fisco 2. Martii 627. his verbis, *Es quoniam Reg. Fisco habet tam jure communi, quàm municipali Regni intentionem fundatam ex notissimis decisionibus super observatis, etiam in feudis, nedum in officiis, in quibus strictius proceditur, & potissimè in isto, in quo ex processibus constat de claro, & aperto jure ipsius Fisci, instat propter mandari, quod capiatur possessio pro Fisco, &c.* & obtinuit decretum eadem die à Regia Camera, quod superfederetur per eandem, tam in consignanda possessione, quàm in confectioe præambuli, qui ordo sequestri fuit prorogatus de speciali mandato, cum subscriptione manus propriæ Excell. Ducis Albæ nostri Proregis. justitiæ summi cultoris sub die 10. Aprilis 627. confirmato deinde pluries facta relatione in Collaterali Consilio coram ipso Principe, non obstante conquestu, & toties repetita reclamatione, & oppositione adversarii adversus dictum sequestrum.

Ita enim juris ordo necessario exposulabat, ut prius de justitia tituli, & de notorio jure Investit. Regis nostri, ejusque Fisci ageretur, à quo dependent remedia possessoria, tum ex eo, quod in jurisdictionalibus, & Regalibus omnibus, non solum in possessorio adipiscendæ, sed & retinendæ, & quidem etiam recuperandæ, requiritur, ut cum possessione verus etiam titulus doceatur, nec sufficere, etiam si actus possessorii, nedum allegentur, sed probentur, cap. ad decimas, quod est ult. de restit. spoliat. in 6. cujus decret. dispositionem procedere etiam in spoliato, qui vult restitui ad jurisdictionalia sita infra fines Territorii alicujus Domini, quod non restituatur, nisi doceat de titulo, ex doctrina Fabri in §. retinenda, post num. 1. & 5. latè *Dom. meus Capyc. decis. 77. per totam*, qui in specie loquitur in possessorio reintegrandæ possessionis respectu officii tradens plures res limitationes ad regulam, quod spoliatus ante omnia debet restitui, putà si jus commune resistat agenti, vel per facti notorietatem appareat Iudici, possessionem non debere restitui, putà quia in promptu ex adverso ostendatur privilegium,

gium, ex quo secundum *Felin.* resultat evidentissima probatio, & constare dicitur notoriè, & evidenter de dominio spoliantis, vel & tertio ubicunque sumus in his, quæ non possunt possideri sine privilegio, nam possessio in his non relevat con-

363 trà jus commune, & contrà istos est facta *decre-*
salis in cap. cum persona, de privil. in 6. ut propriè exemplificat *Dominus Cypyc. num. 7. 8. & 9.* in omnibus jurisdictionibus, & Regalibus, quod nisi ostendatur privilegium legitimum, cujus vigore

364 jussè possidere valeat, cogendus erit illa dimittere, & loquitur etiam si defectus esset ratione personæ, ut in Clerico, & Monacho respectu feudi,

365 et *num. 12.* dicit, hæc fortius procedere in officiis, sequitur alter *Dominus meus Socer Camil. de Medic. cons. omnium 1. num. 27. & 28.* ubi reddit

366 rationem, quia possessorium jurisdictionis dicitur mixtum cum proprietate, & non sufficit exercitium aliquorum actuum, sed juris desiderat adminicula, ex *Bald.* et aliis, subiiciens exempla de Clerico, et Monacho *num. 36. et num. 37. & 38.* quod quando per registra, vel privilegia constat

367 de non jure spoliati, quod ei denegatur remedium possessorium, et ex *Affl. in §. quid ergo*, refert ita determinatum in Regno per Ser. Regem Robertum contrà Iacobum Sanseverinum spoliatum Comitatu Marsici à Duce Calabriæ, juxta *Consil. Oldrad. factum in dicta causa 224.* quod et repetit idem *Affl. in Constit. Pacis cultum, n. 13.*

368 *vers. & pro hoc*, et ità hoc casu succedit Fisci privilegium, ut ipse fruatur commodo possessionis, dum vasallus cum ipso litigat, dum sine vitio, et legitime spoliavit, vel optimè procedit, quando Fiscus agit, et inhabilis convenitur, ut ex *Ifern. in §. illud*, ubi *Lipar. num. 70. lit. V. antè Lipar.* probat distinguendo *Dom. meus Cypyc. in invest. tit. feudatar. exceptiones, col. 1. vers. Domini exceptio, ear. 185.* et in *d. cons. 1. Dom. meus Socer ex num. 41.* probat in casu suo pro Camera Ser. Ducis Parmæ inhabilitatem Pallavicini vasalli ex ulteriori gradu,

369 et aliis, ut propriè contigit in casu præsentis, et generaliter quòd possessio non possit in jurisdictionalibus, et Regalibus, nisi de titulo habili doceatur in istis, quæ à Principe solent concedi, sive sint jurisdictionalia, vel Regalia, latissime *Bossius de Principe, ex num. 234. Menoch. de recuper. poss. remed. 15. quæst. 36. num. 469.* idque procedere

370 in omni possessorio, et præcisè in interdicto adipiscendæ, et nuncupatim in Regalibus, *Regner. Sixtinus de regalibus lib. 1. cap. 7. optimè loc. Ant. Maurus alleg. 80. num. 12. & 13.* ubi de spoliato à magno Præatore etiam abique causæ cognitione, et ordine judiciario quod non restituatur, quando data est possessio, cui dari debebatur, ut, in causa præsentis.

371 Et generale enim est, ut in possessorio etiam in re dubia (cum tamen casus noster sit clarissimus) vincere soleat, qui potiora jura in petitorio obtinet, l. i. *C. de edicto divi, & c. Menoch. in 3. remed. retinenda, num. 733.* cum aliis per *Præsid. Amaturo*

372 *cons. 100. in princ.* constat etenim etiam remedium l. fin. *de edicto divi*, alioquin innumeris munitum privilegiis, cessare etiam adversus hæredem scriptum, si incontinenti exceptio proprietatis ex adverso probetur, etiam si opponens non possideat, & locum sibi vindicat illa regula, hodie constat, hodie agatur, l. si is, à quo 3. ff. *ut in possess. legator.* ut ex *Ifer.* probat idem *Amatus cons. 1. num. 3. & 4.*

ubi ex *Alciat. resp. 350. num. 3.* fundat, incontinenti probari, quando articulus juris tantum disceptatur, nec probatio aliqua extrinsecus desideratur.

Undè in casu præsentis non posset adversario optulari, etiam si esset in possessione, cum tituli iustitia sibi obstet, ex incapacitate, ratione ulterioris gradus, ratione inhabilitatis propriæ personæ, quia Sacerdos, ex defectu assensus, quem non ostendit super donatione, & ex repetita revocatione ejusdem donationis toties facta, & tandem testamento condito per Jo: Mariam instituendo Josephum filium, qui in promptu ostendit præambulum, & petit immisionem, ex cujus persona, tametsi non minus inhabili, nihilominus justè Fiscus opponere potest, quòd ad te liberæ ædes habeo, vulgata *l. loci corpus §. competit ff. si servit. vendic. cum concord. per Tesaur. decis. 4. Vivius decis. 291.*

374 *num. 8.* & redditur saltim ex concursu plurium magis dubium, & intricatum jus D. Didaci ex his, quæ scribit in puncto *Cons. Georg. in repet. feud. cap. 52. num. 26.* Tantò igitur fortius cum ipse D. Didacus nullo modo possideat, & ex possessione quidem habita post mortem, absolutissimè, cum illicò instante Fisco fuerit sequestrata decreto Regiæ Cameræ, cujus tempus licèt restrictum ad mensem, fuit ordine S. E. prorogatum sine temporis præfinitione, & decretis Collater. confirmatum.

Nec etiam antè mortem vigore prætensæ, nullæ, & invalidæ donationis, possessionem cæpit ullo modo, ut ex facto liquet, detecta præfertim fraude, & collusionem, dum dolosè effinxit percipisse fructus, quos nunquam exigit, nec percipere potuit, obstante sibi eadem donationis forma, junctâ cum retrocessione eodem momento facta.

Eadem enim die 17. Aprilis 625. quæ Dux D. Franciscus de Bernaudo pro se, & D. Didaco patre extorsit donationem officii à Joanne Maria, eadem die manu ejusdem Notarii, & coràm eisdem testibus idem D. Franciscus donatarius pro se, & D. Didaco fratre, & cum consensu patris pro observantia promissionis, ut afferuit, factæ eidem Joanni Mariæ donanti, & ut impleret conditionem, sub qua dictam donationem fecerat, & non aliter, ut prædictus donans vivere posset in ejus senili ætate donavit, & retrocessit omnes fructus, introitus, & emolumenta ejusdem officii, & quod valeat ipse donans locare ad sui libitum, fructus percipere, & conductores in sui donantis faciem obligare, & debitores ad solutionem cogere, constituendo eum procuratorem generalem irrevocabilem, etiam in rem propriam.

375 Ex qua specie contractus illud oritur, ut isti duo actus simul, & unico contextu facti reputentur ex individuo voluntatis unus, & idem contractus, nec dicatur primus perfectus absque secundo, præsertim cum ipse donatarius fateatur, donantem non donasse, nisi sub certa spe retrocessionis, & hoc casu dicuntur correspectivi, ac unus inest alteri, etiam si non una die, sed infra paucos dies arbitrio Judicis fuerint celebrati, ut ex notatis in *l. petens C. de pactis*, ex infinitis probat *Giurba decis. 85. num. 18. 19. & 20.* & unus dicitur pars alterius contractus correspectivi, &posito, vel sublato uno, tollitur alterum: *Idem post num. 20. & simulatus censetur contractus donationis, cum illicò retroceditur; & idè nullus, vel saltim inefficax, idem Giurba num. 27. & seq.* Undè nihil donatarius acquisivit, nec ullo modo potuit possessionem,

facta concessio à Ferdinando I. de anno 1478. & ampliata per Federicum, quidem notissima est juris dispositio, etiam in feudo ex pacto, primum concessionarium posse sequentibus omnibus præjudicare, ex eo, quòd feudum ex pacto habeat vim hæreditarii in primo acquirente, ut post *Ifern.* in §. & *si libellam, Camerar.* & alios, tradit *Domnus meus Reg. de Curse* in 1. par. de feud. c. 15. incip. *nunc de altera, num. 12.* Sed istis opus non est, quia si dubitamus, concessionarios non potuisse præjudicare sequentibus illicò, concedimus primas concessionem factas in forma stricta, scilicet sub natura feudalium, vel Regalium, & sic concordant primæ cum ultima, & novissima Regis Catholici, & sic potius uniformis natura est præsumenda, quàm varia, & diversa forma consonans juribus diversis, & Regni moribus.

Quod autem à Rege Catholico tenuerint hæc officia lucescentes, & illius munificentia, qui id concessit, quod irritum declarare poterat, & extinctum, observantia apertissima à posteriori demonstrat, eùm confirmatio subsequens Caroli V. Cesaris, immort. memor. non omnes investituras, et concessionem præcedentes confirmaverit, sed solum unam illam, nempe quæ valida erat, et vigebat Catholici Regis, idquæ ex eo, quòd confirmatio ad validas tantum refertur, non ad invalidas, ex proximè fundatis.

Et replicare, ut dicit Adversarius, quòd Fratres de Bernaudo non sunt ubi, nec utuntur dicta nova concessione, alii diudicent, si hoc admitti potest, et dignum est, ut in Principis Consistorio audiri possit præsentis successor, qui petat admitti ad succedendum in officio, repudiat privilegii obtentis, et impetratis ab antecessoribus, et ab ipsis in iudicio non semel productis, et in libro privilegiorum magna solemnitate redactis, et ab ipsomet adversario penès acta ordine Regiæ Cameræ exhibito ad exempla in actis redigenda, ipsique roganti restituito.

S U M M A R I U M.

- 360 **P**ossessorium adipiscenda, retinenda, vel etiam recuperanda quoad Regalia, & jurisdictionalia, etiam sita in territorio alicujus Domini, requirit ostensionem veri tituli, nec actus possessorii probatio sufficit, & num. 361. 363. 369. 370. 428. 429. & 431. etiam quoad officium, num. 365. & jura, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possunt, num. 430. & etiam respectu Clerici, & Monachi, num. 364. et 365. & qua ratione, num. 366.
- 362 Spoliatus ante omnia in quibus non est restituentus, & num. 392.
- 367 Possessorium remedium denegatur, quando per registra, vel privilegia constat de non jure spoliati.
- 368 Possessionis commodo Fiscus fruitur, quando vassallus cum ipso de feudo litigat, vel inhabilem vassallum convenit, etiam si doceret vassallus de assensu, si contra illum in promptu nonnulla allegarentur, & num. 381.
- 371 Possessorium obtinet, qui postiora jura in petitorio habet.
- 372 Exceptio proprietatis incontinenti probata facit remedium l. fin. C. de edict. div. Hadr. cessare, etiam si opponens non possideat.

373 Exceptio de jure tertii exclusiva juris agentis opponi potest.

374 Jus agentis magis dubium, & intricatum rediditur ex concursu plurium.

375 Actus duo unico contextu facti, reputantur unus, nec dicitur perfectus primus absquæ secundo, etiam non eadem die facti, sed infra paucos dies Judicis arbitrio.

377 Possessio etiam plurium annorum rerum feudalium, aut Regalium non prodest possessori, nisi doceat de justitia tituli, & ita praticari in Regno ex cap. dudum num. 379. & num. 395.

378 Possessionem non habere, vel habere ex titulo invalido sine assensu rerum feudalium, paria sunt.

C A P U T D E C I M U M.

Ad intellectam cap. Dudum, aliàs Et præsumptuosè.

Novissimè non sine ratione constitui ultimo loco ostendere, Fisco competere immisionem petitam, nedum jure municipali, ex regula cap. dudum, aliàs, ex præsumptuosè, sed ex regula clarissima, & juris communis dispositione, prout utroque jure in specie libellum immisionis proposuit Fiscus 2. Martii 627. his verbis, *Es quoniam Reg. Fiscus habet tam jure communi, quàm municipali Regni intentionem fundatam ex notissimis decisionibus super observatis, etiam in feudis, nedum in officiis, in quibus strictius proceditur, & potissimè in isto, in quo ex processibus constat de clero, & aperto jure ipsius Fisci, inlas propterea mandari, quòd capiatur possessio pro Fisco, &c.* & obtinuit decretum eadem die à Regia Camera, quòd supersederetur per mensem, tam in consignanda possessione, quàm in consecutione præambuli, qui ordo sequestri fuit prorogatus de speciali mandato, cum subscriptione manus propriæ Excell. Ducis Albæ nostri Proregis. justitiæ summi cultoris sub die 10. Aprilis 627. confirmato deinde pluries facta relatione in Collaterali Consilio coram ipso Principe, non obstante conquestu, & toties repetita reclamazione, & oppositione adversarii adversus dictum sequestrum.

Ita enim juris ordo necessario exoptulabat, ut prius de justitia tituli, & de notorio jure Invisibilis Regis nostri, ejusque Fisci ageretur, à quo dependent remedia possessoria, tum ex eo, quòd in jurisdictionalibus, & Regalibus omnibus, non solum in possessorio adipiscendæ, sed & retinendæ, & quidem etiam recuperandæ, requiritur, ut cum possessione verus etiam titulus doceatur, nec sufficere, etiam si actus possessorii, nedum allegentur, sed probentur, cap. ad decimas, quod est ult. de restit. spoliati. in 6. cujus decret. dispositionem procedere etiam in spoliato, qui vult restitui ad jurisdictionalia sita infra fines Territorii alicujus Domini, quod non restituatur, nisi doceat de titulo, ex doctrina Fabri in §. retinenda, post num. 1. & 5. latè Dom. meus Capyc. decis. 77. per totam, qui in specie loquitur in possessorio reintegrandæ possessionis respectu officii tradens plures limitationes ad regulam, quòd spoliatus ante omnia debet restitui, putà si jus commune resistat agenti, vel per facti notorietatem appareat Iudici, possessionem non debere restitui, putà quia in promptu ex adverso ostendatur privilegium,

gium, ex quo secundum *Felin.* resultat evidentissima probatio, & constare dicitur notoriè, & evidenter de dominio spoliantis, vel & tertio ubicunque sumus in his, quæ non possunt possideri sine privilegio, nam possessio in his non relevat contra jus commune, & contra istos est facta decretalis in *cap. cum persona, de privil.* in 6. ut propriè exemplificat *Dominus Capyc. num. 7. 8. & 9.* in omnibus jurisdictionalibus, & Regalibus, quod nisi ostendatur privilegium legitimum, cujus vigore justè possidere valeat, cogendus erit illa dimittere, & loquitur etiam si defectus esset ratione personæ, ut in Clerico, & Monacho respectu feudi, 363 et *num. 12.* dicit, hæc fortius procedere in officiis, sequitur alter *Dominus meus Socer Camil. de Medic. cons. omnium 1. num. 27. & 28.* ubi reddit rationem, quia possessorium jurisdictionis dicitur mixtum cum proprietate, & non sufficit exercitium aliquorum actuum, sed juris desiderat adminicula, ex *Bald.* et aliis, subiiciens exempla de Clerico, et Monacho *num. 36. et num. 37. & 38.* quod quando per registra, vel privilegia constat de non jure spoliati, quod ei denegatur remedium possessorium, et ex *Affl. in §. quid ergo, refert ita determinatum in Regno per Ser. Regem Robertum contra Iacobum Sanseverinum spoliatum Comitatu Marsici à Duce Calabriae, juxta Consil. Oldrad. factum in dicta causa 224.* quod et repetit idem *Affl. in Constit. Pacis cultum, n. 13.* 368 *vers. & pro hoc,* et ita hoc casu succedit Fisci privilegium, ut ipse fruatur commodo possessionis, dum vasallus cum ipso litigat, dum sine vitio, et legitime spoliavit, vel optime procedit, quando Fiscus agit, et inhabilis convenitur, ut ex *Ifern. in §. illud, ubi Lipar. num. 70. lit. V. ante Lipar. probat distinguendo Dom. meus Capyc. in invest. tit. feudatar. exceptiones, col. 1. vers. Domini exceptio, ear. 185. et in d. conf. 1. Dom. meus Socer ex num. 41.* probat in casu suo pro Camera Ser. Ducis Parmæ inhabilitatem Pallavicini vasalli ex ulteriori gradu, 369 et aliis, ut propriè contigit in casu præsentis, et generaliter quod possessio non possit in jurisdictionalibus, et Regalibus, nisi de titulo habili doceatur in istis, quæ à Principe solent concedi, sive sint jurisdictionalia, vel Regalia, latissime *Bossius de Principe, ex num. 234. Menoch. de recuper. possess. remed. 15. quest. 36. num. 469.* idque procedere 370 in omni possessorio, et præcisè in interdicto adipiscendæ, et nuncupatim in Regalibus, *Regner. Sixtinus de regalibus lib. 1. cap. 7. optime loc. Ant. Maurus alleg. 80. num. 12. & 13.* ubi de spoliato à magno Prætorè etiam abique causæ cognitione, et ordine judicario quod non restituatur, quando data est possessio, cui dari debebatur, ut, in causa præsentis.

371 Et generale enim est, ut in possessorio etiam in re dubia (cum tamen casus noster sit clarissimus) vincere soleat, qui potiora jura in petitorio obtinet, l. 1. *C. de edicto divi, & c. Menoch. in 3. remed. retinenda, num. 733.* cum aliis per *Præsid. Amaturo* 372 *cons. 100. in princ.* constat etenim etiam remedium l. *fn. de edicto divi*, alioquin innumeris munitum privilegiis, cessare etiam adversus hæredem scriptum, si incontinenti exceptio proprietatis ex adverso probetur, etiam si opponens non possideat, & locum sibi vindicat illa regula, hodie constat, hodie agatur, l. *si is, à quo 3. ff. ut in possess. legator.* ut ex *Ifer.* probat idem *Amatus cons. 1. num. 3. & 4.*

ubi ex *Alciat. resp. 350. num. 3.* fundat, incontinenti probari, quando articulus juris tantum disceptatur, nec probatio aliqua extrinsecus desideratur.

Undè in casu præsentis non posset adversario optulari, etiam si esset in possessione, cum tituli iustitia sibi obstat, ex incapacitate, ratione ulterioris gradus, ratione inhabilitatis propriæ personæ, quia Sacerdos, ex defectu assensus, quem non ostendit super donatione, & ex repetita revocatione ejusdem donationis toties facta, & tandem testamento condito per Jo: Mariam instituendo Josephum filium, qui in promptu ostendit præambulum, & petit immisionem, ex cujus persona, tamen non minus inhabili, nihilominus justè Fiscus opponere potest, quod ad te liberæ ædes habeo, vulgata *l. loci corpus §. competit ff. si servit. vendic. cum concord. per Tesaur. decis. 4. Vivius decis. 291. num. 8.* & redditur saltem ex concursu plurium magis dubium, & intricatum jus D. Didaci ex his, quæ scribit in puncto *Conf. Georg. in repet. feud. cap. 52. num. 26.* Tandè igitur fortius cum ipse D. Didacus nullo modo possideat, & ex possessione quidem habita post mortem, absolutissime, cum illicò instante Fisco fuerit sequestrata decreto Regiæ Cameræ, cujus tempus licet restrictum ad mensem, fuit ordine S. E. prorogatum sine temporis præfinitione, & decretis Collater. confirmatum.

Nec etiam antè mortem vigore præsentis, nullæ, & invalidæ donationis, possessionem cæpit ullo modo, ut ex facto liquet, detecta præsertim fraude, & collusione, dum dolosè effinxit percepisse fructus, quos nunquam exigit, nec percipere potuit, obstante sibi eadem donationis forma, juncta cum retrocessione eodem momento facta.

Eadem enim die 17. Aprilis 625. qua Dux D. Franciscus de Bernaudo pro se, & D. Didaco patre extorsit donationem officii à Joanne Maria, eadem die manu ejusdem Notarii, & coram eisdem testibus idem D. Franciscus donatarius pro se, & D. Didaco fratre, & cum consensu patris pro observantia promissionis, ut afferuit, factæ eidem Joanni Mariæ donanti, & ut impleret conditionem, sub qua dictam donationem fecerat, & non aliter, ut prædictus donans vivere posset in ejus senili ætate donavit, & retrocessit omnes fructus, introitus, & emolumenta ejusdem officii, & quod valeret ipse donans locare ad sui libitum, fructus percipere, & conductores in sui donantis faciem obligare, & debitores ad solutionem cogere, constituendo eum procuratorem generalem irrevocabilem, etiam in rem propriam.

375 Ex qua specie contractus illud oritur, ut isti duo actus simul, & unico contextu facti reputentur ex individuo voluntatis unus, & idem contractus, nec dicatur primus perfectus absque secundo, præsertim cum ipse donatarius fateatur, donantem non donasse, nisi sub certa spe retrocessionis, & hoc casu dicuntur corresponsivi, ac unus inest alteri, etiam si non una die, sed infra paucos dies arbitrio Judicis fuerint celebrati, ut ex notatis in *l. petens C. de pactis, ex infinitis probat Giurba decis. 85. num. 18. 19. & 20.* & unus dicitur pars alterius contractus corresponsivi, &posito, vel sublato uno, tollitur alterum: *Idem post num. 20. & simulatus censetur contractus donationis, cum illicò retroceditur; & idè nullus, vel saltem inefficax, idem Giurba num. 27. & seq.* Undè nihil donatarius acquisivit, nec ullo modo potuit possessionem,

tionem, & perceptionem fructuum præstendere, quam in eodem contractu retrocessit, etiam si non esset simulatus, prout verè fuit, & consequenter nullus. Præsertim cum ex constitutione procuratoris in rem propriam omne jus transferri constet in ipsum cessionarium, & cum in officiis nullum transferatur dominium in concessionarium, cum illud remaneat penès Regem, & sola administratio cum fructuum perceptione transfertur, ut supra latè, hæc eadem hic, quæ erat per donationem transferenda, remanet per retrocessionem eodem momento factam donanti reservata, & sic nullum jus in donatarium fuit translatum, etiam si donatio non argueretur simulata, prout ipsa nulla ex prædictis arguitur.

Et tandem sit verum, citrà veri præjudicium, potuisse ex dicto titulo fructuum perceptionem, & possessionem transferri ex duobus ipsa præsentia possessio sibi prodesse ullo modo potest.

Primo, quia certum est, quòd si quis donet, vel transferat feudum, vel aliud quippiam de Regalibus, quod sine Regis assensu transferri non potest (inter hæc enim scilicet feuda, & Regalia, & in specie officia nullum posse constitui discrimen, credo satis ex se prædictis apparere, & nunc addo *Dom. Georg. in repet. feud. cap. 53. num. 21. & cap. 54. n. 51.* ultrà *D. meum Socerum conf. 197. n. 13.* etiam si donatarius possideat per plures annos antè mortem, possessio prædicta sibi non prodest, ut fuisse decisum per *DD. Regis Camerae, & aliquos S. C. refert Affl. decis. 147.* qui affirmat, paria esse non habere penitus possessionem, vel illam obtinuisse ex titulo invalido sine assensu, sequitur, & in dubio ita practicari in Regno vigore dicti *cap. dudum*, alias ex *presumptuosa, Regens de Ponte de Regalibus impos. §. 6. num. 40. & 43. car. 205.* idem *Niger in d. cap. dudum 225. in fin. num. 23.* & requiri nedùm titulum in vita, sed illum fuisse Regio assensu vallatum, in puncto advertit *Regens Reverter. tom. 4. decis. in causa successionis Illustris Ducissæ Ferrandina, in princip.*

S U M M A R I U M.

- 380 **A**ssensum allegare, quem producere sperat, est replicatio Judæorum.
382 Assensus lite pendente impetratus nullus est, & Lanar. contrarium dicens quadrupliciter declaratur, num. 383. 384. 385. & 386.

De Assensu impetrato lite pendente.

§. I.

- 380 **E**T dicere, quòd habet assensum, quem sperat producere, est acceptare concessionem factam in feudum, vel in propria natura Regalium, & similiter est replicatio Judæorum, qui adhuc frustrà sperant adventum, quia ex registris Cancellariæ esset exemplum sumendum, ut supra, & cum etiam tempore donationis esset in sacris, & fortè etiam Sacerdos, ut hodiè; certum est ex stylo Cancellariæ notorio, non potuisse concedi assensum donationi factæ in clericum notorie incapabilem, undè si etiam adversarius exhiberet assensum, quia tamen contra assensum ad ipsum invalidandum in promptu multa allegarentur, hujusmodi assensus sibi prodesse non posset propter ipsius validitatis dubietatem, juxtà opinionem

Ant. de Alexi relatam per *Affl. decis. 195.* & in puncto probat *D. Georg. d. c. 52. nu. 41.* quantò fortius locus erit decisioni *cap. dudum*, nullo penitus existente assensu, qui concessus non fuit, cum nec concedi potuerit, etiam in præjudicium litis pendentiæ motæ per hæredes Antiræ de Bernaudo, ad quorum instantiam de anno 1600. & sic per annos 25. antè erat processus compilatus contra Ducem Ferdinandum, & Jo: Mariam de Bernaudo super relaxatione tertiæ partis officiorum unà cum fructibus, & jam de ordine speciali S. M. de anno 620. fuerat causa remissa ad Reg. Cam. pro intereste se Fisci. Et idèd assensus lite pendente impetratus fuisset nullus. *Brun. conf. 87. post nu. 13. lib. 1. D. de Francb. decis. 620. antè num. 1. Reg. de Ponte 383 conf. 136. num. 164.* Quibus non obest *Lanar. conf. 17. & idem de Ponte conf. 32. ex num. 16. eod. lib. 2.* quo loquuntur expressè de assensu superveniente super contractu de præterito, jam in esse deducto antè litem, non autem quando ipse contractus est gestus post litem motam, & sequitur assensus, item non procedit *consilium Lanar.* quando impetratio assensus est dolosa, fraudulenta, vel in præjudicium litis, vel quando est opposita exceptio carentiæ actionis antè assensum, ut per *eum 385 num. 8. & 9.* vel quando agitur de præjudicio tertii, ut per *eum num. 10.* Et generaliter loquitur *Lanar.* in simplici assensu super hypotheca, & in eo assensu, ad quem Rex tenetur, undè cum in præsentia, ubi agitur de translatione domini, qui casus habet maximam diversitatem, et ex pluribus nedùm non tenebatur, sed præstari nullo modo deberi, ex jam dictis clarè patet, cessat in præsentia casu fundamentum præcipuum *Lanarii*, et cessat quoque aliud ejusdem motivum, dum *num. 6.* dicit quòd licèt assensus sit gratia, non tamen est gratia, quando Dominus tenetur assentire, siquidem in casu præsentia non tenebatur, immò non debebat, si de litibus prædictis notitiam habuisset.

S U M M A R I U M.

- 387 **C**ap. ex præsumptuosa procedit in feudis quæternatis, secus in planis, & de tabula, & qua ratione, nu. 380. estque speciale privilegium Fisci, num. 388. & undè introductum, num. 389. & an dicti cap. verba comprehendant Regalia, etiam ex identitate rationis, n. 397. & 420. & an in officiis, & aliis procedat, n. 403. 416. & 417.
391 Sequestratum prohibitum est in principio litis post apprehensam possessionem inter privatos tantùm, secus quoad Principem, ejusque Fiscum, etiam de consuetudine, num. 396.
393 Fiscales cùm de Juribus Fisci agitur, possessionem bonorum apprehendere debent.
394 Turbatæ possessionis accusatio cessat contra Regem.
398 Bonorum, & rerum appellatione jura quæcunque comprehenduntur.
399 Rub. cap. ex præsumptuosa non est authentica, nec concordat cum Nigro, quod generale est, cui standum est, num. 401.
400 Cap. ex præsumptuosa an cesset decedente aliquo relicto agnato non comprehenso in gradibus enumeratis in Constitutione Regni, & in novissimis gratiis, & num. 402. 407. 415. & 417. & quid si superest soror, vel neptis, num. 409. 410. 412. & 418. & quid si dubium sit, si decessit relicta prole

- prole legitima, num. 436.
 404 Jus clarum, & apertum dicitur, de quo est casus legis, qui per apertam librorum patere potest.
 405 Obscurum, & incertum dicitur quod disceptationem, & opinionum varietatem recipit.
 406 Dubium Juris æquiparatur quæstioni facti.
 408 Affl. decif. 195. ubi agitur, an locus sit dispositioni cap. dudum, cum defuncto superexistit filius legitimatus, declaratur.
 411 Proles nomen comprehendit utrumque sexum in linea descendenti, & idem significat, ac nomen posteritatis, stirpis, & progeniei.
 413 Cap. ex præsumptuosè quatenus faciat mentionem de agnato, declaratur, & num. 414.
 421 Innovare nil dicitur qui antiqua possessione utitur.
 422 Sequestram faciendum pro Fisco vigore cap. ex præsumptuosè non requirit Judicis decretum, & num. 423, 424, & 426.

Cap. ex præsumptuosè an procedat tantùm in feudis §. II.

Nec obstat, dispositionem cap. ex præsumptuosè non procedere nisi in feudis, quod enim adversarius longo apparatu conare probatur, non habere locum nisi in feudis; id tantùm DD. dicunt, ut includant feuda quaternata, & excludant feuda plana; sive Baronum subfeuda, quod non negamus: verùm id fieri dicimus ea ratione, quæ Partis motivum convincit, factum est enim illud cap. in favorem Regis ratione directi, vel superioris domini, & idèd illud speciale esse privilegium Fisci inter alia multa privilegia Fisco Principis à jure tributa probant iisdem DD. quos adversarius afferre potest, & in specie Niger in finalibus verb. post num. 23. Reg. Moles q. 17. vers. in Regno habemus cap. ex præsumptuosè, quod dicit sentire Lucam de Penna, & clarissimè probatur in tex. d. cap. in fin. ibi, & Fisci nostri privilegium temperato moderatè mine conservamus, undè si hoc in singulare privilegium Fisci est introductum, sive ex juris communis principiis, scilicet ex l. apud Julianum ff. de jure Fisci, ut dixit Affl. decif. 196. & in l. imper. §. illud, num. 136. de probib. feud. alien. vel ex l. ultim. C. ad leg. l. ul. Majest. ut subdubius scripsit idem Moles, sive ex potestate Regnantis, cui ita visum fuit commodis Fisci consulere, in quo iusta ratione processisse, & motum fuisse illum Juris Monarcham Bartholomæum de Capua, ipsius cap. conditorem, concedunt omnes nostri Regnicolæ, inter quos idem Moles in vers. quicquid igitur, & D. meus Avunculus, & Magister Reg. de Carte in 3. par. tract. manuscript. feud. cap. 3. num. 101. & 390 seq. non mirum igitur si id non extendatur ad beneficium Baronum respectu subfeudatariorum, cum in privilegiis strictissima sit faciendâ interpretatio, nec militent rationes, quas subtiliter colligi D. meus de Carte ex verbis dicti cap. Nempè maximè reverentiæ, quæ debetur directo Domino, ut in casu dubio fiat apud ipsum sequestratio, & nè, qui fuit utilis dominus, bona præoccupet, eorumque possessioni per tempus incumbat, antequam defuncti mors ad Fiscum notitiam deveniat, & interim possessionis commodo, quod maximum 391 est, fruatur. Indè quanquam in primis post apprehensam possessionem sequestratio videatur inhibita, Bald. in l. fin. sub num. 10. C. de edito divi, attamen

inter principale culmen; & privatam fortunam multum interest, inquit tex. in l. benè à Zenone C. de quatrien. præscrip. & post Bald. & Præpositum Brun. d. conf. 19. num. 5. ita nuncupatim Peregr. d. conf. 2. num. 21. lib. 1. qui amplius subjicit hæc verba formalia, & in Curia jam receptum est, quod ad instantiam Procuratoris Fiscalis prætendentis, in Fiscum bona ex aliqua causa devoluta, amoto detentore, sequestratur possessio cum fructibus, & jura Fisci, & prætendentium jus in illis pro more causarum Fiscalium summam, de plano, sola facti veritate inspecta expediuntur, Alc. conf. 54. ad fin. lib. 5. & sic sæpè servatum vidimus, & in Prætorii Hispaniarum, & Galliarum servari dixerunt Boer. in Consuet. Bitur. tit. de feudis, §. 13. col. 2. Rebuff. in tract. de mater. possess. art. 2. glos. 2. num. 26. Didac. in pract. d. cap. 17. fol. ult. vers. Primum, ubi, & in aliis Italiae Statibus sic servari per plura exempla in processu deducta plenè docuerunt Camera Consultores, Hæc Peregr. qui num. 22. resolvit, in illa causa de proprietate agendum esse, non obstante, quod per duos annos cum dimidio Pallavicini fuissent in possessione, quia exceptiones Camera Ducalis non exigebant probationem facti extrinseci, quo casu cessat regula, quod spoliatus sit restituendus, & quia ex natura causæ, & constitutionum Ducalium procedendum erat, sola facti veritate inspecta, cujus sanè clausulæ virtus est, ut Iudex manu Regia procedere possit remotis regulis juris civilis.

Undè non merentur reprehendi Fiscales, qui sequuti eorum consilium, qui de Fiscis juribus agunt, satagunt possessionem bonorum apprehendere, ut Fiscales instruit Peregr. lib. 6. tit. 6. n. 37. in fin. de jure Fisci, idem Octavius Zobelus inter Consilia ejusdem Peregr. conf. 3. num. 110. lib. 1. ubi citat Henricum Mansum, qui recensendo vetera, & nova exempla, ita semper servatum fuisse testatur, sequuti Rebuff. de materia possess. art. 2. glos. 2. num. 26. & 28. ubi in Regno Franciæ tritum esse Regem nusquam litigare, Covar. pract. qq. cap. 17. num. 6. vers. Primum ubi, & variar. lib. 1. cap. 16. num. 11. Menoch. remed. 3. de retinend. poss. q. 23. nu. 152. & idèd contra Regem cessare accusationem turbatæ possessionis ex dispositione statutorum Italiae, & iterum conf. 1002. nu. 15. & 22. cum seq. tom. 11. Ubi ex sola præsumptione juris, quæ pro Principe stet, possessionem subito non prodesse, & spoliato non competere interdictum in Regalibus; nisi quasi suæ possessionis justum titulum ostendat, Gutier. pract. qq. lib. 3. cap. 19. nu. 17. Nec dissentit Guid. Pap. decif. 366. non existente legitimo contradicatore, justum titulum exhibeat, & satim instante Fisco concedendum esse sequestrum penès tertium, decisum testatur Franc. Marcus dec. 38. par. 1. & de consuetudine ita servari testatur etiam Sacca conf. 1. n. 30. & conf. 5. num. 105. latissimè Peregr. d. conf. 2. & 3. lib. 1. Et sic sequestrum legitime processit in casu præsentis de jure, de consuetudine, & jure Regni, quod statutis Italiae, teste Peregr. & aliis comprobatur.

Undè tametsi dispositio d. cap. non procedat dicta ratione in subfeudis Baronum, quia lex ista de ipsis non loquitur in nigro, nec in rubro. Non tamen propterea non debet comprehendere jura regalia, quæ apertè comprehendere ex verbis expressis d. l. & ratione, quæ longè major est in regalibus, quàm in feudalibus, ex prædictis.

- 397 Verba quidem *d. cap.* comprehendunt apertissime etiam regalia, quia non loquuntur de feudis, sed de bonis, ibi, *in bonis defuncti*, & ibi, *aut aliis in bonis ejusdem*, & iterum, *& quod ipsi eadem bona*, & paulo post, *ut dum postea de bonorum jure contenditur*, & inferius loquitur de rebus, ibi, *rem ipsam fiscus donare nequeat*, & iterum, *& de proprietate rei per legitimos tramites*. Unde clare patet, de bonis, & rebus loqui *d. cap.* quorum scilicet bonorum, & rerum appellationem esse latissimam, ut & jura quæcunque comprehendantur, nemo ignorat ex *l. bonorum 49. & 208. & l. rei appellatio 5. ff. de verbor. signific.* & non de bonis simpliciter, sed de his bonis, in quibus jus Fisco competit, ut in initio, ibi, *plerunque præsententes in bonis defuncti jus fisco nostro competere*, certum est autem, super regalibus majus jus fisco competere, quàm in feudalibus, maxime, cum de facili ad Regem devolvantur, ut verificentur verba, quæ sequuntur in *d. tex.* ibi, *eadem bona tanquam vacantia*, facilius enim ad Regem devolvuntur regalia simpliciter concessa, & efficiuntur vacantia, quàm feudalia, cum regalia etiam hodiè sint annalia, vel ad vitam, & non nisi ex dispensatione perpetua, secus in feudis, vel in regalibus in feudum concessis, ut supra latius, & sic longè clarior est justitia fisci in regalibus simpliciter in sua natura, & non in feudum concessis.
- 399 Nec obstat motivum Partis, quod *rub. d. cap.* sit ita inscripta, *quod feudatario decedente absque legitima prole, possessio feudi usque ad anni circulum in modum sequestri stet penes fiscum*, quia ut advertit *additio Marci Ant. Pulver. in ult. addit. in fin. d. rubr.* non est authentica, dum dubitando; utrum dispositio dicti *text.* locum habeat in bonis, nempe feudalibus; sed etiam burgenfaticis vacantibus, dicit hæc verba, *licet verba rubrica videantur restringi ad feudalia tantum, advertit quod hæc rubrica non habetur in omnibus libris antiquis, quia aliqui non habent, alii habent alterius tenoris*, ut est in *lib. d. Jacobi de Gello*, idem *Reg. Moles*, qui disputando, utrum decisio *d. cap.* loquens de aliquo decedente sine prole legitima (in quo illud obiter noto) quod loquitur de aliquo, scilicet quocunque homine, nec se restringit ad feudatarium, verba enim *sine prole*, essent intelligenda de filiis, & descendentibus, 400 resolvit tamen *Moles* contrarium, cessare dispositionem illius *text.* aliquo decedente, relicta etiam agnatis, qui ipsi decedenti in feudis claro, & aperto jure succedere possent, idest infra gradus permissos per Regni *Constitutionem*, quæ opinio tribuitur *Luca de Penna*, teste *Afflicti*. in *l. Imperialium, §. illud, num. 37. vers. & quoniam bic feci, de probib. feud. alien. per Feder.* qui tamen non ausus fuit loqui, nisi de fratre carnali in feudo antiquo, cujus opinionem tenet, & ampliat *Dom. meus de Curte* in *d. cap. 3. num. 102.* his verbis, *Nam tunc potest fieri sequestrum, quando quis non est de personis contentis in Const. Regni, vel comprehendatur in gradibus enumeratis in illa Constitutione, sed in omnibus aliis ampliatis per cap. sequentia, & novissimas gratias, & ita judicatum in causa Pedemontis inter Dominos de Gaetano*, 401 & *Moles* reddit rationem, quod licet *rubrica*, loquatur de prole; *text.* in *d. cap.* loquitur postea de agnato defuncti, & ipsum videtur comprehen-
- dere sub prole legitima, & sic nigrum illius *capituli* est generalius rubro, quo casu standum esse nigro, tradit *Jas. Instit. de action. num. 17. & 18.* de quo quidem articulo, si appellatione prolis veniat agnatus, latius infra dicemus in *vers. quæ omnia*; tantò magis hic, cum rubrica illa non sit authentica; nam & in libris quibusdam antiquioribus non adest, & in aliis reperitur alterius for- 402 mæ, & idem subdit ipse, indistinctè tenuimus, quod *dict. capit.* procedat, quando quis decedat sine prole legitima, idest sine agnatis, & in feudis claro, & aperto jure succedere de jure valentibus, citat *Afflicti. Capyc.* & ita decisum fuisse in dicta causa Pedemontis, & sæpè sæpius in aliis causis, & sic habemus ex testimonio tantorum virorum, *d. cap.* dispositionem non esse restringen- 403 dam solum ad feuda, quod etiam confirmatur ex *glos. 1. Bart. de Capua*, cui velut auctori illius *cap.* præceteris credi oportet, qui nullo modo loquitur de feudis, sed bonis in genere, quod quidem ipse scivisset exprimere, si voluisset ad feuda se restringere ejusque *cap.* dispositionem locum sibi vindicare in omni casu, ubi possessor decedens non relinquit agnatum in gradu de jure Regni successibili, & admisso, aded quod nisi succedere volens vocetur claro, & aperto jure, fiscus omnino obtinere debet, quod explicat *Reverter.* in causa successionis *Ducissæ Ferrandine lib. 4. dec. 8.* his verbis: *Fuit votatum in Collaterali Consilio, quod caperetur possessio vigore dicti cap. quia hæc erat præbeminentia Regis & Camera, ut statim quod moritur Baro, sed Feudatarius sine hærede, qui succedat claro, & aperto jure, capatur possessio per Curiam, penes quam maneat loco sequestri,* 404 *donec aliter additis Partibus fiat justitia*, clarum etenim, & apertum jus solum dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest, & conjecturis locum non relinquit, *Cravett. Ruin. & Blanch.* quos citat *Sacca* in terminis *d. cap. conf. 5. num. 70.* ubi addit, illud obscurum, vel incertum esse, quod dilectionem, & varietatem opinionum recipit, *lin. ambiguo, de reb. dub.* vel jus perplexum, intricatum, aut dubium, auctoritate *Dominus mei Capyc. decis. 10. num. 18. Menoch. de arb. lib. 1. cap. 53.* ubi *num. 7.* 406 tradit, quæstionem juris dubii, & perplexi æquiparari quæstioni facti, subjiciens plura exempla: quia licet jus ipsum in se semper certum sit; attamen quoad intellectum hominum, incertum, obscurum, dubium, & perplexum rectè nuncupatur; idem *Sacca num. 63.* qui *num. 75.* in materia *d. cap.* non tam respiciendum esse voluit, si proles legitima superfit, vel ne, quàm utrum superfit, qui de claro, & aperto jure succedat, ut etiam extante prole legitima, quæ taliter non succedat sequestrationi locus sit, ex *N gro* in *d. cap. dudum, n. 16. Boss. de princip. num. 302.* Et quod fiscus fundatam habeat intentionem, cum nullus apparet hæres legitimus, probat, & decisum testatur *Conf. Minad. decis. 35.* & *Loffred.* in *paraphrasi ad cap. 1. Imperator Lotkarius, col. 26. vers. hoc etiam ex Ifern.* in *§. illud*, intelligit, succedere volentem claro, & aperto jure debere intelligi de jure scripto, & quando liquidò succedit, alio- 408 quin fiscus capit possessionem nomine sequestri. Ex quibus optimè confirmatur opinio *Anton. de Alex.* & verior apparet, quàm opinio *Afflicti*. in casu *decis. 195.* ut locus sit dispositioni *d. c. dudum*, etiam

etiam ubi defuncto superesset filius legitimatus ad feuda, nisi ipsa legitimatio esset aded certa, & clara, quod nullum haberet dubium, ut refert in *d. decis. 195. post num. 1.* Nec *Afflicti*. cum Collegis relatis, post *num. 6.* verè aliter sentiit, sed in casu suo nixus est fundare, legitimatorem fuisse aded claram, ut nulla oppositione tergiversari potuerit, & ita procedere opinionem *Afflicti*. ibi advertit *Ursill. nam. 1.* dum limitat, quando adversus instrumentum aliquid opponi potest, & in puncto illam *Afflicti*. opinionem optimè, & latè declarat *D. Georg. d. cap. 52. post num. 38. & 39. in fin.* procedere tantùm, quando ex legitimatione nullum remanet dubium, nullaquè posset per fiscum objici exceptio, sed si remanet aliquod dubium, vel decidendum, omninò debet fieri sequestrum, quia cum cessent verba *text.* cessat dispositio, non enim habent jus apertum, quando sub iudice lis est, dubius namque est litis eventus, ut per *eum*, & in fine applicat ad materiam *d. c. dudum*, decisionem factam in causa successio- nis Status Bisiniani, ubi fuit immissa *D. Iulia neptis*, firmo remanente sequestro. Quæ omnia fortius procederent, si attenderemus opinionem, quam adversus *Affl.* enixè tuetur *Dom. Consiliar. Georg.* in sæpè *cis. cap. 52. in repet. num. 30.* quod generaliter fit locus sequestro in beneficium fisci, ubi non superest filius, vel descendens, & quod superexistencia agnati, etiam si sit frater, vel soror, nullo modo impediatur, quominùs fiscus obtineat sequestrum, licèt postea compilato processu, ubi fuerit demonstratum jus clarum agnati, sit faciendum dissequestrum; nec contrarium probat dixisse *Lucam*, prout malè *Afflicti*. pro sua opinione citat, ipsumque loqui contra *text.* apertum *d. cap.* & contra plures decisiones *S. C.* etiam ipso *Affl.* referente latas, scilicèt *196. & 197.* latius sub-
410 jicit idem *Georg. d. cap. 52. n. 31. & 32.* idemque decilum in casibus relatis per *Annam allegat. 1. & 144.* nec ab ista opinione dicit dissentire *Pisan.* ut per *eam num. 33. 34. & 35.* ubi subiicit hæc verba, *Undè habemus nedum textum, sed stylam iudican- di per Suprema Tribunalia, ut fiat sequestrum, quando quis decedit sine prole legitima, etiam quan- do superest soror, vel neptis ex fratre, & addit num. 36.* non sine ratione per Authorem, *d. capit.* & decisiones Tribunalium fuisse factum discrimen inter casum, ubi quis decedit relictis descenden- tibus, & casum, ubi superest solum transversalis, tametsi sit frater, vel soror, quia linea descendentis indubitanter succedit de jure communi feudorum, quando est masculini sexus, & femi-
411 nina etiam admittitur de jure Constitutionis Regni: idèd lex nova loquitur de prole, quæ comprehendit utrunquè sexum, in linea tamen descendentis, ut ultra *Georgiam* probant *Bald. Sa- lycet. Anchar. Decias*, quos citat *Peregrin. de fi- deicommiss. art. 22. num. 22.* ubi quoddam nomen *prolis* idem significat, quod nomen *posteritatis, stirpis, & progenies*, & *n. 23.* sed in agnatis inquit *Georg.* dubia est successio, cum Regni Constitutio vocet certos gradus, vel certas personas, ut *ibi* declarat *Ifern.* quæ & incertæ sunt, & magis incertum, si unus, vel omnes succedunt, jure Francorum scilicèt, aut Longobardo, & incertissima est agnatorum successio secundum gratias, si descendant per lineam masculinam, vel nè, & idèd *text.* pro-
412 lem tantùm admittit, & cum prædicta opinione

D. Georg. concordat *additio Pulverini, in ver. sine prole legitima car. 370. col. 2. in princ.* cui opinioni
413 nihil obstat, quod in *text. d. cap.* fiat mentio de agnato, quod enim subjicitur in *text.* ibi, *non- nunquam autem agnatus defuncti, propinquas, aut alius bona præoccupat, &c.* non fuit expressum, ut prolis legitimæ appellatione contra legalem, & germanum sensum, agnatus, propinquus, vel alius comprehenderetur, sed narrando tantùm facti contingentiam, celeris, & indiscreti concursus ad possessionem præoccupandam inter conjunctos defuncti, & Officiales Fisci, quæ occasionem tribuit provisioni inductæ per illud *cap.* non tamen ut nova illius legis provisio de sequestro inducendo in beneficium fisci cessaret, existente agnato, sicut
414 existente prole legitima, cum inter ipsos casus ex supra ponderatis, longa sit diversitatis ratio inter lineam descendentem, & collateralem, quia, ut supra dixi *num. 126. ex Frecc. lib. 3. form. 2. n. 7.* lex feudalis lineæ collateralis non favet, deficiente pacto speciali, & etiam cum agnato non conveniant illa verba, *qua claro, & aperto jure vocatur*, sicut descendentes, & quod hoc sit verum, patet, quia si aliter intelligeremus, nedum agnatus, sed quivis alius in bonis ejusdem jus se habere prætendens, & sic quovis modo, vel colore impediret provisionem sequestri, cum is agnato in eo *text.* comparetur, quod tamen concedere es-
415 set absurdum, undè proles tantùm, & sic descendens, & non omnis, sed quæ claro, et aperto jure vocetur sequestrum fisci impedire potest, et non quivis agnatus, sed filius, sive descendens, qui proximus est agnatus, ut ex *text. in l. filius 12. ff. de suis, & legit.* sæpè tradit *Ifern.* in *cap. 1. ante num. 1. de natur. success. feud. & qua sit prima causa benefic. amitt. num. 49.* Sed nè deficiat decisio individualis in utroquè puncto pro fisco,
416 affero alteram *decis. Reverter.* sub *num. 365.* simili- liter in *4. volum.* incipiente, *In causa Magnifici Jacobi Moccia*, ubi refert, & supponit, velut indubitatum fuisse decilum, et habitum pro absoluto, in officiis esse locum dispositioni, *d. cap. da- dum*, & ita practicum sine ulla dubitatione. Et amplius facta simili concessione officii Magistri Portulani hujus Civitatis per Serenissimum Regem Ferdinandum I. Petro Moccia, hujus nominis Primo pro se ipso, & hæredibus suis masculis, cui cum successisset Petrus junior nepos ex filio Moccia de Moccia prædefuncto, mortuo demùm dicto Petro hujus nominis Secundo sine filiis masculis, tametsi remanserit sibi superstes Iacobus Moccia ejus frater carnalis, qui etiam erat hæres Petri senioris avi per intermediam personam Petri junioris, novissimè defuncti, & quamvis ageretur de officio, non de feudo, cum qualitatis feudalis ibi nulla penitus sit facta mentio, nec allegata appareat in discursu totius decisionis, et post mortem Petri ultimi deoedentis, superstes fuerit Iacobus frater carnalis ipsius, et nepos, et hæres Petri senioris ex Moccia de Moccia filio, et sic comprehensus, et vocatus in privilegio concessio- nis officii, concessio Petro, et hæredibus suis masculis. His non obstantibus *Revert.* initio decisionis amplissimè testatur, fuisse factum sequestrum pro parte Regii Fisci, quinimò captam possessionem, vel quasi dicti officii pro Regia Curia. Et sic inevitabiliter probatur, Primo fuisse practicum nedum in feudis, sed in officiis locum

417 esse dispositioni *d. cap. ex presumpcione*. Et secundò, superexistentiam fratris carnalis ultimi decedentis non potuisse impedire, quominus fiscus, vigore *d. cap.* caperet possessionem, quamvis potuisset dicere frater, defunctum fratrem non decessisse sine prole legitima, quæ ad successionem ejus de aperto jure, clasoque vocetur. Bene verum, quod factò sequestro profuit hæc allegatio Jacobo fratri, dùm possessione existente penes fiscum loco sequestri, fuit coactus proponere ejus jura, & docere de titulo, et bono jure proprietatis ad recuperandam possessionem, ut patet ex verbis *Revert.* dùm referendo judicium propositum per Jacobum factò sequestro, utitur his verbis, *dictus Jacobus dicebat, ego sum frater carnalis d. Petri, & officium fuit concessum Petro Moccia seniori pro se, & hæredibus suis masculis, Petrus senior fuit avus meus, cujus ego sum hæres per intermediam personam Petri junioris, & Moccia de Moccia patris mei, sum descendens ex Petro seniori, sum masculus, & hæres, quia hæres hæredis, &c.* ergò dicit Jacobus, *ego tanquam legitimus successor in officio debeo consequi, & recuperare hoc officium, & ejus possessionem, sed quasi,* hæc ille; ex qua conclusione apparet intentatum judicium proprietatis, et discussum de integra, et totali justitia tituli, ut patet ex di-

418 scurlu *decisionis* ad recuperandum officium, et sic concordat ista *deciso* ad unguem cum multis aliis relatis per *Dom. de Georg.* in *repet. d. cap. 52. num. 33. & 34.* ubi etiam in officiis, non relicta prole, id est descendentibus, etiam relicto fratre, vel sorore probat, semper, et pluries fuisse prædicatum sequestro, tametsi postea propositò judicio proprietatis, et discussa justitia, vel validitate tituli per agnatum, fuerit interdum restitutum officium ipsi fratri, vel alteri collateralis proximo in gradu successibili, ut testatur idem *Georg.* ubi *sup. num. 35.*

Prout in casu dictæ *decisionis* Jacobi Moccie, discussis articulis propositis per fiscum. Quod officium sui natura sit personale, etiam si sit concessum in perpetuum. Item quòd in materia sui natura non transmissibili, appellatione hæredis intelligitur de primo hærede tantum, ex *antiquitas, C. de usufructu*, ex quo officium equiparatur usufructui, ut in persona hæredis novum dicatur officium, sicut novus usufructus, in concreto tamen, non in abstracto fuit decisum in favorem fratris, non solum illa ratione, quod appellatione hæredum etiam in re non transmissibili venit nectum primus, sed sequentes, scilicet hæredes; verum quia in privilegio prædicto Regis Ferdinandi concessio Petro seniori aderat expressa clausula, *ita quòd unus post obitum alterius succedat alteri*, & sic ut bene ponderat idem *Revert.* in *d. decis. car. pen.* videtur, Regem intellexisse, nectum de primo, sed etiam de hæredibus ulterioribus, quia illo tempore Petrus Moccia unicum solum habebat filium, & sic unus erat, idèd illa verba privilegii, *unus post obitum alterius, succedat alteri*, intelliguntur necessariò de pluribus hæredibus, et non de primo tantum, ut in simili dicitur in *l. in conditionibus primum locum, §. 1. ff. de condit. & demonstrat.* ubi ex mente testatoris, quod est transmissibile efficitur non transmissibile, & è contra potest testator facere, quod non transmissibile transmittatur, ut latius,

& doctè prosequitur *Revert.* ut non mirum sit; si fuerit judicatum contra fiscum in favorem fratris carnalis, ejusdemque nepotis ex filio Petri senioris primi concessionarii; tantò magis, prout idem subdit in *su. decisio.* quia mortuo Moccia de Moccia filio dicti Petri primi; cum fuisset idem oppositum per Fiscum, quod Petrus junior non erat primus hæres respectu Petri senioris; nihilominus fuerat contrarium judicatum per Regiam Cameraam in Collaterali Consilio in favorem dicti Petri junioris. Undè non mirum si idem iteratò judicari debuerit in favorem Jacobi Moccie per mortem dicti Petri junioris, in quo illud amplius adverto, quòd non obstante primo decreto in favorem dicti Petri junioris, quo idem articulus erat decisus, adhuc per mortem dicti Petri fuit factum sequestro, vigore dicti *cap. ex presumpcione*, contra Jacobum fratrem.

Ex quibus omnibus, si vè de agnato sub appellatione legitimæ prolis intelligatur *d. sext.* si vè nullo modo agnatus superstes impediatur sequestro, sed tantum filius agnatus, dijudicent Supremi Senatores, si adversarius habeat jus ad eò clarum, apertum, & liquidum, prout requiritur, ut cesset dispositio *d. cap. ex presumpcione*, dùm non est frater, nec de proximis agnatis, sed in sexto gradu, præter alios multos defectus.

420 Sed & si auctoritates, & decisiones deficerent, ratio ipsa eadem, imò longè major, quæ militat in Regalibus, merito ipsa Regalia comprehenderet, per viam veræ comprehensionis, tanquam genus suæ speciei complectitur, etiam si esset dispositio exorbitans, pœnalis, & correctoria, *l. hominis, & rei, §. verbum ex legibus, ff. de verbor. signific. Glos. notabilis in cap. 1. in ver. Italia, de tempor. ordin. cum infirmitis per Tiraquell. de cessante causa, par. 1. ex num. 133. & 237. cum seq. & per Everard. loco à ratione legis ampla, sed generalis, cum tamen dict. cap. optima ratione fundetur, & ex principiis juris communis Sapientes Regni emanatum probent, & sic in illo nihil ex prædictis odiosis qualitatibus concurrat.*

Secundò, ad quid prodest Adversario hæc commentitia, et vana prætenso, quòd in vita donantis possessionem apprehenderit, si ipse fatetur, se fuisse à Fisco possessione spoliatum ex sequestro factò decreto Regiæ Camerae, prorogato deinde speciali ordine S. E. confirmato pluries in Collaterali, dùm non obstante conquestu, et clamoribus adversarii instantis, antè omnia revocari sequestro, veluti attentatum, auditis meritis causæ, et odore notoriæ justitiæ ipsius Fisci fuit pluries exclusus, et justum procedi ad expeditionem causæ.

Post enim decretum Reg. Camerae latum 2. Martii 1627. legitur ordo subscriptus propria manu Excellentissimæ Domini Ducis Albæ, sub die 10. Aprilis 1627. in quo illud est notandum, ordinem nihil aliud continere, nisi mandatum Regiæ Audientie, quod nihil innovetur, nec innovari permittat in præjudicium Fisci, quousquè Regia Camera auditis partibus de justitia provideret, quòd si D. Didacus verè possedisset, nihil sibi ex prædicto ordine præjudicari potuisset, clarum est enim, nihil innovare, quia antiqua possessione utitur, juxta *Glos. in clem. ultima, ver. innovari, ut lite pendente*. Verum quia nunquam verè possederat, nec possidere potuerat, non mirum si de facili concessus

fessus fuit in precibus Principi oblati, et Fisco notificatis sub die 22. Januarii 1628. plurius confessionem spoliū repetendo, *che con detto ordine venne il Fisco a spogliarlo di fatto di quanto tenea, & fruendo bormai l'anno, che li tiene impedito le sue intrate*, cum tamen semper fructus dictorum officiorum fuissent sub sequestro etiam in vita Jo: Mariæ donantis, et ante donationem ad instantiam creditorum dict. Jo: Mariæ. Idquæ totum legitime proecessit, quia cum notorium esset, Joannem Mariam decessisse absquæ legitima prole, scilicet descendens etiam agnatis in gradu successibili, qui ex dispositione *Constitution. Regni, & Gratiarum* potuissent ad feudi successione aspirare, ut multo minus ad officia, et sic Regalia, ut omnes Regni Sapientes probant in terminis *d. cap. ex præsumptuosè, & potissimè Regentes Mores, et de Curie*. Non fuisset nequæ necessarium Judicis decretum, nec Proregis jussus, ut possessio penes Fisco esset sub sequestri nomine, sequuto enim casu obitus Jo: Mariæ sine prole legitima, de quo dubitari non potest, sequestro Fisco habuit auctoritate Regis, et legis, qui illud sibi concessit in *dict. cap.* ponderando, Regem ipsum narrare, quid usquæ ad ea tempora erat abusus in hac materia, tam in damnum Privatorum, quàm Fisci; siquidem decedente aliquo sine prole legitima, quæ claro, et aperto jure vocetur, Officiales Regii plerumquæ prætendentes, in bonis defuncti jus Fisco competere, illa quadam sollicita præventionem capiebant, et pro ipsius Fisci parte procurabant; non nunquam autem idem faciebant agnati, jus se habere prætendentes, illam præoccupando, & eorum possessioni per tempus incumbendo, ut plurimum antequàm defuncti mors Fisco innotesceret, quo fiebat, ut dum postea de bonorum jure, scilicet in judicio contendebatur, ex altera parte possessionis indè detentio rationabilis allegabatur; Nè igitur præventionis propter solertia cupida commodum haberet, vel justè jurgantibus damnum afferret, prudens Princeps non minus subditorum, quàm Fisci commodis consulens, statuit, possessionem hujusmodi, infra annum computandum ab obitu defuncti, nec Fisco, nec Privatis proficere, ut ex ipsa industria propter præventionis in apprehendenda possessione interdictum aliquod possessorium neutri competat, *sed possessione præfata penes Fiscum cujusdam sequestri specie in dubio existente, de jure summaria, & de plano, sine strepitu, & figura judicii, libelli oblatione solemnè, & contestatione litis apud competentem Judicem quæstio terminetur*, hoc adjecto, ut interim lite pendente rem ipsam alienare, nec in alterum transferre valeret; sic enim subditorum tediis, & laboribus prudenter occursum fuit, & Fisci privilegium temperato moderamine conservatum.

424 Pondero igitur primò, quod sicut eveniente casu, uterquæ tam agnati scilicet, & alii prætendentes jus in bonis quàm interdum Officiales Fisci sollicita præventionem possessionem occupare procurabant extrajudicialiter, ut deindè in judicio, ubi erant litigaturi, interdicto possessorio ad possessionis commodum parandum fruerentur, ita Rex ipse voluit, hac sollicita præventionem submota, quæ interdum privatis nocebat propter Fisci potentiam, interdum verò Fisco propter nimiam agnatorum diligentiam, ad quos longè prius pervenire solebat notitia mortis agnatorum, quàm ipsi Fisco, possessio rei defuncti, qui agnatos in gradu successibili

li non reliquerat, penes ipsum Fisco cujusdam sequestri specie in dubio existeret, ut deindè summarie, & de plano quæstio terminetur, undè sicuti præoccupatio litigantium contigebat extrajudicialiter de facto antè litem motam, & judicium ceptum, ut deindè in judicio interdicto possessorio fruerentur, sic etiam penes Fisco rei possessio illius *cap.* vigore, & Regis, legem illam condentis, auctoritate penes Fisco cujusdam sequestri nomine, antequàm lis apud competentem Judicem summarie inchoetur, & tractetur existere debeat, undè dato, quod successor non existat, non est opus Judicis provisione, quia ex dispositione legis possessio transit in Fisco sequestri nomine, ex Regis, & legis Auctoritate, & sic ex

425 abundanti decretum Cameræ, & Principis jussus accessit, receptum est enim, ex dispositione legis, vel statuti posse induci, quod in aliquo casu transeat, & acquiratur possessio ipso jure, sine aliquo exteriori actu apprehensionis, ut est notissima *l. 45. Tauri*, ubi latè *Gomes. ex num. 111. Paz de tenuta, tom. 2. cap. 48.* & in Statu Franciæ latissimè *Tiraquell. tract. mortis*, ita ut non detur momentum temporis inter mortem defuncti ultimi possessoris, & translationem possessionis, ut ex *Bal. Benedic. Cassan. Tiraquell. Molina, & aliis* probat idem *Pax dict. loco, num. 5.*

426 Nec enim opus esse Fisci diligentia, nec Judicis decreto, ut eveniente casu mortis defuncti sine legitimo hærede, possessio prædicta in Fisco transeat sub sequestri nomine, ex eo etiam demonstratur, quia alioquin prædictum remedium minimè sufficiens fuisset, nec plenè, & oportunitè providisset ipse Rex contra id, quod ipse testatur in *vers. per hæc enim subditorum nostrorum, &c.* præcipuus enim legis finis fuit occurrere nimis Privatorum diligentia, & Fiscalium potentia, vel desidia mederi, quibus non occurrisset, si adhuc pro faciendò sequestro Judicis decretum, cum Fisci prævia instantia fuisset necessaria.

S U M M A R I U M.

- 427 **C**onfessio in precibus Principi oblati est irrevocabilis. & plenè probat, etiam absente Parte.
- 432 *Spoliatus ut obtineat in jurisdictionalibus, & officis an sufficiat docere de titulo colorato, & an hoc procedat in terminis cap. ex præsumptuosè, num. 436.*
- 433 *Titulus habitus ab eo, qui de re sine Principis assensu disponere non potest, discoloratus est, & discoloratus est similiter possessio, & quæ requirantur, ut colorata dicatur, num. 434. & 435.*
- 437 *Interdictum recuperanda, vel reintegranda possessionis capta vigore cap. ex præsumptuosè, cessat, sed post annum de proprietate soldam eris agendum, & ita per S. C. decisum, num. 438. & 440.*
- 439 *Cap. ex præsumptuosè habet literam mendosam, ibiquæ, de non jure Fisci, debet legi absquæ distinctione, non.*
- 441 *Princeps potest derogare regulæ jubenti, quod prius de possessione, quàm de proprietate agatur.*

*Quid probandum in materia spoli, & an
sufficiat titulus coloratus.*

§. III.

EX quibus dicimus, quod aut D. Didacus nunquam habuit possessionem, quod iam ex supradictis in facto liquido probavimus, & res est expedita, aut verò fuit spoliatus, ut ipse nedum fateatur in precibus Principi oblati, ubi confessio est irrevocabilis, & plene probat etiam absente Parte, l. cum precam, ubi glos. C. de liber. causa, cap. fin. de jurejur. in 6. cum alijs per Mascard. de probation. concl. 347. num. 16. & 348. num. 48. sed hoc esse verissimum, ut ipse contendit, & hoc casu, ut obtineat in judicio spoli tenetur plene probare dominium, & justitiam tituli, ubicunque agitur de possessorio feudali, jurisdictionali, vel regali, ut ultra Fabrum, Ancharan. Capyc. Regner. & alios supra citatos, addo nunc Alciat. conf. 408. num. 7. quem ad hoc citat Surd. conf. 166. in fin. conf. num. 32. Afflict. late decis. 324. n. 3. & 4. ubi num. 7. non competere interdictum recuperandæ pro feudo Ecclesiæ, nisi ostensa possessione triginta annorum cum præstatione servitii, & allegatione tituli, vel possessione immemorabili, melius idem Afflict. decis. 392. post num. 19. vers. sic
328 etiam dicimus, ubi quod quando concessio est notoria sine consensu Domini, Dominus propria auctoritate spoliat vasallum, & ista non minus procedere in regalibus, quam in jurisdictionalibus, & feudalibus, in quibus pari modo tenetur quis ostendere titulum suæ possessionis, ipsumque legitime justificare, ex quo de jure communi Rex habet intentionem fundatam, cum Regalia nullus possidere possit, & nisi privatus ostenderit jus suum sufficiens per privilegium, statim debeat Regalibus privari, ex Afflict. in cap. Imperialem, §. illud, num. 32. & Luc. de Penn. in l. quicunque, col. 2. C.
429 de fund. limitroph. lib. 11. & quod non sufficit docere de titulo, vel privilegio, nisi illud sit legitimum, & sufficiens, alioquin cogendi sunt etiam possessores Regalia dimittere, cum jure communi possessione talium rerum privati sint repellendi, quia hæc eis interdicta esse noscuntur, non minus, quam in beneficiis Ecclesiasticis, ad quæ non datur restitutio, nisi probetur, quod legitime superioris auctoritate, ad quem ex officio pertinebat, habuit possessionem, vel institutionem, item quod regula, quod actor, & sic Dominus debet docere de jure suo, & interim non debet inquietari possessor, limitetur non procedere in feudalibus, jurisdictionalibus, & regalibus, in quibus non potest prætendi proprietas per privatum, sed solum titulus in re aliena, quæ est Principis, & ob id cogitur ostendere titulum coram ipso Rege directo Domino, qui in his est legitimus Judex, etiam si Ecclesia possideat, latissime Roland. conf. 89. ex n. 20. ad 29. in 3. aliqua Gram. dec. 59. num. 15. Imò hoc adeo verum est, ut si quis habeat possessionem hujusmodi regali, aut jurisdictionali, titulum autem non exhibeat, illa possessio nihil sibi proderit tam in judicio petitorii, quam possessorii, & propterea non sufficit possessio sine titulo, & hoc
430 habeat locum generaliter in omnibus Juribus, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possunt, nam possessio non consideratur sejuncta à causa proprietatis, nec potest esse à Prætoribus, & à jure

defensa, nisi cum titulo habito à Principe, ut in sine congestis in specie ex Bellamer decis. 17. probat Reg. Rovit. conf. 58. num. 6. & 7. & novissime Franciscus Nigrus controvers. 178. nu. 13. cum seq. som. 1. optime Peregr. conf. 2. num. 2. & 8. fundat, 431 in regalibus, & jurisdictionalibus Principem jure communi habere fundatam intentionem, & non sufficere coloratam possessionem, & idem spoliatum non esse restituendum, & num. 10. & 12. latius probat, non esse spoliatum restituendum ad Regalia, nisi doceat verum, & sufficientem titulum sui privilegii, vel legitimam præscriptionem, quia habet jus commune contra se, & idem Princeps spoliator excipiens de defectu domini ad impediendam restitutionem, audiri debet, quia talis per privatos possideri non possunt absque Superioris consensu, idemque privati citra privilegii titulum sunt incapaces, & quod non datur restitutio ad possessionem, ubi jus commune fundat spoliatorem, & restitit, ac rejicit spoliatum, quia in eo deficit fundamentum possessionis, ubi infert num. 13. Principem quod jurisdictionalia, & regalia infra fines sui Principatus fundatam habere juris assistentiam, alterum verò, qui his uti vult, juris habere resistantiam, & præsumptionem in contrarium, & proinde Principem habere jus fundatum, & clarum ubi citat infinitos.

432 Nec oportet disputare, si sufficiat titulus coloratus ad obtinendum in remedio spoli jurisdictionalium, in quo in affirmativam multis relictis videtur inclinare doctissimus Reg. Tap. decis. 23. num. 9.

Primo, quia Dominus meus Capyc. per ipsum citatus, contrarium videtur affirmare in puncto in officiis in sæpe citata decis. 77. num. 12. dicens, non esse in hac parte ducendum argumentum de feudis ad officia, cum illa non sint adeo strictè possideri prohibita.

Secundo, quia non potest dici, nec cogitari, quod sit colorata possessio vigore tituli donationis officii & sic Regalium ab eo, qui illud donare, nec transferre poterat, obstante prohibitione juris communis, & municipalis Regni Constitutionis, quia si colorata est possessio, si titulus exhibeatur ab eo, qui conferre potest, in sui extrinseca figura validus, nec auditur spoliator de defectibus extrinsecis, ergo discoloratus est titulus habitus ab eo, qui de re sine Principis assensu disponere non potest, etiam ex observantia ante habita in hujus officii commutatione, ubi semper cum assensu fuit contractum, Jo. Andr. Bar. Castr. Guid. Pap. D. Capyc. & alii, quos citat ad hoc Peregrin. de fideic. art. 52. num. 143.

434 Cum etiam eodem Peregrin. teste coloratur titulus, vel tituli possessio, si fuerit is in possessionem immixtus à Superiore, non quidem à Judice, sed ab eo Superiore, qui superioritatis administrationem habuit, vel si de scientia Superioris, scilicet ipsius Domini, ad quem pertinebat concedere cum exercitio actuum possidisset, vel si Dominus ipsum admisisset ad reverentia, & recognitiones, quæ hujusmodi feudatarii exhibere solent de persona, vel cum pecunia, vel etiam si longo tempore, puta decem annorum possidisset, quæ sunt omnia Peregr. exempla ad colorandum titulum, vel ipsius possessionem sub d. num. 143. cum quo in effectu concordare videtur Menoch. conf. 1011. num. 32. & 33. lib. 11. quæ omnia concurrunt per con-

contrarium in casu nostro, ubi nulla Proregis, sive Regis vicem obtinentis adfuit scientia, nulla notitia, sed omnia clam, occultè, vafre, & callidissimè gesta, & omitendo Tribunal Cameræ, ubi erant processus cum titulis, ubi de validitate dispositionum agebatur, ad Magnam Curiam convolvavit adversarius, & dolo, simulatione, & maxima machinatione fuit attentata, fructuum collusiva cum debitore exactio, jam, ut Deo placuit, patefacta, & sic nihil concurrit horum, quæ potuissent hujusmodi violentam intrusionem solvare.

435 Et ex supra traditis, in specie in *decis. Afflict. 197.* quam sequuntur omnes Regnicolæ, jam est decisum, donationem feudalem, vel Regalium sine assensu nedum inhiberi, sed verè esse titulum nullum, & invalidum, ut ex eo possessio in vita habita nihil penitus proffit, undè non potest prætendi titulus coloratus.

Ex quo sequitur, quòd licet adversarius possessionem amisisset, idque verum esset, illa executum fuisse, quòd negamus, ex eo, quòd illam nunquam habuit; attamen non potest dici spoliatus, ut interdictum possessorium aliquid sibi competat cum autoritate Regis, & legis, ex *d. cap. dispositione*, fuerit iustissima ratione illa privatus, & in Fiscum jure sequestri translata; quo casu cessat spoliium, & remedia omnia, sive interdicta possessoria à jure pro possessionis reintegracione prodita.

Tertio, quia in terminis *d. cap. ex præsumptuosè*, 436 cessat disputatio tituli colorati, quia ex apertis verbis illius *sent.* deficiente prole legitima, quæ apertò, claroque jure vocatur, possessio est apud Fiscum addicenda jure sequestri, non solum si successoris exclusio esset adeò patens, & manifesta, ut in casu nostro clarissimam supponimus, verum, si haberet aliquam dubitationem; & etiam in casu dubio locum esse dispositioni *Caroli II.* verba ipsius *cap.* apertissimè docent, ibi, *sed possessione præfata penès ipsum Fiscum ejuſdem sequestri specie in dubio existente*, & sic voluit ipse Rex, nè dispositio ipsius *cap.* esset in beneficium Fiscus elusoria, & ex qualibet Partium oppositione, ex qua dubietas oriretur, provisio illius legis cessaret, hoc in specie providere, ut etiam in casu dubio sequestrum penès ipsum Fiscum firmum remaneret, & ita in specie docuit *Lucas de Penna in l. defensionis fatalis 7. col. 3. vers. in Regno autem, C. de jure Fiscus, lib. 10. Afflict. in Constit. Pacis cultum, num. 13. vers. sem pro hoc*, & in *§. illud*, post *num. 36. vers. modo hodiè in Regno*, & in *decis. 196. & 197. Loffred. in paraphrasi tit. Imperator Lutharius, col. 26. vers. hoc etiam clarè ostenditur*, & sic etiam si effemus in casu dubio, jura Fiscus sunt in tuto.

Quarto, & tandem, quia si locus est in istis officiis tanquam Regalibus, ut probavimus, dispositioni *d. cap. ex præsumptuosè*, cessat omninò, nedum interdictum recuperandæ, vel reintegrandæ possessionis occasione spoli, sed omninò post annum jam elapsum de mense Martii 627. ut idem iple adversarius fatetur in quodam memoriali, non possunt amplius intentari ullum remedium possessorium, sed solum de proprietate erit agendum, ut sunt clara verba *d. cap.* in quo rogo ponderari, quòd postquam in *vers. sed possessione*, statuit ipse legis Conditor, rem ipsam penès Fiscum cujusdam sequestri specie existere debere, ita tamen, ut Fiscus

donare, aut in alium quocumque transferre titulo vel aliter statum possessionis, nullo modo innovare possit, subjicit immediatè, *post anni verò spatium possessor hujusmodi sine aliqua immutatione possideat*, & sic apertissimè Rex intellexit, & habuit Fiscum post anni decursum pro vero possessore, ut clara sunt verba, & insuper illud amplius providit, *& de proprietate rei per legitimos iudicii tramites recto juris ordine terminetur*, de quo in specie cum incidisset dubium in S. C. & de hoc controverteretur, ntrum post anni spatium decursum possit agnatus agere remedio possessorio, opponente Fisco, quòd non poterat de possessorio 438 tractari, sed solum de juribus proprietatis, sicut per S. C. decisum, quòd post annum non possit agere agnatus possessorio recuperandæ, sed solum agere de proprietate, idque autoritate trium Regni Luminum, scilicet *Bartolomæi de Capua, Andrea de Isernia, & Luca de Penna*, his verbis decisum testatur, *Afflict. dec. 196.* & concordi sententia receptum, optimè, & clarissimè idem *Afflict. in l. Imperialem, §. illud*, post *num. 36. de probib. feud. alien. per Frider.* cujus verba rogo omnino legi, in *vers. modò hodiè in Regno*, ubi Primò docet, quòd etiam si non notoriè constet de jure Fiscus, qui spoliavit illum, cui apertò jure non competeat successio feudi, non fit sibi restitutio, donec non probaverit de sua proprietate, ut in *capit. 439 Regis Caroli, &c.* in quo illud adverteo, esse literam mendosam, ubi legitur, *de non jure Fiscus*, debet enim legi sine illa dictione negativa, *non*, ut proximè fidelitèr verba illius retuli, nam alioquin esset sensus planè erroneus. Et hoc idem paulò post 440 confirmat clariùs, & Secundò, dum resumendo dicit, *& sic spoliatus non potest agere spolio factò sequestro infra annum à die mortis Baronis, sed post annum non factò sequestro, non potest spoliari, sed debet priùs causa videri de proprietate*; & Tertio, idem repetit exponendo sensum verborum *Isernia* his verbis, *ubi dicit Isern. quòd quando sequestratur possessio infra annum, quis non constat, quòd successor apertò jure succedat, non habet remedium possessorium, sed tantum potest agere de proprietate*, & sic factò sequestro per Fiscum post annum, nullo casu admittitur spoliatus agere de possessione, sed de proprietate tantum, sequitur latius explicando *D. Georg. d. cap. 5. num. 29. in fine*.

441 Quòd fomentum recipit à jure ex eo, quòd ordo ille, ut prius de possessione quàm de proprietate agatur, & spoliatus antè omnia restitatur, *ordinariis, C. de reivend. & l. 2. C. si per vim, vel alio modo*, juris civilis inventum esse, cui Principem pro libito suo derogare posse, consentiunt omnes, ut his verbis benè probat *Perez. d. conf. 2. post n. 16. in princ.* ubi ex *Alex. Brun. Ruin. Capyc. & Cravert.* reddit rationem, quòd id sit modici præjudicii, quoniam non aufertur Parti in meritis defensio, potest autem Princeps in modico jus tertii lædere, ex *Ianoc. Bald. Card. Alex. Campeg. & aliis*.

S U M M A R I U M.

442 **F** Feudi successio feudataria sine legitimo heredè defuncto ad Dominum revertitur, qui naturalem possessionem finito tempore feudi incipit habere cum civili consolidatam, & num. 443. & tunc heredè interdictam recuperanda possessionis

- sonis non competit, num. 445. & 446.
- 444 Fiscus feudi possessionem capit propria auctoritate, absque processu, & Parte non citata, & si Dominus vadit ad Judicem, non perdit civilem possessionem, quod procedit in omnibus, quorum tempus concessionis est finitum, & nu. 446.
- 447 Possessor civilis, & legalis potest intentare interdictionem adipiscendæ, ut efficiatur etiam naturalis.
- 448 Dominium, & possessio etiam naturalis revertitur ad concedentem finito tempore concessionis.
- 449 Investitura ut impediatur, non debet insitui iudicium petitorium, neque possessorium, nisi aliquis tertius contradictor appareat, vel Fiscus contendat, petentem non esse legitimum successorem, etiam si sit filius, qui eo casu quid demonstrare debet, num. 450. & 451. vel nisi supersit agnatus, sed non filius, & num. 453. & fortius si plures agnati, num. 454. quod amplius fortius procedere in Regalibus, & jurisdictionalibus, num. 455. & contra omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum jus tempore certo ab initio, vel incerto, & verificato extinguatur, num. 460. & 461.
- 453 Feudatario defuncto si non superest filius, sed agnatus, debet dari terminus in causa possessorii pro feudo, & fortius si superest plures agnati, num. 454. quod amplius fortius procedere in Regalibus, & jurisdictionalibus, num. 455.
- 456 Regalia à voce Regis descendunt, & jura Regia nuncupantur, & quomodo definiantur, n. 457.
- 458 Rex concedendo feudum, directum dominium retinet in concessione Regalium, superior potestas reservata intelligitur, plus autem juris transfert in concessionariam in feudo, quam officii, & num. 459.
- 462 Constitutio, Scire volumus, condita ratione publica utilitatis, ut conserventur jura Regalia.
- 463 Magistratus præsertim Supremi invigilare debent, ut conservent eorum Regem.

CAPUT UNDECIMUM.

De remediis possessorii circa Feudalia, & Regalia, competentibus directo Domino de jure communi.

- Novissimè, & tandem est, quod in casu præsentati cessaret remedium d. cap. præsumptose, omnique prov. sio juris municipalis deficeret, non nè Fisco succurratur beneficio juris communis, ex dispositione cap. 1. §. si enim Titii, ibi, Titio sine legitimo hærede masculino defuncto, ejus feudi successio ad Dominum revertitur, de successione fratrum, vel de gradibus succedentium in feudo, idem in cap. 1. versic. si aliquis, ibi, si aliquis suum beneficium, sive totum, sive partem alienaverit, & ipse, vel hæres ejus sine hærede decesserit, beneficium senioribus aperitur, totum quod fecit, revocari debet, apud quem, vel quos, inde Bald. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 31. aliàs 62. de consil. & in consil. 301. num. 4. lib. 1. & alibi sæpè dixit, Dominum minimum directum ratione civilis possessionis, quam semper retinuit finito tempore feudi naturalem quoque incipere habere cum civili consolidatam, ex qua detentorem ipsum tanquam suum turbatorem expellere potest, & ita de consuetudi-

- ne observari, & Bald. ad hoc citat Affl. decis. 392. num. 18. post Ifern. in cap. sancimus, num. 11. quo tempore miles, ubi docet, hoc importare feudum aperiri Domino, ut utile scilicet reconsolidetur directo, & in Dominum retranscat ipso jure, adrens, quod quando agitur de perdendo dominio pleno, dicitur, amittat, quod exponitur per sententiam, quando verò de perdendo utili tantum, dicitur, cadat; scilicet ipso jure, ad instar emphyteuticarii, l. fin. in fine, ubi glos. super ver. cadat, C. de jure emphyt. & in fine subiicit, utile dominium reconsolidari, & reddi suæ pristinae formæ, hinc dicebat Paris de reintegr. feud. in §. in finito tempore concessionis, car. mihi 76. ex Bal. in tit. de content. inter dominum, & vasallum, Fiscum capere possessionem feudi propria auctoritate absque processu, & Parte non citat, & si vasallus claudit ostium, Dominus poterit aperire, quia habet civilem possessionem; & hoc dicit procedere Paris non solum in feudo, sed in omni eo, cujus tempus concessionis est finitum & quod si vadit Dominus ad Judicem, quia non audet propria auctoritate expellere, non perdit civilem, Boss. notatilitèr de Principe, post num. 296. ubi citat Ifern. Bald. Prapof. & alios, Petr. de Gregor. de concess. feud. part. 1. quæst. 4. num. 14. qui subiicit hæc verba, etsi Fiscus eo casu caperet possessionem feudi, non competeret hæredi interdictionem recuperanda possessionis, ita quod dicti hæredi nullum jus, aut remedium competit ad agendum contra Regem, Alex. Prapofit. Barbat. Curt. jun. Brun. Silvan. Gabr. Rom. Zafius, & alii, quos citat Ludov. Sacca in resp. pro Sereniss. Duce Parma, num. 83. in causa Fiscalium Sereniss. Margharita ab Austria, vertente in Regia Camera, ubi longo tempore pro Sereniss. Duce Ranucio ejus nepote patrocinando onus sustinui, Natta consil. 563. præsertim ex num. 36. ubi dicit, feudum reverti ad Dominum ipso jure, nec requiri retraditionem possessionis, nec sententiam virtute directi domini, quæ semper est in acta permanens ex vi attractiva; & proinde non dicitur novum dominium, sed consolidatio, & dicit procedere, ubicunque jus tempore finitur, ut in emphyteusi, usufructu, & cum dos revertitur ad mulierem soluto matrimonio, ex l. in rebus C. de jur. dot. Borgnin. decis. Fivizon. 36. num. 136. cam seq. part. 2. Musa in cap. 23. Regni Sicil. post num. 24. tom. 1. Et ratione civilis possessionis possessor civilis, & legalis, potest intentare interdictionem adipiscendæ, ut efficiatur etiam possessor naturalis, & actualis, ut ex Bald. in rubr. de caus. pess. & propriet. num. 13. tradit Molin. aliis relatis de primog. lib. 3. cap. 13. num. 2. in fin.
- 448 & amplius dicebat idem Bal. in l. 2. q. 46. de rer. divis. finito tempore concessionis, ad concedentem reverti dominium, & possessionem etiam naturalem, quam illic legis ministerio attrahi, & uniri cum ipsa civili, quod signavit Marcell. de Mauro alleg. 1. num. 20. Et licet ubi agitur de expedienda investitura confirmatoria per mortem investiti non sit iudicium petitorium, neque possessorium, nec ullam habeat formam iudicii, id declaratur procedere, quando notorium est, nec disputatur, quin ille, qui investituram petit, sit legitimus successor, nec contradictor aliquis appareat, Ifern. Bal. & alii in d. l. Imperialem, §. in jus per si filius, si etenim advertus petentem investituram quis tertius oppositor compareat, qui con

contendat, ipsum esse legitimum successorem, & ob id justum contradictorem, vel etiam ipse Dominus directus, vel Fiscus in Regno, qui vellet in continenti docere de juribus suis ad excludendum succedere volentem, & in promptu de jure suo constaret, in utroque casu esset procedendum in iudicio formato, necerit tunc iudicium summariū, sed ordinariū, licet non per regulas petitorii, nec possessorii, sed ad explicandum concernentia expeditionem investituræ, & hoc casu

451 onus est petentis investituram, vel possessionem demonstrare, esse verum, & legitimum successorem, etiam si sit filius, scilicet se esse filium, & solum hæredem, & hæc sunt capitula, quæ dixit *Ifern.* esse inquirenda in *cap. sancimus num. 10.* ubi *Affl. quo tempore miles*, & quod debet probare se talem qualem, quod debeat admitti ad successionem, ut perpenis pluribus locis *Ifern.* & *Affl. de communi omnium Feudistarum, & Sapientum Regni relatis D. Capyc. Loffreda, Frecc.* & aliis, ac pluribus decisionibus Sacri, & Collater. Confil. appositissimè probat *Reg. de Ponte conf. 61. à num. 12. 14. 15. cum seq. & num. 23. & 24. & de Fisco, & directo Domino, num. 28. & 29. ubi in fin. conf.* ita testatur iudicatum in illa causa Comitum Triventi per S.C. facta relatione in Collaterali.

452 Et quod directus Dominus, vel ipsius Fiscus possit etiam filio feudatarii petenti investituram se opponere, & adversus illum probare quæ sibi incumbunt ad denegandam investituram, & immisionem in possessionem, ex *Ifern. in cap. 1. quo tempore miles*, in §. *nulla, per quos fiat investit.* & in *cap. unic. quid procedere debeat, investit. vel fidel.* bonè probat *Dom. Conf. Georg. in repet. feud. c. 52. num. 10. & 14.*

453 Sed in casu ubi non superest filius, sed agnatus, qui prætendat se successorem ex lege feudi, eo casu subiicit idem *Georg. num. 17. cum seq.* quod cum jus agnati sit magis incertum, quàm jus filii, tunc necessariò, inquit *Georg.* debet dari terminus in causa possessorii, in quo qui succubuerit, agat petitorio, quod dicit clarissimè probari in *cap. 1. de natura success. feud.* juncto commento *Ifern.* quem expendit in pluribus locis, & inde *num. 22. & 23.* reasumit, de jure communi feudorum non debere investiri agnatum, etiam si solus contenderit, sed omninò esse concedendum terminum in causa, & per consequens Fiscum, qui habet civilem, debere habere naturalem lite pendente; nec sine ratione, nam hæc præsentia immissio habet aliquam originem à iure Romano, quo abintestato datur interdictum, quorum bonorum, in quo quidem interdicto requiritur terminus, in quo termino implorans dictum remedium debet se probare talem qualem, & quod sapit naturam petitorii, & cum maxima ratione admittitur exceptio dolo facis petere, quando est liquida, quod latius ipse probat, & probasse dicit supra *cap. 47.* iterum subiiciens hæc verba: *Unde concludo cum Andraea, quod de jure feudorum mortuo vasallo sine filio, si agnatus petit immitti in possessionem, & investiri, debet dari terminus in causa, Dominus debet possidere vigore civilis possessionis, & in termino potest excipienda probare, nedum ad vasallum non pertinere feudum, sed quando essent alii proximiores, vel coauales in gradu in feudo dividuo, excipere in totum, vel in partem, & sic de jure communi feudorum sine tali,*

quali cognitione facti, non posset obtinere immisionem, & investituram; tanto minus agnatus, cuius jus est incertum, & illiquidum.

- 454 *Idque tanto fortius*, subdit, *procedere quando non est unus agnatus, sed plures agnati concurrunt, ut proprie contingit in casu presentis; tunc enim optimè, ipse dicit, quod jus uniuscujusque redditur magis incertum, & illiquidum, & tanto minus aliquis eorum debet investiri, donec plenè de jure potiori cognoscatur, quo fit, ut Dominus non debeat interim privari juribus dominicalibus.* Hæc ille.
- 455 Et hæc omnia procedere, non solum in feudalibus, sed longè fortius in Regalibus, & jurisdictionalibus, probat in terminis, & in puncto *Peregrin.* in cit. *conf. 2.* ubi respondens pro *Sereniss. Duce Parmæ contra Palavicinos* in eadem causa, in qua consuluit meus *Socer. in dict. conf. 1.* postquam in themate proposuit agi de interdicto recuperandæ de Caltris, de Regalibus, & de fortelitiis, *num. 1.* & latè comprobavit *num. 18.* dictam doctrinam *Bald.* subiicit hæc verba, *multò magis auctoritas Baldi decisio accipienda est in Regalibus, & jurisdictionalibus*, idem *Peregr.* latissimè *conf. 3. in princ. & per totum*, omninò legendus *ead. lib. 1.* loquens in feudalibus, jurisdictionalibus, & Regalibus, & ratio est evidens, quia magis offibus Principis sunt affixa, & dependent ab ipsius superioritate, & nutu Regalia, quàm feudalia; & quia si hoc permittitur cuilibet privato concedenti emphyteusim, vel feudum ex personis, quibus jure communi est hoc permittum, longè fortius Regi, vel supremo Principi, à quo Regalia dependent, habenti supremum jus in suo Regno, & omnem auctoritatem, ut in specie *Præpos. post Bald. in c. 1. in fin. de feud. sine culpa non amitt.* facit quod scribit *Bald. in cap. 1. in fin. de allod. Brun. conf. 59. num. 15. Ludovic. Sacca* in puncto *d. conf. num. 93. Peregrin. d. conf. 2. num. 20. & 21.* Regalia
- 456 enim à voce Regis descendunt, & jura Regia nuncupantur, *Regner. Sixtin. de regal. lib. 1. c. 1. in*
- 457 *princ. ubi num. 15.* Regalia hoc modo definiunt esse *juræei, qui Superiorem non recognoscit competentia, ad salutem, & decus Republicæ tuendam,* idemque *dict. lib. 1. cap. 4. num. 15.* & si in concessione feudi, vel emphyteusis directum dominiū retinetur, in concessione Regalium, quocunque modo fiat Superior, potestas ipsi concedenti supremo Principi censetur reservata, & retenta, *cap. dudum, §. hoc igitur, de præb. in 6. Affl. in c. 1. §. ad hæc, num. 15. de pace jurament. firm. Peregrin. de jure Fisci, lib. 1. tit. ultimo, num. 33. Vasq. de success. creat. lib. 2. §. 17. num. 18. Roland. consil. 1. num. 135. lib. 2. Surd. conf. 267. num. 7. & seq. lib. 2. Raud. respons. 1. num. 263. & 435. lib. 2. Minynger. observ. 99. num. 2. cent. 6. Menoch. consil. 604. n. 16. lib. 5. Natta conf. 487. num. 24. & 30. Pruckm. de regal. §. soluta potestas, cap. 4. membr. 2. effect. 7. n. 56.* etiam si iuramentum concessioni accedat, *Capyc. 459 decis. 121. num. 1.* ubi *num. 5.* probat, plus juris transferre Regem in concessionarium in feudo, quàm in concessione officii, *Roland. à Valle conf. 1. num. 109. lib. 2.* latissimè *Regner. Sixtin. de regal. lib. 2. c. 5. n. 3. cum seq.* & procedere contra omnes personas, & pro omnibus rebus, quorum jus tempore extinguitur, auctoritate *Bald. in c. 1. in 6. notab. de contentione inter Dominum, & fidellem*, qui reddit rationem, quia omnis terminus terminatur per

461 per suas extremitates, & quod procedat tam in tempore certo concessionis finito, quam in tempore ab initio incerto, & post verificato, quod ex aliquo contingenti sit factum certum, nam puri, & purificati ex eventu par est conditio, tradit *Sacra d. cons. num. 85. Peregrin. dist. cons. 2. num. 18. in fine.*

Quæ cum ita sint, supremos ipsius Curie Senatores obsecro, atque obtestor, ut perpendant pro decisione hujus causæ verba *Afflict.* in sæpè citata *Consilii. Scire volumus, de juribus regalium rerum,* post *num. 8. vers. nec credendum,* qui ita loquitur, *nec credendum est, quod ista lex sit facta ob avaritiam, sed ratione publicæ utilitatis, ut conserventur jura Regalia, ad quæ conservanda etiam subditi debent vigilare, quia sic favendo conservant eorum Regem, quia Rex non cogitabit ponere manus ad iniquitates propter necessitatem, cum Rex debeat cavere ab omni re illicita,* plusquam

alii, ut dixit Bald. in l. penult. ff. de hered. instit. 463 Hæc Affl. qui si hoc dixit de subditis, longè majori ratione hoc erit officium supremorum Magistratum, præsertim Regis Camere, & sigillatim Collateralis, ubi hæc causa erit decidenda.

Longior, si cui visus fortasse sum; is, quæso, perpendat argumenti novitatem, quæstionis difficultatem, rari, de qua agitur gravitatem, excusationem sanè meretur quisquis in perlustranda Regione nullius antè notata vestigiis, diutius immoratur, quisquis paulò longiore navigatione vestigat vellus aureum veritatis, quanquam, ut ingenuè fatear, non eam breviter sequor in scribendo, in qua multa desideres, sed eam, in qua nihil redundet, nihil sit supervacaneum, & leve, qua ratione non imperitè *Plinius* breves esse autumat *Virgilium,* & *Homerum,* sed ne sim in commendanda brevitate longior. Dixi. Lege, æstima Lector, & vale.

APOLOGIA PRO DOM. FABIO CAPYCIO GALEOTA

Patritio Neapol. Jurisconsultorum celeberrimo, maximo,
& nostra tempestate facilè Principe, olim Inviçtis.
Regis nostri Philippi IV. Sacri Concistorii Senatore dignissimo, ejusdemque Regalis
Aulæ Præsidi. meritissimo.

*Nunc in Supremo Italia Senatu inter Regentes plausu
universali cooptato.*

AUCTORE LEONARDO MAXIMO DE PHILIPPIS J. C. NEAP.

AD LECTOREM.

COMPERTUM satis, omnibusque re ipsa exploratum arbitror, hominibus sciendi desiderium naturaliter inesse: quæ sanè cupiditas, & si cunctis universaliter sit ingenita, illam tamen ipse exuberantem experior: fortassis ita Divino illi rerum omnium Opifici, cujus admirabilis providentia nil omnino claudum derelinqui patitur, ejus, quæ mihi desuper contingit Minervæ imbecillitatem, ea animi propensione, compensare visum fuit. Hæc autem cupiditas, quippe, quæ solum varia, assiduaque Sapientum lectione expletur, fortè quemdam Kalendis præteritis meas in manus pertulit Libellum aspectu recentem, mole non exiguum, titulo magnificum ni regale præferret argumentum, atque introspecturus, qua rerum gravitate, & doctrina, tam gravis materiæ argumentum ejus Auctor enuclearet, avidè in eum, ut quæque nova visuntur, oculos, animumque intendi; & forti legenda commissa pagella, oculis primum inopinato occurrit quædam ah nimium invida! alieni operis, de Regalibus disquirentis officii confutatio: ubi quamvis ille, illius operis Authoris nomen suppresserit: ausis fortasse perhorrescens gloriosi nominis jubar; nihilominus ipse, ut legi, confestim Celeberrimum Virum illum, Jurisprudentiæ lumen, omnique ævo eommemorandum, FABIIUM CAPYCIUM GALEOTAM, illic argui deprehendi. Mirabile dictu! casus tulit manus ad librum, & quod se legendum obtulit, jure mihi debebatur: quippe qui unus tanti viri sapientiæ peculiari modo super omnes ex voto referor adscriptitius; Legi, & si libet vera fateri, ut usque legerem vix patiens se mihi præbuit animus, cujus nunc impetum in eum Authorem echtere non valeo; & profectò esset hic silentium omni loquacitate detestabilius: quin nunc si tacerem, haud immeritò perpetuo silentio plectendus essem: Potuit ille, cum in Patrem Cresum hostem irruentem vidit, eo casu mortuus, quamvis mutus, pro Creso Patre loqui? & ipse publico populorum patre, Sacrosancti juris vindice, Iustitiæque oraculo incessito; quamodrem fieri poterit, ut adversus intensum calamum non exacuem, verbaque non vibrem! esseror! et quando eum hominem repulsurus, oneris impar accedam, eo tamen muneri, quod mihi tum publica, tum privata ratione debetur, ut satisfaciam, me non tacuisse sufficere: et saltim ut cætera desint, in eum quique sunt, quique futuri erunt Sa-

pien-

piantum calamos, et animos excitabo? quid hic plura? effervesce animus? Lector hic tecum amplius impatienter moror? vindex me vocat oratio? nè tamen abeas; sed mecum te precor ut venias? quod uelle valeas, Vale. è Museo nostro 8. Kal. Julii Ann. à partu Virginis clō. lō. cx xxx.

A R G U M E N T U M.

Defenditur Dominus Regens Fabius Capycius Galeota à quodam ex modernis Scriptoribus in verissima doctrina, quam in celeberrima præcedenti Regalium, & præsertim officiorum disceptatione de stricta officiorum interpretatione in successione, prohibitoque eorundem commercio in commutationibus, sive in alienationibus, sine Principis assensu tradidit. Hinc officiorum personalissima ratione; denud pluribus demonstrata, ad sensum nostri Auctoris contra potissimam Adversarii oppositionem concluditur, nimirum alteratis illis ad omnes generaliter hæredes, hæredes ibi descendentes esse interpretandos, atque insuper si fuerint pro hærede concessa, intelligendam esse concessionem de primo dumtaxat hærede, exemplo usufructus. Quamobrem declaratur juxta verum sensum contra Adversarii interpretationem *text. in l. antiquitas C. de usufr. ejusdemque ad probationem expenditur text. in l. antiquitatem, & in l. corruptionem C. de usufr.* Explicatur itidem *Bald. in cons. 159. num. 5. lib. 3.* illumque ibi loqui ostenditur in officio feudo admixto, & sic in diverso casu ejus, ad quem intulit Adversarius. Diluitur propterea ea distinctio, quam juxta suum sensum Adversarius de officio mero, & mixto, ex eodem *Bald. protulit*. Ex quibus firmatur, officia quamvis ad hæredes transitoria, speciali pacto concedantur, adhuc personalia esse recensenda, atque officium, eo casu penès successorem, velut novum recipi: ad quod in terminis militiarum (sumptis *militiis*, pro ipsis officiis) perpenditur *text. l. fin. C. de pignor.* ubi est casus militiæ concessæ, ad hæredes transmissibiles, & cum facultate illam vendendi, ibique ad eum *text.* intelligentiam exponitur, quæ nam

fit illa summa, quæ post militantis mortem ex militantium placito, vel principali beneficio dari constituta erat. Respondetur deindè Adversarii argumento, quod ex *text. in l. in annalibus C. de legat.* juncta dispositione *l. si in singulos ff. de ann. leg.* pro officiorum transmissibilitate, ad instar annui legati prætendit, ubi plura, an legatum annum, ad *text. in d. l. si in singulos*, dicatur ad hæredes non transitorium, vel natura ipsius legati, vel ratione conditionis in eo legato superintellectæ. Tum ostenditur quod officia, quamvis feudis pluribus assimilentur, non tamen propterea inter ea, utcumque inferri posse, sed certo modo in quibusdam dumtaxat casibus: Hinc declaratur intellectus, qui nostro Authori fuit in doctrina *Marini Freccia* in casu fratris admitti ad feudum, in hac materia ab illo adducta. Respondetur similiter *text. in legis un. C. si liber. Imper. lib. 10.* unde transmissibilitatem ad extraneos hæredes in officiis hæredibus concessis arguerat Adversarius. Et simul contra eundem declaratur theoricæ magistralis *Bar. in l. Gallus, §. etiam si parente ff. de liber. & posthu.* Post hæc explicato *Bald. in l. fin. C. de pignor.* Respondetur ad id, quod ex ea parte contra nostrum Authorem deduxit Adversarius. Sic pariter Adversarii intellectus ex *text. in d. l. fin. & l. omnimodo, & l. imputari C. de inoffic. testam.* quod idem sit concedere officium pro hæredibus, ac cum potestate vendendi pro effectu transmissionis illius ad extraneos, improbat. Et postremo ejusdem inductio ex *l. final. ff. de constitution. Princip.* sicut & alia quælibet ex generalibus juris regulis ad materiam officiorum accomodata rejicitur.

I N D E X.

- 1 Virtutis quæque opera præclariora ferme commitem invidiam sortiantur.
- 2 Adversarius cur contra nostrum Auctorem scripserit.
- 3 Officiorum in concessione, velut Principis offibus inbarentiam non transfertur, nisi exercitium, sive quidam titulus ad finem administrandi, & exercendi, ea propter omnino morte concessionarii desinunt.
- 4 Officii facta concessione pro hærede, intelligitur de primo hærede, non aliter, ac in usufructu, ad *text. in l. antiquitas C. de usufr.*
- 5 Intellectus Adversarii ad *text. in l. antiquitas C. de usufr. qui intellectus num. 6. diluitur ex eisdem text. verbis, & num. 30. & 31.*
- 7 Adversarius legis in *text.* legis antiquitas, quod in eo non legitur.
- 8 Rejicitur ponderatio Adversarii multipliciter circa verbum, solus, in *d. l. antiquitas positum.*
- 9 Adversarius non rectè adduxit paraphrasim legis antiquitas.
- 10 Hæredi à semetipso legari non potest.
- 11 Ususfructus ratio committitur ex separatione ejus à proprietate.
- 15 Ususfructus sine persona esse non potest.
- 16 Ususfructus cur ad hæredes non transeat.
- 17 Ususfructum servus hæreditarius inutiliter pro hæreditate stipulatur, cum alioquin in aliis inutiliter stipuletur, & hæreditati acquirat num. 18.
- 19 Respectus consulendi duobus in *text. l. antiquitas consideratus non est specialis in eo text. in terminis usufructus, & num. 12. & seq.*
- 20 Ususfructus ut non fiat perpetuus, est etiam ex eo, ne proprietates inutiles remaneant.
- 21 Ususfructus consistit in uti frui, atque in facto illo personæ utentis, & fruētis.
- 22 Ususfructus, natura sua perit, aut subducta personæ utentis, aut re fructuaria sublata, aut usufructu cum proprietate consolidato.
- 23 Jus fruendi velut personæ inbarens morte extinguitur, & num. 14.
- 24 Persona, quæ cohærens morte extinguuntur.
- 25 Text. verba in l. ambiguitatem, & l. corruptionem C. de usufr. in materia personalitatis usufructus expenduntur.
- 26 Ususfructus, etsi ex universali juris destinatione ratione rei gestæ exigat aliquando ad proprietatem redire, tamen ut morte personæ usufructuaria

- via extinguatur ex eius intrinsicca ratione independens ab illa universali habet, cum eius substantia consistat in utendo fruendo, & num. 29. & 30.*
- 27 Ratio immediata, & absoluta Decisionis Iustiniani in l. antiquitas C. de usufructu.
- 28 Adversarius est sibi contrarius.
- 30 Reprobatur Adversarius in eo, quod offerit, quod in casu text. l. antiquitas a usufructus in persona heredis ibi sit novus.
- 33 Officium, non aliter, ac usufructus in facto consistit, ac ut ille, in utendo, fruendo, hoc in exercendo, & administrando consistit, & sic quoad extinctionem moriente persona, cui inhaerent ad paria dijudicari debent, & num. 49. Sic illud ab efficiendo, & congruum personae actum dictum fuisse ostenditur, num. 59. & 60.
- 34 Adversarii Achilles contra nostrum Auctorem.
- 35 Explicatur Bal. in conf. 159. n. 5. lib. 3. Ab Adversario adductus, contra nostrum Auctorem, & demonstratur Bald. loqui in diverso casu, item convincitur Adversarii sensus ad dictum consil. ex doctrina ejusdem Adversarii, num. 38.
- 36 Officium feudo annexum ad instar feudi dijudicatur.
- 37 Militiarum quaedam species fuerant apud Romanos, quae tamen erant quaedam Castra, sed praedia militibus à Principe concessa.
- 39 Ratio proventus in officiis, extrinsecè se habet ad ipsam rationem officiorum, ac ideo Adversarii distinctionem, quo ea ratione asseritur aliud officium verum, aliud mixtum, & quod in mixto tempus sit de substantialibus, in mixto de naturalibus, ratam non esse responderetur; probatur etiam exemplo militiarum num. 43. proinde doctrinam Adversarii periculosam esse deducitur nu. 44.
- 40 Officium quando verè mixtum dici possit.
- 41 Quae hodie officia nuncupantur apud Romanos, antiquitus militia dicta fuisse.
- 42 Militias apud Romanos habuisse, etiam emolumenta demonstratur.
- 45 Expeditur in materia officiorum Bald. cont. 275. vol. 2.
- 46 Regalia universaliter magna concedi debere, maturitate, & persona electa industria, fide, & gravitate, & maximè in officii concessione, & quare, demonstratur num. 107.
- 47 Argumentum Adversarii, quo contendit officia esse transitoria, & tempus in illis esse de naturalibus, quia ipse vidit ita passim illa concedi, improbat.
- 48 Officia quomvis ex voluntate concedentis speciali pacto, nedum pro uno heredem, sed pro pluribus, etiam heredibus concedi possint, non tamen ea concessione desinent officia esse personalia, atque cum persona extingui, & si plures ad illa sunt vocati apud quemlibet ex vocatis exemplo usufructus, velut nova recipiuntur, comprobatur idem auctoritate juris communis in militiis ad heredes transmissibilibus concessis num. 50.
- 51 Text. in l. final. C. de pignoribus, ponderatur ad iudicandam, personalissimam officiorum rationem immutatam etiam remanere in concessione facta pro heredibus, vel cum facultate vendendi in terminis militiarum, quae officia reseruat num. 54. & num. 59. Idem probatur contra distinguendo illa ab annuo legato, & num. 55. & praesertim à num. 58. ad 62.
- 52 Cur militia in concessione pro heredibus facta, vel cum facultate vendendi, vivente militante jure hypotheca persequi possunt, illo verò mortuo, non ita, sed exigitur, eo casu, quod pro militantium placito, vel Principis beneficio praestatur, & n. 55.
- 53 Declaratur, quae sit summa illa, quae in text. l. fin. C. de pignor. praestari dicitur post mortem militantis militantium placito, vel principali sanctione.
- 54 Demonstratur non rectè Adversarium, ex textu in l. in annalibus C. de legatis, junctà dispositione l. si in singulos ff. de ann. legat. inferre, ratione transmissibilitatis ad officia, & num. 56. 58. & seq.
- 55 Legatum annuum, ad text. l. si in singulos ff. de ann. legat. ad heredes non transit, non ex natura rei legata, sed ratione conditionis ibi à lege ex conjecturata mente testatoris superventilla, & sic si illud sit relictum etiam heredibus, ad heredes transit non per alterationem naturae annui legati, sed quia conditionem, quae ad casum textu in d. l. si in singulos subintelligebatur per contrariam testatoris voluntatem apparet rejectam fuisse, & num. 56. 61. & 91.
- 63 Officia quomvis in aliquibus feudis assimilentur, non tamen inter illa, utcumque inferri valet, & quare, num. 68. 72. & seq.
- 64 Feuda primum precaria, inde annalia, postea verò ad vitam, tandem lege nova ad filios, & deinceps producta fuisse.
- 65 In feudis ratione ipsius rei intrinsecè benè realitas sit compatibilis, ita ut feuda, lege nova effecti potuerint transitoria ad filios, & deinceps, non ita in officiis, & num. 72. & seq.
- 66 Quomodo pacto valeat aliquando à feudis ad officia inferre, & num. 68. & 74. & quomodo hac illatio sit intelligenda contra Adversarium, num. 88.
- 67 Defenditur Auctor noster in doctrina Marini Frecciae de linea collateralis, non succedente ad feudum, in quo frater fuerat admissus, exempli causa ab illo ad praesentem materiam adducta.
- 69 Investitura legi, qua ad feudum fuit frater admissus satisfactum videtur, si feudum soli fratri, & non lineae collateralis fuerit delatum.
- 70 Heredis nomen quandoque etiam benè primum tantum heredem connotare potest, quomvis jecus sit regulariter, & num. 71.
- 73 Diversa est ratio radicalis, qua devolui expedit feudum ad Dominum, ab illa, qua officium.
- 75 Legatum annuum quomodo pacto potest dici usufructui simile, & quomodo inter illa valeat inferri, & num. 76.
- 77 Adversarius non rectè ex l. sicut §. si debitori ff. quib. mod. pign. vel hypot. ad officia trahit argumentum.
- 78 In Regalium materia strictissime proceditur, ita ut quomvis illa transmissibilia ad heredes concedantur; non sint ea tamen cum ceteris comparanda, sed semper quoad fieri possit strictior in illis recipiendus intellectus.
- 79 Feuda in non alteratis remanent immutata.
- 80 Improbatur doctrina Adversarii, qua asserit officia alterata ad heredes, velut materia indifferens, omnes indistinctè, heredes comprehendere, exemplo donationis factae à Principe, ad text. in l. unica C. si liber. Imper. lib. 10. et nu. 83. vel quod si ad descendentes tantum deferri debeant si deficiat descendens ultimi morientis admittantur etiam collaterales, num. 86.

- 81 *Intellectus ad text. in l. unic. C. si liberalit. Imper. lib. 10.*
- 82 *Text. in l. unic. C. si liber. Imper. lib. 10. non vindicatur sibi locum in materia feudali, ex quo à foriori idem includitur in officiis.*
- 84 *Persona industria in officiis exacta, devolutionem eorum affectat insuper & ipsa ratio officii intrinseca, num. 109.*
- 85 *In officiorum recto regimine Reipublica bonum, subditorum pax, Corona stabilitas continetur.*
- 87 *Regulae juris generales cessant in materia officiorum.*
- 89 *Concessis officiis hæredibus, ibi hæredes filii sunt interpretandi, ex theorica magistrali Bart.*
- 90 *Explicatur theorica Bart. in l. Gallus, §. etiam si parente, ff. de lib. & posth. ad sensum nostri Auctoris, & num. 91. usque ad 95.*
- 92 *Adversarius non rectè Bart. addidit, & num. 93.*
- 94 *In dispositione pro hæredibus, filii sunt interpretandi, juxta sensum Bart. in d. §. etiam si parente, tam si res simpliciter non sit transitoria ad hæredes, quam si non sit transitoria, nisi ad filios, ut in feudo; quod à foriori debet recipi in officiis, & num. 95.*
- 96 *Declaratur Bald. in text. l. fin. C. de pignor. in materia militiarum ab Adversario adductus, contra eundem Adversarium.*
- 97 *Militia ex Baldo sumitur aliquando pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis.*
- 98 *Militia in Romanis legibus importat idem ac officium, sed cum militia pro ipso officio, & administratione sumitur, non cum pro emolumentis, & redditibus, & num. 99. & 100.*
- 99 *Militia ex Baldo est quodam exercitium, ex quo sumitur lucrum, comparatur officio, sive beneficio, nec potest alienari, neque in commercio esse, & num. 100. & seq.*
- 102 *Militia de qua in text. l. final. C. de pignorib. quia nedum transmissibilis ad hæredes conceditur, sed cum facultate vendendi, proinde non malè latior intellectus posset in eo casu defendi.*
- 103 *Improbatur intellectus Adversarii sententis, idem esse concedere militiam, cum facultate vendendi, ac ad hæredes transmissibilem, quoad effectum transferendi dictam militiam ad extraneos, ad text. in d. l. final. C. de pignor. & l. omnimodo, §. imputari, C. de inoffic. testamento.*
- 105 *Respondetur Adversarii argumento deducto à l. final. ff. de constitution. Princip. quo text. quia late sunt interpretanda beneficia Principis, defendit, ut concessis officiis hæredibus, nedum hæredes ibi filii, sed etiam extranei vocari intelligantur, & num. 105.*
- 106 *Regalia concedere est existimandum privilegium, non beneficium.*
- 107 *In alteratione Regalium officiorum, nedum Principis solius incommodum, sed totius Reipublica detrimentum versatur, & num. 108.*
- 110 *Respondetur Adversario asserenti, nil differri officia exerceri per Caji descendentes, vel etiam per alios.*
- 111 *Officia quamvis ex concessione alienentur ad hæredes, non tamen intelligi debet in eis in suis casibus derogatum Regio assensui.*

JESUS, MARIA, JOSEPH.

Quanta juris subtilitate, rerum doctrina, dicendi felicitate insignis Auctor noster Regens Ga-

leota in præcedenti Responso, Regalium officiorum materiam digesserit, eodem Responso satis apertè demonstratur: ut proinde non immeritò, cum primò illud in lucem prodiit, velut præfati fuerit qui dixerit, æquè simul edi sapientibus, & invidis! ò verum, certumque præfatum, argumento, haud fallibili desumptum! eam enim fortunam, communi quodam fato, præclariora quoque virtutis facinora sortiuntur: scilicet non carpit livor, quod honor non extollit, hujus autem quid in causa sit cuique planum est.

2 Insuper igitur quidam ex recentioribus Regalium officiorum tractatum prænotens hanc nostri Auctoris, in ea materia, celeberrimam disceptationem, ut in eam irriperet, facillè fuit, quin velut ibi, ejus laboris omne punctum confideret, tanta insurrexit aviditate, ut non erubuerit, si modo noster inficiaretur Auctor, in materia tam stricta, ex generalibus juris regulis argumenta præstendere.

3 Etenim cum Auctor noster disertè in præcedenti officiorum disceptatione, naturam, & quidditatem illorum radicitus perpendens firmasset, illa esse personalissima, & velut ossibus Principis inhærentia, illorum in concessionarium non transferri, nisi dumtaxat exercitium, sive quendam titulum ad finem administrandi, & exercendi; ea propter illa omninò morte concessionarii finiti; ideoque etsi pro hærede fuerit concessa, primum hæredem non egredi, & non secus, ac in usufructu, quo cum simillimam naturam habet officium, de primo hærede dumtaxat intelligi, ad text. in *l. antiquitas, C. de usufruct.* idque rationibus, & auctoritatibus validissimè comprobasset; Insurrexit hic ille, & juris regulis innixus, inquit, hæredis nomine, omnes hæredes hæredes comprehendit, ad text. expressos in *l. sciendum, & l. hæredis, ff. de verbor. signific.* ac propterea concessio officio etiam pro hærede; in eo vocari hæredis omnes hæredes, nil refragante text. in *d. l. antiquitas, C. de usufruct.* quoniam subdit ille, decisionem dictæ legis speciali de causa in usufructu, in casu dicti text. processisse; ac proinde illam non esse trahendam ad consequentias: At an rectè, eo Responso Auctorem nostrum effugerit, judicem habeat Iustinianum, eundem, quem interpretatus est, cujus alioquin etiam iudicio, omnis jurium interpretatio ex lege subicitur, *l. tanta, C. de veter. jor. enucl.* Et sanè, & principaliter, quoad ipsum usufructum, attenda illius natura, ibi specialitatem perperam prætendi, eadem verba Iustiniani satis apertè protestantur. Inquit ibi Iustinianus in eo casu, in quo testator cuidam fundum reliquerat, quatenus usufructus apud hæredem remaneret, dubitasse veteres, num legatum substineretur; quippè cum ex vi illius verbi *hæredis*, quo omnes hæredes hæredes comprehendit videbantur, videbatur usufructus ad suam proprietatem numquam fore reversurus, ac proinde proprietatis legatum inutile remanere: Hæc rationabantur veteres, cum quibus, & hæc tamen noster Adversarius ratiocinatur: at Iustinianus quæstionem diffiniens, nedum illi dubitationi de usufructu non redeunte ad proprietatem, qua nimium torquebantur antiqui, nil prorsus tribuit; sed eam prorsus improbavit, atque irritis; quin ipsa usufructus primordia expendens, eam irrationabilem declaravit, atque ex generalibus usufructus prin-

cipis ambiguitatem illam amputavit, & rem facili negotio decidit: & ex iis legatum firmum esse, & tale usumfructum una cum hærede finire, & illo moriente, vel aliis legitimis modis illum amittente, expirare fancivit; quapropter nil ibi specialiter decidi, aut singulariter decerni, ex verbis ipsis Iustiniani in promptu est. At inquiet hic Adversarius, quod ex hoc ipso sit specialis ibi decisio; quis ex regulis, in subjecto casu *legis antiquitas*, ususfructus ad suam proprietatem nunquam reverti debuisset: sed & hoc ipsum, stante natura ususfructus, ex regulis illis parum rationabiliter dubitari, *d. legis in fine* respondit Iustinianus; quin aded verum est, ibi Iustinianam ratione ejus casus, nil speciale in terminis ususfructus in *d. lege* decidisse, ut potius damnet antiquorum sententiam, conantium ab universali natura ususfructus eam casus speciem excipere; ita ut, velut exclamans *in fine* dixerit: *Quare enim iste ususfructus sibi tale vindicet privilegium, ut à generali interpretatione ususfructus ipso solus excipitur!* explicans his verbis admirativè prolati, ut legitur in *Pandectis Florentinis*, se mirari, cur aliqui ex veteribus, eo prætextu, à generali natura ususfructus, eum peculiarem casum eximere tentaverit; ita ut à generali extinctione ususfructus, quæ morte usufructuarii, vel aliis modis accidit, hic ususfructus expirare non debuisset!

7 his ita enucleatis, sanè desissent veteres arripere dubitare; verumtamen arbitror, facilius istos, etiam Iustiniano non audito, ab eorum dubitatione recessuros fuisse, quàm ut tunc Adversarius noster ab ejus interpretatione discedat; quandoquidem, assertam specialitatem in ea decisione, ratione ejus casus, aded vehementer imaginatione concepit, ut nedum eam tenere sibi visum fuit, sed vi illius, legit *in sent.* quod nunquam in eo legabatur, nempe *ex ea non esse inferendum ad alios*; & quod magis miror, est, quod illud præcipi subdit in iisdem proximè relatis verbis, *ibi, quare enim iste ususfructus, &c.* quibus verbis, tantum abest Iustinianum illud dixisse, ut potius iis verbis specialitatem illam de casu *d. sent.* à veteribus præsentam exproberit: quin

8 etiam adversarius ibidem, ut nobis ad oculum specialitatem illam velut digito demonstraret, jusse ponderari verbum *solus* in *sent.* positum, quasi quod eo verbo specialitas ibi connotaretur: sanè hic fateor, quid ea connotatione Adversarius intellexerit, me non intelligere; nam, aut illa connotatione intellexit, quod ille ususfructus solus à generali interemptione ususfructus in casu *dicti sent.* excipiebatur, & hic sensus est contra *sent.* ubi deciditur, eum usumfructum in proposito casu una cum dicto hærede finire, & illo moriente, vel aliis legitimis modis illum amittente expirare, Aut intellexit, quod ille ususfructus solus excipitur in casu *d. sent.* à generali interemptione, idest comprehensione, quam fert nomen hæredis: & hoc neque consonat, & quia repugnat litera; & quia is sensus nunquam in iis verbis Iustiniano fuit, ut esse non poterat: quin irrideretur ab *Ambrosio Calepino* eo modo interemptionem explicando. restat igitur, ut sub iis verbis intelligatur, quod is ususfructus solus, eo prætextu non debet excipi à generali interemptione, idest extinctione ususfructus, & hic sensus, ut esset Iustiniani, sic contra Adversarium in ejus asserta

specialitate concluderet. Aut inquiet Adversarius, specialitatem ibi consistere in ipsa specifica testatoris dispositione, ut ex verbis, quæ Adversarius subdit, intelligi potest ibi sub *num. 6. Specialitas autem illius test. fundata est super specificatione testatoris legantis uni fundum, hæredi vero usumfructum: & sic utriusque volens testator prospicere hoc fieri non potuisset, nisi restrictetur verbum (hæres) à sua generali significatione, &c.* in quo præmissis primo, & ipsum Adversarium non rectè ipsam *sent.* paraphrasim adduxisse; cum ait, legantis uni fundum, hæredi vero usumfructum: namque ita ibi hæredi à se metipso legaretur, cui à semetipso legari, qua utitur, Romana Jurisprudencia non patitur, de qua *Julianus* in *l. & quidem* 18. *Florentinus* *l. legatum* 19. *ff. de legos.* 1. ut hinc Iustinianus noster ejus non immemor, in dictæ legis contextu, eum explicans casum, dixerit, *Si quis fundum, vel aliam rem cuiusdam testamento reliquerit, quatenus ususfructus apud hæredem maneret.* Quod quidem à Iustiniano cautè, non casu dictum, idem diligenter animadvertum in *§. 1. Instit. de usufructu, l. ususfructus* 6. *ff. de usufructu, & quemadmodum* *l. fundus* 4. *ff. si usufructus petatur*, & similibus aperte demonstrat: & redeundo, unde digressi sumus; dicimus, quod vel intelligit Adversarius in supra dictis ejus citatis verbis, specialitatem esse in ipsa casus specie, ibi proposita; nimirum,

11 vel primo in eo, ut proprietates maneat apud unum, & ususfructus sit alterius; & debeat pariter utriusque consali, & tunc dicere, hoc in usufructu esse speciale, tutum non esset: quippe cum ea dumtaxat separationis ratio, & non alia usumfructum efficiat aut diferè significationem in *§. 1. Instit. de usufructu*. itant hæc sublata, proprietati quæ usufructu consolidato, verè omnis ratio ususfructus evanescat,

12 scilicet, ut elegantet admonemur ex *Ulpiano* in *l. uti frui*, *ff. si usufructus pet.* sic illa ratio prospicienda

13 di duobus in usufructu est universalis. Vel dicet, specialitatem in *sent.* consistere in illo verbo *apud hæredem*, videlicet ut ibi ly verbum (*hæres*) ratione subjectæ dispositionis usufructuarie contra suam regularem significationem primum tantum hæredem connotet, & tunc primo, quamvis hic non malè defenderetur, etiam quoad nomen hæredis nil ibi speciale constitui, quamvis primus tantum ex subjectæ dispositione interpretetur,

14 nimirum ibi verbum (*hæres*) nedum primum, sed ulteriores comprehendere valeret, quando usufructus ibi apud hæredem retentus, nomen ipsum hæredis, & non hæredis personam sequeretur, verum cum contra sit, ea propter, eadem ratione conveniens erit, ut usufructus ibi ab eo nomine non protrahatur, cum eo nomine non transeat; sed à persona, cui inhæret, limitetur, & cum ea extinguatur, & ex his penitus intelligi poterit, quamobrem facta dispositione pro hærede in re de sui natura non transitoria ad hæredes, primus hæres in ea interpretetur, & quidem personam dumtaxat sequi usumfructum, ipsique cohæreere, ejusque interitu extingui in jure non ambigitur aperte cum primis illud edocuit *Papin.* in *l. usufructus de stipulat. serv.* quippe cum in facto fruentis consistat, *l. unice*, *ff. quando dies usufr. leg. cedat.* eaque ratione ad hæredes non transeat, *l. non solum*, *§. quia tale*, *ff. de liberat. legata*, *l. usus aquæ*, *ff. de usu, & habit.* & diferè, quidem de eo edocemur tam

tem ex d. l. usufructus, ff. de stipulat. serva quam
 17 ex l. hereditas, ff. de acquir. rer. dom. ex quibus si
 servus hereditarius usufructum stipularetur,
 quia necesse erat, illum hereditati acquiri, ipsi-
 que inherere, & cum ea deinde ad Dominum trans-
 ferri, decernitur in eo casu servum inutiliter si-
 18 putari; cum alioquin servum hereditarium in
 aliis, & utiliter stipulari, & hereditati acquirere
 habeamus, l. servus 35. ff. de stipul. servar. hinc mi-
 rum non est, si horum edoctus Iustinianus in di-
 cta l. antiquitas, illam dubitationem ratione illius
 nominis heredis, exortam parvifecit, atque
 usufructum in eo casu ut universaliter in ceteris
 respondisset, extinguere statuerit. Secundo sit ibi
 specialitas respectu ejus nominis heredis; quia
 verbum illud, heres in d. l. antiquitas, ratione
 subjecti casus contra suam regularem significatio-
 nem primum tantum heredem importat; & hoc
 quidem non discrepabit ab Auctoris nostri senten-
 tia, qua dicitur, quod in dispositione pro herede
 in re sui natura ad heredes non transitoria, ut est
 usufructus, expressio illa heredis primum hære-
 dem non egreditur.

19 Vel demum inquiet Adversarius, specialitatem
 consistere in ea casus specie ibi proposita; nempe
 in ipsa facti contingentiis, in qua in usufructuaria
 dispositione heres adscisceretur, cum illic duobus
 pariter consuli oporteret: quod ut fieret, debebat
 nomen heredis ad primum heredem restringi, ac
 propterea ex eo casu usufructus non esse inferen-
 dum ad officium; in cujus concessione non adest
 hæc ratio prospiciendi duobus; cum non constet
 de intentione Regis, quando officium concedit,
 an voluerit illud aliquo casu, vel tempore rehabe-
 re, & adhuc in eadem navi est, idemque ferme
 præstendit argumentum, quoniam quod ita in eo
 casu dictæ legis antiquitas, decidi contingat, vel
 propter eum casum usufructus, ratione illius re-
 spectus consulendi duobus; ut inquit Adversarius,
 vel quomodocunque explicetur illa decisio, id so-
 lum semper concluderetur, ut in rebus alterius
 generis, illum non habentibus respectum consu-
 lendi duobus (quando tamen verum esset ea ratio-
 ne, illam processisse decisionem) idem non sit ob-
 servandum, non autem ut ibi aliquid speciale in
 materia usufructus quoad ipsum usufructum,
 & signanter ratione illius respectu decidatur in
 specie dicti casus legis antiquitas, ut supra satis
 demonstravimus. Et sic Primo designat Adversarius
 asserere in specie dicti casus legis antiquitas, spe-
 cialem esse decisionem. Secundo, quod ratio de-
 cisionis illius text. fundatur ibi super ea ratione re-
 spectus consulendi duobus, quod illi, aut litera
 text. aut natura usufructus haud rectè perpen-
 20 comparavit. Planè Nos non negamus, omnem
 usufructum ratione rei gestæ, & universali juris
 destinatione, nè proprietates inutiles, semper absce-
 dente usufructu, remaneant, non pati perpetuum
 fieri; sed ut aliquando ad hoc, ut utrique, & pro-
 prietario, & usufructuario consultum sit, ad suam
 proprietatem reverti debeat, §. 1. Inst. de usufr. §. 3. ff.
 de usufr. & quemadmodum: Benè verum est, quod præ-
 ter jus, huic etiam universali destinationi, ipsa eadem
 ratio usufructus suapte natura nimium accomo-
 datur, cum usufructus neque in persona consti-
 tutus, neque in constitutione ipsa servitutis quid-
 quam est, quo sit perpetuus; cum usufructus
 21 consistat in uti frui, atque in illo facto persone

utentis in re aliena l. 1. in p. ff. quemadmodum usufr.
 22 leg. ced. Sic ut natura sua pereat usufructus, aut
 subducta persona utentis, aut re fructuaria subla-
 ta, aut usufructu cum proprietate conjuncto; &
 præcipuis persona utentis subducta per mortem,
 illum estingui, nullam recipit dubitationem: cum
 23 jus fruendi velut personæ cohærens morte extin-
 guatur, d. l. 3. §. fin. ff. quib. mod. usufr. amitt. Sicut
 24 omnia, quæ personæ cohærent morte extingui
 probavimus ex d. l. non solum, §. tale, ff. de liberat.
 legata: hinc Justinianus in l. antiquitas, C. de usu-
 fructu verbis quidem aureis hujulcæ doctrinæ ve-
 ritatem testatus est: ibi Nisi ipse cui usufructus
 legatus sit, ab hac luce fuerit substractus: tunc
 enim ad posteritatem ejus usufructum transmitti
 non est penitus possibile, cum morte usufructum
 extingui juris indubitati sit; & pulchrius illud ex-
 pressit in l. corruptionem, §. sed neque, C. eod. ibi, tunc
 usufructum desinere, cum usufructuarius, vel
 res pereat, & tantummodo eum, cum anima, vel
 rei substantia expirare, atque ita, et si omnia
 26 usufructus, ratione rei gestæ, ex universali de-
 stinatione exigat aliquando ad proprietatem redi-
 re, nè illæ inutiles remaneant: attamen, ut mor-
 te, & interemptione rei, vel personæ utentis usu-
 fructus finiatur, hoc usufructus ex propria ejus
 natura independenter ab illa universali ratione
 habet.

Hoc posito; dico igitur, quod in casu dictæ
 legis antiquitas, & si illa ratio universalis extin-
 ctionis usufructus nè remaneant proprietates inu-
 27 tiles, contemnenda non sit: tamen ratio ibi in ef-
 fectu extinctionis immediata, immò, & absolu-
 ta, & quæ Justinianum movit ad illam decisionem,
 fuit sola mors usufructuarii, quæ ibi independen-
 ter ab illa universali ratione usufructum extin-
 guere valebat, ut ex contextu dictæ legis antiqui-
 tas, apertè videri potest. Etenim existimantibus
 veteribus in specie dicti casus legis antiquitas, lega-
 tum proprietatis inutile esse, quippe qui credebant
 ratione dicti verbi heredis, nunquam usufructum
 ad proprietatem posse reverti: itemque illam uni-
 versalem exigentiam reversionis usufructus ad
 proprietatem, non posse ea ratione in dicto casu
 committi, respondit Justinianus, illorum opinio-
 nem ea ratione innixa, nulla rationabili sententia
 fundari: cum moriente ibi usufructuario, vel aliis
 legitimis modis illum amittente re ipsa expiret usu-
 fructus, Atque ita Justinianus non ut illi rationi
 universali reversionis usufructus ad proprietatem
 occurreret; quasi quod illa alioquin nunquam in
 eo casu fuisset habitura locum, diffinit usufructum
 extingui, ut credit Adversarius (quia tunc, &
 tribuisset veterum dubitationi, & simul, ut illi oc-
 curreret singulare jus, ut voluit Adversarius, con-
 stituisset, ac per consequens veteres illi rationa-
 biliter dubitassent) sed simpliciter expensa per ip-
 sum sola usufructus quidditate, quæ cum perso-
 næ utentis inhereret, morte proinde usufructua-
 rii suapte natura, præcisa etiam ea ratione respectus
 consulendi duobus, extingui oportebat, usufructum
 extingui sancivit; & ea propter ob ratio-
 nem dicti verbi heredis dubitare, an usufructus
 videretur intelligi non reversurus ad proprietatem
 irrationabile declaravit cum morte illius usufruc-
 tus ejus personæ cohærens, ipso jure, nulla ra-
 tione resistente extingui debebat; ac proinde in
 eos veteres exclamans, inquit ille; Quare enim
 iste

iste ususfructus sibi tale vindicet privilegium; ut à generali interemptione ususfructus ipse solus accipiatur?

- 28 Demum; ut irrefragabiliter pro hac veritate concludatur, adducemus contra Adversarium ipsum Adversarium in eadem pagina sub num. 6. in quo loco si verba non fallunt, veritas non poterat ore meliori proferri: inquit ille; *Plus dico, non esse validum argumentum de ususfructu ad officium; quamvis utramque sit ad tempus certum; scilicet ad vitam concessionarii: attamen in ususfructu tempus est de substantialibus, quia sic à lege reperitur dispositum in l. ambiguitatem, C. de ususfructu, ibi, non est penitus possibile: quia substantia ipsius consistit in utendo fruendo, quod est personalissimum, & sic inalterabilis, & ideo in illo casu speciali legis antiquitas ususfructus in persona hæredis est novus secundum Glos. in l. repeti, ff. quib. mod. ususfruct. amitt. At in officiis tempus est de naturalibus, & sic alterabile: hæc Adversarius. Quid apertius, & efficacius pro confirmatione præcedentium: concluditur per Adversarium ex his verbis, quod facta dispositione pro hærede, eapropter tunc officium alterari posse, & ad illud vocari post primum secundum, quia tempus in iis est de naturalibus, & non de substantialibus, atque è contra, cum in ususfructu tempus sit de substantialibus, & proinde sit ususfructus in ea parte inalterabilis, ut ita non sit penitus possibile, ut transeat ad hæredes: quia substantia ipsius consistit in utendo fruendo, quod est personalissimum, non posse proinde ususfructum eo modo alterari, his positis*
- 29 ex adversario, cur nunc in l. antiquitas ususfructus ille, ususfructuario hærede moriente, extinguatur, ratio in promptu est, quia, cum substantia ususfructus consistat in utendo fruendo, quod est prorsus personalissimum, non est penitus possibile, ut transeat ad hæredes, ergò non est verum, quod ibi dixerat Adversarius, decisionem dictæ legis antiquitas specialitatem fundare super mera illa ratione, ut proprietario etiam esset consultum ex supradicta illa ratione universali debitæ reverentionis ususfructus, qui alias ad proprietarium non fuisset reversurus, cum ea etiam præcisa, nullaque de prædictis habita ratione, stante tali formalitate ususfructus, non esset penitus possibile, ut ad hæredes transfiret: & sic ejusmodi posita formalitate ususfructus, perperam ab Adversario prætenditur, quid specialiter in terminis ususfructus in casu dictæ legis antiquitas, fuisse decilum, & specialitatem illam exortam fuisse, ut inquit, ex specialitate decisionis, ob casus speciem ibi propositam, quandoquidem: non ob causa speciem; sed suapte natura, ususfructuario moriente ususfructum ibi extinguere oportebat. Ex quibus intelligi poterit Adversarium fortassis prioribus abjuratis
- 30 veritati applicuisse, sed verè quam laudem ab hac ejus penitentia promereri poterat, eripuit illi, quod temerè in supra citatis verbis pro ratione intermiscuit, videlicet ibi, & ideo in illo casu speciali dictæ legis antiquitas ususfructus in persona hæredis est novus secundum Glos. in l. repeti, ff. quib. mod. usufr. amitt. In quibus sanè verbis, & si fortius contra se ipsum nostram confirmavit sententiam, attamen re vera non novum ususfructum in d. l. antiquitas, sed hoc potius novum in Adversario excogitatum arbitror esse: etenim hæc sententia supponit in d. l. antiquitas, duos ususfructus,

unum penès immediatum usufructuarium, alium successivè penès ejus hæredem, quod ex illo text. & si per mille annos immaniter torqueatur, nunquam profectò elici poterit, & Glos. legis repeti ab ea lege ad casum legis antiquitas impertinenter adducitur.

- Atque ita ex prædictis cum Authore nostro benè concludi poterit, & si in officio illa ratio propensionis revertendi ad Regem non adesset, ut
- 33 adest, & validior: attamen cum non minus officium quam ususfructus in facto consistat, nimirum ille in utendo fruendo, hoc in exercendo, et administrando, quod est æque personalissimum, ut sicut usufructum omninò morte usufructuarii, quamvis pro hærede relictum, extinguere probavimus, idem de officio dicendum sit, ad text. in l. non possunt, cum
- 34 seq. ff. de legib. Obstant huic conclusioni proximè citata verba Adversarii d. num. 6. in quibus & si ore ipsius Adversarii terminata appareat lis super intellectu legis antiquitas; Attamen in eorum sententia, ex ratione saltim distincta officiorum ab usufructu, in hanc nostram conclusionem suam Achillem Adversarius principaliter reposuisse videtur.
- Deduxit ibi Adversarius, non benè inferri de usufructu ad officium; cum in usufructu tempus sit de substantialibus, at in officiis de naturalibus, pro cujus distinctionis fundamento adduxerat u. s. Bald. in ejus cons. 159. num. 5. lib. 3. ac propterea in officiis, quia tempus est de naturalibus, benè posse illa alterari, & ex conventionem fieri transitoria ad hæredes, quod idem dict. num. 5. comprobavit exemplo annui legati, quod quamvis ex ejus natura non transeat ad hæredes, l. si in singulos, ff. de ann. legat. tamen ratione verbi, hæredibus, in legato adjecti sit transitorium ad hæredes, ad text.
- 35 in l. in annalibus, C. de legat. Profectò si hujus distinctionis apparatus Bald. haberet auctorem, non vitem Adversarius præferret auctoritatem, verum Bald. penitus considerato, & secundum subjectum casum ejus consilii, & non per saltum, dicimus, illam doctrinam juxta Adversarii sententiam ab illo nullatenus elici: etenim primo ibi casus Bald. est in officio, quod erat feudo annexum, & realiter
- 36 ab habente potestatem concessum, quo posito non mirum, ut juxta naturam feudi dijudicaretur, ad ea, quæ Author noster deduxit supra num. 139. & num. 151. ut dijudicasse Bald. ostendunt apertè jura feudalia per Bald. ad illius assumpti probationem citata d. num. 5. de feudis loquentia; videlicet c. 1. §. ult. qui feuda dare poss. cum alioquin illa non reètè à feudis ad officia intrinsecè ab illis diversa, & maximè ad illationem realitatis adducerentur; sicuti insuper non benè casum suum Bald. ibid. num. 6. ad feudales terminos expendisset, ibi, *tertia ratio est, quia natura feudorum hæc est, quod quocumque feudum amittitur, &c.* Præterea quod in eo casu fuerit loquutus Bald. scilicet in officio annexo feudo realiter concessio, nobis non conjecturè; sed eadem verba Baldi illud apertè probantur; & clarè in principio dicti consilii, ibi, *An teneatur illustris præsens Dominus Rex, qui jure hæreditario supradicto Regi, & hæredibus in Regno in feudo non succedit, sed solum ex populi electione est in Regem assumptus, dictum officium cum suis emolumentis, & feudo dimittere, sed de necessitate successoribus dicti Emanuelis concedere, vel contractum approbare juxta formam in dicto contractu expressam de jure teneatur, nec ne:* & sic officium

ficiam erat feudo annexum, & concessio realis, quod etiam subiungi debet supra in casu propositione, ibi, *Utrum virtute contractus habitus inter D. Dionisium nomine suo, & suorum successorum, & D. Marcellum Puzanum suo etiam nomine, & suorum successorum super officiis Almirantatus, & eius jurisdictione, & aliis emolumentis, & etiam FEUDO, conferendo ratione dicti officii D. Emanueli, & successoribus concessio, & clarius infra num. 6. ibi superest ergo; ut videamus secundum, scilicet an iste contractus sit absonus, & feudum sit extinctum propter feloniam commissam propter Rempublicam Regni hostiliter expugnatam per Zozzelatum successorem in feudo antedicto. Sed apertissime in eod. num. 5. ubi nedum Bald. concessionem illam tam ratione finalis causae, quam materialis, respectu eius, quod concedebatur, realem esse proposuit, sed eo respectu post paucos versus, ab eis, quos legit Adversarius, omnem subiecti casus concessionem simpliciter feudum denominavit, ibi, *item est realis ex parte finalis causa; quia in tali feudo permixtum est servire per heredem proprii corporis, &c.**

Et in his terminis intellexit Bald. officium illud Almirantatus cum feudo concessum, cum vocavit mixtum, id est feudo immixtum, & incorporatum: & hæc est utilitas, & commodum, de quo Bald. ibi; *sed istud est officium mixtum cum commodo, & utilitate*, uti etiam apud Romanos quasdam fuisse militiarum species, legimus, quæ cum militia nuncuparentur, erant tamen quædam Castra, sive prædia à Principe militibus concessa; quarum exempla extant in *l. Lucius ff. de evict. & l. ita verberatum §. 1. ff. de rei vendic. & tot. tit. præsertim l. fin. C. de fundis limitroph.* quod tangit etiam Bald. in præfati eius consil.

Igitur si officium in casu Bald. erat feudo admixtum, cum eo concessum reali facta concessio, quomodo ex his inferet Adversarius; immò ex his Bald. d. num. 5. dixit, realitatem esse de natura eius contractus, quid hoc ultimo contra Adversarium efficacius, quando illud ipsum officium mixtum per Adversarium ex Bal. assertum ex eod. Adversario d. num. 5. fol. 167. *vers. Utrumque officium per totam columnam enixè probatur, non esse reale, sed personale, ejusque proinde concessionem, ut & meri officii personalissimam esse, & ad hæredes de sui natura non transitoriam: igitur Adversarius, ne majoribus se devincat difficultatibus, si non voluerit fateri, vel se non rectè, mixtum illud officium, de natura sui personale dixisse, vel è contra, non benè Bald. illud ibi de sui natura reale proposuisse, concedat Bald. casum longè differre ab ea ratione mixti officii, sub qua Adversarius loquutus fuit. Et propterea prædicta juxta ejus sensum distinctionis, sive potius inventionis apparatus, ubi ejus opinionis in Auctorem nostrum potissimum fundamentum præjecerat; sicut etiam consequentias ex ea deductas, corruiere, & evanescere patiat; quandoquidem, ut benè verba Bald. congruunt in ejus casu hypothese, tam male ex illis inferretur ad officia ista, ab Adversario ratione alicujus proventus, qui in iis percipiatur, mixta vocata: cum ratio illa proventus, qui ex causa officii solvitur, extrinsecè se habet ad ipsam quidditatem officiorum, & accidens in illis consideretur, & dicere officium merum, vel mixtum, quia pro eo præstantur preven-*

tus, vel non, & quod ea ratione extrinsecè concurrente, vel non, in uno, tempus sit de naturalibus, in alio secus, tuta quidem non erit omnino doctrina: & sicut à Bal. in casu suo, officium illud Almirantatus, ratione feudi, cui erat admixtum, & incorporatum; mixtum dici potuit, sic non benè in casu Adversarii, ratione illius proventus extrinsecè ad officium se habentis, mixtum denominabitur. Et profectò in Romanis legibus, in quibus sub nomine militiarum hujusmodi officia designantur, quamvis ibi illa emolumenta, & commoda habere deprehendatur ad *rex. in l. Lucius Titius 22. ff. de legat. 2.* nusquam tamen eas militias propterea mixtas dici debuisse, aut dictis fuisse legimus.

Demum ex hac distinctione Adversarii, illud penè admirationi relinquitur, scilicet, quod istud officium mixtum ab Adversario taliter assertum, substantialiter, sive in ratione formali differret à mero officio, à quo alioquin non contradistingueretur, his positis, nisi per illam rationem extrinsecam, & accidentalem proventus, Officiali in emolumentum ipsius officii designati, & quæ ab ipso officio facile esse, & abesse posset. Porro in hujusmodi doctrinæ pericula magnus ille Bald. nequaquam offendere potuisset; cujus testimonium, & quæ senserit ille in hac materia Regalium, non levi argumento perhibet ejusdem consil. 275. *vol. 2. num. 3.* de quo supra etiam Auctor noster, in quo Bald. non dicam officia ipsa, sed ipsa feuda, quoad Regalia, magna concedi maturitate, & personæ electa industria, fide, & gravitate oportere firmavit; illaque proinde non esse sui natura transmissibilia, & cum in illis secus recipitur, illud, potius usurpatione, quam juxta propriam naturam Regalium contingere, quæ nedum faciunt ad comprobationem ejus, quod supra diximus ad intellectum d. consil. 159. sed ex iis quid in officiis ipsis longè strictioribus, quin intrinsecè personalissimis dici debeat, cuilibet satis apertè indicatur.

Replicabit hic Adversarius, omnes nostras ratiocinationes experientia improbari: quoniam, ut inquit d. num. 5. ipse vidit officium, nedum ad vitam concessionarii concedi, sed etiam ad hæredes transitorium, ac cum ita sit, in illis proinde in effectu probari tempus esse de naturalibus; hinc ille velut ex testimonio de visu, in hac doctrina fidem irrefragabiliter promereri conatur: Sanè si videtur aliquid fieri, & quomodo illud fiat idem est, Adversarius omnium ferè sub Sole quæ viderit, quomodo ea quæque fiant, expeditam habebit rationem. Hic quidem nos non negamus, ut Auctor noster nunquam negavit, officia voluntate concedentis, & ex speciali pacto posse concedi pro uno, pluribusque etiam hæredibus, sed si tamen illud fuerit expressum; verum ex iis non refragabitur sententiæ nostri Authoris, quæ officia personalissima esse, & morte finiri disertissime demonstravit: etenim, quod officium concedatur Titio, ejusque hæredibus, & hæredes ad illud admittantur; non idèò desinet officium esse personalissimum, & morte non finiri; ac proinde in quolibet ex vocatis esse novum, exemplo usufructus, ad *glo. magistralem in l. repeti ff. quib. mod. usufructus amittit.* in verbo *hæredibus*. Etenim cum officium, ut dictum est, consistat in mero exercitio concessionarii, quamvis ex Principis facultate, speciali pacto pos-

fit concedi, ut ad hæredes extendatur, non tamen idem fit ut morte uniuscujusque non desinat officium, veluti extincto subiecto cujus in exercitio inhærebat, ut optimè etiam ex gravissimis auctoritatibus deduxit Auctor noster in præcedenti responso.

- 50 Verùm si Romanam repetat Adversarius jurisprudentiam, hanc eandem veritatem in officiis hys, ibi sub nomine militiarum designatis, disertè diffiniri deprehendet, & missis aliis, est, *tex. in l. fin. C. de pignorib. in quo tex. præscribens Justinian. legem de hypothecis dandis creditoribus argenti distractorum, vel metaxariorum super militiis à dictis negotiatoribus emptis, ejus filiis, sive cognatis: inquit, omnibus hujusmodi creditoribus, qui ante militiam emptam crediderunt (eam tamen militiam, quæ vendi, vel ad hæredes transmitti potest) licere etiam non probantibus ex pecuniis eorundem negotiatorum liberos, vel cognatos militasse (si tamen contrarium non probetur) creditum ab his, qui militarint exigere, vel tanti efflagitare, quanti vendi militia potest, ac generaliter licere dictis creditoribus, & adhuc viventium debitorum, jure hypothecæ vindicare militias, nisi sibi satisfiat, & post mortem eorum exigere, quod pro iisdem militiis pro tenore communis militantium placiti, vel divinæ sanctionis, tale præstantis beneficium, dari solet. Hic sanè apertè est casus, ut etiam concedit Adversarius, militiæ, sive officii concessi etiam hæredibus; immò concessit etiam cum facultate vendendi: & si penitus expendatur sententia hujus *tex.* ex eo clarè habebitur, etiam taliter concessam militiam morte militantis*
- 52 finiri. Inquit enim ibi *Justinianus*, posse creditores, viventibus eorum debitoribus, militanti- bus hujusmodi militias, quæ vendi, vel ad hæredes transmitti possunt, illas jure hypothecæ persequi; at post mortem eorum exigere quod pro iisdem militiis, communi militantium placito, vel divinæ sanctionis beneficio præstari solet; licebit igitur vivis debitoribus, adversus ipsas militias hypothecis uti: mortuis nequaquam? cur ita? porro, quæ ratio hic certa dari poterit, si illa ab Auctoris nostri doctrina aberret; at verò, nobis illa si fuerit Ariadna, in promptu est; etenim, quæ reliqua esse poterat hypotheca in eam militiam, etiam taliter concessam, post mortem militantis; utpote illius morte extincta militia, cui inhærebat hypotheca, & nova, cum transmitti debeat ad successorem, est: Alioquin si eandem militiam post mortem militantis perdurare dixerimus: quare *Justinianus* hypothecam, quoad vixerint militantes, creditoribus concessit? quæque juris ratio, mortuo militante, eademque manente militia, hypothecam resolvi compellit. Præterea, & quidem præsertim, hæc veritas desumitur ex iis verbis dictæ legis, ibi, & post mortem eorum exigere, quod pro iisdem militiis pro tenore communis militantium placiti, vel divinæ sanctionis tale præstantis beneficium, dari solet; quibus verbis illud deciditur, creditoribus, quibus viventibus debitoribus, pro eorum crediti satisfactione vindicare militias licebat, mortuis non idem licere, sed solum exigere, quod ex communi commilitantium placito, vel principali sanctione dari solet. At
- 53 hæc summa, quæ hic dari solere dicitur, erat certa quantitas, quam à successore in ea militia præstari provisum erat, & hæc ex communi placi-

to, aliorum commilitantium, sive principali sanctione, quæ illam determinavit, hæredibus defuncti militantis in suffragium amissæ militiæ dabatur, de qua Imperatores in *l. 7. § 11. C. de proximis sacror. scrip.* & eapropter, quia prædictas quantitates in folamen extinctæ militiæ, ob mortem militantis præstari, statutum erat, Imperator *Anastasius* illas solatium, & suffragium, & in solatium præstari dixit *d. l. 11. & Instin.* ea quoque ratione, cum illa suffragia ex militiæ extinctione pervenirent, simpliciter ea emolumenta, ex casu appellavit in *novella 53. de exhibendis reis, §. optimam*, hinc suffragium illud, quod *tex. in d. l. fin. C. de pignor.* dixit *commune militantium placitum*, *Glos. in apostilla*, casum militiæ appellavit, velut commoda, & præstationes, quæ propter casum militiæ præstabantur; idest ex eo, quod propter militantis mortem, militia caduca facta est.

- 54 Ex quibus irrefragabiliter potest intelligi, militiam pro hæredibus concessam: quinimò vendibilem morte militantis extingui. Atque hinc creditori, mortuo militante, non licere sancitur, totam militiæ æstimationem à successore persequi: Quoniam vetus militia, & super qua stabat hypotheca, morte militanti esse desit, & in successore
- 55 est nova Verùm quis illud, quod pro casu hujus militiæ præstatur suffragium, quodammodo anti- quæ militiæ reliquum esse videtur, hinc rectè, mortuo etiam militante, ad veterem hypothecam spectare, & à creditore persequi posse, à *Justiniano* definitur.

- 56 Atque ex his personalissimam officiorum rationem, satis ostendisse credimus Adversario, qui vix in jure, personalem illorum naturam habitam fuisse credidit; Item, & æquè simul, quod ex *Bald.* ille protulit, assumpto satisfactum; ut ea propter illi, quam ex lege in *annalibus*, adjecit, inductioni, respondere non sit necesse; cum utcumque prætendatur argumentum ex asserta natura annui legati, ea posita ratione officii, inutiliter arguetur. Verùm nequaquam possumus non admirari, quomodo Adversarius ex rebus tam diversis, ejusque intentioni prorsus incongruis, ita securus inferre potuerit; etenim quod in *d. l. si in singulos*, legatum annum ad hæredes non transeat, sed cum morte legatarii extingatur, illud non ex aliqua certa hujusmodi legati, sed rei relicte natura est; sed quia legatum illud, conditionem continet, qua datur ad vitam dumtaxat legatarii, & non ultrà; minor hæc non elicitur; sed legitur in eadem lege *si in singulos*, inquit ibi *Paulus*, *si in singulos annos aliquid alicui sit legatum, Sabinus (cujus sententia vera est) plura legata esse, ait primum anni purum sequentium conditionale: videri enim banc inesse conditionem, si vivat; & idem mortuo eo, legatum ad hæredes non transire, hæc Paulus igitur si in hujusmodi legato intelligitur adjecta conditio, si vivat, quod idem refert, ac si fuisset dictum, lego Titio centum annuos, si vivat, vel donec vivat. & non ultrà, cur nunc legatum annum non transeat, sed moriente legatario terminetur, causa in promptu est, quia vi illius conditionis in legato à jure adjectæ, ex interpretata mente testatoris, non est relictum, nisi dumtaxat vivo legatario, & non ultrà; ergo quare non transeat, quid hic Adversarii philosophia de natura hujusce legati? Atque his veris positis, quæ nunc item reliqua illi*
- 57 ratiocinatio ex *ten. in annalibus*; etenim cur ibi

legatum transeat ad hæredes, res ipsa, idem legatum explicat; quia non solum legatario, sed hæredibus etiam fuit relictum; siquidem si ratio, quare legatum annuum in *tex.* in *l. in singulos*, non transeat ad hæredes, non est ex ipsius legati, sed rei relictæ natura; sed ex conditione à lege ibi, ex conjecturata mente testatoris intellecta, qua legatum explicatur factum tantum quoad vivit legatarius, & non ultra; jus erit per consequens, ut si à lege injiciatur conditio ex mente testatoris conjecturata, ut si diversum suadeant conjecturæ, illa respiciatur, & proinde ad hæredes legatum transmittatur, ut animadvertere possumus ex *Marciano in l. si cum præfinitione*, & disertè ex *Ulp. in l. nec semel*, §. *sed si*, ff. *quando dies legati cedat*, ibi, *nisi forte evidens sit voluntas testatoris*, &c. ergo conjecturæ contrariæ possunt resolvere eam conditionem ibi superintellectam, quæ transmissionem impedit, quantum fortius idem erit, si expressis verbis, contrarium testatorem voluisse referatur, & sic Titio, & ejus etiam hæredibus in singulos annos relinquat, ex aperta tunc voluntate testatoris ad hæredes legatum transmittatur, ut in terminis præ cæteris, hanc theoreticam de annuo legato, juxta predicta reassumpit *Bartol. in l. gallus*, §. *etiam si parente*, *vers. sed dices*, ff. *de lib. & posthum.*

58 His ita explicatis, quid istinc ad officia, quæ non ratione alicujus conditionis in dispositione superintellectæ, qua ad hæredes transire non dicantur, sed ex propria ipsorum intrinseca ratione ad hæredes non transmittuntur, quippe quæ, ut pluries diximus, velut consistentia in ministerio, & exercitio personali, personæque sive proinde coherentia, 59 cum persona finire coguntur, & quidem ultra ea, quæ supra nobis disertè hoc probant, si nomen ipsum officii spectetur, ab efficiendo dictum retulit 60 *Calvinus*, & pulchrè apud *Cicer. in lib. de Offic.* ut hæc designaretur personalitas, generaliter officium, 61 congruum personæ actum esse dicitur. Ex quibus bene poterit juxta veros terminos, illud hæredis nomen in legato annuo adjectum, rationem illam extrinsecam conditionis, ex interpretata mente testatoris ibi intellectam, veluti ex alio contrario intellectu diluere, non tamen in officiis personalem illorum intrinsecam rationem immutare. Atque ideo rectè legatum illud annuum; sublato per appellationem hæredis, obstaculo conditionis, quo personale fiebat, mortuo proinde legatario non extinguetur, sed idem immutatum erit penes ejus hæredem: At officium quia per appellationem hæredis 62 ea ratio personalitatis in eo adhuc invariata remanet, cum persona propter concessionarii finire necesse erit, & si cum ejus hærede vigore investituræ, & privilegii esse cogitur, velut ex iterata in eo concessione, quasi novum apud hæredem est.

63 Atque hujusmodi demonstrantis officiis, desinat nunc pariter Adversarius illa cum feudis [dijudicare; & à feudorum, alteratione, ad illa utcumque ducere consequentias: etenim quamvis jutraque à Principe fluant, & Principem respectent, & ad Principem referre appetant: ejusque dumtaxat consensu in commercio sint; tamen intrinsecè, longè unum distat ab alio: siquidem, etsi feudum ratione superioritatis, directi dominii, & pro corona, à Principe perpetuè divelli quodammodo 64 non patitur; ita ut feuda in eorum incunabulis præcaria essent, & Dominus directus ad sui libitum

illa auferre posse, quæ mox annalia fieri cœperunt, 65 & deinde ad vitam producta fuere: attamen ipsi feudo ex parte rei, bene realitas intrinsecè sit compatibilis; ita ut potuerit lege nova realiter concedi, & fieri transitorium ad filios, & deinceps, *cap. 1. §. & quia videmus, de iis, qui feud. dare possunt cap. 1. de successione fratrum. vel grad. succed. in feud.* non ita pariter in officio, quippe quam ratione sui ipsius intrinseca, non est nisi quid personalissimum, & hæredi concessum non desinit esse personale: quapropter nunc inter illa utcumque inferre, præsertim in ea parte, temerè non debemus, hinc quemadmodum inter hæc inferri liceat prudenter edocuit Auctor noster supra in *princ. cap. 5.* 67 alioquin non nisi periculosa erit illatio; Vt illa Adversari, qui quod exempli causa à *Marino Frecc. lib. 2. de subfeud. q. 56 num. 4.* ab Auctore nostro relato *sub num. 126.* ex casu fratris ad feudum admitti deducebatur, velut retorquens; inquit, *feudum*, ibi, *non transire aliter fratrem ad collaterales*, quoniam nomen illud fratris, non est plurium personarum compræhensivum: idè secus esse in concessione officii facta pro hærede, cum illud, *hæredis*, nomen, sit plurium personarum compræhensivum. Porro (quidquid de feudo in eo casu respondi de 68 beat) si ratio officii, & feudi intrinseca converti posset, sicut in aliquo casu de feudo ad officium inferri potest, suaderet Adversarius, quapropter scitè, ut diximus, animadvertit Auctor noster, inter illa non quoquo modo ductam illationem esse recipiendam, ut est hæc præsens. Quod, ut in subjecto casu demonstremus, & simul hujus rei veritas à priori innotescat, dicimus, quod quando ab Auctore nostro in eo casu à feudis ad officia illatio aliqua conciperetur (cum ibi verè per transitum referendo doctrinam *Frecc.* loquatur) ea affirmativè, & à fortiori pro devolutione adduceretur, & sisteret signanter in similitudinaria illa casuum proportionem; non autem per eam conferrentur rationes radicales illius effectus utriusque casus: nimirum ita; Feudum, in eo casu ultra 69 fratrem non progreditur, sed devolvitur, quoniam concessioni, in qua pro fratre, & non pro linea collateralis fuit expressum, satisfactum esse videtur, quamvis frater lineæ collateralis esset; ergo fortius devolvetur officium facta concessione 70 pro hærede, immediato hærede moriente: quia bene etiam investituræ legi videtur impletum; cum hæredis nomen primum tantum hæredem bene significare possit, quod, quamvis ex stricto ejus significatu, aptè tamen hic pro strictissima materia officiorum: quandoquidem novum non est in jure hæredis nomen, quamvis regulariter hæredis deinceps hæredes comprehendat, attamen, ratione subjectarum rerum, primum tantum hæredem significare, ut in usu fructu legimus, & satis præterea hoc Adversario probabit idem *tex.* ab ipso adductus in *l. scies dum, ff. de reg. jur.* Atque ita quamvis hic dicti duo casus conferantur pro ea ratione propensionis devolvendi, non tamen in illis causæ ipsæ, & rationes radicales ipsius devolutionis eadem affirmantur, quæ quidem verè diversæ sunt, in utrisque. Etenim studet devolvere ibi in feudo, natura ipsius feudi; illi à lege præordinata; at in officiis illorum principaliter intrinseca ratio personalissima. Atque ex his sequitur, ut quam rectè procedat illatio ea affirmativa, videlicet devolvitur hoc 74 casu

casu feudum; ergo à fortiori officium, tam sit periculosa è contra, non devolvitur feudum eo casu; 75 ergo nec officium. Sic quamvis legatum annuum ad *tex. l. si in singulis* possit videri aliquo pacto usufructui simile in casu extinctionis, persona moriente; ut inde in iis terminis valeat à legato annuo ad usufructum pro affirmanda extinctione inferre, non bene tamen è contra negativè valebit ducere argumentum, videlicet legatum annuum ad hæredem protelatum non extinguitur; ergo neque usufructus: quoniam hic ab illo intrinsicè valde differt; atque in hujus illationis inversione 77 stat Adversarii fallacia. Cæterum hic non minus incauté ad materias tam strictas, & præcipuas officiorum à jure communi, rebusque communibus 73. ex *tex. in l. sicut §. si debitori, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solv.* ducitur argumentum.

78 Hinc etiam dissonum esse nequaquam intelligitur, si universaliter ad hæredes transmissibilia concedantur, non tamen esse officia cum cæteris comparanda; sed semper, quoad possit, strictiorem in illis esse recipiendum intellectum, etiam in alteratis, quandoquidem, ut in non alteratis remaneant immutata, hoc & ipsis etiam feudis, ab eorum primæva natura, hodie lege nova alteratis ad omnes descendentes, recipi non dubitatur, *cap. 1. de feud. non hab. propr. nat.* Atque ita ut concessis officiiis hæredibus, descendentes, hæredes ibi intelligantur, & summum quidem sit, si ad feudorum normam, quibus strictiora sunt, producta interpretatione, hæredes ibi, descendentes inter- 80 pretentur. Offendit in hoc Adversarius autumans, officia hæredibus concessa, cum simus in materia indifferenti, quoscunque hæredes indistinctè admittere, & non aliter ac de donatione facta à Principe apud Romanas leges perscribitur ad *tex. in l. unica C. si liberalis. Imperial. lib. 10.* ad hæredes extraneos transferri posse.

81 In quo quidem (salvo tamen vero intellectu dicti *tex. de quo etiam doctissime Auctor noster à num. 107. ad 113.*) satis ex prædictis demonstratum fuisse, credimus, quid sint officia; ex quibus bene deprehendi poterit, an hujusmodi principalis, & rigorosa materia inter indifferentes referri possit, in quibus dumtaxat locum habere *tex. in d. l. unica*, opinioniones concilians, censuit Doctiss. *Reg. Constantius l. 1. C. de filiis offic. lib. 12.* ab Authore nostro relatus *num. 112.* Quod adeo verum est, ut sententia *d. l. unica* non vindicaverit sibi locum in materia feudali, *cap. 1. §. si autem unus, de his, qui feud. dar. poss. et c. 1. de frat. de nou. benef.* quod in prædictis juribus animadverterit eruditissimus *Gosfr. in d. l. unica*. Et hanc quidem *reor.* Adversarium inter indifferentes materias reposuisse officia.

83 Etenim, cum ex hac limitatione in feudis videretur à fortiori ad idem inferendum in officiiis aditus demonstrari, & maximè, Adversario, qui passim inter hæc inferre alias non timuit, prænoscens proinde quam rationabiliter illinc contra seipsum inferri posset, inquit, regalium officiorum materiam esse indifferentem, & uti talem non esse à feudis regulandam. Sanè regalia officia efferrè inter materias indifferentes, & cum cæteris aliis rebus indistinctè recenserè? & quod magis est, quod debeat, feudis alteratis ad hæredes, hæres ibi ratione ipsius feudi, filius interpretari, regalibus autem ita alteratis officiiis, nequaquam, ut persuadeat Adversarius, ut illud dixit, hoc opus? Nam, non quod

officia regalia non sint feuda, vel ad instar eorum concessa; cujus apprehensio detorsit Adversarium, erunt proinde indistinctè cum aliis adnumeranda: quoniam si feuda non sunt, erunt regalia, ac proinde altioris ordinis, & strictioris, quam feuda, & quoad dependentiam à Principe, & respicientiam, & devolutionem ad eundem, ut proinde non temerè cum cæteris indifferentia; sed potius (& maximè ab Adversario, qui in ea materia auctorem 84 se protulit) à cæteris differentia dici debebunt; ac ita si in feudo dictæ legis præceptum non prevaluit, fortius ex prædictis in regalibus nequaquam 85 sibi locum vindicabit. Accedat in iis maximè personæ industriam exigi, quæ devolutionem affectat quippè cum ex illius individuali electione in officiiis subjeutorum pax, coronæ stabilitas, omneque Reip. bonum exoriatur, ut propterea illorum ex- 86 tendi successionem ad extraneos ab Adversario, vel si ad descendentes sit restringenda, ad collaterales etiam ultimi morientis, si deficiat descendens ab illo, ampliari debere generalibus regulis innixo, 87 tutum non existimamus; hinc *Reg. de Ponte conf. 136. num. 5.* inquit, generales illas regulas, velut *tex. in l. pactum, C. de pact.* & similes in officiiis cessare.

88 Verum non præmittam, quod, non quia probavimus, valere argumentum de feudis ad officia affirmativè, quoad devolutionem, ut supra, intelligere ea propter debet Adversarius, ut jam ex ejus dictis animadverti potest, quod tunc possit dici devolvi officium, quando in eo casu posset affirmari, quod devolveretur feudum; itaut officiorum devolutio debeat semper produci ad devolutionem feudorum, ut sentisse videtur Adversarius in iis verbis, *ibi, quo fit, ut Fiscus vix præcedere possit, regalium successionem regulari à successione feudali, &c.* quia hoc esset cum feudis officia confundere; sed quod taliter concessis officiiis, indubio, an sit producenda successio, ubi nec ex ratione peculiari officii illud in eo casu decidi contingat, tunc ad summum successio in iis transcendere non debet limites successionis feudorum; itaut si valuerit dici, hoc casu devolveretur feudum; dici quoque valeat ergo hic à fortiori devolveretur officium, non autem è contra tantum erit argumentari, non devolveretur hic feudum; sed progrediretur ad ulteriores, ergo nec devolveretur officium.

89 Præterea Auctori nostro, hanc doctrinam, ut concessis officiiis hæredibus, hæredes in eo casu filii, 90 & descendentes interpretentur, præ aliis distinctè probavit solemnibus *Bart. theoricæ in l. gallus, §. etiamsi si parente, ff. de lib. & posth.* verum inquit hic Adversarius, *Bartolum* doctrinam illam protulisse super re certa, & quæ de sui natura non transibat ad filios, ut in feudo; & sic interpretationem apud eum, ut in verbo, *hæredibus*; filii intelligantur desumi ex natura certa, & determinata à lege rei deductæ in concessione, ut est feudum. In qua quidem parte, quamvis utcumque intellectus *Bartolus*, illud saltim argumentum non levi desumere, tur, dicimus tamen verè cum nostro Auctore *Bartolum* sentisse, illamque doctrinam simpliciter in re non transitoria ad hæredes firmasse; ut ex ejus verbis penitus introspectis clarè demonstrabimus. & quidem illam fuisse *Bartoli* in *d. loco sententiam*, præceteris irrefragabiliter colligi poterit ex verbis, quæ idem *Bart.* ad examinandam dictam

Etiam ejus doctrinam pro argumento proposuit. Distinxerat *Bart.* casus, in quibus hæredes, filii interpretari debebant, ex qualitate rerum, præsertim non passim transmissibilia, circa quæ, verba illa *suis hæredibus* proferebantur: indè arguens 91 subdit; *sed dices, quod lex in annalibus est contra hanc distinctionem; nam ibi loquitur in legato annuo, quod de sui natura non transit ad hæredem, ergo debet intelligi de hæredibus, idest de filiis, cui argumento respondens Bart. inquit. Respondet verba mea dicunt, aut illa verba proferantur super re de sui natura transmissibili ad hæredes, vel non, in lin. annalibus, res quæ legatur, vel quantitas de sui natura erat transmissibilis ad hæredes; sed transmissionem impediēbat conditio, quæ est in legato annuo, non natura rei legatæ, verè ergo profertur super re de sui natura transmissibili ad hæredes, hæc Bart. quid pro haustu hujus veritatis apertius? ergo. si, ut conditio, verè de ejus natura legatum annuum non transiret ad hæredes, obstaret *Bart.* argumentum ex lege in annalibus, & per consequens in ea casus hypothese, videlicet; quod legatum annuum non sit de sui natura ad hæredes transitorium, nulla ibi etiam lege eam casus speciem legis in annal. ad filios prædeterminante, hæredes in ea filii interpretandi essent, alioquin, si quamvis legatum annuum de sui natura non esset transitorium ad hæredes, nihilominus, quoniam illud nulla certa lege prædeterminaretur ad filios, non essent hæredes in eo filii interpretandi: Perperam *Bart.* contra se ipsum ex illa hypothese, quod legatum annuum non esset transitorium ad hæredes argumentaretur, & frustra item consequenter solveret argumentum, quod legatum annuum de sui natura esset transitorium ad hæredes; cum etiam illud ad hæredes non transitorium; non essent tamen in eo hæredes, filii intelligendi, cum nulla certa lege determinaretur ad filios.*

Ex quibus, ni fallimur, irrefragabiliter nostri Auctoris in *Bartol.* intellectum probari existimamus; nec Adversario suffragabitur, quam hac in parte excogitavit responsionem, sive additionem ad *Bart.* videlicet, quod post ea verba *Bartoli* ibi; *verba mea dicunt, aut verba illa proferuntur super re de sui natura transmissibili ad hæredes, aut non, esse supplendum, aut non transmissibili ad hæredes, nisi ad filios, ut in feudo*; quæ verba, inquit ille, fuisse ibi brevitate causa omissa; cum finis *Bart.* fuerit solvendo argumentum de lege in annalibus distinguere, num legatum annuum ex natura rei legatæ sit transmissibile, vel ne; an vero ex natura dispositionis, puta conditionalis. Sanè hæc mendicata responsio ad eum locum apertum *Bart.* ut ex *Bart.* extorquetur, sic multifariam ab eo loco rejicitur. Primo ex ratione ipsorum verborum contextus, nam cum dixisset ibi *Bart. verba mea dicunt, aut illa verba proferuntur super re de sui natura transmissibili ad hæredes, vel non*: hæc certè verba ex natura recti sermonis continent sub se ea tantum verba, scilicet *transmissibili ad hæredes vel non, idest vel non transmissibili ad hæredes*, quæ sane verba, ut ibi tantum intelligi debere, ratio ipsa sermonis vehementer cogit, sic post verba *vel non* improprie adduntur ea verba, *transmissibili ad hæredes; nisi ad filios, ut in feudo, idest, vel non transmissibili ad hæredes, nisi* 93 *ad filios, ut in feudo, & ratio est; quia cum di-*

ctio, *vel non* stet ibi dumtaxat repetitiva præcedentium negativè, atque ita si præcedens membrum distinctionis erat res transmissibilis ad hæredes, quidquid addatur post distinctionem, *vel non*, præterquam repetere præcedentia negativè, extrarem veniat; quomobrem si quid aliud specificè, quamvis repetitionis præcedentium negativè ferre posset, ibi intelligi deberet, exprimi à *Bart.* oportuisset; & sic expressè dicere, *aut illa verba proferuntur super re de sui natura transmissibili ad hæredes, vel non transmissibili, nisi ad filios, ut in feudo.*

Insuper, si juxta intellectum Adversarii, ratio, & fundamentum conclusionis *Bart.* in ejus doctrina, fuisset non ipsa intransmissibilitas ad hæredes simpliciter, sed ipsa non transmissibilitas nisi ad filios, ut in feudo: incautè nimis ille reticuisset ibi ea verba; *nisi ad filios, ut in feudo*; cum in iis ratio totalis ejus doctrinæ consisteret, cum alioquin iis verbis demptis essemus in alio casu, & brevitatis quidem his valde vitiosa fuisset.

Demum responsio Adversarii apertè improbat ex eodem *Bartoli* argumento, & ex iis verbis, quæ ad suum argumentum ipse respondet, nam si conclusio *Bart.* in quam argumentabatur, affirmabatur, ejus dumtaxat theoreticam in re non transmissibili, nisi ad filios, ut in feudo? quorsum illud argumentum ex *lin. annalibus*? quorsum respondere, ut suam conclusionem ab illo argumento defenderet, quod annuum legatum natura sua non erat intransmissibile? & si non ad rem, cur quæstio de *lin. annalibus* proponebatur, an, ut haberemus fortassis notitiam, quia legatum annuum, non de sui natura; sed ex vi conditionis ad hæredes non esset transitorium; ut putat Adversarius; certe, ut vera esset hæc doctrina, de qua nos supra ita hic ferè impertinenter explicaretur.

Re igitur sic enucleata, qui deinceps hanc veritatem tergiversandi locus; quis amplius nostri Auctoris doctrinam, quamvis invidus in *Bartolo* dubitabit, igitur si non voluerit Adversarius affirmare, *Bartolum* in prædictis casu, & præter rem ratiocinari, quod de *Bartolo* illi dicere non licebit, ei quamvis invito consiteri necesse erit, cum nostro Auctore, *Bartolum* intellexisse; & per consequens à suo opere demere, quod in præcedentibus *Bartolo* addidit.

94 Nec quicquam prædictis refragatur, quod *Bartolus* in principio suæ theoreticæ, primum membrum suæ distinctionis proposuit iis verbis, scilicet, *Et tunc quando illa verba proferuntur circa illud, quod de sui natura non transit nisi ad filios, ut in feudo*, quod potissimum adversè interpretationi, ejusmodi *Bartolum* intelligendo, præbuit argumentum; etenim, sicut ex iis, quæ supra demonstravimus, indubitabilis factus est sensus *Bart.* juxta intellectum Auctoris nostri, sic contra *Bart.* hic nequaquam intellexisse; aut intelligere valuisse necessario ex eis fateri cogamur; quibus non esse derogatum, ut intelligi posset, factum esse ibi, idem de eo casu simpliciter non transirentis ad hæredes, non rejici, & profectò eo modo ibi se explicavit *Bart.* non quia eadem interpretatio apud eum non reciperetur, tam si res de sui natura non transiret nisi ad filios, quam si simpliciter non esset transitoria ad hæredes, sed ratione feudi tunc *Bartol.* objecti, quod ex genere non

transeuntium illic in exemplum subjiciendum
95 erat. Insuper ex iisdem verbis virtualiter, & à fortiori illud comprehenditur; cum & si officia non sint prædeterminata ad filios; tamen illa ratione, qua ea stricta interpretatio fuit recepta in feudis, major, & circa eadem, inest in officiis.

Cæterum hunc casum rei simpliciter non transeuntis ad hæredes *Bart.* comprehendisse in dicta ejus doctrina; fat etiam efficaciter ex eo argui poterit; cum alioquin nimis in ea parte *Bartol.* defectivus fuisset, si cum eam quæstionem, quando videlicet appellatio ne hæredum, filii essent interpretandi, exactè, & de more explicare vellet, illamque propterea ex naturæ rerum distinctione diffinire, illum casum, rei non transeuntis ad hæredes gratis prætermisisset, & præsertim cum is casus in ea materia præcipuus, & fortassis non indubius relinquebatur, quandoquidem si ex una parte casus ille non prædeterminatus apparebat, in quo stetit argumentum Adversarii, ex alia ad instar feudorum determinari poterat, & fortius, cum & in ipsis etiam rebus ad hæredes omnes transmissibilibus, aliquando ex eod. *Bart.* illic ad filios ex causis, dispositionem restringi habeamus.

At quid plura ad hunc *Bart.* intellectum; sanè viro candido, ut is eum sensum in *Bart.* non dubitaret; fat fuisset, in citatis verbis *idem Bart.* ubi se ipsum explicans, velut huic dubitationi responderet, inquit, *Respondeo verba mea dicunt; autem illa verba proferantur super re de sui natura transmissibili ad hæredes, vel non, &c.*

Atque ita sentiente *Bartol.* frustra nunc pro *Bart.* intellectu, ad sensum Adversarii, testarentur, quos ille adduxit, *Castr. Jason, Alex. & Socc.* ultra quod prædicti *DD.* etsi cum *Bartol.* juxta casum ab eo propositum in primo membro distinctionis, concesserint, quod nos ultrò concedimus, ut in re de sui natura non transitoria; nisi ad filios, hæredes ibi filii interpretentur: Attamen, *Bart.* idem in sua *theorica* non admisisse in re simpliciter ad hæredes non transeunte, in quo nobis cum Adversario lis est, ut verum non erat, sic ibi nequaquam dixerunt; quinimò *Aquilinus* hanc *theoricam Bart.* penitus progrediens in *l. 2. §. item si in facto, quest. 3. ff. de verb. oblig.* illam signanter reassumpit in casu rei simpliciter ad hæredes non transeuntis.

96 Demum hic non prætermitemus, Adversarium præterea, ut præfatæ ejus explicationi ad *theoricam Bart.* auctoritatem in terminis officii accommodaret, adduxisse *Bald.* in *l. fin. C. de pignoribus*, apud quem in terminis credidit ille decidi, militiam ad extraneos hæredes transferri posse, sumpta militia pro officio: verba *Bald.* sunt, *Militia ponitur hic pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis, vel beneficio Principis concessis, qui redditus emi, & vendi poterant, & ad extraneos transferri, & vocabantur militia, sed præbenda*: hinc ita arguit Adversarius, militiae, quæ in *dd. fin.* simpliciter ad hæredes transferri dicitur, *Bald.* ad extraneos transire posse dixit; ergo ad militiam, quamvis ad hæredes simpliciter transitoria proponatur, bene hæredes extranei venire possunt. Hic autem, quidquid sit de intellectu *Baldi*, nihilominus quomodo ex eo loco *Baldi* Adversarii opinio fulciti possit, non videmus; etenim primo, sit, ut inquit *Bald.* militiam prout sumitur pro quibusdam introitibus publica au-

toritate constitutis, posse emi, & vendi, & ad extraneos transferri, quid hoc ad ipsum officium?

98 Siquidem, ultro concedimus, officium idem esse cum militia, sed quando militia, non pro emolumentis, & redditibus; sed pro ipsa administratione accipitur, cum primo casu differt militia ab ipsis redditibus, quantum differt officium ab emolumentis officii, ut contradistingui animadvertere possumus ex *l. Lucius Titius, ff. de legat. 2.* & aliis juribus, & idem *Bald.* ex *d. text. in d. l. Lucius*, hos terminos distinxit in *l. omnimodo, §. imputari, in princ. C. de inoffic. test.* in quo *text.* inquit *Bald.* agi propriè de militia, eamque definit,

99 quod sit quoddam exercitium, ex quo sumitur lucrum, illamque *num. 2.* comparavit officio, sed beneficio: itemque non posse vendi, nec alienari, quod non sit in commercio, in quibus nedum locis, sed & in ipsa etiam *l. fin.* rectè *Bald.* de ipsis propriè militiis, sive officiis sensisse aptè videri potest, & præsertim ex iis verbis, quæ in *d. l. fin.* quæ paulò post subdit, ibi, *Es in multis aliis locis erant alia militia, quæ non poterant transferri, quia personales, ut militia Cantorum, Curforum, &c.* hinc cautè in summa *d. sen. l. fin.* dicitur; quod militia ponitur interdum pro introitibus auctoritate publica constitutis, ut pro-

101 indè Adversarium ex his ab æquivoco duxisse argumentum negari non possit, & quidem hic, ille, velut illusus ab æquivoco excusari mereretur, sed ipsum rationem æquivoci cognovisse, ejusque utramque acceptionem diversam retulisse; videlicet ibi, *Militia ponitur hic pro quibusdam introitibus, &c.* & ibi paulò post, *quod autem militia sit officium hoc reale probavit Fiscus latissimè, & tamen ex una militia intulisse ad aliam, facilè non meretur excusari.*

102 Præterea, etsi *Bald.* ad casum *d. l. fin.* illud expressè in ipsis officiis sive militiis, acceptis pro ipsismet muneribus, & administrationibus, dixisset, nec etiam quicquam ex eo Adversario suffragari, aut Auctoris nostri sententiæ refragari poterit; etenim militia, de qua sermo in *d. l. fin.* erat talis, quæ non dum poterat ad hæredes transmitti, sed etiam vendibilis erat, ac proindè concessa facultate vendendi, & alienandi militiam ab habente potestatem; ferè non malè etiam à *Bald.* diceretur, militiam illam per consequens velut ex ea facultate ad extraneos transmissibilem concessam, ad extraneos posse transire, atque vocatis extraneis in militia, voluntate concedentis expressa, bene illam ad extraneos transire posse, defenderetur, quod à nostra sententia alienum non est; etenim illa non vindicat sibi locum in expressè alteratis; & ubi nullus interpretationi locus.

103 Replicabit Adversarius, idem referre, concedere militiam pro hæredibus; ac concedere militiam cum potestate alienandi; ac per consequens etiam concessa militia pro hæredibus, idem esse dicendum, ejusque propositionis assumptum probavit Adversarius ex *d. l. omnimodo, §. imputari, C. de inoffic. test.* ubi de militia agit imputatione, & ex *d. l. fin. C. de pignor.* ubi de ejus hypotheca tractatur, & illud ex eo, quia in dictis juribus pariter deciditur, posse imputari, & hypothecari militiam, tam si fuerit concessa pro hæredibus, quàm si fuerit concessa cum potestate vendendi; hic sane urgeret argumentum Adversarii si à recta ratione differendi non aberraret, nam quod eodem mo-

modo potest imputari, & hypothecari militis, si fuerit concessa pro hæredibus, quam si fuerit concessa, ut possit vendi: & quod uterque casus comprehendatur sub una dispositione: idem inferre, utrumque militis casum esse eundem, vel equiparari, nosque non consulit Adversarius, non edocuit Philosophus. Et certe illud à Bald. non habuit Adversarius, quin Bald. cujus auctoritate expressis verbis firmari inquit, militiam de qua in *d. l. fin.* posse transire ad extraneos, si bene ibi advertatur, deprehendatur, quod quamvis utrumque casum lex comprehenderet, tam militis pro hæredibus datæ, quam cum facultate vendendi concessæ: nihilominus in sua ibi subiecta explicatione, cum militiam illam ad extraneos posse transferri inquit, illud tantum postquam proposuit, militiam, *d. l. fin.* vendibilem, subjunxit, atque ita in iis terminis probavit, videlicet *Militia ponitur hic pro quibusdam introitus publica auctoritate constitutis, vel beneficio Principis concessis, qui redditus etiam, & vendi poterant, & ad extraneos transferri.*

- 104 Inquiet demum Adversarius, latè esse interpretandum in officii concessione ibi verbum, *hæredibus*, ut non descendentes soli, sed etiam extranei intelligantur; ex quo beneficia Principis plenissimè sunt interpretanda, ad *text.* in *l. fin. ff. de constit. Princip.* Hic profecto, ut verum fateamur, à generalibus juris regulis, quibus hic undique, non aliter ac Messanenæ privilegiis, inhæret noster Adversarius, ad hanc regalium officiorum gravissimam, strictissimam materiam argumentari, nedum non totum, sed planè incivile existimamus: quandoquidem concedere regalia, non beneficium, sed privilegium censendum erit, ut aliis omissis supra disertè probavit Auctor noster. Et maximè in concessione regalium officiorum, ex quorum alteratione nedum solius Principis, ut censuit Adversarius, vertitur detrimentum; sed quoniam per ea in Republica ad subsectorum commodum cuncta providentur, exequantur, & ordinantur; capropter relaxatis in iis concedendis habentis, omnium rerum regulam confundi necesse erit; ut hinc non immeritò cum primis personarum industriam semper in officiis exactam fuisse intelligere poterimus; quippè, quæ neglecta, rerumque proinde officii, casu, & fortuna personis plurimum ineptis, criminosis, onerique imparibus delatis, omne per consequens populorum bonum Republicæ regimen eorum inhabilitate, incitiis, & rapacitatem corruptum, in exitium verti, necessariò oportebit. Quæ officiorum conditio quare Adversario nostro fuerit invisæ, vix comprehendere valemus: credidit ille, in concessione officii solius Regis concedentis versari incommodum; atque eo supposito plura pro sua opinione deduxit passim in dicto ejus tractatu, quæ omnia velut huic vano fundamento innixa
- 108 corruiere patietur; nec in officiorum concessione quidam tertius solum læditur, ut ferè ad *text.* in *l. immunitates generaliter, ff. de jure immunit.* sed ipsa tota Republica læditur; quæ veritas præterea ultra quod non argumentis, sed sensu à quocumque intelligi potest, multis etiam eruditè à nostro Auctore, ad quem Adversarium remittimus, demonstrata fuit.
- 109 Ex quibus tum ob rationem personalissimam officiorum, tum ob personæ industriam in ejus

munere requisitam quantæ pensionis officium ad Dominum reverti exiget, clarè percipitur. Hinc simul intelliget Adversarius; quàm referat illud, qui asserit, nil differre, officium exerceri per Caji descendentes, vel etiam per alios. Hinc etiam intelliget, quomodo nedum legi ad *text.* in *cap. 1. de feud. non hab. propr. nat.* sed & publico bono conveniat in officiis etiam alteratis, non tamen videri Regio assensui in suis casibus derogatum, nec posse per consequens officia hujusmodi in alios sine Principis assensu transferri: & quidem præter ea, quæ eleganter in hac parte scripsit Auctor noster, pulchrè illud concipitur ex *Novella Justiniani de adjutoribus Quæstoris*, juxta compilationem *Gotofredi 35.* ubi quamvis militia ibi vendibilis proponatur; attamen illi, qui per eam facultatem in militia subrogatur, ad illam non neglecta personæ industria accedere conceditur, sed prævia *Quæstoris* electione, ibi, *Habeant igitur jus vendendi militiam suam; sed non ultra centum solidos, dum, & is, qui subrogatur, electione Quæstoris fiat, & infra, illa videlicet observando; ut si quis ex viginti sex adjutoribus defunctus fuerit, ab hærede ejus centum solidi dantur, & electione Quæstoris milites; ut hinc intelligamus, quod quamvis à jure militia vendibilis concedatur, non tamen, tanta est industria personæ in ea requisita, censendum erit, ibi ex ea concessione, aut sperni, aut excludi debere inquisitionem circa personæ industriam, quam per assensum Dominum cognovisse, & comprobasse intelligitur. Hactenus: plura quidem dixissem, nisi è prælo Me Typographus acciret.*

ARGUMENTUM.

Bona bello capta, sive mobilia ea fiat, sive immobilia quando nam capientium fiant? Quo jure? Quo bello? justo nè tantum? an etiam injulto? An tantum si cum Infidelibus bellum geratur? An etiam si inter Christianos? qua mora? an statim? an posteaquam in Ducis conspectum venerint? & pro quibus partibus? Item si ex hostium potestate, vi atque armis ea bona vindicentur, quibusnam acquirantur? Variè super ea re *Doctorem* opiniones principio examinantur, deinde verò cum *Angeli*, aliorumque communiore sententia aptè conciliantur. Quando nam præda dicatur incontinenti, vel ex intervallo recepta, quando intra hostium præsidia reducta, atque in tuto collocata, dilucidè, noviterque explicatur. De Postliminio, ipsius origine, virtute, effectu; Quibus personis; quibus rebus competat; An etiam ipsis interdum navigiis in vim privilegii. Denique de navium classibus, earumque antiquo, ac vario usu.

SUMMARIUM.

- 1 *Capta in bello, sive propter bellum mobilia omnia, sive se moventia jure gentium capientis fiant, & pro personarum qualitatibus dividantur, & num. 3. 4. & 9. & ita pluries decisum, num. 14.*
- 2 *Postliminium de jure gentium inventum, & quid sit, num. 8. & de duabus ejus speciebus, n. 35.*
- 3 *Aurum ad Barbaros deferri, non solum prohibitum, sed subtili ingenio auferendum præcipitur.*
- 4 *Verbi, invenire, natura qua sit.*
- 5 *Bona mobilia, qua nostra fuerunt ab hostibus capta,*

- pta, & recuperata, prioribus Dominis de jure gentium non restituenda, imò auctoritate Sacrarum Scripturarum, num. 14. Jure civili, & num. 16. 17. 19. & 22. ubi respondetur ad contraria, ubi etiam in foro conscientia, & de rationibus, num. 162. & 167. ex legibus Hispan. num. 124. & 164. consuetudine præscripta rerum judicatorum, num. 126. 179. 181. & 231.
- 10 Bona, quæ ante, vel post conflictum campestris belli capiuntur propriè capientis sunt, quæ verò in conflictu dividuntur, per Ducem belli juxta unam sententiam.
- 11 Equitum Divi Stephani militia validissimis, ac pæne alatis viriis maria discurrentibus laudes, & num. 227.
- 12 Præda acquisitio, & divisio variè olim ex temporum diversitate observata, & qualiter ex legibus Hispan.
- 13 Duci hostium capto redimendi facultas concedenda, si pacis perturbatio non timeretur.
- 15 Jus civile gentes non subditas de factò Imperio non ligat, nec nocet.
- 20 Doctor plures referrens opiniones pro posteriori sententia stare judicandus, nisi pro ea non reddat efficacem rationem, num. 41.
- 21 Opinio aliqua quæ sit in puncto juris vera, intelligitur de rigore, maximè quando aliter judicatur, & de consuetudine servari testatur.
- 22 Postliminium habet locum in servis etiam transfugis, qui recuperati ad Dominum redduntur, ad explanationem l. ab hostibus 2. ff. de captiv. secus in mobilibus seseque moventibus, & n. 23. 24. & 229. quia diversa est ratio, num. 230.
- 25 L. si captivus, §. expulsus, ff. de captiv. loquitur in bonis immobilibus, quæ ab hostibus recuperata ad priorem Dominum jure postliminii revertuntur, sed mobilia generaliter in præda sunt; & num. 26.
- 27 L. Pomponius, ff. de acquir. rer. dom. loquitur de animalibus à feris bestiis à nobis ereptis, quæ tandià, quandià non sunt consumpta, nostra manent, & num. 228.
- 28 Capta à Civibus in civilibus dissensionibus contrà eosdem ciues, vel à civitate contrà aliam, & recuperata, prioribus Dominis non restituenda.
- 29 L. si quid bello 28. ff. de captiv. loquitur de bonis mobilibus ab hostibus recuperatis, quod non sint prioribus Dominis restituenda, nisi ab initio jure belli capta sint, ad hostes revertantur, deinde recuperentur; & num. 30. 32. 33. 40. & 117.
- 31 Bona sua probitate quæ sita plus æstimanda, quàm aliunde obvianta.
- 34 Cabedus, Covar. reprehendens ad intellectum d. l. si quid bello, lastè confutatur, & num. 36. 37. 38. & 39.
- 42 Donellus in comment. l. 4. cap. 1. explicatur.
- 43 Wesembec. in Paratit. ad 50. lib. digestor. tit. 15. ff. de captiv. declaratur, & num. seq.
- 44 Doctoris dictum intelligendum secundùm leges, quas citat, & extra ei non creditur.
- 45 Indefinita locatio Doctoris non æquipollet universali in materia probationis, nec ipsius dictum interpretatur ut lex.
- 46 Doctor persuntoriè loquens, non facit numerum, & qui non disputat, quamvis aliquid supponat, non facit auctoritatem, etiamsi verba ejus decidant casum.
- 47 Opinio Doctorum distinguendum in dubio prævalet.
- 49 Præda à manibus hostium à nostris militibus ex intervallo recuperata, lucro recuperantium cedit, nisi sint mobilia, quæ fruuntur postliminio, & num. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 65. 66. 67. 72. 73. 74. 81. 83. etiam in foro poli. n. 79. etiamsi sint spolia emptæ, vel vi erepta à Piratis, n. 80. & in quibus bonis habet locum postliminium, & quando dicatur præda incontinenti recuperata, remissivè, num. 51. ubi ampliatur, etiamsi præda per se aufugiat, & revertret præsidia.
- 57 Hercul. in l. 2. ff. de acquir. poss. ponderatur, & confutatur, & num. 58.
- 60 Ripa in d. l. 1. distinguens, an præda à militibus stipendiatis, vel non, recuperetur, communitè improbat, illudque procedere quodam milites respectu Ducis, non autem ut præda prioribus Dominis restituatur, & n. 61. 62. & 64.
- 63 Milites stipendiis debent esse consenti, & de captis ab hostibus debent habere Ducis concessio-nem.
- 68 Joann. Bolognet. in d. l. 1. explanatur.
- 69 Postliminium verè est ut privilegium aliquibus rebus concessum.
- 70 Soc. jun. in d. l. 1. post num. 65. declaratur.
- 71 Bona immobilia capta in bello, & recuperata, prioribus Dominis restituenda, mobilia verò dummodo tradita sint in loco tuto, recuperanti conceduntur, & num. 76. & 81.
- 75 Præda antequam sit redacta in præsidia hostium, recuperata, vel per milites insequentes etiam intrà præsidia, & prioribus Dominis restituenda, secus si ex intervallo, & in loco hostibus securo, & num. 77. & 85.
- 78 Opinio Cabedi Ripam sequenti, ut etiam ex intervallo præda recuperata sit prioribus Dominis restituenda, licet eorummuniter reprobata, limitatur in militibus stipendia non habentibus.
- 82 Romani etiam sicum iusto hoste bella gesserint, sæpè ex eorum benignitate prædam illi restitui jubebant.
- 84 Bona recuperata ab hostibus, scilicet infidelibus, qui iniuste nobiscum bella gerunt, prioribus Dominis non restituuntur, & quare.

RESPONS. XIII.

Turcicarum Navium classe ad Christianorum damna Siculum mare discurrente, capitur principio ab hostibus navis, cui a Gigante Golia nomen erat ad Arcem Agrigenti in Sicilia; Tum altera frumento onusta propè Sardiniam, cui nomen à S. Bartholomæus. Præerat illi Bartholomæus item Belga ex iis unus, qui ab Invictissimo nostro Rege in Belgio solim desciverant. Frumentum ea navi advehatur Horatii Cottæ mercatoris Januensis nomine. Additis ergo captivis navibus hostium classi, iisque Turcarum militum præsidio benè munitis plurium dierum, ex quo in hostium potestatem venerant, intervallo, omni spe libertatis, ac recuperationis omissa, Christianæ triremes sexdecim, Neapolitanæ novem, Pontificæ tres, Etruscæ quatuor sociali fœdere, Magno Duce D. Didaco Pimentello universæ classis Præfecto supervenere. Pugnatum strenuè cruento prælio, in quo summo Christianæ Reipublicæ detrimento Dux ipse Pimentellus desideratus est. Prætoria hostium victoriæ desperatione ipsorummet opera conflagravit; Reliquæ

liqua in nostrorum potestatem cum universa præda venire.

Mercatori ergo Ianuensi, qui Navem, cui S. Bartholomæi nomen, ad frumentum convehendum conduxerat, cæterisque navium Dominis recuperatam prædam cum Navibus ipsis pristini jure dominie repetentibus, Filci Catholici Regis nostri, ac militiæ Serenissimi Magni Ducis Ethruriæ nomine justissimè opponitur, prædam etsi minimam, maximo tum comparatam laboris pretio ad præclarissimæ virtutis argumentum capientium juris omninò effectam.

Idque jure gentium, imò & autoritate Sacrarum Scripturarum, jure civili Romanorum, sive Cæsareo, nec non & Longobardo confirmato, & ampliato à Catholicis Regibus, & Christianis Principibus, tam jure Regio Hispanico, quàm ex Constitutionibus Italicis: Itidemque generali consuetudine militari à priscis temporibus usque in hunc diem moribus gentium universaliter, & uniformiter comprobata. Aded ut lex Belli, & Maris indè dicta sit. Et nedum ex immemoriali tempore præscripta, sed autoritate rerum in toto Christiano Orbe judicatarum roborata, & observata.

Jure siquidem gentium, quo jure introducta sunt bella, captivitates, servitutes, dominia distincta, *l. manusmissiones lex hoc jure 4. & 5. ff. de just. & jur.* eodem jure gentium ea, quæ ex hostibus capimus, mobilia tamen, sive semoventia statim nostra fiunt, *l. naturalem, § fin. ff. de acquir. rer. dom. § item ea, quæ ex hostibus, Instit. de rer. divis. Hugo Gros. novissimè visus de jur. bell. ac pac. lib. 3. cap. 6. num. 2.* eodemque jure prædæ pro personarum qualitatibus, & laboribus justa divisio, ac Principis portio, *cap. jus militare, in fin. cum glo. ead. 1. dist.* Undè jurigentium est inventum; non simplex juris civilis provisio, quod *Labeo* adnotavit *l. si quid bello 28. ff. de captiv.* ubi generaliter statuit, ut si quid bello captum est, in præda sit, nec postliminio redeat: cum

2 & postliminia juris gentium esse remedia pateat in *d. cap. jus gentium*, & *l. non dubito 7. & l. postliminium 19. ff. de captivis, Fortun. in l. manusmissiones, num. 14. ff. de just. & jure*, & dum *Labeo* dixit, *si quid*, idem est ac si dixisset, *si aliquid, vel quidquid* in bello capitur, vel *omne*, quia, & in quolibet minimo, vel in ipsorum parte aliqua verificatur, *l. 1. §. hoc interdictum ff. de quid in loc. publ. & sic omnia*, & quæcumque etiam minima in præda sunt, ut latissimè harum dictionum universalem effectum probat *Gomes. in §. penales, n. 3. & 4. Instit. de actio. de quo & lex Dei extat Deuter. cap. 20. ibi omnes prædam exercitus divides, & comedes de spoliis hostium tuorum, quæ Dominus dederit tibi.*

4 Indè jura prædicta exponuntur, ut quæcumque bona, sive in bello, sive propter bellum etiam extra aciem belli ab hostibus capta, nostra efficiantur, ut *Glof. 1. exponit notabiliter in l. in bello 12. ibi, in bello*, idest propter bellum; & addit, *vel iis, qui recuperantur in bello ff. de captivis, & l. 1. versic. & melius ff. de incend. ruin. & naufr. ibi propter incendium*, idest propter tumultum, vel trepidationem incendii, quemadmodum solemus dicere in bello amissum, quod propter causam belli amittitur, pulcherrimus *text. in l. postliminium 19. in princip. ibi, quod bello amissus, aut circa bellum ff. eod. tit. de quo latius per Gramm. decis. 71. & latissimè per Regent. de Ponte*, qui ita communiter practicari, & milles decisum testatur in *tratt. de post. Proreg.*

5 *sub tit. de irremibus ex num. 8. & 10. et antè ipsam Reg. Lanar. conf. 84. post na. 6. vers. nec differt*, et ob id non sine mysterio *Imper. in l. 2. C. de commerc. & mercat.* nedum prohibuit aurum ad Barbaros deferri; sed etiam si apud eos inventum fuerit, non solum vi bellica, sed subtili ingenio auferendum justè præcipit, et sic quovis modo auferantur, de prædantium fiunt, sufficitque apud hostes quid esse inventum, ut capienti concedatur, hæc est enim propria verbi, *invenire*, natura, ut comprehendat ea, quæ quovis modo etiam fortuito, et inopinato inibi advesta, vel reposita reperiantur; argumento *l. 1. C. de thesaur. lib. 10. et l. si Barsatorum C. de fidejuss. cum simil. latè Castillus infra citanda dec. 107. ex num. 19. 20. lib. 2. ubi quomodo cumque, ubicunque, & qualitercunque bona capta in præda sunt.*

Quinimò quasi parum dixisset *Labeo*, licèt usus dictionibus universalibus, quæ omnia comprehendebant, ut nihil omninò remaneret dubii, in *d. l. si quid bello 28.* exprimere id voluit specialiter, et nominatim illis verbis: *Si quid bello captum est, in præda est*, et amplius addit: *Non postliminio redit*,

7 quæ non aliud important, nisi ut bona, scilicèt mobilia, ut *Glof. 1. ibi* exponit, citans jura, quæ nostra prius fuerunt, et ab hostibus capta, et tandem recuperata, reddi nullo modo debeant prioribus Dominis, jure scilicèt postliminii, quod est remedium amissæ rei recipiendæ ab hoste, et in statum pristinum restituendæ inter Cives Romanos, eorumque socios, subditos, et hostes, usu populorum in toto Mundo, naturali æquitate, quæ jus gentium induxit, adinventum, *d. l. postliminium 19. in princip. juncta Glof. ff. eod.* et sic habemus casum legis expressum, ut bona recuperata ab hostibus non sint prioribus Dominis restituenda, fundatum in præcepto juris gentium, quem *text.* ita communiter intelligi ab omnibus, nec inficiari ab adversantibus: tametsi paucis, infra fundabimus.

Licèt jure civili ex principiis tamen juris gentium sit modus aptatus d. videndi prædam inter milites juxta uniuscujusque virtutem, nè strenui milites pugnæ intenti à segnibus, qui libenter cum mortuis pugnant, portione debita defraudentur, undè tametsi bona bello capta protinùs, idest statim capientium fiant, ut dicitur in *l. 1. ff. de acquir. poss. ubi hoc notat in specie Aret. vult. 6. in 3. notab.* exponitur tamen, *capientium*, scilicèt merentium juxta distributionem arbitrio Ducis belli faciendam, ut ibi advertit *Rip. notab. ult. n. 7. vel capientium*, idest eorum, quorum autoritate bellum geritur, sub quorum nomine militatur, ut latè glossat *Joan. Bologn. ex num. 37. ad 42. vel juxta*

10 alteram sententiam verè, et propriè capientium fiunt ea, quæ antè, vel post conflictum campestris belli capiuntur in discursu Territorii inimicorum, vulgò dictum, *la correria*, secus verò in bonis mobilibus, quæ capiuntur in ipso conflictu, sive acie belli inter partes ordinata, quæ propriè dicuntur hostium spolia, vulgò nuncupatur, *il bottino*, de quibus in *l. pen. C. de donat. ut placuit Salyc. in l. ab hostibus 2. num. 6. C. de capti. cujus opinionem sequi videtur D. Pras. de Fræch. dec. 268. n. 2. & 3. quam post Paris. Bereng. Franc. Arrias, Petrin. Bellug. Hotoman. Tob. Non. et alios, latè defendit Riva. jun. in repet. §. 1. last. de don. ex num. 1077. usq; ad nu. 1096. ubi diversitatis rationem inter utrumque casum accomodat, et cum ista etiam resident*

Boer.

Boer. dec. 178. Gram. decis. 71. num. 18. Frecc. in tit. quis dicatur Dux n. 31. Reg. de Pont. conf. 93. n. 14. & Lanar. confil. 84. post n. 1. novissimè Hugo Grot. de jur. belli, ac pacis, lib. 3. cap. 6. num. 12. ubi allegat Gram. d. decis. 71. ut etiam post Antiquos, scilicet Petr. Persic. Cyn. & alios in l. si quis pro redemptione, penult. C. de donat. Alber. in l. si captivus, §. expulsis ff. hoc. eod. sit. Alciat in l. 1. num. 10. ff. de acquirenda possessione, ex Theologis post D. Thom. Alphonf. & Castr. Major. Adrian. Cajet. Gabr. Sylvestr. & alios. Canonist. etiam pluribus relatis tradit Perr. Navar de restitut. lib. 2. cap. 3. num. 287. late Mastrill. decis. 180. per tot. præsertim num. 3. 14. & 15. ubi item de præda gloriosè facta à Triremibus Serenissimi Magni Ducis agit, & pro ipsis jus esse resolvit: De cujus florentissima militia Equitum Divi Stephani, validissimis, ac penè alatis Triremibus maria assidue magna cum gloria, ac Christianæ Reip. tutela discurrantibus, plenè Cavalc. de Brachio Regio, in fragm. cap. 25. num. 7. & de casu Mastrill. memor etiam fuit meritissimus Consiliarius Paschalis: tract. de virib. patr. potest. par. 3. cap. 3. num. 42. latissimè Castill. decis. 107. lib. 2. ex num. 17. ad 33. & 58. 59. & 60. ubi num. 43. declarat, qui propriè sint hostes, & num. 1. vers. ex inde refertur decis. & v. 32. referuntur instructiones datæ Generali Triremium relativæ ad instructiones prius datas ab invictissimo Philippo II. Sereniss. D. Joanni ab Austria, uti maris generali Præfecto, quarum exemplum penès me habeo.

12 Et olim juxta diversitatem temporum variè fuisse servatum circa acquisitionem, & divisionem prædæ, ex Polibio, Greg. Turon. Ammonio, Justino, Dionys. Halicarnas. Tullio, Sigonio, Flore ad Livium, Diodoro Siculo, & aliis concinnè tradit Pet. Greg. per. 3. syntag. cap. 4. ex num. 6. ad fin. quod concisè verbis aded ut quid velit ignoretur, tradit Hieron. Treutler. select. dis. vol. 2. cap. 20. in princ. ubi tamen in puncto quæstionis nostræ principalis nihil aperit, ut rectè legenti patebit, nec etiam citat d. l. si quis bello 28. ità ut pro neutra opinione citari valeat, sed curiosè, doctè, & plenè temporum, & juri diversitates ex Sacra Pagina, Historiis, & jure civili circa acquisitionem, & distributionem prædæ, tradit Hispan. Ayala olim florentiss. exercitus Regis nostri Invictiss. apud Belgas sub Maximo Alexandro Farnesio Duce, Alexandro Magno comparando, in tract. de jur. & offic. bellicis, & disciplina militari, cap. 5. in princ. lib. 1. ubi sub num. 3. tradit lege Regia Hispaniæ, Naves bellicas Regi acquiri, & num. 9. quod etiam præda militibus concessa, Regi nihilominus sua portio debetur, quam ex legibus Hispan. interdum esse quintam, quandoque tertiam, quandoque dimidiam, & Duci quoque Exercitus deberi etiam septimam, quandoque decimam, ubi n. 27. tradit hodie, captivos, ut cætera mobilia concedi capientibus, nisi fortè pretium excedat summam decem millium coronatorum puta si captus sit Dux, Comes, vel Baro, vel quispiam magni nominis, cujus redemptionis pretium est Regi, non tamen illi redimendi facultas admittitur, quæ etiam Duci hostium capto concedi debet; si in eo pacis perturbatio non timetur, vel periculum instaurandi belli esse possit, cap. voli 23. q. 1. ut id totum lege Hispan. canetur l. 1. & 8. tit. 26. p. 2. latius ex Aug. Cicer. & Legislis Ayala dist. cap. 5. num. 27.

Jure etiam divino. sive autoritate Sacræ Pagi-

næ prædicta confirmantur, ut ex Angel. in lab hostib. la 2. C. de postlim. revers. autoritate David, qui prædam recuperatam divisit inter Milites, nec restituit prioribus Dominis, refert Bologn. infra cit. in l. 1. ff. de acquir. poss. num. 46. in fin. & generaliter tam in liberis hominibus, quàm in bonis, & spoliis inimicorum plures locos veteris Testamenti recenset Alphonf. Alvarez olim Regiæ Cameræ Præsid. in Specul. Christian. relig. cap. 47. num. 2. & 3. & qualiter divideretur præda ex lege Mosayca addit Pet. Bellin. de re milit. par. 2. tit. 18. num. 6. & 7. late etiam doctissimus Reg. Moles in suis decis. aureis manuscriptis, quæst. 15. sub tit. an bona capta in Regno, qui refert decisionem plurium selectorum Magistratuum Regni, cum interventu Theologorum pro executione dispositionis Excellentiss. Ducis de Alcalá Proregis, indelebilis memoriam, qui in suo testamento mandavit conscientie stimulo diffiniri articulum; Utrum Turcæ capti in Regno spectarent ad Proregem, vel ad Fiscum, in quo fuit decisum, ad neutrum spectare; sed ad capientes, quod iterum alia solemni decisione fuit confirmatum per septem vota conformia tempore Ill. Cardin. de Granvela, ut idem Moles refert.

Si etenim captivitates, servitutes, bellorum prædæ, & postliminia non essent juris gentium: sed juris civilis, non ligarent gentes non subditas etiam de facto Imperio; nec apud omnes gentes liter servarentur utpotè quibus jus civile non proficit, non noceat, nec liget; ut ex Alber. Bart. Rom. Castrenf. Marsil. & aliis probat in pulchro casu Peregr. conf. 101. num. 5. & 6. lib. 4. ubi quod leges Imperatorum non referuntur ad Reges, & Populos de facto non subditos, nec sibi obedientes.

16 Jure autem Civili, sive Cæsareo; licet fortè inter primos, qui hanc quæstionem in puncto firmaverit referatur à nostris Jo. Andr. in addit. ad Specul. lib. 4. partic. 4. tit. de raptor. in 1. addit. vers. item sciendum, verè tamen Io. Andr. fuit simplex relator quæstionis formatæ per Gai de Sazar. in lab hostibus 2. C. de postlim. revers. Utrum præda capta ab hostibus, & post tempus à militibus gentis depredatæ bellica virtute recuperata, sit prioribus Dominis restituenda; & licet primò arguat pro prioribus Dominis, quòd sit restituenda, & primò ex text. in d. lab hostib. 2. vbi deciduntur duo casus.

Primus quidem: ut liberi homines ab hostibus capti, & non commercio redempti; sed virtute militari liberati: illico statutum, quem captivitas casu amiserant, recipiunt: ubi glos. citat concordantes in §. si ab hostibus, in fin. vers. sed & qui captus, Instit. quib. mod. jus patr. pot. solvitur, ubi generaliter dicitur, quod si captus victis hostibus recuperatur, postliminio rediisse existimatur. Secunda decisio ejusdem text. est, ut servi nostri capti ab hostibus, eodemque modo à nostris militibus recuperati, Dominis suis restituantur, & subiicitur ratio, receptos enim eos, non captos judicare debemus, & militem nostrum defensorem eorum decet esse, non dominum, in quibus verbis consistit Achilles advertantium, utpotè quòd nihil magis coloratè pro eorum opinione afferri possit, quam verba prædicta Imperatoris, quæ infra non ob stare, immò nostram fovere opinionem, probabimus.

17 Secundò, Io. Andr. in quæstione Sazar. pro prima opinione, quæ favet Dominis dicit facere ten. in l. si captivus 20. §. expulsis ff. de capt. ubi expul-

sis hostibus ex agris, quos ceperant, agrorum dominia ad priores dominos revertuntur,

18 Et tertio, dicit facere *text.* in *l. Pomponius 44. ff. de acquir. rer. dom.*: à simili, ut sicuti porci mei à lupo erepti, & à robustis canibus coloni vicinæ villæ recuperati, mihi priori Domino restituendi sunt; ita pariter & præda.

19 In contrarium refert *Jo. Andr.* induci pro posteriori sententia, ut sua sit præda militum, qui sua probitate acquisiverunt ex *text.* in *l. 2. C. de alluvion. & palud.* ubi ei accrescit emolumentum, cui accrescit & onus, & è contra.

Addit, quando si milites recuperantes perdidissent equos, & arma Domini, non restituisent, ergò petere non debent, cujus contrarium petituri non essent, *l. penu. C. de solut.*

Subdit *Io. Andr.* hæc verba, *dicit de jure primam partem veram; sed consuetudo Italia tenet contrarium; & tanc sic fuit judicatum*, quando ait procedere, quando non incontinenti fuerunt recuperata animalia, quia tunc secus, ut in *dict. l. Pomponius*.

Ex his igitur patet primò, *Io. Andr.* nihil ex sua opinione proferre; sed dumtaxat referre quætionem propositam à *Guid. de Suzar.* ut clarè ex illius verbis patet, & præcipuè ibi, *in contrarium inducit*, quinimò cum posteriori loco refert opinionem pro militibus deprædantibus, quam tuemur: clarè patet, *Io. Andr.* pro nostra stare sententia, juxta *glos.* in *l. qui filium, §. Sabinus ff. ad Treb.* cum concord. à *Surd. decis. 264. num. 17.*

Secundò, quidquid sit de opinione *Guid.* sufficit nobis ex testimonio *Io. Andr.* attestantis de consuetudine Italiæ; ex suo tempore pro nostra opinione viguisse consuetudinem Italiæ, & quod plus est, ita juxta hanc consuetudinem fuisse judicatum: siquidem notissimum est, Doctori Illustri de consuetudine attestanti credendum esse, & maximam esse antiquissimæ consuetudinis, præsertim rerum judicarum autoritate comprobatæ observantiam.

21 Nec non ubicunque Nostri dicunt, aliquam opinionem esse veram de jure, vel in puncto juris, intelligi jure subtili, idest de rigore, ut in terminis est *text.* in *l. in bello, §. sed captivi uxor.* cum *glos. verb. subtili ff. eod. de capt.* & præsertim si aliter servari, sive esse de consuetudine dicant, eoque casu ceteri potius secundam, quam primam approbare, & maximè cum pro secunda testantur judicatum.

Nec quidquam obstant *text.* in contrarium citati, ex quibus *Io. Andr.* refert pro prima opinione inclinasse *Guid.*

Si quidem *text.* in *d. l. ab hostib. 2.* in posteriori dicto, dum loquitur de servis, id contingit ex eo,

22 quia sicut liberis hominibus captis ab hostibus, & victis hostibus, libertatis, jure postliminii pristinus status restituitur, *d. §. sed & qui captus*, sic servi domino; *l. sicut liberis 10. C. eod. tit.* sicut etiam contingit in filio, tam si parens quam si filius, vel nepos ab hostibus capti sint; in quibus propter jus postliminii jus potestatis in suspenso esse dicitur juris fictione, saltim inspecto statu futuro liberationis, *§. si ab hostibus cum gloss. ver. pendet, Instit. quib. mod. jus patr. petest. sol. l. bona 22. §. quod si filius ff. de capt.* sic etiam in Dominis, ad quorum beneficium inductum est, ut jure postliminii servi recu-

perati ipsis reddantur, *d. l. sicut liberis, Odoffr. in d. l. ab hostibus, Salyc. ibid. post num. 3. vers. aut milites, post Azonem in sum. num. 6. & 10. in fin. & declarat Cabal. inf. cit. casu 140. num. 14. & part. 3. casu 120. num. 33.* aded ut licet transfuga postliminio careat, quia qui malo consilio, & proditoris animo patriam reliquit, hostium numero est habendus, *l.*

23 *postliminium §. transfuga, hoc titul.* aliud tamen est in servo transfuga, in quo Dominus habet postliminium, nè contrarium jus non tam sit servo injuriosum, quam Domino damnosum, *d. §. transfuga, Ayala de jure, & offic. belli, cap. 5. num. 22.* cujus libellus ad manus pervenit post hæc scripta, verum ejus dicta addenda censui; is enim ex hoc reassumit, omnibus hominibus esse postliminium, cujuscunque sexui, ætatis, vel conditionis sint, ex *l. postliminium in fin.* & ob id in hominibus dumtaxat redemptis procedere, ratione *d. l. ab hostibus*, dixit *Cotereus de jure milit. lib. 2. cap. 25.* Secus verò in rebus mobilibus, in his scilicet, in quibus cessat postliminium, prout cessare in casu præsentis in istis, de quibus agimus, clarissimè probabimus.

24 Et sic verba *d. text.* in *d. l. ab hostibus, in fin. ibi, receptos enim eos, &c.* veluti restricta ad servos, in quibus in lege antecedenti erat expressum, habere locum jus postliminii ad beneficium dominorum; prorsus cessant in aliis bonis mobilibus; vel se momentibus, in quibus jus postliminii cessat, veluti maxima existente diversitatis ratione, quinimò à cessante ratione, sive ex regula contrariorum retorqueri possunt, ut hoc advertit in specie *Petrus Bellinus de re militari, par. 3. tit. 1. num. 12.* & novissimè *Bened. Egid. postea visus ad l. ex hoc jure, sub num. 15. ante fin. ff. de just. & jur.* & alia quoque ratione retorqueri posse *text.* in *d. l. ab hostibus, la 2.* probant plerique infra citandi, ponderando dictionem, *illicet*, si enim redempti virtute militum liberati, illicet statim recipiunt, ergò secus ex intervallo, ut inter alios hoc in specie ponderat *Hormannor. Detas in l. 1. n. 5. vers. limisa nisi, & Joann. Bolog. num. 46. in fin. ff. de acquir. possess.*

Non obstat *text.* in *d. l. si captivus 20. §. expulsis*, cum enim ille *text.* loquatur in diversissimo casu, in quo nedum diversa, sed adversa ratio militat, sci-
25 licet in immobilibus, in quibus DD. omnes communiter dixerunt, aliud jus ex diversitate rationis statutum esse, quam sit in bonis mobilibus, sequuti *Gloss.* in *d. §. expulsis, ver. ager.* & in *l. 2. verb. navibus ff. eod.* & in *l. divus 31. vers. captivorum ff. de jar. Fife.* ex hoc manifestè patet, *Guid.* potius pro ratione dubitandi citare voluisse prædicta jura pro prima opinione, ad favorem priorum Dominorum, ut communiter fieri solet, quam ut crediderit, quæstionem nostram decidi posse ex *d. text.* qui in casu adverso loquitur: sequitur distinguendo *Petr. Navarr. de restit. lib. 2. q. 3. num. 287.* Quod autem de jure diversum statutum sit inter mobilia, & immobilia; licet sit indubium, & notorium: probat tamen satis in puncto *Oldr. cons. 17. num. 3.* ubi non solum id cum communi omnium sententia affirmat; sed in specie resolvit, in hoc consistere discrimen, ut immobilia, quæ fuerunt prius nostra, ab hostibus capta, & recuperata, jure postliminii ad priorem Dominum revertantur, citans vulg. *text.* in *l. §. captivus 20. §. expulsis*, bona verò mobilia minimè revertantur; sed de jure præoccupantium fiant, citans *text.* in *l. §. quid bello 28. eod. tit.* & sic intelligi dictum *text.* juxta verum sensum, quem infra com-

probabimus; prout de revisione, & consolidatione domini agit *Oldr. toto illo consilio*, & eandem distinctionem ante *Oldrad. in puncto fecit Gloss. verb. hostiles*, in *l. transfugam 51. ff. de acquir. rer. dom. & melior Gloss. 1. in fin. in l. 2. ff. eod. ibi, sed certè, & immobilia dicuntur recipi jure postliminii*, ut infra eod. *l. si captivus, §. expulsis*, qui id optimè probat in illis verbis, *conflisit dominia coram agrorum ad priores Dominos redire*, & sic jure postliminii, non alio, juxta *rub. sub qua ille §. situs est*, & quia hic non alius effectus est postliminii, *l. postliminii 19. ff. eod.* & tandem ex ultimis verbis, in quibus *Pompon. dicit*, agros, qui alias nostri fuerunt, non publicari, id est in Fiscum transferri, ut in *d. l. divus 31. eam Gloss. ff. de jur. Fisc.* nec prædæ loco cedere satis aperte ostendit, in illis postliminio locum esse, dum discrimen expressum constituit inter unum & alterum casum, ad eod. ut manifestè pateat, errare illos, qui credunt, agros ad priores Dominos redire alio jure quàm postliminii, cui in immobilibus tantum locus est, siquidem mobilia generaliter in præda sunt, *d. l. si quid bello*. Et distinctionem hanc inter mobilia, & immobilia, ut receptissimam infinitis probat *Reg. Lanar. d. cons. 84. post nu. 1. vers. quarta opinio, in fin. post Frecc. titul. quis dicatur Dux, nu. 31. & 32.* idemque expressè *Claudius Cotereus de jurè, & privil. milit. lib. 2. cap. 24. circa med. vers. est præterea*, & in puncto postea vult *Ayala d. par. 1. cap. 5. num. 33. Bened. Egid. ad l. ex hoc jure, cap. 1. num. 15. in fin. ff. de just. & jur.*

27 Nec obstat tandem, & tertio *text. in l. Pomponius*, siquidem similiter ex maxima diversitate casus, quæ est inter animalia domestica nobis erepta à feris bestiis, quarum factò constat, nobis dominium nullo jure adimi posse, sicut nec ipsis acquiri, quorum nullus est animus, ut tradit in puncto *Molin. de just. et. 2. disp. 18. tamdiù, quamdiù recuperari possint*, id est non fuerunt consumpta; nostra manent, juribus citatis à *Gloss. d. l. Pomponius, vers. recuperari*, & in *l. Pomponius 8. in fin. ff. famil. ercis.* & casus ubi mobilia ab hostibus capta sunt, à quibus dominium nobis auferri jure posse constat ut infra latius, & diversitatem inter unum, & alterum casum considerat *Mastrill. d. dec. 180. n. 19.* ex hoc itidem patet, *text. prædictos cum præcedenti magis pro dubitandi ratione, quàm pro quæstionis decisione afferri potuisse.*

Albericus in d. l. ab hostibus, inducit illam *l. ad quæstionem*, quam dicit habuisse de facto existente guerra inter Bergomenes, inter partem civium intrinsecam, & extrinsecam in factiones divisos: decidit, restituendam esse prædam recuperatam, ex eo præcipuè quia in talibus dissensionibus res non efficiuntur capientis; cum non sint hostes; sed latrunculi, ex *l. si quis ingenuam, §. in civilibus dissensionibus, juncto §. sequenti, ibi, qui in alterutras partes discedunt vice hostium non sunt eorum, inter quos jura captivitatum, aut postliminiorum fuerint, & idèd supervacud placuit repetere à Principe ingenuitatem, quam nulla captivitate amiserunt*, ubi *gloss. ver. discedunt cum seq. dicit. locum habere*, ubi oves contra eodem cives, vel una Civitas contra aliam de facto bella gerunt, & citat *l. postliminium 19. §. à piratis, & l. hostes 24. cod. tit. ff.* Et sic aperte *Alberi.* ita demum assentitur opinioni *Guid.* cum non ab hostibus, sed à latrunculis bona recuperantur, licèt hodie de consuetudine in utroque casu opinio contra *Guid.* sit recepta, ut inferius patebit.

Idem *Albericus in d. l. si quid bello 28. refert gloss. Jacob. de Arena, Dynum, & Oldr.* intelligere illum *29. text.* loqui de rebus mobilibus, quæ antè erant nostræ alieno jure, id est ex aliis titulis, quàm jure acquisitionis ex causa belli, & hoc casu si ab hostibus capiuntur; postea verò à nostris militibus recuperantur, non sint prioribus Dominis restituenda jure postliminii; sed acquirantur militibus recuperantibus, veluti ipsorum præda, & tunc optimè procedat dictum *Labeonis*; aut verò erant factæ nostræ ab initio jure belli, & tunc si revertuntur ad hostes, deindè recuperentur per Nostros, debent restitui primo capienti jure postliminii, in præmium primævæ acquisitionis virtute bellica ab initio factæ, & hunc esse sensum *Gloss.* quam dicit *Alber.* ita mirabiliter intelligere illam legem, ut per eum post *num. 3. vers. advertatis, quia gloss.* & ita dicit in principio idem *Alber.* intelligere illum *text.*

31 *Jac. de Are. & Dyn.* dum notant, plus diligenda esse ea bona, quæ quis sua probitate quæsit, quàm aliunde obventa, post *num. 2. summat.* & latius figurat casum ipsius *l. juxta prædictam distinctionem*, & subjicit, hoc intendere illam legem secundum *Oldrad.* & licèt in *fin.* videatur *Alber.* dubitare de hoc intellectu, non tamen recedit cum effectu ab illo, sed tantum differit, utrum *Paulus* justè reprehenderit *Labeonem*, nec nò, siquidem cum per distinctionem potuerit salvari dictum *Labeonis*, videtur injustè reprehensus à *Paulo*, & ita pro nobis *Alber.* in specie sentire intelligit *Petr. Greg. 2. holo. inf. cit. lib. 20. par. 3. num. 5. in syntag. juris*, sed quidquid *Alber.* senserit in hoc, quod ipse clarè non aperit, sufficit nobis, *Alber.* testimonio, hunc sensum probari à *glo. Jac. de Aren. Dyn. & Oldrad.* nec jura citata ab *Alber.* in *vers. sed mihi*, quidquam obsunt, siquidem omnia loquuntur in servis, in quibus absolutum est, esse locum postliminio, ut supra ostendimus. nos autem loquimur in reliquis bonis, in quibus cessat postliminium, ita ut illæ leges non possint allegari ad decisionem casus nostri, prout errasse *Ripam*, dum citare voluit ea jura, non animadvertens, illis juribus fieri restitutionem propter jus postliminii, in puncto dixit *Petr. Bellin. de re milit. 3. part. tit. 1. post num. 12. vers.* & etiam *Ripa, Caball. optimè d. cap. 140. nu. 9.* undè oportet necessariò dicere, *Alber.* non recessisse in effectu à contrario sensu *d. l.*

Bar. in d. l. si quid bello 28. ubi est apertissimus casus pro nobis, qui tergiversari non potest, clarissime sequitur *gloss.* & communem intellectum, notat ex eo *text. num. 1. quod illud, quod capitur bello efficitur capientis, nec revertitur ad priorem Dominum jure postliminii, nisi priores Domini acquisivissent ex virtute sua propria occupationis, quia firmius retinet quis quod habet ex acquisitione propria, quàm alterius, & ut dicit glo. ibi magis est meum, quod per meam probitatem quæro, quàm ab antecessoribus mihi obventam*, undè cum assumptum *Bar.* decidat in puncto casum nostrum, & non versemur in casu limitationis, siquidem constat, hujusmodi bona à saucibus hostium recuperata à nostris militibus, non fuisse à prioribus Dominis acquisita, ut hostium præda, limitatio confirmat regulam, & assumptum generale pro nobis, quod iterum *Bar.* aureis verbis repetit in fine illius *l.* dum opponendo de *l. 2. ff. eod.* resolvit, hanc *l.* secundum illius distinctionem glossandam esse.

Et licèt verba *Bar.* satis clara, & perpicua sint,

tamen ita *Bart.* firmare in pucto ultra *DD.* seriem, qui eum sequuntur, & probant, quos infra referam, ita ipsam intelligunt inter alios subscripti, qui licet prima fronte videantur à *Bart.* & communi opinione recedere, verè tamen ab ea in effectu non discedere, infra probabimus.

Et hi sunt *Covar.* in *relec. veg. peccatum 2. par. §. 1. post num. 7. vers. contrarium aliis videtur verius*, ubi dicit, *Bart.* hanc, quam tuemur opinionem deducere ex *d. l. si quid bello 28. & Molin. de just. & jur. tom. 1. tract. 2. disp. 118. col. 3. lit. D. vers. his ita explicatis, cum seq. & in vers. ex dictis facild*,
 33 ubi optimè explicat verum sensum *d. l. si quid bello*, ut non restituantur bona mobilia recuperata ab hostibus prioribus Dominis, exceptis iis, quibus postliminii privilegium est concessum, ut *Bar. ibid.* exponit, & consentiunt cæteri: hæc *Molin.* probans ex his cum *Bart.* esse communem.

Ita ut mirum sit de *Cabedo* alioquin satis docto, dum *dec. 88. nu. 1. 2.* nixus dare novum intellectum ad *d. l. si quid bello*, conatur probare *J. C.* in prima parte *d. l.* non id velle, ad quod pro nobis citatur, reprehendens *Covar.* dum illum *text.* ad hoc inducit; nec satis (ut ille ait) *Covar.* perpendat.

34 Confunditur enim sensus *Cabedi*, quem tacito auctore surripuit ab *Hercul.* in *l. 1. num. 7. ff. de acquirend. possess.* non solum quia est contra communem intellectum *Glos.* & *Bart.* quibus non solum adhæret *Covar.*, sed consentiunt cæteri, ut testatur *Molin.* ubi supra; sed ut merè divinativus, & contra expressa verba *text.* supplet enim *Cabedus*, ut *J. C.* initio *dicti text. in primo dicto*, loquatur in re, quæ nunquam nostra fuerit; sed hostium: hæc enim rursus per hostes sit recuperata, & à me rursus capiatur, non redit ad illum, qui prius illam ex hoste cepit; sed ad me, qui illam ultimò cepi, & idèd dicitur non redire jure postliminii, sed esse in præda, & sic nedum *Cabed.* ex suo Marte supplet factum imaginarium; sed verba *I. C.* non patiuntur, siquidem postliminium est jus amissæ rei recipiendæ ab extraneo, idèst hoste, ut exponit *gloss.* in citata *l. postliminium 19. nam quod bello amissimus* (ut subdit *text.*) *huc si rursus recipiamus, dicimus postliminio recipere, &c.* Undè cum *I. C.* tam in *l. 2.* quàm in *d. l. si quid bello 28.* distinguat res, & bona, in quibus locum habet, vel cessat postliminium, semper supponendum est, loqui retentis terminis habilibus, scilicet in casibus, in quibus possit esse locus juri postliminii, cui cum locus esse possit, & de postliminio tractari tam in rebus, vel hominibus ab initio nostris, qui ab hostibus capiuntur, & ab hostibus deducuntur, *l. eos 4. ff. eod.* cum duæ tantùm sint
 35 species postliminii, ut aut nos revertamur, aut aliquid, quod nostrum fuerit, recipiamus, *l. cum duæ 14. eod. tit. l.* aut verò in rebus, quæ primò ex hostibus cepimus, deindè amissæ, postmodum sint ab hostibus iterum recuperatæ; non video, quomodo suppletio, & restrictio *Cabedi* substineri possit, ut quod *I. C.* universaliter statuit, ut si quid, idèst omne totum, & quidquid, ut supra probavimus, in bello captum est, in præda sit, nec postliminio redeat, restringi debeat ad ea, quæ nostra principio minimè fuerunt, sed hostium, cum *I. C.* in toto illo tract. postliminii, semper de rebus nostris ab hostibus captis, & redemptis egerit.

Nec aliquid adjuvat sensum *Cabedi*, quod *I. C.* in 36 secundo casu in *vers. imò si in bello*, egerit de servo in bello capto scilicet à nobis, & à nostris mili-

tibus, scilicet ab hostibus, & sic de re, quæ nostros non fuerit ab initio, sed hostium, qui si pace facta domum rediit, & sic rediit ad suos, deindè renovato bello capitur; scilicet iterum à nostris, postliminio redit ad eum, à quo priori bello captus eras, si modo non convenerit in pace, scilicet facta de primo bello antè secundum, ut explicat *glo. ut captivi redderentur*. Primò, quia ex dictione, *Imò*, qua hic secundus casus priori coniungitur, quæ est adversativa, & sic additur diversus casus à priori, *l. Stichus ff. de monamiss. testam. Alciat.* in pucto *consil. 75. num. 5. lib. 8.* magis destruitur sensus *Cabedi*.

37 Secundò, minus benè dicit *Cabed. l. C.* loqui in re, quæ nostra non sit, scilicet ab initio, sed hostium, quia is, qui ex hostibus à nostris capitur, non dicitur res hostium; cum inter hostes liber fuerit, & ex captivitate servus effectus, tunc res nostra effici caput, cum ejus dominium nacti sumus, cum prius ut liber homo nullius fuerit, undè nullum potest considerari discrimen inter res, quæ ab initio nostra fuerunt, & captas à nobis ex hostibus.

38 Tertio, *Gloss.* et *Bart.* communiter probari dicunt, id contingere speciali ratione; *Gloss.* enim *verb. erat*, dicit, id contingere, nè servus semel, atque iterum captus sit præda duorum, et in præmium ejus qui primò cepit servum; et idèd dicit *Bart. l. C.* primò ponere dictum, scilicet generale, secundò limitationem, quam certum est sufficere esse de regula, et sub terminis regulæ universalis comprehendi posse.

Quartò, si prædicta omnia deficerent, et decisio secundæ partis *dicti text.* non esset fundata in favore, et privilegio primo loco capientis, substineretur tamen, quia in servis absolutum est, esse locum juri postliminii, *d. l. sicut liberis C. eodem*, quia regulare est, ut quilibet revertens, sive liber sit, sive servus, postliminio potiat, *Azo in sum. C. eod. num. 6. et melius num. 7. in fin. vers. nam servus et post num. 10. vers. si servus, et num. 11.* Et proinde justè dixit *Glos.* in *verb. rediit*, quam inutiliter ponderat *Cabed.* pro contraria opinione, faciens magnum festum, servum iterum captum redire ad eum, à quo priori bello captus fuit (nisi prius alicujus nostrum fuerit) quia scilicet in servis jus postliminii vigore absolutum est, *Caball. casu 140. n. 9. & 14.*

Undè meritò *I. C.* statuit primò regulam, in bonis captis cessare jus postliminii, secundò verò, limitationem in servis juxta distinctionem illius legis, ut *Bart.* formalitèr adnotavit, et advertit *Covar. d. num. 7. vers. contrarium aliis*.

40 Et hunc sensum ad *d. l. si quid bello 28.* visus est probare *Isern.* in *cap. unico, num. 3. vers. & magis est meum, An mutus, vel aliter imperfectus*, dum illum *textum* juxta intellectum *glo.* quem deindè probavit *Bart.* intelligit, ut magis sit meum, quod per meam probitatem acquirò, quàm id, quod aliundè consequor, ubi *Liparul. lit. 2. vers. gloss.* citat *Alexand. Afflict. Tiraquell. Boer.* et alios ad ornatum *dicta glo.* et optimè distinguit etiam inter primum, et secundum casum *d. l. si quid bello. Joan. Faber.* tam in *§. item ea, quæ ab hostibus, de rerum divis.* quam in *d. l. ab hostibus C. eod.* dum dicit, quod aut capiuntur res, quæ non fuerunt, nec sunt nostræ, et tunc mobiles efficiuntur capientium, immobiles publicantur, idèst Fisco applicantur, cum onere distribuendi, aut recuperantur res, quæ prius fuerunt nostræ, et tunc immobiles redduntur prioribus

bus Dominis; mobiles verò efficiuntur lucrantium seu capientium, citans in pacto *d.l. si quid bello*, & subdit, *nisi fuissent acquisita ab initio cum armis, ut ibi not.* & in illo casu potest intelligi decisio *d. l. ab hostibus*, & sic *Joan. Faber* optimè distinguit intelligendo *d. l. si quid bello* juxta intellectum *Glose*, & communem.

Nec dicatur, quòd is à prædicta opinione recedat, dum subdit, *vel fortè posset dici, quòd etiam mobilia deberent reddi per d. l. 53. ab hostibus*, & nihil ulterius de hoc dicit: siquidem ultrà quòd dubitando loquitur per dictionem, *fortè*, non censetur approbare ultimam opinionem *Doctorum*, qui pro ultima non reddit efficacem rationem; & ita limitari dictum *Glos.* in *l. qui filiam §. Sabinus, ff. ad Trebel.* advertit post *Crotum Sard. decis. 167. n. 5.* & maximè cum ipse *Joan. Faber*, distinctionem à se relata pluribus juribus plenè superiùs comprobaverit, in quolibet distinctionis membro.

Et hac eadem ratione pro nobis etiam stat *Pyrrus Angleber.* post *Consuetud. Aurel. in quæstion.* incip. in *l. apud hostes, ff. de leg. 1.* ubi relata distinctione *Angel.* eam defendit ab objectionibus *Alex.* dicens *text.* citatos per eum retorqueri contra ipsum *Alexand.* & amplius dicit, distinctionem *Angel.* esse egregiam. Et licet deinde dicat, aliter posse solvi illud contrarium, & distinguere inter prædam recuperatam à nobis virtute bellica, vel pretio, non tamen videtur recedere à distinctione *Angel.* quam dixit egregiam, sed potius illud disputando addidit, & maximè dum distinctionem non fundavit aliter quàm in *d. l. ab hostibus*, & in *l. si captivus §. expulsis*, quorum *text.* notum est primum loqui in hominibus; alterum in rebus immobilibus, in quibus postliminio locus est, & sic in diversis terminis, ut supra; unde *Pyrr.* non recessit à communi distinctione, quam dixit egregiam, *Donell.* etiam in *comment. l. 4. cap. 21. vers. nisi prius*, nihil omninò loquitur de bonis mobilibus, sed expressè verba facit, & se restringit ad immobilia, loquitur enim de locis sacris, & religiosis, quos certum est in præda non esse, ut lætis per *Ayal. d. c. 5. num. 15.* addit *Donel.* res etiam private receptæ ad priores Dominos redeunt, citat *l. 1. §. expulsis*, & *l. 28.* unde vel intellexit solum de immobilibus, juxta *d. §. expulsis*, vel etiam de mobilibus, juxta distinctionem *d. l. si quid bello 28.* dum nihil aliud aperit, in quo illud adverte, quòd licet *Additio ad Donell.* citet in contrarium *Duarren.* is nullo modo nobis contradicit, quinimò nostræ opinioni adhærere videtur, dum discrimen constituit inter immobilia, & mobilia citans dicta jura, ut diversa, vel contrariæ decisionis, ut videtur est apud ipsum *Duar.* in *l. 1. ff. de acqu. poss. in 3. cap. sive modo acquirendi dominium per captivitatem*

43 *W. seubecc.* in *Paratitlis ad 50. lib. ff. tit. 15. de capit.* nihil quoque, nec explicitè affirmat pro contraria opinione, quia licet indefinitè loqui videatur, personarum, & res gaudere postliminio, non tamen id concedit eodem modo, quia quòdam personarum dicit, illas postliminio gaudere generaliter, cujuscuque sint conditionis, aut sexus, quòd verò ad res dicit, illas gaudere, quæ non turpiter amissæ sunt, & inter res, quæ postliminio fruuntur describit agrum ab hostibus captum, & denuò recuperatum, & sic aperte sentit cum *Glos.* in *l. 2. ff. eod. Oldrad.* & aliis, immobilia jure postliminii redire, ut supra fundavimus.

Nec aliter expressè affirmat, omnes res mobiles; 44 postliminio frui, quinimò dum citat *d. §. expulsis*, & *d. l. 2. ff. eod.* juxta dictar. *ll.* distinctionem, & communem intellectum, id ipsum definire censetur *Surd.* loquens in specie in dicto *Doctor. decis. 69. num. 7.* ubi quòd perinde censei debet, ac si nihil citaret, quo casu ei non crederetur, ibi *num. 9.*

45 Nec enim indefinita loquutio unius *Doctoris* dum dicit, *res eodem modo habent postliminium*, æquipollet universali, quia in materia probationis indefinita non æquipollet universali, quòd generale est in testibus, qui intendunt aliquid probare, latissimè *Surd. decis. 263. num. 10.* & in specie in dicto *Doctoris*, quòd non est interpretandum ut lex, *Berons cons. 63. num. 5. lib. 1. Sard. decis. 119. num. 16. & 17.*

46 Nec de *Doctoribus* perfunctoriè loquentibus, & qui præsertim obiter aliquid dicunt, nec clarè eorum mentem aperiunt, est curandum; nec faciunt numerum, *Surd. decis. 238. num. 9. & 322. num. 82.* Et *Doctor*, qui non disputat, quamvis aliquid præsupponat, etiam si verba ejus decidant casum, non facit autoritatem, *Cannes. in cap. volentes, §. sed opere præcium num. 18. & in §. at non erit, num. 55.*

Undè dum pro nostra opinione habemus tot legum vertices, numero, & autoritate majores, disputantes, & resolventes pro nostra opinione, non sunt attendendi perpauca, qui obiter, generaliter, & indistinctè succis, ut plurimum, ver- 47 bis, loquuntur, quia etiam si effemus in dubio, prout fumus in claris, opinio *DD.* distinguendum prævalere debet, *Surd. dec. 126. num. 12.*

Bald. in *cap. 1. de vassallo, qui contumax est, n. 8.* 48 firmat, id, quòd capitur deprædando, non debet restitui priori Domino, & reddit rationem, quia jure legitimi belli factum est deprædatoris, citat *d. l. si quid bello*, & alia, quòd ampliat procedere etiam in foro conscientiarum, autoritate *S. Raymundi*, de quo inferatius.

49 Idem *Bald.* in *d. l. ab hostibus, num. 12.* dum in principio dixisset, *quòd si gens inimica abstulit bestias, & milites hujus Civitatis recuperaverint eas, quòd bestia sunt restituenda prioribus Dominis:* subdit deinde. *Intellige hoc si incontinenti est præda recuperata; tunc enim fingitur nunquam capta propter subitam recuperationem, secus autem si in intervallo, quòd latius ipse confirmat, & ponit eadem verba, quibus utitur *Angel.* ejus frater, quem mox referam, sequitur ibi *Andr. Barbaria* in *additione.**

50 *Angel.* in *d. l. ab hostibus 2.* quæ est 12. optimè firmat, quòd præda capta ab hostibus, & à nostris non in continenti, sed ex intervallo recuperata, cedere debet lucro militum recuperantium, ità ut distribui debeat inter actu pugnantes, & eos etiam, qui aliter victoriæ participes fuerunt: fortè qui ad insidias, vel vigiles fuerant parati, juxta aurea verba *Cyni* in *l. si quis pro redemptione, in fin. C. de donat.* & exemplo ejus, quòd refert fecisse *David Regem 1. Reg. cap. 30. ad fin.* de quo dicit esse casum in *d. l. si quid bello 28.* prout verè esse ibi casum ex prædictis patet. Declarat autem in fine *Angel.* quando dicatur præda ex intervallo recuperata, de quo inferius.

Idem *Angelus* in sua famosa disputatione inter Dominos Paduæ de Carraria, & *DD. Veronæ* de

- la Scala, incipiente, *Renovata guerra, col. 2. la-
tè, & mirabiliter ex more in casu ex facto tunc*
 51 *pendenti consultus, firmat hanc conclusionem,
ut veram, & indubitatam, quod præda recupera-
ta ex intervallo est recuperantium, & subdit, hoc
verum esse in omni præda mobilium; in qua lo-
cus non est postliminio: quia tunc quidquid bello
capitur, licet antea fuerit nostrum, in præda est,
ut d. l. si quid bello, & sic Angel. in specie explicat
d. l. si quid, ut idem sit, ac si J. C. dixerit, si quid,
id est quidquid: Explicat deinde plenè Angel. quæ
sint bona, in quibus locus est postliminio, & ple-
nissime quando dicatur præda incontinenti, vel ex
intervallo recuperata idque tam de jure, quàm de
consuetudine militari, idemque ampliat procedere
Angel. etiam si præda capta per se ipsam aufugit, &
reintravit præsidia; undè ducta fuit, ut nec etiam
revertatur ad priora dominia, ex text. in l. transu-
gæ, ff. de acquir. ver. dom. quod dicit procedere in
equis, animalibus, & mobilibus, in quibus cessat
postliminium, ut per eum col. 4. vers. quid sit præ-
da, & diffusè prosequitur prædicta per duas co-
lumnas vers. venio igitur ad secundam, cujus di-
cta veluti aurea, & succo plena omnino legenda
sunt, quia videntur nostræ causæ patrocinium sus-
cepisse.*
- 52 *Salycetus in ead. l. ab hostibus eandem cum An-
gel. distinctionem facit, ex num. 1. in vers. sed du-
bitari, usque ad num. 7. eandem opinionem confir-
mat, & declarat, & in specie num. 3. in fin. in vers.
si erant, tradit summam præcipuæ distinctionis:
dicens, jura ita distinguere, quod aut sunt bona,
in quibus est locus postliminio, & Dominis fit re-
stitutio, aut in eas non est locus postliminio, & tunc
Dominis non fit restitutio; sed occupanti, sive re-
cuperanti conceduntur, & est ratio: quia regula
est, quod quidquid in bello capitur, in præda est,
d. l. si quid bello, ff. cod. Hæc ille; prosequitur au-
tem ulterius Salyc. sua magistrali doctrina declara-
tiones dictæ distinctionis, de quibus infra, verum
illud notare libet, Salycet. pro regula constituisse,
quod statuit J. C. in prima parte d. l. si quid bello,
undè cum adhæreamus regulæ, nisi adversarius
probet, nos versari in casu limitationum, judi-
candum omnino erit pro nobis; pro qua regula
optimè urget text. S. Ambrosii, lib. 1. de Patriar. c. 3.
relatus in cap. dicat aliquis 23. quæst. 5. ubi præda
omnis in potestate victoris esse debet de jure gen-
tium, & ibi Glos. explicat, quod de præda inter
Abraham, & Regem Sodomorum victum evenisse
legitur.*
- Franciscus Aret. in l. 1. ff. de acquir. possess. num. 3.
6. notab. postquam explicavit bona capta ab hosti-
bus, scilicet mobilia protinus, id est statim acquiri*
 53 *occupantibus, cum distinctione, de qua supra,
se in reliquis remittit, & probat omnino, quæ di-
scussit Ang. in d. sua disputatione, incip. Renovata
guerra, & cum ejus doctrina pertransit.*
- Jason in d. l. 1. ex n. 10. & 11. relatis his, quæ di-
xit Joa. Andr. quem dicit simpliciter sequi Alexan-
dram ibi, licet ipsum malè referat, & corroborata
distinctione prædæ incontinenti, vel ex intervallo*
 54 *recuperatæ, addit ipse post num. 12. quod licet
Joa. Andr. teneat, quod de jure præda ex intervallo
recuperata debeat restitui prioribus Dominis; sed
de consuetudine Italix servatur contrarium: nihilo-
minus ipse Jason firmat, quod etiam de jure præda
omnino acquiritur militibus, qui eam ex interval-*

lo recuperarunt ex Bart. in d. l. si quid bello, Angel.
in d. l. ab hostibus, & aliis, & sic Jason expressè fir-
mat nostram opinionem tam de consuetudine, quàm
in puncto juris, licet minus bene dicat, Joa. Andr.
tenere opinionem contrariam in puncto juris: cum
ex supra relatis pateat, Joa. Andr. simpliciter referre
Guid. verba.

55 *Nec diversum, sed cum eadem opinione pertran-
sit idem Jaf. seu quisquis ille sit, in addit. ad Port. in
§. si ab hostibus, Instit. quib. mod. jus patriæ potest. sol-
vitur, & idem Portius, sive Porcus in §. item ea,
quæ, de ver. divis. quia loquuntur expressè in re-
bus mobilibus, quæ gaudent jure postliminii, de
quibus in l. 2. & 3. ff. eod. secus verò in reliquis, qui-
bus postliminium non competit.*

Et in his terminis expressè etiam loquitur Joa.
56 *de Plat. in d. §. item ea, quæ, de ver. divis. ubi quoad
res mobiles restituendas prioribus Dominis, restrin-
git se quoad mobilia, in quibus locus est postlimi-
nio, ut clarissime se ipsum declarat in §. sed si ab ho-
stibus, Instit. quib. mod. jus patr. potest. solvi in fin.
num. 25. ubi apertius hoc explicat.*

*Vincentius Hercul. in d. l. 1. ex num. 5. vers. an au-
57 tem, licet defendat opinionem Guid. contra Bart.
Ang. & communem, nihilominus movetur autho-
ritate Bald. in d. l. ab hostibus, in princ. prout supra
Bald. retuli, & ipsius autoritate credit Hercul.
posse resolvi rationes, quas Joa. Andr. refert pro opi-
nionem, quam defendimus, ut apud Hercul. legi-
tur num. 6. sed mirum est de tanto Viro, quod Bald.
contextum piguit usque in finem percurrere; liqui-
dè Bald. se ipsum declarat, & limitat, ut quod
supra dixit, intelligendum sit, si incontinenti præ-
da recuperatur; non autem si ex intervallo, ut su-
pra dixi; undè cum Hercul. fundetur super autho-
ritate Bald. qui dicit contrarium, non potest con-
numerari pro contraria sententia.*

Cum neque text. in l. si quid bello 28. patiat in-
tellectum, quem ipse conatur accomodare num. 7.
qui idem videtur cum sensu, quem ut novum sibi
adscriptit Cabed. quem supra consultavimus.

Et tandem Hercul. num. 8. relato Joa. Andr. diceat,
58 *& quod ita fuit judicatum, eandem consuetudi-
nem approbat, ipsamque usque ad sua tempora vi-
gere supponit, tamen dicat, illam restringendam
falsò credens, illam esse contra jus commune, cum
ex prædictis pateat, ipsam ex jure gentium, &
Cæsareo produisse, optimèque super utroque fua-
dari, quod & fateri cogitur, licet invitus Hercul.
dum in eo restringendam esse censuit, ut non sit
facienda restitutio prædæ ex intervallo recuperatæ,
sed bene incontinenti, subjiciens rationem, in quo
videtur minus inconveniens resultare; quia propter
lapsus temporis Domini quodammodo amisisse spem,
& habuisse bona pro derelictis, & videntur obli-
de illis rebus ob lapsus temporis, argumento l. pe-
regre, ff. illo titul. de acquir. possess. quod non est ubi
de recenti fit recuperatio ipsarum, facit l. Pomponius
supra de acquir. ver. dom. undè cum restrictio Hercul.
sit potius verbalis, quàm realis, & reincidat
in eandem distinctionem Angel. qui nihil plus vo-
luit, & tandem Hercul. de jure quoque ex prædi-
ctis II. corroboravit, ex hoc sequitur, Hercul.
etiam de jure, nedum de consuetudine cum com-
muni distinctione concurrere.*

*Alciatus in d. l. 1. num. 11. vers. addunt alii, relata
distinctione communi, si incontinenti, scilicet,*

vel

vel ex intervallo, restringit opinionem dicentium, prædam etiam ex intervallo restituendam esse prioribus Dominis; dummodò res sit, in qua jus postliminii sit, ut servus, aliàs in præda computabuntur, fientque vel publicæ, vel capientium, citat *d.l. si quid bello, in princ. Bar. Angel. Salyc. in d.l. ab hostibus, & Jas. in d.l. 1. & subdit hæc verba, videturque hæc receptior opinio jure nostro, quo sola barbaritas Principum, non justitia causa attenditur, & sic Alciac. testatur, nedum de communi, sed de receptiori sententia, & ita cum *Bar. Angel. Salyc. cæteros residere; undè licet aliquantulum deinde dubitet Alciac. inter Christianos, ubi potissimè ad causæ justitiam est respiciendum: attamen sufficit nobis testimonium communis, receptæque sententiæ, cum ex aliis infra probabimus, solam auctoritatem bellum indicentis sufficere quoad effectum acquisitionis domini ex receptiori, & vera sententia Rip. in d.l. 1. postquam, num. 4. in 3. natah. docuit, quomodò capta in bello efficiantur occupantium, scilicet, cum fuerint reducta intra præsidia, vel cum bona capta, apud hostes pernoctaverint; de quo infra dicemus, citat, & comprobat dicta Angel. in dicta sua disput. Renovata guerra, & licet post num. 5. in puncto, de quo agimus, nixus sit distinguere: utrum bona ex hostibus recuperata sint à militibus stipendiatis, vel non stipendiatis, & hoc ultimo casu iterum censuerit distinguendum, an fuerint bona reducta intra præsidia, vel nè. Ipsiùs distinctio in primo capite, si vera esset, nobis non officeret, ut qui defendimus portiones prædæ competentes Principibus fœderis; quorum milites minimè sunt stipendiati Regis Invictissimi nostri Catholici, sub cujus districtu in mari præda facta est, & sic non officit Rip. consideratio quoad Principes socialis fœderis, qui spontè nullo jure cogente suas triremes militibus armatas miserunt.**

Verùm quia communiter DD. improbant Rip. distinctionem in ea parte, qua discrimen constituit inter milites stipendiarios à voluntariis, ut quæ jure non probatur, & errare in hoc Rip. advertit in puncto, *Petr. Bellin. de re mil. pars. 3. tit. 1. post num. 12. vers. & etiam Ripa. Bened. Egid. postea visus, ut infra ad lex hoc jure, cap. 1. post nu. 14. vers. qua Ripa. distinctione rejecta.*

61 Et patet evidenti ratione, quia ipsius consideratio procedit tantùm quoad milites respectu ipsorum Ducis, sive Principis, sub cujus militant stipendiis, ut contenti esse debeant eorum stipendiis, quæ ab eorum Duce recipiunt; non autem ut præda non acquiratur ipsi Duci, sub cujus vexillo, & expensis militant. Nostra autem quæstio, dum agimus, utrum præda recuperata acquiratur, nec ne militibus, in eo versatur, ut quamvis præda efficiatur capientium: cum tamen milites de publico salario habeant, supponitur, ipsos teneri hæc spolia ad Ducem suum referre, qui prædam in publicum, sed in suum ærarium redigat, & si velint, possint militibus donationis causa largiri, & eorum operam remunerari, *d. cap. jus militare, in fin. 1. dist. 1. si quis pro redemptione, & simili, C. de donat. ubi hoc adnotat in specie Pet. Bellaper. Cyn. & cæteri, C. de don. & advertit post alios Alc. in d. l. 1. vers. item bello capto, num. 10. ff. de acquir. poss. & ultia superius citatos tradit latissimè Regens Moles decis. 15. sub titul. an bona hostium, & quod Principi, cujus expensis bellum gestum est, præda quæretur,*

quamvis eo casu Princeps, sive Dux belli strenuis militibus militaria dona largiri soleat, ex *Alex. ab Alexan. dier. Gen. lib. 4. cap. 18. probat Pichar. in §. item ea, quæ ex hostibus, num. 2. Institut. de ver. divis. citans etiam Vacan. Connon. Ambr. de Morales in sua histor. & alios, & proinde appositissimè Reg. Lanar. d. conf. 84. refert hanc Ripæ distinctionem pro quarta opinione in ea quæstione, Utrum bona mobilia in bello capta statim efficiantur occupantium, vel prius sint præsentanda Duci belli, ut per 63 *eum col. 4. vers. 4. opinio, & hoc spectat, quod milites debent esse contenti stipendiis, Luc. 3. quia etiam quæ ex hostibus militibus quærantur, debent habere concessionem Ducis, vel Populi in militibus stipendiariis, ut bene probat eruditissimus Tholosan. in d. part. 3. cap. 4. in fin. sintagm. & sic stipendia ponderantur quoad Ducem, cujus expensis militatur, non ad favorem prioris domini prædæ, Cavalc. in puncto d. cap. 25. in frag. num. 24. Undè 64 quod milites sint stipendiati, nihil inferri potest ex hoc, ut præda sit, vel non sit restituenda prioribus Dominis, dum præda, quæ in ipso bello capitur, Duci militum quæritur mediante ipsorum facto, sub cujus expensis militant, ut probat in puncto *Castill. dec. 107. num. 59. part. 2. Sed longè melius hoc deducitur ex legibus Hispan. quibus cavetur, quod si fortè bello navali Rex suppeditet naves cum armamentis, & præbeat annonam, & stipendia militibus, ac nautis, præda omnis Regis est, nec quicquam acquiratur Duci, vel militibus, Ayala dicto cap. 5. post num. 9.***

65 Et cum opinione Angel. reprobata nuncupatim Ripæ distinctione, refert *D. de Franch. infra citanda decis. 268. pertransire Marcell. Beringut. ipsius Præcept. & Socin. jun. in 3. limit. in repet. dist. 1. 1. num. 63. & propriè num. 65. vers. sed si ex intervallo, ubi fatetur, Socin. jun. pro hac nostra opinione stare, Bar. Angel. & Jas. & decis. D. de Franch. amplissime probat Caball. infra citando casu 140. num. 20. & 21.*

66 *Hormannotus Detus in d. l. 1. num. 5. vers. tertis declaratio, prævia longa, & eruditissima disputatione ad partes, ubi primo loco refert argumenta, & jura contrariæ partis; postea verò fundamentum distinctionis Ang., tandem nedum distinctionem Ang. firmissimè amplectitur; sed illam dicit esse communem, ibi, & pro ista communi opinione, & c. pro qua expendit d. l. si quid bello, & ex eodem Ang. dicit hanc esse veritatem.*

67 Et communem etiam hanc esse opinionem cum Ang. testis est *Io. Bolognet. in d. l. 1. ex num. 44. ubi num. 46. in fin. relato Angel. afferente auctoritatem David. 1. Reg. cap. 30. supra relatam, dicit indistinctè, prædæ locum esse, si per integram noctem retenta fuerit ab inimicis, & hanc esse communem opinionem, & quamvis ipse more Repetentium plusies in utramque partem argumentando, disputationis, & ingenii exercendi gratia fluctuare videatur, tamen manifestè apparet, solidiores rationes, & fundamenta pro opinione Ang. quam ipse communem fatetur, afferre, & præcisè dum n. 49. post relata omnia argumenta adversariæ partis in vers. propterea tertis, dicit ipse, tertiam posse reasum opinionem ex doctrina Bar. in d. l. si quid bello, ut distinguatur inter bona, in quibus locum habet jus postliminii, & ea recuperata restituantur prioribus dominis, & reliqua, in quibus postliminium cessat; & ideo concedantur capientibus, cum*

cum sint res hostium, & subdit, ex hac distinctione videri datum responsum omnibus adductis in contrarium: siquidem loquuntur de hominibus, sive liberis, sive servis; in quibus locus est postliminio, & idem in rebus immobilibus, in quibus prædicta, & aliis etiam rationibus prioribus Dominis sunt restituenda, *d. l. si captivus 20. §. expulsus ff. eod.* in aliis vero rebus mobilibus, in quibus generaliter cessat postliminium; cum illis fuerint priores Domini privati, sequitur, ut recuperata capta censeantur, tanquam hostium bona, non autem res amicorum, & propterea inquit *Bolognes.*, decisionem relatam à *lo. Andr.* remanere firmam, nedum de consuetudine, sed etiam de jure.

68 Et licet *num. 50. & seq.* iterum dubitet *Bolognes.* motus levissima quippe ratione; quia fortè (ut is expressè sub dubio loquitur) juri postliminii locus est generaliter in omnibus bonis, præterquam in exceptis; cum hæc ratio nedum levis, sed erronea pateat, & contra *text.* tam in *d. l. si quid*, quando interpretatur, idest, *quidquid*, quæ est dictio universalis, ut supra diximus, quam etiam in *l. 2. ff. eod.* ubi *J. C.* nominatim recensere voluit ea bona mobilia, in quibus esset locus postliminio, quasi in cæteris illibata generaliter remaneat regula *d. l. si quid*, sicuti *DD.* omnes jam citati communi

69 ore fatentur, & probant, postliminium jure civili verè esse, ut privilegium aliquibus rebus concessum, prout bene probat *Petr. Greg.* in *synag. cap. 5. num. 10.* *Ayala d. tract. cap. 5. num. 34.* ubi idem affirmare probat *Ciceronem* in *Topic.* & reasumit ex mente omnium inter alios *Molin.* licet contrariè opinionis assertor *inf. cit. c. 118. col. penal. vers. sand.* in *fin.* iterum sub *vers. observatum in fin. Cabal.* optimè *d. cas. 140. num. 10.* undè *Bologn.* vel nostræ opinioni adhæret, vel saltem pro nobis fatetur, nostram esse communem.

Undè licet *Socin. jun.* in *d. l. 1. post num. 65. vers. sed contra istos*, adhuc videatur non ex toto relin-
70 dere cum nostra opinione, dum iterum arguit, non ex hoc tamen credendum est ab ea opinione recessisset, ut dixit *glos.* in *l. si uno 17. §. item cum quidam, glos. magna, vers. item contra videtur ff. loca* ubi *Bar. num. 5. in fin.* præsertim cum *Socini* notissimus sit mos disputationis, & exercendi ingenii gratia pluries in utramque partem argumenta referat, ut vix discerni possit, in quo resideat, cum nusquam ex ingenii ubertate videatur eius animus quiescere, ut notissimum est ipsius repetitiones legentibus. Sed sufficere nobis debet ex testimonio *D. de Franck. Socin.* nostræ esse opinionis. Et quia argumentum in contrarium à *Socin.* relatam incidit in idem cum argumento *Bolog.* quod generaliter in omnibus rebus locus sit postliminio, quod patet esse falsum etiam juxta opinionem *DD.* qui nobis adversantur. Et dum subdit, videri non minus prædam recuperatam ex intervallo restituendam prioribus Dominis, quam incontinenti, quia ex intervallo opus est postliminio, non incontinenti *l. postliminii in princ. ff. eod.* fallax est argumentum dum negatur, quod in argumento supponitur, in omnibus rebus locum esse postliminio, siquidem in illis rebus, in quibus de jure, vel de jure, vel de consuetudine non est locus postliminio, frustra jura, & rationes postliminii applicantur, *Ayala d. cap. 5. num. 35. & 36.* Sicut etiam vana est consideratio, quod si opinio *Angel.* & communis admitteretur, milites consultò non recupe-

rarent prædam incontinenti, sed ex intervallo, non est enim hoc verisimile, nec credibile in præda, quæ ex temporis dilatione de facili potest non solum differri, sed auferri, vix enim hoc malum suspicari posset in re, quæ non posset à manibus capientium effugere; quis enim sanus capitis credere poterit, milites, qui possint incontinenti prædam recuperare sua spontè, velle expectare, id differro in tempus, quo interim præda efficiatur ex toto irrecuperabilis, cum multa interim accidere possint, ut ipsam non capiant, ut probatur in sæpe cit. *l. naturale 5. §. 1. in fin. ff. de acquir. rer. dom. & §. illud, in fi. ubi glo. & Aret. Inst. de ver. divis.*

Communem quoque, & communiter receptam esse distinctionem, quod immobilia solum sint restituenda; sed mobilia concedantur occupantibus; dummodò traducta fuerint in locotuto, post *Innoc. Bart. Bald. Angel.* in specie sæpius cit. *disput. Burr. Joan. de Anon. Panorm. Ioan. de Lign. Domin. de S. Gem.* & alios refert, & probat *Felin.* in *cap. excommunicatus, num. 2. vers. nota ex §. Catholica, & num. 3. extr. de baret.*

Hanc eandem opinionem verissimam esse jure Cæsareo, & communiter à Doctoribus receptam fatentur *Covarru.* in *dist. regula peccatorum part. 2. §. 11. & Molin. Jesuita d. som. 1. tract. 2. c. 118.* quamvis *Molina*, & fortè etiam *Covarr.* juxta adversantium opinionem taliter ex eorum nova distinctione hanc opinionem restringant, ut fortè potius nobis officere, quam prædesse contendant, cujus contrarium mox probabimus.

Et in foro in causarum decisionibus optimè *Ang.* & communem, quam tuemur sententiam probant, & sequuntur ut receptam, & veram *Gama* optimè *dec. 335. num. 2. & 3. & melius dec. 384. num. 2. in fi. & 3.* ubi in *vers. cum igitur* in specie decidit casum
72 nostrum, ut cum Navis onusta mercibus ab hostibus capta, apud hostes pernoctaverit, ergo erat jam plenè recuperantium effecta, ubi *Blas. Flor. Diaz de Mens* in *addit. ad d. dec. 335.* aliàs *dec. 338.* infinitos iureconf. & Theologos ad id citat, quos consultò prætereo, & ita *Gama d. dec. 384. in fin.* testatur ab illo supremo Senat. u. judicatum.

Novarr. mirabiliter *lib. 5. tit. 36. de injur. & damn. dato, cons. 2. per tot.* præsertim *num. 5. in fin.*
73 Idemque optimè *Petr. Aug. Morla Valentinus* in *suo emporio jur. par. 1. tit. 12. quæst. 6. num. 7.* ubi relatis opinione affirmativa nobis contraria, & negativa contra priores Dominos pro militibus, quam dicit defendere *Bart.* & opinionem distinguens, in *vers. sed in hac*, inter prædam recuperatam incontinenti, & ex intervallo, quam dicit tenere *Ang. & Salyc.* & sequuntur, ut is ait, Interpretès communiter, ut dicit testari *Jas. Rip. Laud. & Covarr.* hanc opinionem expressè comprobant, & limitant, non procedere in rebus, in quibus locus est postliminio.

Et ex nostris *Grammas.* in vulgata *dec. 71.* præsertim *num. 11.* ubi in puncto sequutus *Ang.* in sua
74 sæpe cit. *disput. num. 12.* ita demum mobilia, sive animalia restituenda prioribus Dominis censuit, si recuperata sit præda antequàm pernoctasset, non aliter.

D. de Franck. itidem in notissima *decis. 268.* ubi post *num. 4.* relatis omnibus compendiosè testatur,
75 varias *DD.* distinctiones in hoc relidere, & ad hoc reduci, quod aut præda recuperatur antequàm sit redacta in prædia hostium, vel recuperatur per mili-

milites insequentibus etiam intra præsidia, & hoc casu debeat prioribus Dominis restitui, aut verò ex intervallo, & in loco hostibus securo, & hoc casu spectat ad capientes, quam opinionem dicit communem ex *Deo* ubi supra, & ita ipsum iudicasse; ut stante recuperatione prædæ incontinenti, & in mari nostro facta, debuerit restitui prioribus Dominis, ut per eum *num.4. in fin.* & iterum *num.5. in finalib. verbis*, idem ponderando repetit ibi, & postea per amicos incontinenti recuperatis, ut ostenderet, totam vim in hoc consistere.

Latissime infinitis relatis, & ponderata *d. decis. D. de Franch. Pet. Caball.* ex Magistratibus nostri Serenissimi Magni Ducis doctissimus *J.C.* in *result. crim. cent. 2. casu 140. per tot.* præsertim *num.8.* ubi perpendit omnibus dici, nedum esse communem opinionem, sed hanc esse veritatem cum distinctione *Angel. & Salycet.* idque ampliat latius discurrendo, ut infra.

Refert, & licet remissivè, adhuc eorum sententiam probare videtur doctissimus noster *Consil. Paschal. d. p.3. c.3. num.41. vers. & quid de bonis*; verùm clarissime communem probat *Petr. Greg. in syntag. jar. par.3. lib.20. c.4.* qui Jureconsultorum more succinctè referens solum verba *text.* Primò 76 loquitur de Urbibus captis, aliisque immobilibus, & hæc dicit, vel publicari, vel prioribus Dominis restituenda, juxta *l. si captivus, §. expulsis*, ut patet *num. 1. & 2. & num. 3.* subjicit de servis, & *num. 4. & 5.* expressum constituendo discrimen inter stabilia, de quibus supra, & mobilia; resolvit indistinctè, mobilia in præda esse, & capientium fieri, ita generaliter intelligens *d. l. si quid bello*, & ibi *Bart. & Alber.* & sic *Gregor.* expressam facit differentiam inter immobilia, in quibus cadit postliminium, & inter mobilia, ubi illi locus non est, juxta *d. l. si quid bello*, & sensum *Bar. & communem*, quod clarè confirmat idem *Gregor. c.5. n.6. & 10.* citans *d. l. si quid bello 28.* eruditè *Grot. d. lib.3. n.13. & 14.* sequitur, relatis *D. de Franch. & Caball. Art. T. besaur. qu. foren. lib.2. cap.98. ubi num.5. vers. limitatur primò*, testatur nedum de veritate; 77 sed cum *Salyc.* communi voto *DD.* assentiri, & in fine questionis refert, ita ab eo insigni Senatu judicatum.

Et nedum communem, sed hanc esse magis communem, sive receptiorem opinionem ex *Alciat.* cum *Bart. Angel. Salyc. Jaf.* & aliis, vel invitus fateri cogitur *Cabed. Lusitan. d. decis. 88. n.14.* licet ipse nitatur contrarium indistinctè probare, ut etiam ex intervallo præda recuperata prioribus Dominis sit restituenda, credens sequi ejusdem opinionis antesignanum *Jos. Andr.* quem probavimus nihil tale affirmare, sed pro nostra stare sententia.

Sed & ipse *Cabed.* sequutus *Rip.* distinctionem 78 in *d. l. 1. n.5.* licet communi calculo reprobata, ut supra, limitat suam opinionem, licet solitariam, ut non procedat in militibus stipendia non habentibus, & reddit rationem *T. besaur. d. cap.98. n.7. in 3. limit.* ex *Card. Tuzo concl. 42. n.6. verb. bellum, Cavale. in fragm. 25. n.14. tract. de Brachio Regio*, quod ubi milites deprædantes damnantur in bello, nihil à prioribus illius prædæ Dominis reciperetur; dum se, ac sua periculo exposuerunt, æquitate naturali suggerente, debent recuperata ad ipsos plenè spectare: undè etiam juxta dictam limitationem *Cabedi*, portio prædæ legitime competeret Principibus fœderis,

quorum milites minimè sunt stipendiarii Inviectis, nostri Regis, sub cujus Duce, aut auspiciis classis navigavit, qui solus, ut dicebat *Rip. d. l. 1. num.6.* tenebatur suos subditos defendere, citans *l. 1. C. de his, qui latr. occult. l. 1. §. fin. C. de falsa moneta*: quæ ratio cessat in Principibus fœderis, quorum deprædati non sunt subditi, prout in puncto, Principibus, quod fuissent adjumento bellicæ societati, partem emolumenti tribuendam, tamquam mercedem laboris, ex *Divo Ambrosio* probat *Franc. Arrias de bello, & ejus justitia*, post *num. 162.*

Et ex Summistis *Sum. Silvestrino, num. 1. in fine 79 ne, vers. andè Bestia*, affirmat, ea tantum ab hostibus ablata, & à nostris etiam stipendiariis recuperata, restitui debere illis, quorum primò erant, si illæ fuerint res, in quibus locum habet postliminium, & non alia: immò sequutus *Sum. Rosell.* reprehendit *Summ. Angelicam*, quæ dicebat, id procedere tantum in foro exteriori: secus in animi judicio: ipse enim probat, non esse restituenda prioribus Dominis; nec etiam in foro poli; latius, & optimè hoc comprobat *Azor. instit. moral. 80 par.3. lib.4. cap. item 4. q. 12.* ubi sequutus in specie *Rosellam, & Sylvestr.* concludit, ut tam spolia empta, quam vi, vel armis erepta à Piratis, etiam secundum conscientiam fieri recuperantium, & subdit re vera ita esse dicendum: quia ejusmodi lex civilis justa est ob publicum bonum ad accendendum militum animos contra hostes in pugna, & ne se paterentur facile vinci ab hostibus in bello, & addit pari ratione justam posse esse legem, ut instrumenta bellica, & alia bona mobilia ad bellum apta fiant hostium in bello capientium, aded ut etiam si recuperentur ab aliis pretio, vel armis, non debeant restitui Domino lege postliminii, quia ejusmodi lex Republicæ conducere videtur, ut quisquis pro viribus conetur talia bona ab hostibus recuperare.

81 Et hanc nostram opinionem amplissime, & doctissime simul relatis omnium sententiis, re plenè discussa, postea inveni defendere ut verissimam, & receptam, *Ayalam d. tract. de jure belli lib. 1. cap.5. ex num. 35.* omnino legendum, cui tanquam insigni viro, doctrina, & rei militaris experientia versatissimo omnino standum est, & inter alia dicit, opinionem eorum, qui sine ulla distinctione, tam mobiles, quam immobiles res captas priori Domino omnino restituendas esse dicunt, loqui contra evidens responsum *Labeon. d. l. si quid bello 28.* eamque dicit omnino verissimam distinctionem, quæ inter res, quæ postliminio carent, & ea mobilia, quibus specialiter jus postliminii concessum est in privilegium à *DD.* traditur, ita ut omnia jura, quæ in contrarium citari possunt, juxta *Labeonis* distinctionem, *d. l. si quid bello*, intelligantur de his, quæ ejus sunt generis, ut postliminio redire possint, & ita nuncupatim declaranda esse jura in *l. id, quod apud hostes, ff. de legat. 1. & l. item Labeo, §. ult. cam l. seq. ff. de leg. 1.* Et sigillatim *Ayala* resolvit quoque omnia contraria; & addit, quod licet Romani non solum si cum latronibus, & piratis, sed etiam si cum justo hoste res esset, læpè ea, quæ in præda fortè facta inveniebantur fuisse sociorum, vel civium, jubebant illis restitui, ut casus ex *Vulscis* deditis, & de *Sutrinis*, & *Siculis*, *Pop. Rom.* sociis recenset *Livius lib.4. & 6. Plutarco. in apophteg.* hæc

hæc tamen non ex jure, vel ex debito fuisse, sed ex benignitate Imper. aut Populi Rom. in quorum arbitrio omnem prædam fuisse constat, quod etiam innuit *Petr. Bellin.* alter nostræ opinionis defensor *de re militari. par. 3. tit. 1. post num. 12. vers. & conferunt*, dum exemplis Roman. relatis, dicit hanc esse veram de jure sententiam, objurgans *Martin. Laud. tract. de bello, quæst. 7.* quod nimis perfunctoriè loquatur paucis verbis contra jura aperta, secundum quæ omnino res debet decidi, & distingui.

Sed ut nihil amplius ad confirmationem hujus receptissimæ sententiæ desiderari possit, videndus est *Benedict. Ægid.* cujus doctissima commentaria ad *Lex hoc jure*, post hæc scripta ad manus meas pervenerunt, is enim in *cap. 1. num. 13. & 14.* mirabiliter loquitur, ubi nuncupatim reprobata opinione *Cabedi* sui concivis *dec. 88.* & distinctione *Ripa* inter milites stipendiarios, & reliquos, & restrictione *Covar.* ex toto amplectitur distinctionem *Angel. Salicet, & Jaf.* & in *vers. qua Ripa distinctione*, simul cum *Alciat.* testatur, hanc esse receptiorem opinionem, & eam sequitur, præterquam in rebus, & casibus, in quibus postliminii jus, & privilegium locum sibi vendicat, ut per eum *num. 14. in fin. & num. 15. vers. juxta quorundam jurium*, & *num. 16. vers. stante autem relata opinione*, et aliorum d'centium, id non procedere in bonis recuperatis ab hostibus, scilicet infidelibus, qui cum injustè nobiscum bellum gerant, & non acquirant dominium bonorum à nobis ablatorum, exindè videantur prioribus Dominis restituenda, subjicit *Benedict.* quod stante opinione *Fulg.* quam ipse supra *num. 9. 10. & 11.* sequutus fuit, omnino etiam in dicto casu probanda erit distinctio *Ang. et Salyc.* ex quo bona etià à Turcis capta in bello injusto; tum jure gentium ipsorum Turcarum capientium fiunt. Quod & ipse comprobo ex eo, quia dominium non fundatur in gratia, aut fide, sed in libero arbitrio, aut ratione, nec descendit ex jure Divino, sed ex jure gentium, nam Deus approbat Regna Gentilium in utroque testamento, & indè Principes infideles sunt verè Principes, & supremi suorum Regnorum, probat optimè *Ladovic. Paramus de origin. inquis. lib. 3. quæst. 1. opin. 4. num. 17. 18. & 19.* eandemque opinionem post ipsius antesignanum *Innoc. & Div. Thomam de regimine Principis lib. 3. cap. 9.* probat *Navar. in relec. cap. novit. num. 60. 68. & 142. de judic. beata mem. Card. Bellarm. lib. 5. de Summo Pontif. c. 9. Franc. Topius tract. de potest. Princip. sacul. §. 7. in fin. & latissimè Cavall. lib. 4. commun. contra commun. cap. 906. num. 217. & ex num. 266. cum seq. & num. 275. usque ad 294. & seq. citans eundem P. Molin. tract. 2. de just. & jur. ex c. 19. ad 29. ut infra latius.*

Nec etiam à prædicta communi *Angel.* distinctione recedit *Hortens. Cavalc.* post tract. de *Brach. Regio* in *fragm. cap. 25. num. 26. vers. nec obstat*, & *num. 27.* qui licèt incidenter de hoc meminerit, cum sua principalis quæstio longè distet à terminis nostræ controversiæ, adhuc tamen expressè sequitur distinctionem relata, & probatam à *D. de Francb. d. dec. 268.* & à *Caballo d. cas. 140.* licèt enim dicat *Caball.* cum distinctione ex mente aliorum Scribentium resolvere ad favorem Dominorum, & verum est in certis casibus, scilicèt in præda incontinenti, vel insequentibus de præda-

tis facta, non idè minus contra Dominos pro militibus respondent in præda recuperata ex intervallo, vel etiam incontinenti, postquam intrà præsidia, vel in tuto esse cœperat, & sic omnino expressè *Caball.* nostram opinionem amplectitur, dum communem distinctionem à prædictis probatam cum *Navar.* etiam, quem citat, sequitur, & sic quæ subjicit *num. 27.* juxta eandem distinctionem sunt accipienda, nè videatur incontinenti se corrigere, maximè cum expressè concedat cum *Angel. Cabal. Navar.* & aliis, nostram opinionem de consuetudine esse receptam, & ita cum nobis *Cavalc.* sentire non negat *Castill. infra cit. decis. 141. num. 12. 2. par.*

S U M M A R I U M.

- 86 **I**ncontinenti factum dicitur quando insequentibus hostibus præda etiam ex intervallo recuperatur, idè prioribus Dominis restituitur, quando verò non insequentibus hostibus omnino probabili spe destituta etiam illicò recuperatur, occupantis fit, ac si ex intervallo sit recuperata, & num. 87.
- 88 Præda intra hostiam præsidia, vel loca tuta non deducta, sed ipsis redeuntibus ad ipsorum Castra, vel in Campo permanentibus, eis perfectè quæsitæ non dicitur, & num. 89. nisi aliquod temporis spatium intercesserit, num. 90. & 93.
- 91 Intervallum est spatium unius diei naturalis, ad hoc ut bona ab hostibus capta capientium facta intelligantur, & qua ratione.
- 92 Leges Romanorum de pernoctatione in posse hostium non disposuerunt tamen leges Longobardæ.
- 94 Præda ab insequentibus hostes etiam intrà præsidia recuperata, atque etiam ex intervallo videtur incontinenti recuperata, quia animam recuperandi nunquàm amisisse censetur.
- 95 Præda intra hostium præsidia perducta etiam unius solius horæ spatio capientibus quæsitæ dicitur, modò insequentes cessent, & non aliter.
- 96 Præsidium pro quolibet loco probabiliter, sed moraliter tuto intelligitur, & num. 97. & 98.
- 99 Navium usus apud Antiquos varius, & maximus, iisdemque variis nuncupatis nominibus.
- 100 Romani gloriæ attendentes magnum in fabricandis navibus studium adhibuere, & quibus assant, ut terræ, & aquæ victrices fierent, & num. 101.
- 102 Classis navium est unam ex Principis, & hostium præsidis, & num. 112. & 113.
- 103 Navis, & domus eodem jure regulantur, & dispositio loquens de domo viget in navi.
- 104 Laudemium competens Principi ex venditione immobilium, an competat ex venditione navium.
- 105 Naves, naviumque fabricandarum scientia ad Barbaros deferri prohibitum, sicut arma, & tela, imò nedum qui naves, & galeas, sed qui lignamina deferunt galearum duplici excommunicationis vinculo de jure Canonico innodantur, & num. 160.
- 107 Arma bellica navalis exercitus, & instrumenta tam ad capientium, & invadendum hostiam classem, quàm ad defendendum quæ sint, quibus utendum, & quales milites diligendi exemplo Romanorum.
- 108 Pugnasur plus virtute, ingenio, & arte, quàm numero.

- 109 *Naves bellicis tormentis munita fortissimam praesidium, cujus appellatione non tantum Castra, Turres, & Fortilitia terrestria comprehenduntur, sed etiam classis armata.*
- 110 *Praesidium dictum, quia extra Castra praesidebant in loco, quo tutior esset Regio, & quid proprie sit, variè exponitur, & num. 111.*
- 114 *Naves sunt mania, & castra Urbis Venetiarum.*
- 115 *Prada erepta in bello classico, & ad vittricem classam asportata, in tuto esse censetur.*
- 116 *Scaccia de commerc. & camb. §. 1. qu. 1. n. 144. ubi agit, quando navis capta ab hostibus dicitur intra praesidia, declaratur.*
- 118 *Molin. de justit. & jur. tom. 1. tract. 2. cap. 118. latissimè explicatur, & consutatur, & n. 123. 124. 125. & 126.*
- 119 *Covarruv. in regula peccatum 2. par. §. 11. confirmat opinionem Angel. & communem in foro anteriori in bonis ab hostibus recuperatis, nisi fuerint prius vi bellica recuperantibus quasita, & num. 120. 121. & 122.*
- 127 *Infideles offendere Christianis licet ne dum bello defensivo, sed vindicativo ad vindictam injuriam, & qua ratione alii sique iustissimis, & necessariis de causis, remissivè, num. 133. & contraria opinio est damnata, num. 136.*
- 128 *Romani, quod non minus iustè bella hostium adversus se, quàm quæ ipsi adversus eosdem gerebant, arbitrari sint, negatur, & num. 138. & de ratione, num. 129.*
- 130 *Romani nil per fraudes etiam in bello, sed virtute cum hostibus gerebant, ad hostium animos armis invincibiles iustitiæ exemplo expugnandum.*
- 132 *Bella suscipienda ut sine injuria in pace vivatur, & studia pacis ad bellicam non decere, sed bellica potius ad pacis studia referri debere, & num. 137.*
- 134 *Bella licita sunt inducenda nam origine juris gentium, quàm etiam indicta à Populo Romano, sed Imperatore, & prosindè ex parte hostium bellum semper apud Romanos fuit illicitum reputatum, & num. 135.*
- 138 *Calpa Infidelium iniustè bellantium contra Christianos isdem nocere non debet quodam capta in bello, sicut non nocet quodam ex Infidelibus in bello recuperata, & num. 139.*
- 140 *Bona capta in bello cum Infidelibus quo jure fiunt occupantium, eodem jure homines capti efficiuntur servi.*
- 141 *Auctoritas bellum indicentis non cognoscitur Superiorum, sufficit ut bona capta in bello etiam ab Infidelibus, efficiantur capientium, & num. 149. 151. & 152. ubi sic judicatum, & num. 221. etiam si sit indictura per Imperatorem, vel Populum Romanum Barbaris, quàm ipsis à Barbaris, & num. 148.*
- 142 *Bellum etsi ex parte Turcarum sit semper injustum, Christiani tamen capti in bello à Saracenis, eorum servi efficiuntur, & num. 144. 147. & 154. refellit Alvarus Valascus contrarium tenens, num. 159. & 161. & nisi cogentur ad abnegandam fidem, non possunt sine peccato redire, & de ratione, num. 143.*
- 145 *Postliminium non necessarium quando captus non fuit servus effectus, & num. 157.*
- 146 *Bellum licitum, & illicitum quod sit, & quo-*

plex consideretur iustum bellum, num. 150. & 221.

- 153 *Dominia sunt de jure gentium, quarum usus peccatum, nec infidelitas nocens.*
- 155 *L. postliminium 19. ff. de captiv. tam in Romanis, quàm in hostibus Parthis, vel Germanis disponit, & quibusvis aliis, num. 156.*
- 158 *Subditi non tenentur, nec debent causas belli examinare, & num. 223.*
- 160 *Servitus inducta remediè loco inhumanum cædium vitandarum causa.*
- 163 *Ratio non expressa cùm unica assignari nequeat, sed plures aequè sufficientes ex animabus morus credendum, & una cessante, non cessat effectus.*

Licet autem ex prædictis, quæ supra polliciti fuimus, satis, superque saltim magna ex parte probata credamus. Cætera tamen, quæ remanent, eademque satis sub fortissimo præsidio collocabuntur, si prius probaverimus, in præsentis casu prædam recuperatam jam intra hostium præsidia, sive in loco tuto fuisse hostium, & alia concurrere, quæ necessariò requiruntur, ut præda recuperata capientium commodo cedat, juxta Angel. & communem sententiam.

Primo igitur in casu præsentis dubitari minimè potest, prædam non esse à prædati Christianis infrequentibus hostes recuperatam: cum ipsi omnes Christiani; Navibus veñti, prædæque custodes, nemine excepto, captivi effecti fuerint, & vinculis in inferiori Navis parte alligati, & reclusi, ut nec quidem unus evaserit captivitatis nuntius, unde sicuti præda à prædati infrequentibus hostes recuperata etiam ex intervallo restituenda est prioribus Dominis, veluti incontinenti id factum sit: quasi uno impetu, licet spatio interposito, ex ratione *l. quod ait lex 24. §. ult. ubi uno ictu, unoquoque impetu, licet interposito spatio incontinenti factum videatur, ubi Glos. verb. equali, citat concordantes, ff. ad leg. Jul. de adult. & quia eouique fera vulnerata nostra videtur, donec eam persequamur, l. naturalem 5. §. 1. ff. de acquirend. rer. dum.*

87 sic & è contra cùm Christiani jam captivi Turcarum classem nullo modo insequi potuerint; & de eorum pristina libertate, aedum iustè timere, sed protinus desperare debuerint, veluti omni probabili spe destituti, præda à militibus nostris obviam fortuitè factis, etiam illicò recuperata, debet ipsi acquiri, ac si post longum intervallum fuisset recuperata, *l. naturalem §. 1. ibi, quod si deserimus prædam persequi desinere nostram esse, & rursus fieri occupantis, ubi Glos. magna, vers. quod verius, dicit, de consuetudine ita servari, juxta Trebatii opinionem, & concordantes, Mastrill. citat decis. 180. n. 22. & est etiam text. in §. illud quoque, Institut. de rer. div. in quibus iuribus videtur esse casus, probatur enim illicò, quòd desinamus feram bestiam à nobis vulneratam prosequi, iterum fieri occupantis, ubi aurea est Glos. in verb. capi possit, ut hoc intelligatur morali modo, considerata scilicet natura hominis insequentis, & animalis vulnerati, non divina possibilitate, cui scilicet nihil est impossibile, & forte melius dixisset moraliter, non autem physice: licet nec omnino (subdit Glos.) facilitatem considero; unde cum moraliter nulla spes poterat esse victis, & victis, juxta illud.*

Sula salus victis nullam sperare salutem.

ni-

nisi providentia Dei occurrerit; consequens est, ut ex improvise adveniente nostra Classi: licet citius advenisset, jam nostri per prius amiserant spem, & deposuisse videbantur animum, se ipsos, suaque in pristinum recuperandi, *d.l.naturalem*, quod & considerasse visus est in puncto *Petr. Bellin. de re milit. par. 4. tit. 8. num. 14.* & in individuo doctissimus *Mastrill. dict. decis. 180. num. 13.* & quia qui suspicatur posse repelli, vel reversus non admittitur, possessionem omnem amittit, *l. clam possidere 6. juncto §. unico, ff. de acquir. poss.* & sic ut contrariorum eadem sit disciplina; præda in casu præsentis nullo pacto est prioribus Dominis restituenda, ut totum hoc colligitur ex discursu *Ang. in d. disp. col. 3. sub vers. appello autem, & in vers. & audiui*, optimè *Hugo Grot. d. tract. c. 6. num. 3.*

Quod autem secundò requiritur, ut præda acquiratur capientibus militibus, sive per eos eorum Duci, est, ut non sit recuperata incontinenti, sed ex intervallo. Et licet satis ex intervallo recuperata appareat in casu præsentis ex prædictis.

Cum tamen respectu prioris Navis captæ prope Siciliam intercesserit inter capturam, & recuperationem interstitium septem dierum; quò verò ad alteram captam prope Sardiniam spatium dierum sex, juxta fidem Officialis Scribæ portionis, cui est magis credendum, quàm testibus adversarii, vel ad minus juxta testes productos ab adversario in judicio Consulatus per tres dies.

Ex hoc sequitur, omnino ex intervallo censei recuperatam prædam, siquidem communis est resolutio, ut vel de jure, aut saltem de consuetudine militari sufficiat intervallum 24. horarum. Quinimò si antè decursum hujus temporis præda redacta sit intrà præsidia, scilicet in loco hostibus tuto, etiam unius horæ spatio sufficit.

Undè cum in præsentis utrumque intercedat: siquidem interstitium temporis, & quidem longius, quàm necesse fuerit, & reductio in loco tuto, ut mox probabimus; casus præsentis est indubitabilis pro militibus.

Bald. siquidem, & *Angel.* uterque in *d. l. ab hostibus 2.* per eadem ferè verba testantur, *sodales dicere, quod nunquam præda dicitur fuisse perfecta, donec ergo cum præda fugiunt, antequam sit in loco tuto, non est præda sub eorum protectione, & dicunt veritatem, & subdit, cum ergo reducti intrà præsidia, licet non pernoctaverint, tamen Domini præda facti sunt, ex quorum verbis, & clariùs ex eodem *Ang. in sæpiùs citata disput.* quorum doctrinam ab omnibus communiter receptam, supra fundavimus, recolliguntur subscripti casus; ex quibus patebit, casum præsentem esse extrà omnem dubitationem.*

89 Primus siquidem est, cum præda non est adhuc ab hostibus deducta intrà ipsorum præsidia, sed loca tuto, & destinata, vel alia, puta ad loca amicorum, & confœderata; sed permanentibus hostibus in Campo, vel redeuntibus cum præda ad ipsorum Castra, & tunc non dicitur ipsis præda perfectè quæsitæ, etiam si deprædati ipsos non insequantur; cum de facili virtute bellica recuperari possint incontinenti, & eam tenentes possint de hoc verisimiliter dubitare, & sufficit verisimilis timor, argumento *l. 4. & l. 5. ibi, quo destinavit quis perferre, scilicet eo die manere cum eo furto,*

& ibi, si depræbandatur, antequam ad locum destinatum rem perferret, *ff. de furtis*, ita in specie tradit *Ang. in d. disput. in vers. antequam ergo, Aysla d. cap. 5. num. 37.*

Secundus est casus, & est limitatio præcedentis, ut in puncto ad limitationem præcedentis casus, hoc subjicit *Ang. in d. disput. in vers. intelligo verum, nisi intra tantum tempus, &c.* ut non procedat, si post prædam intercesserit aliquod temporis spatium, sive intervallum, quo præda sit ab hostibus in campo, vel aliter recenta, quo verisimiliter præsumi possit, deprædatos amisisse animum recuperandi, *d. l. naturalem*, præsupposito tamen quòd insequentes cessent.

Hoc autem spatium ex vetustissima consuetudine militari, de qua prædicti *DD.* testantur, & in casu nostro ex actis est plenissimè probata, est 91 unius diei naturalis 24. scilicet horarum, quia, ut inquit *Ang. in d. disput. sub vers. Et audiui, quod si per unam diem fuit in Campo detenta apud hostes, intelligitur capientium facta; unde licet postea recuperetur, non redit ad prima dominia; sed ipsorum recuperantium efficitur, & est consuetudo satis rationabilis, quia ut plurimum eadem die solet præda recuperari: ea autem die elapsa qui perdidit, eandem communiter se perdidisse dicunt, & asserunt: unde communiter per lapsum diei videtur deponi animus recuperandi pro hoc; quia per lapsum ipsius diei effugis præda nostram presentiam, nostramque custodiam, l. 3. ibi donec nostra custodia coercetur, *ff. de acquir. rer. dom.* hæc *Angel.* citans alia jura, addo ipse, idèd *d. l. 4. ff. de furtis*, ponderari, destinationem furis accipi, quò destinaverit ea die manere cum furto, & sic intervallum unius diei consideratur, quò de pernoctatione pulchrè etiam tradit *Gama dicta decis. 385. num. 3.**

Et licet prædicti *DD.* istud de pernoctatione in posse hostium, sive de spatio unius diei, totum consuetudine militari, ipsiusque originem omnino moribus militaribus tribuant; & dicant *Greg. inf. cit. l. 26. tit. 26. par. 2. glo. metido*, quò leges Romanorum nihil disposuerunt de ista pernoctatione; attamen ipse adverte, de hoc esse casum in simili lege Longobarda, scilicet in *l. si Cervus 6. sub tit. de venat.* ubi fera sagittata spatio 24. horarum censeatur esse sagittantis, quibus elapsis, conceditur fera cuicumque inveniendi, qui post horas 24. non sit culpabilis; sed sibi habeat ipsam feram, & hujus legis Longobardæ meminit *Glos.* nostra ad hoc propositum in *d. l. 5. §. 1. vers. quòd verius ff. de acquir. rer. dom.* undè cum passim nostri *DD.* utantur, & citent dictas leges loquentes de venatione, et captura ferarum ad decisionem nostræ quæstionis de captis, et recuperatis in bello, et in specie *d. l. 5. & l. Pomponius 44. ff. de acquir. rer. dom.* et recta, et communis sit exæquatio à feris ad capta in bello, ut latè per *Vasq. contr. illustr. lib. 1. cap. 9. num. 21. in fin.* ex hoc sequitur, dictam consuetudinem, nedum consuetudine, sed juri Longobardo fundari.

93 Et hunc casum post hæc scripta reperi *Bened. Aegid. in d. l. ex hoc jure, cap. 1. sub num. 13. & in si.* considerasse in puncto ad limitationem præcedentis casus, idemque lege Castellæ comprobari, ut quamvis res capta ad præsidia, aut Castra non sit perducta, apud capientem pernoctare sufficiat, ut prior Dominus dominium amittat, modò secundum *Greg.* insequentes cessent, ut ibi latè per eum,

- sequutus distinctionem *Angel. & Salyc.* quam dicit insuper esse communem omnium.
- 94 Tertius est casus, quando post prædam passam deprædati semper sunt insequuti hostes victores, & hoc casu cum nunquam censeantur amisisse animum recuperandi, sequuta recuperatione etiam ex invallo, videtur semper, ac si incontinenti facta fuisset, ut supra latè diximus, & tradit in specie restringendo, & declarando prædictos casus *Angel.* ubi supra, ibi *prædicta vera intelligo; nisi continuè post prædam contra occupantes sit perseveratum in actu recuperandi*, citans in argumentum *l. si quis in servitute 7. in vers. sed Celsus, ibi, si cum vidisses eum farripientem, & ad comprehendendum eum occurrisses, ff. de furt.* etiam si insequendo pervenerint deprædantes intrà eorum præsidia, ibique fuerit præda ab insequentibus ablata, ut post alios advertit *Caball. d. casu 140. num. 7.*
- 95 Quartus, & ultimus casus, quando hostes prædam captam intrà præsidia sua perduxerunt, vel intrà ipsa præsidia esse cœpit, quibus verbis utitur *J. C. in l. postliminii 5. ff. eod.* & hoc casu, sicut præda confessim acquiritur hostibus, ità censeatur, deprædatos omne jus amisisse, & ex toto deposuisse animum recuperandi, *d. l. naturalem*, quod cum sit moraliter certum, & indubitatum, hoc casu non requiritur fluxus, neque decursus alicujus temporis, scilicet diei; ut in præcedenti, qui est dubius, quod clarè firmavit *Angel. in d. disput. in ipso initio distinctionis, in vers. & idèd in hoc articulo*, et clarissimè *Bald. et Angel.* serè ejusdem verbis in *d. l. ab hostibus*, supra relatis, et in puncto hoc advertit *Petr. Bellin. de re milit. par. 3. tit. 1. post num. 11.* ubi fundat, ut minoris temporis spatio, etiam unius solius heræ præda hostibus quæratur, si intrà præsidia sua perduxerint; modò cessent insequentes, et non aliter, ut limitavit etiam hunc casum *Salyc. in d. l. ab hostibus, col. 1. vers. sed tunc quæro, Lop. & infra alleg. l. 26. tit. 26. par. 2. glo. metido, in fin. Caball. d. casu 140. post num. 8.*
- Et nè quis credat, verba illa, *intrà præsidia*, ità 96 strictè esse accipienda, ut omninò requiratur physicè, quod præda reducta sit intrà terrestria Castra hostium, vel in portu: Advertendum est, hæc verba intelligi debere de quolibet loco probabiliter tuto, ut explicat in puncto *Ang. in princ. distinct. in d. disput. ibi Appello autem præsidia loca tuta, ut quia muris, aut aliis artificiis, ut secatis, seu paleatis circumdata, & clausa sunt, & ad defensam apta, & tunc censeatur præda ducta ad loca tuta, & destinata*, citat *l. postliminii, §. postliminio*, dum dicitur, *quia ibi primùm nomine publico tutus esse incipit*, et subdit *Ang. amè ergo quam sit intrà præsidia, vel alia loca tuta, puta ad loca amica, vel confœderata, non puto quidem transire in dominium capientium, &c.* quod infra latius confirmat, et sic dum *Ang.* exemplificat in secatis, seu paleatis, expressè concedit intrà præsidia censei prædam in quovis loco recluso.
- Idem confirmat optimè *Salyc. in d. l. ab hostibus, num. 2.* quod aliud non exigatur, nisi quod locus sit 97 verisimiliter tutus, licèt virtute militum occurrentium posset præda recuperari, quod videtur confirmari ex *gloss. supra citata in §. illud quæsitum, vers. capi possit, de rer. divis.* ubi sufficere debet moralis quædam certitudo, et sequuntur *DD.* communiter, quam *Ang. et Salyc.* distinctionem probat ut supra, *Petr. Bellin. d. 3. p. tit. 1. num. 11. in fin.* ubi præsidia
- hostium censuit esse, cum primum hostes sunt intrà suas munitiones reducti, ità in specie intelligens *d. l. postliminii §. in princ. et post num. 1. 2. vers. sicut verè*, similibus verbis utitur ibi, *cum intrà capientium claustra sint perducti, &c.*
- 98 Et sic, licèt non censeatur servus postliminio redire, simul atque ad nos redeundi causa profugit ab hostibus, et intrà fines imperii nostri esse cœpit, nisi in Domini potestatem redierit, juxtà sententiam *Paul. in l. fin. ff. eod.* undè necesse est, ut capiatur, et intrà præsidia ducatur, ut dixit *Lanar. d. conf. 84. nu. 9.* intrà præsidia tamen ductus dicitur, cum in loco moraliter tuto reclusus fuit, ut accidit in præsentis casu, et sic est intelligendus *Lanar. d. nam. 9.* juxtà legem, quam citat, et non aliter.
- Quod autem plurium Navium bellicarum apparatus, Turcis militibus, et tormentorum bellicorum præsidio munitus, et vallatus in amplo mari discurrens prædando, nedum existimandus sit locus tutus, et munitus; sed præda intrà classim hostium reposita, dicatur intrà præsidia deducta, licèt ad eò compertum, et notorium sit, ut nulla credam probatione indigere.
- 99 Attamen ex eo detegitur, quod Navium usus apud antiquos varius, et maximus fuit; construebant enim Naves diversis nuncupatas nominibus ad usum belli, Liburnas scilicet à Liburna Dalmatiæ parte, alias magnas, & longas, quæ Situlæ nuncupabantur, & onerariæ, & quædam Ephacæ, idest homines ferentes, sive Euphratæ, idest undique clausæ ad bellum, *l. 1. §. quædam enim Naves ff. de exer. act. aliæ Naves rotatæ ferro cum militibus armis, l. 1. C. de cupress. ex luco Daphnes lib. 11.* Et Cætelata fuit Navis Cæii Principis, qua ex Aegypto Obeliscum in Urbem fuit vectum, apud ædem S. Petri collatum: Aliæ verò trirèmes, quadriremes cum pluribus usque ad quadraginta ordines remorum, de quibus *Boer. in decis. 177. ex nu. 15. & 16.*
- 100 & *Ferret. infr. cit.* His quidem Navibus; ex quibus fiebant classes in mari, & exercitu terrestris, Romani veluti pro bello necessariis usi sunt, ut rerum Domini, ac Orbis domitores, omni bellandi peritia victores fierent in utroque elemento terræ, & aquæ, ut latissimè præd. èt, & alia satis ingeniosè ex Historiis in unum cong. sit *Julius Ferret. de re Navali, lib. 2. cap. 1. in princ. & ex nu. 26. & 27.*
- 101 *cam seq. qui exindè dixit num. 17.* Romanos gloriæ attendentes, & virtuti magnum studium adhibuisse in fabricandis Navibus, putantes nihil interesse ad militarem virtutem, an equis in terra, aut Navibus in aqua pugnaretur; & quia Imperat. Majest. non solum armis in terra; uno ex quatuor elementis, sed etiam in aqua armis, & legibus armatoz tam, & decoratam esse oportet, & subjicit *num. 5.* verba satis ad rem nostram accomodata, *Navium Classim esse unum ex Principis præsidis: cum multi Principes terrestri exercitu victi apud loca maritima victores extiterunt maritimæ classis præsidio*, & sic clarè probat *Ferret.* Naves bellicas esse vera hostium præsidia.
- Et juxta quidem rationes; quia sive Navis comparatur prædio urbano, sive Castro munito, ut ex *Bald. in l. certi, C. locati*, & aliis probat *Ferretus d. tract. lib. 2. cap. 1. num. 8. Boer. decis. 177* ità ut d. spo- 103 sitio loquens de domo; habeat locum in Navi; & quia persèpè domus, & Navis eodem jure regulantur, sicuti ad varios effectus diversa exempla congerit ad hoc *Tiraq. in 1. retr. §. 1. gloss. 7. nu. 38.*
- 89.

- 104 & 89. sive, quod plus est, adeo immobilibus accedant, ut laudimia debita Principi ex venditione immobilium, competat ex venditione Navium ut de jure fundat, & judicatum persæpè testatur *Boer. d. decis. 177. num. 6. & 7.* quod negat cum *Tiraq. d. loco, num. 91. Stracca de mercat. tit. de Navibus, §. b. ibens & Navis, num. 31.* quia verè mobilis est, licèt propter magnum pondus, & molem immobilibus æquiparetur, quod *Tiraqu.* concedit *d. num. 91.*
- 105 Illud tamen certum est, adeò naves tuta esse castra, ut sicuti ad Barbaros arma, & tela deferre, vel ipsi sub quovis colore illa vendere uti perniciosum, & prodioni proximum prohibetur sub pœna capitis, & bonorum publicatione; sic etiam nec navis, nec navium fabricandarum scientia illos instruere permittitur, ea ratione, ne validiores ipsi contrà nos reddantur, *i. 2. C. quæ res export. non, juncta glos. fin. quæ plura jura in id citat; & de jure Canonico duplici excommunicationis vinculo innodantur qui Saracenis arma ferunt, & nedum naves, & galeas; sed lignamina deferunt galearum, ad impugnandos Christianos, & inter arma connumeratur ferrum, & ligna ad naves construendas in cap. ita quorundam 6. ubi glos. verb. ferrum, & in cap. ad liberandam 17. ibi, Arma, & naves, & machinæ, extr. de Judæis, quod concedit *Stracca d. §. habent & naves, num. 30. in fin. Cavalc. in d. cap. 25. in fragm. num. 13. & 14.* castra igitur, & tutissima præsidia sunt bellicæ naves, quia, ut inquit *Boer. non immeritò quidam dicunt maritima castra esse classem, dicuntque alii navibus se uti, quasi aquatico Elephantum, quem suis frenis moderatur, citat Leonem Baptistam in opere de re edificatoria, lib. 5. cap. 12.**
- 107 Instrumenta autem bellica, & arma navalis exercitus, tam ad capiendum hostiles naves, & invadendum hostium classem, quam ad defendendum, quæ sint, & quibus utendum, & quales milites deligendi sint experti in bello, & re maritima, ut pugnando cum viris armatis, expertis in militia navalis prælii audacissimis, & valde animosis, in aqua formidandis, acriter in classe navali resistere possint, exemplo Romanorum, qui calentes rem militarem in omni bello experti aquatico, & terrestri sine discrimine in utroque Marte gloriosè certabant pro victoria cum peritia rei maritimæ, & agilitate in aquatica pugna, ubi nihil valet parum instructa bellantium multitudo, maris inexperta, quoniam à paucis expertis in aqua de facili superantur, exemplo *Themistoclis* apud *Salaminam*, qui cum suis paucis expertis in aqua cum parva classe victor extitit contrà grande *Xerxis* exercitum, his, & aliis præcorum exemplis de
- 108 potentia maritimæ classis discit *Ferret. d. tract. lib. 3. §. varia, in princ.* ubi plus valet ars, & plus pugnatur virtute, ingenio, & arte, quam numero, ut latissimè probat ex Historiis idem *Ferret. lib. 6. §. est ordo, quasi per tot. & lib. 9. in princ. & 10.* ubi de prudentia, insidiis, & stratagemmatibus eorum, *lib. 12. §. navalis belli, & lib. 13. num. 8. & 19. & lib. 15. in princ.*
- 109 Sunt autem naves bellicis tormentis, & militibus munitæ, fortissimum præsidium ex proprietate quidem sermonis ita ut meritò prælidii appellatione ex suo vero, & germano sensu etiam inspecto communi loquendi usu, non quidem solum comprehendantur Castra, Turres, & Fortelitia ter-
- restria, sed etiam classis navium, vel triremium, militibus armata; ubi verisimiliter captivi, vel bona ab hostibus capta in tuto collocata censeantur; nisi fortuitò, quod rarò accidit; licèt quandoque admissum viderimus, ut in casu præsentis supervenerit vis major, qua devicti hostes, præda militari virtute nostrorum sanguine fuit redempta.
- Et sic glossari potest *tex. Pomponii in l. postliminii 5. ff. eod. ibi, aliquem ex nostris receperunt, & intrà præsidia sua perduxerunt, & ibi, aut intrà præsidia nostra esse capiti.* Præsidium enim dictum est, quia extrà Castra præsidebant in loco aliquo, quo tutior esset regio; præsidium quippè propriè dicuntur milites unius Præfecti Imperio parentes, custodiæ, vel defensionis præsidentes, *Varro lib. 4. de lingua latina; præsidium etiam est quod pro utilitate, salute, & tutela alicujus auxilii gratia præponitur, secundum Festum, & Paul. Diac. de verb. signific. & de verbis veteribus, & dicitur principale auxilium, ut milites, qui in tutela alicujus loci collocati sunt, præsidium esse dicuntur, ut ait *Valla lib. 5.* Indè præsidium imponitur: auxilium verò repentinum est præsidium, quod ad custodiam collocatur: auxilium, ut proferat, ex insperato venit, sequitur *Fronton. de propriet. & differentia latini sermonis; item quidam Damascus Auctor in Nomenclatore, l. alicui sermone, præsidium, vertit hoc modo, guarnigione.**
- Budaus in l. non omnes 5. §. qui captus, in verb. 111 Præsidio,* reprehendendo *Accur.* qui exponit, id est, exploratione, vel spia, per tales enim, inquit ipse, habemus præsidium, id est insidias hostium præcimus, dicit *Budaus* adesse discrimen inter prælidium in singulari numero prolatum, et inter præsidia in plurali, ut in primo significet numerum, et militum stationem, ad urbis, vel arcis custodiam destinatorum; in plurali verò significet partes, et Castra, auctoritate *Cic. pro Ligario, decem, & septem tantum modò in præsidis eratis, animi verò à causa abhorrebant, Ægid. vers. Perrinus in addit. marginalibus ad dictam glos. dicit, quod præsidium est numerus, et statio militum ad urbis, vel arcis custodiam destinatorum, gallicè Garnison.* Undè cum naves bellicæ, et rostratæ, castra propriè appellari supra probatum sit, ex hoc consequitur, naves munitas tutissima esse præsidia.
- 112 Sic et classim appellavit *Cic. 5. in Verrem, classis pulcherrima Sicilia propugnaculum, præsidiumque Provincia, idem Cic. pro lege Manilia, atque bactria frumentaria subsidia Republicæ firmissimis præsidis, classibusque munitis; loquitur de Pompejo, qui Siciliam, Sardiniam, et Africam maritimis copiis tutas ab hoste fecerat: classem igitur navium, ac triremium præsidia appellat.*
- 113 *Just. lib. 2.* classem Atheniensium appellat navium præsidium: ejus verba sunt, *advemente igitur Xerse consulentibus Delphis oraculum, responsum fuerat salutem muris ligneis tuerentur, Themistocles navium præsidium demonstratum ratus, persuadet omnibus, &c. Idem lib. 6.* classem hostium appellat prælidia hostium; ubi de Conone Atheniense, Persarum classe Præfecto, et navali prælio victore agit his verbis: *Victi Lacedæmonii fugam capessunt: Præsidia h. s. ium Athenas deducuntur proculdubio capte Naves, Triremes, &c.* Nam pugnatum navali prælio fuerat.
- 114 Sic & de Venetiis dicitur, quod illius Urbis

mænia, & Castra sunt Naves, quæ eam tutissimo præsidio muniunt, & fovent, ut de Athenis dicebat *Themistocles*, meminit *Ferret. ubi supra de re navali, lib. 16. §. est natura maris, num. 6.*

115 Et nè deficiat Doctori in puncto, qui in bello classico parte una devicta prædam indè ereptam, & ad victricem classem asportatam, in tuto esse cense-ri deciderat, quasi intrâ præsidia, sed castra posita, is est doctissimus *Bened. Ægid. Lusit.* post hæc scripta visus ad *lex hoc jure, cap. 1. post n. 13. vers. ego quidem*, cujus verba infra referam.

116 Ex quibus clarissime patet, ista non advertisse *Scacciam*, dum in *tract. de commerc. & camb. §. 1. quest. 1. num. 144.* incidenter agens, quando navis, vel aliud sit intrâ præsidia hostium licet ad alium, & diversum finem à terminis nostræ quæstionis, dum scilicet tractat, quis dicatur casus sinister in materia assecurationis ad intellectum Statuti Januensis, dixit, quod ad hoc un Navis, vel præda efficiatur, & transeat in hostium dominium, duo requiruntur: Primò, quod Navis capta ducatur intrâ præsidia hostium, idest ad confines, Secundò, quod ita sit in loco tuto, nè à militibus occurrentibus recuperari possit, & sic debet pernoctasse, citans *Bald.* licet suboscure *d. l. ab hostibus Salycet. Franch. in d. dec. 268. & decis. Rotæ post conf. Farinac. in uno Neapol. de anno 97. sub n. 120.* Patet enim ejus dicta confundi, & resolvi ex prædictis, siquidem *Bald. Angel.* & omnes supra citati expressè contrarium dicunt, sufficere Navem esse intrâ præsidia, vel in loco verisimiliter tuto, ita ut non sit necessarium penetrasse hostium confinia, sed ex pernoctatione, cessante hostium in sequutione acquiri dominium; & *decis. Rotæ* patet, contrarium dicere, dum distinguendo Domini inter bona capta ab hostibus, & à piratis, primo casu indubitanter resolverunt, bona in bello occupata, postquam in potestate hostium aliquo tempore fuerunt, irrevocabiliter effici recuperantium, secus si statim, ex *Bal. Salyc.* & aliis cum concordantibus, & sic sufficit ex sententia *Rotæ*, quod aliquo tempore permanserint bona in potestate hostium, & sic expressè contra requisita *Scaccia*, ubi id est

117 etiam notandum in *fine d. decis. num. 5. vers. Non obstat*, Rotam pertransire cum communi intellectu ad *l. si quid bello 28.*

Superest igitur probare idem jure Regio Hispanico, & in Italia statutum, & lege maris, & belli comprobatum.

118 Verùm quia *Molina de justis. & jure tom. 1. tract. 2. tit. 118.* postquam latè comprobavit nostram sententiam optimè procedere jure civili inspecto, quasi subdubius velle visus fuit, ut cum Romani statuerint non minùs bella indicta ab eorum hostibus contra ipsos, justa cense-ri, quàm bella, quæ ipsi Romani suis hostibus publicè decreverant, ex hoc nil mirum fuisse eorum legibus diffinitam, bona mobilia Romanorum capta ab hostibus populi Romani, velut capta in bello justo, ipsis hostibus acquiri, & proinde iterum recuperata virtute militum Romanorum, ipsorum commodo cedere, nec restituenda fore prioribus Dominis, qui semel dominium amiserant, quæ ratio cum cesset hodie in bello, quod semper viget inter Christianos cum Turcis, Saracenis, & Infidelibus, quod cum justissimum semper sit ex parte Christianorum, & iniquum ex parte infidelium, videtur, ut cessante ratione acquisitionis domini ex parte Turcarum,

& ex consequenti amissionis ex parte amittentium bona, cesset juris Romani privilegio, & sic indistinctè sint bona mobilia restituenda prioribus Dominis.

Ideò ex industria hucusque distulimus Regis Hispanici, & Italici, aliorumque jurium, quibus nostra fulcitur opinio, dispositionem recensere, ut his quoque juribus probemus explosam, & planè rejectam *Molina*, tametsi fatis coloratam prima facie considerationem.

119 Idque ut pateat, primò advertendum existiamus, *Covar.* cui *Molina* innititur, & cujus fuit consideratio, quam *Molina* amplectitur, expressè restringere suum motivum in animæ judicio dumtaxat; non autem in foro fori, ut ipse *Covar.* expressè se ipsum declarat in *dict. regula peccatum 2. par. §. 11. post num. 8. vers. at hæc leges, in fin. ibi tamen ex hoc non arbitror in animæ judicio res captas in bello, quod hostes sciunt injustè indictum esse, & mala fide geri, ad eorum dominium pertinere.*

Nec inferiùs in *vers. nihilominus tamen* mutat sententiam *Covar.* prout non est verisimile de tanto Viro; verum expressè confirmat *Angel.* & communem opinionem, ut veram in foro exteriori, 120 loquitur enim *Covar.* ibi in casu speciali, ut res scilicet à Romanis virtute bellica quæsitæ, & ab hostibus iterum capta, quod si rursus à Romanis militibus è potestate hostium etiam ex intervallo abiata sit, debeat priori Domino restitui, juxta *text.* in supra explicata *l. si quid bello 28.* scilicet in *2. par. & addit Covar.* atque ea ratione *d. l. ab hostibus* non sine mysterio scilicet loquitur, in servis, qui virtute bellica quæsitæ sunt, ut meritò eorum, quæ bellico labore quæsitæ sunt, militem Romanum defensorem esse deceat, non dominum, & sic *Covar.* expressè certat pro nobis, ut ratio *d. l. ab hostibus* non sit generalis, sed particularis, & affirmat.

Primò, ejus considerationem procedere tantùm in foro animæ, non autem in foro fori.

Secundò, apertè in dicto *vers. nihilominus* in 121 foro exteriori ipse apertè sequitur distinctionem *Angel.* & communem ibi, *mibi jure Romanorum, & sic in foro fori magis probatur Angel. distinct. in hanc sanè sensum*, idest cum hac restrictione, ut scilicet licet secundùm *Angel.* bona recuperata ex intervallo fiant capientium; ita ut non sint prioribus Dominis restituenda, id non procedat in bonis, quæ ab initio à Romanis, idest à nostris fuerunt virtute bellica quæsitæ, hæc enim nè sint in præda duorum, juxta *Glos. in d. l. si quid bello*, vel in singulare privilegium bonorum quæditorum propria virtute, & industria, ut eadem *Glos.* cum *Bart.* censuit, & supra diximus, & si ex intervallo recuperata sint, prioribus Dominis, idest militibus, qui primo loco bellica virtute ea acquisiverunt, restituenda.

Indèque *Covar.* nedum comprobat in reliquo 122 *Ang.* distinctionem, & communem in foro exteriori, sed dat novum sensum ad *d. l. ab hostibus*, ut ratio ibi expressa; *quia militem Romanum defensorem esse deceat, non dominum*, non solum procedat in servis; in quibus constat habere locum jus postliminii; sed quia loquitur de iis, quæ prius sunt virtute bellica quæsitæ, cujusmodi constat esse servos: in quibus non mirum si hæc ratio militat: nedum ex jure postliminii; sed quia potentius

tius jus habent in ipsis priores Domini ex militari acquisitione; quam in cæteris rebus; ut *Barr. & Glos.* dicebant.

123 Unde *Molina* opinio pariter intelligenda est in foro poli, ut *Covar.* cui innititur, expressè loquitur, & ipsemet *Molina* se ipsum expressè declarat inferèns in *vers. observa tamen*, dum subjiciendo casum, ad quem dispositio legum Castellæ, vel similis consuetudo non posset extendi: dicit eo casu, *sanè in foro conscientia prioribus dominis est restituendum.*

Nec obstat secundo *Molina* ex alio; quia licet ipse in *versic. ego sanè non dubito* in probando eam fuisse mentem juris civilis, ut suppolluerit ex utra-

124 que parte bellum esse justum, & ex hoc inferat in *versic. hinc fit*, ut cum bella, sanè ea, quæ jure Cæsareo constituta sunt, vim habere non possunt, inter Christianos, ex eo capite: quo jure illa sunt constituta, & nihilominus si jure Regni Castellæ consulas, inveniens profectò ex eodem capite, jure quo Cæsareo innitendo idem esse sancitum, & subjicit *Molin.* dispositionem *ll. Tbori.*

Et sic *Molina* primò affirmat, quod licet dispositio juris civilis in favorem militum recuperantium cessaret ex eo capite, quo constituta fuit; non tamen cessaret ex dispositione *ll. Hispaniarum.*

125 Secundo, in *vers. dices quid ergo*, infert ex hoc non teneri milites, qui hucusque eo jure uti sunt, restituere bona recuperata prioribus Dominis, quamvis penès eos re vera adhuc dominium perseveret; & in posterum eodem jure uti posse absque peccati labe, & sic etiam in foro conscientia.

126 Tertio quoque addit, id nedum jure Cæsareo, & legibus Castellæ verum consuetudine præscripta, quæ ea de re est, inductum esse, quæ vim habet legis. Et quòd loquatur de consuetudine præscripta ultra dispositionem legum Castellæ, nedum patet ex eo, quod diversa est lex à consuetudine præscripta; sed quia ponit illa, ut pònitur diversa, ut patet ibi, *quoniam consuetudo*, &c. licet ex eo capite; quo jure Cæsareo, & legibus Castellæ introduci cœpit, justa non sit; ex alio tamen capite, quòd ita Reipublicæ, bonoque communi expediat, justa, & licita in se est, &c. & rursus ibi, *fatis autem est, si id, quod consuetudine est introductum, licitum in se sit, ut consuetudo vim habeat, esto motivam, undè introduci cœpit, ad id non fuerit sufficiens*, & rursus inferius in *vers. observa etiam*, de consuetudine loquitur.

Ex quibus colligitur, nullo modo nostræ, quam defendimus, receptissimæ sententiæ obstare auctoritatem *Covar.* nec etiam *Molina.* Nec minus eorum considerationem de domini retentione penès antiquos dominos.

Quæ etiam ex aliis redditur profur inefficax ad decisionem præsentis quæstionis.

Et primò, quia tamen si jure civili, ab ipsius legum latoribus condito, non potuerit esse in consideratione, quod Christiani semper, & omnino

127 cum Infidelibus justè bellantur, ex ea parte, quia Infideles occupant Terram Sanctam, & detinent provincias, quæ olim Christianorum dominio suberant, vel impediunt Evangelii prædicationem, aut quia assidue Christianos, eorumque bona persequuntur: & proinde licet eos offendere; nedum bello defensivo, sed vindicativo ad vindictam in-

jeriarum, ut latissime post *Oldrad. conf. 70. & Divum Thomam, Theol. & Canon. differit Covar. d. reg. peccatum. 2. par. 4. 10. Gamma in tract. de jure Regni Lusitan. & d. dec. 335. num. 1. Lassar. d. conf. 84. num. 7. latissime Caball. resolut. crimin. centur. 3. casu 220. num. 4. cum seq. declarando tamen cum *Alphonso à Castro, Victoria, Soto*, & aliis, quos late distinguendo in materia tradit *Corduba* in *quæstionario lib. 1. quæst. 57. dub. 4. & 5. car. mihi 499. late Cavall. lib. 4. quæst. comm. contra comm. cap. 906. ex num. 172. cum seq. & ex num. 210. cum**

128 *seq.* negatur tamen ipsos Romanos sua prudentia non minus justa arbitratos fuisse bella hostium adversus se, quam quæ ipsi adversus eisdem gerebant, ut cum *Covar.* dicit *Molin. d. disput. in versic. Covarr. &c.* siquidem eo ipso, quòd Romani considerassent eorum hostes posse justa bella cum ipsis suscipere, ex consequenti necessario suppolluissent, ipsos injustè bella gerere cum

129 Populi Romani hostibus; cum non possit bellum esse justum ex utraque parte; sed posita justitia ex parte unius, de necessitate consequitur alterum injustè agere, siquidem contraria hæc sunt, justum, & injustum, & ob id possibile non esse, quòd veritatem, justum bellum utriusque esse, licet secus ex hominum opinione, sive imaginatione ex recepta *DD.* sententia in *lex hoc jure*, ubi *las. num. 23. ff. de just. & jur. reprobato Falgof. & Alciat. tradit. idem Covarr. in dict. 2. par. cap. peccatum. §. 10. in fin. vers. solum hoc in tractatu, Vasq. controv. illustr. lib. 1. cap. 10. num. 15.*

Quod cum sit planè contrarium Romanorum notissimo instituto, qui aded justitiam colebant, & venerabantur, ut nihil à justitia devium in eo-

130 rum institutis reperitur, & in bello etiam nihil per fraudes, vel injuriam, sed virtute etiam cum hostibus gerebant, honestum, & justum utilitati præferendo, nè antiquæ Majestati Reipublicæ labem inurerent, & justitiæ exemplo hostium animos expugnarent, qui cum armis vinci non possent justitia victi (ut Faliscis accidit) portas Romanis aperuerunt, ut ex *Livio, Plutar. Lucio Flor. Val. Maxi.* & aliis casus recenset *Petr. Gregor. de Reipublic. lib. 24. cap. 8. num. 9.* aded ut Christiani Principes successores in Imperio, cæteri quæ Reges Catholicæ, & Principes universi Orbis, Romanorum legibus sua spontè veluti justitiam, & æquitatem

131 redolentibus, se subiecerint, ex hoc planè consequitur, nullo modo esse admittendum, Romanos considerasse, quòd ipsi injuria bella essent contra suos hostes suscepturi, quòd non prudenter, sed contra virtutem prudentiæ contigisset, quæ justitiam continere debet, omnes virtutes morales informantem, veluti sine qua nihil boni elucet; Undè necessariò credendum est, Romanos suppolluisse, nihil ab eis fieri, aut unquam attentari posse, nec etiam adversus hostes, quibus & fidem datam servandam censuerunt, ut ex *Gell. Cicer. Appian.* & aliis differit *Ayala d. tract. c. 6. per totum,*

132 nisi justè & prudenter indè dicebat *Cicer. lib. 1. offic.* suscipienda quidem bella esse, ut sine injuria in pace vivatur: undè *Plat. in princ. de legib.* non decere studia pacis ad bellica, &c. sed bellica potiùs ad pacis studia referri debere, nec pugnam, & victoriam uti laborum, & matorum plenas propter se expetendas esse; sed eligendas propter pacem, & cum *Platone, & Tullio* concordat *August. in locis,* quos citat *Forsum. in J. manumissionis, num. 7. ff. de just.*

just. & jur. ut ex Sacra Pagina novi Testamenti, & Chryf. probat *Petr. Tholof. de Repub. lib. 1. cap. 1. in fi.* & sic licet non ex ea parte, qua Christianis
 133 contingit cum Infidelibus bellari, semper justissimis, & necessariis de causis enumeratis per *Caball. d. casu 220. à num. 4. ad 27.* ex alia tamen parte semper, & ubique Romani justa bella cum suis hostibus suscipere arbitrati; statuerunt tamen bona mobilia capta in bello, aded capientium fieri, ut postliminio locus minimè in illis sit, quod *Covar. & Molin.* fatentur. Nec probant ullo modo, Romanos considerasse casum, in quo ipsi contra eorum hostes injustè bellum inferre possent, quod ipsi probare tenebantur: quinimò contrarium manifestè detegitur ex proximè dictis, & ex infra dicendis, & quia *glo. 1. in l. ex hoc jure* restrin-
 134 git, ut tam origine jure gentium bella licita sint indueta, quàm etiam indicta à Populo Romano, vel hodie ab Imper., in quem scilicet Imper. transfatum est, ut dicebat in puncto *Calder. conf. 95. de treugua, & pace, in princ.* vbi saltem nulla bella sunt illicita jure gentium dispositivè; sed tantùm occasionaliter, secundùm *Butr. et Barr.* quos communiter sequuntur *DD. in d. l. ex hoc jure*, ubi *Jaf. num. 23. cum seq.* ubi post *num. 24. vers. puto adver-*
 135 tendum, dicit in specie, apud Romanos Imper. bellum ex parte hostium fuisse reputatum illicitum, citans *Jac. de Rav. Petr. et Nic. de Neap. in §. ff. ab hostibus, Instit. quib. mod. jus patr. pot. solvitur*, & nunc addo *Bened. Egid. in d. l. ex hoc jure cap. 1. num. 10.* ubi utrumque probat.

Secundò, quia tametsi passim nostri dicentes, capta in bello jure gentium fieri occupantium, confestim addant, dummodo justum sit bellum; id tamen exigunt in odium eorum, qui bello injusto
 136 deprædantur; cum enim plerique dixerint, Christianis nullo casu. vel modo licere bellum gerere, quorum opinio meritò sit damnata, ut post alios latè probat insignis religione, & doctrina *Sebast. Medic. in summa decret. cap. 23. q. 1. ar. 1.* latissimè ex sacra pagina veter. & novi Testamenti. *Cavall. lib. 4. quæst. comm. contra comm. cap. 906. ex num. 144. 159. & seq.* latè etiam *Cavalc. de Brachio Regio in fragm. cap. 25. per totum*, ratione qua per *Hostiens. in*
 137 *summ. de treug. & pace*, non enim pax quæritur, ut bellum exerceatur; sed bellum geritur, ut pax habeatur, latissimè post *Theol. Petr. Navar. de resist. cap. 3. ex num. 264.* cum licere omnino debeat bellum gerere Christianis, justa tamen occurrente causa, ut pax ex bello quærat, siquidem nihil aliud est in injusto bello deprædari, quam vio-
 138 lenter, & injustissimè rapere; igitur hoc, velut statutum contra eos, qui injusto bello furantur, & rapiunt; non debet retorqueri in odium eorum, qui tametsi vellent, non possent, nisi justissimum bellum gerere, ut contingit Christianis contra Infideles, sicuti retorqueretur si admitteremus motivum *Covar. & Molin.* Christiani enim bellum justissimè gerentes contra Turcas eum discrimine bonorum, vitæ, & honoris, non acquirerent bona capta in bello à Turcis, quæ prius fuerunt Christianorum; non ex eo, quod ipsi injusto prælio Turcas superaverint: sed quia ipsi Turcæ in injusto bello contra Christianos illa eadem bona prius raperint; & sic non solum contra regulam *l. quod favore C. de legib.* sed contra plures alias, videlicet quod nemo debet alterius odio prægravari, & pœna debet suos tenere authores, et limitata ratio

militatum debet producere effectum, vulgatis juribus, ut scilicet bona capta in bello justo, inter Christianos scilicet, inter quos potest ex utraque parte bellum esse justum, vel injustum: at cum Infidelibus bona capta per Christianos à manibus Infidelium, semper & indistinctè fieri debent capientium, juxta dispositionem juris civilis: idque ex ratione, quia semper bellum ex parte Christianorum contra Mauros est justum; & sic cessante necessitate distinctionis, & restrictionis traditæ à jure civili de justitia belli in hoc casu, cessare debet distinctio, & restrictio, nec culpa Infidelium, quod ex eorum belli injustitia non potuerint recuperare dominium, debet nocere Christianis recuperantibus bona, qui utroque casu arma, vitam, & honorem periculo subjecerunt, & sic cum sit eadem ratio, quando capiunt, vel recuperant, idem jus statuendum. Et hanc distinctionem in puncto videtur probasse *Cavalc. de Brachio Regio part. 1. num. 180.*

Tertiò, omnes juris civilis Interpretes Christiani, & Catholici à *Glosatoribus*, & à *Guid. de Suz. & Joann. Andr.* usque ad Modernissimos supra relatos, cum benè scirent, bona capta in bello justo; non injusto fieri capientium, cujus non potuerunt esse immemores; cum expressè hoc nullies adverterint in hujus materiæ tractatione, & cum plures cum *Bald. Angel. et Salycet.* fecerint distinctiones, cum tamen ipsi omnes indistinctè affirmarint in hoc: bona per nostros ab hostibus recuperata in præda esse etiam inter Christianos, cum quibus ex una parte tantùm bellum potest esse justum, quod fieri non posset, attenda consideratione *Covar. et Molin.* ergò necessariò ab eisdem tacitè rejecta, et de ea nulla habita ratio; cum etiam in jure civili à Paganis non potuerit considerari; non tamen potuit latere tot insignes legum vertices Catholicos à tempore *Glo.* usque ad *Covarruviam*. Quinimò ab omnibus hoc fuisse consideratum, et in specie à *Domino de Franchis dist. decis. 268.* in puncto advertit *Caball. dicto casu 140. num. 20. & 21.*

Quartò, immò fuit expressè hoc motivum ab utriusque juris Interpretibus consideratum, & expressè confutatum, *Aretin.* enim movet, quæstionem in *d. l. 1. num. 8. vers. sic. unum dumtaxat, ff. de acquiren. possession.*, utrum bellum indictum à Principe habente supremam potestatem, semper dicatur justum quòd hunc effectum, ut res, & bona capta in illo bello efficiantur capientium, & pariter homines capti efficiantur servi, & sic æquiparat *Aretin.* hos duos casus, scilicet ut eodem jure bona efficiantur capientium, quo homines capti efficiantur servi, & refert, *Hostiens. Joann. Andr. et Petrum de Ancharano*, tres Coripheos Canonistarum tenere, sufficere auctoritatem indicentis bellum quòd hunc effectum; quinimò mirabile est dictum *Anchar.* qui à fortiori ostendit veritatem nostræ sententiæ, Christianos captos in bello à Turcis, vel Saracenis effici eorum servos, nec posse redire sine peccato, nisi cogentur ad abnegandam fidem, quamvis notum sit, bellum ex parte Turcarum esse semper injustum; quidquid, tamen sit in hoc, quod controversum agnosco, ex traditis per *Caballum part. 3. cas. 220. num. 47. et Valasc. consult. 30. num. 10.* licet *Aret.* sequatur solum *Panorm. in cap. sicut. il. 3. de jure jur.* quod bellum non posset dici justum, neque quòd hunc effectum

fectum; nisi sit illatum à Principe, & ex justa causa: tamen Socin. ibi num. 11. dicit, Aret. in hoc
 143 decipi, citans Joa. Andr. in alio loco per Ares. non citato, & subjicit rationem his verbis, *dominia enim jure gentium sunt ita distincta per Infideles, sicut per Fideles: cum omnium una sit natura, & opinionem Soc. prævia pulchra disputatione sequitur Horman. Deus in eod. l. 1. in vers. quarta decla-*
 144 *ratio, num. 5. in fin. & 6. ubi inter cætera affert text. qui sicut omnino comprobatur opinionem Socin. sic pariter, & inevitabiliter destruit motivum Covarr. & Molin. scilicet in l. postliminium 19. in princ. ff. de captivis, ibi, idque naturali aequitate introductum est, ut qui per injuriam ab extraneis, idest hostibus detinebatur, is ubi, idest, postquam in fines suos rediisset, pristinum jus suum reciperet, unde text. clarus, quod captus ab hostibus, et per injuriam detentus, et sic injustè respectu causæ, et tamen servus fuit effectus hostium, et*
 145 *necessarium fuit postliminium, cui locus non est; quando captus non fuit effectus servus, quia capiens non acquisivit dominium, l. si quis ingenitum 2. §. si eod. idem optimè Rip. in d. l. 1. num. 69. ubi dum glos. restringit text. in bonis captis in bello licito, non tamen ulterius declarans, quod sic*
 146 *bellum licitum, vel illicitum, subdit Rip. su. dicas ergo illud esse bellum illicitum, quod illatum fuit à non habente potestatem inferendi, l. hostes, ubi latè Bart. inf. de captivis, non autem dicas illud esse illisum, quod inferatur ex injusta causa, ut probatur in l. postliminium, ff. eod. & in §. servi. lastis. de jure personarum: hæc Ripa.*

Hinc fit, quod idem Covar. in d. reg. peccatum, 2. par. §. 1. post num. 6. fatetur communem esse limitationem cum Ansb. Joan. de Terra Rubea, Aret. ibi contrario in l. qui à latronibus ff. de testam. Alciat.
 147 & Caudio Cantuanc. ut licet capti in bello etiam justissimo inter Christianos non efficiantur capientium, sed solum solvatur redemptionis præmium, regula l. Hispan. 1. tit. 29. part. 2. Ayala d. tract. lib. 1. c. 5. num. 19. Bened. Egid. ad d. lex hoc jure c. 1. n. 7. alias tales exigi pro Christianorum redemptione, ex Paul. Salyc. Rip. Becio, & aliis tradit Peregr. de jur. fisc. lib. 3. tit. 3. num. item 3. Cavalc. d. c. 25. infr. num. 9. & 10. fecus tamen est in Christianis captis in bello à Saracenis, vel Turcis: nam ii dum ab hostibus captivi retinentur, ejus conditionis censentur, cujus juxta jus civile capti ab hostibus Romanæ Reipublicæ censentur, & idè opus esse fictionibus, l. Cornelia, & postliminii, quod dicit esse maxime notandum, licet ipse ferè solus dicat contra sentire, & dubiam, quinimò fallam sibi videri Ansb. sententiam, ut non mirum, ut sicut in hoc, sic etiam contra communem quoque, et receptam dubitaverit Covar. nedum in Christianis captis à Turcis, sed etiam in bonis captis in bello, et recuperatis; licet in hoc ultimo se restrinxerit in foro conscientie dumtaxat, ut supra latius.

148 Id autem apertissime primus omnium firmavit Azo in summa num. 3. in fin. versic. bi hostes, quem refert, et expressè sequitur Salycet. in d. l. ab hostibus, num. 5. in versic. superius, Cæodem, ut quæ supra dicta sunt, locum habeant non tantum quando Imperator, vel Populus Romanus bellum indixit Barbaris, sed etiam è contra, si ipsi à Barbaris fuerit indictum, ex text. in l. hostes in 2. par. ponderando dictionem, vel, disjunctive, sive alternative positam ibi, vel ipsi Populo Romano et in l. postli-

minii ff. eod. et addit Salyc. ubi quod capiam dicitur esse suum, & hoc tenet Azo in sum. et sic expressè Salyc. tenet, Barbaros acquirere dominium bonorum à nobis captorum: probat idem Panorm. in cap. sicut il 3. nam. 7. in fin. de jur. juran. ubi longe ante ipsum clarissime Innocent. num. 5. docuit, ad
 149 justum bellum quoad effectum, ut bona capta efficiantur capientium, et liberi homines capti fiant servi, sufficere edictum Principis: dum ulterius
 150 progrediendo docet, aliter quoque considerari posse justum bellum etiam absque edicto Principis, forte pro defensione rerum suarum, et clarissime Bald. ibi reassumendo sub num. 7. dicit, bellum justum dupliciter, scilicet justitia causæ, et justitia
 151 imperii, sive potestatis supremæ, et iterum n. 9. et quod ad hunc effectum, ut liberi homines ab hostibus, scilicet Infidelibus capti, servi eorum efficiantur, et bona à nobis erepta in bello, etiam inter Christianos nullam esse faciendam distinctionem, an bellum sit justum, vel injustum, et an ex utraque parte prætendatur justa causa belli gerendi, sed indistinctè captivitatem sequi res, et personas; et hoc tantum sufficere, ut bellum geratur autoritate supremi Principis, ex Innoc. Alber. Nicol. de Neap. Anchar. Angel. Aret. & Panorm. Jaf. & aliis, ut receptum, & indubitatum probat Nass. conf. 284. ex num. 4. 6. 7. usque ad fin. expendens num. 5. clara jura in d. l. postliminii jus 5. in l. postliminii 19. ibi, ut qui per injuriam, & l. hostes 24. ff. eod. Idemque doct. sime, & subtiliter ex more disputando probat Vasq. illustr. quest. lib. 1. c. 10 num. 14. 16. & 19. licet minus rectè concedere videatur, contrariæ opinionis esse receptiorem sententiam, in quo tamen rectius loquutus fuit idem Vasq. de success. creat. §. 1. num. 46. ubi apertissime dicit, nostram esse communem receptam, licet multis repugnantibus, cui etiam expressè accedit Soc. jun. in d. l. 1. num. 83. in 6. limit. & proprie n. 9. in vers. & tenendo, & n. 108. ubi sequutus Socin. patr. dicit hanc opinionem de jure probabilem, & veriorem, licet num. 84. in fin. ex errore fateri similiter videatur Canon. communiter tenere contrarium, quod falsum esse ex prædictis clarè patet, ita ut possimus dicere de Socin. jun. ut de Covar. aliàs dixit Lupus Florent. ad l. curabit, comment. 1. §. 6. num. 125. in fi. C. de act. empt. quod vacare non potuerit in recensendis fideliter authoribus, et idè in calculo DD. erraverit, ut mathematicè apparet. Nec à prædictis dissentit Covar. in d. reg. peccatum,
 152 2. par. §. 10. dum concedit, Infidelibus non nocere infidelitatem in retentione, vel acquisitione dominii earum rerum, quæ obtinent, jureque humano habuerint, ut per eum nu. 2. et in vers. item nec oberit; licet aliud postea in puncto voluerit in d. §. 11. contra communem.

Sed nostræ opinioni accedit etiam Crot. in d. l. 1. ubi post Panorm. Castr. & Soc. affirmat, bellum censeri justum quoad præmissos effectus, si indicatur à Principe non recognoscente Superiorem; licet indicatur ex causa injusta, ut per eum n. 4. vers. tertio fallit; indè dixit Gamma d. decis. 335. n. 3. in fin. Nec infidelitas impediabat, infidelem Barbarosam verum esse Dominum rerum; quas in bello cooperat, citans Divum Thomam, & ita decisum in casu simili, dominium quæsitum licito jure Gallis cujusdam navigii, quamvis injustè bellum gerentibus cum Castellanis in decis. 384. ut infra latius ponderabimus.

X

Quid

Quid plura, *Molina* motivum est planè con-
 153 trarium his, quæ idem *Molina* aliàs latissimè do-
 cult, dominia rerum, ipsorumque divisiones, &
 acquisitiones non provenire ex jure Divino, nec
 naturali, sed de jure humano gentium communi
 omnibus gentibus, ut probat latè cum communi
Theolog. & Canonist. idem *Molin. de just. tract. 2.*
cap. 19. ubi nec peccata, nec infidelitatem nocere
 acquisitioni, vel usui domini, nec jurisdictionis,
 & *cap. 20. cura plur. seq.* quod latè idem *Molin.* re-
 assumat *cap. 27. in fin. vers. ex his, quæ,* conclu-
 dens, Infideles nihil omnino impediri, quominus
 veri sint Reges, & legitimi earum rerum Domini,
 quas tanquam privatæ personæ possident, & do-
 minia jurisdictionis, & proprietatis toto generi
 humano esse communia, eorumque fundamentum
 non esse fidem, nec charitatem, sed oriri ex ipsis
 naturis rerum, primæque ipsorum constitutione.
 Et tandem idem subtiliter ex more defendit
Fortun. dist. 1. manumissiones ex num. 14. ubi unum
 dicit esse mirum, ut qui injuriæ ab hostibus captus
 154 est, hostium servus efficiatur, & solvit, jure
 gentium, idest ratione cum gentibus innata, quæ
 ipsæ utuntur, quæ ratio plura dicitur, atque de-
 cernit juxta humanas necessitates, licet generis
 humani ratio semper una sit, & naturam sequatur,
 quia à natura est data, quamvis dispositiones à ra-
 tione procedentes sint diversæ, & diversis tempo-
 ribus proditæ, sub una tamen, eademque ratio-
 ne, quia si differrent, non essent juris gentium,
 cujus radix habet rationem generi humano innatam,
 ut ex *§. item, quæ ab hostibus,* juncto *§. sin-*
gularum; perbellè colligit *Fortun. ibi num. 6.* &
 infert propterea post *num. 14. Hoc quidem jure*
gentium apud omnes gentes statutum esse, ut qui
caperetur, accipientis fieret, & qui evaderet, &
ad suos fines rediret, recuperaret statum pristinum,
quod ratio ipsa naturalis suadet, ut in d. l. possi-
 155 *minium 19. quæ non magis loquitur in Romanis,*
quàm in hostibus Parthis, scilicet, vel Germani-
nis, siquidem postliminium inter Popul. Romanum,
& omnes alios populos liberos, Regesque vicissim
 156 *moribus, legibusque constitutum est: hæc Fortun.*
 idemque probat latissimè procedere in Regibus, &
 omnibus populis, qui vivunt suis legibus, & ar-
 bitrio, *Bellin. de re milit. in princ. tit. 5. num. 3.*
 157 & 4. Nec fuisset necessarium postliminium, si
 Romani justè bella gerentes cum ipsius hostibus
 servi non fuissent e effecti ipsorum hostium, & quæ
 quo jure fiunt nostra, quæ ex hostibus acquiri-
 mus; eodem jure, scilicet gentium fiunt ipsorum
 hostium ea bona, quæ ex nostris ipsi bello capiunt,
 ut latissimè post *Salyc. & alios probat Caball. disto*
casu 140. num. 19. & 24. & iterum casu 220. n. 27.
28. & 34. par. 3. quibus addo *Bened. Aegid. in l. u-*
gnem Lusitanum, quem post hæc scripta vidi, ad
d. l. ex hoc jure tom. 1. cap. 1. ubi num. 9. relatis dua-
 bus opinionibus invicem adversis, latè, & doctè
 tuetur nostram opinionem, cujus antesignanus
 est *Fulgos. in ver. contraria verò,* & pro ea citans
Jaf. Forman. Crot. Fortun. Vasq. d. §. 1. de successione,
creat. attestamentum de communi, Alciat. Claud. Cens.
 & alios, fulcians eam pulcherrima consideratione,
 & *num. 11, usque ad 13.* ubi id verissimum probat
 saltim quodam publicum judicium, tam quodam per-
 sonas, quam quodam bona, & res mobiles bello
 captas in bello, sive justo, sive injusto, jure gen-
 tium introducto, & Romanorum jure, sive ci-

vili comprobato, maximè cum in dubio bellum
 inditum à Supremo Principe presumatur ex ju-
 sta causa, ut generaliter patet ex traditis per *Ce-*
vall. lib. 2. q. cap. 529. & in puncto de causis justi
 158 belli tradit idem *lib. 4. cap. 906.* ubi quod subditi
 non tenentur examinare causas belli, ut per eum
num. 162. 166. & seq.

159 Indè patet, non velle lenisse *Alvar. Valas-*
consul. 30. n. 7. dum solis *Alciat. & Claud. Censi*
 relatis pro nostra opinione, contrarium dicere au-
 sus fuerit, Christianos à Turcis captos servos eor-
 um non effici; licet attestetur, pluries Judices,
 & Senatores non semel judicasse, & judicatum vi-
 disse pro nostra, & receptissima sententia; & sic
 longè plus nobis prodest *Valas.* testimonium,
 quam noceat ipsius, licet doctissimi *J. C.* opinio,
 quæ etiam & ex eo impugnari potest, quod non
 160 minus hodiè vigeat ratio, quæ olim jure gentium
 servitus piissimè inducta fuit, majoris scilicet ma-
 li vitandi gratia, & remedii loco, servissimarum,
 immaniumque cordium vitandarum causa: ut post
 omnes in *d. l. ex hoc jure,* tradit doctissimus *Vasq.*
cap. 10. contro. illustr. num. 4. Claud. Coter. de jur.
& privil. milit. cap. 24. lib. 2. Bened. Aegid. Lusit-
an. postea visus ad leg. ex hoc jure c. 1. n. 6. & 8.

161 Et contra opinionem *Alvar.* in puncto tenet
 cum nobis indistinctè *Bellin. dicto tract. 3. par. ti-*
tul. 1. num. 27. in fin. qui loquitur etiam in bonis
 mobilibus ab hostibus captis, ut eodem jure ipsi ac-
 quirantur nostra, quo eorum bona nobis acqui-
 runtur, quod ampliat *Calder.* procedere etiam in
 hostibus Papæ, & Imperatoris in dicto *consil. 1. de*
reugno, & pace num. 3. vers. similiter acquisita,
 ubi etiam quod bellum dicitur justum ratione per-
 sonæ indicentis, quæ nulli pareat ante *n. 3.* & pul-
 cherrima sunt verba *Navarr.* omnino legenda in
 præcitato *cons. 2. de injur. & damn. dat. n. 6. Castill.*
dec. 107. num. 43.

Quintò, licet ex prædictis latis, superque con-
 futata remaneat consideratio *Covarr. & Molin.* cum
 162 tamen ipsi fateantur, justè potuisse juris civilis
 dispositionem aliis considerationibus, & causis sub-
 stineri, & confirmari, scilicet quod ita Reipubli-
 cæ, bonoque communi expediat, & ut milites
 suos spe emolumenti, audaciores, & avidiores ad
 prædas in hostes exercendas, eosque superandum
 redderent, quod fieri justissimè potuisse etiam ad
 præjudicium antiquorum Dominorum in bonis
 ex hostibus recuperatis; cum ita expedire bono
 communi judicaretur, pluribus comprobatur idem
Molin. d. cap. 118. col. 4. vers. Hacque jure Casae
reo, & colum. pen. vers. dices, quid ergo.

Igitur cum non appareat, qua ratione fuerint
 moti Conditores juris civilis, liquidem ratio cum
 non fuerit expressa, nec unica assignari possit, sed
 plures, non video, cur potius sit credendum,
 163 una; quam altera ratione motos legum latores,
 quicquid cum plures assignari possint, illæque
 omnes sufficientes ex omnibus ipsos motos creden-
 dum est, ex *l. legatis,* ubi id notat *Cuman. ff. de*
leg. 2. Cum enim concurrunt plures causæ, vel ra-
 tiones æquè potentes; licet una cesset, si altera
 remanet, non cessat effectus, sive juris dispositio,
§. affirmatis, vers. nam si adhuc, Instit. de nupt. l. §.
non lex, ff. de baredib. inst. cum infinitis à *Tiraq.*
de cessante causa limit. 22. per tot.

S U M M A R I U M.

- 164 **P** Rada, si hostes cum ea pernoctaverint, vel in loco tuto se receperint, recuperata non restituitur prioribus Dominis, ex legibus Partitarum, quæ loquantur etiam in bonis à Cursariis, id est Piratis recuperatis, & num. 166.
- 165 Villa, Castra, & Fortellitia ab hostibus capta, Regi competunt, item navigia, & Dux exercitus.
- 168 Greg. Lop. in l. 26. tit. 26. Glos. metido, distinguens inter prædam terrestrem, & maritimam, quod id, quod dicitur de loco tuto, & pernoctatione, confutatur, & num. 169. 170. 171. & num. 178.
- 172 Castill. decif. Sicil. 141. 2. par. & ejus motiva rejelluntur, & num. 175. & 177.
- 173 Castill. dec. 141. quare sustineri possit, & n. 174.
- 176 Periculum vitæ, animique perplexio, inestimabile.
- 180 Cap. Consulatus 287. incip. Nave, à Novilio, sub tit. de navi pigliata, & recuperata, concordat cum Angel. distinctione in quæst. incip. renovata guerra, & communi.
- 182 Postliminium navibus tantùm longis, atque onerariis ad belli usum paratis concessum; item bobus, equis, curribus, & quatrigris, quæ actu tamen in bello deserviunt, & num. 190. & 191. nec non omnibus mobilibus ad usum belli paratis, num. 192.
- 183 Naves longa, irremes ab antiquis appellabantur, & onerariae sunt, quæ ad belli usum sunt paratae.
- 184 Verba, usua proprio ducere, quomodo declaranda.
- 185 Dicitio, atque, est conjunctiva.
- 186 Dicitio, propter, significat causam etiam proximam.
- 187 Causa non multùm remota, sed causa proxima conjuncta, ut proxima attendenda, eaque inspicienda, quæ vim, sive privilegium tribuit.
- 188 Privilegium artificis, operis, vel negotiis, muneribus, aut officiis, vel quibuslibet actibus concessum, tandiùm durat, tandiùm in iis permanet.
- 189 Cessante bello, cessat quod ejus causa est concessum, maximè si causa belli parata ad mercimoniam trahitur.
- 192 Postliminio fruuntur nedum causa belli parata, sed quæ in prælium ipsum provictu exercitus ferantur, ut sunt naves, quibus frumentum vehitur.
- 194 Barbat. conf. 38. post num. 8. lib. 1. confutatur.
- 195 Postliminium in navibus hodiè cessat de generali consuetudine, rerum judicatarum auctoritate, num. 196. 197. & 198. testimoniis, testiumque depositionibus, num. 199. & sententia supremæ militaris nostri Regis Consilii, num. 200. & ex Historicis, num. 201.
- 202 Consuetudo armorum gentium ascenditur, maximè ubi per sententias est comprobata.
- 203 Dediti hostibus, licèt non spontè, postliminio carent, quia voluntas coacta voluntas est, & num. 207. 208. & 212.
- 204 Postliminio ut locus sit, debet, bona, vel personas vi esse captas, & in turpiter, vel cum culpa amissis, cessat etiam in foro conscientie, in armis, & aliis, num. 211.
- 205 Deditus hostibus Civitatem nullo modo, & an libertatem adipiscatur.
- 206 Captus ab hostibus dimissus ne, an vi, vel saltem evasus, nil interest.
- 209 Metu in bello gesta nulla non sunt, in eo enim licitam est, metum, violentias, vulnera, &c. inferre.
- 210 Miles tempore belli suscipiens Castrorum custodiam, tenetur etiam si violenter ab eo Castrum aufertur.
- 213 Romanis ignominiosum visum fuit per deditio-nem in hostium potestatem venire.
- 214 Barbat. confil. 38. in princ. loquens de consuetudine Italia quod bona è manibus hostium recuperata, declaratur, & num. 215.
- 216 Barbat. in d. conf. 38. non tractat, an hostes, qui prædam abstulerunt injustum bellum cura nostris habuerint, sed bene movetur, quod ex parte Catalanorum injustam bellum cum Januensibus existeret, num. 217. & 219.
- 218 Diffidatio ante belli motionem, præcipuè inter Christianos necessaria, saltem quod personam hostis declarandi, maximè durante pace, vel fœdere, & num. 220.
- 222 Bellum in dubio justum an præsumatur.
- 224 Jus bellum indicendi apud Principes Superiores non cognoscences residet.
- 225 Reges liberi eadem possunt, quæ Imperator in Imperio.
- 226 Luc. de Penn. in l. si quis Barbaris 9. C. de re milit. lib. 12. confutatur.

ET proinde justissimè Reges Catholici Hispaniarum, qui soliti sunt ex medulla, & spiritu legum Romanorum, & receptorum sententiarum suas constitutiones deducere, in præca. dd. ll. vers. & Romanos, ubi Glos. Greg. idem justè statuendum, & servandum censuerunt apud Christianos, quod à Gentilibus præco tempore decretum fuit; quasi nedum non cessaverit ratio juris civilis inter Christianos, sed illæ eadem rationes durent adhuc, & vigeant.

Et ob id in l. 26. tit. 36. par. 2. disponitur, quòd
164 si hostes cum præda pernoctaverint, vel cum ea in loco tuto se receperint, non est restituenda præda prioribus Dominis, juxta distinctionem DD. juris civilis, ubi Greg. Lopez in suis Glos. refert, & probat distinctionem Angel. & communem, & idem in l. 31. ubi loquitur etiam de Cursariis, qui secundum Greg. intelligi debent non de latronculis in civilibus dissensionibus, sed de Piratis hostibus, qui in mari prædas cum aliquo, aut aliquibus navigiis exercent, ut solent facere aliqui Turcæ, aut Saraceni, ut bene leges prædictas
165 in hoc refert Molina d. cap. 118. colum. penult. & ult. & superius in l. 5. & 6. ejusdem tit. 26. declaratur, Regi competere Villas, Castra, & Fortellitia ab hostibus capta. Item navigia, nec non Ducem exercitus victi cum sua familia, & distinguuntur casus, & portiones prædæ sibi, ut Regi competentes cum sumptibus, & expensis deducendis, omnia siquidem ad confirmationem, & declarationem juris communis.

166 Quinimò, juxta multorum, & fortè communem sententiam ex dd. ll. Hispania ampliatur communis DD. opinio, ut procedat etiam in præda capta à Cursariis, id est Piratis, qui verè hostes non sunt non tamen, ut iis legibus inductura fuerit, Piratas, vel latrones acquirere dominium, sed quod virtute bellica recuperata bona à manu

ipforum Piratarum efficerentur militum Christianorum capientium, licet ipsi Pirata eorum dominium non acquisiverint, quod contra rigorem juris communis induci potuisse, tradit *Morla* in puncto *d. tit. 12. qu. 6. in fin.* & velut in dubium tradit *Ayala d.c. 5. post num. 39.* ibique propter publicam utilitatem, quo milites sint alacriores ad persequendos latrones, & piratas, presertim cum bono publico etiam cum damno privatorum consuli possit, vulgata *l. Lutus, ff. de evict.* quod spectat illud *Taciti, Omne magnum exemplum habere aliquid ex iniquo, quod contra singulos utilitate publica rependitur*; presertim cum eadem, immo majori ratione, expedit bono publico piratarum, & latronum persequutio, qua hostium, qui hostes omnium appellantur à *Cicer. 3. offic.* & genus hominum pessimum, ut latè per *Covale. d. tract. de Brach. Reg. in fragm. c. 25. n. 4. cum seq. & n. 8.*

Et quamvis *Greg.* in *d. l. 26. tit. 26. glos. metido,* antè *fn.* nixus sit distinguere inter prædam terrestrem, & eam, quæ, in mari sit, quasi non sufficiat pernoctare in mari cum præda, ex eo, quod in mari unquam præda esse dicatur in loco tuto, nisi intrà præsidia terrestria hostium sit deducta.

Ex superius latissimè fundatis hæc *Greg.* limitatio remanet sufficienter confutata; ita ut opus minimè sit aliter contra eam insistere: tamen sufficeret nobis dicere, hoc *Gregor.* dictum nullo jure fundari.

Neque *lex 13. tit. 9. par. 5. in princ.* probat *Greg.* intentionem; sunt enim verba legis enunciativa narrantis factum à communibus accidentibus, dum afferitur id, quod evenire solet, ibi, *Robar e prender los corsarios a las vegadas, &c.* paulò post, *e ante, que salgan da la mar, ni lleguen con ellos al lugar, en que lo pongan en salvo, fallan con otros Christianos, que ce le ruellan,* non semper enim accidit, Corsarios discurrere pelagos cum classe plurium navium, armis, & militibus munita, ut in præsentis casu accidit: sed ut plurimum cum uno navigio, aut parva biremi vagantur, quo casu non dicitur præda tuta, nisi in portum se recipiant, unde *lex illa,* quæ respexit ad casum, qui frequentius evenire solet, non idè excludit; quin in mari non possit in tuto præda collocari.

Et quod illa sint verba narrativa casus frequentè contingentis: clarissimè patet ex contextu illius legis, & quia post narrationem Compiler reassumit casum, quem decidere intendit, ibi, *queremos mostrar en esta ley, en que manera se deve librar tal contienda, &c.* & deinde additur decisio in verbo, *e dizimos,* & in decisione nihil alterius disponitur, quis sit locus tutus, quod cognoscens *Greg.* in ea lege non posse fieri fundamentum in verbis illis assertivis, in *glos. in salvo* ad declarandum, quando dicatur præda reposita in tuto, se remittit ad dicta per ipsum in supra citata *l. 26. tit. 26. 2. partisa.*

Et multò minùs verba *Ang.* patiuntur hanc restrictionem, ut loquatur de præda terrestri, & non maritima; inter quæ nullum discrimen esse colligitur, ex *Ferret.* sæpè citato *tract. de jure, & re navali in procm. in fin. & par. 2. num. 5. in fin. 8. & 17.* cum in omnibus æquiparari classem armatarum navium exercitui terrestri militiæ; quinimò sub nomine classis veluti generali contineri terrestrem exercitum, adèd ut possint milites in classibus maris, & *Navaræ* militantes eodem militari jure, sicut mi-

lites degentes in Castris terrestribus, tradit post *Assi.* in *Const. Hostici. Ferret. d. tract. part. 14. n. 22 & 27.* adèd ut verba *Ang.* loquentis de campo, sive loco tuto septo etiam paleatis, sive secatis, omni modo etiam classem comprehendant, & in instructionibus Regiis datis maris Præfecto circa prædæ divisionem, de omni præda agitur, sive facta in mari, sive in terra, teste *Castill. decif. 107. num. 32.*

Et hanc *Greg.* distinctionem in terminis inveni postea confutasse *Bened. Egid.* in *d. l. ex hoc jure, c. 1. post num. 13. vers. quod verò de pernoctatione,* his verbis, *ego quidem ubi bellum classicum esset, talem differentiam non probo, quo casu parte una devicta præda inde erepta, & ad victricem classem asportata, in tuto esse censetur, quasi intra præsidia, seu Castra posita, ut capientiam illud fiat, nec citata *ll. part. contrarium probant, quæ in isto casu non loquuntur, undè in illo inter maritimam, & terrestrem belli prædam differentia constituenda non est, quam nec legis verba probant, nec diverstatis ratio ulla suadet.* Et valdè gavifus sum mecum sentire doctissimum virum, licet non exprimat supradictas responsiones ad dict. *ll. partit.* verùm advertit, *Gammam decif. 484. num. 2. in fin.* loqui nuncupatim de præda in mari capta, cui addo *Barbat.* infra citandum *conf. 38. lib. 1.* supponentes proinde ut indubium, nullum discrimen inter unum, et alterum casum esse constituendum.*

Et ex his non opus est resolvere fundamenta *Moderni Castilli* viri quidem acuti ingenii *decif. Sicil. 141. 2. par.* qui nimidum *Molina,* et *Gregorio Lopez* addictus contrariæ partis est propugnator, et advertariorum post *Molin. Asylus.*

Castil. siquidem concessa prius communi distinctione de bonis incontinenti, vel ex intervallo recuperatis, affirmat in casu suo vina esse restituenda prioribus Dominis, ex subscriptis.

Primò, quia nostra sententia non procedit hodie in bello inter nos, et Mauros, qui ex injustitia belli unquam acquirunt dominium, secundum *Molin.* ut per eum, *num. 8. & 9.*

Secundò, quia donec Piratae sunt in mari cum præda, antequam intra præsidia eorum deducantur, non acquirunt dominium, *num. 13. & 14.*

Et tertio, quia ut contrarium dicatur, requiritur particularis lex, aut consuetudo, leges autem partium loquuntur in præda terrestri, non maritima, *num. 14. in fin. vers. & ratio.*

Undè cum prædicta motiva, ut credo, sint ex præcedenti sufficienter sublata, non opus est alia motivorum resolutione.

Nec adversarii dicant pro ipsis saltim facere auctoritatem decisionis, siquidem & si non appareat, si illa decisio fuit Consistorii, ut ipsius solius *Castill.* facta relatione Protegi, ut ipse videtur innuere in *final. verbis.*

Estò quod fuerit decisio Consistorii, salvari potest, quia in facto præsupponitur, quod fuerit unum solum vascellum Maurorum; à quo depre datum fuerat alterum Christianorum vascellum vino oneratum, & tam debili præsidio munitum, quod invasum a quibusdam ex nostris militibus, & piscatoribus *Xab carum,* sic vulgo dictarum patrum, fuerint vina recuperata, ut patet ex facto relato in *princ. & in fin. decif.* unde cum non fuerit præda posita intra præsidia, nec in loco tuto non mirum si ita fuit decisum.

Accedat, & secundò, ipsum supponere, Mauros fuisse

174 fuisse potius Piratas, sive latrunculos, quam hostes, ut ponderat *nam. 15. in fin.*, quod credo collegisse, quia cum uno vascello debiliter munito latrunculorum more percurrerant, quæ omnia cessant in casu nostro, ubi fuit formata classis hostium, ad eam potens, ut sub Fortellio Castri Giorgentis Insulæ Siciliæ Navim Gigantis Golizæ, quæ intra præsidia, erat per vim cõpisset: priusquam ipsa classis ex adjunctione Navis Cottæ augetur. Nec valuit *Castill.* effugere doctissimi *Navarr. consil. 2. de injuriis, & damno dato, dum num. 16.* frivole considerat, illum loqui in bello publico, in quo & nos versamur, & ita supponimus.

Et nostram opinionem dicit *Navar.* disputando defendi posse, nec contra eam accedere consulere.

175 Casus igitur *decis.* non obstat, quod autem Confistorium rationibus à *Castill.*, relatis, vel aliis motum fuerit, non ad eam certum est, ut bene noverunt in judicandi peritia versati; non enim omnis vox Judicis, nec rationis voti cujuslibet ex Iudicantibus judicati continent auctoritatem; sed *decisio casus* cum suis facti circumstantiis, in quibus constat, quamlibet minimam facti mutationem totum jus pervertere.

Et dum *Castill.* concedit, esse dandum militibus recuperantibus laboris, & periculi præmium: quæro, quis nam poterit æstimare vitæ discrimen, an nè forte præda pluris valeat, quam vitæ, & honoris strenuorum, & nobilissimorum militum inæstimabile periculum, & animi perplexio, & cruciatus, certè nulla præda, tametsi pretiosa existimari poterit militantium bonorum, vitæ, honorisque discrimen, dum semetipsorum obliti pugnae sunt intenti, quod in puncto consideravit ad beneficium consimilis prædæ factæ à classi Triremium Sereniss. Magni Ducis *Mastrill. d. decis. 180. num. 19.* dum enim pugnatur omnia sunt hinc inde in discrimine, & incertus est belli exitus, ut tusco sermone explicat *Cavalc. cap. 25. in fragm. num. 20. in fin.*

Nec est verum quod dicit *Castill. num. 17.* ex illis rationibus per eum relatis inductum esse, militibus recuperantibus concedendum esse aliquod præmium, quia *Molina* per eum citatus dicit, istis rationibus esse inductum, ut etiam ex consuetudine præda integra recuperantibus concedatur.

178 Illud tamen non omitam, *Greg. Lopez* in *d. l. 26. tit. 26. par. 2. glos. meido* ante fin. ut fundaret suum novum adinventum adversus omnium sententiam, ut pernoctatio cum præda considerari debeat in terrestri prælio, non autem in mari, movetur ea præcipua ratione, quia jura concesserunt Navibus postliminium antequam in præsidia hostium deducantur, et sequitur eum *Castill. d. decis. na. 14. in fin.* quod quidem (salva pace) cum sit erroneum fundamentum; non mirum, si eorum nova distinctio ruit. Siquidem constat ex eisdem jure ab ipsis citatis totum contrarium, ut ita demum Navibus certæ tamen qualitatis, quæ non concurrunt in nostris Navibus, ut mox dicemus, postliminii jus competat, si intra præsidia inimicorum esse cõperint, non aliter, quod et regulare est in omnibus rebus, quibus uti privilegium singulare non aliter à jure conceditur, nisi in morbi medelam, cum scilicet opus est postliminio, quod est cum intra præsidia hostium esse cõperint, ut probant eadem jura à *Greg.* & *Castill.* citata, scilicet in *l. 2. incip. Navibus, & l. 5. §. 1. & §. antequam in prædia, ff. de captivis, & probatur l. si quis ingenuam 21. §. ultim. ff. de*

captiv. & in l. totius illius tit.

179 Et cum jure civili, & Hispanico concordare generalem totius Italiæ consuetudinem præscriptam, rerum judicatarum auctoritate comprobata à tempore *Joan. And.* testantur omnes supra relati *DD.* & post eos *las.* qui ex antiquorum auctoritate de consuetudine Italiæ attestatur, bis illud repetendo in *d. l. 1. post num. 11. ff. de acquir. possess.* ubi *Alciati* eodem *num. 11. in fin.* affirmat, idem constitutum in Dominio Mediolanensi ex Philippi Vicecomitis Constitutione, & *Alciato* relato latius d. Constitutiones tenorem refert *Bologn.* in *d. l. 1. nu. 36. in fin.* ubi dicit, statutum, quod de pernoctatione ad prædæ acquisitionem dicunt *DD.* ex consuetudine militari, inde lex maris, & belli dicta est, ut legem militarem appellant omnes, & legem belli nominat *180 Covar. d. §. 11. vers. postremo, & de lege maris loquitur cap. Consulatus, sub titul. de Nave pigliata, & recuperata, in cap. 287. incip. Nave, d. Navilio, quod cap. esse omnino conforme distinctioni Ang. & communi, aut incontinenti, aut ex intervallo, et, in loco hostibus tuto, testis est in puncto D. de Francb. d. decis. 268. in quo notanda sunt illa verba d. cap. Consul. Imperd se i detti amici torranno la detta Nave, d. Navilio d. detti nemici in loco dove la tenessero à se, & in loco sicuro, debbia esser del tutto di loro senza contrasto, illa enim verba habere rem sibi, nil aliud important nisi haver la robba per se, cioè in sua potestà, ut propriè his verbis utitur *decis. Ros. Rom. 120. inter recolletas à Parinac. post ejus cons.* ubi probat communem opinionem, postquam præda in potestate hostium aliquo tempore fuerit, et *num. 1. in fin. & nam. 5.* refert consimile statutum Barchinonense.*

181 De qua consuetudine testatur etiam amplissime post *Ang. Navar. Caball. & alios Cavalc. d. tract. de Brachio Regio in fragm. cap. 25. num. 18. & 27. vers. & Rev. Navar.* ubi subjicit, consuetudinem valere, siquidem jus Pontificium, Imperiale, aut statuarium non resistit, sed ut ex prædictis patet concordat.

Et si iterum objiciatur: quod tametsi præda in casu præsentis fuerit in tuto, velut in classi bene munita inimicorum reposita, & ob id perinde habeatur, ac si intra præsidia hostium fuerit perducta; cum tamen navibus competant jura postliminii; ergo sunt naves cum præda restituendæ prioribus Dominis, & sic in vanum laboravimus.

Huic objecto, quod coloratum prima fronte videtur, plures occurrunt, illæque validissimæ resolutiones.

182 Primò scilicet, non omnibus navibus jus postliminii concessum esse, sed dumtaxat navibus longis, atque onerariis propter belli usum postliminium esse, verba sunt *J. C. in l. 2. ff. hoc titato.*

183 Quasi dixisset *naves longæ, & onerariæ*, idest naves bellicæ, quæ propriè sunt naves longæ, idest triremes, quas ab antiquis naves appellatas esse constat, quæ plurimum remorum ordinibus contestæ vehebantur, *Ferret. dict. tract. de re navali, lib. 2. num. 26. 27. & onerariæ* propter belli usum, idest ad usum belli usum destinatæ, sive paratæ, ut advertit *Azo* in *summa num. 9. versic. item mobilia*, ut in *l. in lege censorio 203. in fin. ff. de verb. sign.* ubi ea verba, *usu suo ducere*, declarantur, (eos demum servos usus sui causa quem habere, qui ad ejus corpus tuendum, atque ipsius cultum præpositi, destina-

natique essent, ut Vectores, Cubicularii, Coeci, Ministratores, atque alii, qui ad ejusmodi usum parati essent, & actu fervientes comprehenderent.)

185 Quod deducitur tam ex dictione, atque, quæ verba conjungit ad eundem finem, *Itemque* §. 1. ff. de act. empt. cum aliis à *Rebuff.* in l. pronuncia-

186 tum 46. vers. atque, ff. de verb. signif. quam ex dictione, propter, quæ exprimit causam, ob quam motus est Legislator ad ita constituendam, & significare causam etiam proximam, ex *Alber. Bart. Calder. Angel.* & aliis probat *Menoch. consil.* 383. num. 15. lib. 3. qui id dicit etiam probari in §. sanè propter, in *proem. decret.* ex hoc inferens, ut cessante illa causa expressa, cesset legis, sive constitutionis provisio.

187 Et maximè quando causa, propter quam quid conceditur non est multum remota, sed conjuncta causæ proximæ; tunc enim æquè attenditur, ac si esset causa proxima, & immediata, ut cum sine ea nullo modo causa propinqua, & immediata produceretur, ut contingit in præsentis casu, ubi expressè *J. C.* in cæteris navibus non ad usum belli paratis postliminium cessare clarissimè statuit in *ead. l. 2. ff. hoc titul.* tunc enim eam causam inspiciamus, quæ vim, & efficaciam, sive privilegium tribuit, *luxoris quis*, ubi *Bart.* notat, ff. de auro, & argento legato, quod exemplis probat, & confirmat *Tiraq. de cessante causa limit.* 20. n. 16. vers. *quintò declarabis*, & num. 18.

188 Undè privilegii causa cessante, quia navis ad belli usum parata neque deserviat, cessare debet privilegium, ut latissimè prosequitur *Tiraq. præd. tract. part. 1. ex n. 203. vers. privilegii*, ubi n. 208. generale esse in omnibus actibus, sive artificiiis, & operis, vel negotiis, aut muneribus, & officiis, ut privilegia illis concessa tandè solum durent, quandè in hujusmodi actu sunt, & exercitio, pulcherrimi, & apertissimi sunt *text.* quos congerit *Tiraq. in d. tract. par. 1. num. 208. usque ad 214.* & in materia remissionis causæ ad Consules artis serici, testatur in *S. C. de negatam remissionem D. de Franck. decis.* 175. dum pro majori parte temporis aliam artem exercuerat.

189 Et in specie cessante bello, cessare quod causa belli est concessum, sive constitutum, tradit idem *Tiraq. d. 1. par. num. 43. vers. bello cessante*, & maximè cum causa belli paratum ad mercimonia trahitur, quæ nobilioribus honorum, & armorum luce conspicuis exercere prohibitum est juxta *l. 3. C. de commerc. & mercat.*

190 Hoc autem in puncto decidit *Salyc. in dict. lab hostibus in sua distinctione* ab omnibus recepta ut supra, ubi postquam distinxit inter mobilia; in quibus locus est postliminio, & reliqua dicendo, quod naves oneræ & propter usum belli, non cæteræ, de quibus exempla traduntur in *d. l. 2. frui postliminio* subjicit in *vers. & ex aliis*, quod currus, & quadrigæ, super quibus arma, bombardæ, balistæ, machinæ, & victualia pro campo deferuntur, & ipsorum curruum boves, & quadrigarum equi habent jus postliminii, non autem alii equi, neque boves capti in præda, & intrâ præsidia ducti, & postea recuperati, vel ex se ipsis revertentes, quia cum semel facti fuerint hostium; & non habent postliminium, conceduntur occupanti, citat *l. transfugam, ff. de acquir. rer. dom.* & sic expressè *Salyc.* advertit, non omnes boves, &

equos, licet omnes aptari possint ad bellum postliminio comprehendi, nisi ea tantum animalia, & mobilia, currus scilicet, & quadrigas, quæ actu deserviunt in bello, & in ipsa acie capta sunt.

Idem *Ang. in d. disput. renovata guerra, col. 4. vers. quid si præda.*

191 Idem quoque sequutus ad verbum *Salyc.* voluit *Greg. in d. l. 13. tit. 9. 5. partit.* in *verb. para agueræar*, expressè confirmat hoc *Ferret. d. tract. de re annual. tit. 2. in fin. num. 40.* ubi jure cautum esse dicit, Liburnas, & similes naves magnas pro pugna constructas postliminio gaudere.

192 Et quod mobilia, sive se moventia; ut postliminio gaudeant, necessariò debeant esse parata ad usum belli, cum *Salycet.* & aliis probat *Alphonf. Guerrero in Thesaur. Cbrist. Relig. capit. 47. post num. 15. Petrus Bellin. de re milit. in 3. part. tit. 1. post num. 6. in fin. ibi, datur etiam postliminium navibus non quibuscunque, sed militaribus*, &

193 quod locus sit juri postliminio in his tantum, quæ causa belli, nedum parantur, sed in prælium ipsum feruntur, ut sunt naves militares, onerariæ, currus, & boves, portantes, & trahentes frumenta, & comæatum pro victu exercitus, in specie ex *dict. l. 2. & 3. ff. eod. tradit Navar. consil. lib. 5. tit. 36. de injur. & damn. dato cons. 2. num. 5. vers. sexto quod*, ubi ex his requirit, illis navibus dumtaxat concedi postliminium, quæ in ipso exercitio belli reperiuntur, quod & admittit *Molin. d. disput. 118. col. 3. vers. ex rebus.*

194 Ex quibus nihil obstat, quod *Barbat. in consil. 28. post num. 8. lib. 1. incaurè*, licet perfunctoriè dixerit, quod navis apta ad bellum gaudet postliminio, siquidem sic simpliciter intelligendo est contra doctrinam *Salyc.* quam ipse citat, & cui ininitur, & si ipse consulto id diceret, confunderetur ex prædictis.

195 Et contra ipsum pro nobis stant pulchra verba *Franc. Arrias de bello, & ejus just. num. 161.* dum restringendo *text.* in *lab hostibus 2. & l. sicut liberis C. eod.* dicit ea demum esse restituenda, quæ tamen propter usum belli perditæ erant, & sic usus ipse belli est necessarius, & quod in acie belli sint amissa.

195 Secundo, cessat hodiè in Navibus jus postliminii de generali consuetudine, prout de consuetudine Italiæ in Civitate Januæ testatur, qui ut notoriam negare non potuit idem *Barbat. d. consil. 38. post num. 8. vers. & si quispiam lib. 1. tametsi in casu suo ex particularibus rationibus conetur probare*, Navim recuperatam esse restituendam, cuius opinio ex diversitate facti. ut infra dicemus non

196 bis non officit. Et ita fuisse judicatum in Navi capta propè Corsicam à Præf. èto N. cenæ Urbis, & confirmatam sententiam in Senatu Ducis Sæbæudiæ refert, & probat *Thesaur. Jun. dict. lib. 2. quæst. forens. c. 98. num. 6. 8. & in fin.* ubi licet *Ferretius Dominus Navis*, ipsam sibi restitui absque ulla pretii refusione contenderet; nihilominus fuit decretum, pretium capienti esse persolvendum unà cum fructibus, sive vecturis, quas ex navi potuisset percipere, ut ibi *lat. us in fin.* & huc pertinere quoque videtur *decis. Hieron. à Laur. Avinion. 30.* ubi libri recuperati nedum ab hostibus, sed etiam à latronculis non exteræ gentis; sed ejusdem provinciæ, sive Regni non aliter fuit justum prioribus Dominis restitui, nisi soluto pretio, ut patet ibi *num. 5. & 6. junctis ultimis verbis*: sed

in.

- 197 insignis est *decis. Gama* 384. ubi in Navigio Christianorum capto à Gallis eo tempore, quo bellum cum Castellanis exardesceret; tametsi præsupponat justitiam belli ex parte Castellanorum, tamen *in fin.* dicit fuisse decisum, licet jure belli navigium fuisse à Gallis captum cum mercibus, earumque mercium dominium Gallis acquisitum, ut colligitur ex *principio decis. juncto fine*, optima etiam 198 est *decis. Rota* 120. *in una Neapol. coram R. P. D. Orano*, inter collectas per *Farinac.* post eius *conf.* ubi cum communi distinctione inter prædam recuperatam incontinenti, vel ex intervallo fuit resolutum, concordans in reliquis cum præcedenti decisione.
- 199 Hæc autem consuetudo confirmatur ex testimoniis, & depositionibus testium insignium virorum, siquidem & Ducum belli, qui classes militares duxerunt inserviendo Inviçtissimo Regi nostro tam in Italia, quàm in Hispaniis, & mari 200 Oceano, & ex copia sententiæ Supremi Consil. militaris nostri Regis novissimè exhibita: ex qua indubitanter de vera, & generali consuetudine rerum judicatarum à Supremo Senatu belli auctoritate comprobata evidenter apparet. Ex quibus resultat extricatio laberinti per adversarios exhibiti in actis, fol. 58. ipsis sub eodem laberintho inestricabili involutis, inde *Azor. d. par. 3. lib. 4. cap. item 4. quest. 12.* de hac consuetudine testatus dixit, *solere in locis maritimis esse receptum usu, vel statutis, ut huiusmodi spolia empto, vel vi, vel armis erepta à Piratis fiant eorum, qui vel pretio, vel armis receperunt*, undè de vi, & efficacia huius consuetudinis vanum, & supervacuum est dubitare, siquidem consuetudo gentium armorum attenditur, & maximè ubi est per sententias comprobata, ut ex *Bar. Bald. Calder.* & aliis in puncto probat *Reg. de Pont. d. conf. 93. num. 18.* Nec pauci, iidemque viles, & redemptæ personæ belli inexpertæ, quæ adversus attestaciones armorum, & Ducum belli, & insignium virorum, qui terra, marique diu præfuerunt classes ducendo, ausi sunt contrarium asserere, quicquam nostræ consuetudini obesse possunt.
- 202 Nec defunt Historici, qui eandem in rebus bellicis consuetudinem testentur, etenim *Aloysius Cabrera Cordubensis*, qui inter alios accuratissimè scripsit res præclare gestas ab Inviçtissimo Hispaniarum Rege Philippo II. dum *lib. 7. fol. 481.* facta recenset anni 1567. meminit de navi, quæ cum solvisset ex Alicata Siciliæ, capta est à Piratis propè Insulas Abucenses, et Herrerias; mox eadem captis Turcarum biremibus, seu Galeottis, liberata est à classe Serenissimi D. Joannis ab Austria Generalis maris Præfecti in ostio, ac latebris Trifolquorum, ac missa præterea est cum satellitio, et eustodia in Gaditanum Portum. In quo facto ita loquitur *Cabrera: T del se entendió avia dos dias, que la tomaron los Corsarios, quando se la quitó D. Juan, con que la diferencia cesó sobre, si compete à S. E. à particular*, quibus ille verbis perspicue declarat iuxta novissimam consuetudinem, navim non fuisse Dominis restitutam, quia duorum dierum spatio retenta fuerat à Piratis in mari. Quo circa nec Domino profuit postliminium, neque quod navis à Prædonibus, sive Piratis, non autem à legitimis hostibus fuerit capta.
- Tertiò, & tandem quodam navium Cottæ mercimonia exercentem, cessat ex alio postliminium; quia,

- ut in facto constat ex testibus ipsismet, qui in navi vehebantur, dum præda fuit inimicorum, productis per Adversariummet occurrenti classi inimicorum, qui navim vehebant consilio inhibito se 203 inimicis dederunt; undè succedit *decis. J. C. in l. postliminio 17. ff. eod.* ubi deciditur, eos, qui se dederunt hostibus, licet non spontè, carere postliminio, quia, ut subdit *Glos.* coacta voluntas est.
- 204 Idque quia ut locus sit postliminio, necesse est personas, aut bona esse ab hostibus vi capta, *l. 4. in princ. ibi, capiuntur, l. postliminii jus 5. ibi, et nostris ceperunt, l. pater 10. ff. eod.* et in *§. si mortuo, in bello 12. l. hostes 24. §. ff. eod.* et quia postliminium cessat ubicunque res, quæ postliminio gaudent, turpiter amittuntur, vel ubi culpa concurrat, *l. 2. ibi, non sine culpa*, à contrario sensu, & in *fine, ibi, turpiter amittuntur*, et *l. 3. §. miles, ff. de re milit.* et quia deditus hostibus, Civitatem nullo modo, et fortè nec libertatem adipiscitur, ut *Modestinus* inter *Brutum*, et *Scævolam* variè tractatum respondit, *d. l. 4. vers. an qui hostibus*, cum *glos. ff. eodem, Wesenbecius in paratitla ad 50. lib. Digestorum, tit. 15. rubr. de captivis & postlim. rev. num. 5.* ubi his tantum hoc beneficium indultum esse testatur, qui necessitate captivitatis inviti adducti sunt, *l. pen. C. eod. Ayala* pulchrè *d. tract. c. 5. post num. 24.* ubi plura eruditè discurrit.
- 206 Contrà autem nihil interest, quomodo captivus revertatur, utrum dimissus, scilicet an vi, vel fallacia potestatem hostium evaserit, *l. nihil interest, ff. eodem, Petr. Gregor. d. cap. 5. in fin. latissimè Cabal.*
- 207 *d. causa 220. num. 36. & 37. par. 3.* sed an sit captus, vel deditus, *l. postliminio 17. juncta l. seq. incip. in omnibus, in fin. ff. eod.* Inde de captivis semper agitur, non deditis in *rubr.* et proinde fallit regula in his, qui armis victi hostibus se dederunt, *Azo in summa, his propriè verbis n. 7. sequitur Petr. Greg. d. c. 5. num. 10. p. 3. syntag.*
- 208 Hoc autem latissimè, et optimè declarat *Ang. in d. disp. renov. guer. col. 3. in fin. vers. quæ autem dicit*; ubi nedum in bonis mobilibus, et navibus, sed in liberis hominibus, quod si seipfos dediderunt, sive revertantur incontinenti; sive ex intervallo non revertantur in statum pristinum,
- 209 quia licet corpore redeant, alieni tamen sunt animo, addit etiam *Angel. in vers. dicit aliquis*, quod eo, quæ in bello fiunt; licet metus gerantur, tamen non sunt nulla in effectu, quia in actu bellico licitum est metum, violentias, sicut cædes, vulnera, et reliquos corporis cruciatus inferre, citans plures auctoritates Sacræ Paginæ, quod ex *Theologis*, et *Juristis* latissimè confirmat *Petr. 110 Navar. de restit. lib. 2. cap. 3. ex num. 287.* proinde miles, qui temporè belli suscepit custodiam Castræ, tenetur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur, *Soc. conf. 122. lib. 4. relatus à Rip. de privil. contract. caus. post num. 42.* ubi pluribus exornat: ex quorum dictis satis confirmatur quod supra retuli ex *Glos. in d. l. postliminio 17. idem Ayala d. par. 1. cap. 5. num. 26.*
- 211 Idemque procedere tam in foro fori, quàm in foro animæ, in armis, et aliis, quæ non sine dedecore amittuntur, probat *Summa Sylvestr. post Sam. Resol. quam sequitur contra Sammam Angelicam*, reddens rationem, quod jus civile hoc jus statuit in pernam ignaviæ.
- 212 Confirmat *Petrus Bellin. d. 3. par. tit. 1. num. 6. in fin.* ubi deditis non competere jus postliminii, sive

sivè homines sint, sivè animalia, aut bona dedita; optimè idem confirmat *Alphonsus Guerrero* in dicto suo *Specul. cap. 47. num. 25. vers. & adverte*, ubi reddidit rationem, quia ista deditio, licèt pro timore hostium à jure damnatur: cum ignominiosum hoc sit, nec subveniendum sit eis, qui ex culpa periclitati sint, & maximè si se captivos reddiderunt, tepidè se gerendo, & contrà armorum consuetudinem, & proindè cavendum esse monet, nè qui metu se hostibus dedant, quia erubuit *Populus Romanus* aliquem suorum dixisse, ego me reddo, vel tibi trado, citat *Salyc. in l. si quos*, dicentem, quòd etiam si victus spontè se inimicis reddat, postliminio caret, *C. cod. Reg. l. Hispan.*

213 *lib. 9. tit. 29. par. 2.* etenim apud Romanos ignominiosissimum habitum fuit per deditioem in hostium potestatem venire; Itaque Senatus octomilia Romanorum, qui non quidem in acie capti fuerant, sed in Castris relictii post cladem Cannensem se Annibali dederant, potestate sibi facta, redimere noluit, ut scilicet insitum esset Romanis militibus, aut vincere, aut emori, *Livius lib. 32. Cicer. offic. lib. 3.*

214 *Nec Barbat. conf. 38. visis duobus, in princip.* nobis quicquam obstat, immò concordat cum nostra, quam tuemur, verissima, & receptissima sententia, prout ipsum pro nobis citat *Alciat. in d. l. 1. num. 12. ff. de acquir. poss.*

Licèt enim in casu suo ex plurimis facti circumstantiis consulere sibi contigit pro restitutione navis prioribus Dominis: attamen pro nobis respondisset in casu præsentii.

Refert enim plenissimè *Barbat. col. 5. post n. 7. ex vers. Et si quispiam, & num. 8.* distinctionem *Ang. Salyc. & communem*, camque mirificè commendat; & sic etiam *column. 8. in fin.* longè post *num. 8. in vers. & ad prædicta facit*, similiter refert, & comprobat decisionem *Guid. de Sazar. & Joan. Andr.*

215 Et in specie dum refert, *Joan. Andr.* testari de consuetudine Italiæ, bona non esse restituenda prioribus Dominis; sed esse in præda capientium, & ita fuisse judicatum. Hanc consuetudinem, & morem judicandi nullatenus ausus est impugnare, nec controvertere, quinimò illum declarando comprobare, & laudare videtur: dum in utroque loco dicit, omnia prædicta procedere, quando inimici à quibus præda recuperatur, erant veri hostes, & sic bellum cum ipsis fuit justum, & licitum, alias secus.

In quo ponderat *Barbat.* verba ultima *Joan. Andr. ad Spec. in d. tit. de raptor. ibi, dicit etiam tunc questionem procedere cum Veronenses erant veribustes, qui contrà pacem Constantiæ*, ita dicit *Barbat.* formaliter dicere *Joann. Andr.* in quo & refert emendavit literam *Joann. Andr.* nimis corruptam.

Et sic restrinxit, & limitavit *Barbat.* nostram opinionem procedere, dummodò illi, à quibus præda capta recuperatur, sint veri hostes, cum quibus justum, sivè licitum sit bellum, & non aliter, quod nos non negamus.

Undè infert *Barbat.* quòd cum navis fuerit recuperata per *Cathalanos* à *Januensibus*, qui non erant veri hostes *Serenissimi Regis Aragonum*, debebat restitui *Juliano Stella* vero Domino, & sic cum in casu præsentii nulla sit dubitatio, bona, de quibus agimus, per nostros milites esse recupera-

ta à manibus hostium, classis scilicet *Turcarum*, sive *Maurorum*, quos veros esse hostes dubitari non potest, responsum *Barbat.* clarissimè est pro nobis.

216 In quo illud libet advertere, *Barbat.* nullo modo tractare, utrum hostes, qui primo loco prædam à nobis abstulerunt, iustum bellum cum nostris habuerint, nec nè, ita ut eorum dominium acquisierint, juxtà dubitationem *Molina*, quam supra confutavimus, sed illum tantùm exigere, navem recuperatam à nostris militibus fuisse in permissio, & licito bello, non autem injusto, ad hoc ut juvari possint juris regula generali, scilicet bona capta in bello licitò, & justo fieri occupantium jure gentium, ut ipse *Barbat.* expressè loquitur *num. 1. juncta col. 2. vers. sed Sereniss. & col. 3. vers. ergo sequitur, quod capta, & col. 5. post num. 7. vers. ex his sequitur, & num. 8. vers. sed si fuit illicitum, &c. & col. 8. sub vers. & ad prædicta in fin. & col. 9. de quo cum in casu præsentii dubitari non possit de justitia belli cum Mauris, à quibus præda fuit recuperata, casus noster, remanet indubius, etiam juxtà *Barbat.* sententiam.*

Notat autem *Barbat.* facti circumstantias, præcipuè circa belli notoriam injustitiam, in ultimo scilicet casu, sed confictu recuperatæ navis ex pluribus.

Primò, quia *Sereniss. Rex Arag.* cujus subditi *Cathalani* recuperaverant navem à manu *Januensium*, expressam fecerat conventionem, & capitula pacis cum ipsis *Januensibus* de non movendo bello ad certum tempus cum certis pactis, 217 undè cum venerit secundum ipsum contrà legem conventionis, movendo infra tempus fœderis bellum contrà expressa pacta, injustè fecit, & sic non existente justò bello ex parte *Cathalanorum*, sicut bona ab ipsis capta à *Januensibus* effici non poterant ipsorum jure gentium, sic minus recuperata, & in hoc se latissimè fundat *Barb. column. 2. vers. & multò minus, cum duob. seq. & præcise col. 4. vers. & sic apparet, & col. 5. num. 7. vers. sem fuit, & in vers. ex istis, & sæpè in discursu.*

218 Secundò ponderat, Regem movisse bellum nulla præcedente diffidatione, quæ necessariò omninò erat, juxtà notata per *Guid. Pap. decis. 191. per tot. & maximè durante pace, vel fœdere, col. 4. vers. & sic apparet, cum seq. & per tot.* saltem quòd ad personam hostis declarandi, licèt non quòd bona, quorum respectu non est necessaria diffidatio, quia veniunt velut accessoria ad personam, ut per eum *num. 4. 5. & 6. d. col. 4. de cuius diffidationis effectu Cavalc. in fragm. d. cap. 25. num. 20. in fin.*

219 Tertiò ponderat *Barbat.* ad belli injustitiam, quòd licèt tempore conventionis inter *Sereniss. Regem Aragonum*, & inclitam Civitatem *Januæ*, ipsa Civitas fuisset libera, & nulli subdita, attamen cum postea introductis civitibus dissensionibus inter *Januenses*, redacti fuerunt sub Dominio *Sereniss. Regis Franciæ*; inter quos Reges scilicet *Aragonum*, & *Franciæ* pax, & tranquillitas concordis viguisset: ex hoc Civitas *Januæ* tanquam subdita *Regis Franciæ*, adhuc sub eadem pace esse debebat, & frui, Et sic minus poterant ex tempore *Januenses* à *Cathalanis* subditis *Coronæ Aragonum* deprædari, ut per eum *col. 9. vers. præterea dicitur, & col. 10. usque ad fin.*

Quarto, casus noster est ex alio omninò diversus à casu *Barb.*, ipse, enim loquitur de bello inter *Re-*

ges,

ges, & Principes Christianos, in quo cadit illa inspectio; Utrum capta, & recuperata in justo bello efficiantur occupantium, ut proximè diximus, & latius suprâ resolvendo fundamenta *Molin. in vers. 220* *secundò quia tametsi*, & idèd non sine mysterio ponderat *Barb. col. 4. in princip. ex Host. Joa: Andr. et Bal.* diffidationem necessariam inter Christianos, quia Christianus non debet offendere Christianum, nisi prius eum diffidaverit. At nos loquimur in bonis recuperatis à posse Maurorum virtute belliea, cum quibus semper est nobis cum ipsis justum bellum, *Mench. infrâ citat. cap. 96. lib. 6. de præsumpt. nu. ...*

Quintò, si aliter sentiret *Barb.* effet contrâ doctrinam *Innoc. Bald. et Panor. in d. c. sicut il 3. de 221* *jur. jur.* communiter receptam, dicentium, dupliciter posse considerari justum bellum, ad hoc ut bona capta efficiantur occupantium, justitia Imperii, & ex *Soc. et Rip.* censi bellum licitum ex sola autoritate Regis indidentis ad hunc effectum, latius suprâ probavimus de communi.

Non omitto tamen, multa effundere *Barb.* in illo *consil.* multa firmare velut recepta, non relatis; qui contrarium ex professo enumerati *DD.* in puncto affirmant, cujusmodi est.

222 Primò, bellum in dubio injustum præsumi, etiam si à Regibus liberis non recognoscentibus Imperatorem sit indictum, & ob id contendit, non præsumi pro justitia belli moti per *Serenis. Regem Aragonum*, tametsi Imperatori non pateat, ut per eum *col. 2. & 3.* cujus contrarium voluit *Panorm. suus Confisculus in cap. 1. de trezua, & pace*, cujus doctrinam ut receptam probant *Franc. Arrias de bello, & ejus just. nu. 158. Petr. Navar. de restit. 223* *col. 3. num. 270.* qui id ampliât etiam quoad subditos, qui non debent causam examinare, sed justam, & licitam præsumere, et de principibus, *Mench. aliis relatis, de præsumpt. lib. 6. cap. 96. n. 4. & 7. Mastril. de Magistr. lib. 3. cap. 10. nu. 168.* dum distinguunt inter bellum indictum à Principe recognoscente Superiorem; et hoc casu loquitur *Hostiens.* cui *Barb.* innititur, et bellum indictum à Regibus, et Principibus non recognoscentibus

224 Superiorem, apud quos autoritas, sive jus bellum indicendi residet, ut per *Ayalam de jure, & offic. bellic. lib. 1. cap. 4. num. 10.* cum aliis per *Knichen in comment. de Saxon. jur. cap. 5. num. 500.* et in specie de Rege Aragonum, et Francorum contrâ *Barb. Jason. in l. ex hoc jure num. 25. ff. de just. & 225* *jur.* Effet enim nimium restringere autoritatem Regum, qui Imperio non subjiciuntur, ut sunt Reges Hispaniæ, juxtâ famosam *glosam in cap. Adrianus il 2. 63. dist. et de Rege Aragonum Belug. in Spec. Rub. 12. §. quadam num. 70.* et de Regibus Hispaniarum, et Rege nostro, *de Pont. de pot. Proreg. tit. de Trivem. num. 25.* quos ubique nostri docuerunt, eadem omninò posse Reges liberos, quæ Imperator in Imperio: immò majorem habere vim, et potestatem, est *Text. in ll. partit. leg. 8. tit. 1. part. 2. ibi, y à un majores, ubi, glos. cum concord. per Garz. de nobilitat. glos. 48. §. 3. num. 1. post Ifern. in plur. locis citat. à Domino meo Capyc. in invest. §. studa officiorum, in vers. Rex Sicilia.*

226 Et ex his omnibus, ut et hoc pro coronide adjiciamus, patet, non obitare *Luc. de Penn.* autoritatem dum in *l. si quis Barbaris 9. C. de re milit. lib. 12. in vers. sed pone*, indistinctè affirmare ni-

xus est, omni casu prædam esse restituendam, nulla facta mentione *Guid. de Suz. nec Joa. Andr.* quem *Lucam* cum pluribus aliis nostræ, et communis sententiæ sectatoribus citat doctissimus *D. Consiliar. Rovit.* remissivè tamen in *pragm. 1. quodd. Regnicola poss. armare naves, in fin.*

Primò, quia nullus omninò sapiens ex vulgato proverbio, et licèt *Lucas* sit maximæ autoritatis, non tamen Evangelista nimium enim zelo succensus *Lucas* contra milites prorupit, *hanc esse sententiam latronum, potius quam Baronum, & verè stipendiarii nostri temporis non sunt milites, sed latrones*, non loquitur igitur *Lucas*, nisi de stipendiariis sui temporis, quos ipse novit esse tales, absit igitur hoc dicere de militibus nostræ classis, qui non minus fortitudine; & militari gloria, quam pietate, & religione pollentes cum natalium splendore virtutibus omnibus ornati *Turcas, & Saracenos* gloriosè prosequendo vitam exponunt pro fidei defensione, quòd potissimè dicendum est de militibus Italis, & Hispanis, & præsertim de militari ordine Equitum *S. Stephani*, militantium sub *Magno Etruriæ Duce*, qui decus est Italiæ, & *Turcarum* acerrimus expugnator, ut latissimè tradunt *D. Gaball. casu crim. 99. et Cavalc. d. cap. 25. fragm. num. 7. & 11. vers. idem procedit*, de cujus excellentia, & prærogativis latissimè *Franc. Marz. conf. 26. Elbert. Leonin. conf. 1. et Jo: Bapt. Stratell. tractatum edidit, quem summè commendat Borgn. decis. 20. sub num. 26. part. 2. cart. 129. & refert Knichen. German. in commen. de jur. Saxon. cap. 2. num. 33.*

Nec est necesse respondere ad jura, & rationes, quas *Lucas* affert in sua singulari, & solitaria contrâ omnes, quàm firmat opinionem.

228 Siquidem omnibus plures in principio datæ sunt responsiones ad *l. Pomponius, ff. de acquir. rer. dom.* diximus procedere in animalibus nobis ereptis à feris bestiis, quibus cum nullus possit esse animus, non possunt dominium auferre, nec possessionem; & tamen quod avis transvolans ex area, aut ex agro nostro transtulit, si fuerit ore bestiæ liberata, occupantis fit, quemadmodum pilcis, vel aper, vel aviscum potestatem nostram evaserit, si ab alio capiatur, ipsius fit, in quibus, *Ulpiano teste*, verum est, quod *Pompon.* scribit *d. l. Pomponius vers. quis deniquè, et vers. sed putat*, et concordat *text. in §. feræ igitur bestia, ibi, eousque tuum est, donec tua custodia coercetur; cùm verò tuam evaserit custodiam tuam esse deserit, & rursus occupantis fit, Instit. de rer. divis. et sic retorquentur.*

229 *Text. l. si captivus, §. 1. ff. eod.* loquens de immobilibus non meruit allegari, sicut nec *text. in lab bestiis 2. C. eod. et text. in l. si quis ingenuam 21. §. quod si publicè*, utrique enim loquuntur de personis, quibus jus competit postliminii, ut supra, & in his tantum personis, scilicet applicatur dictum Imperatoris, *militem nostrum defensorem eorum, scilicet hominum non dominum*, de quibus *text.* loquitur, ut suprâ diximus, & ob id non est trahendum ad bona, cum longè major sit ratio defendendi hominem dignissimum creaturarum, & tuendi, vel redimendi propriam speciem, quàm bona, pro quibus nullo jure quis cogi posset vitam periculo exponere pro aliorum bonorum recuperatione; non enim est eadem ratio defensionis bonorum, quæ personæ, *cap. suscepimus, de homicid.*

cid. latè Jason in l. ut vim, num. 24. & 25. ff. de just. & jur. sunt enim vilissima, habita consideratione ad personas, juxtà illud Lucani, sed pars vilissima rerum, certamen movistis opes, relatum per Barbat. LC. conf. 38. num. 5. & maximè cum per alias leges aliud expressè cautum sit in bonis, quorum non fuit memor Lucas, sed silentio præterit, l. si quid bello cum concord. & sic cessat expositio verbi, defensor, quam Lucas tradit ex Greg. & alia ex Cas. sad. et Valerio, quæ nimis sunt remota.

Et tandem Lucas met, tametsi injustè ex sua sententia, adhuc tamen fatetur, contrarium de consuetudine servari, ibi *sed ut videmus hodiè lacerata est lex, & non pervenit usque in finem judicium, quia impius prævalet, & propterea egreditur judicium perversum, & infra sed ex his hodiè fructum modicum pervenire sentimus, & ampliùs, & idèd, ut cernimus, & gustamus, omnis lex in conspectu illorum corrui.*

Ex quibus si egreditur judicium, & lex, quam ex sua opinione Lucas sibi effinxit, corrui. Igitur etiam ipsius testimonio suo tempore servatum fuit, quod cum justissimis de causis, & non ex perverso judicio, sed justissimo introduci potuerit, quod cum communi Theologorum, & Canonistarum admittit Molina, tametsi adversæ partis defensor; dum causas publicæ utilitatis, quibus nostra consuetudo introduci potuit, recensuit d. tom. 1. tract. 2. cap. 118. col. 4. vers. hac quæ jure Casareo, et col. 6. vers. dices quid ergo. Ex his nostra sententia consuetudine roboratur antiquissima, quam & Lucas negare non potuit, Undè, &c.

Fides decreti Supremi Consilii bellici Invictissimi nostri Regis.

YO Cosme de Miranda Escrivano de Camara de Rey nuestro Señor en su Consejo de guerra certifico, y doi fe, y verdadero testimonio à todos los Ministros de Su Magestad de qualquier jurisdicción que sean, como en mi oficio, y en el Real Consejo de guerra esta pleyo pendiente entre el Señor Fiscal de Su Magestad, y D. Fadrique de Toledo Ofario General de la armada Real del mar Oceano, y de mas interesados, con Juan Colin, y consortes dueños, y interesados en las mercaderias, que venian en el Navio Florisante, por dezir avian de ser dados por libres el dicho Navio y mercaderia, por aver estado en poder de Moros mas de veynte, y quatro horas, y averlos buuelto à recobrar, y ganar el dicho General con su armada: y visto y oydas las partes, y alegado los unos, y los otros en la primera instancia ante el Additos de las dichas armada, salio sentençia en que condend al dicho Juan Colin, y Consortes, y mercaderias aplicadas conforme à las cédulas de Su Magestad, para que se repartiessen como las de mas presas; de lo qual apelaron el dicho Juan Colin y Consortes, para ante el Rey nuestro Señor en su Consejo de guerra, donde tocan las dichas causas privativamente.

Taviendose alegado por las una, y otras Partes, y conclusa la dicha causa, y vista per los Señores del dicho Real Consejo de guerra se confirmò la dicha sentençia en todo y por todo, de que està supplicado por el dicho Juan Colin y Consortes, y en este

estado queda la dicha causa: y para que dello conste al derecho de S. M. à pedimiento de la parte de D. Diego Pimentel General de la esquadra de las Galeras de Nap. difunto di el presente. En la Villa de Madrid à veinte y siete dias del mes de Diciembre de mil y seis cientos, y veinte, y quatro annos. Ten fe dello fixe mi signo, y lo firmo, en testimonio de la verdad. Cosme de Miranda.

Certifico yo Luis Ortiz de Matienço Secretario del Rey N. S. en su supremo Consejo de Italia, que Cosme de Miranda cuyo parece la firma, y signo desta otra parte, es como se dize Escrivano de Camara del Rey N. S. en su Consejo de guerra, publico, fiel, y legal, y como à tal se le acostumbra à dar, y dà entera fe y credito à los autos, y escrituras por el firmadas, y autenticadas, assi en juicio, como fuera del; y paraque dello conste de lo presente certificacion firmada de mi mano, y sellada con el sello secreto de Su Magestad. En Madrid à veinte y siete de Diciembre de mil, y seiscientos, y veinte, y quatro annos.

Luis Ortiz de Matienço.

Fides Excellentissimi Marchionis de Sancta Cruce Locumtenentis maris Generalis Præfecti pro Catholica Ma- jestate.

HAGO fe que ballandome el año de seis ciento, y diez y siete en el estrecho de Gibraltar con el Señor Principe Filiberto con la armada Real del mar Oceano, y las esquadras de Galeras de España, y Portugal. tuvo aviso su Alteça de que à la boca del Rio de Jetuan avia un vaxel de enemigos, y embic à el tres Galeras, que lo traxeron à Gibraltar, y con no estar de baxo de las fuerças del enemigo, y ser de v. r. timentos, y quitado à Christianos, se dio por de presa. y se vendio. y repartio conforme à las ordenes, que Su Magestad tiene dadas para estos casos. T para que dello conste di esta fe. En Meçina à cinco de Diciembre de 1624.

El Marques de Santa Cruz
Por mandato de Su Excellencia Diego de Aguilar,
y Ibarra.

ALIA DECISIO.

Et iterum cum accidisset casus in causa quorundam Græcorum, quorum navigium à Turcis Piratis emptum, prætendebatur à Neapolitano quopiam, utpotè sibi à Piratis ereptum, dominium non amisso, restitui, fuit die 13. Julii 1634. me referente decifum, quòd Græcis liberè restitueretur. Qua decisione fuit declarata conclusio in præcedentibus tradita, locum sibi vindicare, quàmvis navigium armata manu redemptum non fuerit, sed ab hostibus captum, & congruo ad acquirendum dominium tempore infessum, ad has Oras, Græcis dominis gubernantibus, appulerit. Hoc enim casu æquè militat eadem acquirendi, amittendique domini ratio, ut veteri Domino vindicatio neganda sit, ut tradit Hugo Grot. dùm hæc eduntur, cursum vitus, d. tract. de jur. belli, ac pac. lib. 3. cap. 9. n. 14. ibi, Quare commercio parata ubiqueque reperiantur, manent ejus, qui erant, nec apud pacatos re-

perta aut intra fines perducta, vindicandi jus est veteri Domino. Votantes fuerunt Dom. Præsident Comes Molæ, Dom. Præsident Matthias de Casanate nunc dignissimus Regens Collateralis Consilii, ac R. C. Summarie Locumtenentis, Magni Camerarii vices gerens, Dom. Præsident Didacus Bernaldus de Zuffa nunc quoque ejusdem Collat. Consil. meritissimus Regens, Dom. Præsident Antonius Caracciolus, & Ego.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**iscus in venditione rei fiscalis si non fuerit læsus, licet alias plus offerat, non restituitur, nisi ex nova causa censetur læsio, vel de sorde, collusione, vel gratia doceretur.
- 2 Fiscus in lucro non restituitur, sed re non integra sit, prout etiam minor, num. 13. & 33.
- 3 Restitutio Fisco in subhastationibus semel an concedenda, an etiam his, exemplo minoris, & nu. 29. 32. & 43.
- 4 Venditio, & liberatio rei venditæ sub hasta perfecta non dicitur, donec decretum sit interpositum, pretium depositum, & tradita possessio, nu. 5. & 12.
- 5 Fides de pretio in subhastationibus haberi non potest.
- 7 Fiscus quousque non fuerit tradita possessio rei venditæ, potest rejicere plus offerentem, & recipere minus, si sit magis idoneus, vel quia locus est gratificationi.
- 8 Restitutio pro lucto quærendo alterius injuria non datur, nisi pauci dies desint ad illud consequendum, & num. 9.
- 10 Offerens primus est liberatus, si secundus plus offerens fuerit acceptatus, & de ratione, num. 11.
- 14 Licitatori plus offerenti in concursu rei fiscalis candela extincta addicitur.
- 15 Stylus Tribunalis attendendus, & gesto contra stilum sunt ipso jure nulla.
- 16 Fiscus accensionem candela renunciare non potest, quia juris publici, & in utilitatem omnium.
- 17 Fiscus restituendus est, sicut minor adversus Principis factam, ipsiusque sententiam.
- 18 Dispensatio Principis accensionem candela ex eo, quod pretium oblatum, justum dici poterat, eo postea aucto non potest effectum sortiri, sed Princeps consulendus.
- 19 Pretium justum censetur, quod subhastando invenitur, & liberaliter offertur à sciente rei conditionem, num. 20. & quando subhastatio non efficiat justum pretium, num. 21.
- 20 Lucrum amittere est damnam pati.
- 23 Minor restituitur etiam si læso superveniat post venditionem.
- 24 Licitatores prætendentes causam, vel jus in re subhastata, vocari debent cum intimacione antè decreti adjudicationem.
- 25 Licitator plus offerens in prima licitatione præferendus est aliis in secunda tantumdem offerentibus.
- 26 Decretum interpositum ex falsa causa, præsertim falsa contra jus scriptum, redditur nullum.
- 27 Prælatio datur in re communi divisa, vel etiam dividua, cum Fiscus vult totum distrabere.
- 28 Fiscus ratione partis potest vendere totum pro interesse majoris partis.
- 30 Restitutio secunda ad lucrum minori concessa, ad Fiscum extenditur.

- 31 Dicitio, Rursus, quandoque exponitur, pluries.
- 34 Remedium rescissorium in venditione sub hasta datur privato, quatenus est in damno.
- 35 Additio non habet locum in locatione perpetua prædiorum Fisci, sed temporali sic, & nu. 37.
- 36 Restitutio non conceditur Reipublicæ in venditione ejus prædiorum sub hasta.
- 38 Conductor secundus si fundum primo concessum, qui proprio cultu meliorem reddit per subreptionem auferri obtinuit non restituitur.
- 39 Prælatas post meliorationes factas per Colonam non auditur, si dicat Ecclesiam deceptam.
- 40 Clapper, caus. 5. quæst. 1. num. 2. tenet restitutionem minori concessam adversus venditionem sub hasta non extendi ad Fiscum, sed non bene, & loquitur, ubi Fiscus vendit cum pacto additionis in diem.
- 41 Venditio cum pacto additionis in diem, & venditio simpliciter sub hasta differunt.
- 42 Restitutio minori semel denegata non amplius conceditur, nisi ex nova causa, nam appellare debuit, & non fecit, sibi imputatur, & sic loquitur text. cap. si sapius in integr. restit. postul.

A R G U M E N T U M,

Fiscus in venditione rei fiscalis sub hasta ultimo licitatori liberatæ, utrum restituatur, & restitutione semel concessa, an iterum restituendus veniat, etiam ad lucrum superveniens.

R E S P O N S. XIV.

Joannes Thomas Marchifanus, qui tanquam condominus partis Terræ Roccæ del Raso, obtinuit præferri in emptione jurisdictionis dictæ Terræ (licet ex falsa causa) ad excludendas majores oblationes, re integra, & incontinenti factas, nedum augmenti in pretio considerabilis, sed etiam ultra sextam, quæ de jure, & consuetudine nostrorum Tribunalium, rescindere solent venditiones, etiam perfectas, adversus Fiscum, & licitatores, paribus, quibus ipse, quinimò justioribus causis, ad emendum impulsos, ex quibus omnis animosa excluditur licitatio.

1 Opponitur primò, Fiscum ita demum restitui in re fiscali sub hasta ultimo licitatori liberatæ, si fuerit læsus sua facilitate, putà quia vendidit tempore non opportuno, vel non justo pretio; secus verò quando justo pretio, & tempore opportuno, prout in casu nostro Pars contendit, tunc enim licet alius plus offerat, non restituitur, nisi ex nova causa superveniente causetur læsio, vel de sorde, collusione, vel gratia doceretur, ut latè deducit Alber. in l. ait prætor §. quæsitum ff. de minor. cujus distinctio est communiter recepta, & in praxi tenenda, teste Gattier. lib. 1. præf. quæst. 38. num. 2. & Alvar. Valascus consult. 109. post Affli. dec. 340. & Moli. de contract. disp. 575. num. 5. vers. mibi verò, & Fiscum in lucro non restitui, quicquid sit in minore, per tex. in l. ait prætor §. fin. ff. de minor. ubi in lucro etiam minor restituitur, quem text. non habere locum in Fisco tradit Capbalus cons. 24. 1. relatus per Peregr. & de Pont. & idem Capbal. latius, & melius cons. 505. lib. 4. d. num. 42. usque ad fin.

Secundò opponit, quatenus effet restituendus in lucro, hoc semel tantum intelligi debet, et non sapius ex Clapper. caus. 5. q. 1. num. 2. qui allegat text. in l. 2. C. de locat. præd. Fisc. lib. 10. ubi hoc

probatur; tradit etiam in specie *Aviles in cap. pratorum cap. 32. glos. de pajar. num. 13.* qui allegat *tot. tit. C. si sapias in integr. restit. postul.* et eum refert, et sequitur ex dictis iuribus *Gutier. d. 9. 38. num. 5.* confirmatur ex traditis per *Dec. conf. 436. num. 6.* ubi asserit, restitutionem semel concessam non esse amplius concedendam, *d. tit. et l. 1. cum seq. C. si sapias in integr. rest. postul.* et proinde cum in casu de quo agimus, Fiscus fuerit semel restitutus, non sit amplius restituendus ex prædictis.

At nos pro Fisco contendimus in præsentī casu, rem semel tantum fuisse liberatam, eamque ex defectu solemnitatum de jure, et stilo Tribunalis requisitarum, ex falsa causa Adversario additam, & sic in prima liberatione versari, adeo ut nec sit opus Fisco in integrum restitutionis auxilio, rescindere, quod jure communi nullum censeri debet.

Et ex abundantī, nedum semel, atque iterum, sed pluries Fiscum ad instar minoris restituendum esse, etiam ad lucrum superveniens ex nova oblatione in publicis præconiis, & subhastationibus.

Atque ut primum fundetur advertendum in facto, quod licet prætendat Adversarius, quod in prima auctione facta die 22. Martij 1619. fuerit sibi candela extincta; attamen non potest censeri verè extincta, dum per majorem oblationem eodem plane momento, nedum incontinenti factam pro parte Illustr. Ducis Vallis Regiæ duc. 43. pro quolibet foculari, & statim sextæ partis, amplius superadditæ, per R. Cam. acceptatæ, fuit Adversarii oblatio suspensa, & effectu vacua, non dicitur enim perfecta rei venditæ sub hasta liberatio, donec decretum fuerit interpositum, & sigillatum, & proinde recipi debet quis ad plus offerendum, ut alias censuit Senatus Paris. apud *Joan. Gall. qu. 2.* quem sequitur *Rebuff. ad Const. Gall. tit. de præconiis, & licitat. art. 4. glo. un. num. 23. vers. vigesimo,* quinimò plura præcedere debent antequam decretum obtineatur, nec dicitur perfecta venditio, nec liberatio rei venditæ sub hasta, quam, si prætium oblatum emptor depotulerit apud Actuarium, sive Grapherium, ex *l. alt. C. de bon. auth. Jud. possid. probat idem Rebuff. eod. loco art. 5. glo. un. num. 13.* cum non possit haberi fides de pretio in subhastationibus, idem *Rebuff. num. 17. art. 6. num. 22.* & quousque non fuerit decretum sigillatum, ac tradita possessio, potest Fiscus rejicere plus offerentem, & recipere minus, quia ejus interfit, puta si offerat faciliorem solutionem, vel quia magis idoneus, vel quia est locus gratificationi, *Leuro, qui §. fin. & l. Sabinus ff. de in diem adject. ita Bart. videndus in d. l. si tempora num. 4. in fin. & ibid. Rebuff. & proinde dicitur continuatio primi actus subhastationis illa subsequens oblatio.*

Comprobatur hoc, quia licet restitutio non detur pro lucro, si lucrum veniret quærendum cum alterius injuria, secundum *Angel. Castr. & Alex. in l. cum quidam num. 4. ff. de acquir. hered. limitatur* tamen si pauci dies defunt ad lucrum consequendum, tunc enim conceditur restitutio etiam cum alterius injuria, sic *Bart. in l. qui fundum §. qui bona, ff. pro emptore,* quem refert, & sequitur *Alex. in d. l. cum quidam sub d. num. 4.* & sic dictum videtur in casu præsentī, ex quo fuit facta nova oblatio incontinenti non dicitur prima restitutio, sed ejusdem actus continuatio.

Et quod non dicatur perfecta addictio facta primo licitatori, cum alter nedum re integra, sed

incontinenti plus offerat, patet ex eo, quod si secundus plus offerens fuerit acceptatus, tunc primus est liberatus, cujus rei illa redditur ratio per *DD.* quia per ulteriorem actum ante rem perfectam à primo videtur recessum §. *posteriore Institut. quib. mod. test. infirm.* & novissimum factum prævalet, *l. pacta novissima C. de post. ut ex l. Valerianus, ff. de prator. stipul. refert Crem. singul. 40.* sequitur distinguendo *Rebuff. dict. tit. art. 7. glo. un. num. 21. Boer. dec. 248. num. 3.* et sic non dicitur primus actus perfectus, neque pro primo actu numerari potest, cum immediatè acceptatur altera major oblatio, ut in casu præsentī, sed tunc dumtaxat, cum res definit esse integra actu perfecto, per decreti subscriptionem, prætium solutionem, et possessionis traditionem, ut loquitur *text. in d. §. quasitum,* quem sic intelligit, et declarat *Aret. in l. 3. §. Labeo vers. sed contra primam conclusionem, ff. de verb. obligation. et ibi Jason,* et tunc re non integra etiam restituitur minor, et Fiscus ad lucrum, probatur expressè in *dict. §. quasitum,* ibi, & *quotidiè Prætores eos restituunt, ut rursus admittatur licitatio,* et infra latius.

Nec decretum sub die 15. Aprilis interpositum, (quem secundum actum liberationis adversarius præten- dit.) nos verò dicimus, nec esse pro primo actu connumerandum, cum nullum sit ex pluribus.

Primo ex defectu solemnitatis substantialis, et formalis, quia cum constet, in venditione rerum fiscalium præscriptam esse certam formam à jure præconiorum, et subhastationum, et ut plus offerenti in concursu licitatorum res candela extincta de more addicatur, ad tradita in *l. 1. & toto tit. C. de fide instrum. & jure haste fisc. lib. 10.* cum concordet per *D. de Ponte de potest. Proregis de regal. inapost. §. 5. num. 24.* adeo ut et stilus, et consuetudo Regni, et Tribunalis præcipuè sit attendendus, ut gesta contra stilum sint ipso jure nulla, *Rebuff. in his terminis in dict. rubr. de præconiis, num. 14.*

Ex hoc sequitur, hoc decretum liberationis sine solemnitate accensionis candelæ de jure, et stilo Tribunalis requisita, latum, nullum, et omnino invalidum esse, cui filii Patronus, (quo instante Excell. Prorex dispensavit) renunciare nequaquam potuit; tum quia solemnitates præconiorum juris publici sunt, tum etiam quia in utilitatem omnium interesse habentium, sunt introductæ, cui in aliorum præjudicium haud quaquam una ex partibus renunciare potest, in terminis *Rebuff. d. rubr. de præconiis num. 18. Additio Matthæi ad decis. Guid. Pap. 436. in novis, Magonius 17 decis. Flor. 132. ex num. 7.* cum et Fiscus, qui jure minoris, utitur in restitutione, *Guid. Pap. decis. 303. Boer. decis. 265.* restituendus sit sicut minor adversus Principis factum, quinimò et ipsius sententiam, *Boer. decis. 63. Cald. de restit. ver. l. est sub num. 85.*

Ac dum Prorex dispensavit ex causa expressa, quod pretium illuc usque oblatum ducatorum sex millium satis justum, & conveniens dici poterat, dum postea majus prætium fuit auctum usque ad summam duc. 7500. non poterat amplius dispensatio effectum sortiri; sed vel juris consuetæ solemnitas accensionis candelæ erat servanda, vel consulendus Princeps, qui erat præsens, & expectanda secunda justio, & interim superfederi, ex

traditis in simili per *Dominum de Ponte de potest. Proregis tit. abundantia civitatis §. 3. num. 14. in fin.*
 19 & *num. 15.* ex novo enim pretii additamento illud justum præcium censeri debuit, quod subhastando, & licitando inveniri potuit, ut per *Jas. in l. qui Romæ §. coheredes, ff. de verb. oblig. plura Peregrinus Jure fisci lib. 6. tit. 4. num. 8. vers. nonnulli verò,*
 20 & justum dicitur præcium, quod liberaliter offeritur à sciente rei conditionem, juribus à *Rebuffo dicit. de præconiis art. 7. gl. un. num. 20.* citatis.

21 Et licet aliàs subhastatio non faciat justum præcium ex traditis per *Dominum de Franchis dec. 54.* declaratur procedere in re, quæ non est venalis, at necessitate cogentè alteri est adjudicanda justo præcio, ut in assecuratione dotis super bonis mariti, fecus verò cum res spontè exponitur venalis; ut in subhastatione bonorum Ecclesiæ, & Fisci, in quibus non attendi justum valorem, sed illud censeri justum præcium, quod à licitatoribus reperiri potest pro Fisci commodo, & utilitate, in terminis optimè distinguendo *Dominus de Ponte omnino, videndus conf. 126. num. 17. 22. 34. & seq. lib. 2.*

Ex quo & illud sequitur perneceffe nos in casu præsentis non versari in amittendo lucro, sed in evitanda damno, licet & lucrum amittere sit damnum pati, §. *illud ad l. Aquil.* cum simil.

Secundò, decretum prædictum liberamenti lati sub die 15. Aprilis est nullum, vel adversus illud
 23 Fiscus restituendus tanquam enormissimè læsus, quia etiam si læsio non adfuit tempore venditionis, sed ex post facto emergat, sive superveniat, datur minori restitutio, ut putà si tempore liberationis licitatores notitiam liberamenti ex aliqua causa habere non potuerunt, cum pro eorum interesse intervenire intendebant, & affectabant, etiam si accensio candelæ facta fuerit, *Sfortia Odus omnino legendus de restit. in integrum, par. 2. q. 57. art. 3. num. 22. in fine, Jodocus Domhaudevius de subhastat. cap. 3. num. 13.* ubi animadvertit, quod prætendentès causam, vel jus quodam in re subhastata, debeant vocari antè adjudicationem decreti, & subdit, quod hoc cum intimatione fiat, & quod è memoria excidere nefas sit, *Mastrillus* optimè, qui hac ratione decisum testatur, & sententiam confirmatam per Concistorium, quod iterum fierent subhastationes *decis. 84. lib. 1. num. 7. in fin.* quantò fortius in casu præsentis, in quo iis, qui in prima licitatione obtulerant, ac parati erant plus offerre, ea spe confisis, ut iterum necessariò accenderetur candela, deciso puncto prælationis, licet in vanum tunc oppositis, nulla habita notitia ordinis, seu dispensationis Domini Proregis, ipsis insciis, ac nil tale cogitantibus, hoc in Fisci perniciem actum est, cum tamen expressè esse requiendos primos oblatores, doceat *Aviles d. cap. 32. num. 10.*

Tertio, hoc decretum postremum est nullum, quia interpositum sub prætextu prælationis de jure tunc præsentis per adversarium, sub quo figmento impetravit decretum liberationis, cum aliàs pro eisdem duc. 7500. oblatis per Alexandrum quem Marchisanus nec obulo superavit, omnino fuisset, vel vigore ordinis D. Proregis, liberanda jurisdictione Alex. ad cujus instantiam veluti plus offerentis Fiscus impetravit rescriptum, quinimò etiam circumscripto rescripto, quia ipse Alexander erat primus,
 25 & plus offerens, in secunda licitatione erat omni-

bus aliis tantumdem offerentibus preferendus, l. 1. C. de com. ser. manum. tradit *Bal. in l. fin. C. de test. man. refert,* & sequitur *Damhaudevius* ubi supra *cap. 5. num. 9.* & quatenus fuisset locus gratificationi, non neerat idem Alexander præferendus, qui ex ejus oblatione Fisci conditionem majorem, & utiliore reddidit? certè nemo vel mediocris eruditionis, non videt: vel saltim erat accendenda candela, uti sublato de medio rescripto ex nova oblatione supervenienti, ut supra undè cum hæc causa, cui innixum est decretum, reddita sit falsa ex ejusdemmet Patris declaratione, quæ noviter, palinodiam canendo, pœnès acta fatetur, non competere prælationem, non video, quomodo
 26 nullitas decreti evitari possit, cum ex falsa causa interpositum decretum, nullum planè reddatur, etiam si nullitas minoris favorem non congerat, *Alex. in l. qui Romæ §. duo fratres, num. 39.* ubi late in omnibus privilegiatis, ff. de verb. oblig. *Maranta in speculo part. 6. actu 1. num. 118. & 152.* & præsertim quando falsa causa est contra jus scriptum, *Alex.* ubi supra, *Maranta* ibidem n. 117.
 27 sed nullo jure poterat Marchisanus prælationem pretendere, nisi in re communi indivisa, vel etiam dividua, cum Fiscus voluisset ex suo privilegio totum vendere pro interesse majoris præcii, ad *text. in l. 1. ubi Bart. expressè C. de vendit. rerum fiscal. lib. 10. Peregr. de jure fisci lib. 6. tit. 4. à n. 23. late D. de Ponte consil. 156. ubi num. 3. lib. 2.* in specie dicit, in re divisa cessare hoc privilegium ex *Panor. & aliis.*

Et quatenus causa prædicta decreti expressè notata, ut credit, in libro notamentorum R. Cam. non esset falsa, sed eam adversarius veram assereret, rejecta ultima ejusdemmet declaratione, idque Fiscus citrà veritatis præjudicium admitteret, esset
 28 omnino procedendum ad totius integri Castri venditionem, prout Fiscus institit, & in eum casum instat ex suo privilegio *d. l. 1. & l. 2. C. de comm. rerum alien.*

Sit tamen verum quod Partem tam anxie torquet, fuisse rem primò sub hasta adversario additam, candela more solito extincta, & semel Fisco concessam restitutionem; non ne competeret
 29 secunda, & ulterior restitutio exemplo minoris? ut in terminis valde fortioribus etiam re tradita, & sic re non integra, docet *Albericus in d. l. & si sine §. quæsitam, in fine,* ubi clarissimè admittit restitutionem in prima, secunda, vel tertia vice, & generaliter semper ubi subest nova causa læsionis, & restitutionis, respondens, ad *text. in d. l. 2. & tot. cit. C. de locat. præd. civil. lib. 10.*

Et *Albericus* loquitur juxtà terminos *text. in d. l. & sine,* quæ subsequitur immediatè post *Lais prator. 7. §. fin.* ubi *Ulpianus* statuit his verbis, *Hodiè certo jure utitur, ut & in lucro minoribus succurratur.* Undè retentis his terminis restitutionis ad lucrum, subdit in *d. §. quæsitum est ex eo, quod in lucro quoque, &c. Et quotidie pratores eos, restituunt, ut rursus admittatur licitatio, &c.* & iterum in §. *sequenti* incip. *restituunt,* de restitutione ad lucrum agens, rursus dicitur restituendum esse adversus hereditatis repudiationem.

30 Quam restitutionem ad lucrum minori concessam, ad Fiscum pariter extendi probant *Pirrus in l. justas. C. de jure Fisci lib. 10. Ares. consil. 20. in fine, Bossius de fisco, num. 21. Guid. Pap. decis. 302. Sfortia Odus de rest. part. 2. quæst. 3. art. 1. post Bos-*
fiam

sium sit, si aduers. rem iudic. num. 19. latissimè Peregr. de iure Fisci lib. 6. tit. 1. ex num. 7. & tit. 2. num. 10. Afflic. d. decis. 340. num. 1. Ifern. in Const. Obscuritatem, in princ. vers. aliàs de lucro, & sic communiter rejicitur Cefali opinio in contrarium supra adducta, quam novissimè reprobatur de Ponte d. §. 5. num. 58. & quotidie communis practica testatur, & pro absoluto tradit Cald. ubi supra, verbo aduersarii dolo, num. 4.

31 Ex qua dictione, *versus*, de qua in d. §. *quæstionum*, notat *Caldas de reslit. versic. implorandam, num. 36.* pluries restitutionis auxilium esse concedendum, & *Capyc. decis. 36. in fine.*

32 Undè etiam si bis tantum concederetur minori, & Fisco in subhastationibus ad lucrum restitutio (quod tamen pro nunc non admittimus, citrà veritatis præjudicium) cuius sententiæ fuerunt *Ifern. in Constitut. Obscuritatem col. 3. vers. sed quoties, fol. 189. & ibidem Afflic. num. 11. & ex nostris Pragmaticis sequitur Muscatell. part. 3. glos. venduntur num. 68. qui ponit casum num. 64. re tradita, & sic non integra; adhuc casus noster esset intuto, & secunda restitutio Fisco erit concedenda.*

Nec refragantur in contrarium adducta; siquidem indifferentes datur minori, Fisco, & similibus restitutio in lucro in subhastationibus, ex *Guid. Papa dist. decis. 336.* quidquid in contrarium distinguant *Alber. Gutierrez, Valosus, & ceteri*, qui eos sequuntur, tradit *Mastrillus d. decis. 84. sub n. 6. Muscatell. ubi supra n. 56. vers. aduerte*, ubi advertit, quod hodie ita communiter practicitur, & *n. seq. respondet ad Alber. & Afflic. locis supra citatis*, dum tamen agatur de notabili lucro ex verbis *d. §. quæstionum*, ibi, *circumspèctè faciendum*, ut latissimè de Ponte in d. §. 5. n. 56. & 60. qui etiam responderet ad tradita per *Alber. et n. 62.* testatur novissimè decisum per Regiam Cameram, et Collaterale Consilium in locatione Arrendamenti Vini, quod priùs remansit Petro Francisco Ravalcherio, nam superventa oblatione Nardi Andreæ de Leone post elapsa tempora, post decreti interpositionem, et liberationem Arrendamenti eidem Ravalcherio, fuit admissa, quia excedebat sextam oblationis Ravalcherii, atque ibidem *num. 62.* in fine tradit differentiam inter Fiscum, et privatum, ut privatus habeat remedium rescissorium, quatenus est in damno, considerato vero rei valore; Fiscus verò sicut minor etiam quoad lucrum restituitur, et ita pluries testatur practicum, et iudicatum indifferenter; et sic cessat prima oppositio.

Nec etiam obstat *decis. Clapper. de qua aduersarius magnum facit festum, quæ fundatur in d. l. 2. C. de locat. præd. civil. lib. 10.*

Primo, quia ultra resolutionem *Alber. in d. §. quæstionum*, declarat *Platea in d. l. 2.* illum procedere in locatione tantum perpetua prædiorum Reipublicæ, ut in his non habeat locum adjectio, scilicet ut auferatur ab uno, et alteri tradatur plus offerenti; secus verò tam in temporalibus locationibus, ut in *l. fin. eod. tit.* quam in venditionibus rerum fiscalium, in quibus habere locum adjectionem firmiter asserit *Platea ex l. si tempora 4. C. de fide instrum. lib. 10. de Ponte ubi supra num. 59.* quod etiam tradit *Glo. n. l. Lucius Titius §. fin. ff. ad mancip. vers. admittendis*, ubi expressè dicit, maiorem oblationem non admitti ad beneficium Civitatis, aliud in Fisco, citans *d. l. si tempora*, et optimè *Glos. in l. 2. C. de vend. rebus Civit. lib. 11. ibi,*

secus in venditionibus tantum fiscalibus habet locum adjectio, non locatio, idest in locationibus, et ita communiter à D. B. declarari hanc materiam, et in praxi servari, testatur de Ponte d. §. 5. num. 50. & 58. vers. idem est, et novissimè de Marinis resol. quot. lib. 1. c. 46. & 147.

Secundò, *text. ille loquitur in locatione prædiorum Reipublicæ, in quibus non est locus huic beneficio minoris, et fisci, ut admittatur licitatio post terminum, l. 1. C. de vend. rebus civit. lib. 11. Alber. in l. venditor, ff. de in diem adject. Muscatellus in d. Glos. venduntur, n. 59. de Ponte d. straff. §. 5. num. 52.* secus verò in minore, vel alia persona, cui competeret in integrum restitutio, ut sunt minor, et Fiscus ex supra traditis, tunc enim admittitur adjectio etiam post terminum, ita *Bart. limitando in terminis text. in dict. l. 2. in specie in d. l. si tempora num. 5. & 7. et in l. licitatio in fine, ff. de public. Capyc. in terminis d. decis. 36. num. 5. et vers. 2. nisi, et Dambauderius ubi supra c. 5. n. 2. et quod text. d. l. 2. loquatur in fundis patrimonialibus, in quibus habet locum adjectio semel tantum, secus verò in fiscalibus, notat *Glos. in leos versic. firmum C. de divers. prædiis Urb. lib. 11.**

Tertiò, *text. ille in d. l. 2.* loquitur nedum tradita possessione, & sic re non integra, sed ubi conductor fundum concessum proprio cultu meliorem reddidit, à quo novus offerens per subreptionem obtinuit à primo possidente, qui melioravit, fundum auferri, quare imputandum secundo oblato, qui fundum tradit, ac meliorare permisit, exemplo ejus, quod dicimus infra *ex text. in l. 1. C. si sapiens rest.* ubi imputandum minori, qui potuit à sententia appellare, & proinde non restituitur iterum, ut infra latius, undè notat *ibidem Bar. in d. l. 2. contra Prælatos*, qui post meliorationes factas per colonos volunt dicere, Ecclesiam fuisse deceptam, quod non debeant audiri, secus verò si non in toto, sed in aliqua tamen parte de inutili facta est utilis, quia tunc aufertur per secundum oblato, ut in terminis *d. l. 2. notat Castr. cons. 142. lib. 2. & Ruin. cons. 116. num. 4. vers. non obstat, lib. 1. Carocius de locato, & conducto, verbo transmissione locationis, num. 4.* & sic fati in diversis terminis loquitur ille *text.* & quod procedat tradita possessione, non aliter, *Lucas de Penna ibidem in fine*, dum citat *leos, C. de divers. prædiis Urb. lib. 11.* quæ clarissimè loquitur, ubi primi conductores possessores effecti sunt, & non aliter.

Ex quibus remanet resoluta obiectio de *decis. Clapperii*, licet ex aliis etiam non sit facienda vis in ejus theoria, cum ipse in *causa 6. qu. 2.* resolvat, privilegium minoris ut restituatur adversus venditionem factam sub hasta, non extendi in Fisco, cum tamen de jure, ex comm. scribentium theoria, & praxi nostri Tribunalis contrarium planè servari, & in dies practitari videamus, ut supra diximus, & testis est *de Ponte d. §. 5. n. 48.*

Quinimò loquitur *idem Clapperius*, ubi Fiscus vendit cum pacto adjectionis in diem, sive additionis, quo in nostro Tribunali non practicitur, ubi res Fisci venduntur simpliciter sub hasta, nec servantur strictè tempora additionis, & quod satis distet vendere cum pacto additionis, & vendere simpliciter sub hasta, in specie docet *Sfortis Odus de reslit. par. 2. q. 57. num. 21.*

Nec pariter obstat *tit. & l. C. si sapiens in integr. rest.*

rest. post. & quæ tradit *Decius, Aviles, & Gasierrez* in locis supra allegatis per dicta jura: quoniam *tit. & ll. prædictæ* secundum communem, & veram omnium interpretationem loquuntur, & procedunt, quando restitutio implorata, fuit à Præfide denegata, quo casu amplius non conceditur, nisi adsit aliqua nova causa, secundum *Glof. in d. l. fin. C. si sapias*, ubi *Bald. & Glof.* etiam in *d. §. restitutionis*, ubi *Bart. & Fulgos.* dicunt communem, tradit *Capyc. decis. 165. num. 4.* quia eo casu minor debuit à sententia appellare, quod cum non fecit, sibi imputare debet, ut ait *Imperator in d. l. 1. C. si sapias*, & c. ibi, *appellare enim debuisset, si vobis sententia displicebat*, quando igitur fuit denegata restitutio procedunt *l. lequentes illius tit.* limitantes dispositionem *d. l. 1.* nisi adsit aliqua nova causa, *Rebuff. 2. tom. ad Const. Francia tit. de restit. num. 8. fol. 155. & 165. num. 8. Afflict. in d. Const. Obscuritatem num. 12. Mauritius de restit. c. 258. Gamma decis. Lusit. 110. num. 7.*

43 aliàs enim semel concessam restitutionem, rursus, atque iterum concedendam esse in eadem causa, quicquid arbitratus sit in contrarium *Decius dict. conf.* jam citato, sic ex *text. in dicto §. restitutus*, docet *Rebuffus, Capyc. Mauritius, Gamma, & alii* supra citati, & latissime, & eruditè tradit *Caldas in l. si curatorem habens, verbo implorandum n. 33. vers. sed cave, C. de rest. in integr.* ubi asserit, hanc esse veram, & communem sententiam, quam praxis etiam observat, & *num. 34.* reprobans *Decium d. conf. 436. num. 6.* asserit, quod ipse incautè arbitratus est, semel concessam restitutionem, iterum non posse concedi, nisi ex nova causa, & quòd hic sit verus sensus, & interpretatio scriptionum, qui rogo videatur.

Quamobrem ex prædictis clarissimè liquet, omnino esse recipiendam novam oblationem, etiam excedentem sextam, & c.

In hac materia fuit novissimè edita *Pragm.* per Excellentissimum Comitem Montisregii, y Fuentes Regni Proregem mirabilis prudentiæ, & vigilantæ sub die 13. Septembris 1631. qua taxata, & præfixa est quantitas cum distinctione casuum, ut novi offerentes extincta candela admitti possint, quæ tamen loquitur in locationibus Arrendamentorum introituum Regalium, non in alienationibus bonorum, & jurium Fiscalium, quæ *Pragmatica* fuit dictum die Lunæ 13. Octob. 1631. in Collaterali, in Arrendamento Salis, quod inconcusè observaretur in futurum.

Facta de prædictis relatione per Regiam Cameram in Collaterali Consilio; referente Domino Presidente D. Joanne Enriquez causæ Commissario, fuit causa ad Regiam Cameram remissa, quæ de justitia provideret; nec postea decisam fuisse pro comperto habui.

ARGUMENTUM.

De falsitate, & falsi suspicionem ex literarum mutatione, & superadditione in decreto subhastationis in publicis autionibus coram Principe, ipsius probatione criminis privilegiis, effectibus, & pœna. De pactis, & conditionibus in licitationibus insertis. Quibus censetur quis in autione vincere. Quòd novissima licitatione attendatur publicis præconiis inserta. De virtute relationis, & quod non extendatur ad pacta insolita, & exorbitantia, quæ in venditionibus rerum fiscalium sunt nulla. & generaliter dolum redolent. Quod re-

latum, de quo constat attendatur non referens, etiam in his, de quibus referens potest disponere. Demum quomodo, & quando Officialis, de cujus excessibus in exercitio admittis, certis jam constitit probationibus assumptis, suspendi debeat ab administratione officii, & beneficii. An valeat pactum in concessione officii, quo suspenso prædicta collatur, vel etiam differatur in eventum sententiæ diffinitivæ, quod deciditur sigillatim discussis causis, ex quibus hujusmodi suspensio favore publico est à jure inducta, aded ut exemptio, vel etiam dilatio velut contra bonos mores concessa nullo pacto ceteri debeat, vel etiam expressè data ut nulla, prodesse non possit Officiali, quin prius saltim à detectis criminibus se purget.

S U M M A R I U M.

- 1 **P**œna falsitatis gravissima, & quæ de jure communi, etiam in falsificante rescripta Principis, num. 2. & 3. De jure Regni mutans, aut noto sigillo tam per actorum Notarios, quàm per se signans literas Regias, tam justitiæ, quàm gratiæ, etiam si sit modica rasura, & in loco non substantiali, vel falsitas non sit alicui nociva, & fabricans non fuerit ea usus, capite punitur, num. 4.
- 5 Falsificans, vel mutans sigillum, vel scripturas Regis Mediolani, vel sui Locumtenentis, aut Senatus, illius Regni Constitutione igne comburendus.
- 6 Falsitas in rescriptis Principis probatur per solam immutationem, & num. 14. vel per rasuram, etiam tenuem, & in loco non suspecto, etiam in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noceat, vel ne, & num. 8. in aliis verò distinguitur, si in loco suspecto, aut non, & n. 7.
- 9 Pœna mortis naturalis irroganda falsificanti literas Papæ, secus Legati ipsius, aut Proregis.
- 10 Falsificanti provisiones Mag. Cur. pœna remigatiouis in perpetuum irrogata.
- 11 Falsificans acta judicii, aliter pœnam corporalem, causa amissione punitur de jure communi, & idem secundum aliquos, si instrumenta, vel scripturas extra acta; sed de jure Regni indistinctè procedis, maximè in Officiali, cujus opera, & industria eligitur, & num. 12. & 13.
- 15 Præsumptio falsitatis proveniens ex vitio extrinseco, & visibili potissima, & superat eam, quæ ex vitio latenti, & invisibili oritur.
- 16 Immissio impeditur ex vitio visibili in testamento, secus invisibili.
- 17 Falsitas præsumptionibus probatur, maximè in civilibus ad tollendam fidem instrumento, & probationibus, & arguitur ex apostilla eadem manu facta, vel interlineatura, etiam eodem atramento, si in loco suspecto, & substantiali, neque in continenti facta præsumitur, & num. 18.
- 19 Falsitas præsumitur facta per eum, in cujus commodum, & lucrum redundat, sicut substractio instrumenti, cancellatio, ablatio actorum, & quodlibet delictum, & num. 20.
- 21 Lis retardatur per falsitatem incidenter objectam, super qua debet prius pronunciari, maximè si in id, quod pretenditur falsum innitatur, & num. 22. quod est absolutum in Regno, quando falsitas constat ex eisdem actis, & num. 23.
- 24 Posteriora, & novissima attendenda.
- 25 Referens declarationem, restrictionemque recipit à re-

- à relato; quod attendi debet etiam in iis, quæ dependent à libera referentis potestate, & n.26.*
- 27 *Pacta contenta in capitulis tractatus attenduntur, licet aliter cautum esset in instramento, etsi posteriori, & ita decisum per Senatum Montisferrati, & Mantuanum, num.28. quod à ferriori procedis in venditione rerum fiscalium, num.29.30. & 31.*
- 32 *Clausula insolita suspectum reddis contractum.*
- 33 *Pacta insolita in venditionibus rerum fiscalium inducunt doli, & fraudis præsumptionem, atque invalida sunt.*
- 34 *Judex declarare aliquid non potest, si ex declaratione nova dispositio oriretur in tertii præjudicium.*
- 35 *Judici astesanti in favorem inquisiti contra Fiscum non creditur.*
- 36 *Relatio in dubio non fit ad ea, quæ speciali indigent expressione, & de ratione, num.seq. & maxime quando ex relatione oriretur falsitas, n.43.*
- 38 *Expressum non dicitur per relationem in odiosis, & exorbitantibus, & num.40.*
- 39 *Relatum non est in referente cum omnibus suis qualitatibus, si induceretur quid exorbitans, vel insolitum, vel ubi agitur de tertii præjudicio, & num.42.*
- 41 *Verba impropriantur potius, nec absurdum inducant.*

RESPONS: XV.

Regius Dohanerius Apulæ, qui vix suscepta sui muneris administratione, paucis post mensibus quamplurimorum criminum, rapinarum, & aliorum concussio- num in officio tanti momenti, & confidentiæ admissorum, reus factus, atque evulgatus, destinato ad ipsius detegenda facinora Commissario, aufugit, & criminum conscientia contumax effectus, quasi officii defertor habens illud pro derelicto, ac re ipsa approbans justissimi Proregis provisionem, ut per alterum exerceretur; capta informatione, detectisque criminibus, ex quibus nedum officio est privandus, sed acriter pro qualitate facinorum plectendus, ut citatio ad informandum, visa informatione, & causa cognita per Regios Delegatos expedita, & contumacia per eum iteratò contracta etiam post regressum à Curia satis indicant. Petit nunc (si Deo placet) ad munus, à quo providentia vigilantissimi Principis præcipiti malo, Divino impulsu occurrentis, nè in totum Dohana rueret, amotus fuit, restitui, sive reintegrari.

Quoniam verò non est aded cæcus, quin agnoscat hoc jure divino, & humano repugnare, ut ad officium, à cujus administratione Principis providentia, & propria voluntate, & geminata contumacia cecidit, regressum habeat, nulla criminum obsectorum, pro quibus etiam veris probationibus convictus est, prævia purgatione, & innocentia, quam jactat ostensa, ad imaginarias, & commentitias conventiones confugit, quas ad evitandam justam delictorum punitionem adstruxit, nihil eas vetitus coràm Inviçtissimo nostro Rege proponere, ac sub earum expressione literas, & Regia rescripta impetrare.

Contenditque se in officii prædicti ingressu pepigisse cum Regia Curia, fuisseque sibi concessum,

ut ab officio prædicto nullo pacto, aut casu avocari posset, nec alius ipsius administrationi præfigi, donec sententia ultima, & finali visitationis, vel alterius Judicis competentis officio prædicto diffinitivè privaretur, quod si verum, vel efficax esset, certè importaret, & reincideret in facultatem impunè delinquendi, & ut Dohanam destrueret usque ad illius Patrimonii, & subditorum integram calamitatem, & exterminationem.

Pro tutamine igitur Fisci, & publica omnium Pecuariorum defensione.

Primò probabimus, pactum istud, cui dictus Dohanerius innititur esse fictitium commentum, & falsò per ipsum adstrutum, sicuti alia plura in hoc delicti genere ipsum admisisse falsa documenta, & acta plura testantur, aded ut ex hac sola falsi pacti fabricatione, & usu, nedum officii privatione, sed aliis etiam pœnis plectendus videatur.

Secundò, gratis admisso, per ipsum nullam vitiaturam in decreto Collateralis fuisse factam, nec aliud falsi quidpiam, & potuisse oblationem ipsius referri ad primam oblationem N. jam deletam, & estinetam, & utriusque Partis consensu abolitam per posteriorem, in qua nihil tale fuit conventum; nec admissum.

Attamen non potuisse fieri relationem ad dictum pactum tum ex his, quæ præcesserunt venditionem officii, & gesta fuerunt in tractatu dictæ venditionis antè deliberamentum, quæ prohibent inclusionem dicti pacti, & etiam quia exorbitans, & odiosum, in quo nihil operatur expressio relativa; tum etiam, quia etsi ad illud porrigi posset virtus, & potentia relationis, nihil tamen operari posset ex parte ipsius pacti, ad quod fit relatio nulli, & omninò invalidi, veluti iniqui, & contra bonos mores, & publicam Fisci, & Regni utilitatem, in perniciem, & exitium populorum, & proinde nullo modo esse servandum.

Præsertim detectis jam rapinis, & concussionibus ex informatione capta, & infamia juris, & facti, quæ reintegrationem impedit, & excludit.

- Circa primam falsitatem evidenter apparet ex verbis Decreti S. Excell. ejusque Supremi Collateralis Consilii cancellati, et vitiati in parte substantiali, pro quo gravissima pœna irrogatur ab *Imp. Alex. in l.4. incip. Majorem, C. ad leg. Corn. de falsis*, ibi, *Majorem severitatem exigit, ut merita eorum, qui falsis rescriptionibus utantur, digna cocycantur pœna*, quæ major pœna in puncto in literis, et actis Principis concernentibus justitiam de jure communi, vel est mortis naturalis, secundùm *Salycet. et Joan. de Anania*, vel et si minor, gravissima tamen, ita ut falso comperto, debeat falsarius carcerari, et pœna condigna puniri, ut ref. *rt. Afflictus dec. 404. eademque ultima, num. 15. & 16.* ut habetur etiam jure Canonico in *cap. ad falsariorum 7.* ubi *glo. vers. legitimus*, advertit, illum *text. nuncupatim loqui in falsificante rescripta Principis, et pœnam imponi illis, qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent. De jure verò Regni lege Rogerii, qui literas Regias aut mutat, aut eas noto sigillo signat, capite punitur, ubi post Isern. Affl. ex generalitate ipsius legis ampliat, Primò procedere tam in literis justitiæ, quàm gratiæ, et sive lictæ sint justæ, sive injustæ. Secundò, tam si falsitas fiat per actorum Notarios, quàm ab ipsamet Parte. Tertio, etiam si hujusmodi falsitas non sit alicui nociva, licet aliàs in crimine falsi requiratur, ut fal-*

- falsitas noceat. Quarto, etiam si non sit magna rasura, sed modica, et in loco non substantiali. Quinto, etiam si fabricans non fuerit usus, quia fabricatio usum includit, *l. qui falsos, C. ad leg. Cornel. de fals.* et quod sit jure Regni poena mortis naturalis, est provisum in *cap. Regni Caroli I. Ut que ab excellentia*, sub *num. 131*. Imò constitutione Mediolani falsificans, vel mutans sigillum, literas, instrumenta, vel scripturas, nedum Regis Mediolani Ducis, sed etiam sui Locumtenentis, vel Senatus, vel falsum circa præmissa quovis modo commiserit, igne comburendus est, qua poena plectuntur venefici, et assassini, ut latè prosequitur *Plotus cons. 95. per tot.*
- 6 Potissimè autem probatur falsitas in rescriptis, et literis Principis si in ipsis aliquid per rasuram etiam tenuem immutatur, ut *Innoc. III. statuit in cap. licet V. in quinto modo probandi falsitatem rescripti, vel actorum, de crim. falsi*, ubi *Glo. in verb. tenuem*, pro firmo docuit, ut quicumque radit, vel immutat rescriptum Papæ sibi assignatum, falsarius est.
- 7 nulla distinctione adhibita, in aliis verò literis, et instrumentis potest distingui, utrum rasuræ sint in loco suspecto, et tunc obicit; secus in loco non suspecto, juxta distinctionem *Pontif. in cap. ex literis 3. de fide instrum. et cap. fin. ubi concord. in glo. d. tit. de crimine falsi*, ut rectè dixerunt *Jo. And. et Bald. in d. cap. ex literis*, referendo *Innoc.* quod nullus potest apponere manus in rescriptis, vel decretis Principis, nisi Cancellarius, vel Officialis Curiae, et si alius apponat manus, est falsarius, etiam si in loco non suspecto, et etiam si in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noceat, vel nè, sequitur *Affl. dicta dec. 404. nu. 11*. ubi ex *Glo. in cap. in memoria 19. dist.* probat, eo ipso ceneri quem falsarium, ubi carta apparet rasa, vel immutata, et maxime in casu præsentis, ubi est in parte substantiali, ita ut ex hac immutatione pactum tam exorbitans, et contra bonos mores, publicamque utilitatem nunquam concedendum, censeretur inclusum, et concessum.
- 9 Et licet juxta multorum sententiam poena mortis naturalis non sit irroganda, nisi falsificanti literas, aut decreta Papæ, et quod cesset in falsario literarum Legati ipsius Papæ, aut Proregis, latè *Grammat. decis. 27. num. 11. & 12.* et aliter Constitut. et *Cap. Regni declarant Affl. & Ursill. dec. 21. et d. dec. 404. Qui Gram. d. decis. 27.* refert fuisse falsificanti provisiones M. C. irrogatam poenam condemnationis ad triremes in perpetuum, ut latissimè prosequitur *Farinac. lib. 5. q. 151. par. 1. num. 62.*
- 11 Tamen ut ultrà poenam corporis afflictivam hujusmodi falsarius puniatur ipsius causæ amissione, est apud omnes absolutum, licet de eo tantum sit controversia, ut procedat in falsificante acta judicii tantum, ut causam perdat ipso jure, secus in falsificante scripturas, vel instrumenta extrà acta, quod licet jure communi sit controversum, & plerique maximæ autoritatis teneant indistinctè, esse locum causæ amissioni, ut cum *Hosliens.* tenent relati à *Buerio decis. 291. num. 2.* & alii congesti à *Farinac. d. q. 150. par. 2. num. 39.* quod fortè jure etiam communi verius est, licet contraria communior, ut patet ex relatis à *Farin. d. nu. 39 & 40.* tamen jure Regni est indubitatum ex speciali provisione *Pragm. 1. s. solum falsum*, sub *rubr. de falsis*, ubi doctissimus Regens *Rovitus in suis aureis Commentariis*, & maxime in eo, qui non potest sine dede-
- core in Curia Principis commorari, ut advertit *Affl. dicta decis. 404. num. 24.* & post *num. 25.* Et 13 maxime in Officiali, in quo eligitur opera, & industria, ob falsi crimen reducitur homo ad nihilum, quia remanet homo sine fide, et conscientia, *Affl. ibid. num. 23. latè Farin. tom. 5. qu. 150. par. 1. nu. 15.*
- 14 Et sola autem immutatione facta in scriptura, etiam sine rasura, committi falsitatem, probat *gloss. suppleto text. in d. cap. licet V. §. quinta cum literis, verb. tenuem*, ibi, *quicumque radit, vel immutat, de crimine falsi*, advertit *Affl. dec. 21. post num. 7. vers. sed istud motivum.*
- 15 Potissima enim est illa præsumptio falsitatis proveniens ex vitio extrinseco, & visibili, quia habetur pro concludenti probatione, & longè superat falsitatem, quæ oritur ex vitio latenti, & invisibili, ut docuit *Innoc. in cap. 1. num. 8. de fid. instrum. Sard. Farin. & alii apud Mastril. dec. 350. num. 54.* ad in-
- 16 star distinctionis communis in materia immisionis, de qua in *l. fin. C. de edit. Divi*, ut ex vitio invisibili, ut latissimè prosequitur congerendo *Farin. d. tom. 5. qu. 152. num. 13. & 14.*
- 17 Et maxime in civilibus ad tollendam fidem instrumenti, aut alteri scripturæ, tunc notissimum est, falsitatem probari solis præsumptionibus, juxta vulgatissimum dictum *Archidiacon. in cap. memoriam 19. dist. canonizatum ab omnibus*, ut suspitio sola falsi pro veritate habeatur in civilibus ad infringendam fidem probationum tantum, licet non ad puniendum, *Joseph. Ludovic. dec. 15. nu. 65.* cum reliquis per *Clarum in §. falsum, num. 39.* ubi latissimè *Addentes, Menoch. de arbitr. judic. casu 187. & de præsumpt. lib. 5. qu. 20. Mascard. de probation. cap. 740.* latissimè *Farin. d. tom. 5. qu. 152. per totam, præsertim num. 10. ubi num. 19. & 35.* resolvit, solam
- 18 falsi suspicionem saltim quò ad inquisitionem rei, & ipsius capturam, & in addente, sive apostillante, vel interlineante, etiam si eadem manu additio facta reperitur, quod arguatur falsitas, si sit facta in loco suspecto, & substantiali, etiam si sit facta eodem atramento, & quod non præsumatur incontinenti facta, & quod sufficiat saltim, ut instrumento fides tollatur, *Farinac. latè dicto loco qu. 153. num. 4. 12. 20. 25. & 30. & inferius ead. quæst. par. 3.*
- 19 Nec dubitari potest, quin falsitas fuerit commissa per Dohanerium, in cujus commodum, & lucrum redundat, juxta doctrinam *Alberici in l. Divus, nu. 3. ff. ad leg. Cornel. de fals. & in l. 1. §. si quis ita, num. 1. & seq. ff. nè quid in loco public.* sicut de
- 20 subtractione instrumenti, cancellatione scripturæ, ablatione actorum, & in quolibet delicto, quod præsumatur ab eo admissum, qui ex eo commodum sentit, ex *Bar. Bal. Corrad. Roland. Campog. Boss. Gar. Grat. Franc. Bec. Honded. Mascard. & aliis, Farin. dicto loco, qu. 153. par. 10. num. 209.*
- 21 Nec potest ad ulteriora procedi dum pro parte Fisci falsitas pacti allegatur, sed super hac falsitate incidenter objecta debet prius pronunciari, quàm in lite repositionis per Dohanerium inchoata, *Affl. in Constit. Qui literas nu. 8. q. 3.*
- 22 Præsertim in casu præsentis, ubi pro prætensa in pristinum officii repositione, sive reintegratione Dohanerius aliud non habet cui innitatur, nisi solum hoc assertum pactum ab ipso adstrusum, quo casu tota probatio infringitur, nec remanet ipsi alia defensio pro officii recuperatione, & sic antè omnia super falsitate est pronunciandum, ut distinguit singulariter *Affl. in Constit. Tutor si civili-*

23 *ter agens num. 16. lib. 2. rub. 20.* et in Regno est absolutum, quando falsitas constat ex eisdem actis, ex *Pragn. 2. de falsis.*

Secundò, tametsi nulla esset facta literarum superadditio, sive postilla, nec mutatio in originali decreto lato per Principem nostrum Proregem in Supremo Collaterali Consilio, cum interventu Regiæ Cameræ: quod tamen evidenter mutatum reperitur in tribus literis, scilicet in *dicta oblatione facta*, et de singulari conversis literis in numerum pluralem in *dictis oblationibus factis*, in parte, et loco in primis substantiali, ut includerentur etiam pacta contenta in prima, nedum in secunda, et posteriori oblatione facta per Joan. Caputi; nec etiam pactum prædictum comprehendere potuit in oblatione ipsius Dohanerii, quæ tanquam posterior, si aliud non adesset, ex hoc solo veluti novissima esset attendenda, ex regula generali, ut posteriora prioribus derogent, et novissima pacta sint attendenda, *1. pacto novissima 12. C. de pactis*, quam regulam procedere in conventionibus, ultimis voluntatibus, et in omni dispositione, colligitur ex relatis à *Surd. cons. 202. in princ. lib. 2.*

Et maximè cum decreti ipsius copis tradita Notario Regiæ Curiæ, ut eam insereret in instrumento venditionis ipsius officii, juxtà quàm erat facta stipulatio ipsius venditionis contractus, et quæ reperitur in illo inserta, ad quam ipse tenor contractus se refert in omnibus, et à qua omninò declarationem, et restrictionem recipere debet, vulgata *l. 4. §. ait Prætor*, ubi *Rip.* et alii, *ff. de re judic.* cum concord, per *Cons. de Ann. cons. 112, ex n. 2. lib. 2.* reperitur, prout verè Partes convenerunt, & conformis his, quæ fuerunt gesta, & tractata antè contractum inter Fiscum, & d. Jo: Caputi, nec non conformis literis, sive rescriptis Proregis mandantis, ut super oblatione dicti Jo: & sic ultima jam, ut ipse Prorex testatur, reformata, præsentem ipso offerente in Collaterali, & correspondente Banno ad offerendum, in quo ultima dumtaxat oblatio reformata fuit inserta, non autem prima, à qua fuit recessum, utriusque Partis consensu, & voluntate, ex pluribus, ut infra.

Et conformis etiam ascensionem candelæ, quæ in publicis præconiis præsentem Prorege cum utriusque Tribunalis interventu facta fuit, juxtà scilicet conditiones, & pacta contenta in oblatione facta per dictum Jo: in numero singulari, non autem plurali.

Et conformis etiam precibus ejusdem Joan. qui in prima oblatione à se facta agnoscens apposuisse pactum impertinens, omninò sibi denegandum, reformando oblationem sub die 13. Augusti. obtulit his verbis, *Di voler moderare quel tanto paresse à S. E. & suo Collaterale degno di moderazione circa li sudetti parti, e conditioni, inteso esso Supplicante.* Et sic juxtà dictum consensum fuit cum effectu moderatio sequuta in secunda oblatione de novo per eum facta, sub die 21. Augusti.

Prout testatur S. E. in literis, seu jussione immediate data die 22. in quibus affirmat, ipsum Proregem cum dicto offerente sub dicta die 21. oblationis factæ, *haber aggiustato lo que vâ en la inclusa offerta, &c.* quod etiam ex actu, & temporis connexionem, & brevitate successivè conjunctis, & factis ostenditur.

Et ex libro Notamentorum Cameræ evidenter etiam colligitur, ubi post secundam oblationem fa-

ctam nihil aliud opponitur, nec obicitur per Cameram, nisi adversus pactum in eadem secunda oblatione adjectum circa exemptionem à jurisdictione Regiæ Cam., quia hoc solum negotium faciebat, non aliud, ut ab officio non posset suspendi, à quo jam erat recessum, nec omisisset Regia Camera huic tanquam peiori, & magis exorbitanti se opponere, & objicere inconvenientia, si illud per posteriorem oblationem non fuisset deletum, & ab eo recessum.

Et itidem conformis alteri copis per eundemmet Dohanerium, sive ipsius fratrem producta in altera causa falsitatis donationis paternæ, de qua ambo fuerunt inquisiti, in qua copia similiter leguntur verba decreti, prout legi debent in numero singulari, scilicet in *dicta oblatione facta*, non autem in plurali, juxtà falsitatem admittam, ad finem, ut Decretum originale concordaret cum erroneis, & falsis verbis instrumenti, ne dolus admittus in inducendo Notarium ad scribendum in instrumento aliter, quàm erat tractatum, & conventum, detegeretur. Undè cum instrumenti verba sint relativa ad acta venditionis, & ad decretum, in quo officium ipsi remansit, licet in instrumento aliter contineatur, non tamen attendi debet instrumentum referens, sed scriptura, ad quam sit relatio, quæ apparet, etiam in his, in quibus referens potest disponere, & dependere à referentis libera potestate, quod non est hic in Notario, *Castr. Panormit. Alexand. Felin. Dec. Socin. Ruin. Nevizan. Grammas. Natta, Caphal. Menoch.* et alii apud *Surdum dec. 291. num. 17. & seq.* et cum constat, relatum aliter disponere, quàm sit in referente, erroneè dicitur disponens labi, cogitans fortè, quod ita se habeat veritas, et quod ubi constat de relato, nihil sit curandum de scriptura referente, *Alex. cons. 9. lib. 5. Alex. Dec. Surd. Rosa Lac. & alii apud Fontan. de pact. nupt. tom. 2. claus. 14. Glof. unica part. 1. ex n. 25. ad 30.*

Et ne deficiat doctrina cum decisione Senatus in puncto, & in terminis nostris in individuo, quinimò in *causis fortioribus*, scilicet, quod facta venditione cum certis capitulis à Partibus subscriptis, & sequuta stipulatione contractus etiam ex intervallo post tractatum, in quo plurima pacta à capitulis diversa inserta fuere, & in specie unum ex pactis in capitulis contentum, in stipulatione deinde omisum, levisimè fundatur, & resolvitur, attendi debere de jure conventa in capitulis tractatur, non obstante quod aliter cautum esset in instrumento, tametsi posteriori, & ita *semel*, atque iterum fuisse judicatum, primò se patrocinate *Surdus* in causa Eusebii Eufibionii, de quo facit plenissimum *consil. 202. lib. 2.* ubi per *tresdecim colum.* hoc probat; secundò verò in venditione facta per fratres de Ghisis testatur *Surd.* in *dec. 71.* ubi tam *num. 4. in fin.* quàm in *28* ultimis verbis *dictæ decis.* refert, juxtà illud suum *consil. 202.* fuisse *decisum* in Senatu Montis Ferrati, & post *num. 3. vers. his non astentis*, idem fuisse *decisum* in Senatu Mantuano in casu *dictæ decisionis* aded ut *Surdus* utrobique videatur allegasse, & *decisum* fuisse in terminis hujus nostri casus pro Fisco, ut curiosè legenti patebit.

Et prædicta *decisiones* sunt in valdè fortioribus terminis. Primò, quia in utroque casu *Surdi* agatur de venditione facta à privatis personis de rebus, de quibus erat ipse libera dispositio, nullis subjecta solemnitatibus, nec restricta limitibus, quibus

bus subjicitur venditio rerum Fiscalium, præsertim officiorum venditorum à Procuratore Fisci sub consuetis, & necessariis solemnitatibus hæstæ Fiscalis, quorum non erat libera dispositio, nec pactorum mutatio; vel alteratio.

Secundò, in dictis casibus, & præsertim in facto **30** *decisionis*, in instrumentis subsequitis plurima pacta erant adjecta, diversa à capitulis factis in tractatu, seu conclusione, hic autem nihil apparet diversum in instrumento, nisi hæc sola mutatio numeri de singulari in pluralem, quæ de facili fieri potuisset ex errore, nisi falsitas commissæ in decreto originali dolum argueret.

Tertiò, ibi præcedebant capitula tractatus, hic **31** verò decretum, in quo consistit essentia venditionis rerum Fiscalium, aded ut post decretum interpositum, et signatum, nihil ultra procedi possit, *Rebuff. ad Constitut. Gall. in titul. de præcon. art. 4. glo. unisa num. 33. et art. 5. num. 12.* et solemnitas de hæstæ fiscalis, quæ debet esse firma, et immobilis, juribus civitatis à *Frecc. lib. 2. limit. 44. ad Constit. num. 103.* et multis etiam aliis modis convincunt illæ *decisiones* casum nostrum, quos sciens prætereo.

Et ex clausulis insolitis suspectum reddi contra **32** etum, est *rem. in cap. super bis, ubi Panorm. et DD. de fide instrument. et pacta insolita falsitatem arguere, Bald. Paris. Carr. Jun. Osasus, Farinac. & alii apud Giurbam conf. 54. num. 16. & 17.*

33 Et præsertim in venditionibus rerum fiscalium, in quibus non solum inducunt doli, & fraudis præsumptionem, sed quod magis est, pacta prædicta insolita in valida sunt, *l. 1. C. de pact. pub. lib. 10. Franc. Lucan. de privil. Fisci, num. 9. Pereg. de jure Fisc. lib. 6. tit. 4. num. 7. vers. 8. quod.*

Nec etiam si quisque ex Judicibus etiam supremi ordinis aliquid in hoc contra Fiscum testaretur, **34** nocere posset, quia tam & si Judex possit declarare, & testari, hoc tamen facere non potest, quando ex declaratione oriretur nova dispositio in tertii præjudicium, ut ex *Bart. Paul. Decian. & aliis in puncto probat Præses de Francb. decis. 185.* inferens, quod cum ex fide Judicis oriretur nova dispositio contra Fiscum in favorem iniquitatis, non sit ei adhibenda fides, latè *Cravetta conf. 48. & in puncto Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 73. num. 23. usque ad 28.* ubi ex pluribus probat, nihil obesse fidem Judicis, quæ potius novam dispositionem, quam declarationem sonaret, & præcipue cum non veretur circa circumstantias, sed substantiam actus respiciat, & quando non leve detrimentum afferret Parti.

Si tandem nulla mutatio, nec superadditio in originali decreto effet dolosè, & fraudulentè admittitur, & prædicta omnia deficerent, & verba decreti prædicti concordarent cum instrumento, prout clarè discordant, adhuc tamen nihil possent operari verba illa generalia, *in oblationibus factis*, ut includerent pactum istud inhibitiæ suspensionis ab officio ex causa delictorum in eodem officio, tanquam exorbitans, & contra omnes juris regulas, quinimò juris correctorium, & à jure improbatum, & odiosum ex pluribus, ut infra latius in sequenti articulo. In dubio enim non porrigitur **36** virtus simplicis relationis ad ea, quæ speciali indigent nota, *l. item apud Labeonem 15. §. hoc editum supervacuum*, ibi, *nisi specialiter nosentur, videntur quasi neglecta, ff. de injuriis*, cum aliis per *Afflict. decis. 111. num. 9.* & quod relatio

non porrigatur ad prædicta, ex *Barbat. Menochi & Berroo probat Surdus decisio 160. num. 12.*

37 Et ratio est in promptu, quia genus hoc expressionis per relationem non est vera, & propria, sed ficta, & impropria expressio, *l. ait Prætor, §. 1. ibi, Quasi quantitatem nominaverint, ff. de re jud. ponderando dictionem, quasi*, quæ impropriatatem ubique denotat, *l. item ait Prætor, §. item*, ubi *glos. ff. ex quib. caus. majores*, idemque in *l. Titia, §. ult.* ibi, *perinde est*, ubi *Aret. in §. notabili, ff. de verb. oblig. cum concord. per Tiraq. de ll. connub. in 12. gen. express. gloss. 7. n. 187. & 188.* exornat *Dom. Præses de Francb. decis. 192. n. 15.* ubi plura cumulant, expressionem per relationem ad aliud censerit fictam, & impropriam expressionem,

38 Et proinde in odiosis, & exorbitantibus non dicitur expressum aliquod per relationem ad aliud, *Angelus in §. si verò, expressim, Auth. de hered. & in §. illud, Auth. de trien. & semiss. Jason. in l. Marcellus, num. 50. & 51. ad Trebell. Anno senior allegat. 67. num. 22.* qui inferat, ut ad evitandum absurdum, generaliter relatum non sit in **39** referentem cum omnibus suis qualitatibus, & quod verba quæcumque relativa quando inducerent aliquid exorbitans, & odiosum, non faciunt relationem, ex *Bart. & Ang. in l. Prætor, §. erit, ff.*

41 *de vi bon. raps. Panorm. & aliis*, quia potius verba debent impropriari, quam inducere absurdum; vel tertii præjudicium, latè *idem Anna d. alleg. 67. num. 13. & 14.* & quod virtus relationis non porrigatur ad pacta insolita, et exorbitantia, *Frecc. lib. 2. de subsc. q. 5.* neque ubi agitur de præjudicio tertii, *idem Freccia ibidem post num. 2. vers. præsertim*, et antè *num. 3.*

43 Quid plura, relatio nunquam fit ad omnia, quando indè oriretur falsitas, *Alex. conf. 122. lib. 2. column. 4.* immò pro vitanda falsitate aliquando ad unam partem, interdum verò ad alteram fit relatio, *Socin. & alii apud Surd. decis. 282. num. 12.* prout hic oriretur pernecesse falsitas juxta literarum mutationem in decreto clarissime factam, nec enim potuisset ad alium finem id exprimi in instrumento, nisi ad coadjuvandam literarum mutationem, in decreto temerè factam.

SUMMARIUM.

44 **O**fficialis delinquens in officio ab administratione suspenditur, si accusatus de delicto commissio circa administrationem extiterit, & ex illo possit sequi privatio, & n. 47. & 92. & de rationibus, num. 49. 51. & 52. Idem in tutore, & procuratore, licet secus in Prælate, & num. 47. & 48. & jura loquentia de tutore habent locum in omni Officiali, & num. 45. 46. & 75. & quid differat tutor in hoc ab Officiali, num. 91.

50 Falsitas famam vituperat, statum hominis ad nihilum deducit, & ex ea homo nobilitatem amittit.

53 Administrationis ex malo principio, pessimus Magistratus exitus expectatur, & num. 56.

54 Officialis avaritiæ deditus præsumitur magis deferre potentibus, quam justitiam potentibus, maxime qui Principis rationes agit, & circa futura, num. 115. & maxime in Officiali infamato, num. 116.

55 Officialis delinquens in officio, etiam obfens de jure communi ad mortem damnatur.

- 56 *Malus praesumitur etiam in futurum praesumptione hominis, & juris.*
- 57 *Dolus futurus, vel fraas, expressè, nec tacitè per Regem, vel legem remitti potest, & num.59.*
- 58 *Verba generalia remissionem delicti veri, vel praesumpti non includunt.*
- 60 *Inquisitio, criminumque detectio sufficit, ut deteriora parentur.*
- 61 *Lege Cornelia damnatus equiparatur ei, qui futurus perspicitur, ut damnetur.*
- 62 *Pactum, ut si bona publicari contigerit, censeantur per tot menses ante alteri donata, sicut & pactum inter fratres dividentes, quod in casu publicationis bonorum alter succedat, in fraudem Fisci praesumitur.*
- 63 *Pacta insolita, nimia diligentia, & cautela in emptione officii. fraudem, dolam, animumque paratum delinquendi arguunt, maximè si cum majori verborum apparatu, num.64.*
- 65 *Suspensio ab administratione officii ab initio delictis criminibus non impeditur propter infamiam etiam facti, & scandalum, & num.67. et 69. tum in muneribus Ecclesiasticis, quàm secularibus, num.68.*
- 66 *Presbyter diffamatus ab officio, & beneficio ab initio propter vulgatam infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem, est suspensus.*
- 70 *Officiales furtis, & flagitiis commixti, honorem, quem propter scelus despexerunt, perdant.*
- 71 *Judex dicitur, quasi jus dicens, debet esse ut nervus, qui non frangitur, & nomen Judicis perdit, quando à justitia deviat, & n.129.& 130.*
- 72 *Judex carens nomine, & substantia Judicis, quod adhuc exerceat, & judicet, pacto conveniri nequit.*
- 73 *Officialis suspensus pendente inquisitione non est reintegrandus, ne testes deponere terreantur, & num.78.*
- 74 *Administrans officium dupliciter inquiritur, primò summarie, & suspenditur ab administratione tantùm, si ex delictis levibus, imò etiam ab integro beneficio quodam emolumenta, si ex gravibus; secundò plenarie, à quo in totum removetur, si constiterit, & num.80. 83. et 85. & ita practicitur, num.86.*
- 76 *Remotus ab administratione, etiam Baro, qui habet jurisdictionem in dominium, non debet reintegrari.*
- 77 *Regi rescribenti, Officium amotum ab administratione esse reintegrandum, non est parendum, & redditur ratio.*
- 79 *Infamia, suspitio, vel scandalum faciunt Officium diffamatum ab initio ob officii administratione suspendi, & num.87. et 90.*
- 81 *Levis causa dicitur, quæ non concludit per necessarium crimen, & num.84.*
- 82 *Officialis committens concussionem in officio, recepta debet restituere, & criminaliter puniri.*
- 88 *Probatio plena non requiritur ad suspendendum Officialis ab administratione, sed tantùm suspitio, licèt major illa, quæ requiritur ad inquirendum.*
- 89 *Dobanerius Monsorius vir nobilissimus, & gravissimus, ex levioribus causis suspensus per utrumque Tribunal R.C. & Collateralis.*
- 93 *Utilitas publica versatur, ut Officialis ab officio remoueat exiistente justo, & rationabili cau-*

causa, etiam si ex sola negligentia, num.94.
 95 *Utilitas publica quosuplex consideratur, & n.96.*

QUam autem absurdum, et odiosum sit hujusmodi pactum, et contra bonos mores, et publicam Regni, et Fiscus utilitatem, et consequenter nullum omninò, et invalidum, et ideò non servandum, ex eo patebit; si ex juris principiis deducamus, et ponderemus veras rationes, ex quibus jure cautum est.

Ut Officiali inquisito de delictis commissis intuitu, et in administratione officii, nedum possit, sed debeat (quibus verbis promilicue utuntur DD.) interim interdici administratio.

44 Officialis igitur delinquens in officio suspenditur ab administratione tribus concurrentibus. Primò, quòd sit de delicto accusatus, vel inquisitus. Secundò, quòd delictum sit commissum circa administrationem officii, non extrà officium. Tertio, quòd sit tale delictum, quòd eo plenè probato, et instructo processu, importare possit, sive ex eo sequatur officii privatio.

Jura enim loquentia in tutore postulato suspecto, et in Prælo ex mala administratione, DD. communi consensu docuerunt, comprehendere
 45 Judicem, inde dum Imper. in l.eam, quom 7. C. de suspecti tutor. præcepit. Eum quem ut suspectum tutorem, vel curatorem accusas, pendente causa cognitionis abstinere ab administratione rerum suarum, donec causa finiatur, Præses jubebit, idemque in §. si quis autem, Institus. eod. tit. ibi, Si quis autem suspectus postulatur, quodam cognitio finiatur, interdicitur ei administratio, ut Papiniano visum est, et in l. quod si forsè 14. §. sunt quidam, versidem dico, ibi, idem dico, & si sciens quis suspectis postulatis solvat, nam bis interim videtur, interdicta administratio, cum distinctione tamen Jo: Fabri in d. §. si quis autem super, glos. vers. interdicitur, ubi testatur, DD. communiter distinguere, an accusetur quis de mala administratione, & tunc interdicitur, si de alio crimine, scilicet extrà
 46 officium, minimè. Et in omni Officiali, vel altero habente quamlibet officii administrationem (cujus scilicet officii nomen constat generale esse) eandem distinctionem probat Bart. in l. liberius 17. §. in questionibus, ff. ad municip. et in d. quod si forsè 24. §. sunt quidam, num. 4. vers. quare dicitur, amplia, et dicit esse mente tenendum, quòd ei, qui est postulatus suspectus, sive inquisitus, est interdicta administratio, quali non requiratur decretum, sed accusatio ipsamet, vel inquisitio de delictis in officio commissis, trahat se cum veluti in necessariam consequentiam suspensionem ab administratione, et subjicit Bart. hæc verba: *Non interim pendente causa suspicionis non potest administrare*, et lic supponit, non solum necessariam esse suspensionem, sed esse repugnantiam, ut reus postulatus interim administret, Lucas verò de Penna glossans rescriptum Alex. in l. unica, C. de res postal. lib. 10. dicentis: *Reus criminis postulatos novos honores appetere non debere, antequàm innocentiam suam purgaverint* addit Luc. in ult. verbis super gloss. ibi in glossa ultima dum gloss. ibi citat d. §. in questionibus, sed ille §. intelligendus est, cum quis accusatur de crimine commisso per eum extrà officium, cujus honorem, & officium ipse
 sum

sum adhuc retinet, ut ipse dicit se alibi in locis per eum citatis declarasse. Ubi autem accusatur de crimine commisso in ipso officio, cujus dignitatem, & honorem retinere contendit, *Tene* (inquit *Lucas*) *quod scripsi in l. Judices, infra de dignit. lib. 12. super verb. sceleribus, in vers. sed an Judici, column. mibi 12.* ubi quaerit, an Judici de scelere patrato in officio, & solum accusato, eo pendente interdicenda sit administratio, ipsius officii causa pendente, & licet primo arguat negativè, determinat tamen affirmando in *vers. E contra, quod sic*, citans plura jura, inter quae *sent. in l. 2. ff. de decurion. & cap. venerabili, de of. 43 sic. delegati*, ubi ita testatur tenere *Gloss. Bernar. & Innoc.* etiam in Praelato, & Procuratore, ut verè *Innoc.* docuit in *cap. licet Hely, num. 4. in fin. vers. sed nota, & num. 5. de simon.* ubi distinguit, ut in Praelato, qui jus habet in rebus ad dignitatem pertinentibus difficilius sibi interdicitur administratio, & sic non sufficiat sola accusatio, nisi aliqua alia probatio adsit, quae contra ipsum suspicium reddat de mala administratione, secus verò in tutore, procuratore, & aliis administratoribus, qui non habent aliquod jus in re in ipso officio, isti etenim remouentur per solam suspicionem, inter quos constat esse Officiales deputatos ad regendum populos, sive justitiam ministrandam, in quos nullum dominium jurisdictionis, nec jus in re transferri, sed solum jurisdictionis exercitium, proprietate remanente penes Principem, à quo fluunt, & resuunt thesauri dignitatum, & Imperii cum suis speciebus, & juris dicendi facultate sola administratione, & usu Magistratibus communicatis passim *DD. nostri* tradunt, & infra dicemus.

49 Indè prima ratio hujus decisionis colligitur ex latissimè dictis, & relatis per *Lucam* in *d. Judices*, quia ex praeterita mala administratione talis in futurum praesumitur, *l. si aliquid 12. C. de suscept. praepositis, & archaeris, lib. 10. l. non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. & semel negligens, semper praesumitur negligens, capit. scriptum, de praesumption. & qui semel fidem non servavit, nec in futurum servare creditur, Bald. in l. Cornelia, ff. ad Syllaniam. plura cumulat *Carroc. de furtis, quaestio. 21. num. 3. & seq. latè Menoch. de praesumpt. lib. 5. cap. 2. num. 50. & latissimè eod. lib. 5. cap. 32. per totum, ubi num. 24. ampliat, ut non solum procedat in eodem genere mali, vel illi simili, quod est absolutum, sed ut malus sit in aliis diversis malis ob maximam conjunctionem, quam habent vitia inter se, & maximè quando de diversis sceleribus qui est non semel actintus, ut de furtis, rapinis, & falsitate, quo nullum est crimen deterius, quod famam vituperet, & statum hominis ad nihilum deducat, ex quo homo nobilitatem amittit, & remanet omni humano honore exutus tanquam fide privatus, & necesse est, quod semper erubescat, ut ex *Ambr. & aliis Affect. in d. Constit. Qui literas. post num. 5. Farin. 51* latissimè *ro. 5. quaest. 150. num. 12. & 15. & in principali dicto *Giurba cons. 44. num. 51. in fin. & elegans est lex in C. Theodosiano lib. 9. tit. 27. & locus Plutarci in politica, ibi: Eius semper corruptam futuram rationem vita, què semel de peculiari Republica legere sacra, bona amicorum surripere, negare credita, clientes prodere, animum induxis, hunc, inquam, futurum Consiliarium per-****

fidam, Judicem irreligiosum in Magistratu gerendo, quaestui, & muneribus inbiantem, natalius, ut semel dixerim, incuria expertem, refert Bovadilla tom. 2. Politicae lib. 5. cap. 1. n. 197. ubi dicit haec verba: *Por que el ano vez se tuvo mal en el officio, tiene la presuncion contra si que barà lo mismo en lo adelante, ubi in suis Glossis d. num. 197. & 198. literis K. & Q. plurima con-* 52 *gessit, & alibi Imperator edixit, ad splendidioris privilegia militia eos venientes admittendos esse, qui ea voto adispisendi honoris crediderint expectanda non eos, qui studio exercenda cupiditatis ambierint, vel ut in meliori fortuna possit, aut scelera, quae prius commisisse doceantur, occultent, aut alia deinceps possint impunè committere, ut in l. ad splendidioris 7. C. de divers. offic. & apparitoribus Judic. & probationibus eorum lib. 12. quem ita summat *Lucas, dicit igitur haec lex, quod ad majores militiae promovendi sunt, qui priorem continentis labore compleverunt, & tales exinde venientes admittendi sunt, qui affectant militiam, ut in eo consequantur honorem, non autem qui officia gerant, ut cupiditates exerceant, ut sic in majori fortuna possit occultare valeant commissa delicta, vel alia impunè parrare; & insuper notat, quod Magistratus, & Officiales non debeant administrationem assumere, ut quaestui, & pecuniae luco deserviant, neque praesse debet quis ut de subditis crescat, ut auctoritate *Ambrosii secundo de officiis, et Bernardi lib. 3. de consideratione ad Eugeniam Papam, latissimè prosequitur Lucas, maximè dolens de suorum temporum calamitate.***

Undè cum ex eventu, & effectu sequuto detectus sit qualis fuerit animus istius Officialis in officii ingressu, ut sibi, non subditis Princeps constitueretur, & de subditis quaestum proprium, non profectum, & utilitatem quaerere subditorum, sequitur, ut detectis sceleribus, detecta sit etiam iniquitas pacti, quod tanquam Fisco, & publicae utilitati damnosum, ut quis ad officium reintegretur, in quo malè se gessit, juxta praedicta tanquam à principio nullum, vel ex post facto damnosum servandum non sit, argumento *cap. suggestum, de decimis.* Potissimè enim attenditur ingressus officii in Officiali; Si enim malum, & corruptum ingressum habuit Officialis, nec erubuit, nedam statim ingressus, sed etiam ante ingressum subditos omnes, locatos, scilicet fidatos, & Officiales, quos Cavalarios vocant, collectare, & ab omnibus, & etiam ab administratoribus generalitatis Dohanæ, quinimò & à viduis, & pupillis pecunias, & frumenta maximè summæ, & quantitatis partim sub colore mutui, ab aliis verò apertè sub doni titulo per concussionem violenter extorquere, ut praetium officii ducatorum ferè quadraginta mille Regiae Curiae solveret, & paucis mensibus, quibus administravit, omnes depauperavit subditos, aded ut nullus ad contribuendum intentatus saltim evaserit, quomodo erit permittendum, ut administrationem non 53 purgatis criminibus reassumat; ex malo etenim Magistratus principio pessimus expectari debet exitus, *Pyrrus in l. defensionis fiscalis, C. de jure Fisci, lib. 10. citans sen. in §. 1. in Auth. ut Judices sine quoquo suffragio, in ver. totius nequitiae principium, & terminus, & iterum ibi, & sic uno principio illicito dato, ubi, *gloss. versic. illicito, allegat, can. dicentem, quæ malo inchoantur principio,**

vin esse posse, ut bono peragantur exitu, & infra addit. *Imper. esse omnium factorum elogiis mirabile, quod avaritia sit mater omnium malorum, maximè cum non privatorum, sed Judicum inhaeret animabus, ut hinc, & alia de malo ingressu Officialis ex Arist. Cicer. Laetantio, & aliis tradit solito zelo succensus Reg. de Pont. de potest. Proreg. sub tit. de elect. offic. §. 5. num. 27. & 28.*

54 Et proinde de his Officialibus præsumitur magis deferre potentibus, quàm justitiam petentibus, §. nec laet nos, *Aut. ut omnes obed. Judic. Alsias. de præsumpt. reg. 3. cap. 15. num. 2. & habetur in l. en gula, C. de privil. eorum, qui in Sacr. Palas. & in l. 1. C. de nam. lib. 12. & maximè contra numerarios, idest contra eos, qui Principis rationes agunt, & pertractant, & in l. ueniam, C. de suscept. lib. 10. ubi præsumitur, susceptores vexare Provincias, Menoch. de præsumpt. lib. 2. cap. 85. num. 9. & seq.*

Et aded gravia delicta existimantur commissa in exercitio officii, ut & jure communi in odium Officialis possit absens damnari usque ad mortem, *D. Rov. cons. 85. nu. 17.*

56 Undè si malus præsumitur in futurum præsumptione hominis, & juris, ut ex *Alber. tradit Menoch. d. lib. 5. præsumpt. 32. num. 17. & non obstante inquisitione, & tot immanium criminum probatione, esset iste Officialis manutenendus in officio inquisitione pendente, esset palam, & manifestè*

57 præbere ansam delinquendi, & remittere dolum futurum, quod fieri non potest, *l. Juris gentium, §. sed si fraudandi, ff. de pactis dotal. & ne quis fructum suæ propriæ malignitatis consequatur, l. penul. C. de legat. expressè enim, nec tacitè potest remitti dolum futurum l. si unus, §. illud, ff. de pactis, plura ad propositum tradit Carol. Ruin. consil. 69. Viso testamento, nu. 4. §. in fin. vers. Nec obstat, nu. 6. & 7. in secundo, ubi quòd lex hujusmodi conventionibus resistit, confitit de mala administratione, & num. 9. in fin. quòd sub verborum generalitate non includitur remissio doli nedum veri, sed nec præsumpti, l. creditor, §. luitas, ff. mand. quia ex hoc administrator invitaretur ad delinquendum, Paris Puteus tract. de Ludo, num. 91. in tract. tom. 7.*

59 Nec remissio doli, vel fraudis de futuro fieri potest tanquam contra bonos mores, quod nec per Regem, neque per legem ipsam fieri potest, *Gugliel. de Benedict. in q. de Episcop. post rep. c. Rayn. nu. 26. & seq. & melius in quest. de Canonizatu, num. 14. ubi ampliat, quòd in his nec Deus manum apponere voluit, qui licet cæremonialia, ac etiam legalia veteris testamenti extinxit, tamen moralia noluit tangere, aliquid contra mores permittendo, citat Panorm. in cap. fin. de consuet. Quinimò impossibilia dicuntur quæ quomodocumque contra bonos mores sunt, l. conditionis, l. filius, ff. de condit. instis, Dyn. consil. 7. col. 2. vers. Item ex omnia, Bald. consil. 326. Rex Roman. num. 2. in fin. part. 1. Moderna. Placent. de potest. Princip. cap. 3. quest. 3. num. 28. & 57. Quod enim prius Officialis fucate moliebatur lucrari, post detecta fraude conabitur quadam usurpatione ex toto auferre, verba sunt cap. v. si literis 16. q. 2.*

60 Et sola inquisitio, & criminum detectio sufficit, ut videns quis propria detecta scelera, & crimina, cum certus esse jure incipiat de ejus privatione, et poena deteriora committat, *l. si. C. ad l. l. l. Maje. libi nam ex quo sceleratissimum quis cepit consilium, exinde quodammodo sua mente punitus est, et pul-*

chrior sex. in l. questum 15. ff. qui, & à quibus; ibi, ex eo tempore, quo quis propter facinorum suorum cogitatione jam de poena sua certus esse poterat, multo plus cogitatione, & conscientia delictorum, quàm quàm damnatione jus danda libertatis eum amisisset et in l. qui poena 8. ff. de manumiss. ubi æquiparantur casus, aliquem lege Cornelia jam damnatum esse, vel eum futurum prospicere, ut damnaretur, et maximè in crimine repetundarum, in quo sicut in multis aliis exceptis, non est expectanda condemnatio.

Sed sicut in crimine Majestatis (ex quo quis aliud ex his causis crimen contraxit, poena subicitur,) et proindè speciale est, ut etiam mortuis reis, quibus cum nihil actum est, adhuc accusationem exerceri placuit, *l. en judiciorum 20. ff. de accusat. Et sic pactum, ut expectetur sententia definitiva velut expressè contra legem resistente, et contra bonos mores, nullum est, et invalidum.*

Et maximè, quia dolosè præsumitur obtinuisse pactum, ut furta impunè committeret, et pessimè conventionis vigore administraret, et sic publica autoritate delinqueret, ut in simili in pacto, ut si bona publicari contingerit, censeantur tot menses antè alteri donata, docuit *Bar. in l. post contractum, num. 9. ff. de donat. ut sequuto delicto reservatio præcedens, sive alienatio præsumatur in fraudem facta, argumento, l. summa cum ratione, ff. de pecul. l. fin. ff. de stipul. serv. Sicut in fraudem Fisci censetur pactum inter fratres dividentes, quod in casu publicationis bonorum alter succedat delinquentis filius, *Bos. Gabriel. Pereg. et mille alii apud Giurb. cons. 54. num. 10. & seq.**

63 Et cum in hac emptione officii exquisita fuerit adhibita diligentia, nimixque, et insolitè cautela, et pacta nusquam antea nec admissa, nec proposita, vel tentata, fraus, dolus, et animus preparatus arguitur delinquendi, *Glof. et Doct. in l. si quis sub conditione, ubi Bald. num. 14. ff. de condit. instit.*

64 Ipsaque doli, et fraudis præsumptio ed magis infurgit, quòd cum majori verborum apparatu res gesta reperitur, *l. ita fidei, ff. de jure Fisci, et ex insolitis clausulis actum reddi suspectum, latissimè usque ad nauseam idem Giurb. d. consil. 54. n. 14. 15. & seq.*

65 Secunda ratio, quare suspensio impediri ab initio non possit est propter infamiam, in quam incurrit Officialis detectis criminibus, & propter scandalum vitandum, *cap. Presbyter. 13. ubi Tarrecremas. et capit. h. mala 2. q. 5. ubi Presbyter si à plebe sibi commissa mala opinione infamatus fuerit, etiamsi id probari non possit, suspendatur usque ad dignam satisfactionem, nè populus in eo scandalum patitur, nè securiores Presbyteri existentes licentius in peccatum prolabantur, scandalum enim maximus orietur, si viderent populi hominem, quem talia, et tanta admisisse jam constat, post ipsius*

66 crimina detecta administrationem reassumere, et ob id *Innoc. III. approbavit factum Archiepiscopi, qui Presbyteros diffamatos ab officio, et beneficio, usque ad purgationem canonicam suspendendo decrevit, etiam nullo accusatore legitimo existente, sed sola fama publica deferente, (assidentes, inquit) Innocens. vulgatum infamiam, grave scandalum, & vehementem suspicionem, ex testium delictis suborsam, et loquitur ab initio, ut se declararet in versis quod si forsan, ubi si defecerit postea,*

in purgatione, jubet Ecclesiasticæ disciplinæ mureone puniri, et ab officio, et beneficio depositum ad agendam pœnitentiam in Monasterium detrudi, in *cap. inter 10. de purgat. canon.*

- 67 Et tædum propter scandalum, sed propter infamiam facti, qua gravatur opinio rei delati inquisitione pendente, *Glos. in cap. ult. de testib. & in cap. Omnipotens Deus, de accusat. & in l. qui à latro- 68 nibus, §. 1. ubi Doct. ff. de testam. quæ infamia non solum reddit quem indignum muneribus Ecclesiasticis, sed etiam sæcularibus, l. 2. ubi Platea C. de dignit. lib. 10. l. 1. ubi Doct. C. de reis postul. cod. lib. & infamia ex sola accusatione oritur, Nizza consil. 124. num. 7. Joannes Philippus Testoy Panorm. 69 alleg. 7. num. 87. quam rationem infamiæ inter plures rationes hujus decisionis ex Innoc. Arch. Turret. Paride & alii probat noster Præses de Franch. in sua solempni decij. 8. post num. 7. & num. 8. in fin.*
- 70 Officiales enim, qui se furtis, & flagitiis commiserint, perdunt statim dignitatem, & honorem, non enim debent illi honoris habere munimem, quem ipsi per scelus proprium despexerant, Judex 71 enim dicitur quasi jus dicens, & si à justitia deviat, Judicis nomen perdit, debet enim esse immobilis ut columna, ut non se flectat contra legem, & ut nervus, qui non frangitur, nec pliacatur, non extenditur, nec lentescit, & sic dignitatis privilegium perdit, ut latissimè juribus, Sacræque Scripturæ auctoritatibus probat Lucas in l. Judices 12. col. 3. in verbo pessimos, & in verbo plebejos, ubi suo tempore doluit, pessimè servatum in Regno, ut mali Judices fuerint majoribus aucti honoribus, C. de dignit. lib. 12. quod iterum repetit, suorum temporum calamitates latissimè referens in d. l. ad splendidioris 7. col. 1. vers. hodie verò, C. de divers. offic. & apparit. lib. 12. refert, & sequitur Paris dicens, quod ubi Judex flectitur, non est Judex, & quod ubi malè se habuit, debet prius satisfacere illis, quos læserit, & deinde puniri, citans pulchra jura de sindicatu, verbo Judices, qui se convitit, quod antè eum docuit Lucas in d. l. Judices, col. 2. vers. nosa quod Judices, repetit idem Paris verbo sindicatur Judex.

Quæ ratio cum itidem publicam utilitatem concernat, bonos mores, & sit contra substantiam 72 officii, ut Judex carens nomine, & substantia Judicis adhuc judicet, & in administratione permaneat, sequitur, ut pacto id conveniri nequeat, *Giurba latè d. consil. 44. num. 46. & 28. præsertim in fin. ubi de Infami etiam num. 30. vers. aut est infamis, & num. 38.*

Tertia ratio, propter quam Officialis si retineret pendente inquisitione officii administrationem, non posset Fiscus, nec Respublica justam, & necessariam de eo sumere vindictam, quia astrueret, vel prohiberet testes scientes veritatem deponere, vel eis minaretur, & sic impossibile esset furta detegere, & per indirectum delicta Officialium remanerent impunita, & facilè ipsis esset astruere 73 falsos testes ad sui defensionem, nec ullus in termino defensionis Fisco communi reperiri posset, qui contra Officialem imperii habenas exercentem deponere auderet, ut ex *cap. tam literis, §. 1. de testib. & aliis id constitutum esse advertit Paris de sindicatu, verbo accusatus in officio, num. 2. 3. 6. & 7. ubi procedere dixit tam in Officialibus temporalibus, quàm perpetuis, sequitur probans rationem istam Aviles in cc. pratorum, cap. 5. vers.*

suspendidos, num. 3. vers. idem dicitur, & num. 4. & iterum in cap. 8. verbo suspendant, num. 1. cum seq. num. 4. se remittit ad dicta per eum in d. cap. 5.

- 74 & addit de communi Doctorum sententia, quod contra Administratorem fiunt duæ inquisitiones, una expeditur summarie, & tunc suspenditur ab administratione, postea in plenario fit alia inquisitio super veritate, & si constiterit, in totum removetur, *Gramm. consil. 10. per totum, et num. 2. & 3. probans dictam rationem Paridis, et latè 75 exornans, et æquiparans in hac materia suspensionis, sicut reliqui omnes, Officialem, Prælatum, et Tutorem, idem Gramm. consil. 162. qui 76 num. 21. & seq. in puncto probat, quod remotus ab administratione etiam si sit Baro, uni habet jurisdictionem in dominio, non debet reintegrari, nè quærelantes distrahantur ab eorum quærelis porrecti, ob metum potentia ipsius domini, et pariter testes à testificando retrahantur, cum veritas odium pariat; et addit, quod si suspendi debet Officialis pendente processu super quærelis, et administratio pendente accusatione interdici, et idem in Prælato, ne distrahantur testes scientes veritatem, fortius si reperitur amotus, reintegrari non debet; et insuper probat, quod Regi in conc- 77 trarium rescribenti non sit parendum, sed in executione super sedendum, et reddit rationem n. 24. quod honori Regio non conveniat talia rescripta exequi, et Minister inferior benè facit, si pro honore Regis, ac ipsius servitio non exequitur mandatum, sed jussionem ipsius Regis, et sic si non valet rescriptum, ergo nec et pactum, hinc et 78 hanc tertiam rationem, ne testes terreantur, qui non possent propterea deponere veritatem, et cogenerentur mendacium dicere, probat idem Dominus de Franc. d. decij. 8. post num. 3.*
- 79 Et quod ex infamia, suspitione, vel scandalo debeat Officialis ab initio suspendi præcedente causa, et informatione, et etiam ut libera sit potestas inquirendi, et procedendi in causa remota ab omni suspitione subductionis, vel potentia, et quod quælibet ex istis causis sit sufficiens, relatis Civilistis, et Canonistis perbellè concludit Reg. de Pont. consil. 133. num. 2. & 3.
- 80 Et quod duo fiunt judicia, unum summarium ad finem suspendendi, in quo sufficit infamia cum aliis conjecturis, aliud plenarium, et ordinarium ad finem condemnandi. Item quod primum judicium summarium iterum distinguitur in duplicem suspensionis speciem, unam ab administratione officii tantum, alteram verò ab integro beneficio, quarum prima fit ex causis, et criminibus, levioribus, secunda verò ex delictis gravibus, quod tamen declaratur, ut suspensio etiam ab officio tantum, operetur etiam à beneficio quodam emolumenta, quæ percipiuntur ex personali servitio, sed industria, ex *Glos. Archid. Jo. Andr. Butr. Passar. Imol. et aliis idem de Ponte ibidem num. 3. & 4. ubi d. num. 4. in fin. explica, suspensum ex causa gravi, sive à lege, sive ab homine, censeri suspensum ab officio, et beneficio quodam omnia, et eam 81 censeri levem causam, quæ non concludat pernecessariò crimen, et num. 5. addit, Officiali suspensio alium necessariò in ejus locum subrogandum, ne officii administratio detrimentum sentiat, ex *cap. final. de statu Regularib.* Et sic non video, quomodo pactum, nè Officialis possit suspendi, nec alius in ejus locum subrogari substineri possit ab initio,*

veluti contrà manifestam juris dispositionem, vel saltim ex post facto detestis tot sceleribus, et criminibus, de quibus in presenti casu, ubi probatum est, cum omnibus subditis concussionem esse commissam, quo casu Officialis antè omnia recepta restituere debet, et criminaliter puniri, ut latissimè fundat *Paris in vers. Sindicanur etiam Officiales*.

Idem de Ponte dec. 7. in causa inquisitionis Ferdinandi Monforii similiter Regii Dohanerii, postquam ex *num. 10. ad 13. in fin.* plura motivavit in favorem inquisiti, tandem antè *num. 14. in vers. ex adverso*, latissimè fundat Fisci intentionem, et repetendo jam dicta, addit *num. 14.* quod licet duplex sit suspensio, vel ab officio tantum ad finem inquirendi, et ex causis levibus; alteram verò etiam à beneficio, et hæc in causis gravioribus, verum omnes eas importare privationem, intellegi autem, et secerni causas leves à gravioribus circa suspensionem, et inditia, et *num. 15.* quod in primo inditio summario, quod fit ad finem suspendendi, sufficiat summam probare suspitionem, et hanc per conjecturas, quod sufficit ad suspensionem, in altero verò de veritate delicti, qua probata superadditur deindè Officialis privatio in perpetuum, & sic testatur *DD. reasumere communi omnium ore hanc decis. post Innoc. & Canon. reprobata nuncupatim opinione Panor. qui dixerat, hoc reponendum arbitrio Judicis, quinimò inquit Regens de Ponte ex Joann. de Avania*, quod cum hic modus procedendi sit communiter approbatus, videlicet suspendendi Officialem durante inquisitione, non posse propterea ab ejus executione tuta conscientia recedi, prout hodiè testatur ipse communiter praticari, juxtà *decis. Præsid. nostri de Franch. 8.* & apud Gallos ex *decis. Tholos. 371. Item sicut quæsitum si aliquis*, ubi *Additio* resolvit *num. 4.* propter criminis enormitatem, vel scandalum, vel inquisiti diffamationem, esse omninò interdicendam administrationem, ut factum fuit in *cap. fin. de accus. & Officialem* in hoc æquiparari tutori, & prælato, in quibus idem expressè cautum est, licet constet, Prælatum pinguius jus habere in bonis Ecclesiæ, quàm tutor in bonis pupilli.

Additque de Ponte dict. dec. 7. post num. 15. vers. aded quod, in tantum non requirit plenam probationem in materia suspensionis, ut sufficiat suspitio tantum, verum major suspitio, quam illa, quæ requiritur ad inquirendum ex *Innoc. Joann. Andr. Anch. Zabar. Luca, Paride, & aliis*. Unde quid dicendum in casu nostro, in quo contrà ipsum sunt probata tot crimina, & scelerata, infra tam breve temporis spatium in officii ingressu commissa, ut majora committere non potuerit, & ex quibus etiam per diffinitivum posset officio, & beneficio privari, ultra alias pœnas graves sibi infligendas, prout ex levioribus causis fuisse suspensum Dohanerium Monforium virum nobilissimum, & gravissimum, cum maximo numero insignium Judicum, testatur per utrumque Tribunal Regiæ Cameræ, & Collateralis *idem de Ponte in fin. dict. decisio.*

Quod repetit *idem de Ponte* latissimè *decis. 25.* ubi passim, & indistinctè ità praticari testatur, ut ex infamia, suspitione, vel scandalo interdicitur administratio, ità ut quælibet ex his sit sufficiens, & multò magis si aliquid cœpit constare,

ut his verbis hoc docuit consumatissimus ille vir in principio *d. decis.* tametsi fuerit sibi necessarium se purgare ab objectis criminibus generalis Visitationis & insudavit pro abstergenda macula *consil. 146. per tot. 2. vol.* & sic magis est credendum ipsi, qui pro suo interesse debuisset contrarium scribere, & tamen veritatis, & innocentiae impulsu non deviauit.

Et rogo Judices, quid faciendum de isto, contra quem non aliquid solum, sed quidquid pessimè admisit, plenissimè constet etiam per publica documenta, & convictus est, aded ut nulla defensione se purgare possit, & post plura per *D. Reg. repetita in d. decis. 25. col. 1.* addit *num. 3. in hoc solum differre tutorem ab Officiali, ut illi ex sola accusatione, in hoc verò alitrà accusationem requiritur infamia, scandalum, vel qualibet est levis suspitio, & num. 4. quod in criminibus gravibus propter infamiam semper proceditur ad suspensionem.*

Et *num. 7.* dicit hæc verba, *stat ergo firma conclusio, quod Officialis pendente accusatione, & inquisitione de delictis in officio quando precedit informatio, ex qua Judici incipit constare, possit, & debeat ab officio suspendi ex juribus, & decisionibus allegatis, & sic hoc necessariò faciendum resolvit ex juris necessitate.*

Et hanc juris necessitatem, ut existente justa, & rationabili causa Officialis removendus sit ab officio, includere necessariò publicam subjectorum utilitatem orientem ex obligatione, ad quam jure divino, & humano tenetur Princeps subditorum utilitati, & compendio prævidere, benè colligitur ex subtiliter traditis per *Roman. consil. 467. ut clara reddatur*, qui dum probare intendit, non posse Civitatem Senarum amovere Rectores Hospitalis, sine juxta, & rationabili causa, quia regimen Hospitalis, quod sibi competit, & attributio potestatis non ad conservationem, & bonum statum Hospitalis, sed potius ad ejus subversionem tenderet, sic è contra admittit existente justa causa, ex qua amoveri debeant, quas ipse enumerat, et alternativè ex ipsis unam sufficere asserit, si non amoveantur, esse iniquum, et contrà publicam utilitatem existimat, et fundat per totum illud *consilium*, et præsertim *num. 5. in fin. 7. in fin. & 8.* et publicam utilitatem considerari in remotione Officialis delinquentis in officio, etiam si contingat ex sola negligentia ex *cap. 2. in fin. et cap. cum ad Monasterium 6.* ubi *Glos. verbo amoveri*, dicit, etiam ex levibus causis remotionem fieri, et in *verbo negligens, de statu Monachorum* tradit benè *Menoch. de arbit. lib. 1. casu 55. in fin.* et sic pæcto aliquo publicæ utilitati derogari non potest.

Quæ publica utilitas consideratur propter bonum commune, sive publicum, quod æquale asserit commodam Communitati, idest hominibus simul, et conjunctim consideratis, vel etiam singulariter, idest particulariter, et de per se, *l. pupillus 237. §. manus, ff. de verb. signif. ubi Alciat. num. 2.* notat, illud propriè dici bonum publicum, hujusquæ boni publici in *l. 1. §. hujus studii, ff. de justitia, & jur.* ponitur inter alia exemplum in Magistratibus ad Rempublicam benè regendam.

Item & secundo modo consideratur publica utilitas in Fisco, cujus utilitas dicitur respicere bonum publicum, & ided præferendam esse privatorum utilitati, in *l. utilitas 3. Cod. de primipilo, lib. 12.* quia per divitias fiscales defenditur Republica

blica ab hostibus, & aliis parantur utilitates communes, præsertim inspecto fine, ad quem fiscales redditus fuerunt inventi ad publicas necessitates, & defensionem Reipublicæ, & ex quo interest, fiscalia rectè gubernari ad publicum Ærarium augendum, juxtà doctrinam Bart. in l. 1. num. 25. quam ibi ex recepta Doctorum sententia explicat, & tutetur Barbosa in 7. par. d. legis, ex num. 4. & num. 6. vers. invenio, cum sequentibus, ubi num. 9. vers. ex quibus, asserit communem ff. soluto matr. Et sic omnis publica utilitas consideratur in recta administratione Dohanæ, in qua agitur de conservanda Universitate, quam generalitatem vocant Gregariorum, quæ amplissima est, includens genus immensæ multitudinis miserabilis gentis, quæ pro majori anni parte sub Jove frigido pro Fiscali laborat compendio; Item abundantiam Carnium, Casei, & Lanæ ad cibaria, vestimenta, & tegumenta hominum totius Regni, ex quorum industria Regnum alitur, & sustinetur militia Regis ad Regni defensionem, hostesque propulsandos, & sic omnis jungitur publica utilitas principaliter, et secundariò, respiciens bonum commune multifariam, et singulorum, Regis quidem, et subditorum, aded ut pactum contrà Dohanæ utilitatem, ut contrà publicum omnium bonum, nullum, irritumque censeretur, tametsi contrà bonos mores non esset, prout hoc etiam concurrere indubium est.

S U M M A R I U M.

- 93 **T**estes justè sument si jurisdictioni ejus, contrà quem deposuerunt supponuntur.
- 98 **S**uspensio ab officio antè litem contestatam, & contrà Officialis introitum tractari debet.
- 99 **P**rincept, & ejus delegatus potest mandare, ut quandocumque sibi placuerit, debeant ejus Officiales indicari.
- 100 **O**fficialis pro delicto in officio commisso non potest idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, & n. 101. licet aliter in Notario, n. 102. & quando secus, num. 103.
- 104 **O**fficialis præsumitur quoddam terrorem inferat, etiam iis qui fuerunt relaxati per Curiam.
- 105 **P**ecunia præsumitur Officiali, & etiam Præsidi data per concessionem, & motum, proinde ad restitutionem illius tenentur, & criminaliter pœna extraordinaria puniri, & num. seq.
- 106 **O**fficialis indicandus suspendi debet ab officio, quia testes adstrueret, & num. 108. & 109. & idè cautum lege Hispanica, & num. 110. maxime si administratio sit ampli redditus, & inquisitus est debitis operatus, & num. 107.
- 111 **A**ppellatio non impedit suspensionem ab officio in Officiali indicando, & de rationibus, num. seq.
- 112 **A**dministrationis officii velamen furtum temperat.
- 113 **O**fficialis præsumitur, quod benè se gerat, nisi contraria præsumptio urgeat.
- 114 **P**ræsumptio quælibet pro Judice cessat, si non habeat manus mundas in officio, & qui dicantur propriè Judices, ibid.
- 117 **P**ræsumptio pro Officiali infamato nedum cessat, sed insurgit contraria, nec requiritur tam exquisita contrà ipsum probatio.
- 118 **P**ræsumptio bona pro Officiali, qui officium, & si licitè, & à Principe evasit, cessat, & Cravettæ contrarium tenentis lapsus ostenditur, nu. 120. Et

deterioris conditionis est illo, qui gratis accepit, num. 121.

- 119 **B**araptaria præsumitur in Officiali recipientem matuum.
- 121 **O**fficium pro pecunia concessum potest à concedente revocari, & qui dat pecuniam, titulum lucrativum habere dicitur, & num. 125.
- 122 **C**oncessio officii habet in sui essentia intrinsecè, & naturaliter annexam clausulam, donec Officialis benè, & fideliter se gesserit, & pactum in contrarium non tenet, num. 127.
- 123 **O**fficialis in ingressu officii jurat de benè, & fideliter administrando tam jure communi, quam Regni.

Indè quarta suboritur ratio. Protectio scilicet, quam Princeps habere debet horum subjectorum, qui de ipso Rege sunt aded benemeriti, major enim pars hominum, & Officialium Dohanæ contrà ipsum testimonium veritatis dixerunt, undè justè ex hoc timere possunt eum subditi, si iterum ipsius jurisdictioni subjiciantur, argumento legis, si quacunque præditus potestate cum ipsius judicio nunc opprimi, nunc erigi possent pro libito voluntatis, cap. 1. post medium 16. quæst. 2. ubi, humani moris est illum vereri, cujus judicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur, & in cap. 1. octava quæst. secunda, quod advertit in puncto Imola in cap. venerabili 37. num. 22. de Officio delegat. post Hostien. in d. cap. Hely, num. 9. vers. quod intelligas.

- 98 **E**t proindè lex jussit, de suspensione agi statim antè litem contestatam, & contrà Officialis introitum, Paris in verbo, accusatus in Officio, in principio, & alibi probavit Gramm. quod Princeps potest mandare, ut indicari debeant ejus Officiales quandocumque sibi placuerit, per tex. in Aurbent. ut Judices sine quoquo suffragio, quod ampliat etiam in delegato Principis, ut per eum decis. 40. num. 10. & 11. ubi quoddam antiani possunt removeere potestatem, durante eius officio, si non facit id, quod debet, Tiraq. de pœnis, causa 58. n. 5. 6. & 7. ubi contrà Officialem de delicto commisso in officio sufficere iuramentum Partis cum semiplena probatione, ex Gloss. in §. necessitatem, verbo ostenditur, Aurbent. ut iudic. sine quoquo suffrag. & in vers. sexto
- 100 **L**ices, ampliat pro delicto in officio commisso Officialem non posse amplius idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, citans plura iura, delicta enim in officio commissa puniuntur, appellatione remota, Franc. Marcus decij. 437. quaritur, an Judex, parte secunda, probat idem Azved. lib. 3. tit. 7. de las residencias, l. 14. num. 1. & post num. 4. vers. ex quo in iis, quasi recedens ab iis, quæ supra dixerat eodem lib. 3. tit. 7. l. 2. n. 9. cum seq. ubi agnoscit post num. 16. vers. neque itidem, ipsius opinionem confundi per exprellum tex. d. l. 2. ubi specialiter id cautum est lege Hispanica, qui tamen suam opinionem adhuc limitat n. 17. in delicto iam effecto notorio, quod iam hic contingit ex informatione capta. Nec Castr. & alii per eum relati in l. quamvis, §. ultimo ff. de solut. quem pro opinione contrà Bart. & communem citat Azved. d. l. 2. n. 16. aliquid obstat, quia loquitur in Notario.

In quo vel contrarium est verius ex communi 101 sententia, ut deliquens in officio, suspendi debeat, ut indicavit Rosa, teste Farin. cons. 5. num. 38. alios refert Giurba cons. 44. num. 36.

102 Vel etiam, si aliud esset in Notario, mirum non esset, quia is officii proprietatem habet, quod non est in Officiali, cui solum exercitium competit, ut ex pluribus in puncto diversitatis rationem probat *Giurba d. conf. 44. num. 37.*

Et *Castr. in d. s. ultimo* non loquitur de omnibus instrumentis confectis à Notario, sed de his tantum, quæ post remotionem confecit inter ignorantes, & in loco ubi communiter habebatur pro Notario, juxta *l. Barbarius*, & sic in diversis terminis. Et quod leges Hispaniæ expressè suspensionem præcipientes locum habeant in Officialibus justitiæ, vel etiam in *Escribanos de Consejo*, non autem in Notariis, *Gutierrez lib. 1. practic. quest. 39. n. 8. & 12.*

Præsumitur enim ab Officiali concussio, vel terror inferri, & maximè cum ex testimonio ferè omnium sibi subjectorum in laqueum inquisitionis inciderit, de quo summopere ferè dolet, unde si in Officiali semper præsumitur, quod terrorem inferat, adeò ut licet quis sit relaxatus per Curiam, adhuc tamen præsumitur metus instare, ne iterum compellatur, quod dixit menti tenendum *Bald. ex Cyn. in l. novissime, in fin. princ. ff. quod falso tutoro*, quod pluribus exornat *Paris ver. sindicantur etiam Officiales, num. 18. fol. mibi 37. in antiquis*, ubi quod semper ab Officiali præsumitur concussio, vel terror inferri, cumulat *Gram. conf. 51. num. 12.* quod est indubium, ubi est probatum, datam esse pecuniam,

105 quia tunc omninò præsumitur data per concussionem, & metum, ut contrarias opiniones distinguendo conciliat *Farinac. tom. 3. q. 111. art. 55. & 56.* qui metus durare præsumitur, & augetur ex prædictis, quod crimen concussionis committit non solum Judex, qui concutiendo, & metu inferendo verè, vel præsumptive pecuniam extorquet, sed 106 etiam Præles, vel ejus Ministri, qui simulato jussu pecuniam extorquent, *Paris dicto ver. sindicantur etiam, Farinac. dicta quest. 111. art. 3.* ubi quod non solum tenetur ad restitutionem pecuniæ, sed criminaliter punitur pœna extraordinaria, num. 39. 40. & 44. & est crimen publicum, *Farinac. ibid. num. 54. Giurba latè conf. 72. num. 38.*

Et ex hoc præsumpto terrore, & metu ergà subditos extorquendo pecunias ab ipsis, quos omnes collectavit, aut saltem tentavit, quinta suboritur ratio debitæ, & necessariæ suspensionis. Quia alioquin si ad officium reintegraretur, terrentur testes Fisci, & invitarentur de facili ad falsam depnendum testes examinandi pro reo in defensionibus, quis enim in termino defensionum Fisco communi auderet amplius contra Prælidem, & Regulum Dohanæ restitutum, deponere, & qui resisterent, & non flecterentur ad ipsius tegenda facinorata, ut post antiquiores docuit *Paris in ver. Officialis finito officio*, post num. 6. vers. officialis sindicandus, & iterum in *ver. Accusatus in officio*, num. 2. ubi semper loquitur per verbum, debet, quod constat importare necessitatem, & idè Officialis sindicandus debet suspendi ab officio, quia adstruere testes scientes veritatem, vel minaretur, cap. tom. literis de testibus, cum plur. concord. Immo plus dixit *Imol. in d. cap. Venerabilis*, post num. 22. de offic. deleg. ex *Hofliens. Goffred.* & aliis, quia timeri potest, ne is, contra quem de veritate est inquirendum non solum testes, sed Officiales corrumperet, ut inquisitionem veritatis impediat, si in administratione perseveret, & idè si in informatione summarie inquisitione suspectus appareat, removendus est, addit *Imol.*

maximè id faciendum si administratio sit ampli reditus, & apparet, quod iste inquisitus est multis, & magnis debitis obligatus, ut noc. in d. cap. licet *Hely per Joan. And.*

Et hanc rationem extollunt ubique ferè omnes 108 Doct. supra citati, & infra citandi, & inter alios *Gram. d. conf. 10. num. 3. & conf. 162. num. 22. in fin. D. Præses* nositer in sæpius citata aurea sua *decis. 8.* post nu. 3. ubi ita pluries decisum, canonizata ubique per Doct. ut ultra *D. Georg.* infra citat. *allegat. 42. num. 21.* & insignem nostris temporibus eximia doctrina, & vitæ candore *D. Rovitum* in *prog. 13. de official. num. 12. latè Cancr. var. part. 2. cap. 12. num. 210. latè Mastrill. decis. 188.* ubi addit, ita Sicilia in dies judicari, *Conf. Paschalis* resol. mem. *de virib. parr. potest. par. 3. cap. 9. n. 39. Giurba* latissimè *conf. 44. num. 1. & 13. cura seq. Avilus in d. cap. 5. Prætorum, vers. suspendidos, num. 3. vers. idem dicitur, Petrus Caballus* in suis resolution. crimin. 109 casu 176. ubi nu. 5. dicit hæc verba, Ratio autem, quare concurrentibus prædictis considerationibus litis pendente interdicitur administratio Officiali est multiplex, ex *Vinc. de Franck. dict. decis. 8.* sed ea (inquit ille) potissimè arguet, quod nisi ita fieret, astrueret testes scientes veritatem, vel eis minaretur, &c. si enim Officialis retineret administrationem officii, terreret testes, qui de facili non possent deponere veritatem, vel faceret quod deponerent falsum. Hæc ille. *Regens de Ponte dicta decis. 7. nu. 16. in fin. Surgens de Neapol. Illustr. lib. 1. cap. 17. n. 37.*

110 Et hæc decisio ista potissima ratione registrata est lege expressa Hispan. l. 14. tit. 7. lib. 3. nova collectio, omninò legenda, ibi, si allare alguno culpado, te suspendan del officio, y le de traslado, &c. lupper qua *Gutierrez lib. 1. pract. q. 39. post nu. 2.* dicit, hanc suspensionem fieri non in pœnam, sed ut libere informatio fieri possit, & testes dicta sua proferte audeant, & Partes quærelas proponere, quod aliàs facere minimè audent. Ubi addit mirabile in proposito: adeò favorabilem, & privilegiam esse hanc suspensionem, quod operetur mirabilem effectum, 111 quia licet à sententia diffinitiva super privatione, vel suspensione officii lata in pœnam admittatur appellatio, & appellans, si reperiatur in possessione, ea pendente poterit continuare exercitium sui officii, cum nulla specialitas hoc casu inveniatur in privato, vel suspento per diffinitivam in contradictorio judicio lat. m, vel in alio judicio, & sic servatur generalis regula, ut appellatione pendente nihil innovetur, tamen ista suspensio, quæ fit lite pendente, nulla appellationis interpositione retardatur, & rationes sunt istæ, quas supra collegimus, 112 favore scilicet publicæ utilitatis, quia delicta Officialium sunt delicta publica, *l. quadam d. licta, ff. de pen. Giurba conf. 44. num. 20.* & quia aliter ad sententiam deveniri non posset, ut ex prædictis patet, & ita ipse declarat dicta per *Azeved. super dd. ll. quamvis Avendan. de exequend. mand. cap. 19. n. 25. vers. decimus casus*, teneat indistinctè, quod sententia prædicta privationis, vel suspensionis quomodolibet lata in iudicatu habeat executionem, quod & de jure communi, & jure Regni relatis *Marantæ*, & aliis dicit procedere *Lancell. de attent. limit. 20. fol. mibi 370. tom. 5. tract.*

Et non sine causa tam maximo conatu, & præcipiti festinatione iste inquisitus contendit, & appetit officii reintegrationem, quia didicit ab *Accursio* quod velamen administrationis temperat futurum, *Glof.*

Glof. in l. tres tutores, ver. conrectare, ff. de admin. tutor. quod probat, & exornat Bart. in l. si multi. 6. in princ. ff. de public. ubi quod rei procurant velare crimen prætextu alicujus officii.

Et huc pertinet quod dixit *Innoc. in cap. 2. de arbit. & in cap. diversis, de Cleric. conjug.* quod si Officialis aliquid semel injustè egit, præsumitur, quod velit factum suum tueri quacumque via poterit, sequitur post *Alciat. Menoch. de præsumpt. lib. 2. cap. 85. num. 19.* qui ob id latè deducit, quod licèt præsumptio sit pro Officialibus, quod benè se gerant, *l. 1. C. de suscept. & arc. lib. 10.* fallit tamen, & cessat præsumptio, quando altera contraria præsumptio contrà Officialem urgetur, ex *Alciat. reg. 3. præsumpt. 15. in fin.* puta si contra ipsum aliquid substantiale constare incæperit secundùm *D. de Franch. d. decis. 8. num. 3. & per Menoch. d. cap. 85. num. 19.*

114 Et ut dicebat *Paris*, omnis præsumptio, quæ est pro Judicibus, quæ etiam viget pro Rectoribus, Præsidibus Provinciarum, & Potestatibus Terrarum, qui & ipsi Iudices propriè appellantur, *Glof. in rub. ut Judic. sine quoquo suffrag. cessat*, nisi Officialis ipse habuerit manus mundas in officio, ut latè per *Par. d. tit. de offic. sindic. verb. incipit. Per syndicates, nu. 8. 11. in fin. & post nu. 13. vers. quæ sunt vera*, & iterum in *verb. incip. An offendens Potestatem*, & in *vers. præsumitur contrà Officialem, Aviles in cap. 1. Judicium sindicatus, num. 12: vers. & id. d. Judici.*

Quinimò præsumptio, quæ est pro Officiali locum habet dumtaxat ad substinendum ea, quæ ipse jam fecit ut non præsumatur in eo dolus, sed cessat quoad providendum circa futura negotia, tunc

115 enim circa futuram administrationem, etiam si non sit Officialis inculpatus, non præsumitur proprio, sed potiùs contrarium, & magis eum deferre potentibus, quàm justitiam ministrare, vel providere petentibus, supracitata *l. ex aula, C. de privilegiorum, qui in Sac. Palat. lib. 12. Menoch. latè d. c. 85. num. 8. cum seq. Vivius loquens ut expertus decis. 113. num. 6. Bobadil. lib. 5. cap. 1. num. 205.*

116 cum seq. quanto magis in Officiali inquisito, & diffamato paupere, & in eo, qui infinita admittit

117 contrà naturam officii, *Menoch. dicto loco n. 14.* contrà quem nedum cessat generalis præsumptio, quæ Officialibus favet, sed insurgit alia contraria, quæ operatur, ut non requiratur contrà istos tam exquisita probatio, ut ex lege Regni statutum esse in *cap. vulgaris famæ proloquium, ex Paride*, & aliis probat doctissimus, & facundissimus *Dominus Consiliar. Georg. in alleg. 42. num. 27.* addens etiam

118 ex *Mascard. num. 28.* cessare etiam bonam præsumptionem in Officiali, qui officium emit, tametsi licèt, & etiam si emat à Principe, non tollitur tamen præsumptio malè agendi, & idèd cavendum esse sicut à peste, latè probat *Paris. de Sindic. & princ. verb. & primò videndam est*, ubi optimè, in

119 iterum *in fin. in verb. incip. Præsumitur contrà Officialem*, ubi *num. 4.* quod præsumatur omnia mala agere; & in specie in Officiali recipiente mutuum, quod præsumatur baraptaria, *Paris. ibid.*

120 ex *Bart. n. 2.* Ut ex his lapsus videatur *Cravesi. conf. 6. num. 109. in fin.* quod in officio empto cesset poena privationis alias in dicta in officio gratis concessio, licèt eum sequi videatur *Dom. meus Socer. Camil. de Medic. conf. 143. num. 7.* contrarium enim passim decisum patet in Regno in Officialibus Do-

hanæ, & similibus officiis vendibilibus, ut per *D. de Franch. d. dec. 8. & in Officialibus Sicilæ Georg. d. alleg. 42.* & passim in Perceptoribus Provinciarum, & aliis officiis vendibilibus decumum est, & in dies deciditur per Regiam Cameram, & Regiam Junctam Judicum delegatorum, & quia major suspitio vertitur in illis, sive periculum cautius est agendum, maximè cum in officiis vendibilibus non vendatur Jurisdictionis administratio, sed pingues directus, & emolumenta, quæ in illis considerantur, & quia feudum emptum non definit esse ejusdem naturæ, nec propriè feudum est subiectum eisdem regulis juris feudalis. Unde idem in officio 121 potius in contrarium est quid singulare, ut ille, qui dat pecuniam pro officio, cum det malo animo titulum dicitur habere lucrativum, & idèd etiam sine causa potest à concedente revocari, ut ex *Bart. et Guglielm. de Benedict. probat Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 27. num. 14. 15. & 16.* ità ut deterioris conditionis sit emens officium, licèt à Principe quodam faciliorem remotionem, illò, qui gratis accepit, quod etiam confirmatur ex eo, quod contrà officia ementes notavit *Afflict. in Constit. Volumus, num. 5. vers. nisi habuisset*, & in *Constit. Magistr. Camerarii, latè Bobadil. lib. 5. cap. 1. n. 210. in 7. limit.*

122 Sexta subnectitur ratio, quia officii concessio habet tanquam pactum substantiale sub conditione resolutive in sui essentia intrinsecè, & naturaliter annexam clausulam, *donec Officialis benè, & fidelitèr se gesserit*, ut post alios de hac observantia testis est *Surgens de Neapoli illustrata lib. 1. cap. 17. post num. 36.*

Quod in hoc contractu venditionis officii Dohnerii expressis verbis cautum legitur.

Quæ clausula cum sit vallata duplici juramento, uno scilicet præstito in ipso venditionis contractu, sub his verbis, *& non aliter, nec alio modo*, cujus vis, & efficacia circa contractus resolutionem notissima est, altero verò præstito in manus Illustrissimi Locumtenentis in ipso Tribunali Reg. Cameræ de bene, *& fidelitèr exercendo*, idque in executionem tam juris communis in *Ausb. jusjurandum, quod præstat ab iis*, quam juris Regni in *pragmat. 4. de Officialibus*, & *qua iis prohibeantur*, & in *Pragm. 2. §. igitur de officio Sac. Reg. Consil. & inibi Dom. Rovis.*

S U M M A R I U M.

- 124 **O**fficiales suas operas locasse videntur:
 126 **O**fficiali remedia possessoria non dantur, & privatus dicitur eo ipso, quod aliter à Principe est subrogatus, num. 136.
 127 Pactum contrà substantiam contractus non tenet, etiam cum juramento, num. 135. & contractus firmus remanet, num. 134.
 128 Officii basis, & fundamentum est illud, benè, & fidelitèr administrare, & parvis manibus, per assistentes circa Officiales.
 131 Officiales debent habere manus mundas, & abstinere, à minoribus manu lingua, & obsequio, & aliter Rex de potestate ordinaria dispensare non valet.
 132 Officialis de facto suæ familiæ, & familiarium ex quasi maleficio tenetur, cum in officio delinquens, & etiam si extra officium si consentiens fuerit, aut particeps, item si sciens nec prohibuit cum possit, & n. 133.

- 137 *Pactum, quod non possit ab officio removeri lite pendente, non extenditur ad delicta commissa in illo cum dolo, & lata culpa.*
- 138 *Concessio, quod Officialis non teneatur stare sindicatui, non dolum, nec latam culpam, sed levem, & levissimam includit, & num. 140. et 142.*
- 139 *Licentia data Officiali faciendi quicquid velit, non intelligitur contra iustitiam, & legem.*
- 141 *Privilegium, quod non possit conveniri in sindicatu ad culpam, & negligentiam tantum restringitur, non ad baraptariam, & illicitas extorsiones.*
- 143 *Pactum, ne teneatur stare ad sindicatum fieri nequit, nec juramento firmatur, & num. 145.*
- 144 *Officialis temporalis durante officio, etsi molestari non possit, de gravibus tamen delictis, & excessibus inquiritur; ita & pactum, quod non amoveatur lite pendente non comprehendit extorsiones, concessiones, & delicta, & num. 148. & de ratione, num. 149.*
- 146 *Pena longè perspecta difficiliter irrogatur, & parum timesur, & num. 147.*
- 149 *Pactum factum per Principem cum vasallo, vel subdito non est obligatorium, si in præjudicium auctoritatis ipsius sit, & maxime si Regi Regno, aut Republica inciperit esse damnosum, quod procedit in omni concessione, num. 150.*
- 151 *Pacificens contra legem, non dicitur fraudatus si pactum non servatur.*
- 152 *Officialis longè gravius peccat delinquendo in officio, quam laico.*

Sequitur propterea, ut statim ac Officialis non servat, sed contravenit pacto substantiali, quod basis est, fundamentum, & substantia officii, duplici iuramento vallato, debet ab officio ipso removeri, quia, ut dixit *Paris* in verbo *arbitrium Officialis*, num. 3. in fin. per provisionem officii videtur is, qui est provisum, suas operas locasse, ff. *locat. qui operas*, idè tenetur observare illum contractum, cap. 1. de natura feudi, cap. 1. de probat. et 125 *Bald.* notat in l. *Princeps*, ff. de legibus, & idèd possunt expelli durante tempore, l. *quæro*, §. *inter locatorem*, & l. *cum domini*, ff. *locat. Surgens dict.* cap. 17. num. 36. lib. 1., immò præcario videtur concessum tandiù, quandiù concedens patitur, cum non aliud concessum censetur, nisi exercitium meri Imperii, & idèd si ad libitum revocari possent, *Brunus conf.* 92. num. 6. lib. 1. *Gi urb. consil.* 44. n. 38. non mirum si existente iusta causa, *Mastrill.* latissimè de *Magistrat.* cap. 27. num. 8. cum in fin. seqq. *Dom. Regens*, et *Marchio Tapia* Supremi Collateralis Decanus, Vir eruditione, doctrina, rerum experientia, ac religione insignis in l. *final. C. de consuet.* ubi idèd non competere Officialibus remedia possessoria contra, et fortè iustius, quàm censuerit *Dom. meus Capyc.* decis. 121. n. 27. et cum ipso stat *Franc. Marcus dec.* 19. par. 2. licèt aliud in *Notario*, idem decis. 438. eadem secunda part.

Undè pactum ex adverso igitur, quod non debeat suspendi, vel nihil omninò operatur, præsertim detectis, et probatis criminibus, ex quo liquet constat, ipsum pessimè, et infideliter se gessisse, vel si ad hoc extendi posset, tanquam contra substantiam concessionis officii, et de directo contrarium pacto, et clausulæ solitæ, *donec benè*, &

fidelitèr, nullum omninò, et ut prorsus inutile, et contrarietatem inducens rejiciendum est, ad verbum vulgarem in l. *pacta conventa*, cum *gl. ff. de contrab. empt. et l. ubi repugnantis, de reg. jar.*

Non minus enim basis, & substantia feudi est fidelitas, quàm in officio basis ipsius, & fundamentum est, ut benè, & fideliter cum pura conscientia illud Rectores administrant, contenti iis, quæ statutz sunt de Fisco annonis, & subjectos Regi illætos undique custodiant, & nulli partium citrà quàm iustum est, præsent, d. §. 1. *auth. juror. quod præstat. ab iis*, ubi in fin. in forma juramenti insertum est, ut non solum Judex hoc agat, & exequatur, sed etiam curare debeat, tales circa ipsum assidentes assumere, ut non ipse purus quidem sit, qui verò circa ipsum sunt, furentur, & delinquant, & alibi, quod puris utantur manibus in §. 1. *versic. hoc enim omninò, auth. ben. ut judic. sine quoquo suffrag.* et in *auth. de mand. Princip.* §. 1. *col. 3.* ut optimè advertit *Bobadil.* in suo *Politico*, lib. 11. cap. 44. ex n. 14. et iterum lib. 5. cap. 1. post num. 219. Romanos præcipuè respexisse, *es la purezza, y fè dellos*, et proindè Prætozem Urbanum, qui de fide corrupta Officialium cognoscere, statuisse, in quo quantum pessimè se gesserit iste inquisitus in se, et in iis, quos ad ejus letus assumpsit, plenissima informatio jam capta palàm clamat, et loquitur.

Quod autem Judex, Rector, sivè Præses, qui non servat præscripta in dictis titulis à Justiniano, quod nomen Judicis statim amittat, cum iustitiam non reddit, sed injuriam, et injustitiam agit, et quod habeat solum Judicis simulacrum, latissimè *Lucas* in dicta *Judices*, 12. *col. 3. verbo plebejos*, & *col. 4.* ubi plura ad propositum, latè *Paris* verbo *Judices*, qui si convicti, et alibi idem *Lucas* in l. *prohibitum*, col. 3. in fin. *C. de jure Fi. sci* lib. 10. dixit, nomen Officialis deduci ab officio, eo quod nulli officiant, et omnibus prodesse debeant, refert *Muta* in *cc. Regni Sic.* 10. n. cap. 58. in prin. igitur eò ipso, quod subditis officiant, non sunt, nec esse debent Officiales.

Et quod oporteat Officiales habere manus mundas, et abstinere à muneribus tripliciter, manu, lingua, et obsequio, adèd ut nec Rex de potestate ordinaria valeat super his dispensare, et aliàs Judex statim tanquam infamis, et perjurus sit à Curia expellendus, ex *Restaur.* *Montal.* & aliis latissimè probat *Aviles* in cap. 1. *Prætorum*, verbo *Dadivas*, num. 2. §. & per totum.

Elegit enim iste iniquicus sibi assidentes homines vilissimos, itemque pessimos, quorum unum N. hominem vilissimæ conditionis, diffamatum, nedum sibi substituit, sed in omnibus præposuit, ita ut ipse d. N. obediret, non è contra, undè de facto etiam suæ familiæ, et familiarium tenetur, cum eos constet in officio, seu ministerio deliquisse, in quo Dominus familiæ opera uteretur, l. 1. *C. ad l. Jul. repetund.* Maximè in pertinentibus ad officium, et in culpa esse censetur malos homines eligendo, et illorum opera in tali officio utendo, et proindè suo nomine, et in solidum ex quasi maleficio tenetur, ut in *Procuratore*, *Instituto*, *Vicario*, etiam si extrà officium delinquant, si modò commodum Dominus sit assequutus, vel si consentiens fuerit, aut particeps, item si sciens, nec prohibuit, cum posset, aut si illum non corripuit, quem reperit deliquisse, quia

quia ab ipso Officiali, quod à familiari actum est, admissum censetur, ex *l. 1. § familia*, ubi *Bart. ff. de publica*. cum simil. latissime infinitis relatis congerit *Giurba cons. 36. ex num. 26. usque ad 34.* Sicut de scientia, consensu, participatione, & mandato, nedum præsumpto ex pecuniæ versione in sui utilitatem, sed expresse, plenè ex informatione constat, ità ut non oporteat disputare, si scientia præsumat ex conjecturis.

134 Et sic undique pactum nullum, licet firmus remaneat contractus quoad reliqua, cum sit separabile, juribus, et autoritatibus per *Cancer. varior. par. 3. cap. 7. de pactis, num. 276.* & per *Dom. Rovisum in prog. 1. de censib. num. 14.* ubi ità iudicatum testatur.

Et quod pactum contra substantiam contractus non valeat, et indistinctè rejiciatur, etiam si sit interpositum iuramentum, *Gusier. latè conf. 12. num. 39.* Satisque privatus dicitur Officialis, ut

136 hoc superioribus addamus, saltim quoad possessionem, si alteri Princeps idem officium exercendum commendaverit, vel contulerit, & ed ipso, quod in locum Officialis à Principe alter est substitutus, vel subrogatus, ed ipsò intelligitur primus privatus, verba sunt *Glos. & Ang. in l. quod si forte, § sunt quidam, ff. de solut. Lanar. cons. 22. num. 18. Socin. Brun. & alii d. cons. 44. num. 25.*

137 Novissime, et tandem istud prætensum pactum, quod non possit ab officio removeri lite pendente, debet à jure, æquitate, et justitia interpretationem recipere, ut non extendatur ad delicta commissa in officio cum dolo, [vel lata culpa, ut docuerunt *Cyn. et Bald. in l. si servus ve-*

138 *ritus, ff. de leg. primo*, ubi in casu fortiori est, concessio arbitrio Potestati, quod non teneatur stare ad sindicatum, non videtur tamen ex hoc remissa nisi levis, vel levissima culpa, non tamen dolus, nec lata culpa, argumento *hereditor, § Lan-*

139 *cius, ff. mand.* sicuti licentia data Officiali, ut faciat quidquid velit ad suam voluntatem, non censetur tamen concessa potestas, ut quidquid citrà justitiam molietur, latè *Paris in verbo arbitrium Officialis*, & iterum in *verbo Potestas, qui habet arbitrium num. 3. vers. si dicatur*, et *num. 5. et num. 8. vers. si datur arbitrium*, dicit, sub his verbis importantibus liberam, et absolutam voluntatem posse Magistratum ad libitum facere, exceptis fraude, & dolo, nec sub his clausulis contineri concessionem iniquè agendi, nec potestatem jus alterius enormiter lædendi, concessum enim censetur aliquid agere præter legem, non contra legem, quia in quacunque plena, & generali potestate subintelligitur, ne quid turpe, vel prohibitum admittatur, quia in quocunque verbo quantumvis latissimo non venit illicitum, nec à jure improbatum, et quod tantum censetur remissa levis culpa, juribus vulgaribus, et doctri-

140 nis, quas citat *Paris d. loco num. 9. ubi num. 11. & 12.* probat, quod non minus censetur excepta lata culpa, quam ipse dolus, quia ubi requiritur dolus ex proposito, sufficit lata culpa, ad tradita in *l. quod Nerva, ff. de pos.*

Hinc *idem Paris in verb. electio Officialium, num. 5.* dixit, quod privilegium concessum Officialibus, quod non possint conveniri in sindicatu, restringi debeat ad culpam, et negligentiam tantum, de qua tenentur, *Giurba consil. 44. n. 14.* et in *fine*, non autem includit baraptariam, & il-

licitas extorsiones, quia per verba generalia videtur solum liberari à scrupulosa inquisitione, idest à culpa, et ab illa, quæ non potest apparere, nisi per subtilitatem iudicis, sicut est culpa levis, et levissima, secus in lata culpa, quæ non pertinet ad scrupulosam inquisitionem, quia de facili dolus apparet, et ided non videtur remissus, nun-

142 quam enim liberatio comprehendit dolum, nec reliquorum restitutionem, *l. si quis rationes*, cum concordantibus, *ff. de liber. lega.* sequitur latè *exornans Afflict. relato Paride in Constitut. Minoribus, in fine, num. 26.* et in *dist. Constit. Volumus, num. 4. vers. an autem Rex, et num. 6. vers. & scias*, ubi quod censetur remissum, ut non teneatur de levi, levissima culpa, et negligentia, de quibus alias tenentur Officiales, ut per *eum in dicta Constitut. Volumus*, post *num. 6. vers. & scias*, & *num. 12. vers. an autem*, maxime quando aliàs procuravit officium, idemque de remissione sindicatus probat *Niger in cap. Regni 132. Item statuumus, num. 56. in fin. & 57. Aviles in cap. 1. Judicum sindicatus, num. 7. cum pluribus sequentibus*, post *Bald. Salyc. Alexand. Catald. Paridem, Decium, Castillum Hispanum ad l. 27. Tauri*, & alios *Molina infra citat. dispu. 271. in fine*, et in

143 puncto; quod non possit fieri pactum cum aliquo Officiali, non teneatur stare ad sindicatum, quia videretur remitti dolus futurus, et esset pactum invitatorium ad delinquendum, vel saltim redderetur Officialis audacior ad delictum, docuit *Cataldinus de sindicat. quest. 15.* ubi quod nec possit constituens Officialem donare illud, ad quod in futurum contingeret Officialem condemnari, ne aperiat via dolo, & fraudibus, contra *l. si unus, § illud, & § pacta, ff. de pactis*, optimè, & latè *Cancer. omnia prædicta plenè comprobant varior. par. 3. cap. 12. ex num. 74. ad 78.*

144 Et arguendo à lege ad pactum, sicuti Officialis, scilicet temporalis, qui durante officio regulariter molestari non potest, *laec Magistratibus, ff. de injuriis*, cum remitti debeat sindicatui, *l. pars literarum*, ubi *DD. ff. de judic.* potest tamen accusari, vel inquiri de gravibus delictis, & excessibus, *l. jubemus, C. ad l. Jul. repet. Copiblanc. de Baronibus, pragmat. 5. num. 37. Farinac. to. 3. quest. 121. num. 185. ampliat. 20.* Ità etiam hoc pactum saltim glossari debet, ut non comprehendat extorsiones, concussiones, & delicta, dolo, aut lata culpa commissa, præsertim detecta.

145 Non enim solum pactum nullum est, nec juramento firmatur, quod sit contra bonos mores naturales, ut declarat *Molina tom. 1. quest. 151. de justitia, & jure*, ut cum quis ex pacto invitatur ad delinquendum, & in pacto inito cum hoc, ut non teneatur administrator, vel alter de dolo, furto, vel simili, præbendo eidem administratori manifestam ruinæ occasionem, quod in nulla benè instituta Republica permitti debet, sed omnia illa pacta, ex quibus præjudicium faciliè oriri potest adversus bonos mores, & adversus id, quod expedit, ut in benè instituta Republica ad commune bonum fervetur, *idem Molina perbellè to. 2. disputat. 271. num. 7. & seq. vers. ex his, num. 9. & 10.*

Undè sicut pactum, quod quis non teneatur stare sindicatui restringitur ad levia, eadem ratione pactum, quod non removeatur, nisi per diffinitivam, cum eadem sit ratio, præsertim illa,

ne

ne Officialis reddatur audacior ad delinquendum, 146 ex eo quod pœna longè prospiciatur, & difficilius irrogetur, & idèd parùm timetur, argumento not. in *l. si duxino*, ff. de pœnis, cum latè traditis per *Firaquell. de pœnis, causa 29*, quod humanæ conditionis est proprium, ut proxima, & imminentiã mala, etli minora, magis timeat, quam futura gravissima, ut in *cap. Regni Vlgaris famæ proloquium*, in *vers. & in hoc casu*, loquente in specie de pœnis pro delictis Officialium, ad 147 quod optimè congruit dictum *Aristotel. lib. 2. Rector. cap. 7*, his verbis: *Neque enim omnia mala timentur, sed ea tantùm, quæ vel maguos dolores, vel interitum asserre possunt, & præcipuè si illa non longinqua sint, sed proxima, ut iam impendere videantur, nam quæ valdè longinqua sunt, non metuntur, sciunt enim omnes, fore, ut moriantur, sed quoniam id propè non esse putant, idèd nullam curam suscipiunt*. Et etiam si major esset ratio in uno casu, quàm in altero, argumento *l. 1. §. quod autem. ff. de alea lusu, & aleat*, vigente potissimè favore publicæ utilitatis, ex quo facilis induci debet pacti hujusmodi restrictio ad normam justitiæ, & æquitatis, ne publicæ utilitati, & bonis moribus adversetur, quod enim non licet in re, non licet in tempore, & sicut est in rebus, ita in tempore, *l. miles idèd, §. & quia diximus, ff. de milit. testam.* cum concordant. per *Everard. loco de re ad tempus*; præsertim cum ex eo, quod negaretur aliquid in tempore, res ipsa evanesceret, ut contingeret in Officiali, qui tantum lucraretur, & talia perpetraret pendente inquisitione; ut frustra postea de privatione ageretur, ut in dies de Perceptoribus Provinciarum, & aliis Ministris pecuniariis Fiscum justissimè dolere comperimus.

149 Et hoc præsertim, cum pactum factum per Principem cum vasallo, vel subdito non sit obligatorium, si tendat in præjudicium autoritatis ipsius Regis, *Felin. & Dec. in locis citatis per Roland. cons. 1. num. 106. cum seq. lib. 2. Gramm. voto 26. num. 17. Natta cons. 614. num. 12*. Et maxime quando ex post facto concessio Principis, vel pactum cœperit esse damnosum Regi, Regno, aut Republicæ, ad *text. in cap. ex multiplici, de decim. Bald. Casr. Aret. Felin. Affliet. Gozadin. Gram. Cancr. Roland. & alii congesti per Mastrill. de Magistrat. to. 1. lib. 1. cap. 18. num. 34. 38. & 39*.

150 quod locum sibi vindicare in omni concessione facta per Principem, testis est *Dominus Regens, & Marchio Tapia in l. fin. par. 2. cap. 4. n. 21. ff. de Constitus. Princip.* Et maxime si concurreret publica utilitas, ut ex *Affliet. Molina, Matth. Cabedo, Dom. Tapia, & aliis idem Mastrill. ibidem num. 39. in fine*. Quam publicam utilitatem hic multifariam versari supra probatum est, undè ex delictis, & mala administratione supervenienti sibi adscribat Dohanerius, quod justè pactum non 151 sit servandum, nec dicat se fraudatum, ex quo nec decipiens fallitur, dum scire debebat legem impostam super contractibus Principum, ut in simili dixit *Ifern. in cap. 1. num. 15. de cap. Corradi, per l. qui fundum, §. servus, ff. pro emptore, Mastrill. ibid. num. 45*. Ratione enim satis deviat, quod delinquens in officio, in eo debeat manuteneri, sed eo privandus omninò est propter rapinæ 152 dolum, & quia longè gravius peccat Officialis, quàm latro publicus, *Giurba latissimè consil. 44.*

num. 16. & punire debet etiam effectu non sequuto, idem d. loco, num. 20, cum seq.

ARGUMENTUM.

Traduntur nonnulla ad declarationem celebris consilii Oldradi 21. & quando substitutio fuit facta sub nomine colectivo familia, vel descendentiã, an dicatur vulgaris, an verbè fideicommissaria, & quod remaneat vulgaris, nisi ex validis conjecturis contrarium colligi possit, vel ex tractu temporis successivo, quæ latè examinantur, atque discutuntur.

S U M M A R I U M.

- 1 Substitutio facta, si sine filiis, existentibus filiis expirat ex celebri Oldr. cons. 21. & n. 28. quod est communiter, tam in judicando, quàm in consulendo receptum.
- 2 Substituti vocati videntur ordine successivo, aded quod priori admissio, censetur gravatus restituere alteri sequenti in gradu.
- 3 Substitutio facta à patre filio heredi instituto, quandoque decesserit, de fratre, ejusque liberis, vel descendentiis, importat, quod filii, & descendentes fratres censentur vocati per fideicommissum.
- 4 Substitutio, quæ fit per nomen collectivum descendentes, fideicommissaria judicatur, & an id sit verum, num. 15. & num. 18. & 19.
- 5 Ordine successivo ubi plures vocantur, per fideicommissum vocati censentur.
- 6 Sententia S. C. affertur in propria specie, secundum quam fuit judicatum.
- 7 Contraria sententia pro Reg. Fisco subsistet.
- 8 Unica determinatio respiciens plura determinabilia, omnes equaliter determinare debet.
- 9 Alternativè substituti omnes admittuntur tempore purificata substitutionis, ut unica determinatio equaliter inter eos determinare habeat.
- 10 Quando plures alternativè sunt substituti, si substitutio habet locum in primo, expirat in aliis, & evanescit.
- 11 Decius in cons. 95. reprobat magis communiter.
- 12 Reciproca substitutio inducta non presumitur, sed urgens conjectura requiritur.
- 13 Reciproca substitutio fideicommissaria ut inter aliquos facta videatur, tria requiruntur, quæ explicantur, nec sufficit, quod sint in conditione possi ex magis communi sententia.
- 14 Testator si plures liberos vocavit, eosque invicem substituit, & gravavit per fideicommissum restituere societati, licet societas sit vocata per fideicommissum, liberi tamen per vulgarem activè, non autem per fideicommissariam passivè inter eos erunt vocati. Ideoque hereditate adita corrumpit substitutio.
- 15 Relictum si fit factum familiæ, quod constat esse nomen collectivum. proximiores tantùm, non autem ulteriores vocantur, cum sufficiat verificari semel legatum, quod semel relictum videtur; inde legatarius poterit rem legatam alienare.
- 16 Verba directæ ad familiam, quæ continent tractum temporis successivum, cum disponens nedum simpliciter relinquat familiam, sed ut in familia remaneat, vel ne alienetur extra familiam, sed perpetuè in familia conservetur, inducant fideicommissum etiam quoad ulteriores.

- 20 Testator si post mortem filiorum institutorum substituat fratrem, & ejus descendentes non oritur substitutio fideicommissaria in tali casu, sed tantum vulgoris inter fratrem, & ejus descendentes, quod ampliatur ibi, & num. 21.
- 21 Testator disponens sub nomine colectivo, ut puta vocans descendentes, videtur illos per fideicommissum substituisse primis à se institutis, etiam quod testator adjecerit clausulam, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, ex sententia Socini.
- 22 Substitutionis spes ad hæredes non transmittitur.
- 23 Verba, in stirpes, & non in capita, non conveniunt substitutioni passivæ, sed activæ tantum, cum non possint verificari in passiva vocatione, sed tantum in dispositione activa, & num. 36.
- 24 Descendentium appellatione, cum sit verbum collectivum, veniunt etiam sœminæ, & cessat fideicommissi præsumptio, & familiæ contemplatio, quod extenditur etiam si testator adjecisset qualitatem masculinitatis, nisi tamen ulterius, progressus esset.
- 25 Verbum, in perpetuum, vel semper, importat fideicommissum pro familia testatoris.
- 26 Conjectura inducens fideicommissum refertur ex Menoch, remissivè.
- 27 In dubio judicandum, non extare fideicommissum.
- 28 Vocatus ultimo loco ad fideicommissum potest etiam in hæredes extraneos bona fideicommissi alienare.
- 29 Delinquens videtur cum Fisco quasi contrahere, & in illum bona ex quasi contractu alienare.
- 30 Decius consil. 98. reprobatur, & contra eum est communis opinio.
- 31 Socin. communiter reprobatur in §. quidam rectè, sub num. 9. ipsumque malè sensisse testatur idem Decius consil. 252. num. 4. sibi parum constans.
- 32 D. daci Covarr. opinio cum aliis per eum relatis confutatur præcipuè à Mol. n. & Menochio, defensa opinione Cuman.
- 33 Copula natura quamvis regulariter sit invitare plures pariter, eodemque tempore, fallit tamen cum cadit inter personas, inter quas versatur ordo jaris, & ordinata charitas, tunc enim inducit ordinem, non conjunctionem.
- 34 Vocatio ordine successivo dupliciter, & diverso modo potest praticari, & verificari juxta casuum diversitatem.
- 35 Vocati ordine successivo per copulam in substitutione compendiosa, quomodo admittantur juxta opinionem Cuman, & licet contra Cumanum ex recentioribus firmet Peregr. tamen pro Cumanò stat magis communis, num. 37.
- 36 Substitutio compendiosa facta, non per copulam, & sed per disjunctivam, sive alternativam, vel, aut, & similes, vocando descendentes, aut eorum filios, vel descendentes, excluso priore, sequens admittitur, sed semel priori admissio sequentes omnes excluduntur, tanquam ex vulgari, & num. 41.
- 37 Disjunctiva dictionis natura operatur, ut sufficiat alteram partem verificari.
- 38 Vocati plures alternativè, si primi secundum ordinem charitatis, & scripturæ extans, sequentes perpetuò excluduntur.
- 39 Clausula codicillaris non operatur effectum fideicommissariæ inter primum, & secundum in casu, de quo agitur.

43 Verba, quod succedant in stirpes, & non in capita, non conveniunt passivè, sed activè tantum substitutione.

RESPONS. XVI.

Controversia per Reg. Cameram decidenda inter Claudium Milanum, et Regium Fiscum volentem exequi de ordine enim Excellentissimi Ducis. Offuni pro pœna fidejussionis præstitæ per dictum Claudium de præsentando in quadam causa criminali N. de Cardines filium Ill. Marchionis Lainæ ejus affinem, stantè dictæ pœnæ commissione ob non comparitionem dicti rei principalis, contra dictum Claudium super quibusdam portionibus illi contingentibus super tribus caratis Boni denarii eidem Claudio obventis virtute testamenti q. Dianæ Milano ejus avitæ magnæ, tam ex propria persona, quam Federici ejus patris virtute substitutionis; dependet ex inspectione testamenti dictæ quond. Dianæ, quæ decedens de anno 1526. in tribus caratis ipsi acquisitis ex 30. caratis Boni denarii, quæ exiguntur in Reg. Dohana hujus Fidelissimæ Civitatis, sibi hæredes pro æquis partibus instituit Franciscum, Nicolaum, Ugonem, ac Federicum Milanos, q. Baldaxaris ejus Dianæ fratris utrinque conjuncti filios, eisque per hæc verba substituit.

Et si quis dictorum meorum hæredum decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, volo, quod superstes ex eis, vel eorum filii, vel descendentes legitimi, & naturales succedant pro æquali portione, videlicet, unusquisque ipsorum fratrum æquis portionibus, & eorum filii succedant in stirpes, non autem in capita, in casu, quo eorum pater tunc non supervivisset.

Mortua Diana superstites dictis ejus nepotibus hæredibus institutis, decessit deinde primò Franciscus absque filiis, eique successerunt alii fratres superstites virtute dictæ substitutionis.

Rufus & secundò decessit Nicolaus, relicto Baldaxare juniore ejus filio, & postmodum Ugo relicto Jo: Antonio, Cæsare, Claudio, & Jo: Vincentio ejus filiis, & sic respectu istorum fuit jam expirata dicta substitutio ex vulgato, & celebri consil. Oldradi 21. & infra dicemus.

Et ultimò decessit Federicus sine filiis, superstites dicto Baldaxare juniore ejus nepote ex Nicolao ejus fratre, & dicto Jo: Antonio, Cæsare, Claudio, & Joann. Vincentio similiter nepotibus ex Ugone fratre, qui relicto sibi hæredibus dictis filiis Ugonis ejus fratris, reliquit dicto Baldaxari caratam, quæ ad illum spectabat super dictis caratis Boni denarii subdens hæc verba: *Lasciatami dalla q. Diana Milano del medesimo modo, che la lascio à me, dedotte le ragioni di legitima, &c. perchè voglio, che la Sig. Giulia d'Azia mia moglie si possi soddisfare sopra di esse, & haver la retentione.*

Defuncto dicto Federico insurrexerunt filii dicti Ugonis adversus Jacobum Marchionem Sancti Georgii, filium, & hæredem dicti Baldaxaris junioris hæredis instituti, scilicet prædictus Joann. Antonius, Joann. Vincentius, & Claudius, etiam uti cessionarius dicti Cæsaris ejus fratris, pro relaxatione medietatis dictæ caratæ relicte dicto Baldaxari ejus patri à dicto Federico non poterat Federicus totam ejus caratam relinquere dicto Baldaxari filio Nico-

Nicolai, nisi pro medietate, quia alia medietas spectabat ad ipsos fratres uti filios Ugonis, in qua succedebant in stirpes, servata forma dictæ substitutionis q. Dianæ.

Devenerunt tandem ad transactionem in anno 1603. in quo hæredes dicti q. Jacobi relaxaverunt dicto Claudio etiam uti cessionario dicti Cæsaris, ac dicto Jo: Vincentio fratribus etiam uti hæredibus dicti Jo: Antonii alterius fratris præmortui absque filiis dictam medietatem dictæ caratæ dicti q. Federici, & pro fructibus perceptis promiserunt eisdem fratribus pro omnibus, duc. 3000.

Contendit nunc dictus Claudius, in dictis portionibus eidem obventis ex dictis caratis tam ex propria persona post mortem quond. Ugonis ejus patris quàm ex persona dicti q. Federici virtute dictæ substitutionis dictæ q. Dianæ adhuc vigere fideicommissum prædictum, & proinde nullum jus competere Regio Fisco super dictis portionibus, tanquam subjectis fideicommissio prædicto, idque deducere conatur.

2 Primò, quia isti substituti vocati videntur ordine successivo, adeò quòd priore admissio, censetur gravatus restituere alteri sequenti in gradu, ut in propriis terminis latè tradit *Decius conf. 95. ex num. 3. per 101.*

3 Secundò, id expressè decidit *Socin. in l. Gallus, §. quidam restit. num. 9. vers. quartus est casus, ff. de lib. & posthum.* ubi quòd si testator substituit filio hæredi instituto quandocunque decefferit Sejum fratrem ejus, ejusque liberos, vel descendentes, quòd illi filii, & descendentes censentur vocati per fideicommissum, & cum *Socin.* censuerunt alii relati ibidem per *Alciat. num. 49.*

4 Tertid, hæc substitutio fuit facta per nomen collectivum, *descendentes*, idèd fideicommissaria judicatur, ut ex communi *DD.* calculo firmat post *Crov. conf. 22. Covar. in capis. Raynatius, §. 2. n. 6. de testam.*

5 Quartò, ubi vocantur aliqui ordine successivo, prout in casu nostro, dicuntur vocati per fideicommissum, ut amplissimè defendit, ac probat *Peregr. de fideicom. art. 19. sub num. 9. vers. istis tamen, cum sequentibus.*

6 Et tandem, quia sic aliàs in eadem substitutionis specie judicatum constat per *S. C. in anno 1571. ad relationem Domini Præsidis de Franchis*, ut ex sententia, quæ producitur, per quam fuerunt absoluti hæredes dicti q. Baldaxaris junioris, hæredis dicti q. Federici conventi jure assistendi super dictis caratis dicti q. Federici ad instantiam Juliae de Azia uxoris dicti quond. Federici pro ejus dotibus, & antefato, stante fideicommissio prædicto, undè cum aliàs sit judicatum, existere dictum fideicommissum, nullus videtur amplius dubitationi locus.

7 Cæterum his minimè refragantibus, nos pro Regio Fisco constantissimè demonstrabimus, substitutionem, sive fideicommissum prædictum fuisse extinctum, & proinde justam, atque apertam esse Fisci justitiam super dictis caratis obventis dicto Claudio, modò ut supra.

8 Ad quòd, & in primis facit regula illa, licèt nimis vulgata, casui tamen, de quo agimus satis accomodata, quòd una determinatio respiciens plura determinabilia, omnes æqualiter determinare debet, *l. jam hoc jure, ff. de vulg. substit.* At cum sub

9 una determinatione in casu evenientis substitutio-

nis vocati fuerint fratres superstites, vel eorum filii, vel descendentes alternativè, ergo pariter videtur facta determinatio de omnibus, ut tempore purificatæ substitutionis omnes substituti alternativè admittantur, & hoc casu quando plures sunt substituti alternativè, si substitutio habet locum in primo, expirat in aliis, & evanescit, *l. si mater, ff. de vulg. & pupill.* quo argumenti genere utitur *Decius d. conf. 95. num. 1.* quòd licèt contrarium in eodem *conf.* sustinere videatur, tamen malè, & contra communem, ut *ibid. Addentes* notant, & infra latius explicabimus.

Præterea confert non parum argumentatio, qua usus est *Menochius* in his terminis *conf. 85. num. 65. lib. 1.* quòd si diceremus, hos descendentes esse vocatos per fideicommissum, necesse esset dicere, inter eos reciprocam substitutionem fideicommissariam inductam fuisse; at hoc consequens est falsum, quia inter eos non sunt reciprocè substituti, siqui-

12 dem reciproca substitutio non præsumitur, sed urgens conjectura requiritur, ita *Ripa in l. hæredes mei, §. cum isà num. 17. & ibi Zancus num. 556. &*

13 *619. ff. ad Trebell.* quinimò ad hoc ut reciproca substitutio fideicommissaria inter aliquos facta videatur, tria requiruntur. Primò, quòd fiat expressè ultimo morienti. Secundò, quòd sit facta in tota hæreditate, vel in omnibus bonis. Tertid, quòd sint expressè vocati, nec sufficit quòd sint in conditione positi, ut præclare docet *Menoch. conf. 376. num. 24. & seq.* ubi testatur, hanc esse magis communem, ac receptam sententiam, sequitur *Mantica lib. 7. tit. 5. num. 15. de conjecturis ultim. volunt.* in specie verbò nostra hæc requisita non concurrunt, nec ullæ pœnitèd adfunt conjecturæ, quia post dicta verba, vel, *descendentes*, nihil est additum quòd tractum temporis successivum ostenderet. Imò in fortiori casu respondit

14 *Castr. confil. 14. lib. 1.* quòd si testator plures liberos vocavit: & invicem substituit, & gravavit per fideicommissum restituere societati, quòd licèt illa societas sit vocata per fideicommissum, inquit tamen *Castr.* illos liberos per vulgarem, non autem per fideicommissariam inter se vocatos esse, idèd quæ hæreditate adita, corruiat inter eos substitutio, *l. post aditam, C. de impub. & aliis substit.* ibique *Castr.* loquitur de vocatis nomine colectivo, ut in principio *d. resp.* dicit, eumque sequitur *Zancus in d. §. cum isà num. 159. Menoch. d. conf. 65. num. 66. & d. conf. 376. num. 13.* sic ergo dicendum est in ca-

15 su nostro, quòd licèt Federicus fuerit gravatus restituere fratribus superstitibus, vel eorum filiis, vel descendentes in stirpes, ut supra, non tamen hi filii, vel descendentes collectivè vocati, sunt inter se per fideicommissum substituti, sed per vulgarem unà simul omnes in stirpem succedunt: quæ sanè vulgaris tam ex parte Baldaxaris filii Nicolai, quàm etiam ex parte filiorum Ugonis, inter quos est dictus Claudius, qui eam portionem Federici adierunt, fuit extincta, *d. l. post aditam*, sic insert *Menoch.* loco proximè citato.

16 Ulteriùs hoc idem percipitur ex traditione, & distinctione *Cumani* proximè citandi, ubi inquit, quòd si relictum sit factum, *familia*, quòd est nomen etiam collectivum, prout in casu nostro, verbum *descendentes*, vocantur proximiores, & post eos posteriores non vocantur, quia sufficit, quòd verificatum sit semel tantum legatum; quia semel relictum est, & iste poterit alienare, *l. unum, §. sed & siqui-*

si quidem, ff. de leg. 2. quod quidem arguit, fideicommissarium non perseverare, quia tunc alienare non posset, ut in his terminis sensit *Castr.* in d. §. 17 *quidam rectè, col. fin. vers. 2.* si verò verba directà ad familiam continerent tractum temporis successivum, ut quia disponens, nedum simpliciter relinquat familiæ, sed ut in familia remaneat, vel ne alienetur extrà familiam, sed perpetud servetur in familia, & tunc verum est, quod post priores transit ad posteriores, & ulteriores, alioquin in familia non servaretur, sic inquam, distinguit *Cumanus* in d. §. *quidam rectè, col. fin. vers. item cum testator*, & clariùs, & meliùs in l. *cum ita, §. in fideicommissio n. 4. vers. hoc videte, ff. de leg. 2.* qui manifestè sensit, in illo primo casu relictum factum familiæ, quamquam collectivum sit, non inferre substitutionem fideicommissariam inter illos de familia, & sic non præsumi ità factum, ut unus alteri restituere teneatur; sed illud extingui statim, quòd ad unum ex familia pervenit, & *Cuman.* sequuti sunt *Alex. consil. 22. col. 3. lib. 3. & consil. 13. & consil. 5. lib. 4. Ruin. consil. 92. num. 5. lib. 2.* in quo erant vocati descendentes, sicuti in casu nostro, & tamen concludit secundùm distinctionem *Cumani*, quòd intelligantur vocati per vulgarem: adeo quòd proximioribus admittis, ulteriores remaneant exclusi, nisi adint verba habentia tractum temporis successivum, idem etiam repetit idem *Ruinus consil. 89. num. 6. consil. 96. nu. 4. consil. 100. nu. 3. consil. 102. nu. 7. & 8. consil. 123. nu. 3. & consil. 159. num. 22. lib. 2. & consil. 19. num. 10. lib. 3. Cephal. consil. 88. num. 34. & consil. 269. num. 15. & 33.* ante eos idem dixerat in fortioribus terminis *Soc. consil. 104. num. 10. lib. 3. vers. sed quam*

19 *plures*, ubi quòd si plures vocantur per nomen collectivum, ordine successivo, dicuntur vocati, & substituti vulgariter, ita quòd uno admisso, tota sequentium substitutio evanescit, & *Soc. ibid. vers. posthumo*, testatur communem, & idem tradit *Soc. junior consil. 126. num. 43. & 46. lib. 1. Cephal. consil. 353. num. 51. lib. 3.* & communem traditionem ultra prædictam sequuntur etiam *Dec. consil. 228. & 253. num. 4. & 291. num. 6.* cum aliis congestis per *Menoch.* quam uti magis receptam latissimè tueretur, d. *consil. 85. num. 54. 87. & seq. & consil. 376. num. 11. & seqq. Mantica. lib. 8. tit. 12. num. 19. de conjecturis ultim. vol. Peregr. de fideicommiss. d. art. 19. nu. 7.* idem *Menoch.* latè præsumpt. 71. ex num. 22. cum seq. & num. 29. cum seq. lib. 4. de præsumpt. ubi nu. 31. eum ab impugnationibus *Torniell.* & aliorum præclare defendit; Undè in casu nostro, in quo est facta substitutio per nomen collectivum, *descendentes*, & ordine successivo, modo, ut supra, vulgariter intelliguntur vocati, & ex admisione priorum quòd alios substitutio expiravit, quam sententiam in terminis nostris latè comprobatur *Cephal. d. consil. 353. nu. 54. & 55. lib. 3.*

Amplius hanc sententiam in fortioribus terminis subinet eleganter *Menoch. consil. 376. n. 8.* ubi ex 20 *Torniell.* in d. §. *quidam rectè, nu. 77.* inquit, quòd si testator post mortem filiorum institutorum, substituat fratrem, & ejus descendentes, quòd hoc casu non colligitur substitutio fideicommissaria, sed tantùm vulgaris inter dictum fratrem, & ejus descendentes, idque ampliat, etiam si testator induxerit substitutionem reciprocã inter fratrem, ejus filios, & descendentes, quia ex hoc non infertur, voluisse inducere reciprocã fideicommissariam inter ipsosmet filios, & descendentes, ex *Torniell.* ubi su-

prè num. 79. qui hujus sententiæ recenset *Ruin. consil. 100. num. 3. lib. 2. Paris. consil. 39. num. 7. lib. 2. Rub.* & alios, quos post eum refert, & sequitur idem 21 *Menoch. d. consil. 376. num. 11.* Quinimò in fortiori etiam casu respondit *Soc. d. consil. 104. lib. 3.* ubi testator ita disposuerat, & eos, & quemlibet eorum, & cujuslibet eorum filios, & descendentes masculos, &c. Hic enim clarum est, testatorem sub nomine isto, *descendentes*, colectivo, disposuisse, & illos per fideicommissum substituisse primis à se institutis, & fortius in illo casu adjecit testator clausulam, *vulgariter pupillariter, & per fideicommissum*; & tamen respondit *Socin.* illos descendentes esse solum activè vocatos in casu, quo eorum pater fuisset præmortuus antè gravatum; quo casu non transmittabat jus fideicommissi conditionalis, 22 & sic ejus filii, & descendentes non admittebantur. Etenim cum spes substitutionis ad hæredes non transmittatur etiam suos, *Glof.* communiter approbata in l. *unica, C. de his, qui ante apert. tabul.* & est *tex.* & ibi *DD.* in l. *hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel.* ista testatrix prævidens, quòd si aliquis ex nepotibus institutis, & ad invicem substitutis morientibus absque filiis decessisset cum filiis, non transmississet spem substitutionis ad istos ejus filios, & proinde si postea decessisset aliquis ex nepotibus hæredibus gravatis absque filiis, tunc eidem solum succedebant substituti superstites, non autem filii alterius substituti, qui erat præmortuus, hinc ista testatrix volens huic casui providere substituit præmortui absque filiis nedum cohæredes superstites, sed etiam filios aliorum cohæredum, qui reperirentur præmortui antequàm fieret casus substitutionis, & si isti filii nec reperirentur vivi, vocavit eorum descendentes, & sic intentio testatricis fuit vocare filios suorum nepotum, in casu tamen, quo nepotes patres eorum non exarent, & fuit etiam intentio hujus testatricis vocare etiam descendentes suorum filiorum, si, & quatenus ipsi filii non extarent; sed primis extantibus non vocavit secundos, & secundis extantibus non vocavit in tertio gradu positos, & sic vocavit omnes sequentes post primum per substitutionem vulgarem tantùm. Atque ita per dicta verba, *filii*, vel *descendentes*, non dicuntur vocati passivè, ut ipsi scilicet videantur gravati onere fideicommissi, sed activè tantùm, ut supra diximus, idemque tradit idem *Socin. consil. 69. col. 3. vers. quibus tamen non obstantibus lib. 3.* eumque sequutus est *Parisus consil. 87. num. 25. lib. 2.* qui clarè, & apertè ità etiam in specie respondit, & optimè comprobatur *Menoch.* videndus dicto *consil. 85. num. 67. & consil. 376. num. 10. & seq. & consil. 743. num. 4. & lib. 4. de præsumpt. præsumptione 71. num. 22. & seq.*

Et ut omnis in specie nostra cesset pœnitus 24 amaritudo, attendantur quæso verba illa in fine istius substitutionis apposita, quòd scilicet *succedant in stirpes, & non in capita*, hæc etenim verba passiva substitutioni nequaquam conveniunt, sed activæ tantùm, cum non possint verba prædicta verificari in passiva vocatione, sed tantùm in dispositione activa, quare dicti filii, & descendentes sunt appositi respectu substitutionis activæ tantùm, ut per jura, & rationes in propriis terminis bellissimè consideravit *Soc. d. consil. 104. n. 3. & 4. & d. consil. 69. col. 3. lib. 3.* & post eum *Parisus d. consil. 87. nu. 25. in fine lib. 2. Menochius d. consil. 376. nu. 33. & præsumpt. 71. num. 16. lib. 4.* cum igitur *Federicus* ultimi

mo ex fratribus institutis à Diana, decesserit absque filiis, undè factus est casus dictæ substitutionis, merito successerunt per fideicommissum in ejus carata Baldaxar filius Nicolai fratris præmortui pro medietate, & pro alia medietate alii filii Ugonis alterius fratris similiter præmortui in stirpes, quia isto casu expressè, & activè, in stirpes tamen à dicta Diana vocantur, sed non propterea per dicta verba censentur isti filii, & descendentes ex dictis fratribus vocati passivè, idest ut ipsi dicantur gravati onere fideicommissi, ut supra diximus sicque exemplificat *Paris.* loco proximè citatò,

Cessat etiam hic fideicommissi præsumptio, quia 25 testatrix usa fuit verbo, *descendentes*, colectivo, ac generali; quo casu veniunt etiam fœminæ, latè *Mantica lib. 8. tit. 11. num. 1. de conjecturis ult. volun.* & sic cessat familiæ contemplatio, imò etiam si adjecisset verbum *masculinos*, nisi fuisset ulterius progressa; nec conservationis in familia præsumptio colligi posset, ut benè explicat *Parisius d. conf. 87. num. 26. & 28. lib. 2. Alciatus conf. 546. n. 2. Menoch. 26 conf. 376. n. 40. in fine.* Nec adest verbum *in perpetuum*, vel *semper*; Nec concurrunt aliqua ex conjecturis inducentibus fideicommissum ex congestis per *Menoc. lib. 4. præsumpt. 68. per tot. de præsumpt. 28 prior.* & quatenus hæc quæstio dubia fuisset, in dubio tamen pronunciandum est, fideicommissum non extare, prout autoritate *Rosa Rom.* respondit *Cravetta conf. 102. in fine. Alciatus conf. 483. in fine. Menoch. conf. 85. num. 50.*

Et hæc dicta sint quoad portionem dictæ caratæ obventam dicto Claudio ex persona dicti Federici ejus patris, nam respectu alterius portionis eidem obventæ ex persona Ugonis ejus patris, qui decessit, eo, ac cæteris ejus fratribus filiis ipsius Ugonis superstitibus, statim fuit expirata dicta substitutio, juxta dictum *conf. Oldradi 21.* communiter receptum tam in consulendo, quam in decidendo ab omnibus, ut latissimè testatur *Menoch. lib. 4. de præsumpt. præsumpt. 69. Thesaur. dec. 96. n. 32. Sfort. Oddus conf. 66. n. 67. Decianus conf. 56. lib. 5. Raudensis de analogis cap. 15. n. 34. Hondedens conf. 60. lib. 1. Menoch. conf. 760. Peregr. de fideic. art. 29. num. 22. & seq. & alii innumeri*, quos consultò præmitto, remittens me ad ea, quæ aliam scripsi *contr. 24. lib. 2. pro Principe Satriani Equite Aurei velleris*, qui nuper ob miram in regendis populis prudentiam, ac ingentia erga Regem promerita totius Regni novæ militiæ summo cum imperio ab Invictissimo nostro Rege profectus est. Et proximd cum sit expirata dicta substitutio utroque casu, & mortis d. Ugonis superstitibus dictis ejus filiis, & mortis Federici sine filiis, superstitibus dictis ejus nepotibus ex fratribus ipsius prædefunctis, nullus remanet dubitationi locus, quin potuerit Regius Fiscus recto jure exequi facere super dictis portionibus dicti Claudii pro pœna spreti mandati;

29 cum etiam non me lateat, ultimo loco ad fideicommissum vocatum posse bona fideicommissi etiam in hæredem extraneum alienare *l. qui solidum, §. prædium, ff. de legatis 2.* cum simil. per *Molinam lib. 1. 30 de primogen. cap. 4. num. 1.* sic etiam, delinquentem cum Filco quasi contrahere, & in illum bona quasi ex contractu alienare, *l. Imperatores ff. de Jure Fisci*, latè idem *Molina lib. 4. cap. 11. nu. 8. de primog.* Nec quicquam resistunt in contrarium supra ponderata, atque adducta; nam ex supra traditis 31 constat, quod non benè consuluit *Decius d. confil.*

98. & ibidem etiam advertunt recentiores *Addentes*, & tradit etiam *Alciatus*, qui testatur communem opinionem contra *Decium* in *d. §. quidam refert 1. lefi. num. 46.* & idem *Alciat. conf. 484. in fine.* & meliùs *confil. 542. & 545. Menoch. d. præsumpt. 71. num. 6. & 15. lib. 4.* & alii infra citandi.

Nec etiam obstat id, quod tradit *Soci.* in *d. §. qui 32 dam refert*, sub *num. 9.* siquidem *Soci.* communiter reprobatur, ut ex sententia ejusdem *Dec. conf. 252. num. 4.* ubi ait, *Soci.* malè sensisse, eumque omnes communiter damnarunt, præsertim *Rubeus, Alciat. Torniell. Ruin. Paris.* & alii congesti per *Menoch.* qui eos sequitur *conf. 85. num. 67. conf. 376. nu. 11. vers. nec hic obstat, in fine. & Cephal. conf. 353. n. 71. & 87.* ubi *Cumani* sententiam contra *Soci.* qui sibi met contradixerat in *d. conf. 104.* veriorem etiam existimat.

Nèque obstat quod ex *Bald. Dec. & Crav.* tradit 33 *Covarr. d. §. 2. num. 7. de testam.* ubi firmat, quod per substitutionem factam sub nomine colectivo, *descendentes*, censentur vocati per fideicommissum ordine successivo, quoniam ex supra firmatis verisimilibus conclusionibus liquet, horum sententiam esse communiter confutatam, ac reprobata, prout eorum constantissimè reprobatur, eorumque argumentis plenissimè sigillatim satisfacit, *Menoch. d. confil. 85. en. num. 37. usque ad 98.* & iterum idem *Menoch. conf. 376. num. 14. & d. præsumpt. 71. ex nu. 22.* & in specie adversus *Covarr.* qui eam sententiam uti communem firmaverat, insurgit alter doctus, *Hispan. Ludovic. Molina lib. 1. de primog. c. 5. n. 27. vers. bis tamen non obstantibus*, ubi latè subinet eandem *Cumani* traditionem, ut in substitutione facta sub nomine colectivo censentur vocati per vulgarem, ita ut primo adeunte respectu omnium vocatorum expiret substitutio; nisi in substitutione adsint verba habentia tractum temporis successivum, aut perpetuitatem, quo casu censentur vocati omnes per fideicommissum ordine successivo, & hanc sententiam contra *Covarr.* probat, inquam, egregiè, ac multas *ll.* perpendit *Molina* ubi proximè usque ad *num. 31. & num. 30. vers. ultimo loco*, testatur, hanc opinionem esse verissimam, & quod omnes Scribentes prædicti pro contraria parte citati, aut errant, aut æquivocè loquuntur, vel cum adjunctione aliquarum conjecturarum, ex quibus dispositio tractum successivum, seu perpetuitatem expostulet, prout apud ipsos videri poterit, & idem *Menoch. d. confil. 85. ex num. 82. & 97.* in specie resolvit motiva *Cravett. d. conf. 22.* & ait, parùm sibi deferendum esse, cum illismet dumtaxat rationibus, quibus usus est *Soci.* in *d. §. quidam refert*, sub *n. 3.* adducatur, quæ minus obstat ibidem ostendit, & nos supra diximus.

Decinantur etiam considerata per *Peregr.* in *d. art. 19.* ubi *num. 28.* dicit, opinionem *Soci.* contra *Cumani* esse veriorem, cum ex prædictis contrarium ex communiori omnium Scribentium traditione liquet.

Præterea *Soci.* sententiam, tantùm abest, ut 34 veram fateamur, quinimò falsam, clara terminorum, ac casu um distinctione, solidissimisque rationibus demonstrabimus. Etenim substitutio de nepotibus, & eorum filiis, & descendentes intelligitur facta ordine successivo, ut unus gradus post alium veniat, cum etli natura copulæ sit pariter invitare personas, inter quas ponitur; nihilominus quando cadit inter personas, inter quas versatur ordo

ordo juris, & ordinata charitas, tunc non conjunctionem, sed ordinem inducit, *Bal.* ac ceteri Scribentes in *l. Gallus §. quidam rectè ff. de lib. & posth.* ubi communiter *DD.* tradiderunt, huiusmodi substitutionem ordine successivo operari regulariter dubium autem stat circa practicam huius ordinis successivi, nam *Castr.* & *Socin.* ibi demonstrant, quod ordine successivo potest dupliciter intelligi, primo modo quod excluso priore in gradu sequens admittatur, sed admissio priore sequentes excludantur; secundo modo, quod priore admissio, etiam effectualiter censeatur rogatus restituere sequenti in gradu, modò secundum casuum varietatem (quos enumerat ibi *Socin. num. 13.*) aliquando secundum primam, aliquando juxta secundam intelligentiam iste ordo successivus praticatur.

36 Sed quodam casum ad rem nostram attinentem, quando plures vocantur ordine successivo per copulam in substitutione compendiosa, puta si testator dixerit, *quando cumque decesserit filius meus, substituto fratrem, & filios, sed fratrum filios, & nepotes*, quod isto casu praticatur ordo successivus secundum primam intelligentiam, nempe quod excluso priore in gradu sequens admittatur, & admissio priore sequentes omnes excludantur, ut sic primus gradus veniat per viam substitutionis fideicommissariæ, sequentes autem per viam substitutionis vulgaris, videlicet si primus hæres non erit, veniat secundus, & sic deinceps, defendunt *Socin.* in *d. l. gallus §. quidam rectè prope finem*, & ante eum ibi *Cuman.* dicens, ita consuluisse cum *D. Fulgosi* idem *Socin.* in *conf. 69. col. 5. lib. 3. in conf. 74. col. 4. lib. 4. Ruin. conf. 159. n. 19. lib. 2. & conf. 20. col. pen. lib. 3.* & de substitutione facta post mortem filii hæredis instituti decedentis absque filiis, de Hieronymo nepote ex fratre, eiusque filiis, & nepotibus, quod Hieronymo admissio per fideicommissariam, ceteri utique vocati, & subordinati per vulgarem post Hieronymum remaneant exclusi, consuluerunt *Alex. conf. 22. lib. 3. duplicato in conf. 23. lib. 4.* cum alio *conf. 14. eod. lib. Jo. Baptista de Sancto severino*, ut dicit *Socin.* in *d. §. quidam rectè vel Antonii de Præro* secundum alios, & in eodem casu consuluit *Soc. sen. conf. 113.* & duplicato *conf. 238. lib. 2. Corn. conf. 17. lib. 4. Crav. conf. 131. num. 4. idem Alex. conf. 105. num. 3. lib. 1. Alciat. conf. 35. num. 20. lib. 9. Castr. conf. 383. notandum est, col. 1. lib. 1. Socin. in conf. 249. sub num. 22. lib. 2. & in conf. 69. col. 5. vers. confirmatur, & conf. 104. num. 10. lib. 3. Ruin. conf. 92. lib. 2. & conf. 19. num. 9. lib. 3. Paris. Socin. jun. Decian. Cephal. Vegg. Riminal. Anguss. Menoch. Torniel. Molin. Simon de Præ. allegati per Peregrin. de fideicom. art. 19. num. 8.*

37 Et licet ipse *Peregr.* ibidem *num. 9. cum sequent.* contrariam opinionem defendat, nempe quod in casu prædicto ordo successivus praticetur juxta secundam intelligentiam, ut priore admissio, etiam effectualiter censeatur rogatus restituere sequenti in gradu, & sic deinceps usque ad ultimum vocatum, pro qua opinione in eadem causa, ipso patrocinate, bis iudicatum assertit, & plures *DD.* pro sui sententia convocat.

Nihilominus prima opinio videtur magis communis, sed quicquid tamen sit, in substitutione compendiosa per copulam, plures gradus comprehendente, ut in casu nostro ubi vocatio non fuit facta copulativè per dictionem, &, sed disjunctivè per dictionem, *vel*, sive, *aut*, quæ est alter-

nativa, cum testatrix nepotibus sine sobole decedentibus substituerit superstitibus ad invicem, aut eorum filios, vel descendentes.

Tuta est conclusio, quod veniant nepotes, vel eorum filii, aut eorum descendentes ordine successivo secundum primam intelligentiam, quod excluso priore in gradu, sequentes omnes excludantur, unde cum Federico nepoti absque filiis obventi successerit primò, & fuerit admissus Claudius pronepos testatricis pro illa portione, de qua in themate, sequentes in gradu, & sic ejus descendentes perpetuò sunt exclusi, quia per vulgarem tantum vocati erant, si præcedens eos in gradu hæres non esset, ita ex *text. in l. cum pater §. penult. ff. de leg. 2.* decidunt ibi *Bart.* & omnes Scribentes, ubi disjunctiva posita inter personas, inter quas cadit ordinata affectio, stat propriè, & non resolvitur in conjunctivam, *Bart.* & alii in *l. cum quidam*, ubi *Jas. column. 3. vers. limita C. de verb. signif. Bart. in d. l. gallus §. quidam rectè, col. 2. vers. non obstat, & ibi Angel. & Castr. col. fin. vers. item quando, & Jas. ibi col. 2. vers. advertè, & apertius *num. 26. vers. 3. amplia, Soc. ibid. col. fin.* ubi loquens in casu supra posito dicit, *sed si disjunctivam facta esset vocatio, ita demum vocarentur filii, si prior non admitteretur, cum ad veritatem disjunctivam sufficiat alteram partem esse veram, l. si hæredi plures, ff. de condit. instit. ergo sufficit unum admitti, idemque dixit Soc. in conf. 69. col. 5. in fin. lib. 3.**

Deciditur etiam hoc ex *text. in l. hæredes mei §. fin. ff. ad Trebell.* ubi *Glos. Alex.* & ceteri communiter concludunt, quod quando alternativè plures vocantur, si primi secundum ordinem charitatis, & scripturæ extant, sequentes perpetuò excluduntur, ita etiam in terminis substitutionis compendiosæ alternativè conceptæ, ut priore admissio, ceteri sint exclusi, cum essent subordinati per viam substitutionis vulgaris, si prior hæres non esset, veniret secundus, & si secundus hæres non esset, veniret tertius, & proinde priore existente hærede, & admissio, alii sequentes remanent exclusi secundum primam intelligentiam ordinis successivi, consuluerunt *Cuman.* in *conf. 106. Alex. conf. 30. lib. 2. viso testamento, Albertini, Corn. conf. 200. lib. 2. Dec. conf. 95. Paris. in conf. decisivo 21. lib. 3. Ruin. conf. 159. num. 20. lib. 2. Castr. in l. cum ita §. in fideicommissio col. fin. vers. secus C. de verb. signif. & Bald. in l. Cajus col. 2. vers. extra, ff. sol. matr. & in cap. 1. ubi *Præposit. in 1. notab. de eo, qui sibi, & hæred. suis*, quod pluribus disjunctivè vocatis, primus solus, si extat, admittitur, ex quibus eum testatrix substituit nepotibus morientibus absque sobole, nepotes superstitibus, vel eorum filios, aut eorum descendentes, dum ad successionem Federici mortui absque filiis fuerit admissus Claudius pronepos testatricis, & vocatus in secundo gradu, expiravit substitutio quodam descendentes Claudii vocati tertio loco, quia ita demum vocati erant, si Claudius non esset hæres, & sic per vulgarem substitutionem, & non per fideicommissariam ex prædictis, atque ita cum in casu nostro sumus in vocatis per disjunctivam, quo casu servat naturam disjunctivæ quodam vulgarem, ita quod priore admissio, ceteri excludantur, extra dubitationem nostra residet sententia, adeò quod eam deinceps in dubium revocare cum tot clarissimis rationibus, ac *Doctorum* selectioribus*

sententiis roboretur; sit positus impossibile. Quicquid in contrarium dixerit Decius dicto consil. 95. docet Soc. consil. 13. col. penult. versic. quini-
mo, Alex. consil. 170. lib. 5. Soc. Jun. consil. 100. num. 33. & seq. lib. 3. Ripa in l. heredes mei, §. fin. num. 9. ff. ad Trebell. & contra Dec. expressè consuluit Alciat. consil. 83. & 89. lib. 9. & consil. 5. num. 9. lib. 4. Panciro-
lus consil. 59. num. 10. quos refert, & sequitur idem Peregrinus art. 18. num. 24. ubi inquit, Deciam in hac re aberrasse, & adeo hanc sententiam esse veram, ut nec etiam operetur clausula codicillaris in hoc casu effectum, fideicommissariæ inter primum, & secundum, ut antè eum animadvertat Ripa ubi supra, & confitetur Peregrin. ibidem, hunc casum non fuisse consideratum à Socio. ubi vocantur per disjunctivam, sicut in casu nostro.

Rursus in specie nostra adsunt verba illa, quod
43 succedant in stirpes, & non in capita, quæ non conveniunt passivæ, sed activæ tantum substitutioni, ut supra ex Socio. Paris. Menoch. & alijs fundavimus, quæ non aderant in casu Peregr. in d. art. 19.

44 Nec tandem vim facit sententia lata in anno 1571. per quam fuit exclusa Julia de Azzia uxor dicti quond. Federici super dictis caratis dicti Federici, stante fideicommissio prædicto, quia dictus Federicus erat jam gravatus de illas restituendo dictis ejus nepotibus à dicta Diana, ex quo sine filiis decesserat, & sic dicta substitutio vigeat in personam ipsius Federici cujus erat creditrix dicta Julia uxor, nos autem fatemur, fuisse expiratam in personam Baldaxaris junioris ejus nepotis ex Nicolao fratre prædefuncto, & in personam Claudii, aliorumque ejus fratrum filiorum Ugonis similiter fratris prædefuncti, & sic dicta sententia rectè jure processit, & juxta formam dictæ substitutionis.

Ex quibus non immerito concludendum est in beneficium Regii Fiscii contra dictum Claudium in hac ejus vana præensione dicti fideicommissi.

S U M M A R I U M.

- 1 **P**ublicanorum avaritia in conducendis vestigialibus Regiis, eorumque calliditas in pescendo restituro, sive mercedis remissione.
- 2 Mercedis remissio quibus ex causis postulata fuerit à publicanis.
- 3 Mutatio monete facta antè locationem non est causa petende remissionis mercedis.
- 4 Effectus Bancarii duorum tertiorum non dicuntur vera moneta, dum non est parata solutioni ad libitum creditoris, sed potius dici debet nomen debitoris.
- 5 Pretium regulariter solvendum est in pecunia numerata.
- 6 Moneta dici non potest quæ formam non habet, in qua tria sunt necessaria, quæ explicantur num. 7.
- 8 Decreti generalis Regii Collateralis Consilii ratio, quare fuit emanatum.
- 9 Succurrendum non est ei, qui spontè in necessitate se ponit.
- 10 Necessitas, in qua quis incidit ex propria culpa, non excusat.
- 11 Voluntarium dicitur id, quod fit ex necessitate, quam quisque sibi imposuit.
- 12 Dilatio à Principe alicui concessa non extenditur ad debita postmodum contracta, quod procedit ubi

agitur de præjudicio creditoris, non tantum respectu temporis, sed etiam respectu summe et majoritate rationis.

- 13 Solui quod fuit promissum, venit in obligatione solvendi.
- 14 Debitor liberatur quando petit id, quod est in obligatione, sive sit species, sive genus subalternum, quod quomodo procedat, declaratur, num. 15. & 16.
- 17 Decretum generale non respicit obligationem, sed facultatem solvendi.
- 18 Perempta re, quæ est in facultate solvendi, non liberatur debitor, quia tenetur ad quantitatem, quæ est in obligatione, & triplex ratio offertur num. 19.
- 20 Exactio, & solutio non sunt ad imperia iudicanda, & idè si exactio fructuum facta in pecunia numerata, idè pariter facienda erit solutio locatori.
- 21 Casus inopinatus non dicitur quando adest probabilis suspitio.
- 22 Mutatio monete pluries accidit in Regno, unde mutationis monete casum non potest dici insolitus, num. 23.
- 24 Casus insolitus dicitur si semel per mille annos accidit secundum Bart. vel secundum Corn. si semel infra centum annos.
- 25 Fiscus differt à Principe, & alius est Fiscus, alius vero Princeps.
- 26 Referuntur decisiones S. C. pro denegata deductione, & Regia Camera Summaria num. 27.
- 28 Remissio mercedis peti non debet ex causa lucri amissi, sed damni passi à conductore quo casu non sufficit probasse Gabellarium lucrum etiam magnum amisisse ad finem obtinendi restauram, sed requiritur probatio damni excessivi, & quod remaneat latus ultra dimidiam.
- 29 Ut aliquod veniat in obligatione, est specialiter exprimendum.
- 30 Solutio præsumitur promissa in pecunia numerata, & regulariter pretium intelligitur etiam in pecunia numerata.
- 31 Solutio quando fieri promittitur à debitore, & non exprimitur qualitas monete, intelligitur, de usuali, & currenti fuisse conventum.
- 32 Morbus pestilentialis quando non est universalis, sed particularis in certo loco, non est faciendus in dicto casu remissio mercedis conductori.
- 33 Fundamentum quod est intentionis alicujus, ab eo probandum est, quod si fuerit omnissum, sequitur absolutio.
- 34 Conductor licet quando propter bellum, vel pestem non potuit exigere fructus gabella, petere possit remissionem mercedis, quia casus fortuitus dicitur, declaratur tamen dicta conclusio num. 35. 36. 37. 38. & 39.
- 40 Damnum intolerabile iudicatur quando non unius rei, sed omnium rerum conductarum simul redditus deficit, & omnium conductarum rerum simul redditus habenda est ratio, & quod deest in uno, suppletur ex ubertate alterius, & num. 44.
- 41 Itera consideratur damnum habito respectu ad pensionem, quæ solvitur, non autem ad lucram, quod conductor amittit propter casum fortuitum.
- 42 Item conferri debeant redditus, & fructus totius temporis locationis, & attendenda est universalis locatio.
- 43 Locatio licet facta fuerit per plures annos, amica

samen est, & non plures, & solutio divisa in tempora censetur facta gratia commodioris solutionis.

- 45 *Dammum intolerabile, quod dicatur pro mercedis remissione concedendo conductori, plures recensentur DD. opiniones ex Bossio, Gomelio, Covar. Menoch. & aliis.*
- 46 *Dammum intolerabile ex communi, & magis recepta opinione dicitur quando conductor, sive Gabbellarius remanet lasus ultra dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, & referantur decisiones nam. 47.*
- 48 *Credentiorum libris non eris standam, & ex eis non recte probatur perceptio fructuum Gabbellarum.*
- 49 *Dictio, &c. attendenda est in amplissima forma in Fisci beneficium, & ideo attendenda est renunciatio facta cum predicta dictione, &c. ad casus fortuitos, & ad omnes alias exceptiones.*
- 54 *Renunciatio casuum fortuitarum simplex quoad extendatur etiam ad incognitos, ex Glosa, Bart. doctrina, & aliorum, referuntur DD. qui contrarium voluerunt.*
- 51 *Mercedis remissio facienda est quando ex nova impositione conductor damnum patitur.*
- 52 *Propter peccata veniant adversa.*

ARGUMENTUM.

Agitur de locatione Regiarum Gabbellarum. Cui, quando, & quibus casibus facienda sit remissio mercedis publicanis, seu conductoribus ipsarum; Quod dicatur damnum intolerabile, quivè casus fortuitus pro obtinendo restauro; Et de generali renunciatione facta cum juramento. Ac de mutatione monetæ, ubi ferè tota materia pertractatur cum declarationibus ad Decretum generale Regiæ Junctæ de super editum quodam solutiones faciendas, & de qua pecunia sit facienda solutio, magistraliter continetur.

RESPONS. XVII.

Antiqua, & nota publicanorum, audacia, temeritas, & avaritia, aded in immentam excrevit, ut dum de conducendis vectigalibus agunt, in quibus publicam utilitatem versari constat, cum ipsa sint nervi Reipublicæ, & Regum quodammodò stipendia continuata, simul variis callidissimis, & vaftris ad inventionibus cogitant, quo pacto valeant Fiscum capere, fidem, & Regem ipsum fallere, & solutionem statutis temporibus effugere, & vice adimplenti contractus lites proponere inestricabiles, excomputa, & restaura petere ex frivolissimis, ut plurimum causis, quibus Fiscus, ejusque Consignatarii defatigati, eas deferere cogantur, ut vectigalia destinata ad Regni, & Monarchiæ defensionem, & tutelam, ad ipsorum publicanorum compendium, ne dicam rapinas, & Regnicolarum vexationem conversa videantur, aded ut prius præparantur capita excomputi, quam oblationes pro ipsis conducendis efferantur. Cui malo nisi pro Judicantium religione presso, maxima severitate, & celeritate simul occurratur, exhausto arario Regnum ipsum cum subditis de facili ruet.

Uigitur incipiamus ab Arrendamento Olci, & Saponis; judicium institutum per Governatores

ipsum adversus Fiscum, licet quamplures contineat aereas, & confusas præteniones ad colorandum prætensum excomputum, sive emendam pro rata prætenfi damni passi ad quatuor tamen restringitur capita, sive causas, ex quibus contendunt, concedendum restaurum, videlicet ex causa mutationis monetæ, pestis in Insula Sicilia, belli, ac novæ impositionis quinque pro centenariis, quæ omnia supervenisse figurant inopinatè post contractum Arrendamentorum de Mense Januarii 1623. Ad quæ etiam capita reducuntur præteniones cæterorum Governatorum Dohanæ majoris Neap. & Arrendamentorum Serici, & Croci, Salis Dohanarum Apuleæ, & reliquorum omnium, aliquibus paulò additis, vel mutatis.

Nos verò, sicuti pro Regio Fisco nullatenus esse locum petito restauro, sive emendæ in facti specie in singulis quibusque casibus diversorum vectigalium apertissimè fundavimus, aunc iterum, ex juris etiam dispositione constantissimè demonstrabimus, ut quod adversus excomputum in arrendamento Olci proponetur ad exclusionem restauri, in cæteris quoque vectigalibus ex facti, & rationis identitate censetur.

Contendunt igitur Adversarii, deberi eidem restaurum ex causa mutationis monetæ duorum tertiorum, sub prætextu, quod ea intentione dictum Arrendamentum susceperint de mense Januarii 1623. quia tunc temporis extabat usus solvendi illam monetam Bancariam duorum tertiorum, quæ cum deindè in mense Augusti ejusdem anni fuerit jussu Principis sublata, meritò sit eis concedenda deductio propter hunc casum.

Verùm quàm vana sit hæc prima causa prætenfi restauri, nemo est qui nesciat, cum certissimum sit, nullam mutationem monetæ supervenisse post contractum Arrendamentum, quæ fuerat mutata longè antè sub die 2. Martii 1623. undè in mense Januarii 1623. aderat jam moneta nova, & licet etiam adessent effectus illi bancarii duorum tertiorum, illa tamen non erat vera moneta, dum non erat parata solutioni ad libitum creditoris, sed potius erat nomen debitoris, quàm obrem nullatenus fieri poterat solutio per dd. Governatores de dicta moneta bancaria, reluctantibus Consignatariis, cum pretium regulariter sit solvendum in pecunia numerata, l. i. ff. de ver. divisi. item pretium; Inst. de empt. & vendis. Mantica lib. 4. tit. 1. num. 2. de tacitis convent. nec dicitur moneta quæ non habet formam, in qua tria constat esse necessaria. Primò, perfecta in materia. Secundò, ut sit justis ponderis, ex quo regulatur etiam valor, & æstimatio. Tertio, ut formam contineat, ut dignoscatur scilicet, cujus sit Principis, sine qua forma nulla potest esse pecunia, l. i. C. de veter. numism. pot. lib. 1. cum aliis per Thesaur. jun. de aug. monetæ in princ. num. 5. & 7. quorum nihil concurrat in hac moneta imaginaria.

Hanc verissimam conclusionem Adversarii conantur forsitan restringere in casu nostro duplici ratione. Primò scilicet vigore decreti generalis sub die 17. Novembris 1622. quo jussum fuit, quod solutio omnium onerum fieri possit de d. pecunia, sed verè effectibus, & nominibus bancariis. Secundò, quia in oblatione fuit expressè conventum, solutiones faciendas per medium Banci: undè videtur illam, quam ipsi baptizant pecuniam bancariam, fuisse in obligatione solvendi, & propterea illa

illa perempta, & d aliud non tenentur, nisi ad æqui-
valens, quod arbitratum fuit per Collat. Conf. in
duc. 80. pro quolibet centenario; sed utrumque
non obstat.

8 Primum ex decreto generali non obstat, tum
quia illud expediens sumptum per Collat. Conf.
facultatis solvendi illo modo, fuit succurrendi cau-
sa debitoribus, illo tempore angustiatis ab impor-
tuna exactione ad instantiam eorum creditorum,
qui ad solutionem urgebant in pecunia numerata,
& proinde in eodem decreto statuitur, quod respec-
tu solutionum, quæ sponte quisque facturus esset,
proh sunt retrovenditiones annuorum introituum
non fierent de duobus tertiis, quia hoc casu cessa-
bat ratio prædicta, dum non aderat importunitas,
sive urgentia creditoris ad solutionem cogentium,
& propterea non erat necesse eisdem debitoribus
succurrere, in damnum creditorum; in actu, qui
voluntarie arde fiebat per debitorem, at in casu no-
stro cessat ratio d. decreti, quia post publicationem
illius edicti, Gubernatores nulla necessitate urgente
sed voluntarie cæperunt affectum prædictum, unde
eisdem imputandum, si sponte se in necessitatem
solvendi in pecunia numerata posuerunt, quia non
9 est succurrendum ei, qui sponte in necessitate se pon-
nit, *Gl. Bart. & alii in l. si mulier, ff. quod metus*
10 *causa*, & necessitas, in quam quis incidit ex pro-
pria culpa, non excusat, *l. fidejussor §. si necessa-*
11 *ria ff. qui satisf. cogant*, & voluntarium dicitur id,
quod fit ex necessitate, quam quisque sibi imposuit,
Interdum in si. ff. de judic. Crav. in resp. pro genero
num. 44. & 386. Surd. de alim. tit. 6. q. 9. num. 14. &
12 *dilatatio a Principe alicui concessa non extenditur*
ad debita postmodum contracta, *Guid. Pap. decis.*
109. Dom. Rovis. in Pragm. 3. num. 32. de cess. bono-
rum Galier. in praxi liquidat. inf. 2. par. 3. par. princ.
num. 30. & si hoc militat ubi agitur de præjudicio
creditoris respectu temporis tantum, quantum fortitibus
quando agitur respectu summæ, cum re vera lon-
gè minus percipiatur in moneta bancaria duorum
tertiorum, & sic liquet, quod solutio facienda per
dd. Gubernatores etiam tempore duorum tertio-
rum erat facienda in pecunia numerata. Tum etiam
quia respectu affectuum in eodem decreto ordina-
torum, quod valeret fieri solutio de duobus tertiis
pro medietate tantum, & pro alia medietate in pe-
cunia numerata, & quatenus decretum prædictum
haberet locum in hoc affectu, quod nullatenus ad-
mittimus, ut proximè fundavimus, tamen secun-
dum lecturam eorundem Adversariorum liquet,
iplos percepisse infra tempus, quo currebat dicta
moneta bancaria duc. 113. m. à quibus percepisse
alagiam ad rationem duc. 30. pro centenario, prout
in 6. & 7. eorum articulis; sequitur ergo, quod
medietas, quæ erat solvenda juxta eorum lectu-
ram in pecunia numerata, fuit soluta de duobus
tertiis cum alagio prædicto in beneficium ipsorum,
ascendente ad duc. 17. m. quod quidem alagium
non jure acceperunt, & contra conscientiam, dum
tenebantur solvere in pecunia currenti, & id totum
cedere debet in beneficium R. Fisci, & ejus Consi-
guatariorum,

Insuper quamvis prædicti Gubernatores potuis-
sent solvere de dicta pecunia duorum tertiorum,
adhuc dicimus, quod nullum debetur eis excom-
potum pro quantitibus non solutis de illa mone-
ta, quod quidem ex pluribus fundatur.

Primo, quia clarum est, pecuniam illam ban-

cariam duorum tertiorum non fuisse in obligatione
dd. Gubernatorum, prout ipsi conantur fundare
ex obligatione, sed tantum in facultate solvendi,
quatenus proximè per nos fundata non militarent,
13 non enim promiserunt solvere expresse de pecunia
duorum tertiorum, tunc enim esset in obligatione
solvendi ut notabiliter docet *Bart. in l. si quis stipu-*
latus decem in melle 57. sub n. 5. ff. de solut. & in di-
14 *cto casu vera est conclusio, quod quando perit il-*
lud, quod est in obligatione, sive fit species, sive
genus subalternum, debitor est liberatus, ut *DD.*
omnes in *l. quod se*, ubi *Bar. num. 8. ff. si cert. pet. &*
in l. si ex legati causa ff. de verb. oblig. verum hoc
15 cum duplici moderatione intelligitur. Primum,
quod debitor ex re perempta nihil lucretur, nam
quod lucratur præstare debet, ut si pretium rei
peremptæ esset pænes ipsum debitorem quantitatis
ut *Dec. Rip. & Cognol. num. 53. in d. l. quod se*, nam
justum non est cum aliena jactura locupletari, *DD.*
in *l. si Stichus ff. de verb. oblig.* & idem per Regiam
Pragm. ordinatur deductio 20. pro centenario in so-
lutionibus faciendis ex causa Apocarum Banci, vol
cambii illo tempore, quia præsupponit indubita-
tè, solutionem, fuisse promissam de duobus ter-
tiis, & sic illam pecuniam fuisse in obligatione, &
principaliter debitam, quo casu ex peremptione il-
lius monetæ licet de rigore debitor fuisset liberatus,
tamen ex æquitate tenebantur ad æquivalens illius
effectus bancarii, quod apud eum remanet credi-
tori ex causa onerosa, ne cum illius damno dite-
scat, quam æstimationem in 80. pro centenario
æstimavit Collaterale Consil. per dictam Pragm.
16 Secundum moderamen est speciale in pecunia, nam
qui tenetur ad aliquam speciem pecuniæ, si ea fue-
rit tempore solutionis reprobata, nec reperitur,
communior est sententia, ut in moneta nova sol-
vatur æquivalens, ut docet idem *Bart. in d. l. quod*
se, num. 6. Jas. num. 16. Ripa num. 24. Ant. nu. 38.
Cagnol. num. 64. idem Bart. in l. Paulus, num. 6. ff.
de sol. & alii passim, Boer. decis. 327. num. 12. Nat-
ta consil. 454. Brun. de monetis concl. 2. Sola de mo-
netis, q. 22. Hinc factum est, quod cum integrum
genus subalternum monetæ, nempe bancariæ pe-
sierit, æstimatio illius, quæ in illis duobus casu-
bus Pragm. principaliter in obligatione erat debita
solveretur in moneta nova, cujus æstimatio in 80,
17 pro singulis centum fuit taxata. Ex quibus duo
colliguntur verissima. Primum, quod dictum de-
cretum generale non concessit, nisi facultatem sol-
vendi, prout Paris præsupponit, & nos negamus
in ea pecuniæ specie, & sic non respicit obligatio-
nem, sed, facultatem solvendi, ut post *Bart. in*
d. l. si Stichus tradit Imol. in l. si duo 128. in si. ff. de
18 *verb. oblig.* At quando res, quæ est in facultate
solvendi defuerit solvi posse, non liberatur debitor,
quia tenetur ad quantitatem, quæ est in obligatio-
ne, prout probaverunt in *d. l. quod se*, *Decius sub*
num. 25. Ripa num. 18. Riminal. sub num. 5. Buttigell.
num. 17. Curt. & alii, & antè eos Bald. in l. incen-
19 *dium C. si cert. petatur* cujus triplex est ratio. Pri-
ma *Ripa*, quia id, quod est in facultate solvendi
est accessorium ad illud, quod est in obligatione,
ideo sublato accessorio remanet principale. Secun-
da *Riminal. sen.* quia rectè arguitur ab adjecto ad id,
quod est in solutione, at si variatur adjectus solu-
tioni, non liberatur debitor, quia tenetur solvere
principaliter. Tertia *Curtii*, quia cum perfecta sit
obligatio, non debet resolvi, quia intererat illud,
quod

quod est in solutione: cum igitur in casu presenti moneta bancaria duorum tertiorum interierit, quia ex ordine Domini Proregis 2. Augusti 1623. non fuit amplius expendibilis, & sic non est in facultate debitoris eam solvere, utique remanet adstrictus ad præstandum illud, quod est in obligatione, nempe ad quantitatem in oblatione contentam.

Secundum, quod à casu Pragmaticæ, ubi pecunia bancaria est principaliter in obligatione ad casum nostrum, ubi est solum in facultate solvendi, non rectè inferitur, ex not. in *l. miles, §. decem, ff. de re jud.* nam in primo casu esset debitor liberatus de rigore, sed ex æquitate ordinatur, quod solvat æquivalens effectus bancarii, quod apud eum remanet, ne dicitur cum aliona iactura, At in secundo casu nullo modo liberatus est ab eo, quod est in obligatione, licet interierit pecunia bancaria merito ad integram pecuniam in oblatione contentam tenentur, &c.

20 Præterea si exactio directuum, & fructuum dicti Arrendamenti fuit facta integrè in pecunia numerata, qua ratione defendi poterit, quod solutio fiat in alia specie, in maximum detrimentum creditorum cum Arrendatorum locupletatione.

Quinimò etiam si essemus in casu mutationis monetæ, & aliquod damnum emerisset, ex illius mutatione deberet ad Gubernatoribus imputari, quia dictum periculum suscepisse videntur, sicut excedens utilitas eorum fuisset, eò magis cum non omnis moneta fuerit reprobata, sed aliqua particularis tantum, undè superest alia, cum qua potuerunt homines negotiari, & sic non fuissent privati Gabellarii jure exigendi fructus in moneta currenti sicuti, in terminis terminantibus consulit *Roberts Maranta conf. 138. num. 4. 5. & 6. post Firmium de Gabellis part. 2. §. 25.*

Præterea nec potest dici hic casus inopinatus, nam nedum poterat, sed debebat prævideri, quod non poterat subsistere ille modus solvendi de pecunia duorum tertiorum, quia non dicitur casus inopinatus, quando adest probabilis suspitio, *Vrsill. ad Afflict. dec. 258. num. 9.* & mutatio monetæ præter accidit in hoc Regno, ut tempore Excellentissimi Ducis Alvaræ, & in anno 1557. & 1609. testantur *de Ponte tit. de regal. impost. num. 40. Vrsill. ad Afflict. dec. 90. num. 3.* Et ex *pragmat. 9. de*

23 *monetis*, undè nec etiam mutatio monetæ in hoc Regno potest dici insolitus casus, ex traditis per *Menoch. de arbitr. casu 80. ex num. 2.* ubi casum insolitum dici secundum opinionem *Bart.* si semel per mille annos accidit, vel secundum opinionem *Carnes*, si semel infra centum annos. Nec etiam dicatur, quod hic casus evenit facto ipsiusmet *Fisci*, quia alius est *Fiscus*, alius verò *Princeps*, ex traditis per *Buzium tit. de fisco, num. 3. & 10.* & per *Consil. de Anna conf. 56. n. 2. lib. 1. cum seq.* Nec dicant forsitan *Adversarii*, quod licet non competat eis excomputum ex causa mutationis monetæ, juxta dictam opinionem *Marantæ* tamen possent solvere in moneta reprobata exacta antè illius mutationem, juxta opinionem *disto. conf. 138. num. 1.* quia circumscripta pro nunc veritate hujus conclusionis constat, non posse præstari in presenti causa, quia Gabellarii non exegerunt directus in pecunia bancaria, sed in pecunia numerata, & sic ubicunque se vertant, omnino liquet, hanc causam nullam habere nec facti, nec juris subsistentiam.

Et ex his etiam colligitur, quod non habetur ratio hoc casu, num locatio fuerit excessiva respectu pretii oblato, ad obtinendum excomputum prædictum, quia attenditur solum qualitas monetæ promissæ, si bancariæ duorum tertiorum, vel 26 currentis, prout decisum fuit bis per S.C. referente doctissimo, ac versatissimo viro Dom. Præsidente Rovito in causa *Elenæ Falangolæ* cum Principe Sanctæ Agathæ, in qua cum præstidisset dictus Princeps eandem deductionem pro emptione Terræ Fagnani facta tempore, quo currebat pecunia duorum tertiorum, & petidisset terminum in S.C. ad probandam læsionem, ad facilius reddendum petitam deductionem, fuit exclusus per duo decreta S.C. quod procedatur ad deductionem dicti articuli absque termino, penes... *Aët. S.C.*

27 Et ne desit autoritas etiam rei judicatæ respectu dicti articuli principalis, reminiscantur amplissimi Senatores determinationis factæ in causa *Affictorum Gabellæ Vini* ad minutum per eandem Regiam Cameram, in qua fuerunt absoluti Gubernatores Arrendamenti Vini à prætenfa deductione petita per dictos Affictores ex eadem causa, de qua nunc agitur, penes *Salamonem*.

Illud tandem pro coronide in hoc non omittendum, quod dicti Gubernatores hanc deductionem 28 præcedunt non ex causa damni passi, sed lucri amissi, quod quàm sit à veris terminis alienum, constat ex *Aretin. conf. 52. in fin. Paris. conf. 38. num. 16. & 19. lib. 1. Bald. consil. 329. col. 1. Corn. conf. 128. col. pen. lib. 2. Socin. jun. conf. 78. num. 3. lib. 2. & Clapper. in censur. causar. fisc. conf. 55. num. 8.* apud quos habetur, non sufficere probasse Gabellarium lucrum etiam magnum amisisse ad finem obtinendi remissionem, ut latè etiam *Sard. conf. 34. num. 6.* at requiritur probatio damni excessivi, & quod remaneat læsus ultra dimidiam, ut fusiùs infra dicemus.

Nec est facienda aliqua vis in ponderatione Partis adversæ, quod sit facta promissio solutionis per medium Bancorum, quasi quod ex hoc colligitur, voluisse solvere de pecunia duorum tertiorum, 29 Primò, quia ut supra fundavimus, ad hoc ut dictæ pecuniæ species fuisset in obligatione solvendi, debebat specificè fieri mentio, ex *Bart. in d. l.* 30 *si quis stipulatus*. Secundò, quia solutio præmittitur promissæ in pecunia numerata, *l. soluta 49. ff. de solution.* & regulariter pretium intelligitur etiam in pecunia numerata, *dicta l. soluta 49. ff. de solution. l. 2. ff. de contrahend. emptio.* cum aliis juribus supra citatis. Tertio, quia quando à contrahentibus non exprimitur, cujus qualitatis monetæ debeat fieri solutio, intelligitur monetæ usualis, & currentis, *l. Imperator, ff. de contrah. empt. l. si servus plurium, §. fin. ff. de leg. 1. Clem. Beneficiorum, vers. monetam, de decim. & si plures sunt monetæ, intelligitur usitator, Hostiens. in cap. 2. de maled. & ibid. Abb. videndus num. 2. latè *Menoch. præsumpt. 76. lib. 3.* & nulli dubium, quod erat usitator monetæ numerata, quàm duorum tertiorum, quia in pecunia duorum tertiorum aderat alagium; & proindè expressè exprimebatur à contrahentibus, quando intendebant fieri solutionem de illa specie monetæ. Quarto, & tandem cessat in casu nostro omnis amaritudo, quia non erat possibile, fieri solutionem Consignatariis de pecunia duorum tertiorum per mandatum,*

datum, ex eo quod adfuisse maxima confusio, quinimmo omnino res impracticabilis, siquidem fiebat solutio de pecunia duorum tertiorum ad rationem quinque pro centenario qualibet hebdomada in Bancis, & sic undique inconcussum remanet, nullam fieri debere deductionem ex causa prædicta.

Quod verò ad secundam, & tertiam causam belli, & pestis, dicimus, nec ex bello inter Januenses, & Gallos, nec ex peste in Regno Siciliae ulum penitus potuisse oriri damnum dicto Arrendamento, dam Oleum non extrahebatur ad dictum Regnum Siciliae, sed ad Venetiarum Statum, in quo nec suspitio quidem pestis aderat, nec etiam belli, & sic erat liberum commercium, cum nunquam cum Venetis, ac Ferrariensibus Rex noster Inviētissimus bellum habuerit, ut sigillatim plenius fuit in facti specie satisfactum, &

32 hoc casu quando morbus non est universalis, sed tantum in certo loco, denegandam esse remissionem, firmarunt *Guid. Pap. decis. 630. & Vrsill. ad Afflic. decis. 258. num. 4.*

33 Dicimus etiam, quod nec fuit probatum, quod aderat oleum in Regno, cujus extractio fuisset impedita ob pestem, vel bellum, & cum id sit fundamentum intentionis Adversariorum, ac sit facti, erat perneceffe ab eisdem verificandum, ex traditis per *Paris. consil. 38. num. 16. lib. 1. Silvan. consil. 35. num. 26. Burs. consil. 81. num. 3.* quod cum factum non fuerit, quia verum non erat, ex hoc dumtaxat venit omnino Fiscus absolvendus.

Dicimus insuper, quod dato pro nunc citra veri præjudicium, quod verè adfuisse aliquod damnum dicto Arrendamento ex causa pestis, vel belli, nec etiam erit locus aliquo restituro, siquidem licet regulariter, ubi conductor propter bellum, vel pestem non potuit exigere fructus, & introitus gabelle, possit petere mercedis remissionem, secundum opinionem *Bart. in l. cotem ferrea, §. qui maximos, ff. de publicanis*, cum aliis per *Boer. decis. 249. num. 3. 4. & 5. Boss. tit. de remiss. mercedis, num. 1. & Peregr. loquentem in conductoribus Fiscalibus lib. 6. de jur. Fisci tit. 5. n. 41.* ea ratione, quia ista inter casus fortuitos connumerantur, & non desunt gravissimi Authores contrarium sentientes, relati à *Boerio dicta dec. 249. num. 10.* id tamen in præsentī causa minimè locum sibi vindicare potest ex pluribus.

35 Primò, quia bellum prædictum non processit culpa, vel inimicitia Inviētissimi nostri Regis, quo casu militaret prædicta conclusio proximè firmata, sed aliter venit absque ejus culpa, quo casu non fit conductoribus mercedis remissio, quia videntur emisse casum secundum veriore opinionem *Bald. post Cyn. in l. si ea lege, C. de usur. quem refert, & magistraliter sequitur Afflic. in §. vestigalia num. 120. que sint regalia, id. Bald. in l. licet q. 3. C. locati.*

36 Secundò, quatenus processisset bellum culpa Inviētissimi nostri Regis, quod planè negatur, nec etiam potest dici casus fortuitus in Italia, quæ nunquam pace quievit, nec quiescit, ut experientia docuit propter sæpissimos casus, quibus misera divexatur Italia, quæ est adeò bellis, discordiis, depopulationibusque subjecta, ut nulli, nisi bella, & discordiam, non pacem nisi modicam, potiusvè alterius belli præparationem sperare liceat, Divina quasi quadam permissione,

prout vulgò fertur, Venerabili Bedæ pro pace Populi Italici oranti fuisse ab Angelo responsum, *Be-da tace tace, quia Italia nunquam erit in pace*, undè cum ista sit nota, & constans, & communis opinio, omnis homo sapiens, & discretus hunc casum debuit cogitare, & verisimile est ipsum cogitasse, ac prævidisse, sicuti in iisdem consuluit *Loar. Calcan. in dicto consil. 24. num. 7. & ex nostratibus in puncto Vrsill. ad Afflic. decis. 150. num. 10.*

37 Tertiò, quia tempore locationis imminebat timor belli, & proinde non est concedenda petita restitutio, ita post multos, quos congerit, tradit *Joseph. Ludov. decis. Perus. 106. num. 31.* alios quoque conglomerat *Valasc. quest. 27. num. 16. de jure emphyt. Costa in memorab. verb. guerram, Cæser. lib. 3. var. resolut. cap. 15. num. 141. Clapper. caus. 43. quest. unic. num. 4. lib. 1. causor. vestigal. & respectu pestis aliàs fuit decisum per Sac. Conf. non debere fieri remissionem mercedis propter pestem supervenientem in hac Civitate, ut constat ex *Afflic. decis. 258.**

38 Quartò, quia bellum prædictum modico tempore duravit, & biennium non excessit, quod pro modico tempore ad finem denegandi remissionem communiter reputatur, ut post *Calcan. Angel. Boer. & alios fundat Valasc. d. quest. 27. n. 19. vers. declarans septimò, Raschin. in addit. ad Guid. Pap. dec. 630. Vrsill. ad dec. Afflic. 258. num. 9.*

39 Quintò, quia quatenus prædicta non militarent, deficit necessarium requisitum, sine quo non conceditur restitutio; etenim communis, & receptissima est ab omnibus conclusio, quod ut prætendi possit mercedis remissio à conductore, requiritur damnum intolerabile, & quod maximè lædat conductorem, *l. si uno, §. cum quidem, ff. locati*, cum simil. latè *Covar. præf. 99. cap. 30. per totum*, qui de communi testatur, *Carocius tit. de remiss. mercedis quest. 8. num. 8. 153. & 158. Boss. de remiss. mercedis à num. 107. Consil. de Anno consil. 64. num. 2. Mantie. de tacit. convent. tit. 9. lib. 5. to. 2. num. 36. Pinell. de rescind. vendit. lib. 2. par. 1. cap. 17. Paris. num. 17. fulissimè Valasc. dicta quest. 27. à num. 24. Castill. lib. 3. controvers. cap. 3. à num. 25. & sub num. 37. quæ vera esse etiam in conductoribus Gabellarum, & Vestigalium, voluerunt *Castr. in dicta l. cotem, §. qui maximos, num. 3. ff. de public. Alex. consil. 3. num. 11. lib. 1. & consil. 107. lib. 3. Bossius de remiss. merced. public. num. 30. Bolognet. Ananias, Berous, & alii*, quos citat, & sequitur *Surd. d. consil. 34. num. 8. & hoc procedit nedum in sterilitate perveniente judicio Dei, sed etiam si causetur damnum facto hominum, vel Principis, ut in puncto *Surd. qui omnes cumulat d. consil. 34. num. 9. Maros. consil. 76. n. 8. Joseph. Ludovic. dec. Perus. 50. num. 8. & hanc esse communem opinionem testatur etiam D. Regens Revert. decis. 7. lib. . . qui loquitur in casu belli, ob quod non venerant mercimonia in Regna.***

40 Et ad judicandum damnum intolerabile, non unius rei, sed omnium rerum conductorum simul reditus habenda est ratio, & quod deest in uno, suppletur ex ubertate alterius, *Bald. in dicta l. licet, C. locati. Nasta consil. 449. num. 5. lib. 1. Roland. consil. 56. num. 7. lib. 3. & alii relati à *Surdo d. consil. 34. num. 22. Mantie. d. tit. 9. de tacitis convent. num. 40. lib. 5.**

41 Consideratur etiam damnum habito respectu

ad

ad pensionem, quæ solvitur, non autem ad lucrum, quod conductor amittit propter casum fortuitum, *Rimin. jun. conf. 810. num. 15. Surd. d. conf. 34. num. 7. Castell. d. lib. 3. cap. 3. num. 38. Peguero dec. 214. num. 11. & 17.*

42 Insuper debent conferri redditus, & fructus totius temporis locationis, & sic attenditur universa-

43 lis locatio, quæ licet sit facta per quadriennium, est unica, & non plures, & quamvis sit promissa solutio quolibet quatrimestri cujuslibet anni, ista distributio censetur facta gratia commodioris solutionis, ita *Bald. consil. 316. lib. 3. Socin. consil. 125. lib. 1. Ruin. consil. 57. lib. 1. num. 11. Surd. allegato consil. 34.*

44 *num. 54.* ita quod sterilitas unius anni confunditur cum ubertate sequentis, vel præcedentis, *cap. propter sterilitatem, extr. locati, l. licet C. eod. latè Clapper. in controu. caus. fiscal. caus. 45. quest. unic. num. 9. Boss. de remiss. merced. num. 99. Barbof. in l. divorzio §. fin. par. 1. sub num. 6. ff. solut. matrim. Roland. consil. 86. lib. 3. num. 7. Berous consil. 143. sub num. 16. lib. 1. Gozad. conf. 73. num. 15. & in puncto quodam gabellas *Bart. in d. §. qui maximos, Bertach. de gabell. par. 2. sub nu. 16. Berous d. conf. 143. n. 16. Surd. d. conf. 34. num. 22.**

Quod verò in casu præsentis non adfir hoc damnum intolerabile, satis patet quia DD. tam in *cap. propter sterilitatem*, quam in *dicta l. licet* definiendo,

45 do, quod nam dicatur damnum intolerabile in hac materia, quamplurimas statuerunt opiniones, quarum tres retulerunt *Boss. de remiss. merced. in princ. & Lop. in l. 2. tit. 8. par. 5. glos. 9.* quatuor recensuit *Gomes. variar. resol. lib. 2. cap. 3. sub num. 28. versic. dubium tamen*; sex autem enumeraverunt *Covar. dicto cap. 30. pract. Menoch. de arbitr. casu 76. Valas. d. quest. 27. à num. 24.* octo verò colligit *Nevez.*

46 *conf. 90.* communiter verò, & magis recepta inter prædictas sententias illa est, quod dicatur damnum intolerabile, quando conductor remanet læsus ultra dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, quæ sententia est vera, & à legum Coriphæis, atque gravissimis Viris recepta, quam ex Hispanis uti communiosem sequuti sunt *Lopez dicta glos. 9. Vasquius lib. 3. controu. usufreq. cap. 57. num. 7. Gomes. d. c. 3. sub num. 28. versic. 4. Pinellus d. l. 2. par. 1. sub n. 21. Covar. dicto cap. 30. versic. quamobrem, Valasc. dicto cap. 24. versic. quinta fuit, ex Italis, & aliis innumeris ferè Doctoribus relatis à *Parisi. dicto consil. 38. num. 23. lib. 1. Berous consil. 141. & 143. lib. 1. Roland. consil. 86. nu. 2. & 3. Franc. Marc. quest. 208. part. 2. à num. 12. Surd. dicto consil. 34.* ubi alios recenset, *Menoch. dicto cap. 76. nu. 5. Cypyc. decis. 88.**

47 *num. 1.* & secundum hanc verissimam opinionem refert *decisum Clapperis per illam Curiam dicta caus. 44. num. 17. & 45. quest. unic. num. 9.* & per *S. R. C. Dominus Reg. Reverterius decis. 73. lib. 5.* omnino videndus in causa *Fabii Vives*, cum Fidelissima Civitate Neap.

Certissimum autem est in facto, quod compensatis redditibus dicti Arrendamenti totius quadriennii perceptis juxta eorum lecturam, ascendunt ad ducatos 430. mil. deductis expensis, & sic deficiunt ad integrum extaleum duc. 112. mil. quamobrem læsio secundum hanc lecturam non est in dimidia, sed in quarta, quæ non est sufficiens ad obtinendum dictum excompotum.

48 Eò magis, quia per libros *Credenziorum* non fit recta probatio, cum *Arrendatores*, ut non appa-

reat veritas, quantum ex *Cabellis* perceptum fuerit, percipere soleant directus in eorum domibus, ad cò quòd multa major quantitas semper ex *Arrendamenti* percipitur, quàm apparet ex libris *Credenziorum*, prout semper sic vidisse tempore, quo erat *Præses*, & deindè *Locumtenens*, testatur *Dominus Reg. Reverterius dicta decis. 73. lib. 5. in princ.* quicquid in contrarium dixerit *Ast. in Consil. Officiorum num. 3.* & quòd istis libris *Credenziorum* non sit standum, quia non semper fideles, sed quòd veritas colligenda sit ex eo, quod perceptum sit annis præcedentibus, advertit etiam *Boss. d. tit. de remiss. mercedis publicanorum. nu. 45. circa medium.*

Accedat tandem generalis renunciatio cum juramento facta per dictos *Gubernatores*, quæ quidem, cum eidem sublequatur illa dictio, &c. extendenda est in amplissima forma in beneficium *Fisci*, ex traditis latè per *Barbosam de diction: diction. 94. Mascard. de prob. tom. 3. conclus. 1264. vers. renunciatio generalis, per totam*, & præsertim in fine, & proindè extendi debet renunciatio etiam ad casus fortuitos, ac omne legum auxilium, & ad omnes alias exceptiones, undè stante dicta renunciatione non potest prætere merecedis remissionem, prout in renunciatione omni legum auxilio, ex *Alber. Fulgos. Jaso. Calcan. Croto, Capoll. Gozad. Cypyc.* & aliis concludunt *Rimin. jun. conf. 40. num. 19. lib. 1. Roland. consil. 86. nu. 10. lib. 3. Caroc. de locato par. 4. quest. 8. tit. de remiss. mercedis conclus. 32. num. 112. fol. 195.* & quòd non petat remissionem propter bellum, vel aliam similem causam, latè *Valasc. d. quest. 27. num. 19. Marta de clausulis claus. 130. nu. 6. Barbosa de clausulis claus. 76. n. 6. Gozad. conf. 69. num. 20. Cacher. decis. 91. n. 18. Aut. Gabriel. commun. concl. tit. de regul. juris conclus. 4. num. 6. Masullus ad D. meum Cypyc. alios refert decis. 88. num. 2. Mascard. de probationibus d. concl. 1264. Bertazol. de clausulis, claus. 4. 1. Glos. 6. nu. 6.*

50 & de renunciatione casuum fortuitorum simpliciter, quòd comprehendat etiam incogitatos, explosa opinione *Bart.* & aliorum, docuerunt post *Bald. Angel. Fulgos. Alex.* & alios in *l. & si quis §. questum ff. si quis caution. Corn. conf. 128. lib. 2. Jaf. qui de communi testatur conf. 107. num. 7. lib. 1. Pinellus*, qui dicit, hanc esse veriore in *l. 2. cap. 3. num. 30. de rescind. vendit. Carocius dicta quest. 8. nu. 21.* & hanc putat veriore *Vasquius lib. 3. questionum usufrequens. cap. 54. Molina loc. cit. Valascus dicta quest. 37. num. 14. Guierrez part. 1. de Juram. cap. 24. n. 6. Fachineus lib. 1. controvers. cap. 86. latissime Castillus aliis relatis dicto cap. 3. controversiar. lib. 3. à nu. 80. & 86. cum seq. cui verissimæ conclusioni accessit etiam *Pantozom. lib. 1. pract. questionum quest. 7. per totam, & quest. 8. in fine, Barbof. dicta claus. 76. num. 6. Gabriel. dicta concl. 4. de regulis juris num. 18.**

Quòd verò ad ultimum caput respectu novæ impositionis quinque pro singulis centum, cujus causa similiter præsupponunt, deberi restaurum, cum prohibitum sit venditis *Gabellis* locatori novum onus imponere, quia propter duplicatam exactionem fit, ut merces non deferantur, & proindè tenetur locator dicto casu conductori, refarcire omne damnum, quod patitur ex tali nova impositione, ex traditis per *Boerium decis. 180. nu. 8.*

Dicimus, quòd circumscripta pro nunc veritate dicti articuli juris, Adversarii deficere interesse,

Cc

cum

cum falsissimum sit præsupponere, quòd ex tali nova impositione sit ortum damnum dicto Arramento Olei, sub prætextu, quòd nisi adfuisset dicta nova impositio, adfuissent mercatores, qui immisissent merces pro illis vendendis, & emendis ex retractu dictarum mercium, Oleum hoc est enim commentitium figmentum. Quis enim revelavit Adversariis negotiatorum cogitationes, quæ mutabiles sunt, ac impenetrabiles secundum incidentia, quæ eis occurrunt, fuisse immittendi merces pro illis vendendis, ac ex retractu emendi Oleum? quod quidem quàm sit ab omni ratione alienum, doctissimorum Senatorum judicio relinquatur.

Ex quibus omnibus clarissimè dignoscitur, non esse pœnitus locum alicui restituro, sive excomputo, & quatenus aliquid forsan damni, licet exigui, eis contigisset, id eorum peccatis tribuant, quia in solvendis Consignatoriis non ea pietate, & sinceritate, qua tenebantur, sed barbarico, & tyrannico more uli fuerunt, undè eisdem imputandum, si
52 propter peccata veniunt adversa, nec esse debet locus remissioni mercedis, ut in propriis terminis fundat Ripa de peste, num. 49. Guid. Pap. decis. 630. Bossius de remiss. mercedis num. 88. Carocius de locato dicta quæst. 8. num. 40. tit. de remissione mercedis.

S U M M A R I U M.

1. **S**olutio fieri permessa per medium bancorum, intelligatur de pecunia libera, & explicita sine aliquo impedimento, quod colligitur ex Regia Pragmatica edita die 13. Martii 1622. & additur ratio, & infra num. 3. & 4.
2. **V**erbum, Banco, intelligi debet de banco verè existente, non autem de quasi extincto, & solutio destinata per bancum ponitur tantum ad differentiam solutionis faciendæ in pecunia numerata.
5. **D**ictio, cum, copulat accessorie, non principaliter.
6. **V**erbum, solutum, junctum verbis destinatæ, ac promissæ solutionis cum solita dilatione refertur ad dilationem principaliter.
7. **C**lausula, etiam, in fine posita, quæ non stat de perse, sed adjicitur per modum conditionis, modificationis, sive qualificativè refertur tantum ad proxima, & sic ad modum solvendi.
8. **C**ontrahentium mens, & intentio attendi debet, rejecta fraude, & cavillatione verborum, rejiciendique sunt juris apices perniciosi contra veritatem.
9. **E**xpressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, & assertur punctualis doctrina Riminal jun. & aliorum DD.
10. **S**olutionis verbum, ad omnem liberationem quoquo modo factum pertinet.
11. **I**n Arramentis non debent admitti novæ capitulationes, & pacta insolita.
12. **R**elatio si ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium.
13. **E**xtractu præcedenti declaratur mens contrahentium, quod declaratur num. 14.
15. **M**utatio, & tolerantia monetæ, quæ modico, & brevi tempore duravit, nullo modo consideranda est, nec de ea habenda est ratio.
16. **C**onfuetudo, vel usus non potest induci ex diversitate, & varietate ordinum Superioris.
17. **S**olutum circa solutionem monetæ intelligitur desoluta, & expensa etiam invitis creditoribus.
18. **R**ecceptio monetæ facta à creditore ignorante, vel ex mora ejus civilitate, & arbitrate, non inducit consuetudinem, at in eadem moneta sit faciendæ solutio.
19. **R**ecipiens monetam novam in partem solutionis sibi non præjudicat pro reliqua solutione sortis, & multò minus in solutione tertiarum.
20. **S**olutum, & receptum ad bonum computum, nec debitori suffragatur, nec creditori præjudicat.
21. **C**lausula, prout juris, cum incantu, quid operatur de jure.
22. **V**ectigal, quod solvitur, commensuratur cum fructibus percipiendis ad instar pensivis.
23. **S**olutio ubicunque est faciendæ propter aliquod factum, tunc non attenditur tempus dispositionis, sed valor currens tempore solutionis.
24. **P**ecunia propter fructus solvenda, æstimatur secundum solutionis, non autem promissionis, sive dispositionis tempus.
25. **S**olutio censetur promissa de moneta, de qua per partes actum fuit ex conjecturis, licet non fuerit expressum, vel quæ ex rei subjectæ natura, vel ex quantitate, vel ex aliis conjecturis colligitur.
26. **I**n claris non est opus conjecturis.
27. **S**olutio ex qua pecunia fuerit promissa ex quantitate pretii, vel pensivis excogitari potest, & esturgens conjectura.
28. **F**isci multa privilegia à Baldo enucleantur, & inter alia addit, quòd in dubio temporis præsumitur pro Fisco.
29. **I**n dubio illa sumenda est interpretatio, quæ oritur contra illum, qui se fundat in verbis, & ad cuius commodum verba principaliter sunt prolata, & qui potius sibi legem apertius dicere.
30. **V**erba, de jure sufficit, ut aliquid operentur etiam in minimo.
31. **P**incipi non convenit, ut dicamus, ita esse legem impositam, ut ab ea sibi discedere non liceat, is fuisset, & aliorum præjudicium.
32. **V**erba sunt intelligenda secundum terminos juris communis, & ne jure communi derogent, quia à jure communi recipiant interpretationem passivam, & strictissimè sunt interpretanda in damnum locatoris.
33. **L**ocator si promittat facere debitum, vel conveniens restauram, intelligi debet, prout alias de jure tenebatur, & non attenditur damnum ex vulgi opinione, sed ex juris dispositione.
34. **T**imor matationis monetæ si adsit tempore obligationis, solutio faciendæ est juxta valorem tempore solutionis faciendæ.
35. **C**onductor impuandum est, si non cogitavit quòd evenire potuit, & debuit scire conditionem rei.
36. **J**usta causa ad bellum præsumitur in principe, & quæ dicatur justa causa, num. 37.
38. **C**ontra Principem locatorem non sunt applicabiles termini, qui dici solent de odio contra locatorem.
39. **B**ellum si erat præparatum tempore locationis, non potest à conductore prætendi restauram damni, quòd forte ex causa belli sibi evenit.
40. **B**ellum fuisse vicinum, non sufficit probare ad obtinendum restauram, sed necessaria est specialis probatio, & concludens, quòd damna evenerunt propter causas allegatas.
41. **R**emissio mercedis, ubi fuit à locatore promissa ex causa pestis, tunc faciendæ est, si pestis invaleat in ipso loco immediate, non autem si sit in loco remoto in alieno territorio, vel dominio.
42. **E**mptor pedagii etiam si eveniat mortalitas, undè

gentes non transferunt per locum, petere non potest mercedis remissionem, cum videatur emisse causam, & fortunam.

43 *Resolutio ad Consilium Aucharani 402.*

44 *Declaratur Reg. Pragm. edita die 25. Septembris 1623. circa encompositam 20. pro centenariis, etiam ex decreto generalis num. 45.*

46 *Remissio mercedis à jure minimè conceditur ob lucrum amissum, sed dumtaxat ob damnum passum.*

47 *Solutio mercedis facta absque protestatione præjudicat conductori in petenda remissione mercedis, quod latè declaratur num. 48.*

ARGUMENTUM.

De remissione mercedis Arrendatoribus Regiæ Curia deneganda ob promissam solutionem per medium Bancorum, ac de intellectu dictorum verborum, *per mezo di banchi*, & *Regiarum Pragmaticarum* emanatarum pro mutatione monetæ, & decreti generalis, & de ambiguitate verborum contrahentium circa solutionem mercedis, cui nocere debeant. Item quomodò sit concedendum, vel denegandum restaurum ex causa pestis, vel belli, copiosè differitur.

RESPONS. XVIII.

Quanquam evidentem Fisci justitiam esse in tuto existimo, non modò ex dictis in discursu in hac causa factò ad exclusionem ex-computi ab olei Arrendatoribus prætenso, & in eo etiam factò contrà Gubernatores Arrendamenti Serici: qui quoad caput abolitionis monetæ, quam vocant duorum tertiorum, connectionem inter se habent; verùm etiam ex allegatione occupatissimis diebus, sub Julii initio currenti calamo facta; antequam Pars adversa suos propalaret sensus, ut postea fecit in Rota die Martis undecimo prædicti Mensis: tamen, ut ingeniosum, & acutum ejus discursum faciam tanti, quanti debeo, has subnectere animadversiones non gravabor.

In primis conatus omnis, & fundamentum contrariæ Partis consistit in lucro alagii ducatorum viginti quinque, aut triginta pro quolibet centenariis, quod facere non valuit ob prohibitionem, seu defectum dictæ monetæ duorum tertiorum, quæ 2. Mensis Augusti die, anni 1623. sequuta est. Inquit enim, quod si præfata moneta duorum tertiorum, sive effectus ille Bancarius permanisset ad rationem antecedentis lucri, utique ejus quæstus per totum tempus Arrendamenti ad rationem ducatorum 25. pro centenariis ascendisset ad ducatos 135350. & ad rationem 30. ad ducatos 162420. atque illud expressè convenisse, cum dixerit in oblatione; *Per mandato per mezo di Banchi*, quod non aliud significare dicit, quàm solutionem faciendam fieri posse ex moneta duorum tertiorum, ad differentiam præsentis, & numeratæ pecuniæ. Nec obstare, præfata oblationem non simpliciter fuisse acceptatam, sed cum additis verbis, nimirum, *juxta solitum, & prout juris*, nam cum præcedente, existente, sed præsentis tempore contractus, & subsequente solutio fieri consuevit ex præfata pecunia, sive effectu, tum in hoc ipso, tum & in cæteris Arrendamentis: Item, cum etiam juris sit, ut per hoc intelligatur, ita fuisse specialiter conventum, ut solutio fieret ex moneta duorum tertiorum, quod postea de Principis mandato fieri prohibitum fuit,

& sic factò locatoris sequi, ut idèd Fiscus ad totale interesse teneatur.

Quamobrem pro responsione, præter ea, quæ largè perpensa fuere in discursu circa factum serici: & præterquam quod verbum: *Per Banco*: post novam Bancorum novæ monetæ erectionem intelligendum est de solutione faciendâ ex promptâ, & libera moneta, sine ullo impedimento; quod defumitur, & habetur ex Pragmatica Domini Cardinalis Zapatæ, edita sub 13. die Maji, inserta in *decima Pragm. de liter. camb.* Maximè, quòd Banchi jussi erant novum condere librum, qui ita inscriberetur: in quo notarentur nomina creditorum, qui facerent introitum de pecunia numerata bona, & justî ponderis; quique à veteri Banco distingueretur; in quo solùm vetera nomina descripta essent, ut disponitur in *pragm. 2. tit. de solut.* de qua pecunia *cap. 19. & 21.* & idèd verbum, *Banco*, intelligendum est de Banco novo verè existente, & non de pœnè extinctò, tunc enim solùm contrariæ Partis sensus esset admittendus, quando fieret de Banco mentio ad differentiam currentis, ac præsentis pecuniæ, ut in *Pragmat. 10. de lit. camb. §. ordiniamo lit. N.* quod longè abest à casu nostro.

3 Dicitur primò, verba: *Per mezo di Banco*: in hoc casu esse intelligenda de bona, & currenti moneta, inspectis modò tantum ipsius oblationis verbis, & eò magis propter additionem, ac reformationem à Camera in margine factam.

4 Ad cujus evidentiam advertendum est, dicta verba non esse legenda ita absolute, & per se, sed conjuncta cum præcedentibus, in quibus fit oblatio per annos quatuor, ac menses octo, inceptos à Januario anni 1623. & finiendos Augusto anni 1627. pro pretio ducatorum centum viginti quatuor millium tertiatim: ubi additur sub unica verborum structura, *con la goduta solita per mandato per mezo di Banchi*: quæ verba omnia reguntur à verbo, *da pagarsi*, quorum verus sensus est oblatio solvendi tertiarum extalem dicti Arrendamenti, atque incidenter postea, & in consequentia cum particula, *cum*, quæ copulat accessoriè, & non principaliter; ibi additur, ejusmodi solutionem faciendam esse cum fruitione solita medio mandato per Bancos. Clarum itaque est, hic non loqui, nec ullo modo posse intelligi solutionem per Bancos, scilicet monetæ duorum tertiorum juxta solitum, quod prætenso observatum fuisse Pars adversa in fine præcedentis Arrendamenti de Strada, & in regimine pro paucis illis mensibus ejusdem Arrendamenti Octavio Serra dato: expressa enim offerentium intentio clarè importat solutionem, tertiatim faciendam cum fruitione solita, medio mandato per Bancos: atque ita solitum refertur ad fruitionem dilationis per aliquot menses post tertiam maturatam, & indè solvere vigore mandati per medium Bancorum, quod mandatum necessario præsupponit bancalem solutionem.

5 Cum enim pateat, adjectionem hanc non stare de per se, sed esse appendicem ultimorum verborum, hoc casu clausula, *etiam*, in sine posita, quæ non stat de per se, sed adjicitur per modum conditionis, vel cum suis modificationibus, sive qualificativè, tunc refertur tantùm ad proxima, & sic ad modum solvendi per expeditionem mandatorum, *Bart. in specie in l. 3. §. filius, in summario, & sum. 7. versico sed quando, ff. de lib. & posthum. & in leg. talis scriptura, §. fin. sum. 3. vers. quandoque in dispositione,*

tione, ff. de legat. 1. Alex. consil. 226. num. 9. lib. 6. ubi enim clausula est specialis, & discretiva, ut est hic, non refertur ad omnia, sed ad proxima, Jason in l. talis scriptura, ff. de leg. 1. in l. 1. limit. 9. ff. de liber. prater. Afflict. dec. 248. num. 12. in fin. quem sequitur Menoch. de presump. lib. 4. cap. 181. num. 22. alios congerit Castill. quotid. controvers. tom. 2. num. 16. eo præsertim, quia eadem verba fuerunt apposita in oblatione præcedentis, & immediati ejusdem Arrondissementi olei facta per Aloysium de Marinis de mente Junii 1614. ubi in specie fuit expressum, cum trium mensium fruitione medio mandato, ut cæteri Arrendatores solvunt; quod mandatum ut præcedens est, necessariò intelligitur per Bancos, undè nihil est additum in dicta oblatione. Quamobrem inverisimile est, neque fieri potest, ut ex unico verbo incidenter prolato, & quod stat accessorie, desumatur conditio, ac pactum tam insoliti, tamque magni ponderis: scilicet, ut iis verbis tanto cum publico detrimento obligaret se Princeps durante Arrondissemento prædicto ad nunquam amplius abolendam, & extinguendam duorum tertiorum monetam, contra certam, & indubitam expectationem perficiendi cursus optimæ, & noviter introductæ monetæ.

8 Debemus enim sequi mentem contrahentium, rejecta fraude, & cavillatione, Bald. de pace consil. §. membrum; & rejiciendi sunt juris apices perniciosi contra veritatem, Aretin. infra cit. consil. 111. num. 6. ante finem. Arque ita dum principaliter agitur in prædicta oblatione, della godusa solita, e per mandato, hoc solitum ad aliud referri non potest, quam ad pacta, conditiones, & modos, in præcedentium Arrondissementorum capitulationibus positos, & in specie factorum anno 1624. in quibus receptum fuit concedi fruitio dilationis aliquorum mensium, tertia maturata.

Hac igitur posita relatione, ad prætenfam solutionem ex moneta duorum tertiorum verba illa, juxta solitum, nequaquam referri possunt; præsertim, quia cum in dicta oblatione fuerit dictum, solutionem esse faciendam medio mandato, ut conformaretur cum ordinibus Excell. Domini Comitis de Lemos datis, & ab Excellentia nostri Domini Ducis de Alba renovatis; necessariò mandata erant facienda per Bancos: atque ita solutionem, cum offerentur per mandata, fieri oportebat per Bancos: & sic Bancorum expressio neque addere, neque operari aliquid potest ex regula notissima, quod ex rellio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur, vulgata l. non rectè C. de fidejus. l. 3. ff. de leg. 1. & in puncto in pactis, quæ solent fieri in locatione gabellarum, pedagorum, & vect galium, & etiam in promissione facta per locatorem conductori de faciendo debitum, vel conveniens restaurum, quod nihil debeant operari, cum id expriment, quod tacite inhæreat de jure, latissimè Rimin. jun. infra citandus consil. 282. ubi hoc prosequitur, ubi num. 105. in fin. dicit, se ita aliàs consuluisse consil. Rayni, ut per eum d. consil. 282. num. 105. in fin.

10 De jure etiam certum est, solutionis, verbum ad omnem liberationem quoquo modo factam pertinere, l. solutionis verbum 45. ff. de solution.

Secundò hoc præcipue declaratur in reformatione facta à Regia Camera, quæ ex stylo non modo consueto, verum etiam vetustissimo, cum aliquid in oblationibus est, quod novitatem afferre potest.

11 (Quia regulariter in Arrondissementis admitti non debent novæ capitulationes, & pacta insolita, ut Afflict. decif. 340. num. 2.) eas moderari semper studet, & instante Fisco ad antiquam consuetudinem, & ad juris dispositionis formam revocare, ad hoc ut per cuiusvis pacti, aut verbi appositionem alterata præcedentium capitulationum forma non intelligatur, ut patet omnibus.

Igitur si in tractatu novi Arrondissementi R. Cam. ejus oblatione discussa die 11. Martii 1623. illam simpliciter non admisit, sed cum additione eorum verborum, juxta solitum, & prout juris, necesse est, ut hoc solitum, & hæc restrictio ad formam juris tum ex consuetudine, & stylo indubitato, tum ratione relationis, cum agatur de pactis, & conventionibus in novo ineundo Arrondissemento, veteri jam extincto referantur ad pacta, & conventiones contentas, & factas in præcedentium Arrondissementorum capitulationibus, scilicet immediati Arrondissementi finiti de mense Septembris anni 1618. & alterius præcedentis de Mense Junii anni 1614. Relatio enim fit ad id, quod est principale, non autem ad id, quod est accessorium, l. fin. §. Titia, ff. de liberat. legata, Aretin. in §. Apium. 4. notab. Institut. de verum divif. Dec. in cap. secundo requirit, in 7. conclus. de appellat. & ad omnia præcedentia, l. 1. C. de libert. Prætor. & ad consimiles capitulationes, non ad alia, ut utrumque probat Surd. in mysteria oblationis Arrondissementi dec. 291. num. 31. & 32.

13 Nec dicat Adversarius, ex tractatu præcedenti declarari mentem contrahentium quia bene concedo, id esse verum ex tractatu, & gestis cum altera parte, & ex his, quæ unus ex contrahentibus cum altero tractavit, & expressit, ita quòd in alterius notitiam deveniret, & uterque novit, & conscius factus est, & ita procedit Glos. in l. 1. in glos. 1. in vers. sed quæro, qualiter, ff. de judic. ibi, perpendi potest ex iis, quæ præcesserunt inter eos, & lecus verò ubi tractatus fuit factus cum uno, & contractus cum altero, & fortissimè in casu nostro, ubi tractatus supponitur inter socios, & Arrendatores tantum ex una parte, Surd. bellissimè decif. 291. num. 2. 3. & 9. quia etiam si talis fuisset eorum mens, dum eam non propalaverunt Fisco, & sic alteri parti nihil potuit relevare ad obtinendum restaurum, Rimin. jun. in terminis d. consil. 282. num. 127. ubi quòd si cogitaverunt lucrari, et aliter ipsis evenit, non est considerandum damnum eis contingens, num. 128. lib. 3. Quare referre ea verba, admittatur oblatio juxta solitum, & prout juris, non ad formam capitulationum, et conventionum præcedentium Arrondissementorum, sed ad id, quod sex ante menses in fine proximi, et immediati Arrendenti de Strada inter Gubernatores, et Assignatarios, et non cum Regia Curia actum est: et ad id, quod anno antea Regia Curia tantummodo Octavio Serra permiserat, qui nunquam fuit Arrendator, sed solum indemanio Administrator: atque etiam ad futuræ solutionis modum nullo quidem modo fieri potest, cum agatur tantummodò de conditionibus et pactis fieri, ac poni solitis tempore, quo Arrondissementa sunt, quorum postremum immediatè præcedens fuit factum de mense Septembris anni 1618. quo quidem tempore neque in imaginatione erat moneta duorum tertiorum, et solum visibilis, et non imaginariæ pecuniæ erat usus. Quod majorem in modum subsequentibus verbis,

nimirum, *juxta solitum*, & *prout juris eum reincantatu*, declaratur: quem reincantum certum est fieri, ac praticari tempore, quo fit novum Arrondissementum.

Neque haberi relatio poterat ad solutionem, quam postea Sancius de Strada paucis antecedentibus mensibus fecerat Assignatariis, hac etiam de causa, quia de hoc non constat, à Camera habitam fuisse notitiam.

Et multò minus referendum est ad id, quod Camera permisit Octavio Serra, cui hanc ob causam fuit tradita in demanio administratio, qua non fuit, qui conduceret. Quare mirum non fuit, si, ut inveniretur persona habilis, et idonea, de qua non esset dubitandum, ut erat idem Octavius, illi concederetur, ut in pecunia numerata, sive presententi solvere quartam posset, quando etiam sperabatur fore, quod postea evenit, ut illud brevi duraret tempore. Et modus, quo fuit hoc illi concessum, non fuit sub ambiguis verbis. *Per meo di Banchi*, quæ etiam clara esse, præstenditur per Fiscum juxta suam intelligentiam, sed aperte sub certis, et clarissimis verbis, scilicet, ut de numerata, ac presententi pecunia quartam solvere partem teneretur, quæ est vera forma, et modus loquendi, ac promittendi solutionem ex vera, et numerata pecunia tantum pro una parte, ex quo intelligebantur, reliquam solutionem faciendam esse ex moneta duorum tertiorum. Itaque nefas fuit ibi ambigè loqui, et sub verborum involucrio prætere, Fiscum fallit, sed clarè, atque aliter processit tractatus cum Octavio Serra, licet administratore, ubi in ea parte non est videre verborum ambages. Præterea cum facultas Octavio Serra concessa, à pactione, de qua agitur, in presentiarum longè distet, fieri nequaquam potest, ut ex ea inducatur consuetudo; cum hic de totali solutione ex moneta duorum tertiorum, ibi de numerata, ac presententi pecunia agatur.

Et quod hujusmodi prætenfa consuetudo, præcipuè existens, et subsequens post mensem Martium anni 1623. sit dissimilis, clarè patet ex fide ab Aethuario Salamone facta ad petitionem Mag. Doct. Jo: Hieron. Naccarellæ in processu Vini, de quo infra, ubi in capite 3. fol. 47. afferit, in Vini Arrondissemento duas partes persolvi ex pecunia numerata, et tertiam partem ex moneta duorum tertiorum, atque ablata deinde pecuniæ girandæ facultate totum fuisse ex numerata pecunia solutum; quod in omnibus Arrondissementis postea observatum est. Itaque non video, quomodo Pars adversa valeat uti potius illa dissimili, seu difformi, et varia prætenfa consuetudine, quæ brevi tempore usque ad octavum, et vigesimum Julii diem duravit, quam uniformi, qua sine ulla repugnantia usi sunt omnes Arrendatores in solvendo numeratam pecuniam, post ablatam girandi facultatem? Eoque magis, quod de jure mutatio, vel tolerantia monetæ, quæ modico, et brevi tempore duravit, nullo pacto consideranda est, nec ejus ullo modo habenda est ratio, ut post *Bart. Panormit.* et alios docet *Covar. tract. de usuris, cap. 7. versic. sexta conclusio, nova. 4. in fin.* Et præsertim, quia post pragmaticam per plures ordinationes factæ fuerunt circa modum, et facultatem solvendi hujusmodi effectus duorum tertiorum, quibus restringebantur summæ, exque certis diebus solvendæ, et quod currere possent solutiones in girum, modò suspenden-

do, modò reformando, ac revocando, ut res fe-
16 rebat, ac exigere videbatur, ipsaque experientia monebat. Itaut nullus usus, nulla consuetudo, quæ actuum consonantiam, atque uniformitatem requirit, ex tanta sive ordinum varietate, contrarietate, ac diversitate oriri, poni, et introduci poterit, ut præter impressas pragmaticas, videre est etiam ex frequentibus literis Sux Excellentissimæ non impressis, ad Bancos directis; ad tradita per DD. præsertim *Roebum de Curte in cap. fin. de Consuetudine*, post *Bart. in l. de quibus, ff. de legibus*, *Jo. de Amic. consil. 151. Quintil. Mandos. consil. 20.*

17 Tertio, solitum hoc, & consuetum, de quo agitur circa monetæ solutionem, intelligendum est de solita solutione, quæ facta fuit, & de moneta currenti, & soluta etiam creditoribus invitis, & non de ea, quæ de beneplacito, & voluntate creditorum cucurrit, & soluta fuit, ut ipsamet Pars adversa in secundo suo articulo declarat, & affirmat, præsertim in Arrondissementis, in quibus patet, miseros Consignatarios, necessitate coactos, totque, tamque variis modis ab ipsis Arrendatoribus, & à Ratiocinatoribus vexatos, ut se eruerent ab eorum manibus, & aliqua suorum bonorum particula uti possent, utique vel ex corio constatam, fuisse acceptucos monetam.

Ut in puncto post modernum *Parisiens. tract. de usuris*, sub num. 708. observat, & docet *Alexam. Raud. resp. 33. num. 2. in fin. & 21. lib. 2.* ubi contingentiam facti circa solutionem monetæ ex mere civilitate, opitentia, vel ignorantia creditorum non inducere consuetudinem, ut in eadem moneta sit facienda solutio, & alibi de communi, quod licet quis recipiat monetam novam in partem solutionis, quod sibi non præjudicet pro reliqua solutione fortis, & multò minus in solutione tertiarum, fundat post *Jacob. de Aren. Lambert. de Rampionib. Cyn. Innoc. Jo: Andr. Romæ. Curt. Nattam, Balbum, Brunum, & alios Surdus conf. 335. n. 58. & 59.* sequitur pluribus relatis, *Cens. de censibus par. 2. quest. 4. art. 4. num. 37.* ubi quod solutum, & receptum ad bonum computum, talis solutio, & receptio, nec debitori suffragatur, nec creditori præjudicat, optima *definitio Fabri 51. C. de solut. cart. 678.* undè quamvis spatium trium mensium fuerit soluta Consignatariis pecunia duorum tertiorum, non præjudicat Fisco, quin postea monetam currentem exigere valeat. Et quidem est omnibus maximè notum, quomodo isti præsertim Governatores tractaverint infelices Consignatarios: & magna ex parte ex informatione constant fraudes, ne manifesta dicam furta, in grave Consignatarios, & Regii Patrimonii detrimentum per falsitatem commissæ. Et nunc tanta est eorum iniquitas, ut ne ipsos pudeat excomputum prætere. Et sanè si supputaretur id, quod Consignatarios fraudavere, utique cerneretur, ipsos multò majoris summæ esse debitores, quam qui illis ablatum, per mandatum Bancis prudenter injunctum, ab Excellentia Ducis de Alba fuit ordinatum in *pragm. 2.* sub titulo, *solutiones de qua pecunia*, in *cap. 17.* ubi disponitur, ut immediati creditores effectuum duorum tertiorum in Bancis hujusmodi sua nomina, sive credita aliis vendere, & cedere possint; ea tamen conditione, ut cessionarius aut emptor nequaquam effectus prædictos à se emptos, sive per cessionem acquisitos, suis

fuis creditoribus contrà eorum voluntatem solve-
re, aut assignare possit, sed tantummodo de eor-
um voluntate, & libero consensu, scilicet si hoc
ipsi spontè accipere vellent. Quare clarum est,
prædictos Olei Gubernatores iis tantum potuisse
duorum tertiorum effectibus uti, quorum ipsimet
immediati fuissent in Bancis creditores. Nec illis
concedebatur ejusmodi effectus emere, ut eos Af-
signatariis contrà eorum voluntatem solverent,
quod quidem æquissimum erat. Permisit enim
Princeps, ut dictus effectus beneficio dumtaxat
eorum curreret, qui in Bancis veterem habebant
monetam, & non eorum, qui hujusmodi veterem,
& extinctam monetam emendo, mercaturam fa-
cere volebant. Itaque si hi Arrendatores, quando
neque hoc facere, neque hujusmodi pecuniam Af-
signatariis solvere poterant contrà eorum volun-
tatem, quomodo in præsentiarum possunt excom-
putum prætere, quia fuit illis ablata ea facul-
tas, quam non habebant?

Quartò Adversariorum prætentio non modo
tollitur, quia prædicto solito, ac prætensa con-
suetudine uti non possunt, verum etiam excludi-
tur ex mandato Reg. Camerae, quæ ejusmodi obla-
tionem noluit acceptare, nisi cum clausula, *provisi-
onis juris cum incantata*.

De jure autem in hoc casu certissimum est, non
posse intelligi, neque admitti extaleum solvi de-
bere ex duorum tertiorum moneta, sed ex bona,
& currenti pecunia.

Primò, quia ipsi Arrendatores ex currenti, &
bona pecunia exigebant, atque exacturi erant suos
dirictus; quia in Provinciis, ubi olei extractio-
num, & exiturarum dirictus exiguntur, cum
nulli ibi extarent Banci, nulla etiam erat duorum
tertiorum moneta, sed tantummodo bona, & cur-
rens. Vectigal enim, quod solvitur, commen-
suratur fructibus percipiendis ad instar pensionis,
quæ similiter per conductionem solvitur commen-
surata fructibus, *Ares. conf. 111. consideratis. n. 6.*
& infra *vers. sed tamen hoc*. Et ita ipsi clarè faten-
tur in 4. 6. & 7. articulo, in quibus per viam po-
sitionis acceptant, se in Provinciis maximas suo-
rum dirictuum summas exigisse ex numerata mo-
neta, & perfecta: quas summas postea Neapoli
magno cum beneficio viginti quinque, & triginta
ducatorum pro quolibet centenariò in duorum ter-
tiorum monetam convenerunt. Itaque quando
ipsi Arrendatores ex numerata pecunia suos exige-
bant dirictus; ex hoc desumitur, & habetur, non
esse verisimile, ac nullo modo fieri posse, ut Fi-
scus esset contentus, & Reg. Camera permitteret,
ut ex duorum tertiorum moneta solverent, ac lu-
crum facerent Suae Majestatis bonis, & mercatu-
ram, in grave damnum Regiæ Curia, & Consu-
gnatariorum.

Ubicunque enim solutio est facienda propter ali-
quod factum, tunc non attenditur tempus dispo-
sitionis, sed valor currens tempore solutionis, ut
ex *lex. in Clem. 2. de decim.* in qua deciditur, quod
pecunia propter fructus solvenda æstimetur se-
cundùm solutionis, non autem secundùm tempus
dispositionis, sive promissionis, *Gemi. conf. 137.*
col. 2. Gabr. confil. 164. num. . . in fin. & 5. lib. 1.
Modernus Parisiens. Menoch. & alii relati à Sard.
confil. 335. num. 17. & famosa est decis. Koppem sen.
num. 26. ubi actum intelligitur de ea moneta, de
qua per partes actum ex conjecturis, licet non sit

expressum, vel quæ ex natura rei subjicitur, vel
ex quantitate, vel aliis conjecturis colligitur, &
ubi sunt validæ conjecturæ, prævalent etiam con-
trà observantiam, sive consuetudinem interpreta-
tivam, quæ ex assertis solutionibus desumitur,
quia in claris non est opus conjecturis, *Rimin. sen.*
in terminis solutionis monetæ *conf. 363. pro solu-
tione num. 20. lib. 2. Gratus, Cravet. & alii apud*
Raud. d. resp. 33. num. 20. Colleg. Lovaniens. im-
pressum inter commun. opinion. Vivis, cap. 516. ver-
sic. moneta, ex num. 60. cum seqq. ubi n. 63. & 64.
quod ut solutiones, & receptiones operentur,
necesse est, casum dubium concurrere; solutio-
nem factam esse bona fide, & per tempus ad præ-
scriptionem requisitum, & ad *l. nummis, ff. de leg. 3.*
variæ accomodantur limitationes, & præcipue,
quod intelligenda sit promissio de majoribus, ex
conjecturis, latè *Raudens. d. resp. 33. ex n. 54.*
& 68. & num. 68. in 2. limit. dicit, non procedere
d. l. nummis, in contractu cum Principe, ut n. 109.
& latius *num. 114. si ex conjecturis de majoribus*
nummis actum fuisse, verisimile sit, & amplius
limit. 11. ubi ex proportionem inter rem, & pretium
colligitur, actum fuisse de majoribus; quomodo
enim poterat recipi oblatio ducatorum centum,
& viginti quatuor millium de pecunia imaginaria,
& minoris quantitatis in maxima summa præce-
dentis Arrendamenti?

Secundò tantò magis, quod dicti Arrendamen-
ti oblatio fuit multò minor, quàm fuit conductum
Arrendamentum proximè superius, quod fuerat
locatum Innocentio Feo pro annuis duc. 138. mill.
per annos quatuor incæptos de mense Septembris
1618. quo tempore moneta non dum erat ita vi-
tiata; immò tunc in Regnum maxima adventitia
monetæ quantitas convolaverat, ita ut ea magno-
perè afflueret, & hoc fuit Ossunensium Duce Re-
gias vices gerente. Hi autem novi Arrendatores,
de quorum oblatione in præsentiarum agitur, tan-
tummodo obtulerunt duc. 124. m. atque ita eorum
oblatio duc. 14. m. præcedenti extaleo fuit minor,
ut *fol. 182. quamvis sub hasta ascendit Arrendamen-*
tum ad duc. 132600. tamen ea summa fuit
etiam minor ea, quæ fuit in præcedenti Arrenda-
mento oblata. Itaque considerata, sive attenda
oblatione, quæ attendenda est cum sit tam magna
summa inferior extaleo proximè præcedenti; eo
minus credendum est, Reg. Camera ex ejusmo-
di duorum tertiorum moneta se recipere solutio-
nem prædictam permisisse; cum nullum suscipere
incrementum, sed magnam diminutionem.
Est enim in hoc casu magno perè urgens conjectu-
ra ex quantitate pretii, vel pensionis ad dignoscen-
dum, de qua moneta senerint contrahentes, *Raud.*
in puncto *diff. resp. 33. post num. 114. lim. 2. lib. 2.*
Koppen. d. dec. 26.

Quintò, gratis concessio, citrà tamen veritatis
præjudicium, quod dicta verba, *Per mandato,*
per mezzo di Banche, intelligi possent juxtà Partis
prætentioem, scilicet, ut fieret solutio ex duo-
rum tertiorum moneta: & quod marginalis refor-
matio à Reg. Camera instante Fisco facta, deesset,
quæ dubitationem omnem tollit, tamen ad sum-
mum aliud in Partis beneficium desumi non pos-
set, nisi, ut ipsi Gubernatoribus liceret solvere
Consignatariis ex dicto effectu duorum tertiorum,
durante tamen tempore, quo ejusmodi moneta
curreret, atque expendaretur, & non aliter.

Et

28 Et hoc potest fundari in solemnibus decisione Bald. in l.1. num.7. in fin. C. de heredit. vel actio. vendi. ubi tradens per modum summulæ plura Fisci privilegia, inter alia addit unum, quod in dubio temporis præsumitur pro Fiscio, citans l.1. C. de jure Fisci, lib.10. secundum unam lectionem. Igitur præsumendum est pro illo tempore id permillum, quod Fiscio suffragetur. Etenim cum ex præcedentibus omni jure satis aperte appareat, ea verba non posse importare, nisi optimæ, & numeratæ solvendæ pecuniæ obligationem, sanè plusquam satis Parti adversæ concederetur, si per ea verba ita concisa, & obscura intelligatur, illi concessam fuisse facultatem solvendi ex moneta duorum tertiorum, attamen illud esset discretè sentiendum, & cum debita intelligentia, quæ actus omnes humanos regit, rebus scilicet in eodem statu permanentibus, & si ejusmodi monetæ usus in eodem statu permansisset, non autem ut esset Principi prohibitum, ut in Coronæ, publici, & commercii præjudicium ejusmodi monetam abolere non posset: cum præcipuè ea moneta fuerit inventa ad remedium quoddam, non perpetuè, sed ad breve tempus duratura, quousque res rectè disponerentur, & in suo ordine per praxim, & experientiam statuerentur. Et hoc etiam confirmatur; quia in dubio est illa sumenda interpretatio, quæ oritur contra illum, qui se fundat in verbis, & ad cujus commodum verba sunt prolata, & qui potuit legem sibi apertius dicere; vulgata *l. veteribus*, ubi *Glof. Albericum*, in fin. per *Surd. decis. 202. num. 19. Rimin. jun.* respondens in specie contra conductores ad excludendum restaurum, *conf. 282. num. 20. lib. 3. Raud. d. resp. 33. num. 110.* ubi è contrario etiam, si Fiscus locator se fundaret in verbis, adhuc pro conductore ex conjecturis, quæ validissimæ hic concurrunt, dicit esse respondendum.

30 Et quia etiam de jure sufficit, ut verba aliquid operentur, etiam in minimo, & alibi, satis esse dicitur amico, ut in paucis consulatur, *l. qui cum tutoribus*, ff. de negot. gest. Nec convenit, ut dicamus, Principi esse ita legem impositam, ut ab ea sibi discedere non liceat in suimet, & aliorum præjudicium, argum. *l. si quis in principio testamenti*, ff. de leg. 3. & in puncto in materia restauri, quod

32 verba sunt intelligenda secundum terminos juris communis, & ne juri communi derogent, quia à jure communi recipiunt interpretationem passivam, & strictissime sunt interpretanda in damnum locatoris, latè in terminis *Hippol. Riminald. decis. conf. 282. ex num. 63. in tertio*, ubi n. 68. ex *Salyer. & Gozadin. decis.*, procedere etiam si ita intelligendo pactum, in quo locator suscipit periculum, secundum jus commune nihil operaretur, quod pluribus exemplis comprobatur ex n. 71. cum

33 seq. & quod etiam si locator promiserit facere debitum, vel conveniens restaurum, intelligi debeat, prout alias de jure tenebatur, & prout utilius, si è minus damnosum erat facienti, num. 84. & 85. & quod non attendatur damnum ex vulgi opinione, sed ex juris dispositione contra *Ruin. num. 88.* & ita decisum num. 105. 109. & seq. etiam si verba parum operarentur ex num. 119.

Sextò, hoc tantò magis sine ulla dubitatione procedit, quod ejusmodi monetam abolendam, aut duorum tertiorum effectum auferendum esse, fuit casus non modò prævidendus, verum etiam

prævisus; cum necessariò venturus erat, in executionem ejus, quod decretum erat à Principe in introductione dictæ novæ monetæ: qui expressè declaraverat, finem suum esse, ut per dictam novam monetam tum rerum pretia, tum etiam justitia, & colliborum, si è cambiorum æqualitas inter negotiatores in suam rectitudinem, & æquilibrium (ejusmodi veterem monetam abolendo) redigerentur. Idèd poenitens cessat in hoc casu quælibet prætenso excomputi, si è detractionis, ut in re prævisa, quæque necessariò ventura erat; non modò ut certa habita à negotiatoribus, quales sunt Arrendatores, Principum, & Superiorum motus omnes, & gestus, & gressus ex proprio instituto continuè observantes, ut ad optimam suorum negotiorum resolutionem, & eorum, benè gerendæ rei causa, per conjecturam futura prævideant, verum etiam à quibuslibet hominibus, à quibus duorum tertiorum extinctio fuit multò ante prævisa, & ut indubitata habita; quandoquidem ejusdem rumor, & fama inter omnes disseminabatur. Quamobrem in prædicto casu omninò cessare oportet quælibet prætenso excomputi, dum quod successit, fuit ante prævisum. Atque ita imputandum est ipsis, cur legem aperte non dixerunt, dum rumor, & murmur maximus inter omnes perlatus, est omnibus notus, *Calcaneus optimè conf. 14. num. 9. Cercius de censib. cap. 2. par. 2. quest. 4. art. 4. n. 29.*

34 ubi post *Butr. Abb. Covarra.* & alios concludit, quod ubi tempore obligationis adest timor mutationis monetæ, solutio est facienda juxta valorem tempore solutionis faciendæ, et *Bald. in l. si ea lege*, C. de usur. dicit in conductore, vel emptore fructuum, vel pedaggi, quod si prius fuit bellum, debuit cogitare, posse evenire, quod iterum moveatur, cum non sit aliud emere pedagium, quam

35 emere nomina transeuntium, et idèd sibi imputandum est, quod non cogitavit, quod evenire poterat, latè *Socin. conf. 24. lib. 4.* quod conductor in agro Florentino debuit prævidere, quod milites erant soliti deprædari, et debuit scire conditionem rei. prævidere quod evenire poterat, et loquuntur DD. non solum in bello, sed in peste, et etiam si hostes non fuissent in loco contractus, sed in alio, quia tamen in illum potuissent irruere, latè *Rimin. sen. et alios Rim. jun. decis. conf. 282. et num. 37. ad 41. lib. 3.* et quod scientia excludat restaurum, *Parif. conf. 28. num. 11. par. 1.* latè in bello, et omni impedimento *Panthozmian. de locat. qu. 5. ex num. 6. cum seq.*

Et ut hoc dicam, etiam ad excludenda alia capita restauri asserti belli; & pestis. Quod bellum dico, nullatenus posse prætendi damnum, quod forte evenire potuisset ex causa belli (quod tamen probatum non est) posse dici evenisse facto locatoris: tum quia justa causa ad bellum præsumitur in Principe, & justa causa dicitur etiam si regnandi, vel dilatandi causa imperii bellum sit indictum; vel alia causa ignota, cujusmodi est status conservatio, & tuitio, *Quintil. Mand. optimè ad Boss. de remiss. merced. in addit. incip. ex bello*, Ubi quod contra

38 Principem non sunt applicabiles termini, qui dici

39 solent de odio contra locatorem. Tum etiam quando tempore locationis bellum erat præparatum, vel bellum imminabat, & à quibuslibet rerum humanarum expertis, & bellicarum rerum non ignaris, maxime ab expertis callidis, & vaftris publicanis

canis rerum humanarum peritissimis prævideri poterunt, & debuerunt, non secus, ac post acrem turbatum, cælum nubilum, tonitrua, fulgura, ac pluvia expectari, & timeri debent, ut latius idem *Quirsil. Mand. consil. 89.* quod edidit pro Fisco Avenion. contra Arrendatores Dohanæ, & addit *num. 9. & 10.* quod quando fit arrendamentum tempore cœpti belli, vel imminentis, sed præparati, vel quando conductor cogitare poterat, se integros fructus non percepturum propter bellum, vel timorem etiam belli futuri, etiam si de præsentibus non adsit, remissionem peti non posse, ex *Joan. Andr. Cys. Bald. Anchar. Alex. Dec. & aliis Rimin. latissimè d. consil. 282. ex num. 34.* Et quod non sufficiat probare ad obtinendum restaurum, quod adfuerit bellum vicinum erga damna illata, vel emanarunt, sed necessaria est specialis probatio, & concludens, quod damna evenerint propter causas allegatas, idem *Mandos. d. consil. post n. 3.* Quinimodò etiam ubi conventum de faciendo excomputo, quod tunc demùm locus sit restauro, si pestis invaleat in ipso loco immediatè, non autem de peste remota in alieno territorio, vel dominio, latè idem *Rimin. jun. d. consil. 282. num. 18. & 28.* Et tandem, quod in emptione pedagii etiam si eveniat mortalitas, undè gentes non transferunt per locum, & sic pedagium percipi non potuit, quod remissio mercedis cesset, cum censeantur, conductorem emisse casum, fortunam, sive aleam, quare solvere debet quod promisit etiam si nihil perceperit, ex futuro eventu, quod post *Bald. & Dec.* extenditur ad quoscunque emptores gabellarum, & videntur emere futurum eventum, & sic ob damnum sequutum postea non possunt petere restaurum, latissimè *Rim. d. consil. 282. num. 47.* scilicet quia in his, quæ se habent ad lucrum, & damnum, cessat damnum, etiam si ea casualiter contingat læsio, & etiam in minore, idem *num. 60. 115. & 132.* Et in puncto, quod propterea non fit in consideratione, quod ex causa pestis, vel belli vicini tot mercatores, peregrini, navigia non venire, & propter hoc sit diminuta negotiatio, idem *Rimin. num. 114. in fin. Mandos. d. consil. 89. num. 7.* & si per banna, & proclamata fuerit ordinatum, quod non accedant exteri ob pestis suspicionem, & quia melius fuit, forenses de contagio pestis suspectos procul à Regno arcendo, regnicolas conservare, quàm permittendo adventum forensium, cives omnes pestis periculo afficere, & idè non censeri, hoc damnum contingere facto locatoris, quamvis ipso instante proclamata fuerint emanata, idem *Rimin. in puncto d. consil. 282. in ultimis verbis,* quod forte comprobatur ex dictis per *Moros. resp. 76. in fin.* loquentem de facto Principis coacti aliquid jubere causa publicæ utilitatis.

Et hoc esse verum, videre est in præmio *Pragmaticæ* D. Cardinalis Zapatæ de mutatione monetæ sub 2. Martii die quæ est inter modernas prætermittas 26. de monetis, quæ ita clarè hoc asserit, ubi subdit paulò inferiùs, fuisse pluries super ea materia tractatum per Collater. Consil. & Reg. Cam. ac conclusum, ut pro tempore, & occasionibus diversæ fierent provisiones, inter quas fuit præcipua ea, per quam permittebatur usus monetæ duorum tertiorum, ut interim, & quousque nova cum moneta rei consuleretur, non impediretur commercium. Itaque hujusmodi moneta fuit permissa ad brevissimum tempus, & pro interim tan-

tum. Et infra additur, multum argenti fuisse ad hoc comparatum, ut cum ea moneta, quæ esset in bancis, & apud particulares, fieri posset abolitio non bonæ monetæ, & infra, in §. *perchè,* idem declaratur his verbis. *E perchè il nostro principal'intento è di proibire affatto tutte le monete ritagliate, e scarse, & introdurre, che tutte le monete siano giuste, e di peso, ordiniamo, che &c.*

Idem legitur in *pragm. 30. de monetis* sub dau 20. Aprilis 1622. in princ. ibi *con baver fatta formare la buona così di peso, come di qualità; sicchè andandosi già diffondendo la buona moneta per il Regno, si spera, che di breve doveranno ridursi nel suo pristino stato, &c.* Et etiam in *pragm. 2. in præmio, de exteris possid. bona edita 31. Maii 1622.* ab Eminentiss. Cardinali Zapata.

Nec omittam etiam ad hujus confirmationem, quod cum antè dictam diem 2. Augusti, in qua moneta duorum tertiorum fuit sublata, fuissent facti affectus cauponarum, in quibus vinum venditur minutim cum particulari pacto, & conditione solvendi pro medietate pecuniam numeratam, pro reliquo autem per fidem crediti duorum tertiorum. Cumque Affectatores eo casu prætendissent, deberi sibi detractionem, sive excomputum à Gubernatoribus, ut in processu pønens Salomonem *fol. 1. & ar. fol. 8. & testes à fol. 10. ad repetitos à fol. 19. ad 29.* ex eò quia contra expressum pactum, qui casus erat multo fortior, fuit postea facta extinctio effectus duorum tertiorum. Attamen fuerunt absoluti Gubernatores per decretum Cameræ, referente Domino Comitæ Molæ, die 26. Septembris 1624. *fol. 55.* Potissima autem ratio, quam Magnificus Doctor Naccarella ad defensionem Gubernatorum Vini attulit, fuit, quod prædictarum locationum tempore, & multò antè publicè in vulgus cfferebatur; immodò omnes pro certo habebant, veterum, Bancorum extinctionem in dies, ac jamdudum futuram esse: ac non amplius solutionem per eos faciendam futuram esse ex effectibus in girum, sed tantùm ex pecunia numerata, ut re ipsa sequutum est. Et ablato giro, ipsi Gubernatores pro extaleo solverunt Regiæ Cameræ numeratam pecuniam, ut in 6. & 7. *art. fol. 32. dter.* super quibus examinati fuere testes *fol. 39. alter super 6. & 7. super iisdem fol. 40. & testis fol. 41. in fin.*

Nec obstat, quod Arrendatoris prætenderent fuisse pactum, ut hoc intelligeretur durante giro, ut in *art. 5. fol. 23. dter.* quoniam dicta conditio de jure inerat, atque idè expressa parum operari poterat.

Secundò in dicto casu sub specificis verbis fuit expressum pactum solvendi ex duobus tertis, & idè fuit opus majori declaratione, quam fuit in casu nostro.

Tertiò in comparitione in dicto processu manu ejusdem Magn. Doct. Naccarellæ facta, declaratur, non tantùm fundari se in dicta conditione, sed in cæteris causis in actis deductis *fol. 54.* quarum potissima fuit certitudo, quam brevi auferendi girum, deducta in dicto *fol. 32. dter. d. art. 6.* Et sic decisio est in puncto à casu fortiori. Atque ita satis extrà rem objicitur de *conf. Anchar. 402.* pluribus rationibus, cuius decisionem probavit *Crowell. conf. 95.* relato à *Carocio.* Tum quia satis diversus est casus *Anchar.* ubi emptor Gabellæ communis Pistorii ex discessu Pontificis cum tota Curia ab illa Civitate amiserat ex toto ferè omnes directus, qui

qui consistebant in venditione vini ad minutum, de quibus *Anchar.* loquitur ex discessu hominum, à quorum potu dependebat substantia Gabellæ, desolata Civitate ex casu inopinato.

43. Tum etiam, quia se fundat principaliter *Anchar.* quod communiter ea vulgi opinio, & in mentibus hominum erat infixata longa residentia Pontificis futura ex communi, & constanti Civium opinione, quæ verisimilis residentia, sive longior mora fuerat finalis causa contractus. Et addit, hanc fuisse causam finalem utriusque contrahentis, quæ impulerat emptorem gabellarum ad offerendum ultrà quadruplum solitæ pensionis, ut in his fundat in specie *Anchar. num. 30. in fin. & iterum nu. 6. Cravest. num. 3.* Hic autem non agitur de damno, & deficientia directuum, sed de una, vel altera specie monetæ ad lucrum. Opinio vulgi, & maximè sagacium erat firmissima de proxima mutatione, etiam ita articulata in dicto processu, non fuit infirmata hæc intentio alteri contrahenti, Et quantitas oblata nedum non fuit ultrà quadruplum soliti, prout in casu *Anchar.* sed longè minor; undè rectè retorquetur in contrarium.

44. Nec obstat *pragmatica*, per quam die 29. Septembris anni 1623. fuit ordinata deductio ducatorum viginti pro quibuslibet centum, ex quo Pars duo infert.

Primum, incidenter scilicet fuisse per eam declaratum, promissionem per Bancum solvendi intelligi ex moneta duorum tertiorum.

Secundum, sibi saltem non posse negari deductionem viginti pro quibuslibet centum. Immo vult, ut Fiscus sit coactus uti dicta *pragmatica*; qua nunquam se usurum putavit, neque acceptaturum, in hoc casu eam posse allegari. Atque ad obtinendam deductionem viginti ducatorum pro quibuslibet centum, ulterius progreditur, dicens hoc sibi non sufficere; cum ablata dicta pecunia duorum tertiorum sit passa duo detrimenta; quorum primum fuit negotiationis, & lucri faciendi ablata occasio, alterum difficultas negotiorum, quæ inde successit ob commercii restrictionem.

Quoniam quoad primam objectionem est supra plene responsum, plurifariam positus perpenis verbis ipsis formalibus dictæ oblationis partis sensum in hoc casu excludentibus, ac præsertim verbum, *Per Banco*, ad duorum tertiorum solutionem non aliter posse extendi, quam si ponatur ad differentiam numeratæ pecuniæ, ut declaratur *d. prag. 11. §. Ordiniamo, de literis cambii, fol. 468.* Alioquin de libera, & prompta moneta est intelligendum, ut *prag. 10. eod. tit. fol. 404.* Ultrà quod in presenti casu, verbum, *Per Banco*, non per se stat, sed annexum, & adjacens verbo, *per mandato per mezo di Banco*, quod de numerata est intelligendum pecunia. Proinde est animadvertendum, dictam *pragmaticam* nullo modo statuere, promissam per medianm Bancorum solutionem de duobus tertiis esse intelligendam. Sed cum ibi asserit, nonnullos negotiatores petiisse excomputum, eo quod solvere in numerata pecunia cogebantur, id, quod per Bancum solvere debebant, sicuti Authoris *pragmatica* non fuit hoc faciendi præsuppositum, sive declarationem, quam Pars præterdit; ita dicta verba ex apocis tunc Banco directis sunt declaranda; in quibus dupliciter exprimebatur, debitores, sive sponsores nolle numeratam pecuniam solvere, quia in ipsis apocis,

quæ erant solutionis mandata, continebatur solve re ex duobus tertiis, ut communiter fiebat,

Idque planum fit ab extractis, quas faciebant Banci, in quibus particulari nota dicebatur, *Esstrate dalli libri de nostri Banchi di due terzi*, ut clarè demonstratur in computis à Parte ex adverso præsentatis in currenti processu à fol. 99. ad 166. Et hoc ad differentiam apocarum, & solutionum, quæ fiebant per Bancos ex currenti, nova, & optima moneta. Aut si specialiter id in apocis non exprimebatur, idem esse intelligebatur; cum ille, qui apocam faciebat, aliud nomen, sive creditum non haberet in Banco, quàm duorum tertiorum effectum: Quo in casu disponere intelligebatur de eo, quod habebat, quia de alio intelligi non poterat. Atque ita verè noluit in ea parte dicta *pragmatica*, sicut nunquam fuit ejus intentio, illi verbo, *Per Banco*, eum dare sensum, quem Pars dicit: Etenim cum ea verba non sint dispositiva, sed assertiva, & enunciativa dictorum verborum, quæ in apocis illis solvendis per Bancum referebantur, ubi non erant dicti negotiatores coacti solvere in pecunia numerata, declaranda, & intelligenda sunt juxta terminos habiles earum apocarum, quæ alterutro dictorum modorum intelligendæ erant; scilicet, vel quod debitores expressè mandassent, & convenissent solutionem ex moneta duorum tertiorum, & non ex numerata secundum apocæ formam, in qua hoc fuisset expressum; aut quia de alia moneta intelligi non posset, cum scribens aliam monetam in banco non habebat, & non quia bancalis solutio simpliciter intelligenda esset potius ex duobus tertiis, quàm ex numerata pecunia; cum numeratæ pecuniæ Bancus sit verior secundum novam formam, quàm secundum veterem.

45. Quod item à generali decreto sub 17. Novembris die, anni 1622. lato expressè declaratur, in quo, ut planum fieret, bancalia deposita non intelligi eo ipso de duobus tertiis, cum etiam de currenti, & usuali moneta sensus esse posset, dicitur, *Item. & circa alia deposita facta post diem 2. Martii in Bancis publicis de pecunia duorum tertiorum, de quibus, &c. & in fine, nec sufficere depositum, vel solutionem de duobus tertiis in bancis*, ex quo patet, non ex eo, quod bancalia deposita erant, sequabatur, ut essent de duobus tertiis.

Quò verò ad partem dispositivam dictæ *Pragmaticæ* circa præsentam deductionem ducatorum 20. pro quolibet centenariò, respondetur, dictam *pragmaticam* ita in verbis, sicuti in sensu ratione expressa, & ipsius decisione non posse extendi ad casum, de quo agimus, quia certum est, eam tantummodo loqui de iis, qui apocas fecerant pro solutione, quam facere debebant intrà aliquod tempus, & fortè brevi pro unica vice, propter bonorum emptionem card factam, attento quòd ipsi polliciti erant monetam duorum tertiorum solvere, qui postea ablata, non æquum erat, ut eadem summa in nova moneta solveretur, quæ intrinseca materia erat tantò melior, juxta communem *DD.* decisionem, atque idè ille duorum tertiorum effectus fuit pro quolibet centenariò æstimatus, sive valutatus pro ducatis octuaginta. Quòd in casu nostro diversissimo omnino cessat: in quo neque bancales, neque cambii apocæ factæ fuerunt intrà aliquod tempus solvendæ: neque pro pretio bonorum pluris justo emptorum, cum momentaneo acquisitionis actu; sed sumus in oblatione solvendi extaleum

Dd

Ar.

Arrendamenti, quod sicut successivum tractum habebat in futurum ad quatuor annos, & menses; ita etiam respiciebat fructus, & dimētus exigendos dicto temporis spatio; qui ab Arrendatoribus exacti sunt ex moneta numerata tam ante, quam post duorum tertiorum extinctionem. Atque ita cum sit promissa solutio extalei, non respectu, & causa honorum cardo consignatorum, sed ratione dirictuum in futurum exigendorum, non modò ratio, & causa finalis pragmatica omnino cessat; sed per eandem fundatur, nullam faciendam esse deductionem; arguendo à cessante ratione, sive potius à contrario, cum contrariorum eadem si disciplina.

Quamobrem credo, nunquam fuisse factam deductionem ducatorum viginti pro quolibet centenario ad eorum beneficium, qui ex numerata pecunia exegerint, ut fecere praesentes Arrendatores, praesertim quia sicuti dictum est, nedum non carius, sed enim duc. 14. mil. minoris, quam praecedentes Arrendatores conduxerunt. Et sic resolvitur etiam ratio, sive motivum, quo asseritur, quod si praevius fuisset casus oblationis duorum tertiorum; utique, pragmatica non dedisset excomputum ducatorum viginti pro quolibet centenario,

Dicitur enim fuisse in suo casu promissum, respectu scilicet emptionis cardo factae propter oblationem solutionis faciendae ex mala moneta, & respectu eorum, qui apocas intra certum tempus solvendas fecerant, à quibus cogitari poterat, fieri debere solutiones etiam ante extinctionem duorum tertiorum, quae licet extinguenda erant; tamen non erat ita certum extinctionis tempus.

Neque est etiam respondendum ad id, quod asserunt, majorem deductionem scilicet sibi dandam esse, quam ibi à pragmatica tribuitur, ex quo Arrendamenta passa erant duo damna; primum nimirum, quod ratio lucrificandi sibi fuerit ablata; alterum, quod maxima secuta fuerit inopia, & difficultas negotiorum. Quia praeterquam ex dictis apparet, ejusmodi praetensa damna nullius fuisse considerationis, quinimo praevisa.

Dicitur insuper, si ratio in dicta pragmatica à Superioribus considerata, militasset pro Arrendamenti, utique fuisset etiam in hoc provisum in beneficium Arrendatorum, ut factum ibi fuit respectu aliorum negotiatorum, & neque ipsi Arrendatores de hoc instare desissent, ut institerunt negotiatores, qui apocas honorum pretio solvendas, fecerunt. Verùm quia diversa erat ratio, uti dictum est, hoc neque petitum, neque concessum fuit. Immo perpenditur, quod cum in hoc processu fecerint quatuor instantias, incipiendo à nono Aprilis die, anni 1625. fol. 1. 2. 3. & 5. cunctati sunt postea usque ad 26. Augusti diem, anni 1626. quo in postremo capite comparitionis, ab ipsis factae, proposuerunt hoc caput, fuisse scilicet duo tertia ablata, non tamen hoc sibi promissum fuisse, allegantes, aut annuentes fol. 6. in fin. & à terg. ex quo forte poterit contendere, hujusmodi caput non fuisse deductum, cum non fuerit allegatum, hoc sibi ex pactione fuisse promissum; cum Fiscus probè sciret, non teneri se nullo modo ad lucri instaurationem.

46 Constat enim, remissionem mercedis à jure minimè concedi ob lucrum amissum, sed dumtaxat ob damnum passum; ut ultra *Peguer. Sard. Rimin. jun. & Castil.* citatis in prioribus allegat. tradit *Paris. conf. 38. col. 2. lib. 1. idem Rim. jun. conf. 282. num. 59. lib. 3.*

Et ex hoc oritur septimum, ac principale motivum, & est, quod cum ipsi Fiscus, & Consignatoriis ex bona moneta per totum ferè Arrendamenti tempus extaleum solverint nulla cum protestatione, defumitur propterea, quod si qua tamen ratio solvendi cum deductione ejus, quod duorum tertiorum solutio importasset (quod nunquam fuit) sibi competiisset, per hoc sibi praevicaverunt, neque aliquod illi excomputum fieri potest, ut in puncto decisum est in Senatu Sabaudiae apud *Ans. Fabr. lib. 8. tit. 19. C. de solut. definit. 25. & 51. in tom. 2.* Immo ista observantia solvendi sine protestatione ex numerata pecunia, quae secuta est à Julio 1623. usque ad Augustum 1626. indicat, & merito melius explicat obligationem, quam ipsi ex pactione, & ex contractu facta in mense Martii 1623. habebant solvendi ex numerata pecunia, ut exigebant; cum attendenda potius sit haec longa trium annorum observantia, quam praetensum, ac breve trium mensium solutum, quod allegat ipsa Pars, secutum fuisse à Martio 1623. usque ad postremum sequentis Julii diem. Ut in puncto ad limitationem assumpti facti per adversarium tradit *Albert. Brun. de monetis, limit. 4. num. 7. & 8.* ubi in casu, quo saepe fuit mutata moneta, & facta solutio diverso modo resolvit his verbis brevibus, *passa praescriptum esse, ut prout fuit per tempora solutum solvatur*; nam si fuit de usuali moneta solutum, id est de ea, quae currebat tempore cujuslibet solutionis, sed secundum va'orem, qui currebat, in singula solutione erit ita praescriptum, & licet solutiones individuae fuerint diversimodè factae, in hoc tamen dicitur esse uniformitas solutionum, & cucurrisset tempus praescriptionis, quod secundum currentem monetam, & usualem tempore faciendae solutionis solutum fuerit, & sic praescriptum erit, ut possit solvi, & debeat secundum universalem monetam tempore faciendarum solutionum, & ita sit solvendum in futurum, quasi ita foret conventum, vel dispositum, cum praescriptio habeat vim dispositionis, & conventionis, citat *Cornetum consil. 181. col. 29. sed antepenult. vers. 2. dicti rei, lib. 2.* & ante istos idem in effectu respondit *Aret. post Cyn. Jac. de Aret. Bald. Butr. Panor. & alios in mutatione temporali in pretio pecuniae, solutio sit faciendae sicut tempore solutionis, & addit in vers. Secundo est praemittendum, quod si ille, qui debet solvere in pecunia majoris aestimationis, solvat in pecunia, quae minus valet, non praescribit, nisi tribus concurrentibus; primò, quam qui recipit minorem quantitatem pro majori, credat sibi majorem non deberi, nam alias per receptionem partis conservaret sibi jus petitionis in toto; secundò, quod solvens minorem sit in bona fide, & tertio decursus triginta annorum contra privatum, & quadraginta contra Ecclesiam, ut latius per ipsum *Aret. consil. 112.* quem probavit *Rota* inter decis. relatas à *Cencio, tract. de censibus*, & latius idem *Cencius dicto tract. par. 2. cap. 2. q. 4. art. 4. num. 33. & 34.**

Ex quibus omnibus non opus est, ut Fiscus notatur generali decreto circa rationem solutionis diversorum debitorum, & de qua pecunia, lato die 27. Novembris, ubi in fin. in §. in super declaratur pro conductionibus dimidium ex numerata pecunia, reliquum verò ex duobus tertiis esse solvendum. Quod si Arrendamenta conductionum norma uti voluissent, eorum Governatores non potuissent, nisi dimidium ex duobus tertiis solvere,

reliquum verò ex numerata pecunia, & hoc per id temporis, quo extiterunt dicta duo tertia.

Quod verò hujusmodi generale decretum omnes affectus, etiam terrarum comprehenderint, extant S. C. decisiones in affectu Status Sanseverii; quibus decisum fuit, Conductori dimidium tantummodo bonificandum esse, & per id tempus, quo duo tertia extiterunt: bonificante è contra Conductore interesse ad rationem octo ducatorum pro quolibet centenario. Itaque si etiam in Arrendamenti ait tendenda esset dispositio dicti generalis decreti, quæ dicto Arrendamento Martii 1623. multis mensibus præcessit, nisi dimidium solvere potuissent, pro eo tempore, quo dicta duo tertia permanferunt; & cum summa fructuum, quæ ex Arrendamento redacta est, congerendum esset totum id, quod ipsi fatentur se esse lucratos ex industria, & negotiatione duc. 25. aut 30. pro quolibet centenario, nam licet illud licite fecissent virtute patitionis, non idè minus includetur in incremento fructus extalei, cum sit fructus, & beneficium, quod ipsi perceperunt.

Confert superiùs scriptis illa Domini, ac nunquam satis laudati Regentis Reverterii decisio, quæ inter suas manuscriptas circumfertur; propterea hic inferendam operæ pretium duxi.

ARGUMENTUM.

De excomputo, quando, & qua ratione fiat.

DECISIO.

IN Sacro Regio Consilio fuit agitata causa inter fidelissimam Civitatem Neapolis, & Magnificum Fabium Vives super excomputo petito per dictum Fabium à dicta Civitate, ex causa Arrendamenti Gabellæ Grani pro quolibet rotolo carniurn, & piscium cum aliis dictæ Gabellæ concernentibus, quæ fuit locata; sed arrendata pro annis quatuor ducat. 89000. pro quolibet anno, & sic pro toto Arrendamento in ducat. tricentum sexaginta mille; excomputum, quod præterit dictus Fabius est in ducat. 6000. quod tamen falsum, quia per libros Credenziorum non sit recte probatio, cum Arrendatores, ut non appareat veritas quantum fuerit, percipiunt directus in eorum domibus, & non scribuntur in libris Credenziorum, adeo quod multo major quantitas semper ex Arrendamenti percipitur, quam appareat ex libris Credenziorum, ut semper vidi quando fui Præsidens, & postea Locumtenens Regiæ Cameræ Summaria, adeo quod non est dubium, non esse factam admissionem extalei totius anni in ducat. quadraginta mille, quocirca attentio extaleo totius Arrendamenti in duc. tricentum sexaginta mille, non deberet fieri excomputum, quamcumque opinionem teneamus, de quibus latè habetur in alia mea *decisione*, incipiente *In casu excomputi petiti fol. 19. in quinterno 5.* ubi latè deduxi, quæ sterilitas requiratur, ad hoc ut remittatur mercedis solutio, ibi referuntur plures opiniones, quarum communior est opinio *Bart. in l. licet C. locat.* quando Colonus est læsus in amissione fructuum ultra dimidiam justii pretii, id est quia non colligit tot fructus, deductis expensis, qui æquivalent dimidiæ pensionis solvendæ, tunc poterit petere remissionem mercedis pro casu domini, alias si percipit tot fructus, qui ascendunt ad

dimidiam, vel ultra, non potest petere excomputationem, ita hanc opinionem *Bart. declarat*, & sequitur *Ant. de Bustr. in cap. propter sterilitatem extra locati*, & alii, de quibus in *d. dec.* qui referunt, hanc esse communem opinionem, secundum quam non est dubium, non debere fieri excomputum, cum iste Arrendator non solum percipit dimidiam extalei: Imò non amisit decimam partem, sed undecimam totius extalei, ergò secundum dictam opinionem communem non est locus excomputo, sed remissioni mercedis, etsi tenemus aliam opinionem, quod hoc remittitur arbitrio boni Judicis, prout ego ibi tenui, non erit locus excomputo, quia in tam magna summa extalei ducatorum 89000. pro quolibet anno est amissio ad rationem undecim pro centenariio parum plus, vel minus, ergò in tam modica summa habito respectu ad tam maximam summam extalei, non debet fieri excomputum, etiam attentis omnibus opinionibus, de quibus in *dicta decisione*, etiam si omnes causæ adductæ in processu pro parte dicti Fabii militarent, quæ, sunt quatuor causæ adductæ, quarum secundum opinionem omnium Judicum, qui in dicta causa intervenerunt, vel secundum eorum majorem partem, solum una militaret, quæ est non magnæ quantitatis, sed parum solum ascendens ad ducat. 2500. quæ est quarta causa adducta, etsi passim, & indistinctè fieret excomputum semper esset certus Arrendator de lucro, & nunquam de damno, quia si esset in maximo lucro, non solveret aliam quantitatem ultra extaleum, etiam si lucrum esset maximum, totum cederet in sui beneficium, etsi aliquid amitteret, adeo quod gabella non ascenderet ad integrum extaleum, si fieret excomputum, hoc casu semper esset certus Arrendator de lucro, & nunquam de damno, hoc esset mala societas, non stare in periculo damni, sed semper in certitudine lucri, & ista procedunt attentis terminis juris communis, circumscriptis pactis appositis in incantu Arrendamenti in instrumento postea stipulatis inter dictam Civitatem, & dictum Fabium expressè, in quibus est renunciatum omnibus excomputis, quæ possent in specie in Judiciis, & in genere evenire, exceptis duobus casibus, scilicet pestis intus Civitatem Neapolis, vel fuisset invasio Regni cum Exercitu, & armata ordinaria ad invasionem dicti Regni circa Civitatem Neapolis per triginta miliaria; & quod realiter, & cum effectu fieret invasio, in his duobus casibus tantum fiat excomputum prout juris erit.

In aliis verò casibus, & quibusvis etiam majoribus opinatis, & inopinatis, divinitus, vel humanitus contingentibus etiam raro, & penitus insolitis, non obstante, quod per S. C. fuisset in simili casu judicatum, sed de æquitate declaratum, quod non debeat fieri excomputum, neque possit præteriti excomputum aliquod, etiam quod dictus Arrendator evidenter amisisset in dicto Arrendamento, & postea, ut supra dixi, exprimit ibi in judicio omnes casus, quos præterit dictus Arrendator, & ita fuit pactum inter eum, & dictam Civitatem, non posse fieri excomputum, nisi solum in dictis duobus casibus, quid ergò dubitare oportet, quod non potest fieri excomputum in isto casu, postquam ita est expressè conventum, *l. 1. §. si conveneris ff. de posis. l. sed & si quis §. quæsitum ff. si quis cautionib. l. pacta servabo. 7. ff. de pactis.* Civitas voluit, quod nunquam fieret excomputum, nisi solum in dictis duobus casibus pestis, & belli, hæc conventio, & pactum

inter majores sit, non est pactum contra legem; neque dolo malo factum, id est omnino servandum, *l. jurisgenium §. prator ait ff. de pact.* hæc renunciatio specialissima, & individua omnes casus individuos exprimens, & postea subnectens generaliter omnes casus, non est dubium, quin valida sit omnes casus comprehendit etiam incogitatos, notatur per *Glos. in d. §. quæsitum* ubi *Bart. Alex. Jus.* & omnes in *d. §. quæsitum*, & est communis opinio, quanto magis in casu nostro, in quo est expressè renunciatum omnibus, & quibuscunque casibus, etiam incogitatis, & pro his est casus in *l. fistulas §. frumentis ff. de contrab. empt.* ubi casus fortuitus ab aliquo susceptus, intelligitur de casu fortuito inopinato, & non illo ex consuetudine proveniens, ex quo *tex.* tolluntur omnia, quæ per partem Arrendatoris adducuntur, dum dicit, quod ipse renunciat casibus solitis communiter evenientibus, quia imò est totum contrarium, quinimò intelligitur de casibus insolitis, & inopinatis, per *tex. ibi, & Bart.* tum quia, ut supra sapius dixi, est expressè renunciatum omnibus casibus fortuitis, & non cogitatis, solitis, & insolitis, ea, quæ in contrarium allegantur pro parte dicti Fabii Vives non obstant, quia per supradicta pacta sunt omnino sublata, & loquuntur in diversis casibus, & ibi in allegatis pro ejus parte erit multo major amissio, quàm sit in casu nostro, attenda maxima quantitate extalei in ducat. 260000. ex quibus omnibus fuit pro majori parte votatum in favorem dictæ Civitatis, eam absolvendò à petito excomputo, &c.

S U M M A R I U M.

- 1 **R**egia Pragmatica edita Thori de possessor. non turb. exceptio non est peremptoria.
- 2 **Rex Ferdinandus** in editione Prag. editæ Thori Imperatori Zenoni comparatur in omnes, & in I. benè à Zenone C. de quadr. præscript. & Severissimo, & Prudentissimo Regi Alphonso I. qui statuit edictum Pentime.
- 3 **Ratio**, quoniam fuerit condita Reg. Pragm. edita Thori offertur, ut lites tollerentur, & discordia inter Regnicolas sedarentur, Regno jam pacato, inimicisque expulsis, & omnia bona tam feudalia, quàm burgenatica capta, erepta, in Fiscum redacta, data, donata, vendita, concessa, & quovis modo dispensata teneantur à possessoribus, omni lite remota, & nu. 4. ex præmio dictæ Prag.
- 5 **Reges Alphonsus, & Ferdinandus**, sicut multa virtute, longa pace, communi justitia, & magna tranquillitate Regnum hoc tenuerunt, ita nihil ab eisdem statutum fuisse, quod ad communem ejusdem Regni utilitatem, tranquillitatem, rectamque gubernationem non attineat, credendum est.
- 6 **Regia Pragmatica edita Thori**, & si aliquibus dura visa fuerit, tamen consideratis causis, & rationibus, quibus edita fuit, consideratoque illius Conditoris, iusta, & favorabilis cuique videri debet, & nu. 65.
- 7 **Adprobandum** exceptionem, quæ oritur ex Pragm. edita Thori, duo tantùm sufficiunt.
- 8 **Alternativè**, non autem copulativè verba Pragm. interpretanda sunt, idque sufficiet, ut aliquid ex dictis verbis verificetur, ut ex verbis ejusdem Prag. fundatur.
- 9 **Idem** non potest esse nostrum ex pluribus causis, & titulis.
- 10 **Contractus donationis cum contractu venditionis concurrere non potest.**
- 11 **Emptionis contractus substantia est pretium, donationis verò liberalitas.**
- 12 **Verba alternativè**, non autem copulativè accipi debent, maxime ubi unumquodque verbum positum est de per se principaliter, & non respectivè ad aliud.
- 13 **Dispositio in unoquoque verbo procedit quando æquè principaliter posita sunt**, nec requiritur concursus.
- 14 **Dispositio Reg. Pragm. editæ Thori quomodo elaborata redderetur, declaratur, & ratio offertur.**
- 15 **Verba contenta in Pragm. & quovis modo concessa, comprehendunt omnem modum concessionis.**
- 16 **Verba prædicta disjunctivè**, non autem copulativè verificari debent.
- 17 **Possessio quo tempore requiritur, ut satisfiat Reg. Pragm. editæ Thori, & sufficere possessionem tempore Pragm. traditur ex nonnullorum auctoritatibus.**
- 18 **Limitationes, & restrictiones traditæ ad dictam Reg. Pragm. offeruntur, quæ non impugnantur, & primò non posse opponi hanc exceptionem à Regio Fisco, num. 19. rejectis aliquorum auctoritatibus, & Decisiones R. C. in medium offeruntur, num. 20. 21. & 22.**
- 23 **Opponere de jure tertii potest Fiscus, cum exceptio est exclusiva juris agentis, & admittitur hæc exceptio ipso jure.**
- 24 **Secunda limitatio dictæ Prag. offertur, & nu. 25. refellitur.**
- 26 **Beneficium I. benè à Zenone non habet locum, ubi secunda concessio est nulla, & prima valida.**
- 27 **Concessio si sit facta duobus à Rege de eadem re, secunda attenditur, si adest clausula, non obstante prima concessione facta tali personæ.**
- 28 **Rex Ferdinandus ex causa Civitates Regias in perpetuum domaniam redegit, & Coronæ restituit, Regniq. peculio reintegravit.**
- 29 **Argumentum à sufficienti partium enumeratione in jure validum est.**
- 30 **Regula, quod conquassantur privilegia, declaratur, ut cesset quando unus est privilegiatus activè, alter verò passivè, quo casu actor non utitur privilegio contra rem, maxime verò ubi reus certat de damno vitando.**
- 31 **Confirmatio privilegiorum operatur novam concessionem, & majorem auctoritatem tribuit actui confirmato.**
- 32 **Rex & si memor debet esse hominum, qui digni operantur, nullo tamen jure cavetur, quod cogi possit ad illos remunerandum.**
- 33 **Rex remunerando dicitur donare, & recipiens acquirere ex causa lucrativa.**
- 34 **Feudum donatum ex causa remunerationis Regie, non dicitur remuneratorium, & propter ingratitudinem, feloniam, aliasque causas, quis feudum taliter sibi donato privari potest.**
- 35 **Rex Ferdinandus revocavit concessionem Regis Alphonsi Civitatis Regiæ, quia in detrimentum Coronæ, & aliis iustis causis, quæ referuntur nu. 36. & 37.**
- 36 **Causa quæ fuerint revocationis privilegii Civitatis Regiæ, ejusque domanii confirmationis, adducuntur.**
- 37 **Rex non potest facere alienationes, seu infeudationes de Civitatibus Regni in præjudicium Coronæ,**

- na, sed illibata servare tenetur successoribus.
- 40 Successor in Regno potest concessionem dumaniam factam per Prædecessorem revocare ex commun. DD. opinione, limitatur tamen num. 41. quæ limitatio declaratur nu. 42.
- 43 Consuetudo tanquam quid facti est alleganda, & probanda.
- 44 Producent privilegium videtur omnia in eo contenta approbasse, nec amplius illud impugnare potest.
- 45 Custodiam Castri, vel Civitatis delinquens absque aliquo adjutorio dum in obsidione manet, potest privari Castro, vel Civitate, & est digna causa revocationis privilegii, quod ampliatur, num. 46.
- 47 Præsumptio est juris, & de jure, Regem Ferdinandum fuisse iustissima causa motum ad revocandum privilegium ex dispositione Reg. Pragm. editæ Thori, & num. 48.
- 49 Contra præsumptionem juris, & de jure non admittitur probatio in contrarium.
- 50 Proæmium mens statuentis declarat, & confirmat.
- 51 Pragm. edita Thori omnes reformationes, & dispositiones tæctur.
- 52 Lex, vel statutum ubi confirmat dispositiones factas in eisdem statutis, intelligitur confirmare illas, quæ ultimo loco corrigunt, vel mutant primas.
- 53 Actus revocatus non potest allegari ut actus.
- 54 Concessio ultima attenditur, si vè revocatio sit facta ab eodem, si vè ab alio Rege.
- 55 Universitas habet plura privilegia propter pauperes, pupillos, & viduas, in ea existentes.
- 56 Pragm. edita Thori tæctur possessores, quod ex ejusdem Pragm. verbis clarissime desumitur.
- 57 Curtii, & aliorum conclusio declaratur non procedere in Reg. Pragm. nam contrarium constat sæpè decisum num. 58.
- 58 Cessante ratione, cessat etiam argumentum.
- 59 Præsentis Amati consil. 99. & jura per eum adducta resolvuntur, & num. seq. usque ad nu. 62.
- 63 Lex benè à Zenone non procedit, nec adaptari possunt ejus termini Regiæ Pragm. editæ Thori, & plures habet limitationes num. 64. & 65.
- 66 Exceptio l. benè à Zenone, ubi opponitur, ad merita indistinctè reservatur.
- 67 Exceptio dictæ Reg. Pragm. editæ Thori nequaquam ad merita reservari potest secundam veteriorem opinionem, & num. 99.
- 68 Quilibet causa etiam levis erroris facit cessare dispositionem l. benè à Zenone, quod secus est in Reg. Prag. prædicta, quæ nudum tantum factum considerat.
- 69 Verba Pragm. editæ Thori declarantur, & num. 70. 71. & 72. ubi traditur intellectus ejus verborum, & contrariis ponderationibus latissime occurritur.
- 73 Voluntatis defectus ostenditur ex falsa assertione.
- 74 Pragm. edita Thori vetat litem agi de dispositionibus factis à Rege quovis modo, & sic nudum vetat tractari de dispositione, sed de modo etiam dispositionis.
- 75 Factum Regis si vè juridicum, si vè injuridicum, si vè erravit, si vè non semper attenditur, & recensetur decisio R.C.
- 76 Legis virtus non trahitur ad præterita, sed ad futura.
- 77 Agenti, & alleganti incumbit onus probandi.
- 78 Appellatione terra, & loci non venit Civitas.
- 79 Fiscus non venit appellatione personarum, quia est ficta persona, nec Universitas tanquam corpus fictum, & num. 89.
- 80 Litis pendentia inducitur per solam citationem partium.
- 81 Litis pendentia non inducitur ex sola commissione, quia requiritur citatio, ex magis communi opinione.
- 82 Sola rescripti præsentatio non tribuit jurisdictionem Judici delegato, non sequuta citatione ad dicendum contra supplicata.
- 83 Scriptura originalis si sit penes partem, ea uti non videtur, & de ea nulla habenda est ratio, & num. 84.
- 85 Citatio partis ubi fit, & ad ulteriora virtute dictæ citationis non proceditur, circumducitur citatio cessat litis pendentia.
- 86 Litis pendentia non inducitur, ubi rescriptum intimatum non facit mentionem de eo, super quo prætenditur, litis pendentiam fuisse inductam, & requiritur specialis mentio, & n. 88.
- 87 Reus est secunda pars principalis cujuslibet judicii, & debet nominari, si non in libello, saltem in citatione, aliàs non consistit judicium.
- 90 In generali sermone non venit persona loquentis.
- 91 Rescriptum delegatum non extenditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stricti juris.
- 92 Pragm. edita Thori cum tollat jus partium, videtur quoque tollere causæ commissionem, & cum lites tollere voluerit, videtur comprehendere etiam præteritas, in quibus non fuit conclusum, num. 93.
- 94 Judex de qua re cognovit, de eadem judicare debet.
- 95 Reg. Pragm. edita Thori producit exceptionem peremptoriam in primo capite, dum totum jus actoris absorbet, jurisdictionem tollit, audientiam denegat, & perpetuum silentium imponit, quæ exceptio perpetua dicitur, & semper agenti obstat.
- 96 Exceptio qualibet, quæ removet actorem, si vè reum, si vè Judicem à limine judicii, reddit judicium & processum retro nullum.
- 97 Judex procedendo ad ulteriora, non videtur rejecisse eam exceptionem, quæ rejicit à limine judicii.
- 98 Exceptio peremptoria si opposita sit in vim dilatoria, & fuerit rejecta, potest etiam opponi in vim peremptoria, nec valet sententia, nisi Judex super ea judicet, militet, nec ne.
- 100 Princeps si concedat alicui Judicem delegatum contra aliquem, non videtur eum habilitare ad agendum, sed possunt opponi omnes exceptiones, quæ contra eum opponi poterunt.
- 101 Papa dando excommunicato Judicem delegatum, non videtur eum absolvere, ut agere possit.
- 102 Agere ubi quis prohibetur sine certa solemnitate, si impetret Judicem à Principe, non videtur dispensatum, ut agere possit sine illa solemnitate.
- 103 Expressa licentia ubi requiritur, non sufficit tacita.

ARGUMENTUM.

Ad veram declarationem Regiæ Pragmaticæ editæ Thori, ejusque germanum intellectum pro Regio Fisco (rejectis declarationibus aliquorum DD. ac eorum-

eorundem limitationibus, sive restrictionibus) ex verbis, & vi verborum ejusdem *Pragmaticæ* nonnulla, non minus erudita, quàm ingeniosa traduntur, quibus aliqua de revocatione privilegiorum, & revocatione domanii satis congruè adaptantur, ut nihil desiderari possit.

RESPONS: XIX.

IN hac causa Ill. Marchionis Julianæ prætendenti's esse consulendam S. M. per Excell. hujus Regni Proregem, ejusque Collat. Consil. ut Rhegii Civitas, quam ejus antecessoribus à Rege Ferdinando I. ablatam prætendit, eidem restituatur, vel æquivalens præstetur excambium, ex peremptoria exceptione *Reg. Pragm. 4. in 1. cap. de possess. non turbandis adita Thori*, pro parte Civitatis prædictæ, ac Regii Fiscii opposita, atque deducta, apertissimè demonstratur, præfatum Marchionem non esse audiendum, ac à limine præsentis judicii repellendum, imò perpetuum silentium omnino imponendum fore.

2 Etenim per hanc *Pragmaticam* Catholicus, & Inviçtissimus Rex Ferdinandus ad instar Zenonis Imperatoris in *l. omnes*, et *l. benè à Zenone, Codic. de quadr. præscription. & Serenissimi, & Prudentissimi Alphonfi I. ejus Patru*, qui statuit edictum Pentimæ, hanc generalem legem in Regno condidit, Regno jam pacato, inimicisque

3 expulsis, in anno 1505. 18. Februarii, per quam statuit in primo capite, ut lites tollerentur, & discordiæ inter Regnicolas sedarentur, quod omnia bona feudalia, sive burgenatica, capta, erepta, in Fiscum redacta, data, donata, vendita, concessa, sive aliquovis modo disposita, dispensata, & ordinata teneantur, prout per Sereniss. Reges Alphonsum, & Ferdinandum Primos fuerit ordinatum, & dispositum, nec iis, quæstio, & controversia moveri possit, an jure, an injuria, fuerint capta, erepta, vel aliter disposita, nec aliquid in judicio, vel extrà de jure, vel de facto inno-

4 vari, ea potissima motus ratione, quia aliàs innumerabiles lites orirentur, propter quas discordiis, & controversiis totum Regnum accenderetur, ut

5 in *Præmia dictæ Pragmaticæ*, & quia prædicti Reges hoc Regnum, sicuti multa virtute partum, ità longa pace, communi justitia, ac magna tranquillitate tenuerunt, itaut nihil ab eisdem Regibus statutum fuisse credendum est, quod ad communem ejusdem Regni utilitatem, tranquillitatem, & rectam gubernationem non attineat; quæ *Pragmatica*, & si aliquibus dura visa fuerit, tamen habita consideratione ad causas, propter quas edita fuit, & ad personam Conditoris, justa, & favorabilis omnibus videri debet, ut latè fundat in propriis terminis *D. Regens de Curte in ejus diversor. juris feudalis part. 1. fol. 71. num. 47. & Regens Molis* (quidquid in contrarium dixerit *Loffred. conf. 34. n. 6. in ejus decisionibus manuscriptis super dicta Pragmatica, quæstione unica, incip. in ista materia*.

7 Ad cujus exceptionis probationem duo tantum sufficere omnibus notum est, & docet idem *D. de Curte loco proxime citato num. 55. fol. 71. & D. de Ponte conf. 67. num. 7. lib. 2.*

8 Primum, quod adsit dispositio, vel exceptio illorum Regum, sufficit enim, quod aliquod ex verbis positis in *dicta Pragm.* verificetur alternativè,

& non copulativè, ut ex eisdem verbis *Pragmat. constat, ibi, data, donata, vendita, & concessa*, quæ

9 non possunt copulativè concurrere, cum idem non possit esse nostrum ex pluribus, causis, & titulis, *l. non ex pluribus, ff. de reg. jur.* non potest enim con-

10 currere contractus donationis cum contractu venditionis, ex regula *lege si donationis, Cod. de contra-*

11 *hend. empt.* emptionis enim contractus pro substantia habet pretium, donatio verò sola liberalitate per-

12 ficitur, *l. 1. ff. de donat.* & verba alternativè, non autem copulativè accipiuntur, *l. qui concubinam, ubi Bart. ff. de leg. 3.* maxime quia unumquodque

13 verbum est positum de per se, & principaliter, & non respectivè ad aliud, quo casu dispositio in unoquoque procedit, nec requiritur concursus, ut

14 pulchrè tradit *Roman. conf. 104. num. 4.* Imò esset aliàs elusoria dispositio *d. Pragmaticæ*; nam impossibile esset, ut omnia verba *Pragm.* verificari possent, & idè interpretanda est, prout aliàs interpretata fuit, ut quodlibet verbum sufficeret, maxime per illud verbum in *dicta Pragm.* positum, &

15 *quovis modo concessa*, quo casu omnis modus concessionis comprehenditur, ut probat *Corn. conf. 69. col. fin. vers. accedat lib. 3. Paris. conf. 1. n. 100. lib. 3. & Rota in decis. 2. de rescriptis in novis, cum aliis per D. Rovitum in d. Pragm. 4. num. 35. in nova*

16 *impress. post Pisanell. ibidem num. 38. & sic disjunctivè, non autem copulativè verificari debent verba prædicta, quod latè comprobatur Pisanell. in eadem Pragm. n. 20. & 29. & 46. Rovit. ibid. n. 41. & D. de Ponte conf. 59. num. 9. vers. sed hæc nihil.* In

casu autem nostro fundatur hoc primum requisitum ex amplissimo Privilegio perpetui domanii à Rege Alphonso I. in anno 1426. tum etiam ex alio privilegio in anno 1465. ab eodem Sereniss. Rege Ferdinando I. eidem Civitati concessio, per eundem actorem producto *fol. 106. & 108.* licet adsit etiam spoliium, cum Adversarius contendat se spoliatum à dicto Rege Ferdinando I. ut in *litteris Regis Catholici fol. 24.* & sic adest primum requisitum.

Secundum requisitum est respectu possessionis, & licet altercata valdè sit quæstio, an possessio requiratur tempore *Pragm.* vel antè, vel tempore litis motæ, & sufficiat possessio tempore *Pragm.* ut tradit *D. de Curte loco citato num. 65. post Affl. decis. 396. n. 7. Pisanell. inter allegationes Jacobi Ant. de Maur. alleg. 29. num. 1. et D. de Ponte d. conf. 67. n. 1. lib. 2.* tamen cum & antè *Pragm.* & tempore *Pragm.* ac etiam tempore litis motæ, & semper possederit Civitas prædicta, prout Parsmet fatetur, dum recuperandæ possessionis judicium instituit, & liquet ex Privilegio Alphonfi, & Ferdinandi Primi à parte producto *fol. 106.* & ex testium depositionibus super *art. 2. fol. 66. à ter. & super 11. fol. 67. à ter. fol. 69. 70. & seqq.* idè concurrat etiam secundum requisitum, & proindè non potest in dubium refricari, exceptionem *dictæ Pragm.* oppositam obtare, prout in individuo in propriis terminis nostris tradit *Pisanell. in d. Pragm. num. 16.* omnino videntur.

17

Conatur tamen Adversarius apertissimam hanc

18 exceptionem effugere infrascriptis limitationibus eam restringendo, deductis in *conf. 99. Anelli Anati*

Advocati dicti Illustr. Marchionis, quas sigillatim ponemus, eisque respondebimus, & clariùs oppositam exceptionem militare demonstrabimus.

19 Primum igitur impugnat, hanc exceptionem posse opponi

opponi à Regio Fisco ex *Gram. Pisanell. Rovio*, & aliis *ibidem* per *Amatum* relatis à num. 47. ad 49.

Verùm, hac restrictione, sive replicatione rectè perpenfa, contrarium est verius, Fiscum scilicet ejusdem *Pragm.* exceptione benè juvari, quicquid in contrarium dixerint *Gramm. Pisanell. & D. Rovio*, qui *Gram.* tantùm refert, & ceteri suprâ relati, colligitur ex verbis expressis *Pragm.* ibi, & in *Fiscum redacta*, ex aliorum *DD.* opinione refert *Regens Mules* in *decis. in d. Pragm. manuscriptis art. 9. in fine*, hancque opinionem uti veriozem defendit *Minadous* in *Confl. In aliquibus not. 5. n. 22. 20 vers. & ex his*, dicens sic pluries decisum in arduis causis *fol. 135.* & pro absoluto tradit *Regens Revertorius* in *dec. 76. col. 12. vers. ergo se Fiscus lib. 2.* & hodiè indistinctè militare dictam exceptionem, tam pro Fisco, quàm contrâ Fiscum, sicque pluries decisum contrâ *Pisanell.* opinionem, refert *D. de Curto d. fol. 71. num. 63. in fin.*

Præterea potest ea uti Regius Fiscus nomine dicitur Civitatis, quia licet sit oppositio de jure tertii, cum sit tamen exclusiva juris agentis, etiam ipso jure rectè admittitur, ut pulchrè distinguendo docet *Bart. in l. 2. & ibidem Socin. ff. de except. rei judic. latissimè Thesaur. decis. 4. per totam*, prout in terminis hujus *Pragm.* tradit *Regens Revertorius decis. 8. col. 12. lib. 2.* ubi sic eo referente in causa Universitatis *Balneariæ* decisum testatur, & sic undique corrumpit prima Adversarii oppositio.

Secundo Adversarius restringit hujus *Pragm.* exceptionem in casu præsentis, cum ambo, & ipse scilicet Adversarius actor, & Civitas, quæ rei vires sustinet, habeant causam ab eisdem Regibus *Aragonensibus*; quia quamvis ipsa Civitas habeat causam à *Ferdinando I.* ex dicto Privilegio perpetui domanii, ipse quoque actor habet causam ab *Alphonso I.* ob concessionis Privilegium dictæ Civitatis factæ quondam *Alphonso de Cardona*, cujus personam repræsentare præterit ipse *Illustr. Marchio*, & hoc casu conquassari privilegia, & cessare exceptionem prædictam, tradit in simili *Curr. jun. conf. 143.* qui antea idem probaverat, *Roman. conf. 298.* & in terminis hujus *Pragm. Loffred. conf. 34. num. 11. Anna alleg. 64. num. 6.* cum aliis per eundem *Amatum* cumulatim *d. conf. 99. num. 59.* quibus addo *Pisanell. d. alleg. 29. num. 2.*

Sed hæc etiam restrictio facile resolvitur. Primo, quia rationes adductæ per *Curto*, ejusque sequaces procedunt ex eo, quia in casibus illis fundatur, secundam concessionem esse nullam, & beneficium *libenè à Zenone*, non habere locum, neque interpretari ubi secunda concessio est nulla, & prima valida, at in casu nostro secunda concessio est validissima, ut infra latè fundabimus, & prima etiam invalida, meritiò cessant rationes prædictæ in casu de quo agimus.

Secundo, non procedunt ubi in secunda concessione est dictum, non obstante prima concessione facta tali, tunc enim validam esse secundam concessionem tradit *Bart. in l. prædia num. 2. C. de locat. prædior. civil. lib. 10.* latè *Gayll. pract. observat. lib. 2. cap. 55. num. 7.* maxime ubi Rex hoc fecit ex

causa, ut in casu nostro, in quo Rex *Ferdinandus I.* agnoscebat dictam Civitatem famosam, insignem, atque principaliorem, ipsiusque Statui valde necessariam, fuisseque à Rege *Alphonso* in Regio domanio immediatè retentam, & esse de illis Civitatibus peculiaribus, & insignibus, quæ

juxtâ Regni infundationes à prædicto domanio separari non debuit, eam in perpetuum domanium redegit, restituit, & Coronæ, & Regni peculio reintegravit, & aggregavit, ut ex privilegio hæc, & ampliora verba colliguntur, *fol. 108. & à ter.*

Tertio comprobatur, nam cum generaliter in gestis per hos Reges, sive jure, sive injuria sit facta concessio, non possit lis moveri, & hæc quæstio potest oriri etiam ratione secundæ alterius concessionis in alium factæ, ergo clarè *Pragm.* rectè perpenfa, hunc casum comprehendit, arguendo à sufficienti partium enumeratione, quod est validum, *l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni, &c.* Nam aut hæc secunda concessio est jure facta, & valet, aut non jure, & non valet, & tamen utroque casu prohibet *Pragm.* litem moveri, licet secunda concessio in casu nostro sit validissima, ut infra fundabimus.

Quarto, regula illa de privilegiis conquassandis, de qua per *DD.* in *Auth. quas actiones, C. de Sacros. Eccles.* cessat, ubi unus est privilegiatus activè, alter verò passivè, & potentior, eo namque casu actor non utitur ejus privilegio contrâ reum, præsertim si reus certat de damno evitando, ad text. singularem in *l. veram 12. §. fin. ff. de minor. ubi Bart. et alii*, & in *d. Auth. quas actiones, latè Dec. in cap. in præsentia, num. 51. de probat. Parlador. rer. quotidian. lib. 1. cap. 17. num. 28.* et in terminis nostræ *Pragm. Loffred. conf. 34. sub n. 11.* in casu verò, de quo agimus convenit pro Civitate conventa utraque dictæ regulæ limitationis causa; dum Civitas hæc Regii pro ejus domanii tunc utitur ne dum privilegio Regis *Ferdinandus I.* à parte producto; sed etiam abis privilegiis Regum prædecessorum, ejusdem scilicet *Alphonso I.* (à quo præterit Adversarius habere causam) in anno 1426, quod confirmatum fuit per *Ludovicum III.* & deinde à *Joanna II.* in anno 1434, & demum ultra alias confirmationes Regum successorum, ab Augustissimo *Philippo II.* in anno 1555, quæ amplissimæ confirmationes, & si nullius fuerint necessitatis, sed consilii, ut docet *Affl. decis. 128. sub num. 1.* operantur tamen etiam novam concessionem, ut latè fundat *D. de Ponte conf. 58. lib. 1.* & majorem auctoritatem tribuunt rei, sive actus confirmatois, ut notat *Glos. singularis in cap. quia diversitatem, verba forma communis, de concess. p. abend. Franaisc. Marcus decis. 330. num. 7. lib. 1.* faciunt tradita per *Bald. in l. adversus in fine, C. si adversus rem judic. latè Costa de retrahat. casu 5. cap. 8. num. 13.* Quare cum Adversarius vigore dicti ejus præteriti privilegii ejusdem *Alphonso I.* in anno 1439, veniat agendo contrâ dictam Civitatem, et Regium Fiscum, et Civitas ipsa reperitur in hoc potentioribus privilegiis privilegiata, dum habuit causam à prædictis Regibus, et prius, & post concessionem Adversarii, et sic conventa, non actor, & *Pragm.* pro reo loquitur, *D. Georgius alleg. 13. num. 2.* ac etiam certat de damno evitando, cum ab initio ejus fundationis ex tot Regum prædecessorum privilegiis semper libera conservata fuerit, nec contrâ Adversarium aliquid acquirere exposulet, at illud tantum petat, ne detrimentum, sive damnum ejus domanii, seu perpetuæ libertatis, quam possidet patitur, *Illustr. verò Marchio* actor vult lucrum facere, dum Civitatem hanc tam famosam, ac peculiarem, sub restitutionis umbra, ac meritorum

torum D. Alphonsi, & aliorum de Cardona acquirere inquit, quæ quatenus vera fuissent, nulla tamen ex illis oritur actio, neque prohibitio, quin à Ferdinando I. potuerit ejus prætesum privilegium in illis fundatum Regis Alphonsi I. ex tam justissimis causis revocari, siquidem et si Rex debeat tenere memoriam hominum, qui digna heroum opera egerint, *l. fin. C. de præposit. agent. lib. 10. l. 1. C. de privit. cor. qui in sac. fell. lib. 12.* nullo tamen jure reperitur cautum, quo cogi possit ad illos remunerandum; sed remunerando dicitur donare, et recipiens dicitur acquirere ex causa lucrativa, ad tradita per *Bart. in l. Marius, §. duobus, num. 15. ff. de leg. 2.* et proinde feudum taliter donatum non dicitur remuneratorium, itaut propter ingratitude, infidelitatem, vel ob alias culpas feudo privari non possit feudatarius, ut post *Pinellam*, & alios hanc opinionem uti omnino veriolem refert, & sequitur *Regens Tapia in l. fin. par. 2. cap. 7. num. 25. de const. Princip.* sicuti in specie nostra justissimè Rex Ferdinandus revocavit prætesam concessionem Regis Alphonsi in beneficium Adversarii, tanquam nulliter concessam, tum quia in detrimentum Coronæ, ac Regni non debuerat à perpetuo demanio segregari, in quo per retro Reges fuerat retenta, & conservata; et uti de peculiaribus, et insigni-
 36 bus Regni Civitatibus, quæ juxta Regni infeudationem non poterat alienari, & separari, ut ex privilegio *fol. 108.* tum etiam ob culpam D. Antonii de Cardona, qui Civitatem prædictam, hostibus circumdatam, ob contentionem, quam habuit cum tunc Vicecomite dicti Comitatus Rhegii, extra Regnum in Siciliam se conferendo, dereliquit, omni quidem auxilio, spe, & favore desertit, sola tantum fidelitate, & amore observationis status Regiæ Majestatis prædictæ, hostibusque prædictis propriis sumptibus restitit, quod si Civitas ipsa hoc non fecisset, facilè in manus hostium devenisset, ut ex eodem privilegio
 37 *fol. 106.* quæ quidem causæ justissimæ, ac sufficientes fuere ad dictam revocationem factam per Ferdinandum I. dictæ Civitatis, ac illius confirmationis, ac novæ concessionis in perpetuum demaniam, ut de prima bene loquitur *Isern. in cap. Imperialem, §. præterea ducatus, vers. nos Dominus, post num. 44. vers. & ex his oritur*, ubi *Li-
 38 par. de prohib. feudi alien.* ubi quod Rex non potest facere alienationes, sed infeudationes de Civitatibus Regni in præjudicium Coronæ, sed illibate tenetur servare successoribus, ex *cap. intellecta, de jur.* & in Regno est sancitum per *Capitulum Papa Honorii*, cujus verba formalia recolat *Lipar. ad Isern. fol. 270. à ter. vol. 1. lit. B. verb. Honorius*, & concordantes addit *Lanar. cons. 1. n. 15.* & quod possit successor præsertim revocare concessionem demanialium factam per prædecessorem, *Dominus Regens de Curte in divers. cap. 3. §. licet autem*, ex *num. 32. & 37. fol. 7. à ter.* ubi hanc esse communem opinionem testatur, et *Regens Tapia in d. l. fin. par. 2. cap. 9. num. 33.* et amplissimè etiam *Mastrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 18. per so-
 41 tum*, qui licet hanc conclusionem limitet in hoc Regno ex consuetudine alienandi etiam jura directæ in præjudicium Coronæ, ex *Camerar. & An-
 42 sa alleg. 69. num. 6.* loquuntur tantum de consuetudine concedendi demanialia, vel castra, non autem de Civitatibus, & locis insignibus in limi-

tibus Imperii, ex quorum occupatione publica pax, & Regni quies violari potest, *Gratus cons. fol. 147. num. 17. lib. 2.* nec minus hi DD. testantur, nec testari possunt, quod hujusmodi consuetudo viguerit tempore Regis Alphonsi, & Ferdinandi I. qui cum hac ratione testatur, se patris concessionem annullasse, *d. fol. 108.* credendum est, id juxta juris communis dispositionem tunc vigen-
 43 tem legitimè fecisse, siquidem consuetudo tanquam facti est alleganda, ac probanda, & quod eo tempore viguerit, cum jus commune, & *Capitulum Papa Honorii* jus municipale Regni in contrarium essent, ut etiam latissimè explicat *Peregrin. de jure Fisci, lib. 1. tit. 3. num. 7. cum seq.*
 Præterea hæc revocatio privilegii facta à Rege Ferdinando nequaquam ab Adversario impugnari potest, tum quia fuit facta revocatio de plenitudine potestatis, & contra subditum, tunc etiam
 44 quia hujusmodi revocationis privilegium eademmet Pars ex adverso pro ejus fundamento produxit, *fol. 106.* ideo dicitur, hoc privilegium, et omnia contenta approbasse, nec illud amplius impugnare potest, latè *Cancer. lib. 1. var. resol. cap. 19. num. 3.* et in propriis terminis tradit post *Mascard. consil. 915. Dominum de Ponte cons. 75. num. 24. Menoch. et alios, Mastrill. lib. 3. de magistrat. cap. 10. in allegat. post num. 25. vers. item limitans, fol. 398. tom. 1.* et tandem quia idemmet Adversarius hujus causæ veritatem agnoscens, neque eam evitare potuit in ejus precibus, *fol. 2.* dum petendo ex ambiguum in casu, quo dicta Civitas non possit, vel non debeat separari à Regali Corona, nedum tacite, sed expressè confitetur, dictam Civitatem ex tunc, & semper inalienabilem,
 45 Altera verò causa expressa in dicto revocationis privilegio Regis Ferdinandi etiam omni jure subsistit, dum Civitatis, quæ in obsidione erat, custodiam dereliquit, absque aliquo adiutorio, si-
 46 vè auxilio, ut latè *Lucas de Penna in l. 2. col. 2. §. 3. C. de exactor. & executor. lib. 12. Campagna in capitulo Regni Castellanos, et Capyc. in invest. verbo feuda amittuntur, in princip. & ibid. in ampliatione 2. fol. 43. ex Bald. Alvar. Curt. et aliis hoc extendit, etiam si fuga nullum attulit damnum Regi, quia fuga tantum consideratur, & ob malum exemplum, quod dedit aliis fugiendo, *l. Cicero, ff. de pænis*, hæcque confirmantur ex traditis per *Afflict. in Consil. Violentias, n. 23. & 26.* videndum.*

Sed frustra in hoc immoramur, dum in hac re habemus præsumptionem juris, & de jure, Regem Ferdinandum fuisse justissima causa motum, cum hæc *pragmatica* firmet, non esse credendum, quod prædicti Reges ea, quæ statuerunt, & mutaverunt non pertineant ad communem utilitatem Regni, tranquillitatem, et rectam gubernationem, de quibus sic potuit, & debuit Rex Catholicus credere, ad *text. in l. 1. ff. de offic. Præf. Prætor.* undè ex quo de illis sic præsumitur nedum à lege, sed à Rege Catholico, & statuit illa tene-
 47 ri, inducitur præsumptio juris, et de jure, ut voluit *Abb. in cap. quanto, de præsumpt. & Bald. in l. sed possideris, C. de probat.* ideo non admittitur probatio in contrario, *cap. is, qui fidem, de sponsal. l. non est verisimile, ff. qui metus causa, cum aliis vulgatis.*
 48 Quintò, hæc *pragmat.* in ejus præmio, quod mentem statuentis declarat, confirmat gesta per præ-

prædictos Reges sub illa ratione, quia diù in pace vixerunt, quæcunque reformari, mutari, constitui, ac bene disponere oportuit, & sic confirmantur dispositiones factæ, et illæ; per quas inducebatur mutatio, et reformatio, prout in ca-

51 su nostro, quoniam omnes dispositiones, reformationes, permutationes, *pragmat.* tuetur, un-

52 de quando lex, vel statutum confirmat dispositiones factas in eisdem statutis, intelligitur confirmare illas, quæ ultimo loco corrigunt, vel mutant

53 primas, quia actus revocatus non potest allegari ut actus, *Castr. consil. 3. 15. ad confirmationem eorum, lib. . . latè Felio. in cap. ex tenore, de re-scriptis, Dec. cons. 191. et in propriis terminis hujus pragmat. sive revocatio sit facta ab eodem, sive*

54 ab alio Rege, quod attenditur ultima concessio, docet *Anna alleg. 64. num. 10. & seq. et Reg. Reverterius decis. 76. lib. 2. col. 10. vers. Dicitur secundo loco, et D. Georgius alleg. 13. num. 15.*

55 Sextò, Civitas hæc habet plura privilegia, cum in ea adsint pauperes, pupilli, et viduæ, et propterea habent majora privilegia, & præferuntur Adversario habenti unum tantum, prout in specie nostra tradit *Anna ubi supra, num. 9.*

56 Septimò, hæc *pragmat.* tuetur possessorem, hoc equidem Pars non negabit, cum ex eisdem *pragmat.* verbis clarissimè desumatur, et licèt sit altercata quæstio an tempore litis moræ, vel *pragmat.* sufficiat possessio, ut supra diximus, tamen cum utroque tempore possederit Civitas, ipsi igitur competit hujus exceptionis beneficium, eaque Adversarius juvari minimè potest, cum pro Civitate conveniant qualitates requisitæ à *Reg. Pragmat.* pro eo autem deficiant, & expressè pro reo *pragmat.* loquitur dum prohibet litem moveri, et super dispositis per illos Reges innovari.

Octavò, sive dicamus, attendendam esse primam concessionem juxta tradita per *Bar. in d. l. 2. C. de locat. præd. civil. lib. 10. & Rom. d. cons. 298. Curt.* & alios ubi supra, sive dicamus ultimam, res omninò in tuto redditur pro Civitate, cum & prior, & posteriorem habeat concessionem.

Nondò, & ultimò dicimus, conclusionem prædictam *Curtii*, & aliorum non procedere in casu *Reg. Pragmat.* alia ratione, quia *pragmat.* hoc expressè statuit, dum voluit, quod non possit discutari, nec lis moveri super validitate titulorum illorum Regum, sive jure, sive injuria sit concessum, & tamen si in terminis dictarum legum, in quibus loquuntur *Rom. Curt.* & sequaces ulterius processum fuisset, & sancitum, quod etiam si concessio esset nulla, haberent locum leges prædictæ, prout disponitur per hanc *pragmat.* tunc etiam secundum *Curt.* haberent locum dictæ leges,

57 & sic cum cesset ratio allegata, cessat etiam argumentum, *l. quod dictum, ff. de pactis*, hinc sæpè decisum fuit, id, quod dicunt supradicti *DD.* in *l. bene à Zenone*, non procedere in terminis *Regia Pragmat.* stante maxima rationis diversitate,

58 prout sic decisum in causa Ill. Ducis Seminarie in propriis terminis refert *Reg. Moles* in suis *decis. quest. 15. art. 2. in fin. Reg. Revert. decis. 76. lib. 2. & D. de Curt. loc. cit. fol. 71. num. 58. vers. bilominus*, & alias priùs sic judicatum fuisse in causa Theaurarii cum Comite Placentie refert Marcus Antonius Floccarus Advocatorum tunc Princeps in ejus allegationibus pro dicto Ill. Duce Seminarie, & propterea in hac re propter autho-

ritatem rerum judicatarum quiescendum est, ut animadvertit *D. de Carte loco superius proximè citato.*

Tertiò, conatur Adversarius effugere hanc *pragmat.* dum asserit, ipsum non petere Civitatis restitutionem, sed tantum excambium à Fisco, & proindè non juvatur Civitas *d. pragmat.* quæ expressè loquitur super eisdem rebus concessis, ut idem *Amat. d. cons. 99. num. 51.*

Hoc equidem subterfugium facilè destruitur multipliciter, dicimus etenim, & in primis, quod ex rescripto, quod obtinuit Adversarius ab Imperatore Carolo V. super quo compilatus est processus, contrarium manifestè patet, dum in eo in specie petit hujus Civitatis restitutionem, & in casu, quo non possit separari à Regali Corona, contentatur de excambio, principaliter igitur petitur Civitatis restitutio, & in defectum contentatur de excambio; idque etiam repetit idem *Amat. d. consil. 99. in fine*, ibi, *consulenda S. M. erit, ut vel ablata res restituatur, vel æquivalens excambium præstetur.* Quinimò nec simpliciter de excambio ad arbitrium S. M. in re dubia contentatur, sed voluit, quod discutiatur, an de justitia ei restituenda sit Civitas prædicta, & deindè constituto de ejus justitia, ablata Civitas restituatur, vel æquivalens præstetur excambium.

59 Dicimus & secundò, quod petitum excambium eò tantum casu debetur, si Civitatis restitutio deberetur, ergò necessariò videndum, an Civitatis restitutio fieri debet, cognitio autem hujus justitiæ prætensi spoli, & restitutionis dictæ Civitatis prohibetur à *pragmat.* ergò non habet in quo se fundet condemnatio in subsidium, quæ præsupponit omninò antecedens necessarium, deberi restitutionem rei, prout loquuntur jura, et auctoritates adductæ per eundem *Amat. d. consil. 99. num. 26.*

60 Et tandem hoc quidem insulsum, & ridiculum esset, ac contra mentem, & verba Regis, & legis, ut subditis provideret, se ipsum ad excambium reddere obnoxium, & dum prohibet, omnem controversiam, jure, vel injuria bona capta; sint; non minus prohiberi videtur rei, quam excambii repetitionem, quia cum de excambio quaeritur, necessariò controversendum est, an jure, vel injuria factum processerit.

61 Quartò, præten dit, tunc demum esse locum prædictæ *pragmat.* ubi Rex bona fide rem, credens esse suam alteri concessit, at ubi rei alienæ scientiam habuisset, tunc possessor tutus esse non potest; prout in terminis, *l. bene à Zenone*, tradunt *Bar.* & alii relati per *Amat. ubi supra, num. 52.* quibus addi poterunt alii in eisdem terminis adducti per *Peregr. lib. 6. de jure Fisci, tit. 4. num. 28.* veluti ex causa falsa moti, obstare ejusdem Regis voluntatis defectum.

62 Sed hæc obiectio breviter resolvitur. Primò, quia Rex Ferdinandus de vero dominio penès se disposuit, ut supra fundavimus, & sic non de re aliena, neque in mala fide fuit. Secundò, etiam respectu malæ fidei nequaquam adaptari possunt termini *d. l. bene à Zenone*, in casu hujus *prag.* illa enim sapit iniquitatem, & contra regulas juris, *Hond.*

63 *consil. 38. num. 51. lib. 2. et latè Anna Consiliarius. consil. 112. num. 32. lib. 2. & tot habet limitationes, de quibus per Peregrin. ubi supra, & Capyc. in verb. fundas exceptionem, et Campagn. in Cap. Regni,*

E c

gni,

- gni, Et si frequenter, in fine, ut nunquam ipsius regula potnerit practicari, ut testatur Dom.
- 65 Pont. d. conf. 59. num. 49. lib. 1. Hæc verò pragmat. favorabilis ad lites tollendas, ac ob bonum, et utilitatem publicam enarrata fuit, ut latè fundat Reg. Moles in d. ejus decis. super d. pragmat. edita Tbori, quæst. unic. incip. In ista natura, et latè D. de Curte ubi supra, num. 47. et Pisanell. ibid. num. 34. & hujus pragmat. exceptio quotidie practicatur, pro ut sæpissimè practicata fuit, ut ex decisionibus supra relatis.
- 66 Præterea ubi opponitur exceptio d. l. bend à Zeno, ad merita reservatur indistinctè, ut tradit Dom. de Franck. decis. 377. exceptio autem hujus pragmat. nequaquam ad merita reservari potest secundum veriore opinionem, ut refert idem Dom. de Curte num. 54. in fin. post Grammat. decis. 65. num. 80. & 81. quem sequitur D. Rovit. in d. pragmat. in princip. Item quælibet causa levis erroris facit cessare dispositionem d. l. Gabriel. lib. 5. concl. 2. de acquir. poss. num. 35. secus autem in terminis hujus pragmat. quæ nudum factum tantum considerat, ut infra dicemus.
- 69 Tertio, pragmat. in illis verbis, jure, vel injuria se spoliatum præsentunt, hunc casum comprehendit expressè, injuria enim dicitur spoliatus rei propriæ, sive scienter, sive ignoranter injustè spoliatur, text. ad literam in l. 1. in princ. ff. de novi oper. nunciat. et verbum, spoliare, principaliter malam fidem, et dolum ex parte spoliantis ostendit, ut latè Menoch. remed. 1. de recap. poss. n. 84. Et proinde pragmat. non requirit dispositionem validam ex dictis verbis, sive jure, sive injuria, prout alijs sic decisum fuit in causa Ill. Marchionis Padulæ, Magni Admirati, & Illust. Comitum Placenti cum Thesaurario, in qua hæc omnia plene discussa fuerunt, & sic decisum.
- 70 Quarto, colligitur etiam ex illis verbis, scilicet quovis modo disposita, & ordinata, quæ uti universalissima omnes modos includit, Corn. conf. 69. fol. fin. l. b. 3. Paris. consil. 1. num. 100. lib. 3. cum alijs in principio adductis, ut ex illis verbis, de jure, vel de facto innovari, super quorum verborum explanatione, Pisanell. ibid. num. 51. inquit, quod per illa verba de facto voluit Rex prohibere etiam illud, quod contra jus, vel præter jus prætenderetur.
- 71 Ex his igitur constat, Pragmat. non requirere causam, cur fuerit facta ereptio, vel concessio, sed nudum, et merum factum considerat, vetuit enim etiam, justè disceptari de causa, noluit unquam in judicio posse tractari, an jure, an injuria concessum sit, consideravit enim, an factum sit, non autem, cur ita factum fuit, Glos in cap. statuto, vers. & pro eo, de decim. in 6. Glos in l. stipulatio iste, hanc quoque, ver. stipulatur, ff. de verbor. obligat.
- 72 Ex quibus etiam tollitur tacita objectio defectus voluntatis ipsius Regis; cum quia Rex Ferdinandus vera dixit, vera credidit, et de vero dominio penes se disposuit, ut latè supra fundavimus; cum etiam quia, ut jam proximè diximus, hæc pragmat. nudum factum tantum considerat, et si secus intelligeretur, ad nihilum serviret; sub hoc enim colore cognoscendi de voluntate, bona fide, & causa gestorum ab illis Regibus, lites omnes, controversasque super factis, & gestis ipsorum moverentur, quod omni consueti tot gemina-

tis verbis pragmat. evadere, ac poenitè eradicare voluit, imponens perpetuum silentium Parti, tollens Judicibus jurisdictionem contra gesta, & disposita per prædictos Reges, nedum judicandi, sed procedendi, et cognoscendi quovis modo, & propterea quis fatuus dubitabit, incidere adversarium in pragmat. si velit ostendere, Regem Ferdinandum falsum asseruisse, falsa causa motum concessisse injuria domanium prædictæ Civitatis? Incipiatur, quæso, principium, medium, & finis omnis argutiæ Partis adversæ; quoniam nec verbum quidem eloqui potest, quin prædicti Regis dispositioni contradicere non videatur, et per consequens d. pragmat. igitur nec potest Adversarius hoc proponere, neque Judex adest, qui possit audire, & omnis processus esset nullus, etiam parte non opponente, l. 1. §. quod autem, ff. de alea lusor. & aleator.

Nec dicat forsitan Adversarius, ipsum non impugnare Regis Ferdinandi dispositionem, at illius falsam assertionem, Ex cujus falsitate ostenditur voluntatis defectus, quoniam vetat Pragmat. litem agi de dispositionibus quovis modo factis, & sic nedum vetat tractari de dispositione, sed de modo etiam dispositionis, cap. 1. de feud. non hab. propr. nat. feud. Bald. in cap. Imperialium, de prohib. feud. alien. Et hanc opinionem, quod attendatur tantum factum Regis, sive juridicum, sive injuridicum, sive erraverit, sive non, latè comprobat Reg. Moles, & sic judicatum pluries etiam in Col. lat. Canl. ipso referente refert in d. decis. in d. Pragmat. art. 4. per totum, fol. 390. à terg. in manuscript.

Quinto, Adversarius in d. conf. 99. num. 57. contendit, hanc Pragmat. non extendi ad lites pendentes tempore d. Pragmat. prout erat ista, cum legis virtus ad præterita non trahatur; sed ad futura, l. 7. C. de leg. quod in proprijs terminis tradidit Afflic. dec. 396. in fin. num. 1. & D. de Pont. conf. 47. lib. 2.

Huic verò objectioni deficit factum, & jus in specia, de qua agimus, cum nequaquam verum sit, fuisse motam litem ante promulgationem Pragmat. ut ex actis clarissimè liquet, & Parti incumbit hoc demonstrare, respondit Bald. in l. ei, qui C. de appell. num. 4. ubi quod ex inspectis actibus hoc probatur, adeo quod neque partium statueret assertioni, Dec. conf. 331. & 587. num. 7. in actis autem nulla profus apparet litis pendentia ante promulgationem d. Pragmat. ergo cessat objectio vana.

Nec fortalè præsumat Adversarius, inductam fuisse litis pendentiam ex quadam asserta copia ejusdem assertæ literæ scriptæ à Rege Catholico in anno 1502. Magna Capitanea, quod justitiam faceret, quæ reperitur producta in processu absque originali in anno 1543. fol. 24. Quia Adversarius cepit litigare in anno 1542. vigore Regiarum literarum de anno 1539. fol. 2. & super his literis fuit compilatus processus, & fundatur judicium, de quo hodie agitur circa consultationem faciendam S. M. & vigore dictarum literarum fuit decisus articulus, interventionis Tribun. R. C. quod prætendit Reg. Fiscus, & succubuit, & in illis Adversarius ejus intentionem fundavit, nunquam mentionem faciendo de præfato alio rescripto prius imperato, fol. 24. tum maxime quia in dicto rescripto genericè D. Antonius de Cardona conquestus se spoliatum à Ferdinando I. nonnullis terris, & locis, quæ possidebat nonnullis personis, & sic non facit

facit specialiter mentionem de Civitate Rhegii, 78 undè appellatione terræ, & loci non venit Civitas, *l. papillus 239. §. urbs, & §. oppidum, ff. de verb. signif. cum similibus per Alber. in dictionario, verb.*

79 *Oppidum, quod possidetur per Fiscum*, qui appellatione personarum neque venit, tanquam persona ficta, latè *Rom. conf. 400. num. 6. Pisanell. in d. Pragm. num. 26. & idem Amat. ubi suprà num. 36.* sicuti nec etiam venit Universitas tanquam corpus fictum, & mixticum appellatione personæ, *Deo. conf. 486. Ans. alleg. 53. num. 24.* Nec apparet dictum

80 rescriptum præsentatum Mag. Capitaneo, nec partes citatæ, & proinde lis aliqua fuisse non dicitur,

81 nec ex sola commissione inducitur litis pendentia, quia saltim requiritur citatio *Clem. 2. ut lite pend. Glos. in c. ut debitus, de appell. tradit latè Laneell. de attent. ubi hanc magis communem opinionem refert p. 2. c. 4. in præf. num. 11. & 15.* sicuti etiam nec

82 sola rescripti præsentatio tribuit jurisdictionem Judici delegato, non sequuta citatione ad dicendum contra supplicata, *c. gratum de offic. deleg. c. si autem 9. de rescript. ubi notat Abb. in c. ex conqueffione, num. 10. de rest. spoliat.* Tantò magis dum nunquam usus fuerit illo rescripto, cum originale

83 reperitur penès eundem Adversarium, & proinde de eo nulla est habenda ratio, latè *Croveti. conf. 900. num. 9. & in terminis hujus Pragm. Reg. Revers. dec. 33. col. 2. vers. ad hoc dicitur, lib. 3. re-*

84 quirebatur enim annotatio per Actuarium, & citatio Partis, secundùm *Angel. in l. si finita, §. si plures, num. 3. ff. de damn. infecto, Bal. in l. 1. ff. de in jus voc. latè ex nostris Pragmaticis Muscat. p. 2.*

85 *Glos. tribunal num. 5.* Quinimò etiam ubi adest citatio Partis, nec apparet processum ad ulteriora virtute dictæ citationis, dicitur eo casu citatio circumducta, nec potest dici, ortam fuisse litis pendentiam ità *Felin. in cap. illud, num. 5. de rescript. cum aliis per Afflic. dec. 336. num. 14.*

86 Insuper etiam si prædictum rescriptum fuisset tunc præsentatum, & intimatum, nullam induxisset litis pendentiam, cum nulla fiat mentio de Civitate Rhegii, quæ sub illa verborum generalitate non comprehenditur, ut suprà diximus, Imò requirebatur specialis mentio, secundùm *Glos. in §. illud quoque, vers. libellum, auth. de exhib. reis,*

87 nec in eo describitur verbum rei, quæ est secunda pars principalis cujuslibet iudicii, *c. forus, de foro compet. non enim sufficit dixisse, quod per nonnullas personas possidentur, quia requiritur expressio proprii nominis, & licet non sint specificatæ in libello, debent nominari saltim in citatione, & citari debent, aliàs non consistit iudicium, ut latè probat *Rol. conf. 53. num. 26. lib. 4. & Menoch. remed. 8. quæst. 2. à num. 103. de recuper. possess. usque ad num. 109. in his terminis, præsertim quia D. Antonius asseruit in dicto rescripto terras, quas petebat, reperiri occupatas à nonnullis personis, igitur clarè patet, noluisse comprehendere hanc Civitatem, quæ possidebatur, & possidetur per Fiscum, ipsumque Regem; cum appellatione personæ non veniat Fiscus, ut alià supra fundavimus; & nunc addo *Peregr. sit. 1. lib. 4. num. 4. de jure Fisci,* tum etiam quia in generali, & indefinito sermone non venit persona loquentis, vulgatis iuribus, de quibus latè *Menoch. lib. 3. præsumpt. 44.* quæ ed fortius procedunt in hac re, cum agatur**

91 de rescripto delegatorio, quod non extenditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stri-

cti juris, *c. cum dilecta, de rescript. Natta conf. 594. in fine,* etiam si narratio rescripti sit adeò generalis, ut possit comprehendere aliam causam, *Ang. conf. 138. num. 2. Ruin. Becc. & alii quos refert, eos sequendo Gratian. dec. 44. num. 2. & 3. & apertissime dignoscitur ex modo loquendi, quo usus est idem D. Antonius in aliis rescriptis, scilicet precibus anni 1539. & 1540. fol. 2. ubi expressè mentionem fecit tam de Civitate Rhegii, quam de ipso Rege, qui illam possidebat, à quo spoliatum præterendit, ergò in hoc rescripto, in quo de prædictis nullam fecit mentionem, nec etiam de equivalenti excambio aliud sentit tam ipse D. Antonius, quam ipse Rex rescribens.*

Nec absolum esset dicere, hanc Pragm. includere etiam lites pendentes tempore ejus promulgationis, cum tollat jus partium, & sic videtur tollere causam commissionem, ut in specie tradidit *Abb. in cap. causam, quæ, & ibid. Felin. sub num. 10. vers. sed istam, Glos. ext. de testib.* Præcipuè cum

93 Pragm. omnes lites tollere voluerit, & sic comprehenduntur etiam præteritæ, in quibus non fuit conclusum, ut voluit *Bart. in l. omnes populi, n. 43. ubi addit. ff. de just. & jvr. maximè quia ex motu proprio processit, & non ad partis postulationem, Imol. in c. fin. num. 10. circa fin. extra de constitut. sequitur Felin. ibid. in 4. limit. 1. fallent.* sicque procedit decisio *Afflic. 395. suprà allegata, quia præsupponit causam conclusam, ut ibid. num. 12.*

Ultima nec me quicquam conturbat replicatio Adversarii adversus hanc exceptionem, dum asserit, serò hanc exceptionem opponi, cum extent præcipuè quamplurima rescripta S. M. pro facienda consultatione, audito Reg. Fisco, habita informatione, & sic jam compilatus processus, & idèd succedit regula, quod de qua re Judex cognovit, de eadem pronunciare debet, *l. de qua re 74. ff. de iudiciis, cum similibus adductis per Amat. conf. sæpè alleg. 99. num. 59.*

Siquidem removetur hæc obiectio ex eisdem actis, in quibus patet, fuisse oppositam hanc exceptionem per Reg. Fiscum in eodem anno 1543. quo fuit citatus, *fol. 38. antequam fuisset datus terminus, fol. 39. & in art. 17. fol. 55. & iterum per Civitatem fuit opposita in anno 1544. fol. 113. & fol. 119. à ter. & fuit provisum, quod Commissarius debite provideret super petitis, d. fol. 113. quæ provisio hodiè est explicanda, & sic etiam in principio litis per dictam Civitatem fuit opposita, cum prius non fuerat unquam citata Civitas ipsa, non obstantibus pluribus instantiis Regii Fiscii, ut audiretur Civitas, *d. fol. 38. undè non est, quod dicatur serò opposita, & corruiat falsum adversarii assumptum in facto.**

95 Præterea corruiat etiam in jure, cum hujus Pragm. exceptio in 1. cap. sit peremptoria, dum perimit, & absorbet totum negotium, ac totum jus actoris, tollit jurisdictionem, denegat audientiam, & perpetuum silentium imponit, perpetua dicitur, & semper agenti obstat, *§. appellatur, Inst. de except. notat Bald. in l. 2. C. de precib. Imperat. offer. & in l. 2. C. sent. resc. non posse, Afflic. in Constit. Si civiliter agens, num. 18. & in propriis terminis tradit *Regens Reverterius d. decis. 76. in fin. lib. 2. vers. Idem dico, si tractetur, & decis. 31. col. 17. vers. quia licet, in 1. cap. lib. 1. & potest quan locumque opponi, secundùm *Bart. in l. licet C. d. procuras.***

96 quem sequitur *Afflic. in Constit. Dilaciones, n. 44.*

ubi, quod quælibet exceptio, quæ removet actorem, sive rerum, sive Judicem à limine judicii, reddit judicium, & processum retrò nullum, & quod non præcluditur via, quin possit quæcumque opponi, per *l.2. §. fin. ff. qui satisd. cogant. & per alia jura, quæ ibi allegat, & idem Afflit. dec. 354. num. 8. vers. quid autem, Covarr. præct. quæst. cap. 35. vers. 2. est illud, sequitur D. Rovis. in pragm. 1. n. 3. 97 de possessor. non turb. Hinc Judex procedendo ad ulteriora, eam rejecisse non videtur, si opposita fuerit, ut notabiliter tradit Rip. in *l. 4. §. condemnatum, 98 num. 25. vers. pro concordia, ff. de re judic. Imò si opposita esset in vim dilatoriam, & esset rejecta, posset opponi etiam in vim peremptoria, cap. 1. de lit. contest. in 6. l. peremptorias, ubi Bald. num. 44. C. sent. rescin. non posse, nec valet sententia, nisi prius Judex super ea judicet, an militet, nec ne, ita in propriis terminis hujus Pragm. tradit D. de Curt. loco cit. num. 51. & seq. fol. 70. à ter. aded quod ne 99 que ad merita reservari potest, secundum veriore opinionem, ut supra probavimus ex Gramm. d. decis. 65. à num. 81. D. de Ponte consil. 59. num. 5. & D. Rovis. in d. Pragm. 4. in princ. secundum quam fuisse judicatum refert D. de Curt. ubi supra, n. 54. in fin.**

Quinimò etiam secundum opinionem Pisanelli. in d. Pragm. num. 54. & seq. quem sequitur D. Georgius d. alleg. 13. num. 1. quod hæc exceptio debet opponi in termino, servata forma Regiæ Pragmaticæ 5. de ordine judiciorum, adhuc Pisanelli. & Georgius non negant, amplius opponi non posse, nisi ad finem impediendi processum tantum, sed ad merita reservanda est, servata forma d. Pragm. quare in casu nostro, sive dicamus, à principio oppositam fuisse, prout supra probavimus, & res nulla caret dubitatione, sive dicamus, fuisse oppositam post terminum, & secundum opinionem Pisanelli dicitur ad merita reservata, & tamen debet determinari, & cognosci, an obstat, nec ne statim facta publicatione, antequam ad ulteriora procedatur, ut pulchrè distinguendo docet Affl. in Const. Exceptionem filiationis, num. 8. not. 3. videndus, quem sequitur etiam Muscatell. part. 5. Glos. 1. num. 26. & seq.

Nec tandem præsumet Adversarius ex geminatis rescriptis Caroli V. & Philippi III. fuisse tacite dispensatum hujus Pragmaticæ exceptioni, cum id tantum rescripta mandent, ut scilicet Excellentissimus Prorex capta informatione de expositis per Actorem, audito Fisco, illam unà cum voto ipsius, ejusque Regalis Consilii transmittat S. M. ut visa relatione, ac informatione, fiat quod ius est, ut d. fol. 2. Dum enim Rex voluit, quod fiat justitia, & sic leges servari, omninò servanda est hæc Pragmatica, ut in simili dicit Loffred. cons. 22. sub n. 14. in terminis hujus Pragm. confert decisio Jaf. in *l. libertus, num. 3. ff. de in jus voc. ubi voluit, quod* 100 si Princeps concedat alicui Judicem delegatum contra aliquem, non propterea videtur eum habitare ad agendum, sed possunt opponi omnes exceptiones, quæ contra cum opponi poterant. Hinc Ang. Castr. & Alex. relati per Jaf. ibidem per 101 illum text. volunt, quod Papa dando excommunicato Judicem delegatum, non videtur absolvere eum, ut agere possit per text. in *Clem. si Summus Pontifex in principio, de sent. excom. et quod tradit Rom. in d. libertus, quam legit in l. quamvis, eod. tit. ubi quod quando quis prohibetur agere sine*

certa solemnitate, ut dicitur Pragm. in 2. capite, si 102 impetret Judicem à Principe, non videtur dispensatum, ut agere possit. Sed hæc omnia procedunt in terminis 2. capitis d. Pragm. in quo etsi minor ratio vigeat, quam in primo, adhuc nec videtur Rex illi dispensasse, nisi expressè dicat, ut jam plenè probavimus, maxime quia Pragm. requirit 103 expressam licentiam, ibi, sine expressa licentia, ergò neque in terminis 2. capitis sufficit tacita, ita Bald. et Aret. in *lis, qui hæres, §. neque filius, n. 8. ff. de acquir. hæred. licet sine etiam adæquata utraque capita, cum neque in secundo dispensetur, ut tradit Minad. in Constit. In aliquibus, num. 39. in princip. de Pont. cons. 155. num. 60. lib. 2. et D. Rov. in d. Pragm. 4. num. 6.*

Nos verò sumus in terminis 1. capitis Pragm. in quo denegatur pœnitens partibus audientia indistinctè sub nulla spe expressæ, sive tacitæ licentiæ, quia in hoc viget major ratio, nam in hoc 1. capite dicti Reges tenuerunt Regnum longa pace, communi justitia, et magna tranquillitate per multos annos, et quæcumque oportuit reformari, et mutari, et benè disponere, fecerunt, undè credendum est, quæ fuerint mutanda, et reformanda, dictos Reges mutasse, et reformasse, et è contrà: In secundo verò capite propter Regni turbulencias, et bellicas perturbationes, aliasque necessitates non habuerunt dicti Reges spatium componendi, et benè cognoscendi res, et casus, ided satis minor ratio viget in secundo, et propterea Rex Catholicus in primo denegat pœnitens audientiam; in secundo verò secus, nisi ipso consulto.

Hinc si Cæsarea Majestas in literis prædictis anni 1539: et 1540. in quibus rescripsit Excell. Proregi, quod de expositis faceret consultationem, prævia informatione, audito Fisco illaque ad eum transmissa, conscia fuisset, spoliū prætentum per D. Alphonsum de Cardona dictæ Civitatis sive factum per Regem Ferdinandum I. cum id non expresserit dictus D. Alphonsum in ejus precibus dict. fol. 2. sed suppresso spoliantis nomine, obtinuit rescripta prædicta, illa utique non impetrasset à dicta Cæsarea Majestate, si id expressisset, obstante ei Pragm. in 1. capite pluries citata.

Ex quibus omnibus apertissimè, & luce clarius liquet, præfatum Ill. Actorem esse repellendum à limine præsentis judicii, & perpetuum silentium imponendum huic liti, & indebitæ prætensionis, sicque consulendam esse S. M. à Prudentissimis, ac Sapientissimis hujus supremi Collateralis Consilii Senatoribus, quibus jurium patrimonii Augustissimi Regis, ejusque Regalis Coronæ, & totius Regni defensio demandata est, cui maximi detrimenti esset hujus tam injustæ vexationis victoria.

S U M M A R I U M.

- 1 **C**ollatio partis requiritur in præsentatione exempli, vel instrumenti: imò etiam, quod cum instrumento originali sic facta comparatio parte citata: aliàs non probat, & num. 2. 4. & 5. & an requiratur pro forma præsentia partis, vel procuratoris in collatione, num. 12.
- 3 **I**nstrumenta originalia penès acta relinquenda sunt de stricto jure, de stilo tamen Curia facta collatione restituantur parti.
- 6 **S**cripturæ debent produci parte citata, & earum copia parti est danda, alter non probant.

7 Scri-

- 7 *Scribitur causa, sed actorum Notario attestandi de officio sibi per Judicem commissi non creditur, etiam in actu particulari, maxime in prohibitis, nisi aliunde appareat de commissione, & Dec. contrarium ferens reprobat, num. 8. & 10.*
- 9 *Mandatum ad videndam comprobationem instrumenti non probatur, nisi narrative de illo fiat mentio in instrumento.*
- 11 *Fisci procurator an valeat aliqua concernentia ejus officium, alteri committere.*
- 13 *Exceptio quod non fuit citata pars ad videndum collationem scripturarum opponi potest etiam in allegationibus, non obstante, quod sit dilatoria, & quarè, num. 14.*
- 14 *Exceptio dilatoria juris, & facti notoria, opponi potest etiam post conclusum in causa.*
- 15 *Dilatoria exceptio quandocunque opponitur, cum agitur coram Principe, vel opponens sit minor, vel persona privilegiata, num. 17. saltem ope exceptionis, quando est alicujus præjudicii, num. 18.*
- 16 *Exceptio dilatoria, sive peremptoria fundata in legis prohibitionem quandocunque opponi potest.*
- 19 *Restitutio concessa minori, Fisco quoque competit.*

ARGUMENTUM.

Exemplum an probet, si in judicio producat parte non citata, vel copia ei non tradita, atque non facta comparatione cum originali parte præsentate, vel legitime citata.

RESPONS. XX.

Quoniam in præcedenti causa præter principalem articulum contigit circa prædictas literas Inviçitissimi Imperatoris Caroli V. emanatas de anno 1539. & 1540. de duobus prælectis dubitati. Primò scilicet, an exemplis dictarum literarum dumtaxat in actis productis esset deferendum? Secundò, num sub iis earum literarum verbis, quibus à præfata Cæsarea Majestate super supplicatis ab illustri Marchione Julianæ, deposcebatur D. Proregis consultatio, unà etiam eum voto ejus Regalis Consilii, contineretur Tribunal Regiæ Cameræ, propterea, quæ in eam partem pro Fisco præstitimus, operæ pretium duximus hic subnectere.

Obtentis literis ab Inviçitissimo Carolo Cæsare per Comitem Clusæ directis Domino tunc Regni Proregi de annis 1539. & 1540. pro habenda consultatione jurium per eum prætenforum super Comitatu Rhegii cum Terris, & Castris adjacentibus.

Præsentavit penès acta exemplum actum Pannoni in pergamento plurium privilegiorum, & scripturarum, ex quibus majori ex parte fundare nixus fuit suam prætenfionem contra Fiscum super restitutione tam magni Status, sive æquivalentis cambii; in quo ut obiter hoc non taceam, cum hucusque moratoria cunctatione spatio octuaginta annorum lentissimè progressus fuerit, nunc præcipiti festinatione magnoperè cucurrit in negotio, quod sumpsit initium ab anno 1439. ætate nedum nostra, sed atavorum nostrorum incognitum, prout aliàs maxima cum ratione conquestus fuit penès acta insignis vir, quisquis ille fuit, quo Fisci partes agebat de anno 1543. fol. 38.

Et cum de jure actor producat in judicio exemplum privilegii, vel instrumenti nedum debeat Ad-

versario præsentate, vel legitime citato id facere, sed necessariò opus sit, ut exempli cum instrumento originali valido sit facta comparatio, parte præsentate, & nihil opponente, vel specialiter citata ad videndum comparationem, sive collationem, & contumace, alioquin exemplum in notis relictum non probat. Quæ cum non fuerint observata in causa præsentate, in quo minus legitime fuit factus actus comparationis, de causa contendimus, teneri Comitatem priusquam ad ulteriora procedat, exhibere originalia documenta, prout alias pro parte Fisci fuit oppositum; & petitum, fol. 159. & nos inhaeremus.

- 2 Citatio enim Partis omninò requiritur cum præsentantur scripturæ in judicio in vim probationis, aliàs non probant, *Specul. & Jo. Andr. de rescript. present. §. 1. vers. Sed objicitur, Bald. in l. si quando, in fin. C. de test. Rom. cons. 176. post n. 5. vers. 2. quia certius est, Covar. lib. 1. cap. 1. variar. post n. 5. vers. ex quibus, Marant. in speculo par. 6. act. 8. n. 35. Pyrrus Albanus Præceptor meus in repet. auth. si quis in aliquo, num. 111. in fin. C. de edendo, D. Ro-*
- 3 *vit. super Pragm. infra citanda. Et quamvis de stricto jure essent relinquenda originalia instrumenta penès acta, tamen servat ipsa Curia, ut facta collatione restituantur partibus, ut disponitur his ferè verbis in Ritu M. C. 176. de quo meminit*
- 4 *Maranta d. actu 8. num. 36. Verùm necessariò Pars debet esse præfens, vel legitime citata ad videndum collationem, Alex. cons. 6. ponderatis iis, num. 8. vers. quiniò plus dixit, lib. 4. Ferretus in cap. 1. num. 54. de probation. Pacianus de probation. lib. 1. cap. 76. num. 78. & 82. Maranta d. part. 6. actu 10. post num. 3. vers. quandoque producens, & num. 4. ubi dicit, aliàs dictam copiam nullam fidem facere quamvis collationatam, & monet, id esse perpetuo notandum, quia rarò hoc advertunt litigantes, & actorum notarii, undè in allegationibus juris posset talis scriptura destrui, & ut non authentica repelli, sequitur per eadem verba Alfan. ubi supra*
- 5 *d. n. 111. in fin. Quod aded inconcussè in nostris Tribunalibus servandum est, ut Ferdinandus I. in pragm. 26. sub tit. de offic. S. C. in noviss. his verbis statuerit: Ut ne à juris tramite discedatur, scripturarum copias, quas exhiberi in actis contigit, si pars, cujus interest, vel ejus procurator præsentis non fuerint, vel saltem requisiti non extiterint, cum originalibus conferri prohibemus, quod si aliter facta fuerit collatio, invalida, nulliusque momenti, aut roboris illam esse declaramus, pænæ suspensionis officii ad tempus actorum notarium subjicientes, & amplius ad interesse partis læsæ. Et ibi in Comment. D. Rovit. addit, actorem etiam teneri notificare scripturas ipsas reo convento, aliàs de eis non est habenda ratio.*
- 6 Et ampliùs docuit *Bart. in Extrav. ad reprimentum, verbo de plano, vers. & si aliquis habet terminum*, quod ad hoc ut scripturæ, & instrumenta producta in judicio probent, & fidem faciant, non solum est necesse, quod producantur parte præsentate, vel citata, sed est etiam necesse, quod detur ipsarum copia parti cum termino ad opponendum; quod latè extollit exornans *Marsil. sing. 81. incipiente, advertas ad unum*, dicens de hoc fuisse consequutum maximum honorem Januæ, & plures vidissè admirari, *Rebuff. de partium product. tom. 3. ad Constit. Gallie, §. 1. Glosanica, num. 5. & 13. cum in fin. per Cacher. dec. Pedem. 1. num. 47.*

Nec

Nec dicatur, quod etsi non fuerit citatus Fiscus ad videndum collationem, attamen Jo: Vincentius Caldora Scriba mandati fidem facit, se de ordine D. Regentis Cicci Loffredi in præsentia Jo: Petri de Serico Scribæ R. C. ad id deputati, ut retulit per Petrum Masturtium procuratorem Fiscalem comprobasse & collationasse copias, exceptis aliquibus, &c. Duplex enim in primo actu noscitur defectus, uterque insanabilis, sed secundus major primo.

7 Non enim creditur Scribæ mandati attestanti, id fecisse de ordine Regentis Loffredi, prout alias fuit decisum per totum S. C. concordii sententia, quod non credatur actorum notario attestanti de officio sibi injuncto per Judicem, etiam in actu particulari, utputà quod sibi fuerit injunctum examen testium, vel aliud quidpiam judiciale, nisi aliunde appareat de commissione, ut post *Hofsi, Jo: Andr. Bald. Paner.* & alios latè testatur decisum *Aff. dec. 317.*

8 Et licet *Deo. cons. 42. ex num. 5. relatus per Ursil.* ad *Aff.* conetur id declarare, & restringere multifariam, tamen ipsemet *Dec.* non firmat, nec persistit in suis declarationibus, ut est videre post *num. 6. vers. s. h. v. r. u. m.*, & à *damnato Aushore* in *addit. lit. D.* ejus traditio reprobatur, & verè dum *Dec.* restringit, ut procedat assumptum in commissione univèrsali, non autem in particulari, confunditur ex autoritate *DD.* quos citat *Aff. dec.* & ex decis. *S. C.* facta in specie in casu commissionis ad actum certum specialem, cui *decisioni* potius est inhærendum, quam *cons. Decii*, sed quidquid sit in hoc primo defectu, concurrens alter maximus, cum longè minus sit credendum eidem Caldoræ attestanti de mandato injuncto, non sibi, sed Joanni Petro de Serico Scribæ R. Cameræ ad id deputato (ut retulit) per Procuratorem fiscalem, & sic est testis de auditu auditus, scilicet per dictum Scribam sibi fuisse relatum, quod eidem Scribæ fuerat hoc mandatum per Fiscum procuratorem. Ut in puncto in terminis mandati dati ad videndum probationem instrumenti, non probari mandatum, si in instrumento narrative fiat mentio de mandato, nisi aliter verè constet de mandato, post *Alexand. Curt.* & alios probat *Aviles* in *cc. praterum, cap. 6. verbo copia, nu. 3. versic. Et si in instramento, optime idem Alex.* post *Alber. Angel. Castr.* & alios *d. cons. 6. incip. panderatis, nu. item 6. lib. 4.*

Nec est verisimile, quod Fisci patronus, vel procurator negotium tam grave mandaverint expediri per simplicem Scribam. Et ex alio non creditur, quia cum simus nedum in prohibitis, sed in prohibitione sub pœna gravi suspensionis ab officio injuncta actorum Notario per *Pragm.* non debet fieri ipsius assertioni ex *l. si forte, ff. de castr. pecul.* cum similibus.

Et si constaret plenè de mandato injuncto per Fiscum procuratorem (prout minimè constat) posset satis dubitari, an potuisset id alteri committere, tum quia in officiis est electa industria personæ, præsertim cum ex legibus Regni Officiales debeant personaliter exercere, non per substitutum, tum etiam quia per *d. Pragm. 26.* prohibitum est cum clausula irritanti, & sub pœna, quod comprobatio fiat præsentè parte, vel ejus procuratore, & non aliter; undè est datum pro forma, cui partes renunciare nequeunt.

13 Nec obstat, quod hujusmodi exceptio tanquam

dilatoria erat opponenda antè litis contestationem, nec opponi possit post conclusum, ex regula *l. isa demum, C. de procur. cum vulgatis.*

Primo enim dicimus, hanc exceptionem esse privilegiatam, ut etiam in juris allegationibus opponi possit ad finem destruendi scripturas, ut in puncto advertunt *Moransa, & Alph. ubi suprè.*
14 Et ratio est, quamvis isti non dicant, quod regula *d. l. isa demum*, fallit in exceptione dilatoria notoria juris, vel facti, quia ista opponi potest etiam post conclusionem in causa, ex eo quod cessat causæ cognitio, cum in notorio, non requiratur examinatio, sed sufficiat solum notorium allegare, ut ex *Bavrio, & Lapo* tradit, *Felin.* in *cap. insinuante*, post *num. 13. vers. secundus in exceptione, de officio deleg.* sequitur *Jo: Bapt. Asinius* in *praxi judic. §. 13. in 2. sublim. §. sublim. fol. mibi 100.*

15 Secundò, exceptio etsi dilatoria potest opponi quancumque cum agitur coram Principe, & ipsius Sacro Concistorio, ut coram Papa, *Felin.* *ibid.* post *num. 14. vers. quartus est casus, Asin. d. loco* in *4. sublim. §. sublim.* undè cum hic certum sit, nos esse in Concistorio, ut pluries ex utraque parte est hoc in actis allegatum *fol. 46. & 103. à ser. in fin.* cessat regula *d. l. isa demum.*

16 Tertio, quando exceptio dilatoria, quinimò, & declinatoria fundatur in legis resistantia, & prohibitione, quocumque tempore opponi possunt, cum factum contra legis prohibitionem sit omnino nullum, *l. non dubium, C. de legibus, Bald. in l. fin. n. 7. ad fi. C. ad Maced. Jas. in d. l. isa demum n. 5. in 16. limit. Aff. dec. 354. n. 8.* & quia quando inhabilitas non pendet à voluntate partium, earum taciturnitas non tollit prædictam inhabilitatem, *Glospen.* in *l. 1. C. ubi de crim. agi oport.* neque partes legi prohibitive renunciare possunt, *Glospen.* in *l. 1. C. de fidejuss. dotium dentur*, in terminis *Barbosa* in *l. cum prator, §. fin. num. 139. & 145. ff. de judic. Asin. d. loco*, in *8. principali limit.* undè cum *d. Pragm.* in specie annulet actum, quinimò pœnam addat, hæc exceptio semper opponi poterit.

17 Quarto, & tandem, omnis alii, limitatur in minore, & cæteris privilegiatis, qui etiam sine opo restitutionis conservantur illæsi, ut valeant dilatoriam opponere, etiam post conclusum, *Felin.* in *cap. exceptionem, n. 19. in fin. de exceptio. Bal. in l. de die, §. si servus, ubi Castr. n. 3. ff. qui satisd. cogantur* & præsertim quando est alicujus præjudicii, quia saltim opo restitutionis indubiè admittitur minor ad opponendum, ut ex *Innoc. Hofsiens.* & infinitis de communi probat *Asin. d. loco* in *7. principali limit.*

19 Nec dubitatur, privilegium restitutionis minori concessum Fiscum comprehendere, *Guid. Pap. q. 302. Boer. decision. 265.* cum innumeris per *Sfort. part. 1. q. 3. art. 13. Peregr. de jure Fisci, lib. 6. tit. 1. ex num. 7.* Et edè maximè hoc est admittendum cum in ista copia descripta Panhormi, & in actis deducta cartarum 23, à *fol. 9. ad 32.* in pergamento, quæ continet exemplum minuti, & laboriosissimi characteris diversorum privilegiorum documentorum, & scripturarum scriptor fateatur se plures admisisse errores, ut *fol. 26. à ser. & fol. 31.* & in actu probationis Scriba Caldora testetur, aliqua originalia non fuisse exhibita, & plures diversitates, & diminutiones repertas, fuisse accon. odatas, ex quibus magis necessaria redditur originalium exhibitio, ut Fisci patrono, qui hodie causam tuetur hæc

hæc omnia oculis subjiciantur, ut alii omisi errores emendentur, & an verè sint originalia quæ pro originalibus habita sunt, consideretur.

Die 10. Maji 1619. fuit decifum, quod non obstante opposita exhibitione originalium procedatur ad ulteriora ad ea, quæ incumbunt pro consultatione faciendâ. Verùm eodem tempore decretum fuit, & in dict. libris Notamentorum notatum, quod ante consultationis expeditionem extrâ judiciale exhiberentur originalia, ut ea tum Fisci patronus, tum etiam Judices videre, ac perpendere potuissent, adeo ut non nisi eis exhibitis, consultatio perfici potuisset.

SUMMARIUM.

- 1 **C**onsilii Collaterales sunt pars corporis Principis.
- 2 Caput, Monstruum esset sine corpore, & membris existere.
- 3 Caput, qualis cujusque imago sit, commostrat, & proinde si Prorex omisso Consilio Collateralium procederet, quicquid ageret, esset nullum.
- 4 Consilii appellatione ipse Princeps includitur, velus Consilii caput, & sub Collaterali includitur Prorex.
- 5 Votum Proregis formatur ex resolutione Regentium, & in ipsius voto includitur pernecessè votum Regentium, cum sit caput, & Præses Supremi Collateralis Consilii, & DD. Regentes votum habent decisivum, quamvis in regimine consultivum.
- 6 Regentium origo, & potestas undè.
- 7 Consultatio simpliciter à Rege, Proregi demandata, necessariò intelligitur cum voto Regentium, quibus in rebus justitiæ est communicata jurisdictio, ut cum ipsorum voto procedere debeat.
- 8 Princeps non debet sine Procerum consilio legem condere, & ardua statuere.
- 9 Papa non solet ardua explicare absque Collegio Cardinalium.
- 10 Regia Camera Summaria dicitur quoque Regale Consilium, imò supremum Tribunal in sua cognitione.
- 11 Præsidentes Reg. Cam. dicuntur Procuratores Cæsaris.
- 12 Præsidentes Regiæ Camere possunt appellari Regii Consiliiarii, & offertur ratio.
- 13 Regia Camera nil aliud est quam Consilium Regale circa patrimonium.
- 14 Subjecta materia est optima sermo quæ interpret, & idè verba Regia, y de los d'esse nuestro Real Consejo, necessariò intelligi debent de Tribunali Regiæ Camere.
- 15 Verba sententiæ, & statuti sunt improprianda ex subjecta materia.
- 16 Regni hujus omnia negotia pertinentia ad Regale patrimonium, & R. Fiscum remitti, & tractare debent in R. C.
- 17 Consultationes tangentes quovis modo Regale patrimonium spectans ad R. Cam.
- 18 Literæ, & commissiones Cæsareæ Majestatis intelligi debent facta, & remissa juxta ordinarium cursum cæsarium.
- 19 Rescripta, quàm possibile est, ad jus commune sunt reducenda.
- 20 Sapientia erit, ubi multa Consilia.
- 21 Consultationes quales esse debeant, remissivè.

- 22 Votum Tribunalis Regiæ Camere specialis Judicis cæsarium Regii Patrimonii, non est verisimile, Cæsaream Majestatem excludere voluisse.
- 23 Plures ubi conveniunt, suam quisque partem habet virtutis, atque prudentiæ.
- 24 Verba, y de los d'esse nuestro Real Consejo, non debent intelligi de Collaterali Consilio.
- 25 Consuetudo patrisfamilias in quavis dispositione attendi debet.
- 26 Stilus Curia, sive Cancellariæ est attendendus, quæ ubi vult, exprimit, & n. 27.
- 28 Voluntas ubi esset dubia Regis delegantis, consulenda esset eadem Majestas Regia.
- 29 Stilus Cancellariæ Hispaniæ, solet Collaterales Consiliarios nominatim Regentes appellari, & num. 30.
- 30 Regis nostri declaratio, quod votum Regiæ Camere cum voto Collateralis Consilii unirentur pro consultatione fieri ordinata in fortiori casu.
- 31 Rescripta omnia interpretanda sunt, & intelligenda secundum justitiam fori, & poli, & aequitatis conformanda sunt, etiam si natura verborum non passatur.
- 32 Rescripta contra jus civile, municipale, vel consuetudinarium non valent ex defectu voluntatis Principis, qui præsumitur non recordatus, vel deceptus, & n. 38.
- 33 Literæ Regis vim legis obtinent.
- 34 Stilus in rescribendo inducitur, cum pluries eodem modo rescribitur.
- 35 Clausula insolita si opponantur in rescripto Principis, vel si cedant jus tertio, non tenet rescriptum.
- 36 Index cui tale rescriptum, in quo clausula insolita opponuntur, dirigetur, supersedere debet, & Principem certiorare.
- 37 Superfluitas verborum quandoque toleratur, si aliquam tollit ambiguitatem.
- 38 Rescriptum ex falsa causa redditur nullum.
- 39 Obreptio rescripti in parte vitiat in totum.
- 40 Rescriptum Fisco Regio damnosum, vel est nullum, vel à Judice, cui dirigetur, Principi rescribendum, ut secundam jussionem expectet, & num. 43.
- 41 Rescriptum damnosum est Fisco, si id, quod cum pluribus ex Regiis Senatoribus communicari statutum est, cum paucioribus terminetur.
- 42 Judices injuria afficiuntur quando de spectantibus ad eorum officium alii consulantur, ipsis exclusis.

ARGUMENTUM.

In consultatione à Reg. Majestate Proregi delegata faciendâ cum ejus voto in re ad Fiscum Reg. Patrimonii pertinenti, his verbis, *que con el nuestro parecer, y de los d'esse nuestro Real Consejo se le enbie consulta*, an exquirendum, ut interesse quoque debeat votum Tribunalis Reg. Camere, ultra votum Collateralis Consilii, affirmativè, tam ex dispositione juris communis, quàm ex Regiis ordinationibus, filo, & observantia, resolvitur quod si esset dubium, esse consulendum Regem, expectandamque secundam jussionem. Hinc R. Cam. esse Regum patrimoniale Consilium, & Præsidentes Regios Consiliarios, quibus cura est demandata Regiarum consultationum de rebus patrimonialibus, & plura de stili autoritate, ac rescripto-

ptorum, præsertim contra Fiscum obtentorum nullitate,

RESPONS. XXI.

Siquæ pro Fisco hac in disceptatione afferuntur, a æquo, ut confido, animo perpendantur; non dubito, quin & indultriæ meæ multum laudis, & ipsi, de qua agitur, rei plurimum tribuatur justitiæ, per magni enim interest, quo sint animo Judices, ac sæpè sæpius accidit, ut plus in Judicantium æquitate, quàm in re ipsa positum esse videatur. Quod igitur Inviçtissimi, Gloriosissimi- que Imperatoris Caroli V. literæ annis 1539. & 1540. datæ, quibus Dominus Prorex jubetur illi suo cum voto, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, dare per literas consilium, quo utique decernat, num prætensus Rhegii Comitatus, cæteraque Oppida sint Ill. Marchioni Julianæ restituenda, an quid aliud rependendum, quod, inquam, dictæ literæ expressè includant consilium prædictum fieri non solum debere cum interventu Dominorum Regentium, verùm etiam cum voto, & sententia Præsidentium R. Cameræ; ut pluries Fiscus institit, fundatur tum in verborum expressione, tum in ipsa Imperatoris mente, sive sensu, qui ex literarum contextu optimè colligitur, tum etiam in exemplis, & præteritorum casuum paritate. Verùm si quid hoc habet ambiguitatis, quæ esse nulla videtur, est profectò ad Suam Majestatem rescribendum, quæ visis, auditisque Fisci rationibus, qui sensus sit suus, quævè mens, non gravabitur significare, atque interim lite, iudicioque superferri poterit.

Dicitur primò, verba, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, non esse de Supremo Collaterali Dominorum Regentium Consilio intelligenda; nam cum antea loquens cum Prorege Imperator dixerit, *con el voto, y parecer vuestro*, satis clare in voto Proregis Regentium vota inclusit, quando Collaterales Consiliiarii sunt pars totius corporis Proregis, *l.quisquis, C. ad l. Jul. Majest.* undè membra à capite separari non debent, *Rom. cons. 23 num. 3.* & cum sit caput, monstrum esset sine corpore, & membrum existere, nec aliquid ad justitiam pertinens agere; siquidem caput qualiscujusque imago sit, commostrat, *l. cum in diversis, ff. de religiof. & sumpt. fune.* & proinde si omisso Consilio Collateralium procederet, quidquid ageret, esset nullum *cap. novit. de bis, quæ sunt à Prælatiis.* Sicut è contra Consilii appellatione ipse Princeps includitur Prorex, ut ex *Luca de Penn. Boer. & aliis latè firmat Surgens de Neap. illustr. lib. 1. cap. 27. nu. 4. de Ponte de potest. Proreg. tit. de delegat. caus. n. 12. 20.* & 25. Quarè cum Prorex Supremi, & Collateralis Consilii caput sit, & Præsident, nulla est majori expressione opus, ut in voto Proregis inclusa intelligantur vota Regentium, quorum sententiis una formatur Proregis sententia de iis, quæ tum ad justitiam, tum ad Regium Patrimonium spectant, (veluti est de qua agitur, controversia) ubi vota Regentium decisivè se habent, licèt in cæteris quæ regimen respiciunt, vim aliam non habeant, quàm consultivam, ut latè post *Bellug. in speculo Princip. rub. 10. n. 8. fol. 30.* ubi noster *Borvellus. in suis remission. in terminis de Ponte, in dict. tract. tit. de assensib. Regiis, §. 5. num. 7. & 8.* quod ex ordinationibus Reg. Caroli V. & Philippi filii testa-

tur specialiter provisum in *tit. de deleg. caus. n. 11. 6 13. & 16.* de quorum Regentium origine, & potestate plura *Surgens lib. 1. cap. 26. ex num. 16.* & in Consultore Siciliæ ultra Farum in simili *Mastrill. 7 de magistr. lib. 5. cap. 7. num. 18.* Itaque simulatque fit quæstio de Proregis voto, hæc necessariò etiam votum comprehendit Regentium, quibus in iis, quæ ad justitiam pertinent, communis est cum Prorege jurisdictio, & nisi cum eorum sententiâ non procedendum est, ex Regiis Institutis, ut per *D. de Ponte in d. tit. de delegat. num. 17. & 18.* sicuti etiam jure communi Princeps non debet sine Procerum consilio legem condere; ardua statuere, sicuti & Collegium Cardinalium est in possessione, *9 ut Papa non explicet ardua sine eorum Consilio, Barbat. cons. 1. num. 6. lib. 1. Padil. in l. si universi 14. C. de divers. script. Petr. de Gregor. de concess. feud. par. 1. q. 5. cum aliis per Andr. Knichen Germ. in Comment. de Saxonico non provoc. jur. cap. 5. §. generaliter, num. 83.*

Quamobrem cum Imperator ad alia verba progreditur, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, hæc verba necessariò aut sunt capienda pro interventu, & voto Tribunalis Cameræ juxtà qualitatem negotii, de quo agebatur ex subjecta materia & Tribunalis, cui diriguntur, cum res tractetur tam gravis, & quæ Regii Patrimonii maximè interest, aut certè indicant Sacrum Capuanæ Consilium unà cum Regia Camera esse voto, & sententiæ interveniendum, quando ipsa Camera dicitur, & verè est Regium Consilium, immò Supremum Tribunal. Ut in *Pragmatica Inviçtissimi Philippi Secundi 6. in noviss. sub titul. de officio Procuratoris Casaris, ibi, Cum Regia Camera Summaria Supremum quidem Tribunal totius Regalis Patrimonii regimen, ac gubernaculum teneat, ut inter cæteros ait Regens Revertens decision. 7. lib. 1. ubi agens, de quibus causis possit cognoscere, tam de jure communi, quàm ex privilegiis Regum nostrorum, subdit post princip. hæc verba, In primis sciendum est, quod Tribunal Regiæ Cameræ est Consilium Regium, & supremum, in quo omnia, quæ spectant ad Fiscum, & Regium patrimonium agitantur, discutuntur, & 11 conservantur, & qui in dicto Consilio præsentantur Procuratores Casaris, amplius Regens Males de origine Regiæ Cameræ post decision. in §. ex bis apparet, probat Tribunal hoc Regiæ Cameræ in litetis Roberti, & Ritibus Regiæ Cameræ appellari, Regale Auditorium, & Supremum Tribunal, itidem Dominus Regens Tapia de jure Regni, lib. 2. in rubric. de officio Procuratoris Casaris, num. 5. fol. 174. ubi num. 13. meminit in Hispania vocari 12 Supremum Consilium de azienda. Ipsi quoque Cameræ Præsidentes verè sunt, & appellari possunt Regii Consiliiarii, non modò, ut in Supremo Tribunali, Regioque Consilio residentes; verum etiam uti in locum subrogati Magistrorum Rationalium Siciliæ, qui olim Regii Consiliiarii nuncupabantur, ac fori, & familiaritatis habebant privilegia, ut optimè testatur *Surgens dicto tract. lib. 1. cap. 7. n. 1.* quibusque Regii Patrimonii cura erat demandata, quæ postea à Carolo I. fuit Regiæ Cameræ Summarie commissa, ut demum clariùs testatur Alphonfus I., sicut idem Alphonfus I. testatur in *Pragmatica 1. anni 1450. de officio Procuratoris Casaris fol. 250. à terg. in novissim. ibi: Ut Officiales ipsi utriusque officii prerogativa letentur, & gaudeant, & paulò post ante finem sub verbis: Cæterisque de nostro Cons.**

Consilio, clarè includit Consilium Capuanæ, & Regiam Cameram, absque quod particulariter Regiam Cameram nominet; cum clarum sit, Regiam Cameram nil aliud esse quam Regale Consilium circa patrimonium, prout Sua Majestas Præsidentes nominat in diversis literis Tribunali scriptis sub Consiliariorum titulo, & Regiam Cameram suum Regale Consilium, ut notissimum est.

14 Secundò dicitur, ejusmodi verba, *T de los de esse nuestro Real Consejo*, esse necessariò intelligenda de Cameræ Tribunali pro subjecta materia, quæ est optima sermonum interpret, etiam si verba à propria, & germana significatione declinent, & pro ea quoque materia, in qua stricta sit interpretatio, late *Everardus loco à subjecta materia, num. 2. & seq.* toleretur enim improprietas, quam lex rescriptum (quæ æquiparantur) communis intellectus, natura rei, natura contractus, natura iudicii, vel consensus partium tolerat, *Baldus in l. final. quæstion. 14. C. de heretic. & de verbis sententiæ, & statuti impro-*

15 priandis ex subjecta materia, licet alias sint strictè intelligenda, *Everard. dicto loco, num. 6. & 7. ubi num. 14. tradit hæc pronomina, meum, suum, suum, impropriari, & num. 25. idem tradit de dictionibus, alius, alia, aliud, ex subjecta materia impropriari, ita ut non sit mirum, si illa verba, de esse nuestro Real Consejo, ex subjecta materia impropriari valeant,*

16 licet in casu præsentis nulla fiat impropriatio. Item quia negotia omnia sive Regium Patrimonium, sive Fiscum spectantia, legum tum communium, tum municipalium Regni dispositione ad Regiam Cameram deferenda, ibique tractanda sunt, juribus citatis à *Peregrino de jure Fisci, lib. 7. titul. 1. latissime Reverterius dicta decisio. 7. som. 1. Surgens lib. 1. cap. 26. num. 23. Dominus Regens Tapia de jure Regni, lib. 2. Pragmat. 1. fol. 174. & est expressa Pragmatica Philippi Secundi, in ordine 6. sub titul. de officio Procuratoris Cesaris, in novissim. inci-*

17 piente *Cum Regia Camera*, superius citata; eæ præsertim consultationes, præceptum est, longoque usu receptum, ut in Cameræ Tribunali fierent, quæ futuram Regii Patrimonii compendium, vel damnum vitandum, privatorum merita, atque alia, de quibus Sua velit Majestas edoceri, concernunt, ut in *Pragmatica à Seniore Offunensium Duce edita anno 1586. num. 63. cum reformatione alterius ab eodem conditæ anno 1585, num. 62. §. item le consulte, sub titul. de officio Procuratoris Casa-*

18 *ris, fol. 268. in noviss. Idcirco cum ad Regiam Cameram, in qua semper, & ejusmodi negotia acta, & deliberationes habitæ sunt, res tantæ consultationis spectet, Imperatoris literas, & commissionem intelligendum est, pro solito, ac legitimo causarum cursu fuisse datas, ut ex Gemin. in cap. quamvis, de rescript. in 6. multis etiam juribus citatis adnotavit*

19 *Magon. decisio. Florent. 87. num. 6. & sunt quantum possibile est rescripta ad dispositionem juris communis reducenda, l. si quando. 35. C. de inoffic. testam. Aviles in cap. 11. Prætorum Glos. juzgada num. 2. Hinc Dominus Regens Tapia in commento Pragmatica 1. editæ per D. Petrum à Toledo in anno 1540. §. in super præcipimus, ubi traditur forma expediendarum consultationum in Regia Camera, subjicit hæc verba optima ad propositum, cum enim Rex debeat cuncta facere cum Consilio, ut optimus rerum omnium finis inde sequatur, de quo diximus in Capis. Regni &c. merito introductus est hic mos, ut cum Rex circa suum patrimonium vult*

disponere, intelligat, quid suis Consiliariis circa ejus curam electis videatur, ubi enim sunt multa consilia, ibi erit & sapientia, juxta illud *Salomonis, &c.* quales autem debeant esse consultationes, co-
21 piosè scripsit *Cardin. Palestinus de sacri Consistorii Consult. ex quo clarissimè patet, Præsides Regiæ Cameræ esse propriè Consiliarios Regis, ele-*
22 *ctos ad consulendum de Patrimonio. Et quamquam Sacro, & Collaterali Consilio non defuere unquam viri optimi, atque omni virtutum, ac doctrinæ genere eminentes, quales omnes hac potissimum tempestate in eo conspiciamus, haud tamen verisimile est, Suam Majestatem Cameræ Tribunal, verum, propriumque Regii Patrimonii Judicem, iis præsertim in consultationibus, quæ rem patrimonii tuentur, voto, & sententia exclusum voluisse; ea vel maximè de causa, quod res tanta non videtur unius dumtaxat Tribunalis, sed complurium vota requirere, quo facilius, rectiusque de ea fieri possit deliberatio; est quidem numerus consultationibus habendis accommodatior, non enim vota unius, vel pauciorum in rebus præsertim arduis, sed plurium requiri debent, supplet enim alter*
23 *quod uni deficit, & cum conveniunt multi, suam quisque partem habet virtutis, atque prudentiæ, suntque quasi unus homo multiplex, & multæ manus, multis sensibus, multisque moribus, & intelligentiis præditus, ut ex Divo Hieronymo, Aristot. & Philone optimè probat in specie idem Dominus Tapia in commento dictæ Pragmatica 1. de offic. Procuratoris Cesaris, nuncupatim loquens de numero votorum adhibendo in consultationibus concernentibus patrimonium, & dicitur inferius.*

24 Tertiò, quod eadem verba, *y de los d'esse nuestro Real Consejo*, de Collaterali Regentium Consilio haud sunt interpretanda, vel ex eo rescribendi usu clarissimè patet, quem alias idem servavit Imperator, nam cum Proregem D. Petrum de Toledo de quibusdam pragmaticis pro patrimonio edendis, confuleret, & Collateralis etiam Consilii votum, & sententiam exquireret, his utique verbis usus est, *que comunicandolas con los Rejentes de nuestra Cancellaria, y con los otros Oficiales nuestros, que à vos pareciere, &c. in Prag. 2. anni 1536: de offic. procur. Cesar. quod aliis etiam in Pragmaticis, & rescriptis ejusmodi videre est; Ex ejusdem igitur Imperatoris consueto rescribendi more, & ex ipsa speciali Regentium nominatione hoc tatis abundè colligitur,*

25 *consuetudo enim patrisfamilias, sive disponentis in qualibet dispositione in primis attendi debet, l. si servus plurium §. fin. ibi, ante omnia, &c. ff. de legat. 1. cum concordantibus per Everard. loco ab ordine, post num. 7. sic & stilius Curia, sive Cancellariæ,*
26 *cap. ex literis, de Consti. cum aliis per eundem Everard. loco à stilo Curia, Afflict. in terminis dec. 253. de Ponte conf. 1. num. 67. & 68. lib. 1. verba illa generalia, y de los d'esse nuestro Real Consejo, non aliter, quàm pro subjecta materia sunt intelligenda. Etenim Imperator cum Regentes ad majorem expressionem nominasset, id non generali, sed speciali fecit appellatione. Hoc eodem specialiter nominandi stilo Philippus III. Inviçtissimus est etiam usus in rescriptis pro hac causa, instante parte rogatis, quibus utique licet subreptione, quoad observantiam invalidis (ut infra patebit) optimè tamen habetur usitata formula, qua Regia Hispaniarum Concilia in deposcendis Regentium votis utitur; in iis enim specialiter apponitur, con el nuestro pa-*

reger. y el del Colateral specialem igitur expressio-
 27 nem, ubi vult, apponit, vulgata *l. unica. §. si autem
 deficientis, C. de caduc. tollen.* Quinimò ut Regens
Revertarius advertit *decis. 7. part. 7.* cum aliàs Re-
 gius Fiscus insisterit, ut causa inter Suevæ Ducem,
 & Marchionem Turris majoris pro suo interesse, li-
 cèt non principali, & immediato, sed secundo, (ut
 ajunt) vel remoto ad Cameræ Tribunal remitte-
 retur, utraque pars contradixit, asserens, causam
 Domino Proregi, ac Regentibus fuisse specialitèr
 commissam. Verùm cum ejusmodi controversia
 non cum Fisco præcipua, sed inter privatos esset,
 28 fuit provisum, non esse remittendam. Sed cum in-
 cidisset articulus, utrum Regentes veluti ordinarii,
 an ut delegati processerint, atque idè effectus de men-
 te Regis delegantis quæstio, fuit decretum, Regiam
 Majestatem esse hac de re consulendam, juxta *cap.
 licet, de offic. ordin.* allegatum per eundem *Revert.*
 quæ Majestas, delata ad Proregem causa, jussit, eum
 cum Regentibus, & Regiæ Cameræ voto ad deci-
 sionem progredi, ut re quidem ipsa demum præsti-
 29 tum fuit. Ex qua decisione primò colligitur, de
 30 stilo Cancellariæ Hispaniarum esse, ut Collaterales
 Consilarii proprio nomine appellentur Regentes
 Cancellariæ, & hac illis appellatione consultationes,
 & causæ delegentur.

31 Secundò statim atque Regi innotuit, de re agi
 ad Fiscum pertinente, licèt non præcipua, fuisse
 tamen adjunctum Cameræ votum, quamvis antea
 fuerit decreto Collateralis exclusum.

Quartò dicitur, rem ejusmodi fuisse in puncto,
 casuque majore ab invictissimo Rege nostro no-
 vissimè declaratam. Nam cum Proregi mandatum
 fuerit, ut de præsentia Suevæ Ducis promeritorum,
 sive ut ajunt, servitorum remuneratione, consul-
 tationem haberet, essetque habita cum solo Colla-
 teralis interventu, hac de causa à Supremo Italia
 Consilio fuit iterum eidem Proregi commissum,
 ut quia negotium Filci interesset, ejusmodi consul-
 tatio non modò cum interventu, & voto Collate-
 ralis, verùm etiam cum interventu, & voto Cameræ
 fieret, idque totum juxta dispositionem legis com-
 32 munitis, & Pragmaticarum Regni, sicut rescripta
 omnia interpretanda sunt, & intelligi debent se-
 cundum justitiam fori, & poli, & juri, & æquitati
 conformanda sunt, etiam si natura verborum non
 patiatur, auctoritatibus citatis à *Molin. lib. 2. de
 primogeniis, cap. 1. num. 13. versic. rescripta namque,*

33 alioquin rescripta contra jus civile, municipale, vel
 consuetudinarium non valent ex defectu volunta-
 tis Principis, qui præsumitur non recordatus, vel
 deceptus, latè *Rebuff. in præfat. de rescript. quæst. 9.
 num. 70. cum seq.* Quod postea magno cum Regii
 Filci compendio perfectum fuit anno 1616, ut Re-
 gentibus, Præsidentibusque, qui hac in consultatio-
 ne suas dixere sententias optimè constat. Adest
 igitur particularis decisio, qua habetur, consulta-
 tiones de patrimonio, quæ Proregi committuntur,
 esse necessariò faciendas cum interventu, & voto
 34 Cameræ, ad quam de jure spectant. Quare ejusmo-
 di Regis nostri literæ vim habent legis, & æquè, ac
 leges sunt in prædictis casibus observandæ, *l. item
 veniant, §. si Imperator, ubi Angel. ff. de petis. hæ-
 red. l. 1. verbo, per epistolam, ff. de Const. Princip.* cum
 aliis latè in terminis congestis per *Jacobum Anton.
 de Mauro alleg. 18. ex num. 6. Bobadil in Politica
 lib. 2. cap. 10. num. 59. Rebuffus ad Constit. Gall. tom.
 2. tit. de rescript. art. 1. Glos. 1. Et cum pluries fuerit*

35 hoc modo rescriptum, inductus est ita rescribendi
 stilus, quo fit, ut deficientibus legibus, ac pragma-
 ticis, rescriptum contra stylum vim habeat nullam,
 nullamque executionem, non præsumitur enim à
 Rege, vel ejus Cancellaria emanatum, *cap. porre-
 36 tum, de confir. util. vel inutil.* idem si clausulæ in-
 solitæ apponuntur, vel si lædat jus tertii, latè *Ro-
 buff. ad Constit. Gall. tom. 2. de rescript. in præfat.
 num. 164. in 21. effectu,* & hoc calu Judex cui diri-
 37 gitur debet supersedere, & certiorare Regem, *cap.
 38 memoria 19. distinct.* & de rescriptis contra stylum,
 & consuetudinem *Peregr. decis. 97. num. 22. in fin.
 §. 23.* & contra non solita rescripta, & novitates la-
 tè *Menoch. de præsumpt. lib. 5. cap. 34. num. 7. §. per
 totum.* Undè ortum vulgare Hispanicum, *Novedad,
 no verdad, Bobadil.*

Nec obstat, quod licetis anno 1539. & 1540. pro
 hac causa datis, jubeat Imperator, *que se dea noisita
 all' Abogado, y Procurator fiscales, para que respon-
 dan, &c.* perinde quasi fieret ex hoc clarum, non
 debere Cameram intervenire, quia si illi interve-
 niendum fuisset, utique non fuisset opus dicere,
 quod Fiscus audiatur, cum sit pars integrans, & in
 Camera inclusus. Neque officit quod additur, hoc
 etiam esse ex longo usu, sive, ut dicunt, obser-
 vantia, perspicuum, cum hæc controversia ab anno
 1539. ad hæc usque tempora, interveniente nun-
 quam Camera fuerit semper in Collaterale tantum
 agitata.

Etenim præterquam quod optimè respondere-
 ent, satisque esset dicere, mandatum, quo præcipie-
 batur, omnia esse Fisco notificanda, fuisse ex abun-
 danti, ut scilicet clarè intelligeretur, causæ hujus
 consecutionem, qualitate, & gravitate magna, ma-
 ximè à Sua Majestate existimari, atque ideo esse
 opus, ut fiscalis Advocatus in omnibus audiatur.
 Et sicuti Sua Majestas dictis Pragmaticis, Regiisque
 literis aliquid negotii Proregi mandat, jussit cum
 suo, & Regentium Collateralium voto ad illius
 consultationem, aut decisionem procedere, licet
 vota Regentium inclusa intelligantur in voto Pro-
 regis, tanquam ab illis individuo, ut supra dictum
 est. Ita etiam fuit eidem Majestati visum spe-
 cialitèr præcipere, ut Procurator, & Advocatus Fi-
 scales in omnibus audirentur, *para que respondan,
 y alleguen en contrario, lo que se puede desir en fa-
 vor y defension del Fisco, y derechos de nuestra Re-
 39 gia Corte.* Supervacanea enim tolerantur, cum
 ambiguitatem tollunt, *Cravet conf. 25. n. 31. Be-
 cius consil. 34. in fin. Surdus decis. 195. num. 10.*

Præterea respondetur, literas duas habere par-
 tes, quarum in prima soli committitur D. Proregi,
 & non aliis, ut Marchionis intelligat rationes, ac
 scripturas, informationesque recipiat. In his itaque
 conficiendis, quæ soli Domino Proregi mandata
 sunt, & extra Cameram erant agenda, satis justè
 præceptum est, Filci Procuratorem, & Advocatum
 esse audiendos.

In secunda verò parte, post formatum, compila-
 tumque processum mandatur, *que collegido en un
 mismo el proceso juntamente con el voto, y parecer
 nuestro, y de los d'esse Real Consejo, nos lo enbiad los
 antes, &c.* Quare cum ad hæc, ut prætenditur, pro-
 cedendum sit cum interventu, & voto Cameræ,
 nulla fit mentio de Fisco, quippè qui in Regio
 Consilio Tribunalis Cameræ comprehenditur, & sic
 non obstat argumentum, quia Fiscus tunc voca-
 tur, cum necesse est.

Quo verò ad oppositionem ex observantia, re-
torquetur argumentum desumptum ab observan-
tia subsequuta in casu presenti, quamvis aliàs for-
tissimum. Siquidem casus, in quo juxta formam Im-
perialis rescripti exigendum erat votum R. C. hu-
cusque non evenerat, nil mirum igitur si R. C. non
intervenit in præteritum, cum illa solum ex for-
ma rescripti adjungi debuit collectis probationi-
bus, & compilato processu tempore consultationis
faciendæ, ut mox suo tempore Fiscus institit *fol.*
152. & 154. nam licet scripturarum, probationum-
que receptio soli D. Proregi fuerit commissa, nulla
de Collaterali facta mentione, hoc tamen à Collate-
rali, quippe à Regente Francisco Loffredo causæ
Commissario, ut necessariò intelligendum erat, præ-
stitum fuit. Et pro al quo etiam tempore intervenit,
fuitque causæ Commissarius, Camera Locum tenens
fol. 121. Modò verò cum de habenda consul-
tatione agitur, adhiberi debet votum Regiæ Cameræ,
quod attentis dictis literis non erat adhiben-
dum, nisi cum in consultatione vota ferrentur, quod
hucusque haud opus fuit. Usus igitur, sive obser-
vantia, ut præteritum Fiscus, rectè se habet.

Neque Inviçtissimi Regis nostri literæ die 15.
Septembris anno 1613. ut *fol. 136.* et 15. Octobris
anno 1616. ut *fol. 165.* datæ, obstant, cum erran-
ti, falsæque assertioni Partis nitantur: quæ utra-
que supplicatione asservit, dictis literis Impera-
torem mandasse Proregi, ut quæ esset sua de hac
controversia sententia, per literas declararet, hæc
tantummodo subnectens verba, *y del Collateral,*
&c. Sua igitur Majestas, asserta vera existi-
mans, dictas Imperatoris literas jussit juxta pro-
posita observari. Quod cum aliter se habere com-
periat, eadem literæ, ut subreptitiæ, neque
allegari, neque aliquem effectum habere possunt,
rescriptum enim ex falsa causa redditur nullum,
Rebuff. d. 10. 2. ad Const. Gall. de rescript. in præfat.
num. 174. Item si præjudicat tertio, *cap. quomvis,*
41 de rescript. in 6. et obreptio in parte rescripti,
vitiat in totum, *Tepatus tom. 1. de rescript. col. 2.*
in verbo obreptio, et verbo subreptio, *Rebuff. in*
d. loco de rescript. in præfat. num. 109. vers. sapius
etiam.

Tandem, si qua ex dictis verbis videatur ambi-
guitas oriri, utrum scilicet illis in consultatione
Camere votum includatur, an verò eadem exclu-
datur; est utique hujus nodi solutio à sua Majesta-
te precibus contendenda, cui uni id oneris incum-
bit, ea vel maximè de causa, quod res agitur Fi-
sco haud utilis, et interim non est ad ulteriora pro-
cedendum, rescriptum enim Fisco damnatum, vel
est nullum, *l. nec damnosa, C. de precib. Imperat.*
offer. Rebuff. in præfat. prædicta quæst. 9. num. 80.
& seq. & quæst. 12. num. 174. vel debent Judices,
quibus dirigitur, Principi rescribere, & expecta-
re secundam jussionem, latè *Rebuff. dict. quæst. 9.*
num. 85. vers. unde dicit text. Tepatus d. loco de re-
script. vers. Judex videns, col. 2. & vers. Rescri-
ptum contra jus, col. 5. & col. 9. vers. jussioni Prin-
cipis, quod servandum est etiam si solum impu-
gnetur rescriptum ex eo, quia contra stylum,
Everar. videndus loco à stylo Curie, col. 2. vers.
hinc etiam est, prout ita aliàs servatum retet *Re-*
vert. d. decis. 7. par. 7. Rescriptum est quidem Fi-
sco perniciosum, fietque perniciosius, si res à
paucis contra Regiæ sanctiones decernatur, ut
ex pluribus probat *Card. Paleot. de Sacri Concist.*

par. 1. quæst. 2. et etiam læditur honor sui Tribu-
nalis, quippe R. C. nam injuria afficiuntur Judi-
ces, quando de spectantibus eorum officio, alii
consultuntur, ipsis exclusis, *Paleot. quæst. 3. art. 5.*
& 6. de quo vehementer conqueritur *D. de Ponte*
in d. tract. d. tit. de delegat. num. 9. 24. & 27.

In præcedenti articulo succubuisse Regium Fi-
scum, præcedenti Responso principalis quæstio-
nis *num. 77.* meminimus.

S U M M A R I U M.

- 1 **C** *Rimini,* de quo agitur, immanitas latè de-
tegitur.
- 2 *Residuum, peculatus, aliaque delictorum gene-*
ra proponuntur.
- 3 *Peculatus crimen ut locum habeat, publica debet*
esse pecunia, idem in residuo, num. 4.
- 5 *Dubium excitatur, num pecunia à vectigalium*
conductoribus debita, publica dici possit.
- 6 *Publicam esse, tum ex subrogationis, tum ex pe-*
cutia functionem recipientis natura, demonstra-
tur.
- 7 *Vectigalia ex sui natura publica, eorumque fru-*
ctus, & pensiones à conductoribus debita.
- 8 *Vectigalia in proprii significata ea dicuntur,*
quæ pro mercium invectione, & evectioe pen-
duntur.
- 9 *Publicani nomen traxerunt à vectigalibus, quæ*
publica dicuntur.
- 10 *Vectigalium locatio non minus quàm triennii spa-*
tio fieri debet.
- 11 *Vectigalia non idèd publica esse deficient, quod*
sint conducta, idemque est, pro Fisco exigi im-
mediatè, vel pro conductore, mercede Fisco so-
luta, num. 12.
- 13 *Vectigalia ob publicam utilitatem sunt introducta,*
& legitimè imposita sunt favorabilia, num. 14.
- 15 *Residui crimen ab iis committitur, qui publicam*
pecuniam in usum aliquem destinatum retinent,
non erogando, & num. 16.
- 17 *Pæna restitutionis ejus, quod debetur, & am-*
plius tertio ejus parte est in crimine residui.
- 18 *Idem criminalis extraordinaria, sed gravis, &*
major pæna furti, num. 19. ac ità delinquens
prædo dicitur, num. 20.
- 21 *Peculatus quoque locum habere clarè convincitur.*
- 22 *Lex Julia de residuis procedit, cum quis pecuniam*
à Fisco in usum aliquem delegatam retinet, sed
in eam erogatam non dicit.
- 23 *Residuum cessat, cum quis pecuniam publicam pu-*
blico usui non erogatam, quasi erogasset, reti-
net, & furtum consequenter peculatus propriè
dicitur, & num. 27.
- 24 *Text. in l. sacrilegi 9. §. sin. ff. ad l. Jul. pecul. expen-*
ditur, ac de peculatu intelligendus esse decla-
rasur, & num. 25.
- 26 *Jurium diversa dispositio ex eorum verbis expres-*
sè colligitur.
- 28 *Text. l. sacrilegi, §. Labeo, ff. ad l. Jul. pecul. non*
obesse, demonstratur.
- 29 *Peculatus regulariter à non Officiali committitur*
& num. 34.
- 30 *Peculatus committitur, cum quis pecuniæ publi-*
cæ periculum à se avertit, quasi eam verè sol-
visset.
- 31 *Tutor de bonis pupilli aliquid auferens, actione*
rationum distrabendarum obligatur, quod si fa-
randi animo fecit, etiam furti tenetur.

- 32 *Matthæi Wefemb. verba aurea ad propositum transcripta referuntur.*
- 33 *Publicus administrator publicam pecuniam surripens, capitali pœna punitur.*
- 35 *Peculatus nedum à Publicanis, sive Arrendatoribus, sed etiam ab arrendamenti Officialibus, & Caratariis committitur.*
- 36 *Officiales arrendamenti, sive ejus libros habentes, peculatum admisisse, probatur.*
- 37 *Text. in hac lege 11. ff. ad l. Jul. pecul. ad id expenditur, & applicatur, num. 38.*
- 39 *Idem in arrendamenti Caratariis, qui ut principales Arrendatores existimandi sunt, num. 40.*
- 41 *Particeps verò dicitur socius, nec interest, quæ portio in societate habeatur, num. 42.*
- 43 *Vestigialium conductores alios nominare solent, qui tanquam principales conductores censentur, vtilitasque est hujusmodi contractus, num. 44.*
- 45 *Nominatio sociorum retrotrahitur ad tempus constitutionis.*
- 46 *Socii in vestigialibus à conductoribus adhibiti, Reip. ut principales obligantur, & num. 47.*
- 48 *Caratarii nominati, nisi R. C. idonei videantur, repelluntur, quousque idonei nominentur, ex antiqua R. C. praxi.*
- 49 *Publicanorum vocabulo etiam ii continentur, qui Publicanis ministrant, eorumque edicto subji-
ciuntur.*
- 50 *Domini Publicanorum appellantur ii, qui majoritatem, sive præminentiam in ceteros habent.*
- 51 *Administratores pecuniæ publicæ si durante administratione eam intercepterint peculatu tenentur, idem in Officiali, num. 52. & 56.*
- 53 *Constit. Regni Officiales Reipublicæ, peculatum administrationis tempore committentes, capite puniri disponit.*
- 54 *Gloss. dictæ Constitut. de morte naturali, Afflict. verò intelligit de deportatione.*
- 55 *Dictæ Constit. pœna eos quoque afficit, quibus ad pecuniam subtrahendam utitur Officialis, & scienter recipientes.*
- 57 *Peculatus pœna pecuniaria, si de pecunia Fisco incorporata agitur, quadrupli, si de non incorporata, dupli erit, num. 58.*
- 59 *Pecunia à Fisci debitore exacta hanc incorporatam dicitur.*
- 60 *Criminalis pœna, civili jure deportatio, Digest. Cod. verò, ac Constit. Regni jure capitalis.*
- 61 *Furti quoque crimine coarguuntur, cum pecuniam fiscalem, Fisci creditoribus evolendam, occupaverint.*
- 62 *Administrator, Officialisque quilibet, pecuniam aliis distribuendam recipiens, ac fraudans, cum ministris capite punitur.*
- 63 *Residui, peculatusque pœnis ex delictorum gravitate sepositis, capitalis pœna ex aliis juribus in hujusmodi furti specie constituitur, & n. 64. & 65.*
- 66 *Text. in l. sacrilegi 9. §. eodem capite, ff. ad l. Jul. pecul. in proposito expenditur, & ponderatur.*
- 67 *Debitor pecuniæ Fiscalis post annum residuam pecuniam facit.*
- 68 *Capitis pœna imposta, cetera deficiunt, nisi civiles, quas in heredem pro eo, quod ad eos pervenerit, competere palam est.*

A R G U M E N T U M.

Arrendatorum, sive publicorum vestigialium Conductorum crimina patefiant, perniciosæque inde sequuta describitur. Residuum, peculatusque ut locum habeant, quæ requirantur. Publicani qui, & an ii dici possint, qui vestigialia conducunt. Residuorum quæ sit pœna tam civilis, quam criminalis: Inter residuum, peculatumque differentia, & quæ ejus sint pœnæ tam ex jure civili, quam Codic. ac Regni. *Text. in l. sacrilegi, §. fin. ff. ad leg. Jul. pecul.* hactenus haud bene perpenus, ac intellectus, expenditur, ac de peculatu loqui clare detegitur. Ad *text. in l. sacrilegi, §. Labo,* exactè, ac plene respondetur. Officialis, vel Administrator num peculatum committat, & quæ pœna plectatur. Caratarii, seu in Arrendamento participes, an verè Publicani existimandi sint, ut conveniri possint. Præter asserta crimina furti quoque, aliorumque graviorum criminum pœnas locum sibi vindicare, lædè demonstratur, ac alia de peculatu accuratè differuntur.

R E S P O N S. XXII.

Quanta cum severitate sit animadvertendum in crimen hoc, de quo agitur, facile dignoscitur, non modò ex læsione tam fraudolenti, & machinationibus repleta, quam privati homines ferè omnes, & præsertim pauperes, ac miserabiles passi sunt, verùm etiam ex ingenti, & universali, tum privatarum, tum publicarum rerum damno, & diminutione existimationis Fisci, & Regalis Patrimonii tam clare extrinsecus apparente, cum vero, & intrinseco damno à Regia Curia, et ejus Creditoribus, sive Consignatariis accepto, et in futurum ex hujusmodi admissione facinoris accipiendò: & cum jactura, etiam publici commercii. Quibus adjungitur violenta, & dolosè extorta remissio proprii juris, sæpius repetita, ac geminata deprædatio Regiæ pecuniæ, ad certos usus destinatæ, in maxima, & ingenti summa; non solum contrà juris communis, & municipalis certam dispositionem, sed contrà Regias novissimas, & præcisas ordinationes ortas ex justa, et necessaria reformatione, & directione Regiæ generalis Visitationis, ob conservationem Regiæ Patrimonii, ejusque Fisci, in quo constat versari publicam omnium utilitatem, præsertim hisce calamitosi temporibus, in quibus ob bellorum turbines, ferè ubique Monarchia Regis nostri vexatur ab inimicorum fidei, & invictissimi nominis Austriaci solius fidei defensoris, conatibus. Quod crimen, sive potius dixerim, criminum acervus, tot, eaque gravissima delicta admixta complectitur, ut proprium, geminumque illi nomen tribuere ob admissorum copiam, planè sit difficillimum. Etenim Regiæ pecuniæ publico usui destinatæ dilapidatione, quis Regis fidem apud populos imminutam, ejusque iteratas sanctiones, ac de re ipsa instructiones, & præcepta contempta, privatorum denique, eorum cum Regia Curia redditibus pro nihilo palam ab ipsis emptis, dum integrè solvere tenebantur, extremam rei familiaris jacturam factam non existimet? ut sanè pauca generis hujus delicta enumerari possint, quæ huic, de quo agimus, magnoperè non conveniant: ut certè hujusmodi generis delictum alio congruentiori

tiori nomine explicari possit, quam multiplex quaedam criminum appellatione, ad *text.* ad hoc satis pulchrum in *l. eos, qui 6. §. nec tamen, C. de modo mudi.* Quare eorum omnium penis reos subigendos esse, admissorum numerus, qualitas, ac plerumque circumstantiis facinus augentes, aperte conclamant.

Siquidem præter dolum, fraudes, aliasque machinationes ad decipiendum adhibitas, residuum, peculatus, falsi, fortique crimen perpetratae, facile ex processu colligitur.

Et quædam primum, & secundum, scilicet residui. & peculatus crimen, ut iis hæc publicorum, sed fiscalium vectigalium conductores, & ut vulgo appellantur, *Arrendatores*, convincamus, necesse est probare, pecuniam retentam, ab eisque subreptam, publicam censeri, siquidem *Ulpian.* de peculatu loquens in *l. 1. ff. ad l. Jul. pecul. ait, l. Jul. peculatus cavetur, ne quis ex pecunia sacra, vel religiosa, publicam, auferat, et Paul.* de residuis verba faciens idem requirit in *l. 2. ff. eodem tit. l. Julia de residuis tenetur, qui publicam pecuniam delegatam in usum aliquem retinuit, & neque in eam consumpsit, & alibi.*

Quod ut pateat, dicimus, difficultatem ex eo oriri posse, quod nos non versemur in terminis Officialis, scilicet *Theaurarii*, qui pecuniam Fiscalis administrationem, & custodiam, non item usum habeat, nam eo certè casu certum est, pecuniam nunquam desinere esse Fiscalem, proinde publicam, in qua residuum, peculatusque proculdubio admitti possit, sed cum sumus in terminis Conductorum à Regio Fisco publicorum vectigalium, posset ab iis præendi, tanquam Fisci privatos debitores habendos esse, non fiscalis pecuniam administratores, cum in eos translato pecuniam publicæ usui, certis, statutisque temporibus pensiones quasdam ex conductione Fisco, sed Consignatariis à Fisco delegatis inferre, ac persolvere teneantur, ideoque fiscalis pecunia propria, ex locationis vi jam effecta, frustra sese fiscalis pecuniam administratores, veluti fures, residui, peculatusque penis plecti posse sperarent.

Verùm his potius neglectis, re bene perpensa, facile ostenditur, pecuniam, quam ipsi *Arrendatores* ex conductione Fisco, sed ejus creditoribus debent, nihilominus fiscatam, publicamque habendam esse: etenim ex locationis, conductionisque contractu pro pecunia *Arrendamenti*, quam Fisco conductoribus assignat, ut ea pleno jure potiantur, ipsi è contra certam pensionem quantitatem persolvendam repromittunt, quam cum in Fiscalis, publicæque, cujus ipsi dominium acquirunt, locum subrogetur, proinde ea quoque publica, fiscalisque dicenda erit, ex subrogationis natura, idque fortius, quam ex vi subrogationis, verum est ex pecuniam natura, quam functionem in genere suo recipit, ad *text.* in *l. interendum, C. si cert. pet.* ut ea de causa in mutuo genus reddendo, ex mutui natura exsolvitur debitum, magis quam si eadem pecuniam species redderetur, ut est *text.* apertus in *l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet.* undè remanet pecunia exsolvenda occasione pensionis ex fructibus *Arrendamenti*, publica, cujusmodi constat esse vectigalia, ex sua propria, & peculiari natura, publica, *l. inter publica, §. ult. ibi, Publica vectigalia intelligere debemus, ex quibus vectigal Fiscus capit, quale*

est vectigal portus, vel venalium rerum, item familiarum, & metallorum, quemadmodum in l. 1. §. familia, ibi, qua publico vectigali ministrat, & in l. locatio 9. §. ult. ff. de public. l. omnium 6. ibi, in publicis functionibus aqua debet esse inspectio.

8 *C. de vectig. & commiss. & potissimè in proprio, & potentiori significatur censetur propriissime vectigalia publica, quæ pro invectione, & evectione mercium penduntur, ut sunt jura nostra Domanæ, Brisson. de verb. signif. lib. 19. vers. vectigal, licet latiori acceptione extendatur ad omnia, ex quibus Fiscus vectigal capit, d. §. ult. l. inter publica, Regner. de regalibus lib. 2. cap. 6. de vectig. in princip. Adedque publica, jurisque publici sunt vectigalia, ut inde ortam habuerit, conductores vectigalium fuisse *Publicanos* appellatos, tanquam exactiomi publicæ pecuniæ addictos, *Leam, qui ff. de verbor. significat. l. quanta 12. in fin. ibi, Publicani autem dicuntur, qui publica vectigalia habent conducta, ff. de public. Regner. d. cap. 6. num. 4.**

9 prout conducti, & locari non minores, quam triennii spatio, quo tempore peracto, iterum licitationum jura, conductionumque recreari oportere, ac simili modo aliis collocari, monet *Imperat.* in *l. panes illam 4. C. de vectig. & commiss. Boer.* in celebri *decis. 249. num. 1. Peregr. de jure Fisco lib. 6. cap. 5. num. 3.* ut noxia evitentur demania, in quo illud ad propositum est summè notandum, *J. C. in d. l. quanta 12. §. ult.* ut verissimum supponere, non ideo minus vectigalia, eorumque redditus publica censeri in posse conductorum, quod probat *text.* apertissimè, quem citat *ibi Gloss. ult. in l. 1. §. hic titulus, juncti. Gloss. verb. pendunt, illomet sit.* dum explicat *Ulpian.* qui sunt *Publicani*, ita loquitur, *Publicani autem, qui publice fruuntur, nam inde nomen habent, sive Fisco vectigal*

10 *pendant, vel tributum consequantur, subdit Accurs. sive tanquam procuratores colligendo pro Fisco, vel etiam jure suo, & ad suam commodum, reddendo Fisco certam mercedem, quam Gloss. expostulat extollit Bar. dicens in d. §. hoc tit. in princip. esse veram, bonam, & notabilem, & addit, sive ergo quis colligat pro Fisco, sive pro se, cum Fisco aliquid præstat pro mercede, idem est, aded ut *Castr.* ita summaverit illum *text.* *Publicanus dicitur, qui est positus ad exigendum publicos redditus, sive exigat immediatè pro Fisco, sive immediatè pro se, sed aliquid subit Fisco, à quo conductus, vel emit, hæc dicit, & hoc patres sequuntur ceteri omnes, ut supponit *Peregr. d. lib. 6. tit. 5. num. 17.* nec reperi in hoc contradictoriam, quod redditus vectigalium, tam pro Fisco immediatè exacti, quam locati dicantur publici,**

11 *publicaque pecunia, cum vectigalia, ob utilitatem, vel necessitatem publicam instituta sint, l. fin. C. de vectig. l. 1. C. nova vectig.* in quibus constare *Reipublicæ* nervos, nemini dubium esse, statuit *J. C. in l. 1. §. in causa, ff. de question. etiam si locentur, l. moris 9. §. sunt autem, ff. de penis, &*

12 *legitimè imposita, sunt favorabilia, Regner. d. cap. 6. num. 35. & 38. confert Taciti locus lib. 13. annal. his verbis, dissolutionem Imperii docendo si fructus, quibus Resp. substineretur diminuerentur.*

Quæ cum ita sint, clarè apparet, eam pecuniam, quam conductores *Arrendamenti* Fisco persoluturi erant, non solum uti substantem vices Fiscalis pecuniæ, & ipsius functionem recipien-

plentem, tam ex pecuniâ, contractusque natura, quam ex eorum repromissione, & destinatione in publicos usus factam, scilicet dimittendis Fisci consignatariis, publicam, & fiscalem habendam, sed verè, & propriè publicam, & fiscalem esse, ut meritò illam retinens, vel furripens, residuum, & peculatus crimen perpetrasse videatur.

Quibus jactis fundamentis, residuorum crimen commississe eos dicemus, qui destinatam solvendis creditoribus Fisci pecuniam retinuerint, nec erogaverint, ut vult *text.* expressus in *l. Julia* 4. §. *lege Julia*, ff. *ad l. Juliam pecul.* cuius hæc sunt formalia verba; *lege Julia de residuis tenetur is, apud quem ex locatione, emptione, alimentaria ratione, ex pecunia, quam accepit, aliavè causa, pecunia publica resedit, & qui pecuniam publicam in usum aliquem acceptam retinuerit, nec erogaverit, hac lege tenetur*, idemque disponitur in *l. 2. ff. eod. dem. tit. lege Jul. de residuis tenetur, qui pecuniam publicam delegatam in usum aliquem retinuit, neque in eum consumpsit*, ubi *Glos.* subdit, *delegatam, idest destinatam*, & sic habemus ex his legibus, quod qui pecuniam publicam destinatam ad usum aliquem retinuerit, eum residui legi obnoxium esse, *Jas. cons. 111. col. 3. sub num. 4. vers. nec etiam potest, lib. 1. Ruin. cons. 143. num. 7. & seq. & num. 25, lib. 3. Manoch. de arbitr. cas. 586. sub num. 23. in fin. Capoll. cons. 39. in 3. dubio, sub num. 25. Boss. tit. de l. Jul. pecul. & de resid. in princ. Tiber. Decian. tract. crim. cap. 31. de resid. lib. 2. Caball. resol. crim. cent. 1. cas. 99. num. 33.*

Cujus criminis reus jura afficiunt pœna restitutionis ejus, quod debetur, & amplius ejus parte tertia, *text.* in *l. 4. §. sed & qui*. ff. *ad l. Jul. pecul.* ibi, *qua lege damnatus amplius tertia parte, quam debet, punitur*, ubi *Glos.* quamvis varios referat intellectus, tamen is apud omnes prævaluit, qui *Glos.* ultimus relatus est, ut scilicet tertia parte amplius debito puniatur, *Jas. d. consil. 111. lib. 1. Ruin. d. cons. 143. num. 7. lib. 3. Cachet. decis. 70. num. 9. Jorda Placa in §. sunt præterea, sub n. 171. vers. pœnam autem, instit. de publ. judic. Caball. cit. cas. 99. num. 46.*

Quoad verò pœnam criminalem, extraordinariè eos coercendos, ac puniendos esse gravi pœna, post *Glos.* in *d. l. 4. §. sed & qui*, *verb. tertia parte*, *Boss.* in suo tract. *crim. tit. de lege Jul. pecul. & de resid. in fin. Capoll. in consil. 39. in 3. dub. sub n. 35. & seq. Dec. cap. 31. de resid. num. 5. vers. judicium* *buc*, qui dicunt, pœnam debere infligi gravio-rem ea, quæ pro furto inferitur, cum sit delictum gravius furto, *idem Boss. tit. de furt. n. 41. vers. nec etiam*, dicens, quod hoc crimen committens, maximam pœnam patitur, *Astict. in Const. Officiales Resp. num. 3. vers. caveant etiam Officiales*, & ita delinquentem prædonem dici, ait *Socin. consil. 46. num. 10. lib. 1. Cachet. d. decis. 70. sub n. 9. latè agit Caball. d. cas. 99. ex num. 40. usq. ad 46.*

Quod verò attinet ad secundum caput legis *Julia peculatus*, ut scilicet isti Arrendatores legis *Julia*, quæ de peculatu est, pœnis stringi debeant, id citrà dubietatem aliquam cuilibet rem bene intuenti, & perpendenti clarum efficietur; etenim cum pecunia ab ipsis Fisco debita, ab eodem in ejus manibus relaxetur, & derelinquatur, ut Fisci consignatariis persolvatur, indè fit, ut cum ab ipsis in eum usum destinata veluti soluta

retineatur, non ut simplices fiscalis pecuniæ retentores, sed reliquatores, sed ut fures Fisci, & ejus creditorum pecuniæ, sint meritò existimandi.

22 Siquidem *lex Julia de residuis* tunc locum habet, ut diximus, cum pecuniam à Fisco, in usum aliquem erogandam aliquis retinuerit, nec erogaverit, ut jura suprâ allegata disponunt, sed ipse erogatam non fatetur, longè verò diversus est casus, cum quis pecuniam, quam erogandam susceperat, veluti erogasset, retineat, nec verè erogaverit, quoniam tunc furtum publicæ, & fiscalis pecuniæ propriè commississe intelligitur, in quo furandi animus ex proposito adfuisse necesse est, quod probari posset ex *text.* in *l. hac lege 11. ff. ad l. Jul. pecul.* qua habetur, *peculatus lege teneri eum, qui in tabulis publicis minorem pecuniam, quam quod venierit, aut locaverit, scripserit, aliudvè quid simile commiserit*.

Sed aliis probationibus consultò ommissis, nobis sufficit unus *text.* nostrum definiens casum, scilicet in *l. sacrilegi 9. §. fin. ff. ad l. Jul. pecul.* ubi aperte illud deciditur, his verbis, *Eum quoque, qui pecuniam publicam in usus aliquos retinuerit, nec erogaverit, hac lege teneri*, *Labeo 36. posterior scripsit*, quem *text.* de peculatu intelligi, non de residuis, convincitur ex eo, quod cum in antecedentibus verbis, & contextu totius illius legis, de peculatu tractetur, & nihil de residuis, postea *I.C.* subnectit, *eum quoque, &c.* quæ dictio eundem sensum continuat, citando in *fin. eundem locum Labecis lib. 38. poster.* quem supra in §. *Labeo*, de peculatu agentem allegaverat, & quamquam *Glos.* in *verb. aliquos*, intelligat de residuis, idest contra *text.* mentem, & verba, non bene ab Accursio percepta, cui quoniam visum fuit, nisi ita intelligeretur, *d. §. opponi textus in l. 2. & l. Julia, §. sed & qui eod. tit.* proindè de residuo *I.C.* non de peculatu loquentem credidit.

At cum nos longè hos casus inter se differre demonstravimus, & propterea diversæ legum dispositioni subjiendos, cum duo illa priora jura de eo, qui retinuit, nec erogavit, loquantur, *lex* verò *sacrilegi, §. eum quoque*, agat de eo, qui retinuit, quasi erogasset, meritò in duobus illis prioribus juribus residui crimen locum habere, in hac verò ultima facti specie peculatum admitti,

25 *Labeo* disponit, quam etiam declarationem confessæ est *Glos.* sibi in melius contraria, cum negare nequiverit in *eod. §. eum quoque, verbo, Labeo*, de peculatu agi, ubi dicit hæc verba, *constrae, Labeo ait, non esse actionem residua pecuniæ eum eo, &c.* ergo esse peculatum admittit.

26 Quæ jurium differentia ex eorum verbis expressè colligitur, etenim in *l. 2. & in l. 4. §. sed & qui*. pecunia in usum aliquem accepta retinetur, nec erogatur, & sic delictum non est aliud, nisi quod non erogatur, sed retinetur, at in casu *l. sacrilegi 9. §. eum quoque*, pecunia publica non dicitur accepta in ulum aliquem, nec erogata, sed quod gravius est, dicitur in usum aliquos retenta, nec erogata, quasi verè fuisset soluta, & à debitore retinetur, quo sanè casu cum furtum sit imprudentissimum, *lex* peculatus pœna cohibendum statuit.

Quarè cum *text.* expressus nobis suffragetur, & *Glos.* prima facie contraria, postea se corrigens nostram, & *I.C.* sequatur verissimam in jure sententiam, peculatus pœnis reos præsentis causæ, pre-

plectendos esse, proculdubio postulamus.

Cum ergo sint conductores publicorum vestigalium Regiæ Dohanæ, & statuto tempore nomine Regiæ Curiæ debuissent solvere certas tertias, & quantitates Consignatariis, quod non fecerunt, sed majorem partem retinentes, reliquam partem **27** solverunt, quasi integrum debitum solvissent, merito fiscalis pecuniæ furtum fecisse dicentur, & peculatus legibus tenebuntur, & hic propriè est casus *text. in l. sacrilegi, §. eum quoque, ff. ad l. lulliam pecul.* de quo latius egimus in superioribus.

Nec quicquam nobis adversatur *text. in eadem l. sacrilegi 9. §. Labeo, & §. is autem, ff. ad l. lulliam pecul.* quibus iuris definitur, publicæ pecuniæ, vel sacræ furtum ab eo non fieri, cujus periculo fuit, & idèd ædituum in iis, quæ ei tradita sunt, peculatum non admittere.

Quoniam respondetur, jura prædicta loqui de simplici custode deputato alicujus rei custodiæ, non item in administrationem habente, idèd dicitur, rem ejus periculo esse, cum eam custodire, ac de ea rationem reddere teneatur, ut ita quoque intelligit *Accurs.* in *d. §. eum qui, verbo, quilibet*, subjungens, custos pecuniæ publicæ, nam etiam si utatur pecunia fiscali ei credita, eam reddere postea in computorum redditione compellitur, quod videtur respexisse *Caball. d. cas. 99. num. 30.* dicens, in casu per ipsum proposito cujusdam Camerarii, cujus custodiæ, & periculo pecunia fiscali commissa fuerat, ut eam conservaret, & aliis Officialibus distribueret, quod scilicet in eo, locum propterea non haberet crimen peculatus, quod committi ait ab Officiali, cujus custodiæ res commissa non est, sed tantum residuorum crimen, ut voluit *Bart. in d. sacrilegi, §. Labeo, num. 1. ff. ad l. lulliam pecul.* ubi eo *text.* notat, Massarium rei communis, si quid ei ex communi pecunia remansit, peculatum non incurrere, sed residuum, **29** cum peculatum ab eo, qui non est Officialis, committi voluerint communiter *Angel. Aret. in §. item lex Julia, Instit. de publ. judic. Joann. de Plat. Capoll. Rain. Menoch. Decian.* ac alii relati à *Caball. d. cas. 99. num. 31. & 32.* At casus noster longe diversus est, nam nos non sumus in terminis Officialis custodiæ Arrendamenti deputati, ut est ædituum in casu *text.* sed sumus in conductoribus publicorum, & fiscalium vestigalium, qui rationem aliquam, nisi de extaleo solvi jussu Consignatariis à R. C. quasi Fiscus ipse solveret, Fisco reddere non tenentur, proinde pecuniam, quam Fisci nomine creditoribus Arrendamenti solvere tenebantur, intercipientes, ac quasi solutam retinentes, peculatum admisserunt, ut *Labeo* dicit.

Præterea jura supradicta, quæ secundum J. C. mentem, & verba declaravimus, non militant in casu nostro, etiam si in terminis Custodis, & ejus, cujus periculo res esset, versaremur, nam loquuntur, cum Officialis residuam facit pecuniam, idèd solvere moratur, idèd ejus periculo, quousque solvat, dicitur, & residuum locum habet, ut supra fuisset habuimus: noster autem casus est, cum is, cui est credita fiscalis pecuniæ administratio, & Consignatariis faciendæ Fisci nomine erogatio, circa eam fraudulenter versatur, scilicet cum dicit, solvisse viginti, & usque non solvit nisi decem, eo enim casu **30** dicimus, audacter, eum peculatum committere, cum le subducat periculo, & custodiæ, quasi integrè sol-

visset, quapropter cum ejus periculo amplius id dici non possit, quod solutum simulatur, verè illius rei furtum committitur, & peculatus crimen insurgit, sibi que locum vindicat, ut est *text. in d. l. sacrilegi, §. eum qui, ff. ad l. Jul. pecul.* quo verissimo intellectu attento, *text.* alioquin contrarius non repugnat, legisque ratio concordat.

Atque ita re juxta veros juris terminos expensa, & doctrina dicti *text. legis sacrilegi, §. is autem* non utcumque extensa, sed ut loquitur de eo dumtaxat intellecta, qui fiscalis pecuniæ periculum sustinet, cujus contrarium in nostri casus specie verificari demonstravimus, ubi quoniam prædicti Arrendatores fiscalem pecuniam non quod non solvissent, retinuerunt: tunc enim ejus pecuniæ periculum sustinerent, sed quia retinuerunt velut solvissent, ejus consequenter pecuniæ; quam retinuerunt, quasi solvendo periculo se subduxerunt, remanet ex his irrefragabile conclusum, prædictos Arrendatores eam pecuniam retinendo in crimen peculatus incidisse, quibus insimul ita enucleatis clarè intelligemus, nequaquam adversari, aut adversari posse, quinimò nobis favent ea, quæ in eadem materia deduxit *D. Reg. de Ponte decis. 7.* & in ejus *consil. 22. vol. 1.* adde quod satis à nostro distat casus in dicto *consil.* discussus.

Prædictis adstripluntur ea, quæ non minus subtiliter, quam verè tradit *Matth. Westemb. in Paratit. seu comment. jur. civi. ad tit. de leg. Jul. pecul.* Is enim quamvis dixerit, administratores, eosque, quorum periculo res est, peculatum non committere; non idèd minus tamen furti pœnis excusari, si furandi animo furtum commiserint, ad idque allegat pulchrum *text. in l. 2. ff. de tutel. & rat. distrah.* **31** ubi licet tutor aliquid de bonis pupilli auferens, de rationibus distrahendis actione teneatur, attamen, ut sunt formalia *text.* verba, si furandi animo fecerit, etiam furti tenetur. Ita in simili, licet de residuis administrator obligetur, non peculatus, si tamen animo furandi retinuerit, peculatu tenebitur. Verùm cum *Westemb.* verba aurea sint, & appositis **32** ma, idèd extensè descripsimus: *Et his autem intelligi potest, etiam eos, qui sunt in officio, atque administratione furtum facere, & hoc nomine furti actione, aliisque similibus teneri, nec prætextu officii quasi Domini sint, aut domesticam furtum fecerint, excusari, etiam si ex hac causa pœnam mitigari plerique velint, quando & ii non graviori pœna peculatus, sed leviori de residuis teneantur, nisi administratum falsum furtum, aut alia circumstantia pœnam evasissent, nam lex de reliquisoribus tantum videtur accipienda, quando vel absque furto, falsum, reliqua debere possunt. Quod si furtum Magistratum coarguatur, de peculatu tenentur, & pœnæ capitali obligantur, §. penul. instit. de public. judic. l. unic. C. de crimin. pecul.* Hæc ille. En igitur ex ejus verbis habemus, residua tantum obligari, cum simpliciter in solvendo, & in administratione pecuniæ publicæ, moram committunt, & reliquantur, secus autem, cum præter moram, qua pecunia deberi non negatur, furtum intercedit, quo pecunia adèd retinetur, ut ejus debitor, qui administrat, amplius dici non possit, quod contingit, cum quasi solutam de Domini mandato profitentur. Hoc etenim casu, quoniam furtum, falsumque committuntur, residuum minimè locum sibi vindicat, sed peculatus, de quo loquuntur allegata jura. Cui verissimè sententiæ assentitur *Cbassan. in Consuetud. Burg. dum tra-*

- 33 tradit, publicum administratorem, pecuniam publicam furto auferentem, capitali pœna puniri, allegat *text. d. §. item lex Jul. pecul. Instit. de public. iudic. in tit. des justices, vers. quaro quando, num. 12.*
- Qui animadvertendus est, dum dicit, *furto abstuleris*, innuens, administratorem regulariter non
- 34 ceteri auferre animo furandi, ut superius in tutore notavimus; & ita procedunt iura dicentia, eum peculatum non committere, secus autem cum constat, cum animo furandi id facere, tunc enim, cum publicæ pecuniæ sit furtum, peculatus committitur, qui ita definitur, ut propriè contingit in casu nostro, in quo Publicani publicam pecuniam, non quasi ut debitores aliquando restituti, sed quasi soluissent, eam perpetuò habendi animo, detinuerunt.
- Eademque ferè ratione convincitur quod ex adverso iactari forsitan subolimus extrà Arrendamenti Gubernatores, in cœteris nullum posse considerari delictum, unde ii, qui Arrendamenti rationum libris præpositi fuerunt, & vulgò scripturales appellantur, ac Caratarii in *l. Jul. peculatus* non inciderint, ut qui non sint veri administratores, nec Officiales, sed partes, seu caratas habentes in Arrendamento, non item officium; quare in eis delicto cessante, pœnam quoque cessare.
- Verùm si res vel extrinsecus inspiciatur, com-
- 35 periemus, peculatum omnimodo ab ipsis, sive officium in Arrendamento gesserint, sive caratas habuerint, admissum fuisse. Nam aut loquimur de iis,
- 36 qui scripturam exercebant, & peculatus sunt rei, dum in libris, & mandatis aliter, quam verè solvissent, consignatariis erogasse scripserint, solutis nempe 25. aut 30. in singulos centum, reliquo sub
- 37 nomine, & colore alagii à Caratariis Arrendamenti, qui ut plurimum officia prædicta administrabant, retento, ita ut sit applicabilis *text. in l. hac lege 1. ff. ad l. lul. pecul.* cujus de peculatu agentis, hæc sunt verba, *hac lege tenetur qui in tabulis publicis minorem pecuniam, quam quid veneris, aut locaveris, scripserit, aliudvè quid simile commiserit.*
- 38 In casu hujus *text.* venditor, vel locator fiscalis rei scribit, se vendidisse, vel locasse minoris, quam verè vendidit, vel locavit, illudque plus subtrahit, & retinuit, furtum committendo, in casu contingenti Officiales Arrendamenti scribunt in libris, & mandatis se nomine Fisci plulquam verè solverunt, Consignatariis solvisse, idque, quod solum non fuit, sed solum profiteretur, ab ipsis retinetur: idem ergò effectus resultat, scilicet occupatio fiscalis pecuniæ, sub specie solutionis apparentis ex apocis, & mandatis ab ipsis confectis. Cœterum hic casus proculdubidè comprehenditur in seqq. *text.* verbis, ibi, *aliudvè quid simile commiserit*, quibus denotatur, eandem legem locum habere cum quid simile confingitur, ut fiscalis pecunia subtrahatur, & licitè apud subtrahentem remaneat, ut clarum sit, hunc casum dècidi per d. *text.* qui peculatus pœnis ita delinquentes teneri, statuit.
- 39 Aut loquimur de Caratariis, seu Conductoribus Arrendamenti, & isti nec justè potuerunt sine pœnarum metu apocas Consignatariorum emere, certam, & exiguam pecuniæ summam in singulos centum solvendo, cum ipsi sint Conductores Arrendamenti, æquè ac ii, qui oblationem principaliter R. C. fecerunt, & ab iis veluti Caratarii ab initio nominati, à Regia Camera acceptati fuerint. Nec enim negari potest, Caratarios inter conductores Arrendamenti, occasione socialis oblationis, quam

- vulgò *parantiam* dieunt, hebendos esse, nam differentia constituenda non est inter socios, & participes.
- 41 pes, cum participes dicatur propriè socius, *l. cum in societatis, ff. pro soc.* ubi in casu conductionis salinarum, socius appellatur qui participat in salinis,
- 42 nec refert, quæ portio habeatur in societate, *l. si non fuerint, ff. pro soc. Jas. conf. 33. vol. 3.*
- 43 Insuper isti habendi erunt tanquam principales conductores, cum Arrendatores conduxerint pro se, & nominandis ab ipsis, qui ab initio respexerunt
- 44 ad nominandos, validusque est hujusmodi contractus, *Alexand. consil. 322. volum. 6. Dec. conf. 543. &*
- 45 nominatio hujusmodi retrahitur ad tempus conductionis, *Jas. in l. si ita stipulatus, num. 6. ff. de verb. obligat.* idèd tanquam principales conveniri
- 46 possunt: imò si conductores vectigalium communent cum aliis sociis, ut moris est, & socios adhibeant in vectigalibus, contra hos agi potest per Rempublicam, seu Fiscum locantem, ut post *Angel.* docet *Rebuff. de mercat. art. ultima. Gloss. unica, n. 15. Alexand. in l. Civitas, ff. si cert. petat.* qui itidem ait,
- 47 ex contractu Publicanorum obligari socios Publicanorum, optimè *Ros. Genue decif. 14. ex nu. 23. usque ad 26.* ut quotidie videmus in R. C. discussionem fieri de Caratariis nominatis, qui nisi Filco idonei videantur, rejiciuntur, quousque alii nominentur, ex antiqua, & justa praxi, confirmata ex novissimis Regiis ordinationibus. Patet igitur tanquam principales, nedum ut socios, & participes habendos esse; quod itidem probatur ex *text.* clarissimo in *l. 1. §. familia, ff. de publ.* ubi declarans J. C. qui veniant appellatio Publicanorum, idèd Conductorum vectigalium, ad *text. d. l. quantia 12. §. ut.* eorumque familiæ, dicit, comprehendi omnes, qui Publicanis in eo vectigali ministrant, eoque edicto
- 49 contineri non solum dominos, verum etiam socios vectigalis, licet domini non sint, ut subjicit *Ulpian.* in *l. 3. §. 1. ff. cod. titul.* & eò magis domini, qui in *d. l.*
- 50 *§. 1.* non accipiuntur pro Dominis ratione dominii, sed de illis, qui habent majoritatem, sive præminentiam supra Publicanos delinquentes, ut ipsi antè socios teneantur, quod summè notandum est contra eos, qui in hoc Arrendamento fuerunt absoluti Domini, & dum debuerunt regere, & corrigere alios; ipsi cœteris exemplum prævaricandi præbuerunt.

Quo respexisse videntur ii DD. qui dixerunt, administratores publicæ, & fiscalis pecuniæ, quos reser-

51 dui crimen incurrere diximus, non peculatus, si tamen non finita, sed durante administratione eam intercepterint, retinuerint, nec erogaverint, peculatus tamen crimen admittere, quam sententiam amplexi subit *Hofstiens. in summa, de crimin. pecul. n. 1. Jacob. de Belvis. in præf. crim. de furt. & latron. num. 39. Aretin. in §. item lex julia pecul. n. 2. Instit. de public. iudic. Jason. consil. 111. circa primum, lib. 1. versic. nec hic potest Peguero decif. 27. nu. 5. versic. tertius casus, Farinac. de furtis, quest. 171. num. 63. versic. contrariam, par. 1. & Officialem publicam*

52 pecuniam in rem suam vertentem, peculatus pœna puniri, ex *l. 1. C. de crimin. pecul.* ubi *Odosfred. Salyc. & alii, præsertim Barr. & Jo. de Platea*, hoc notantes contra Conservatores Regiæ monetæ, eam in alios usus convertentes, *Giurba decif. 88. n. 6. Dom. Regens Tapia super pragmat. 46. de offic. procur. Cesaris*, dicens, ita practicum fuisse.

Et vidatur pro hac distinctione casus legis apertus in *Constitut. Regni Officiales Reipublicæ*, sub

tit. de pœna peculatus, ibi, Officiales Republica, vel Judices, qui tempore administrationis pecunias publicas subtraxerint, obnoxii sint crimine peculatus, capite puniantur, ubi Affict. in princip. hoc
55 advertens dicit, hoc procedere, dum sunt in administratione, referens, *gloss. in d. Constit. sentire, illum text. intelligendum esse de pœna mortis naturalis, dum dicit, capite puniantur, ipse verò intelligit de pœna capitis, idest mortis civilis, quæ est deportatio, sed postmodum fatetur, de jure novissimo Cod. esse impositam pœnam mortis naturalis, post n. 2. vers. & dico unum, & n. 3. invehit contra retinentes pecuniam fiscalem, & de ea mercimonium exercentes, quam pœnam quoque comprehendere eos, quorum ministerio utitur Officialis ad subtrahendam pecuniam, & subtraham scienter fuscipientes, ex l. 1. C. de crim. pecul. ubi DD. Decian. d. lib. 8. cap. 28. n. 7. fusissimè de hac re varios casus firmans, *Mastrill. de magistr. lib. 6. cap. 8. ex num. 71. & seq. tom. 2. & maxima cum ratione pon-*
56 derandum esse tempus administrationis, ut quis in crimen peculatus incidat, advertit appositissimè *Reg. de Ponte dec. Collat. 7. post num. 26. de quo videndus etiam Petr. Fuller. in præf. crim. in fragm. tit. de crimine pecul. num. 143.*
 Quamobrem, hoc crimine evidenter, ni fallor, in Arrendatorum personis patefacto, pœnas, quas substituti erunt, dispicere oportet, & si de pecuniaria loquamur, vel dicemus, pecuniam Fisco tradendam, ab eodem Consignatariis per Arrendato-
57 rum manus solvi jussam, Fisco incorporatam censerì, quò casu quadruplum solvere cogentur, *l. penult. §. fin. ff. ad l. Jul. pecul. & ibi gloss. fin. post princip. Arsin. in d. §. item lex Julia, sub n. 2. vers. & advertas, Bart. Jas. Rain. alique per Cabal. d. cas. 99. num. 27. vel saltem dupli pœnam subibunt, quæ*
58 pœna locum habet, cum Fisci res surripitur, ei
59 non dum incorporata, ut si auferatur à Fisci debitore, *Cepoll. conf. 39. num. 35. Curt. jun. conf. 19. num. 13. vers. circa ultimam, Decian. tract. crim. lib. 2. cap. 30. sub num. 5. ac alii per eundem Cabal. resolut. crim. cent. 1. cas. 99. num. 29. Corporalem verò*
60 pœnam si respiciamus, jure civili, aqua, & ignis olim interdictione, nunc deportatione puniendi sunt, *l. 3. ff. ad l. Jul. pecul. Decian. in tractat. crimin. part. 2. cap. 30. num. 1. Imper. sanctione l. unic. C. de crimin. pecul. & Regni Constitut. capite plestendi erunt.*
61 Furti denique rei manifesti, ex superius dictis, & ex iis, quæ inferius dicentur, puniendi sunt, cum furtum pecuniæ à Fisco acceptæ Consignatariis distribuendæ fecerint, ut pluribus legibus edocemur, ut ex *Text. in l. si is, cui, & l. si servum, §. 6. C. de furt. l. quemadmodum, §. fin. ff. de nox. act. l. si quis uxori §. 3. §. Julianus, ff. de furt. ibi, si pecuniam quis à me acceperit, ut creditori meo solvat, deinde cum tantam pecuniam eidem creditori deberet, suo nomine solveris, furtum meum facere, per quem text. refert Jas. in lejas qui in Provincia, §. quas verò, num. 7. ff. si cert. pet. juvenem quendam fuisse suspensum propter furtum ab eo commissum ex illa alienæ pecuniæ contrectatione, pro quo frustra infudasse *Florianum, & Imolom, idem Jason testatur ut propriè contingit in istis Arrendatoribus, qui pecuniam aliis exolvendam fraudaverunt, magnamque illius partem sibi retinuerunt,*
62 tunc enim quilibet pecuniæ administrator, non solum Judex, sed Officialis eam intercipientis capita-**

liter punitur cum ipsi consentientibus, & adjacentibus, doctrina est punctualis *Joan. Fabri in §. item lex Julia, num. 3. & 4. Instit. de public. judic. & subjungit, quod licet non videantur hac pœna plesti, quando credita fuit ipsis pecunia eorum periculo, quod ipse contrarium decidit, addens hæc formalia verba, aliis non haberent unquam locum jura superius allegata quæ puniant administratores, quod non est dicendum. At quanto fortius eadem in casu nostro locum habebunt, in quo sub ea furandi specie, prædictos Arrendatores in simul pecuniæ furatæ periculo se subtraxisse supra demonstravimus.*

Cum igitur in casu præsentis inquisitionis conductores isti nedum contra juris præcepta, sed etiam posthabitis Regiis, Proregisque mandatis, Camera instructionibus, præceptisque, in maximam Fisci perniciem, & ipsius existimationis diminutionem, populi, præsertim pauperum detrimentum, tot gravia crimina, fraudes, calliditates, falsitates, furta, rapinas, extorsiones, dolosque non semel, sed pluries, palàm, abjecto scelerum pudore, Dei, Justitiæque metu perpatraverint,
63 admiserintque sepositis idèd particularibus residui, ac peculatus pœnis, furtorum adèd immanium pœnis subigendi erunt, quæ dictant, capite esse privandos, ut statuitur in *l. fin. C. de his. quæ ex public. collat. illata sunt, non usurpand. lib. 11. & in l. fin. C. de his. qui ex public. rationibus mutuum pecuniam accep. lib. 10. quæ jura in casu simili expendit D. Reg. de Ponte dec. Conf. Collat. 7. præsertim post num. 30. antè fin. ubi constituit maximum discrimen inter legem Juliam de residuis, quæ non in alio consistit, nisi in pecuniis non expensis, sed simpliciter retentis, describens, crimen residuorum esse retentionem pecuniæ publicæ, quæ apud aliquem in administratione resedit, in publicum non relata, citans *Petr. de Greg. Cajac. & Jo. Bor. ebols. & subdit, Sed quando non solum adest in Ministro retentio, sed consumptio in proprios usus, vel in alios non destinatos, ita quod contra Fisci voluntatem, contra ordines, & contra instructiones, in maximum Fisci damnum, pecunia fiscali usus sit, tunc non stamus amplius in crimine de residuis,*
64 nec peculatus, sed in furto, & delicto, taliter quod in eo habemus jura particularia, & novissima C. per quæ pœna capitis est imposita, *l. 2. sciant omnes C. de iis, qui ex publicis rationibus mutuum pecuniam acceperunt, l. b. 10. ubi Gloss. dicit, illud delictum includere furtum, peculatum, & falsum,*
65 & l. 3. quæ est ultima incipiente, *Sciant Judices, C. de iis, quæ ex public. collatione illata sunt, non usurpandis, lib. 11. ubi gloss. 1. exponens verbum, Judices, subdit, maxime, nam idem in aliis Officialibus, & gloss. fin. intelligit, pœnam ibi indictam gravissimæ severitatis, ut sit pœna capitis, dum Imper. statuit, Sciant Judices nihil sibi ex privata rei canone, vel ex eo, quod ex iisdem titulis exegerint, ad necessitates alias transferre licere, nisi malint gravissima severitate suam licentiam coercere, & hanc pœnam intelligendam esse de morte naturali, voluit Aff. in d. Constit. Officiales Republica, post num. 2. vers. & dico unum, ubi, quod est ab Officialibus Regiis scribendum literis aureis, quod si de pecunia Regi Fisci Officiales facerent mutuum quibusvis personis sine Regis licentia, deberent decapitari, & ille, qui recipit, deportari, & ejus bona omnia Fisco applicari, &**

publicari, quod si poena mortis imponitur mutuan-
ti solùm pecuniam publicam, ea ratione, quod ad ne-
cessitates alias transferre non liceat sine Principis
permisso, quanto gravius erit delictum, fraudare
tot machinationibus Regis creditores, sive Cōsigna-
tarios, pecuniam ipsis debitam dolose subtrahendo,
& ut redeamus *R. 2. de Ponte d. dec. 7. nu. 30. in fin.*
ubi hæc verba addit, & *hic est verus*, & *germano*
intellectus ad dicta jura, *Cod. de his, quæ ex*
public. ration. & *de iis, qui ex public. collat. ob*
quod non merentur allegari jura, *ff. in casu, de*
quo agimus. Hæc ille, ex cuius verbis apparet de-
cisus casus noster, & sic etiam ex istis resolvi pos-
set oppositio *text. in l. sacrilegi 9. §. labeo*, *ff. eod.* ut
committatur peculatus ab eo, cuius periculo re-
fuit.

66 Et tandem hic etiam ad exuberantiam primæ no-
stræ conclusionis, quinimò iis quoque præcisus,
quibus publicam esse pecuniam à prædictis admi-
nistratores interceptam demonstravimus, ex alio
capite in poenam peculatus indistinctè in ea parte
illos incidisse ex *Text. in d. l. sacrilegi, §. eod. capite*,
omniò affirmare licebit, ubi *Paulus* ex sententia
Labronis in casu ibi per eum posito etiam in priva-
tæ pecuniæ interceptione crimen peculatus contra
aufertem subscriptis verbis adnotavit, *eodem ca-*
pite inferius scribit, *non solùm pecuniam publicam,*
sed etiam privatam crimen peculatus facere, si quis
quod Fisco debetur simulans se Fisci creditorem, ac-
ceperit, quamvis privatam pecuniam abstulerit,
ergo etiam cum isti administratores ex giratis, &
cessionibus dolose extortis à Fiscis creditoribus, se
simulantes Fiscis creditores, à Thesaurariis, sed
Capseriis tanquam ipsis debitam pecuniam exege-
runt, ut plurimum decipientes miseros Cōsigna-
tarios, non soluta ipsis, nec parte crediti oblata,
sed sub spe futuræ numerationis, ut plurimum,
non sequutæ, vel diminutæ in tempore, & quan-
titate, non poterunt etiam ex hac via effugere
poenam peculatus, etiam attentio jure Digestorum,
ut probatur etiam in *text. iuncta gloss. in l. pecula-*
tus 13. ff. eod. tit. Hostiens. in summa ad l. Jul. pecul-
67 vers. sed & in casu & simile est in l. Jul. de residuis,
ut pecunia quæ non est residua, quia illam pri-
vatus Fisco debebat, post annum tamen eam quo-
que *lex Julia* residuam esse iussit, *l. cum eo 10.*
ff. eod.

Plura scribenda essent, nisi temporis brevitatis
me breviorum quoque redderet, quam cum capi-
tis poenam tot juribus imponendam probaverimus,
quippè eorum vita deficiente, criminum quoque
pœnas in cadavera, defunctorumque hæredes sa-
vire veterint leges, nisi in id, quod ad hæredes
ex turpi lucro pervenisse dignoscatur.

Hæc causa pluribus objectis impedimentis, non
fuit decisa, verum ut in futurum huiusmodi faci-
nus Reipublicæ adeò noxium cohiberetur, & omnia
deinceps dubitandi occasio removeretur, edita fuit
pragmatica sanctio die 10. Augusti 1640. qua tam
Gubernatoribus, ac sociis, quam quibuscunque
mediatoribus variè pro actuum iteratione pecunia-
riæ pœnæ præter debiti exolutionem, ac etiam
corporis afflictivæ pro Excell. Proregis arbitrio ul-
terà damni refectionem partibus faciendam, statuta
fuerunt.

De Principis potestate in genere, & an ordinaria po-
testate, etenim sine causa privilegia, & gratia
revocare possit. De eisdem potestate circa revo-
cationem privilegiorum, etiam quæ in contractum
transierunt, pretio accepto, vel ob merita; subdito,
vel non subdito concessorum; & quando in contra-
ctum transire dicantur, ne revocari possint, latè dif-
feritur, Princeps iusta exigente causa num privilegia,
& contractus; fortius & jus alteri quæsitum auferre
possit; & an ad refectionem teneatur, ipsiusque
assertioni credendum sit. Rex domanium num re-
vocare possit, & vasallos infeudare, tam de jure,
quam Regni consuetudine. *Text. in l. intellecto,*
de jure jur. perpenditur, ac declaratur. Quid si
alienatio tendat in magnum Coronæ præjudicium;
& quæ ea alienatio dicatur; Dominus directus di-
rectum domanium invito vasallo alienare non po-
test, sicut nec vasallus feudum, quod limitatur
eum transfertur utile tantum, retento directo.

Quid si vasallus cum Castri universitate aliene-
tur de consuetudine vetustissima Rex noster va-
sallos etenim invitos in feudum tradit; quæ con-
suetudo ubi viget, servanda; & quid operetur.
Conclusio prædicta ampliatur, etiam in alienatio-
ne directi domini in Regno, tam in Rege, quam
in Baronibus, Rege assentiente, ad instar consue-
tudinis Mediolanensis. Et quid in Rege Galliarum,
tam de jure; quam de consuetudine. Promissio de
non alienando, sed de domanio perpetuo conser-
vando iusta de causa revocabilis, ipsiusmet con-
tractus natura id suadente. Feudum à Principe
etiam pecunia intercedente obtentum, non ed mi-
nus erit beneficium; idem in gratia, ac privilegio
Principis, ob idque ad nutum revocabile. Quid
si non subdito concedatur, fusè differitur. Rex
domanium concedens nil juris transfert, sed reti-
net; Quæ retentio ei revocandi facultatem tribuit,
idem cum domanii retentio Principis dignitati of-
ficiat, & deroget. Princeps successorem num li-
gere possit, ne regalia concedat. De Principis ab-
soluta potestate, & clausulis derogatoriis, & ea-
sum viribus Privilegium subdito concessum revo-
catur, nisi ad mensuram servitorum, quæ com-
mensuratio ad ea tantum refertur, ad quæ is mi-
nimè tenebatur. Domanium Regi, & Universi-
tatibus quoque damnosum. *D. Reg. Tapie* decisio
ad id assertur, & prædictis minimè adversarii, evi-
denter ostenditur. Demùm Regiæ Cameræ con-
sultatio, ac plures Regiæ literæ circa idem asserun-
tur.

S U M M A R I U M.

- 1 **P**ericulo sum de Principis potestate differere.
- 2 **P**rincepti supremus nulli adstringitur forma,
nec ejus facti ratio exquirenda, & num. 4.
- 3 **D**isponit ad libitum supra, contra, & extra jura.
- 6 **P**rinceptes supremam possunt habere potestatem de
jure, & usu, ex communi DD. sententia, contrariis
explata, num. 5.
- 7 **R**ex Catholicus Stella Matutina inter alios Reges.
- 8 **S**uperiores non recognoscit.
- 9 **P**otestate absoluta nunquam usus, nisi ob bonum pu-
blicum.
- 10 **P**rinceptis potestas circa revocationem privilegio-
rum, gratiarum, contractuum, iurisque quæsitum, vo-
scum Occurram.

Prin-

RESPONS. XXIII.

- 11 *Princeps de ordinaria potestate, privilegia, & gratias pro libito, nulla etiam ex causa revocare potest, & num. 13.*
- 12 *Qua conclusio inter receptissimas adnumeratur.*
- 14 *Restringitur tamen ex quorundam DD. sententia, cum privilegium transit in contractum, & n. 18. vel si fuerit concessum pro servitorum remuneratione, num. 15.*
- 16 *Item si non subito concessum fuerit, vel subito accepta pretio, vel alia quavis re loco pretii.*
- 17 *Restringitur etiam cum ex privilegio dominium directum, vel utile transfertur.*
- 19 *Privilegium subito concessum etiam ob servitia, quorum mentio in specie facta non est, non transit in contractum & est revocabile, & num. 22.*
- 20 *Specificam meritorum mentio in personis prohibitis non sufficit absque alia probatione, quod æquivalent concessioni, fallit in Principe, num. 21.*
- 23 *Specificam meritorum descriptio etiam in personis non prohibitis exigitur.*
- 24 *Privilegium concessum præcedentibus meritis, & pretio, quod tamen concessionem non æquet, in contractum non transit.*
- 25 *Privilegium remuneratorium in contractum transfusum, ex causa supervenienti revocatur.*
- 26 *Filius, & axor, patri, ac viro obsequii operas præstare tenentur.*
- 27 *Meritum cessat quoties quis ex debito operatur, & num. 30.*
- 28 *Vasalli tenentur Dominum comitari in bello, etiam extra Regnum, ampliatur in burgensibus, n. 29.*
- 31 *Merita non efficiunt concessionem irrevocabilem, & num. 32. contrarium, nu. 363. sed primum verius, & communius, num. 264.*
- 33 *Fiscus non tenetur ad restitutionem subito ob revocationem concessionis remuneratoriæ, & ita pluries decisum, num. 35.*
- 34 *Principum donationes sub servitorum commemoratione æquæ, ac gratuita, censentur.*
- 36 *Ill. Marchionis Belmontis auctoritas non obesse, ostenditur.*
- 37 *Privilegium quoties in contractum transit, & est irrevocabile, revocatur tamen cum jurisdictionem concernit, & num. 42. 43. & 53.*
- 38 *Bald. in l. qui se patris, C. unde liberi, circa jurisdictionalium privilegiorum revocationem, expenditur, & num. 39. 40. & 41.*
- 44 *Discrimen constitui non debet inter concessionem jurisdictionis affirmativæ, vel negativæ singulis personis, aut Civitatibus factam.*
- 45 *Privilegium domanii usque negativæ concessum facilius revocatur, quam affirmativum, & n. 46.*
- 47 *Privilegium habens tractum successivum in futurum, omnino revocabile.*
- 48 *Libertas adversus Imperatorem ex ejus patientia, vel privilegio non præscribitur in præjudicium successoris, & nu. 55.*
- 49 *Veneri libertatem ab Imperio recognoscunt, quod ab eo revocari potest.*
- 50 *Habens aliquid ex privilegio præcario tenere dicitur, cum revocare valeat.*
- 51 *Princeps non ligatur ex concessione titulo lucrativo facta, quæ non transit in contractum, nisi ad sit pretium, vel commensuratio, num. 52.*
- 54 *Regalium concessio ad libitum à Principe revocatur.*
- 56 *Pontifex in beneficialibus liberum, & absolutam potestatem obtinet.*

- 1 **E**ssi periculosum sit de Principis potestate differere, *l. disputare, C. de crim. sacril.* nam
- 2 supremus Princeps nulli adstringitur formæ, nec ab eo est exquirenda ratio, cur ita
- 3 facis, secundum *Bald. in l. impetrata, C. sent. rescindi non posse*, possunt enim Principes supremi supra jus, contra jus, & extra jus ad libitum disponere, *Speculat. tit. de legibus, §. nunc ostendendum, vers. 89. Bald. in pralud. feud. col. 9. Albert. Brun. conf. 1. nu. 33. Joan. Campeg. inter conf. Bruni conf. 2. n. 38.*
- 4 Plenitudo enim potestatis nulli est necessitati subiecta, nullisque juris publici regulis restricta, secundum *Bald. in l. 2. num. 39. & 40. C. de servis. & aqua. Jas. inter conf. Brun. conf. 8. num. 8.* ut latissime post alios prosequitur *Fridericus Pruckmannus Germanus in tract. integro, quem edidit, De soluta potestate Principis, explorata Covarruvia, ac Pinelli opinione, asserentium, non dari in Principibus humanis supremam potestatem; dum constat, eos à communi opinione aberrasse, cum hæc communi*
- 6 *Interpretum consensu, frequentissimo Principum usu, ac etiam de jure receptissima sit, ut animadvertit pulchrè Peregrin. art. 52. num. 124. de fideicom. ubi infert, non inutiliter plura in hac materia scripsisse Everard. in loco à plenitudine potestatis, & Petram de potest. Principis, cap. 1. in fine.*
- 7 Nihilominus aded emicat justitia Inviçtissimi nostri Catholici Regis, quem uti stellam matutinam inter alios Reges intuemur, ut post *Corsesum qu. 27. de potest. Reg.* exclamat *Joannes Redinus de majest. Principis, vers. Imperatoriam majestatem, num. 62. tom. 16. tractat.* nec recognoscit Imperatorem, aut alium humanum laicum Principem, ut ex multis probat *Castillo decis. 29. num. 12. tom. 2.* ut de ipsius potestate subditis differere permittat; ut
- 9 quia illa nunquam usus fuerit, nec utatur, nec etiam ejus Antecessores unquam dicta potestate absoluta usi fuere, ut refert *Cannes. in Extravag. Si quis aliquem, fol. 266. num. 111.* nisi conjuncta cum dictamine rationis ob bonum publicum, & commune, nedum tot Regnorum suæ Ditioni subjectorum, sed totius Christianæ Reipublicæ, cujus fuit, ut erit in ævum acerrimus propugnator.
- 10 Cum igitur pro defensione, & tutamine Romani Imperii, Inviçtissimæ, Sanctæque Domus Austriacæ, Religionis, & Fidei Christianæ ad profigandum Exercitum Hæreticorum Alemanicæ pro causa tam pia, urgenti, & necessaria statuerit procedere ad alienationem, infundationemque Domaniæ Regni, nè subditi maxima sarcina pro præteritis malis, infortuniisque gravati ex causa finitimorum bellorum, majori præmerentur onere, nemini licere permittendum est illud injustum asserere, id, quod Rex tam justissimus, & piissimus, necessitate coactus, ut justum, ad evitandum majora mala suis subditis, quos plusquam paterno affectu prosequitur, faciendum decrevit.
- Et quia vastum est Oceanum potestatis Principis, præsertim circa revocationem privilegiorum, gratiarum tam simplicium, quam eorum, quæ in contractus transfunduntur, sive evertuntur, & procellosum Æquor circa revocationem contractuum, & de jure quæsito tollendo, & ex quibus causis id permitti possit, in qua materia tam latè patent DD. scripta, & traditiones in lectionibus, consiliis, integrisque tractatibus editis, & in Comment.

legum Romanorum, communium, & municipalium Hispan. Ital. & singularibus responsis, ut illa omnia brevi allegatione perstringere esset mare conleari haurire, idcirco contentus ero reassumere subscripta capita, sive conclusiones magis communes, quibus diversi casus decidendi complecti poterat.

Prima Conclusio.

Princeps supremus de consueta potestate ordinaria potest privilegia subditis concessa, & gratis illis factas pro libito voluntatis revocare, & delere, etiam nulla subsistente legitima causa, *Glos. ult. vers. mansurum, in reg. decret. 16. de reg. jur. in 6. l. qui fundos, C. de omni agro deserto, lib. 11. Burrius, Anchar. Jo: Faber, Paul. Castr. Aret. Card. Felin. Jaf. Dec. Lupus, Curtius, Cassan. Ruin. Grammat. & alii citati per Anton. Gabr. de jure* **22** *quisito non tollendo, concl. 7. ubi hanc conclusionem adscribit inter receptissimas, & pro ea citat etiam Decis. Sac. Consil. Neap. in noviss. 166. ut de more is Author citare solet Dom. meum Anton. Capycium infra alleganda ejus decisio in materia revocationis domanii. Aded ut Rosentb. Germ. alioquin copiosissimus contentus extiterit ad probandam hanc primam conclusionem (quam itidem communi calculo DD. probatam testatur) ferè solius Gabr. testimonio, ut rem paucis (ut is dicit) explicaret tom. 1. de feud. cap. 3. conclus. 21. in prima DD. coacervatione.*

Licet enim privilegia deceat esse perpetua, & mansura, non tamen ided minus revocari prohibentur etiam sine causa à Principe concedente, **23** *secundum Gloss. in d. regul. 16. de regul. jur. in 6. Suar. de legib. cap. 37. cui nunc addo noviter Gabr. Pereyro de Castro moder. Lusit. de manu Regia. tom. 1. cap. 6. de concordia, num. 7.*

Et quamvis plerique ex DD. restringant hanc primam conclusionem. Primò non procedere quando **24** privilegium non remansit in puris terminis privilegii, sed transfunditur in contractum, quod dicunt contingere, cum Princeps concedens aliquid est lucratus à concessionario, puta quia ab eo recepit aliquam donationem, vel factum, quod habeat perpetuam commensurationem cum re concessa, quia tunc privilegium revocari non potest sine causa, juxta Theoricam Nicol. de Massbar. quam refert, & probat Bal. in l. qui se patris, post *num. mibi 10. vers. sed Nicolaus, C. unde liberi, cum aliis per Lancell. in templo Judicum §. 3. lib. 1. cap. 1. de Imperatore, sit. privilegia potest revocare, vers. est ad e converso, num. 4. fol. 76. à ter.*

Et hinc plerique ausi sunt extendere dictum Baldi ad quodlibet privilegium, sive concessionem **25** factam in remunerationem servitiorum, quod exinde dicatur transire in contractum, & ex consequenti effici irrevocabile, fatentur tamen, quod Massbar. & Bald. non loquantur de isto casu, sed **26** dumtaxat de privilegio concessio non subdito, vel de concessio subdito, accepto ab eo pretio, vel aliqua alia obligatione, quæ loco pretii succedat, puta si subditus promittat certum quid facere, & adimplere, quod habeat perpetuam, & convenientem commensurationem cum privilegio, vel re concessa, ut Bald. apertissime loquitur, & sequitur Paul. in l. digna vox, num. 6. C. de legibus, sequuntur Aret. n. 18. Felin. num. 11. in cap. novis. de judic. cum concord. congestis à Peregr. de jur. Fisci lib. 1. §. hactenus

deservimus, num. 28. vers. intellige tertio, ubi in specie reassumit ex scriptis per majores nostros se reperire, duobus modis privilegium transire in contractum. Primò, si conceditur subdito pretio accepto. Secundò, si concedatur non subdito, ut per eum num. 3.

Restringunt etiam secundò, ut ita demum privilegium subdito concessum sit revocabile, si permanerit in finibus privilegii, secus autem si ex privilegio translatum sit in subditum dominium directum, vel etiam utile, quia tunc cum dominium acquisitum sit juris gentium, licet modus acquisitionis sit juris positivi, vel civilis, mediante scilicet privilegio non poterit dominium auferri sine causa à Principe, ut post Paul. in d. l. digna vox, tradunt *Aret. d. cap. novis. num. 28. Felin. num. 21. Castr. conf. 239. col. fin. lib. 1. Gabr. lib. 3. comm. conclus. sit. de jure quisito non tollendo. concl. 7. num. 3. ubi alios refert; insignis, & maximi nominis J. C. D. Reg. Rov. in comment. ad prag. de revocat. gratiar. num. 22.* Non tamen istæ restrictiones sunt ita simpliciter admittendæ, & si aliquo modo essent tolerandæ, non comprehenderent casum nostrum revocationis privilegiorum Domanii; Circumscripto enim articulo: *Utrum Princeps possit revocare privilegium, quod verè, & propriè transit in contractum, juxta theoricam Bald. & communes traditiones, quod est,* **28** *cum acceptum pretium, sit vel habitus sit respectus ad factum commensurativum privilegio concessio, de quo inferius in ultima conclusione tractabitur.*

Dicimus interim, primam restrictionem traditam, jure potius convertendam esse in ampliacionem.

Ut privilegium subdito concessum sit revocabile, **29** *etiam si in remunerationem servitiorum sit concessum, cum de meritis non est facta specialis, & individua mentio, sed tantum in genere, aded ut non constet, merita æquivalere privilegio concessio.*

Communis enim, & vera est resolutio, quod aut sumus inter personas prohibitas, & tunc nedum requiritur meritorum specifica, & individua enumeratio, sed aliundè probare oportet, & quod merita æquivalent concessioni.

Aut verò inter personas permissas, inter quas non dubitamus esse Principem, & tunc licet non **21** exigatur probatio meritorum, attamen necesse est saltem, quod merita à Principe sigillatim enumerentur, & quod verè sint digna ea remuneratione, ut dici possit factum commensurativum, **22** alioquin privilegium nullo modo transfunditur in contractum, sed remanet in finibus gratiæ revocabilis, prout in puncto post Tiraquell. in l. si unquam, vers. donatione largitus, num. 89. & 91. & Covasium, qui testatur de communi, prout eum refert Villalobos in *Ærario comm. opin. lib. D. n. 159. & alios multos tradit optime Azeved. lib. 5. tit. 10. de las donaciones, l. 3. num. 31. & melius 33. in fine.*

Et ob id passim DD. communiter dicunt, etiam **23** inter personas non prohibitas exigendam esse necessariò descriptionem specificam meritorum, ut post *Soc. conf. 295. lib. 2. Rain. conf. 372. n. 12. lib. 1. & alios, Kota Avenion. decis. 22. num. 10. latè Honded. conf. 47. lib. 1. num. 55. in fine 37. 44. & 51. cum aliis à Menoch. consil. 118. num. 22. congestis.*

Quinimò cum privilegium stat in terminis concessionis, etiam quod concessio fuerit facta præcedentibus meritis, & quod plus est, etiam median-

te pecunia, quæ non æquivalet concessioni, non
 24 dicitur transire in contractum, & sic remanet re-
 vocabile, *Felin. in d. cap. novit, num. 5. vers. nunc
 transio, Socin. cons. 4. num. 6. in 3. Natta infra ci-
 tandus cons. 311. 512. & 657. Gramm. decis. 46. n. 5.
 Bossius de Principe, num. 152. & ita dicit proce-
 dere cons. Castr. 317. viso, & examinato, col. 3. ver-
 sic. sed in proposito, lib. 1. Amad. d. sit. de his, qui
 feud. dor. poss. post num. 98. vers. secus si fiat, faciunt
 quæ tradit Menoch. infra cit. cap. 29. lib. 3. de præ-
 sumpt. num. 21.*

25 Et in privilegio remuneratorio, quod possit ex
 justa causa supervenienti revocari, etiam quod tran-
 sferit in contractum; nam si Princeps potest uti re-
 bus, subditorum in bonum Reipublicæ, à fortiori
 poterit limitare, & cassare contractum cum sub-
 dito gestum, & revocare concessa, relatis *Afflic. de
 decis. 361. num. 6. Rolando, Cephalo, Molina de
 primog. Gabr. Suar. Cassad. Pus. Menoch. Peregr.
 Burg. de Paz, Decian. Ozasch. Simoneta de reser-
 vatione, & aliis tradit Gabr. Pereyra de manu Re-
 gia, tom. 1. c. 6. num. 7. & 8.*

Præterea ex alio merita civium harum Civita-
 tum, & Castrorum Regni, qui prætendunt habe-
 re privilegia domanii non debent esse tanti ponderis,
 ut ex eis privilegia efficiantur irrevocabilia;
 26 siquidem sicut filius, & uxor tenentur patri, &
 viro ad opera obsequii; quæ reverentiæ appellamus
 ipso quidem jure divino, ut ex *Veteri testamento:
 Platone, Aristotele, & Cicer.* probant infra citan-
 di *DD.* & proinde nulla possunt considerari merita
 filii, & uxoris erga patrem, & virum, quæ sint
 remuneratione digna, ut post *Lapum, Tiraquell.*

27 & alios probat *Dom. de Franch. decis. 428. num. 5.*
 nam cessat meritum, ubi quis ex debito operatur,
 juxta *Divi Thomæ* sententiam in *1. 2. quest. 6. art. 5.*
 proinde nulla possunt considerari merita condigna
 in his civibus, ex quo fideles se præbuerint Invi-
 sissimis Aragonensibus, & Austriacis Regibus,
 & quod hostibus, & invasoribus restiterint, cum
 ad id tenerentur ex debito subjectionis, & vassalla-

28 gii, ea præstare, & Dominum comitari in bello,
 ibique opem ferre, etiam extrà Regnum *Isern.* in
cap. 1. num. 3. quib. mod. feud. amitt. ubi *Afflic. n. 27.*
 & *decis. 265. n. 50.* ad quam fidelitatem etiam Bur-
 29 genles vassalli tenentur, juxta tradita per Domi-
 num meum de *Curte in divers. jur. feud. cap. incip.*
Tenor ergo, &c. & consequenter tollitur omnis
 30 obligatio meritorum, ut dixit *Neviz.* vulgato *con-
 sil. 12. in lib. Brani num. 90. lib. 1. autoritate Lupi
 in cap. per vestras, & firmavit optimè Menoch. lib. 3.
 de præsumpt. c. 29. à num. 12. ad 21. qui frustra niti-
 tur corrigere suam sententiam in cons. 1003. n. 68.
 & 74. dum pro Excellentiss. Contestabili Castigliæ
 anxie respondit pro validitate concessionis factæ ab
 Henrico IV. Hispaniarum Rege D. Petro de Val-
 lalco.*

Et quod merita non sint tantifacienda, ut dica-
 31 tur privilegiata concessio, rogo videri quæ doctis-
 simè considerat *Arius Pinell.* in *l. 1. part. 3. post
 num. 59. à vers. extrà hanc casum, fol. mihi 305. in
 parvis, usque ad fol. 325. & præsertim illation. 13.
 14. & 16.* ubi in specie concludit, concessionem
 ob benemerita, non idèd minus effici irrevocabi-
 32 lem, & ob id privilegia, & concessionem Principum
 non alterari, etiam si de meritis constet, quod
 subtiliter, & latè *Pinell.* profequitur, in quo pun-
 ctualis est decisio Senat. Lusit. collectore *Cabedo*

*decis. 75. p. 2. per tot. præsertim num. 10. ubi num. 11.
 & 12. recenset plures revocationes factas per Re-
 ges Alphonsum, & Joannem. Ad hoc enim ut con-
 cessio dicatur facta in remunerationem servitorum
 ex causa præcedentis obligationis, necesse est, quod
 servitia illa, quæ remunerantur non sint præstita
 à subdito, qui ratione stipendii, vel ex debito of-
 ficii ad ea tenebatur, quia tunc non sunt in confi-
 deratione ad producendam aliquam obligationem,
 33 nec etiam antidoralem, adèd quod Fiscus tali ca-
 su ad emendam nequaquam tenetur, ut post *Tira-
 quell. d. verbo donatione largitus, num. 106. Afflic. de
 decis. 307. num. 13. Gamma dec. 29. post num. 1. docet
 D. Rov. consuls. impressa pro Reg. Curia post ejus
 consil. lib. 1. num. 9. & 10. & antè ipsos D. Reg. de
 Ponte, qui sic decisum refert cons. 59. num. 17. lib. 1.
 & de potest. Proreg. tit. 5. num. 24. Costa de remed.
 subsidiar. remed. 14. num. 3. & novissimè post *Pi-
 nell.* proximè citatum *Barbos. Surd. Plot. Boss. Be-
 rret.* & *Costam* hanc communissimam conclusionem,
 34 quod donationes, quæ à Principibus fiunt sub
 commemoratione remunerationis servitorum, ni-
 hil distent à gratuitis, sequitur, & perbellè expli-
 cat *Ill. Marchio Corlesi* doctrina cum maximo ju-
 dicio, & rerum experientia pollens in *comment.
 d. l. 1. & 2. c. de fi. Official. num. 38. 39. & 40. lib. 10.
 & ibidem num. 42. ex Loffredo, de Ponte, Anno
 35 filio, Reverterio & aliis subdit, hinc Principem.
 & ejus Fiscum nullatenus teneri de evictione pro
 hujusmodi largitionibus meritorum causa factis,
 & sic decisum refert in causa Julii de Capua cum
 Regio Fisco, & in causa *Ill. Ducis Sveviæ* sic pari-
 ter decisum testantur *Ursill. ad Afflic. decis. 307.
 num. 8. Cons. Georg. lib. 1. repet. feud. cap. 33. n. 4.
 & 29.* Ex quibus planè constat, nil huic commu-
 36 nissimæ conclusioni officere tradit per *Ill. Marchio-
 nem Belmontis* meritissimum summi Collateralis
 Decanum in *dec. 6. supremi Senatus;* siquidem in
 illo casu fuerunt præstita servitia satis longè exce-
 dentia debita obsequia, ut ipsemet *Dominus Regens*
 ponderat sub *num. 27. vers. ex quibus, &c. & sub
 num. 29. vers. dicebatur, &c.* quo casu in eo, quod
 excedit dicitur remuneratoria, ut probant *DD.* su-
 pra relati.***

Sed & si veræ essent, et admittendæ suprâ rela-
 tæ *DD.* restrictiones ad hanc primam conclusio-
 nem, quod non concedimus. Adhuc tamen in ca-
 su nostro viget prædicta conclusio affirmativa pro
 Principe, ut valeat omninò revocare privilegia,
 quinimò, et contractus, ut infra, retinendi Ci-
 vitates, et Terras sub perpetuo domanio.

Siquidem in casibus in quibus privilegium ex
 domanii translatione, vel aliter, ut suprâ, transi-
 37 in contractum, et idèd perficitur irrevocabile; li-
 mitatur tamen in concessione jurisdictionis, vel
 aliter quomodocunque in jurisdictionalibus quia
 jurisdictioni adèd cohæret Principi, ut ab eo fluit,
 et ad eundem refluit, et tam latè patet ejus pote-
 stas, ut omninò quælibet jurisdictionis concessio,
 sive privilegium jurisdictionalis concernens, nullo
 modo desinat esse revocabile, undè cùm privile-
 gium domanii concernat jurisdictionalia, ut nemo
 præter Regem valeat jurisdictionem exercere in
 terris domanii, non mirum si hujusmodi privilegia,
 etiam quæ effectum sortita sint, ad libitum revocen-
 tur, ut probatur in *Consil. Privilegia, sub titul.
 de privileg. eor. qui citari; &c. & privilegiorum
 irritatione, ubi Isern. dicit, quod positiva tol-
 lung*

lunt Principes, quando volunt.

- 38 Sed optimè hoc probat *Bald.* qui, ut persepè in multis locis omnia dicit, hic uno in loco complevit, videlicet in *d.l. qui se patris, in vers. sed Nicolaus*, postquam docuit, privilegia esse revocabilia, nisi accepto pretio, restringit hoc esse verum in concessis, et promissis, secus verò in promissis, et translatis, videlicet per traditionem, et domini directi, vel utilis translationem, sicuti *Bald.* nuncupatim declarat, *Amad. in repet. cap. 1. num. 97. in fine, de his, qui feud. dar. pos. impressa post tract. de laudem. Gram. dec. 30. num. 3. Rol. cons. 48. num. 21. et cons. 8. num. 15. lib. 2. Belluga in spec. Princ. rub. 22. vers. & quia quotidiana, n. 30. D. Reg. Top. in rub. de constitut. Princ. cap. 4. num. 14. & 15. et dec. 1. num. 7. & 8.*
- Addit postea *Bal.* restringens, et tradens casum, ubi etiam in concessis, et promissis conceditur re-
40 vocatio, ut in jurisdictionalibus, et reddit rationem, nam in eis semper autoritas superioris, scilicet concedentis reservatur, et nisi ejus autoritate non potest exerceri, cum in eo resideat suprema potestas inseparabili, undè potest jurisdictiones aliorum suppressere, non solum singularium personarum, sed et Civitatum.
- Et substat, quod in translatis verò quodam directum dominium, vel utile, et sic extrà jurisdictionalia, ut colligitur ex illa adversativa, verò, etiam ex eo, quia in jurisdictione non datur propriè dominium, sed exercitium, non habet locum penitentia, cum de jure gentium teneatur ex suo consensu, quod exemplificat in feudis ablati, ut indè pateret, loqui de rebus soli, in quibus consistit feudum, et cadit propriè domini saltem utilis translatio.
- 42 Et sic *Bald.* optimè excipit quæcunque privilegia concernentia jurisdictionalia, ut semper revocari possint, etiam Civitatibus, & Terris, & si transferint in contractum, idem *Bald.* in rubr. C. de precib. Imper. offerend. num. 17. & in cap. 1. §. ad hæc, de pace jur. firm. ubi constanter idem asseverat, sequuntur in dicto cap. novis *Aresin. num. 23.*
- 43 *Felin. num. 8. Dec. num. 14.* qui in specie loquuntur etiam in casu, ubi privilegium transferit in contractum, *Gram.* videndus *dec. 46. num. 2. Gabriel. dicta conclus. 7. num. 7.* referendo solum *Gram. dicta dec. 46. Pinell.* plures citans, & inter alios *Afflicti. Boer. Dom. Capyc. Svarcz, & alios in prima parte rubr. C. de rescind. vend. cap. 2. in fin. vers. sed ex proximè deductis*, dum intelligit *Afflicti.* loqui in jurisdictionalibus, sive etiam in Regalibus, & simpliciter multis relat. concordat *Amad. in d. cap. 1. post num. 95. vers. quod maximè procedit.*
- 44 Nec est differentia inter concessionem jurisdictionis factam singularibus personis, vel etiam Civitatibus (ut *Bald.* loquitur) affirmativè transferendo in eas jurisdictiones, vel negativè, ut non possint cognosci, vel conveniri, nisi sub Judice, vel Capitaneo destinando à Rege, & quod non possint vendi, vel concedi cuicumque personæ, itaut neminem recognoscent in Superiorem, nisi solum Principem, in quo consistit in effectu privilegium domanii.
- 45 Siquidem facilius revocatur privilegium negativum, cujusmodi sunt privilegia domaniorum (ut scilicet vendi non possint subditi) quam affirmati-
46 vum, & in puncto, quod privilegium, ut quis non adstringatur, nisi sub tali Judice tanquam ne-

gativum possit omnino revocari; quia hujusmodi privilegia non consumunt effectum suum, nisi in dies, cum causam successivam contineant, & in reliquis res dicatur integra pro annis futuris, idè faciliè possunt revocari, secus in affirmativis, ut eum Rex concedit jus, sive facultatem; ex *Castr. cons. 229. col. fin. lib. 1. & Ripa*, quem citat *Capbal. videndus cons. 432. num. 44. lib. 3.* & melius *Natta*, qui non distinguit inter negativa, & affirmativa, sed dicit, conclusionem procedere in privilegiis habentibus tractum successivum in futurum, ut omnino possint revocari quoad actus futuros, *cons. 511. post num. 3. & cons. 657. nam. 7. 9. & seq. quia pro futuris annis non dicitur effectus consumatus, ut multorum autoritate fundat *Petra de possess. Princ. cap. 24. num. 247. & 264.**

Et in puncto quod Civitates, vel populi, qui essent liberi ex longeva, & immemorabili præscriptione per patientiam Imperatoris, vel speciale
48 privilegium, quod possint successores in Imperio eorum libertatem revocare, & quod illa irrevocabilitas, sive potentia revocandi non possit ullo nunquam tempore præscribi contra supremam potestatem Imperatoris, vel Regis, qui absoluta est in terris, docuit ibi *Petra* paucis verbis autoritate *Bart. Bald. in cap. sicut, il secundo, nam. 6. & 7. de jure jur. & Bart. ipse in l. hostes, post num. 4. ff. de capt. & postlim. revers. loquens de Civitatibus liberis, dicit, quod populi, qui non obediunt Imperatori, nec suis legibus vivunt, & hoc dicunt se facere ex privilegio Imperatoris, ut Ve-
49 neti ob id, cum libertatem ipsi habere dicant ab Imperio Romano ex privilegio, quodammodo precario tenent ab eo, & possit privilegium illud revocare, quando vellet, cum ei liceat mutare voluntatem suam, l. si quis in principio testamenti, ff. de legat. 3. Sequitur, & latè exornat *Natta* in præcitato *cons. 511. ubi num. 3. in fin. 4. 5. 8. 11. & 12.* nonnulla tradit omnino videnda, & in specie citat *Bart.* quod quicumque tenet aliquid ex privilegio, videtur illud precario tenere, & ob id si promittat concedens non revocare, non tenet promissio, ut est generaliter in quocunque actu sui natura revocabili, in quo non potest quis sibi abdicare potestatem revocandi, ex *Gl. Jo. Andr. Bar. Anchar. Jo. Monacho, & aliis, & subdit, quod*
51 ubique Princeps concedit aliquid privato spectans ad Principis officium titulo lucrativo, tunc Princeps non ligatur, quia id non tenet, nisi per modum privilegii, quod non ligat concedentem, & sui natura est revocabile, & iste est casus, in quo Princeps non ligatur ex suo consensu, & potest jus quæsitum alteri ex sua acceptatione revocare,
52 nec dicitur transire in contractum, nisi adsit pretium, vel commensuratio, & quia non dicitur verè contractus, nisi is, qui est ultrò, citroque obligatorius, & quod ob id valeat Princeps tollere præscriptionem immemorabilem; & quamcunque consuetudinem, inferens ex hoc bene consuluisse *Alex. cons. 16. lib. 5.* quod Imperator justè potuit concedere quoddam Oppidum Duci Ferrariæ, licet Civitas Rhegii præscripsisset in illo jurisdictionem à tempore immemorabili, ex quo dat, & auferret jurisdictionem ad libitum, quod latius comprobatur *idem Natta cons. immediate seq. 512. à n. 4. ad 13.* ubi latè de revocatione jurisdictionalium,
53 inferens ex his ad alia, & latius *idem Natta* videndus *cons. 636. nam. 52. & 53.* sicuti etiam concessio*

- 54 cessio Regalium potest ad libitum Principis revocari, *cap. intellecto, de jurejuran. 1o de Platea in l. fin. C. de loc. præd. civil. lib. 10. Andr. in cap. 1. de his, qui feud. dar. poss. num. 10. Mastrill. lib. 3. cap. 4. num. 305. de magistrat. præsertim à successoribus, in quorum præjudicium minimè alienari possunt, Bal. in tit. de pace constan. verbo successorum, Felin. in cap. 1. col. 4. & ibid. Dec. de probat. Brun. conf. 12. num. 25. Surd. conf. 210. num. 62. lib. 20. Afflic. in cap. 1. num. 48. qui success. teneant.*
 Quæ à simili comprobantur ex libera, & absoluta potestate, quam Canonistæ dicunt habere Pontificem in beneficalibus, ex *cap. 2. de præben. in 6. & Clement. 1. in fin. ut lit. pend. & ex hoc asserunt, non requiri causam ad revocandum, sicut nec ad providendum, & maximam Summi Pontificis potestatem ampliorem faciunt in beneficalibus in dando, & auferendo beneficia, secundùm Rebuff. conf. 8. sicut & Civilistæ augent maximam Principis potestatem in jurisdictionalibus, ex quibus colligitur principalis secunda conclusio.*

S U M M A R I U M.

- 57 Cessio Jurisdictionis, sed Regalium de ordinaria potestate à Principe revocatur, & n. 58.

Secunda Conclusio.

- 57 Cessio, sive privilegium Jurisdictionalium, & Regalium potest de eadem potestate ordinaria per Principem revocari, etiam quod transierit in contractum, prout clarissimè hanc conclusionem ita reasumit post *Bald. & alios Socin. jus. consil. 126. num. 33. in 3. relatus à Peregr. d. lib. 1. §. bastenus, num. 31.*
 58 qui licet subijciat aliquas declarationes, nulla tamen ipsarum ad casum nostrum est applicabilis, & in jurisdictione concessa loquitur etiam *Dom. Reg. Tapia in l. fin. cap. 9. n. 58. part. 2. de constit. Princip. & Reg. de Ponte in consil. 15. num. 6. lib. 2. ingeniosissimus, & doctissimus D. Casanate consil. 43. num. 43. 47. & seqq. omnino legendus, quia omnia contraria resolvit magistraliter ex more, Barbosa in l. quia tale 14. num. 87. ff. sol. matr. Mastrill. lib. 2. cap. 2. num. 43. de magistr. Cardin. Mant. de conject. ult. volunt. lib. 3. tit. 1. num. 32. & D. Rovit. in pragm. 3. num. 1. de sodomia, & consil. 22. n. 13. lib. 2.*

S U M M A R I U M.

- 59 Princeps ex justa causa revocat nedum privilegia in contractibus transfusa, sed & contractus à se gestos, ac dominium inde translatum, etiam cum juramento, & num. 61. 62. & 63.
 60 Item au erit cum causa jus tertio quæsitum de jure civili, & gentium, & num. 64. usque ad 68.
 69 Rex ob publicam utilitatem domanium donare potest, & num. 70.
 71 Princeps pro temporum varietate leges, nedum privilegia mutare cogitur, nostri Regis exemplo, & num. 72.

Tertia Conclusio.

- 59 Princeps existente justa causa, nedum revocat sine dubio quæcunque privilegia, quæ transfunduntur in contractibus mediante pretio, vel æquivalenti commensuratione, ut supra, verùm revocat contractus ipsos

- à se gestos, & auferit dominium illorum vigore translatum, etiam si juramento firmati sint.
 60 Sicuti, & quod plus, potest existente causa auferre bona, vel jus tertio utcunque quæsitum de jure gentium.
 61 Ut primum probant Omnes in *cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. Aret. Felin. & Dec. in d. cap. novis, Paul. in l. digna vox, qui loquitur tam in utili, quàm in directo dominio, Panorm. Card. Soc. Raynal. Gozad. Neviz. Crav. Pinell. Molin. & alii relati per Matienz. lib. 5. tit. 10. l. 6. glos. 1. n. 6. in 2. concl. Bal. Card. Felin. Cepoll. & alii relati per Afflic. dec. 361. à num. 6. ad 11. ubi tam in privi-*
 62 legio concessio non subditis, ut sunt clerici, & quocunque alio, quod transivit in contractum, quàm in quolibet jure, sive dominio quæsitum ex contractu cum ipso celebrato, quod possit Princeps auferre ex justa causa, ut pro bono pacis, vel alia causa, *idem Afflic. in cap. 1. §. similiter, ex n. 25. cum seqq. de capis. qui cur. vend. Hinc Azved. lib. 5. tit. 10. lib. 3. postquam ex num. 2. ad 10. probavit Principem non posse revocare privilegium, nec contractum, maxime juratum, limitat existente justa causa post las. Cephal. Molin. & alios, concordat etiam in contractu jurato Ferd. Loazes celebri consil. pro Oppido de Mula, n. 140. cum seq. Petra de potest. Princ. in 2. dubit. principali, cap. 1. n. 249. in fin. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 12. num. 20. hanc etiam conclusionem plenissimè comprobant doctissimus D. Reg. Tap. in d. l. fin. cap. 9. par. 2. num. 41. & seq. de constitut. Princ. p. optimè insignis D. Reg. Valenz. d. consil. 99. ex n. 33. cum seqq.*
 64 Sicuti & cum causa potest tollere dominium, & jus quæsitum nedum de jure civili, puta per sententiam, præscriptionem, vel alium modum inductum à jure civili, sed etiam dominium quæsitum ex contractu, vel titulo jusgentium, cum
 65 certum sit, utroque casu dominium quæsitum esse de jure gentium, licet varietur modus acquisitionis, *Innoc. & reliqui in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. Civilista in l. quoties, & l. rescripta, C. de precib. Imper. offer. & in l. fin. C. si contra jus, vel util. public. Bald. in l. donationes, quas Divus, C. de donat. inter vir. & uxor. cum infinitis congestis per Mandos. ad Roman. consil. 352. in ult. addit. Cephal. d. consil. 342. n. 33. Matienz. d. lib. 5. tit. 10. de don. lib. 6. glos. 1. num. 6. in 3. conclus. & num. 8. vers. sita etiam, ubi ex Crav. consil. 135. n. 20. & 241. num. 12. addit, in eo tantùm veritari discrimen inter hos casus, ut minor causa sufficiat
 66 ad revocandum titulum acquisitionis juris civilis; quàm de jure gentium, siquidem in tollendo jure quæsitum medio juris civilis, non requiritur causa respiciens publicam utilitatem principaliter, sed sufficit alia causa, & si pertineat ad privatam utilitatem, ut probat *Rimin. lun. consil. 102. n. 30. in princip. sequitur Petra de potest. Princ. cap. 24. num. 94. in fine.*
 67 Et quod possit Princeps auferre rem alteri quomodocumque quæsitam, etiam ex non suo contractu, & illius dominium in alium transferre existente justa causa, sunt vulgatissimi text. in *litem si verberatum, §. 1. vers. item si forte, ff. de rei vendic. in l. Lucias 9. ff. de evict. l. 2. C. ex quib. causis pro præm. libens. accepov. & alium novum tex. ad hoc perpendit Pruckman fol. 300. à num. 6. cum seqq. & Accius d. lib. 3. cap. 3. num. 13. Afflic. de cis.**

cif. 361. num. 4. cum aliis per *Borrell. in compend. deci. Univ. tit. 12. num. 20. Io. de Amic. consil. 12. num. 6.*

68 In quo licet *Iason consil. 10. num. 9. vol. 2.* & in *l. Princeps, ff. de legib.* conatus fuerit attentare, quod illæ leges potius, quod aliquando factum fuerat, explicassent, quam ut regulam gerendis negotiis præscriberent, refert *Petr. d. cap. 24. n. 79. in fin.* de quo latius *Precc. lib. 2. de subfeud. tit. quis dicat. Dax, num. 15.* nihilominus constat, eos loqui contra receptissimam traditionem *Bart. in prom. n. Digest. num. 5. versic. sed tu dic,* ubi addit *l. venditor 14. §. si constat, ff. comm. præd.* quam dicit quodam hoc esse meliorem de Mundo, & in *d. l. item si verberatum, §. 1. Ifern. in cap. 1. §. similiter, num. 27.* ubi latè de *Capit. qui Cur. vend. in cap. Imper. num. 49.* ubi in specie docuit, posse Regem

69 donare domanium ob publicam utilitatem, sicut & res privatorum concedere, de *prohib. alienat. per Frider. in §. moneta, post num. 23.* & in *§. planstrorum, num. 53. quæ sint regal. in cap. 1. §. post natale, num. 26. in fin. de pace ten. Afflic. in d. §. similiter ex num. 65.* & in *constit. Ea, quæ ad decus.*

Et subsistente iusta causa nullam adesse dubitationem tam apud Jurisconsultos, quam apud Sa-

70 cros Theologos, fundat *Menoch. cons. 350. lib. 4. num. 27.* quamplurimorum etiam Theologorum autoritatibus, inter quos est *D. Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 1. de mendac. §. 4.* dicens, fidem decere fallere, ubi supervenit causa rationabilis non implendi, hinc etiam Apostolus non est mentitus, non eundo Chorintum, quo ire promisit propter impedimenta supervenientia.

Hinc non erit à potentissimo nostro Rege alie-

71 num, suas leges, privilegia, concessionem, & constitutiones pro temporum qualitate mutare, ac revocare, propter quod, prout conspicimus, habet tot Consilia Regalia, & Comitum quotidie celebrantur, in quibus de statu omnium Regnorum diligenter scrutatur, secundum quod examen sæpè sæpius antiquæ, & novæ leges variantur; undè ipsis nedum sapientissimum, & laudabile, verum etiam necessarium est in melius mutare propositum, *l. non videtur, ff. de collat. bonor. DD. in 72 l. non videtur, C. de in integr. restit.* undè si oportet Principem mutare leges pro temporum varietate, quæ nunquam nisi cum magna deliberatione eduntur, cur non affirmabimus, posse privilegia revocare, quæ non tanta cum deliberatione conceduntur? ut in terminis docet *Eman. Rodrig. tom. 1. qq. regular. ars. 3. q. 9. in princ.*

S U M M A R I U M.

- 73 Princeps alicui rem auferens, ad pretii restitutionem tenetur, quamvis non servetur, num. 74.
- 75 Fallit cum conditio legem ob publicam utilitatem, & num. 76.
- 77 Fallit secundò, ne teneatur statim restituere, sed cum poterit, & num. 78. & 79.

Quarta Conclusio.

73 **L**icet Princeps auferendo dominium quæsitum tertio ex proprio contractu, vel aliter rem alterius, utcunque quæsitam ex iusta causa, teneatur ad restitutionem pretii sibi soluti, vel aliter ad excambium, ut ex *d. l. ven-*

ditor, §. si constat, ff. comm. præd. & d. l. 2. C. ex quibus caus. serv. amitt. cum aliis supra citatis tradunt *Innoc. in cap. nisi cum pridem, in fine, de renunc. Ifern. in loc. alleg.*

74 Quod tamen non servari dixit *Glof. in l. si locus 14. in fin. ff. quemadm. serv. amitt.* quam sequuntur *Alber. Capolla relati per Roland. cons. 69. num. 14. lib. 2. Port. in §. fin. Inst. de usucap. & refert Pinell. in 1. par. rub. C. de resc. vend. num. 14. in fine.*

Nihilominus admittitur communi sententiæ, ut

75 pretium sit restituendum; Restringitur primò, quando Princeps læderet jus tertii, vel auferret dominium ex causa publicæ necessitatis, vel utilitatis, legem condendo generalem, *Bart. Alex. & alii relati per Afflic. in const. Ea, quæ ad decus, n. 13.* affirmat *Dec. post Alex. in plur. cons. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 21. vers. secundo hoc intelligitur, de const. Card. Paris. cons. 1. num. 46. lib. 1. & pro absoluto probat Matienz. d. l. 5. tit. 10. de donat. l. 6. glof. 1. & 2. in fin. num. 20. & in dialog. relat. par. 4. cap. 12. num. 3. Dec. cons. 520. n. 10. vers. quia ad hoc, & novissimè aliis relatis uti communiorem opinionem sequutus est *Franc. Neger Cyriac. tom. 1. controuv. jur. controuv. 75. num. 22.* ubi num. 23. subdit, & fundat, quo dicto casu creditur Principis assertioni, se revocare ex causa publicæ utilitatis, & idèd posset Rex noster stante urgentissima necessitate per viam legis generalis revocare omnia demania. De potestate enim, & iustitia Principis legem condentis, etiam si videatur revocare, & restringere quod dedit, dubitandum non esse, ex *Bart. Afflic. & aliis probat Pinell. in 3. par. l. 1. illat. 16. vers. de potestate, fol. mihi 322. in parvis, & in puncto post Ruin. Gozad. Tbes. & alios, probat hanc opinionem Reg. de Ponte in repet. feud. lect. 8. num. 5, tunc autem**

76 dicitur derogare privilegiis per viam legis, quando generaliter omnibus privilegiis certum quid continentibus derogat, non autem si quibusdam certi loci, vel certarum personarum, *Ruin. consil. 26. num. 12. & 28. num. 4. lib. 1. quem sequitur Menoch. lib. 6. cap. 40. num. 24. de præsumpt.*

77 Temperatur secundò, ut non teneatur Princeps restituere pretium, vel restituere iustum excambium, cum dominium alteri ex iusta causa, antequam dominium auferat, & neque in ipso ab actionis actu, sed sufficit pretium restituere post rem ablatam, cum primum poterit, ut ultra *Luc. de Penna in l. ult. num. 52. vers. secundò queritur, C. de loc. præd. civ. lib. 1. 1. quem sequitur disputando Afflic. in §. similiter, num. 22. de capit. qui cur. vend. & communiter probari dixit D. Reg. Tap. in l. fin. ff. de conslit. Princ. part. 2. cap. 9. num. 49.* est tolemnis doctrina *Ifern. in d. §. moneta, num. 23.* ubi dicit, *accipiet in casu necessitatis res subditorum, & tunc tenetur ad pretium, si tunc habebit, undè solveret, si non habet, solvet, quando habebit, quia in hoc est favor communis boni, ut differatur solutio, sequitur Greg. Lop. in l. 2. col. pen. in fin. tit. 1. par. 2. in verb. buen cambio, ubi dicit opinionem contrariam locum habere, cum Prin-*

78 ceptus haberet illicò, undè solveret, alias si non haberet, poterit differre solutionem, sequitur *Matienz. d. cap. de donat. num. 13. in fin. & D. Roy. d. cons. lib. 1. num. 8.* in casu fortiori, quod pos-

79 sit capere res subditorum dilata solutione pretii, ut solvat quando habebit, ex *Ifern. loco cit. & sic resolyi possunt dicta per Loffred. in d. §. similiter, & quæ*

& quæ tradit de Ponte d. l. 8. n. 24. qui de Ifern. nullam fecerunt mentionem.

S U M M A R I U M.

- 80 **I**usta, ac sufficiens causa in Principe qua dicatur, & num. 82. & qua iustissima, n. 110.
- 81 Principis assertioni an credatur, affirmativè resolvitur, & num. 85. 87. 95. & 96. quam communiorè, num. 97.
- 82 Rex pro sustinendo exercita potest revocare privilegia, & contractus, & maximè pro defensione Fidei, & totius Christianæ Religionis, num. 83.
- 84 Bella pro iustitia consequenda de jure gentium introducta.
- 88 Regis est solum de causâ iustitia cognoscere, & num. 89. 93. & 94.
- 90 Authoritas suscipiendi bellum in Principe residet, & in eo præsumitur, etsi non appareat, n. 92.
- 91 Barones, & vasalli tenentur Regem extrâ Regnum bellantem adjuvare.
- 98 Principis assertio secundum unam opinionem, si non exactam probationem, inducit; tamen præsumptionem, quæ probandi onus in contrarium transfert.
- 99 Opinio negativa limitatur accedente Quæstoris consilio, & subscriptione, quæ partibus præjudicat, num. 86.
- 100 Principi in sua dispositione attestanti, omnino credendum, nullamque in contrarium probatio admittitur, num. 101. quod ampliatur ad ejus Locumtenentem, num. 102.
- 103 Item cum Princeps asserit aliquid tanquam votivum.
- 104 Principi causam exprimenti credendum est, & num. 107. 108. & 109. nec à Regibus scrupulosa inquisitio exigenda, num. 106. quæ sententia variè, & communiè, num. 105.

Quinta Conclusio.

- 8c **Q**uidquid DD. nostri disputent, & in diversas ierint sententias, dum quærunt, quæ dicatur iusta, & sufficiens causa, ut Princeps auferat dominium alteri quæsitum ex proprio, vel alieno contractu, vel ad rescribendum contra jus tertio quæsitum de jure naturali, vel gentium.
- 81 Et utrum stetur assertioni ipsius Regis attestantis, se moveri ex iusta, vel sufficienti causa, etsi causa respiciat s. etum proprium, vel alienum, vel etiam si expressa non fuerit, sed verisimiliter imaginari possit, ad materiam clem. 1. de prob. in quo DD. mirum in modum varios hac in re fuisse colligitur ex relatis per nostrum Aquilinum in repet. §. & quid si tantum, l. Gallus, in vers. quid enim, num. 112. & 116. ff. de liber. & posthum.
- Attamen duæ in hoc puncto subdiviso eliciuntur receptissimæ conclusiones.
- 82 Prima, justam censeri omnino causam auferendi dominium, & revocandi privilegia, & contractus ab ipomet Principe gestos, & juratos, pro sustinendo exercitu, & solvendis stipendiis militum pro defensione Regni, Status, & conservando honore ipsius Principis, & maximè pro defensione Fidei, & totius Christianæ Religionis,
- 84 quæ ex conservatione Imperii deducitur. Sunt enim introducta bella pro iustitia consequenda de

jure gentium, Castr. conf. 399. num. 2. & seq. lib. 1. Causas verò iustas ex quibus potest Princeps bellum indicere, enumerat Afflict. in c. 1. num. 12. hic finitur lex.

- 85 Secunda, credendum esse Principi dum rescribendo contra jus tertii, testatur se moveri ex iusta, & necessaria causa, cum subscriptione sui Consilii, & Quæstoris, ut discurret Ifern. in cap. 1. num. 14. & 16. qui succ. ten. il primo, ubi Lipar. in addit. lit. 1. vers. sed nunquid Afflict. num. 68. et in cap. unico, de contrav. apud pares term. post num. 13. & Lipar. lit. C. vers. quæstoris, Grammat. latè decis. 65. ex num. 62. Affl. num. 62. vers. unum tamen, idem Affl. in c. Imper. quæst. 24. num. 65. in cap. 1. n. 15. qui test. sunt necess. in cap. sancimus, quo temp. miles, in constit. Ut universis, num. 40. et in cap. 1. §. similiter, num. 64. de capit. qui cur. vend. dum se remittit ad dicta per eum post Ifern. de contr. feud. apud pares, D. meus Capyc. in repet. l. Imperial. col. 6. vers. sic est tamen differentia, car. 5.
- 86 ubi ex hoc monet Secretarios, & Officiales, quod advertant, quæ subscribunt, quia subscribendo præjudicant partibus.

Undè cum in casu præsentis Inviectissimus Rex noster plenissimè attestetur de maxima, urgentissima, & necessaria causa, quæ etiam notoria est, & omnibus evidentissima, & amplius se necessitate pressum, ut aliter nullo modo consuli possit, quod in suo casu desideravit D. Capyc. sæpius citanda decis. 166. num. 7. & 8. ubi cum de hoc ultimo non constaret ex dicto Regis, necessarium fuit adhibere oretenus testimonium Dom. Regentium, tamen fuit admissa probatio ut legitima, calus noster ex his erit extrâ omnem dubitationem.

- 88 Nec esse nostrum, nec minus utriusque Senatus, à quibus petitur consultatio, discutere de iustitia causæ, neque an aliter consuli possit; s. d. sufficere, Regem piissimum id mandasse, & plenè de necessitate causæ respiciente publicam utilitatem attestatum fuisse, cum consilio eorum, quorum proprium est munus consulere, quæ ad status, & bellicas expeditiones pertinent, etiam quod concernant hæc bella extrâ Regnum, latè probat in propriis terminis D. Rovit. d. consultim. num. 1. lib. 1. D. Reg. Valenz. d. conf. 99. num. 1. & D. Reg. de Pont. in conf. 15. ex num. 12. ad 15. lib. 2. ubi respondit pro Illust. Principe Hostiliani contra Civitates Bitonti, & Vigiliarum in casu excambii Arcis Sablonetæ, in quo facta fuit consultatio per Regiam Cameram in favorem Fisci, & breviter resolvit omnia, quæ in contrarium latè scripsit Othav. Bammacarius pro Domaniorum irrevocabilitate.

- 90 Authoritas enim suscipiendi bellum est in Principe, & credi oportet consilio expertorum in arte bellandi, & parendum est in his, quæ ad bellum pertinent, & ob id tenentur Barones, & vasalli adjuvare Regem bellantem extrâ Regnum, cum hoc totum ad Regis, & nedum Regni, sed totius Monarchiæ Christianæ Religionis tutelam pertineat, ut Rex ipse plenè testatur, & de se patet, Ifern. in cap. 1. & sed neque alia justior, ex num. 41. vers. si babeat, ubi ex Valer. et Seneca commemorat exempla illorum, qui ut optimi Duces decreverunt invadere hostes intrâ ipsorum lares, ut arcerent incursum à propriis Regnis, quæ sit prima caus. benef. amitt. idem Ifern. latè in cap. 1. num. 6. 7. & 8. Hic finit lex, sequitur D. meus Capyc.

Hh

pyc.

pyc. in repet. l. Imperialem, § firmiter, col. 2. vers. sublimis, et Camer. in d. leg. car. 34. col. 3. in fin. vers. sed tunc videtur, in Principe enim etsi non
92 apparet, præsumitur iusta causa bellum indicendi, Panorm. in cap. 1. de trengua, & pace, cum aliis à Menoch. de præsumpt. lib. 6. cap. 96. num. 2. & 7.

Et quando esset dubium, an iusta sit causa bellum indicendi, vel ne, subditis non licet hoc perquirere, quia talis perquisitio esset scrupulosa, nec venetur Princeps causam animi sui motus subditis patefacere, sed sufficit, quod consilium approbet, alioquin esset in potestate subditorum, an vellent Dominum adjuvare, siquidem negando, efficerent rem dubiam, & sic possent se excusare, quod non est ferendum; sufficit enim, Principem esse Consiliarium, ut post Iser. in d. cap. 1. hic finitur lex, & Afflict. ibid. 2. not. num. 7. & seq. tradit Jacobin. in sua invest. ver. & promiserunt, vers. quinto quæro, cum aliis per Rolun. d. consil. 1. num. 91. cum seq.

94 Solius enim Principis proprium est, ut ejus facti ratio, & causa iusta præsumi debeat, etsi non appareat, & convenit illud M. Terentii apud Tac. lib. 6. annal. Non est nostrum, inquit, estimare quem supra ceteros, & quibus de causis extollas, Tibi summum rerum iudicium Dii dedere, nobis obsequii gloria relicta est; alia plura etiam expendit Acac. lib. 3. c. 9. de privi. quem non transcribo.

Unde poterimus concedere facultatem eligendi, quid velint adversarii in hoc articulo. Si enim admittemus opinionem affirmativam. Quod credatur Principi supremo adesse iustam causam, etiam in his, in quibus liberè disponere non potest, dum tertio præjudicat in quæstis iure naturali, vel gentium, etiam si agatur de gravi præjudicio, cujus sententiæ fuerunt Cyn. lac. de Avenna, et Bal. in l. rescripta, num. 10. C. de precib. Imp. off. Butryl. in l. fin. C. si contra jus, cum aliis per Alex. cons. 203. num. 11. vers. & in tali supremo, lib. 6. & melius cons. 224. num. 8. eo lib. ubi

95 in specie consulit, potuisse Pontificem revocare proprium contractum juratum, in quo promiserat inter alia Cardinalibus non infeudare Terras Ecclesiæ, et præsumi id factum ex iusta causa, in quo eodem casu consulit atissimè Andr. Sicul. cons. suor. omnium 1.

Quam pro magis recepta ex DD. dinumeratio 97 ne describit Gabr. de prob. concl. 2. num. 28. & 30. & expressè hanc esse magis communem, & ita DD. dicere, asseveravit Jacob. Phil. Porsius in suis concl. lib. 5. c. 16. vers. tenendo secundam opinionem, quidquid negativam esse magis receptam dixerit Menoch. lib. 2. de præsumpt. c. 10. num. 55. & 56. cum tamen contrariam affirmativam uti veriore, & fortè receptiorem ipse sequutus fuerit cons. 100. num. 26. vers. respondeo, lib. 1.

Et cum hac affirmativa confedit omnibus relatis distinguendo dicta DD. Mascard. concl. 1233. num. 107. & 108. qui saltim concessit, ut affirmativa procedat indubitanter, ubi Rex expressit causam, vel saltim, quod licet non faciat exactam probationem, 98 operatur tamen talem præsumptionem, ut transferat onus probandi contrarium num. 109. & 110.

99 Et si negativa magis ardeat, Limitatur Primò, non procedere in dispositione Regis cum consilio, & subscriptione Quæstoris, juxta singularem do-

Strinam Iser. in cap. 1. sub nu. 42. que sit prima cas. benef. amitt. & ex dec. Capy. 166. num. 7. limitat in specie Gabr. d. concl. 2. num. 34. vers. tertio limita, latissimè Rol. infra latius citando cons. 1. ex nu. 84. ad 94. & num. 193. lib. 2. Ubi consulit, in revocatione privilegii, quod transivit in contractum præsumi iustam causam in Principe, sequitur remissivè Mascard. d. concl. 1233. num. 115. & D. Reg. de Pon. cons. 70. num. 36. lib. 1. hanc etiam limitationem late fundat D. Reg. Tap. in l. fin. cap. 9. p. 2. num. 47. de Consil. Princ. videndus Cons. Pasch. p. 1. c. 1. num. 78. de virib. parr. pot. & Nicol. de Passerib. in tract. de verb. enunciat. lib. 2. c. 4. nu. 27. post tract. de script. privata.

100 Limitatur secundò, non procedere negativam opinionem, ubi Rex testatur in sua dispositione, se disponere ex causa publicæ utilitatis, vel necessitatis, quia Principi expressè attestanti se revocare privilegium, vel etiam contractum ex causa communis boni, vel alterius cujuscunque publicæ utilitatis, sine dubio credendum est, nec aliud ulterius investigandum, consulit Alex. cons. 101. num. 7.

101 & 8. in 1. & 2. 16. num. 21. in 2. aded ut nulla admittatur probatio in contractum, Fulg. cons. 143. num. 5. quos refert, & sequitur Affl. in d. c. 1. nu. 71. in 2. lim. qui succ. ten. quod latius confirmat Rol. d. cons. 1. ex num. 190. lib. 2. D. Reg. Valenz. cons. 4. nu. 116. & cons. 99. num. 1. Farin. qu. 63. num. 82. Maur. Burg. de mod. proced. ex abrupt. q. 61. nu. 12. Decian. cons. 18. lib. 1. num. 274. Ill. Cavd. Tusc. concl. 924. num. 4. Mascard. concl. 1234. & nedum statueret

102 tioni Principis, verum etiam ejus Locumtenentis, ut in puncto consulit D. Carath. de Medic. meus Socer in cons. 60. num. 1.

103 Tertio fallit, cum Princeps aliquid narrat tanquam factum notorium, quia nedum in proprio factio (in quo nos verlamur) sed etiam in facto alieno Principi asserenti aliquid, præsertim motu proprio, plena fides adhibetur, cum id asserere videatur tanquam legitime informatus, ut est notorium, de quo in casu præsentis, Alex. Socin. Craves. Gram. Rebuff. Paris. & alii relati à Menoch. d. cons. 100. num. 22. 23. 24. & 32. lib. 1. Affl. in d. c. 1. qui succ. ten. in vers. sexto fallit, num. 75.

Quinimo generaliter credendum esse Principi in hac materia, quando causam exprimit, vel iusta causa apparet, vel etiam imaginari potest, & quod DD. in contrarium incaute citati non loquantur, cum ipse Princeps causam exprimit; sed quando 104 causa à Principe non allegatur, nec imaginari potest, plenissimè probat ex DD. in contrarium citatorum declaratione Menoch. d. cons. 100. num. 26. vers. respondeo primò, & melius n. 31. & 32. & aurea sunt verba Bald. in proposito in cons. 328. n. 8. vers. parè in Principe, lib. 1. & in hac opinione residere videtur P. & gr. post Ruin. & alios de jure Fisci, lib. 1. §. habendus, num. 69. in fin.

105 Et latissimè hanc opinionem affirmativam uti veriore, & magis communem generaliter sublinot Ferdin. Loazes in sæpius citato sing. cons. in respons. ad 5. & sextum fundamentum pari. cons. ex num. 134. ubi num. 142. ex Bald. probat, non esse à 106 Regibus, qui rationum calculis suppositi non sunt, exigendam scrupulosam inquisitionem, quod optime probat Covall. lib. 1. præf. qq. comm. contr. comm. 4. 578. ex num. 25. ubi amplius dicit in puncto 107 esto, semper esse credendum Regi dicenti esse constitutum in necessitate ad defendendam Reli-

gionem Christianam, ex *Oldrad. Alexand. Roland.* 108 & aliis, & quod tam circa iustitiam causæ belli indicti, quam circa necessitatem, qua Princeps premitur, sit eidem omnino credendum, remota omni subtili inquisitione, sicut faciunt quidam Decuriones timorata conscientia aliquarum Civitatum, quæ à jure improbat, *l. doli, in fin. ff. de novat. ut latius ipse profecquitur omnino videndus.*

109 Et tandem limitatur opinio negativa de consuetudine Regum totius Mundi, ut ubi exprimentur causam, eis aded credatur, ut contrarium probari non possit, sic testatur *Bal. conf. 326. num. 10. vers. item omnes Reges Mundi, & consil. 228. nu. 8.* quem sequitur *Affl. in d. cap. 1. qui succ. ten. nu. 78. Roland. d. conf. 1. num. 193. Menoch. d. consil. 100. n. 26. in fin. Mascard. diff. concl. 1233. num. 119. & Jo: Perr. Fontanel. tom. 1. de pact. nupt. claus. 4. Glos. 10. par. 2. nu. 28. post alios ibid. citatos, & de consuetudine omnium Regum Mundi etiam testatur Dominus meus *Capyc. in c. Imperialem fol. 4. vers. adde.**

Ex quibus evidenter patet, quam obscure, & intricatè hanc materiam tractaverit *Petra* sibi sapiens de more contradicendo in *d. tract. de potest. Princip. in fin. oper. §. circa secundam principalem conclusionem, præsertim dum num. 53. & 54.* ex suo capite recedere conatur à recepta opinione; & diminutè loquutus fuit *Menoch. d. lib. 2. de præsumpt. cap. 10. in fin.* cujus tamen dicta supplenda sunt ex *dejudem consil. 100.* ubi optimè de more loquitur.

Nec prætermittendum, iustissimam causam dici, nedum quando adest bellum in Regno, verùm 110 etiam si adsit extrà Regnum, ex traditis per *D. Consil. Georg. lib. 1. rep. feud. cap. ult. num. 40. & seq. fol. 440.* Modernus *Montanus* in *l. Imperial. §. firmiter, num. 35. & seq. fol. 152. de prob. feud. alien. per Frid. & de fonte d. conf. 15. num. 11. lib. 2.*

S U M M A R I U M.

- 111 **R**ex domanium alienare, & vasallos etiam invitos infeudare potest de jure, & Regni consuetudine, & num. 112. usque ad 116. præcipuè in solitis infeudari, num. 119.
- 117 Text in cap. intellecto, de jur. jur. non procedit in infeudatione, in qua directum dominium à Rege retinetur, & num. 124. 125. & 131.
- 118 *Oldradi verba* in consil. 159. referuntur.
- 120 Alienatio ea tantùm interdicta dicitur, qua graviter honor Imperii laderetur, & qua sit, n. 121. 122. 123. 126. 127. & 143.
- 128 Rex noster Monarca, ejusque in suis Regnis potestas, & num. 129. 137. & 138.
- 130 Enormis læsio circa magnam alienationem non consideratur in magno Rege.
- 132 Fallit in alienatione Castrorum limitaneorum, munitorumque proinde exceptorum, num. 133. ut est *Capua, vel Aversa. nu. 149. & 150.*
- 134 Rex, dum tamen cum consilio, etiam magnam Civitatem in feudum concedere potest.
- 135 Donationis magnitudo quomodo consideretur, & num. 136.
- 137 Alienationes diversis temporibus factæ non junguntur, ut excessivæ censeantur, & nu. 138. & 139. contrarium sentientes refutantur, num. 140.
- 141 Directi domini retentio in infeudatione etiam plurium Civitatum, læsionem excludit, & n. 142. 151. 152. 155. 157. & 158.
- 144 *Martin. Laudens. alique non distinguentes, an*

- retineatur directum dominium, vel non, repro-*
bantur, & nu. 145.
- 146 Alienatio ex quibus magna, vel parva judicanda, & num. 147. inde ad Regis nostri infeudationem infertur, num. 148.
- 153 Infeudatio etiam in Corona detrimentum valet, adjecta clausula, ex certa scientia, & num. 156.
- 154 Immodica introituum Regni, ac jurisdictionis alienatio, læsionem inducit.
- 159 Jura directæ de consuetudine in Regno alienantur,
- 160 Dominium directum ex qualitate donantis, scilicet Regis tacitè translaturum censetur.
- 161 Vasalli ratione jurisdictionis magis propriè subditi appellantur.
- 162 Dominus directus, directum dominium, invito vasallo in alium transferre nequit, nec è contrà, vasallus feudum, invito Domino, nu. 167. & 168. limitatur cum utile transfertur, retento directo, num. 340.
- 163 *Iter. locus declaratur usque ad nu. 166. & n. 169.*
- 170 *Tex. in cap. præterea Ducatus de consuetudine in Regno non viget, sed usus Mediolanensium.*
- 171 Dominus directus non potest partem domini directi alienare, partemquè retinere, ad idque *Itern. locus expenditur, & declaratur, num. 172. 173. & 174. cum distinctione, num. 175. & 176.*
- 177 Rex est Dominus personarum, quæ sunt in Regno.
- 178 Vasallus quomodo pluribus Dominis servire dicatur, remissivè.
- 179 Subditi non coguntur duos æquales Dominos agnoscere, limitatur, num. 180. & 184.
- 181 Juramenti, quod à feudatario, & ejus, quod à vasallo burgenfi præstat, differentia, remissivè, & num. 182.
- 183 Vasallus burgenfis etsi invitus alienari non possit, cum Castri universitate tamen rectè alienatur, & num. 186. veterem, num. 190. usque ad 195.
- 185 Confirmatur argumento de majori ad minus affirmativè.
- 187 Plura transeunt cum universitate, quæ aliàs non transirent.
- 188 Feudum cum Castro, etiam vasallis invitis, in rusticum alienatur.
- 189 *Affl. sibi contrarius declaratur.*
- 196 *Nevizan. consil. 12. lapsus, & num. 197. usque ad 201.*
- 202 Iterum reprehenditur, dum vasallos Baronum servi pares facit, & num. 203. & 204.
- 205 Rex noster ex veteri consuetudine vasallos cum Castris infeudat, etiam invitos, & num. 242. 243. 244. 248. & 336.
- 206 Quæ consuetudo ubi viget servanda, & multum operatur, num. 339.
- 207 Jurisdictio licet vendi non possit, ex consuetudine tamen venditur, ex veteri, num. 211.
- 208 Jurisdictio Castri transit in creditorem, cui Castrium pignori datur.
- 209 Consuetudo notoria sufficit, ut allegetur, quamvis non probetur, num. 210.
- 212 *Andreas de Itern. dicitur Evangelista in hoc Regno.*
- 213 *Luca de Penna locus examinatur, & num. 214. usque ad 219.*
- 220 Extravag. Innoc. VI. ad Regnum Sicilia, ex eo tempore usu non recepta, & num. 221. 222. & 223.
- 224 Jura directæ ex consuetudine in Regno alienantur,

- tar cum Regis assensu, nu. 225. & 226. ad instar consuetudinis Mediol. nu. 227. etiam in præjudicium Coronæ, nu. 228. & 229.
- 230 Rex Gallia sui Regni Civitates alienare non potest, sed contrarium servatur, num. 235. usque ad 239. cum distinctione, num. 240. exemplum, num. 241.
- 231 Igneas in l. donationis, C. de donat. inter virum, & uxor. declaratur, & num. 232. 233. & 234.
- 245 Neviz. iterum corripitur, & num. 246.
- 247 Princeps etiam absque causa derogat prohibitioni alienationis vasallorum, cum sit de jure positivo.
- 249 Alienatio demanialium permessa, quod magis existente aliqua justa causa vedum necessaria, sed nulli, num. 250.

Sexta Conclusio.

Regem posse bona, & Castra sui demanii alienare, & vasallos, sive subditos etiam invites cum toto

111 Castro. sive feudo, ex dispositione juris communis aliis inferioribus, maximè infeudando subijcere.

Et fortiùs ex vetustissima consuetudine præscripta per Inviçitissimos Reges nostros in hoc Regno posse Castra, & Civitates quæcunque ad libitum infeudare, etiam subditis reluctantis.

113 Cujus conclusionis primum caput probat *Ifern.* in cap. 1. num. 10. de his, qui feud. dare poss. in cap. 1. num. 1. de natura feud. in l. Imper. vers. Nec Dominus, post num. 44. vers. ex his oritur questio, de prohib. alien. per *Frid.* ubi refert, quod licet Papa Honorius suadendo voluerit, Regem Siciliae abstinere ab alienatione domaniorum, nihilominus ex quo in pactis, & conventionibus Regni inter Romanam Ecclesiam, & Carolum I. hæc non sunt prohibita, videntur concessa, quod addit videri expressum in *Constit. Regni Dignum*, ubi de speciali dono Regnum Regni domania conferuntur, sicut est de jure communi, ex vulgato cap. intellecto, de jure jur. ubi patet, alienationem permitti, nisi graviter diminueretur, vel læderetur honor, & corona Regis, in quo quidem, ut *Bald.* ibi notat, post n. 5. in d. cap. intellecto, nulla fit mentio de infeudatione, sed solum de omnimoda alienatione, per quam omne dominium transfertur (non enim, ut *Bald.* subdit, videtur lege cautum, quod liberi Reges jurent non infeudare, & maximè quando pacem invicem faciunt, vel guerram à certo tempore invicem futuram evitant, propter quod impignus pacis fit infeudatio, etiam maximi Comitatus, vel Ducatus, imò est expressum, quod fieri potest, & servari de jure debet. Præterea honor Regis augetur per dignitatem subditorum, & fit Status Regis magis potens, honorabilis, & magis timendus, imò ex antecedenti potest consingere, quod eodem die Imperium Regis surgat à moriens præsupponendo, quod debet præsupponi, scilicet conservativa fidei hinc, & inde) Ex quibus verbis *Baldi* clarè patet, etiam ponderando dictionem, maximè, quod semper infeudatio permittitur, quia per eam nec Status, nec Corona læditur.

114 sum in *Constit. Regni Dignum*, ubi de speciali dono Regnum Regni domania conferuntur, sicut est de jure communi, ex vulgato cap. intellecto, de jure jur. ubi patet, alienationem permitti, nisi graviter diminueretur, vel læderetur honor, & corona Regis, in quo quidem, ut *Bald.* ibi notat, post n. 5. in d. cap. intellecto, nulla fit mentio de infeudatione, sed solum de omnimoda alienatione, per quam omne dominium transfertur (non enim, ut *Bald.* subdit, videtur lege cautum, quod liberi Reges jurent non infeudare, & maximè quando pacem invicem faciunt, vel guerram à certo tempore invicem futuram evitant, propter quod impignus pacis fit infeudatio, etiam maximi Comitatus, vel Ducatus, imò est expressum, quod fieri potest, & servari de jure debet. Præterea honor Regis augetur per dignitatem subditorum, & fit Status Regis magis potens, honorabilis, & magis timendus, imò ex antecedenti potest consingere, quod eodem die Imperium Regis surgat à moriens præsupponendo, quod debet præsupponi, scilicet conservativa fidei hinc, & inde) Ex quibus verbis *Baldi* clarè patet, etiam ponderando dictionem, maximè, quod semper infeudatio permittitur, quia per eam nec Status, nec Corona læditur.

115 cem faciunt, vel guerram à certo tempore invicem futuram evitant, propter quod impignus pacis fit infeudatio, etiam maximi Comitatus, vel Ducatus, imò est expressum, quod fieri potest, & servari de jure debet. Præterea honor Regis augetur per dignitatem subditorum, & fit Status Regis magis potens, honorabilis, & magis timendus, imò ex antecedenti potest consingere, quod eodem die Imperium Regis surgat à moriens præsupponendo, quod debet præsupponi, scilicet conservativa fidei hinc, & inde) Ex quibus verbis *Baldi* clarè patet, etiam ponderando dictionem, maximè, quod semper infeudatio permittitur, quia per eam nec Status, nec Corona læditur.

117 Et sic quod distinctio tenet in d. cap. intellecto, ut Imperator, & Rex ita demum possint alienare domanialia, vel Regalia, si alienatio non tendat in gravem Imperii, vel Status læsionem, & diminutionem Regiæ dignitatis, procedat tantum in totali alienatione, ubi dominium directum, & utile, om-

neque jus à Rege concedente abdicaretur, non autem in infeudatione, quæ velut, ut plurimum utilis generaliter est permessa, ut voluerunt *Inn.* in cap. grandi, num. 1. in fin. de suppl. neglig. præl. *Bal.* in l. 1. Cundè cognasi, & in prælud. feud. col. 13. ubi *Præpos. col. 3.* *Pavor.* in cons. 3. q. 35. num. 12. vol. 2. *Aug.* in l. contra juris ff. de pact. *Cast.* cons. 74. quæ frustra, num. 7. vers. & finali ter, lib. 1. *Alex.* cons. 1. num. 5. vol. 5. quos refert, & sequitur *Aff.* in prælud. *Constit. Regni*, q. 24. post num. 6.

118 In quo pulchra sunt verba *Oldradi* loquentis de Principatu Achajæ concessio per Regem Carolum III. Principi Tarentino cons. 159. post nu. 11. (circa quod etiam ostendatur, quod infeudatio facta per Principem non videtur esse talis alienatio, quæ sub permissione non cadat, quia nec alienatio simplex est, sicut dicitur de manumittente servum, quia non videtur totaliter desisse esse manumittentis, qui de servo factus est liber, ff. de hered. inst. l. salem) refert, & sequitur *Cray.* cons. 54. num. 2. ubi probat, potestatem magis Principis circa infeudationem consistere in domanialibus nunquam infeudatis, siquidem quodam solita infeudari nullum est dubium, nam videmus, magnos Principes infeudare Ducatus, & Marchionatus, undè jura, & DD. loquentes de ipsorum potestate intelligendi sunt de domanialibus non solitis infeudari.

Nec etiam omnis totalis alienatio est interdicta, nisi illa, per quam graviter læderetur honor, & Status, Imperii, vel Regalis dignitas, nam proprium est Regum donare. cap. 1. de donatio, ut in specie declarat *Panor.* in d. cap. intellecto, nu. 7. post *Innoc.* ibi, *Innoc.* & *Jo. Andr.* in d. cap. grandi, *Bart.* in l. prohibere, §. planè, ff. quod vi, aut clam, per text. in cap. *Abbate sanè, de re jud.* in 6. cum infinitis concord. per *Garz. Mastri.* de magistr. so. l. cap. 12. in princ. & per totum.

121 Dicitur autem alienatio in præjudicium, vel diminutionem Status, Imperii, vel Regiæ dignitatis, quando Imperator alienaret quotam Imperii, puta tertiam, vel dimidiam, secus verò quando donat, etiam si liberè concedat aliquas res, loca, vel Castra Imperii, vel Regni, *Bal.* in l. si certarum, in fin. vers. ultimò quia, ff. de mil. testam. ubi facit differentiam inter quotam, & res certas, sive particulares, & indè infert (quod licet Imperator non possit donare quotam partem Imperii, potest tamen donare certas Civitates secundam DD.) Hæc *Bald.*

122 addit *Angel.* quod possit donare unam Civitatem, vel plures, quod dicit esse verum, communicando confessionario Imperium, nam ipse constituit Reges, Principes, & Duces, non autem potest, abdicando à se jurisdictionem omnimodam, Hæc ille; vel si alienaret claves Imperii, quæ tenetur conservare successoribus, alioquin diceretur proditor, vel si viscera Imperii exvisceraret, quia diceretur homicida propriæ dignitatis, sed res, & Castra particularia bene donare potest, *Bal.* in cap. licet causum, num. 6. de probatio.

123 & in cap. fin. extrà de re jud. Ea enim dicitur alienatio prohibita, cum eo modo plura Castra, & Civitates alienat, expropriando, & poenitens abdicando omne dominium, jurisdictionem, & dignitatem, tunc diceretur deformare principatum, juxta d. cap. intellecto, ibi, (in præjudicium Regni sui, & contra Regis honorem) & paulò post, ibi (quia in sua coronatione juraverat jura Regni sui, & honorem

124 Corona illibata servare) secus verò si alienat retinendo directum dominium, vel saltem superioris.

tatem, docet *Bald.* distinguendo magistraliter in *prelud. feud. num. 32.* & sequitur aliis relatis *Alex. conf. 1. num. 19. lib. 5.* loquens de concessione facta per Ducem Regii, ubi *num. 20. ex eod. Bald. pro-*
135 bat, Regem posse aliquam partem jurisdictionis sui Regni alteri quodam utile jus in feudum concedere, ubi *Modernus Paris. in add. lit. E. verb. modicum,* allegat ad idem *Ifern. Imol. Mart. Laud. Jacob. Socin. Bertran. Prapof. & aliis se idem dixisse in Consuet. Paris. & idem Alex. conf. 24. num. 22. lib. 5,* quem latius refert, & sequitur *Jason,* omnino videndus *conf. 10. ex nu. 4. lib. 3.* qui consuluit, con-
136 cessionem plurium Castrorum, & locorum cum jurisdictione factam per Marchionem Mantuæ non fuisse in magnum præjudicium Status Marchionalis, sequitur *Natts conf. 636.* ubi ex *Oldrado, Alb. Bald. & aliis* probat, omni jure etiam permissam alienationem plurium Civitatum, & relato *Jo. de Anan. conf. 81.* qui consuluit, valere donationem Civitatis Astensis factam per Ducem Mediolani,
137 infert, quod si id potuit Dux prædictus, sive uti Imperii Vicarius, multò fortius Imperator ipse, cui addi poterit, quod si id potest Imperator, multò fortius id poterunt Reges, qui plenioribus habent potestatem in infeudando ipso Imperatore, & liberius infeudant, cum plus juris habeant in suis Regnis, quàm Imperator in Imperio, & maximè in
138 Rege nostro, qui est Monarca, & dicitur in Regno suo tanquam corporalis Deus, ut ex *Ifern. Bald. Alvar. & aliis* probat *Dominus Cypyc. in investit. ver. feudum dant, vers. Reges etiam, car. 151.*
139 & ita intelligenda sunt dicta per eundem *D. Cypyc. in d. ver. feudum dant. 24. concl. vers. & dicit Andr. Quæ omnia latissimè, & cum judicio, ut solet, comprobatur Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 6. casu 559.* ubi enumerando casus, & *DD.* loquentes de enormi læsione, quæ insurgit ex magna alienatione,
130 excludit omnino casum, ubi magnus Rex infeudat plures Civitates, & Castra, & ob id dixit *Menoch. num. 5. Neviz. conf. 12. num. 66.* salvari posse ex eo solum, quod loquutus fuerit de Rege Galliarum, qui ut Comes Astensis donare non potuerit plura Castra d. magni Comitatus.
131 Ex quibus concluditur, quod tunc tantum dici poterit, Imperium, Regnum vel Provinciam lædi, & habere locum dispositionem *cap. intellectu,* cum ita Castrum, vel Civitas alienatur, ut nedum nullum dominium directum, nec utile, sed nulla jurisdictio, nullaque superioritas, nec aliud jus reservatur alienanti, secus ubi aliquid reservatur, ut fit in infeudationibus, ut *22. DD. cumulat Menoch. conf. 962. ex num. 21. lib. 10. & 54. DD. describit idem Menoch. in conf. 1003. num. 18. vers. 8. & ultimo, juncto n. 59. vers. tertius est casus, lib. 11. post relatos per Vasq. lib. 1. contr. ill. cap. 4. ex n. 1. ubi fatetur communem.*

Vel ubi Castrum, vel Civitas essent in limitibus
132 Imperii, vel ita muniti, ut ex eorum alienatione magnum detrimentum evenire posset ipsi Regno, ob dubiam, ne ab ipso Principe donatore deficeret, argumento *l. 2. ubi Glos. C. de fund. lim. lib. 11. & ex Neviz. & Grato* probat idem *Menoch. d. conf. 1003. num. 58. vers. secundus est casus,* quæ
133 loca, & Civitates Castris munitas, & limitaneas; quinimò & plures alias Rex noster prudentissimus expressè excipi mandavit suis in literis in præfenti casu, in quo & alia quoque Civitates, & Oppida excipit aliis justis de causis.

Quinimò Rex etiam valde pretiosa Regni, putè
134 aliquam magnam Civitatem, sive insignem in feudum concedere potest, dummodò id faciat cum consilio, ut ex *Card. Jaf. Corseto,* & aliis probat *Petr. de Greg. de concess. feud. p. 1. quest. 5. num. 10. vers. secundo limbo,* ubi *Mastrill. in add. addit Bal. Alvar. Felin. Gram. & Roland.* exemplo Pontificis, quem decet ardua expedire cum consensu Cardinalium.

Et licet Rex faceret multas, & diversas donationes, quæ simul unitæ videri possunt excessivæ,
135 non tamen revocantur, nisi illæ, quæ verè fuerint excessivæ, ut ex *Luca* firmat *Afflic. in prelud. d. quest. 24. num. 6.*

Qui hoc amplius declarat, & limitat, non procedere in concessionibus factis in feudum, quia tunc non possunt dici excessivæ, & sic cessat revocatio, ut rectè legenti *Afflic. patebit dict. num. 6. vers. Et nunc dico unum, quod non dixi.*

Quinimò idem *Afflic. in l. Imper. §. præsertim Ducatus, in 3. notab. num. 49. vers. bene super hoc,* dicit,
137 xit, quod etiam si plures alienationes, sive donationes sint factæ diversis temporibus, quæ videri possunt excessivæ, tamen non fit coaccervatio, & sic nulla ipsarum revocatur, allegans *Glos. & DD. in cap. 2. de don. & Imolam ibi,* dicentem, quod hæc est magis communis opinio, & ita sunt declaranda dicta per eundem *Afflic. in rubr. qua sunt regal. in princ. ex n. 61. vers. nunc venio ad quintam,* & præcipuè *num. 65.* ubi loquens in alienatione Regalium, ponderando dicta *Luca de Penna,* dicit,
138 ipsum non dissidere ab *Ifern. & loquitur expressè de pluribus donationibus simul junctis, ut expressè post num. 65. ibi sic dicimus, quod plures donationes simul junctæ inofficiose revocantur, l. 1. C. de inoff. don. & loquitur etiam de alienatione Regalium per viam donationis simplicis, non autem de infeudatione, ut clarè patet ex conte-*
139 xtu; Cujus opinio, ut validæ sint censendæ hujusmodi alienationes, & donationes, nec talem coaccervationem ad ipsas infrigendas esse admittendam, ex eo, quod futuræ sint in detrimentum Coronæ, cum tristes eventus minimè habendi sint in consideratione, & multò minus in Principibus, à quibus potius sperandum est augmentum Status, quàm diminutio, ex *Divo Augustino,* & aliis latè firmat *Amad. de Pont. d. tit. de bis, qui feud. dar. poss. ex num. 67. in vers. sed hæc opinio,* ubi ita dicit esse intelligenda dicta *Glos. & Ifern. in Const. Dignum,* & dicta per *Afflic. in loc. præd.*

Ex quibus patet, non esse admittendam restrictionem eorum, qui contra receptam, & communem distinctionem sine fundamento ausi sunt restringere, atque arctare potestatem Principis, etiam circa infeudationem omni jure permissam.

Ut scilicet nec infeudare valeat Princeps passim modò unam, modò alteram Civitatem, ne ex successivis infeudationibus daretur processus in infinitum, ex quo Regnum exinaniret, vel in totum annihilaret, seu destrueret, cujus opinionis Auctor assertur *Marin. Laud. in c. 1. num. 25. de bis, qui feud. dar. poss. prout ipsum refert Jaf. in prelud. num. 77. & Jaf. solius autoritate subnixus sequi videtur D. Cypyc. in d. vers. feudum dant, conclus. 24. vers. secunda declaratio, Jacobin. vers. in feudum, num. 2. in fin. Petr. Greg. d. part. 1. quest. 5. in l. Jim. num. 10. & refert simpliciter *Laurigl. part. 1. qn. 53. num. 191.**

- Siquidem falsum est fundamentum, quod ex in-
- 141 feudationibus retento directo dominio, & juribus dominicalibus vel etiam salvis, jurisdictionis reservatione facta, læsio nulla contingere possit, etiam si plures Civitates infeudentur, ut ex *Oldrad. Ang. Dec. in plur. conf. Socin. Jun. Alber.* & aliis probat *Craw. conf. 999. num. 1. in fin. vers. quin etiam si Civitatis*, ubi amplius subdit, quod tunc tantum dicitur magna læsio, cum servituti, aut potestati alienæ Regnum subijcitur, ut in casu *Oldrad. confil. 231. in fine*, vel cum Regni Monarchia, aut ipsius Coronæ honor diminuitur, juxta exempla *Bald. conf. 271. lib. 1. & Sos. Jun. confil. 60. num. 53. lib. 3.*
- 144 Nec *Martin. Laud.* dictum obstat, & *Jas.* in *DD. prælud. num. 77. vers. limitat tamen not. Martin.* postquam allegavit generalia, scilicet not. in *cap. grandi*, & in *cap. intellectu*, remittit se ad infra dicenda, ubi *num. 78. vers. 5. Et sic subtiliter adversis*, subijcit, quod dicta limitatio procedit juxta opinionem eorum, qui ad cognoscendum, an sit magna, vel parva læsio, non faciunt differentiam, an Princeps abdicet à se omne dominium cum jurisdictione, & dignitate, an verò retineat saltem directum dominium, vel superioritatem, sed solum juxta opinionem eorum, qui hoc solum egerunt, an donatio, vel alienatio cedat in magnam diminutionem Regni, an verò in non magnam.
- 145 Undè cum prædicta opinio sit magis communiter recepta, ut omnino in materia *d. cap. intellectu*, & *cap. grandi*, sit distinguendum; an alienatio fiat in totum, vel directo dominio, aut superioritate retenta, ut supra, consequens est, ut limitatio prædicta *Mart. Laud.* quæ dumtaxat locum habet data pro vera opinione reprobata magis communi, sit quoque falsa, & contra communem, et sic cum eo corruunt dicta per *D. Capyc.* et alios.
- 146 Et quoniam, quæ nam dicatur magna alienatio, vel parva, ex qua infurgat læsio Status, aut Coronæ, est investigandum ex qualitate personæ dantis, accipientis, ex re ipsa concessa, ex causa, ut ex *Luca in l. contra publicam, Cod. de re milit. lib. 12.* tradit *Afflic.* in *d. rub. qua sint regal. n. 64. & 71. in fine*, ubi dicit *Lucam* in hac quæstione prolixo sermone tandem concludere, respondendum esse juxta personarum, & causarum qualitates, argumento *l. in fundo, ff. de rei vend. & cap. & si quæstiones, de simon. Dec.* infra allegando *confil. 288. incip. non est parvi ponderis, num. 2. vers. accedit*, juncto *versic. ultimum non obstat, in fine d. conf.* ubi loquitur de legato facto per Regem Catholicam Reginæ Joannæ sorori relicte Regis Ferdinandi de bonis, & feudis, quæ tenebat in hoc nostro Regno Neapolitano.
- 148 Nemo asseverare poterit, immoderatam esse alienationem, quam Rex noster tam maximus Monarcha in præsentiarum facere intendit aliquarum ex Civitatibus domanialibus amplissimi Regni Neapolitani, exceptis limitaneis Principibus Provinciarum, & aliis permultis, quæ quovis modo lædere possunt Coronam.
- Non enim agitur de alienanda nulla ex præcipuis Civitatibus Regni, ut de Capua vel Aver-
- 149 sa, in specie placuit *Afflic.* exemplum tradere in *d. §. præterea Ducatus*, in *3. notab.* ubi ex *num. 46.* examinando primam ex quinque quæstionibus per eum paulò antè præpositis, postquam firmavit propositionem generalem, non valere alienationem

150 domanialium factam ergà privatas personas, quæ nimis diminuerentur introitus Regni, vel ipsius in Regno jurisdicção, infert ex hoc, quod idè non posset alienare Civitatem de Domano Regni, putà Capuam, vel Averfam, quia hæc esset magna donatio, & diminueretur Corona.

- Subdit statim limitando, & restringendo propositionem, non procedere, ubi Rex alienaret Civitatem domanialem solum quodam utile dominium, retento directo, ut contingit infeudando, quia talis alienatio valeret cum clausula, *ex certa scientia*, vel clausula, *non obstante*, & reddit rationem, quæ optimè confirmat præcedentia, quia non diceretur lædi Coronam, ex quo retinuit directum dominium, quod habet Rex respectu vasallorum, allegat *Bald. Panor. Præpos. & Alex.* & addit, quod licet *Præpos. in d. prælud. d. num. 7.* dicat, quod hoc non potest fieri in detrimentum Regni, ipso hoc intelligit non procedere, ubi adjiciatur clausula, *ex certa scientia*, ex *Iser. in Const. Dignum*, & aliis.

Et sic *Afflic.* intelligit, tunc demum ex alienatione domanialium lædi Coronam, ubi multum diminuerentur introitus Regni, vel jurisdicção in ipso Regno.

Et quòd ubi certum est lædi Coronam, ut ex alienatione magnæ, & præcipuæ Civitatis clavis Regni, ut est Capua, adhuc cessaret læsio, si directum dominium reservaretur.

- Et quòd valet infeudatio magnarum Civitatum cum clausula, *ex certa scientia*, & *non obstante*, etiam in detrimentum Regni, ex doctrina *Iser.* & *Alber.* quos citat, & quod ita est declaranda doctrina *Mart. Laud.* qui ab omnibus ubi Author citatur in contrarium. Et idem *Afflic.* in *dist. 3. not. num. 72.* subijcit hæc verba. *Ultimò seneatis in cor. 157. dibus vestris hoc dictum novissimum, videlicet, quod tunc dicitur res domanialis alienata, quando directum, & utile dominium est alienatum, aliàs si solum utile dominium est alienatum, retento directo, non dicitur alienata res domanialis*, ex *Bald. & Panor.* supra citatis. Hæc *Afflic.* pro coronide, ex quo omnia contraria resolvi possent, idem sermè repetit idem *Afflic.* in *§. si quis fecerit, num. 13. quo temp. miles*, & sequuntur alii.

Et idem optimè non solum concedit, sed firmat *Menoch.* qui licet in *conf. 264.* latissimè respondere videatur contra nostram opinionem (licet ex aliis non obstat, ut infra) nihilominus pulcherrimè fundat de communi sententia, quòd etsi Princeps res, & bona domanialia sui principatus alienare non possit invitis subditis, nihilominus infeudare potest, ex quo retinet directum dominium, & superioritatem, nec desinit esse dominus, & ad eum confugere possunt subditi, si malè pertractentur, clarè innuens, non esse interesse considerabile subditorum, nè inviti infeudentur, cum non sit restringenda hæc facultas à jure Principibus concessa, ubi ultra *Bal. Jas. Afflic.* hanc esse communem probat ex *Cephal. conf. 155. num. 12. Cravet. confil. 411. num. 23.* & idem ex *Oldrad. Alex. Dec. Castald. Cors. Vasq. Afflic. Alban. Socin. & Paris.* probat *Bursi. confil. 160. num. 85. & 88. versic. quod servit, num. 2.* qui in *fin. confil.* testatur ita decisum de anno 1575. per Senatum Mantuæ in favorem *DD. de Natta*.

Ultra quòd hanc disputationem cessare in Regno, ubi alienantur de consuetudine, etiam ju-

ra directa, & in præjudicium Coronæ, testatur in specie *Camer. in l. Imper. car. 71. in 1. col. in princip.* quem sequuntur *Reg. de Ponte, & de Curte*, cum aliis Regnicolis infra citandis in sequenti articulo, quos sequitur *Modernus Montanus in repet. l. Imperialem, §. præterea ducatus*, sub *num. 56.* Imò 160 nedum expressè, sed tacitè ex qualitate Regis legantis ceteri translato, & mediante legato donatum directum dominium Castrorum, & feudorum Regni nostri, subtiliter etiam de jure communi inspecto latissimè respondit *Dec. in dist. consil. 288.* in casu legati facti per Regem Catholicum Reginae Joannæ sorori relicte Regis Ferdinandi, quod ipsi non auferretur, nec diminueretur aliquid de bonis, quæ habebat in Regno Neapolitano *per totum consilium.*

Ex quibus licet non sit opus, quod præsentem attinet casum, insistere in illa vulgatissima, et controversa quæstione. Utrum vasalli inviti alienari possint, quod tam in vasallis ratione feudi, quam 161 etiam ratione jurisdictionis, qui magis proprie subditi appellantur, de quibus in *cap. 1. qual. vas. jur. deb. fidel. confusè tractant plerique ex DD.* cum id quod vasallos burgenfes, sive subditos in Regno nostro sit absolutissimum ex notoria, et vetustissima consuetudine, ut infra.

Nihilominus, ut necumbra quidem remaneat, & casus distinguantur, suisque sedibus aptentur, subscriptæ in hac materia, æquè magis communiter receptæ statuendæ sunt conclusiones, ex quibus patebit, hanc nostram consuetudinem ex veris juris principis esse deductam, juriq; communi imprimè conformem.

162 Prima, directus dominus feudi regulariter non potest directum dominium, sive proprietatem feudi, quod sub eo tenet vasallus, sive feudatarius, in alterum alienando transferre, ita ut vasallus, sive Baro invitus cogatur mutare dominum directum, & novo domino jurare fidelitatem, & hoc latè firmat *Ifern. in §. præterea Ducatus in vers. nec Dominus, n. 43.* ubi pluribus hoc confirmat, ultra *n. 44.* usque ad *vers. ex bis oritur.*

Et iterum post *num. 45. in vers. in 2. quæst.* ubi licet initio proponere videatur *Ifern.* utrum Rex possit alienare, vel donare alteri hominem domanii, ut efficiatur homo alterius, & sic utrum subditus, vel subditi possint alienari de per se finè territorio, vel absque Universalitate Caltri domanialis, de quo latius infra dicemus.

163 Nihilominus rectè perpenso *Andreae* contextu, ipse aliquibus intermediis conclusionibus ad materiam pertinentibus (ut ejus est moris) iterum revertitur ad priorem quæstionem de alienatione directi domanii, ut colligitur ex illis verbis, ibi, *quantum ad militem, & Baronem domanii, videtur quod non, per Constitus. Personas, &c.* undè cum loquatur de milite, & Barone, clarissimè loquitur de feudatario, ut scilicet simplicem feudatarium sub denominatione militis, & eum, qui baroniam, vel aliud feudum magnum Baronis appellatione includeret, & clarè ex conclusione, quam reassumit *Ifern. d. num. 45. antè fin. ibi, ubicunq; ergo interest vasalli non dari, servabitur aequalitas, ut sicut vasallus non alienat invito Domino, & sine ejus consensu, sic nec è contrà, si verò non interest, dabit, &c.*

164 Et sic clarissimè colligitur, *Ifern. in d. vers. nec Dominus, tam in dist. num. 43.* ubi format primam

quæstionem usque ad *vers. ex bis oritur*, post *n. 44.* quàm etiam post *num. 45. à vers. in 2. quæst.* de hac prima conclusione dumtaxat tractasse, scilicet an Dominus directus invito feudatario, sive Barone, possit in alterum proprietatem, & jura dominicalia transferre, ut novo Domino cogatur fidelitatem invitus jurare, & ed tendunt, ejus argumenta, & rationes, quæ quidem quæstio diversissima est; & separata habet principia, ut ratione etiam distat ab altera, scilicet, Utrum Rex possit alienare domanialia, Civitates, & Castra cum vasallis burgenfis, de qua *Ifern.* tractavit ibidem in intermedio discursu in dicto *vers. & ex bis oritur*, usque ad *vers. in secunda quæstione*, & affirmativè resolvit cum distinctione, *c. intellectu*, ut supra diximus.

Et quidem justissimè in hac prima quæstione negativè resolvit *Ifern.* ut directus Dominus non valeat alienare proprietatem, non tam ratione antedictæ æqualitatis, sive parilitatis servandæ, ut sic ut vasallus non alienat utile dominium sine consensu Domini, sic neque è contrà Dominus proprietatem sine consensu vasalli, quod & si regulare sit, in quo *Ifern.* post *num. 44.* ponderat verba *l. Corradi, in §. eadem lege, in fine*, juncto *§. similiter* ut sicut Dominus non alienat proprietatem, sic similiter nec vasallus feudum sine voluntate Domini, ponderando dictionem, *similiter*, & latius per ipsum *Ifern. in d. §. ex ead. lege, num. 9. in fin. & 10. & in d. §. similiter, in princ.* fusissimè *Lipar. ad Ifern. in d. §. Dominus quoque, in addit. magna, lit. F. de forma fidel.* tamen non est perpetuum, quia ut 168 dixit *Ifern. d. num. 45. antè fin.* aliter tenetur vasallus Domino, quàm Dominus vasallo, quod exemplis probat *ibidem Ifern. num. 46.* & optimè probat in puncto *Loffred. in d. §. nec Dominus, colum. 6. vers. sic. & ad id quod dicitur*, & subtiliter *Natta* videndus omninò *conf. 367. num. 21.* sed alia fortiori ratione paulò antè per *Ifern.* considerata in *1. q. post n. 44. ibi, & est satis rationale si promissit sibi fidelitatem jurando, quomodo hoc venderes alteri, ut efficiar vasallus illius, cui non juravi, nec promissi, cum obsequialia non possint aliis cedi sicut in fructu, vel servitio, quod iterum repetit post *vers. in secunda quæstione*, ibi, *quantum ad id, quod deberet vasallus in dando, ut pecuniam, vel servitium non posset negare dare, cui vellet Dominus, qui, & nomen debitoris inviti creditor vendere potest, l. 1. C. de novat.* quòd latius explicat idem *Ifern. in c. 1. §. ex ead. leg. num. 9. antè fin. & num. 10. de Cap. Corradi.**

169 Et de hac prima quæstione subjicit *Ifern.* quòd licet variæ fuissent consuetudines, & sub distinctione hoc diffinierit *Corradus* in *dist. §. ex eadem lege.*

Tamen Imperator *Fridericus*, qui fuit ultimus post *Corradum*, & *Lotharium* declaravit in *d. §. præterea Ducatus, in fin.* quòd non possit Dominus sine voluntate vasalli, & hæc lex tanquam ultima debet aliquid operari, non enim est dicendum, quòd frustra repetat dicta per alios Imperatores, ut per eum in *d. §. nec Dominus*, post *num. 44.* & in *d. §. nec ex eadem lege*, post *num. 10.* ubi addit *Ifern.* hoc etiam expressum in *d. §. præterea ducatus, in fine*, licet multæ expositiones dentur in *glos. in ver. ad alium transferat.*

170 Licet in Regno nostro dispositio *d. vers. in d. §. præterea ducatus* est, ac si non esset emanata lex præ-

prædicta, cum ex particulari consuetudine receptus sit, & vigeat usus Mediolanensium, ut infra in fine hujus conclusionis apparebit.

171 Quæ prædicta conclusio negativa præsertim locum sibi vendicabit, ubi Dominus directus alienaret partem directi domini ejusdem feudi, retenta sibi altera parte, adeo ut vasallus cogereetur pro eodem feudo duos, vel plures agnoscere Dominos directos, pares ejusdem gradus, ipsilque fidentem jurare, ut apertissime docuit *Ifern. in d. §. ex eadem lege*, post *n. 9. vers. idem si partem vellet vendere, partem retinere Dominus, ut qui prius esset vasallus unius, esset plurimum, non potest, quia sicut particularis solutio non minima habet incommoda, sic & contraria particularis distractio ex parte creditoris, quoniam non debent ad imparia judicari, &c.* & iterum ibidem post *num. 10. ab. maximè quando efficeretur vasallus plurium, qui erat unius, ff. de exercit. off. l. in plures*, quod reperit in *cap. 1. §. similiter potest, in add. num. 16. de Cap. qui Car. vend. & in §. ita tamen ut vasallus, num. 41. in fine, de prohib. feud. alien. per Frider. ibi, Non cogetur esse vasallus duorum, sed eliget quem vult pro Domino, quia non debet in plures distingui qui contraxit cum uno. & in §. omnes filii, post num. 6. ubi idem, & in vers. in dicta secunda summa.*

Et in hoc casu omninò accipienda sunt, & declaranda verba *Ifern. post nu. 47. ibi si detur igitur per Principem, defendet se, quia interest sua non habere plures Dominos, &c.* accipiunt enim hujusmodi necessariam, & præ istam declarationem ex proximè dictis *d. num. 47.* tum coninuando eandem questionem supra propositam post *num. 45. vers. in 2. questione*, clarissime loquitur de Domino directo, qui sicut non aufert feudum invito vasallo, sed feudatario, sic nec personam vasalli, multò fortius dando, alteri quia persona est dignior rebus, & hoc in his, quæ sunt in obsequio, quod dedignatur quis facere meliori se, & si melior esset, eo invito fieri non deberet, quod non est in eo, quod recipit estimationem, & potest vendi, & cedi, &c. Dum igitur continuativè, illativè sequitur, *homo ergo domanii, &c.* necessariò debet intelligi, retenta eadem positione de homine feudatario, ex diversis enim, & ad diversa non fit illatio, vulgaris legibus.

173 Et hic est verus, & germanus sensus, dictorum per *Ifern. tam in dict. vers. nec Dominus*, quam in præcedenti *vers. ita tamen, ut vasallus, in §. præterea ducatur*, & in aliis supra citatis locis.

Et quod in eisdem terminis loquuti fuerint, & 174 omninò accipi debeant dicta pecunia *Innoc. in c. auditis, num. 3. vers. quoniam de præscript. Hostiens. lo: Andr. & alii in c. dilecti filii, de major. & obed. Bald. in cap. si quis, num. 5. quo temp. miles*, dum dicunt admitti contradictionem vasallorum, ne Dominus alienet, & maximè si velit partem alienare, & partem retinere, quia interest subditorum tot Dominos non habere, ex *dict. cap. dilecti filii*.

175 Et sic etiam esse intelligenda dicta cum DD. qui passim *Ifern. Hostiens. lo: Andr. Ifern. & Bald.* sequuntur, ut scilicet loquantur in alienatione proprietatis feudi, quam facit directus Dominus, præsertim alienando partem feudi, altera sibi retenta, quo casu feudatarius cogereetur in plures, & diversos directos Dominos cœquales distingui, sed ab eisdem distingui, ut loquitur *Ifern. in dd. locis.*

176 eisque præter institutum jurare fidelitatem, non

autem de vasallis burgenibus, qui non debent deficere ab ea servitute, in qua nati sunt, ut post *Nov. 2. inter cons. Bruni*, considerat in puncto *Card. Paris. infra allegando cons. 22. num. 90. lib. 1.*

177 præsertim in Regno, ubi constat, Regem esse dominum personarum, quæ in Regno sunt, *Cons. Quia frequenter, in fine*, & omninò trahunt cum alienatione Castri, vel Civitatis per Castri in feudatorem, quam facit Rex, nec fortiuntur plures directos dominos, sed conservatur illis semper directum, & supremum Regis dominium, quamvis sub immediato utili dominio alterius, ut ex *Affl. Alban. Soc. n. jun. & Paris. probat in specie Burf. cons. 160. post v. 88. vers. quod servit, lib. 2. & infra latius, quod videtur sentire Affl. in d. §. ex ead. lege num. 7. juncto num. 14. in 6. not.* ubi declarat quomodo intelligatur hoc, quod vasallus fortiatur pui-

178 res Dominos, sed melius optimè, & latissime rationibus, DD. autoritatibus, subtilibus, verisque ponderationibus fundat *Loffred. noster omninò legendus in §. ad d. vers. nec dominus, à vers. quod vasallus, id est feudatarius, præsertim col. 5. vers. non obstante allegata in contrarium, utque ad col. 8. vers. & præter prædictos casus*; ubi verè quidquid desiderari potest, & ita expressè loquitur *Menoch. cons. 377. num. 9. cum seq.* ut non cogantur subditi

179 confæderatione inita inter Archiepiscopum Tridentinum, & Serenissimum Archiducem Austriæ duos æquales Dominos agnoscere, à quibus premente utriusque necessitate cogi possent eis opem ferre, ac eo nomine collectis gravari, ut ipse declarat *in princ. d. cons.* Et ita etiam in alienatione partis feudi, & illius divisione hoc interesse esse considerabile. & non aliter, expressè voluit *Franc. Marc. decis. 337. num. 3. par. 1.* & ita etiam loquitur 180 *Ursill ad Affl. dec. 265. num. 36.* ubi limitat de consuetudine Mediolanensium, & etiam in casu necessitatis.

181 Et quod inter hæc duo juramenta fidelitatis, quæ præstantur à feudatariis scilicet, & vasallis burgenibus, longa sit differentia, & differant formaliter, & diversus sit illorum effectus, videndus est omninò *Bald. consil. 327. pridè consulari lib. 1.* & quæ tradit in terminis *Natta cons. 367. num. 19.*

182 Et idem *Cumer. suo eminenti ingenio*, ut ostenderet ex eventu, & usu declarari, quam magna sit differentia inter hos casus, postquam proposuit, & distinxit hanc questionem remissivè in *d. §. præterea, cart. 108. col. 2.* dixit, se nunquam vidisse Reges Regni alienasse directum dominium, sed per seipsum utile tantum, concedendo Terras domaniales, ut infra.

Undè oritur secunda conclusio subdivisa sub hac sexta principali conclusione, quod licet vasallus burgenis invitus de se alienari non possit, attamen simul cum Universitate Castri, Civitatis, vel Villæ, sive cum gleba, & territorio, absque dubio vasalli alienari possunt, neque hoc casu admittitur ipsorum contradictio, intelligendo tamen, retentis terminis habilibus, dummodo scilicet alienatio non fiat in detrimentum Coronæ, & læsionem Status, juxta terminos *cap. intellecto*, quod supra probavimus, non comprehendere in feudationem omni jure Principibus permissam.

Hæc autem conclusio deducitur ex latere præcedentis, sicut Eva ex Adamo. Cum enim ex lege *Corradi in d. §. ex ead. lege*, regula prohibitiva, quod Dominus directus non posset alienare jus

ius superius, restringeretur non procedere juxta usum Mediolanensem, ubi ex more recepto poterat Dominus alienando totum feudum, etiam sola Curia retenta, vasallum, & si invitum, alteri subjicere, æquali tamen, vel majori Domino, non autem inferiori, sed alienando feudum totum, etiam translata Curia, sive Baronia, ut glossat *Ifern.* potuisset in quemcunque etiam inferiorum, & rusticum alienare, ut tradit *Glos.* in *l. si quis fecerit, in fin. prima glos. quo temp. mil.* ubi *Ifern. num. 2. Bald. num. 5. Afflicti, num. 45. & Gl. in d. §. præterea Ducatus, ver. ad alium, ibi, vel die referre, ubi Ifern. num. 43. in fin. vers. alii distinguunt, ut latissime in d. §. ex ead. lege.*

Et hoc inferunt DD. à majori ad minus affirmativè, ut si id, quod minus deberet inesse, & inest, ergò, & id, de quo magis, & ob id infert *Affl. in d. §. ex ead. lege num. 7. in 2. not. ex Jacob. Belvisi, ibi, & Cyno in l. 1. C. de novat. ad vasallos burgenses, ut licet jurisdictio vasallorum ratione feudi non possit alienari de per se separata à feudo, quia non potest Dominus per viam delegationis alienare vasallum invitum; sed bene potest alienare feudum cum Jurisdictione, & Universalitate, & sic cum vasallis, etiam in invitis, siquidem plura transeunt cum Universalitate, quæ aliàs de per se non transirent, juxta regulam, *l. quodam sunt, ff. de acquir. ver. dom. c. ex literis, de jure por. on. & clarè in d. §. ex ead. lege, & idem Afflicti. in 3. not. num. 11. ubi dicit, rusticum posse emere feudum, etiam vasallis invitis cum Castro, & hoc sentit ibi Bald. num. 1. in fin. dum dicit, sed si effectus quod universale, puta Plebs, Castrum, vel Villa, etiam rustico alienari possit; ex quibus deliberatè firmatis per *Afflicti. cum Ifern. in d. §. ex ead. lege, sunt omninò declaranda, quæ idem Afflicti. variando scripserit videtur in d. §. præterea Ducatus, in 3. not. num. 51. ver. circa secundam questionem, ubi salvati potest, quod vel senserit de donatione Terræ, vel Civitatis in detrimentum Coronæ, non autem de infeudatione, vel quod illa verba initio questionis, donando terram domanialem cum vasallis, scripta reperiantur vitio Impressionis, cum in toto questionis discursu nullam mentionem fecerit de communi omnium ferè distractione per ipsummet aliàs probata, aut de per se, vel cum Universalitate, vel ad summum dicimus cum *Camer.* quod *Afflicti.* senio confectus dormitaverit, vel saltim sibi non constare, cum in diversis locis repugnantia scripserit.***

Hoc idem probavit *Panorm.* in sæpè citato *confil. 3. num. 11. in 22. q. in fine, ubi etiam testatur de consuetudine Regum Franciæ, respondens in casu quorundam Magnatum illius Regni, de quo latius infra.*

185 Et idem decisivè respondit *Alexand.* probando hanc opinionem tanquam de jure veram (ut ipse dicit) resolvendo doctrinam *Innoc. Hostiensis, & Jo. Andr. in confil. 25. ex num. 19. & propriè num. 21. lib. 5. idem Alex. in l. 2. num. 29. versic. ex prædictis, ff. sol. matr. ubi add. post Aresin. qui melius loquitur ibid. versic. arguit etiam hic Bart.*

186 Et antè ipsum optimè *Romanus* videndus, qui hanc nostram secundam conclusionem intrepidè firmat, velut certam, & indubiam, nuncupatim loquens in vasallis burgensibus in *confil. 26. pro decisionibus eorum, in 6. & ult. quest. ubi Mandos. in*

*duabus postremis addit. infinitos cumulat concordantes, & dicit communem opinionem, & secundum eam judicasse Rotam Romanam in quadam Tartaconensi, Loffred. latè omninò legendus in d. parafra. in §. nec Dominus, col. 3. versic. est & alia ratio, cum seq. col. & col. 4. in princip. & in versic. & ex his concludi posse videtur, et iterum col. 8. in fine, ubi dicit, hanc opinionem esse veram, prout omnes DD. nemine excepto testantur, Ripa respons. 22. sub tit. de jure empby. & feud. num. 9. Rub. Alex. confil. 96. in fine, Franc. Marcus decis. 337. num. 7. & 8. Gulielm. Benedict. c. Raynatus, verbo duas habens filias, num. 71. Paris. confil. 22. num. 82. lib. 1. ubi ex Baldo, Rom. Aret. Alex. Felin. las. Dec. et omnium primo Azone relato per Neviz. in notissimo confil. 12. inter confil. Bruni, dicit, hanc esse communem, Roland. qui in eodem casu Parisii pro Ducissa Mantuæ super validitate concessionis Imperialis Marchonatus Montisferrati, non obitante vasallorum burgensium reclamazione consulvit *confil. omnium primo, num. 87. & 91.**

187 Et inter recentissimas conclusiones adscriptit *Gabr. de jure quæstio non tollendo, conclus. 8. n. 10. in l. limit. idemque ferè verbis transcripsit Iacob. Phil. Port. lib. 5. concl. 2. versic. contrarium Decius.*

Comprobat *Natta confil. 367. num. 4. ubi licet dicit, quod nonnulli tenent contrarium, tamen fatetur, supradictam conclusionem magis communiter à DD. approbari, sequitur Hipp. Rim. confil. 6. num. 109. et iterum 601. num. 33. & 39. ubi fundant latè, ab hac opinione velut à magis communi DD. sententia in judicando, et consulendo non esse recedendum *nura. 34. & seq. & ita resolvit opinionem Doctorum, quos in contrarium citat Menoch. confil. 264. n. 30. lib. 3. sequitur Petra de potest. Princ. in 2. dubis. principali, §. capio nunc secundam, num. 130. versic. ista tamen, Viv. opin. 637. incip. Princeps non potest, num. 2. versic. quæ quidem, lib. 2.**

188 Et hanc uti veriore in puncto juris plenius, & subtilissimè de more discussio sensu tam d. §. ex eadem lege, quàm *text. cap. 1. de Cap. qui Cur. vend.* et citat *Ifern.* cum cæteris Feudistis, & omnibus Civilistis, & ut magis, ac magis communem probat doctissimus *Barbosi. in l. 1. in princ. post n. 41. versic. denique ex prædictis, & præcipuè num. 43. et post num. 44. usq. ad num. 46. ff. sol. matr.*

189 Ex quibus patet notissimè, lapsum in hoc, sicut in reliquis *Neviz.* in famoso *confil. 12. inter confil. Bruni,* dum accentus ardenti amore defensionis suæ patriæ Attensis, quam Rex Franciæ infeudaverat, inter alia in tertio fundamento, n. 107. agens de hac questione, Utrum vasalli inviti.

190 Primò confundit has duas propositas conclusiones inter se valde casu, et ratione differentes.

Siquidem, ut probaret, quod vasalli burgenses inviti alienari non possunt, affert disputationem *Azon.* relatam per *Addit. ad Petr. Incol. tit. de causis quibus dom. deb. amitt. propriet.* eamque describit ad verbum, quæ ut implemet *Neviz.* ponderat, facta fuit pro Duce Britannicæ, quem Rex Francorum delegaverat Regi Angliæ, et eam determinavit ex *l. Imper. §. præterea Ducatus, qui text. secundum eundem Azon. expressè loquitur, ut Dominus directus non possit suum feudatarium invitum alteri subjicere, ut supra.*

191 Secundò *Neviz.* ex num. 109. versic. eandem opi-

nionem, &c. affert plures DD. qui loquuntur in terminis quæstionis Azon. & sic in terminis primæ conclusionis suprâ firmatæ.

Et ex illis, qui loquuntur in terminis secundæ quæstionis, Utrum vasalli burgenses possint inviti alienari, plerique tenent affirmativè, quos 199 falsò pro sua opinione citat, ut sunt Aret. Alex. Ias. et alii suprâ citati.

Et reliqui, qui tenent negativam, loquuntur in alienatione vasallorum, sive vasallagii de per se, absque Castro, & Territorio.

Et in casu, quo vasalli burgenses alienantur cum Universitate, non fuit ausus Neviz. negare, quin fieri possit juxtâ receptissimam sententiam, 200 cum & idem Azo in fine suæ disputationis hoc concessit etiam in casu alienationis directi domini, et sic in terminis fortioribus, ut per Neviz. post n. 109. dum refert verba Azon. dicentis, *Item hujus servitia non transeunt, nisi cum Universitate, C. de contrab. empr. l. in modicis.* Sed videns Neviz. non posse directò effugere scopulum, ten- 201 tavit per obliquum, quod non dicatur alienatio fieri cum Universitate, nisi alienetur totus Comitatus, quod quàm sit à veritate alienum, & contra communem, & receptam omnium DD. opinionem, rogo videatur Loffred. noster, qui contra Neviz. justissimè invehit, ejusque fundamenta, ut lævia optimè; & latè contundit in d. §. nec Dominus, col. mibi 7. quæ est pen. vers. non obstat cons. 10. de Neviz.

Sileat quoque, & habeat in Domino patientiam, Neviz. d. consil. 12. dùm à num. 95. adeò execratur, esse sub Baronum vasallagio, ut hujusmodi vasal- 202 los servis æquiparet, eos verò, qui Regi immedia è subsunt, hominibus liberis, & fatuum esse, qui talem servitutem non perhorrescat, nisi fortè, inquit, sit aliquis miser, vel desperatus, sileat, inquam, ut eidem satisfaciendo dicit Io. Petr. Fontanel. in loco proximè citando, *Vidimus enim nos,* 203 *qui sumus experti, ait, Fontanell. in multis occasionibus pejus ab Officialibus Regis tractari vasallos, quàm à Baronibus, maximo ubi nunquam ità alienas Rex, ut summam Regaliam subveniendi oppressis, & liberandi eos à manu calumniantium à se abdicet: Cum igitur in hoc Regno tot vias habeant vasalli, quibus à Dominorum oppressionibus casu, quo fierent, se liberent, non est eorum vita servitus appellanda, & proindè bene Amadens de Ponte in loco sæpius allegato n. 105.*

fundat, in casu, de quo agimus non tractari de interesse vasallorum, nec illud considerari quasi de servis alienandis, vel distrahendis, prout in terminis prædicta, & alia perpendit Fontanella rom. 1. de pact. nups. claus. 4. glos. 10. par. 2. à n. 52. usque ad 54.

Quæ omnia, ut patet ex abundanti dicta sunt, non ad victoriam præsentis consultationis, sed pro tuenda veritate, & ut à fortiori appareat, amplissimam potestatem Regis nostri circa alienationem domanialium Regni esse juri conformem.

Dicimus, in Regno nostro de hoc dubitari non posse ex præscripta, & inveterata consuetudine, 205 in qua fuerunt Inviçibilissimi retrò Reges alienandi, & infeudandi vasallos quoscunque cum Territorio, Castris, & Civitatibus, & quæcunque domanialia, etiam invitis, & reclamantibus subditis.

Existente enim consuetudine, etiam si concede-

remus, esse veram opinionem negativam in secunda conclusione, ut vasalli inviti, nec cum universitate transferri possent, nemo tamen ex nostris (Nevizano solo excepto) dubitavit, quia servan- 206 da sit hujusmodi consuetudo in loco, ubi viget, ut sumpto argumto ex d. §. cad. lege. qui loquitur in fortiori casu, scilicet alienationis directi domini, & delegationis fidelitatis, ut suprâ, & tamen excipit Mediolanum, ubi viget consuetudo permissiva, ubi Ifern. num. 9. in fine, dicit, *hic usus servabitur, ubi est, aliàs ubi non est, servabitur lex Corradi,* firmat Bald. ibid. dicens, 207 quod licet jure communi jurisdictiones non possint vendi, tamen per consuetudinem est usurpatum, & quotidie videmus, Castra, & Villas emi, & vendi cum mero, & mixto imperio, quæ consuetudo vincit legem, Camill. Saler. in Prom. Consuet. fol. 33. versic. 3. clarius, Panor. in cap. auditis, post num. 21. vers. in secularibus, de præscript. sequitur Ias. in famoso cons. edito in causa Castri de Summaripa Ducatus Sabaudia, ubi late tuetur validitatem infeudationis, col. 13. in resolutione ad fundamenta Universitatis, vers. quinto dicitur, Lancell. & Phil. Decius, & Alciar. in l. debitorum, C. de pact. ubi addit Phil. quòd idem est de jure, quia nihil videtur ob stare, quo minus quis jus, quod habet vendere possit, & quia 208 jurisdictio Castri transit in creditorem, cui Castrum pignorat, ex Castr. quem citat, ubi Addit. addit Rom. in quodam sing. Ripa resp. 25. Franc. Marc. dec. Delfin. 337. num. 11. Socin. jun. cons. 94. num. 29. ubi ad idem citat Felin. lib. 2. Natta dist. cons. 367. num. 11. & 12.

Quinimò hæc consuetudo est generalis, & no- 209 toria, & sic non est probanda, sed sufficit illam allegare, licet non probetur, in quo dicit, non esse laborandum Natta consil. 367. num. 6. in 2. in Regnis, & Statibus, in quibus sæpè Principes concesserunt Castra, & Villas in feudum cum hominibus, & de Marchionibus Montisferrati ipse testatur, quod in specie probant Roland. consil. omn. 1. num. 91. & 92. optimè Rimin. jan. cons. 6. num. 110. in 1. & cons. 601. num. 36. & 37. reprehendens ob id Menoch. in d. cons. 264. num. 66. qui dixerat, hanc consuetudinem probari oportere, 210 prout de dicta generali consuetudine, & in specie de Ducibus Ferrariæ probat Marcabr. infra allegandus cons. 55. ex num. 76. & alii, quos refert V. vius comm. opin. 637.

Et de hac consuetudine Regni primùm attestatur Lucas, qui licet in repetitione l. 1. C. de Capit. Civ. censib. eximenda lib. 11. videatur tenere opinionem, ut vasalli burgenses inviti donari non possint, & multa adducit peregrina, & in fine dicit, hanc opinionem esse veram, sicut Evangelium, & fortè ex eo, quia dixit, illam tenere Ifern. in d. §. præterea, vers. nec Dominus, in 2. q. 112 quem vocamus Evangelistam in Regno in feudis, prout locupletissimus testis est Hartman. Pistor. lib. 2. qq. juris, qu. 1. num. 83. post Gratian. Afflict. Camer. & alios ibidem relatos.

Nihilominus Lucas rectè perpensus, non loquitur in infeudatione cum Universitate, Castro, 213 vel Territorio, sed an Rex possit vasallos, seu subditos domaniales liberos de per se donare alteri, sive donare jus vasallagii abque territorio, ut clarissimè patet ex quæstione per eum formata col. 2. versic. item an possit, juncto vers. præceden-

ibi, *immunis, idest libero*, ubi, cum occasione illius *text.* dubitasset, Utrum Princeps, vel Rex homines hujusmodi liberos à capitatione censuali possit subijcere iterum eidem tributariæ functioni, subijcit immediatè: *Item an possit hujusmodi homines liberos stipendiarios facere alterius, ita quod in ejus dominio transeant. Pone prout peccatis facientibus in Regno frequenter occurrit, Rex habet in terris suis, quæ domanialia sunt, homines liberos ad nullam præstationem personalem, nisi solum ad collectas in certis casibus sibi rationabiliter debitores, an possit illos donare, vel*

214 *vendere Comiti, vel Baroni.* Hæc ille, ubi aperte patet, non agere *Lucam* de infeudatione Castri cum vasallis, & sic cum Universitate, nec de alienatione domanialium; sed secundum terminos illius *l.unica*, quæ loquitur de capitatione, & sic de subjectione, & munere personali, Quinimò expressè *Lucas* excludit concessionem terrarum domanialium, siquidem format casum, an possit Rex homines liberos, quos habet in terris suis, quæ domanialia sunt, facere stipendiarios alterius, & an possit illos donare, vel vendere alteri, & sic excludit Terras domaniales, quæ in suo statu primævo permanere, ut terras domaniales, manifestè supponit, & in toto quæstionis discursu semper de donatione, & additione in servitute personarum, ipsorumque liberorum hominum de per se agit.

215 Sicut quoque de personali, & absoluta subjectione de per se loquuntur omnes leges, & rationes, quibus ipse adducitur ad astruendam negativam opinionem, cujusmodi est *lex illa unica, C.de capit.civium*, quàm primò pro suæ opinionis fundamento citat, ibi, *è contra est lex illa, & supra tit.præced.de agric. & cens. l.servos 12.* quæ de servis, tributariis, & inquilinis loquitur. qui, ut inquit *Bald.* in terminis nostris, inquilini, ascriptitii, & censiti non sunt in commercio, & de per se alienari prohibentur, sicut res sacræ, & religiosæ, secus verò cum territorio, & gleba, ut ex *l.quemadmodum*, fundat *Bald.* in *d. §. ex eadem lege, post num. 1. & 4. vers. sed quomodo.*

Et sic etiam in *l. generaliter, §. ult. & l. invitus, ff. de fideicom. libert.* sicut etiam eò tendit ratio, qua utitur paulò infra in *vers. sitem quia non potest pater filium invitum in adoptionem dare, l. in adoptionibus, ff. de adoptionibus*, & ibi, *quomodo poterit hoc Rex de subdito suo homine utique libero, cui potestas in eum est ex quadam præssura jarris gentiam, & ibi, favendum est ergò his liberis hominibus, ut apud se sint, l. fin. ff. de liber. exhib.*

217 Et clarissimè hoc colligitur, dùm in fine pro sua opinione citat *Isern.* in *d. l. imper. vers. nec dominus*, in 2. q. in quo loco aperte supra fundavimus, *Iser.* doctrinam supra fundatis conclusionibus non obstare, vel ad summum loqui de alienatione, et subjectione personali de per se, cum de alienatione, & infeudatione vasallorum cum Universitate egerit supra in præcedenti separata quæstione, in *vers. & ex his oritur*; Et hoc idem confirmatur ex his, quæ subijcit in *vers. sumpto colore*, dùm dicit, hujusmodi alienationem vasallorum non validari, per *Extrav. Innoc. Sexti, incip. ad Regnum Sicilia*, quæ permittit Regi alienationem infra summam unt. 20. annui redditus, de qua infra latius. Siquidem, ut subdit *Lucas*, il-

la *Constitutio* loquitur in bonis domanialibus, non in liberis hominibus, & sic declarat expressè, ipsum loqui in simplici alienatione hominum, & vasallagii, non autem domanialium; undè doctrina *Lucæ*, ut supra declarata, remanet ex suo contextu, & ex legibus, rationibus, & autoritatibus, quibus innititur; & si aliter voluisset *Lucas*, bene scivisset formare quæstionem expressè, Utrum Rex possit alienare vasallos cum Universalitate, vel, ut formavit *Iser.* sub quæstione alienationis domanialium, & sic Civitatum, & Castrorum, et præsertim cum tam maxima adsit diversitatis ratio quædam juris effectum inter hos casus.

218 Et tandem, quidquid voluerit *Lucas* non tantum nobis officeret illius in contrarium opinio contra magis communem, quæ stat pro nobis, quantum nobis profurum est ipsius de consuetudine suis temporibus testimonium, tam enim in principio quæstionis, ibi, *Pone prout peccatis facientibus in Regno frequenter occurrit, Rex an possit vasallos domaniales donare, &c.* quàm in fin. *vers. & breviter*, testatur, suo tempore in Reginali Curia homines territorii Averfani ex quadam villa utique liberos dominos fuisse cuidam militi, ut essent in perpetuum ejus homines, & vasalli.

Et hoc supponit frequenter suo tempore contingisse peccatis facientibus, quod nunc contingit ex necessitate, favore defensionis Fidei, conservationis imperii, & totius Christianæ Reipublicæ suadente.

219 Nec mirum si *Lucas* fuerit adèd rigidus in hac materia, tam in alienatione vasallagii de per se in *d. l. unica*, quàm in alienatione domanialium, de qua agit in *l. quicumque, col. 5. in vers. igitur quæ dicta sunt in fiscalibus, C. de omni agro deserto, lib. 11.* quia de recenti erat edita *extrav. Innoc. Papa VI.* prohibitiva, ut is testatur *ibid, vers. & certè super hoc emanavit in contrarium temporibus nostris Constit. extrav. Innoc. Papa VI.* quæ alienationes domanialium, diminutiones reddituum, & bonorum fiscalium, magnasque provisiones ultra viginti untiæ annuatim sub excommunicatione, aliarumque graviorum interminatione pœnarum apertissima disertione damnavit.

220 Quam crediderim, ex eo tempore non fuisse usu receptam, ut idem *Lucas* innuit, dum majori, quàm par erat zelo succensus, mox subdit, *quas pœnas nonnulli, qui deberent esse reliquis exemplar vitæ, & regula morum, obstinata mente, animoque sustinet indurato.*

Quod ex magnis, & frequentissimis concessionibus successivis temporibus factis per hujus Regni Serenissimos Reges, & præsertim Inviçtissimos Principes Aragoneos, & Imperialis domus Austriacæ satis liquere dicitur, & plusquam notorium esse apparet, quas tamen iterum centum annorum, vel circà interstitio ob lineam finitam, vel aliter ex natura contractus feudalis in Fiscum redigi, experientia docuit.

221 Et locupletissimi sunt testes *Aff.* qui in *rub. quæ sint regal.* post *num. 60.* nuncupatim loquens de dicta *Const. Innoc. VI.* subdit, *sed hoc bodie temporibus nostris non servatur, nam videmus, Reges magnas provisiones dare, & excessivas Consiliariis, & ejus heredibus de introitibus feudilibus ex di-*

222 *versis causis ultra mille, &c.* & scribebat in anno 1480. tempore, quo Hydruntini à Turcis fuerunt martyrio affecti, ut idem testatur initio *d. rub. &*

idem repetit in §. *præterea ducatus*, 3. *notab. nu.* 48. *in fine.*

Et D. meus Capyc. in *invest. in ver. Reges etiam infendant, vers. limita, nam Rex Sicilia*, ubi dicit,

223 *d. Constitur.* non servari, licet viderit in multis alienationibus factis in D. de Sancto Severino, & Marzano, assensus Sedis Apostolicæ, scilicet ex abundanti, quod jamdiu constat exolevisse.

Et refert, & sequitur D. meus avunculus, & magister *Regens de Curte* in 1. *p. tract. feud. c. 3. §. licet autem, num. 21.*

224 Et de consuetudine hujus Regni alienandi etiam jura directa, testatur præstantissimus D. *Reg. Pap. post Camer. loco citato, & Annam in d. l. fin. cap. 9. par. 2. sub num. 36. de const. Princip. Capib. in prag. 8. par. 3. num. 148. de Baron. & novissimè Masfrill lib. 1. cap. 12. num. 30. de magistratibus*, & ita semper practicum; & observatum, tam à Re-

225 gibus Regni, quam etiam ab ipsis Baronibus, quibus quotidie permittitur vasallos etiam reluctantes in alios etiam inferiores transferre cum mero, & mixto Imperio, mediante assensu Regis, latissimè probat *Loffred in d. §. nec Dominus, col. 3. in fin. & 4. d. vers. & alio modo*, junctis dictis, quæ subdit *col. 6. vers. confirmantur hæc ex his, in fin. ibi, quia Dominus, id est Rex potest vendere feudum sine consensu vasalli, non sic è contrario*, et resolvit omnes objectiones.

Et sic voluit *Loffred.* in Regno nedum vigere consuetudinem, quod Rex, & Barones prævio assensu possint vasallos invitos in alios transferre, eosque vendere, sed (quod magis est) quod Rex

226 possit directum etiam dominium alienare, transferendo ad libitum vasallos feudatarios, illosque alteri delegare, ut fidelitatem jurent, & sic distinctio negativæ, & affirmativæ conclusionis supra facta sit necessaria extra Regnum, cum in Regno nostro vigeat eadem consuetudo, quæ Mediolani servatur, de qua in *d. §. ex ead. lege*, ut Rex possit

227 etiam in inferiorem, & inæqualem jus directi domini alienare, ut expressè firmat *Loffred. d. col. 4. in vers. & quavis ille §. et col. 6. v. r. s. confirmantur hæc ex his, in fine*, ibi, quod alibi extra Mediolanum servatur æqualitas, quæ æqualitas in hoc Regno non servatur, quia Rex, &c.

Quem *Loffr.* ad hoc in specie ponderat *Lipar. in d. §. ex eadem lege, num. 9. in fin. vers. ubi est, lit. I.*

228 Et hoc est, quod plenissimè testatur *Camer. in l. Imper. car. 71. col. 1. in princip. lit. A.* in Regno consuetum esse alienare jura directa, etiam in præjudicium Coronæ, ut toties vidimus, autoritate *Ifern. & Panorm.* quia licet extra Regnum hæc disputentur longa disputatione per *DD. in locis allegatis*, & per modum tract., tamen propter consuetudinem in Regno non disputamus.

Quod iterum repetit *Camer. in §. præterea ducatus, car. 108.* ubi illud addit, *unum non omissam me nunquam vidisse Regem alienasse suum directum dominium, sed per sepe terras domaniales concessisse, quod Rex Galliarum facere non potest*, ex quibus verbis nedum redditur clara Regni consue-

229 tudo, sed apparet, non obstare dictum *Baldi* dicentis, Regem Franciæ non posse alienare unam ex Civitatibus Regni sui, quod refert D. *Capyc. in vers. Imperator, vers. quarta declaratio, car. 150. in invest. & fuit originale dictum Hostiens. in cap. dilecti, ubi Felin. & cæteri, de major. & obed.*

Quia ex tanti Viri testimonio clarè patet, quàm

longè distet in præsentī materia consuetudo Regis, & Regni nostri à consuetudine, & usu Regum Franciæ, & propterea à potestate, & more unius ad alterum inferri non posse.

231 Et ob id opinio *Ignei* in *repet. l. donationes, quæ divus, C. de donat. int. vir. & uxor. d. n. 6. vers. quare igitur, & num. 26. cum seq.* nobis obstare nullo modo potest.

Licet enim ipse probare conatus fuerit, promissa etiam ex causa fæderis à Rege Christianissimo Regi Anglorum non obligare successores: loquitur enim primò attenta antiqua consuetudine illius Regis, & Regni, ubi arctissimè prohibetur alienatio domanialium pluribus edictis, & Senatufconsultis diversorum Regum id statuentibus, ubi etiam moris fuit, ut nec Dominus Civitatis, vel Caltri possit vasallos alteri subicere, & admilla fuit contradictio vasallorum, dum allegant, eorum interesse non mutare Dominum, sicut è contra, ut latè in *decis. Cap. 7. h. 486.* et juxtà hos terminos loquitur *Renat. Koppin. de doman. gallico. lib. 1. tit. 1. num. 3. et Hostomanus qq. ill. omnium prima.*

233 Secundò fatetur, se loqui contra receptas, et communes traditiones omnium, etiam Gallorum, qui in ea quæstione ob bonum pacis aliter sentiunt, ut ipse fatetur *d. num. 26. vers. ego verò contra omnes præfatos DD. & sequaces eorum, &c.*

Tertid, opinio *Ignei* nuncupatim reprobatus per modernos, qui post eum scripserunt.

234 Quartò, possit defendi in casu suo, ad quem se videtur restringere, ut scilicet pactum de annua pensione danda per Regem Galliarum Regi Anglorum, ex quo tacitè fateri videbatur Rex Christianissimus per illam census promissionem, Regem Angliæ directum esse Dominum Regni Franciæ, qui tamen superiorem non recognoscit in temporalibus, retento solum dominio utili, non valere, velut in diminutionem, & exinanitionem Status Regis, et Regni, et contra expressam prohibitionem legis Regiæ, ut per *Ign. num. 28. & 30.*

235 Et quintò, nec est omnino verum, et indistinctè Regem Franciæ non posse alienare Civitates domaniales, quia contrarium dixit, se vidisse servari tota die in Francia, etiam vasallis invitis, *Panorm. d. conf. 3. in 22. q. par. 2.*

236 Et quod ex causa necessaria, et si non maxima, putà propter transitum Principis, vel constructionem viæ publicæ in recompensationem juris alterius, etiam ubi non ita commodè alibi potest fieri recompensa, quod possint etiam in Francia alienari Caltra invitis vasallis, non obstante prædicta prohibitione, de qua per *Hostiens. latè fundat Francif. Marc. quæst. Delfin. 337. par. 1. ex num. 7. vers. sed pro contraria parte*, ubi *num. 11.* refert plures alienationes Castrorum factas in Delfinatu temporibus Caroli VII. Ludovici II. et aliorum Principum, etiam si alibi ita commodè non poterant compensari *num. 10. & in fin.*

237 Et ob id *Bald.* loquens de donatione, vel legato Civitatis posuit exemplum in Rege Ungariæ, vel Francorum, quod si donarent mihi (ut ipse inquit) Civitatem, in qua jurisdictionem haberent limitatam, solam illam jurisdictionem, quam habebant, donare viderentur, in *l. monumenta 14. C. de legat. sequitur Dec. conf. 186. & pro tenui, num. 3.* respondens pro Guglielmo de Bautio vendicante Caltrum Lambisci contra Ducem Lotharingiæ successorem, vel causam habentem à Rege Renato, pro

pro quo etiam consuluit *Jason*, licet contrarium in eodem casu pro Duce convento responderit *Ruin*, ut observarunt ibi moderni addentes Galli.

Et amplius *Guido Papa dec. 560.* incip. *Dominus*

238 *Odofredus*, post *num. 2. vers. pratered*, testatur de consuetudine generali Patriæ Delfinatus, & circumvicinatum, Principes infeudare, & in alios transferre, etiam minores eorum Villas, & Castra sine consensu habitantium vasallorum, & idem facere Barones, & refert casus, & exempla, subdens, quod consuetudo in hac materia feudali, obtinet principatum.

239 Et ita sunt intelligenda quæ ipse idem prius dixerat *dec. 239.* incip. *Rex Francia*, refrendo *Hofiens.* & *Bald.* in contrarium, ubi expressè se remittit ad dicta per eum in *d. dec. 560.* quasi dixerit, non procedere de consuetudine generali.

Et quamvis *Matth.* in *noviss. addit. ad dict. decis. 239.* in *1. addit.* recenset Senatusconsulta, & edita prohibitoria illius Regni alienandi domania, quæ iure jurando rata, & inconcussa confirmant Reges Franciæ cum inaugurantur.

240 His tamen non obstantibus *Ferrer.* in *2. addit.* declarat, edita procedere in alienatione omnimoda, per quam Rex abdicaret à se omnem jurisdictionem, dignitatem, & dominium, nihil sibi retinendo, aliàs secus, ex *Oldrad. Hofiens. Panorm. Joan. Saxonæ, Jason. Cbassan. Benedic. Hotbom. & Koppino.*

241 Ex qua consuetudine antiquissima infert *Papa tam* in *decis. 55 1.* quàm in *dict. decis. 560.* potuisse *Odofredum* Episcopum Vapinensem ducentis annis ante annum 1460. subijcere Villas, & Castra sibi subdita in temporalibus Regi Siciliæ, & homagium ipsi facere sine consensu, & voluntate Civium sibi subditorum, & recognoscere dictam Civitatem Vapinensem, & Castra adjacentia tenere de feudo tunc Regis Siciliæ, & successorum in dicto Regno, & Comitatu Forcalquerii, & proinde ipsos effectos homines, & subditos d. Regis Siciliæ, qui fuerat in possessione superioritatis, & majoris domini, & non Delfini Franciæ, quamvis dicta Civitas esset de districtu Delfinatus, & proinde respondit, dictum Episcopum, tanquam vasallum Regis Renati, teneri, ut suo Domino subvenire in bello, tunc per eum moto de anno 1460. in invasione Regni Neapolis (quàm ipse falso recuperationem vocat) & ad alia, ad quæ ex forma fidelitatis tenentur vasallus feudatarius, & ipsius vasalli ex eadem re, et causa, quo casu juxta dispositionem *l. Imper. §. illud*, vasallus vasalli mei dicitur adhuc meus vasallus, ut latissimè per eum in *dicta decis. 55 1. & 560.* ubi pulcherrimè loquitur.

Et sequitur *Dom. meus Reg. de Curte*, qui tam in articulo alienationis domanium Terrarum, et Castrorum, quàm in altero; utrum vasalli invitati, tam feudatarii, quàm burgenses alteri subjici possint, et vendi, testatur, Reges Regni semper fuisse in hac possessione, et consuetudine alienandi, et disponendi ad libitum in *d. cap. 3. §. licet autem, num. 23. & num. 37. in fin. & num. 38.* limitat opinionem eorum, qui tenent negativè, ut in Regno de consuetudine non servetur.

Et licet dicat, opinionem negativam extrà Regnum esse communem (parcat mihi) quia non possum non mirari, quod Vir doctissimus, & Præfessionum in numero *DD.* computando erraverit, ut ex supradictis patet.

Idemque firmat *Vivian*, qui post *Guid. Papa 243 Paris. Soc. Jun.* & alios, dicit, hanc esse generalem consuetudinem, subdens, ipsos fateri veritatem ipsam, & quia ita quotidie observatur, *inter comun. opin. conclus. 637. vers. sed contrarium, tomo 2.*

244 Sicut utrunque casum includit *Reg. de Pont. de potest. Proreg. tit. de divers. provis. §. 1. incip. tetigimus supra num. 4.* ubi dicit, quod vera, & communis est opinio, posse Dominum directum vasallos suos de dominio invitos vendere, & terras domaniales alienare.

245 Ex quibus patet gravior lapsus *Neviz.* dum ausus fuit attentare, hanc consuetudinem, uti irrationabilem, non valere post *num. 118. vers. non obstat*, suffultus autoritate *Somni viridarii*, quod verè somniare ipsum fecit, ut optimè ipsum ex more etiam in hoc refellit *Loffred. noster d. col. 7. vers. nec similiter*, ubi ex *Ioan. Fabro, Angel. Aret. Jas. Dec. Lupo, Igneo, & Curt.* per ipsummet *Neviz.* citatis, bellissimè confutat ejus dicta, & respondet ad *Fabian. de Monte.*

Cui addi potest pro defensione, *Neviz.* ipsum non figere pedes super dicta prima responsione invaliditatis consuetudinis, sed statim ad alteram confugere, scilicet quod *text. in d. §. ex ead. lege de lege Corradi* loquatur, quando alienatio fit in parem, non autem quando in inferiorem, & quod hujusmodi consuetudo tanquam facti sit probanda, quia locum non habet extrà Mediolanum, undè vel er-

246 rat *Neviz.* si credimus *Bald.* & aliis supra relatis, quod consuetudo sit generalis, vel non obstat, cum simus Neap. ubi viget consuetudo Mediolanens. in omnibus, in quo libet advertere *text. in d. §. ex ead. lege* permittere alienationem, etiam in inferiorem, & inæqualem, omninò rusticum, si cum Curia feudum alienetur, juxta communem sensum *Glof. Ifern.* & aliorum supra relatorum.

Et amplius dixerunt communiter *DD.* circumscripta prædicta consuetudine Principem etiam absque causa posse derogare prohibitioni, quod vasalli invitati non alienentur, cum dicta prohibitio sit inducta de jure positivo per *d. §. ex eadem lege, et §. pratered ducatus.* cui Princeps potest derogare pro libito, & sufficit pro ratione voluntas, & derogat cum clausula, *ex certa scientia*, per quam censetur derogare jure communi, vel sub alia simili forma, ut latè *Natta d. conf. 367. ex num. 7. ad 13. Paris. conf. 22. num. 87. vol. 1. Roland. d. conf. 1. nu. 90. 248 94. & 96.* ubi similiter conjungit casus alienationis vasallorum, & Castrorum, et aliorum bonorum domanialium, ut fecit *Reg. de Ponte supra*, idem *Hypp. Rimin. d. conf. 601. num. 42.*

Quod si concurrat in alienatione domanialium, 249 vel vasallorum aliqua causa necessaria, nemo etiam ex his, qui negativam tuentur, et circumscripta omni consuetudine, ausus fuit negare, id fieri posse, etiam invitatis subditis, ut latè per *Paris. d. conf. 22. num. 88. et Rim. Jun. d. conf. 601. num. 45.* ubi dicunt hoc firmare *Ifern.* in *cap. 1. quo temp. miles*, et quod eum sequuntur omnes in *d. §. pratered ducatus, Alex. in d. l. 2. num. 29. ff. sol. matrim. Barb. conf. 12. col. 4. & 5. in secundo, Felin. in d. cap. dilecti, num. 9. de major. & obed. Petr. Gregor. de concess. feud. part. 7. q. 4. n. 18. post Bald. Panorm. Romæ. Jas. Iacob.* et alios per ipsum relatos, *Rubeus Alex. d. conf. 96. in fine, vers. item illa immunitas.*

Quinimò id licere, nedum ex causa necessitatis, sed

250 sed etiam utilitatis, probat *idem R. Min.* in dict. consil. 601. respondens in casu alienationis Castri Roberti factæ per Sereniss. Archiducem Austriæ, quod justè fieri potuerit, ut distinctæ jurisdictiones penès unum unirentur, quamvis illud Castrum spontè se jurisdictioni suorum prædecessorum subjecerit.

Ex quibus omnibus conclusionibus simul junctis consecutivè oritur, & fluit ex veritate præcedentium decisio præsentis consultationis, & erit principalis septima Conclusio.

S U M M A R I U M.

- 251 **C**ontractus Principum de dominio perpetuo conservando, nedum de absoluta potestate, sed ex justa causa revocari, ex ipsorum natura, & num. 252. usque ad 255. & num. 361. 362. & 366.
- 256 Princeps supremus potest tollere dominium, & jus quæsitum de jure gentium ex plenitudine potestatis, fortiss. justa suadente causa, num. 257. et 356. ampliatur in inferiore à Principe, num. 258.
- 259 Contractus cum subdito initus etiam pecunia mediante, de re ad Principem spectante, ab eo revocari potest.
- 260 Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, & num. 261. et 270.
- 262 Gratia, pecunia accepta, non desinit esse gratia, & num. 263. & 277.
- 264 Princeps pecuniam recipiens ex privilegii concessionis, non idèd minus id revocare potest, & num. 265.
- 266 Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito, refertur, & n. 267. et 268.
- 269 Feudum emptum est propriè feudum.
- 271 Baldi doctrina ex Paulo declaratur, & num. 272. et 273.
- 274 Rex noster in domanii concessione nil juris transferi, sed sibi retinet, & num. 275. 276. 357. et 359. & idèd revocare potest, n. 358. ac infeudare, num. 360.
- 278 Principis promissio retinendi Castra sub perpetuo dominio veluti contra ipsius dignitatem minimè subsistit, & n. 285. et 286.
- 279 Principis proprium est in feudum concedere, & de natura dignitatis, num. 280.
- 281 Principis concessio tendens ad derogationem ipsius dignitatis, eum non obligat, & n. 282. et 283. & 365.
- 284 Princeps non potest ligare successorem, ne regalia concedat.
- 287 Contrariæ Nevizani sententiæ ratio offertur, & n. 288. 289. 290. 298. et 299.
- 291 Prædictæ conclusiones Jas. & Soc. communiter approbantur, & ad contraria respondetur, num. 292. usque ad 295. & ita judicatum, num. 296. et 297.
- 300 Privilegium in contractum transfusum tunc est irrevocabile, cum non subdito, qui ex eo se subiectis conceditur, & num. 306. quo in casu contrarii DD. consuluerunt, num. 301. usque ad 305.
- 307 Pro qua sententia sapiens judicatum, & num. 308. & 309.
- 310 Capyc. dec. 166. examinatur, & num. 312.
- 311 Rex non utitur absoluta potestate, cum subest ju-

sta causa, cum tunc id faciat etiam inferior à Principe.

- 313 Clausula derogatoria à Rege in suis literis adhibita, undè contradicentes repelli debent, n. 314.
- 315 Clausularum prædictarum vis major clausula, de plenitudine potestatis.
- 316 Clausula prædicta usus Regi tantùm permissus.
- 317 Clausula, de plenitudine potestatis, in hoc casu subintelligenda est, cum inspecta causa, legitima censetur, & num. 318.
- 319 Capycii decisio ab omnibus approbatur.
- 320 Celebris decisio in causa Universitatis Seminarie refertur, & num. 322. & 323.
- 321 Fidei perseverantia quando excusetur.
- 324 Decisiones duæ in hac causa Reg. Revetter. recensentur, & num. 325.
- 326 Vasalli ex jure communi, & Regni etiam invito alienari possunt, referuntur exempla, num. 327. usque ad 333.
- 334 Præf. Vincentii de Franch. de hac re votum inseritur.
- 335 Ejusdem Præsidis laudes.
- 341 Concessa potestate quantumvis libera non videtur concessa potestas, qua quis suo jure, ac libertate privetur.
- 342 Privilegium subdito concessum, de ordinaria potestate revocatur, nisi adsit commensuratio, num. 343.
- 344 Commensuratio in iis tantùm fit, ad qua faciens non tenebatur.
- 345 Consil. Paschal. opinio refertur, & excusatur, num. 346.
- 347 Consil. Georg. contrariam opinionem in repetit. reformavit.
- 348 Conclusiones falsas, vel infirmas in Tractatibus asserere, perniciosum.
- 349 Domanium Regi præjudiciale, pariter & Universitatibus, num. 350.
- 351 Decisionis Reg. Tap. ratio particularis offertur, & num. 352. 353. & 354. nec ab hac sententia dissentire ostenditur, num. 367.
- 355 Unum altare cooperire, aliudque discooperire non licet.
- 368 Consultatio R. C. Summ. super hac re habita recensetur, & aliqua Regis litera.

Septima Conclusio.

Contractus, quibus supremi Principes promittunt conservare Castra, & Civitates subditas sub perpetuo ipsorum dominio, seu immediato dominio, & jurisdictione, nedum revocari posse ex plenaria, & libera potestate, quæ Principibus jure communi competit jurisdictionalibus, & Regalibus, & quia cum hujuscemodi contractus habeant tractum successivum in futurum, sunt sui natura revocabiles pro futuro tempore, ex quavis justa causa, & si non sit præcisæ, & necessaria, ut supra.

252 Verum existente justa, & necessaria causa, quæ includat bonum commune publicæ utilitatis, maxime supervenientis post contractum, posse hujuscemodi domaniorum contractus revocari, & resolvi,

253 ut iterum loca infeudentur, non obstantibus juramento, & quibusvis amplissimis, & arctissimis clausulis, quibus contractus isti solent roborari, restituto pretio recepto, vel cum promissione de restituendo, cum primum possit. Idque totum ex natura, & secundum naturam eorundem contractuum,

254 etuum, & facultate à jure concessa. Probatum auctoritate *Card. Florent. incip. Dominus Nicolaus Marchio Aestensis.*

255 Secundò magis in specie latissimè hoc probarunt consulendo tres insignes DD. nempe *Jas. consil. 56. lib. 1. & latius consil. 227. in secundo, Bart. Soc. consil. 4. in tertio, & quidam D. Raynerius Advocatus Sabaudienfis, de quo meminit Socin. qui omnes responderunt, potuisse Ducem Sabaudie infeudando cum titulo Comitatus concedere Theodoro de Rotariis Castra Summaripæ, non obstantibus.*

Primò, quòd Dux Philibertus per viam conventionis, & contractus promiserit, dictum Castrum nullo futuro tempore alienare, nec infeudare recepto pretio florenorum duorum millium.

Secundò, quòd Castrum prædictum esset locus insignis, & sicut in limitibus domini Sabaudienfis, & magni reditus, & sic alienatio tenderet in maximum detrimentum Status ipsius Ducis.

Tertiò, quòd ipse Dux Carolus prohiberetur per edicta, seu decreta Ducalia, quibus interdicebatur infeudatio rerum, & Castrorum patrimonialium incorporatorum Cameræ computorum, ut refert *Jas. in alleg. consil. & col. 3. dum in vers. aggredior nunc, refert fundamenta Procuratoris Fiscalis, qui ex multis pretendebat infeudationem factam annullare.*

Et quartò, quàmvis in illo casu non concurrisset causa publicæ utilitatis, vel saltem tam urgens, & præcisæ, quæ includeret commune bonum totius Christianæ Reipublicæ, vel saltem necessaria pro conservando statu illius Principis, sed tantum favor remunerandi servitia, & operam jamdiù præstitam per illum Theodorum in matrimonio contracto inter Ducem Carolum, et D. Blancam filiam Marchionis Montisferrati, ex quo erat acquisita dicto Duci spes succedendi Marchioni, qui tunc temporis carebat prole masculina, quæ spes tractu temporis evanuerat ob nativitatem masculorum, ut testatur *Jas. in 8. col. in 8. fundam. pro Rotariis, Socin. num. 10. vers. tertium quia.*

Et moventur isti tres patres solidissimis rationibus, quæ in dd. Consiliis referuntur. Et inter alia fundant, ut veras, et communes subscriptas conclusiones.

256 Prima, Principem Supremum posse tollere dominium, et alia quæ sita de jure gentium, cum clausula, *de plenitudine potestatis*, vel alia simili æquivalenti, etiam nulla subsistente legitima causa.

257 Sed ex justa, vel necessaria causa indubiè posse tollere ea, quæ sunt juris gentium, et evacuare contractum initum cum privato, cum et possit auferre res privatorum, et tollere eorum dominium, *Jas. latè in 12. & 13. fundamento pro Rotariis, ubi dicit hæc verba, quod ita tenent glossa ordinariæ ubique, tam juris Civilis, quàm Canonici, Civilista, & Canonista.*

258 Et ampliatur etiam in inferiori à Principe, quod auferre valeat ex causa jus tertio quæ situm, et in 14. concl. quod Princeps revocet privilegia subditis concessa, etiam quæ transfunduntur in contractum ex causa publicæ utilitatis, ex *cap. in nostra, secundum intellectum Innocent. et Burr. de injur. cum aliis quod iterum repetit, et confirmat in resolutione contrariorum idem Socin. d. consil. 4. num. 10. vers. tollitur etiam.*

Secundam conclusionem addit *Socin. in d. con-*

*sil. num. 4. 5. usque ad num. 7. vers. præterea, ubi d. 259 num. 7. in fine dicit, hoc esse optimum fundamentum, quod etiam contractus factus à Principe cum subdito recepta pecunia potest revocari per Principem de plenitudine potestatis, etiam sine causa, vel de potestate ordinaria cum legitima causa, quando non est simplex contractus, puta venditionis, vel permutationis, qui inter privatos celebrari solet, sed de rebus spectantibus ad Principem, in quibus semper intenta principali intentione prævalet gratia, et beneficium, auctoritate *Bald. in prælud. feudor. num. 9. vers. pro intellectu eo-**

260 *rum, ubi concludit, contractum feudi non idè minus censei beneficium, et gratiam, quin si comparentur invicem extrema feudi, scilicet concessio, et recompensatio beneficiorum, censetur præponderare beneficium, et idè feuda habent plurimum 261 gratiæ, et rectè appellatur beneficium, quia prævalet extremum potentius, quod exemplis comprobatur, ex qua Baldi doctrina colligit Socin. quòd 262 quando conceditur gratia recepta pecunia, non desinit esse gratia, quia gratia præponderat, ex text. pulcherrimo in *l. Titius puerum 3. ff. de obsequiis à liber. & liber. & c. ubi Marcellus respondit, quòd qui pecunia servum suum manumisit, jura patronatus reservavit, quia et si beneficium manumissionis gratuitum non fuerit, beneficium tamen est, ex quo spontè fit, qui text. habet concordantes in decisione principali, ut pecunia non impediat, 263 quin jura patronatus censeantur reservata, quando spontè manumisit, *l. 1. C. de bon. liber. et letiam C. de obseq. præst. sed est singularis in ratione, quia reddit, beneficium esse, licet gratuitum non sit.***

264 Ex quo text. infert *Roman.* in individuo, quod non idè minus dicatur privilegium, vel beneficium, quando Princeps concedit aliquid, licet pecuniam recipiat, et quod propterea poterit prædictam concessionem revocare, quia verè non dicitur contractus, sed privilegium, et regulari debet secundum naturam privilegii revocabilis, de quo dicit esse casum in terminis in *d. l. Titius puerum*, ut per eum *sing. 463. an Dux Mediolani*, sequitur *Catel. Cotta in memor. vers. exemptus*, et in *vers. ingratitudo, vers. secundò confirmo*, qui ita dicit etiam, et non aliter sentire *Bal. in d. l. qui se patris, col. pen. vers. hoc scias*, et sic clarè dicit *Cotta*, non adversari prædictis ea, quæ tradit *Bal. in d. l. qui se patris.*

265 Et antè *Roman.* hoc idem expressè firmavit *Castr.* in *l. 1. C. de liber. & eor. liber. ubi num. 3. expressè format quæstionem, an privilegium mediante pecunia concessum transfundatur in contractum, adèd ut efficiatur irrevocabile, et ex *d. l. Titius dicit, se de facto allegasse in quadam quæstione, ubi quædam Communitas superior concesserat immunitatem quidam Communitati subditæ, recepta pecunia, et postea volebat revocare dictam concessionem, et licet allegaretur, quòd non posset, quia 266 hujusmodi concessio transiverat in contractum: Ego tamen dicebam (inquit *Paul.*) quod longa est differentia, an superior per pecuniam concedat immunitatem alicui Terræ, sibi tamen subdita, & tunc dicitur concedere in privilegium, & est gratia, licet non gratuita, at ibi est casus, privilegia verò concessa subditis possunt per Superiorem quandocunque revocari, ut in *cap. veniens, de præscript. malè tamen facit Superior revocando,* sci-**

- 267 scilicet sine causa, interdum verò talem immunitatem concedit Terra non subdita, quæ tamen venit in subjectionem cum illo pacto, & tunc non potest revocari, et de utroque dicit esse casum in illa lege, et *Castr.* sequitur ad unguem *Jacob. in d.l. qui se patris, in fine*, qui addit etiam *Alex. in conf. 101*, post *num. 7. lib. 1.* qui citat *Burium* conciliantem
- 268 *Barr. cum Innoc.*, ut opinio *Barr.* quod statuta transfusa in contractum non possint revocari, procedat in non subdito, opinio verò affirmativa *Innoc.* procedat respectu subditi.
- Et ob id *Socin. in d. consil. 4. post num. 6. verj. nec huius considerationi*, clarior dixit, prædictæ conclusioni non obstat doctrinam *Bald. in d.l. qui se patris*, quia ibi non declarat, quanta debeat esse pecunia recepta, ut definat esse beneficium, quod declaratur ex dictis per eum in *prælad. feud. loco suprascitato*, vel voluit *Bald.* quod quantitas recepta per Principem sit commensurata rei concessæ, ut non dicatur privilegium, sed conventio, sed quando non esset commensurata, clarè sentit, quod adhuc remaneat gratia in terminis beneficii, vel privilegii.
- Nec curat *Socin.* probare minorem, quod in casu suo quantitas soluta non erat commensurata, quia supponit pro indubitato, in huiusmodi concessionibus, quas Principes faciunt de retinendo Civitates in dominio, vel ubi aliter suis subditis concedunt immunitates, quod faciunt ut Principes, non ut privati, quod semper præponderat gratia, & beneficium pecuniæ receptæ, ut clarissimè reasumit idem *Socin. in d. cons. paul. sup. num. 6.* dum refert, ita consultuisse *Alex.* in Civitate Vulturana, & proprie in *vers. Ex quibus in proposito dico.*
- 269 Quod propriè voluisse videtur *Camer. in repet. l. Imperialem, §. præterea Ducatus, cart. 97. col. 4. lit. S.* ubi in articulo, an feudum emptum sit propriè feudum, fundat, verè, & propriè feudum esse, & beneficium, quia considerando dantis providentiam, licet negari non possit, quin sinister oculus fuerit ad pecuniam, post *Lucam de Penna*, quem citat, tamen non idè minus concedens dextero oculo fidelitatem intuitur, & sic gratia, & beneficium adhuc nuncupari debet, nam pecunia sola non fuit in causa, & potuit utrumque concurrere, sed adhuc gratia dicitur, citans ad id in specie *Hofstiens. in sum. de feud.* & dicit, esse casum singularem de hoc in *d.l. Titius puerum*, & concludit *col. seq. lit. A. vers. ex quibus*, quod tamen si feuda amore, & non pecunia quærenda sint, non tamen ex hac donata non censentur, & sic habentur
- 270 mus, quod semper remanet beneficium, & privilegium, licet pecunia intercedat, quod latissimè uti communiter receptum defendit *Reg. de Ponte conf. 39. post num. 6. usque ad num. 13. & num. 17. lib. 2. & D. meus Auvunculus Reg. de Curte in 1. p. divers. feud. cap. incip. tenor ergo, &c. num. 43. & seq. fol. 36.* Nec dissentit *Sola ad Const. Sabaudia, incip. quia in plerisque in Glos. 1. super text. n. 8.*
- Sed ultra dicta per *Socin.* pro responsione ad doctrinam *Bald. in d. l. qui se patris*, utimur doctrina *Castr. qui in l. digna vox 4. C. de legib. post num. 6. re-*
- 271 lata doctrina *Bald. in d. l. qui se patris*, quod si Princeps non gratuito concessit, transit in contractum, & efficitur irrevocabilis, subjicit *Paul. sed in contrarium allego text. optimum in d. l. Titius puerum, ubi libertas data, licet non gratuita, potest revocari, & resolvit quod Bald. loquitur, quando Princeps*

volebat revocare privilegium concessum mediante pecunia de plenitudine potestatis sine causa, tunc enim non potest, si recepit pecuniam, privilegium enim transfunditur in contractum, scilicet quoad hoc, ut non possit revocari pro libito voluntatis sine causa, secus verò cum causa, quia hoc potest, & ita procedit *d. l. Titius*, dum ibi hæres manumissoris, ut ingratum libertum accusare volebat, &

272 subdit *Paul. tene menti*, et sic cum ista notabili declaratione *Castr.* sunt intelligendi omnes *DD.* qui sequuntur *Bald. in d. l. qui se patris*, quod etiam negare non potuit *Calcan. conf. 52. num. 17.*

Secundò addit *Paul.* alteram declarationem in *vers. Prædicto intelligo*, ut scilicet prædicta, dum dixit, privilegium sine pecunia concessum posse revocari sine causa, declaranda sint, quando concessio non continebat translationem domini directi, vel utilis, et tradit exemplum in concessione immunitatis, secus verò ubi dominium aliquod translatum esset, quia tunc revocari, vel auferri non posset dominium sine causa, ut videre est in feudo in *tit. de feudo sine culpa non amitt.* quod et regulare est, quod Princeps non auferat dominium rei suæ sine causa, puta publicæ utilitatis; et tunc debet restaurare pretium, ut in *l. Lucius.*

274 Et ex hoc inferri potest, quod cum in hac promissione retinendi Urbes in dominio, nullum dominium directum, vel utile in ipsas Civitates, et Castra Rex ipse transfulerit, sed solum Rex ita concedendo, nec donaverit, nec concesserit, sed solum retinuerit, quod *D. Capyc.* in specie advertit infra alleganda *decis. 166. post num. 1.* ubi dicit, potius Regem acquirere consolidationem domini utilis cum directo, quam ipsum aliquid transferre, et clarior, licet ad alium finem *num. 3.* ibi non donat vasallis utile dominium, sed retinet pro se, quam pulchram esse considerationem dixit, hoc in specie observans *Amadeus de Ponte in dicta repetit. cap. 1.*

276 post *num. 117.* ubi expressè dicit, quod Rex in huiusmodi domaniorum concessionibus nihil transferre, sed retinet, quorum autoritate probatur, longè distare ab infeudatione, quæ fit in singulares personas, in quas verè transfertur utile dominium, et exercitium jurisdictionis, quod propterea huiusmodi promissiones remanent, etiam recepta pecunia, revocabiles, quæ etiam ratione inniti decreta, & decisiones, quibus contractus domaniorum fuerunt revocati, consideraverunt *Anno infra citand. alleg. 50. num. 4. & Reg. Revert. dec. 19. p. 1. in causa Seminaria, cor. mihi 7.*

Et hæc quoque differentia inter translationem, & retentionem optimè deducitur ex *Panor. in cap. auditis, post num. 21. de præscript. in vers. finaliter*, ubi ex *Innoc.* & communiter, postquam *n. 20.* in terminis nostris tractavit quæstionem. Utrum intersit subditorum non mutare dominium, & è contrà, subdit, quod aliquando quis possidet iura aliqua, aliquando non possidet, sed tantum in eo, vel super eo possidentur, inter quæ dicit, esse notandam differentiam, nam Monasterium, de quo ibi in *text.* quod dicebat, se habere quædam iura, & possidere iura in quibusdam Ecclesiis, quæ tamen Ecclesiæ non possidebant, nec possidere poterant in seipsis, quia nullus potest in seipso jus, vel servitutem habere, ut in *l. in re communi, ff. de serv. urb. præd.* & proinde dicit *Panor.* quod hoc casu potest agi contrà utrumque, scilicet contrà de-

detinentem subditos, & contra ipsos subditos, sed diverso modo contra primum, quia sua interest, cum sit in possessione subjectionis, contra subditos vero, qui nihil possident, ut patiantur, actorem uti jure suo in obediendo.

Ex his omnino inferitur, ut cum in subditos ex Romanorum concessionibus nihil transferatur, quod ob id juxta doctrinam *Cast.* possit etiam sine causa concessio revocari, & saltem cum causa, etsi non sit necessaria, vel publica, res erit extra omnem dubitationem.

Et hoc idem voluit uno verbo *Bald.* in *d.l. qui se patris*, post *num. 10.* dum fecit discrimen inter concessa, & promissa tantum, dicens, aliud esse concedere, vel promittere, quam promittere supra tetigit in prima conclusione.

Et ut redeamus ad *text.* in *l. Titius puerum*, quod ex eo *text.* solo determinari possit præses consultatio, novissimè probat doctissimus *Consil. Georg.* feudorum interpret insignis, in sua *1. p. repet. feud. cap. 55. num. 51. cart. 411.* ubi mutata sententia, quam uti facundissimus Advocatus defendit pro Civitate Consentiæ in causa separationis Casalium in sua *alleg. 15.* quam prudenter de more judicavit transactione terminandam, partes Fisci defendente Domino meo *Regente de Curte*, tandem pro Fisco decidit, hujusmodi concessionem domaniorum, & si pecunia mediante, esse revocabiles, cum sint actus mixti gratia, & contractu, sed plurimum prævaleat gratia, & sic attenditur id, in quo prævalet, idemque latè probat insignis *Garf. Mastril.* in *cons. unico*, post *primam partem decis. n. 43.* Ità ut non sit curandum de *Belluga*, dum in *speculo rubr. 36. §. grave damnum, n. 8. in fin. car. 169.* conatur effugere decisionem illius *text.* contra expressa verba *J. C.*

Et ut redeamus ad fundamenta *Socini*, tertia colligitur conclusio ex *DD.* per *Socin.* in *d. cons. 4.* post *num. 7. vers. præterea* quam dicit fuisse fundamentum *Dom. Rayn.* Advocati in illa causa *Summaripæ* in suis allegationibus.

278 Quod istæ promissiones, quas faciunt Principes supremi de retinendo Castra sub perpetuo dominio, & de non infeudando, de jure non subsistant, uti nullæ, & invalidæ, cum talis prohibitio infeudationis sit contra naturam, & dignitatem Status Principis, & sic non ligant ipsum Principem, ex notatis per *Bald.* & alios in *dist. l. digna vox.*

279 Cum enim proprium sit Principum infeudare, juxta *text.* in *cap. 1. de his, qui feud. dar. poss.* ubi dicunt *DD. J. C.* non fecisse mentionem de Regibus, cum id esset indubitabile, quinimò illud est de natura dignitatis ipsius Principis, probatur in *§. illud, autb. Constit. qua de dignit. Bald.* in *l. 1. in princip. ff. de Constit. Princip.* cum aliis congestis per *Cephal. consil. 155. lib. 2.* qui respondit in pulchro casu pro *Mercurino Georgio Gattinario* nepote *Mercurii Gattinarii* supremi Scribæ *Caroli V. Cæsaris* contra *Fiscum Ducis Sabaudia*, ergò promissio, qua Principis manus ligantur de non infeudando (præsertim cum illis exquisitis, & magno Advocatorum studio adinventis clausulis, quæ passim de consuetudine horum privilegiorum, sive contractuum domanii circumferuntur) est tanquam Principis dignitati, & potestati præjudicialis, abolenda, & irrita declaranda.

Accedat doctrina *Ifern.* in *l. imperialera, col. 3.*

versic. circa hoc videtur, quod ubicunque Principis concessio tendit aliquo modo in derogationem suæ autoritatis, dignitatis, & potestatis, illa ad nutum revocari poterit, nec ad illius observantiam obligari potest, quod autoritate *Pavor. Calder. Felin. lo: Lupi, lo: Neviz.* in *sylyvanupt.* et aliorum comprobatur *Grammat. voto 28. ex n. 14. ad 18. Petra* in terminis nostris de *ptest. Princip. cap. 24. num. 250. vers. sexto declaratur*, ad idem *conf. Barbatiæ omnium primum*, ubi post *num. 29.* 282 concludit, promissionem factam per Papam, qui inter alia promiserat Collegio Cardinalium, quod non posset infeudare terras Ecclesiæ temporali subiectas, non valere, quia tendebat in diminutionem suæ Pontificiæ potestatis, & non obstante juramento potuisse ipsum contravenire, ut per *eam num. 27. 28. & post num. 29. versic. & ex istis elyctur.*

Addit *Socin.* nullas esse ejusmodi promissiones, 283 etiam ex eo, quia admittitur Principi potestas concedendi Regalia, & jurisdictiones, quas constat esse de Regalibus, undè cum jurisdictiones, & Regalia concedere, & communicare sit proprium Principis, à quo fluunt, & resuunt, velut flumina ad mare, ad tradita per *Mastril. lib. 1. cap. 10. & seq. de magistr.*

Non poterit propterea Princeps ligare successorem, quominus Regalia concedat ex *Bald.* in *extrav. de pace constantia, ver. amplius*, & exindè concludit *Socin.* non posse Principem promittere, ne Regalia concedat, neque infeudet, nec alter ejus jussu Regalia exercent.

Et sicuti magna alienatio, & expropriatio directi domini tendens in præjudicium, & dedecus Coronæ non valet, juxta terminos *cap. intellecto*, 285 ut supra declaratos, & sic è contra promissio de non infeudando, quia est contra naturam dignitatis Principatus non valet, nec etiam per promittentem est observanda, & hos casus in specie parificat sequutus *Socin.* in *d. cons. Petra d. tract. in 2. dubis. princ. §. cupio nunc, num. 196. juncto num. 202. ibi sic & promissio de non infeudando sol. 184. & idem Petra in 2. concl. princip. §. circa secundam, num. 49. versic. nec obstat primum*, ubi in specie probat consultationes *Jas.* et *Socin.* eorumque fundamenta, ut ex hoc colligere liceat, quod licet *Petra* alibi videatur aliter sentire in conclusionibus generalibus, tamen in terminis casus nostri in individuo stat pro nostra sententia.

Sicuti etiam idem *Petra* in *§. subiciamus nunc exempla, num. 46. 49. & 50. ex consil. Oldra 1. 95. 286 num. 1. 13. & 14.* loquente de promissione de non alienando facta per Regem Aragoniæ in statuto jurato, quod non obstante promissione jurata non impediretur domini translatio, et quod potuerit eam ab initio revocare, maximè ex causa, ne incideret in odium Regis Castellæ sui affinis, et aliis, quos citat iterum sequitur *Socin.* in *dicto consil.* super Castro de *Summaripa*, et quod non obstante pacto, et stipulatione Principis juramento firmatis de non alienando, vel infeudando, non impediat translatio si Princeps infeudet, et transferat, latissimè fundat *Bursat. consil. 160. num. 13. & 30. lib. 2.*

287 Nec obstat prædictis consultationibus *Jas.* et *Soc.* in causa de *Summaripa*, quod *Neviz.* in *d. consil. 12.* dicat, fuisse judicatum contra dicta consilia pro Universitate, et Fisco Sabaudienfi, quod di-

cit verum esse, et prolatum arrectum 2. Maji 1499. *Amad. in d.c. 1. post num. 66. de his, qui feud. dar. poss.*

Quia, ut dicit idem *Amadeus*, qui testatur se vidisse processum, id potuit evenisse aliis rationibus, & causis, quam ex eo, quod Princeps non possit alienare domanialia, & in specie, quia Oppidum Summaripæ erat egregium valdè, & positum in confinibus, ut supra, & alia etiam plura obstant, & in specie decreta Pedemontana prohibitive, quibus non erat sufficienter derogatum, & alia.

289 Et nihilominus postea de anno 1501. Castrum prædictum adhuc fuerat infeudatum, & reclamatio ab illa sententia anni 1499. adhuc suo tempore pendebat, & sub Judice his erat inter successores Rotarii, & noviter infeudatos, & fortè in progressu temporis evenire potuit, quòd fuerit revocata.

In casu autem nostræ consultationis sunt jam excepti loci insignes, & limitrophi, & nedum decreta non obstant prohibitive, quibus derogari necesse non est, sed consuetudo, & mos præscriptus iudicandi viget, maxime pro libertate infeudandi domanialia, & revocandi concessionès de non infeudando, ut magis ex sequenti patebit.

290 Et ex consiliis postea editis per alios insignes DD. in eadem causa Summaripæ clarissime ex relatione facti apparet, sententiam illam, instante Fisco Ducali, velut latam ex causis particularibus, & innixam super diverso facto nobis propterea non officere, & *Menovch. consil. 264. n. 68. vers. respond. 5. lib. 3.* respondens super revocatione Castri Basilicæ Montis regalis Pedemontium, inter multas revocationes, quas Principes Pedemontium recognita consueverunt facere, & irritas declarare infeudationes, ponit in primo loco revocationem infeudationis dicti Castri Summaripæ inter revocationes, quas vasalli ipsi vel mendaciis expressis, vel suppressa veritate subreperant, & hac de causa dicit, revocatas fuisse infeudationes Castrorum Summaripæ, Brigæ, Levaldisii, Montiscaprelli, Castelletti, & Carisii, & sic non est trahenda illa decisio ad exemplum, & fortè etiam, quia Rotarii, et si nonnulla servitia præstiterint, attamen fuerant etiam rebelles, & velut tales bonis privati, & sic adhuc de fide suspecti, ut patet ex his, quæ in *d. consil. 4.* scribit *Socin. num. 23. & seq.*

291 Siquidem alioquin conclusiones per *Ias.* et *Socin.* firmatæ in *dd. consil. communiter à DD.* probantur, & sunt canonizatæ.

Ut inter alios probat *Roland.* qui in causa reintegrationis octavæ partis ejusdem Castri pro eisdem Rotariis contra hæredes Comitis Tendæ, cui de novo dictum Castrum infeudavit Dux Sabaudie *consil. 6. in fin. lib. 3.* ubi ita arbitratur ex rationibus *Ias.* et *Soc.* omnino iudicandum per S.C. Taurini pro dictis de Rotariis.

292 Et licet *Cephal. consil. 168. 2. vol.* latissime respondens in eadem causa pro parte contraria, scilicet hæredum magni Bastardi Comitis Tendæ contra Rotarios, ubi initio refert totam facti seriem in *2. d. hio, ex num. 24.* conetur impugnare conclusiones *Ias.* & *Socin.*

293 Tamen *Roland.* in *consil. 32. in 4. vol. ex n. 57.* defendit consilia prædicta, & arguit sententiam prædictam latam contra Rotarios de anno 1499. iniustam, injustam, præcipitatem, & nullam.

Et testatur latam cum ex promissione facta in anno 1470. per Ducem Sabaudie Amadeum, tempore quo locus prædictus Summaripæ spontè, & voluntariè se reduxit sub dominio Ducis, & cum eo se conduxit, cujus submissionis, et deditionis respectu Dux promisit, ipsum Castrum, nec jurisdictionem alienare, neque infeudare, nisi in primogenitum futurum Ducem cum clausula irritanti.

Tum etiam ex edicto generali condito per Ludovicum Ducem de anno 1445. in quo stipulans Secretario pro se, & successoribus subditis, & omnium quorum interesse poterat, promiserat, nullam ex Civitatibus, Castris, Villis, Terris sui Status alienare, nec infeudare ultra vitam donatarum cum clausula irritanti.

294 Quibus etiam fundamentis *Cephal.* defendit iustitiam dictæ sententiæ ex *num. 30. vers. primo. quia & num. 32.* addit, edictum prædictum prohibitorium Ludovici fuisse factum apud Gehendas, iussu, ac beneplacito Papæ Felicis genitoris sui, & proinde non potuisse revocari absque illius consensu, *num. 33.* sicut etiam subdubius respondit *Claudius Seyssel. Archiep. Taurin. de feudis, §. sed si aliqua lege, fol. 153.* juxta impressionem Basileæ.

Et ex *num. 43. ad 46. Cephal.* fundat, edictum prædictum non potuisse revocari per successores, non tam ex eo, quod prædecessor potuerit ligare successorem, quam vigore expressæ approbationis, & ratificationis dicti edicti, quam fecerat Dux Carolus successor, cui non potuerat postea ipsemet infeudando contravenire.

295 Et *Socin.* et *Ias.* amplissime sequitur, & infinitè DD. auctoritatibus comprobat *Menovch. consil. 962.* respondens super validitate infeudationis factæ per eundem Ducem Carolum de Castro Confluentii Principissæ de Luxemburgo à *num. 1. ad 38.* & idem *Menovch. consil. 103. post num. 18.* respondens super validitate concessionis cujusdam Castri factæ per Regem Henricum IV. Dono Petro de Velasco, quam uti validam non fuisse jus revocandi Invictissimo Regi nostro Philippo Tertio ejus successori late defendit.

Et quòd aliàs in Regno probatum, & canonizatum fuerit hoc *Soc. consil. aded* ut S.C. in Supremo Collaterali cum interventu Regis Camera, & postmodum in Supremo Consilio Italiam apud Suam Majestatem hujus *Soc. consil.* auctoritate determinaverit, potuisse concessionem domanii onerosam revocari, observavit in specie *Anno alleg. 50. num. 7. in fin. et alleg. 87. num. 2. et alleg. 69.* de quo latius infra suo loco.

Undè parum nocere debet, quod in causa, in qua consuluit *Socin.* Senatus Sabaudienensis iudicaverit contra *Socin.* dum Suprema Neapolitana Tribunalis, ubi alia viget consuetudo, nec adliant edicta prohibitoria, et Supremum à latere Consilium Italiæ residens apud nostrum Regem *consil. Socin.* persepe probavit.

Ex quibus omnibus patet, conclusiones *Ias.* et *Soc.* esse juridicas, & sententiam contra ipsos latam, vel injustam, vel etiam iustam fuisse, nobis non officere, cum innixa sit causis particularibus, et quæ de facto, et ratione distant à casu præsentis consultationis.

Ubi non agitur de conventionione domanii acta cum Civitatibus non subditis, et quæ hujus promissionis intuitu se submiserunt.

Nec

Nec in Regno adsunt edicta, atque decreta prohibitoria infeudationem, quinimò leges, et consuetudines omninò permissivæ.

299 Quam differentiam expressè constituit idem *Jas.* in *conf. 56. l. vlt.* ubi respondit pro Baronibus infeudatis de Castro Saviliani, quòd non obstante privilegio concessio Communitati dicti Castri, in quo Dux Sabaudia promiserat non alienare, neque jurisdictionem aliquam, vel imperium transferre in aliquem, qui non esset de domo, & prosapia Sabaudia, ac Decretis Ducalibus prohibiti vis valere infeudationem, et fundat se in specie post *num. 2. vers. est enim in casu nostro*, quod privilegium prædictum fuerat concessum postquam Exercitus Sabaudiensis in bello cum Duce Mediolani armorum impetu perfectè subjecerat dictum Castrum Duci Sabaudia, & sic ipsa Communitas effecta erat sibi subdita, dicens, scilicet esse si antequam fierent subditi ita convenissent cum Duce, et in recompensationem privilegii se subditos fecissent, et ita declarat procedere doctrinam *Bart. in l. omnes populi*, citatam in *prinsep.* pro parte Communitatis, scilicet quòd

300 privilegium, quod transit in contractum sit irrevocabile, ut intelligi debeat, cum conceditur non subdito, qui spontè hac de causa se subijciat, quod antè *Jas.* expressè docuerat *Castr.* in *d. l. 1. C. de libert. & ser. liber. in fin. vers. interdum verò*, quem sequitur *Jacob.* in *d. l. qui se patris*, ut suprà.

Et cum hac distinctione resolvuntur ferè omnia, quæ magis in contrarium vigere videntur.

301 Siquidem *Noviz.* pugnat pro patria sua Astensi quam fundat ab initio fuisse liberam, et connumeratam Astam inter liberas in *tit. de pace constantie*, et ex privilegiis Friderici, et quod sub hac conditione se subiecit Comiti Virtutum Mediolani Domino, à quo causam habuit in Comitatu Astensi Corona R. Franciæ, et nullo tempore, vel modo separari posset ab ejus immediato dominio, et cum nonnullis aliis pactis, & privilegiis per eum latius relatis in *d. conf. ex num. 19.* quorum Rex notitiam non habuerat, per errorem infeudando.

302 Sic etiam *Cravett.* in *conf. 241.* pro Oppido Brigæ contra Georgium Maloperam fundat se potissimè, quod Castrum illud esset de Comitatu Nicia, & Vicariatus Sospelli, qui spontè se dederunt Principibus Sabaudia, prævio pacto expresso, & solemnè stipulatione de non alienando, nec infeudando, ut latius per eum *num. 9. vers. secundò principaliter*, & iterum post *num. 17. vers. 4. principaliter*, ubi ex hoc dicit, quod pactum illud veluti initum cum non subdito revocari non possit, cum & in non subditum naturaliter, licet sit subditus Papæ accidentaliter, ut est laicus subditus Papæ accidentaliter tantum in causa spirituali, non quoad bona temporalia, non possit Princeps uti plenitudine potestatis, ut per eum.

303 Et *Menoch.* in *conf. 264. in 3.* respondit pro Communitate Civitatis Montis Regalis, ut non potuisset ab ejus dominio, et subjectione separari Castrum Bastia, quòd antè annum 1300. tempore, quo suberat Serenissimo Roberto Regi Neap. erat illi subditum, ex eo, quia de anno 1347. ipsa Civitas se spontè submiserat Amædeo Comiti Sabaudia, & Principi Achajæ cum expresso pacto, quod ipsi Principes non possent alienare directè, nec indirectè Civitatem, nec loca sibi subdita separare, vel dividere, sed perpetuò penès se retinere sub eisdem privilegiis, quibus fuerant sub Roberto Rege, ut

latius ex ferie facti antè principium consilii.

Et in hoc potissimè fundat suam consultationem

304 *Menoch.* ut post *num. 12. vers. 2. num. 35. vers. 6. suffragatur*, *num. 42. vers. 10. non mediocriter*, et *num. 60. vers. respondetur secundò*, ubi amplius restringit, suam consultationem procedere in infeudatione Castri jam uniti, & suppositi jurisdictioni Civitatis, quæ pacto, & conventionione inita cum Principe (tempore scilicet, quòd spontè se dedit, ut suprà) Castrum ipsum tanquam proprium obtinet, secus verò quando Princeps infeudat ea, quæ propria, & immediatè sua, idest sui Principatus sunt, quia etsi alienare non possint in totum infeudare tamen possunt etiam invitis subditis, & amplius *Menoch. num. 65.* negat vigere in Ducatu Sabaudia consuetudinem infeudandi, ex quibus patet, tantum abesse *Menoch. consil.* nobis obstare, ut pro nobis in casu, de quo agimus, expressè respondisse videatur.

Et quàm longè distet casus revocationis privilegii, vel contractus gesti cum subdito, à revocatione conventionum gestarum cum Communitatibus, quæ spontè se subjiciunt cum hoc expresso pacto de non alienando, & infeudando, & sic recepta promissione, & juramento antequam efficiantur subditi, patet ex his, quæ doctissimè scribit *Roland. à Valle conf. 1. ex num. 44. ad 48. lib. 2.* respondens, potuisse

305 Duces Mantuæ, non obstantibus privilegiis transfusis in contractus revocare exemptiones, & immunitates subditis concessas ex justa causa superveniente.

Ubi autoritate *Bart. Anchar. Panor. Cistr Barbat. utriusque Soc. Decii, Cravett. Paris & Brun.* probat, Civitates, quæ spontè se submitunt alteri Civitati, vel Principi cum certis pactis, & conditionibus in aliis, vel exceptis remanere liberas, uti de Savona quòd ad Januam, & aliis, ibi traditur exemplum.

Quod motivum aded urgere existimavit *Roland.* contra Ducem, pro quo respondit, ut cum ad alia motiva plures accomodaverit solutiones, adhuc respondit fatendo contrarium, verum in casu suo deficere factum, ut per eum *num. 186. vers. ad quintum.*

Et pro hac septima Conclusionè arguet auctoritas

307 rei sæpiùs judicata in Supremis Tribunalibus Regni nostri, ubi cum iste articulus revocationis domaniorum pluries acciderit diversis temporibus, ferè semper fuit decisus affirmativè.

Ita enim judicavit Sacrum Consilium Sanctæ Clare accedente voto Supremi Collateralis die 26. Septembris 1521. super venditione Terrarum Sancti Severii, & Termularum, in quo consensu interfuerunt decem Viri insignes, eminentis doctrinæ, de quo casu fecit decisionem *Dominus ræus Capyc.* in sua celebri *decis. 166.* cujus decreti copiam hinc inferere libuit.

309 *Visis literis emanatis à Casarea, & Catholica Majestate sua, & venditionibus factis per eandem Majestates Ill. Duci Achajæ de Civitate Terami, & Illust. Duci Termularum de Terra Sancti Severii, visisque videndis, ac assentis attendendis, & consideratis considerandis, privilegiis, & scripturis omnibus allegatis, & productis, tam pro parte dictorum Ill. Ducum, quàm pro parte dictarum Universitatum, & hominum Civitatis Terami, & Terra Sancti Severii, & cujuslibet ipsorum, & ipsarum, Advocatisque, & Procuratoribus illorum, & illarum ad*

plenam auditis, Decernimus, sententiamus, & declaramus, Casarem, & Catholicam Majestatem ex causis narratis in privilegiis, & venditionibus factis per eandem Majestatem I. l. Duci Achaia de Civitate Terami, & Ill. Duci Termularum de Terra Sancti Severii, & de plenitudine potestatis, qua uti debuisset, & potuisse visum fuit suis Majestatibus, ex dictis causis potuisse vendere dictas Civitates, & Terram praedictis Ducibus, non obstantibus privilegiis, & scripturis in contrarium allegatis, & productis, & virtute dictarum venditionum praedictas Catholicam, & Casarem Majestatem teneri ad tradi faciendum possessionem dictarum Civitatis, & Terrae praedictis Ducibus. Hoc nostrum super praedictis interponendum decretum nomine praedictarum Majestatum Vid. Montanus Reg. Vid. de Colle Reg. Vid. Marcellus Regens, Vid. Ant. Januarius, Joannes Martialis, Anionius Capyc, Cicco Loffredus, Nicolaus Majorana, Alexander Severinus, Berardinus Galeota, lectum, & latum fuit praesens decretum per nos infra scriptum Regium Secretarium in Castro novo. Neap. die 26. Mens. Septembris 1521.

Teron Secretarius.

In quo casu decisus fuit uterque articulus, tam privilegii domanii concessi ex causa remunerationis servitorum Civitatis Therami ob multa servitia per eam praestita, ac damna per eam incurta, & passa ab hostibus, & invasoribus Regni pro servanda fidelitate, quam etiam conventionis de retinendo Civitatem Sancti Severii in dominio, soluto pretio Comiti Pipino, qui eam emerat tempore Regis Roberti.

Et nihilominus fuit judicatum, potuisse Carolum V. Inviictissimum privilegia transfusa in contractum revocare, & terras alienare, dum simpliciter asseruit, id facere ob causam necessariam Reipublicae pro statu pacifico, & aliis justis causis.

Et licet decisio fundari videatur in praedicta causa necessaria asserta in concessionibus factis Ducibus Hadriae, & Termularum, & etiam in clausula, de plenitudine potestatis, qua uti debuisset, & potuisse, visum fuit. Advertendum est, quod in casu 310 Capyci non constabat, alienationem illam fuisse adeo necessariam, quod absque illa non potuisset provideri Statui, & necessitati illius temporis, quinimo nullo modo de hoc constituisse, nec in privilegiis concessionum factarum dictis Ducibus, nec de causa particulari attestatum Imperatorem fuisse apparebat, & idem dicebat Capyc. quod licet Principi exprimentem causam cum consilio, & subscriptione Quaestoris credendum sit, cum eo casu vera praesumatur, non tamen praesumitur ex hoc causa, cum illa non exprimat legitime, scilicet cum suis requisitis in ipsomet privilegio, non enim potest praesumi verum quod in privilegio non exprimitur, & subdit Capyc. & hac difficultas est magis momenti, ut per eum num. 6. & nu. 8. vers. aliud ergo videtur.

Et propterea opus fuit, ut duo ex Regentibus facerent fidem de his requisitis, quae in privilegiis praedictis non erant expressa, & dubium fuit, an esset credendum attestationsi oretenus dictorum Regentium, an verò esset de hoc consulenda Sua Majestas, & interroganda, an ita esset in facto, quod aliter necessitatibus belli subveniri non posset.

Ex quo mirum videri non debet, quod illa decisio innixa fuerit causis expressis, & etiam clausulae, de plenitudine potestatis, qua in eisdem privilegiis

usus erat Imperator, ex quo non omnino de causa legitima secundum juris requisita constabat.

Unde cum in casu praesentis consultationis, de legitima, justa, & necessaria causa nullo modo dubitari contingat, tum qui de illa Rex noster cum Consilio, & Quaestore plenissime, ac legitime attesteretur cum omnibus à jure requisitis, et in specie, quod aliter consuli non potest, tum etiam, quia id est totum plusquam notorium, et causa est talis quae et si non esset expressa, cum praevideri posset, quae manibus tangitur, et oculis prospicitur, haberetur adhuc de jure pro expressa, idem non est opus in praesentiarum clausula, de plenitudine potestatis, nec alia simili.

Siquidem certum est, existente justa, et necessaria causa, praesertim prout est praesens, quae est omnium, quae excogitari possunt, maxima, et praecipua, opus non esse, Regem nostrum uti plenitudine potestatis in derogationem juris tertii; cum jure, et potestate ordinaria id faciant, etiam inferiores Principis, ut praeter alios *Thef. dec. 91. in fin.*

In reliquis autem non distat casus Capyci à praesenti, quia in illo casu post concessionem factam illis Ducibus, adjecta clausula, de potestatis plenitudine, rescripserat Rex iustissimus (ad instantiam illarum Civitatum) se de revocatione contractuum domaniorum conquirentium, ut testatur Capyc. post no. 11. vers. quarta est difficultas, quod S. C. de iustitia judicaret, ut subjicit *num. 9. in fine*, dum dicit, quod licet praesumeretur, Regem scire, quod ex causa necessitatis poterant quaecunque privilegia infringi, tamen commiserat, quod S. C. de hoc judicaret, scilicet

312 cet de iustitia, quo rescribendi modo satis restrinxerat, et limitaverat clausulam, de plenitudine potestatis, adjectam in praecedentibus concessionibus dictis Ducibus factis, ex traditis per *Conf. Ann. conf. 23. lib. 1.* et per eruditiss. ac doctiss. nunc in Supremo Granatensi Consilio dignis. Praesid. D. Reg. Valenz. *conf. 86. num. 44.*

Et in praesenti casu est etiam adjecta in literis, et praecipuis ordinibus, et reiteratis mandatis S. Majestatis clausula derogatoria, his verbis, *T para que todo lo dicho se pueda executar conforme a lo ordenado, que esto dada y a lo que en este se refiere, deroggo, y anullo para este efecto qualquier ley o orden mia, que en contrario dello oya, &c.* sicut etiam in primis literis dicitur, *non obstante qualesquier ordenes que oya en contrario.*

Et cum multis aliis clausulis, quibus gravitatem, maximam necessitatem, et extremum desiderium Rex noster insinuat, ut citò tam gravi, et imminenti periculo, totius Christianae Religionis, et Regnorum Italiae succurratur, priusquam vulnus reddatur insanabile.

Et ut ostenderet enixam voluntatem Religiosissimus Rex noster flagranti ardore, quo pro conservatione Fidei, et puritate Religionis in suis Regnis, et Dominiis succenditur, post datam litterarum, iterum propria manu injungendo, dignatus est mandare caeterem negotii executionem, unde 314 rejiciendi sunt, ac eidem imponendum perpetuum silentium, venientibus contra Regis, delibet ratam intentionem, *Grana. conf. 100. num. 6.*

Quae omnes clausulae nedum eandem vim, & efficaciam habent, ac si adjecta esset clausula, de plenitudine potestatis, prout de clausula, *Non obstante, & derogatoria* dicunt *Bald. in l. si testamentum, C. de testam. & in l. humanum, C. de legibus, Alex. conf. 215.*

215. lib. 2. Gram. aliis relatis d. conf. 100. num. 35.
316 44. & 99. quarum clausularum usum ad Regem
tamùm spectare tradit *Bovadil. lib. 2. cap. 16. num.*
185. in politica.

Sed longè majoris sunt efficaciam clausulæ prædi-
ctæ simulunctæ, *Dec. conf. 191.* & in propriis terminis
considerat *Reg. Revert. d. decis. 19. lib. 5. col. antepen.*

317 quam sola clausula, *de plenitudine potestatis*, quæ
si deesset, & necessaria foret in casu præsentis, sine
dubio Sacri Senatus, quibus injuncta est præfens
consultatio, possunt, & debent rescribere Suis Ma-
318 jestati, ut utatur prædicta plenitudine, cum cer-
tum sit, non fore plenitudinem tempestatis inspecta
causa, sed legitimæ justæ potestatis, ex traditis per
Molinum lib. 2. de primog. cap. 7. num. 31. & 33.

319 Et hanc *decis. D. Copyc.* sequuntur, & probant
nedum Regnicolæ, sed Exteri supra citati, & alii re-
lati per *Mastrill. de magistr. lib. 3. cap. 10. num. 25.*

320 Secundò, celebris fuit decisio in causa Univer-
sitaris Seminaris cum Ill. Duce ipsius, in qua de
anno 1560. facta relatione per S. C. referente Jo: An-
dræa de Curte meo avunculo magno, postea S. C.
Præsidi, in Coll. Conf. cum interventu R. C. S. fuit
decisum, Regem potuisse revocare domanium, &
proindè obtulisse Universitati exceptionem Reg.
Prag. editæ Thori, ut his verbis refert *Camill. Sa-*
lern. encomiis extollens communem in addis. ad
proam. Consuet. post num. 305. lit. D. car. 31. patrocini-
nantibus pro Universitate Jo: Marco Aquilino,
Francisco Antonio de David, & Camillo de Medi-
cis meo Socero, è contra pro parte Ducis Marco
Antonio Floccaro feudorum interprete, Jo: Felice
Scalalone, Antonino Monetio, & Jo: Vincen. de
Anna, ut constat ex allegationibus, quæ circumsu-
runtur, & testatur idem *Camill. Salern.*

In qua causa omnes articuli fuerunt discussi, &
quàmvis Universitas præsentasset privilegia Regis
Ladislai, Reginae Joannæ, & Regum Alphonfi, &
Ferdinandi Primi, & secundi, ac magni Capitanei,
concessa ob servitia specificè enunciata, de quibus
nedum constabat ex Regum ipsorum plenissima
attestatione, sed ex scripturis, & testibus amplissimè
de ingentibus servitiis, majori remuneratione di-
gnis ab Universitate productis, qui deponebant,
quod tempore Regis Ferdinandi Primi, dum Ba-
rones Regni, Oppidaque vicina cepissent rebella-
re, Seminaria pro fidelitate servanda multa fuit
passa, ex quibus meruit geminatum privilegium,
& tempore Ferdinandi Secundi in vaso Regno à
Gallis, Calabria subjugata, Seminaria maximo ap-
paratu, & sumptu se munivit, deindè fuso, ac profligato
Regis exercitu, licèt omni spe auxilii destituta,
licèt evidens periculum, et imminentem suam
ruinam prævideret, tamen magis quàm à fide defice-
re, & se Gallis subjicere, pati voluit per vim depræ-
dari, expugnari, et dirui: ipsique Cives bonis spo-
liati, passim tot stupra, adulteria, incendia, ruinas, per
varia loca dispersi in Civitatem Messanæ, ad quam
Rex priùs confugerat, se reducerunt, ubi à Rege
nihil aliud petierunt, nisi conservationem domanii,
quo casu Rege Regnum derelinquente, exercitu
profligato & desperata victoria, præstendebatur po-
321 tuisse impunè hostibus cedere, nec teneri ampli-
us in fide perseverare, ut vita servaretur, ex tra-
ditis per *Affl. in Constit. Monarchiam, num. 9.*

Et in uno ex prædictis privilegiis legitur addita
clausula, ut dicta Civitas, nec cum Universitate
alienari posset, utpotè si tota Provincia Calabria
alienaretur.

Et non obstantibus tot, tantisque reiteratis con-
cessionibus remuneratoriis, jure jurando vallatis, &
habentibus clausulam derogatoriam ad futuras
concessionem, etiam derogatorias, & facultate eidem
Universitati concessa resistendi impunè, etiam ar-
mata manu, quæ supponit actum, contra quem
exercetur, ipso jure nullum esse: & ex hac causa
posse bellum geri: ac quàmvis dicta Terra alle-
gasset, ipsam à tempore, quo condita fuit, semper
stetisse in perpetuo, & immediato Regis dominio
usque ad annum 1504. in quo antiquus status plu-
rimum prodest ad domanii conservationem: & ampli-
us saltem præstendisset, admitti jure prælationis
ad offerendum pretium, quo vendita fuerat Comi-
ti Carolo Spinello, & eo amplius duc. viginti millia
in beneficium R. Curis.

322 His tamen, & aliis, quæ longum esset referre,
non obstantibus, semel, atque iterum fuit decisum,
concessionem prædictam revocari potuisse. Primò in
anno 1504. dum Universitas ipsa præstendisset,
possessionem Terræ prædictæ non debere tradi Ca-
rolo Spinello Avo ultimi Ducis, Magnus Capita-
neus commisit Regis Cameræ visionem Privile-
giorum.

323 Et iterum secundo loco de anno 1560. fuit per
S. C. cum interventu R. C. in Collat. decisum, ob-
stare exceptionem Regis Pragmaticæ Universitati
petenti domanium, ut testatur *Anna d. alleg. 50. num.*
2. in fin. qui dicit id votatum autoritate *Socin. in*
d. conf. 4. vol. 3.

324 De qua causa facit duas decisiones insignis *Re-*
gens Revertens in manuscriptis, scilicet 76. in 2.
par. ubi car. mihi. 11. testatur votatum nemine dis-
sentiente, obstare dictæ Universitati exceptionem
Regis Pragmaticæ editæ Thori in 8. capite.

Idque plenissimè discussio articulo, Utrum Rex
voluerit, vel potuerit revocare concessionem do-
manii, dum Universitas opposuerat de defectu vo-
luntatis Regis, ex concessione domanii cum clau-
sula, *quod potuisset resistere impunè manu milita-*
ri, ex quibus verbis inducebatur clausula deroga-
toria, ex pluribus probat, domanium potuisse
revocari, non obstante dicta clausula, cujus vi-
res pluribus modis enervat ex *versic. quod verò ad*
illam clausulam.

325 Et altera est ejusdem *Revert. 19. decis. in 5. par.*
dum fuit tractatum de consultatione faciendâ S. M.
si ad instantiam Universitatis erit dispensandum
super exceptione Pragmaticæ in secundo capite,
ut ea non obstante potuisset audiri super invalidi-
tate venditionis d. Terræ factæ per Regem Ferdi-
nandum II. Carolo Spinello in præjudicium tot,
& tantorum privilegiorum domanii, quæ seriòsius
refert *Revert. car. 1. à ser.* Et itidem decisum refert
car. 15. à ser. III. Ducem fovere justitiam notoriam,
clarissimam, et indubitatum in causa principali,
et tam ibi, quàm iterum in *finis decis.* dicit, fuisse
per omnes Votantes, nemine penitus dissentien-
te, conclusum, esse consulendam S. M. quod con-
trà concessionem factam dicto Carolo nihil possit
opponi, imò Universitati agenti contra dictum
privilegium revocationis domanii nihil opponi
posse, ex *§. nos Romanorum*, ubi *Bald. de pace*
constantia, & aliis juribus per eum citatis in *dict.*
decis. 76. in 2. ars. in vers. & quia in dicto processu.

Idque plenè discussio articulo principali, scili-
326 cet in *d. decis. 19.* quod vassalli tam de jure com-
muni, quàm ex more Regni possunt alienari in-
viti,

viti, *cor. 2. à ter. versic. sament bis non obstantibus*, ubi *cor. 3. vers. in Regno*, amplissimè testatur, in Regno semper fuisse servatum, Regem, & Reg. Curiam solitos fuisse vendere nedum Terras sibi devolutas ex aliqua causa, quæ non erant in dominio, sed etiam Terras, Civitates, et Castra, quæ semper fuerunt in suo dominio, ut fuit iudicatum tempore Capyc. *decis. 166.* & in pluribus aliis causis.

Et addit, plures alias Civitates, et Terras majoris momenti, quàm Seminaria fuisse venditas, & concessas diversis personis, non obstante, quæ 327 fuissent de dominio, ut Civitas Castrimaris vendita Sereniss. Octavio Farnesio, Civitas Sulmonæ, & Civitas Ortonæ maris Ill. D. Carolo della Noy, Civitas Amatricis Alexandro Vitellio Romano, et Civitas de Penna patria Luca (qui fortè hoc prævidens voluit suis scriptis patriam munire, sed non probavit) cum aliis pluribus Terris domanialibus Aprutii fuerunt concessæ Sereniss. Margaritæ de Austria filix Caroli Casaris, & uxori Ducis Octavii Farnesii, & subdit *Revert. & 328 plures aliæ reperientur Terræ domaniales concessæ, & ita semper fuit in Regno servatum, & nusquam de hoc indubitatum, & ita præmissa latissima disputatione omnium juris articulorum, & resolutis contrariis, constantissimè affirmat, defensis cons. Soc. & Jas. à moribus Advocatorum Vniuersitatis Seminarix.*

Quam *decis. probans*, et exornans insignis ille 329 *Joann. Vins. Anna d. alleg. 50.* firmat generalem propositionem *num. 2.* Regem posse tollere domanium Vniuersitati concessum ex *Iser. Bald. Socin. Rub. Craves.* et aliis, & exindè testatur autoritate *Socin.* in sæpè citato famosissimo *consil. 4. lib. 3.* fuisse decisum in S. C. obstare exceptionem Pragmaticæ Vniuersitati Seminarix petenti domanium de anno 1560. et habito recurso ad Suam Majestatem pro dispensatione dictæ pragmaticæ, ejusdem *Socin.* autoritate fuisse in Supremo Consilio Italico iudicatum, Regem posse domanium revocare.

330 Et addit, ita etiam postea fuisse obtentum in anno 1573. in dominio Civitatis Salerni *num. 3.* Et reddit rationem his verbis: *Et non sine ratione, nam cum per hanc concessionem domanii, nullum dominium transferatur, nec alteri transferri impeditum sit, idcirco revocari potest, &c.* ex his, quæ latè supra probavimus ex mente *Dom. mei Capyc.* & aliorum in *vers. & ex hoc inferri potest.*

Et loquitur expressè *Anna*, tam in concessione facta ob servitiis, et meritis, quàm etiam mediaute pecunia, quæ transivit in contractum, prout loquitur expressè *Socin.* in *d. consil. 4.* et cæteri *DD.* per *Ans.* citati, & inferitur ex ratione prædicta, qua ipse movetur, quæ utrumque casum pari modo comprehendit.

Et idem *Anna alleg. 87. num. 2.* iterum meminit de decisione in causa Seminarix facta, ipso patrocinante pro Duce Spinello.

331 Idem *Regens, & Marchio de Ponte consil. 70. ex num. 35. per tot. num. 45. usque ad vers. Sed rursus*, ubi optimè comprobatur ex *Iser. rn.* et aliis ferè omnes conclusiones superius firmatas, nec non *consil. Socin. 4. lib. 3.* ut per eum *num. 43.* & decisionem in causa Sancti Severii, et Terami relatas per *D. Capyc. d. decis. 166.* ut per eum *num. 40. & 41.* et posteriores decisiones contra Vniuersitates Seminarix, et Salerni, *num. 36. & 45.* resolvens contra-

ria, ut non valeat Rex revocare absque causa de novo supervenienti, secus verò existētē nova causa præsertim expressa per Principem cum Consilio, ut per eum *num. 45.* & ita supponit, intelligendas esse doctrinas per eundem citatas ex *n. 50. ad 54.*

332 Et iterum idem *Reg. de Ponte d. consil. 15. lib. 2.* contra Civitatem Bitonti, et Bisceliarum nervosè, ac magistraliter prædicta omnia confirmat, nec admittendam esse in hoc casu disputationem concludit, secundum quod fuit in Reg. Camera facta consultatio in beneficium Regii Filci de anno 1610. his verbis: *Secondo, che si bene trà li Dottori è controverso questo articolo, se Sua Maestà può alienare le Terre, alle quali mediante prezzo hà concesso per contratto privilegio di dominio; suttovolta volendo tenere la parte del Fisco, che possa fare, come già in questo Regno stà determinato per diverse decisioni: ma che si tiene per certo, che Sua Maestà non lo possa, nè debbia fare de jure senza causa grande, & urgente, che sia de utilità pubblica, la quale può vincere lo particolare, & intorno à questo se lo escambio di Sabioneta sia tanto urgente, & all'utilità commune degli Stati di Sua Maestà, non est nostrum il giudicarlo: ma di Sua Maestà, che secondo la sua gran prudenza, & de li suoi Consiglieri, che in questo intervengono, giudicará la qualità di questa causa, & l'urgentia di quelle,*

Id pariter observatum fuit, dum Fiscus instabat pro venditione Casalium Consentia, insistentibus 333 *D. Reg. de Curte*, qui Filci partes tuebatur, ut ipsemet refert in ejus *tract. de feud. fol. 8. num. 38.* & contradicente Civitate simul, non posse procedi ad illorum venditionem, tum quia eorum privilegia transferant in contractum, & fuerant confirmata per successores; tum quia non licebat de potestate ordinaria, nec aderat justa causa, ut prædictis Casalibus consulverunt famosissimi casuarum patroni *Dom. Consil. Georg. alleg. 15. D. Consil. Theod. allegat. 10.* nec non Advocatorum primus *Dom. meus Camill. de Medicis consil. 118.* et tandem agnoscentes, Casalia prædicta malam fovere causam, obtulerunt aliud servitium, & sic acquievit benignissimus Rex noster, ut testantur iidem *Consulentes in fine dictarum alleg. 10. & 15.*

334 Et quia pervenit ad manus nostras copia voti celeberrimi, ac præclarissimi illius viri *Vincenii de Franckis* transmissi ad Suam Catholicam Majestatem in causa dictorum Casalium Consentia in beneficium Regii Filci, libuit hic inferere, cum 335 tanti Viri autoritas nedum apud nos maxime sit, sed etiam apud externos, nam eum eruditissimum exclamat *Molin. de ritu nupt. lib. 2. quest. 31. num. 1.* & doctissimum *Menoch. lib. 4. præsumpt. 83. num. 3. in fine*, ac doctissimum, & nunquam satis laudatum prædicat *Dom. Reg. de Ponte consil. 4. lib. 1. & 44. lib. 1.* & primum in toto hoc Regno insinuat *Perogr. consil. 11. num. 5. lib. 1.* aded quod S. C. in dubiis quæstionibus junctis omnibus Aulis adhæsit opinioni ejusdem, ut testatur *D. Rovis. in quest. ult. num. 37.* impressa post *Comment. ad Pragmaticas.*

Illustrissime, & Excellentissime Domine;

DEciso presentis cause doctissimè tractata fuit, & nihil remanet, quod non sit dictum, & nisi

trana

transmittenda essent vota cum rationibus ad Catholicam Majestatem, simpliciter dixissem, concarro, sed, quia vota sunt mittenda ad Catholicam Majestatem, dico, quod ex infrascriptis concarro cum illis Dominis, qui tenuerunt partes Fisci, scilicet quod Majestas Catholica potest alienare casalia Consuetudinaria, inuisa Civitate, & vasallis.

Ex quo, licet aliàs de jure difficultas sit, an vasalli inuisa à Domino possint alienari, nihilominus hac difficultas cessat in hoc Regno, stante consuetudine alienandi, quæ notoria est, ita post alios concludit Capycius in investitura, in verbo Imperator, in 4. declarat. fol. 150. & in hoc Regno nunquam de hoc fuisse dubitatum testatur D. Reg. Revert. in ejus voto, quod ad pennam habeo, & ostendi D. Judicibus in causa Vniversitatis Seminarie, ubi enumerat multas Terras in hoc Regno venditas, quæ erant de dominio, & dictus Dom. Regens fuit Præses, & Locumtenens R. Cam. longo tempore, & demum Regens, & idem valde informatus, & hac consuetudo de jure procedit, quia Rex in hoc Regno est Monarcha, ut dixit Glor. in proom. Constitut. ubi Andr. qui in aliis locis hoc concludit, & plus juris habet Rex in Regno, quam Imperator in Imperio, ut dicit Andr. in c. 1. col. de his, qui feud. dar. poss. & materia feudorum fundata est in consuetudine, liber enim feudorum appellantur consuetudines feudorum, & in materia domanialium regni, quod operatur consuetudo

339 circa eorum alienationem, allegavi Lucam de Penn. in l. 1. C. de capit. civi. cens. lib. 11. dum concludit, non servari in venditione, sed alienatione domanialium de consuetudine Extravag. Innoc. VI. Concurrunt etiam cum illis Dominis, qui tenuerunt, quod licet aliàs inuisa vasallis non possit fieri alienatio, quod hoc intelligitur, quando totale dominium alienatur, secus autem quando remanente directo, utile tantum alienatur, ut in præfenti casu, per text. in cap. intellecto, de jure jur. & decisionibus allegatis addidi eundem Capyc. in supra alleg. loco in 1. & 2. declarat. & Bellug. in spec. Princip. in tit. de juram. pro min. facto, n. 14. vers. et istud, quod diximus, fol. 13. in meo.

Et ex prædictis concludebam, quod dato, quod esset vera opinio, quod Rex inuisa vasallis non possit eos alienare, quod hoc non procedebat data in contrarium consuetudine, & quando non transferatur totale dominium.

Et dixi, me valde miratum fuisse de Advocato, qui eo tempore erat regii Patrimonii, quod noverrit banc litem in dubium, ponendo id, quod in hoc regno erat plusquam notorium.

Opponitur pro parte Civitatis de privilegiis domanii concessis Civitatis Consuetudinaria, ad hoc dixi, prout etiam dictum fuit, quod de privilegiis concessis ante Reg. Pragm. T. buro editam non erat habenda ratio, ex quo de eis, & eorum possessione non erat necessaria probatio, quando pro parte Civitatis fuit opposita dicta exceptio regia Pragmatica, & factis probationibus, & productis privilegiis, & eorum possessione allegata, de eis nota non fuit habita ratio, & fuit interpositum decretum, regiam Pragmaticam non obflare, quod decretum transitum fecerat in rem judicatam, & sic proferri non poterat, si esset habita ratio de privilegiis, & allegata possessione, & verè omnia privilegia, si quæ Civitas habeat, ab notorias rebellionibus amissa fuerunt.

Quod verò ad privilegia aliorum Serenissimorum Regum post Pragmaticas ex verbis eorum, & decretationibus apparent, fuisse in forma communi, & concessa, quatenus in possessione existeret, & si nihil operari.

Quod confirmationem privilegiorum per Magnam Capitaneam factam, & allegatam, dixi, non esse habendam rationem ex ponderatis per Fiscum, & quia in potestate quantumvis cum libero non videtur concessa potestas, quod quis privetur alienatione sibi permessa, & libertate, quam habet, allegavi text. in simili in l. contra juris, §. 1. ff. de pactis.

Novissime dixi, quod dato, quod privilegia prædicta essent valida, prout ex prædictis apparet non esse, quod nihilominus, quia sunt concessa in materia gratiam, & in subditum, possunt ex potestate ordinaria revocari, & aliæ decisiones allegatas dixi, hanc questionem in specie poni per Restaur. in tract. de Imper. eligendo in 55. q. ubi quaeritur, an Imperator possit revocare privilegium libertatis, vel aliud ab his, qui illud haberent, qui in subdito ita concludit, & ad nutum posse revocari concludit in loco præallegato, versic. et scias, fol. 18. præterquam si concedens habuisset à suscipiente aliquid, quod haberet perpetuam commensurationem cum re concessa, prout etiam tenet Restaur. ubi supra, & licet privilegium, quod fuit concessum tempore Regis Alphonsi fuisset concessum, ut se traderent fidelitati dicti Serenissimi Regis, & sic dicant, quod cadat aliqua ex limitationibus in prædictis locis posita, dico, quod non procedit aliqua ex eis: quia Civitas fecit id, ad quod tenebatur, dando se vero Regi cum multis improbatis pactis, & ea servitia recipiunt commensurationem cum gratia, ad quæ is, qui ea fecit, non tenebatur, ut dixit Lupus in repet. cap. par. vestras, §. 50. num. 5. pro complemento hujus limitationis, & Ripa in suis responsis, tit. de donat. inter virum, et uxorem, in respons. quod incipit, quia maritus, cum aliis per me concessis in decis. S. C. 328. Maritus. Unde cum Civitas Consuetudinaria se exemerit ab invasore, & dederit se vero Regi, fecit, quod debuit, & contrarium faciendo delinquebat: Et ex his conclusi, esse judicandum in favorem Reg. Fisci, salva semper correctione.

Vincentius de Franchis.

Novissime relatis tam Exteris, quam Regnicolis, ac prædictis decisionibus hoc idem firmat Doctor Maria in consil. 182. per totum, & præsertim n. 33. usque ad 42. modernissimus Montanus in d. 5. præterea Ducatus, n. 147. fol. 224. quod nec etiam negare potuit contrarie opinionis defensor Consil. Paschalis par. 1. cap. 1. de virib. patr. potest. num. 83. licet n. 94. id admittat duobus concurrentibus, scilicet, qui adsit publica utilitas, aut maxima necessitas, & quod specificè constet, velle Principem revocare, quorum utrumque concurrat in præfenti, de quo agitur: Et excusatione dignus erit idem Consil. Paschalis si receptissimas, & communissimas, & in his Summis Prætoris judicatas conclusiones supra firmatas impugnare ausus fuerit, quia eodem ardentis amore defensionis patriæ suæ Consuetudinaria, quæ se decepit Nevizanus pro ejus patria Astensis d. consil. 12. inductus fuit, ac etiam quia dictam opinionem sustinuerat uti Advocatus pro Civitate Teatina, ad Therami, ut ipsemet D. Pasch. testatur sub num. 124. d. cap. 1. quare sibi visum minimè fuit revocare

vocare eam sententiam, quam uti Advocatus defenderat, dum pro veritate tractatum imprimendum curavit, qui propterea simplici, & puræ veritati adherere debuit, omni animi affectione postposita, prout in tractatibus contingere solet, mutata in melius sententiâ, prout fecit *D. Conf. Georg.* qui quamvis eandem opinionem tueretur uti Advocatus pro eadem Civitate Consentiæ; tamen deinde in *Repetitionibus feudaliibus*, d. cap. 55. mutavit sententiam, agnoscendo veritatem, & quàm maximi detrimenti fuisset Reipublicæ in repetitionibus, & tractatibus conclusiones falsas, vel non multùm solidas pro veris firmare, & in detrimentum veritatis persuadere conari.

Nec tandem pro coronide prætermittendum, quod ex domanio nullum Regis consideratur servitium, at maximum præjudicium, cum proveniunt nunquam in Regis beneficium applicentur, sed lucro Governatoris cedunt; Introitus feudales maximam patiuntur jacturam ex ipsorum dismembratione, & sine Domino, & Administratore cessat spes devolutionis, ac servitium Regis, propter quod feuda inventa fuerunt, ut perbellè explicat Dominus meus Avunculus *Reg. de Curte loco* sæpius allegato in *1. par. divers. feud. fol. 10. à ter. num. 74.* sicuti etiam nullum consideratur beneficium earundem Vniversitatum, sed illarum perditio, ut admonet idem *Dominus de Curte n. 75.* & conferunt tradita per *Frecciana de subfeud. lib. 2. autor. 2. sub num. 26.* dum agens de oneribus, & incommodis, quæ subeunt Vniversitates ex causa domanii, hæc verba profert, videlicet: *Præsertim si aliqua Vniversitas ab aliqua præserva Civitate, vel Notario subducta sub usuris quæretur pecuniam, duo, aut tres ex eo Oppido excoriant, alios sub falsa causa, & pauperes gravantur quotidie pro usuris, & nullam sententiam commadum, plures scimus Vniversitates ex pondere aris locupletes, pauperiores evasisse, &c.* et sequitur, *non sunt audiendi qui talia offerunt Curie, quia fit deterior conditio Regis, non melior, quæ verba uti aurea registravit Dom. Præsid. Rovit. in ejus doctissimis lucubrationibus ad pragmat. 64. num. 19. de offic. procur. Cesaris.*

His etiam conclusionibus, ut supra firmatis non adversatur *deciso 5. supremi Italiae Senatus* doctissimi *Regentis Caroli de Topiazquinimmo* & sententia, quæ ibidem refertur, ejusque decisionis fundamenta pro hac parte potius stare manifestissimè rectè intuenti liquet; Principi advertendum, in casu illo concurrere quædam adminicula, ex quibus solis pro petente manutentionem domanii poterat rectissimè judicari, inter alia enim extat Civitas Regalis in confinibus Regni, propè fines Status Ecclesiastici; habebat etiam Castrum, sive Fortelium, ex quo pro conservatione Regni, intererat illam in Regis domanio remanere, & ex juris dispositione non decebat privatæ personæ subji-

352 ci, ut conatur probare idem *Dominus Regens* in *d. decis. num. 121. & 122. ex l. quicumque, C. de fundis limit. lib. 11.* ubi *Luc. de Penna*, & alii, & dicit facere *lex. in l. si legatum, §. fines publicos, ff. de operibus publicis. ibi, fines publicos à privatis desineri non oportet*, & alijs Doctorum auctoritatibus ornat *num. 123.* Concurrerant etiam in casu prædicto ingentia servitia ejusdem Civitatis, non solum servando assiduam, & nunquam intermissam fidelitatem Serenissimis Regibus; sed etiam illius

Cives se vitæ periculo submisisse cum omnibus ejus bonis, maxima cum sanguinis effusione, præcipuè in ultima Regni invasione, testimonio *Ill. Marchionis Vasti, Alcanii, & Martii Columæ, Ill. Comitis Sancti Valentini, Julii de Capua, Joannis Baptistæ Savelli, & aliorum* testium de visu factis apertè probatum declaravit *Inviçitissimus Imperator Carolus V.* ut ex verbis privilegii ejusd. Vniversitatis inserti in consultatione facta per Regiam

353 *Cameram*, ibi: *Como tambien lo consinud ordinariamente de haver sido fielissima à sus Reyes en todas las ocasiones, que se offregieren en el anno de 1536. teniendo el Inviçitissimo Emperador Carlos V. de immortal recuerdo verdadera, y bastante informacion del Marques del Vasto, de Ascanio, y Marcio Calona, del Conde de San Valentin, de Julio de Capua, y de Juan Baptista Savelo, y de otros muchos, que como testigos de vista la dieron del bien, y cumplidissimamente, que sus Ciudadinos lo havian hecho en todas las guerras de aquellos tiempos, y particularmente en la ultima invasion del Reino con la vida, sangre, y hacienda, en que padecieron sin perdonar à cosas grandes, y extraordinarios danos por cuya causa, fidelidad, y otra, por haver mantenido, y defendido de los enemigos la Tierra, su Roca, y Fortalezas, seguieron para el servicio Real efectos de mucha, y importante consideracion.*

Ex quibus (omissis aliis circumstantiis) etiam secundum adducta pro parte Ducis *D. Alphonsi* ad ejus

354 defensionem, debebat succumbere; dicebat enim *Dux*, quod subsistente causa publica Princeps alienare potest domanialia, concessionem revocare, & dominium auferre, ut probavit in *d. decis. num. 88.* longè antè firmavit in *rubr. de Constit. Princip.* ut ibidem refertur, ad quod quamplures adducit *DD.* & nos supra in tertia conclusione probavimus, ubi inter alios citavimus eruditissimum *Responsum eminentissimi viri Dom. Regentis Joannis Baptistæ Valenzuela*, non minus doctrina, quàm rerum experientia, & summa integritate pollentis, ergo cum magis causa publica concurrebat ex parte Vniversitatis, quàm Ducis ex supra narratis, etiam secundum ejus adducta, quæ verissima sunt, et nos etiam fatemur, sed non applicabilia ad casum suum, debebat succumbere: Imò etiam datis terminis paribus tam pro parte dictæ Civitatis,

355 quàm Ducis, ad quod non insisto, non poterat obtinere; cum non sit permittendum, unum altare discoopere, & aliud cooperire, ex *Bald. consil. 327. n. 3. lib. 1.* relato in *d. decis. n. 98.*

Cæterum præcipua fundamenta posita in dicta decisione proficua etiam fore conclusionibus supra firmatis patet.

Primo enim inter alia jactat fundamentum, quod

356 Princeps rem alienam alienare, & alienæ rei dominium tollere possit ex causa, *num. 32.* quod antè etiam probavit in *rubr. de Constit. Princ.* & nos etiam fatemur supra *num. 25.* Si ergo potest alienæ rei dominium tollere, quantum magis domanium revocare, in quo casu nullum dominium, utile scilicet neque directum in concessionarium transire probavit, sed solum quoddam jus petendi, conservari in domanio antè *num. 31.* ad quod etiam verba *D. mei Capiy. decis. 166. num. 3.* intersit *num. 47. in fin. ibi, idem etiam quia Rex non donat vasillis utile dominium, quando concedit domanium, sed retinet pro se.*

Secundò, pro absoluto habetur in *d. dec. n. 61.*
 358 quòd privilegium, per quòd dominium non
 transfertur, Princeps revocare possit, quòd com-
 munitè receptum inter *DD.* ait probasse etiam in
rubr. de Constit. Princ. inter quos antesignanum
 ponit *Bald.* in *l. qui se patris*, num. 34. alias n. 50.
in fine, C. undè liber. ad quòd etiam ponderavit *ll.*
Tauri, num. 64. Et dominium non transferri per
 359 concessionem domanii in concessionarium pro-
 bavit *d. num. 31.* & etiam duplici decisione ejusdem
 Supremi Italiæ Senatùs id roboravit in causa do-
 manii Univerſitatis Seminarie, & in domanio Uni-
 versitatis Saleſni, ex *alleg. Anna 69.* & 50. quo-
 rum verba inservit idem *Dom. Regens d. decis. n. 81.*
 & 82. & propriè *num. 83.* Imò etiam non discre-
 360 pat à sexta conclusione *n. 137.* supra firmata; quòd
 Rex, dato quòd domania vendere nequeat contra
 Civium privilegium, possit nihilominùs infeuda-
 re, quinimò ex communi *DD.* calculo eam fulci-
 ri fatetur *d. dec. num. 100.* & 101.

Tertiò, non negatur, in *d. decisione* etiam in fun-
 damentis adductis pro parte dictæ Civitatis con-
 361 trà Ducem; quòd subsistente causa publicæ uti-
 litatis possit Princeps alienare domanialia, non ob-
 stante promissione de non alienando; Imò hanc
 opinionem probasse fatetur in *rubr. de constitut. Princ.*
 & hic eam sequitur *nu. 88. ad 97.* ubi *n. 95.*
 refert decisionem *S. C.* pro hac verissima opinione,
 relatam per *D. meum Capyc. decis. 166.* & *num. 99.*
 etiam posito, quòd Princeps non possit revocare
 contractum ab ipso, vel eius prædecessoribus ge-
 362 stum, limitat; nisi tam urgens, & necessaria
 esset causa, quòd non possit aliundè subveniri, &
 hoc dicit esse *dict. Andr. in cap. Imperialem, §. præ-
 tered Ducatus, n. 49.* et illud probasse *Annam.*

Et licèt in illo tantùm articulo, an servitia fa-
 ciant donationem remuneratoriam; aded quòd
 363 non possit revocari, dicat, non requiri, quòd ser-
 vitia sint talia, quòd possint præstare jus agendi,
 vel officium Judicis, contra opinionem *Arii Pi-
 nelli*, quam veriorè aliàs dixit in *d. l. fm. de Const. Princ.*
 ut refert in *d. decis. num. 49.* quam latissimè
 supra uti veriorè, & communissimam conclusio-
 nem probavimus *n. 26.* & *seq.* & præcipuè *n. 34.* Sed
 364 post annorum curricula experientia docuit, con-
 trariam esse æquiorè, tutiorè, & magis profi-
 cuam: Attamen & si hoc concederetur, adhuc non
 sequeretur aliud perneceſe, nisi quòd non possit
 revocare Rex donationem ad libitum absque ju-
 sta causa, prout apertè etiam sensit eundem *D.*
Regentem in *d. num. 49.* etiam ex eodemmet *Deciani*
responsò, quòd allegat, cujus verba ibidem re-
 fert, quibus apertè ostenditur, Principem non
 posse revocare donationem, quia debet esse gratus,
 & quòd gratitudo præcipua est Principis virtus,
 quæ ipsum coronat, & ingratitude opponitur,
 quæ semper exulavit ab Illustrissima Domo Au-
 striaca (ut propriis verbis utar) non autem seque-
 retur, quòd existente publica, & justa causa, non
 possit privilegia revocare, cum possit eo casu Prin-
 cept etiam propriis bonis subditorum uti, secun-
 dùm supradicta, quòd plus est, quo casu ingratitudo
 cessat, & considerari non potest, justa cau-
 365 sa existente, qua stante, si non permetteretur,
 posse domanialia contra promissionem de non alie-
 nando alienare, esset potius, non solum Principem
 non coronare, sed coronam non conservare,
 quòd absurdum est, & contra mentem, & verba

ejusdem *Deciani*, secundùm quæ loquutus fuit
 idem *D. Regens Tapia*, et intelligi debet secundùm
 dictum *Bart.* in *l. non solum, §. liberationis verba,*
ff. de liber. legat. & probavit etiam infra *num. 57.*
 & 98. posse Principem privilegium domanii ad li-
 366 bitum revocare, quando concurrat publica, &
 necessaria causa; et quòd non possit aliundè sub-
 venire, et ita ait *num. 99. in fine*, intelligenda
 esse tradita per *Socin. Jaf.* et alios in locis supra ci-
 tatis, undè cum hæc concurrant in præſenti casu,
 dicta in illa *decisione* nobis favent.

367 Nequè sententia in illa causa per Supremum
 Italiæ Senatùm lata pro dicta Civitate à supra nar-
 ratis dissentit; quinimò, & etiam conclusioni-
 bus per nos firmatis non solum non obstat; ve-
 rùm etiam illius autoritate magis nitescunt: fuit
 enim in illo Sacro Senatu altercatum; an mentis
 Catholicæ Majestatis fuerit, privilegii domanii di-
 ctæ Civitati concessa derogare voluisse, et negati-
 vam sententiam sequutam, ut ex dicta sententia
num. 124. in fine; ex quo fit, ut necessariò
 fatendum sit, antè omnia pro absoluto fuisse
 habitum, posse Catholicam Majestatem dicto
 privilegio derogare ex publica, & justa cau-
 sa; aliàs frustra fuisset disceptatum, fuisse nè
 vel non Sux Majestatis mentis illius privilegio,
 derogare; cum eo casu etiam si fuisset dictæ
 mentis revocandi, non potuisset, & sententia
 debet proferri super casu, qui esse possit, licèt
 verus non sit.

Nec etiam quicquam officit, quòd in consulta-
 tione Regiæ Camere sub data 22. Octobris 1622.
 fuerit facta distinctio Civitatum, et Caſtrorum
 Regni domanialium, distinguendo ipsas Terras
 in quatuor ordines, sive classes. Prima illarum,
 quæ obtinuerant Regi sub immediato domanio ex
 contractu oneroso soluto pretio. Secunda, ob ser-
 vitia præſtita, de quibus in privilegiis nostrorum
 Regum erat facta specialis, vel generica mentio.
 Tertia, ex mera, et pura gratia. Quarta tandem,
 ex mixtura gratiæ, et pretii, cum pretium non
 fuisset æquivalens gratiæ concessæ; in qua discor-
 dando sigillatim per singulas, et de causis non so-
 lum concernentibus justitiam; sed respicientibus
 regimen Status, & Regni gubernium, ex quibus
 poterat moveri Rex noster ad conservandum, vel
 revocandum domanium; satis ex dicta consulta-
 tione videbatur coangulari numerus Civitatum,
 et locorum, ad quarum infeudationem ex dicto
 voto procedi posset; cum ex variis consideratio-
 nibus major pars nedum Civitatum, sed etiam ter-
 rarum, præsertim primi ordinis, consultum fue-
 rit, retinendas esse.

Dicimus enim, dictam consultationem fuisse
 factam in dicto anno 1622. tempore, quo jam
 cessaverant turbine bellorum Alemanicæ, & ex
 consequenti necessitas præcisè suppeditandi sum-
 ptus, undè non mirum, si mutatis temporibus,
 et cessante urgentia, vitium fuerit æquius agere;
 et consulere, ut admitterentur quædam exceptio-
 nes ad excusandam alienationem domanialium,
 quæ nec antè; nec post dictum tempus fuerunt
 admittæ, imò de illis nulla habita ratio, ut infra;
 Idque colligitur in primis ex verbis ejusdem Con-
 sultationis, in qua ubi agitur de primo ordine do-
 manii onerosi, leguntur hæc verba, *Et natural-*
mente Sua Mæſtâ ſià obligata ex contractu onero-
ſo ad oſſervari la promeſſa, mentre non ce farà
cau-

causa ragionevole, quale de jure si ricerca à recorder da detti contratti, et paulò post fundat suum votum R.C. Secondo, perche nel presente caso non par concorrer causa sufficiente à contravenire alli contratti, et iterum subdit; Terzo, perche si è vero, che etiam concorrendo legitima, & sufficiente causa, quale vogliono li Dottori habbia da esser tale, che sia la più prossima al remedio della Repubblica, et conatur probare, illam causam in dicto casu non concurrere, et tamen de jure satis suprà fundatum est, non esse subditorum judicare, si causa est sufficiens, et legitima, sed solius Regis cum consilio Procerum, sive Status, ut in consultatione ejusdem R.C. anni 1610. suprà n. 334. in qua in indiviso fuit resolutum, non esse hoc judicium Reg. Cameræ, sed Regis, cujus dicto standum est. Sicut etiam alias rationes consideratæ in dicta consultatione præsentis restitutionis pretii, habito respectu ad præsens tempus, undè videri poterat, satis diminui utilitatem Reg. Curie; ex superius deductis, cessare videntur; dum de jure solidissimè fundatum est, solum pretium receptum tempore contractus esse restituendum, nec quidem statim, sed demum cessante necessitate, quæ nunc compellit alienare.

Nec ratio æqualis distributionis oneris, quæ attendenda est in impositione vectigalis, quod æqualitatem, quodam fieri potest, exigit, et tamen potius desiderari solet, quàm obtineri, extendenda est, ut impediatur Regem, quin sua domanialia, ut libet, & expedit, alienet; prout nunquam ad alienationem, vel infeudationem deveniri posset, si hæc æqualitas oneris quoad omnes subditos esset semper necessaria.

Et proinde non sine causa non solum dicta consultatio fuit unquam per Suam Majestatem approbata, nec responsum quidem, ex quo tacitus consensus, sive ratificatio induci potuisset. Sed expressè regis literis sub data 6. Julii 1625. supervenientibus novis bellorum turbis Lombardiæ, præcisè jussu, & injunctum Excellentissimo Duci Albæ, ut non obstante consultatione eidem facta per Reg. Cam. cum Collaterali, quæ an ista fuerit, vel alia, me latet, consignarentur Januensibus, qui pecuniam pro sumptibus belli mutuaverant, quatuor ex insignibus Regni Civitatibus, ad quarum appetitum procederetur per Reg. Cam. ut pretium declarandum cum mutuo compensaretur; quod per eundem Proregem fuit jussu exequi, & injunctum Reg. Cam. quod celerimè procederet ad liquidationem pretii dictarum Civitatum, quod decretis ejusdem referente olim Præsidente Camillo de Marra sub die 27. Augusti. 3. & 11. Septemb. ejusdem anni 1625. fuit ordinatum, compleri, licet postea aliundè paratis pecuniis effectum venditio non habuerit.

In quo notanda sunt verba expressa in dictis regis literis sub data 6. Julii 1625. ibi, Porque de todo lo demas havia compida relacion açà, de lo que se podian advertir de ay cerca desto con la consulta de la Camara, y Collateral, que en vuestra carta citatis, & sic plenam habuit Rex notitiam de motibus deductis in consultatione, & paulò post: Ni parece, que el sentimiento, que los subditos pueden tener por ello sea de tanta consideracion, que no prepondera mas la obligacion de acudir a las necesidades de Lombardia, que son tan grandes, como fakes, & in fine additur: Luego en recibiendo

esto, lo hagais sin otra dilacion, ni replica, superando qualquiera dificultad, porqas assi como habeis acudido con otras muchas provisiones de mar, y tierra, de que yo me hallo muy servido, tengo por muy cierto, que no faltareis de hazerlo, tambien en esta provision.

Ex quibus omnibus apparet hæc Principis potestas in revocandis ex causa domaniis, fundata in solidissimis fundamentis juris communis, & municipalis, usque, & observantia generali ferè omnium Principum, & præsertim Regum nostrorum in nostro Regno, ubi ita semper practicum, & lapidissimè judicatum, & rescriptis, & jussionibus regis etiam novissimis remotis contrariis, factum, et decretum, ita ut à more majorum nullo modo sit recedendum, sub censura restituti sententis.

*Tandem hic ultimò pro complemento ad illud, quod adversus Fiscum opponi audivimus, videlicet, quod sicuti non potest revocari concessio feudi à vasallo, ita pariter nec domanium à subdito, cui est concessum conservari in dominio: Respondimus diversissimam esse rationem utriusque, cum per concessionem feudi transferatur in feudatarium utile dominium, quod est juris gentium irrevocabile, nisi ex causis, de quo nos suprà n. 15. 41. & 358. & alibi, in quo etiam videndus est *Rolandus cons. 32. num. 60. lib. 4.* scus autem erit in concessione facta Communitati, per quam Communitati conceditur retentio in dominio, ubi potius Princeps retinet, quàm transfert, ut suprà nos probavimus *num. 274. cum seq. & num. 357.* & licet contractus sit juris gentium, attamen hic contractus est talis naturæ, & conditionis intrinsecæ, ut resolvatur superveniente necessitate, ad ea, quæ diximus suprà n. 252. *cum seq. & n. 310. cum seq. & num. 362.* atque huc refertur communis illa conclusio, quod Princeps valeat revocare privilegium concessum subdito, cum privilegium habet causam successivam, ut post alios *Rand. respons. 10. num. 11. & 12. vol. 2. Regn. Sixtin. de Regal. cap. 6. à num. 8. Bern. Greucus pract. concl. concl. 60. consid. 6. coron. 1. ex num. 2. usque ad 3.* nec enim aliter potuit Princeps concedere in perniciem Coronæ, de quo etiam suprà n. 278. *cum seq. & n. 365. & seq.* Item quod contractus Principis sit irrevocabilis, fortassis procedit in contractu communi, quem facit ut quisque privatus contrahendo, vel paciscendo ex contractibus juris gentium, vel civilis, emendo, permutando, vel infeudando, secus autem quando id, in quo versatur, & continet contractus, concernit dumtaxat, & convenit Principi, ut Principi, ut suprà demonstravimus *num. 259.* sicuti in casu præsentis est concessio domanii, quæ resolvitur in promissionem retentionis sub immediata Principis potestate, imperio, et jurisdictione, quæ non potest concedi, neque servari, nisi à Principe, tanquam supremam habente potestatem, siquidem in hac concessione negari non potest, gratiam prævalere, & ad eam principalitèr concessionem ordinari, ex regula *d. l. Titius puerum, ff. de obseq. à lib. & lib. & c.* & sic gratiam, & beneficium contineri negare non potest, de quo abundè nos suprà *d. n. 259. cum seq.* quæ gratia à solo Principe procedere, & emanare potest, non ab alio, qui jus illud concedendi non habet, & à quo fluunt, & ad quem fluunt jurisdictiones, & imperia, & in quem ab*

in initio populus Romanus omnem potestatem transtulit, quæ quidem sunt juris publici, non autem privati, & licet hæc concessio, quæ gratiam principaliter continet, transfundatur in contractum ob interventum pecuniæ, ex *Baldus supra num. 14. cum seq.* attamen non potest ita transfundi, quin gratia non prævaleat, quæ fuit præcipua, et primordialis, & finalis causa; qua motus fuit Princeps, & sic dexter oculus fuit ad beneficium, licet sinister respexerit ad pecuniam, ad ea, de quibus nos supra *num. 260. cum seq. & n. 273. § 282.* quæ pecunia in gratiis Principum potius appellatur servitium subditi, opem præstantis honestiori vocabulo, & inspecta primordiali, & insita à natura obligatione, & debito subditi, vel vasalli, quàm pretium, quod comprobari potest ex iis, quæ tetigimus supra *num. 262. § 343. § seq.* quod etiam ex eo patet, quod longè minor summa solet Principi præstari pro dominio, quæ raro, aut nunquam commensuratur vero, & justo pretio ipsius Terræ, quod solet in contractibus privatorum in eorum commerciis, & commutationibus conveniri; Et *Socius* supponit pro indubitato, in hujusmodi concessionibus, quas Princeps faciunt de retinendo Civitates in dominio, vel ubi aliter suis subditis concedunt immunitates, semper gratiam, et beneficium pecuniæ receptæ præponderare ex eo, qui illud Princeps facit, uti Princeps, & non uti privatus, de quo nos supra sub *num. 268.* Adde quod ut plurimum in his concessionibus retentionis in dominio solent Universitatibus concedi corpora de jure Baronum, quæ æquant, ac interdum excedunt æstimationem servitutis; ita ut pretium fuerit commensuratum, et correspondens ad valorem ipsorum corporum; ex quo consequitur, ut concessio domanii quamvis occasione ipsius venditionis elargita; gratis concessa censetur, dum pretium fuit exolutum pro translatione corporum. Undè dum ex nova causa necessaria Rex non infringit venditionem corporum; sed revocat dominium, quod aut non fuit venditum, vel saltem pecunia æquavit corporum æstimationem; majori quidem, ac fortiori jure isthæc revocatio permitti debet. Accedat etiam, ex retentione domanii maximè præjudicari juribus dominicalibus, quæ interim videntur perempta saltem inspecto præsentis status; cessant enim relevia, servitia, et alia, quæ exiguntur, & facta testè ex infeudatione manent.

Ita similiter licet hæc concessio transfundatur in contractum, non tamen desinit esse contractus Principis, qui omnino habet, ut diximus, insitam conditionem resolutivam procedentem à jure publico, cui partium conventionem derogari, nec præjudicium aliquod afferri potest, ut ita demum servetur contractus, se juri, & favori publico, conservationi Status, vel Regni damnum non afferat, vel præjudicet, & quousque causa publica urgens superveniens non cogat non tam contractum resolvere, vel ab eo, discedere, quàm gratiam effectu suspendere, vel in totum tollere. Et ex his igitur patet, nimiam esse differentiam rationem, nisi concessionem domanii, & concessionem feudi, ex quibus præfato argumento plenè satisfecisse arbitramur.

Quampluribus post annis, quàm hæc dum Fiscii partes tuerer, scripta fuerint; articulus secundum hic scripta, me existente Commissario, coram

Excell. Prorege, cum interventu Collateralis Consilii decisus fuit, ut ex decreto sequenti perspicuum est.

In causa Regii Fiscii prætendentis, debere procedi ad venditionem, & infeudationem plurium Civitatum, Terrarum, Casalium, & locorum Domanialium Regni, tam eorum, qui fruuntur Regio Domanio ex simplici, & pura gratia, vel propter merita, & servitia præstita, et enunciata in Privilegiis Serenissimorum, & Invictissimorum retro Regum, quàm eorum, qui Domania obtinuerunt, mediante pretio etiam condigno, & æquivalenti per viam contractus cum amplissimis clausulis, idque ob præsentis urgentes necessitates, ob justam; & necessariam causam publicæ utilitatis, et conservationis Regni, ac Status Sæ Catholicæ Majestatis, &c.

Die 25. Mensis Februarii 1638.

Vis actis, et facta relatione per Regiam Cameram Summaria in Collaterali Consilio sub die 23. prædicti mensis coram Illustriss. & Excellentissimo Domino Prorege, referente Magni. Præsidente Fabio Capycio Galeota, ipsius Reg. Cam. Præsidente, fuit per dictam Reg. Cam. accedente voto Illust. et Spectabilium Reg. Cancellariam Regentium, provisum, et decretum, quod stante prædicta imminente necessitate includente causam publicam, procedatur ad venditionem, et infeudationem omnium Civitatum, Terrarum, Casalium, et locorum descriptorum in petitione Regii Fiscii, etiam illorum, qui pro obtinendo dominio prædicto, quocumque modo, et forma solverunt pretium commensuratum ad concessionem Regii Domanii, exceptis, et reservatis illis Civitatibus, Terris, et Locis, qui fuerunt venditi, vel transacti ab annis quindecim citrà, restituito tamen pretio soluto per ipsas Universitates tempore concessionis Domanii in tot functionibus fiscalibus, vel aliter, prout melius tempore habili fieri poterit; deducto tamen pretio corporum, etiam jurisdictionalium de jure Baronum ipsas Universitatibus occasione Domini concessionum, habita etiam ratione adharum, et servitiorum, etiam extraordinariorum, et releviorum per ipsas occasiones dictorum corporum fortè debitorum, hoc suum, &c.

Post latum suprascriptum generale decretum, plures alios, eosque particulares articulos in singularum Civitatum, ac locorum venditione tractari, ac discuti oportuit, quorum nobiliores, scituque digniores unà cum eorum decisionibus evulgare operæ pretium duxi.

S U M M A R I U M.

- 1 **U**niversitas cogitur à Fisco vendere feuda, quæ habet stante ejus incapacitate ad ea, vel illa ponere in faciem alicujus ex Civibus, ut Curia non sit in damno circa juru domanialia, & devolutionis, & num. 64. & 76.
- 2 **U**niversitas cum admittitur ad domanium, redimendo de suo corpora Baronalia, & acquirendo jurisdictionem Regi pro suo proprio Universitatis beneficio, ac dignitate, duo secundum consuetum stilum solent in eo actu adhiberi instrumenta, sive due conventiones in uno instrumento, unum scilicet ad commodum Regiæ Curia quodam

- quædam jurisdictionem, alterum corporum, & introitum feudalem, & num.7.
- 3 *Universitate se redimente jurisdictione acquiritur Regi exercenda quotannis per Officiales electos à Præcipuis, qui pro tempore fuerint.*
- 4 *Nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam spectat, idem Universitas sub immediato Regis dominio existens, commodum, & honorem inestimabilem consequitur, & n.6.*
- 5 *Universitatis, qua se redimendo intendit fieri domanialis, præcipuus finis est non subijci Baroni.*
- 8 *Corpora, & introitus feudales Universitatis distinguuntur in jurisdictionales, in quibus comprehenduntur officia Magistri Actorum, Bajuli, Sycla, ponderum, & mensurarum, catapania, & similia, & in immobilia, in quibus sunt memora, defensa, annui introitus, & cetera.*
- 9 *In Regno corpora, & introitus feudales alicujus Terra dicuntur de jure Baronum, qua tempore domanii cedunt beneficio Universitatis, & adhuc feudales dicuntur, & num.51.*
- 10 *Universitas effecta domanialis si publica urgente necessitate Princeps ipsam iterum vendat, consequi debet pretium pro Rege solutum, ut in ejus dominio permaneret, & num.12. & quare num.13. 17.19. 24. & infra num.39. & ita decisum num.25. restitui debet, quod Universitas domanii tempore exsolvit, sine ullo interesse, non autem id, quod plus Terra venderetur, etiam propter augmentum fumantium, num.26. & 35. & quare num.27. & 39. quid si ipsa eodem Universitas ex causis à dominio velis discedere, num.49.*
- 11 *Publica necessitas imminens iusta causa est, ut Princeps à suo contractu recedat.*
- 14 *Causa redacta ad non causam, & titulo ad non titulum, omnia reducuntur ad pristinum, & n.15. & 16.*
- 18 *Quod ex re mea ad alium pervenit, debet mihi omnino restitui.*
- 20 *Recedere à contractu, quamvis fiat ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronæ, non idem minus desinit esse durum, odiosum, & exorbitans, & quasi ex dispensatione contra juris regulas permissum, & num.22.*
- 21 *Gravatus in uno, debet in alio relevari.*
- 23 *Clausula, qua solent apponi in contractu, quem gerit Universitas cum Rege, cum sit de dominio.*
- 28 *Vi contractus onerosi resolutioni sit locus, pretii etiam augmentum cum interesse licet restitui debere dicatur, fallit tamen in Principe, & quare, ibidem.*
- 29 *Promissio quamvis arctissima facta à Rege non revocandi domanium, intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus, nisi aliter idem ipse Rex voluisset etiam juramento, & quare, num.31. & 32. & causa iusta revocandi domanium est, qua de novo supervenit, & retrò à Principe ignorata fuerat, num.30.*
- 33 *Rex non ut privatus, sed tanquam Rex necesse est, ut contrahas, & quare, ibidem.*
- 34 *Stilus consuetas cum Terra in dominio se constituit, est, ut jurisdictione certo pretio aestimetur, separatim à corporibus Baronialibus.*
- 36 *Omnis jurisdictione, & dignitas Regis est, & à Rege fluit, & ad eundem refluxit, & num.38.*
- 37 *Jurisdictionis commercium est juris publici, & non recipit aestimationem.*
- 40 *Universitas domanialis effecta, potest iterum in dominium Baronis redire, necdum Rege cogente ex publicis causis, sed si eadem ipsa Universitas vendere ex causis se velit.*
- 41 *Causa, quibus potest Universitas à dominio recedere, enumerantur, & num.42.43. & 45.*
- 44 *Perceptores, vel ii, qui ab iis destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, sunt genus hominum vorax, avarum, nec nunquam satis condigne punitum.*
- 46 *Rex desiderio Universitatis ex iustis causis potest, sub dominio Baronis redire, uti bonus paterfamilias assuere debet, & si non tota, sed major pars Universitatis illud petierit, quinimod etiam multoties illud facere debet ad instaurum minoris partis, num.47. & quare, num.48.*
- 50 *In venditione jurisdictionis, quam tenet ipso Curia absolutum est, requiri substationes.*
- 52 *Laudatur Dom. Regens Calanata, & ponderatur ejus dubium ex doctrina, Uernia, cui respondetur, num.56.*
- 53 *Feuda ad Dominum reversa efficiuntur allodialia.*
- 54 *Feudum est quadam species servitutis.*
- 55 *Res sua nemini servit.*
- 57 *Feudum simpliciter devolutum Domino directo per lineam finitam, vel delictum ex lege feudi, & pacto antecedente, usque quod Dominus non declaret, velle illud reconcedere, interim apud eum est allodiale, quid autem ubi devolutio sequitur ex novo titulo, & conventionione, ut contingit saltem causativè in materia domanii, & num.58. & declaratur, num.59.*
- 60 *Casus in quibus praticatur petitio domanii, requirunt necessariè consensum Regis, Baro autem vendens feudum non potest concedere alia lege, quam ea, qua ipse tenet, & num.61.*
- 62 *Universitas cum sit de dominio, consolidatio corporum Baronialium non fit liberè, sed prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic corpora ipsa ubi feudalia pervenire in posse Universitatis, non dubitatur, quod à fortiori deducitur, num.70. & receptam inveterata præxi demonstratur, num.76. Idem solvitur de eis relevium singulis quindecim annis, num.64. vel describitur feudum in faciem alicujus ex civibus propter jura dominicalia, & devolutiones, & si non exprimat, num.65.*
- 63 *Prælationis natura est, ut petens præferri, admitatur sub eadem lege, & conditione, & pacto, aded ut nec pretium auferri possit in præjudicium juris quæsi emptori.*
- 66 *Vicinitas scripturae, & actuum indicat voluntatem, & ex iis, qua præcesserunt, & sequuntur, mens declaratur.*
- 67 *Ex Regis libera voluntate dependet, ut feudum devolutum transeat in alium sub eadem natura, qui Rex de allodio potest facere feudum, (concurrente voluntate Baronis, durante concessione) à contra, & n.68. sicut potest concedere in feudum quaternatum, magnam, vel nobile, etiam quod tale non erat, sicut illi placet, num.69. & quare, ibid.*
- 71 *Feudum erectum à Rege in dubio censetur quaternatum.*
- 72 *Affertur ex Uernia discrimen inter feudum devolutum Principi ex pacto, vel ex titulo universali.*
- 73 *Regis maximè interest, non dividere corpora feudi,*

di, neque ejus membra accessoria, neque illorum naturam mutare, etiam quando necesse esset jure Regio procedere iterum ad infeudationem, restituito pretio, & quare, num. 74.

75 Ementes jurisdictionem à Rege alicujus Terræ domanialis, prætere possunt redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, at membra uniantur capiti, vel saltem ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet in ea Terræ occasione partis vendere totum, & ita decisum refertur, ibid.

ARGUMENTVM.

Vtrum Terra in regio Domano existens cum iterum ex causis in dominium Baronis transeat, Jurisdictionis pretium eo casu totum Fisci compendio cedere debeat, vel totum Universitati, sive pars ejus, ut quemadmodum corporum Baronialium pretium, quæ ut domanii efficerentur ipsa redemerat absque controversia Universitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretii totum, vel partem aliquam prætere possit, tribus distinctis casibus luculenter explicatur. Insuper corpora, & introitus, quæ Universitati tempore domanii per Fiscum ceduntur remanere feudalia demonstratur.

RESPONS. XXIV.

DUbi oritur cum terra, quæ sub domanio est seipsam iterum Baroni vendere intendit, jurisdictionis ne pretium Fisci compendio totum cedere debeat, Universitati verò pars ejus aut totum, quo denique casu debeat, et quemadmodum corporum baronialium, pretiamque ut, domanii efficerentur, ipsa redemerat absque controversia Universitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretii partem aliquam prætere possit, quo in dubio tres casus mihi distinguendos subijcio.

Primus casus est, cum Universitas redimendo de suo baronalia corpora, ipsorum efficitur utilis domina, describendo illa in faciem alicujus ex Civibus successorem habentis, vel etiam vendendo, stante ipsius Universitatis incapacitate, juxta notam dispositionem Pragmatica novem capitum, in capitulo illius primo, prout hodiè indistinctè servatur, et servari curavi dum Fiscus partes agerem, cogendo Universitas ad vendendum, et citari faciendū omnes Cives possessores corporum ad solvendum relevia, et servitia, quamvis antiquitas fuerit in hoc aliquantulum negligenter actum, et corpora assignata simpliciter ipsis Universitatibus, ut colligitur ex Dom. de Curte in 1. part. de feud. cap. 3. num. 74. de Ponte consil. 158. ante num. 1. et Rovio in Pragm. 63. num. 17. de offic. Procur. Casar. et desumi potest ex iis, quæ inquit doctissimus, omnique virtutum genere spectabilis Regens Carolus Tapia in ejus opere de jur. Reg. som. 5. in rubr. de doman. ab Universitat. petend. post princip. fol. mibi 83. jurisdictionem verò Universitas acquisivit Regi pro suo proprio Universitatis beneficio, ac dignitate, in qua redemptione juxta consuetum stilum duo instrumenta stipulantur, vel duæ conventiones sub uno, unum scilicet ad commodum Reg. Curie quoad jurisdictionem pertinet, quæ ab ipsa Universitate S.M. beneficio remittitur, ut ejusdem Regis nomine, et à suis Magistratibus, qui à Pro-

regibus quotannis eliguntur sub ipso immediato Regis dominio exerceri valeat ad ejusdem Universitatis commodum, ut sub Rege immediatè vivat, ut advertit idem D. Regens Tapia loco supra citato, & libertate fruatur, juxta Ifern. placitum in §. prætere Ducatus Imperial. sub num. 45. de quo videtur text. in autb. de hered. & facil. in princ. ibi, & Carhedonii antiquam recipientes libertatem, quamvis nunc primum sub Romanorum facti Republica inter subjectos habeantur, ut explicat Glos. verbo, Quomvis, juxta primum, & tertium intellectum, & tradit Lucas de Penna in l. 1. C. de cap. 4. civium cens. exim. lib. 1. ubi dicit, nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam pertinere, cum infinitis concordantibus, quæ congerit Bobadil. som. 1. lib. 2. cap. 16. sub num. 12. Consil. Pascualis tract. de viribus par. potest. cap. 1. ex num. 26.

5 & 29. cum seq. quapropter Universitas, quia est ejus præcipuus finis Baroni non subjici, commodum, & honorem inestimabilem consequitur; alterum verò instrumentum est corporum, & introitus feudaliū, quæ distinguuntur in jurisdictionales, sub quibus comprehenduntur officia Magistrorum actorum, Bajuli, Portulanæ per terram, Syclæ, ponderum, & mensurarum, Catapaniæ, & similibus, & alia corpora, quæ in bonis immobilibus, defensis, nemoribus, & annuis redditibus,

9 vulgo detti li venditi, & aliis, quæ omnia in Regno (de jure Baronum) appellantur, juxta latissimè, & utiliter tradita per D. Capyc. in sua perutili investit. præsertim in verbis mero, & minto Imperio, Bajulatione, & Vasallorum redditibus, & per totum, quorum pretium Universitati debet necessariò restitui, quo casu si Regia Majestas publica necessitate imminente, quæ cum suprema auctoritate uti compellat, illam redemptione non obstant-

11 te, & Universitate reluctantè denud vendat, quæ justa est causa, ut Princeps à suo contractu recedat, l. cosem ferro, §. agri cum Glosa & notatis per Castrensi. ibi, ff. de publicanis, Bald. in l. penult. C. de donation. inter virum, & uxorem Bald. Cardia. & Alexand. citati per Afflit. decis. 361. num. 6. ubi Dr. fill. num. 8. & 9. optima decis. Oza. scb. 90. num. 15. Bart. Soc. Iason, Decianus, & alii, quos ad hoc congerit Peregr. de jure Fisci, lib. 6. tit. 1. num. 13. & lib. 5. tit. 2. sub num. 49, & in propriis etiam terminis domanii post Capyc. & Annam hanc doctrinam comprobavit, juxtaque illam decisum retulit Reg. de Ponte in cons. 70. vol. 1. præsertim num. 42. usque ad 45. & meminit Io. Andr. de Georgio in ejus allegat. 13. num. 12. & ante eos Camill. Salernus in addit. ad proem. Caroli in Consuetud. Neap. incip. Magna est Principis, fol. 31. lit. C. versic. si aliqua Civitas, & post omnes Joseph. de Sesse in dec. Arugon. 36. num. 25. absque dubio Fiscus integrum pretium ab ea (ut domanii efficeretur) solutum pro-

12 redimenda jurisdictione, Universitati restituere tenetur, licet enim Universitas cum se domanio subdit, jurisdictionis pretium pro Rege solvat, ut ipsi Regi acquiratur, ad sui Universitatis commodum, attamen eo usque datum intelligitur, quousque Rex eam domanii esse permittat, & libertatis commoda ipsa percipiat, & honore, & dignitate fruatur, tum quia cessante causa, ob quam fuit pretium solutum, cessare quoque debet Universitas damnum, & repetitio ejus, quod solvit, concedi debet Universitati quasi causa data, et non

13 sequuta, quia ubi causa reducitur ad non causam, tunc

tunc omnia restituntur ad pristinum statum, *Glos. in l. fidejussor, §. in omnibus, ff. mandati, & in l. Julianus, ubi Bart. Caspr. & Jaf. ff. de condit. indebiti*, quia causa solutionis redacta ad non causam inducit, ut quod antea quis solverat, repetatur, *Alex. in l. eleganter, ff. de condit. indeb. & idem ubi titulus* 16
 16 lus reducitur ad non titulum, tunc regulariter res cum fructibus restituitur, *Natta consil. 535. num. 12. & 16. Sardus decis. 163. num. 14. & 15. & post num. 19.* tum etiam ne Fiscus locupletetur
 17 cum aliena iactura, dum pretium, quod exegit ob libertatis concessionem, adimendo libertatem contra Universitatis votum retineat, & lucretur, dum revocato contractu alteri vendit, à quo pro eadem re novum pretium recipit, quod jura planè abhorrent, *l. planè, ff. de petis. heredit. l. qui mancipiis, §. fin. ff. de instis.* quod enim ex re mea ad
 18 alium pervenit, omnino debet mihi restitui, ut latè *Menoch. de recuper. possess. remed. 4. num. 3. Joseph. Ludovic. decis. Perusina 14. num. 10.* Item quia si Uni-
 19 versitas gravatur in rescissione, & annulatione
 20 contractus, quæ res non definit esse dura, rigida, odiosa, & exorbitans, quamvis ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronæ, quasi ex dispensatione permittatur contra tot juris notissi-
 21 mas regulas, debet omnino in alio relevari, ut in regul. juris secundum naturam, ne pretium saltim
 22 solutum amittat, concurrerent enim hic plura specialia ex eodem fonte contra *l. 1. C. de dotis promiss.* ut liceret Principi contractum à se juramento firmatum, præsertim cum tot amplissimis clausulis, quæ in dictis domaniorum contractibus solent ap-
 23 poni revocare, quæ clausulæ sunt, primò, ut nec ex causa necessaria publici, & communis Regni boni etiam Regni invasionis, belli, & obsidionis recedere liceat, secundo, ut nec in Regis secundogenitum alienari, dismembrari, nec in gubernium perpetuum, nec ad tempus plurium annorum concedi valeat, & tertio, quod in casu alienationis, infeudationis, vel cujusvis contraventionis possint subditi inviti alienati se defendere, & impunè etiam armata manu emptoribus se opponere, & licitè resi-
 24 stere pro observantia contractus. Et quod insuper revocato contractu jure Regio, & singulari ex causa tam speciali denegaretur etiam pretii libertatis causa soluti repetitio, certè hoc planè absurdum esset, & inhumanum, & contra omnes juris regulas, & communem omnium conclusionem, de qua per *Barr. in l. fin. §. 1. ff. de pignorat. act. lason. in l. fin. C. si contra jus; vel utilitatem publicam, ut relatis Glos. Bald. Alex. Dec. Natta, Cravett. Menoch. Cehal. Boss. Roland. & alijs affirmat Peregrinus de tract. e jure Fisci, lib. 5. tit. 2. num. 52. Camill. de Lara-*
 25 *mba consil. 86. num. 123. cum seq.* Et ità uterque Senatus Regiæ Cameræ, & Collateralis coràm justissimo Domino Duce Medinæ Prorege agnovit, dum sine ulla controversia in favorem Universitatum Regni in decreto generali lato me referente, sub die 25. Februarii 1638, decrevit, esse pretium eisdem restituendum.
 26 Quod verò Rex, nisi pretium domanii tempore solutum Universitati restituere minimè teneatur, & id pretium, quo majoris deinde venditur necessitate urgente, & interesse pretii ejus temporis, quo Rex eam in domanio habuit, in restitutione
 27 non veniat, ea potissimum est ratio, quia Universitas damnum medio tempore non sensit, cum domanii finem medio tempore obtinisset, cum enim

Rex eam denuò vendit, licet ut contractus onero-
 28 si resolutioni sit locus interesse, & pretii augmentum primo intuitu deberi videatur, attamen hoc non procedit, cum id Rex lege permittente facit, & resolutio ex natura contractus venit, argumento
 29 *l. si familia C. famil. erciscun.* in quo Rex quamlibet ærtissimis promissionibus domanium, nisi rebus in eodem statu permanentibus concedere voluit, ut nuncupatim in puncto advertit *Regens de Panse consil. 158. num. 18. lib. 2. Peregrin. de jure Fisci lib. 6. tit. 1. sub num. 13. & in 1. part. tit. 3. sub*
 30 *num. 67.* ubi dicit, justam esse causam, quæ de novo supervenit, vel quæ retrò à Principe fuerat ignorata, *Ozasch. decis. Pedem. 91. num. 2. & 3. Sard. decis. 163. num. 13.* vel, & si voluisset, non potuit,
 32 contractus, qui à Rege non ut privato, sed tanquam Rege necessè est contrahi, quia non convenit Regi, ut privato, & Rex ut privatus nihil ageret, hoc proindè peculiare habeat, ut Rex tum promissa observare non teneatur, cum publicæ necessitates emerferint, & eam vendendi, infeudandique publicis calamitatibus Regi necessitas imponatur, aliter enim faciendo læderetur Coronà, & propterea juramentum pœnitens non est servandum, *cap. sicut nostris 27. & cap. intellecto 33. cum Glos. magna, de jurejur. & plenissime scripti in Respons. Fiscali præcedenti de revocatione domaniorum,* ubi hanc esse differentiam inter privatorum contractus, et eos, quibus etiam mediante pretio Rex concedit domania, fortè novis considerationibus explicatur.

Ejus denique esse sententiæ, aliquem jure non posse satis perspicuum mihi videtur, ut hoc etiam casu Rex contractum revocare, et pretium, vel saltim ejus partem retinere possit ab Universitate solutum pro reemptione jurisdictionis, hac demum conditione Regi donatæ, ut eam in domanio haberet, nec eam boni, politicique regiminis causa posse defendi, multoque minus Catholici Principis cujusmodi Regem nostrum Monarcham Invictissimum esse, Solis luce clarius apparet.
 34 Secundus est casus, cum jurisdictione, dum se in domanio terra constituit certo pretio juxtà consuetum stilum fuit æstimata, veluti æstimata fuit jurisdictione terræ Molæ anno 1612. per consultationem 6 Jul. duc. sex mille, relato præcedenti æstimo duc. 4. mille in processu, *fol. 56. & iter.* quo stilo solet jurisdictione à corporibus baroualibus separatim vendi, si verò postea eam Rex vendere intendit,
 35 et fumantium augmento, aut aliis majoris vendatur, hujus augmenti pretium, totum Fisci compendio cedere omnino debet terræ pretio ab ea primum soluto tantum restituendo, cum non debeat Fiscus restituere, nisi id, quod accepit, cum omnibus jurisdictione, et dignitas Regis sit, et à Rege fluat, et resuat, juxtà notum dictum Baldi in *cap. 1. quis dicatur Dux*, tanquam juris publici, ad *ver.* in *l. 1. §. hujus studii, de justitia, & jure;*
 37 inde dicimus, commercia jurisdictionum esse juris publici, et non recipere estimationem, *cap. 1. §. ad hac, de pace juram. firm. de Ponte consil. 37. n. 29. & 30. lib. 2.* ipsaque jurisdictione promanat à Rege, tanquam rivus à fonte, adèd ut à scaturigine separari nequeat, non minus, ac radii Solis à Sole, secundum *Bal. de feudo Marchiæ in princ.* cum pluribus ad ornatum per *Knichen. de vestis. part. part. 3. cap. 2. num. 47. cum seq.* et restitutio procedat ex eo,
 39 quod capta domanii, ob quam Universitas pretium sol-

solvit, irritata fit, merito pretium solutum tantum est rependendum, non aliud, quod jure suo Rex vendidit, ut in puncto decidit *Peregrin. diff. v. de jure Fisci. lib. 5. tit. 2. post num. 52. vers. Ego autem.*

- 40 Tertius est casus, cum terra jam domanialis effecta soluto pretio corporum, & jurisdictionis, iterum velit se vendere, non quod Rex ex publicis causis contractum velit rescindere, sed quia Universitas se vendere intendat, alterutra ex causa, aut quia id ei opus sit, cum ex causa de novo supervenienti in domanio nequeat diutius conservari, veluti quia vires amplius non suppetunt, aut res alioquin emerferit, ut sæpè contingere solet pretio occasione domanii sub usuris accepto, quod experientia compertum fuisse, & hac de causa omnes terras ad domanium admittas iterum ad nihilum redactas, coactas fuisse iterum redire sub dominio Baronum, testatur Dom. meus de *Curie d. cap. 3. in fin. nu. 75.*
- 43 vel ex mala administratione eorundem Civium,
- 44 vel ex Perceptorum, eorumque qui ab his destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, avaritia, immò voragine: genus quidem est illud hominum nunquam satis, nec condignè punitum, cui malo tam execrando, hucusque remedium ex temporum injuria inveniri non potuit, Aut
- 45 quod spontè velit se Baroni subicere in gratiam alicujus Magnatis, vel præpotentis, sub quo speret melius gubernari, inimicitiasque inter Cives exortas conciliari, aut factiones, plerunque exitiales componi, aut supprimi, quod satis bonum est, & desiderabile, ut latè *D. de Ponte de provis. fieri sol. rub. 1. tit. 1. ex num. 6. ad 8. car. 4.*
- 46 Et ità domanium renunciet, quo casu Rex uti bonus paterfamilias, ut Universitati consulat, eam sub Barone reverti permittit, & quidem eo casu Universitati annuere nedum æquitati, sed juri consonum erit, etenim eadem ratione, qua in casu, quo Universitas petit se admitti ad Regium domanium, debent tunc inspicere inter alia ipsius Universitatis vires, redditus an sint sufficientes pro solvendo pretio, vel censu pro pecunia, quam accipiant solvendam emptori, vel venditori, vel si pecuniam habeat aliunde de sufficienti ad solutionem pretii, & si poterit in domanio permanere, & cætera, prout animadvertit idem *D. Reg. Tapia in pract. opere de jure Regni, tit. de domanio ab Univerf. col. 1. fol. miki 84.* sic congruum erit, ut rebus aliter repertis, à domanio illi discedere concedatur, & in hoc animadvertatur, pluries in contingenti facto totius, & integræ Universitatis consensum adhiberi non fuisse necessarium, sed vel majoris partis, vel etiam ad instantiam minoris partis Universitatis beneficio domanium revocari actum est, ex regula tradita per *Bart. & DD. in l. ambitiosa ff. de decret. ab ordin. fac. quam in terminis applicat Rovis. in d. prag. 63. num. 15.* non esse semper sequendum quod Universitati subditæ videtur, sed quod ei utile, & expediens dignoscitur, ut necessarium decretum interponatur.
- 49 Et hoc casu cum Rex non resolvat contractum, sed Universitas, vel quia non possit, vel quia nolit in domanio amplius persistere, & idè ipsa in culpa versetur, nè domanio fruatur, propterea sequitur, quod jurisdictionis pretium, licet Universitatis pecunia acquisitum, & etiam ea pars ab ea prius persoluta justè Regiæ Curia debeat accedere, & in hoc proprio casu loquitur *D. Regens de*

Ponte d. suo cons. 158. num. 4. lib. 2. dum ita dicit, *hinc semper sumpta est postea practica, quod cum terra iterum vendatur, participat Fiscus de pretio ratione sui universalis dominii, & jurisdictionis, nam si dicimus, quod Baro, & verus Dominus terra dicitur qui habet civilem jurisdictionem, juxta Cypri. decis. 27. quanto magis erat Dominus Fiscus, qui habet omnimodam jurisdictionem civilem, & criminalem, clarissimè enim loquitur ipse in casu ubi terra, quæ est effecta de domanio, instet ex supervenientibus necessitatibus, & statu mutato velit iterum redire in posse Baronis, & in eo casu, illud loqui apertè indicant verba formata, quæ scribit in princ. ante num. 1. & explicat etiam post num. 12. in fin. ubi dicit, processum esse ad venditionem, nulla præcedente informatione de rei valore, nec de ulla alia legitima causa, per quam potuisset justificari venditio, & ex eo etiam patet, dum de Ponte in primo articulo quærit, & disputat. Utrum esset necessaria subhastatio quædam corpora baronalia ipsius Universitatis, quæ discussio fuisset vana in venditione jurisdictionis, quam teneret ipsa Curia, ubi absolutum esset, requiri subhastationem, secundum terminos text. in l. 1. cum glos. C. de fide instrument. & jure hasta fiscalis, & hic propriè est casus litis, & consultationum factarum anno 1612. inter terram Molæ, & Dominum Comitem Michaellem Vaaz; & sufficeret ut responderetur consultationibus, & specialiter ei, quod fuit tum à Fisco propositum, tum à Reg. Camera agitatum in consultatione 24. Julii 1612. tantum dicere, eum esse casum diversum, eo enim casu actum fuit, volebat Universitas, vel ne, poterat, vel non poterat in domanio permanere. Et tandem dicitur, eam venditionem decreto ultimo, & diffinitivo Collateralis Consilii, à quinque Regentibus subscripto, tum denique fuisse factam, cum Universitas non modo consensisset, sed etiam expressè supplicationem in publico parlamento dedisset, ut venderetur dicto Michaeli Vaaz. Quod decretum hæc verba continet. Die 8. Mensis Augusti 1612. in causa Universitatis, & hominum Terræ Molæ super venditione jurisdictionis, & vasallagii dictæ Terræ, Excell. providet, quod fiat venditio jurisdictionis, & vasallagii dictæ Terræ Michaeli Vaaz juxta formam conclusionis factæ per dictam Universitatem, & homines dictæ Terræ Molæ sub die 28. Julii 1612. in actis presentatæ pro pretio declarando, ut ex decreto. Et cœpit dictum judicium à controversia exorta inter quosdam, & majorem partem Universitatis, præsentibus iis dictam Terram in domanio non posse persistere, sed justissimis, necessariisque de causis, sub Baronis dominio iterum redire debere, ut prius fuerat, & ut quæsierat anno 1587. vendi Comiti Conversani, de quo assertur parlamentum generale, & conclusio, & procurationem fecerunt, quibus continebantur onera, & debita, quæ habebat, & apparet ex memoriale dictorum hominum S. E. porrecto, & inserto primæ consultationi Regiæ Cameræ. Quæ declarationes veræ declaratæ fuerunt ex examine de præcepto Reg. Cameræ 10. testium, qui fuerant Comes Conversani, Dux Vetrici, aliique notæ dignitatis viri, ut refertur in dicta consultatione, ubi urgentissimis ex causis hanc terram vendi oportere demum concluditur.*

Et hoc patet ex instantia Fiscus inserta dictæ consultationi cum dixerit, *hunc articulum vendendi juris.*

jurisdictionem non posse fieri, Universitatis petitione, quia est Universitati acquisita, cum se domanialem fecit, ut assoles, & ideo pluries cum praeliis terris actum fuit, quod etiam interest S. M. eam in dominio habere, fieri non est permissum, verum ob merito D. Michaelis Vaaz; adidit postea, propter notoriam necessitatem, qua ut venderetur, adstringebatur, ob ingens debitum, & quod Baronis concessio, maximo ei adjuvamenta fuisset.

Quibus ex causis Camera dixit, se ejus esse voti & sententiam, ut consideratione habita causarum in præsertis memorialibus contentarum, ipsi Reg. Camerae cognitarum, vendatur jurisdictione dictæ terræ D. Michaeli Vaaz, & hoc, contradictione alterius partis non obstante, quæ Universitatis nomine domanium prætendebat, quibus dictæ Universitatis nomine replicatum fuit ab iis, qui eam vendi quærebant, pro quibus dicta consultatio fuit facta.

Postea verò cum facta esset secunda consultatio, circa liquidationem pretii jurisdictionis, fuit liquidata duc. 6. mille, quod fuit id pretium, quo prius liquidata fuit anno 1587. cum se vendere egit Comiti Conversani.

Et ideo Fisci instantia quoad secundum caput quo actum fuit totum, ne pretium Fisco cederet, vel pars ejus Universitati deberetur, intelligi debet, expressè loquitur in suo casu, de quo tunc agebatur, & in terminis instantiæ ab ipso Fiscali factæ in præcedenti consultatione, cum jurisdictione venditur instante ipsa Universitate, rectèque dixit Fiscus, exempla, quæ in contrarium essent, aliquam partem terris concedendi, causam, nisi à mera gratia habere non posse. Et quoniam ii, qui venditionem postulabant denique obtinuerunt, & unanimiter fuit conclusum, ut dicto Michaeli Vaaz venderetur, quamvis aliam conclusionem revocando, ideo comparuit Paulus Antonius Barbarus procurator specialiter constitutus ad hunc actum, qui petit ad venditionem procedi.

Quapropter ortum fuit dictum decretum Colateralis 8. Augusti 1612. quod fiat venditio jurisdictionis, & vassallagii dicto Michaeli Vaaz, juxta formam conclusionis factæ ut supra, subscriptum à quatuor Regentibus, & conformiter processit tertia consultatio, qua Fiscus instet circa secundum dictum caput reservatum in dicta consultatione, allegans, totum pretium competere Reg. Curie in quo Reg. Camera fuit voti, quod in casibus similibus usitatum erat à Fisco, Universitati restitui partem pretii jurisdictionis, ferè juxta majorem, vel minorem terræ egestatem, & Præses de Vera Commissarius suo singulari voto Fisci instantiæ adhæsit, cujus etiam sententiæ fuit Mormilis, quod nunquam ei pars pretii data fuerat, nisi misericorditer, & gratis elargita, quod propriè verificatur, cum Universitas ex impotentia venditur, quo R. Majestas, vel ejus Locumtenens moveri solet, ut pars pretii, quod ab Universitate donatur, cum sui culpa venditur, ex gratia remittatur.

Ex quibus omnibus concluditur, dictam distinctionem verissimam esse, & dictam remissionem pretii in suo casu tantum procedere, in quo dicere non omitterem, ea, quæ in dicto processu contigerunt, non de facili posse ad aliorum casuum decisionem adaptari, eo quod cum dicta terra, ut dictum est, fuit extraordinariè actum ex iis, quæ in dicta causa acciderunt, ut animadvertitur in memoriali Fiscalis loco primi subrogati in processu dicti Co-

mitis Vaaz cum terra Molæ, & est visum dignum votum trium Advocatorum Corcioni, Caraccioli, & Palmerii, quo etiam prædicta confirmantur in processu in Banca

- 51 Et quoniam superius dixi, introitus omnes de jure Baronum inclusis juribus jurisdictionalibus, quæ tempore domanii cedunt beneficio Universitatum, emanere feudales, etiam si vendantur ipsi
- 52 Universitati; cum de hoc viderim dubitari in Regia Camera à doctissimo viro D. Regente Matthia de Casanate, ingenio, facundia, & rerum experientia insigni, ex eo quod in posse Universitatis pervenire deberent ut allodiales, ex quo feuda ad Do-
- 53 minum reversa efficiuntur allodialia, cum constat, 54 feudum esse quandam speciem servitutis, & res sua 55 nemini serviat, juxta vulgatam theoreticam *Ifern.* in cap. 1. §. *hujus autem generis, in additione sub nu. 13. ex quibus causis feudum amittatur* cum concordantibus, attamen experientia nos docet, perma-
- 56 nere feudalia, nec obstat doctrina *Ifern.* in d. loco; 57 Id enim procedit ubi feudum simpliciter devoluitur per lineam finitam, vel delictum consolidato dominio utili cum directo, ex lege feudi, & pacto antecedenti, tunc enim quousque Dominus directus non declarat animum suum, velle de novo feudum devolutum reconcedere in feudum, interim apud ipsum est allodiale, & esse necessarium, ut in nova concessione constet per verba apta, velle reconcedere in feudum, & ex quibus verbis id deprehendatur, docet *Ifern.* in d. loco, ex d. num. 13. & 14.
- 58 fecus verò ubi devolutio non sequitur ex lege, aut natura feudi, sed ex novo titulo, & conventionem, ut contingit saltim causativè in materia domanii, quia tunc attenditur voluntas, & intentio contractantium, & spectandum est quid ipsi voluerint;
- 59 vulgatis juribus, unde cum tam in casu, quo volente Rege infeudare Castrum existens sub dominio, vel ubi Baro vendat Castrum à se in feudum
- 60 possessum, quibus in casibus potest praticari petitio domanii, licet in primo casu majori ratione, & justius quam in secundo, ut supra diximus ex Domino meo de *Curse par. 1. cap. 3. sub num. 39. & 40. & Rovito in prag. 63. de offic. procur. Cesar. nu. 27.* in utroque casu requiratur voluntas, & consensus ipsius Regis, adeò ut ex jure ipsius, & non aliter Universitates admittantur, ut idem *D. de Curse d. cap. 3. num. 48. 52. in fin. & num. 75.* & clarè con-
- 61 stet omni casu de expressa voluntate Regis velle concedere in feudum, & itidem Baronis, qui nec si vellet, posset alia lege dare, quam ipse tenet, vulgato cap. unico §. *similiter, versic. profecte, de lege Cortadi,* quem *text.* exornat idem Dominus meus de *Curse cap. 6. num. 8. & 12.* ex hoc sequitur, quod
- 62 concedendo, vel consentiendo dominio, consolidatio non fit liberè corporum Baronialium, sed ut Universitati concedantur, si, & prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic nullo modo dubitari potest, quin in posse Universitatis perveniant corpora uti feudalia ex voluntate, tam Regis concedentis, dum admittit terram in locum Baronis, cui intendebat concedere in feudum, & ipse Universitas, quæ petit in venditione præferri, de cujus prælationis natura est, ut petens admittatur sub eadem lege, conditione, & pacto, adeò ut nec pretium augeri possit in præjudicium juris, quæ sit emptori, juxta doctrinam *Cunei, Alberici, & Bart. in l. juris gentium §. adeo ff. de pactis Tiraq. & aliorum, quos citat Flortman, Pistor. lib. 2. 99. juris*

juris, cap. 12. num. 13. Rosenth. lib. 1. de feudis, cap. 9. membr. 2. conclus. 90. lit. D. ubi in specie, quod sub eisdem conditionibus, & terminis subrogetur retrahere volens, nihilo mutato, ut scripsi in causa domaniali Sanbatelli, & plenius dicam in decisione facta in causa Cafalis Fractæ majoris, cum Dom. Principe Sancti Severii, & sic cum ab initio sit actum de concessione feudi, sequitur, ut necessariorum eodem modo corpora transeant in Universitatem, ut illa habeat, & teneat sub natura primæva, & solvat relevium singulis 15. annis, juxta decretum generale, vel ponat extrâ manum suam in faciem alicujus ex civibus, ut Curia non sit in damno circa jura dominicalia, et devolutiones, quia ut docet *Ifern. in d. §. hujus autem generis, in addit. post nu. 14. vers. quid si non dicat*, etiam si non exprimat Dominus, quod dat in feudum, interdum satis videtur sufficere quodlibet verbum, ex quo id inferatur, maximè quia utilius est pro Curia, quæ sit feudum, et non præsumitur facile quem jactare suum, et addit *Ifern.* verbum satis notabile in proposito, & *vicinitas scripturæ indicat voluntatem, l. heredes §. sed si notam ff. de testam.* cum aliis, quæ *Ifern. ibid.* subjicit, ex actu enim vicinitate, et admissione ad domanium declaratur voluntas Regis in cessione corporum, *Bars. Corn. Decius, Tirvaquell. Crav. et alii, quos affert Consil. Georg. alleg. 22. num. 7.* et ex iis, quæ præcesserunt, et sequuntur, mens ipsa declaratur, *Surd. dec. 54. num. 6. & 16.*

67 Regis enim libera voluntate dependet, ut feudum devolutum transeat in alium sub eadem natura, ut docet idem *Ifern.* in notabili quæstione, in *cap. 1. §. ille tamen post num. 11. vers. & si in terra sua, de contrav. apud pares term. ubi postquam num. 11. in vers. sed an liberat*, plenè docuit, Regem de allodio facere feudum, & è contra concurrente voluntate Baronis, de feudo posse redire in pristinam naturam, & quod destruet is, qui fecit cum voluntate ejus, qui concessum est, idest feudatarii durante concessione, vel etiam sine vasalli voluntate, cum repervenit ad dantem, & in *vers. sed si Rex tradit*,

69 quod Rex dabit in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiam quod non erat, sicut sibi placet, quia feuda fiunt destinatione patrisfamilias, vulgata *l. quod in verum §. ult. ff. de legat. 1.* subdit deindè sub *d. na. 11. in fin. in vers. & si in terra in*

70 casu longè fortiori, quod si in terra sua existente in manu Regis erigit Rex feudum, quod in dubio

71 censetur quaternatum, deindè reperveniat ad Regem, eo Regi aperto, si postea concedat terram, in qua est hoc feudum, cum juribus, & pertinentiis suis, transibit feudum illud cum tota terra in concessionarium, nisi nominatim excipiat, *l. si quis ades ff. de servit. urban. præd. & ibid. Ifern.* facit discrimen inter feudum devolutum ex pacto, vel ex titulo universalis, ut si fuisset Rex ipse institutus à feudatario, & hac doctrina utitur in pulchro casu *Reg. de Ponte cons. 132. sub n. 20. vers. tertid principaliter, lib. 2.* quanto igitur fortius in feudo, quod manet in sua natura cum suis corporibus, & membris accessoriis, in quibus maximè interest Regis non mutare illorum naturam ob conservationem

74 corporis integralis feudi, ut advertit idem *Reg. de Ponte consil. 158. num. 8. & 9. eod. lib. 2.* & ut retineat servitia, & jura dominicalia, quæ ex transitu in aliam bonorum speciem alienabilem, absque consensu Domini, importaret annihilationem ipsius corporis, sive capitis, ut docet *D. de Carte d. cap. 3.*

num. 74. de quo ipse latè scripsi *lib. 2. contrav. cap. 1.* etiam in casu, quando ob publicam causam necesse esset ex jure Regio iterum procedere ad infeudationem restituto pretio, ut his temporibus evenit, quo casu prætereà possunt emptores jurisdictionis redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, ut uniantur membra cum capite, vel saltim ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet, poterit occasione partis vendere totum, juxta *l. 2. C. de commun. rerum alienot. & l. 1. C. de vendit. rerum fiscal. cum privat. com. lib. 10.* prout fuit decissum me referente pro Regio Fisco contra Fideles, Civitatem die 18. Septembris 1637. & supra scriptum si, & propterea inolevit praxis, & observantia inconcussè observata in omnibus locis admissis ad Regium domanium, ut corpora, & jurisdictiones transierint ad beneficium Universitatum, de quarum pecunia fuit obtentum domanium sub eadem natura feudali, ut supponunt uti indubium *Rovit. super d. prag. 63. per totam, præsertim num. 17. Dom. de Carte, de Ponte*, & omnes nostrates in præcitatatis locis, & ut Fiscalis ipse curavi citari omnes Universitates, & Cives ad docendum de solutione releviorum, & aliorum jurium dominicalium.

SUMMARIUM.

- 1 Corpora, & introitus de jure Baronum tempore domanii cedentes commodo Universitatis, remanent feudales.
- 2 Pactum de retrovendendo est pars pretii, & nu. 25. expirat transacto redimendi tempore, nu. 7. efficit, ut res minus justo pretio vendatur, nu. 26. & tempore concurrente injustitia efficitur perpetuum, nu. 50.
- 3 Domano revocato, Universitati sunt restituenda corpora retenta per Regium Fiscum tempore domanii, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, juxta consuetum stilum.
- 4 Universitate se redimente Fiscus lucratur jurisdictionem ex pecunia ipsius, reliqua vero corpora ad Universitatem pertinent.
- 5 Voluntas, quæ ex facto colligitur non extenditur ultrâ quam ex ipso facto de necessitate infertur.
- 6 Cessante causa consensus cessat consensus, etiam quod essemus in Principe habente rem à privato.
- 8 Feudo ex lege investitura inest, ut aliquando utile cum directo consolidetur dominio, sine qua spe translatio diceretur odiosa, nu. 10.
- 9 Nihil habere videtur qui nudam tantum proprietatem habet.
- 11 Domania quæ à Regibus tantum ex generali consuetudine distrabuntur, à Proregibus absque speciali mandato alienari prohibentur, & nu. 12.
- 13 Personalia insolita concedi, quæ à Principe perarrd exercentur, in quacunque concessione intelliguntur exceptuata.
- 14 Lesione interveniente, contractus gestus cum Reg Fisco redditur nullus.
- 15 Universitas ad Regium domanium admissa subrogatur in omnibus in locum primi emptoris, præterquam in expressè reservatis.
- 16 Contractus ex conventionione leges accipiunt.
- 17 Rex iterum concedendo feudum sibi apertum non prohibetur legem, quam velit in concessione apponere, facit gratiam prout sibi placet, cum ipsius sit æstimare modum sui beneficii, nu. 18.
- 19 Feuda magis à lege conventionione, quam ab alio jure dependent, à lege investitura naturam accipiunt,

- & spiritum vita, Rege insufflante, num. 20. non potest eorum forma mutari in præjudicium successorum, num. 21.
- 22 Nemo invitus compellitur rem suam alteri vendere.
- 23 Licitum est contrahentibus in pretio invicem se decipere.
- 24 Domanium competit Universitati ex persona Regis, & ipso nolente excluditur.
- 27 Venditio iusto, vel majori pretio facta luendi spem admittit.
- 28 Nemo præsumitur jactare suum.
- 29 Pactum in venditione adjectum ad commodum venditoris, efficit, ut vilis res intelligatur vendita, & num. 30.
- 31 Enunciatio meritorum in concessione à Domino subditis facta non idem minus illam gratisam reddit.
- 32 Obsequia præstita à libertis, uxore, & filio erga patronum, maritum, & patrem, pro meritis remuneratione dignis non habentur, nec impediunt revocationem virtute legis si unquam, num. 33.
- 34 Vasalli equiparantur libertis.
- 35 Obligatio antidotalis domini erga subditos non operatur vim coactivam, sed tantum sufficit ad implorandam Principis munificentiam, quæ non extenditur ad successores.
- 36 Afflicti opinio in dec. 307. refellitur, & explicatur num. 37.
- 38 Dom. D. Joseph de Neapoli Regens dignissimus in Italico Conf. pro Sicilia Regno laudatur.
- 39 Læsonis causa erit tractanda in iudicio ordinario, actione proposita, & parte citata.
- 40 Excessus tempore belli permitti, pace redeunte emendari debent, legesque erunt abrogandæ, num. 41. jus juridicum ex actibus tunc gestis, non acquiritur, n. 42. & rationes dicto tempore disunctæ revideri possunt, n. 43.
- 44 Utilitas quæ à futuro dependet eventu, non attenditur.
- 45 Venditio, quæ effectum non habuit, vel fuit inutiliter celebrata, non facit ut secunda censetur in eius locum subrogata, cum paria sint aliquid non fieri, vel inutiliter.
- 46 Pactum de retrovendendo, de revendendo, & de resituendo, idem continent.
- 47 Læso in Fisco valde minor sufficiens est ad rescindendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia, licet interveniant subbactatio, & decretum Judicis, num. 48.
- 49 Peregrini sententia improbat.
- 51 Supremi Senatus majori pollent auctoritate, quàm reliqua Tribunalia, eorum decreta vim legis obtinent, num. 52. dummodò in ipsis resideant Reges, vel sententia eorum nomine proferantur. num. 53. & statuti generalis auctoritatem continent, num. 55.
- 54 Decium perturbavit auctoritas S.C. Neapolitani.

ARGUMENTUM.

Universitas ad Regium domanium admittitur si iterum vendi contingat, an corpora domanialia per Regium Fiscum retenta, & in prima venditione comprehensa erunt ei restituenda.

RESPONS. XXV.

Devoluta Civitate Ostuni in Provincia Hydruntina Regiæ Curia, ob mortem Serenissimæ Regiæ Poloniæ, quæ tenebat illam in feudum ab Inviçtiss. Rege nostro, & sic consolidato utili dominio feudatarii cum directo D. Joannes Manriquez Locumtenens Generalis in Regno sub die 19. Augusti 1558. vendidit dictam Civitatem pro subveniendis necessitatibus Regiæ Curia Ferdinando Loffredo Marchioni Trevici cum omnibus corporibus, & introitibus, qui erant sub universitate feudi devoluti de jure baronum, inclusis etiam corporibus, & membris jurisdictionalibus, & in specie fuit additum, cum Dohanis, quarum redditus essent infra mensem liquidandi per Regiam Cameram, nec non cum ann. duc. 2150. functionum fiscalium, concessis tamen in burgenaticum cum pacto de retrovendendo, sive cum facultate Regiæ Curia reservata luendi quocumque infra annum, omnia quidem prædicta pro pretio ducti 55000.

Nondum autem exequuto dicto contractu, post annum, die scilicet 13. Septembris 1559. Dux Alcanorum Prorex prudentissimus successor admisit dictam Civitatem ad Regium domanium, & narravit jam dicta devolutione, et venditione facta à predecessore, fuisseque per Civitatem oblatos pro dicto domanio, ac pro bonis, & introitibus Baronialibus, et jurisdictionalibus (excepta tamen Dohana, eisque redditibus) duc. 40000. eamque oblationem fuisse per Regiam Curiam acceptatam, et de ejus mandato stipulatum instrumentum in dicta Civitate per Doctorem Petrum de Leonibus pro venditione faciendam per dictam Reg. Cur. infrascriptorum bonorum, et introituum baronialium infra declarandum, quæ fuerunt inferius declarata, et descripta, his verbis, nec non ultra concessionem dicti domanii ex causis prænarratis, quæ fuerunt servitia non vulgaria, de quibus supra proximè memineral, vendidit in feudum subscripta corpora, nec non omnia, et quæcumque jura, membra, et introitus ad dictam Civitatem spectantes, proit erant tempore Regiæ Poloniæ, (excepta tamen Dohana cum juribus suis) verum Reg. Curia non possit alterare directus dictæ Dohanæ.

Ratificavit idem Prorex dictum instrumentum venditionis, & de novo vendidit eidem Civitati cum jure reintegrandi, & confirmatione privilegiorum pro dicto pretio ducti 40. mil. cum pacto tamen de retrovendendo, quod corpora Baronalia vendita infra quatuor annos pro iisdem ducti 40. mil.

Et promisit dicta Civitas solvere adoham, ex quo ut incidenter hoc dicam, confirmatur id, quod alibi dixi, & de jure probavi, corpora, & introitus de jure baronum, inclusis juribus jurisdictionalibus, quæ tempore domanii cedunt beneficio Universitatis, remanere feudales, etiam si vendantur ipsi Universitati; quidquid aliquando fuerit de hoc dubitatum, & vigore dicti pacti de retrovendendo, anno sequenti 1560. 6. Septembris idem Vicerex asserendo habere dictum jus luendi, sive redimendi dicta jura, & corpora Baronalia vendita pro dictis duc. 40. mil. vendidit, & remisit dictum jus luendi eidem Civitati Ostuni emptrici pro duc. decem mille, & sic pro quarta parte dicti pretii, confirmando concessionem domanii, pro qua fuit inter partes æstima-
tum

tum jus luendi, juxta doctè dicta per *Franch. decis. 95. num. 3.* ut infra latius.

Vndè cum hodiè vigore decreti generalis sæpè citati, ac per extensum in fine *Responsi 23.* impressi, fuisset de novo exposita venalis jurisdicção dictæ Civitatis, inter alia multa, quæ ex parte ipsius opponebantur, ut evitaret revocationem domanii.

Dicebatur in primis, id non expedire Fisco, siquidem in casu alienationis erat sibi restituendum pretium Dohanæ, quod erat magni valoris, ut infra latius, siquidem licèt de anno 1559. quo obtinuit domanium, fuerit per Proregem reservatum ad beneficium Regiæ Curie corpus Dohanæ cū juribus suis, id tamen fieri non poterat in præjudicium ipsius Civitatis, quæ ex dicta concessione domanii subrogata fuerat in locum Marchionis Trevici, qui obtulerat proemptione jurisdictionis, & omnium corporum, & introituum de jure Baronum, incluso in specie jure Dohanæ, quinimò cum aliis duc. annuis 2150. functionum Fiscalium, undè cum ipsa Vniversitas per viam prælationis se redemisset solvendo ducati 50000. in duabus vicibus, necessariò tunc consignari debuerant ad sui beneficium omnia corpora de jure baronum, eò modò, prout ad Fiscum pervenerant per mortem Reginæ Poloniæ, & per Regiam Curiam fuerant concessa, & infeudata dicto Marchioni Trevici, & idè cum per retentionem factam per Ducem de Alcalà, & reservationem jurium Dohanæ ad beneficium Reg. Curie fuerit ipsa evidenter iusta, & pateat non jure factam, licebat ipsi Civitati hodiè adversùs præsentam revocationem domanii licèt opponere, quòd quatenùs infringentia insistebat, saltim erat sibi restituendum corpus Dohanæ, vel pretium cum fructibus perceptis, quod ex sibi tunc tempore obtenti domanii consignari debuerat insimul cum aliis juribus, & corporibus, juxta notoriam, & vetustam observantiam, & solum juri subnixum, juxta quem ex reemptione, quæ fit per Vniversitatem corporum, & jurium baronaliū, retenta ad beneficium Fisci jurisdictione, quam lucratur ex facto, et pecunia Vniversitatis, quæ proindè sufficere sibi debet, reliqua omnia corpora transferenda sunt in Vniversitatem, ut sæpè diximus ex *D. Regente de Curte de feudis part. 1. cap. 3. per totum*, præsertim *num. 52. 68. 74. & 75. Rovito super Pragm. 63. de offic. procur. Cas. in novis. num. 17. 29. & 30.*

Nec sibi poterat obstare, quod ipsa Vniversitas tunc dictæ reservationi Dohanæ consenserit, et passa fuerit, dictum jus Dohanæ reservari ad beneficium Reg. Cur.

Siquidem primò, de jure certum est, quod voluntas, quæ ex facto colligitur, non extenditur ultra, quàm ex ipso facto de necessitate inferatur, ut probat *Surd. decis. 84. num. 10. decis. 267. num. 5. 285. num. 3. & decis. 317. num. 22.* undè si consensit Civitas dictæ retentioni, ut obtineret domanium, et sic libertatem, quæ res est inæstimabilis, non mirum si revocato domanio quamvis ex causa à jure permessa, et sic cessante causa consensus, eaque reducta ad non causam, tanquam cessante consensu, debebat saltim sibi restitui corpus Dohanæ, sive ipsius pretium saltim absque fructibus, cum medio tempore gavisa fuerit libertate domanii, ut ex *Bald. in l. servis 36. C. de Episc. & Cler. tradit Tiraq. de cess. causa part. 1. num. 209.* et in terminis, quod Princeps, qui habuit rem à privato ex certa causa,

quam cessante illa causa debeat rem privato restituere, ex *Innoc. in cap. quia plerique de immun. Eccles. Burr. Imol. et Dec. nu. 27. in cap. que in Ecclesiarum, de constit. Aff. dec. 361. num. 29. Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. num. 51.*

Et tantò magis, quia ipsa Civitas, ipsiusque opera mediante Regia Curia multum commodi, et utilitatis consequuta fuerat, primò, quia cum vendisset de anno 1558. dictam jurisdictionem, et redditus dictæ Civitatis Marchioni Trevici, inclusis nedum Dohana, sed dictis ann. duc. 2150. functionum Fiscalium pro duc. 55000. ipsa Civitas immediatè, in anno sequenti 1559. occasione domanii obtulit, et solvit duc. 40. mil. et deindè anno sequenti alios decem mille, et sic in totum duc. 50. mil. pro eisdem juribus, et introitibus, deducta Dohana magni redditus, et valoris, ut infra, et dictis functionibus Fiscalibus, cum maximo Fisci compendio.

Item cum in prima venditione fuerit conventum cum dicto Marchione, et concessa Regiæ Curie facultas redimendi infra annum, Civitas deindè pro rogavit idem pactum de retrovendendo ad quatuor annos.

Et tandem dicebatur pro Civitate esse potissimè considerandum aliud maximum commodum Fisco partum, ex oblatione, quam ipsa fecit duc. 40. mil. pro domanio, qua mediante Fiscus potuit exercere pactum de retrovendendo contra dictam Marchionem primum emptorem, & sic fuit causa immediata rescindendi venditionem, & resolvendi contractum, qui evidenter patet fuisse Fisco maxime damnosus, considerato valore jurium, & corporum v. n. litorum, & quantitate pretii, qui elapso anno dato ad redimendum, amplius rescindi non potuisset, vel difficilius id admissum fuisset, ut tradunt *Goz. id. & Cognol. in l. 2. uterque num. 64. C. de pactis inter empt. & vend. Cur. Tiraq. & alii, quos citat Menoch. lib. 2. cent. 3. casu 217. num. 1. de arbit.*

Verùm pro parte Fisci adversùs oppositiones prædictas respondebatur.

Et primò negabat Fiscus, ad Civitatem spectasse ullo tempore, neque spectare posse jus aliquod super corpore Dohanæ, siquidem compertum erat, Civitatem ipsam per mortem Reginæ Poloniæ, quæ illam tenebat in feudum, fuisse devolutam Regi, tanquam directo Domino, cum jurisdictione corporibus, & integro statu per viam consolidationis utilis cum directo dominio, quod factum inficiari non poterat, quæ consolidatio, sive reversio ad dominum dicitur factum favorabile, *l. Mavio 66. §. cum fundo, ff. de legat. 2. & in feudo est de intrinseca natura, quia ea lege datur, ut utile directo aliquando accedat dominio, quod absque utili inutile censetur, quidquid enim dixerit Hostiensis, quod utile dominium sit chimera, tamen Isernia dixit, nihil habere qui nudam habet proprietatem, citans Poetam: Ortulus iste parit fructum cum flore favorem. Flos, & fructus erunt, hic nihil ille sapit. in cap. 1. num. 3. ubi L. parulus addit Afflic. Loffred. Frecc. & alios de investitura de re aliena facta, quibus addo Lucam, Decian. glos. Paris. Ancharanum, Raudenscm, & alios, quos pro utilitate consolidationis utilis Domini cum directo concessit Andr. Knichen de vest. pact. part. 1. cap. 3. in 1. part. d. cap. 3. incip. in Nomothesia, num. 63. & seq. fol. mibi 347. sicuti è contra translatio sine spe consolidationis est odiosa, cap. unico, vers. indè potest, ibi, idèd scilicèt quia nunquam reversurum sit ad dominum, de alien. feudi.*

250 sed etiam utilitatis, probat idem *Rimin.* in *dist. consil.* 601. respondens in casu alienationis Castri Roberti factæ per Sereniss. Archiducem Austriæ, quod justè fieri potuerit, ut distinctæ jurisdictiones penès unum unirentur, quamvis illud Castrum spontè se jurisdictioni suorum prædecessorum subjecerit.

Ex quibus omnibus conclusionibus simul junctis consecutivè oritur, & fluit ex veritate præcedentium decisio præsentis consultationis, & erit principalis septima Conclusio.

S U M M A R I U M.

- 251 **C**ontractus Principum de dominio perpetuo conservando, nedum de absoluta potestate, sed ex iusta causa revocari, ex ipsorum natura, & num. 252. usque ad 255. & num. 361. 362. & 366.
- 256 Princeps supremus potest tollere dominium, & jus quasi de jure gentium ex plenitudine potestatis, fortiss. iusta suadente causa, num. 257. et 356. ampliatur in inferiore à Principe, num. 258.
- 259 Contractus cum subdito initus etiam pecunia mediante, de re ad Principem spectante, ab eo revocari potest.
- 260 Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, & num. 261. et 270.
- 262 Gratia, pecunia accepta, non desinit esse gratia, & num. 263. & 277.
- 264 Princeps pecuniam recipiens ex privilegii concessione, non idèd minus id revocare poterit, & num. 265.
- 266 Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito, refertur, & n. 267. et 268.
- 269 Feudum emptum est propriè feudum.
- 271 Baldi doctrina ex Paulo declaratur, & num. 272. et 273.
- 274 Rex noster in domanii concessione, nil juris transferat, sed sibi retinet, & num. 275. 276. 357. et 359. & idèd revocare potest, n. 358. ac infeudare, num. 360.
- 278 Principis promissio retinendi Castra sub perpetuo dominio veluti contra ipsius dignitatem minimè subsistit, & n. 285. et 286.
- 279 Principis proprium est in feudum concedere, & de natura dignitatis, num. 280.
- 281 Principis concessio tendens ad derogationem ipsius dignitatis, eum non obligat, & n. 282. et 283. & 365.
- 284 Princeps non potest ligare successorem, ne regalia concedat.
- 287 Contraria Nevizani sententiæ ratio offertur, & n. 288. 289. 290. 298. et 299.
- 291 Prædictæ conclusiones Jas. & Soc. communiter approbantur, & ad contraria respondetur, num. 292. usque ad 295. & ità judicatur, num. 296. et 297.
- 300 Privilegium in contractum transfusum tunc est irrevocabile, cum non subdito, qui ex eo se subicit conceditur, & num. 306. quo in casu contrarii DD. consuluerunt, num. 301. usque ad 305.
- 307 Pro qua sententia sæpiùs judicatum, & num. 308. & 309.
- 310 Capyc. dec. 166. examinatur, & num. 312.
- 311 Rex non utitur absoluta potestate, cum subest ju-

- sta causa, cum tunc id faciat etiam inferior à Principe.
- 313 Clausula derogatoria à Rege in suis literis adhibita, undè contradicentes repelli debent, n. 314.
- 315 Clausularum prædictarum vis major clausula, de plenitudine potestatis.
- 316 Clausula prædicta usus Regi tantùm permissus.
- 317 Clausula, de plenitudine potestatis, in hoc casu subintelligenda est, cum inspecta causa, legitima censeatur, & num. 318.
- 319 Capycii decis. ab omnibus approbatur.
- 320 Celebris decisio in causa Universitatis Seminarie refertur, & num. 322. & 323.
- 321 Fidei perseverantia quando excusetur.
- 324 Decisiones duæ in hac causa Reg. Revetter. recensentur, & num. 325.
- 326 Vasalli ex jure communi, & Regni etiam inuis alienari possunt, referuntur exempla, num. 327. usque ad 333.
- 334 Præs. Vincentii de Franch. de hac re votum insertur.
- 335 Eiusdem Præsidis laudes.
- 341 Concessa potestate quantumvis libera non videtur concessa potestas, quo quis suo jure, ac libertate privetur.
- 342 Privilegium subdito concessum, de ordinario potestate revocatur, nisi adsit commensuratio, num. 343.
- 344 Commensuratio in iis tantùm fit, ad qua faciens non tenebatur.
- 345 Consil. Paschal. opinio refertur, & excusatur, num. 346.
- 347 Consil. Georg. contrariam opinionem in repetit. reformavit.
- 348 Conclusiones falsas, vel infirmas in Tractatibus asserere, perniciosum.
- 349 Dominium Regi præjudiciale, pariter & Universitatibus, num. 350.
- 351 Decisionis Reg. Tap. ratio particularis offertur, & num. 352. 353. & 354. nec ab hac sententia dissentire ostenditur, num. 367.
- 355 Unum altare cooperire, aliudque discooperire non licet.
- 368 Consultatio R. C. Summ. super hac re habita recensetur, & aliqua Regis litera.

Septima Conclusio.

Contractus, quibus supremi Principes promittunt conservare Castra, & Civitates subditas sub perpetuo ipsorum dominio, seu immediato dominio, & jurisdictione, nedum revocari posse ex plenaria, & libera potestate, quæ Principibus jure communi competit jurisdictionalibus, & Regalibus, & quia cum hujuscemodi contractus habeant tractum successivum in futurum, sunt sui natura revocabiles pro futuro tempore, ex quavis iusta causa, & si non sit præcisa, & necessaria, ut supra.

252 Verum existente iusta, & necessaria causa, quæ includat bonum commune publicæ utilitatis, maximè supervenientis post contractum, posse hujuscemodi domaniorum contractus revocari, & resolvi.

253 ut iterum loca infeudentur, non obstantibus juramento, & quibusvis amplissimis, & arctissimis clausulis, quibus contractus isti solent roborari, restituto pretio recepto, vel cum promissione de restituendo, cum primum possit. Idque totum ex natura, & secundum naturam eorundem contractuum,

254 Etium, & facultate à jure concessa. Probatum primam auctoritate *Card. Florent. incip. Dominus Nicolaus Marchio Aestensis.*

255 Secundò magis in specie latissimè hoc probarunt consulendo tres insignes DD. nempe *Jas. consil. 56. lib. 1. & latius consil. 227. in secundo, Bart. Soc. consil. 4. in tertio, & quidam D. Raynerius Advocatus Sabaudiensis, de quo meminit Socin. qui omnes responderunt, potuisse Ducem Sabaudie infeudando cum titulo Comitatus concedere Theodoro de Rotariis Castra Summaripæ, non obstantibus.*

Primò, quòd Dux Philibertus per viam conventionis, & contractus promiserit, dictum Castrum nullo futuro tempore alienare, nec infeudare recepto pretio florenorum duorum millium.

Secundò, quòd Castrum prædictum esset locus insignis, & sicut in limitibus domini Sabaudiensis, & magni redditus, & sic alienatio tenderet in maximum detrimentum Status ipsius Ducis.

Tertio, quòd ipse Dux Carolus prohiberetur per edicta, seu decreta Ducalia, quibus interdicebatur infeudatio rerum, & Castrorum patrimonialium incorporatorum Camerae computorum, ut refert *Jas. in alleg. consil. & col. 3. dum in vers. aggredior nunc, refert fundamenta Procuratoris Fiscalis, qui ex multis pretendebat infeudationem factam annullare.*

Et quartò, quàmvis in illo casu non concurrisset causa publicæ utilitatis, vel saltim tam urgens, & præcisa, quæ includeret commune bonum totius Christianæ Reipublicæ, vel saltim necessaria pro conservando statu illius Principis, sed tantum favor remunerandi servitia, & operam jamdiù præstitam per illum Theodorum in matrimonio contracto inter Ducem Carolum, et D. Blancam filiam Marchionis Montisferrati, ex quo erat acquisita dicto Duci spes succedendi Marchioni, qui tunc temporis evanuerat ob nativatem masculorum, ut testatur *Jas. in 8. col. in 8. fundam. pro Rosariis, Socin. num. 10. vers. tertium quia.*

Et moventur isti tres patres solidissimis rationibus, quæ in dd. Consiliis referuntur. Et inter alia fundant, ut veras, et communes subscriptas conclusiones.

256 Prima, Principem Supremum posse tollere dominium, et alia quæ sita de jure gentium, cum clausula, *de plenitudine potestatis*, vel alia simili æquivalenti, etiam nulla subsistente legitima causa.

257 Sed ex justa, vel necessaria causa indubiè posse tollere ea, quæ sunt juris gentium, et evacuare contractum in initum cum privato, cum et possit auferre res privatorum, et tollere eorum dominium, *Jas. latè in 12. & 13. fundamento pro Rotariis, ubi dicit hæc verba, quod ita tenent glossa ordinariæ ubique, tam juris Civilis, quàm Canonici, Civilista, & Canonista.*

258 Et ampliatur etiam in inferiori à Principe, quod auferre valeat ex causa jus tertio quæ situm, et in 14. concl. quod Princeps revocet privilegia subditis concessa, etiam quæ transfunduntur in contractum ex causa publicæ utilitatis, ex *cap. in nostra, secundum intellectum Innocent. et Burr. de injur. cum aliis quod iterum repetit, et confirmat in resolutione contrariorum idem Socin. d. consil. 4. num. 10. vers. tollitur etiam.*

Secundam conclusionem addit *Socin. in d. con-*

fil. num. 4. 5. usque ad num. 7. vers. præterea, ubi d.

259 *num. 7. in fine dicit, hoc esse optimum fundamentum, quod etiam contractus factus à Principe cum subdito recepta pecunia potest revocari per Principem de plenitudine potestatis, etiam sine causa, vel de potestate ordinaria cum legitima causa, quando non est simplex contractus, puta venditionis, vel permutationis, qui inter privatos celebrari solet, sed de rebus spectantibus ad Principem, in quibus semper attentata principali intentione prævalet gratia, et beneficium, auctoritate*

Bald. in prælud. feudor. num. 9. vers. pro intellectu eorum, ubi concludit, contractum feudi non idèd minus censeatur beneficium, et gratiam, quin si comparentur invicem extrema feudi, scilicet concessio, et recompensatio beneficiorum, censeatur præponderare beneficium, et idèd feuda habent plurimum

261 *gratiæ, et rectè appellatur beneficium, quia prævalet extremum potentius, quod exemplis comprobatur, ex qua Baldi doctrina colligit Socin. quòd*

262 *quando conceditur gratia recepta pecunia, non definit esse gratia, quia gratia præponderat, ex text. pulcherrimo in l. Titius puerum 3. ff. de obsequiis à liber. & liber. & c. ubi Marcellus respondit, quòd qui pecunia servum suum manumisit, jura patronatus reservavit, quia et si beneficium manumissionis gratuitum non fuerit, beneficium tamen est,*

ex quo spontè sit, qui *text.* habet concordantes in decisione principali, ut pecunia non impediat,

263 *quàm jura patronatus censeantur reservata, quando spontè manumisit, l. 1. C. de bon. liber. et Letiam C. de obseq. præst. sed est singularis in ratione, quia reddit, beneficium esse, licèt gratuitum non sit.*

264 *Ex quo text. infert Roman. in individuo, quod non idèd minus dicatur privilegium, vel beneficium, quando Princeps concedit aliquid, licèt pecuniam recipiat, et quod propterea poterit post etiam concessionem revocare, quia verè non dicitur contractus, sed privilegium, et regulari debet secundum naturam privilegii revocabilis, de quo dicit esse casum in terminis in d. l. Titius puerum, ut per eum sing. 463. an Dux Mediolani, sequitur Catel. Cotta in memor. ver. exemptus, et in ver. ingratitude, vers. secundò confirmo, qui ita dicit etiam, et non aliter sentire Bal. in d. l. qui se patris, col. pen. vers. hoc scias, et sic clarè dicit Cotta, non adversari prædictis ea, quæ tradit Bal. in d. l. qui se patris.*

265 *Et antè Roman. hoc idem expressè firmavit Castr. in l. 1. C. de liber. & eor. liber. ubi num. 3. expressè format quæstionem, an privilegium mediante pecunia concessum transfundatur in contractum, adèd ut efficiatur irrevocabile, et ex d. l. Titius dicit, se de facto allegasse in quadam quæstione, ubi quædam Communitas superior concesserat immunitatem eidem Communitati subditæ, recepta pecunia, et postea volebat revocare dictam concessionem, et licèt allegaretur, quòd non posset, quia*

266 *hujusmodi concessio transiverat in contractum: Ego tamen dicebam (inquit Paul.) quod longa est differentia, an superior per pecuniam concedat immunitatem alicui Terræ, sibi tamen subdita, & tunc dicitur concedere in privilegium, & est gratia, licèt non gratuita, at ibi est casus, privilegia verò concessa subditis possant per Superiorem quandocunque revocari, at in cap. veniens, de præscript. malè tamen facit Superior revocando,*

sci-

250 sed etiam utilitatis, probat idem *Rimin.* in *dict. consil.* 601. respondens in casu alienationis Castri Roberti factæ per Sereniss. Archiducem Austriæ, quod justè fieri potuerit, ut distinctæ jurisdictiones penès unum unirentur, quamvis illud Castrum spontè se jurisdictioni suorum prædecessorum subjecerit.

Ex quibus omnibus conclusionibus simul junctis consecutivè oritur, & fluit ex veritate præcedentium decisio præsentis consultationis, & erit principalis septima Conclusio.

S U M M A R I U M.

- 251 **C**ontractus Principum de dominio perpetuo conservando, nedum de absoluta potestate, sed ex iusto causa revocari, ex ipsorum natura, & num. 252. usque ad 255. & num. 361. 362. & 366.
- 256 Princeps supremus potest tollere dominium, & jus quæsitum de jure gentium ex plenitudine potestatis, fortissimè iusta suadente causa, num. 257. et 356. ampliatur in inferiore à Principe, num. 258.
- 259 Contractus cum subdito initus etiam pecunia mediante, de re ad Principem spectante, ab eo revocari potest.
- 260 Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, & num. 261. et 270.
- 262 Gratia, pecunia accepta, non desinit esse gratia, & num. 263. & 277.
- 264 Princeps pecuniam recipiens ex privilegii concessionem, non idèd minus id revocare poterit, & num. 265.
- 266 Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito, refertur, & n. 267. et 268.
- 269 Feudum emptum est propriè feudum.
- 271 Baldi doctrina ex Paulo declaratur, & num. 272. et 273.
- 274 Rex noster in domanii concessione, nil juris transferat, sed sibi retinet, & num. 275. 276. 357. et 359. & idèd revocare potest, n. 358. ac infeudare, num. 360.
- 278 Principis promissio retinendi Castra sub perpetuo dominio veluti contra ipsius dignitatem minimè subsistit, & n. 285. et 286.
- 279 Principis proprium est in feudum concedere, & de natura dignitatis, num. 280.
- 281 Principis concessio tendens ad derogationem ipsius dignitatis, eum non obligat, & n. 282. et 283. & 365.
- 284 Princeps non potest ligare successorem, ne regalia concedat.
- 287 Contraria Nevizani sententia ratio offertur, & n. 288. 289. 290. 298. et 299.
- 291 Prædictæ conclusiones Jas. & Soc. communiter approbantur, & ad contraria respondetur, num. 292. usque ad 295. & ità judicatum, num. 296. et 297.
- 300 Privilegium in contractum transfusum tunc est irrevocabile, cum non subdito, qui ex eo se subicit conceditur, & num. 306. quo in casu contrarii DD. consuluerunt, num. 301. usque ad 305.
- 307 Pro qua sententia sæpiùs judicatum, & num. 308. & 309.
- 310 Capycii dec. 166. examinatur, & num. 312.
- 311 Rex non utitur absoluta potestate, cum subest ju-

- sta causa, cum tunc id faciat etiam inferior à Principe.
- 313 Clausula derogatoria à Rege in suis literis adhibita, undè contradicentes repelli debent, n. 314.
- 315 Clausularum prædictarum vis major clausula, de plenitudine potestatis.
- 316 Clausula prædicta usus Regi tantùm permissus.
- 317 Clausula, de plenitudine potestatis, in hoc casu subintelligenda est, cum inspecta causa, legitima censetur, & num. 318.
- 319 Capycii dec. ab omnibus approbatur.
- 320 Celebris decisio in causa Universitatis Seminarie refertur, & num. 322. & 323.
- 321 Fidei perseverantia quando excusetur.
- 324 Decisiones duæ in hac causa Reg. Revetter. recensentur, & num. 325.
- 326 Vasalli ex jure communi, & Regni etiam invidi alienari possunt, referuntur exempla, num. 327. usque ad 333.
- 334 Præf. Vincentii de Franch. de hac re votum insertitur.
- 335 Eiusdem Præsidis laudes.
- 341 Concessa potestate quantumvis libera non videtur concessa potestas, qua quis suo jure, ac libertate privetur.
- 342 Privilegium subdito concessum, de ordinaria potestate revocatur, nisi adsit commensuratio, num. 343.
- 344 Commensuratio in iis tantùm fit, ad qua faciens non tenebatur.
- 345 Consil. Paschal. opinio refertur, & excusatur, num. 346.
- 347 Consil. Georg. contrariam opinionem in repetit. reformavit.
- 348 Conclusiones falsas, vel infirmas in Tractatibus asserere, perniciosum.
- 349 Dominium Regi præjudiciale, pariter & Universitatibus, num. 350.
- 351 Decisionis Reg. Tap. ratio particularis offertur, & num. 352. 353. & 354. nec ab hac sententia dissentire ostenditur, num. 367.
- 355 Unum altare cooperire, aliudque discooperire non licet.
- 368 Consultatio R. C. Summ. super hac re habita recensetur, & aliqua Regis litera.

Septima Conclusio.

Contractus, quibus supremi Principes promittunt conservare Castra, & Civitates subditas sub perpetuo ipsorum dominio, seu immediato dominio, & jurisdictione, nedum revocari posse ex plenaria, & libera potestate, quæ Principibus jure communi competit jurisdictionalibus, & Regalibus, & quia cum hujuscemodi contractus habeant tractum successivum in futurum, sunt sui natura revocabiles pro futuro tempore, ex quavis iusta causa, & si non sit præcisa, & necessaria, ut supra. Verum existente iusta, & necessaria causa, quæ includat bonum commune publicæ utilitatis, maximè supervenientis post contractum, posse hujusmodi domaniorum contractus revocari, & resolvi, ut iterum loca infeudentur, non obstantibus juramento, & quibusvis amplissimis, & arctissimis clausulis, quibus contractus isti solent roborari, restituito pretio recepto, vel cum promissione de restituendo, cum primum possit. Idque totum ex natura, & secundum naturam eorundem contractuum,

254 Etium, & facultate à jure concessa. Probatum primam auctoritate *Card. Florent. incip. Dominus Nicolaus Marchio Aestensis.*

255 Secundò magis in specie latissimè hoc probarunt consulendo tres insignes DD. nempe *Jas. consil. 56. lib. 1. & latius consil. 227. in secundo, Bart. Soc. consil. 4. in tertio, & quidam D. Raynerius Advocatus Sabaudiensis, de quo meminit Socin. qui omnes responderunt, potuisse Ducem Sabaudie infeudando cum titulo Comitatus concedere Theodoro de Rotariis Castra Summaripæ, non obstantibus.*

Primò, quòd Dux Philibertus per viam conventionis, & contractus promiserit, dictum Castrum nullo futuro tempore alienare, nec infeudare recepto pretio florenorum duorum millium.

Secundò, quòd Castrum prædictum esset locus insignis, & sicut in limitibus domini Sabaudensis, & magni redditus, & sic alienatio tenderet in maximum detrimentum Status ipsius Ducis.

Tertio, quòd ipse Dux Carolus prohiberetur per edicta, sed decreta Ducalia, quibus interdicebatur infeudatio rerum, & Castrorum patrimonialium incorporatorum Cameræ computorum, ut refert *Jas. in alleg. consil. & col. 3. dum in vers. aggredior nunc, refert fundamenta Procuratoris Fiscalis, qui ex multis pretendebat infeudationem factam annullare.*

Et quartò, quàmvis in illo casu non concurrisset causa publicæ utilitatis, vel saltim tam urgens, & præcia, quæ includeret commune bonum totius Christianæ Reipublicæ, vel saltim necessaria pro conservando statu illius Principis, sed tantum favor remunerandi servitia, & operam jamdiù præstitam per illum Theodorum in matrimonio contracto inter Ducem Carolum, et D. Blancam filiam Marchionis Montisferrari, ex quo erat acquisita dicto Duci spes succedendi Marchioni, qui tunc temporis carebat prole masculina, quæ spes tractu temporis evanuerat ob nativitatem masculorum, ut testatur *Jas. in 8. col. in 8. fundam. pro Rotariis, Socin. num. 10. vers. tertium quia.*

Et moventur isti tres patres solidissimis rationibus, quæ in dd. Consiliis referuntur. Et inter alia fundant, ut veras, et communes subscriptas conclusiones.

256 Prima, Principem Supremum posse tollere dominium, et alia quæ sita de jure gentium, cum clausula, *de plenitudine potestatis*, vel alia simili æquivalenti, etiam nulla subsistente legitima causa.

257 pollenti, etiam nulla subsistente legitima causa. Sed ex justa, vel necessaria causa indubiè posse tollere ea, quæ sunt juris gentium, et evacuare contractum initum cum privato, cum et possit auferre res privatorum, et tollere eorum dominium, *Jas. latè in 12. & 13. fundamento pro Rotariis, ubi dicit hæc verba, quod ita tenent glossæ ordinariæ ubique, tam juris Civilis, quàm Canonici, Civilistæ, & Canonistæ.*

258 Et ampliatur etiam in inferiori à Principe, quod auferre valeat ex causa jus tertio quæsitum, et in 14. concl. quod Princeps revocet privilegia subditis concessa, etiam quæ transfunduntur in contractum ex causa publicæ utilitatis, ex *cap. in nostra, secundum intellectum Innocent. et Busr. de injur. cum aliis quod iterum repetit, et confirmat in resolutione contrariorum idem Socin. d. consil. 4. num. 10. vers. tollitur etiam.*

Secundam conclusionem addit *Socin. in d. con-*

sil. num. 4. 5. usque ad num. 7. vers. præterea, ubi d.

259 *num. 7. in fine dicit, hoc esse optimum fundamentum, quod etiam contractus factus à Principe cum subdito recepta pecunia potest revocari per Principem de plenitudine potestatis, etiam sine causa, vel de potestate ordinaria cum legitima causa, quando non est simplex contractus, putà venditionis, vel permutationis, qui inter privatos celebrari solet, sed de rebus spectantibus ad Principem, in quibus semper attentata principali intentione prævalet gratia, et beneficium, auctoritate*

Bald. in prælud. feudor. num. 9. vers. pro intellectu eorum, ubi concludit, contractum feudi non idèd minus censeri beneficium, et gratiam, quin si comparentur invicem extrema feudi, scilicet concessio, et recompensatio beneficiorum, censetur præponderare beneficium, et idèd feuda habent plurimum

261 *gratiæ, et rectè appellatur beneficium, quia prævalet extremum potentius, quod exemplis comprobatur, ex qua Baldi doctrina colligit Socin. quòd* 262 *quando conceditur gratia recepta pecunia, non desinit esse gratia, quia gratia præponderat, ex text. pulcherrimo in l. Titius puerum 3. ff. de obsequiis à liber. & liber. & c. ubi Marcellus respondit, quòd qui pecunia servum suum manumisit, jura patronatus reservavit, quia et si beneficium manumissionis gratuitum non fuerit, beneficium tamen est, ex quo spontè sit, qui text. habet concordantes in*

263 *decisione principali, ut pecunia non impediat, quin jura patronatus censeantur reservata, quando spontè manumisit, l. 1. C. de bon. libert. et l. etiam C. de obseq. præst. sed est singularis in ratione, quia reddit, beneficium esse, licet gratuitum non sit.* 264 *Ex quo text. infert Roman. in individuo, quod non idèd minus dicatur privilegium, vel beneficium, quando Princeps concedit aliquid, licet pecuniam recipiat, et quod propterea poterit postquam concessionem revocare, quia verè non dicitur contractus, sed privilegium, et regulari debet secundum naturam privilegii revocabilis, de quo dicit esse casum in terminis in d. l. Titius puerum, ut per eum sing. 463. an Dux Mediolani, sequitur Catel. Cotta in memor. ver. exemptus, et in ver. ingratitudo, vers. secundò confirmo, qui ita dicit etiam, et non aliter sentire Bal. in d. l. qui se patris, col. pen. vers. hoc scias, et sic clarè dicit Cotta, non adversari prædictis ea, quæ tradit Bal. in d. l. qui se patris.*

265 *Et antè Roman. hoc idem expressè firmavit Castr. in l. 1. C. de liber. & eor. liber. ubi num. 3. expressè format quæstionem, an privilegium mediante pecunia concessum transfundatur in contractum, aded ut efficiatur irrevocabile, et ex d. l. Titius dicit, se de facto allegasse in quadam quæstione, ubi quædam Communitas superior concesserat immunitatem quidam Communitati subditæ, recepta pecunia, et postea volebat revocare dictam concessionem, et licet allegaretur, quòd non posset, quia*

266 *hujusmodi concessio transiverat in contractum: Ego tamen dicebam (inquit Paul.) quod longa est differentia, an superior per pecuniam concedat immunitatem alicui Terræ, sibi tamen subdita, & tunc dicitur concedere in privilegium, & est gratia, licet non gratuita, at ibi est casus, privilegia verò concessa subditis possant per Superiorem quandocunque revocari, at in cap. veniens, de præscript. malè tamen facit Superior revocando, sci-*

- 267 scilicet sine causa, interdum verò talem immunitatem concedit Terra non subdita, quæ tamen venit in subjectionem cum illo pacto, & tunc non potest revocari, et de utroque dicit esse casum in illa lege, et *Castr.* sequitur ad unguem *Jacob.* in *d.l. qui se patris, in fine*, qui addit etiam *Alex.* in *conf. 101*, post *num. 7. lib. 1.* qui citat *Burrium* conciliantem
- 268 *Bart.* cum *Innoc.* ut opinio *Bart.* quod statuta transfusa in contractum non possint revocari, procedat in non subdito, opinio verò affirmativa *Innoc.* procedat respectu subditi.
- Et ob id *Socin.* in *d. consil. 4.* post *num. 6. verj. nec huic considerationi*, clarè dixit, prædictæ conclusioni non obstare doctrinam *Bald.* in *d.l. qui se patris*, quia ibi non declarat, quanta debeat esse pecunia recepta, ut definat esse beneficium, quod declaratur ex dictis per eum in *prælud. feud. loco supracitato*, vel voluit *Bald.* quod quantitas recepta per Principem sit commensurata rei concessæ, ut non dicatur privilegium, sed conventio, sed quando non esset commensurata, clarè sentit, quod adhuc remaneat gratia in terminis beneficii, vel privilegii.
- Nec curat *Socin.* probare minorem, quod in casu suo quantitas soluta non erat commensurata, quia supponit pro indubitato, in hujusmodi concessionibus, quæ Principes faciunt de retinendo Civitates in dominio, vel ubi aliter suis subditis concedunt immunitates, quod faciunt ut Principes, non ut privati, quod semper præponderat gratia, & beneficium pecuniæ receptæ, ut clarissimè reasumit idem *Soc.* in *d. cons. paulò sup. num. 6.* dum refert, ita consuluisse *Alex.* in Civitate Vulturana, & propriè in *vers. Ex quibus in proposito dico*.
- 269 Quod propriè voluisse videtur *Camer.* in *repet. l. Imperialem, §. præterea Ducatus, cart. 97. col. 4. lit. S.* ubi in articulo, an feudum emptum sit propriè feudum, fundat, verè, & propriè feudum esse, & beneficium, quia considerando dantis providentiam, licet negari non possit, quin sinister oculus fuerit ad pecuniam, post *Lucam de Penna*, quem citat, tamen non idè minus concedens dextero oculo fidelitatem intuitur, & sic gratia, & beneficium adhuc nuncupari debet, nam pecunia sola non fuit in causa, & potuit utrumque concurrere, sed adhuc gratia dicitur, citans ad id in specie *Hofstius.* in *sum. de feud.* & dicit, esse casum singularem de hoc in *d.l. Titius puerum*, & concludit *col. seq. lit. A. vers. ex quibus*, quod tamen si feuda amore, & non pecunia quærenda sint, non tamen ex hoc donata non censentur, & sic habemus, quod semper remanet beneficium, & privilegium, licet pecunia intercedat, quod latissimè uti communiter receptum defendit *Reg. de Ponte conf. 39.* post *num. 6. usque ad num. 13. & num. 17. lib. 2.* & *D. meus Auvunculus Reg. de Carte in 1. p. divers. feud. cap. incip. tenor ergo, &c. num. 43. & seq. fol. 36.* Nec dissentit *Sola ad Const. Sabaudia*, incip. *quia in plerisque* in *Glos. 1. super text. n. 8.*
- Sed ultrà dicta per *Socin.* pro responsione ad doctrinam *Bald.* in *d.l. qui se patris*, utimur doctrina *Castr.* qui in *l. digna vox 4. C. de legib.* post *num. 6. re-*
- 271 lata doctrina *Bald.* in *d.l. qui se patris*, quod si Princeps non gratuito concessit, transit in contractum, & efficitur irrevocabilis, subjicit *Paul.* sed in contrarium allego *text. optimum* in *d.l. Titius puerum, ubi libertas data, licet non gratuito, potest revocari*, & resolvit quod *Bald.* loquitur, quædo Princeps volebat revocare privilegium concessum mediante pecunia de plenitudine potestatis sine causa, tunc enim non potest, si recepit pecuniam, privilegium enim transfunditur in contractum, scilicet quoad hoc, ut non possit revocari pro libito voluntatis sine causa, secus verò cum causa, quia hoc potest, & ita procedit *d.l. Titius*, dum ibi hæres manumissoris, ut ingratum libertum accusare volebat, &
- 272 subdit *Paul.* tene menti, et sic cum ista notabili declaratione *Castr.* sunt intelligendi omnes *DD.* qui sequuntur *Bald.* in *d.l. qui se patris*, quod etiam negare non potuit *Calcan. conf. 52. num. 17.*
- Secundò addit *Paul.* alteram declarationem in *vers. Prædicto intelligo*, ut scilicet prædicta, dum dixit, privilegium sine pecunia concessum posse revocari sine causa, declaranda sint, quando concessio non continebat translationem domini directi, vel utilis, et tradit exemplum in concessione immunitatis, secus verò ubi dominium aliquod translatum esset, quia tunc revocari, vel auferri non posset dominium sine causa, ut videre est in feudo in *tit. de feudo sine culpa non amitt.* quod et regulare est, quod Princeps non auferat dominium rei suæ sine causa, putà publicæ utilitatis; et tunc debet restaurare pretium, ut in *l. Lucius*.
- 274 Et ex hoc inferri potest, quod cum in hac promissione retinendi Urbes in dominio, nullum dominium directum, vel utile in ipsas Civitates, et Castra Rex ipse transtulerit, sed solum Rex ita concedendo, nec donaverit, nec concesserit, sed solum retinuerit, quod *D. Cypyc.* in specie advertit infra alleganda *decis. 166.* post *num. 1.* ubi dicit, potius Regem acquirere consolidationem domini utilis cum directo, quam ipsum aliquid transferre, et clarè, licet ad alium finem *num. 3.* ibi non donat vasallus utile dominium, sed retinet pro se, quam pulchram esse considerationem dicit, hoc in specie observans *Amadeus de Ponte* in *dicta repetit. cap. 1.*
- 276 post *num. 117.* ubi expressè dicit, quod Rex in hujusmodi domaniorum concessionibus nihil transferre, sed retinet, quorum autoritate probatur, longè distare ab infeudatione, quæ fit in singulares personas, in quas verè transfertur utile dominium, et exercitium jurisdictionis, quod propterea hujusmodi promissiones remanent, etiam recepta pecunia, revocabiles, quæ etiam ratione inniti decreta, & decisiones, quibus contractus domaniorum fuerunt revocati, consideraverunt *Anna* infra citand. *alleg. 50. num. 4. & Reg. Revert. dec. 19. p. 1. in causa Seminaria, cor. mibi 7.*
- Et hæc quoque differentia inter translationem, & retentionem optimè deducitur ex *Panor.* in *cap. audisis*, post *num. 21. de præscript.* in *vers. finaliter*, ubi ex *Innoc.* & communiter, postquam *n. 20.* in terminis nostris tractavit quæstionem. Utrum intersit subjeutorum non mutare dominium, & è contrà, subdit, quod aliquando quis possidet jura aliqua, aliquando non possidet, sed tantum in eo, vel super eo possidentur, inter quæ dicit, esse notandam differentiam, nam Monasterium, de quo ibi in *text.* quod dicebat, se habere quædam jura, & possidere jura in quibusdam Ecclesiis, quæ tamen Ecclesiæ non possidebant, nec possidere poterant in seipsis, quia nullus potest in seipso jus, vel servitutem habere, ut in *l. in re communi, ff. de serv. urb. præd.* & proinde dicit *Panor.* quod hoc casu potest agi contrà utrumque, scilicet contrà de-

detinentem subditos, & contra ipsos subditos, sed diverso modo contra primum, quia sua interest, cum sit in possessione subjectionis, contra subditos vero, qui nihil possident, ut patiantur, actorem uti jure suo in obediendo,

Ex his omnino inferitur, ut cum in subditos ex domaniorum concessionibus nihil transferatur, quod ob id juxta doctrinam *Castro*. possit etiam sine causa concessio revocari, & saltem cum causa, etsi non sit necessaria, vel publica, res erit extra omnem dubitationem.

Et hoc idem voluit uno verbo *Bald.* in *d.l. qui se patris*, post *num. 10.* dum fecit discrimen inter concessa, & promissa tantum, dicens, aliud esse concedere, vel promittere, quam promittere supra tetigit in prima conclusione.

Et ut redeamus ad *text.* in *l. Titius puerum*, quod ex eo *text.* solo determinari possit præfes consultatio, novissimè probat doctissimus *Consil. Georg.* feudorum interpret insignis, in sua *1. p. repet. feud. cap. 55. num. 51. cart. 411.* ubi mutata sententia, quam uti facundissimus Advocatus defendit pro Civitate Consuetudinaria in causa separationis Casalium in sua *alleg. 15.* quam prudenter de more judicavit transactione terminandam, partes Fisci defendente Domino meo *Regente de Carte*, tandem pro Fisco decidit, hujusmodi concessionem domaniorum, & si pecunia mediante, esse revocabiles, cum sint actus mixti gratia, & contractu, sed plurimum prævaleat gratia, & sic attenditur id, in quo prævaleat, idemque latè probat insignis *Carf. Mastriell.* in *cons. unico*, post *primam partem decis. 43.* Ità ut non sit curandum de *Belluga*, dum in *speculo rubr. 36. §. grave damnum, n. 8. in fin. car. 169.* conatur effugere decisionem illius *text.* contra expressa verba *J. C.*

Et ut redeamus ad fundamenta *Socini*, tertia colligitur conclusio ex *DD.* per *Socin.* in *d. cons. 4.* post *num. 7. vers. præterea* quam dicit fuisse fundamentum *Dom. Rayn.* Advocati in illa causa Summaripa in suis allegationibus.

278 Quod istæ promissiones, quas faciunt Principes supremi de retinendo Castra sub perpetuo dominio, & de non infeudando, de jure non subsistant, uti nullæ, & invalidæ, cum talis prohibitio infeudationis sit contra naturam, & dignitatem Status Principis, & sic non ligant ipsum Principem, ex notatis per *Bald.* & alios in *dist. 1. digna vox.*

279 Cum enim proprium sit Principum infeudare, juxta *text.* in *cap. 1. de his, qui feud. dar. poss.* ubi dicunt *DD. J. C.* non fecisse mentionem de Regibus, cum id esset indubitabile, quinimò illud est de natura dignitatis ipsius Principis, probatur in *§. illud, aut. Constit. qua de dignis. Bald.* in *l. 1. in princip. ff. de Constit. Princip.* cum aliis congestis per *Cephal. consil. 155. lib. 2.* qui respondit in pulchro casu pro *Mercurino Georgio Gattinario* nepote *Mercurii Gattinarii* supremi Scribæ *Caroli V. Cæsaris* contra *Fiscum Ducis Sabaudia*, ergo promissio, qua Principis manus ligantur de non infeudando (præsertim cum illis exquisitis, & magno Advocatorum studio adinventis clausulis, quæ passim de consuetudine horum privilegiorum, si vè contractuum domanii circumferuntur) est tanquam Principis dignitati, & potestati præjudicialis, abolenda, & irrita declaranda.

Accedat doctrina *Ifern.* in *l. imperialera, col. 3.*

versic. circa hoc videtur; quod ubicunque Principis concessio tendit aliquo modo in derogationem suæ autoritatis, dignitatis, & potestatis, illa ad nutum revocari poterit, nec ad illius observantiam obligari potest, quod autoritate *Pasor. Calder. Felin. lo. Lupi, lo. Neviz.* in *sylvanapt.* et aliorum comprobatur *Grammat. voto 28. ex n. 14. ad 18. Petra* in terminis nostris de *potest. Princip. cap. 24. num. 250. vers. sexto declaratur*, ad idem *conf. Barbatia omnium primum*, ubi post *num. 29. 282* concludit, promissionem factam per Papam, qui inter alia promiserat Collegio Cardinalium, quod non posset infeudare terras Ecclesiæ temporali subiectas, non valere, quia tendebat in diminutionem suæ Pontificiæ potestatis, & non obstante juramento potuisse ipsum contravenire, ut per *eam num. 27. 28. & post num. 29. versic. & ex istis elicitur.*

Addit *Socin.* nullas esse ejusmodi promissiones, 283 etiam ex eo, quia adimitur Principi potestas concedendi Regalia, & jurisdictiones, quas constat esse de Regalibus, unde cum jurisdictiones, & Regalia concedere, & communicare sit proprium Principis, à quo fluunt, & resuunt, velut flumina ad mare, ad tradita per *Mastriell. lib. 1. cap. 10. & seq. de magistr.*

Non poterit propterea Princeps ligare successorem, quominus Regalia concedat ex *Bald.* in *extrav. de pace constantia, ver. amplius*, & exinde concludit *Socin.* non posse Principem promittere, ne Regalia concedat, ne vè infeudet, nec alter ejus jussu Regalia exercent.

Et sicuti magna alienatio, & expropriatio directi domini tendens in præjudicium, & dedecus Coronæ non valet, juxta terminos *cap. intellecto*, 285 ut supra declaratos, & sic è contra promissio de non infeudando, quia est contra naturam dignitatis Principatus non valet, nec etiam per promittentem est observanda, & hos casus in specie parificat sequutus *Socin.* in *d. cons. Petra d. tract. in 2. dubit. princ. §. cupio nunc, num. 196. juncto num. 202. ibi sic & promissio de non infeudando fol. 184. & idem Petra in 2. concl. princ. §. circa secundam, num. 49. versic. nec obstat primum*, ubi in specie probat consultationes *Jaf. et Socin.* eorumque fundamenta, ut ex hoc colligere liceat, quod licet *Petra* alibi videatur aliter sentire in conclusionibus generalibus, tamen in terminis casus nostri in individuo stat pro nostra sententia.

Sicuti etiam idem *Petra* in *§. subieciamus nunc exempla, num. 46. 49. & 50. ex consil. Oldra 1. 95. 286 num. 1. 13. & 14.* loquente de promissione de non alienando facta per Regem Aragoniæ in statuto jurato, quod non obstante promissione jurata non impediretur domini translatio, et quod potuerit eam ab initio revocare, maximè ex causa, ne incideret in odium Regis Castellæ sui affinis, et aliis, quos citat iterum sequitur *Socin.* in *dicto consil.* super Castro de Summaripa, et quod non obstante pacto, et stipulatione Principis juramento firmatis de non alienando, vel infeudando, non impediat translatio si Princeps infeudet, et transferat, latissimè fundat *Bursat. consil. 160. num. 13. & 30. lib. 2.*

287 Nec obstat prædictis consultationibus *Jaf. et Soc.* in causa de Summaripa, quod *Neviz.* in *d. consil. 12.* dicat, fuisse judicatum contra dicta consilia pro Universitate, et Fisco Sabaudiensi, quod di-

cit verum esse, et prolatum arrestum 2. Maji 1499. *Apud. in d.c.1. post num.66. de his, qui feud. dar. poss.*

Quia, ut dicit idem *Amadeus*, qui testatur se vidisse processum, id potuit evenisse aliis rationibus, & causis, quam ex eo, quod Princeps non possit alienare domanialia, & in specie, quia Oppidum *Summaripæ* erat egregium valdè, & positum in confinibus, ut supra, & alia etiam plura obstant, & in specie decreta *Pedemontana* prohibitive, quibus non erat sufficienter derogatum, & alia.

289 Et nihilominus postea de anno 1501. Castrum prædictum adhuc fuerat infeudatum, & reclamatio ab illa sententia anni 1499. adhuc suo tempore pendebat, & sub Judice *lis* erat inter successores *Rotarii*, & noviter infeudatos, & fortè in progressu temporis evenire potuit, quod fuerit revocata.

In casu autem nostræ consultationis sunt jam excepti loci insignes, & limitrophi, & nedum decreta non obstant prohibitive, quibus derogari necesse non est, sed consuetudo, & mos præscriptus judicandi viget, maxime pro libertate infeudandi domanialia, & revocandi concessionem de non infeudando, ut magis ex sequenti patebit.

290 Et ex consiliis postea editis per alios insignes *DD* in eadem causa *Summaripæ* clarissime ex relatione facti apparet, sententiam illam, instante *Fisco Ducali*, velut latam ex causis particularibus, & innixam super diverso facto nobis propterea non officere, & *Menoch. consil. 264. n. 68. vers. respond. 5. lib. 3.* respondens super revocatione *Castri Basilicæ Montis regalis Pedemontium*, inter multas revocationes, quas Principes *Pedemontium* recognita consueverunt facere, & irritas declarare infeudationes, ponit in primo loco revocationem infeudationis dicti *Castri Summaripæ* inter revocationes, quas vasalli ipsi vel mendaciis expressis, vel suppressa veritate subreperant, & hac de causa dicit, revocatas fuisse infeudationes *Castrorum Summaripæ, Brigæ, Levaldisii, Montiscaprelli, Castelletti, & Carisii*, & sic non est trahenda illa decisio ad exemplum, & fortè etiam, quia *Rotarii*, et si nonnulla servitia præstiterint, attamen fuerant etiam rebelles, & velut tales bonis privati, & sic adhuc de fide suspecti, ut patet ex his, quæ in *d. cons. 4.* scribit *Sacc. num. 23. & seq.*

291 Siquidem alioquin conclusiones per *Ias. et Socin.* firmatæ in *dd. cons.* communiter à *DD.* probantur, & sunt canonizatæ.

Ut inter alios probat *Roland.* qui in causa reintegrations octavæ partis ejusdem *Castri* pro eisdem *Rotariis* contra hæredes *Comitis Tendæ*, qui de novo dictum Castrum infeudavit *Dux Sabaudia* *cons. 6. in fin. lib. 3.* ubi ita arbitratur ex rationibus *Ias. et Soc.* omnino judicandum per *S. C. Taurini* pro dictis de *Rotariis*.

292 Et licet *Cephal. cons. 168. 2. vol.* latissime respondens in eadem causa pro parte contraria, scilicet hæredum magni *Bastardi Comitis Tendæ* contra *Rotarios*, ubi initio refert totam facti seriem in *2. d. hio, ex num. 24.* conetur impugnanæ conclusiones *Ias. & Socin.*

293 Tamen *Roland.* in *cons. 32. in 4. vol. ex n. 57.* defendit consilia prædicta, & arguit sententiam prædictam latam contra *Rotarios* de anno 1499. iniustam, injustam, præcipitatum, & nullam.

Et testatur latam tum ex promissione facta in anno 1470. per *Ducem Sabaudia Amadeum*, tempore quo locus prædictus *Summaripæ* spontè, & voluntariè se seduxit sub dominio *Ducis*, & cum eo se conduxit, cujus submissionis, et deditiois respectu *Dux* promisit, ipsum Castrum, nec jurisdictionem alienare, neque infeudare, nisi in primogenitum futurum *Ducem* cum clausula irritanti.

Tum etiam ex edicto generali condito per *Ludovicum Ducem* anno 1445. in quo stipulante *Secretario* pro se, & successibus subditis, & omnium quorum interesse poterat, promiserat, nullam ex *Civitatibus, Castris, Villis, Terris* sui Status alienare, nec infeudare ultra vitam donatarii cum clausula irritanti.

294 Quibus etiam fundamentis *Cephal.* defendit iustitiam dictæ sententiæ ex *num. 30. vers. primo, quia & num. 32.* addit, edictum prædictum prohibitorium *Ludovici* fuisse factum apud *Gehendas*, iussu, ac beneplacito *Papæ Felicis* genitoris sui, & proinde non potuisse revocari absque illius consensu, *num. 33.* sicut etiam subdubius respondit *Claudius Seyfel. Archiep. Taurin. de feudis, 5. sed si aliqua lege, fol. 153.* juxta impressionem *Basilicæ*.

Et ex *num. 43. ad 46. Cephal.* fundat, edictum prædictum non potuisse revocari per successores, non tam ex eo, quod prædecessor potuerit ligare successorem, quam vigore expressæ approbationis, & ratificationis dicti edicti, quam fecerat *Dux Carolus* successor, cui non potuerat postea ipsemet infeudando contravenire.

295 Et *Socin. et Ias.* amplissime sequitur, & infiniè *DD.* auctoritatibus comprobat *Menoch. cons. 962.* respondens super validitate infeudationis factæ per eundem *Ducem Carolum* de *Castro Confluentii Principissæ de Luxemburgo* à *num. 1. ad 38.* & idem *Menoch. cons. 103. post num. 18.* respondens super validitate concessionis cujusdam *Castri* factæ per *Regem Henricum IV. Don Petro de Velasco*, quam uti validam non fuisse jus revocandi *Invicissimè Regi nostro Philippo Tertio* ejus successori late defendit.

Et quod aliàs in Regno probatum, & canonizatum fuerit hoc *Soc. cons. aded* ut *S. C.* in *Supremo Collaterali* cum interventu *Regis Camera*, & postmodum in *Supremo Consilio Italia* apud *Suam Majestatem* hujus *Soc. cons.* auctoritate determinaverit, potuisse concessionem domanii onerosam revocari, observavit in specie *Anna alleg. 59. num. 7. in fin. et alleg. 87. num. 2. et alleg. 69.* de quo latius infra suo loco.

Undè parum nocere debet, quod in causa, in qua consuluit *Socin.* *Senatus Sabaudienfis* iudicavit 297 caverit contra *Socin.* dum *Suprema Neapolitana Tribunalia*, ubi alia viget consuetudo, nec adiunt edicta prohibitoria, et *Supremum à latere Consilium Italia* residens apud nostrum *Regem cons. Socin.* persepe probavit.

Ex quibus omnibus patet, conclusiones *Ias. et Soc.* esse juridicas, & sententiam contra ipsos latam, vel injustam, vel etiam iustam fuisse, nobis non officere, cum innixa sit causis particularibus, et quæ de facto, et ratione distant à casu præsentis consultationis.

Ubi non agitur de conventionione domanii acta cum *Civitatibus* non subditis, et quæ hujus promissionis intuitu se submiserunt.

Nec

Nec in Regno adsunt edieta, atque decreta prohibitoria infeudationem, quinimò leges, et consuetudines omnino permissivæ.

299 Quam differentiam expressè constituit idem *Jas.* in *conf. 56. l. 1. vob.* ubi respondit pro Baronibus infeudatis de Castro Saviliani, quòd non obstante privilegio concessò Communitati dièli Castri, in quo Dux Sabaudia promiserat non alienare, neque jurisdictionem aliquam, vel imperium transferre in aliquem, qui non esset de domo, & profapia Sabaudia, ac Decretis Ducalibus prohibitis valere infeudationem, et fundat se in specie post *num. 2. vers. est enim in casu nostro*, quòd privilegium prædictum fuerat concessum postquam Exercitus Sabaudienfis in bello cum Duce Mediolani armorum impetu perfectè subjecerat dictum Castrum Duci Sabaudia, & sic ipsa Communitas effecta erat sibi subdita, dicens, secus esse si antequam fierent subditi ita convenissent cum Duce, et in recompensationem privilegii se subditos fecissent, et ita declarat procedere doctrinam *Bart. in l. omnes populi*, citatam in *princip.* pro parte Communitatis, scilicet quòd

300 privilegium, quòd transit in contractum sit irrevocabile, ut intelligi debeat, cum conceditur non subdito, qui spontè hac de causa se subiciat, quòd antè *Jas.* expressè docuerat *Castro. in d. l. 1. C. de libert. & cor. liber. in su. vers. interdum verò*, quem sequitur *Jacob. in d. l. qui se patris*, ut supra.

Et cum hac distinctione resolvuntur ferè omnia, quæ magis in contrarium vigere videntur.

301 Siquidem *Noviz.* pugnat pro patria sua Astensi quam fundat ab initio fuisse liberam, et connumeratam Astam inter liberas in *tit. de pace constantia*, et ex privilegiis Friderici, et quòd sub hac conditione se subjecit Comiti Virtutum Mediolani Domino, à quo causam habuit in Comitatu Astensi Corona R. Franciæ, et nullo tempore, vel modo separari posset ab ejus immediato dominio, et cum nonnullis aliis pactis, & privilegiis per eum latius relatis in *d. conf. ex num. 19.* quorum Rex notitiam non habuerat, per errorem infeudando.

302 Sic etiam *Cravett.* in *conf. 241.* pro Oppido Brigæ contra Georgium Maloperam fundat se potissimè, quòd Castrum illud esset de Comitatu Niciæ, & Vicariatus Sospelli, qui spontè se dederunt Principibus Sabaudia, prævio pacto expresso, & solemnè stipulatione de non alienando, nec infeudando, ut latius per eum *num. 9. vers. secundò principaliter*, & iterum post *num. 17. vers. 4. principaliter*, ubi ex hoc dicit, quòd pactum illud veluti initum cum non subdito revocari non possit, cum & in non subditum naturaliter, licet sit subditus Papæ accidentaliter, ut est laicus subditus Papæ accidentaliter tantum in causa spirituali, non quoad bona temporalia, non possit Princeps uti plenitudine potestatis, ut per eum.

303 Et *Menoch.* in *conf. 264. in 3.* respondit pro Communitate Civitatis Montis Regalis, ut non potuisset ab ejus dominio, et subjectione separari Castrum Bastia, quòd antè annum 1300. tempore, quo suberat Serenissimo Roberto Regi Neap. erat illi subditum, ex eo, quia de anno 1347. ipsa Civitas se spontè submiserat Amædeo Comiti Sabaudia, & Principi Achaja cum expresso pacto, quòd ipsi Principes non possent alienare directè, nec indirectè Civitatem, nec loca sibi subdita separare, vel dividere, sed perpetuò penès se retinere sub eisdem privilegiis, quibus fuerant sub Roberto Rege, ut

latius ex ferie facti antè principium consilii.

Et in hoc potissimè fundat suam consultationem 304 *Menoch.* ut post *num. 12. vers. 2. num. 35. vers. 6. suffragatur, num. 42. vers. 10. non mediocriter, et num. 60. vers. respondeatur secundò*, ubi amplius restringit, suam consultationem procedere in infeudatione Castri jam uniti, & suppositi jurisdictioni Civitatis, quæ pacto, & conventionè inita cum Principe (tempore scilicet, quòd spontè se dedit, ut supra) Castrum ipsum tanquam proprium obtinet, secus verò quando Princeps infeudat ea, quæ propria, & immediatè sua, idest sui Principatus sunt, quia etsi alienare non possint in totum infeudare tamen possunt etiam invitis subditis, & amplius *Menoch. num. 65.* negat vigere in Ducatu Sabaudia consuetudinem infeudandi, ex quibus patet, tantum abesse *Menoch. consil.* nobis obstare, ut pro nobis in casu, de quo agimus, expressè respondisse videatur.

Et quàm longè distet casus revocationis privilegii, vel contractus gesti cum subdito, à revocatione conventionum gestarum cum Communitatibus, quæ spontè se subiciunt cum hoc expresso pacto de non alienando, & infeudando, & sic recepta promissione, & juramento antequam efficiantur subditi, patet ex his, quæ doctissimè scribit *Roland. à Valle conf. 1. ex num. 44. ad 48. lib. 2.* respondens, potuisse 305 Duces Mantua non obstantibus privilegiis transfusis in contractus revocare exemptiones, & immunitates subditis concessas ex justa causa superveniente.

Ubi autoritate *Bart. Anchar. Panor. Cist. Bar. bat. nriusque Soc. Decii, Cravett. Paris. & Brun.* probat, Civitates, quæ spontè se submitunt alteri Civitati, vel Principi cum certis pactis, & conditionibus in aliis, vel exceptis remanere liberas, uti de Savona quòdam Januam, & aliis, ibi traditur exemplum.

Quòd motivum adeò urgere existimavit *Roland.* contra Ducem, pro quo respondit, ut cum ad alia motiva plures accommodaverit solutiones, adhuc respondit fatendo contrarium, verum in casu suo deficere factum, ut per eum *num. 186. vers. ad quintum.*

Et pro hac septima Conclusionè urget auctoritas 307 rei sæpiùs judicatæ in Supremis Tribunalibus Regni nostri, ubi cum iste articulus revocationis domaniorum pluries acciderit diversis temporibus, ferè semper fuit decisus affirmativè.

Ità enim judicavit Sacrum Consilium Sanctæ Clare accedente voto Supremi Collateralis die 26. Septembris 1521. super venditione Terrarum Sancti Severii, & Termularum, in quo consensu interfuerunt decem Viri insignes, eminentis doctrinæ, de quo casu fecit decisionem *Dominus meus Capyc.* in sua celebri *decis. 166.* cujus decreti copiam hinc inferere libuit.

309 *Visis literis emanatis à Cæsarea, & Catholica Majestate sua, & venditionibus factis per eandem Majestates Ill. Duci Achaja de Civitate Terami, & Illust. Duci Termularum de Terra Sancti Severii, visisque videndis, ac attentis attendendis, & consideratis considerandis, privilegiis, & scripturis omnibus allegatis, & productis, tam pro parte dictorum Ill. Ducum, quàm pro parte dictarum Universitatum, & hominum Civitatis Terami, & Terra Sancti Severii, & cujuslibet ipsorum, & ipsarum, Advocatisque, & Procuratoribus illorum, & illarum ad*

plenum auditis, Decernimus, sententiamus, & declaramus, Casarem, & Catholicam Majestatem ex causis narratis in privilegiis, & venditionibus factis per eandem Majestatem I. Duci Achaia de Civitate Terami, & Ill. Duci Termularum de Terra Sancti Severii, & de plenitudine potestatis, qua uti debuisset, & potuisse visum fuit suis Majestatibus, ex dictis causis potuisse vendere dictas Civitates, & Terram predictis Ducibus, non obstantibus privilegiis, & scripturis in contrarium allegatis, & productis, & virtute dictarum venditionum predictas Catholicam, & Casarem Majestatem teneri ad tradi faciendum possessionem dictarum Civitatis, & Terrae predictis Ducibus. Hoc nostrum super predictis inserponendum decretum nomine predictarum Majestatum Vid. Montanus Reg. Vid. de Colle Reg. Vid. Marcellus Regens, Vid. Ant. Januarius, Joannes Martialis, Antonius Capyc, Ciccus Loffredus, Nicolans Majorana, Alexander Severinus, Berardinus Galeota; lectum, & locum fuit praesens decretum per nos infra scriptum Regium Secretarium in Castro novo. Neap. die 26. Mens. Septembris 1521.

Teron Secretarius.

In quo casu decisus fuit uterque articulus, tam privilegii domanii concessi ex causa remunerationis servitorum Civitatis Therami ob multa servitia per eam praestita, ac damna per eam incurta, & passa ab hostibus, & invalentibus Regni pro servanda fidelitate, quam etiam conventionis de retinendo Civitatem Sancti Severii in dominio, soluto pretio Comiti Pipino, qui eam emerat tempore Regis Roberti.

Et nihilominus fuit judicatum, potuisse Carolum V. Inviictissimum privilegia transfusa in contractum revocare, & terras alienare, dum simpliciter asseruit, id facere ob causam necessariam Republicae pro statu pacifico, & aliis justis causis.

Et licet decisio fundari videatur in praedicta causa necessaria asserta in concessionibus factis Ducibus Hadriae, & Termularum, & etiam in clausula, de plenitudine potestatis, qua uti debuisset, & potuisse, visum fuit. Advertendum est, quod in casu 310 Capyci non constabat, alienationem illam fuisse adeo necessariam, quod absque illa non potuisset provideri Statui, & necessitati illius temporis, quinimò nullo modo de hoc constituisse, nec in privilegiis concessionum factarum dictis Ducibus, nec de causa particulari attestatum Imperatorem fuisse apparebat, & idem dicebat Capyc. quod licet Principi exprimentem causam cum consilio, & subscriptione Quaestoris credendum sit, cum eo casu vera praesumatur, non tamen praesumitur ex hoc causa, cum illa non exprimat legitime, scilicet cum suis requisitis in ipso privilegio, non enim potest praesumi verum quod in privilegio non exprimitur, & subdit Capyc. & hac difficultas est magni momenti, ut per eum num. 6. & nu. 8. vers. aliud ergo videtur.

Et propterea opus fuit, ut duo ex Regentibus facerent fidem de his requisitis, quae in privilegiis praedictis non erant expressa, & dubium fuit, an esset credendum attestationi oretenus dictorum Regentium, an verò esset de hoc consulenda Sua Majestas, & interroganda, an ita esset in facto, quod aliter necessitatibus belli subveniri non posset.

Ex quo mirum videri non debet, quod illa decisio innixa fuerit causis expressis, & etiam clausulae, de plenitudine potestatis, qua in eisdem privilegiis

usus erat Imperator, ex quo non omnino de causa legitima secundum juris requisita constabat.

Unde cum in casu praesentis consultationis, de legitima, justa, & necessaria causa nullo modo dubitari contingat, tum qui de illa Rex noster cum Consilio, & Quaestore plenissime, ac legitime attestetur cum omnibus a jure requisitis, et in specie, quod aliter consuli non potest, tum etiam, quia id, est totum plusquam notorium, et causa est talis, quae et si non esset expressa, cum praevideri posset, quae manibus tangitur, et oculis prospicitur, haberetur adhuc de jure pro expressa, idem non est opus in praesentiarum clausula, de plenitudine potestatis, nec alia simili.

Siquidem certum est, existente justa, et necessaria causa, praesertim prout est praesens, quae est omnium, quae excogitari possunt, maxima, et praecipua, opus non esse, Regem nostrum uti plenitudine potestatis in derogationem juris tertii; cum jure, et potestate ordinaria id faciant, etiam inferiores Principis, ut praeter alios *T. bes. dec. 91. in fin.*

In reliquis autem non distat casus Capyci a praesenti, quia in illo casu post concessionem factam illis Ducibus, adjecta clausula, de potestatis plenitudine, rescripserat Rex justissimus (ad instantiam illarum Civitatum) se de revocatione contractuum domaniorum conquirentium, ut testatur Capyc. post nu. 11. vers. quarta est difficultas, quod S. C. de justitia judicaret, ut subjicit *num. 9. in fine*, dum dicit, quod licet praesumeretur, Regem scire, quod ex causa necessitatis poterant quaecunque privilegia infringi, tamen commiserat, quod S. C. de hoc judicaret, scilicet 312 cet de justitia, quo rescribendi modo satis restrinxerat, et limitaverat clausulam, de plenitudine potestatis, adjectam in praecedentibus concessionibus dictis Ducibus factis, ex traditis per *Conf. Ann. conf. 23. lib. 1. et per eruditiss. ac doctiss. nunc in Supremo Granatensi Consilio digniss. Praesid. D. Reg. Valenz. conf. 86. num. 44.*

Et in praesenti casu est etiam adjecta in literis, et praecisis ordinibus, et reiteratis mandatis S. Majestatis clausula derogatoria, his verbis, *T. para que todo lo dicho se pueda executar conforme a lo ordenado, que esta dado, y a lo que en este se refiere, derogando, y anullando para este efecto qualquier ley, o ordenamiento, que en contrario dello ay, &c.* sicut etiam in primis literis dicitur, *non obstante qualescunque ordenes que ay en contrario.*

Et cum multis aliis clausulis, quibus gravitatem, maximam necessitatem, et extremum desiderium Rex noster insinuat, ut citò tam gravi, et imminente periculo, totius Christianae Religionis, et Regnorum Italiae succurratur, priusquam vulnus reddatur insanabile.

Et ut ostenderet eam voluntatem Religiosissimus Rex noster flagranti ardore, quo pro conservatione Fidei, et puritate Religionis in suis Regnis, et Dominis succenditur, post datam literarum, iterum propria manu injungendo, dignatus est mandare caeterem negotii executionem, unde 314 rejiciendi sunt, ac eidem imponendum perpetuum silentium, venientibus contra Regis, deliberatam intentionem, *Grana. conf. 100. num. 6.*

Quae omnes clausulae nedum eandem vim, & efficaciam habent, ac si adjecta esset clausula, de plenitudine potestatis, prout de clausula, *Non obstante, & derogatoria* dicunt *Bald. in l. si testamentum, C. de testam. & in l. humanum, C. de legibus, Alex. conf. 215.*

215. lib. 2. Gram. aliis relatis d. conf. 100. num. 35.
316 44. & 99. quarum clausularum usum ad Regem
tantum spectare tradit *Bovadil. lib. 2. cap. 16. num.*
185. in politica.

Sed longè majoris sunt efficacis clausulæ prædi-
ctæ simulunctæ, *Dec. conf. 191.* & in propriis terminis
considerat *Reg. Revert. d. decis. 19. lib. 5. col. antepen.*

317 quam sola clausula, *de plenitudine potestatis*, quæ
si deesset, & necessaria foret in casu præsentis, sine
dubio Sacri Senatus, quibus injuncta est præsens
consultatio, possunt, & debent rescribere Sux Ma-
318 jectati, ut utatur prædicta plenitudine, cum cer-
tum sit, non fore plenitudinem tempestatis inspecta
causa, sed legitimæ justæ potestatis, ex traditis per
Mulinam lib. 2. de primog. cap. 7. num. 31. & 33.

319 Et hanc *decis. D. Cappy.* sequuntur, & probant
nedam Regnicolæ, sed Exteri supra citati, & alii re-
lati per *Mastrill. de magistr. lib. 3. cap. 10. num. 25.*

320 Secundò, celebris fuit decisio in causa Univer-
sitaris Seminaris cum Ill. Duce ipsius, in qua de
anno 1560, facta relatione per S. C. referente Jo: An-
dræ de Curte meo avunculo magno, postea S. C.
Præsides, in Coll. Conf. cum interventu R. C. S. fuit
decisum, Regem potuisse revocare domanium, &
proindè obtulisse Universitati exceptionem Reg.
Prag. editæ Thori, ut his verbis refert *Camill. Sa-*
leru. encomiis extollens communem in addit. ad
proem. Consuet. post nam. 305. lit. D. car. 31. patrocini-
antibus pro Universitate Jo: Marco Aquilino,
Francisco Antonio de David, & Camillo de Medi-
cis meo Socero, è contra pro parte Ducis Marco
Antonio Floccaro feudorum interprete, Jo: Felice
Scalaleone, Antonino Monetio, & Jo: Vincen. de
Anna, ut constat ex allegationibus, quæ circumscri-
buntur, & testatur idem *Camill. Salern.*

In qua causa omnes articuli fuerunt discussi, &
quævis Universitas præsentasset privilegia Regis
Ladislai, Reginae Joannæ, & Regum Alphonfi, &
Ferdinandi Primi, & secundi, ac magni Capitanei,
concessa ob servitia specificè enunciata, de quibus
nedum constabat ex Regum ipsorum plenissima
attestatione, sed ex scripturis, & testibus amplissimè
de ingentibus servitiis, majori remuneratione di-
gnis ab Universitate productis, qui deponebant,
quod tempore Regis Ferdinandi Primi, dum Ba-
rones Regni, Oppidaque vicina cœpissent rebella-
re, Seminaria pro fidelitate servanda multa fuit
passa, ex quibus meruit geminatum privilegium,
& tempore Ferdinandi Secundi in vasa Regno à
Gallis, Calabria subjugata, Seminaria maximo ap-
paratu, & sumptu se munivit, deindè fuso, ac profligato
Regis exercitu, licet omni spe auxilii destituta,
licet evidens periculum, et imminentem suam
ruinam prævideret, tamen magis quàm à fide deficere,
& se Gallis subjungere, pati voluit per vim depræ-
dari, expugnari, et dirui: ipsique Cives bonis spo-
liati, passim tot stupra, adulteria, incendia, ruinas, per
varia loca dispersi in Civitatem Messanæ, ad quam
Rex prius confugerat, se reduxerunt, ubi à Rege
nihil aliud petierunt, nisi conservationem domanii,
quo casu Rege Regnum derelinquente, exercitu
profligato & desperata victoria, præstendebatur po-
321 tuisse impunè hostibus cedere, nec teneri am-
plius in fide perseverare, ut vita servaretur, ex tra-
ditis per *Affl. in Constit. Monarchiam, num. 9.*

Et in uno ex prædictis privilegiis legitur addita
clausula, ut dicta Civitas, nec cum Universitate
alienari posset, utpotè si tota Provincia Calabria
alienaretur.

Et non obstantibus tot, tantisque reiteratis con-
cessionibus remuneratoriis, jure jurando vallatis, &
habentibus clausulam derogatoriam ad futuras
concessionem, etiam derogatorias, & facultate eidem
Universitati concessa resistendi impunè, etiam ar-
mata manu, quæ supponit actum, contra quem
exercetur, ipso jure nullum esse: & ex hac causa
posse bellum geri: ac quamvis dicta Terra alle-
gasset, ipsam à tempore, quo condita fuit, semper
stetisse in perpetuo, & immediato Regis dominio
usque ad annum 1504. in quo antiquus status plu-
rimùm prodest ad domanii conservationem: & am-
plius saltim præstendisset, admitti jure prælationis
ad offerendum pretium, quo vendita fuerat Comi-
ti Carolo Spinello, & eo amplius duc. viginti millia
in beneficium R. Curia.

322 His tamen, & aliis, quæ longum esset referre,
non obstantibus, semel, atque iterum fuit decisum,
concessionem prædictam revocari potuisse. Primò in
anno 1504. dum Universitas ipsa præstendisset,
possessionem Terræ prædictæ non debere tradi Ca-
rolo Spinello Avo ultimi Ducis, Magnus Capita-
neus commisit Regiæ Camerae visionem Privile-
giorum.

323 Et iterum secundo loco de anno 1560. fuit per
S. C. cum interventu R. C. in Collat. decisum, ob-
stare exceptionem Regiæ Pragmaticæ Universitati
potenti domanium, ut testatur *Anna d. alleg. 50. num.*
2. in fin. qui dicit id votatum autoritate *Socii. in*
d. conf. 4. vol. 3.

324 De qua causa facit duas decisiones insignis *Re-*
gens Revert. in manuscriptis, scilicet 76. in 2.
par. ubi car. mihi 11. testatur votatum nemine dis-
sentiente, obstare dictæ Universitati exceptiones
Regiæ Pragmaticæ editæ Thori in 2. capite.

Idque plenissimè discussio articulo, Utrum Rex
voluerit, vel potuerit revocare concessionem do-
manii, dum Universitas opposuerat de defectu vo-
luntatis Regis, ex concessione domanii cum clau-
sula, *quod potuisset resistere impunè manu milita-*
ri, ex quibus verbis inducebatur clausula deroga-
toria, ex pluribus probat, domanium potuisse
revocari, non obstante dicta clausula, cujus vi-
res pluribus modis enervat ex *versic. quod verò ad*
illam clausulam.

325 Et altera est ejusdem *Revert. 19. decis. in 5. par.*
dum fuit tractatum de consultatione faciendâ S. M.
si ad instantiam Universitatis erit dispensandum
super exceptione Pragmaticæ in secundo capite,
ut ea non obstante potuisset audiri super invalidi-
tate venditionis d. Terræ factæ per Regem Ferdi-
nandum II. Carolo Spinello in præjudicium tot,
& tantorum privilegiorum domanii, quæ seriòsus
refert *Revert. car. 1. à ter.* Et itidem decisum refert
car. 15. à ter. Ill. Ducem fovere justitiam notoriam,
clarissimam, et indubitam in causa principali,
et tam ibi, quàm iterum in *finis decis.* dicit, fuisse
per omnes Votantes, nemine penitus dissentien-
te, conclusum, esse consulendam S. M. quod con-
trà concessionem factam dicto Carolo nihil possit
opponi, imò Universitati agenti contra dictum
privilegium revocationis domanii nihil opponi
posse, ex *§. nos Romanorum*, ubi *Bald. de pace*
constantia, & aliis juribus per eum citatis in *dict.*
decis. 76. in 2. art. in vers. & quia in dicto processu.

Idque plenius discussio articulo principali, scilicet
326 cet in *d. decis. 19.* quod vasalli tam de jure com-
muni, quàm ex more Regni possunt alienari in-
viti,

viti, *car. 2. à ter. versic. tamen his non obstantibus*, ubi *car. 3. vers. in Regno*, amplissimè testatur, in Regno semper fuisse servatum, Regem, & Reg. Curiam solitos fuisse vendere nedum Terras sibi devolutas ex aliqua causa, quæ non erant in dominio, sed etiam Terras, Civitates, et Castra, quæ semper fuerunt in suo dominio, ut fuit iudicatum tempore *Capyc. decis. 166.* & in pluribus aliis causis.

Et addit, plures alias Civitates, et Terras majoris momenti, quàm Seminaria fuisse venditas, & concessas diversis personis, non obstante, quæ
 327 fuissent de dominio, ut Civitas Castrimaris vendita Sereniss. Octavio Farnesio, Civitas Sulmonæ, & Civitas Ortonæ maris Ill. D. Carolo della Noy, Civitas Amatricis Alexandro Vitellio Romano, et Civitas de Penna patria Luca (qui fortè hoc prævidens voluit suis scriptis patriam munire, sed non probavit) cum aliis pluribus Terris domanialibus Aprutii fuerunt concessæ Sereniss. Margaritæ de Austria filie Caroli Cæsaris, & uxori Ducis Octavii Farnesii, & subdit *Revert. &*
 328 *plures alie reperientur Terræ domaniales concessæ, & ita semper fuit in Regno servatum, & nusquam de hoc indubitatam, & ita præmissa latissima disputatione omnium juris articulorum, & resolutis contrariis, constantissimè affirmat, defensis conf. Soc. & Jaf. à moribus Advocatorum Universitatis Seminarie,*

Quam *decis. probans*, et exornans insignis ille
 329 *Joann. Vins. Annæ d. alleg. 50.* firmat generalem propositionem *num. 2.* Regem posse tollere domanium Universitati concessum ex *Iser. Bald. Socin. Rub. Craves.* et aliis, & exindè testatur autoritate *Socin.* in sæpè citato famosissimo *consil. 4. lib. 3.* fuisse decisum in S. C. obstare exceptionem Pragmaticæ Universitati Seminarie petenti domanium de anno 1560. et habito recurso ad Suam Majestatem pro dispensatione dictæ pragmaticæ, ejusdem *Socin.* autoritate fuisse in Supremo Consilio Italico iudicatum, Regem posse domanium revocare.

330 Et addit, ita etiam postea fuisse obtentum in anno 1573. in dominio Civitatis Salerni *num. 3.* Et reddit rationem his verbis: *Et non sine ratione, nam cum per hanc concessionem domanii nullum domanium transferatur, nec alteri transferri impeditum sit, idcirco revocari potest, &c.* ex his, quæ latè suprà probavimus ex mente *Dom. mei Capyc.* & aliorum in *vers. & ex hoc inferri potest.*

Et loquitur expressè *Anna*, tam in concessione facta ob servitiis, et meritis, quàm etiam mediante pecunia, quæ transivit in contractum, prout loquitur expressè *Socin.* in *d. consil. 4.* et ceteri DD. per *Ann.* citati, & infertur ex ratione prædicta, qua ipse movetur, quæ utrumque casum pari modo comprehendit.

Et idem *Anna alleg. 87. num. 2.* iterum meminit de decisione in causa Seminarie facta, ipso patrocinante pro Duce Spinello.

331 Idem *Regens, & Marchio de Ponte consil. 70. ex num. 35. per tot. num. 45. usque ad vers. Sed rursus*, ubi optimè comprobatur ex *Iser. vn.* et aliis ferè omnes conclusiones superius firmatas, nec non *consil. Socin. 4. lib. 3.* ut per eum *num. 43.* & decisionem in causa Sancti Severii, et Terami relatas per *D. Capyc. d. decis. 166.* ut per eum *num. 40. & 41.* et posteriores decisiones contra Universitates Seminarie, et Salerni, *num. 36. & 45.* resolvens contra-

ria, ut non valeat Rex revocare absque causa de novo supervenienti, secus verò existente nova causa præsertim expressa per Principem cum Consilio, ut per eum *num. 45.* & ita supponit, intelligendas esse doctrinas per eundem citatas ex *n. 50. ad 54.*

332 Et iterum idem *Reg. de Ponte d. consil. 15. lib. 2.* contra Civitatem Bitonti, et Bisceciarum nervosè, ac magistraliter prædicta omnia confirmat, nec admittendam esse in hoc casu disputationem concludit, secundum quod fuit in Reg. Camera facta consultatio in beneficium Regii Filci de anno 1610. his verbis: *Secondo, che si bene trà li Dussori è controverso questo articolo, se Sua Maestà può alienare le Terre, alle quali mediante prezzo hà concesso per contratto privilegio di dominio; sussuolta volendo tenere la parte del Fisco, che possa fare, come già in questo Regno stà determinatu per diverse decisioni: ma che si tiene per certo, che Sua Maestà non lo possa, nè debbia fare de jure senza causa grande, & urgente, che sia de utilità pubblica, la quale può vincere lo particolare, & intorno à questo se lo escambio di Sabioneta sia tanto urgente, & all' utilità commune delli Stati di Sua Maestà, non est nostrum il giudicarlo: ma di Sua Maestà, che secondo la sua gran prudenza, & delli suoi Consiglieri, che in questo intervengono, giudicará la qualità di questa causa, & l'urgentia di quelle,*

Id pariter observatum fuit, dum Fiscus instabat pro venditione Casalium Consentie, insistendo præsertim in consuetudine hujus Regni, tunc
 333 *D. Reg. de Curte*, qui Filci partes tuebatur, ut ipsemet refert in ejus *tract. de feud. fol. 8. num. 38.* & contradicente Civitate simul, non posse procedi ad illorum venditionem, tum quia eorum privilegia transierant in contractum, & fuerant confirmata per successores; tum quia non licebat de potestate ordinaria, nec aderat justa causa, ut prædictis Casalibus consulverunt famosissimi causerum patroni *Dom. Consil. Georg. alleg. 15. D. Consil. Throd. allegat. 10.* nec non Advocatorum primus *Dom. meus Camill. de Medicis consil. 118.* et tandem agnoscentes, Casalia prædicta malam fovere causam, obtulerunt aliud servitium, & sic acquievit benignissimus Rex noster, ut testantur iidem *Consulentes in fine dictarum alleg. 10. & 15.*

334 Et quia pervenit ad manus nostras copia voti celeberrimi, ac præclarissimi illius viri *Vincenii de Franchis* transmissi ad Suam Catholicam Majestatem in causa dictorum Casalium Consentie in beneficium Regii Filci, libuit hic inserere, cum
 335 tanti Viri autoritas nedum apud nos maxima sit, sed etiam apud exteros, nam eum eruditissimum exclamat *Molin. de ritu nupt. lib. 2. quest. 31. num. 1.* & doctissimum *Menoch. lib. 4. præsumpt. 83. num. 3. in fine*, ac doctissimum, & nunquam satis laudatum prædicat *Dom. Reg. de Ponte consil. 4. lib. 1. & 44. lib. 1.* & primum in toto hoc Regno insinuat *Peragr. consil. 11. num. 5. lib. 1.* aded quod S. C. in dubiis questionibus junctis omnibus Aulis adhæsit opinioni ejusdem, ut testatur *D. Rovit. in quest. ult. num. 37.* impressa post *Comuent. ad Pragmaticas.*

Illustrissime, & Excellentissime Domine;

D Eciso presentis cause doctissimè tractata fuit, & nihil remanet, quod non sit dictum, & nisi

transmittenda essent vota cum rationibus ad Catholicam Majestatem, simpliciter dixissem, concurreo, sed, quia vota sunt mittenda ad Catholicam Majestatem, dico, quod ex infra scriptis concurreo cum illis Dominis, qui tenuerunt partes Fisci, scilicet quod Majestas Catholica potest alienare casalia Consensia, invita Civitate, & vasallis.

Ex quo, licet aliàs de jure difficultas sit, an vasalli inviti à Domino possint alienari, nihilominus hac difficultas cessat in hoc Regno, stante consuetudine alienandi, quæ notoria est, ita post alios concludit Capycius in investitura, in verbo Imperator, in 4. declarat. fol. 150. & in hoc Regno nunquam de hoc fuisse dubitatum testatur D. Reg. Revert. in ejus voto, quod ad pennam habeo, & ostendi D. Judicibus in causa Univerſitatis Seminaris, ubi enumerat multas Terras in hoc Regno venditas, quæ erant de dominio, & dictas Dom. Regens fuit Præses, & Locumtenens R. Cam. longo tempore, & demum Regens, & idem valde informatus, & hac consuetudo de jure procedit, quia Rex in hoc Regno est Monarcha, ut dixit Glof. in procm. Constitut. ubi Andr. qui in aliis locis hoc concludit, & plus juris habet Rex in Regno, quàm Imperator in Imperio, ut dicit Andr. in c. 1. col. de his, qui feu. dar. poss. & materia feudorum fundata est in consuetudine, liber enim feudorum appellatur consuetudines feudorum, & in materia domanialium regni, quod operatur consuetudo

339 circa eorum alienationem, allegavi Lucam de Penn. in l. 1. C. de capit. civi. cens. lib. 1. dum concludit, non servari in venditione, seu alienatione domanialium de consuetudine Extravag. Innoc. VI. Concurri etiam cum illis Dominis, qui tenuerunt, quod licet aliàs invitis vasallis non possit fieri alienatio, quod hoc intelligitur, quando totale dominium alienatur, secus autem quando remanente directo, utile tantum alienatur, ut in præſenti casu, per text. in cap. intellectu, de jure jur. & decisionibus allegatis addidi eundem Capyc. in supra alleg. loco in 1. & 2. declarat. & Bellug. in spec. Princip. in tit. de juram. pro min. facto, n. 14. verſ. et istud, quod diximus, fol. 13. in meo.

Et ex prædictis concludebam, quod dato, quod esset vera opinio, quod Rex invitis vasallis non possit eos alienare, quod hoc non procedebat data in contrarium consuetudine, & quando non transferretur totale dominium.

Et dixi, me valde miratum fuisse de Advocato, qui eo tempore erat regis Patrimonii, quod moverit hanc litem in dubium, ponendo id, quod in hoc regno erat plusquam notorium.

Opponitur pro parte Civitatis de privilegiis domanii concessis Civitatis Consensia, ad hoc dixi, prout etiam dictum fuit, quod de privilegiis concessis anti Reg. Pragm. Thoro editam non erat habenda ratio, ex quo de eis, & eorum possessione non erat necessaria probatio, quando pro parte Civitatis fuit opposita dicta exceptio regia Pragmatica, & factis probationibus, & productis privilegiis, & eorum possessione allegata, de eis nota non fuit habita ratio, & fuit interpositum decretum, regiam Pragmaticam non obſtare, quod decretum transitum fecerat in rem judicatam, & sic proferri non poterat, si esset habita ratio de privilegiis, & allegata possessione, & verè omnia privilegia, si quæ Civitas habeat, ab notorias rebellaciones amissa fuerunt.

Quod verò ad privilegia aliorum Serenissimorum Regum post Pragmaticas ex verbis eorum, & decretationibus apparent, fuisse in forma communi, & concessa, quatenus in possessione existeret, & sic nihil operari.

Quod confirmacionem privilegiorum per Magnam Capitaneam factam, & allegatam, dixi non esse habendam rationem ex ponderatis per Fiscum, & quia in potestate quantumvis cum libero non videtur concessa potestas, quod quis privetur alienatione sibi permessa, & libertate, quam habet, allegavi text. in simili in l. contra juris, §. 1. ff. de pactis.

Novissime dixi, quod dato, quod privilegia prædicta essent valida, prout ex prædictis apparet non esse, quod nihilominus, quia sunt concessa in meram gratiam, & in subditum, possunt ex potestate ordinaria revocari, & ultra decisiones allegatas dixi, hanc questionem in specie poni per Restaur. in tract. de Imper. eligendo in 55. q. ubi queris, an Imperator possit revocare privilegium libertatis, vel aliud ab his, qui illud haberent, qui in subdito ita concludit, & ad nutum posse revocari concludit in loco præallegato, verſic. et scias, fol. 18. præterquam si concedens habuisset à suscipiente aliquid, quod haberet perpetuam commensurationem cum re concessa, prout etiam tenet Restaur. ubi supra, & licet privilegium, quod fuit concessum tempore Regis Alphonsi fuisset concessum, ut se traderent fidelitati dicti Serenissimæ Regis, & sic dicant, quod cadat aliqua ex limitationibus in prædictis locis posita, dico, quod non procedit aliqua ex eis: quia Civitas fecit id, ad quod tenebatur, dando se vero Regi cum multis imperiis probatis pactis, & ea servitia recipiunt commensurationem cum gratia, ad quæ is, qui ea fecit, non tenebatur, ut dixit Lupus in repet. cap. per vestras, §. 50. num. 5. pro complimentum hujus limitationis, & Ripa in suis responsis, tit. de donat. inter virum, et uxor. in respons. quod incipit, quia maritus, cum aliis per me congestis in decis. S. C. 328. Maritus. Unde cum Civitas Consensia se exemerit ab invasione, & dederit se vero Regi, fecit, quod debuit, & contrarium faciendo delinquebat: Et ex his conclusi, esse judicandum in favorem Reg. Fisci, salva semper correctione.

Vincenſius de Franſchis.

Novissime relatis tam Exteris, quàm Regnicolis, ac prædictis decisionibus hoc idem firmat Doctor Marta in consil. 182. per totam, & præsertim n. 33. usque ad 42. modernissimus Montanus in d. §. præterea Ducatus, n. 147. fol. 224. quod nec etiam negare potuit contrariæ opinionis defensor Consil. Paschalis par. 1. cap. 1. de virib. patr. potest. num. 83. licet n. 94. id admittat duobus concurrentibus, scilicet, qui adfit publica utilitas, aut maxima necessitas, & quod specificè constet, velle Principem revocare, quorum utrumque concurrat in præſenti, de quo agitur: Et excusatione dignus erit idem Consil. Paschalis si receptissimas, & communissimas, & in his Summis Prætoris judicatas conclusiones supra firmatas impugnare ausus fuerit, quia eodem ardenti amore defensionis patriæ suæ Consensia, quæ se decepit Novizanus pro ejus patria Astensu d. consil. 12. inductus fuit, ac etiam quia dictam opinionem sustinuerat uti Advocatus pro Civitate Teatina, ac Therami, ut ipsemet D. Pasch. testatur sub num. 104. d. cap. 1. quare sibi vifum minime fuit revocare

vocare eam sententiam, quam uti Advocatus defenderat, dum pro veritate tractatum imprimendum curavit, qui propterea simplici, & puræ veritati adherere debuit, omni animi affectione postposita, prout in tractatibus contingere solet, mutata in melius sententia, prout fecit *D. Conf. Georg.* qui quamvis eandem opinionem tueretur uti Advocatus pro eadem Civitate Consentiæ; tamen deinde in *Repetitionibus feudaliibus*, d. cap. 55. mutavit sententiam, agnoscendo veritatem, & quam maximi detrimenti fuisset Reipublicæ in repetitionibus, & tractatibus conclusiones falsas, vel non multum solidas pro veris firmare, & in detrimentum veritatis persuadere conari.

Nec tandem pro coronide prætermittendum, quod ex dominio nullum Regis consideratur servitium, at maximum præjudicium, cum proveniunt nunquam in Regis beneficium applicentur, sed lucro Gubernatoris cedunt; Introitus feudales maximam patiuntur jacturam ex ipsorum dismembratione, & sine Domino, & Administratore cessat spes devolutionis, ac servitium Regis, propter quod feuda inventa fuerunt, ut perbellè explicat Dominus meus Avunculus *Reg. de Curte loco*, sæpius allegato in *1. par. divers. feud. fol. 10. à ter. num. 74.* sicuti etiam nullum consideratur beneficium earundem Universitatum, sed illarum perditio, ut admonet idem *Dominus de Curte n. 95.* & conferunt tradita per *Frecciam de subfeud. lib. 2. autor. 2. sub num. 26.* dum agens de oneribus, & incommodis, quæ subeunt Universitates ex causa domanii, hæc verba profert, videlicet: *Præsertim si aliqua Universitas ab aliqua præsertim Civitate, vel Notario subducta sub usuris quæretur pecuniam, duo, aut tres ex eo Oppido excoriant, alios sub falsa causa, & pauperes gravantur quotidid pro usuris, & nullum sentiunt commodum, plures scimus Universitates ex pondere aris locupletes, pauperiores evasisse, &c.* et sequitur, *non sunt audiendi qui talia offerunt Curia, quia fit deterior conditio Regis, non melior, quæ verba uti aurea registravit Dom. Præsid. Rovit. in ejus doctissimis lucubrationibus ad pragm. 64. num. 19. de offic. procur. Cesaris.*

His etiam conclusionibus, ut supra firmatis non adversatur decisio 5. supremi Italiae Senatus doctissimi Regentis Caroli de Tapia; quinimodò & sententia, quæ ibidem refertur, ejusque decisionis fundamenta pro hac parte potius stare manifestissime rectè intuenti liquet; Principi advertendum, in casu illo concurrere quædam adminicula, ex quibus solis pro petente manutentionem domanii poterat rectissime judicari, inter alia enim extat Civitas Regalis in confinibus Regni, propè fines Status Ecclesiasticis; habebat etiam Castrum, sive Fortelium, ex quo pro conservatione Regni, intererat illam in Regis dominio remanere, & ex juris dispositione non decebat privatæ personæ subijci, ut conatur probare idem *Dominus Regens in d. decis. num. 121. & 122. ex l. quicumque, C. de fundis limit. lib. 11. ubi Luc. de Penna, & alii, & dicit facere tex. in l. si legatum, §. fines publicos, ff. de operibus publicis. ibi, fines publicos à privatis destineri non oportet, & alijs Doctorum autoritatibus ornat num. 123.* Concurrerant etiam in casu prædicto ingentia servitia ejusdem Civitatis, non solum servando assiduam, & nunquam intermissam fidelitatem Serenissimis Regibus; sed etiam illius

Cives se vitæ periculo submisisse cum omnibus ejus bonis, maxima cum sanguinis effusione, præcipue in ultima Regni invasione, testimonio Ill. Marchionis Vasti, Ascanii, & Martii Columnæ, Ill. Comitis Sancti Valentini, Julii de Capua, Joannis Baptistæ Savelli, & aliorum testium de visu factis apertè probatum declaravit Invidiosissimus Imperator Carolus V. ut ex verbis privilegii ejusd. Universitatis inserti in consultatione facta per Regiam 353 Cameram, ibi: *Como tambien lo continud or dinariante de haver sido fielissima à sus Reyes en todas las ocasiones, que se offregieren en el anno de 1536. teniendo el Invidiosissimo Emperador Carlos V. de immortal recuerdo verdadera, y bastante informacion del Marques del Vasto, de Ascanio, y Marcio Colona, del Conde de San Valentin, de Julio de Capua, y de Juan Baptista Savello, y de otros muchos, que como testigos de vista la dieron del bien, y cumplidissimamente, que sus Citadinos lo havian hecho en todas las guerras de aquellos tiempos, y particularmente en la ultima invasion del Reino con la vida, sangre, y hacienda, en que padecieron sin perdonar à cosas grandes, y extraordinarios danos por cuya causa, fidelidad, y otra, por haver mantenido, y defendido de los enemigos la Tierra, su Roca, y Fortalezas, seguieron para el servicio Real efectos de mucha, y importante consideracion.*

Ex quibus (omissis aliis circumstantiis) etiam secundum adducta pro parte Ducis D. Alphonfi ad ejus 354 defensionem, debebat succumbere; dicebat enim Dux, quod subsistente causa publica Princeps alienare potest domanialia, concessionem revocare, & dominium auferre, ut probavit in *d. decis. num. 88.* longè antè firmavit in *rubr. de Constit. Princip.* ut ibidem refertur, ad quod quamplures adducit DD. & nos supra in tertia conclusione probavimus, ubi inter alios citavimus eruditissimum Responsum eminentissimi viri Dom. Regentis Joannis Baptistæ Valenzuela, non minus doctrina, quam rerum experientia, & summa integritate pollentis, ergo cum magis causa publica concurrebat ex parte Universitatis, quam Ducis ex supra narratis, etiam secundum ejus adducta, quæ verissima sunt, et nos etiam fatemur, sed non applicabilia ad casum suum, debebat succumbere: Imò etiam datis terminis paribus tam pro parte dictæ Civitatis, 355 quam Ducis, ad quod non insisto, non poterat obtinere; cum non sit permittendum, unum alteri discoopere, & aliud cooperire, ex *Bald. consil. 327. n. 3. lib. 1.* relato in *d. decis. n. 98.*

Cæterum præcipua fundamenta posita in dicta decisione proficua etiam fore conclusionibus supra firmatis patet.

Primo enim inter alia jactat fundamentum, quod 356 Princeps rem alienam alienare, & alienæ rei dominium tollere possit ex causa, *num. 32.* quod antè etiam probavit in *rubr. de Constit. Princ.* & nos etiam fatemur supra *num. 25.* Si ergo potest alienæ rei dominium tollere, quanto magis domanium revocare, in quo casu nullum dominium, utile scilicet neque directum in concessionarium transire probavit, sed solum quodam jus petendi, conservari in dominio antè *num. 31.* ad quod etiam verba *D. mei Capyc. decis. 166. num. 3.* interservit *num. 47. in fin. ibi, tam etiam quia Rex non donat vassillis utile dominium, quando concedit domanium, sed retinet pro se.*

Secundò, pro absoluto habetur in *d. dec. n. 61.*
 358 quoddam privilegium, per quod dominium non
 transfertur, Princeps revocare possit, quod com-
 munitè receptum inter DD. ait probasse etiam in
rubr. de Constit. Princ. inter quos antesignanum
 ponit Bald. in *l. qui se patris*, num. 34. alias n. 50.
in fine, C. undè liber. ad quod etiam ponderavit Il.
Tauri, num. 64. Et dominium non transferri per
 359 concessionem domanii in concessionarium pro-
 bavit *d. num. 31.* & etiam duplici decisione ejusdem
 Supremi Italiæ Senatûs id roboravit in causa do-
 manii Univerſitatis Seminaris, & in domanio Uni-
 versitatis Salerni, ex alleg. *Annae 69.* & 50. quo-
 rum verba inservit idem *Dom. Regens d. decis. n. 81.*
 & 82. & propriè *num. 83.* Imò etiam non discre-
 360 pat à sexta conclusiòne n. 137. supra firmata; quod
 Rex, dato quòd domania vendere nequeat contra
 Civium privilegium, possit nihilominùs infeuda-
 re, quinimò ex communi DD. calculo eam fulci-
 ri fatetur *d. dec. num. 100.* & 101.

Tertiò, non negatur, in *d. decis. n. 101.* etiam in fun-
 361 damentis adductis pro parte dictæ Civitatis con-
 trà Ducem; quòd subsistente causa publicæ uti-
 litatis possit Princeps alienare domanialia, non ob-
 stante promissione de non alienando; Imò hanc
 opinionem probasse fatetur in *rubr. de constitut. Princ.*
 & hic eam sequitur *nu. 88. ad 97.* ubi *n. 95.*
 refert decisionem S. C. pro hac verissima opinione,
 relata per D. meum *Capyc. decis. 166.* & *num. 99.*
 etiam posito, quòd Princeps non possit revocare
 362 contractum ab ipso, vel ei us prædecessoribus ge-
 stum, limitat; nisi tam urgens, & necessariis
 esset causa, quòd non possit aliundè subveniri, &
 hoc dicit esse dict. *Andr. in cap. Imperialem, §. præ-
 terea Ducatus, n. 49.* et illud probasse *Annam.*

Et licet in illo tantùm articulo, an servitia faci-
 363 ant donationem remuneratorem; aded quòd
 non possit revocari, dicat, non requiri, quòd ser-
 vitia sint talia, quòd possint præstare jus agendi,
 vel officium Judicis, contra opinionem *Aris Pini-
 nelli*, quam veriore alius dixit in *d. l. fm. de Const. Princ.*
 ut refert in *d. decis. num. 49.* quam latissimè
 supra uti veriore, & communissimam conclusio-
 nem probavimus *n. 26.* & sequ. & præcipuè *n. 34.* Sed
 364 post annorum curricula experientia docuit, con-
 trariam esse æquiorè, tutiorè, & magis profici-
 cuam: Attamen & si hoc concederetur, adhuc non
 sequeretur aliud pernecessè, nisi quòd non possit
 revocare Rex donationem ad libitum absque ju-
 sta causa, prout apertè etiam sensit eundem *D.*
Regentem in d. nam. 49. etiam ex eodemmet *Decia-
 ni responso*, quòd allegat, cujus verba ibidem re-
 fert, quibus apertè ostenditur, Principem non
 posse revocare donationem, quia debet esse gratus,
 & quòd gratitudo præcipua est Principis virtus,
 quæ ipsum coronat, & ingratitude opponitur,
 quæ semper exulavit ab Illustrissima Domo Au-
 striaca (ut propriis verbis utar) non autem seque-
 retur, quòd existente publica, & justa causa, non
 possit privilegia revocare, cum possit eo casu Prin-
 ceptus etiam propriis bonis subditorum uti, secun-
 dùm supradicta, quòd plus est, quo casu ingratitudo
 cessat, & considerari non potest, justa cau-
 365 sa existente, qua stante, si non permetteretur,
 posse domanialia contra promissionem de non alie-
 nando alienare, esset potius, non solum Principem
 non coronare, sed coronam non conservare, quòd
 absurdum est, & contra mentem, & verba

ejusdem *Deciani*, secundùm quæ loquutus fuit
 idem *D. Regens Tapia*, et intelligi debet secundùm
 dictum *Bart. in l. non solum, §. liberationis verba,*
ff. de liber. legat. & probavit etiam infra *num. 57.*
 & 98. posse Principem privilegium domanii ad li-
 366 bitum revocare, quando concurrat publica, &
 necessaria causa; et quòd non possit aliundè sub-
 venire, et ita ait *num. 99. in fine*, intelligenda
 esse tradita per *Socin. Jaf.* et alios in locis supra ci-
 tatis, undè cum hæc concurrant in præſenti casu,
 dicta in illa *decisione* nobis favent.

367 Nequè sententia in illa causa per Supremum
 Italiæ Senatûm lata pro dicta Civitate à supra nar-
 ratis dissentit; quinimò, & etiam conclusioni-
 bus per nos firmatis non solum non obstat; ve-
 rum etiam illius autoritate magis nitescunt: fuit
 enim in illo Sacro Senatu altercatum; an mentis
 Catholicæ Majestatis fuerit, privilegii domanii di-
 ctæ Civitati concessa derogare voluisse, et negati-
 vam sententiam sequutam, ut ex dicta sententia
num. 124. in fine; ex quo fit, ut necessariò
 fatendum sit, antè omnia pro absoluto fuisse
 habitum, posse Catholicam Majestatem dicto
 privilegio derogare ex publica, & justa cau-
 sa; alias frustra fuisset disceptatum, fuisse nè
 vel non Sux Majestatis mentis illius privilegio,
 derogare; cum eo casu etiam si fuisset dictæ
 mentis revocandi, non potuisset, & sententia
 debet proferri super casu, qui esse possit, licet
 verus non sit.

Nec etiam quicquam officit, quòd in consulta-
 tione Regiæ Cameræ sub data 22. Octobris 1622.
 fuerit facta distinctio Civitatum, et Castrorum
 Regni domanialium, distinguendo ipsas Terras
 in quatuor ordines, sive classes. Prima illarum,
 quæ obtinuerant Regi sub immediato domanio ex
 contractu oneroso soluto pretio. Secunda, ob ser-
 vitia præſtita, de quibus in privilegiis nostrorum
 Regum erat facta specialis, vel generica mentio.
 Tertia, ex mera, et pura gratia. Quarta tandem,
 ex mixtura gratiæ, et pretii, cum pretium non
 fuisset æquivalens gratiæ concessæ; in qua discor-
 dando sigillatim per singulas, et de causis non so-
 lum concernentibus justitiam; sed respicientibus
 regimen Status, & Regni gubernium, ex quibus
 poterat moveri Rex noster ad conservandum, vel
 revocandum domanium; satis ex dicta consulta-
 tione videbatur coangustari numerus Civitatum,
 et locorum, ad quarum infeudationem ex dicto
 voto procedi posset; cum ex variis consideratio-
 nibus major pars nedom Civitatum, sed etiam ter-
 rarum, præfertim primi ordinis, consultum fue-
 rit, retinendas esse.

Dicimus enim, dictam consultationem fuisse
 factam in dicto anno 1622. tempore, quo jam
 cessaverant turbines bellorum Alemanniæ, & ex
 consequenti necessitas præſcisa suppeditandi sum-
 ptus, undè non mirum, si mutatis temporibus,
 et cessante urgentia, vilum fuerit æquius agere;
 et consulere, ut admitterentur quædam exceptio-
 nes ad excusandam alienationem domanialium,
 quæ nec antè; nec post dictum tempus fuerunt
 admittæ, imò de illis nulla habita ratio, ut infra;
 Idque colligitur in primis ex verbis ejusdem Con-
 sultationis, in qua ubi agitur de primo ordine do-
 manii onerosi, leguntur hæc verba, *Et natural-
 mente Sua Majestatis obligata ex contractu onero-
 so ad observari la promessa, mentro non ce sarà
 cap.*

causa ragionevole, quale de jure si ricerca à receder da detti contratti, et paulò post fundat suum votum R.C. Secondo, perche nel presente caso non par concorrer causa sufficiente à contravenire alli contratti, et iterum subdit; Terzo, perche si è vero, che etiam concorrendo legitima, & sufficiente causa, quale vogliono li Dottori habbia da esser tale, che sia la più prossima al remedio della Repubblica, et conatur probare, illam causam in dicto casu non concurrere, et tamen de jure satis suprà fundatum est, non esse subditorum judicare, si causa est sufficiens, et legitima, sed solius Regis cum consilio Procerum, sive Status, ut in consultatione ejusdem R.C. anni 1610. suprà n. 334. in qua in individuo fuit resolutum, non esse hoc judicium Reg. Cameræ, sed Regis, cujus dicto standum est. Sicut etiam aliam rationem consideratæ in dicta consultatione præsentis restitutionis pretii, habito respectu ad præsens tempus, undè videri poterat, satis diminui utilitatem Reg. Curia; ex superius deductis, cessare videntur; dum de jure solidissimè fundatum est, solum pretium receptum tempore contractus esse restituendum, nec quidem statim, sed demum cessante necessitate, quæ nunc compellit alienare.

Nec ratio æqualis distributionis oneris, quæ attendenda est in impositione vectigalis, quod æqualitatem, quodam fieri potest, exigit, et tamen potius desiderari solet, quàm obtineri, extendenda est, ut impediatur Regem, quin sua domanialia, ut libet, & expedit, alienet; prout nunquam ad alienationem, vel infeudationem deveniri posset, si hæc æqualitas oneris quoad omnes subditos esset semper necessaria.

Et proinde non sine causa non solum dicta consultatio fuit unquam per Suam Majestatem approbata, nec responsum quidem, ex quo tacitus consensus, sive ratificatio induci potuisset. Sed expressè regis literis sub data 6. Julii 1625. supervenientibus novis bellorum turbis Lombardie, præcisè jussum, & injunctum Excellentissimo Duci Albe, ut non obstante consultatione eidem facta per Reg. Cam. cum Collaterali, quæ an ista fuerit, vel alia, me latet, consignarentur Januensis, qui pecuniam pro sumptibus belli mutuaverant, quatuor ex insignibus Regni Civitatibus, ad quarum approtium procederetur per Reg. Cam. ut pretium declarandum cum mutuo compensaretur; quod per eundem Proregem fuit jussum exequi, & injunctum Reg. Cam. quod celerimè procederet ad liquidationem pretii dictarum Civitatum, quod decretis ejusdem referente olim Præsidi Camillo de Marra sub die 27. Augusti. 3. & 11. Septemb. ejusdem anni 1625. fuit ordinatum, compleri, licet postea aliundè paratis pecuniis effectum venditio non habuerit.

In quo notanda sunt verba expressa in dictis regis literis sub data 6. Julii 1625. ibi, Porque de todo lo demas havia cumplida relacion acà, de lo que se podian advertir de ay cerca desto con la consulta de la Camara, y Collateral, que en vuestra carta esisatis, & sic plenam habuit Rex notitiam de motivis deductis in consultatione, & paulò post: Ni parece, que el sentimiento, que los subditos pueden tener por ello sea de tanta consideracion, que no prepondera mas la obligacion de acudir a las necesidades de Lombardia, que son tan grandes, como sabéis, & in fine additur: Luego en resiviendo

este, lo hazais sin otra dilacion, ni replica, superando qualquiera dificultad, porque assi como havéis acudido con otras muchas provisiones de mar, y tierra, de que yo me hallo muy servido, tengo por muy cierto, que no faltareis de hazerlo, tambien en esta provision.

Ex quibus omnibus apparet hæc Principis potestas in revocandis ex causa domaniis, fundata in solidissimis fundamentis juris communis, & municipalis, usque, & observantia generali ferè omnium Principum, & præsertim Regum nostrorum in nostro Regno, ubi ita semper practicum, & inspicimè judicatum, & rescriptis, & jussionibus regis etiam novissimis remotis contrariis, factum, et decretum, ita ut à more majorum nullo modo sit recedendum, sub censura restituti sententis.

*Tandem hic ultimò pro complemento ad illud, quod adversus Fiscum opponi audivimus, videlicet, quod sicuti non potest revocari concessio feudi à vasallo, ita pariter nec domanium à subdito, cui est concessum conservari in domanio: Respondimus diversissimam esse rationem utriusque, cum per concessionem feudi transferatur in feudatarium utile dominium, quod est juris gentium irrevocabile, nisi ex causis, de quo nos suprà n. 15. 41. & 358. & alibi, in quo etiam videndus est *Rolandus cons. 32. num. 60. lib. 4.* scus autem erit in concessione facta Communitati, per quam Communitati conceditur retentio in domanio, ubi potius Princeps retinet, quàm transfert, ut suprà nos probavimus *num. 274. cum seq. & num. 357.* & licet contractus sit juris gentium, attamen hic contractus est talis naturæ, & conditionis intrinsicæ, ut resolvatur superveniente necessitate, ad ea, quæ diximus suprà n. 252. *cum seq. & n. 310. cum seq. & num. 362.* atque huc refertur communis illa conclusio, quod Princeps valeat revocare privilegium concessum subdito, cum privilegium habet causam successivam, ut post alios *Rand. respons. 10. num. 11. & 12. vol. 2. Regn. Sixtin. de Regal. cap. 6. à num. 8. Bern. Grevaus pract. concl. concl. 60. consid. 6. coron. 1. ex num. 2. usque ad 3.* nec enim aliter potuit Princeps concedere in perniciem Coronæ, de quo etiam supra n. 278. *cum seq. & n. 365. & seq.* Item quod contractus Principis sit irrevocabilis, sortalsis procedit in contractu communi, quem facit ut quisque privatus contrahendo, vel paciscendo ex contractibus juris gentium, vel civilis, emendo, permittendo, vel infeudando, secus autem quando id, in quo versatur, & continet contractus, concernit duntaxat, & convenit Principi, ut Principi, ut suprà demonstravimus *num. 259.* sicuti in casu præsentis est concessio domanii, quæ resolvitur in promissionem retentionis sub immediata Principis potestate, imperio, et jurisdictione, quæ non potest concedi, neque servari, nisi à Principe, tanquam supremam habente potestatem, siquidem in hac concessione negari non potest, gratiam prævalere, & ad eam principalitèr concessionem ordinari, ex regula *d. l. Titius puerum, ff. de obseq. à lib. & lib. & c.* & sic gratiam, & beneficium contineri negare non potest, de quo abundè nos supra *d. n. 259. cum seq.* quæ gratia à solo Principe procedere, & emanare potest, non ab alio, qui jus illud concedendi non habet, & à quo fluunt, & ad quem fluunt jurisdictiones, & imperia, & in quem ab*

initio populus Romanus omnem potestatem transtulit, quæ quidem sunt juris publici, non autem privati, & licet hæc concessio, quæ gratiam principaliter continet, transfundatur in contractum ob interventum pecuniæ, ex *Bald. ut supra num. 14. cum seq.* attamen non potest ita transfundi, quin gratia non prævaleat, quæ fuit præcipua, et primordialis, & finalis causa; qua motus fuit Princeps, & sic dexter oculus fuit ad beneficium, licet sinister respexerit ad pecuniam, ad ea, de quibus nos supra *num. 260. cum seq. & n. 273. § 282.* quæ pecunia in gratiis Principum potius appellatur servitium subditi, opem præstantis honestiori vocabulo, & inspecta primordiali, & insita à natura obligatione, & debito subditi, vel vasalli, quàm pretium, quod comprobari potest ex iis, quæ tetigimus supra *num. 262. § 343. § seq.* quod etiam ex eo patet, quod longè minor summa solet Principi præstari pro domanio, quæ raro, aut nunquam commensuratur vero, & justo pretio ipsius Terræ, quod solet in contractibus privatorum in eorum commerciis, & commutationibus conveniri; Et *Socius* supponit pro indubitato, in hujusmodi concessionibus, quas Princeps faciunt de retinendo Civitates in domanio, vel ubi aliter suis subditis concedunt immunitates, semper gratiam, et beneficium pecuniæ receptæ præponderare ex eo, qui illud Princeps facit, uti Princeps, & non uti privatus, de quo nos supra sub *num. 268.* Adde quod ut plurimum in his concessionibus retentionis in domanio solent Universitatibus concedi corpora de jure Baronum, quæ æquant, ac interdum excedunt æstimationem servitutis; ita ut pretium fuerit commensuratum, et correspondens ad valorem ipsorum corporum; ex quo consequitur, ut concessio domanii quamvis occasione ipsius venditionis elargita; gratis concessa censeatur, dum pretium fuit exsolutum pro translatione corporum. Vnde dum ex nova causa necessaria Rex non infringit venditionem corporum; sed revocat domanium, quod aut non fuit venditum, vel saltem pecunia æquavit corporum æstimationem; majori quidem, ac fortiori jure isthæc revocatio permitti debet. Accedat etiam, ex retentione domanii maximè præjudicari juribus dominicalibus, quæ interim videntur perempta saltem inspecto præsentis statu; cessant enim relevia, servitia, et alia, quæ exiguntur, & facta testata ex infeudatione manent.

Ita similiter licet hæc concessio transfundatur in contractum, non tamen desinit esse contractus Principis, qui omnino habet, ut diximus, insitam conditionem resolutivam procedentem à jure publico, cui partium conventionem derogari, nec præjudicium aliquod afferri potest, ut ita demum servetur contractus, se juri, & favori publico, conservationi Status, vel Regni damnum non afferat, vel præjudicet, & quousque causa publica urgens superveniens non cogat non tam contractum resolvere, vel ab eo, discedere, quàm gratiam effectu suspendere, vel in totum tollere. Et ex his igitur patet, nimiam esse differentie rationem, nisi concessionem domanii, & concessionem feudi, ex quibus præfato argumento plene satisfecisse arbitramur.

Quampluribus post annis, quàm hæc dum Fiscus partes tuerer, scripta fuerint; articulus secundum hic scripta, me existente Commissario, coram

Excell. Prorege, cum interventu Collateralis Consilii decisus fuit, ut ex decreto sequenti perspicuum est.

In causa Regii Fiscus prætendentis, debere procedi ad venditionem, & infeudationem plurium Civitatum, Terrarum, Casalium, & locorum Domanialium Regni, tam eorum, qui fruuntur Regio Domanio ex simplici, & pura gratia, vel propter merita, & servitia præstita, et enunciata in Privilegiis Serenissimorum, & Invictissimorum retro Regum, quàm eorum, qui Domania obtinuerunt, mediante pretio etiam condigno, & æquivalenti per viam contractus cum amplissimis clausulis, idque ob præsentem urgentem necessitatem, ob justam; & necessariam causam publicæ utilitatis, et conservationis Regni, ac Status Suae Catholicæ Majestatis, &c.

Die 25. Mensis Februarii 1638.

Vllis actis, et facta relatione per Regiam Camera Summaria in Collaterali Consilio sub die 23. prædicti mensis coram Illustriss. & Excellentissimo Domino Prorege, referente Magni. Præsidente Fabio Capycio Galeota, ipsius Reg. Cam. Præsidente, fuit per dictam Reg. Cam. accedente voto Illust. et Spectabilium Reg. Cancellariam Regentium, provisum, et decretum, quod stante prædicta imminente necessitate includente causam publicam, procedatur ad venditionem, et infeudationem omnium Civitatum, Terrarum, Casalium, et locorum descriptorum in petitione Regii Fiscus, etiam illorum, qui pro obtinendo domanio prædicto, quocumque modo, et forma solverunt pretium commensuratum ad concessionem Regii Domanii, exceptis, et reservatis illis Civitatibus, Terris, et Locis, qui fuerunt venditi, vel transacti ab annis quindecim citrà, restituto tamen pretio soluto per ipsas Universitates tempore concessionis Domanii in tot functionibus fiscalibus, vel aliter, prout melius tempore habili fieri poterit; deducto tamen pretio corporum, etiam jurisdictionalium de jure Baronum ipsis Universitatibus occasione Domini concessionum, habita etiam ratione adharum, et servitiorum, etiam extraordinariorum, et releviorum per ipsas occasiones dictorum corporum fortè debitorum, hoc suum, &c.

Post latum supradictum generale decretum, plures alios, eosque particulares articulos in singularum Civitatum, ac locorum venditione tractari, ac discuti oportuit, quorum nobiliores, scituque digniores unà cum eorum decisionibus evulgare operæ pretium duxi.

S U M M A R I U M.

1. **U**niversitas cogitur à Fisco vendere feuda, quæ habet stante ejus incapacitate ad ea, vel illa ponere in faciem alicujus ex Civibus, ut Curia non sit in damno circa jurâ domanialia, & devolutionis, & num. 64. & 76.
2. **U**niversitas cum admittitur ad domanium, redimendo de suo corpora Baronalia, & acquirendo jurisdictionem Regi pro suo proprio Universitatis beneficio, ac dignitate, duo secundum consuetum stilum solent in eo actu adhiberi instrumenta, sive due conventiones in uno instrumento, unum scilicet ad commodum Regiæ Curia quod

- quodad jurisdictionem, alteram corporum, & introituum feudalem, & num.7.
- 3 Universitas se redimende jurisdictione acquiratur Regi exercenda quotannis per Officiales electos à Prorogibus, qui pro tempore fuerint.
- 4 Nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam spectat, idem Universitas sub immediato Regis dominio existens, commodum, & honorem inæstimabilem consequitur, & n.6.
- 5 Universitatis, qua se redimendo intendit fieri domanialis, præcipuus finis est non subijci Baroni.
- 8 Corpora, & introitus feudales Universitatis distinguuntur in jurisdictionales, in quibus comprehenduntur officia Magistri Actorum, Bajuli, Sycla, ponderum, & mensurarum, cataponia, & similia, & in immobilia, in quibus sunt memora, defensa, annui introitus, & cetera.
- 9 In Regno corpora, & introitus feudales alicujus Terra dicuntur de jure Baronum, quæ tempore domanii cedunt beneficio Universitatis, & adhuc feudales dicuntur, & num.51.
- 10 Universitas effecta domanialis si publica urgente necessitate Princeps ipsam iterum vendat, consequi debet pretium pro Rege solutum, us in ejus demanio perveneret, & num.12. & quare num.13. 17. 19. 24. & infra num.39. & ita decisum num.25. restitui debet, quod Universitas domanii tempore exsoluit, sine ullo interesse, non autem id, quod plus Terra venderetur, etiam propter augmentum fumantium, num.26. & 35. & quare num.27. & 39. quid si ipsa eadem Universitas ex causis à domanio velit discedere, num.49.
- 11 Publica necessitas imminens justa causa est, ut Princeps à suo contractu recedat.
- 14 Causa redacta ad non causam, & titulo ad non titulum, omnia reducuntur ad pristinum, & n.15. & 16.
- 18 Quod ex re mea ad alium pervenit, debet mihi omnino restitui.
- 20 Recedere à contractu, quamvis fiat ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronæ, non idem minùs desinit esse durum, odiosum, & exorbitans, & quasi ex dispensatione contra juris regulas permissum, & num.22.
- 21 Gravatus in uno, debet in alio relevari.
- 23 Clausula, qua solent apponi in contractu, quem gerit Universitas cum Rege, cum sit de domanio.
- 28 Vi contractus onerosi resolutioni sit locus, pretii etiam augmentum cum interesse licet restitui debere dicatur, fallit tamen in Principe, & quare, ibidem.
- 29 Promissio quamvis ærtissima facta à Rege non revocandi domanium, intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus, etsi aliter idem ipse Rex voluisset etiam juramento, & quare, num.31. & 32. & causa justa revocandi domanium est, quæ de novo supervenit, & retrò à Principe ignorata fuerat, num.30.
- 33 Rex non ut privatus, sed tanquam Rex necesse est, ut contrahat, & quare, ibidem.
- 34 Stilus consuetas cum Terra in domanio se constituit, est, ut jurisdictione certo pretio æstimetur, separatim à corporibus Baronialibus.
- 36 Omnis jurisdictione, & dignitas Regis est, & à Rege fluit, & ad eundem refluit, & num.38.
- 37 Jurisdictionis cammercium est juris publici, & non recipit æstimationem.
- 40 Universitas domanialis effecta, potest iterum in domanium Baronis redire, nedum Rege cogente ex publicis causis, sed si eadem ipsa Universitas vendere ex causis se velit.
- 41 Causa, quibus potest Universitas à domanio recedere, enumerantur, & num.42.43. & 45.
- 44 Perceptores, vel ii, qui ab iis destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, sunt genus hominum vorax, avarum, nec nunquam satis condignè punitum.
- 46 Rex desiderio Universitatis ex justis causis petitis, sub dominio Baronis redire, uti bonus paterfamilias annuere debet, & si non tota, sed major pars Universitatis illud petierit, quinimo etiam multoties illud facere debet ad instantiam minoris partis, num.47. & quare, num.48.
- 50 In venditione jurisdictionis, quam tenet ipso Cæria absolutum est, requiri substationes.
- 52 Laudatur Dom. Regens Casanata, & ponderatur ejus dubium ex doctrina, Uerniæ, cui respondetur, num.56.
- 53 Feuda ad Dominum reversa efficiuntur allodialia.
- 54 Feudum est quædam species servitutis.
- 55 Res sua nemini servit.
- 57 Feudum simpliciter devolutum Domino directo per lineam finitam, vel delictum ex lege feudi, & pacto antecedente, usque quod Dominus non declaret, velle illud reconcedere, interim apud eum est allodiale, quid autem ubi devolutio sequitur ex novo titulo, & conventionione, ut contingit saltim causative in materia domanii, & num.58. & declaratur, num.59.
- 60 Casus in quibus praticatur petitio domanii, requirunt necessariò consensum Regis, Baro autem vendens feudum non potest concedere alia lege, quàm ea, qua ipse tenet, & num.61.
- 62 Universitas cum sit de domanio, consolidatio corporum Baronialium non fit liberè, sed prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic corpora ipsa nisi feudalia pervenire in posse Universitatis, non dubitatur, quod à fortiori deducitur, num.70. & receptam inveterata præni demonstratur, num.76. Idem solvitur de eis relevium singulis quindecim annis, num.64. vel describitur feudum in faciem alicujus ex civibus propter jura dominicalia, & devolutiones, & si non exprimat, num.65.
- 63 Prælationis natura est, ut petens præferri, admittatur sub eadem lege, & conditione, & pacto, aded ut nec pretium augeri possit in præjudicium juris quæsiti emptori.
- 66 Vicinitas scriptura, & actuum indicat voluntatem, & ex iis, quæ præcesserant, & sequuntur, mens declaratur.
- 67 Ex Regis libera voluntate dependet, ut feudum devolutum transeat in alium sub eadem natura, qui Rex de allodio potest facere feudum, & concurrente voluntate Baronis, durante concessione à contra, & n.68. sicut potest concedere in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiam quod tale non erat, sicut illi placeat, num.69. & quare, ibid.
- 71 Feudum erectum à Rege in dubio censetur quaternatum.
- 72 Affertur ex Uernia discrimen inter feudum devolutum Principi ex pacto, vel ex titulo univerfali.
- 73 Regis maximè interest, non dividere corpora feudalia.

di, neque ejus membra accessoria, neque illorum naturam mutare, etiam quando necesse esset jure Regio procedere iterum ad infeudationem, restituto pretio, & quare, num. 74.

75 Ementes jurisdictionem à Rege alicujus Terræ domanialis, prætere posse redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, ut membra uniantur capiti, vel saltem ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet in ea Terræ occasione partis vendere totum, & ita decisum refertur, ibid.

ARGUMENTVM.

Utrum Terra in regio Domano existens cum iterum ex causis in dominium Baronis transeat, Jurisdictionis pretium eo casu totum Fisci compendio cedere debeat, vel totum Universitati, sive pars ejus, ut quemadmodum corporum Baronialium pretium, quæ ut domanii efficerentur ipsa redemerat absque controversia Universitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretii totum, vel partem aliquam prætere posse, tribus distinctis casibus luculenter explicatur. Insuper corpora, & introitus, quæ Universitati tempore domanii per Fiscum ceduntur remanere feudalia demonstratur.

RESPONS. XXIV.

DUbi oritur cum terra, quæ sub dominio est seipsam iterum Baroni vendere intendit, jurisdictionis ne pretium Fisci compendio totum cedere debeat, Universitati verò pars ejus aut totum, quo denique casu debeatur, et quemadmodum corporum baronialium, pretiumque ut, domanii efficerentur, ipsa redemerat absque controversia Universitati debet restitui, sic etiam jurisdictionis pretii partem aliquam prætere posse, quo in dubio tres casus mihi distinguendos subijcio.

Primus casus est, cum Universitas redemendo de suo baronalia corpora, ipsorum efficitur utilis domina, describendo illa in faciem alicujus ex Civibus successorem habentis, vel etiam vendendo, stante ipsius Universitatis incapacitate, juxta notam dispositionem Pragmaticæ novem capitum, in capitulo illius primo, prout hodie indistinctè servatur, et servari curavi dum Fiscus partes agerem, cogendo Universitas ad vendendum, et citari faciendū omnes Cives possessores corporum ad solvendum relevia, et servitia, quamvis antiquitas fuerit in hoc aliquantulum negligentè actum, et corpora assignata simpliciter ipsi Universitatibus, ut colligitur ex Dom. de Curte in 1. part. de feud. cap. 3. num. 74. de Ponte consil. 158. ante num. 1. et Rovito in Pragm. 63. num. 17. de offic. Procur. Cesar. et desumi potest ex iis, quæ inquit doctissimus, omnique virtutum genere spectabilis Regens Carolus Tapia in ejus opere de jur. Reg. tom. 5. in rubr. de doman. ab Universitat. petend. post princip. fol. mihi 83. jurisdictionem verò Universitas acquisivit Regi pro suo proprio Universitatis beneficio, ac dignitate, in qua redemptione juxta consuetum stilum duo instrumenta stipulantur, vel duæ conventiones sub uno, unum scilicet ad commodum Reg. Curie quoad jurisdictionem pertinet, quæ ab ipsa 3 Universitate S.M. beneficio remittitur, ut ejusdem Regis nomine, et à suis Magistratibus, qui à Pro-

regibus quotannis eliguntur sub ipso immediato Regis dominio exerceri valeat ad ejusdem Universitatis commodum, ut sub Rege immediatè vivat, ut advertit idem D. Regens Tapia loco supra citato, & libertate fruatur, juxta Ifern. placitum in §. prætere Ducatus l. Imperial. sub num. 45. de quo videtur text. in autb. de hered. & facil. in princ. ibi, & Carcedonii antiquam recipientes libertatem, quamvis nunc primum sub Romanorum facti Republica inter subiectos habeantur, ut explicat Glos. verbo, Quomvis, juxta primum, & tertium intellectum, & tradit Lucas de Penna in l. 1. C. de cap. 4 civium cens. exim. lib. 1. ubi dicit, nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam pertinere, cum infinitis concordantibus, quæ congerit Bobadil. tom. 1. lib. 2. cap. 16. sub num. 12. Consil. Paschalis tract. de viribus patr. posse. cap. 1. ex num. 26. 5 & 29. cum seq. quapropter Universitas, quia est ejus præcipuus finis Baroni non subijci, commodum, & honorem inestimabilem consequitur; aliter verò instrumentum est corporum, & introituum feudaliū, quæ distinguuntur in jurisdictionales, sub quibus comprehenduntur officia Magistrorum actorum, Bajuli, Portulanæ per terram, Syclæ, ponderum, & mensurarum, Catanianæ, & similibus, & alia corpora, quæ in bonis immobilibus, defensis, nemoribus, & annuis redditibus, 9 vulgo detti li redditi, & aliis, quæ omnia in Regno (de jure Baronum) appellantur, juxta latissimè, & utiliter tradita per D. Capyc. in sua perutili investit. præsertim in verbis mero, & mixto Imperio, Bajulatione, & Vasallorum redditibus, & per totum, quorum pretium Universitati debet necessariò restitui, quo casu si Regia Majestas publica necessitate imminente, quæ cum suprema auctoritate uti compellat, illam redemptione non obstantè, & Universitate reluctante denuò vendat, quæ 11 justa est causa, ut Princeps à suo contractu recedat, l. cotem ferro, §. agri cum Glosa & notatis per Castrenf. ibi, ff. de publicanis, Bald. in l. penult. C. de donation. inter virum, & uxorem Bald. Cardin. & Alexand. citati per Afflit. decis. 361. num. 6. ubi Ur. 10 fil. num. 8. & 9. optima decis. Oza. scb. 90. num. 15. Bart. Soc. Iason, Decianus, & alii, quos ad hoc congerit Peregr. de jure Fisci, lib. 6. sit. 1. num. 13. & lib. 5. sit. 2. sub num. 49, & in propriis etiam terminis domanii post Capyc. & Annam hanc doctrinam comprobavit, juxtaque illam decisum retulit Reg. de Ponte in cons. 70. vol. 1. præsertim num. 42. usque ad 45. & meminit lo. Andr. de Georgio in ejus allegat. 13. num. 12. & ante eos Camill. Salernus in addit. ad proem. Caroli in Consuetud. Neap. incip. Magna est Principis, fol. 3. lit. C. versic. si aliqua Civitas, & post omnes Joseph. de Sesse in dec. Arugon. 36. num. 25. absque dubio Fiscus integrum pretium ab ea (ut domanii efficeretur) solutum pro 12 redimenda jurisdictione, Universitati restituere tenetur, licet enim Universitas cum se dominio subdit, jurisdictionis pretium pro Rege solvat, ut ipsi Regi acquiratur, ad sui Universitatis commodum, attamen eo usque datum intelligitur, quousque Rex eam domanii esse permittat, & libertatis commoda ipsa percipiat, & honore, & dignitate fruatur, tum quia cessante causa, ob quam 14 fuit pretium solutum, cessare quoque debet Universitatis damnum, & repetitio ejus, quod solvit, concedi debet Universitati quasi causa data, et non 15 sequuta, quia ubi causa reducitur ad non causam, tunc

tunc omnia restituntur ad pristinum statum, *Glof. in l. fidejussor, §. in omnibus, ff. mandati, & in l. Julianus, ubi Bart. Caspr. & Jas. ff. de condit. indebiti*, quia causa solutionis redacta ad non causam inducit, ut quod antea quis solverat, repetatur, *Alex. in l. eleganter, ff. de condit. indeb. & idem ubi titulus* 16 lus reducitur ad non titulum, tunc regulariter res cum fructibus restituitur, *Natta consil. 533. num. 12. & 16. Sardus decis. 163. num. 14. & 15. & post num. 19.* tum etiam ne Fiscus locupletetur 17 cum aliena jactura, dum pretium, quod exegit ob libertatis concessionem, adimendo libertatem contra Universitatis votum retineat, & lucretur, dum revocato contractu alteri vendit, à quo pro eadem re novum pretium recipit, quod jura planè abhorrent, *l. planè, ff. de petis. heredit. l. qui mancipiis, §. fin. ff. de instis.* quod enim ex re mea ad 18 alium pervenit, omnino debet mihi restitui, ut latè *Menoch. de recuper. possess. remed. 4. num. 3. Joseph. Ludovic. decis. Perusina 14. num. 10.* Item quia si Uni- 19 versitas gravatur in rescissione, & annullatione 20 contractus, quæ res non desinit esse dura, rigida, odiosa, & exorbitans, quamvis ob publicum, & necessarium bonum defensionis Coronæ, quasi ex dispensatione permittatur contra tot juris notiffi- 21 mas regulas, debet omnino in alio relevari, ut in regul. juris secundum naturam, ne pretium saltim 22 solutum amittat, concurrerent enim hic plura specialia ex eodem fonte contra *l. 1. C. de dotis promiss.* ut liceret Principi contractum à se juramento firmatum, præsertim cum tot amplissimis clausulis, quæ in dictis domaniorum contractibus solent apponi revocare, quæ clausulæ sunt, primò, ut nec 23 ex causa necessaria publici, & communis Regni boni etiam Regni invasionis, belli, & obsidionis recedere liceat, secundo, ut nec in Regis secundogenitum alienari, dismembrari, nec in gubernium perpetuum, nec ad tempus plurimum annorum concedi valeat, & tertio, quod in casu alienationis, infeudationis, vel cujusvis contraventionis possint subditi inviti alienati se defendere, & impunè etiam armata manu emptoribus se opponere, & licitè resi- 24 flere pro observantia contractus. Et quod insuper revocato contractu jure Regio, & singulari ex causa tam speciali denegaretur etiam pretii libertatis causa soluti repetitio, certè hoc planè absurdum esset, & inhumanum, & contra omnes juris regulas, & communem omnium conclusionem, de qua per *Bart. in l. fin. §. 1. ff. de pignorat. act. l. asan. in l. fin. C. si contra jus, vel utilitatem publicam*, ut relatis *Glof. Bald. Alex. Dec. Natta, Cravett. Menoch. Cebal. Boss. Roland. & aliis affirmat Peregrinus d. tract. e jure Fisci, lib. 5. tit. 2. num. 52. Camill. de Lara-* 25 *nta consil. 86. num. 123. cum seq.* Et ita uterque Senatus Regiæ Cameræ, & Collateralis coràm justissimo Domino Duce Medinæ Prorege agnovit, dum sine ulla controversia in favorem Universitatum Regni in decreto generali lato me referente, sub die 25. Februarii 1638, decrevit, esse pretium eis- dem restituendum.

26 Quod verò Rex, nisi pretium domanii tempore solutum Universitati restituere minimè teneatur, & id pretium, quo majoris deinde venditur necessitate urgente, & interesse pretii ejus temporis, quo Rex eam in domanio habuit, in restitutione 27 non veniat, ea potissimum est ratio, quia Universitas damnum medio tempore non sensit, cum domanii finem medio tempore obtinisset, cum enim

Rex eam denuò vendit, licet ut contractus onero- 28 si resolutioni sit locus interesse, & pretii augmentum primo intuitu deberi videatur, attamen hoc non procedit, cum id Rex lege permittente facit, & resolutio ex natura contractus venit, argumento 29 *l. si familia C. famil. exerciscun.* in quo Rex quamlibet arctissimis promissionibus domanium, nisi rebus in eodem statu permanentibus concedere voluit, ut nuncupatim in puncto advertit *Regens de Ponte consil. 158. num. 18. lib. 2. Peregrin. de jure Fisci lib. 6. tit. 1. sub num. 13. & in 1. part. tit. 3. sub* 30 *num. 67.* ubi dicit, justam esse causam, quæ de novo supervenit, vel quæ retrò à Principe fuerat ignorata, *Ozasch. decis. Pedem. 91. num. 2. & 3. Sard. decis. 163. num. 13.* vel, & si voluisset, non potuit, 31 contractus, qui à Rege non ut privato, sed tan- 32 quam Rege necesse est contrahi, quia non convenit Regi, ut privato, & Rex ut privatus nihil ageret, hoc proinde peculiare habeat, ut Rex tum promissa observare non teneatur, cum publicæ necessitates emerferint, & eam vendendi, infeudandique publicis calamitatibus Regi necessitas imponatur, aliter enim faciendo læderetur Coronæ, & propterea juramentum pœnitens non est servandum, *cap. sicut nostris 27. & cap. intellecto 33.* cum *Glof. magna, de jurejur.* & plenissimè scripsi in *Respons. Fiscali præcedenti de revocatione domaniorum*, ubi hanc esse differentiam inter privatorum contractus, et eos, quibus etiam mediante pretio Rex concedit domania, fortè novis considerationibus explicatur.

Ejus denique esse sententiæ, aliquem jure non posse satis perspicuum mihi videtur, ut hoc etiam casu Rex contractum revocare, et pretium, vel saltim ejus partem retinere possit ab Universitate solutum pro reemptione jurisdictionis, hac demum conditione Regi donatæ, ut eam in domanio haberet, nec eam boni, politicique regiminis causa posse defendi, multoque minus Catholici Principis cujusmodi Regem nostrum Monarcham Invisitissimum esse, Solis luce clarius apparet.

34 Secundus est casus, cum jurisdictionis, dum se in domanio terra constituit certo pretio juxta consuetum stilum fuit æstimata, veluti æstimata fuit jurisdictionis terræ Molæ anno 1612. per consultationem 6. Jul. duc. sex mille, relato præcedenti æstimo duc. 4. mille in processu, *fol. 56. & iter.* quo stilo solet jurisdictionis à corporibus baronalibus separatim vendi, si verò postea eam Rex vendere intendit, 35 et fumantium augmento, aut aliis majoris vendatur, hujus augmenti pretium, totum Fiscus compendio cedere omnino debet terræ pretio ab eâ primum soluto tantum restituendo, cum non debeat Fiscus restituere, nisi id, quod accepit, cum om- 36 nis jurisdictionis, et dignitas Regis sit, et à Rege fluat, et refluat, juxta notum dictum *Baldi in cap. 1. quis dicatur Dux*, tanquam juris publici, ad *text. in l. 1. §. hujus studii, de justitia, & jure;* 37 inde dicimus, commercia jurisdictionum esse juris publici, et non recipere estimationem, *cap. 1. §. ad bac, de pace juram. firm. de Ponte consil. 37. n. 29.* 38 & 30. *lib. 2.* ipsaque jurisdictionis promanat à Rege, tanquam rivus à fonte, adeò ut à scaturigine separari nequeat, non minus, ac radii Solis à Sole, secundum *Bal. de feudo Marchia in princ. cum pluribus ad ornatum per Knichen. de vestit. part. 3. cap. 2. num. 47. cum seq.* et restitutio procedat ex eo, 39 quod causa domanii, ob quam Universitas pretium sol-

solvit, irritata fit, meritò pretium solutum tantum est rependendum, non aliud, quod jure suo Rex vendidit. ut in puncto decidit *Peregrin. dist. tract. de jure Fisci. lib. 5. tit. 2. post num. 52. vers. Ego autem.*

- 40 Tertius est casus, cum terra jam domanialis effecta soluto pretio corporum, & jurisdictionis, iterum velit se vendere, non quod Rex ex publicis causis contractum velit rescindere, sed quia Universitas se vendere intendat, alterutra ex causa, aut quia id ei opus fit, cum ex causa de novo supervenienti in domanio nequeat diutius conservari, veluti quia vires amplius non suppetunt, aut res alioquin emergit, ut sæpè contingere solet pretio occasione domanii sub usuris accepto, quod experientia compertum fuisse, & hac de causa omnes terras ad domanium admissas iterum ad nihilum redactas, coactas fuisse iterum redire sub dominio Baronum, testatur Dom. meus *de Curte d. cap. 3. in fin. nu. 75.*
- 43 vel ex mala administratione eorundem Civium,
- 44 vel ex Perceptorum, eorumque qui ab his destinantur pro tributorum, & superindictorum exactione, avaritia, immò voragine: genus quidem est illud hominum nunquam satis, nec condignè punitum, cui malo tam execrando, hucusque remedium ex temporum injuria inveniri non potuit, Aut
- 45 quod spontè velit se Baroni subicere in gratiam alicujus Magnatis, vel præpotentis, sub quo speret melius gubernari, inimicitiasque inter Cives exortas conciliari, aut factiones, plerunque exitiales componi, aut supprimi, quod satis bonum est, & desiderabile, ut latè *D. de Ponte de provis. fieri soli. rub. 1. tit. 1. ex num. 6. ad 8. var. 4.*
- 46 Et ità domanium renunciet, quo casu Rex uti bonus paterfamilias, ut Universitati consulat, eam sub Barone reverti permittit, & quidem eo casu Universitati annuere nedum æquitati, sed juri consonum erit, etenim eadem ratione, qua in casu, quo Universitas petit se admitti ad Regium domanium, debent tunc inspicere inter alia ipsius Universitatis vires, redditus an sint sufficientes pro solvendo pretio, vel censu pro pecunia, quam accipiant solvendam emptori, vel venditori, vel si pecuniam habeat aliundè de sufficienti ad solutionem pretii, & si poterit in domanio permanere, & cætera, prout animadvertit idem *D. Reg. Tapia in pract. opere de jure Regni, tit. de domanio ab Univerf. col. 1. fol. mibi 84.* sic congruum erit, ut rebus aliter repertis, à domanio illi discedere concedatur, & in hoc animadvertatur, pluries in contingenti facto totius, & integræ Universitatis consensum adhiberi non fuisse necessarium, sed vel majoris partis, vel etiam ad instantiam minoris partis Universitatis beneficio domanium revocari actum est, ex regula tradita per *Bart. & DD. in Lambitiosa ff. de decret. ab ordin. fac. quam in terminis applicat Rovis. in d. prag. 63.*
- 48 num. 15. non esse semper sequendum quod Universitati subditæ videtur, sed quod ei utile, & expediens dignoscitur, ut necessarium decretum interponatur.
- 49 Et hoc casu cum Rex non resolvat contractum, sed Universitas, vel quia non possit, vel quia nolit in domanio amplius persistere, & idè ipsa in culpa versetur, nè domanio fruatur, propterea sequitur, quod jurisdictionis pretium, licet Universitatis pecunia acquisitum, & etiam ea pars ab ea prius persoluta justè Regi Curie debeat accedere, & in hoc proprio casu loquitur *D. Regens de*

*Ponte d. suo conf. 158. num. 4. lib. 2. dum ita dicit, hinc semper sumpta est postea practica, quod cum terra iterum vendatur, participat Fiscus de pretio ratione sui universalis dominii, & jurisdictionis, nam si dicimus, quod Baro, & verus Dominus terra dicitur qui habet civilem jurisdictionem, juxta *Capyc. decis. 27. quanto magis erat Dominus Fiscus, qui habet omnimodam jurisdictionem civilem, & criminalem, clarissimè enim loquitur ipse in casu ubi terra, quæ est effecta de domanio, inisset ex supervenientibus necessitatibus, & statu mutato velit iterum redire in posse Baronis, & in eo casu, illum loqui apertè indicant verba formalia, quæ scribit in princ. ante num. 1. & explicat etiam post nu. 12. in fin. ubi dicit, processum esse ad venditionem, nulla præcedente informatione de rei valore, nec de ulla alia legitima causa, per quam potuisset justificari venditio, & ex eo etiam patet, dum de Ponte in primo articulo quærit, & disputat. Utrum esset necessaria subhastatio quædam corpora baronalia ipsius Universitatis, quæ discussio fuisset vana in venditione jurisdictionis, quam teneret ipsa Curia, ubi absolutum esset, requiri subhastationem, secundum terminos *text. in l. 1. cum glos. C. de fide instrument. & jure haste fiscalis*, & hic propriè est casus litis, & consultationum factarum anno 1612. inter terram Molæ, & Dominum Comitem Michaellem Vaaz; & sufficeret ut responderetur consultationibus, & specialiter ei, quod fuit tam à Fisco propositum, tum à Reg. Camera agitatum in consultatione 24. Julii 1612. tantum dicere, eum esse casum diversum, eo enim casu actum fuit, volebat Universitas, vel ne, poterat, vel non poterat in domanio permanere. Et tandem dicitur, eam venditionem decreto ultimo, & diffinitivo Collateralis Consilii, à quinque Regentibus subscripto, tum denique fuisse factam, cum Universitas non modò eonsensisset, sed etiam expressè supplicationem in publico parlamento dedisset, ut venderetur dicto Michaeli Vaaz. Quod decretum hæc verba continet. Die 8. Mensis Augusti 1612. in causa Universitatis, & hominum Terræ Molæ super venditione jurisdictionis, & vasallagii dictæ Terræ, Excell. providet, quod fiat venditio jurisdictionis, & vasallagii dictæ Terræ Michaeli Vaaz juxta formam conclusionis factæ per dictam Universitatem, & homines dictæ Terræ Molæ sub die 28. Julii 1612. in actis præsentatæ pro pretio declarando, ut ex decreto. Et cœpit dictum judicium à controversia exorta inter quosdam, & majorem partem Universitatis, prætendentibus iis dictam Terram in domanio non posse persistere, sed justissimis, necessariisque de causis, sub Baronis dominio iterum redire debere, ut prius fuerat, & ut quæsierat anno 1587. vendi Comiti Conversani, de quo assertur parlamentum generale, & conclusio, & procuratoriam fecerunt, quibus continebantur onera, & debita, quæ habebat, & apparet ex memoriale dictorum hominum S. E. porrecto, & inserto primæ consultationi Regiæ Camera. Quæ declarationes veræ declaratæ fuerunt ex examine de præcepto Reg. Camera 10. testium, qui fuerant Comes Conversani, Dux Vetrici, aliique notæ dignitatis viri, ut refertur in dicta consultatione, ubi urgentissimis ex causis hanc terram vendi oportere demum concluditur.**

Et hoc patet ex instantia Fisci inserta dictæ consultationi cum dixerit, *hunc articulum vendendæ juris.*

jurisdictionem non posse fieri, Universitatis petitione, quia est Universitati acquisita, cum se domanialem fecit, ut affoles, & idem pluries eum pro aliis terris actum fuit, quod etiam interest S. M. eam in domanio habere, fieri non est permissum, veram ob merito D. Michaelis Vaaz; adidit postea, propter notoriam necessitatem, qua ut venderetur, adstringebatur, ob ingens debitum, & quod Baronis concessio, maximo ei adjumenta fuisset.

Quibus ex causis Camera dixit, se ejus esse voti & sententiam, ut consideratione habita causarum in præinsertis memorialibus contentarum, ipsi Reg. Cameræ cognitarum, vendatur jurisdictione dictæ terræ D. Michaeli Vaaz, & hoc, contradictione alterius partis non obstante, quæ Universitatis nomine domanium prætendebat, quibus dictæ Universitatis nomine replicatum fuit ab iis, qui eam vendi quærebant, pro quibus dicta consultatio fuit facta.

Postea verò cum facta esset secunda consultatio, circa liquidationem pretii jurisdictionis, fuit liquidata duc. 6. mille, quod fuit id pretium, quo prius liquidata fuit anno 1587. cum se vendere egit Comiti Conversani.

Et idem Fisci instantia quodam secundum caput quo actum fuit totum, ne pretium Fisco cederet, vel pars ejus Universitati deberetur, intelligi debet, expressèque loquitur in suo casu, de quo tunc agebatur, & in terminis instantiæ ab ipso Fiscali factæ in præcedenti consultatione, cum jurisdictione venditur instante ipsa Universitate, rectèque dixit Fiscus, exempla, quæ in contrarium essent, aliquam partem terris concedendi, causam, nisi à mera gratia habere non posse. Et quoniam ii, qui venditionem postulabant denique obtinuerunt, & unanimiter fuit conclusum, ut dicto Michaeli Vaaz venderetur, quamvis aliam conclusionem revocando, idem comparuit Paulus Antonius Barbarus procurator specialiter constitutus ad hunc actum, qui petiit ad venditionem procedi.

Quapropter ortum fuit dictum decretum Colateralis 8. Augusti 1612. quod fiat venditio jurisdictionis, & vassallagii dicto Michaeli Vaaz, juxta formam conclusionis factæ ut supra, subscriptum à quatuor Regentibus, & conformiter processit tertia consultatio, qua Fiscus instet circa secundum dictum caput reservatum in dicta consultatione, allegans, totum pretium competere Reg. Curie in quo Reg. Camera fuit voti, quod in casibus similibus usitatum erat à Fisco, Universitati restitui partem pretii jurisdictionis, ferè juxta majorem, vel minorem terræ egestatem, & Præses de Vera Commissarius suo singulari voto Fisci instantiæ adhæsit, cujus etiam sententiæ fuit Mormilis, quod nunquam ei pars pretii data fuerat, nisi misericorditer, & gratis elargita, quod propriè verificatur, cum Universitas ex impotentia venditur, quo R. Majestas, vel ejus Locumtenens moveri solet, ut pars pretii, quod ab Universitate donatur, cum sui culpa venditur, ex gratia remittatur.

Ex quibus omnibus concluditur, dictam distinctionem verissimam esse, & dictam remissionem pretii in suo casu tantum procedere, in quo dicere non omittam, ea, quæ in dicto processu contingerunt, non de facili posse ad aliorum casuum decisionem adaptari, eo quod cum dicta terra, ut dictum est, fuit extraordinariè actum ex iis, quæ in dicta causa acciderunt, ut animadvertitur in memoriali Fiscalis loco primi subrogati in processu dicti Co-

mitis Vaaz cum terra Molæ, & est visum dignum votum trium Advocatorum Corcioni, Caraccioli, & Palmerii, quo etiam prædicta confirmantur in processu in Banca

- 51 Et quoniam superius dixi, introitus omnes de jure Baronum inclusis juribus jurisdictionalibus, quæ tempore domanii cedunt beneficio Universitatum, emanere feudales, etiam si vendantur ipsi
- 52 Universitati; cum de hoc viderim dubitari in Regia Camera à doctissimo viro D. Regente Matthia de Cafanate, ingenio, facundia, & rerum experientia insigni, ex eo quod in posse Universitatis pervenire deberent ut allodiales, ex quo feuda ad
- 53 minus reverfa efficiuntur allodialia, cum constat,
- 54 feudum esse quandam speciem servitutis, & res sua
- 55 nemini serviat, juxta vulgatam theoreticam *Ifern.* in cap. 1 §. *hujus autem generis, in additione sub nu. 13. ex quibus causis feudum amittatur* cum concordantibus, attamen experientia nos docet, perma-
- 56 nere feudalia, nec obstat doctrina *Ifern.* in d. loco;
- 57 Id enim procedit ubi feudum simpliciter devoluitur per lineam finitam, vel delictum consolidato dominio utili cum directo, ex lege feudi, & pacto antecedenti, tunc enim quousque Dominus directus non declarat animum suum, velle de novo feudum devolutum reconcedere in feudum, interim apud ipsum est allodiale, & esse necessarium, ut in nova concessione constet per verba apta, velle reconcedere in feudum, & ex quibus verbis id deprehendatur, docet *Ifern.* in d. loco, ex d. num. 13. & 14.
- 58 scus verò ubi devolutio non sequitur ex lege, aut natura feudi, sed ex novo titulo, & conventionem, ut contingit saltim causativè in materia domanii, quia tunc attenditur voluntas, & intentio contractantium, & spectandum est quid ipsi voluerint;
- 59 vulgatis juribus, undè cum tam in casu, quo volente Rege infundare Castrum existens sub dominio, vel ubi Baro vendat Castrum à se in feudum
- 60 possessum, quibus in casibus potest praticari petitio domanii, licet in primo casu majori ratione, & justius quam in secundo, ut supra diximus ex Domino meo de *Curte par. 1. cap. 3. sub num. 39. & 40. & Rovito in prag. 63. de offic. procur. Cesar. nu. 27.* in utroque casu requiratur voluntas, & consensus ipsius Regis, adèd ut ex jure ipsius, & non aliter Universitas admittantur, ut idem *D. de Curte d. cap. 3. num. 48. 52. in fin. & num. 75.* & clarè con-
- 61 stet omni casu de expressa voluntate Regis velle concedere in feudum, & itidem Baronis, qui nec si vellet, posset alia lege dare, quam ipse tenet, vulgato cap. unico §. *similiter, versic. profecto, de lege Contradi.* quem *text.* exornat idem Dominus meus de *Curte cap. 6. num. 8. & 12.* ex hoc sequitur, quod
- 62 concedendo, vel consentiendo domanio, consolidatio non fit liberè corporum Baronialium, sed ut Universitas concedantur, si, & prout Rex alteri feudatario erat concessurus in feudum, & sic nullo modo dubitari potest, quin in posse Universitatis perveniant corpora uti feudalia ex voluntate, tam Regis concedentis, dum admittit terram in locum Baronis, cui intendebat concedere in feudum, & ipse Universitas, quæ petiit in venditione præfer-
- 63 ri, de cujus prælationis natura est, ut petens admittatur sub eadem lege, conditione, & pacto, adeo ut nec pretium augeri possit in præjudicium juris quæsi emptori, juxta doctrinam *Cunei, Alberici, & Bart. in l. juris gentium §. adeo ff. de pactis Tiraq. & aliorum, quos citat Flartbman, Pistor. lib. 2. qq. juris*

juris, cap. 12. num. 13. Rosenth. lib. 1. de feudis, cap. 9. membr. 2. conclus. 90. lit. D. ubi in specie, quod sub eisdem conditionibus, & terminis subrogetur retrahere volens, nihilo mutato, ut scripsi in causa domaniali Sanbatelli, & plenius dicam in decisione facta in causa Cafalis Fractæ majoris, cum Dom. Principe Sancti Severii, & sic cum ab initio sit actum de concessione feudi, sequitur, ut necessarid eodem modo corpora transeant in Universitatem, ut illa habeat, & teneat sub natura primæva, & solvat relevium singulis 15. annis, juxta decretum generale, vel ponat extrâ manum suam in faciem alicujus ex civibus, ut Curia non sit in damno circa jura dominicalia, et devolutiones, quia ut docet *Isern. in d. §. hujus autem generis, in addit. post nu. 14. vers. quid si non dicat*, etiam si non exprimat

64 Dominus, quod dat in feudum, interdum satis videtur sufficere quodlibet verbum, ex quo id inferatur, maximè quia utilius est pro Curia, quæ sit feudum, et non præsumitur facilè quem jactare suum, et addit *Isern.* verbum satis notabile in proposito, & *vicinitas scripturæ indicat voluntatem, l. heredes §. sed si notam ff. de testam.* cum aliis, quæ *Isern. ibid.* subjicit, ex actu enim vicinitate, et admissione ad domanium declaratur voluntas Regis in cessione corporum, *Bart. Corn. Decius, Tirraguell. Crav. et alii, quos affert Consil. Georg. alleg. 22. num. 7.* et ex iis, quæ præcesserunt, et sequuntur, mens ipsa declaratur, *Surd. dec. 54. num. 6. & 16.*

67 Regis enim libera voluntate dependet, ut feudum devolutum transeat in alium sub eadem natura, ut docet idem *Isern.* in notabili quæstione, in *cap. 1. §. ille tamen post num. 11. vers. & si in terra sua, de controuv. apud pares term.* ubi postquam *num. 11. in vers. sed an liberat*, plenè docuit, Regem de allodio facere feudum, & è contra concurrente voluntate Baronis, de feudo posse redire in pristinam naturam, & quod destruet is, qui fecit cum voluntate ejus, qui concessum est, idest feudatarii durante concessione, vel etiam sine vasalli voluntate, cum repervenit ad dantem, & in *vers. sed si Rex tradit*,

69 quod Rex dabit in feudum quaternatum, magnum, vel nobile, etiam quod non erat, sicut sibi placet, quia feuda sunt destinatione patrisfamilias, vulgata *l. quod in rerum §. ult. ff. de legat. 1.* subdit deindè sub *d. nu. 11. in fin. in vers. & si in terra* in

70 casu longè fortiori, quod si in terra sua existente in manu Regis erigit Rex feudum, quod in dubio

71 censetur quaternatum, deindè reperveniat ad Regem, eo Regi aperto, si postea concedat terram, in qua est hoc feudum, cum juribus, & pertinentiis suis, transibit feudum illud cum tota terra in concessionarium, nisi nominatim excipiat, *l. si quis ades ff. de servit. urban. præd. & ibid. Isern.* facit discrimen inter feudum devolutum ex pacto, vel ex titulo universalis, ut si fuisset Rex ipse institutus à feudatario, & hac doctrina utitur in pulchro casu *Reg. de Ponte consil. 132. sub n. 20. vers. tertid principaliter, lib. 2.* quanto igitur fortius in feudo, quod manet in sua natura cum suis corporibus, & membris accessoriis, in quibus maximè interest Regis non mutare illorum naturam ob conservationem

74 corporis integralis feudi, ut advertit idem *Reg. de Ponte consil. 158. num. 8. & 9. eod. lib. 2.* & ut retineat servitia, & jura dominicalia, quæ ex transitu in aliam bonorum speciem alienabilem, absque consensu Domini, importaret annihilationem ipsius corporis, siyè capitis, ut docet *D. de Carte d. cap. 3.*

num. 74. de quo ipse latè scripsi lib. 2. controuv. cap. 1. etiam in casu, quando ob publicam causam necessè esset ex jure Regio iterum procedere ad infeudationem restituto pretio, ut his temporibus evenit, quo casu prætereà possunt emptores jurisdictionis redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, ut uniantur membra cum capite, vel saltim ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet, poterit occasione partis vendere totum, juxta *l. 2. C. de commun. rerum alienat. & l. 1. C. de vendit. rerum fiscal. cam privat. com. lib. 10.* prout fuit decisum me referente pro Regio Fisco contra Fidelis. Civitatem die 18. Septembris 1637. & supra scripti, & propterea inolevit praxis, & observantia inconcussè observata in omnibus locis admissis ad Regium domanium, ut corpora, & jurisdictiones transierint ad beneficium Universitatum, de quarum pecunia fuit obtentum domanium sub eadem natura feudali, ut supponunt uti indubium *Rovis. super d. prag. 63. per totam, præsertim num. 17. Dom. de Carte, de Ponte*, & omnes nostrates in præcitat. locis, & ut Fiscalis ipse curavi citari omnes Universitates, & Cives ad docendum de solutione releviorum, & aliorum jurium dominicalium.

SUMMARIUM.

- 1 Corpora, & introitus de jure Baronum tempore domanii cedentes commodo Universitatis, remanent feudales.
- 2 Pactum de retrovendendo est pars pretii, & nu. 25. expirat transacto redimendi tempore, num. 7. efficit, ut res minus justo pretio vendatur, nu. 26. & tempore concurrente injustitia efficitur perpetuum, num. 50.
- 3 Domano revocato, Universitati sunt restituenda corpora retenta per Regium Fiscum tempore domanii, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, juxta consuetum stylum.
- 4 Universitate se redimente Fiscus lucratur jurisdictionem ex pecunia ipsius, reliqua verd corpora ad Universitatem pertinent.
- 5 Voluntas, quæ ex facto colligitur non extenditur ultra quam ex ipso facto de necessitate inferitur.
- 6 Cessante causa consensus cessat consensus, etiam quod essemus in Principe habente rem à privato.
- 8 Feudo ex lege investitura inest, ut aliquando utile cum directo consolidetur dominio, sine qua spe translatio diceretur odiosa, num. 10.
- 9 Nihil habere videtur qui nudam tantum proprietatem habet.
- 11 Domania quæ à Regibus tantum ex generali consuetudine distrabuntur, à Proregibus absque speciali mandato alienari prohibentur, & nu. 12.
- 13 Personalis insolita concedi, quæ à Principe per rard exercentur, in quacunque concessione intelliguntur exceptuata.
- 14 Lesione interveniente, contractus gestus cum Reg Fisco redditur nullus.
- 15 Universitas ad Regium domanium admissa subrogatur in omnibus in locum primi emptoris, præterquam in expressè reservatis.
- 16 Contractus ex conventionione leges accipiunt.
- 17 Rex iterum concedendo feudum sibi apertum non prohibetur legem, quam velit in concessione apponere, facit gratiam prout sibi placet, cum ipsius sit aestimare modum sui beneficii, num. 18.
- 19 Feuda magis à lege conventionione, quam ab alio jure dependent, à lege investitura naturam accipiunt,

- & spiritum vita, Rege insufflante, num. 20. non potest eorum forma mutari in præjudicium successorum, num. 21.
 22 Nemo invitus compellitur rem suam alteri vendere.
 23 Licitum est contrahentibus in pretio invicem se decipere.
 24 Domanium competit Vniversitati ex persona Regis, & ipso nolente excluditur.
 27 Venditio iusto, vel majori pretio facta luendi spem adimit.
 28 Nemo præsumitur jactare suam.
 29 Pactum in venditione adjectum ad commodum venditoris, efficit, ut vilius res intelligatur vendita, & num. 30.
 31 Enunciatio meritorum in concessione à Domino subditis facta non idè minus illam gratiosam reddit.
 32 Obsequia præstata à liberto, uxore, & filio erga patronum, matrem, & patrem, pro meritis remuneratione dignis non habentur, nec impediunt revocationem virtute legis si unquam, num. 33.
 34 Vasalli equiparantur libertis.
 35 Obligatio antidotalis domini erga subditos non operatur vim coactivam, sed tantùm sufficit ad implorandam Principis munificentiam, quæ non extenditur ad successores.
 36 Afflicti opinio in dec. 307. refellitur, & explicatur num. 37.
 38 Dom. D. Joseph de Neapoli Regens dignissimus in Italico Cons. pro Sicilia Regno laudatur.
 39 Læsionis causa erit tractanda in iudicio ordinario, actione proposita, & parte citata.
 40 Excessus tempore belli permitti, pace redeunte emendari debent, legesque erunt abrogandæ, num. 41. jus juridicum ex actibus tunc gestis, non acquiritur, n. 42. & rationes dicto tempore dispendiæ revideri possunt, n. 43.
 44 Utilitas quæ à futuro dependet eventu, non attenditur.
 45 Venditio, quæ effectum non habuit, vel fuit inutiliter celebrata, non facit ut secunda censeatur in eius locum subrogata, cum paria sint aliquid non fieri, vel inutiliter.
 46 Pactum de retrovendendo, de revendendo, & de restituen-do, idem continent.
 47 Læso in Fisco valdè minor sufficiens est ad rescindendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia, licet interveniant subbassatio, & decretum Judicis, num. 48.
 49 Peregrini sententia improbat.
 51 Supremi Senatus majori pollent auctoritate, quàm reliqua Tribunalia, eorum decreta vim legis obtinent, num. 52. dummodò in ipsis resideant Reges, vel sententia eorum nomine proferantur. num. 53. & statuti generalis auctoritatem continent, num. 55.
 54 Decium perturbat auctoritas S.C. Neapolitani,

ARGUMENTUM.

Universitas ad Regium domanium admissa si iterum vendi contingat, an corpora domanialia per Regium Fiscum retenta, & in prima venditione comprehensa erunt ei restituenda.

RESPONS. XXV.

Devoluta Civitate Ostuni in Provincia Hydruntina Regiæ Curia, ob mortem Sereniss. Regiæ Poloniae, quæ tenebat illam in feudum ab Inviçtiss. Rege nostro, & sic consolidato utili dominio feudatarii cum directo D. Joannes Manriquez Locumtenens Generalis in Regno sub die 19. Augusti 1558. vendidit dictam Civitatem pro subveniendi necessitatibus Regiæ Curia Ferdinando Loffredo Marchioni Trevici cum omnibus corporibus, & introitibus, qui erant sub universitate feudi devoluti de jure baronum, inclusis etiam corporibus, & membris jurisdictionalibus, & in specie fuit additum, cum Dohanis, quarum redditus essent infra mensem liquidandi per Regiam Cameram, nec non cum ann. duc. 2150. functionum fiscalium, concessis tamen in burgenaticum cum pacto de retrovendendo, sive cum facultate Regiæ Curia reservata luendi quancumque infra annum, omnia quidem prædicta pro pretio ducati 55000.

Nondum autem exequuto dicto contractu, post annum, die scilicet 13. Septembris 1559. Dux Alcanorum Prorex prudentissimus successor admisit dictam Civitatem ad Regium domanium, & narratis jam dicta devolutione, et venditione facta à prædecessore, fuisseque per Civitatem oblatos pro dicto domanio, ac pro bonis, & introitibus Baronalibus, et jurisdictionalibus (excepta tamen Dohana, ejusque redditibus) duc. 40000. eamque oblationem fuisse per Regiam Curiam acceptatam, et de ejus mandato stipulatum instrumentum in dicta Civitate per Doctorem Petrum de Leonibus pro venditione facienda per dictam Reg. Cur. infrascriptorum bonorum, et introituum baronialium infra declarandorum, quæ fuerunt inferius declarata, et descripta, his verbis, nec non alià concessionem dicti domanii ex causis prænaratis, quæ fuerunt servitia non vulgaria, de quibus supra proximè meminerat, vendidit in feudum subscripta corpora, nec non omnia, et quæcunque jura, membra, et introitus ad dictam Civitatem spectantes, prout erant tempore Regni Poloniae, (excepta tamen Dohana cum juribus suis) verùm Reg. Curia non possit alterare directus dictæ Dohanæ.

Ratificavit idem Prorex dictum instrumentum venditionis, & de novo vendidit eidem Civitati cum jure reintegrandi, & confirmatione privilegiorum pro dicto pretio ducati 40. mil. cum pacto tamen de retrovendendo, quodam corpora Baronalia vendita infra quatuor annos pro iisdem ducati 40. mil.

Et promisit dicta Civitas solvere adoham, ex quo ut incidenter hoc dicam, confirmatur id, quod alibi dixi, & de jure probavi, corpora, & introitus de jure baronum, inclusis juribus jurisdictionalibus, quæ tempore domanii cedunt beneficio Vniversitatis, remanere feudales, etiam si vendantur ipsi Vniversitati; quidquid aliquando fuerit de hoc dubitatum, & vigore dicti pacti de retrovendendo: anno sequenti 1560. 6. Septembris idem Vicerex asserendo habere dictum jus luendi, sive redimendi dicta jura, & corpora Baronalia vendita pro dictis duc. 40. mil. vendidit, & remisit dictum jus luendi eidem Civitati Ostuni emptrici pro duc. decem mille, & sic pro quarta parte dicti pretii, confirmando concessionem domanii, pro qua fuit inter partes æstimatum

tum jus luendi, juxta doctè dicta per *Franch. decis. 95. num. 3.* ut infra latius.

Vndè cum hodiè vigore decreti generalis sæpè citati, ac per extensum in fine *Responsi 23.* impressi, fuisset de novo exposita venalis jurisdictio dictæ Civitatis, inter alia multa, quæ ex parte ipsius opponebantur, ut evitaret revocationem domanii.

Dicebatur in primis, id non expedire Fisco, siquidem in casu alienationis erat sibi restituendum pretium Dohanæ, quod erat magni valoris, ut infra latius, siquidem licèt de anno 1559. quo obtinuit domanium, fuerit per Proregem reservatum ad beneficium Regiæ Curie corpus Dohanæ cū juribus suis, id tamen fieri non poterat in præjudicium ipsius Civitatis, quæ ex dicta concessione domanii subrogata fuerat in locum Marchionis Trevici, qui obtulerat pro emptione jurisdictionis, & omnium corporum, & introituum de jure Baronum, incluso in specie jure Dohanæ, quinimò cum aliis duc. annuis 2150. functionum Fiscalium, undè cum ipsa Univerſitas per viam prælationis se redemisset solvendo ducati 50000. in duabus vicibus, necessariò tunc consignari debuerant ad sui beneficium omnia corpora de jure baronum, eò modò, prout ad Fiscum pervenerant per mortem Regiæ Poloniæ, & per Regiam Curiam fuerant concessa, & infeudata dicto Marchioni Trevici, & idè cum per retentionem factam per Ducem de Alcalà, & reservationem jurium Dohanæ ad beneficium Reg. Curie fuerit ipsa evidenter facta, & pateat non jure factam, licebat ipsi Civitati hodiè adversùs prætentam revocationem domanii licèt opponere, quòd quatenùs infringendus esset contractus domanii, pro cujus observantia insistebat, saltim erat sibi restituendum corpus Dohanæ, vel pretium cum fructibus perceptis, quod ex sibi tunc tempore obienti domanii consignari debuerat insimul cum aliis juribus, & corporibus, juxta notoriam, & vetustam observantiam, & solum juri subnixum, juxta quem ex reemptione, quæ fit per Univerſitatem corporum, & jurium baronaliū, retenta ad beneficium Fisci jurisdictione, quam lucratur ex facto, et pecunia Univerſitatis, quæ proindè sufficere sibi debet, reliqua omnia corpora transferenda sunt in Univerſitatem, ut sæpè diximus ex *D. Regente de Curse de feudis part. 1. cap. 3. per totum, præsertim num. 52. 68. 74. & 75. Rovito super Pragm. 63. de offic. procur. Cas. in novis. num. 17. 29. & 30.*

Nec sibi poterat obſtare, quod ipsa Univerſitas tunc dictæ reservationi Dohanæ consenserit, et passa fuerit, dictum jus Dohanæ reservari ad beneficium Reg. Cur.

Siquidem primò, de jure certum est, quod voluntas, quæ ex facto colligitur, non extenditur ultra, quàm ex ipso facto de necessitate inferatur, ut probat *Surd. decis. 84. num. 10. decis. 267. num. 5. 285. num. 3. & decis. 317. num. 22.* undè si consensit Civitas dictæ retentioni, ut obtineret domanium, et sic libertatem, quæ res est inæstimabilis, non mirum si revocato domanio quamvis ex causa à jure permilla, et sic cessante causa consensus, eaque reducta ad non causam, tanquam cessante consensu, debebat saltim sibi restitui corpus Dohanæ, sive ipsius pretium saltim absque fructibus, cum medio tempore gavisa fuerit libertate domanii, ut ex *Bald. in l. servit. 36. C. de Episc. & Cler. tradit Tiraq. de cess. causa part. 1. num. 209.* et in terminis, quod Princeps, qui habuit rem à privato ex certa causa,

quam cessante illa causa debeat rem privato restituere, ex *Innoc. in cap. quia plerique de imman. Eccles. Butr. Imol. et Dec. nu. 27. in cap. quæ in Ecclesiis, de confis. Affl. dec. 361. num. 29. Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. num. 51.*

Et tantò magis, quia ipsa Civitas, ipsiusque opera mediante Regia Curia multum commodi, et utilitatis consequuta fuerat, primò, quia cum vendisset de anno 1558. dictam jurisdictionem, et reditus dictæ Civitatis Marchioni Trevici, inclusis nedum Dohana, sed dictis ann. duc. 2150. functionum Fiscalium pro duc. 55000. ipsa Civitas immediatè, in anno sequenti 1559. occasione domanii obtulit, et solvit duc. 40. mil. et deindè anno sequenti alios decem mille, et sic in totum duc. 50. mil. pro eisdem juribus, et introitibus, deducta Dohana magni reditus, et valoris, ut infra, et dictis functionibus Fiscalibus, cum maximo Fisci compendio.

Item cum in prima venditione fuerit conventum cum dicto Marchione, et concessa Regiæ Curie facultas redimendi infra annum, Civitas deindè prorogavit idem pactum de retrovendendo ad quatuor annos.

Et tandem dicebatur pro Civitate esse potissimè considerandum aliud maximum commodum Fisco partum, ex oblatione, quam ipsa fecit duc. 40. mil. pro domanio, qua mediante Fisco potuit exercere pactum de retrovendendo contra dictam Marchionem primum emptorem, & sic fuit causa immediata rescindendi venditionem, & resolvendi contractum, qui evidenter patet fuisse Fisco maximè damnosus, considerato valore jurium, & corporum venditorum, & quantitate pretii, qui elapso anno dicto redimendum, amplius rescindi non potuisset, vel difficiliùs id admittum fuisset, ut tradunt *Gozad. & Cognol. in l. 2. uterque num. 64. C. de pactis inter empt. & vend. Curt. Tiraq. & alii, quos citat Menoch. lib. 2. cent. 3. casu 217. num. 1. de arbit.*

Verùm pro parte Fisci adversùs oppositiones prædictas respondebatur.

Et primò negabat Fisco, ad Civitatem spectasse ullo tempore, neque spectare posse jus aliquod super corpore Dohanæ, siquidem compertum erat, Civitatem ipsam per mortem Regiæ Poloniæ, quæ illam tenebat in feudum, fuisse devolutam Regi, tanquam directo Domino, cum jurisdictione corporibus, & integro statu per viam consolidationis utilis cum directo dominio, quod factum inficiari non poterat, quæ consolidatio, sive reversio ad dominum dicitur factum favorabile, *l. Mævius 66. §. cum fundo, ff. de legat. 2. & in feudo est de intrinseca natura, quia ea lege datur, ut utile directo aliquando accedat dominio, quod absque utili inutile censetur, quidquid enim dixerit Hostiensis, quod utile dominium sit chimera, tamen Isernia dixit, nihil habere qui nudam habet proprietatem, citans Poetam: Ortulus iste parit fructum cum flore favorem. Flos, & fructus erunt, hic nihil ille sapit. in cap. 1. num. 3. ubi L. parulus addit Affl. Loffred. Frecc. & alios de investitura de re aliena facta, quibus addo Lucam, Decian. glos. Paris. Ancharanum, Raudensium, & alios, quos pro utilitate consolidationis utilis Domini cum directo congesit Andr. Knichen de vest. pact. part. 1. cap. 3. in 1. part. d. cap. 3. incip. in Nomothesia, num. 63. & seq. fol. mihi 347. sicuti è contra translatio sine spe consolidationis est odiosa, cap. unico, vers. inde potest, ibi, idèd scilicèt quia nunquam reversurum sit ad dominum, de alien. feudi.*

Et quamvis Locumteuens Regis de anno 1558. vendiderit dictam Civitatem cum juribus suis Marchioni Trevici, inclusis Dohanis, & functionibus fiscalibus, præterquam quod de potestate dicti Locumtenentis alienandi locum insignem non apparebat, & sic sine speciali mandato domanialia alienari non potuerunt, cum nec ipsemet Rex possit, id prohibente *extrav. Innoc. VI. incip. Ad Regnum Sicilia*, de qua attestatur *Lucas de Penno in l. 1. Cod. de capitat. civ. censib. exim.* & in *l. cuicumque Cod. de omni agro deser. lib. 11.* & tradunt *Domini mei Capyc. in Invest. verb. Reges etiam, vers. limita, nam Rex fol. 15. in fin. & de Curte in 1. par. c. 3. sub num. 21.*

licet aliud sit de consuetudine urgente necessitate, quæ tamen consuetudo non extenditur ad Proreges qui prohibentur generaliter alienare, absque speciali permisso Regis, juxta doctrinam *Ifern. in l. Imperialem, num. 12. & 13. ibi insolita personalia, quæ nunquam, aut rard consuevit, non transeunt, & inferius in vers. sed an Vicarius, cujus theoreticam explicat D. Capyc. in ead. l. Imper. car. m. hi 29. sub vers. Andr. protequendo Camer. car. 77. col. 1. vers. & nota, quod Ifern. ubi quod semper censeantur exceptuata insolita personalia, quæ per ipsum Principem perrard exerceri solent, *l. fin. ff. de senator. cujusmodi est alienatio domanialium, de qua in Const. Dignum, & Ea, quæ ad Decus, idem Camer. d. car. 77. col. 3. litt. N. de quo latè Authores congerit, & distinctione explicat D. de Curte in 1. par. de feudis, cap. 3. num. 9. & 11. cum seqq.* imò evidentè constat, prædictum contractum, ex his, quæ deinde supervenerunt, & ex facto superius relato fuisse in evidentem Fisci læsionem, quæ in Fisco, tametsi adfuisset mandatum (quod negabatur) importasset nullitatem ipsius venditionis.*

Præterea, & secundò dicebatur, quòd licet occasione dictæ venditionis primo loco factæ R. Curia admiserit ipsam Civitatem ad fruitionem domanii, non exindè necessario sequitur, ad ipsam pertinere omnia jura, & corpora prius vendita dicto Marchioni.

Siquidem licet in dubio, si aliud non conveniat, nec aliud appareat Universitas petens admitti ad domanium, dum Rex procedit ad illius venditionem, censeatur subrogata in omnibus vice primi emptoris Rege annuente, & simpliciter concedente domanium, absque ulla reservatione, aliud tamen est, si aliud expressè inter ipsas partes fuerit conventum, & specificè, & expressè cautum, ut factum fuit in calu præienti, cum satis nota sit regula, contractus ex conventionem legem accipere, & pactum quod non sit contra legem, aut bonos mores omninò servandum *l. jurisgentium §. aded, ff. de pactis*, prout certum est, nullo jure prohiberi Regem dominum directum effectum plenè dominum ex consolidatione utilis domanii cum directo posse in venditione, & traditione rei suæ apponere legem, quam velit, ut ex *l. legem C. de pactis*, docent Feudistæ *Ifern. in cap. 1. §. præterea, tit. quibus modis feudum amittatur, ibi primo, post num. 33. vers. extra causas expressas, Petr. de Greg. de concess. feudi, part. 1. quest. 5. n. 8.*

quia Princeps facit gratiam ut vult, et ipsius est æstimare modum sui beneficii, *Baldus, Angelus*, et alii, quos citat *Knich. de vest. pact. par. 1. cap. 2. sub n. 167.*

feuda enim magis à lege conventionis dependent, quam proprio jure, et moribus, *Bald. in l. fin. §. placuit C. de liberal. causa*, et proindè adsumunt naturam inducta à lege primæ investituræ, in qua

Rex dicitur illi insufflare spiritum vivendi, et sicut corpus hominis regitur à spiritu, sic feudum regitur ab ipsa forma primæ investituræ, *Præcc. lib. 3. in princ. tit. de formulis, invest. §. quia ex formula, num. 5. in fine & 6. Afflict. decis. 195.* ad id ut nec dominus possit immutare formam primæ investituræ in præjudicium successorum, de quo infinitos congerit *de Ponte tit. de reformat. investit. §. sept. sep. pids, per tot. car. 5. 16.* quinimò regulæ omnes sunt pro Fisco, ut memo invitus cogatur vendere quod non velit, vel expedit, vulgata *l. invitum 11. C. de contrahenda emptioe, & l. nec emere 16. C. de jure deliberandi*, ad cujus ornatum *lib. 3. cap. 14. vo. riar. resol. cum limitationibus per Sard. cons. 205. lib. 2.* quinimò licere contrahentibus in pretio se invicem decipere, probat *Ulpianus in l. in causa 17. §. idem Pomponius ff. de minor. ibi, idem Pomponius ait, in pretio emptiois, & venditionis naturaliter licere contrahentibus se circumvenire*, quod communiter declaratur, citrà tamen enormem læsionem, de qua in vulgata *l. 2. C. de rescind. vendit. vel indistinctè de omni læsione, etiam maxima, ut novè contra omnes intelligit Pinelus in r. pet. d. l. 2. par. 1. cap. 1. ex n. 32.* sed communi opinione probat *Ozafibus d. c. 95. num. 1.* qui ampliat, ut permittatur hujusmodi deceptio, nedum jure Civili, sed etiam Canonico, de quo articulo etiam *Reg. de Ponte de Regal. imposit. §. 5. num. 7. & 14.*

In præsentem autem casu reservatio juris Dohanæ ex pluribus apparebit justissimè facta. Primò, quia Rex tanquam Dominus, ex cujus jure dependebat concessio, et usus domanii aliter non concessisset, absolutum est quidem, nullum jus competere Universitati petendi domanium, nisi ex persona Regis, qui gratiosè, et ex suo arbitrio concedat conservari Universitates in domanio, undè Rege nolente, omni iure destituuntur, et ut dicit post alios *Dominus de Curte dicta part. 1. capit. 3. num. 52. in fine, & ex hoc credo, quod totum fit ex voluntate Domini directi in hisce domaniis*, et parum post, hinc esse, quod multoties Proreges cum volunt domanium indulgere, quamvis adsint vires Universitatis, & sint in tempore petendi, illud denegant, quasi jus prælationis non sit radicatam in personis eorum sed Regis, quem sequitur *R. g. de Ponte de divers. provis. fieri sol. §. 1.* incipiente, et citigimus supra num. 14. in tract. de potestate Proregis.

Secundò, quia prior contractus venditionis factæ primo emptori Marchioni Trevici fuit evidentè damnosus, ut pro pretio duc. 55. mill. fuisset concessum nedum domanium, sed omnia corpora, et introitus cum Dohana, quæ sola potuisset dicto pretio vendi, ut infra dicetur, ultra reditus functionum fiscalium, undè meritò à successore Prorege in capite, qui melius novit, et curavit jura Regis, nedum contractus non fuit excusus, qui verè ex processu patet, nullum effectum habuisse, siquidem ex instrumento concessionis domanii apparet, et constat, jurisdictionem, et corpora omnia fuisse usque ad illud tempus perès Curiam, eaque à manibus Regiæ Curie, quæ illa possidebat, Civitatem emptricem recepisse, undè non potuit subrogari Civitas in locum primi emptoris, dum de prima venditione non fuit habita ratio, sed altera, et secunda facta fuit de novo venditio ipsi Civitati, quæ ex traditione possessionis suam habuit effectum; sed cum de nova venditione tractasset pro justo pretio, sublata Fiscii læsione, Civitas obtulit

tulit dictum pretium, excepta Dohana, et sic iure fuit facta venditio, quæ justo pretio facta apparet, ut colligitur ex pacto de retrovendendo infra 4. annos Fisco reservato, quod pactum constat
25 importare quartam partem pretii.

Idque comprobatur ex eo, quod fuit postea per Civitatem emptum dictum jus luendi duc. decem mille, ut liberè, et absque dicto onere emptio per illam facta remaneret, ex quo satis ostenditur, pretium duc. 40. mil. prius per Civitatem solutum fuisse potius infra, quam supra justum, et commune pretium, quod ab aliis potuisset offerri, alias enim si pretium ducat. 40. mil. primo loco oblatum non fuisset valde minus iusto, et communi pretio, cuiusmodi solet reservatio pacti de retrovendendo
26 ficere, ut res minus justo pretio vendatur, *Tiraquell. in præfat. retract. convent. n. 20. Covarr. lib. 3. var. resol. cap. 10. Franch. dec. 95. num. 3. ubi Horat. Viscont. in addit. aggregavit Roland. conf. 96. num. 38. in 2. Decis. Perus. 97. num. 6. Lupum de usur in 2. comm. § 5. n. 129. idemque repetit idem de Franch. decis. 105. num. 19. Pinel. in d. l. 2. par. 3. c. 4. sub n. 19. Surd. decis. 155. num. 11.* inutilis fuisset reservatio juris luendi facta per Fiscum, nec Civitas spontè solvisset alios duc. 10. mille, ut essiceretur liberè, &
27 absolutè domina corporum venditorum, quia ex venditione iusto pretio, vel majori facta, nulla superfuisset spes luitionis, argumento *l. statuliberum 9. versic. At & si ante, ff. de statulib. & notatur in rubr. C. de luit. pigoris*, & sic frustra erogasset
28 dictam pecuniam, quod de iure non præsumitur, quod quis spontè, & sine necessitate jactet suum, vulgat'is iuribus.

Tertio addebat Fiscus, integrum pretium, scilicet ducat. 40. mil. primo loco oblatum per Civitatem, una cum aliis duc. 10. mille pro emptione juris luendi, fuisse solutum pro valore corporum, siquidem ex instrumento apparebat, Proregem vendidisse tantum corpora, & introitus devolutos pro dicto pretio, qui fuerunt inter partes æstimati pro dicto pretio, cum plura essent, & ex ipsorum descriptione, & redditu fortè essent majoris valoris, domanium verò non fuisse in ipsa venditione introituum fuerit gratis dictæ Civitati concessum ob ejus servitia, ut clarè colligi videbatur ex verbis
29 instrumenti; quamvis enim pactum, vel onus in venditione appositum sit veluti quædam pars pretii, & ob id res vilis censeatur vendi, *l. si venditor, §. si quid emptor, in fin. ff. de serv. exportandis, l. hereditatem Cornelii, ff. de hereditate, vel actione vendita, Surd. dec. 82. num. 7. & decis. 155. n. 10.* cum infinitis per *Tiraq. in præfat. retractus conventionalis, sub num. 21. versic. & id quidem*, tamen
30 id procedit in pacto appposito in contractu ad commodum venditoris, ut clarè habetur in *l. fundi part. m. ff. de contrahenda empt. l. si sterilis, §. si tibi, ff. de action. empti*, ut declarat idem *Tiraquell. de retractu consanguinitatis, §. 1. Glos. 18. sub n. 38. versic. sicuti, & è diverso*; unde dicebatur, de præsentia læsione per Civitatem allegata nullo modo constare, quinimmo contractum pro Civitate fuisse nimis utiliter gestum, cum ultra corpora, & introitus per ipsam emptos iusto, & condigno pretio lucrata fuerat domanium sibi gratis concessum, siquidem quamvis enunciarentur servitia præstita, non
31 idè minus gratiosa cenletur concessio facta ob merita à vasallis, & subditis ex debito præstita, ju-
32 xta placitum *Seneca lib. 3. c. 6. de beneficiis*, & in

uxore, filio, libertò quodam maritum, patrem, patronum, operas, & obsequia præstita, non haberi pro meritis remuneratione dignis ac idè non
33 impedire revocationem donationis, vigore *l. si unquam*, censuit *Ripa in illius l. repet. quest. 14. C. de revoc. donat. Baldus*, & omnes in *l. si donatione, C. decollation. cum infinitis traditis per Tiraquell. in repet. d. l. si unquam, Glos. in versic. libertis*, & latius in *ver. donatione largitus ex n. 92. in 4. declar. & tradunt Natta, Cephal. Arius Pinel. Mascard. Gutierrez*, & alii, quos congerit *Conf. Paschalis de viribus patr. potest. cap. 4. num. 50.* ubi declarat
34 *num. 51. & seq.* & in vasallis, quos constat equiparari libertis, immò secundum aliquos, etiam servis, licèt verior sit prima opinio libertis æquiparandos, secundum *D. de Curte d. cap. 3. num. 44. & Rovitum in pragm. 63. sub num. 25. & 27.* tradit in
35 puncto *Afflicti. noster decis. 307. ex num. 13.* nec obligationem antidoralem, qua posset teneri dominus respectu liberti, vel subditi, posse parere actionem coactivam ad remunerandum, sed tantum ad implorandum Domini, vel Principis magnificentiam, & præsertim mortuo Domino, vel Principe, cui fuerunt præstita, adèd ut velut personalia non transeat effectus antidoræ ad Principis successores, benè explicat idem *Afflicti. ibid. & n. 14. ex Jaf. & aliis in l. si non sortem §. libertus, ff. de condit. indeb. quod extendit num. 15. 16. ad 18.* quod subditus, & vasallus præstando servitia, debet ea recta intentione præstare, tanquam obligatus sub juramento fidelitatis, non autem sub spe remunerationis, in quo parcat mihi *Afflicti. cum & Deus optimus maximus, quem Reges terræ imitari debent concedat sibi præstari servitium debitum ut creatori propter retributionem, juxta illud Psalmista psalm. Quomodo dilexi, n. si salvando Afflicti. dicamus, in us dictum restringendum ad facti speciem ibi ab eo propositam de illo nobili vasallo, qui indignatus de mora Regis in remunerandis servitiis exprobaverat suo Principi servitia præstita, exponendo quærimoniam per modum manifesti, ex quo improbo facto subsequuto suspicari poterat, servitia præcedentia minus bono animo præstita, quæ convenit præstari cum omni affectu humilitatis, & reverentiæ, ut in *epist. Beati Petri cap. 2.* in quo ultimò optimè loquitur *Afflicti.* & in materia, quando, & quomodo teneatur Rex remunerare servitia vasalli, seu feudatarii, videndum *Cabed. decis. 36. per totam, ubi distinctè loquitur part. 2. Quam decisionem unà cum text. in d. l. si non sortem, §. libertus, ff. de condit. indeb. in medium*
38 protulit Dom. D. Joseph de Neapoli meritißimus Regens in hoc Italico Consilio pro Siciliæ Regno, qui ea juris peritia, iudicii præstantia, ingenii acumine, memoriæque admiranda felicitate pollet, ut cunctis in rebus, tum iis, quæ ad civilem scientiam, tum etiam, quæ ad regimen pertinent, maxima jurium, congruentiumque decisionum copia semper occurrat, nec minori religionis, justitiæque zelo, vitæ integritate, morum candore, ac pietate præstat. Quas ob animi, ingeniique doctes Invißissimi nostri Regis gratiam abundè promeritus est, eaque in existimatione apud supremos Aulicos habetur, ut in omnibus status concessibus, seu junctis, ubi graviora Monarchiæ negotia pertractantur, ejus consilium, non ut Siciliæ tantum Regentis, sed tanquam unius ex Supremis Hispaniæ ministris adhibeatur. Ipsius doctrina, jucundissimaque*

diffimaque societate in hoc Consilio, ubi nostri Regis benignitate, ac munificentia pro Neapolitano Regno Regentis munus oboeo, nunc admodum fruor, atque oblector. Deum Optimum Maximum deprecor, ut eum pro Monarchiæ bono, nobilissimæ suæ domus incremento, amicis, bonisque omnibus diu servet incolumem.

39 Et quatenus prætenderet se læsam, id erat à Civitate proponendum in iudicio ordinario, in quo citato Fisco, adhibita causæ cognitione, & judiciali ordine servato erat procedendum, juxtà doctrinam Bart. in *l. i. C. de conduct. & procur. lib. 1. 1.* ubi etiam Lucas de Penn. quamvis summarie, & sola facti veritate inspecta, ut in causis privatorum fieri solet, Bart. in *l. res, quæ s. res autem, ff. de jure Fisci, Surdus decis. 18. num. 2. & 5.* in quibus est summarie procedendum, Clem. sepè, de verb. signif. & discurret plenè Peregr. de jure Fisci lib. 7. tit. 3. num. 3. nec poterat hæc prætenso retardare venditionem domanii, quæ celeritatem desiderabat, cum exigeret altiorem indaginem.

Et quartò apparebat in promptu, non potuisse comprehendi in venditione Dohanam - ipsiusque redditus, siquidem constabat ex eisdem actis, & scripturis præsentatis pro parte ejusdem Civitatis, redditus Dohanæ ascendere ad duc. 5000. & multoties usque ad duc. septem, & octo mille in singulos annos, ab anno 1606. citrà, & licet non constet de redditu in præteritum tempore venditionis de anno 1559. attamen etiam si fuisset redditus eo tempore valde minor, putà si redditus Dohanæ non excessisset annuos duc. tres mille, adhuc ad rationem quatuor, vel ad summum quinque pro centum, sicuti æstimantur jura feudalia, præsertim cum jurisdictione, cujusmodi constat exerceri per Dohanerios, adhuc pretium solius Dohanæ ascendisset ad duc. sexaginta mille.

Undè ex hoc dignoscitur, justa, & maxima cum ratione fuisse reservatum jus Dohanæ, ex quantitate enim pretii dignoscitur quid debuerit in venditione comprehendi.

Item eadem ratione apparet quàm justè à prima venditione facta Marchioni Trevici fuerit re integra recessum, nec exequuta; multoties enim Regia Curia maxima, & imminente necessitate pressa habendi pecunias ob urgentes, & improvisos bellorum motus, cogitur ad evitandum damnum irreparabile, similes contractus admittere, prout vidimus nostris temporibus admittenda pacta, & tolerata lucra exorbitantia in partitis ad beneficium Negotiatorum, quos Assentistas vocant, quorum insatiabilis cupiditas, immò vorago absorberet Mare Oceanum, quæ tamen cessante postmodum illa præcisa necessitate, quod Deus concedat cum desiderabili pace, non ità de facili admitterentur, quin immò jure excessus emendari debent, ex text. pulcherrimo in §. privilegia omnia, ibi, cassentur, & in irritum deducantur, de pac. const. ubi Glof. & in §. sententia quoque ibi, quæ occasione guerra, vel discordiæ lata sunt in irritum deducantur, ubi Glof. Odoffr. ver. in irritum, subdit, debent omnia pacis tempore in pristinum statum restitui, inde Livius de bello Macedon. lib. 4. refert, legem latam per bel-

40 lum temporibus duris, in pace, & florente Republica abrogandam esse, eam enim scripsisse Latores, tandiù mansuram, quamdiù causa mansisset, nam & quæ in pace lata sunt, plerumque bellum abrogat, itaque in bello pax, & ex Hostiens. Barbat.

Bellam. plura tradit Tiraquell. de cess. caus. part. 1. 42 num. 42. ex actibus enim coactis tempore belli nullum jus juridicum acquiri potest, quia prævalet tunc jus, atque coactio rationis, & justus expertus præferendo iniquum æquo, sistiturque titulus de justitia, & jure, dequè vi, & vi armata subrogatur, & de eo, quod metus causa, Tiraquell. de primogen. quest. 17. num. 84. & quest. 40. num. 40. plura curiosè apud Andr. Knichen. de Saxonico non provoc. jure, cap. 3. ex. num. 310. ad 315. & pro-

43 indè strenuus Fisci patronus conabitur contractus, & computa hoc tempore gesta revideri facere, & dispungere à peritis, & zelantibus Rationalibus, nedum ut errores computorum, sed ut enormissimæ læsiones emendentur, cum aliquod quietis spatium dabitur, ut frui liceat maximo illo bono pacis, quo in rebus humanis nihil magis gloriosum, nihil delectabilius, aut utilius audiri, possideri, aut desiderari possit, ut ex Divo August. refert Alberic. in d. l. 1. in princ. C. de caduc. toll. ubi plura de laudibus pacis, de quo plurima per Barbat. utrumque Socin. Beroum, & alios, quos refert, Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. num. 50.

Ex quibus non obstant ultimæ oppositiones, Fiscum multum utilitatis consequutum ex oblatione facta per Civitatem, quia aliter Reg. Curia fuisset coacta concedere nedum Dohanam, sed functiones fiscales, nimis enim remota est illatio, & utilitas accidens, & incerta, sicut de interesse extrà rem arguit J. C. in l. si sterilis 22. §. cum per venditorem, ff. de actio. empti, cum quid futurum fuisset, & facturus Prorex, ignoramus, & Civitas suum negotium proprium, & utile gessit, non alienum, quo casu nihil à Fisco est ei rependendum, argumento text. in l. si prior 13. §. 1. cum glof. verb. gessit, ff. qui posior. in pignore, quem text. exornavi in articulo, quando debeatur interesse alterius interesse, in addit. ad Conf. D. Camilli de Medicis mei Soceri 86. nam. 13. & 14.

Nec etiam obstat ultima consideratio, quæ ipsa Civitas fuerit in causa, ut ex sua oblatione facta infra annum Fiscus exercuerit pactum redimendi contra primum emptorem.

Siquidem in hoc Civitati deficit factum, & juris dispositio, primum quidem, quia Fisco non fuit opus exercere pactum de redimendo, cum prima venditio non habuerit effectum, uti continens enormissimam Fisci læsionem, & fortè etiam de emptoris consensu, quem non apparet adimplevisse ex parte sua, nec petiisse quidem contractus executionem, prout tenebatur, juxtà l. Julianus, §. offerri, ff. de actio. empti, & idèò apparet facta secunda venditio, ac si nunquam prima inter-

45 cessisset; paria enim sunt, non esse, & inutiliter esse, l. 4. §. condemnatum, ff. de re judic. unde non fuit necessarium exercere pactum de retrovendendo, vel de revendendo, aut de restituendo, quæ verè idem importare, quidquid alii sub-

46 tilius potiùs, quàm verè distinguere conentur, ut videre est apud doctis. Pinell. in repet. l. 2. cap. 3. 47 num. 27. & 28. C. de rescind. vendit. in Fisco enim constat, læsionem valde minorem sufficere ad instar minoris, & Ecclesiæ, quam in rebus privatorum, vulgatis l. & si sine 8. §. quæsitum, ff. de minor. & l. siquidem, C. de præd. min. idque tametsi

48 intercessisset supponatur decretum, & subhastationes requisitas, ut in puncto advertit idem Pinell. in d. l. 2. cap. 2. sub num. 24. vers. unum vero, & sub

num.27. ver. denique, & supra respons. 14. scripti late pro Fisco ad intellectum dicti §. *quæsitum*, & de requisitis in venditione bonorum Fisci scribit *Peregr. lib.6. tit.4. in princ. de jure Fisci*, qui tamen sub num.8. *vers. intellige*, est cautè intelligendus, dum tradit, res fiscales vendendas esse cum temperamento, d.l.2. *C. de rescind. vend.* quali necessaria sit lætio ultra dimidiam, quia id esset contra d. §. *quæsitum*, & receptissimum tradit, pro
49 ut benè contra *Peregr.* advertit *Reg. de Ponte de potestate Proregis, de regal. impoſt. §.5. incip. Sed quæ lætio*, ex num.6. & 19. cum seq. dicens, communem esse contra *Peregr.* ad quem pro nunc me remitto, licèt ipse sub num.58. dum explicat doctrinam *Odoffr. in l. si tempora, C. de locat. præd. civil. lib.11.* quod loquatur de tempore præstituto in locatione, ad quinquennium scilicet, vel plus, aut minus, malè explicet verba *Odoffr.* qui expressè loquitur de tempore adjectionis, ut alibi latius.

Deficit etiam Civitati jus, siquidem tametsi prima venditio fuisset exequuta, adhuc pactum de
50 retrovendendo, sivè redimendo temporale, concurrente injustitia, fuisset effectum perpetuum, juxta doctrinam *Hosliens. in summa de usuris, §. an aliquo*, quam sequutus fuit *Jacobinus à S. Giorgio in l.2. num.2. ff. si cert. petat. Bertrand. Tiraguell.* & alii citati per *Menoch. de arbitr. lib.2. cent.3. casu 217. Grivell. decis. Senat. Dolan.74. num.2.* quo pacto redimendi, etiam post annum potuissent in præſenti casu uti Fiscus etiam secundum opinionem *Cagnoli*, qui in l.2. num.65. *vers. secunda limitatio*, voluit, vix hoc procedere, nisi magnus excessus adfuerit in pretio, qui verè in præſenti casu intercessit maximus, & opinionem *Hosliens. & Jacobini* sequuntur *Cassanæus, Bertrand. Socin. jun. & alii*, quos post *Annam alleg.83. num.4.* congestit *Consil. Fabius filius in additionibus*, ubi testatur, secundum opinionem *Jacobini* passim judicari, *Grammat. decis.76. num.15. in fine*, sequitur *Surdus decis.34. num.5.* ubi ex *Tiraguell.* dicit, hanc sententiam juvari æquitate, & consuevisse Senatam Parisiensem etiam in contractibus non suspectis aliquid temporis venditoribus indulgere, ultra conventum, quod passim facere assolet nostrum S. C. præsertim quando dubitat, bona vendita plus valere, vel reum con-
51 ventum non se defendisse, & meritò subdit *Surdus*, in ejusmodi causis auctoritatem Tribunalis supereminentis plurimum posse, utpotè cum Supremo Senatus majus habeant arbitrium, quam inferiores Judices, qui sunt magis adstricti judicare secundum strictas juris regulas ex *Cravet. & Menoch.* idem latè *Menoch. de arbitr. lib.2. cent.1. casu 98. num.12. & 13.*

52 Et ratio est, quia Senatus decreta vim legis habent, quia jus constituere potest, *l. unica, C. de Senat. l. non ambigitur 8. ff. de legibus*, ubi *Coras.* ut latissimè prosequitur idem *Menoch. de arbitr. lib.2. cent.1. casu 68. sub num.30.* quod intelligens
53 dum est de Senatibus, qui judicant Rege præſente, vel, ab ejus Senatoribus ipsius nomine proferruntur, secus in Consiliis, & Tribunalibus inferiorum, latè *Valasc. consult. 148. num.26. & 27. Gamma dici. 128.* & de auctoritate sententiæ latæ in auditorio Imperiali est *text. in l. Imperialis 12. C. de legibus*, & de sententia nostri S. C. *Afflic. deci.96. n.1. in fine, Franch. decis.90. num.5.* cujus

Afflic. in decisionibus nostris *Neapol.* auctoritatem apud doctos esse magnam, dixit doctis. *Pinnell.* in 1. par. l.2. *C. de rescind. vend. cap.4.* post num.13. circa medium numeri, idemque affirmat alter perdoctus *Ignat. Lopez* in *addit. ad præxim Diaz cap.58. vers. nec refragatur*, ut non immeritò dixerit *Decius conf.379* se deterritum consulere contra decisionem nostri S. C. & infinita prope modum de sententia Cameræ Imperialis congerit *Knichen de vestitur. paction. par.1. cap.3. n.348.*
55 ubi quod contineat auctoritatem statuti generalis num.349. secus verò in Tribunalibus inferiorum, num.350. & seq. & quod nostrum S. C. innitatur æquitati, rejectis juris subtilitatibus, *Reg. de Ponte conf.83. num.4. in 2. volum.*

S V M M A R I V M.

- 1 **E**viçtio inest ex contractus natura, etsi non exprimitur.
- 2 Ampliatur in venditione sub hasta.
- 3 Pacto si remittatur eviçtio, pretium tamen non eo minus restituendum est.
- 4 Fallit in emptore sciente, ad text. in l. si fundum 27. C. de eviçt. & num.13. & quæ d. text. supponat, num.7. scientia in materia eviçtionis cujusmodi requiratur, num.6.
- 8 Rex in Regno quædam domanialia fundatam habet intensionem.
- 9 Fe. da omnia, & castra quaternata in Regno Regis esse præsumuntur, præcipuè contra Ecclesiam, num.10.
- 11 Scientia levis litis non habetur in consideratione.
- 12 Necessitatis, aut bellorum tempore, non faciliè pro Fisco decisum præsumitur.
- 14 Discrimen inter stipulatorem, ac rei aliena emptorem, colligitur.
- 15 Text. dispositio in l. si post perfectam, C. de eviçt. recensetur, ac decisionibus exornatur.
- 16 Fiscus in terminis d.l. cautionem, sicut nec alius privatus locuples præstare minimè tenetur.
- 17 Fiscus quando idoneus fidejussor, vel non idoneus reputetur.
- 18 Idem regulariter privati jure utitur.
- 19 Eviçtio includit totale interesse, etiam respectu lucri.
- 20 Dupla etiam non promissa subintelligitur.
- 21 Fallit in Fisco, etsi fuerit promissa.
- 22 Quod declaratur in re propria Fisci, non autem in re debitoris Fisci, ab eo vendita.
- 23 Cum aliena jactura locupletari periniquum, ac legibus exosum.
- 24 Princeps à minus justo lucro abstinere debet.

A R G V M E N T V M.

Emptor Oppidi domanialis in se assumens litis onus, quæ inter Fiscum, venditorem, & tertium quendam pendebat super ipsius Oppidi jurisdictione, an decisa jam lite contra Fiscum pretium simplex saltim, si non eviçtionem, repetere valeat, adè ut ex eo dubii eventus onere, id remisisse minimè intelligatur. Item emptoris scientia qualis obsit, ne eviçtionem, re eviçta, consequatur. Denique illius oneris suscipiendi consensus quid in casu præſenti operetur, dilucidè examinatur.

RESPONS. XXVI

DUM vigeret venditio jurisdictionis in Terris, & Castris domanialibus Regni ob publicam, & necessariam causam belli, essentque illæ expositæ venales, prævia subhastatione in publica auctione, inter alios obtulit Ill. Princeps Noxæ de domo Pignatella, emere jurisdictionem Terræ Monitfeorbini pro duc. 48. m. cui venditioni se opposuit procurator Eminentiss. Cardinalis Sabelli Archiepiscopi Salernitani allegantis, adesse antiquum processum in Regia Camera, in quo prædecessores Archiepiscopi Salernitani, in quorum Diocesi sita reperitur dicta Terræ præstendisse, ad mensam Archiepiscopalem spectare jurisdictionem ipsam, aliaque jura, de quorum venditione agebatur, qua ratione instabat, superfederi in dicta venditione, & procedi ad ipsius litis expeditionem, cui oppositioni cum pro Fiscu Regii Patrimonii fuisset replicatum, Reg. Curiam jamdudum à tempore rebellionis Principis Salerni de domo de S. Severino, reperiri in legitima possessione dictæ Terræ cum sua jurisdictione, & de lite prædicta non esse habendam rationem, cum ipsamet antiquitas processus, cujus prædecessores Archiepiscopi expeditioni non incubuerant, immò pro derelicto illam habuerant, rati jus minimè fovere, magnam pro justitia Fiscus præsumptionem inducebat, prout ex pluribus, quæ in promptu ponderabat ex revolutione processus, vanam reddi Ecclesiæ Salernitanæ prætenfionem conabatur demonstrare. His attentis dict. Princeps oblato, qui vehementer optabat illius Terræ emptionem ad effectum perducere ob commoditatem pascuorum necessariam pro animalibus, quæ habebat in suo Statu Lucanæ, obtulit se paratum complere, & ad effectum deducere emptionem, non obstante prædicta oppositione facta pro parte Ecclesiæ Salernitanæ, declarans, se velle ad emptionis perfectionem procedere, citrà præjudicium status causæ, & cum onere dictæ litis, verùm sequuta, & perfecta dicta venditione, & jurisdictione dictæ Terræ remansit ad extinctum candelæ more solito ad beneficium ejusdem emptoris; quoniam dubitari poterat in futurum, an in casu victoriæ foret obtinendæ per dictam Ecclesiam contra Fiscum (tametsi ex meritis processus, jam relatis videretur hoc maxima cum difficultate evenire posse) teneretur ipse Fiscus, si non ad totale interesse, & ad duplam, saltim ad pretii restitutionem, ided insitit emptor, declarari ex consensu per ipsum præstato, dum declaravit, velle ad emptionem accedere, non obstante dicta lite, & in statu, quo reperiebatur cum onere ipsius litis, nihil sibi fuisse præjudicatum, saltim quoad pretii restitutionem, quam eo in casu nullo modo posse per Fiscum evitari, cum ipse non renunciasset evictioni, cui specialiter renunciari debuisset, sed tantum obtulisse emere, non obstante lite, ratus illam non subsistere, prout ipsemet Fiscus constanter asseverabat, & proindè sibi non obfuturam, sed non ex hoc inferri posse, ipsum in casu contrario, quo pro Ecclesia pronunciaretur, voluisse evictioni renunciare, & maxime pretii restitutionem gratis remittere, cum hoc in sua oblatione expressè nec tacitè appareret, nec colligi posset, quinimmo contrarium, dum ipsius oblatio inniteretur potissimæ replicationi Fiscus, qui nedum apparenter,

sed concludenter ratiocinabatur, Ecclesiæ prætenfionem jure non subsistere, contrarium curè facturus, si de justitia Fiscus contra ipsum dubitari potuisset, pro quo emptore urgebat regula generalis, evictionem in contractu venditionis venire de natura contractus, tametsi nihil exprimitur, ut decidit *Alexand. Imperator* in *l. non dubitatur* 6. C. de evict. *l. si major*, C. de com. rer. alien. *l. secunda*, & *l. si in venditione*, ff. de evict. idque procedit etiam in venditione sub hasta, *l. si ob causam* 13. C. eodem titul. *Petra ad D. Cypic. dec. 106.*

3 Quinimmo etiam si quis ex pacto expresso non teneatur de evictione, non tamen negare poterit, quin sequuta evictione teneatur ad pretii restitutionem, *l. emptorem* 12. §. qui autem, *vers. sed Julianus*, ibi, & *si aperte in venditione comprehendatur, nihil evictionis nomine præstitum iri, pretium quidem deberi re evicta utilitatem non deberi, neque enim bona fidei contractus hanc patiuntur conventionem, ut emptor rem amitteret, & pretium venditor retineret*, comprobat latè *Tiraq. in primo retract. §. 12. gloss. 1. v. 10. & seqq. Franch. dec. 239.* ubi amplius refert *Crosum* in *repet. §. Casio*, vidisse consultum per excellentissimos Doctores, hoc pactum non valere tanquam contra naturalem æquitatem, licet communis, & recepta opinio sit in contrarium, aliquid *Lanarius consil. 15. num. 31. in fin. Ursill. decis. 191. Vivius decis. 24.*

4 Cui conclusioni non obest, si dicatur, decisionem dictæ *l. emptorem*, §. qui autem non procedere in emptore, qui fuit sciens, ut in *l. si fundum sciens* 27. C. de evict. & *l. si fratres*, ubi dicitur, cessare pretii restitutionem in emptore sciens, nisi sibi caverit de evictionis promissione, ut ita reassumit *Gloss. 1. in d. l. non dubitatur* 6. citans *l. in venditione*, ff. de action. empt.

Siquidem in casu præsentis negabatur pro parte emptoris scientia rei alienæ, quia ex prænarrato facto colligitur, emptorem tantum abesse, habuisse certam notitiam, & scientiam rei alienæ, scilicet jurisdictionem cum corporibus illis spectare ad Ecclesiam, prout de jure exigitur, ut quis habere dicatur scientiam, non enim satis est scire aliquid in genere, vel sibi perfunctoriè, aut de jure denunciatum, sed tantum ille dicitur scire, cui res cum suis qualitatibus perfectè demonstratur, *l. de pupillo §. qui nanciat*, ff. de oper. nov. nunciat. & probat etiam *text. in terminis evictionis in l. si rem quam*, ubi *Gloss. ff. de evict.* quæ jura ad hoc citat *Tiraquell. in primo retract. §. 36. gloss. 2. nu. 30. & 32. cum seqq.* scire enim est quod per veras causas cognoscimus à primis principiis, usque ad elementa, *Sylvanus* latè *consil. 25. in princip.* sed solam habuit emptor quandam generalem, & incertam notitiam prætenfionis Ecclesiæ, cui ex valida, & apparenti Fiscus oppositione, & inficiatione verisimiliter credere potuit, & debuit, vera fuisse asserta per Fiscum de non jure Ecclesiæ, unde sequuto præter spem eventu contrario non debet Fiscus evitare posse pretii restitutionem, opponendo de scientia, quam emptor non habuit, nec habere potuit, dum justè credere debuit constanti assertioni Fiscus, cujus autoritate decipi non debuit, *text. enim in d. l. si fundum sciens*, duo supponit, nempe fundum verè esse alienum, & emptorem habuisse veram, & certam scientiam, rem quam emerat, esse alienam, hic autem in præsentis casu Castrum venditum nec est alienum saltim

quod

quod constat, vel constare possit tempore venditionis, ut quia id non est declaratum, quinimò Reg. Curia illud pacificè possidet, & tenuit ab antiquissimo tempore tanquam rem domanialem propriam Regis, non obstante lite mota per Ecclesiam de anno quæ per tot sæcula fuit sub silentio, & derelicta, immò cum inter Archiepiscopos Salernitanos fuisset annis ab hinc triginta D. Guzman Beltranus de Guevara, qui ratione autoritatis, veluti Visitator generalis Regni, nactus occasionem, omnes lites Salernitanæ Ecclesiæ, cui præerat, suscitasset, & prosequutus fuisset maximo conatu, & strepitu, de ista tamen nullo modo meminit, & ex consequenti præsumendum est, de jure suo diffidisse, dum alioquin diligentissimus hoc jus indiscussum consultò reliquit, & ultra debilitatem, & dubietatem iuris resultantem ex antiquissimis titulis præcorum Regum, ultra ducentum annos inter se nedum diversos, sed etiam planè adversos, qui ex varietate Regnantium bellorum successus, capitula pacis, & remissiones inter retrò Principes factas, & leges, & edicta pluries diversis temporibus antiquitatis latis pro possessoribus non turbandis, ut in edicto Penitentiæ; & in Pragmatica edita Thori, maxima ex his, & aliis insurgit juris præsumptio pro iustitia præsentis status rerum, & Rege possessore, etiam ex eo, quod cum Fisco instante, ut Ecclesia declararet tempus spoli, nedum tenuit, sed fecit postmodum varias declarationes inter se adversas, adeò ut ex authenticis monumentis fuerit defensor Ecclesiæ convictus, Regem, non Ecclesiam longè antè spoliū possedisse tanquam universalem dominum, qui in suo Regno quodam domanialem fundatam habet intentionem contra omnes, ut ex cap. omnes Basilica 16. q. 7. tradit Ifern. in cap. Imperialem, §. illud quoque præcipimus, num. 68. in fin. ubi dicit, quod sicut omnia, quæ in Diocesi sunt, præsumuntur esse Episcopi, sic omnia, quæ sunt in Regno præsumuntur Regis, sicut sunt omnia feuda, & Castra quaternata, ubi Liparula's lit. A. & potissimè contra Ecclesiam regulariter feudorum incapacem, cuiusmodi in Regno præsumuntur esse omnia Castra, & ex his nullo modo sunt applicabiles termini d. l. si fundam sciens, siquidem tametsi licitator habuerit notitiam litis, non tamen credere debuit, nec potuit, Castrum possessum per Regem pertinere ad Ecclesiam, sed quo majorem, & magis certam habuit vetustissimæ litis scientiam, eo plus exultimare debuit, juxta Fisci assertionem, litem fuisse inanem, & sine solido fundamento iustitiæ, ut in pan. 11 Sto advertit Surdus in suspitione litis levis, & vanæ, quod non sit in consideratione, tanquam levis, & vani timoris decis. 183. num. 6. maxime dum per tot sæcula fuit ipsius expeditio neglecta, & proinde excusandus est, dum promptè se obtulit emere cum onere litis, spe tamen victoriæ Fisco protegente, sub cujus defensione benè emptor existimare poterat, se esse tutum, ex consideratis per 12 Surd. d. dec. 183. num. 7. & seq. temporè etenim necessitatis, & bellorum, quibus undique Monarchia conflatur, non facile est admittenda decisio l. non puto ff. de jure Fisci, nec quod de Traiano refert Plinius in Panegirico, aliud verò est in emptore emente scienter rem alienam, qui jure de evictione 13 agere non potest, & etiam carere pretio, quia præsumitur pretium donare venditori, & fatuè agere; 14 quamvis enim stipulator rei alienæ aliquo modo exculari possit, dum agit, ut sibi res aliena promit-

tatur absque pretii erogatione, aliud est autem in emptore fatuè solvente pretium, ut hoc discrimen colligitur ex l. si is, qui pro emptore, §. fin. ff. de usucap. ubi Glo. & DD. notant, & Cujacius advertit, emptorem rei alienæ erogando pretium, maximam fatuitatem committere, quæ sine rubore defendi non potest.

Et si dicatur pro Fisco, quod alioquin illa oblatio, & consensus præstitus per emptorem emendi non obstante lite, & cum ipsius onere, esset superflua, & nihil operari posset.

Prompta est resolutio, siquidem plures effectus potuisset dictus consensus præstitus operari, salvo jure amissionis pretii. Primò enim cum potuisset recedere ab oblatione emendi, etiam si sub hasta 15 fuisset sibi tanquam plus offerenti terra liberata ex notitia supervenientis evictionis in limine contractus, juxta tex. in l. si post perfectam 24. C. de evict. exornata per Afflic. decis. 171. Franc. decis. 555. & 557. & Sarda dec. 183. non licet tamen hoc jure, & remedio uti. Secundò quia per dictum consensum remisit jus, quod offerens habebat, ut si voluisset non obstante notitia litis ad emendum accedere, potuisset Fiscum cogere ad litis expensas sub ministrandum, & ad promittendum, ipsum emptorem victorem reddere, quamvis Fiscus non te- 16 neatur cautionem præstare, licet imminet evictio, sicut nec alius privatus dives, qui notoriè sit solvendo, juxta dictam decis. Afflic. 171. quam probavit in Fisco Senatus Mantuanus in dicta decis. Sardi 183. in fin. ubi Surd. advertit, quod licet Fiscus regulariter non sit idoneus fidejussor, ex Afflic. decis. 88. tamen id non procedit quando Fiscus est jam obligatus, Et tandem tertio si non præcessisset prædictus consensus offerentis, quatenus fuisset simpliciter sequuta venditio, Fiscus, qui re- 18 gulariter utitur jure privati, l. cum quidam §. Fiscus ff. de usuris, l. Fiscus 6. ubi glos. 1. citat concordantes ff. de jure Fisci, non solum fuisset adstrictus emptorem ipsum victorem reddere, sed in casu succumbentiæ obligatus fuisset de evictione, quæ im- 19 portasset, quanti emptoris interfuisset rem venditoris fuisse, etiam respectu lucri, l. venditor 8. ff. de evict. quamvis ad duplum minimè teneatur, quod 20 aliàs in privatis subintelligitur duplæ promissio, etiam si non sit promissa, l. si dupla, quæ est 2. ff. de evictio. & in Fisco est speciale, ut etiam si Procura- 21 tor Cæsaris rem aliquam vendiderit, & duplum, vel triplum pro evictione promiserit, tamen Fiscus ipse simpliciter præstabit, l. si procurator 5. ubi glos. 1. quod nec procurator vendens præstabit, nisi simpliciter ff. de jure Fisci, cujus text. decisionem pro- 22 cedere, cum Fiscus rem vendit ut suam, secus si vendat ut rem sui debitoris, ut declarat Peregr. de jure Fisci lib. 6. tit. 4. sub num. 36. quibus omnibus per dictum consensum perficiendi, & exequendi contractum cum onere litis, videtur renunciatum sub sola reservatione pretii dumtaxat, cujus resti- 23 tutioni fatuum fuisset emptori renunciare, & periniquum Fisci lucrari cum ingenti alterius iactura, quod omnimodo iura abhorrent, cum, teste Cicero- 24 ne, non tam natura à morte abhorreat, quam quod quis cum aliena iactura locupletetur. præsertim in Fisco, qui Principem repræsentat, ut in l. 2. ubi Glos. & Bart. C. de jure Fisci lib. 10. quem Principem, præsertim supremum, decet se abstinere à lucro minus iusto, longè plusquam alios, ut late scripsi lib. 1. Controvers. Illustr. cap. 2. ex num. 6.

Et ita pro Illustr. Principe Noyæ emptore fuit
decisum per Reg. Cameram in Collaterali me refe-
rente die Veneris 24. Septembris 1638.

S U M M A R I U M.

- 1 **R**ex potest belli urgente necessitate pro status de-
fensione distrahere terras domaniales, non ob-
stantibus quibuscunque privilegiis. Item pro sa-
tisfaciendis venditoribus, ex quorum pecunia
exercitus fuit servatus, num. 5. & intuitu ha-
bende pacis, num. 22.
- 2 Defensio, quæ fit in statu Mediolani habetur pro
immediata Regni Neapolitani defensione.
- 3 Pretium proveniens ex venditione domanialium
positi debet converti in præsentem necessitatem
belli, quàm solvi creditori, cujus pecunia in ean-
dem causam fuit erogata, & idè decisum num. 4.
sed intellige prout num. 33.
- 6 Dispositio textus l. Lucius l. ff. de evict. & litem si
verberatum, & item si fortè ff. de rei vindic. pluri-
bus enormatur, & num. 7. & de intellectu, vide
num. 10.
- 8 Princeps ex justa, publica, & necessaria causa po-
test auferre privatis dominium acquisitum de ju-
re gentium, refuso tamen pretio, nu. 7. & 16. uti-
tur subditorum divitiis, nu. 15. redditus assignan-
tur, ut non solum in pace, & justitia Respubli-
cæ conservet, sed etiam ut honorificè vivat, num.
13. pacis occasione tollit, & remittit injurias, &
damna subditis illata, nu. 22. in modico potest ju-
ri tertii præjudicare, num. 37. & juri quærendo,
num. 38.
- 9 Pretium integrum dici potest medicam respecta
voluntatis, dum res ab invito auferatur.
- 11 Defensio status omnium dicitur causa publica, item
conservanda militia, num. 17.
- 12 Fisci utilitas à nonnullis censetur privata, intelli-
ge eum distinctione, de qua num. 14. sibi applica-
ta propter necessitatem belli poterit retinere,
quousque bellum durat, num. 41. item pretium
terre vendita, & redemptæ, num. 42. pro debito
Principi est doti anterior, num. 18. & ratio as-
signatur, num. 20.
- 19 Officium Principi quid sit, quamvis dictam nomen
hodie non sit in usu, attamen leges de eo loquen-
tes poterunt praticari in magno Thesaurario, &
in eo, qui provisor exercitus nuncupatur, n. 21.
- 25 Pax est aded bona, quod omnibus rebus mortali-
bus præponderat, non possit molestari possessores
ob res amissas in bello, num. 23. ejus occasione
exempti gravantur, quando aliter haberi non po-
tèst, num. 24.
- 26 Pecunia præsumitur versa in publicam utilita-
tem, quando in eam causam fuit accepta, vel illi
causæ confestim satisfactum, nu. 27. sive cum ea
redempta res necessariò restituenda pro execu-
tione capitulorum pacis, num. 28. aut dimissus
creditor, cujus pecunia fuit conversa in eandem
causam, num. 29.
- 30 Ulpiani sententia in l. quæsitum ff. de privil. credi-
tor. loquens de actione funeraria, expenditur, &
commendatur.
- 31 Creditor posterior potior existimatur, si ejus pecu-
nia confestim fuit soluta creditori privilegiato,
habet revocationem, si ex ejus pecunia fuit di-
missus anterior, num. 32.
- 34 Causa de præsentis præfertur causa de præterito,

quæ est publica utilitatis minoris, cedit majori,
num. 35.

- 36 Alimenta de futuro sunt magis privilegiata, quàm
de præterito.
- 39 Regula de jure quæsitto non tollendo, non procedis
in jure quærendo, vel sub conditione quæsitto.
- 40 Dilatio quæ à Principe debitoribus conceditur, di-
citur res modici præjudicii.
- 43 Decisio in præsentis causa refertur.

A R G U M E N T U M.

Princeps distrahere an possit terras domaniales, non
obstantibus quibuscunque privilegiis, ut ex pretio
dimitatur creditor, cujus pecunia fuit versa in pu-
blicam, utilem, & necessariam causam belli. Et quid
si talis creditor retineat bona necessariò restituenda
pro executione capitulorum pacis.

R E S P O N S. XXVII.

Cum per plura decreta, facta relatione per
Reg. Cameram in Collaterali Consilio, co-
ram Excellentissimo Duce me referente, fuis-
set provisum, esse procedendum ad venditio-
nem, sed infeudationem Casalium Civitatis Nola-
rum, iuxta decretum generale latum sub die 25. Februa-
rii 1638. non obstantibus amplissimis privilegiis
eidem concessis ab Invicis, & immor. mem. Caro-
lo Cæsare de anno 1533. eiusque felicissimis suc-
cessoribus, etiam ex causa onerosa in manutenendo
exercitum Imperialem, maximo sumptu, & egregia
fidelitate, & solvendo ingentes pecuniarum sum-
mas in subsidium bellorum sub Principe Orania
Neapolitano Prorege, & ut obtineret Regium do-
manium, & se redimeret ab infeudatione facta per
eundem Carolum Cæsarem Principi Sulmonis, præ-
ter alia servitia cum maxima impensa, deinde suc-
cessivè Regiæ Coronæ facta, præsertim in substi-
nendo præsidium Hispaniæ militiæ, ut prompta es-
set ad Regni tutelam, vel aliam expeditionem, cum
promissione amplius de solvendo ann. duc. 2000. ad
murorum reparationem pro fortificatione Civitatis,
quam usque in hunc diem perfectè implevit, se fi-
delissimam suis Regibus ostendendo, prout prisco
tempore se talem præbuit Romanis cum Senatu re-
geretur suo, teste Frecc. de subfeud. lib. 1. §. Regnum,
num. 2.

Tandem cum occasione capitulationis pacis ini-
tæ inter Excell. & strenuos Duces Hispanos exer-
citus Regis nostri Marchionem scilicet de Lega-
nes Governatorem Status Mediolanensis, & Dom.
Franciscum de Melo Lusitanum Marchionem ...
Siciliæ Proregem cum Sereniss. Duce Parmæ, dum
is à Regis nostri obsequio desciverat, fuisset eidem
Duci promissa restitutio Civitatis Castrimaris de
Stabia, & Rocceguglielmæ, quas antea tenebat
in Regno in feudum, & fuerant insolutum data
Internuntio Sereniss. Regis Poloniæ in satisfactio-
nem duc. 175. mil. quos consequi debebat à Regia
Curia potentissimi Regis nostri, & pro redimen-
dis dictis feudis à manu Regis Poloniæ, ut fieret
promissa restitutio Duci Parmæ, esset facta con-
sultatio, posse vice dictorum Castrorum assignari
dicta Casalia Civitatis Nola pro pretio convento,
cum potestate vendendi.

Fuit pro parte Civitatis prædictæ, ad impedi-
endam executionem, oppositum, quod quate-
nus

1 nus juxtà decretum generale, & alia subsequuta, potuisset Fiscus procedere ad separationem Casalium ab ipsa Civitate, eorumque jurisdictionis venditionem sub hasta, id tamen minimè permitti poterat, nisi ex causa publica necessaria, ut pretium exinde perveniendum cederet pro substinendis copiis militum Regii exercitus in Gallia Cisalpina, & defensione Status Mediolani adversùs Gallorum impetum, atque conatum, qui fuit per Regem nostrum, ejusque Consilium belli, & status habitus

2 pro immediata defensione Regni, ac si invasum esset idem Regnum, dum satis compertum, & notum sit, quod irruentibus Gallis in agro Mediolanensi, ipsisque ibi admissis, possent vi, aut fœdere cum ipsis inito, Januenses cogere, ut à devotione nostri Regis discederent, & cum ipsorum auxilio, vel illis conniventibus, vel invitis, Regnum Neapolitanum, devictis Castris Etruriæ intermediis, invadere.

3 Non autem id permittendum erat pro exolendo ære alieno contracto cum dicto Serenissimo Rege, permixtum enim ex causa publica, nedum præcisa, & necessaria, sed urgentissima defensionis Status Mediolani, ex qua proximè dependebat tutela Regni, & domini Italici, non debebat extendi ad aliam, causa dimittendi creditum, tametsi urgens, & privilegiatum Serenissimi Regis Poloniæ.

4 Idque allegabat Advocatus Civitatis fuisse decisum adversùs Excell. D. Margaritam de Aragonia Principem Bisiniani, quæ cum emisset terram Graniani venditam ex causa publica, non obstante quod se redemisset pro obtinendo dominio, & solvisset emptrix pretium duc. 20. mil. qui fuerunt impensi ab Excell. Comite Montisregii Prorege, & assignati Assentistis in satisfactionem literarum cambii missarum pro substinendo exercitu, cum tamen visum fuisset Regi nostro clementissimo conservare dictam Terram Graniani in Regio dominio pro certo oblato servitio, & simul jussisset pluribus Regiis præceptis restitui pretium per emptricem solutum, dum prætendisset illud consequi ex pretio oblato per Casale Afragolæ hujus inclitæ Civitatis, quod ad evitandam similem venditionem obtulit, & postmodum solvit duc. 20. mil. ex causa transactionis pro conservando dominio, jam per Fiscum acceptatæ, quamvis allegasset, non esse inconveniens pretium redactum ex causa transactionis prædictæ debere cedere in satisfactionem sui crediti, quod fuerat solutum, & versum in alimonia, & stipendia militum, & sic non minus pro ejus credito posse applicari pecuniam perventam ex venditione, vel transactione domaniorum, quàm si immediatè venderentur domania, ut pretium per Assentistas mediantibus literis cambii remitteretur ad Ducem exercitus, vel solveretur ipsimet mercatoribus pro pretio, & valore pecuniæ, ad exercitum transmissæ. His tamen non obstantibus in dicto casu fuit decisum, pecuniam perveniendam ex dicta transactione oblata per dictum Casale esse solvendam Mercatoribus, qui literas dederant, non autem dictæ emptrici pro ejus credito, tametsi privilegiato, & dependenti ex eadem causa publica, undè idem videbatur decidendum in casu præsentis, ut non possit procedi ad Venditionem Casalium Nolæ pro dimittendo credito, tametsi privilegiato debito dicto Serenissimo Regi Poloniæ.

Attamen pro Fisco in contrarium dicebatur, pecuniam æris alieni contracti cum dicto Serenissimo

Rege fuisse immediatè, & directo applicatam, & solutam Negotiatoribus, & Assentistis, qui non aliter dedissent literas cambii singulis duobus mensibus necessariò transmittendas per nostrum vigilantissimum Proregem Ducem Medinæ, Marchioni de Leganes Duci exercitus Mediolanensis, quod maxima diligentia, & incredibili solertia fuit continuatum, nisi fuisset numeratus valor, literarum Neapoli, qui fuit de pecunia assignata Regi Poloniæ super Dohana mænæpecudum, quæ cum debuisset solvi Regi, nedum creditori, sed Domino effecto illorum introituum per assignationem, non solum ipso inscio, sed contra expressam voluntatem sui Internuntii, & ministri Neapoli residentis necessitate cogente, fuit per Regiam Curiam, & Fisci administratores soluta pro pretio literarum cambii, & conversa in stipendia Exercitus, qui fugavit, & expulit Gallos ab obsidione Urbis Valentiniæ, & dominio Mediolanensi, undè cum pecunia Regis fuerit Exercitus conservatus cum tam grandi publico beneficio, & Regis servitio, quis negare poterit pro satisfaciendo quod Regi debetur ex tam publica, justa, & necessaria causa, re tam utiliter, & gloriosè gesta, posse terras domaniales vendi, ut pretium Regi solvatur, eandemque causam publicam vigere verè, vel interpretativè, argumento *Glos. in l. & an eadem* 14. *ver. concurrunt ff. de exception. rei judic.* cum non solum pro substinendo exercitu pro defensione status Principis, sed etiam pro remunerandis militibus, qui strenuè pugnarunt, possit, & soleat Imperator dominium justè quæsitum à privato auferre, ut etiam veteranis in præmium assignetur, *l. Lulius Titius* 11. *ff. de evictio.* ubi prædia empta per Lucium Titium, qui partem pretii venditori solverat, fuerunt veteranis in præmium assignata, quod, ut subjicit ibi *Accurs.* in 2. *Glos.* faciunt quandoque Principes, fundos, & agros privatorum militibus assignando, modico, honoris gratia possessori dato, *l. item si verberatum §. item si forte ff. de rei vendic.*

7 ubi *Glos. ver. honoris supplet*, quasi esset dedecus si omnino gratis auferretur, cum aliis ad ornatum dictorum jurium adductis per *Felinum in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 28. de constitution.* in quo tametsi me non lateat, plerosque *DD.* nimium, & variè restringere decisionem dictorum jurium, ut inter alia dixerint, quòd licèt id aliquando factum fuerit ab Imperatoribus gentilibus, non sic tamen hoc saltim passim eorum exemplo practicandum à Christianis Principibus, cum regulam futuris negotiis gerendis non præscripserint, vel saltim sit integrum pretium exolvendum, & aliter, ut per *Zasium consil.* 10. *ex num. 9. lib. 2. relatum à Petro Antonio à Petra de potestate Principis, cap. 24. incip. circa illam quæst.* sub *num. 79. ver. non obstat decimò*, & iterum in §. *supereft modo videre de veritate 7. quæst. principalis, num. 49. verb. secunda difficultas*, aliquibus in contrarium affirmantibus, verissimam esse conclusionem, quæ ex dictis juribus ad augendam Principis potestatem elicitur, & nonnullis amplius asseverantibus, ut nec teneatur eo casu Princeps pretium restituere, idque autoritate *Glos. in l. si locus §. fin. ff. quemadmodum servitus vindicetur*, quam refert idem *Petra in d. §. supereft modo* sub *nu. 35.* attamen vera, & receptissima est sententia, ut possit

8 Princeps supremus tollere, & auferre privatis dominium acquisitum de jure gentium, ex causa justa, publica, & necessaria, restituto tamen integro pretio, dicta *l. Lulius ff. de evictionibus, l. venditor*

- §. si constat, ff. communia prædiorum, & l. 2. C. quibus ex causis servi pro præmio liberi. accip. Ifernina in cap. 1. §. similiter, num. 27. circa finem, de Capitaneo, qui Curiam vendidit, ubi Afflictus num. 6. & in tit. qua sint regalia num. 23. & 53. & in prælud. Constitutionum Regni num. 60. Lucas de Penna in l. prædia num. 52. circa finem C. de locat. prædiorum civilium, lib. 1. Jason in l. Barbarius, num. 36. de offic. Præfeti prætorio, Menoch. de arbitrariis lib. 1. cent. 1. quaest. 48. num. 10. ubi citat Socin. Jason. Ruinum, Gozad. Rubeum, & alios, Afflict. decis. 321. num. 17. Gabriel communium conclusionum sub tit. de jure quaestio non tollendo, concl. 2. nu. 25. nec obest textus in d. l. item si verberatum, §. item si foris cum glosa, qui videtur probare, non esse integrum pretium restituendum, quia vel intelligi debet modicum pretium restitui etiam integrum, habito respectu ad voluntatem Domini, à quo invito exorquetur, l. nec quasi 70. juncta Glos. ff. de rei vindicat. Baldus in l. non interest, quod metus causa, siquidem certum est, considerari interesse voluntatis, l. fin. ff. de usu, & habitatione, quam exornat Ifernina in l. Imperialem, nu. 4. de prohibita feudi alienatione per Federicum, & concordantes citat Episcopus Liparulus in additionibus ad eundem, in cap. 1. versic. & si Dominus, num. 9 in fine, lit. P. de milite vasallo, ea ratione, quia qui me cogit, damnum infert, cum loco damni habeatur, quod amittam voluntatis arbitrium, Baldus in l. 1. col. 5. 2. lect. ff. de legat. 2. facit l. invitum 11. C. de contrahenda emptione, exornata per Covarruv. lib. 3. variarum, cap. 14. aut & secundo in d. §. item si foris, dixerunt aliqui narrari simpliciter factum, quod ibi contingit, ut fuerit modicum datum, non quod de jure sufficiat, quia non quod factum fuit, sed quod fieri debuit, intuendum est, ut intellexit illum text. Ifern. in dicto cap. 1. §. similiter, post nu. 27. versic. item dabit rem alterius, ubi Afflict. num. 6. vel & tertio sensus illius text.
- 9 est, ut modicum pretium fuerit datum ab actore reo convento rei vindicatione, cum verò quædam Principem, qui assignavit militibus, remaneret illæta jura pro consecutione integri pretii, ut latius explicat Loffredus in parafrafi in dicto cap. 1. §. similiter, de Capitaneo, qui Curiam vendidit, & quod integrum pretium sit restituendum in terminis communiter, infinitis relatis probet Peregr. de jure Fisci lib. 5. tit. 2. num. 52. ubi subdit, quod condigna satisfactio reputatur pretium rei æquivalens, citat Roland. consil. 71. in tertio, & aliquid consil. 69. in secundo, scripti, & plura allegavi lib. 1. controvers. illustr. cap. 52. num. 21. cum seq. & 27. defensio autem,
- 10 & tuitio Regni, vel status, quæ publicam utilitatem omnino censetur includere, cum omnium civium, & subditorum, sive considerentur illi collectivè sub nomine Universitatis, sive separatim, & singulariter intersit vim hostium repellere, sive dicamus id respicere utilitatem Principis, & Fiscus, cujus utilitatem constat importare bonum publicum, l. utilitas C. de primipilo, lib. 12. & præsertim hoc est indubitabile in pecunia principaliter destinata ad stipendia, & annonam militum, quo casu dicitur agi de utilitate publica principaliter, cum in militibus consistat defensio, & conservatio totius Reipublicæ, l. missi C. de exactoribus tributorum lib. 10.
- 11 quamvis enim multi dixerint, utilitatem Fiscus non censeri publicam, sed potius privatam Principis ad quod solet citari textus in l. unica §. finali, ubi Salycer. & Corneus C. de caducis tollendis, cum reditus
- 12 Principi fuerint assignati, non solum ut Reipublicam in pace, & justitia conservet, & ab hostium incurfu defendat, sed etiam ut ex illis honorificè, & secundum dignitatem se, & familiam aleret; ipsa inquam defensio justa, & necessaria causa, ut undè digressi sumus, revertamur, censetur, ut tradit Lucas in l. 1. C. ut Rastiani ad nulla obsequia, lib. 11. Rolandus consil. 1. num. 116. lib. 2. & est textus in l. 11. tit. 28. partit. 3. Attamen cum agitur de pecunia reposita, & deputata in ærario, vel redacta, assignata, expensa, aut etiam destinata principaliter ad publicas necessitates, & maxime ad hostium expulsionem, ferè ab omnibus communi calculo probatur
- 13 opinio Bart. affirmantis, in Fisco agi de utilitate publica principaliter, Communus lib. 3. commentar. cap. 15. num. 5. & in hoc casu cessat regula, quod Fiscus censetur jure privati, de qua per Glosam receptam in l. 1. C. de petit. hered. ut magistraliter de more explicat Barbosa in l. 1. part. 7. ex n. 5. & propriè num. 6. verj. neque repugnat, num. 8. in fine 9. versic. ex quibus, & decimo, ff. soluto matrimonio, ubi num. 14. declarando verba Bartoli in d. l. 1. num. 25. ex Alexand. num. 44. & aliis resolvit, quod ubi im-
- 14 mineat necessitas publica, poterit necdum Princeps, sed Respublica uti divitiis subditorum ad eam necessitatem publicam propulsandam, & subdit in versic. & declarando hoc modo cessare omnes difficultates, quas excitant Doctores in materia dictæ legis item si verberatum, §. 1. ff. de rei vindicat. quod optimè confirmat idem Barbosa num. 17. non enim solum nobis nati sumus, sed Reipublicæ, l. 1. §. generaliter, ff. de ventre in possessionem mittendo.
- 15 Sive etiam directò respiciamus ipsam utilitatem publicam, & universalem Regni, vel Reipublicæ, constat ex receptissima sententia, Principem posse
- 16 tollere dominium, & alia jura quæ sita de jure gentium, ut latissime post Bart. in l. fin. C. si contra jus, vel utilitatem publicam, reasumit latius probando Petra in dicto §. superest modò, ubi ex Archidiao. Falgoso, Salycer. Castrens. Panar. Alex. Jason. Decio, Ruino, Zasio, & aliis tradit ibidem Petra num. 7. &
- 17 9. ubi etiam probat, causam conservandæ militiæ pro ipso exercitus, & militum stipendio censeri absque dubio publicam, & necessariam causam concernentem omnium utilitatem, & ob id fuisse concessum Fisco illud maximum privilegium, quod pro debito primipili præferretur etiam doti anteriori,
- 18 eò quod primipilo, qui erat primi ordinis in exercitu ductor, idest, qui primum pilam, idest ordinem ducebat, cujus milites primipilarii vocati erant, concedebatur etiam dividenda annona militaris, proptereaque, & ipsa annona primipilus appellata, ut probant lex 3. 7. & 8. C. de cabortalibus lib. 12. l. sed & milites §. fin. l. non solum §. qui primipilum ff. de excus. tutor. confirmat Lucas in dicta l. ut illas in fine, Alciatus, Pirras, Bolognetus, Caiacius, Connan. Rota, Vegetius, & alii, quos refert Barbosa in d. 7. par. 1. 1. post num. 2. & nu. 3. ubi idem
- 19 dicit, debitum primipilare esse ad eò privilegiatum, quia cessatio, vel feudatio annonæ stipendorum, & præmiorum militum directò tendit ad everisionem status, & Reipublicæ, siquidem milites privati suis cibus, & stipendiis, signa, & exercitus deserunt, quo utique Respublica permanet, defenditur, & conservatur, de quo tamen primipilo, eius origine, officio, & aliis ex Plin. Livio, Cicerone, Valer. Mar. Halicornas. Alexand. ab Alexandro, Julio Barbar. Sigonio, Anton. August. & innumeris melius omnium,

nitum, quos viderim, curiose tradit *Surgens de Neapol. illustrat. cap. 5. ex num. 16.* undè inferitur, quod licet huiusmodi officium hodiè quoddam nomen non sit in usu, remanet juris dispositio, quæ practicari potest in Thesaurario generali Principis, vel in eo,

21 qui dicitur Provisor exercitus, ut benè advertit *Cappycius decis. 129. num. 15. Peregrinus de iure Fisci, lib. 6. tit. 6. num. 43.* quod sequitur *Barbosa dicto loco num. 3. usque ad finem*, de quo tamen me remitto ad ea, quæ scripsi supra *Responso 6. Fiscali ex n. 63. & Respons. 8. num. 15. & num. 16. versic. rationes*, & nunc addo *Covarr. varior. lib. 1. cap. 16. num. 7. Casusum in Catal. glor. mundi par. 4. consid. 20. in fine part. 1. conclus. 7. Coras miscel. lib. 5. cap. 4. & Brisson. de verborum significat. lib. 14. verbo primipilus, & primipularis*, & maximè prædicta procedunt, ubi quæ necessaria publica defensione concurrat etiam bonum firmandæ pacis, ut hic fuit pactum in specie, ut restituantur terræ confiscatæ, & ablatæ à Duce Parmæ in executionem capitulorum pacis, quæ pax aliter haberi non poterat, quam restituta pecunia Regi, cui Castra Ducis fuerunt consignata pro ejus credito, quod aliter ad præsens dimitti non poterat, nisi ex pretio domanialium, nec Rex restituisset Castra, nisi satisfacto sibi de credito, unde constat, pacem aliter haberi non potuisse, & ex consequenti intuitu habendæ pacis, si cætera omnia deficerent, Cafalia ista potuissent alienari, ut pretium solveretur Regi, ad tradita per *Falgosum consil. 143.* in pace enim querenda, & confirmanda consistit præcipuè publica utilitas, *Baldus, Angel. Jason, & alii* relati à *Petra* locis infra citandis, & occasione pacis

22 tollit, & remittit Princeps omnia damna, & injurias illatas subditis, ut nec res amissas in bello, nec possessores ipsarum intuitu pacis molestari valeant, *Doctores, & casus enumerat Petra in 2. dabit. princ. §. capio nunc secundam, sub num. 39. & latius in §. subjiciamus nunc exempla, ex num. 15. vers. non casus, & num. 62. in vers. vigesimus septimus casus, & iterum in §. superest modo, num. 27. vers. ista conclusio, ubi citat, & sequitur decisionem Cappyc. 166. num. 6. & 7. & num. 32. vers. & hac quidem*, ampliat,

23 ut licitè retineri possint bona aliena donata per Principem in foro conscientie, & n. 33. quod etiam exempti gravari possunt quando aliter Princeps providere non potest publicæ necessitati, & ita sæpè pro bono pacis id practicari à Regibus, testatur

24 *Cappycius decis. 51. in fin. & decis. 69. in princ.* quia sæpè Proceres aliter se non concordassent, ex *Cappyc. in dict. decis. 166.* probat etiam *Petra in d. §. subjiciamus nunc exempla*, dicens cum *Cappycio* stare communem opinionem, in quo videndus est omnino *Peregr. de iure Fisci lib. 5. tit. 2. num. 49. & 50.* ubi testatur de communi, Principem pro bono pacis, & pro utili statu Regni, & Reipublicæ, & sic ex causa legitima posse tollere dominium, ex regula

25 *dict. l. Lucias*, quia pax adeò grande bonum est, ut in rebus humanis nihil gloriosius, nihil delectabilius, aut utilius audiri, aut concupisci, & possideri soleat, teste *Augustino de Civit. Dei*, relato per *Albertic. in l. 1. in princ. C. de caducit. tollend.* ubi multa scribit de laudibus pacis, *Barbas. & uterque Socin. Bero. & alii*, quos refert *Peregrin. d. loco num. 50.*

Et sic duplex causa, publica, & necessaria hic concurrat: Prima, ut solvatur debitum contractum cum Rege, cujus pecunia fuit conversa in alimoniam exercitus, de quo evidentissimè constat, nec in facto dubitari potest, & si deficeret probatio,

adessent plures juris notoriæ præsumptiones, quæ sufficerent, Prima etenim cum constat, Reg. Curiam accepisse introitus assignatos Serenissimo Regi tempore urgentissimæ necessitatis, quo indigebat pecunia, & accepisse in eam causam, quinimodò assignasse negotiatoribus pro pretio literarum cam-

26 bii, undè patet versam fuisse in eam causam necessariam, & publicam, juxta *Glos. & Doctores in authent. hoc jus porrectum C. de sacrosanct. Eccles. Petrus, Cynus, & Bald. in l. ultim. ff. de exerc. act.*

27 *Salycet. Castr. & Dec. in l. civitas, ff. si certum petatur.* Secundo, cum confestim recepta pecunia fuerit satisfactum illi causæ, quia tunc præsumitur satisfactum ex ea pecunia, ut post *DD. in dictis locis* benè explicat, & confirmat *Menoch. de arbitr. lib. 2. centur. 5. cas. 432. num. 34. & 38.*

Et altera, quia tametsi ex alia simplici causa non privilegiata fuisset æs alienum contractum cum

28 Rege Poloniæ, necessariò erat ipsi satisfaciendum de suo credito, ut sequi potuisset redemptio Castrorum, quæ restituenda erant serenissimo Duci in executionem capitulorum pacis, ut fundant *Felin. Cappyc. & alii.*

Ut autem conservetur illæsum privilegium causæ, eumdenque effectum producat, nihil interest, an pecunia redigenda ex venditione Cafalium solvatur directè, & immediatè militibus, sive negotiatoribus pro illa remittenda ad exercitum, pro militum stipendiis, vel quod sit solvenda ei, cujus

29 pecunia fuit conversa in eam publicam causam, ut mihi videtur respondisse *Ulpian.* in *l. quasitum* quæ est secunda, *ff. de privil. cred. ibi quasitum est idè demum privilegium habeat funeraria, si is, cujus bona venerunt. funeratus sit, an etiam si proponas, alium esse funeratum, & hoc jure utimur*, ut qui, cumque sit funeratus, idest sive is, cujus de bonis agitur, sive quid is debuit, quod reddere eum si viveret funeraria actione cogi oporteret privilegio

30 locus sit, privilegium igitur apertè concedit *Ulpian.* etiam pro ære alieno, quod is debuit, quod reddere eum cogi posset, & *Glos. & Bart.* explicant, funerariam actionem censerit privilegiatam, sive fuerit funeratus defunctus, sive alius, cujus onus funerandi ad eum spectabat, & in *l. si ventri 8. §. eorum ratio, ff. de reb. aucthor. jud. poss. idem Ulpian.* addit eorum creditorum rationem priorem esse, quorum pecunia ad creditores privilegiatos pervenit, & pervenisse pecuniam decidit, nedum in ea, quæ statim profecta est ab inferioribus, ad privilegiarios, sed etiam si per debitoris personam, & sic debitoris facto, creditori privilegiario numerata sit, & ita benignè accipi, si non post aliquod interval- lum id fiat, ubi *Glosa ultima* ampliat, etiam si ex intervallo id fiat, cum pecunia accipitur in eam causam, confirmatur ex ejusdem responso in *l. ait Pretor 10. §. idè demum, ff. quæ in fraudem credi-*

31 *torum*, ubi creditores præteriti habent revocatori- am, non creditores, quos postea debitor fortitus est, sed si eorum pecunia, quos fraudare noluit, priores, dimisit, quos fraudare voluit, revocationi locus erit, cum in locum priorum successerit.

Satis autem dictum fuit, esse disparem casum æris alieni contracti cum Principe Domina Margharita de Aragonia occasione emptionis terræ Graniani, siquidem non fuit dubitatum, in eo casu ipsam em- ptricem non remanere creditricem privilegiatam ex causa dictæ emptionis, dum ipsa emerat terram do-

domaniam venditam ex causa publica, sed cum aduerso fato, eadem causa necessitatis belli, nedum
 33 perseveraret, sed in immensum creverit, ob quam pecunia, quæ ex venditione aliorum domanialium erat adhuc necessaria pro exercitus sustentatione, ea de causa visum fuit Senatui pecuniam prædictam ex urgentissima necessitate vigente, & aucta, potius illam convertere in causam publicam præsentem, quam in satisfactionem præteritæ causæ; in-
 34 stans enim, & præsens necessitas præfertur præteritæ, quia tamen in eandem publicam causam fuerit expensum pretium Graniani, tamen instanti necessitati conceditur potissimè privilegium, nè status, vel Regnum pereat, *Alexand. Socin. & alii apud Crovettam consil. 241. column. penult. vers. secundum respondeo, & vers. ad quintum, Petra in d. 35 §. superest modò, sub num. 12. ex Jason. Zafio, & aliis docet, ea, quæ sunt publicæ utilitatis minoris cedere debere his, quæ concernunt majorem publicam utilitatem, & num. 30. enumerat quinque necessaria, ut Princeps ob causam publicæ utilitatis præjudicet juri tertii, quæ omnia non dubitatur hic concurrisse, regulariter enim, quod magis privilegiatum est, præferri debet, ut ex *Barb. & Jason. probat Barbosa in dicit. 7. parte 1. primæ, num. 15. in vers. succedit igitur, ubi quod utilitas publica major tanquam magis communis, & latius patens præferenda est aliis utilitatibus publicis, quod communiter recipi, ut verissimum probat num. 16. & 17. confert quoque ratio l. de alimentis & C. de transfact. quod licet alimenta sint privilegiata, tamen, 36 ut ait *Baldus, & DD. ibi, multo magis sunt privilegiata futura, ex quibus pendet vita hominis, quam præterita, Affl. dec. 10. Anton. Faber Maynar, Laffred. Thefaur. Ludovic. Perus. & alii, quos congerit ad d. l. Epif. Ricc. in collect. dec. p. 3. collect. 548. nec enim fuit ex hoc denegata in dicto casu restitutio præcii Principi Dominæ Margaritæ, sed dilata tantum solutio in tempus magis oportunitum, 37 tum est enim, Principem posse in modico præjudicare juri tertii, ad notata per *Glof. & alios in l. quotis, de præciibus Imperatori offerend. per Baldum in l. 1. in 1. lect. num. 6. ff. de constitutionibus Principum, Petra dicit. tract. c. 24. incip. circa illam quest. n. 78. & iterum in 2. dubit. §. capio nunc, n. 193. 38 ex quo fortè fuit, posse Principem præjudicare juri alteri quærendo, inde dicunt *DD. regulam de jure alteri quæsito non tollendo, non in jure quærendo, vel sub conditione quæsito, quia æstimatur modici præjudicii, Romanus, Calderinus, Felin. Paris. Rebuff. et alii, quos citat idem *Petra in §. aliud quoque, in tit. de spe, quam quis habet ab intestato, num. 24. et in puncto de dilatione ad solvendum, quam sæpè solet Princeps concedere debitoribus, quod dicatur res modici præjudicii, habetur in d. l. quoties, & in l. uniuersa, C. de precibus Imperatori offerendis. *Petra d. §. aliud quoque n. 59. & non mirum si applicata Fisco propter necessitates 39 bellorum retineri possunt, quousque bellum cesset, & pace Princeps fruatur, ut ex *Corneo, Alciato, & aliis probat *Barbosa d. 7. par. l. 1. num. 18. in fin. vers. vel potius, & num. 19. vers. scilicet vel etiam ff. solut. matrim. Quinimò sicuti non tenebatur Fiscus restituere pretium terræ Graniani venditæ, nisi causa belli cessante, secundum *Affl. cap. 1. §. similiter, num. 20. de Capitaneo, qui Curiam vendidit, post Lucam in l. prædia C. de locat. prædior. civil. *Petra d. §. superest modo, num. 55. ita pariter non debuit Fi-***********

scus restituere pretium solutum per *D. Margaritam* emptricem, nisi cessante necessitate belli, & sic dicta
 43 versa ratio inter unum casum, & alterum. Et sic tandem fuit decisum pro Fisco contra dictam Civitatem Nolæ me referente in Collaterali coram Excell. *D. Duce* Medinæ de las Torres Prorege singularis prudentiæ die Veneris 18. Maji 1640.

S V M M A R I U M.

- 1 *Stilus* adest receptus in Regno à tempore Regi-
 nae *Joanna II. & Alphonsi I. transferendi in in-*
feudatione jurisdictionem civilem, & criminalem,
cum mero, & mixto Imperio, & ceteris prae-
rogatiuis, & jurius Regia Curia competentibus,
 & num. 101.
- 2 Dominus Prorex Neapolis ex potestate sibi tributa
 alienas domanialia, juxta decisionem Collatera-
 lis Consilii ex causis ut ibi, quod executum re-
 peritur etiam quoad Casalia Urbis.
- 3 Princeps ex privilegio Fisco competentis potest ven-
 dere jurisdictionem super sumantibus in Casali-
 bus domanialibus, cum omni prærogativa, etiam
 transferendo jurisdictionum species, & corpora
 per prius aliis concessa, & translata, quæ in
 feudum, vel allodium per concessionarios juxta ti-
 tulo possidentur, & ex quo hujus articuli decisio
 pendeat, & in hac materia nihil differre, nam
 concessionarius possideat ex titulo lucrativo, vel
 etiam oneroso in feudum, vel in allodium, num. 5.
- 4 Privilegium Fisco tributatum, ut ratione partis
 etiam minima vendat totum, vendicat sibi locum
 ædum in toto consistente solito, & uniformi, sed
 etiam in toto integrali, ac generali, vel univer-
 sali, præsertim ubi major, & dignior pars con-
 ceditur.
- 6 Pendens Principem supremum omnia in sui natura
 sunt libera, & allodialia.
- 7 Expenditur pro Fisco in supposito casu text. in l. mul-
 tum interest, C. de commun. rer. alienat. & l. unic.
 C. de vendit. rer. Fiscal. cum privato commun.
 & è converso contra Fiscum text. l. si quis duas 6.
 §. si quis partem, ff. commun. præd. cum similibus,
 & augetur oppositio num. 12. rursus opponitur,
 num. 16. & iterum num. 17. & 18. & ex *Bal-*
 num. 127. quibus oppositionibus respondetur, &
 prima num. 19. & num. 61. cum seqq. secunda
 num. 12. cum seqq. tertia num. 27. cum seqq. &
 num. 115. cum seqq. & num. 126. usque ad fin.
- 8 Fiscus ex privilegio suo, reprobata opinione *Mart.*
 ex ratione partis potest vendere totum, etiam si
 res commode posset dividi, illudque privilegium
 esse clausum in corpore juris.
- 9 Civitas nostra Neapolis ex titulo oneroso, & cor-
 respectivo, est in possessione juris Portulanæ per
 terram in recompensationem ingentium, & ma-
 ximorum servitorum factorum *S. M.*
- 10 Communio, ex qua totum resaltes in terminis sub-
 jectæ questionis, an inspicienda sit respectu cor-
 poris, sive juris pro indiviso secundum ea, quæ
 opponuntur hic, num. 10. & 11. vide num. 95.
 cum seqq. & in puncto, quod communio Portu-
 lanæ cum jurisdictione, & feudo, sum uti spe-
 cies, & pars jurisdictionis in genere, tum etiam,
 quia in eodem feudo, & Castro inest, velut ne-
 bula supra paludem, num. 40. cum seqq. & n. 52.
 & seq. vide num. 85. & seq. opponitur ad prædicta
 ex *Bald. num. 127. respondetur num. 128. effectus*
huius communionis ostenditur num. 54. cum seqq.

- 12 *Jus Portulaniae* argumentatur esse de reservatis, & quod in simplici, vel generali concessione feudi non solet comprehendi, neque ut pars, vel portio totius, cum sit diversa natura, idque procedere nedum in iure Portulaniae per mare, sed etiam per terram, num. 13. quod an sit verum, & qualiter sit intelligendum, etiam in aliis, respondetur, & enucleatur num. 61. cum seqq. usque ad num. 65.
- 14 *Jus Portulaniae* per mare alio nomine appellatur *iur. exiurae*, & num. 67. & ad quos eius iuris exactio pertineat, num. 70.
- 15 *Jus Portulaniae* per terram consistit in sternendis, & opandis viis, & itineribus intra, & extra Urbem, & num. 37. & 71. & respicit commoditatem subditorum, & vasallorum, qui feudo subiiciuntur, num. 38. & versatur intra territorium, districtum, & pertinentias, ibid.
- 18 Privilegium odiosum, & exorbitans est restringendum.
- 19 Communio intercedit iuxta terminos privilegii fiscali inter iurisdictionem, quam emit Fiscus cum iure Portulaniae, sive aliis iuribus per Fiscum antea aliis translatis, sive titulo oneroso, sive corresponsivo contra ea, quae opponuntur, num. 10. ad quod vide d. num. 19. cum seqq. usque ad 71.
- 20 Appellatione rei comprehenditur quicquid possideri, vel quasi potest.
- 21 *Dictio*, universa, praedicatur de omni toto, & in quolibet toto verificatur, sive jus sit, sive corpus.
- 22 Totum in iure tripliciter accipitur, declaratur num. 23. ejusque natura num. 24. & num. 28. & an valeat argumentum a toto integrali, vel essentiali, universali, & similibus ad partem, & quomodo, num. 25. & in subiecta materia, n. 26. cum seq. & prout in iure Portulaniae, num. 31. & secundum Plat. num. 50. adde num. 112. & seq. & in toto pars continetur, & quomodo exponitur, num. 27. & seq.
- 23 *Jus patronatus* tanquam pars totius transit sub universitate bonorum.
- 29 Genus continet suam speciem.
- 30 In legato factio uxori a viro de eis, quae illius causa parata sunt, continentur quae & emptae sunt eius causa.
- 32 *Jus Portulaniae* est pars, sive membrum feudi, cum feudum consideretur tanquam quid universum, sive facti, sive juris dicitur etiam pars Castri, num. 33. Item dicitur pars iurisdictioni, num. 35. 39. 40. & 41. & ad iurisdictionem, velus species pertinet, num. 59.
- 35 Ratio concedendi Fiscis, ut ratione partis vendat totum, quae sit, & num. 82. & seq. & num. 87. & seq. & num. 104.
- 36 *Jurisdictionis* in genere concessa sub se comprehendit pluriam jurisdictionum gradus, & species inter se differentes, comprobatur num. 42. cum seq.
- 39 *Jus Portulaniae* non est iurisdictionis de per se existens separata, cum sit exercenda respectu ejusdem territorii, & eorundem vasallorum, cum quibus reliqua omnis iurisdictionis est exercenda, & vide num. 102. 105. 108. & quod pertinet ad speciem jurisdictionis civilis, deducitur num. 129. & quia penes Regem est, ibi l. & seq.
- 41 *Jurisdictionis* in genere dividitur in altam, & bassam, & jurisdictionis nomen esse genericum, comprehendens merum, & mixtum Imperium, & quod jure Magistratus competit cum suis gradibus, usque ad infimam jurisdictionem, demonstratur num. 52.
- 42 Feudum an sit universitas juris, vel facti, & quid sub se contineat.
- 43 Territorium a terrendo dictum est, & ex terra territorium exponitur, id est iurisdictionis, sive Castri cum iurisdictione, & territorio.
- 44 Aptitudo potius, & natura rei, quam alicujus accidentis qualitas spectanda est.
- 45 *Jurisdictionis* exercenda est infra limites territorii, & donec fiat concessio in feudum, residet penes Principem Dominam directam ut allodialis.
- 47 Princeps concedendo territorium universaliter, videtur quoque concedere iurisdictionem, quam universaliter habet in omnes homines, & habitantes, quod non est, si concederet in una particula, quod similiter est in concessione facta Castri cum suis pertinentiis, & integro statu, & quare, & n. 48. & iurisdictionem coherere Castro, eoque concessio censeri concessam iurisdictionem omnem, discutitur ibid. & num. 51.
- 49 *Jurisdictionis* licet non sit de essentia feudi, & possit diverso titulo, etiam ab alio possideri adhuc tamen necessariam dicitur Castro coherere, imo ob necessitatem, & utilitatem habitantium dicitur gerere vicem quatuor elementorum. & esse quid incorporale, indivisibile, & quomodo posset solum dividi, & num. 131.
- 54 Baro jurisdictionis civilis pro ampliando dominio utili, praefertur in emptione jurisdictionis criminalis omnibus aliis extraneis licitatoribus, & ita decisum, & hoc ratione communionis, & unionis, & eadem ratione nedum inter condominos in aequali jurisdictione idem observatur, sed Baro primariam causarum praefertur in emptione secundarum causarum, etiam diversae speciei, num. 56. & generaliter ratione communionis, vel consortii conceditur prelatio, sicut multa alia hac ratione conceduntur ibid. & quare, num. 57.
- 55 Divisio jurisdictionis in ea administranda parit plura incommoda, & absurda, & idem vide num. 85. & 103.
- 57 Consortis dicitur socius, & domini particeps, & quid secundum peritiores, & quid consortium.
- 60 *Jus inquirendi* de legitimis ponderibus, & mensuris, quod *Jus Siclae* nuncupatur, est species jurisdictionis in genere.
- 62 Regalia in concessione regulariter non veniunt, & quando veniant.
- 63 Appellationum causa in generali concessione non veniunt.
- 64 Regalia, & causa appellationum sunt species, & partes jurisdictionis in genere, & potissimi, supremique ordinis.
- 65 *Stylus Regiae Camerae*, ut non veniat in generali concessione nisi quod specificè fuerit dictam, non reperitur descriptus inter Ritus R. Camerae.
- 66 Non bene inferitur a jure Portulaniae per mare ad *Jus Portulaniae* per terram, & num. seq. & praefertim num. 70. & seq.
- 68 *Liminarum* appellantur Custodes portuum, constituti in Regni liminibus ad exigendum jus exiturae.
- 69 Portus in Regno custodiuntur per Regios Ministros, qui si permittant extrahi bona vetita, puniuntur.
- 72 Privilegium fiscale, quo Fiscus ratione partis vendit

- dit totum, procedis etiam in re vendita, vel antea concessa per eundem Fiscum contra ea, quae opponuntur num. 16. d. num. 72. cum seqq. quod ampliatum habere locum etiam in re Fisco cum aliis obligata, & quare, num. 75.
- 73 Verbum, pertinere, late patet, & comprehendit non solum ea, quae domini nostri sunt, sed quae possidentur licet domini nostri non sint, quoniam & ea, quae nostra esse possunt, & num. 75.
- 76 Differentia inter rationem tituli Cod. de Fisco, rem, quam vend. ovino. & tit. C. immediate procedens detegitur usque ad num. 94.
- 77 Privilegium de venditione rerum fiscalium est apud omnes DD. favorabile, idedque late interpretandum contra ea, quae opponantur supra num. 18. & num. 80. 88. & num. 112.
- 78 Verbum, vendere, generaliter intelligitur pro omni contractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua utilitas, & vide num. 80. & quid ubi dispartia esset iuri communi contraria, num. 81.
- 79 Regula iuris est, ut cui permittitur majus, permittatur id, quod minus est.
- 83 Utilitas publica in Fisco versatur, & privata praefertur.
- 84 Major utilitas est rei in toto respectu totius, quam rei in parte respectu ipsius partis, & num. seq. & hac ratione res quamvis dividua sit sui natura, redditur tamen individua iuris intellectu, nu. 86. & in terminis ex doctrina D. Regens de Ponte, num. 111.
- 85 Nemo invitus in unione sua compellitur, in ea enim plura sunt incommoda.
- 89 Princeps est praeceptor aequitatis, & iustitiae, & iniquitatem manifestam committit vindicando rem, quam vendidit.
- 90 Stationes fiscales omnes Fiscum pariter representant, dum sunt sub eodem domino, ad quem earum commodum, & incommodum spectat.
- 91 Emptores honorum fiscalium dehtorum, Fisco distrabente, iure basta fiscalis servantur immunes super bonis praedictis ab omni alia alterius conventionione, & ex consuetudine l. 2. & 3. Cod. de quarr. praescript. alio privilegio, etiam adversus dominum manentur, & num. 93.
- 92 Privilegium Fisco concessum, ut ratione partis venderet totum, procedit tam si Fiscus sciverit rem, quam vendit, esse alienam, quam non, cum num. seqq.
- 96 Expenditur Text. in l. recte dicimus, §. Quintus Mutius, ff. de verb. signif.
- 97 Totum, & pars vedum pro indiviso, sed pro diviso dicitur, & num. seq.
- 98 Expenditur, & declaratur ad idem Text. in l. si quis duas, §. si quis partem, ff. de commun. praed. ad responsonem eius, pro quo adducebatur supra num. 11.
- 99 Feudi de iure Regni, & potissime iurisdictionis nulla permittitur divisio, vel saltem difficillime, & in eo casu non ita dividi potest, quin eius partes remaneant sub genere, & solus usus, & iurisdictionis exercitium dividitur, vide num. 110. & seq. & num. 128. cum seqq.
- 100 Privilegium praedictum Fiscale procedit etiam in re dividua, & in terminis nostris num. 113. vide etiam ad idem num. 128. & 134.
- 106 Terra admissa ad Regium domanium, quod competit ex iure Regis, iurisdictiones ad suum originem, sive fontem restant, & remanent exercen-
- cente per Regios Officiales à Proregibus destinandos, corpora autem feudalia, quae de iure Baronum appellantur, velut recepta pecuniam ipsius Universitatis, vendi permittuntur ad compendium eiusdem.
- 107 Regis potissime, velut patris, & viri Republicae interest, terras sui Regni conservari, & augeri.
- 108 Universitas, quae ere gravata, Fisco consentiente, velis iterum se vendere illud facere non potest, nisi sub hasta, & servatis solemnitatibus in venditione rerum fiscalium de iure, & more requisitis nullo discrimine constituto inter venditionem iterata faciendam iurisdictionis, quae erat Regis, & iurium, sive corporum Universitatis concessorum.
- 109 Principaliter quod fit, attenditur, non quod accessoriè.
- 115 Privilegium fiscale, quo ratione partis à Fisco venditur totum, extenditur etiam in rebus, quas Fiscus habet communes cum Civitate, Republica, vel aliis privilegiatis contra ea, quae opponantur num. 17. d. num. 115. usque ad num. 126.
- 116 Respublica, Civitas, aut Communitas non continentur appellatione privatorum, quid aut accepta comparativè ad Fiscum, num. 121.
- 117 Privata res sunt res singularum.
- 118 Privatum ius quod dicitur.
- 119 Privatum opponitur communi.
- 120 Fiscus privilegium cessat super iuribus, quae ab his Civitatibus possidentur, quae privatorum loco non sunt, ex Brisson.
- 122 Civitates, quae non habent Fiscum, id est quae non sunt liberae, sed subditae, privatorum nomine continentur.
- 123 Fiscus bona, & res fiscales quandoque quasi privatae, & Principis sunt.
- 124 Fiscus antiquitus erat privatus Principis thesaurus, distinctus ab Aerario publico Pop. Romani, & promptuarium Caesaris marisupium, & sacculum erat, quod postea immutatum.
- 125 Regula, quod inter pariter privilegiatos privilegia confundantur, cessat cum non constet de paritate privilegii in eadem specie, vel acta.
- 126 Privilegium, quo Fiscus ratione partis vendit totum, ampliatur etiam ad Ecclesiam.
- 127 Bald. conf. 175. lib. 1. expenditur, & non ob stare in subiecto articulo, ostenditur cum seqq.
- 132 Castrum extra Regnum de iure communi non praesumitur feudum quaternatum, sed liberum alodium, sicut in Regno.
- 133 Iurisdictionis iuris publici est.
- 135 Privilegium praedictum fiscale, quo ratione partis venditur totum, procedit etiam in penis, ita ut poenae irroganda causa, si id scelus tulerit, possit Fiscus totam domum destruere, quam habet delinquens cum altero commanem, ubi plura ad hunc titulum afferantur, & subnectuntur etiam decisiones in dicta materia penali, & tandem in principali articulo pro Fisco etiam in terminis nostris fuisse decisum concluditur in fine.

ARGUMENTUM.

An Princeps ex privilegio Fisco competenti in venditione rerum eum privato communium, possit vendere iurisdictionem super fumantibus in Casalibus domanialibus cum omni praerogativa, etiam transferendo

ferendo jurisdictionum species, & corpora per prius aliis concessa, & translata, quæ in feudum, vel allodium iusto titulo per concessionarios possidebantur, sive titulo lucrativo, sive oneroso, latè, & nervosè differitur. Ad quod expenditur pro Fisco *Text. l. multum interest, C. de comm. rer. alien. & l. unic. C. de vendit. rer. Fiscal. cum priv. comm.* Respondetur ad illud, quod obiicitur ex *Text. in l. si quis duas 6. §. si quis partem, ff. comm. præd. & aliis similibus.* Demonstratur, prædictum privilegium fiscale sibi locum vindicare, nedum in toto consistente solido, & uniformi; sed etiam in toto integrali, ac etiam generali, vel universali, & latè propterea ad materiam expenditur dictio, *totum*, & præsertim in subiecto casu adinveniri ostenditur communionem, iuxta terminos prædicti fiscalis privilegii inter species jurisdictionis aliis concessas, & translatas, cum ipsa iurisdictione in prædicto casu transferenda. Illudque privilegium habere locum, etiam in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, & in re Fisco cum aliis obligata, quinimò et in re, quam Fiscus habet communem cum Republica, Civitate, vel aliis personis privilegiatis, et procedere etiam in re dividua, et singulariter animadvertitur, extendi etiam in pœnis, illudque esse favorabile, quapropter multa de iure Portulaniæ, sive per mare, sive per terram discutuntur. Et tandem pro Fisco in prædicta quæstione in Collaterali Consilio fuisse decisum concluditur.

RESPONS. XXVIII.

Vendente Regia Curia, sive infeudante Excellentiss. Prorege ex ordine nostri Invisibilissimi Regis Casalia tam Civitatis Neap. tametsi Regni capitis, & Metropolis, quam aliarum Civitatum domanialium ob bellicas necessitates cum translatione jurisdictionis civilis, & criminalis, cum mero, & mixto imperio, & cæteris prerogativis, & juribus Regiæ Curie competentibus, juxta Regni Consuetudinem, & stilam receptum infeudandi, ut aliàs scripsi *lib. 1. controvers. in fin. in append. ad controu. 53. art. 2. num. 6. & art. 5. num. 11. & 13.* à tempore Regiæ Joannæ II. & Alphonsi I. qui cœperunt transferre in Barones, & Feudatarios merum, & mixtum imperium, de quo aliàs memini *ead. tom. 1. controu. illustr. controu. 8. num. 10. & eod. lib. 1. in fin. in dicta appendic. ad dictam controvers. 53. art. 3. n. 17.* cum in eisdem Casalibus plerique particulares, & Civitates possideant ex legitimo titulo expresso hominis, vel præscripto legis etiam oneroso emptiois quasdam ex prerogativis, sive speciebus jurisdictionum, & corpora, sive membra, quæ solent per Barones possideri, cujusmodi sunt jura Portulaniæ per terram, Bajulationis, ponderum, mensurarum, & si læ, Piscandi cum facultate prohibendi, Anchoragii, & in aliquibus officium Magistrorum actorum Curie Capitanei. Fuit dubitatum.

2 Utrum Dominus Prorex ex potestate sibi tributa alienandi domania, prout jam decisum fuit solemniter, mediantè decreto generali, me referente in Collaterali coràm Excellentissimo Duce Medinae de l. s. Torres Prorege vigilantissimo, sub die 25. Februarii 1638. Et exequutum reperitur etiam quodam Casalia Urbis, quorum major pars fuit distracta, & infeudata, sequuta etiam postea Regis ratificatione, & assensu, ac illa possidentibus feu-

datariis absque ulla molestia, ultra pleræque Casalia ejusdem Civitatis, quæ admissa fuerunt ad transactionem, subeundo onus solvendi quandam ratam functionum fiscalium, ad quam tenetur Regnum, à quibus Casalia erant immunia, adeò ut minor pars Casalium distrahenda superfit, possit, inquam, Princeps ex privilegio Fisco competenti vendere jurisdictionem, superfumantibus in Casalibus prædictis cum omni prerogativa, etiam transferendo jurisdictionum species, & corpora per prius aliis concessa, & translata, quæ hodie in feudum, vel allodium per concessionarios

4 iusto titulo possidentur, & si privilegium Fisco tributum, ut ratione partis, etiam minimæ vendat totum, ut pretium ex venditione totius augetur, vindicet sibi locum, nedum in toto consistente solido, & uniformi, ut est fundus, & ager, sed etiam in toto integrali, ut est Domus, Navis, & etiam generali, vel universali, ut est Castrum, sive Feudum, ut scripsi post Feudistas *lib. 1. Controversiarum Illustrium, controvers. 7. n. 67.* præsertim ubi Rex concedit majorem, & digniorem partem, cujusmodi est ipsum Castrum cum universitate jurium, & superiori jurisdictione in homines, distinguendo territorium confinibus designatis, quæ plenior, major est, & potior quibuscunque speciebus, & particularibus corporibus concessis.

5 Hujus articuli, satis, meo judicio, pulchri, & novi, ni fallor, decisio ex eo dependere videtur. Vtrum inter Principem supremum, penes quem omnia constat esse in sua natura libera, & allodialia, & concessionarium, qui ex titulo lucrativo, vel etiam oneroso possideat aliquod jus, sive corpus in feudum, vel in allodium, nihil curo, cum diversitas tituli, & modi possidendi nihil impedit juris effectum, quod ex communiore oriri potest, ut colligitur ex aliàs à me scriptis *dicto tom. 1. controvers. in fin. in append. ad controu. 53.* intercedat aliqua communio, sive consortium cum privato, qui possideat aliqua jura, vel corpora, quæ in concessione, & infeudatione Castri solent ex præscripto more desiderari, & transferri ad integrandam feudi concessione, & perficiendum corpus feudi integrum universale, quamvis ipsæ partes non sint de substantia feudi, adeò ut posita inter Principem, & Concessionarium communiore verificari possit decisio jurium, quibus in terminis longè fortioribus conceditur Fisco ratione partis, etiam modicæ vendere totum.

8 Fiscus igitur in præsentis casu innititur privilegio clauso in corpore juris, ut ratione partis, etiam minimæ, quæ habet in re aliena, vendat totum, ut rescripsit *Anton. in l. multum interest*, quæ est *2. C. de commun. rer. alien.* ibi, *An verò Fiscus cum partis Dominus esset, soliditatem, juxta proprium privilegium vendidit, fidem enim ejus infringi minimæ rationis est*, ubi *glos. in ver. proprium*, citat concordantem constitutionem *Alexandri in l. unica, C. de vendit. rer. fisc. cum priv. comm. lib. 10.* ibi, *forma est, quoties ad fiscum, vel minima portio rei pertinet, ut universa à Procuratoribus meis distraherentur, sed pretium partis tantum in Fiscum redigatur, reliquum Dominis partium restituatur*, ubi *glos. verb. distraherentur*, dicit, esse speciale in Fisco, & reprobat opinionem *Martini*, ampliat, ut procedat indistinctè, etiam si res posset commodè dividi, & sub-

- dit *Glos. in verb. redigatur*, ut totum pretium solvatur Fisco, ut irrevocabiler habeat partem suam, aliam vero spectantem ad socium, ipsi reddat, ex *text. Bald. Salyc. Imol. Felin. Corn. Afflict.* & aliis, quos affert ad hoc *Petr. de pos. Princ. c. 24. incip. circa illum, num. 79.* & iterum in *cap. 31. §. aliud quoque, num. 25. in 11. limit.*
- 9 Verum opponitur ex adverso, quod cum Civitas ex titulo oneroso, & corresponsivo sit in possessione juris Portulaniæ per terram ex contractu stipulato novissime de anno 1635. in recompensationem ingentium, & maximorum servitiorum factorum S. M. dum ab anno 1632. & per totum annum 1639. donavit Regi quinquies decies centena millia, & quingenta quinquaginta millia aureorum, ultra alia donativa, & servitia ordinaria, non debere licere Fisco infeudare Casalia cum dicto iure, siquidem negatur in præsentem casu intercedere communionem aliquam, cum translato iure Portulaniæ in Civitatem, vel alium quempiam, nulla prorsus possit considerari communio in ipso iure Portulaniæ, & minus in aliis iuribus, cum quælibet pars stet ut corpus diversum de se, ab aliis corporibus segregatum, argumento *legis si quis duas 6. §. si quis partem, ff. commun. pradior.* communio etenim est inspicienda respectu eiusdem corporis, sive iuris pro indiviso, *l. 1. & 2. & l. Arbor 19. §. si per eundem, cum Gloss. verbo separatim, ff. commun. dividundo.*
- 10 cedere communionem aliquam, cum translato iure Portulaniæ in Civitatem, vel alium quempiam, nulla prorsus possit considerari communio in ipso iure Portulaniæ, & minus in aliis iuribus, cum quælibet pars stet ut corpus diversum de se, ab aliis corporibus segregatum, argumento *legis si quis duas 6. §. si quis partem, ff. commun. pradior.* communio etenim est inspicienda respectu eiusdem corporis, sive iuris pro indiviso, *l. 1. & 2. & l. Arbor 19. §. si per eundem, cum Gloss. verbo separatim, ff. commun. dividundo.*
- 11 *pradior.* communio etenim est inspicienda respectu eiusdem corporis, sive iuris pro indiviso, *l. 1. & 2. & l. Arbor 19. §. si per eundem, cum Gloss. verbo separatim, ff. commun. dividundo.*
- 12 Augetur motivum, quod ius Portulaniæ censetur esse de reservatis in simplici, vel generali concessione feudi, cum non soleat comprehendi, & specialem concessionem exigere videatur, ad tradita per *Minad. in Rub. Constitus. Regni In aliquibus, verb. Comitum, & Baronum, num. 15. Anna singulari 587.* unde absurdum est, posse haberi ut partem, vel portionem totius, cum sit diversæ naturæ, & quandam specialem formam præferat, ut per *Loffred. conf. 24.* idque potest prætendi ex adverso procedere, nedum in iure
- 13 *Portulaniæ per*, quod alio nomine appellatur ius exituræ, ut per *Lonar. conf. 76. num. 30.* sed etiam
- 14 in iure Portulaniæ per terram, quod in sternendis, & aptandis viis, & itineribus intrâ, & extrâ Urbem, ut comæatus non impediatur, consistit.
- 15 Secundò obijcitur, cessare omninò huiusmodi Fisci privilegium in re vendita, vel concessa per eundem Fiscum, idque fundari videtur ex *tit. C. de Fisc. rem, quam vendidit, evincat, qui immediatè subiicitur post titulum prædictum C. de vend. rer. Fisc. cum priv. commun.* quod in puncto videtur voluisse *Lucam in d. unica, vers. hic tamen restringendum est*, quem ad hoc citaverat doctissimus, & insignis Advocatus Civitatis Dominus Carolus Brancacius.
- 16 Tertio, cessare hoc privilegium in rebus, quas Fiscus habet communes cum Civitate, Republica, vel aliis privilegiatis, videtur suaderi ex verbis eiusdem *tit.* dum dicitur: *cum privatis communium*, ergo secus in rebus communibus cum Republica, sive cum personis publicis, quæ privatorum non sunt, sed privilegiatarum, privatum enim, & publicum opponuntur, *l. sacra 10. ff. de rer. divis. & l. illud 32. ff. ad l. Aquil.*
- 17 Ultimo, & tandem dici potest, privilegium hoc esse odiosum, igitur non extendendum, quinimò velut exorbitans restringendum, cum odiosum, exorbitans, & correctorium iuris communis videri possit, ad tradita per *Romanam, & alios in l. si verò, §. de viro, ff. sol. matrim.*
- 19 Verum pro Fisco ad primum responderi potest, quod licet *Antonias in d. l. 2.* meminerit de soliditate, ibi, *soliditatem vendidit*, quò paulò post repetit, non tamen dicimus, hoc restringendum esse ad totum, quod dicitur solidum eiusdem formæ, cuiusmodi est fundus, tabula, vel simile quippiam, sed constanter asserimus, nihil prohiberi, quin comprehendatur eadem ratione quidquid totum, legitime juxta juris dispositionem dici potest, & venire potest appellatione totius, ut hoc nuncupatim sentire videtur *Imperator in d. tit. C. de vendit. rer. fisc.* cum qua concordat altera *rubrica C. de commun. rer. alien.* rei enim appellationem constat tam latè patere, ut quidquid possideri, vel quasi possit, rei appellatione comprehendatur, *l. 5. & l. 23. ff. de verb. signif. & magis in specie textus in d. l. unica, C. de vend. rer. fiscal. lib. 10.* ubi *forma*, idest *constitutio juris esse dicitur, ut quoties ad Fiscum, vel minima portio rei pertinet, ut universa à procuratoribus meis distrabatur*, ponderando dictionem *universa*, quæ omni toto prædicatur, & in quolibet toto verificatur, sive jura sint, sive corpora, *l. quod si in diem 18. §. ult. ff. de petit. hered. l. eam, qui 18. §. 1. ff. de his, quæ ad indignis, l. ult. & quatuor filios, ff. de legat. 2. l. si societas, ff. pro socio, & universus pro toto, sic universus fundus, l. lata 86. ff. de legat. 3. cum aliis, quæ plenissimè affert *Brisson. de verb. signif. lib. 19. in verbo universa bona, cum sequentibus.**
- 20 Totum autem in iure constat variè accipi, vado in omni toto, in quo partes, sive portiones dantur, huiusmodi privilegium verificari posse, nihil prohibet, nisi divinando contra verba, & mentem Imperatoris, & sine lege, immò contra expressa verba juris quis ex proprio Marte audeat privilegium restringere? quod favorem publicum continere, non odium, infra probavimus.
- 21 Totum enim pluribus modis in iure accipi, & præcipuè tripliciter docuit *Bald. conf. 335. quædam mulier, num. 3. vers. ubi sciendum est, lib. 1.* ubi docens, quomodo jus patronatus tanquam pars totius transeat sub universitate bonorum, dixit, *Totum aliud esse integrale, ut fundus, & omne, quod sua integritate continetur, aliud totum generale, quod prædicatur de qual. bet specie sub toto contenta, quod dicitur totum universale, sed apud Legistas magis dicitur generale, & tertium dicitur totum numerale, ut decem, & viginti, inferens jus patronatus transire cum toto universali, non autem cum toto integrali, cum nihil aliud sit utrum in genere, quam species enumeratæ, hæc Bald. qui citat ibi jura.*
- 22 Comprobatur, quia non solum dicitur *totus fundus in l. 4. §. ult. ff. pro emptore, totas ades, l. 7. §. ultim. l. 15. §. ex hoc edicto, ff. de damno infect.* & sic in toto integrali, *l. eam, qui ades, ff. de usur. cap. totam arborem, l. 2. §. ultim. ff. pro legato, sed totorum bonorum, & sic totum etiam dicitur generale, vel universale, l. 3. ff. si à parente quis fuer. manum. §. 1. Institus. de sociat.* ubi licet *Glos. verb. totorum*, dicat hoc nomen *totitatem*, in uno re significare, *Joann. Fab. ibi subdit, id esse verum, ubi ad unam rem adiicitur, sed ubi ad universitatem, est collectivum plarium, verum de universitate prædicatur quasi de uno, regul. in toto, ff. de reg. jur.*
- 23

24 De natura autem totius est, ut totum inferat ad quamlibet suam partem de necessitate, sive sit totum integrale, *l. si quis cum totum 7. in princip. ff. de except. rei judic.* ibi, *nam in toto pars est, reg. in toto, & pars, ff. de reg. juris*, & subdit J. C. *nec interest utrum in corpore hoc queratur, an in quantitate, vel in jure*, ubi *Glos. verbo, in jure*, citat *l. qui seit 25.* ubi *Glos. verbo quemadmodum, ff. de usur.* sive sit totum universale, *l. Lulius cum Glos. not. ff. de fund. inst. l. grege*, ubi *DD. omnes, ff. de legat. 1. l. peculium, l. cum pater, §. mensa, ff. de legat. 2.* sive sit totum generale, *l. si ita, ff. de auro, & argen. legato*, sive sit totum numerale, sive in quantitate, *l. diem proferre, §. si plures; vers. inde queritur, ff. de arb.* quoddam enim est totum integrale, vel essentialia, ut *Domus, Navis*, quoddam universale, ut *animal, fundus instructus, grex, peculium, mensa nummularia, familia*, quoddam generale, ut *ornamentum, vestis, & similia*, quoddam numerale, ut *decem, centum.*

25 Et licet ubi queritur, utrum valeat argumentum à toto integrali, vel essentiali, universali, & similibus, ad partem affirmativè, vel negativè, sit necessaria multiplex distinctio, quam post *Baldum in l. conventicula, C. de Episcop. & Cleric. Cicer. 26 & Boet. in topicis*, tradit doctissimus *Everardus* in sua *topica legali*, tamen quod attinet ad rem nostram, licet à toto universali ad partem subiectivam, seu prædicamentalem non procedat argumentum, si ex subsistentia totius universalis arguere velimus affirmativè ad subsistentiam partis subiectivæ, vel alicujus particularis præcisè, non enim sequitur, est animal; ergo homo, est grex, ergo talis ovis, *l. si grege, ff. de leg. 1.* si verò loquamur de vi comprehensiva, rectè concludit argumentum à toto universali ad partem subiectivam, seu prædicamentalem affirmativè, undè bene inferitur grex legatus est, ergo hoc particulare animal, quod est de grege legatum est, item legatur peculium, ergo hæc particularis res, quæ est de peculio, censetur legata, *d. l. Lulius, & l. cum pater, §. mensa*, cum aliis allegatis, nam in toto pars continetur, & comprehenditur, quia pars subiectiva, seu prædicamentalis bene est in toto, quò ad vim comprehensivam, sed non quò ad vim illativam, seu consequentiam, *l. dotale, §. prædii, ff. de fund. dot.* cui non contradicit *tex. in l. nave 36. ff. de evict.* iuxta declarationem *gl. 2. ibi*, ut non teneatur venditor actione ex stipulatu, sed bene ex empto, ut optimè declarat *Everard. loco à toto, ad partem 9. & 10.* ubi post *num. 13. vers. à toto autem generali* docuit, idem procedere in toto generali, ut procedat argumentum affirmativè, ut ex toto inferatur quælibet ejus pars, sive species, & idem in toto numerali *num. 14.* subdens ex *Bald. verissimum*, totum inferre quamlibet suam partem de necessitate, sive sit integrale, sive sit totum universale, generale, vel numerale, jura citat *Sard. decis. 78. num. 12. Dec. & Cogn. in l. in toto, ff. de reg. jur. Steph. Fed. de integr. jur. par. 1. num. 18.* latissimè *Bertaz. de claus. instr. cap. 27. glos. 19. per tot.* ubi loquens in toto universali, ut est genus, affirmat comprehendere omnes ejus partes subiectivè, quæ dicto generi subjiuntur, & prædicantur de genere, & hoc ferè idem esse, quod totum generale apud Legistas.

28 Ex quibus clarissimè apparet, non minus appellatione totius comprehendere totum corpus ali-

quod integrum unius consistentiæ, cujusmodi est fundus, in quo quandoque universalitatem contineri dicitur, *l. fundus 31. ver. universalitatem, eum gl. ff. de evict. l. rectè dicimus. ff. de verb. sign. totus lacus, l. Licetus 2. eod. tit.* cum concord. per *Rebaff. ad l. nominis, & rei, in fi. ff. eod. tit.* quæ etiam comprehendit totum universale, vel generale, ut est genus comprehendens sub se multas species subiectivè, quæ generi ipsi subjiuntur, & de ipso genere prædicantur, *Caldas Pereyr. Monac. Floren. & alii apud August. Barb. de diction. dict. 353. verb. totum.* Genus enim sive magis commune inferit suam speciem, vel minus commune per continentiam, ut si uxori legata sunt à viro quo ejus causa parata sunt, ergò & emptæ ejus causa censentur legata, quia in empto paratum inest, *l. si quid earum, §. inter emptam*, ubi *glos. ver. paratum, ff. de leg. 3. Everard. loco à specie ad genus*, ubi optimè declarat, speciem inesse generi, ut partem totius contentivè, sive comprehensivè, licet non illativè, vel consequitivè.

Undè cum jus Portulaniæ tripliciter considerari possit pars istius totius universalis, de quo concedendo agit Princeps, Fiscus videtur habere intentionem fundatam, ut ratione partis vendat totum.

Primò tanquam pars, sive membrum feudi, quo considerari constat tanquam quid universum, sive sit universitas facti, sive sit juris, ut ex *Camer. in l. Imperialem car. 38. col. 2. de probi. feud. alien. scripsi controu. 7. num. 63. lib. 1. & controu. 22. n. 19. lib. 2.*

Secundò, tanquam pars Castri, quo in Regno præsumitur esse feudum, ubi enim agitur de concedendo sive infeudando Castro cum juribus, & pertinentiis suis, jus Portulaniæ tanquam feudi constituendi membrum contineri videtur, & si ratio concederetur, præsertim ubi aliter concessio effectum sortiri non posset, quia emptores non inveniuntur, qui hac specie jurisdictiois carere velint, quæ fuit potissima causa concedendi hoc privilegium Fisco.

Et tertio, negari non potest, esse partem jurisdictiois in genere concedendæ cum ipso Castro, quam constat sub se comprehendere plurimum jurisdictionum gradus, & species inter se differentes, quæ in contentivè, seu comprehensivè æquè sub jurisdictione in genere sumpta comprehenduntur. Præsertim cum istud jus Portulaniæ, quod munditiam, & latitudinem viarum respicit, communitatem subditorum, & vasallorum, qui feudo subjiuntur, concernat, & intra territorium, districtum, & pertinentias à Principe statuendas, & concedendas versetur, & sic negari non possit, concernere eisdem vasallos, & coarctari ad territorium cum ipso Castro infeudandum, & sic non est iurisdicção de per se existens separata, sed exercenda respectu eorundem vasallorum, & territorii, cum quibus, & super quo reliqua omnis iurisdicção per futurum concessionarium, eundem que feudatarium est exercenda, undè communio negari non potest, tum ut species, & consequenter pars iurisdictionis in genere, quæ dividitur in altam, & bassam, & pluribus ramis diffunditur in eisdem homines, & territorium, tum etiam quia in eodem feudo, & Castro inest velut nebula supra paludem.

Primum probatur ex doctrina *l. fern. in c. 1. §. traditionibus, vers. item si esset verum, quid sit invest.*

vest. ubi latè disputat, an feudum sit universitas iuris, vel facti, & resolvit, feudum habere diver-
 43 sos agros, territorium, quod à terrendo dicitur, & iurisdictionem, quia est Judex vasallorum, si feudum habet vasallos, quod & repetit latissimè in *l. Imperialem, §. præterea si inter duos*, post *num. 89.* præsertim in *fin. ibi, Qui dat territorium, videtur dare iurisdictionem infra fines ejus*, & paulò post, *Territorium exponitur, idest iurisdictione, sive Castrum cum iurisdictione, & territorio*, quo latissimè explicat, & comprobat *Camer. in repet. d. l. Imperialem, car. 38. per tot. ubi d. car. 38. col. 3. lit. O. & car. 39. col. 1. lit. D. dixit*, quod an feudum sit universitas iuris, vel facti, in facto consistere, & facti quæstionem esse, quia si constet, feudum datum esse cum iuribus, certum erit esse juris universitatem, vel saltim facti, cum habeat sub se bona diversæ naturæ, ut post *Camer. Parid. & alios scripti lib. 1. controv. c. 7. num. 63.* quinimò omni casu dicitur feudum quid univèrsum, etiam si non haberet diversos agros, nec consisteret in multis corporibus, sed in uno tantum corpore, vel uni-
 44 co prædio, argumento *gl. in l. vendicatio, ff. de rei vendic.* quia aptitudo potius, & natura, quàm alicujus accidentis casus qualitas spectari debet, & sic quod est in habitu, licèt in actu non sit, ut contra *Camerar.* in hoc optimè fundat *Lipar. ad Isorn. in d. c. 1. quid sit invest. num. 4. in fin. in addit. incip. V. plurimum, lit. A.* et iterum in *addit. incip. hæc in facto sunt, lit. H. in fi.* quòd latè ipse comprobavi *lib. 2. controv. c. 53. n. 31.* Vndè si feudum sub se continet territorium cum iurisdictione, quam uti ordinarius Judex exercet in omnes vasallos in-
 45 trà limites territorii, quæ interim donec fiat concessio in feudum, residet penès Principem do-
 46 minum directum, ut allodialis, quis negare potest, inter Fiscum domini directi, & concessionarium unius iurisdictionis particularis, cujusmodi est in præsentem jus Portulaniæ communionem in exercitio iurisdictionis intercedere in eisdem vasallos intrà fines territorii, de quo infeudando agitur.
 Siquidem, & sumus in secundo, nedum si Prin-
 47 ceptus concedat unum territorium universaliter, videtur quoque concedere iurisdictionem universaliter, quam in eo habet in omnes homines ibi habitantes, licèt aliud esset, si concederet in una particula, *Bart. in l. 1. col. fi. num. 16. ubi Jacob. Jas. Dec. & Sapia, ff. de iuris. omn. iud.* qui dicunt esse receptissimam opinionem, *Reg. de Pont. dec. 2. num. 14.* sed etiam in concessione Castri cum pertinentiis suis, & integrò statu, sicut in præsentem necesse fuit facere similes concessiones casualium annis præteritis ob bellicas necessitates, quas adhuc facere necesse est, cum eadem causa adhuc in præsentiarum urgeat, pariter veniunt omnia, quæ cohærent Castro, & præsertim iurisdictione, *Petr. de Greg. Ann. & Reg. de Pont. conf. 63. num. 25.* quos congesti *controv. 8. n. 1. 2. 3. & per tot. lib. 1. & reddidi rationem*, quia nulla est differentia inter concessionem, sive infeudationem Castri, & Territorii, cum pariter utraque concessio ex juris intellectu omnem iurisdictionem in se contineat, ex *Anna alleg. 52. num. 13. in d. controv. 8. ex n. 7. cum seq.* eum iurisdictione cohæreat Territorio, vel Castro saltim passivè, ex communi opinione relata per *Reg. de Ponte d. decis. 2. num. 16. & per me d. controv. 8. num. 13.*

Et non minus Castrum esse quid univèrsum,

48 saltim facti, quam ipsum feudum in genere sumptum cum territorio, sive gleba, optimè docuit *Petr. de Greg. de concess. feud. quæst. 1. num. 4. p. 7. & scripti in addit. ad contr. 53. art. 2. num. 2. & 4. lib. 1. & concessio Castro, etiam absque alia speciali mentione venit iurisdictione cum mero, & mixto imperio, Loffr. conf. 24. Afflict. dec. 122.* scripti ad *d. controv. 53. art. 3. num. 27.* & antè istos, Castrum etiam jure communi significare universitatem quandam, probat *Rom. in l. 3. n. 9. ff. de acqu. poss. & conf. 444. n. 7. Paris. conf. 20. n. 30. lib. 1. Jacob. de feud. verb. de Castro, & disputat Menoch. de præf. lib. 3. c. 97. n. 12.* & indè cofequitur, qui licèt apud *DD.* anceps sit quæstio: Utrum concessio, donato, vendito, vel infeudato feudo, præsumatur concessa iurisdictione, quæ varia casuum distinctione diffinitur, attamen quando iurisdictione cohæret loco, communiter *DD.* concedunt, in concessione, vel infeudatione Castri ceteri concessam omnem iurisdictionem, etiam si illa non exprimat, *Bar. in l. inter eos, ff. de acquir. rer. domin. Roman. Barbar. Valasc. et Covar. relati per Menoch. d. lib. 3. præf. 97. num. 46.* et in dubio præsumi iurisdictionem cohæreere Castro, et ob id sub ipsa concessione contineri tradit ex *Bart. Roman. Boer.* et aliis idem *Menoch. 49 ibid. num. 48.* et licèt iurisdictione non sit de essentia feudi, et possit diverso titulo etiam ab alia diversa persona possideri, ut quid separatim; attamen adhuc dicitur necessariò cohæreere Castro, imò dicitur gerere vicem quatuor elementorum, ob necessitatem, et utilitatem habitantium, quando conceditur super Castro, vel territorio universaliter, ut benè fundavi in *d. art. 3. num. 7. & 10.* latissimè post longam disputationem *Andr. Knichen de territ. orig. gin. c. 1. num. 292.* et ne deficiat decisio punctualis, quod privilegium hoc Fiscus procedat in toto universaliter, et in specie in venditione Castri, tradit *Plat. in d. l. unica, post num. 1. in prin. vers. & hoc facit si quis habet Castrum commune, &c.*

Et maximè et tertio prædicta procedunt concessio
 51 so Castro in feudum, in specie cum clausula, *cum omnimoda iurisdictione, mero, & mixto imperio*, quo casu translata tota, et integra iurisdictione censeantur translata omnes eius partes, ut ex *l. qui ususfructum, ff. de verb. oblig.* autoritate *Rom.* argumentatur in concessione totius iurisdictionis *Menoch. d. præf. 97. num. 10. & 31.*

Et iurisdictionem esse nomen generis comprehensum sub se merum, et mixtum imperium, et pro eo, quod iure Magistratus competit cum suis gradibus usque ad infimam iurisdictionem, notant *Glos. et Doctores in l. imperium, ff. de iuris. omn. iud.* et in *l. 1. §. fin. ff. de offic. eius*, et est *Glos. pulchra in §. ius iurandum, in fin. vers. Alber. quæ iurisdictiones, aut b. de defens. civit.* et distinxit ut species sub genere merum, et mixtum imperium ab infima iurisdictione in *l. 1. num. 32. ff. de iuris. omn. iud.* scripti in *addit. ad d. controv. 53. num. 14. art. 3.* quam alii dividunt in altam, et bassam.

Et ex hoc consequitur necessariò, insurgere com-
 53 munionem inter eum, qui possidet aliquam speciem sive partem iurisdictionis in loco quoad vasallos ibi commorantes cum Reg. Curia administrante cæteras partes, sive species iurisdictionis proprio jure, sive concessionarium, vel feudatarium, cui Regia Curia intendit vendere, vel concedere reliquam iurisdictionem in homines eiusdem loci, & sic resultat communitio ex unitate rei, non ex discre-
 tione,

tionem, & separationem, secundum *Bal. cit. consil. 336. lib. 5.*

Ex qua communione oritur effectus prælationis, 54 undè pro uniendo, sive ampliando dominio utili, Baro jurisdictionis civilis præfertur in emptione jurisdictionis criminalis omnibus aliis extraneis licitatoribus, & ita decisum per Cameram in Collaterali in causa Baronis Salviæ refert *Anna alleg. 27. num. 21.* & fuit considerata unio jurisdictionum in 55 posse ejusdem Baronis ad arcendam divisionem, quæ in administranda jurisdictione parit plura incommoda, & absurda, idem *Ann. singul. 150. Minado. conf. 1. num. 26.*

Undè eadem ratione nedum inter condominos 56 in æquali gradu jurisdictionis, putà inter habentem primas causas civiles, ut præferatur ratione communionis alteri prætendenti emere jurisdictionem causarum criminalium, sed quod Baro primarum causarum præferatur in emptione secundarum causarum, etiam diversæ speciei, non ex alio, nisi ratione communionis, ex regula *l. sancimus §. autem, C. de donat. l. 2. C. de metat. lib. 11.* latissime scripsi loco supra citato in *addit. ad d. contrav. 53. in 2. art. ex num. 25.* ubi probavi etiam ex legibus Hispaniæ, ratione communionis, vel consortii generaliter concedi prælationem, ad *l. 71. & 75. Tauri, ubi Gomez. & alii, quæ hodie est lex 14. tit. 11. lib. 5. novæ recopil. Gutier. lib. 2. præf. ad ll. Regias c. 165. Lopez. l. 55. tit. 5. par. 5. cum aliis per Matienz. l. 13. tit. 11. Glos. 3. lib. 5. novæ recopil. Castill. lib. 1. quodid. contr. de usufr. c. 74. num. 27.*

Multa enim ratio consortii concedi, probavi 57 *ibid. num. 36. ex l. communi liberto, ff. de bon. libert. & l. utrum portio, ff. de assign. libert.* & quia confors dicitur socius, & domini particeps, & secundum peritiores consortes dicuntur, quibus una fors est, & ejusdem sortis, & conditionis homines significare notat *Alciat. in l. proximi 155. in fin. ff. de verb. sign. & ex Quintilian. Varr. & Festo Pompejo tradit Brisson. super cod. tit. lib. 3. ver. consortes*, undè consortium pro societate, & communione accipi subdit, ut latius per me *d. art. 2. num. 37.*

Si igitur non potest negari communio inter eum, 58 qui futurus est feudatarius cum omnimoda jurisdictione, & illum, qui partem habet, & si minimam respectu totius, cujus occasione ipsi conceditur prælatio, ex qua restringitur libertas directi domini, ut potius habentem partem, quam alteri jurisdictione universalis cum feudo concedatur, non video, cur Fisco magis privilegiato, ut ratione partis etiam minimæ vendat totum, denegari possit usus privilegii, stante clarissimo consortio, & communione.

Negari enim non potest, jus Portulaniæ per ter- 59 ram, de qua agimus ad jurisdictionem pertinere, & unam ex speciebus omnimodæ, & integræ jurisdictionis esse, sicut etiam constat, esse jus inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod jus Siciliæ nuncupantur, ut de primo apparet ex dictis per *Minad. in rubr. Const. Regn. In aliquibus, verb. Comitum, num. 15. Ann. sing. 587. Loffr. consil. 24.* & de secundo habetur in *Const. Regn. Ad officium Bajulorum*, ubi *Afflic. & in Const. Ad legitima pondera*, ubi *Ifern. & idem Afflic. & in alleg. 42. D. Conf. Georg. pro Excell. Comite Beneventi Prorege immortalis memoriæ.*

Nec quicquam obstat, etiamsi verum esset, ta- 60 le jus, quod in generali, & simplici jurisdictionis

concessione non veniret, quia specialem exigeret concessionem.

Primo etenim dicimus, regalia regulariter in ge- 62 nerali concessione non venire, nisi quando conceditur aliquid universon, ut castrum, vel territorium, juxta famosum *conf. Rom. 271.* loquentis in concessione Terræ S. Lucidi facta per Regem Ladislaum, vel si aliqua regalia sibi reservavit, *Menuch. d. præf. 97. lib. 3. de præf. num. 35. & 37.* vel quando sunt expressè concessa aliqua regalia, quia veniunt similia, & minora, vel etiam si concedens non habeat nisi regalia in loco concesso, ut hæc, et alia tradit *Lanar. conf. 34. num. 5. & 6.* sic et causas appellationum in generali concessione non contineri, constat, et tamen fatuum esset dicere, regalia, et 64 causas appellationum non esse species, et partes jurisdictionis in genere, easque potissimas, et supremi ordinis.

Secundò dicimus, non esse verum, sub generali 65 jurisdictionis concessione non venire ius Portulaniæ, quia *Rom. conf. 271.* in contrarium citatus loquitur de iure exituræ per mare, prout eum benè citat *Frec. lib. 1. de offic. magn. Admir. maris, num. 22.* allegatus per *Conf. de Ann. in addit. ad fng. 587. sui genitoris*, in quo est specialis Ritus, sive stilus Reg. Cam. ut non veniat in generali concessione, nisi de eo fiat specialis mentio, ut in puncto observat *Loffr. conf. 24. in princ.* ubi in specie loquitur de concessione immunitatis à jure exituræ, quomodo sit accipienda, & post *num. 18.* qui amplius dicit, hunc stilum non esse descriptum inter Ritus ipsius Reg. Cam. Verum *Reg. Lanar. conf. 76. num. 30.* dicit, hodie de dicto stilo constare per consultationem R. C. & licet non declaret tempus, neque Regestrum, illa tamen fuit expedita de mense Novembris 1534. registrata in *Consul. 14. fol. 39.* prout testatur *Reg. Salern. dec. 33.* Undè non benè inferitur à jure Portulaniæ per mare, quod dicitur propriè 67 ius exituræ, de quo in *Risibus R. C. de jure exituræ*, & per *Nigrum in 1. rubr. Capit. Regn. & in c. 1. 2. 3. sub tit. de Portulan. & extractionib. visual.* 68 cuius exactio pertinet ad Custodes portuum constitutos in limitibus Regni, de quibus latè *ssimè Boer. dec. 178. num. 16. & 17.* & iterum *decis. 177.* ubi agit de bonis exportari vetitis, qui aliàs appellantur Liminaliæ portuum custodiæ gratia, *l. 3. ff. de servis fugit. l. ultim. §. hi quoque ff. de munerib. & honorib.* qui in Regno custodiuntur per Reg. Ministros, ut per *Dorainum Capyc. in investit. ver. portibus, & Reg. de Pont. de divers. provision. tit. 10. de portu §. similiter, num. 3.* de quorum pœnis dum sine Regis licentia permittunt extractonem bonorum veterum, latè *Gutier. lib. 2. canon. question. cap. 28. num. 63. & 64.* Undè stante maxima diver- 70 sitatis ratione clarè patet, non benè inferri à jure Portulaniæ per mare, quod propriè dicitur jus exituræ, in quo militant speciales rationes consideratæ per *Frec. d. loco, à num. 22. ad 26.* ad jus Portulaniæ per terram, in quo agitur de prohibendo tantum occupationem viarum, & locorum publicorum, & sic de valdè minori præjudicio Reg. Curie, undè nihil specialitatis considerari potest, ut difficilius censetur concessum jus Portulaniæ per terram, quam alia quævis species jurisdictionis, vel aliud quippiam de regalibus.

Ad secundum, limitatio, quæ adversus Fiscum 72 prætensionem affertur, ut non procedat privilegium in re propriè à Fisco concessa, vel vendita,

ea ratione, ne plura specialia concurrant, & quia videtur ob stare *titul. de Fiscus rem, quam vendid. evincat*, qui immediatè subjicitur post *tit. de vend. rerum fiscalium*, quasi ad declarationem, sive restrictionem *titul. præcedentis*.

Primo dicimus, hanc limitationem à nemine ex DD. qui de hoc Fisci privilegio exactè egerunt melius traditam. Et in primis Lucas in *princip. d. unica*, in loco particulariter in contrarium citatus, in *versicul. hic tamen restringendum est*, tantum abest, ut hanc restrictionem tradat, quinimò, ut illis *titul. decisionem ampliet*, & extendat, 73 dicit enim Lucas glossando verbum, *pertineat*, ut hoc verbum latissimè pateat, ut comprehendat non solum ea, quæ domini nostri sunt, sed quæ possidemus, licet domini nostri non sint; item & quæ nulla causa nostra sunt, sed tantum esse possunt, *l. verbum illud pertinere* 181. ff. de verbor. signific. & licet Lucas subdat arguendo, *hic tamen restringendum est, ut eo modo pertineat, quod distrabere valeat, alia plura specialia concurrere circa idem*; 74 sed statim subjicit Lucas, *vel dicas, quod comprehendas etiam rem sibi cum aliis communiter obligatam, vel etiam sibi soli, nam sicut Fiscus potest rem communem sibi, & aliis vendere, ut hic, id rem sibi, & aliis communiter obligatam, ut ff. de jure fisci. l. res, quæ 22. §. res autem nexas, ff. de jure fisci. & notat. d. l. verbum pertinere, & sic Lucas in eo residet, ut Fisci privilegium extendatur etiam ad rem Fisco obligatam, juxta claram decisionem d. §. res autem nexas, nulla habita ratione, quod videantur plura specialia concurrere, quem in hoc sequuntur omnes DD. communiter.*

Et quidem iusta ratione cum verbum *pertinere*, 75 quo utitur Imperator in *d. l. unica, C. de vend. rerum fiscalium*, tribus modis principaliter à jure declaratur, aut enim pertinere dicitur ratione domini, vel possessionis, vel cujuscunque juris, quod super re, vel ad rem nobis competat, ut declarant Alciat. & Rebuff. qui viginti tres modos, frales, aut significationes hujus verbi, *pertinere*, affert, testando, infinitas alias adduci posse, quæ sub dictis tribus modis continentur.

76 Nec ex *d. tit. C. de Fiscus rem, quam vend. evincat*, quamvis proximè subnectatur post *tit. C. de vend. rer. Fiscal.* restrictio aliqua, vel declaratio delumi potest, cum longè separata, & distincta facto, jure, ratione, & fine, sit materia privilegii fiscalis permittendi Fisco vendere rem communem cum altero à materia *titul. prohibentis Fisco evincere rem à seipso venditam*.

77 Primum enim est privilegium, quod apud omnes DD. creditur, & æstimatur favorabile, & idè latè interpretandum, ut in puncto docuit expressè Bald. *cons. 336. præmitto ad evidentiam, lib. 5.* ubi glossando *d. titul. de vend. rerum fiscal.* affirmavit, verbum illud, *vendere*, generaliter esse intelligendum pro omni contractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua utilitas, ut multò fortius permittatur locatio, & quod hoc casu procedat regula, ut cui permittitur quod est majus, permittatur etiam quod est minus, & sic nomen, *venditionis*, sit generale, & proindè Fisci privilegium latè sit interpretandum tanquam juri communi conforme, & ita secundum Bald. *consil.* fuisse decisum, & observatum in Camera Patavii, et confirmatum per Supremum Consilium DD. quadraginta testatur Peregrin. *de jure fisci lib. 6. tit. 4. post num. 23.* ubi

licet dubitet, resolvit tamen in *vers. & hac secunda*, hanc opinionem veram, ubi Fisco aliter confuli non posset, ut in casu præsentis, ubi non invenitur obligatio proportionata, nisi cum hac conditione, citat *Afflict. in titul. de duob. fratrib.* et subdit hæc verba: *aliàs prior observata opinio ex Fisci privilegio, non est sine fundamento*, licet aliàs ubi dispositio est juri communi contraria, venditionis nomine non contineantur alii contractus.

Quæ opinio Baldi fundatur autoritate *glos. in d. 82 l. 2. ver. proprium privilegium C. de comm. rer. alien.* ubi dicit, hoc privilegium ea ratione concessum esse Fisco, quia melius, & utilius vendit totum, quam partem, & sic in maxima æquitate fundatur, quam *Glos. omnes DD. ibi, & alibi extollunt; & Cyn. ibi* subjicit hæc verba: *Et ratio privilegii est, quia magis libenter, & citius dat homo centam libras pro tota domo, quam decem daret pro parte ejus, & Salicet.* subdit, *quod melius, & commodius venditur totum, quàm ejus pars, & Joan. de Plat. addit, id permitti ratione utilitatis, venditur enim plurius pars rei, facta æstimatione totius, quàm solius partis, aliàs* 83 enim non posset vendere solidum, nisi verteretur utilitas Fisci, & consequenter utilitas publica, quæ in Fisco versatur, & præfertur privatæ *l. 3. C. de pri-*

84 *mipto, lib. 12.* indè DD. passim dicunt, quod non est tanta utilitas, sed æstimatio rei in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius, *l. si quis aliam ff. de solut. l. fundus ille, cum glos. de contrab.* 85 *empt. præsertim cum præter intentionem emptor* incideret in communionem, ad quam nemo invitus compellitur, *l. si non sortem §. si centum ff. de condit. indeb.* multa enim illa affert incommoda, & difficultates, *l. Sancimus §. ne autem C. de donat.* Undè & venditio partis multa etiam adducit incommoda, Bald. in *l. 1. §. in primo, C. de caduc. toll.* cum infinitis, quæ ad hoc congerit *Tiraq. in primo versat. §. 23. glo. 1. num. 17.* qui *num. 18.* subdit, quod hac ratione scilicet quod non percipiatur tanta utilitas in parte 86 respectu partis, quanta in toto respectu totius, res quamvis sit dividua sui natura, redditur juris intellectu individua, *l. 1. §. si pecuniam, ubi Bart. ff. de depositi, cum concordantibus per ipsum, quæ omnia tacitò Tiraquel. transcriptit Dom. Reg. Constant. in d. l. unica, num. 5. C. de vend. rer. fisc.* ubi ratione utilitatis, & dignitatis, sive præminentie debite Fisco probat esse hoc privilegium concessum *num. 18.*

88 & 19. dicit, non esse exorbitans, neque grave, sed in æquitate fundatum, cum ipsi socio partis domino integrum suæ portionis pretium reservetur, immò antè alienationem requirendus est, ac cæteris præferendus, ex quibus ipse infert, hoc non esse odiosum privilegium, sed prærogativam quandam in æquitate fundatam, & *num. 37. in fin. & 38.* dicit, *d. l. decisionem tanquam mddicum afferens præjudicium non esse strictè accipiendum, sed extendendum, & dilatandum, & num. 48.* dicit, non esse aliter odiosum, sed favorabile,

Quod autem Fisco non liceat, rem, quam vendidit, evincere, non huc pertinet, sed diversam omnindò continet decisionem, respicit enim rem omnindò diversam; ne scilicet Fiscus rem, quam pro debito unius ex stationibus fiscalibus vendidit & pretium recepit pro debito alterius stationis vendere præsumat, ut pretium iterum rei à se ipso venditæ recipere audeat, quod gravissimum Imperiali Majestati, & verècundum, & ut Lucas subjicit, *infirmissimum, iniquissimum, pessimum, & horrendissimum*

89 *num.*, cum enim Princeps sit præceptor æquitatis, & iustitiæ, & in vendicando rem, quam ipse vendidit, sit iniquitas manifesta, quæ omnibus privatis prohibetur, *l. vendicantem ff. de evictionibus*, debet hoc Fiscus præ ceteris abstinere, ut latius per *Lucam de Penna in d.l. 1. C. ne Fiscus*, & subdit *Platea declarans*, quomodo jungatur ille *titulus* cum præcedenti, ut sicut privatus rem communem venditam à Filco ratione communionis non revocet, *d.l. unica C. de vend. rer. fiscal.* supple, recepta parte pretii sibi competenti à Filco, quam ei esse à Filco mediatè, vel immediatè ab emptore restituendam, omnes *DD.* fatentur post *Salycet. in d.l. 2. num. 1. in principio*, & *num. 2.* ita nec una statio fiscalis revocat rem venditam ab alia statione, quæ res communiter spectabat ad utramque stationem, ut

90 hic, & ratio est, quia omnes stationes pariter Fiscum repræsentant, & sic ita in una; sicut in alia, dum sunt sub eodem domino, ad quem spectat commodum, & incommodum utriusque, & sic idem juris effectus sequeretur, si ex alio fiscali debito controversiam pateretur, contra *text.* expressum in *l. fin. C. de fid. instrumentorum*, & *jure basta fiscalis*, ubi

91 distrahente Filco bona fiscalium debitorum, emptores eorum rem tantum pretio obnoxii sunt, quas eos patuerit comparasse, ita ut nullius conventionis reliquorum fiscalium nomine patiantur extrinsecus subire jacturam, quæ *lex fin.* cum proximè præcedat *titulum de venditione rerum Fiscal.* cum *privatis commun.* qui in medio positus antè *titulum ne Fiscus rem, quam vendidit evincat* ambos *titulos*, præcedentem scilicet, & sequentem declarat, et temperat, ut licet non possit inquietare, nec evincere ob alia credita, vel fiscalia, valeat tamen ratione partis vendere totum, refuso pretio, cum longa sit, & evidens ratio diversitatis inter evictionem, & venditionem cum necessitate restituendi partem pretii aucti ex venditione totius, in quo ex utilitate, quam sentit privatus socius, modicum sentit præjudicium, ut in specie advertit *D. Reg. Const. d. l. unica, num. 37. in fin.*

Confirmatur motivum, quia Fiscus licet rem,

92 quam vendidit, non evincat, ut iterum efficiatur dominus, vel ut pretium, quod semel ex venditione habuit iterum, licet ex diversa causa recipiat, *d. l. fin. C. de fid. instrumentis.* attamen in venditione rei

93 alienæ est aded privilegiatus, ut bona fide Filcus vendens rem alienam præjudicet domino, juxta notissimas *Constitutiones Divi Marci, & Leonis in l. 2. ampliatas per Zenonem in l. 3. C. de quadrienn. præscr.* relatas per *Justin. in §. ultim. cum, qui à Filco rem alienam emit, si post venditionem quinquennium præterierit, posse dominum rem exceptione repellere, Institut. de usucapio*, de quibus pro fundamento hujus privilegii fiscalis, de quo agimus, fuit memor *gl. ver. proprium in d. l. 2. C. de commun. rer. alien.*

94 ubi *Petrus de Bellapert.* subdit hæc verba: *Ego credo, quod immò Fiscus sciens, & ignorans potest vendere rem alienam, sed in hoc est differentia, quia non est moris Filco vendere rem alienam, sed moris sui, & irreprehensibile est vendere rem communem cum alio, verum Jacob. de Aren. Cyn. Bart. Bald. Salyc. & cæteri omnes sequuntur gl. & Fulgof. addit in fin. esse illam gl. summè notandam, & sic non mirum si generaliter Filco permittatur, ut ratione partis etiam minime totum vendat, & sic etiam si à Filco pars illa ad privatum pervenerit sine ulla restrictione, cum in hoc sit specialiter Fiscus*

privilegiatus, & non evincat rem, sed vendat cum augmento, & pretium privato redigat, quod non est in evictione.

Nec obstat, dum ex adverso prætenditur, privilegium hoc fiscale non comprehendere, nisi illud

95 totum, quod est pro indiviso, secus verò in toto, quod pro diviso possidetur, quia tunc quælibet pars de per se stare videtur ut corpus diversum, *l. si quis duas 6. §. si quis partem ff. commun. præd.* ut in puncto videtur firmare *Reg. Constant. in d. l. 1. §. 2. vers. non autem.*

Contrarium etenim in puncto decidit *J. C. Paul.*

96 in *l. rectè dicimus §. Quintus Musius ff. de verbor. signification.* ubi præposita ratione dubitandi, qua utitur *Dominus Constantius*, oppositum expressè determinat. *Quintus Musius*, ait, *partis appellatione rem pro indiviso significari, nam quod pro indiviso nostrum sit, id non partem, sed totum esse, Servius non ineleganter partis appellatione ut nunque significari, ubi gl. in verb. Servius, supplet his verbis: corrigendo, quod Quintus Musius dixit, & ipse addo ultimam opinionem Servii probasse Paul. sicut in principio ejusdem legis, ultimam quoque opinionem relata Juliani probavit, & ob id Ulpianus in l. si quis cum totum 7. vers. proinde ff. de exception. rei judicat. dixit, proinde si quis fundum petierit, deinde partem petat, vel pro diviso, vel pro indiviso, dicendum erit, exceptionem abstinere, & sic totum, & pars*

97 utrunque rectè dicitur, nedum pro indiviso, sed pro diviso ut pluribus juribus in toto, & parte probat *Briffon. de verb. sign. lib. 14. ver. partis appellatione*, ad quem nos remittere sat erit.

Nec obstat *d. l. si quis duas 6. §. si quis partem*, quia

98 loquitur in fundo diviso in partes, qui destinatione patrisfamilias potest dividi in plures fundos, ibi, *Planè si divisit fundum regionibus, & sic partem tradidit, potest pro diviso alterata servitutem imponere, quia non est pars fundi, sed fundus*, subdit *Glof. ver. sed fundus. Nota, quod fundus consti. utitur ad arbitrium patrisfamilias, l. quod in verum, &c. subicit text. quod & in ædibus potest dici, si dominus pariete medio ad fixato unam domum in duas dividerit, ut plerique faciunt, nam & hic pro duabus domibus accipi debet, ubi *gl. subdit, plus facta in domo dividenda, quam fundo est opus*, unde cum hic simus, non in divisione fundi, nec domus, sed corporis feudi integralis, & universi, quinim-*

99 mò & jurisdictionis, in quibus saltim de jure Regni, & potissimè jurisdictionis nulla cadit divisio, vel saltim difficillimè divisio permittitur, nec dividi taliter potest, quin ejus partes remaneant sub genere, & solus usus, & jurisdictionis exercitium dividitur, cessat omninò decisio *d. §. si quis partem*, cum & in fundo, in quo facillimè cadit divisio, quando non constat, fuisse divisum destinatione patrisfamilias, qui verè voluerit duos fundos constituere, etiam pars fundi pro diviso dicitur idem fundus, *d. l. si quis cum totum 7. & gl. ubi in d. §. Quintus Musius d. rectè dicimus 25.* & in eo casu loquitur *Regens Constantius*, quando constat de expressa voluntate Regis, licet nec quidem pro opinione contraria asserti possit, cum incidenter, & aliud agens perfunctoriè loquatur, non disputet, nec citet dicta *l. rectè dicimus*, nec resolvat contraria, ut de *DD.* incidenter loquentibus notat *Cavnet.*

Et ob id *Peregrin. d. lib. 6. tit. 4. num. 43. vers. item*

100 *amplia*, extendit, ut hoc Filci privilegium locum habeat etiam quod res sit dividua, modò interfit Filci

Fisci rem totam vendi respectu majoris pretii ex *Barth. Felin.* & aliis, undè etiam si admitteremus, Fisci privilegium procedere tantùm in Fisco habente dominium rei pro parte indivisa, non pro parte divisa, ut cum *Regente Constantio*, his non consideratis, nec discussis sentire vilis est *Regens de Ponte conf. 156. num. 3.* Attamen necessariò id est declarandum, & restringendum, vel ubi Fiscus ex venditione partis divise potest consequi utilitatem, quàm consequeretur ex venditione totius, data proportione, et paritate, aliàs secus ut in puncto verum, et decisum testatur *Peregr. d. lib. 6. tit. 4. post num. 23. vers. & hæc secunda,*

Vel et melius dicimus in præsentis casu, in quo supponitur post factas per Regem directum dominum concessionem quarundam specierum jurisdictionum puta Portulaniæ, Siciliæ, ponderum, et mensurarum, et similium particularibus personis in homines quorundam Casalium, puta Civitatis Nolæ, vel similis, opus esse necessitate cogente, ex causa publica belli procedere ad infeudationem eorundem Casalium cum concessione universalis jurisdictionis, mero, et mixto Imperio, et omni potestate, quàm ipse habet transferri solita ex more præscripto post tempora Joannæ II. et Alfonsi I. nullo modo considerari posse partem hanc, quam de novo Rex est concessurus, velut partem divisam, et discretam ab illis speciebus jurisdictionis, quas primo concesserat, sive in feudum, sive in allodium, cum ex supra consideratis appareat, tam jurisdictiones antea concessas, quæ prima fronte videbantur divisæ, & separatæ à corpore castri, quàm reliquam jurisdictionem universalem, ad cujus infeudationem hodiè Princeps devenire cogitur, versari, & concernere eosdem homines, idemque territorium, super quibus fuerant primo loco concessæ particulares species jurisdictionis, undè quod Princeps habebat commune pro indiviso in homines, & territorium, super quo primus concessionarius habebat particulares jurisdictiones, efficeretur, hodie commune cum novo feudatario in locum Principis subrogato, qui ideo maximè gravaretur, ut invitus in communione onerosa persisteret, ut in proprio territorio, & in suos subditos, & vassallos alteri jus esset cognoscendi de aliis jurisdictionum gradibus, & speciebus, ad quod onus vitandum, & ut Fiscus possit justo pretio emptorem invenire, proditum est hoc, de quo agimus privilegium, quòd & si cesset in re proflus divisa, in qua quilibet ex dominis suam partem discretam plenè possidere potest, cujusmodi est fundus, vel domus pariete medio edificato, in præsentis tamen casu nullo modo considerari, nec practicari potest possessio pro diviso, tametsi jurisdictiones sint distinctæ, dum in eisdem homines, idemque territorium subjektivè respicit, & versetur

Et ne deficiat decisio Doctorum in puncto, & individuo in terminis nostris, is est *Reg. de Ponte conf. 158. in 2. vol.* ubi postquam proposuit articulum, si terra admissa jam ad fruendum Regio domanio, sive dominio, quod constat competere ex jure Regis Fisco instante, & eligente, & etiam de stilo, & consuetudine sic judicandi, quo casu jurisdictione ad suam originem, sive fontem refluente, remanet exercenda per Reg. Officiales à Prorege eligendos, introitus verò, sive corpora feudalia, quæ de jure Baronum appellantur, & sunt feudo unita, tanquam reempta ex pecunia, & expensis ipsius Universitatis, ut vendan-

tur ad compendium, & utilitatem ejusdem terræ, cujus opera, & impena plena jurisdictione est ad Principem devoluta, ita tamen ut remaneant in propria eorum natura feudali posita extrà manum terræ, servitio devolutioni, & aliis feudorum nexibus subjèta, ut aliàs plenissimè scripti supra *Responso Fiscali 23. de revocat. domanii.*

His præhabitis proposuit *Reg. de Ponte*, quod si ex superveniente necessitate, Universitas ære alieno gravata, ut persepè evenire solet, comperto defectu iurium, velit iterum semetipsum vendere Fisco consentiente, ne mole æris alieni gravata in totum miserè labatur, & ruat, cum Regis potissimè, vel Patris, & viri Republicæ interlit, terras sui Regni conservari, & augeri, postquam firmavit in *1. art. dictus Regens*, ad iteratam hanc venditionem jurisdictionis, & corporum deveniri non posse, nisi sub halta, & servatis solemnitatibus in venditione rerum, & iurium fiscalium, de jure, & more requisitis, subiicit affirmando, non esse constituendum discrimen inter venditionem iteratò faciendam jurisdictionis, quæ erat Regis, & aliorum iurium, sive corporum Universitatis concessorum, reddens rationem, quæ verè decidit casum nostrum, *num. 7. in fine*, ibi, *Quomodo est admittenda in hoc disputatio, nihil enim refert, quod terra habeat suos introitus, qui cum terra venduntur, est dominium terræ, & terra ipsa cum sua iurisdictione, aliisque iuribus Dominicalibus, & quod principaliter fit, est attendendum, non quod in consequentiam, & hi introitus venduntur in necessariam consequentiam, tanquam accessorii ad terram, idèd debet sequi naturam principalis, etiam ob conservationem corporis integralis feudi, quod in Regno non patitur divisionem, & interest Fisci, vendi intactam, & unitam, quia maius reperitur presiam terræ, cuius ad ipsum pars spectat, & de iure exploratum est, Fiscum partem habentem in re posse vendere totum, maximè quando eius interest, & tractatur de corpore unito, & integrali, ad text. in *l. unica, & toto tit. C. de vend. rer. fisc. cum priv. commun. & 2. C. de commun. rer. alien. qua non sunt disputanda, & cat. & sic Reg. de Ponte.* tanquam indubium, ex iuris principiis, & praxi receptissima Tribunalium, in quibus longo tempore fuit versatus tanquam maximus Advocatus, & inter supremos Magistratus feudorum, iuriumque Regni interpres consummatissimus supposuit, in venditione Castri cum universali jurisdictione, mero, & mixto imperio faciendâ per Regem locum sibi vindicare privilegium Fisci, & decisionem dictorum iurium, ut ratione maioris pretii, & utilitatis Fisci vendere valeat etiam reliqua corpora, & jurisdictiones, quamvis aliis concessa, præsertim ponderando illa verba, *maximè quando eius interest, & tractatur de corpore unito, & integrali*, undè exprimit casum minus dubitabilem, siquidem constat, adhuc non obstante concessione aliis facta considerari tanquam membra unita, & ex sui natura inseparabilia, ex quibus integratur corpus ipsum feudi.*

Nec dicatur, in casu formato per *Regent. præd.* supponi Universitatis consensum in venditione corporum feudalium, non autem dissentium, non enim ponderamus casum Consilii, sed illationem, quam ipse iustissimè fecit ad declarationem dictorum iurium, quorum decisio clarissimè affirmavit pro-

procedere in venditione, quam facit Fiscus de iurisdictione universali Castri, quæ est magis principalis, ut iustissime possit vendere etiam cæteras iurisdictiones particulares, & corpora, & sic etiam contra voluntatem illa possidentium, iuxta terminos dictarum legum, non enim est novum, Consulentes ut plurimum ad corroborandum decisionem, quæ super facto casus contingentis occurrit, alia addere, & excedendo cancellos, & terminos casus extendere, & fulcire eorum opinionem decisionibus, quæ à fortiori reddunt casum indubitabilem, ut rectè intuenti patebit, ipsum fecisse.

115 Non obest denique quod novissime ponderari audio ex adverso, dum dicit, *tit. C. de vendit. rer. fiscal. cum privat. commun.* excludere bona communia Fisco cum Republica, sive Civitate, aut quæ libet Communitate, quam constat non contineri appellatione privati, vel privatarum personarum, siquidem privatæ dicuntur res singulorum, *l. 1. ff. de rer. divis.* à verbo antiquo, *Privus*, quod singulos significat, undè privatum ius id esse definitur, quod ad singulorum utilitatem pertinet, *l. 1. §. ult. ff. de iustit. & iure*, & privatum opponitur communi, *l. 11. §. si ex privato, ff. de aqua pluvia arcenda*, indè privata iudicia, & privata delicta, de quibus latè *Brisson. de verbor. signif. lib. 14. versic. privata, & privatum*, undè ex hoc infert, cessare privilegium Fisci super iuribus, quæ ab his Civitatibus possidentur, quæ privatorum non sunt, præsertim, cum saltim æquè sit privilegiata Civitas regulariter sicut Fiscus, undè privilegia cessant, & confunduntur ex regulis notis.

Fateor enim, hoc motivum esse satis leve, & meo quidem iudicio, ni fallor, tale ut resolutione non indigeat. Nam quod hoc nomen, *Privatus*, sit æquivocum, omnem tollit dubitationem, & nuncupatim accipitur peculiari acceptione, cum de Fisco sit mentio, non enim alio vocabulo uti possumus, cum de omnibus aliis comparativè ad Fiscum agimus, quam sub nomine privatorum; privatus enim omnis dicitur respectu ad Fiscum habito, *l. Fiscus 6. l. apud Julianum 95. ff. de iure Fisci*; non igitur alia verborum formula uti potuit Compiler tituli illius Codicis, ut cæteros omnes nominaret respectivè ad Fiscum, quam sub nomine privatorum, igitur omnes Civitates, quæ non habent Fiscum, scilicet, quæ non sunt liberæ, sed subditæ, privatorum nomine contineri, respectu ad Fiscum habito, satis est notum, cum, & quandoque Fisci bona, & res fiscales, quasi propriæ, & privatæ Principis sint, *l. 2. §. hoc interdictum, ff. ne quid in loco publico*, & Comes rerum privatarum in *rubr. de off. Proc. Cesar.* Quinimò per se scis temporibus Fiscus erat privatus Principis thesaurus distinctus ab Ærario publico populi Romani, & Fiscus promptuarium Cælaris marsupium, & sacculum erat, *Spartian. in Hadriano, Seneca lib. 7. de benef. cap. 6.* postea verò immutatum, ut onera publica, cuiusmodi sunt tributà, sicut omnia alia ad Principem pertinentia, fiscalia appellentur, *l. 3. C. de Episcop. & Cler. l. 1. C. quib. maner. lib. 10. Brisson. d. tit. de verb. signif. lib. 6. verb. fiscum, & fiscalia*.

Et si hoc privilegio, de quo nos agimus, Civitates, & Urbes excipere voluisset Imperator, clarè hoc decidisset in nigro, nec usus fuisset verbo

æquivoco in rubrica, ut declarationem sic egregiam sub ambiguo relinqueret, non fecit, igitur noluit.

Et si hæc limitatio non fundatur, ut cesset privilegium adversus Civitatem passivè, fortiùs hoc privilegio non potitur Civitas activè, sufficit enim dicere, hoc privilegium tibi non competit, quia dicens se habere privilegium, quod legi derogat, probare debet.

125 Undè cessat regula, quod inter pariter privilegiatos privilegia confunduntur, quia necesse est probare de paritate privilegii in illa specie, vel actu, nec sufficit in genere, cum igitur nullo privilegio in hoc sit suffulta Civitas subdita, sed solus Fiscus, quinimò nec minor, vel pupillus, ex cuius iure descendit privilegium Civitatis, immò specialis ratio militet in Fisco, qui colligitur ex *l. 3. C. de primipilo lib. 11.* nec unquam audiverimus, hoc privilegio alium quempiam ex privilegiatis potiri, nisi Fiscum, remanet ob id res intuto, & iustitia pro Fisco, quamvis non melior teat, *Everar. in sua topica, loco à Fisco ad Ecclesiam*, extendere hoc privilegium ad Ecclesiam, de cuius dicti veritate nunc disserere non expedit.

127 Nec obstat prædictum *consil. Bald. 171. lib. 1.* per unum ex Dominis citatum contra Fiscum, dum *Baldus* proponit casum, quod condemnato feudatario possessore Castri ad solvendum Camere Ducali mille florenos pro pœna, & pro ipsa executio, & addicto Castro, & demum per Cameram vendito dicto Castro, quærit *Bald.* utrum uxor pro dote, & filii pro legitima possint iustè retinere dictum Castrum, & respondet, dotem primò debere consignari uxori, & etiam legitimam filiis, ex forma statuti, quo cavebatur, quod exhaustis facultatibus paternis, quod evenerat ex dicta condemnatione pœnæ, deberet reservari filiis portio, quæ ipsis pro legitima competebat. Contra tamen hanc uxoris, & filiorum retentionem sentiit *Bald.* oppositionem, quam facere poterat Camera, quod Fiscus ratione partis, scilicet pro pœna, potuerit vendere totum, verum decidit *Bald.* quod uxor potest esse in possessione suæ hypothecæ, donec sibi fiat dotis consignatio, juxta *cap. ex literis, de pignor.* similiter, & filii donec fiat eis in pecunia, vel pro diviso consignatio legitimæ, cum isti non deliquerint, & habuerint justam causam non relinquendi jus eorum indiscussum, ex qua decisione *Baldi* dicebatur pro Civitate, *Bald.* clarè affirmare, privilegium fiscale locum sibi vindicare, donec inter fiscum, & privatum intercedat communitio pro indiviso, secus pro diviso.

Resolvitur enim hæc *Bald.* doctrina. Primò fatendo contrarium, nam & si concedamus, citrà veri præjudicium, cessare privilegium Fisci in re communi pro diviso, nihil tamen officit articulo, de quo agitur in præsentibus, ubi ex prædictis evidenter constat, adesse consortium pro indiviso tam ratione personarum, & territorii indivisi, quam etiam quodam ipsam iurisdictionem in genere, & in abstracto sumptam, & hoc est novum motivum pro Fisco; siquidem constat, iurisdictionem in genere sumptam esse unam certo modo quodam exercitium divisam in species, criminalis, & civilis; undè cum jus Portulanæ per terram pertineat ad speciem civilis, & sub ea comprehendatur, & penès Regem resideat integra civilis, sicut &

130 criminalis suprema, & infima, de quarum alienatione agitur, consequens est, concessio jure Portulaniæ, remanere de necessitate consortium inter Regem, & Concessionarium, cui est concessum exercitium unius tantum ex modis, sive speciebus exercendi civilem, & sic non solum remanet communio respectu jurisdictionis in genere, verum respectu civilis, sub qua comprehenditur hoc jus Portulaniæ, quod negari non potest, & latissime comprobavi, & exornavi variis decisionibus *lib. 1. controversiarum*, in *addit. ad controvers. 53. n. 30. 31. cum seq. 37. & 46.* notum est etenim, jurisdictionem ipsam, ex sui natura individuum, cum solum ipsius exercitium dividi possit, *Curt. senior, Pyrrus, Dom. Capyc, Covar, & alii*, quos cumulavi *lib. 2. controv. Illustr. c. 1. num. 67. cum seq. & cap. 2. num. 70.* ubi probavi jurisdictionem esse quid incorporale, & individuum, & *num. 71. & 72.* posse solum dividi exercendo jurisdictionem per quarteria, & etiam per divisionem territorii, & regionis, cautionibus interpositis de non impediendo ad invicem, ex *Bart. Bald. Alvar. Alexand. Curt. Capyc. & aliis*, quos ibi citavi, & ipsam jurisdictionem coherere Castro saltim passivè, & proinde concessio Castro venire jurisdictionem, latè item probavi *controver. 8. l. b. 1.* & in *addit. ad controv. 53. num. 2.*

Præterea *Bald. d. consil. 171.* licet meminerit de Castro, loquitur tamen in terminis juris communis de Castro extra Regnum, quo jure attento, non præsumitur feudum quaternatum, sed præsumitur liberum allodium, in Regno autem præsumitur feudum, item non planum, sed quaternatum 133 propter jurisdictionem, quæ est juris publici, ut post *Iferniam* in *cap. 1. de controvers. apud pares termin.* declarat *Frecc. auctor. 29. per tot. Regens de Ponte decis. 2. num. 19.* scripti *lib. 1. controv. 7. num. 12.* unde non miror, *Bald.* considerasse, posse fieri consignationem legitimæ filii condemnati in parte Castri pro diviso, ubi agebatur de Castro allodiali sine jurisdictione coherente territorio, ut in casu nostro, & sic *consil. Bald.* non meruit allegari ad rem nostram.

Et tandem non admitam, omnino in re possessione 134 pro diviso cessare privilegium Fiscii de venditione rerum fiscalium cum privatis communium.

Cum idem *Bald.* contrarium expressè firmaverit in *l. 2. C. de commun. rer. alien.* de quo pro nunc non expedit differere. Verum tamen non omitam, quod mihi visum fuit mirabile ad ampliationem hujus privilegii fiscalis, de quo in *d. l. 2. cum concordantibus*, ut procedat etiam in executione pœnæ irrogandæ contra delinquentes, aded ut si Princeps propter aliquod scelus jubeat domum delinquentis destrui, si illa domus communis sit cum altero innocente, poterit tamen integram domum destrucere, privando socium innoxium sua portione, ut ex *Bal. in l. 1. C. quib. ex caus. servi pro præm. libert. accip.* & *Felin. in d. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 28. de constitut.* tradit *Perra* in *tract. de potestate Principis, sub rubr. de spe, quam quis hab. ab intestat. in hæred. viventis, §. subijciamus nunc, num. 14. vers. octavus casus, car. mihi 195.* quibus ego addo *Ifern.* latè hoc firmantem, & inferentem ad multas illationes in *cap. 1. §. receptoribus, in addit. post num. 33. vers. quarum Modern. de pace juram. firm.* & inter alia primò advertit, quod si Judex potest diruere partem delinquentis, non

debet diruere partem socii innocentis, idque prævia divisione facienda, adhibitis solemnitatibus per *Ifern.* traditis; si verò sit indivisibilis, vel pars delinquentis inferior, ita ut necesse sit dirui totam etiam superiorem partem, tunc vel abstineat Judex à diruendo etiam portionem delinquentis, sed illam poterit confiscari facere, vel si potius expediat dirui, ad inferendum terrorem malis ob commune bonum, ratione publicæ vindictæ, tunc diruet Judex, non tamen tenebitur Judex, sed delinquens socio non delinquenti satisfacere, & pretium reficere, nisi Judex potuisset domum dividere, & non divisit, vel ignorabat hoc, quæ doctrina potuit allegari contra illum, qui dirui fecit Fundacum in platea Ulmi tempore, quo Regnum moderabatur Eminentiss. Cardinalis Zapat. Et sic habemus ex *Ifern.* id necessarid intelligendum esse refuso pretio partis innoxio socio, juxta terminos dictarum legum, & non aliter, nec ad id teneri Judicem, vel Fiscum, sed delinquentem, quo solus *Ifern.* advertit, à quâ pœna monerem Principes abstinere, nisi in atrocissimis, ne imitentur quod de anno . . . fuit executum jussu Marchionis de Mondejar Proregis, qui contra Dominum Decium Como Baronem Casalis Novi pro simplici rixa cum Capitaneo Afragolæ orta ex competentia jurisdictionis, fecit destrui Palatium Baronale dicti Casalis maximi valoris in præjudicium non solum Decii, sed successorum, quæ domus non deliquerat, & ideo non est licitum, ut notat *Glos. in l. si is, cum quot, ff. commun. dividand. & text. expressus in §. oportet autem te, antebent. de mand. Principum*, ubi *Justin.* ita loquitur. *Non enim res sunt quæ delinquent, sed qui res possident. At illi recipiunt ordinem, eos quidem, qui digni sunt pœna, dimittunt, illorum autem auferunt res, alios pro illis punientes, quos lex fortè ad illorum vocavit successionem, cum aliis per Affili. in Constit. Citationis literæ, num. 6. & in Constit. Justitiarum nomen, in 7. not. & in promm. Constit. Aret. Par. de Pus. & alii, quos citat *Addit. ad Affl. in d. Constit. Citationis literæ.**

Et ita tandem in hoc puncto fuit decisum in favorem Fiscii contra Fidelissimam Civitatem die Veneris 18. Septemb. 1637. coram Excell. D. Comite Montis Regii Prorege insignis prudentiæ, & vigilantia, me referente, intervenientibus Domino D. Alonso de la Carrera Locumtenente, & Dominis Tapia, Montalvo, Brancia, & Casanate Regentibus, & Præsidentibus Comite Mols Pappacoda, Caracciolo, Cacacio, Ganaverto de Vera, et Burgueda, et Fiscii patrono Fulvio Lanario,

S O M M A R I U M.

- 1 Exceptio, quæ nihil novi potest adducere, actam non impedit.
- 2 Emptor non prohibetur agere de evictione adversus venditorem non citatum, si citatus aliquid opponere non potuisset.
- 3 Contractus emptionis quamvis dicatur perfectus quoad obligationem ante traditionem, remanet tamen imperfectus quoad reliqua non sequuta mensuratione reservata.
- 4 Civitas Regini habet jurisdictionem civilem Casalis Sanbatelli, quod prius vocabatur Mottarulla, & num. 5. & 56.
- 6 Extractions, & contrabanna qualiter sint prohibita

- bits, remissivè. Ad hoc ut evitentur quæ remedia sunt necessaria, num.7. & 12. ipsis præpositi acriter plectuntur, si fuerint reperi in dolo, num.11.*
- 9 *Portulani, Portulanosi, Secreti, & Vicesecreti, quod officium gerant in Regno, & n.14. & 15. Bari, & Capitanata sedent in Capella Regis cum Presidentibus R.C. num.13. terrore perterriti à Regni Proceribus eorum officium liberè non exercent, num.16. ob delicta extrà officium commissà remittuntur ad R. C. num.17. & ità decisum, num.18.*
- 10 *Tracta non sunt omnibus concedenda.*
- 19 *Officiales debent parvis manibus eorum officium exercere, non admittuntur si velint illud emere cum pecunia alicujus Potentis, in quem cadit suspitio, num.20.*
- 21 *Stilus R.C. in recipiendis oblationibus recensetur.*
- 22 *Negatio in fine posita tantùm refertur ad immediatè præcedentia.*
- 23 *Civitas Capuæ tenet sub se Casale Marcianisii.*
- 24 *Feuda prohibentur virtute Regiæ Pragmaticæ ad manus mortuas, vel semper vivas perveniri.*
- 25 *Casale à Civitate dividi non debet, & quare.*
- 26 *Prelatio debet concedi cum eisdem qualitatibus, & conditionibus in prima venditione insertis, competit ratione domini, num.29. non impedit executionem venditionis facta sub hasta, & ità decisum, num.31. & 44. in causa reclamationis Universitati qua ratione permittatur Rege distrabente, num.45.47. & 53. non erit concedenda, nisi perfecta venditione, & sequuta traditione. num.72. sed contrà, num.74. & 87. pro dominio obtinendo differt à jure retractus, n.75. ratio differentia, num.82. fundatur in persona Regis, num.80. sine cujus consensu non conceditur, num.81.*
- 27 *Retrahens subrogatur in locum primi emptoris.*
- 28 *Reservatio nihil de novo inducit, sed tantum jura tunc fortè competentia conservat.*
- 30 *Regula, hodiè constat, hodiè agatur, qualiter, & quando procedat.*
- 32 *Reclamatio à decretis latis per R. C. in Collater. Consil. juxta consuetum stilum spectat ad Dominum Locumtenentem.*
- 33 *Cedularius R.C. quid sit.*
- 34 *Votorum paritas qualiter dirimatur tam in contentiosis, quàm gratiosis, remissivè, in criminalibus Judices adjuncti debent inclinare in mitiorem partem, num.35. tempore decisionis vota scissa repetuntur, num.41. non retractantur, n.42. nec declarantur, nisi incontinenti, n.43.*
- 36 *Articulus dubius juris emergens equiparatur questionis facti, quæ solet reddere jus incertum, & ad merita reservari.*
- 37 *Marcus Antonius Cioffus solertissimus causarum patronus laudatur.*
- 34 *Praxis, ut pro dirimenda paritate votorum dentur adjuncti desumpta à pragmat.1. num.6. de caul. decidendis.*
- 39 *Jo: Camillus Cacacius Præs. R.C. insignis doctrina, eruditione, & vitæ innocentia.*
- 40 *Parthenius Pitagna Regii Fiscii patronus commendatur.*
- 46 *Pacta, & conditiones extrinseca existimantur pars pretii.*
- 48 *Camer. opinio asserentis, in materia domanii non praticari titulum de just. & jur. refellitur, illius revocatio plura mala parit, num.49.*
- 50 *Vasallii domanialibus competunt interdita possessoria pro tuenda libertate, non debent subijci odiosis Dominis, vel descendens ab eis, n.57. & 59. licet odium esset irrationabile, num.58. non possunt petere, ut certæ personæ vendantur, num.60. sed contrà, num.61.*
- 51 *Universitates ad Regium domanium admitti aliquando satis non visum expediens ob dominium, & tyrannidem Potentium, & num.52. si à Rege distrabantur, non tantùm ipsis, sed etiam particularibus jus proclamandi ad libertatem competit, num.63. etiam aliis contradicentibus, dummodò pretium solvant de proprio, num.64. & ità praticatum, num.65. quid si Casalia distrabentur, an Civitati dictum jus competat, num.88. & qualiter, num.91.*
- 53 *Baro representat personam Regis, & judicat tanquam deputatus ipsius.*
- 54 *Subjectio sub equalibus dura.*
- 55 *Rex liber urgeri non potest, ut moretur in exercitu alterius Regis.*
- 62 *Oidium inter Civitates confinantes, & Casalia, dato initio, durare præsumitur.*
- 67 *Princeps subditorum gravaminibus tenetur occurrere, & mederi, dicitur pater patriæ, & sponsus Republicæ, num.68.*
- 69 *Donatio non præsumitur, præsertim temporibus calamitosis.*
- 70 *Negotiatores cum Reg. Curia citò ditantur ob belorum necessitates, triplicato cambiorum favore, Fisco expilato, & Regno depauperato.*
- 71 *Oblatio non præsumitur facta de propria pecunia Universitatis, data ipsius inopia.*
- 73 *Emptio non dicitur perfecta, dum pretium non est certum, nec quantitas rei venditæ liquidata.*
- 76 *Retractus repugnat juri civili, approbatur à jure Canonico, in Regno habemus Constitutionem Friderici, & in Civitate Consuetudinem, quæ dicitur præter jus, num.77. competens privato fundatur in proprio jure residente penès retrahentem, num.79.*
- 78 *Text. in l. dudum, ff. de contrah. empt. declaratur.*
- 83 *Pragmat.63. de offic. Procur. Cæsar. explanatur.*
- 84 *Argumentum à contrario sensu cessat in correctoriis.*
- 85 *Dubia probatio non relevat probantem.*
- 86 *Præsumptio in dubio potius est pro libertate, quàm pro servitute.*
- 89 *Feudum est caput Baronie, & ejus nomine agit Feudatarius, à Monasteriis, aliisque personis, quæ nunquam moriuntur possideri nequit, nisi singulis quindecim annis solvant releviam, vel illud faciant describere in faciem alicujus particularis, num.90.*
- 92 *Fiscus habet intentionem fundatam tam respectu civilis, quàm criminalis jurisdictionis, præsumitur laesus facta concessione rei, publicum damnum continentis, & ità decisum, num.94.*
- 93 *Restitutio in integrum non conceditur absque læsione.*

ARGUMENTVM.

Jus Civitati competens tanquam capiti revocandi Casalia distracta ad libertatem domanii, an venditionis executionem impediatur. Text. in l. dudum, ff. de contrah. empt. pluribus exornatur.

Pragmat. 63. de offic. Proc. Casar. declaratur, ac nonnulla incidenter traduntur apprimè necessaria ad officium Portulanorum, & materiam extractionum, ut fraudibus occurratur.

R E S P O N S. XXIX.

V Endito, sed infeudato per Excell. Ducem Medinæ de las Torres Vicarium Inviçiff. Regis nostri Cafali Sambatelli Civitatis Rhegii propè Messanam vigore specialis potestatis sibi concessæ de infeudandis Civitatibus, Terris, Castris, Casalibus, & locis domanialibus, etiam his, quæ mediante pretio aliàs obtinuerunt promissionem, ut retineri deberent, & conservari sub Regis dominio, sive dominio, refuso tamen pretio servata formâ decreti generalis lati me referente per Regiam Cameram in Collat. Consilio, sub die 25. Febr. 1638. & remansa jurisdictione dicti Cafalis Ill. Duci Rapollæ, sed Bruzzani fratri Ill. Principis Roccellæ, tanquam ultimo licitatori, & plus offerenti sub hasta pro pretio duc. 52. pro quolibet fumante, juxta numerationem faciendam, quod pro mille fumantibus, pro quibus obtulit pronunc solvere emptor salva liquidatione, ascendit pretium ad ducatos 52. mill.

Cum se opposuisset Civitas Rhegii, cui fuerat intimata instantia Fisci pro venditione Casalium die 12. Martii 1638. & sic post interpositum decretum generale, & comparuit sub die 22. ejusdem mensis allegando sua privilegia, & jura, ex quibus pretendebat, ad venditionem suorum Casalium, eorumque separationem ab ipsa Civitate, velut capite, ex pluribus procedi non posse.

Et cum oppositio non obstante, fuisset processum ad subhastationem, ex quo fuit habitum pro indubitato, nihil novi, nec substantiale potuisse opponi, quod venditionem impedire potuisset, & sic frustra esset aliud expectandum, argumento *l. qui potest invitis, ubi Dec. & Cogn. ff. de regul. juris,* cum concordantibus per *Surdum decis. 106. num. 12.* exemplo etiam emptoris, qui agit de evictione, etiam si non denunciavit, quando venditor nihil potuisset opponere, *Afflict. et Ursill. decis. 49.* cum concordantibus per *Surd. decis. 22. num. 9.* prout exitus demonstravit, et proindè accensa candela instante Fisco per Regiam Cameram in Collateralibus, ubi prædictæ venditiones ordine S. E. coram ipso fieri consueverunt, et sub die 27. ejusdem mensis fuisset extincta candela, et remansa in beneficium Magnifici Bartholomæi de Aquino pro persona nominanda, qui nominavit dictum Ducem, qui paulò post solvit ducat. 15. mille in partem pretii liberatos eidem de Aquino in computum crediti cum Regia Curia, ex causa partitorum occasione belli vigentis in Statu Mediolani, Cafali de Monferrato, et Sabaudia, et reliquum pretium promisit solvere capta possessione, et facta numeratione fumantium, prout ex instrumento stipulato per Excell. Proregem cum dicto Duce emptore sub die 10. Aprilis 1638.

Iterumque Civitas Rhegii conquereretur re integra, antè numerationem, et appositionem confinium cum designatione, et distinctione territorii pro exercenda jurisdictione, quæ necessariò debebant præcedere possessionis traditionem, siquidem licet contractus quòd obligationem dicatur perfectus, quòd reliqua dicitur imperfectus, donec

sequatur mensurario, vel numeratio reservata, et necessariò facienda, secundum *Bart. et Castrensem in l. Julianus §. si Titius ff. de actio. empti,* ut de vino vendito ad mensuram dicitur in *l. quod sæpè §. in iis de contrahenda emptione,* cum concordantibus per *Paridem de reintegracione feudorum in §. incip. miles debebat, car. 18. à ter. alios congerit Surd. decis. 64. num. 13.* sicut in specie de confinibus distinguendis, ut fuerant antiquitus, et juxta antiquam, et inveteratam consuetudinem, et observantiam præfiscis temporibus possessa declarandam ex probationibus, prout cautum fuerat in oblatione facta per emptorem, et per Fiscum acceptata, sequenimium fore gravatam de venditione quodammodo præcipitanter facta, non proviso super ejus comparitione jam in actis exhibita, quam primùm de præensione Fisci notitiam habuit, et antè venditionem, præsertim cum decretum generale non potuerit de iure ipsi officere, cum ex *Kalendario* appareret, illud præcessisse notificationem petitionis Fisci factam Civitati, adèd quòd contrà ipsam nullo præcedente decreto dicebat, de facto, et sic nulliter fuisse processum ad venditionem, et separationem dicti Cafalis ab ipsa Civitate, et insuper addebat, ipsam Civitatem Rhegii non solum esse Cafalis caput ex pluribus rationibus inseparabile, sed ipsam Civitatem iustè prætere, esse non solum dominam territorii dicti Cafalis, verùm esse in possessione exercendi jurisdictionem saltem civilem infra certam summam vigore tituli, et concessionis sibi factæ per Serenissimum Regem Ferdinandum

4 Primum Aragoneum de anno 1465. ut ex copia Privilegii extracta ex Regio Archivio, et in actis præsentata, ex qua dicebat apparere per Civitatem fuisse ipsi Regi solutos duc. mille, et quingentum, ex causa dictæ concessionis, et exercitii jurisdictionis in homines dicti Cafalis, quòd eo tempore nominabatur diverso nomine, scilicet *Mottarussa,* & *Anomevi,* & deindè post demolitionem ædificiorum occasione belli cum Gallis, mutato nomine appellatum fuit *Sanbatellum* cum aliis adjacentibus Villis, quibus ab eo tempore fuerunt imposita nova nomina, scilicet *Sancti Dominici, Sancti Joannis,* & *Sancti Blasii.*

Et ex his, & aliis, cum Civitas prædicta Rhegii constanter instaret super nullitate dictæ venditionis, eamque ipsam fuisse nimis gravatam ex pluribus causis, ex quibus in promptu apparebat, non solum ipsi Civitati uti ejus capiti, & utili dominæ, verùm etiam ipsi Regi, ejusque Fisco damnosa, maximè ex facultate concessa dicto emptori construendi de novo locum navium appulsui facilem, atque tutum, vulgò *lo scaro,* sive *imburcaturò,* quo nimium augebatur occasio extrahendi per mare fruges, victualia, serica, & pecuniam pretiosam, aliaque extrahi prohibita à Regno, & quæ brevi momento transfuehuntur in Insulam Siciliæ, quo diriguntur hujusmodi extractiones, quæ vulgò dicuntur *contrabanno,* de quorum materia, & de rebus exportari vetitis ad materiam *tit. C. qua res asport. non deb. & tit. C. de commerc. & mercator.* videndæ sunt duo curiosæ decisiones *Boerii 177. & 178. Menoch. de arbitr. centur. 6. casu 585. & Borrel. cum lams jura Regni in tract. de Magistr. edict. cap. 14. lib. 3. ex n. 77. & Surgens de Neapol. illustrat. lib. 1. cap. 24. post num. 10.* ubi eruditè ex more discurre, quæ iure communi, & per edicta pœnalia Regni hæc vetantia pro interesse Fisci, & Arrendamentorum præ-

præsertim Serici, cum auxilio maximè personarum exemptarum à iurisdictione temporali, quæ constat nimium frequentari cum maximo Regii Patrimonii damno, ut est notorium, aded ut opus esset non solum novas exituras ex listoribus præsertim tam proximis Insulæ Siciliæ, cuiusmodi sunt illa, quæ solum brevi maris spatio, *detto il fero*, à prædicta Insula separantur, sed concessas restringere, & tollere pro bono publico, præsertim cum huic malo, nec mederi possit providendo, ut in loco assistat aliquis Officialis, qui uti Custos Portus, vel

7 Liminarcha cum salario (quod offerebat solvere ipse Dux emptor) præflet custodiæ Portus, ne fierent extractiones sine permisso Principis, vel Regiæ Cameræ cum solitis expeditionibus, siquidem experientia in similibus compertum est, tantum abesse hac diligentia impediri contrahanna, quin potius augetur; quandoquidem similes Custodes in locis remotis, inhabitatis, & suspectis, ubi non adest frequentia hominum, quorum timore detineantur, ne eorum facinora, & fraudes detagantur, maiorem occasionem tribuere ad fraudes committendas, easque tegendas in damnum Curia, & Regni, cum extrahentes fruges, & bona vetita, præsertim tempore caritatis, & cum pretia augentur, quando extra Regnum præsertim in Regionibus propinquis propter sterilitatem evenit egestas, vel carior annona, adiuti, & de consensu, et auxilio eorundem Custodum multò facilius, et tutius extractiones ad effectum perducunt, quàm si Custodes nulli adessent, ut experientia iamdudum compertum est, non enim reperitur in dictis locis desertis qui Custodem custodiat, et ob id, quod tendit ad medelam paratur ad noxam, indeque injuria oritur, undè jura oriri deberent.

Quod fuit in causa, ut tempore Dom. D. Francisci Antonii de Alarcon Regii Generalis Visitatoris

8 Viri sapientissimi, & vigilantissimi, me instante uti Advocato Regii Patrimonii, & opem dante quond. Præsidente Vincentio Corciono viro doctissimo, & zelanti Ministro in concessu Delegatorum super vetita bonorum extractione, fuerint prohibiti omnes loci, qui verisimiliter ratione situs erant suspecti, & aecomodati pro faciendis extractionibus per mare, contra decretum, & determinati, & concessi certi loci consueti, & magis apti, in quibus cessat suspitio ob Populorum frequentiam in locis habitatis, & Ministrorum assistentiam, quos Portulanos vocamus, & alios illis inferiores Portulanos, & qui in Provinciis Calabriae nuncupantur *Secreti*, & *Vice-secreti*, de quibus in *Capit. Regn. in prima rubr. de Portulan. & extract. virtual.* ubi in *fin.* notatur, quod in Apulia ille, qui tenet officium Magistri Portulani gerit officium Camerarii, qui Camerarius est idem quod Secretus in Provincia Calabriae ut dicit *Iser. in rubr. de offic. Magistri Camerarii*, de quo tamen ibi dubitat *Afflic.* quod diversum sit officium Secreti ab officio Magistri Camerarii; verum concedit, officium Magistri Portulani in Apulia continere officium Camerarii, cum in Apulia non adsit officium Secreti, sicut in Provincia Calabriae, & addit *Afflic.* omnes istos esse Procuratores Regis, ut ad bene regendum, & gubernandum bona, & jura Regis, similes extractiones admitti non possint, nisi cum debitis expeditionibus, & literis, quas rectè Neoterici Responsales vocant, & interdum ob negotiatorum commoditatem, præsertim quando transvehenda sunt frumenta pro

annona Civitatis nostræ, vel tempore abundantie, tracta, vulgò extractio per extrà Regnum pro servitio Curia conceditur, ut etiam in locis non designatis propter vicinitatem magis commodam Navium onerationi, Naves ipsæ onerentur cum assistentia Officialium Regionis, & interdum destinantur personæ confidentes, quod expensis ipsorum extrahentium, & cum debitis expeditionibus fiat extractio, & Navium oneratio, in quo solet haberi maxima consideratio ad qualitatem negotiatorum, aut aliorum, quibus conceditur jus extrahendi, quod sint bonæ famæ, & conditionis, & non atinti, vel suspecti de similibus contraventionibus Regionum edictorum, cum inter alias fraudes illæ sint frequentissimæ, ut pro centum curribus frumenti permittis extrahatur dupla quantitas, & etiam longè major, aded ut multum spectanda sit fides, & vigilantia Ministrorum, qui assistunt, & integritas, & qualitas extrahentium, & de Ministris fraudatoribus, vel negligentibus oportet acriter vindictam

11 sumere propter maxima damna, quæ ex eorum defidia, & dolosa administratione Reipublicæ, & Fiscii Ærario, in dies parari compertum est.

Eodemque tempore fuerunt additæ certæ conditiones, & forma in extractionibus faciendis, ut elapso tempore præfixo, & apponi solito tam in extractionibus per infrà Regnum, quàm per extrà, ad loca amicorum, & confæderatorum Regiæ Coronæ, juxtà locorum distantiam, posset de facili incursari pœna contra extrahentes, & fidejussores pro Responsalibus statuto tempore non productis, ex quibus constat, sequutam fuisse immissionem in locis destinatis, ut inde possit etiam procedi ad expeditionem literarum significatorialium contra ipsos pro pretio bonorum extractorum, & aliis pœnis tam contra dictos principales, quàm contra Officiales, Magistros scilicet Portulanos, aliosque subordinatos non exequentes quod ad eorum officium spectat pro dictis pretiis, & pœnis elapsis temporibus statutis, exequendo contra fidejussores pro cautionibus, quas ipsi capiunt eorum periculo.

Qua ratione regulariter pro extractionibus faciendis ex Provinciis Regni, in quibus inter alios adsunt duo Magistri Portulani; unus scilicet Provinciarum Bari, & Capitanatæ, quod officium est magnæ præminentie, & auctoritatis, & residet Baroli, aded ut obtineat locum in sessione Regiæ Capellæ in Palatio Excell. Proregis, et sedeat in

13 sella cum Dominis Præsidentibus Regiæ Cameræ, alter verò in Provinciis Calabriae, de quorum auctoritate, et præminentia apparent processus in Regia Camera penes et posse ipsos tanquam Fiscii Procuratores capere informationes et formare inquisitiones contra tenentes bona domanii, et in aliis casibus, ut per *Nigrum in d. 1. rubr. ex num. 11.* et de iurisdictione Camerariorum, et de Secretis loquitur *Afflic.* in *rubr. de offic. secreti*, provisum est, ne fidejussiones capiantur in Reg. Camera, sed per ipsos Portulanos, ne detur occasio se excusandi, non teneri pro fidejussionibus captis per alios, nec cognoscere fidejussores, licet interdum ex justa causa soleat dispensari, ut fidejussiones capiantur periculo Magistrorum Actorum Regiæ Cameræ, pro quibus non tenentur

15 Portulani, quibus tamen generaliter injunctum est, ut pro cautela Fiscii transmittant exemplum fidejussionum, quas capiunt, et referant diligentias per ipsos in dies factas, et comperta culpa, vel negli-

gligentia, solent contra ipsos expediri literæ significatoriales.

Sed quia interdum dicti Portulani solent vim pati, ut in facto habui in Francisco de l'Acqua Portulano loci dicti Fortoris in mari Adriatico, 16 qui timore potentis Reguli, in cuius territorio sita est illa Plaga, non poterat resistere Ministris ipsius, quo minus dissimulando consentiret frumentorum prohibitæ extractioni, et aliis feudalibus in extrahendo maiorem quantitatem permissam, et dum ipse voluisset se opponere, non valuit resistere minis, et terrori sibi illatis cadentibus in constantem virum.

Idemque sæpè contingit in aliis lictoribus, et partibus Regni maritimis, ut Aprutii, et Calabriae, ubi resident Portulani, et Vicesecreti, qui à Magnatibus Regni sæpè impediuntur exequi quod ipsis injunctum est in instructionibus sibi datis, et præsertim in locis, qui subsunt dominio aliquorum ex Baronibus potentibus, ubi nemo ex ipsis valet libere, et justè exercere suum munus, et exequi præcepta Regiæ Camerae, siquidem vasalli ipsorum Baronum non audent adipisci, nec exercere dicta officia timore perterriti, ut exemplo Caroli Piscioni civis, et Vicesecreti in Terra Paulæ, qui ob varias molestias, nescio an fuerint persecutiones, justè, vel injustè passas (Deus scit) post varia infortunia, et expensas, quas sustinuit in carceres Castri novi conjectus, postquam instante Fisco fuit decretum, de delictis contra ipsum prætenis esse illorum cognitionem remittendam ad Reg. Camerae, etiam 17 quodam delicta comissa extrà officium, sicuti de omnibus Ministris subordinatis Reg. Camerae, cui subijciuntur, tandem adhuc mortuus fuit in dictis carceribus, decretum fuit latum referente Regia Camera in Collaterali die Veneris 26. Novembris 1638. coràm Excellentiss. Prorege, penès Actuarium Galluccium, & specialiter judicatum, omninò ad 18 Regiam Camerae spectare dictam cognitionem indistinctè, non obstante dispositione tam Reg. Pragm. 13. anni 1533. §. *Quanto alle cause*, & Pragm. 61. §. 20, in fine, lata §. *Ottobris 1584. de offic. Procur. Cas. in noviss.* quæ nunquam fuerunt usæ receptæ, ut latius scribam (Deo dante) in *decis. fiscalibus*, exteri verò, et advenæ, maxima cum difficultate suscipiunt, et accedunt ad emendum hujusmodi officia vendi solita, cum sint, ut plurimum modici salarii, nec expediat relicta patria, mutando, domicilium, accedere ad habitandum alibi in terris Baronum, vel etiam in locis domanialibus, ut resistant pro publica, et Fiscus utilitate Magnatibus, et aliis etiam solitis exercere, et se ditare cum extractionibus, et contrabannis, idque cum tenui salario, subijciendo se vitæ discrimini, ac diversis periculis, dum volunt integrè, & fideliter eorum officia exercere puris manibus, ut debent, juxta præceptum Justin. in §. *præcipud*, & §. *calem verò*, ubi *Glos. vers. talem*, citat concordantes, *auth. de mandas. princ.* & §. *eos autem*, ubi etiam *Glos. ut judic. sine quoque suffragio, Rebus. de rescrip. art. 1. gloss. 2. ad consti. Gallia*, quod tamen ab istis Ministris fiscalibus inferioribus dubito, malè servari, adeò ut experientia visum sit, ut vacantibus pluribus ex dictis officiis, iidem Barones, et alii, qui similia exercere solent per suos familiares, et subditos de propria eorum pecunia nisi fuerint emere suorum familiarium, et subjeutorum nomine dicta officia, ut hoc modo ad libitum tutè, et liberè, sine metu, absque

ponarum incurfu, extractiones bonorum frequentarent, Undè ipse veluti Fiscus patronus (quod munus per septennium sustinui) pluries institi, declarari personas, quæ ad licitandum prædicta officia accedebant, et conabar patefacere, cuius nomine, quo 20 impulsu, et cuius pecunia ad emptionem accedebant, et obtinui, ut plures oblationes reiicerentur tanquam procuratæ per homines suspectos potentiorum nomine.

Et ut undè digressi sumus, revertamur, addebat quoque Civitas Rhegina, in venditione facta dicto Duci, minimè fuisse concessum scarum, seu imbarcaturum, cum in imagine oblationis legeretur deleta illa clausula, si vè facultas aperiendi scarum, immò denegata constructio; stylus enim receptus 21 in Tribunali, est, ut præsentata oblatione in Regia Camera vigore banni ad offerendum, discutiantur in Tribunali præsentate Fisco, & Parte, pacta, & conditiones, et manu Præsidentis Commissarii notentur reformationes, quæ ex discussione cum Fisco, et Parte, de communi consensu absolvuntur, et firmantur, licèt pro emptore allegaretur, non fuisse denegatam facultatem aperiendi scarum, sed tantum negationem illam referendam esse ad postremam clausulam concessionis iuris prohibendi 22 di, quam emptor exigebat ultra scarum, argumento *text. in l. 3. §. filius, ff. de liber. & posthum. Curtius iunior cons. 7. num. 11. Boer. decis. 146. n. 5.* et sic non erat prohibita, sed permessa aperiendi dicti scarum, quod dicebat apparere ex copia ipsius oblationis, cuius originale, ubi erant adnotata omnia pacta cum reformationibus, et restrictionibus conventis manu mea in imagine notatis, inveniri non potuit.

Verum ad tollendum omne dubium ipsa Civitas licèt tot rationibus suffulta, porrecta comparitione, ut Fiscum ratione utilitatis ad suam partem traheret ut solent cauti Advocati omni conatu Fiscus patrocinium advocare, petiit per viam tamen prælationis, & omni meliori modo admitti, ut soluto eodem pretio per emptorem oblato cum eisdem pactis, conditionibus, & prærogativis in oblatione acceptata, & instrumento jam rogato in dicta emptione præferri, excepta tamen prætensione territorii, quod dicebat vendi non potuisse tanquam proprium ipsius Civitatis, quodam dominium, & jurisdictionem, ex supra mentionatis privilegiis, quorum occasione ipsa Civitas intendebat exercere jus prælationis, non ad finem, ut prædictum Casale obtineret domanium, sed ut vice, & loco emptoris subrogaretur ipsa Civitas, tam etsi vigore dicti tituli Regis Ferdinandi, & possessionis, in qua prætendebat permanere illius vigore circa exercitium jurisdictionis civilis potuisset Fiscum, & emptorem excludere, offerendo idem pretium solvere in subsidium expensarum belli pro exercitu S. M. ac si nullum jus haberet in eo, & titulo prædicto, & possessione careret, ut ipsa Civitas loco emptoris subrogata remaneret utilis 23 domina ipsius, & Regis feudataria, ad instar Civitatis Capuæ, quæ hoc modo tenet sub Rege, & dispensatione Casale Marcianisi, Lanciani, & aliarum, quæ similes obtinent jurisdictiones in Regno.

Et quatenus obstaret *Pragmatica novem Capitum*, cujus vigore non possunt feuda ad ipsam ut Universitatem pertinere tanquam perventura ad manus mortuas, vel semper vivas sine legis particulari dispensatione obtulit, ut describeretur Casale

fale in faciem alicujus ex civibus nominandi, successores habentis, pro quo Procurator exhibuit consensum in speciali mandato ad hoc dato per Civitatem legitime congregatam.

Et addebat jure hoc esse admitteudum, dum de titulo oneroso soluto pretio, & bono jure circa dominium, & jurisdictionis exercitium in promptum docebat, ex quo infinitæ lites, & jurgia, tam ipsi, quàm Casali, et Fisco damnosæ, immò inextricabiles cessarent tam in possessoriò, quàm in petitorio, et jurisdictionis exercitio, et simul cessaret quoque separatio Casalis ab Urbe cum distinctione confinium, et terminorum, re satis incerta, et dubia remanente, Casali unito in favorem Fisci, quodad functiones fiscales, et onera, et in favorem Civitatis, et Casalis quoad subsidia, et adjutoria reciproca tempore invasionis, vel obsidionis, utriusque capiti scilicet et membris, nedum utilia, sed necessaria, quæ distracto Casali non potuissent eodem tempore Baroni simul, & Domino, & Civitati præstari.

Quo admissio considerabat etiam cessare aperiitionem, sive introductionem novæ exituræ, seu scari, tam noxiam Fisco, & publicæ utilitati, sicut Fiscus validissimè institerat, hujusmodi facultatem omninò tolli, & quatenus opus fuisset, etiam per viam restitutionis in integrum, tanquam in hoc læsus, ut venditio fieret absque scaro.

Quod agnoscens Fiscus hac sibi via parari facilem modum denegandi scarum, Civitatis instantiæ inhærendo, & explicando latius futura damna, & occasionem similia contrabanda admittendi, & multiplicandi in Regione, ubi aded frequentantur, & ubi novis remediis opus erat illa vetare, Civitatis petitioni inhæsit.

Et quoniam in dicta comparitione præsentata per Civitatem sub die 23. mensis Martii 1639. aliæ quoque conditiones, & pacta erant pro parte Civitatis adjecta diversa, & ultra oblationem factam per Ducem emptorem, agnoscens Civitas, viam juris prælationis sibi patere non posse sub diversis pactis, ut est aded clarum, quod alia probatione non egeat, siquidem nomen ipsum prælationis hoc indicat ut

ad instar retractus, prælatio admittatur, in quo lex, aut statutum facit jus alteri retrahendi, atque ad se veluti venditionem revocandi, seque ità in locum venditoris collocandi, atque subrogandi, aded ut veluti subrogatus ejusdem sit naturæ, cujus is, in cujus locum substituitur, & succedit, *l. Imperator, §. ultimo cum l. seq. ff. de legat. 2.* cum concordantibus per *Tiraquell.* qui in puncto loquitur in *1. retract.* §. 1. *glos. 18. num. 8.* qua ratione idem omninò pretium novus emptor offerre debet, quantum ab alio fuit oblatum citrà fraudem, etiam si justum excedat, secundùm veriore, & receptam sententiam, quàm firmat idem *Tiraquell. d. glo. 18. num. 4. & 10.* omnibus illis pactis additis renunciavit, reservando solum jus, quod sibi competere prætendebat vigore jam supracitati privilegii Regis Ferdinandi Primi, cui ianitebatur jus obtinendi prælationem jure feudi cum utili dominio, eo modo, & forma prout jurisdictio erat vendita dicto Duci emptori, offerens solvere pretium numeratum ad beneficium Curie, quam reservationem supponebat Civitas non reddere diversam ipsius oblationem ab altera priùs facta per Ducem emptorem, cum nihil extraneum per illam adderetur, nec novum pactum, vel conditio, sed tantùm juris proprii (sibi ex antiquo titulo Re-

gis, qui potuit concedere) reservatio, cujus natura est, ut nihil novi inducat, sed antiquum jus (si fortè competat) conservet, *Oldrad. Socin. & alii relati per Becium conf. 74. num. 6. lib. ... & Surd. dec. 8. num. 25.*

Ex quo titulo oriebatur, & competeat Civitati jus ipsum prælationis ratione domini, juxtà *l. ult. C. de jure emphit.* vel ratione consortii in jurisdictione civili, ut latè scripti in *appendice ad controu. 53. lib. 1. controu. lilastr. art. 2. num. 17. 21. 25. & 36. & per totum, ubi num. 30.* plura de effectibus prælationis, quæ oritur ex dominio.

Verum cum eo tempore die Veneris 8. Julii 1639. fuerit de prædictis facta à me relatio in Collaterali, cum interventu Regiæ Camere, opponente se emptore, & instante, ut consignaretur sibi possessio, offerens solvere restans pretium prævia numeratione, & confinium appositione, & prætendente è contra Civitate esse omninò providendum super petita per ipsam prælationem, quæ si admitteretur, absorbuisset integrum negotium, maximè cum ageretur, ut pro ejus parte dicebatur, de mero juris articulo quem prætendebat esse clarum ad sui beneficium, & continere summam æquitatem, & cum maximo Fisci compendio, dum Civitas offerebat integrum pretium, quod ab extraneo emptore nullum jus prætendente fuerat oblatum, idque re integra antè traditam possessionem, ex quo etiam evitabuntur lites, & expensæ omnibus, & præsertim Universitatibus nimium damnosæ, quod etiam suaderi videbatur ex regula, hodiè constat, hodiè agatur, de qua in *l. si is, à quo, quæ est 3. ff. ut in possess. legat. Roman. consil. 244. num. 6.* ubi add. *Felin. & Dec. in cap. ex parte, il 2. de offic. deleg. eundem Dec. conf. 424.* proponitur, & *conf. 467.* benè etiam *Tiraq. in l. si unquam, verb. omnia, num. 31. circa med.* sed quoniam jam emptor habebat pro se jus quæsitum ex venditione suo hasta, sub qua nemo decipiendus est itemque contractum jam stipulatum cum Vicario Regis, & Fisco Camere cum solutione partis pretii, & de voluntate, & viribus exsolvendi per Universitatem pretium illud magnum, fuit maximè illa die dubitatum ex variis judiciis, visum propterea fuit, & decisum pro majori votorum suffragio, licèt plerisque contradicentibus, non esse impediendam executionem contractus per oppositionem noviter factam pro parte Civitatis super jure prælationis per eam prætenso, adversus quod erat audiendus emptor juris ordine servato, qui multa potuisset opponere ad excludendam Civitatis prætensionem, & proindè mandatum consignari possessionem Duci emptori, salvo jure prælationis opposito, super quo postmodum plenius auditis partibus providebitur.

A quo decreto cum Civitas reclamasset, etiam implorato auxilio in integrum restitutionis, & obtinuisset à Domino Locumtenente, quod idem Commissarius referret in gradu reclamationis, ad quem de jure ex stilo spectat admittere reclamationem, vel aliud quodvis remedium adversus decreta Regiæ Camere, tam etsi prolata in Collaterali, juxtà notoriam praxim, & deindè precibus Principi oblatis fuisset ordinatum, quod Reg. Camera de justitia provideret, exponendo se læsam, cum pretium integrum oblatum ascendens ad summam duc. 52. mil. diù otiosum retinuisset in Banco, & ad ejus instantiam fuisset per S. E. jussu Auditori Tenorio, cui fuerat commissa possessionis traditio, præ-

prævia numeratione, & confinium appositione, quod superfederet in consignatione possessionis, usque ad alium ordinem S.E. ne desineret interim res esse integra in reclamationis de proximo expediendæ præjudicium.

Et amplius instante Fisco fuisset injunctum Civitati, quod nominaret civem in cujus faciem posset feudum dicti Casalensis describi in cedulario, qui liber est, ubi describuntur omnes feudatarii tenentes
33 feuda immediatè, & in capite à Regia Curia cum taxa servitii, quam Adoham, sive Adohamentum appellamus, ex quo videbatur quodammodo jus prælationis non omnino rejectum.

Tandem cum iterum secunda vice facta relatione sub die... Julii fuissent vota scissa, quo pacto J.C. nominat suffragia, sive vota paria in *l. si pars Judicantium*, ff. de inoffic. testam. licet aliter, & satis barbarè nominentur per *Afflic. decis. 379. in fin.* benè tamen *Ignes in l. 3. §. si conditioni, num. 52. ff. ad S. C. Syllan.* quæ quomodo diffiniantur tam in contentiosis, quàm in gratiosis, & quid in Sedilibus, eruditè, et practicè *D. Surgens de Neap. Illustr. lib. 1. cap. 25. ex num. 27.* et quod in criminalibus Judices dati ad dirimendum paritatem, debeant inclinare, et eligere mitiorem, *Castill. Sicul. dec. 159. in fin. 2. par.* pronunciantibus quatuor ex octo, non esse deferendum petitiæ restitutioni in integrum, moti ex eo, quod nulla secundum ipsos aderat considerabilis læsio, dum non exclusæ, sed reservata fuerant jura Civitatis cum majori deliberatione decidenda ob articulum juris intricati, quem constat æquiparari quæstioni facti, quæ solet reddere jus
36 ipsum incertum, et dubium, et solet reservari ad merita, ut per *Bar. in l. nam & postea, ff. de jurisjur. Dominum meum Capyc. decis. 10. num. 19. & 20. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 53.* cæteris verò quatuor ex octo dicentibus, non esse longius protrahendam decisionem articuli prælationis, qui ex antea discussis videbatur ferè aliàs decisus in favorem Civitatis, dum fuerat de eo, tantum præcipuè dubitatum, non posse Civitatem admitti ad emptionem feudi obstante jam dicta Pragmatica Caroli Cæsaris, cujus occasione Dominus Marcus Antonius Gioffus solertissimus Civitatis Advocatus prævidens difficultatem maxima celeritate missio nuntio obtinuerat mandatum validum pro descriptione Casalensis in faciem unius ex Civibus, quod in promptu exhibuit antequam decideretur articulus, quinimmo expressè juxta votum distorum quatuor fuit specificè admittenda prælatio ad beneficium Civitatis tanquam rationabiliter, et justè petita, maxime pro terminanda quærela Fisci circa concessionem Scari, super quo omnes octo Senatores concorditer sententia sentierunt, esse in omnem casum deferendum petitiæ per Fiscum restitutioni in integrum adversus concessam, si qua fuit concessio Scari in contractu, et successivè denegandam dicti Scari aperiitionem, ob bonum publicum.

Super quo tandem nominatis per S.E. tribus Judicibus adjunctis, sive delegatis ad dirimendam paritatem juxta notam praxim, quæ ortum habuit
38 ex *Pragm. 1. §. 6. de causis decidendis*, de qua meminit *Præses de Francibus decis. 252. num. 6.* et declarat *D. Reg. Rovitus* super ipsa *Pragmatica num. 2.* licet ex errore non fuerit in numero trium electus
39 minus Præsidentis Cacacius insignis doctrina, eruditione, ac vitæ innocentia, qui erat unus ex Judicibus ordinariis, et non intervenerat ea die, qua

fuit votata causa, et ob id debuerat postea nominari infra tres, qui vigore Reg. Pragmaticæ habebant dirimere paritatem, facta per me iterum relatione
9. Septembris plenè partibus auditis, ipsisque semotis, audito novo Fisci patrono D. Parthenio Pitagora Advocato moribus, & doctrina celebri, qui instantissimè de novo inhæsit instantiæ Civitatis Rhegii pro admissione prælationis, præcipuè ad evitandum concessionem Scari ad excludendas fraudes et contrabanna, iteratò implorando remedium restitutionis in integrum à suo prædecessore Præsidente Fulvio Lanario pro Fisco similiter petita.

Vndè tandem repetitis votis, quæ fuerunt scissa;
41 breviter quoad fieri potuit pro cujuslibet facultate, juxta stylum, siquidem propter jus quæsitum partibus, et quia functi sunt Judices eorum officio, et quodam ipsos verè censetur, ac si esset lata sententia, et negotium terminatum, et propterea votum datum nemo potest mutare, nec quovis pacto corrigere, aut variare, sicuti testatur in praxi inconcussè semper observarum in synodalibus causis, *Surgens de Neap. Illustr. cap. 27. eodemque ultimo, sub num. 45. vers. at quando,* sicuti non solum est de jure notissimum, ad *text. in l. Judex posteaquam 55. ff. de re judic.* aded ut nec possit per Judicem ipsum declarari, cum hoc sit speciale in Principe, juxta *Afflic. decis. 215. num. 3. in fin. Francb. decis. 398. num. 2. & 4. Cachet. decis. 101.* licet permittatur Judici incontinenti tantum declarare, secundum *Raudens decis. Pisana 1.* sicuti id non licere regulariter supponitur veluti indubitatum, & certum in *d. Pragm. 1. §. 6. de caus. decid.*

Ex voto Judicum adjunctorum fuit decisum, non esse remorandam consignationem possessionis Duci emptori occasione prælationis petitiæ per Civitatem,
44 verum esse deferendum petitiæ restitutioni in integrum pro parte Fisci, & idè possessio prædicta consignetur emptori, absque facultate introducendi Scarium.

Quo decreto licet non fuerit exclusæ Civitas à præensione prælationis, sed reservata illius decisio, consignata possessione emptori, attamen non reticebo, aliquos ex prædictis adjunctis, quamvis præmaturè visos fuisse inclinare ad prælationis exclusionem, ex subscriptis.

Primo, quia jus prælationis, quod certum est non competere vasallis de-juris rigore, cum nulla lege hoc caveatur, sed competit causativè ex quadam juridica æquitate, ut Rege vendente, de quo nos
45 agimus in præsentis, liceat eis offerre idem pretium, ut Princeps conservet eos in Regio dominio, & ab illo non separet, juxta doctrinam *Andree in l. Imperialem, §. præterea, vers. nec dominus, Anno alleg. 27. Dominus meus de Curte in 1. par. de feudis, cap. 3. num. 39. vers. circa primum*, non videtur, ut competere possit vasallis, nisi sub eisdem omnino pactis, & conditionibus, quibus à Rege fuit facta venditio emptori, cujus occasione orta fuit, ipsa æquitas petendi prælationem, ex eo, quod Princeps teneatur gratiam facere, quæ subditis profit, & ipsi non noceat, ex regula *l. in creditore, ff. de evict.* nec enim debet, aut potest fieri subrogatio loco primi emptoris diverso jure, ut supra diximus.

Et maxime cum hic dici possit, non solum variari pacta, & conditiones extrinsecas, quæ consentur
46 adhuc pars pretii, ad *text. in l. fundi part. m 79. ff. de contrabenda emptione*, cum aliis per *Dom. de Francibus decis. 94.* sed videtur variari ipsa substantia,

tia, & præcipuus finis, cum jus prælationis inventum, & usu receptum ad conservationem, & reparationem libertatis, quæ maxima, & summa confideratur, ut vivant vassalli burgenfes sub immediato Regis (præsertim Monarchæ maximi) dominio, ut scriptum reliquit *Iser.* in *l. Imperialem, §. prætered Ducatus, sub num. 45. Lucas de Pen. in l. 1. C. de capitat. civ. cens. exim. lib. 11. Dom. de Curte de feudis, par. 1. cap. 3. num. 42. Reg. Rovitus super d. Pragm. 63. post num. 23. & n. 24. & plura cumulat Franch. dec. 17. num. 3. sed peroptimè Dom. meus Socer Camill. de Medic. cons. 164. pro Universitate Mariliani num. 4. 11. & 13. ubi licet Camerar. in *d. l. Imperialem in ultimis verbis* dixerit, in materia domanii non practicari *titulum de justitia, & jure*, quare voluerit jure non fundari, quam opinionem latè defendit prædictus Dom. meus *de Curte d. cap. 3. ex num. 40. 43. 44. & 47.* attamen illud deduci ex veris juris principiis, peroptimè fundat idem meus Socer *d. consil. 144. ex num. 11. ubi num. 4. refert damna,**

49 quæ oriuntur ex ipsa infeudatione, & domanii revocatione, idemque *D. Reg. Rovitus super Pragm. 63. de offic. Proc. Cesar. num. 17. & num. 23. & 24. ubi contra Camer. fundat, esse juri subnixæ, D. Consil. Paschalis tract. de viribus patriæ potest. cap. 1. ex num. 29. ubi latè nititur, revocationes domaniorum execrari, scribens pro sua patria Cosentia, & pulchrè Revert. decis. 23. lib. 6. ubi quod vassallis domanialibus competant interdicta possessoria pro conservanda libertate, ex *Constit. Personas; convertatur in durissimam servitutem, ut scilicet Casale prædictum in præsentis casu amissa libertate domanii, quo hodiè fruitur, simul ferè, & æquali modo cum ipsa Civitate ipsius capite subjiçiantur ipsi Civitati, & successivè nobilibus ipsius præpotentibus, & quibusdam protervis civibus, qui solent in Regno, ut experientia docet, durissimo, & iniquissimo iugo domnari non solum Casalensibus ferè in omnibus Civitatibus Regni, sed etiam eisdem Civibus, & Plebi, quæ si eveniant de facto, etiam in Civitatibus, quæ admittuntur ad domanium, quæ, ut plurimum à protervo cive, seu notariis subductæ**

51 servituti potentiorum subjiçiantur, ut advertit sæpè evenisse *Freccia de subfeudis lib. 2. aurb. 2. nu. 26. quem probat D. Reg. de Curte d. cap. 3. n. 75. ejusque verba formalia refert Reg. Rovit super d. Pragm. 63. num. 19. quânto fortius si Casale vendatur ipsi Civitati, & proindè experientia docuit, admissiones Terrarum ad domanium, produxisse contrarium effectum ejus, ad quem fuerunt adinventæ, & sic potius servitutem, & exitium, quàm libertatem, & refectionem visium; & ob id viso pessimo exitu triginta ab hinc annis, non fuerunt ità de facili admixtæ ad domanii petitionem Universitates*

52 Regni, sicut prius, ut testantur *de Curte d. cap. 3. num. 73. & Rovitus super dicta Pragm. num. 26. in fin. idque justè fieri potest, cum totum fiat ex jure Regis directi Domini, ut benè fundat D. de Curte d. cap. 3. ex num. 48. & num. 52. in fin. & eo invito illud exercere non valent, ut ex Regente Fornario, Regente de Ponte, & Reverterio fundat Rovitus in *d. Pragm. 63. num. 27. & dum actus faciendus ab Universitate est sibi damnosus, justè denegatur decretum, D. Capyc. decis. 4. num. 29. D. Rovitus in *d. Pragm. num. 5.***

Hæcque severitas eò durior, quo injustior, & interdum in pares exercetur, isti enim ex violenta usurpatione dominantur tyrannico modo, agno-

scientes id sibi jure non competere, secus in Barone, qui repræsentat Regem, à quo fluit jurisdictio, & judicat tanquam deputatus à Rege, *Frecc. lib. 2. 53 aurb. 45. num. 4. & dicitur Regis Officialis, Iser. in cap. 1. §. hereditatem, de pace tenenda, & in Const. Regni Officiorum, & habet interesse, ut vassalli conserventur, & non depauperentur, & dum sunt sub Barone, subjiçiantur uni scilicet ejus Capitaneo, quo mediante tenetur Baro administrare justitiam, non autem per semetipsum, qui Capitaneus quolibet anno debet parere sindicatui, juxta Pragmaticam, de quo *Franch. decis. 511. contra verò si Civitati subjiçiantur, remanent additi servituti totius Populi, in quo sunt Cives natalibus, & opibus æquales, & interdum inferiores Casalensibus, quæ**

54 subjeçtio sub æqualibus durissima est, argumento *lille, à quo 13. §. tempus ff. ad trebell. & magis in specie Isern. in cap. 1. §. si quis decesserit, tit. si de feud. defuncti. milit. contr. fuer. int. dom. & agna. in ea quæstione, quomodo Rex feudatarius alterius Regis possit urgeri ad servitium præstandum, & ad quæ servitia cogi possit, ubi num. 4. in fin. resolvens, Regem liberum non posse urgeri, ut commoretur*

55 in exercitu ab altero Rege, assert *Glof. in l. hæres per servum 43. vers. partem ff. de acquir. hered. dicentem, quod etiam alius auribus intumesceret, si sciret se per comparem apprehendi, & de Iser. meminit Frecc. in 5. aurb. num. 7. lib. 2.*

Accessit prædictis consideratio antiquissimi odii, ex gravissimis, & capitalibus causis, quo Civitas prosequuta est Casalia, vel Terras Mottaruffæ, & Anomeri, in quorum locum prætenditur mutato aequaliter situ, & renovatis ædificiis fuisse per successores eorundem Civium ædificata Casalia

56 Sanbatelli, & reliqua; ut ex eodem Privilegio Regis Ferdinandi Primi per Civitatem exhibitò, ut fundarent jura super dicto Casali, apparet, in quo per assertionem Civitatis narratur per Dom. Regem fuisse eidem Civitati, & civibus concessum (quòd quamprimum Terræ prædictæ tunc rebelles Regiæ obedientiæ, & fidelitate se reducerent, illas diruere liceret, ac depopulari, & ad eandem Civitatem reducere) & inferius, quòd liceat nunc, & in futurum ad libitum Turrim ejusdem Terræ Anomeri dejicere, & solo æquare, ac Terram ipsam muris, & fossis destituere, & in Casale planum reducere, vel in totum destruere.

Et consequenter etiam si ex causa necessaria, et publica subjiçendum esset Casale alterius dominio pro sustinendo Regis exercitu, durum videtur, et inconveniens subjiçere illud odiosis, vel his, qui ex odiosis descendunt, tanquam ex infecta radice

57 rationabiliter excludendis, ut ex *Soc. Paris. Simone de Praxis, et aliis probat Surd. dec. 41. num. 7. cum seq. etiam si odium esset irrationabile, ut colligitur ex *Surd. ibidem post num. 10. generaliter enim etiam ille, qui fuit causa inimicitarum, quam-**

58 vis sine justa causa, potest tamen de ipsis opponere, et excipere, *Guid. de Suzaria* relatus per *Jo: Andr. ad Spec. et Barr. ambo relati per Regentem de Ponte de potestate Proreg. in prima rubr. de provision. fieri solitis, titul. 1. num. 6. in fin. fol. 4. col. 2. Ambros. decis. 50. num. 62. Giurb. cons. crim. 13. nu. 7. et rursus cons. 37. n. 22. novissimè Fontanèll. dec. 14. n. 10. ad quem in hac materia erit necessariò recurrendum.*

Quinimò, nedum vassalli, qui inviti coguntur mutare dominium Regis, ut privato subjiçiantur, non

non debent odiosis subjici, sed conveniens esset, ut
59 si fieri possit, subjiciantur Domino ipsis grato, et
amabili, ut si in uno gravantur, in alio releventur,
ex regula secundum naturam.

Quamvis enim visum fuerit *Reg. de Ponte conf.*
60 157. num. 15. non esse admittendam petitionem
Universitatis, quæ certæ personæ, et non alteri in-
stabat se vendi, quia nimium restringebatur liber-
tas, et favor contractus in damnum ejusdem Uni-
61 versitatis, et aliorum, quorum intererat, attamen
memini alias tractatum, favendum esse Universita-
ti, quæ invita distrahebatur, ut subiceretur Domi-
no ipsi grato, et amabili, ab ea rationabiliter desi-
derato, et petito; idque evenit in venditione Casa-
lis Palmæ Civitatis Seminariæ, quod nominatim
petiit vendi Ill. Marchioni Arenarum, dicti Casalis
civibus grato, à cuius humanitate sperare poterant
bene tractari, et protegi, quod fuit executum, et
venditum Casale ipso instante, et nominante em-
ptorem, quidquid contradixerit, multa allegando
Civitas ipsius caput Seminariæ, quæ seipsam semel
ingenti pretio centum mille aureorum redemerat,

Odia autem, præsertim inter Civitates confinan-
tes, et vicinas, et inter Urbes, et Casalia, dato initio,
vel causa jam experientia docet, aded durare, præ-
62 sertim in Regno, ubi exempla vigent inter Giso-
num, et Montem Corbinum, et in aliis innumeris,
ut hoc veluti perspicuum alia probatione non
egeat.

Amplius dictum fuit, quod licet irregulariter
jus proclamandi ad libertatem competat illi Civi-
tati, Castro, Casali, seu Vico, qui à Domino directo
63 alienatur, nec non et Civibus, etiam particularibus
aliis contradicentibus, modò de proprio offerant
pretium sine spe repetendi, quando major pars con-
tradicit dominio, juxta alias discussa, & decisa, ut
refert Dominus meus avunculus, & magister *Reg.*
de Carte d. cap. 3. primæ partis de feudis, n. 70. Reg.
Rovitus super dicta Pragmatica 63. num. 20. & 21,
64 ubi referuntur decisiones, & etiam ipsi Civitati ca-
piti, quando ipsius Vicus, seu Casale alienatur, cum
justum sit, & conveniens, membra à suo capite non
separari, & intersit capitis membrum aliquod à se
non abscindi, & ob id semper fuerint admittæ ipsæ
Urbes ad defendendum conservationem domanii
propriorum Casalium, pro earum interesse, quod
consistit in multis, ut sunt annona, & abundantia
sibi providendi, ex Casalibus, quæ cum separantur,
& Baroni subjiciuntur, ferè diminuitur, vel etiam
ex toto cessat, item propter obsequia, servitia, & au-
xilia, quæ tempore belli, vel cujusvis alterius neces-
sitaris solent per Casalenses Civitati præstari, &
tandem cæteris omissis consideretur conservatio li-
bertatis ipsorum Civium, & Nobilium ipsiusmet
Civitatis, qui possident agros, vineas, viridaria, cen-
sus, & ferè omnia eorum bona in tenimento, & di-
strictu Casalium, quibus sub imperio Baronis liberè
uti, & fortè nullo modo frui permittitur, eded ut
restricta illis libertate, vix intra murorum ambitum
eis spatium permittatur, nè foras vel tantillum
egressi, prohibito etiam licito armorum usu jugo
servitutis Familiæ Baronis, ejusque Capitanei sub-
jiciantur, quibus rationibus attentis ferè omnia do-
mania obtenta per Civitates, tam gratiosè, quam in
remunerationem fidelitatis, & servitorum, & præ-
sertim pretio mediante fuerunt expressè compre-
hensa, & impetrata pro seipsis, & suis Casalibus, &
Villis, quorum impensa fuerunt etiam obtenta do-

mania, & ob id Civitates semper admittæ fuerunt
65 ad defensionem domanii suorum Casalium, ut pra-
ctificatum fuit cum Civitatibus Neapolis, Surrenti,
Nolæ, Gaetæ, Seminariæ, & aliis.

Hoc tamen dicebatur esse declarandum, ut non
facile sit hoc jus prælationis concedendum Civi-
66 ti Capiti contra voluntatem ipsius Vici, seu Casa-
lis alienati, prout hic asserbatur alienationi factæ
dicti Casalis Sanbatelli in istum Ducem emptorem,
expresso consensu in publico consilio in præsentia
Auditoris Stephani Tenorii delegati ad tradendam
possessionem emptori, servatis servandis, idem Casa-
le velle stare, declarasse sub die 15. Martii 1639.

Et ex relatione ejusdem Auditoris facta instante
Casali de ordine Sux Excellentie dicebatur, appa-
rere de gravaminibus, molestiis, & oppressionibus,
quas Casalenses quotidie patiebantur à Civibus
Rheginis, & testatur dictus Auditor, se fuisse roga-
tum, ut quàm citius posset, à dicto jugo eos libera-
ret, immittendo emptorem in possessionem.

Itaque argui poterat, quod si talia audebant ci-
ves Rhegini, & hoc modo erga incolas Vici se ge-
rebant, ex simplici majoritate, & præminentia Ci-
vium, dum nec assertum dominium Territorii, nec
præsentia iurisdictionis esset huc usque admittæ, nec
declarata, licet Civitas prætendisset ex quibusdam
processibus, & actis in promptu exhibitis docere de
suo iure, & possessione in exercitio iurisdictionis
civilis, quæ discussio fuit reservata tempore expedi-
tionis articuli prælationis; quid isti cives admittis-
sent, & quomodo se gessissent erga Casalenses, si Ci-
vitas non solum fuisset caput in ordine ad membra
ratione solius præherentie, sed effecta fuisset
utilis domina cum iurisdictione, & imperio Baro-
nis; decet enim Principem subditorum gravamini-
67 bus nedum mederi, sed futura prævidere, eisquè
occurrere, & tollere antequam eveniant, cum dica-
tur subditorum protector, & officium gerat pater-
num, *l. fin. & ult. C. de cad. tollend.* & pater est patriæ,
Seneca allegatus per *Ifern.* in cap. 1. §. item qui, qua
sit prima causa benefic. amittendi, et dicitur spon-
68 sus Republicæ, aded ut ipse in Republica sit, et in-
ter Cives connumeretur, in quo primum habet lo-
cum, et Republica in ipso, *Guid. Pap. decij. 631.* et
sicut vir est caput uxoris, ita Princeps Republicæ,
ut inde maritus dicatur, et subditos diligere te-
netur ut filios, et eorum commoditates investiga-
re, et subditos alere, *Ifern.* in cap. 1. de prohib. feud.
alienat. per *Lotbarium*, *Mutius Surgens* multa
congerit in additionibus ad opus *Surgentis fratris*
de Neapol. Illustrata, fol. 423.

Negabatur insuper, Civitatem habere sufficien-
tes vires ad solvendum tam ingens pretium duc. 52.
mil. ad quod ascendebat quantitas pretii pro mille
focularibus, pro quibus emptor obtulit solvere sal-
vo jure majoris summe, quæ ad Fiscum commodum
apparere posset, facta numeratione, ut interim
redderet certam Regiam Curiam de summa dicti
pretii, siquidem licet Civitas allegaret, non posse
controverti de sufficientia virium, dum in prom-
ptu offerebat pretium numeratum, ex quo eviden-
tissime patebat, exuberantes habere vires; repli-
cabatur tamen ex adverso, pecuniam oblatam pro-
exolvendo pretio non esse propriam Civitatis, nec
sibi donatam à Civibus, qui vellent jura Civitatis
conservare, quod de facili, præsertim his calami-
69 tosis temporibus credi, nec prælumi potest, cum
generaliter potius fatuitas, quam donatio tam in-
gen-

gentis summæ verisimiliter præsumatur, verùm fuisse Civitati mutuata, & sub fœnore maximo accomodatam à Barone Francisco Paravagna Januense, negotiatore pecunioso, cive Rhegii commorante, qui ut Rhegiensibus dominaretur, & ut suam potentiam adversus emptorem ostenderet, cui pro suo commodo ab initio se opposuit, ad hoc vano impulsu ductus fuit, ea tamen intentione, ut verisimile est, ex qualitate personæ, patriæ, & exercitii publici negotiatoris, repetendi sortem cum maximo Civitatis damno, ut facere consueverat in partitis, & negotiis cum Regia Curia, in quibus ipse Paravagna ex partitis ingentibus, & excessivæ quantitatis cum Regia Curia pluries peractis, & repetitis annis ab hinc sex sua industria, & solertia, fato favente, & fœvente, taliter lucratus est, exigendo ultrà excessivum interesse cambiorum aliud interesse, duplicando, & triplicando fœnus sub novo nomine, vulgò dicta (*P Adeala*), quæ ex inventione fœneratorum cœpta est practicari, & solvi per Regiam Curiam, dum ob ejus necessitatem, & pecuniarum indigentiam, ob belli calamitates coacta fuit solvere non solum centesimas usuras, sed duplum sortis, sub colore Gemmæ, quam propter mutuum fœnebre introduxerunt negotiatores, ut Regium Ararium, & succosivè Regni vires pœnitens, & omnino exhausserint, eorumque facultates in immensum creverint, prout istu oculi vidimus plures negotiatores momento temporis immensi Patrimonii possessores effectos, & uti terrarum, & Civitatum Dominos sedere cum Principibus, & Magnatibus terræ, dolor, & temporum deploranda calamitas, ubi nobilitas cito acquiritur, crescit, & senescit, & in divitiis quovis modo partis consistit, & alitur, non in egregiis factis propriis, & majorum, qui longo temporis interstitio per plures generationes virtute nobilitatem sibi, & posteris, juxtà veram nobilitatis speciem paraverunt; verùm contra istos sic breviditatos ex partitis cum Regia Curia, cum tam ingenti damno patrimonii, & totius Regni jactura sacra testata erunt jura Fisci congruo tempore proponenda ad Regii Patrimonii, & totius Reipublicæ indemnitàtem.

Et ad confirmandum motivum, quod Civitas esset ære alieno gravata, et corrodi à fœneratoribus, unus ex Dominis Regentibus meminit, et fidem fecit pridè pro parte Civitatis fuisse Excellentiss. Proregi supplicatum, concedi licentiam pro augmento gabellarum, ut posset oneribus ordinariis, et extraordinariis occurrere, ex quo indigentia Civitatis videbatur detesta, et verisimile minime fuerit habere de proprio pecuniam pro redimendo Casali, et novissimè contra Civitatem fuit motivatum, retractum non competere, nisi perfecta venditione, triplici, ac suprema perfectione, scilicet consensu, periculo, et traditione, ad tradita per

72 *Afflic. decis. 280. num. 4. Tiraquell. in 1. retract. §. 1. Glos. 2. num. 46. & 50. cum concordantibus per Giurb. dec. 80. num. 12. et latius ex num. 15. cum seq. siquidem ex perfectione, et complemento ipsius venditionis, cum ex toto est absoluta, videtur oriri, et acquiri consanguineo, vel vicino jus retractus, vel prælationis, quod ad ipsius similitudinem competit subditis ad libertatem proclamantibus, ut colligitur ex his, quæ tradit D. meus de Curte d. c. 3. num. 48. 50. cum duobus sequentibus.*

At quod ponderabatur *Pragm. 63. de offic. Proc.*

Cas. §. 1. & 3. permittens prælationem intrà annum tantum à die captæ possessionis, ex quo videtur inferri, ab eo tempore incipere jus prælationis competere.

Et hoc præsertim in casu præsentis, ubi venditio neque prima simplici perfectione dicitur perfecta, dum pretium non est certum, immò nec ipsa rei venditæ qualitas, et quantitas, facta oblatione ad rationem duc. §. 2. pro quolibet fumante, habita ratione ad numerationem, et liquidationem faciendam ex post facto tempore traditionis, non adhuc sequuntur.

Attamen in contrarium pro Civitate respondebatur, quod licet in retractu sint variæ opiniones, utrum competat post perfectam venditionem solo consensu, & fortè verior sit affirmativa, pro qua multi ex antiquioribus Senatoribus affirmabant, ità de stilo Sacri Consilii fuisse semper receptum, etiam in retractu sanguinis, vel vicinitatis, attamen hoc jus competens pro domanio non est omnino idem, sed diversum à retractu, quinimmò origine, & effectu dissimili, retractus enim quamvis videatur repugnare juri Civili, de quo in *l. dudum, C. de contrahenda emptione*, attamen fundatur in *l. Moysis in 25. cap. Levitici, Kuth. cap. 4. Num. cap. 36.* ut advertit *Luc. in l. 1. in verb. debiti C. de imponenda lucrative descriptione, lib. 10. & explicat Tiraq. in præfat. primi retractus, num. 7. vers. id autem, cum sequent.* & expressè reperitur approbata consuetudo retractus de jure Canonico in *cap. constitutus, de in integr. restitut.* & de jure feudorum in *cap. 1. §. sed etiam res, per quos fiat investitura, in c. 1. §. 1. qualiter olim feudum alienari poterat, & latè tradit *Reg. de Pont. dec. 11.* & tamen in *Consilio Roviti*, quod sequitur post dictam *decis. 11. de Pont. & de provis. fieri solit. §. 1. num. 13.* & in Regno adest *Constitutio Frederici*, quæ est jus commune in Regno, incipiens *Sancimus*, & Neap. Consuetudines particulares de jure congrui, sicut apud ferè omnes gentes adsunt similia statuta, & consuetudines, quæ retractum permittunt, easque valere, & non esse contra jus commune, sed tantum præter illud, probat *Tiraq. loc. cit. num. 14. 21. & per totum qui etiam num. 16. & 22. cum seq. interpretatur sensum in d. l. dudum*, ut nullo modo reprobet retractum, sed illa Constitutio reprobetur, qua solis proximis, & consortibus vendere licebat, non etiam aliis, cum per retractum liberum sit quibuscunque voluerimus vendere, eodumtaxat concessio, ut res arbitrato venditoris jam alienata, possit à proximo restituto pretio redimi, siquidem eo reprobato, non cogeretur pretium restituere, *l. jubemus nulli, §. sanè, & §. prædica C. de Sacros. Eccles.* ut latius *Tiraquell. num. 16.* quomodo mihi videtur *Ifern.* intellexisse sensum dictæ *l. dudum*, in *l. Imperialem, §. nec Dominus* post *num. 45.* ibi, *ergo nec non facere, id est non alienare quia non facere, facere est*, ubi *Liparus littera L. & B.* At jus prælationis nullo jure communi, nec municipali fundatur, ut arguendo à sufficienti enumeratione partium probat *Dominus de Curte* in sæpè citato *cap. 3. 1. part. de feudis, ex num. 39.* qui in specie fundat, non competere jure consanguinitatis, nec vicinitatis, post *num. 40. vers. nec etiam, & num. 43.* immò contra jus, ut ex *Camerrario* refert *num. 46. in fin.* sed solum ex quadam consuetudine Tribunalium, ut per *eum num. 54.* Item jus retractus fundatur in proprio jure residente*

79 dente penes retrahentem, cui uti consanguineo, vel vicino competit ius retrahendi, cum istud jus prælationis è diverso, ad summum fundetur in iure Regis directi domini, & sic Universitas vendita nullo iure proprio suffulta, sed alieno Regis illud intentare potest, & quamvis maximè dubitetur, quomodo Rex directus dominus valeat illud exercere ad beneficium terræ subditæ, attamen id contra juris regulas receptum est ex æquitate, vel ratione proprii interesse domini ex consolidatione jurisdictionis, quæ erat in utili dominio Baronis, ut doctissimè melius omnium explicat *D. meus dicto cap. 3. ex num. 48. 50. usque ad 54.* & proinde si Rex non consentit communicando Universitati jus sibi competens, nullum jus prælationis exerceri potest per Universitatem, cum non sit jus radicum in subditis, sed absolute sit in mera facultate directi domini, ut idem *Dominus de Curte* servari testatur *num. 53. & 75. in fin.* cui addo *Surd. consil. 205. num. 25. lib. 2.* qui convertit in eo, quod sit facultas competens directo domino, & *Dominum de Curte* refert, & sequitur *Regens de Ponte*, ipsum in omnibus probando *de potestate Prærogis, titul. de diversis provisionibus, in §. 1. ex num. 9. vers. ego autem*, qui dicit, quod lites, quas Universitas exercent iure prælationis, illas agunt virtute juris competentis directo domino, cum ejus scientia, & consensu, Fisco assistente, & defendente, quod eo invito exercere non valent, et hoc inficiare non potuit *Dominus Rovitus in dicta Pragmatica 63. num. 27.* qui addit *Reverserium decis. 22. volum. 1.* licet distinguat inter domanium petitum ab Universitate, quæ reperitur sub dominio, et eas, quæ reperiuntur sub Barone, et venduntur alteri Baroni, inter quos casus licet adsit aliqua differentia, tamen juxta prædictos Doctores semper competit Universitati jus prælationis iure Regio, et directi Domini.

Ex quibus patet evidenter, hoc jus prælationis non solum non esse idem cum iure retractus, sed satis dissimile origine, ratione, usu, et forma illud exercendi, et ob id non mirum si non subiiciatur regulis retractus, cum competat quodam iure 82 extraordinario, retractus enim supponit traditionem perfectam, ut ab emptore res retrahatur, sed domanium fuit semper practicum, et admissa petitio, dum agebatur de venditione jurisdictionis, sive à Rege, sive à Barone, et nedum Castro vendito, sed in ipso venditionis tractatu, quod nomen ipsum prælationis indicat, ut novo emptori alter præferatur, quod multò facilius concedi debet antè ius alteri perfecte quæsitum, quam post radicum dominium in personam emptoris, ex regula, quod iuri quærendo facilius derogetur, quam quæsito, et sic non in omnibus ius prælationis regulis retractus subiiciendus est, licet præferat quandam retractus figuram, non omnimodam similitudinem, ut patet ex his, quæ *Dam. de Curte*, et *Rovitus* scribunt in prædictis locis.

83 Et Pragmatica potius contrarium determinat, cum illius dispositio emanaverit in favorem emptoris, dum principaliter disponit, ut post annum à die adeptæ possessionis inquietari non possit, non tamen ex hoc sequitur collectio, igitur antè adeptam possessionem nec etiam molestari potest, cum ex diversis non fiat illatio, nec argumentum à contrario sensu ex decisione Pragmaticæ resultat, nec colligi potest eo modo in sensu directe contrario,

sed potius non potest inquietari post annum, ergò antè lapsum anni benè competit exercitium juris prælationis, ex regula, quod prohibitum post aliquod tempus antè lapsum illius censetur permisum, et si antè lapsum anni permittitur, igitur fortius antequàm annus currere incœperit, vel saltem nihil determinet Pragmatica de termino à quo, qui præcedit, sed tantum, ut ultra annum decurrendum ab illa die non concedatur maior dilatio, sed si diligenter antè annum velit quis prælationem petere, offerendo pretium, Pragmatica non desinit, sed remansit in dispositione iuris, adiectio enim illa, à die captæ possessionis addita fuit ad præfigendum certam diem, qua annus currere inciperet, cum latiori termino ad favorem petentis prælationem, qui nimis rigurose excluditur ab omni remedio, et auxilio, etiam restitutionis in integrum, quæ per quæcunque verba non censetur de iure exclusa, nisi nominatim, et specialiter statuto, vel renunciatione excludatur, igitur contra petentem, prælationem retorqueri non debet.

Vel saltem à verbis statuti adeò rigorosi, exorbitantis, vel correctorii iuris communis, et fortè simul odiosi, non est argumentum sumendum à contrario sensu ad correctionem iuris communis, ut notatur.

Nec de voluntate Cafalis Sanbatelli, quod vellet acquiescere dominio Baronis, omnino legitime constabat, nam relationes Auditoris, et concilium cum ipsius interventu factum reddebantur satis dubia ex aliis conciliis, et scripturis in contrarium 85 exhibitis, ex quibus de contraria voluntate apparebat, et sic dubia probatio non relevabat, ex reg. vulgata, *neque natales C. de probatione.*

Immo in promptu fuerunt pro parte Civitatis exhibitæ literæ originales supremi Consilii Italiæ, in quibus continebatur, Casale prædictum recursum habuisse ad nostrum Regem, & prævio mandato legitimo in personam Magnifici Francisci de Sanctis asservisse, Civitatem negligere conservationem libertatis ipsius Cafalis, supplicando, conservari in dominio undè ex actibus invicem contrariis justè, de vera, & libera voluntate Cafalis dubitari poterat, & in dubio verisimile erat, illam 86 stare potius pro libertate, quam pro servitute, cum odia antiqua, vel non benè probetur viginis cum hominibus istius Cafalis, sed cum aliis diversi nominis, ex quibus diversitas corporum arguebatur potius, quam identitas, vel non poterat ex inimicitias urgentibus, ultra ducentum annos argui odium durare usque in tempus præsens.

Et quodam vires replicabatur pro Civitate, de sufficientia virium notoriè apparere ex pecunia numerata promptè oblata, & cum effectu deposita, quam contendit esse propriam, & liberam ipsius, perventam ex gabella Serici, retorquendo in contrarium argumentum à verosimili de qualitate Baronis Paravagna, quem non erat verisimile sic de facili, absque solemnitatibus necessariis, concilio, informatione, ac decreto Collateralis, & obligatione civium ditiorum, qui promitterent redimere infra tot annos iuxta stilum, credidisse pecuniam Civitati, illam inani impulsu consumpturæ, & dicenti, non esse propriam pecuniam, de qua liberè disponit Civitas, incumbere onus probandi, nec ex eo, quod petierit interponi decretum pro imponenda, vel augenda quadam gabella pro solvendis Regiis impositionibus, sequitur Civitati non sup.

suppetere sufficientes vires, ut pro redimendo Casali, sibi multipliciter subiecto, & conservanda propria libertate, non valeat pretium oblatum solvere.

Undè Domini Judices adiuncti, quibus jus fuit liberè votum dare, & discrimen votorum redimere, ut decretum juxtà eorum sententiam proferretur, habuerunt pro vero.

Primò, hoc jus prælationis pro obtinendo domanio esse quid diversum à retractu sanguinis, vel vicinitatis, & idè exerceri posse, etiam antè venditionem perfectam integra, & totali perfectione, & Pragmaticam, qua conceditur annus, esse ità intelligendam, & ex his non obesse doctrinam *Pistorii* loquentis in retractu *quest. juris lib. 2. cap. 12. post num. 58. & 62.* sicut etiam *Rosentb. de feudis, c. 9. memb. 2. conclus. 91. num. 24.*

Item regulariter Civitati, veluti capiti jus competere, æquè, ac ipsi Universitati Casalis venditæ provocandi ad domanium, etiam invito Casali pro suo proprio Civitatis, & Civium interesse, ne membra à capite separentur, *c. cum non deceat, de rescript. & cumulavi contr. 7. lib. 1. contr. illustr. num. 52. & contr. 23. num. 26.* & nunc addo *Bald. in prælud. feud. num. 32. Croveti. conf. 318. num. 5.* quod clarissimum est, ut alia probatione non egeat, cum naturale sit, ut capiti cætera membra sublint, & pareant, & simile videamus in feudo, cujus feudi velut capitis nomine vendicantur membra, & jura nulliter distracta, & ab ipso feudi capite separata, juxtà *Glos. in Constitut. Consuetudinem*, cum aliis, quæ adduxi *d. contr. 7. num. 51. lib. 1.* quando tamen non concurreret justa aliqua causa contradicendi, utpotè si domanium esset Casali ipsi damnosum, vel timeri posset, Casalenses malè, vel asperè tractari, vel malè cum ipsis agendum per cives.

Item Civitatem, Monasteria, & similia corpora, & Collegia universalia, quæ non moriuntur, esse prohibita emere feuda absque speciali permisso Regis, quo casu cum illa possident ex antiquis concessionibus, vel post Pragmaticam ex dispensatione, singulis quibusque quindecim annis juxtà antiquum decretum Cameræ solvunt relevium deficiente spe devolutionis ad beneficium Fisci. Verùm illa non prohiberi emere feuda, modò describantur in faciem alicujus particularis, ut in feudo Rignani, & innumeris aliis praticari vidimus, quo casu jura dominicalia, ut servitia, & alia præstantur ab illis, in quorum faciem sunt descripta in Cedulario, sicuti ob eorundem mortem, vel delictum regulatur spes devolutionis, sive consolidatio domini utilis cum directo, cessat enim ratio prohibitiva Pragmaticæ, & propterea in præfenti casu frustra fuit opposita prohibitio Pragmaticæ Civitati Rhegii, dum ipsa obtulit nominare Civem, in cujus faciem feudum describeretur.

Fuit etiam habitum pro vero, prælationem, quæ Civitati per Regem alienatæ, sive ipsius capiti respectu Casalis infeudari de jure conceditur, non competere, nec proponi posse, nisi ad finem conservandi, vel acquirendi domanium, non autem subiciendi locum venditum servituti, & dominio utili alicujus, etiam propriæ Civitatis, & proindè hac via non posse competere jus prælationis Civitati Rhegii, cum non sit purum, & verum domanium libertatem producens, sed velatum, ut sub colore, & velamento domanii subiciatur servituti plurium, quæ durior videtur, quam simplex unius Baronis domanium, & solum superes-

se Civitati spem consequendi jus prælationis, quatenus doceret, & appareret se habere dominium territorii, vel jurisdictionem civilem, si fortè id in promptu constare posset, ex antiquis processibus, in quibus allegabatur constare de dominio, & actibus possessivis jurisdictionis.

Et similiter dictum fuit, cessare pro nunc in præfenti discussione articuli, Fiscum ratione partis posse vendere totum, requisito tamen consorte, & sic Civitate domina civilis, cum Fiscus in præfenti vendiderit totam jurisdictionem, ut suam uti de jure præsumitur quousque Civitas, Fisco, & Casale audito, obtineat declarari, jurisdictionem civilem esse suam.

Itemque benè provisum dum decreto lato sub die 9. Septembris proximè præteriti dictum fuit, non competere Civitati jus petendi restitutionem in integrum adversus primum decretum, quo fuerat provisum, consignari possessionem emptori, reservato jure prælationis, deficiente siquidem pro-
sus læsione, quæ eatenus fuisset considerabilis, quatenus Civitati jus esset petendi prælationem, & de illa in promptu constaret, & fuisset illius decisio dilata, ex quo læderetur Civitas longa, & dura litis prosecutione, cum retentione interim pecuniæ otiosæ in Banco, de quo hucusque Civitas non docuit.

Et tanto magis, cum fuerit justè dubitatum, an verè Civitati suppetant vires, cum hodiè ob gravia onera, et impositiones impositas occasione bellorum, vires Universitatum præsumantur potius attenuatæ, quàm auctæ.

Et tandem fuit decisum, concessionem Scari cessisse in evidens damnum publicæ utilitatis, et proindè Fiscum fuisse læsum in eiusmodi concessionem, quæ nullo pretio concedi debuerat, licet ex argumentis non levibus fortè non iniuste prætendi potuerit, dictam facultatem eligendi Scarum nullo modo fuisse per Fiscum admissam tempore conventionis.

SUMMARIUM.

- 1 **T**Erminus ad denunciandum non erit concedendus procuratori habenti cognitionem decreti lati post longum tempus intimati, vel si calumniosè petatur, num. 5.
- 2 Certiorari quis non debet post habitam notitiam.
- 3 Reclamatio à decreto certam arguit scientiam; actori ut concedatur non erit opus executione, num. 6. cum reo in hoc ad imparia judicatur, num. 8.
- 4 Stylus qui fit pro reclamatione obtinenda à decretis latis per Reg. Cameram in Collaterali Consilio, & in Regia Camera, nec non Sacro Consilio, num. 7. ab ipsis regulariter non conceditur reclamatio, nisi facta executione, num. 9.
- 10 Decretum unum censetur, licet plura habeat capita connexa, si ab unico verbo regatur oratio; quando est individuum non licet à parte reclamare, num. 11. & 12. & ità decisum, num. 13.
- 14 Prælatio denegatur non existente venditione, vel imperfecta, aut resoluta, num. 15. Casali vendito, Civitati non competit, ut illud efficiatur subditum ipsius, num. 16. secus ad finem conservandi in libertate domanii, num. 18. vel si jurisdictionem civilem haberet, vendita criminali, num. 19. dummodò illud faciat describere in sa.

- faciem alienus particularis, & ita decisum, num. 21.
- 17 *Vasalli burgenses à nonnullis servis, plerisque vero liberis comparantur.*
- 20 *Privilegium l. 2. C. de comm. rer. alienat. non excludit prælationem.*
- 22 *Proreges alienationi assentire prohibentur feudo deveniente ad manus mortuas, vel semper vivas.*
- 23 *Ecclesia non teneat feudum, de raro Dominus directus suum præstabit assensum; nunquam desinit esse bares, num. 24.*
- 25 *Dispositio l. proponebatur, ff. de judic. in omnibus casibus locum obtinet, in quibus viget.*
- 26 *Decisio refertur.*

ARGUMENTUM.

Terminus ad denunciandum Procuratori an concedendus, si calumniosè petatur, & quando. Reclamatio an permittatur à parte decreti, & quid si contineat capita connexa, vel separata. Feudum an, & quando pervenire possit ad manus mortuas, vel semper vivas, ad intellectum *Pragmatica 4. de feud. communiter nuncupata novem capitum.*

DECISIO II.

CUm die Veneris 21. Octobris 1639. ex tempore ordine Excellentissimi fuisset iterum tractatum, quid esset agendum in articulo venditionis Casalæ Sanbatelli Civitatis Rhegii venditi Duci Bruzzani de domo Carrafa, cum maximè pro omnium litigantium utilitate expediret, negotium celeriter terminari, nè scilicet Civitas Rhegii teneret in Banco otiosam tam magnam summam duc. 52. m. pro qua Fiscus solvebat interim negotiatoribus, ex eorum præscripto instituto ingens interesse cambiorum, & tandem ne emptor ex controversiis satis intricatis in facto, & in jure inter partes ortis maneret amplius in suspensio, carens re, & parte pretii soluta, solvendo itidem interesse pro restanti pretio sub usuris parato.

Et dictum decretum cum fuisset intimatum Procuratori Ducis latum sub die 9. Septembris proxime præteriti, quo fuerat provifum, quod consignetur possessio Casalæ prædictæ cum jurisdictione, juxta formam venditionis factæ dicto Duci emptori, absque tamen facultate aperiendi Scarum, sed vulgò dicitur *Inbarcaturo*, reservata decisione articuli prælationis petite per Civitatem, & ipsius emptoris parte fuisset per ejus Procuratorem petitus terminus ad denunciandum Duci, qui reperiebatur in ultimis partibus Calabriae propè Rhegium.

Fisco replicante, terminum prædictum non esse concedendum, siquidem constabat Procuratorem, & Advocatum dicti Ducis habuisse à tempore lati decreti ipsius notitiam, ex quo sibi fuerat potissimum mandatum, quod servata forma dicti decreti faceret depositum restantis pretii, quod de jure sufficere debebat, ex particulari notitia, & scientia habita prædicto modo de decreto jam lato, & sic non erat amplius certiorandus, *litum veniunt, §. petitam, ff. petis. hered. l. 1. in fin. ff. de act. emp. cum concordantibus à Tiraqu. in 1. retract. §. 26. glof. 2. num. 24. Surd. dec. 288. num. 44. faciunt tradita per Mostrill. dec. 116. num. 13. cum seq. par. 2.*

Quinimò eundem Procuratorem porrexisset preces S. E. in Collaterali, reclamando à decreto prædicto, ex quo arguebatur certa notitia, quamvis dictum memoriali ex stilo Tribunalis prius debuisset presentari Domino Locumtenenti Regiæ Cameræ capiti Tribunalis, pro obtinenda solita provisione, quæ passim concedi solet, quod loco reclamationis verbum faciat, præsertim actori excluso ab aliqua re petita, etiam in ordinatoriis, quod hic non fuerat servatum, siquidem de reclamatione interposita in Regia Camera non apparebat, quod erat necessarium præambulum, ut deinde à S. E. potuisset obtineri, quod de reclamatione interposita fieret relatio in Collaterali, sed hæc omissio non obstabat, quin Procurator habuisset notitiam.

Insuper dicebatur, dictum terminum ad denunciandum captiosè, & calumniosè fuisse petitum, cum ex parte Ducis emptoris fuisset S. E. certior facta à pluribus ipsius Ducis conjunctis, nullo modo ipsum Ducem velle possessionem Casalæ absque Scaro, & sic frustra videbatur peti terminus ad denunciandum, dum de voluntate principalis nolentis aliter emere, nisi cum Scaro constabat Viceregi.

Et proinde cum Civitas Rhegina maximam peteretur jacturam ob pretium prædictum duc. 52. mil. quos tenebat in Banco ob præparatam emptionem, si fortè ad jus prælationis admitti potuisset, ut sperabat Fiscus verò maximo præmeretur ære alieno sub excessivis usuris, ob bellorum undique flagrantium necessitates, quibus necessarium erat quotidie ingenti summa opem ferre, & sub cambio statutis temporibus pecuniam transmittere, mandante Excellentissimo, negotium terminari, stante quod à decreto, cujus non poterat dubitari, Ducem emptorem habuisse notitiam, non fuerat, vel saltem non apparebat reclamatio legitime interposita, quæ passim de stilo juris subnixo conceditur actori victo, cujus respectu nulla est necessaria exequutio, quæ aliàs victo reo est necessaria, ut admittatur revisio, sive reclamatio, quæ non conceditur, nisi exequuto decreto, ut propterea in Sacro Consilio in reclamationibus, quæ interponuntur à reis conventis victis, solet ipsius Præsidens rescribere, *notetur dies, & facta executione providebitur*, cum aliàs in actoris ipsamet absolutio conventi, & actoris exclusio trahat secum executionem, unde reclamatio non impeditur, & passim conceditur, aded ut actor, & reus in hac materia ex diversitate rationis ad imparia judicentur in supremis Tribunalibus, cujusmodi sunt Sacrum Consilium Capuanæ, & Regia Camera, in quibus juxta formam *authentica, quæ supplicatio, C. de precibus Imperat. offer.* solum admittitur supplicatio, non impedita executione, juxta latius exarata per *Afflictum, & Ursill. decis. 344. Francb. decis. 646. & Rovit. super pragmat. 5. de offic. Sacri Consilii, & aliquid super pragmat. 61. eodem titulo*, fuit dubitatum primò, utrum liceret Procuratori ipsius Ducis nunc reclamare, non quidem ab integro decreto, quo fuerat ordinatum, quod consignetur possessio Casalæ Duci emptori, absque tamen Scaro, sed ab hac ultima particula, quæ fuit sibi denegata facultas aperiendi Scarum, contra formam pacti adjecti, ut is prætendebat in emptione dicti Casalæ prætendenti licere sibi reclamare ab hac ultima parte, quatenus

Fisco instante, ac petente per viam restitutionis in integrum adversus pactum in contractu adjectum, fuerat sibi denegata concessio Scari, & acceptare pro eorum partem tradendæ possessionis, quæ erat in ipsius favorem.

In quo puncto fuit resolutum, quod licet de jure ante omnia de possessione debuisset controversia finem accipere, quam ageretur de diffiniendo articulo prælationis, de quo videbatur, tradita possessione, justis agendum, prout primo loco in favorem emptoris fuerat judicatum sub die 8. Julii.

Attamen, tum quia reclamatio non erat interposita, vel saltem non apparebat, tum etiam quia si fuisset interposita, non videbatur posse concedi, nisi ab integro decreto, siquidem non erant capitula separata, sed unum, & idem, quia sub unica verborum structura, & ab unico verbo regebatur oratio decreti, *letiam*, §. 1. ff. de minor. & etiam plura capitula connexa sunt, ac si esset unum, & idem capitulum, *Cavalc. dec. 16. n. 19. 2. p. alios affert Surd. decis. 58. n. 4. & 10. Menoch. latè de arbitr. lib. 2. centur. 1. casu 95. & si sunt connexa, ergo & individua, Menoch. ibidem, n. 5. & 9. Surd. dec. 199. num. 13.* ita quod de jure non videbatur permitti, ab ultima particula reclamari, & reliquam partem acceptare, ex eo, quod decretum erat individuum, ut in puncto, quod Iudicis decretum sit individuum, probatur in *l. 1. §. hæc verba, ff. ne vis fiat ei, Afflict.* in terminis *decis. 218. n. 4.* & maximè quando continet unum tantum caput, *l. in hoc judicio, ff. famil. ercisc. Francb. dec. 245. n. 4.* & proinde fuit resolutum, nihil impedire, quin de articulo prælationis prætenso per Civitatem tractaretur, dum per emptorem stare, quin ageret de consignanda sibi possessione juxta decretum, excepto Scaro, cujus respectu sibi non licebat reclamare, nisi simul impugnet etiam consignationem possessionis, tantò magis, quia in omnem casum fuisset jus prælationis Civitati reservatum, & illius decisio tractanda. Aut enim Dux emptor consensisset decreto, & petisset possessionem Casalis absque Scaro, & tunc de articulo prælationis appositivè fuit agendum tradita possessione, ut est supra dictum, aut verò ab eo reclamasset, etiam dato, citrà veri præjudicium, potuisse reclamare ab illa particula denegationis Scari, vel saltem ab integro decreto, quatenus non fuisset empturus ullo modo absque illa facultate aperiendi Scarum, & tunc si obtinisset, ut sibi traderetur possessio cum facultate Scari, similiter jus prælationis esset reservatum Civitati, quæ potuisset, ut offerebat etiam facere, remittere ad beneficium Fisci Scarum, sin autem succubisset emptor, & decretum postea viso exitu reclamationis acceptasset, eo casu pariter de jure prælationis Civitati competenti fuisset agendum, quod jus prælationis eo dumtaxat casu videbatur extinguere, ut de eo amplius agendum non esset, ubi propter denegationem Scari emptor expressè declarasset, ab emptione se velle discedere, quod jure facere posset ob integrum restitutionem Fisco concessam, justè enim posset dicere emptor, non fuisse empturum absque Scaro, quo casu resoluta venditione nullum jus prælationis Civitati superesset, cum constet, non dari prælationem sine venditione, eaque perfecta prima, vel ultima perfectione, juxta varias DD. sententias supra relatas.

Et ne eveniente hoc ultimo casu, ut de facili videbatur evenire posse, emptore ab emptione discedente, qui principaliter ob emolumentum Scari ad illam accessisse dicebatur, Fiscus remansisset sine emptore, & frustraretur pretio, quod jam promptum erat in Banco.

Et è contra, qui partes Civitatis agebant, videbantur toto conatu anhelare ad ipsius emptionem, sive per viam prælationis jam petita, sive etiam fortè per viam principalis emptionis, ne Fiscus, qui habebat duos concurrentes, careret utroque, ut interdum evenire solet.

Vocato Procuratore Civitatis, qui declaravit, Civitatem velle non minus emere principaliter resoluta venditione facta Duci, quam illa sequuta per viam prælationis, & ratificare consensum aliàs datum de describendo ipsum casale in faciem unius ex civibus, quia imò etiam reducendi omnia pacta, & conditiones in oblatione contentas, Fisco nocivas ad arbitrium ipsius Fisci Advocati, & offerendo etiam pretium numeratum.

Idcirco ne resoluta venditione de consensu utriusque partis resolveretur etiam jus prælationis ex ipsa venditione procedens, atque inhærens, ad eò ut recedente emptore ab emptione, & cessante Civitate à prosecutione juris prælationis, venditione resoluta cessaret ipsa executio venditionis, & commoditas recipiendi pretium, quod erat promptum, visum fuit Senatui aures præbere, & inclinare novæ oblationi factæ per Civitatem de emendo principaliter, sicut admitteretur quælibet privata persona.

Tum maximè, quia pro majori votorum suffragio Domini verebantur, ne de facili jus hoc prælationis competere possit Civitati, ex adnotatis per me in præcedenti, cum constet regulariter jus hoc prælationis non concedi nisi in casibus à jure expressis, ut advertit, & arguit *D. meus de Curte d. c. 3. num. 40.* non gravis videtur injuria inani honestatis colore velata, ut homines de rebus suis aliquid facere cogantur inviti, *l. dudum 14. C. de contrahendis emptione.*

Nec inter casus, in quibus conceditur jus retractus ratione sanguinis, vel vicinitatis de jure communi, vel municipali, videtur posse connumerari casus, ut infeudato per Regem Casali, Civitas, quæ huc usque non est, vel non apparet legitimè domina, sed caput tantum Casalis, posset sit in emptione præferri, ut casale sibi ratione simplicis præheminentiæ, ut membrum capiti subiectum efficiatur subditum, & sub jurisdictione imperio, & utili dominio ipsius, & homines vasalli burgenses, qui & servi appellari possunt, vasalli scilicet Baronum, ut auctoritate *Regentis Moles hæc & alia scripsi tom. 1. controvers. illust. in addit. ad contrav. 53. art. 1. num. 14.* quamvis magis libertis, quam servis comparandos esse voluerit ex *Ifern. D. meus de Curte d. c. 3. num. 44.* nisi tamen in manus asperi, vel avari Baronis incidant, ut persæpè contingit, ut sit necesse invocare auxilium *Jo: Fabr. in §. sed major dominorum asperitas, Instit. de bis, qui sunt sui, vel alieni juris, de quo latè idem D. de Curte d. §. 3. num. 45.* quod raro vidi obtineri, vel nisi defatigatis pauperrimis civibus, laboribus, & expensis, cum tamen prælatio, quam potest in casu venditionis prætendere Civitas, non sit alia, nisi ut valeat ipsum Casale redimere, ut sub dominio, & libertate secum

cum conservet, & retineat, quod cuilibet de populo, etiam invitis aliis, dum tamen eo casu de proprio redimat sine spe repetitionis, concessum est favore libertatis, unde non videbatur jus hoc extendendum ad servitutem, & subjectionem, quæ libertati, & sic juri naturali est contraria, etiam ne inducta ad unum finem, oppositum operentur.

Verum si fuisset certum in facto de quo aliqui ex Dominis attestati sunt, id ex processibus antiquis constare, civitatem habere dominium territorii, in quo erat ædificatum casale, quinimmo habere jurisdictionem civilem infra certam summam in ipsius homines, ibidemque exigere collectas, cæterasque impositiones, hoc casu fortè concessisset uterque Senatus civitati jus prælationis ratione communionis domanii, territorii, vel confortii cum ipsa jurisdictione, siquidem quamvis jurisdictio civilis, velut species diversa distet à criminali, & mero, & mixto imperio, attamen cum utraque comprehendatur sub jurisdictione in genere sumpta, absolutum est, habenti jurisdictionem civilem competere jus prælationis in venditione criminali; cum una jurisdictionis species alteram ad se attrahat, cum Reipublicæ intersit, & rectæ justitiæ administrationi conveniat, ut per unum, & non plures jurisdictionis exercitium administratur, de quo cum latè scripserim, & decisiones congesti in additionibus ad d. *controv. 53. artic. 2. per totum*, ulterius non immoror.

Neque potuisset excludi Universitas à jure prælationis, ex eo, quod Fiscus etiam ob modicam partem, quam possidet vendat totum, ad *text. in l. 2. C. de commun. rer. alien.* cum vulgaribus concordantibus, siquidem hoc privilegium non competit Fisco simpliciter, & directè, nisi requisito consorte, ut ipse latè scripsi in causa venditionis casalium Urbis, *suprà Responso precedenti*.

Et sic cum non liqueret die prædicta de jure Civitatis Rhegii super territorio, nec de possessione jurisdictionis civilis, super quo erat de juribus partium plenius tempore magis congruo agendum, reservata ob id meliori deliberatione super jure prælationis ex causa communionis territorii, & jurisdictionis, fuit ad Fisci commodum, & cautelam admitta civitas ad offerendum de novo, ut quilibet extraneus, remissa pactorum reformatione arbitrio Fisci, tanquam boni viri de Civitatis consensu, quæ eligeret personam, in cujus faciem feudum in cedula, & quinternionibus describeretur, ne feudum ad manus mortuas, vel semper vivas deveniret, contra Regiam sanctionem prohibentem concedi assensus per Vicereges, scilicet pragmatica Caroli Cæsaris edita 17. Octobris 1531. in *pragmat. 4. de feudis, in primo ex novem capitibus*, reformata quoad tertium caput in *pragm. 7. eod. tit. de feudis*, quod etiam jure communi fuerat statutum, ut licet ab Ecclesia possit teneri feudum, sicut à quolibet alio, ut firmat *Ifern. in Constitut. Justitiarum nomen, colum. ult. vers. sed quid in Ecclesia*, attamen Dominus directus rarè præstabit suum assensum, ne feudum ad manus mortuas, vel semper vivas, aut perpetuas perveniat, *l. si quis, ubi Lucas, C. de divers. præd. urb. lib. 10.* ne duret apud Ecclesiam in infinitum, *Bald. in l. Imperialem, col. 3. vers. quare ergo, de prohibita feudis alienatione per Federic. ubi Affl. nos. 12. num. 46.* & in *Const. hac editali, D. Capyc. col. 163. in parvis, Camerar. car. 23. col. 3. lit. IV.*

& *O. cum seq. post Ifern. in cap. 1. de alien. feud. 24 ibi, at si Ecclesiæ permitteretur alienari, perpetuo derogaretur domino feudis, quia nunquam desinit esse hæres, l. proponebatur, ff. de Jadicis, ubi Episcopus Liparulus lit. C. & D. in addit. latè cum 25 mulat, eademque ratione idem evenit in Civitatibus, & Collegiis, in quibus eadem ratio, d. l. proponebatur, & in l. annus, §. Astia, ff. de annuis legatis, Anna allegat. 121. num. 2. & in cap. 1. de vassall. decrep. etatis, n. 52. qui citat Boer. dec. 263. num. 10. de qua re Peregr. consil. 8. num. 45. lib. 3. Borrell. consil. 1. num. 16. plura Knieb. de vass. pact. par. 1. cap. 2. ex num. 206. 207. & 212. cart. 327. post Frec. lib. 2. tit. de orig. Baro. §. pluribus autem modis, num. 78. Reg. de Ponte de potest. Proreg. tit. de Assens. Regis, §. 8. sub num. 1.*

Undè fuit decretum die prædicta 21. Octobris 1639. quod Dux Bruzzani infra tot dies specificè, 26 & clarè declaret, si intendebat emptionem Casalis perficere absque Scaro, alias providebitur super oblatione ultimo loco facta S. E. per Civitatem Rhegii pro emptione dicti Casalis, salvis juribus Civitati, etiam super prælatione per prius petita.

S U M M A R I U M.

- 1 **D**om. Carolus Brancatius insignis causarum patronus.
- 2 **A**rticulus juris debet decidi absque terrano, & num. 16.
- 3 **D**ecreta non dicuntur difformia, quando in secundo suis addita clausula, cui pars renunciavit. S. C. & R. C. habent executionem paratam, num. 7. latum parte instante non eget inimissione, num. 8. ferendum inter emptorem, & Fiscum super traditione possessionis non præjudicat prælationi petita, num. 14.
- 4 **C**asus, in quibus decreta censentur conformia, remissivè.
- 5 **R**etractus jure sanguinis, vel vicinitatis conceditur etiam ante traditionem, & ita praticatur.
- 6 **E**xequi dicitur captum consignatis propositionibus pro capienda possessione.
- 7 **C**onventus non tenetur acta intimare, sed sufficit presentatio.
- 8 **E**xceptionis præjudicialis vim obtinet prælationis petitio, quæ impedit litem ingressum, & in ipsa admittitur reus ad probandum antequam actor, num. 11. respiciens statum, vel personam differt ab actione à tertio oppositore proposita, quæ potest nocere, vel totum judicium absorbere, num. 12.
- 9 **P**ræjudicialia in Regno sunt sublata.
- 10 **R**egula, quæ habet, circuitus inutiles esse vitandos, non impedit possessionis traditionem in causa prælationis.
- 11 **P**rocurator ad lites nec remittere, aut donare potest jus principali competens.
- 12 **S**cientia principalis præsumitur in re gravi gesta per ejus procuratorem si competens temporis intervallum effluerit.
- 13 **V**assalli potius tenentur obsequia præstare Baroni, quam Civitati, à qua fuerunt separati.
- 14 **P**retium augeri non potest in petitione prælationis, ne durior efficiatur conditio emptoris, & ita decisum, num. 21.
- 15 **V**enditione resoluta cessat prælatio.

ARGUMENTUM.

Prælationis quæstione pendente, an sit remoranda possessionis traditio. Consensus cum reservatione adhibitus an pro præstito habeatur.

DECISIO III.

DUm in negotio venditionis Cafalis Sanbattelli fuisset provisum sub die 21. Octobris, quod Dux emptor infra quatuor dies declaret, si intendit capere possessionem dicti Cafalis, absque facultate faciendi Scarum, sed sbarcaturum, alias providebitur super oblatione ultimo loco facta S. E. per Civitatem Rhegii pro emptione dicti Cafalis, salvis juribus Civitati, etiam super prælatione per prius petita, intimato dicto decreto procuratori ad lites, & vix elapso termino, vocato dicto procuratore die prædicta, cum ipse comparuisset cum Domino Carolo Brancatio Viro Patritio, Advocato primario, doctrina, solertia, & morum suavitate insigni, & præsentasset comparitionem, instando pro consignatione possessionis juxta oblationem sui principalis, prævia numeratione, & liquidatione foculariorum sine dicto Scaro, reservando tamen suo principali jura, quæ quolibet modo ei competere possent, etiam pro reclamacione à decreto interposito sub die 9. Septembris.

Et ex adverso pro Civitate fuisset oppositum, antè omnia esse providendum super articulo prælationis reservato, qui debebat prius expediri velut articulus præjudicialis, & absorbens totam, & integram causam, siquidem si Civitas obtineret in jure prælationis, frustra de consignanda possessione ageretur.

Præsertim cum esset articulus meri juris, in quo non erat aliquod in facto probandum, & proinde poterat expediri absque termino, juxta doctrinam vulgatam *Bald. in cap. constitutis, de elect. relatam per Franchis decis. 221. num. 12. & 262. in fin. Anna singul. 470. & scripsi controuv. 43. n. 15. lib. 1.* immò eodem momento cum pluries in discursu hujus causæ de jure, & juribus prælationis esset tractatum, discussum, & allegatum inter partes, & nihil aliud supererat pro complemento, quam legere privilegia, & testes alias super hoc receptos in processibus antiquis inter easdem partes exhibitis.

Et addebat Civitas, hoc eò magis admittendum, siquidem quatenus visum fuisset, stante dicto consensu exhibitio pro parte emptoris discernere, quod sibi consignarentur provisiones pro capienda possessione, quod hoc decretum velut interlocutorium erat sibi intimandum, & competebat ei reclamatio, tum quia restitutio in integrum petita adversus primum decretum latum 8. Julii, non tollebat remedium ordinarium reclamacionis.

Tum etiam quia non erant decreta conformia, cum ultimum esset difforme, dum fuerat addita clausula contra emptorem vigore restitutionis in integrum à Fisco imploratæ adversus venditionem, quatenus in illa fuisset concessa dicta facultas Fisco damnosa.

Super quo ferè communi consensu fuit votatum, decreta esse conformia, quia accedente consensu Ducis emptoris, si legitime, & sufficienter acquievisset decreto ultimo, respectu clausulæ denegacionis Scari, quamvis prima facie videri possent difformia quodam sonum verborum, eo ipso

quod ipse emptor renunciasset Scaro, decreta reddebantur conformia, & in unum consonantia, præsertim cum in primo nihil in specie de Scaro fuisset oppositum vel tractatum, sed tantum in secundo ob petitam à Fisco restitutionem, cui acquiescendo emptor, nulla ex renunciatione proprii juris poterat amplius considerari diversitas propter simultaneum consensum, ad tradita in materia decretorum, & sententiarum conformium per *Thesaur. decis. 122. & 228. Franch. decis. 550. & 664.* & ea, quæ curiosè tradit *Regens Rovitus super Pragmatica 5. num. 11. & 13. & super pragmatica 61. ex num. 3. & 5. de Officio Sacri Consilii,* ubi recenset novem casus, in quibus sententiæ dicuntur conformes, tametsi adsit aliqua diversitas. Undè licet implorata restitutione in integrum, & succumbente Civitate, posset esse salvum remedium reclamacionis, tanquam remedium ordinarium, jure communi competens, attamen in præsentis casu durum admodum visum fuisset admittere civitatem ad reclamacionem, dum prælatio de jure videtur confirmare ex perfectione venditionis, & maxime dum in utroque decreto esset expressè reservata decisio juris prælationis.

Quamvis enim fuerit ab utroque Senatu habitum pro vero, non esse necessariam perfectionem omnimodam, & finalem, quæ contingit in venditione per possessionis traditionem, ut competat consanguineo, vicino, vel alterius prælationis, de quo fuit attestatum per plures ex antiquioribus Senatoribus, ita observatum semper in Tribunalibus supremis hujus Urbis, ut etiam antè traditam possessionem fuerit admissum exercitium retractus sanguinis, vicinitatis, vel aliter competens, de quibus loquitur *Franch. dec. 285. & 346.* tamen traditio possessionis nihil obesse poterat, quin ipsa possessione tradita. prout juris, & moris est, prius de possessione cognosceretur, quam de jure proprietatis, *l. ordinarii, C. de rei vendic.* & legitimo possessore, eodemque emptore admissio, ageretur postmodum, si legitime competere poterat Civitati jus prælationis, constitutoriam adversario, cum quo iudicium legitime procederet.

Et hoc proprie dicebatur fuisse decisum, non solum per dicta duo prima decreta conformia, sed etiam tertio decreto sub die 21. Octobris supra initio relato, dum erat hoc specificè decisum, quod non obstante prætensione Civitatis prætendente, antè omnia de jure prælationis agendum, tanquam articulo præjudiciali, & absorbente, fuit decisum prius esse consignandam possessionem, & sic necessariò prius erant exequenda dicta decreta cum effectiva consignatione possessionis, quam de articulo prælationis tractari potuisset, obstantibus nedum binis, sed ternis decretis.

Vel ad summum erat saltim super sedendum in decisione dicti articuli prælationis, donec fuerint consignatæ emptori provisiones pro consignanda possessione, & sic cœptum exequi, siquidem constat ex consignatione provisionum cœptum exequi, *Anna in cap. 1. sub num. 240. de vassall. decrep. atatis,* & ita erat necessariò faciendum, tum in ordine propter auctoritatem Tribunalium, quorum decreta sunt omninò exequutioni demandanda, ut de sententia *S. C. ex prag. 5. de offic. S. C. & de R. C. est Pragm. 37. de offic. Proc. Caf. & utrobique Rovitus,* & latè scripsi supra in *1. Responsio Fiscali.*

Rr

Et

Et etiam quia non erant decreta prædicta intima Civitati, tum primò quia lata ipsa instante, & acceptante respectu duorum decretorum ultimo loco latorum, quibus denegabatur emptori Scarium, in quo Civitas Fisco inhæserat, tum etiam quia Dux emptor erat conventus à Civitate aëtrice super jure prælationis, licèt respectu Fisci Dux posset considerari ut actor pro executione contractus, at nullibi de jure, nec in praxi conventus tenetur intimare acta, & minus decreta actori, sed sufficit præsentare apud actorum Notarium.

Neque hic poterat applicari, quod articulus prælationis haberet vim exceptionis præjudicialis, dum effemus extrà terminos exceptionis præjudicialis, si quidem cum emptor instituisse sibi tradi possessionem à Reg. Curia venditrice Casalis, & obtinisset sibi tradi possessionem rei emptæ, non fuit à Fisco convento opposita aliqua exceptio præjudicialis, absorbens totam causam, ità ut de ea ante omnia esset cognoscendum, sed comparente Civitate ut tertio oppositore prætendente jus retractus, cum ex traditione possessionis tantùm absit, ut præjudicaretur, sed potius confirmetur prælatio, præsertim expressè adjecta reservatione in decreto, ut sint salva jura Civitatis, non erant propterea applicabiles termini exceptionis præjudicialis, quæ impedit processum, & in qua propterea reus admittitur ad probandum antequam actor, ut in casu *l. Præses C. ad l. Flavi. de plag. cum aliis, de quibus per Jason. in §. præjudiciales, num. 17. & 18. Instit. de actio. & in actionibus præjudicialibus loquantur text. in l. si testamentum 6. & l. si quis libertatem 7. ff. de petit. hered. aliud est enim, quod exceptio sit præjudicialis, quæ respiciat personam, vel ipsius statum, vel impediatur processum ad ulteriora, de quibus agitur in dictis juribus, aliud verò, quod actio à tertio oppositore propolita possit nocere, vel absorbere iudicium, & ex eo possit pretendi, quod supersedeatur in primo iudicio, iuxta terminos *lis à quo ff. de rer. vendic. exornata per Covar. cap. 13. præf. Et maxime hoc est indubium in Regno, ubi omnia præjudicialia, quod sunt apta præjudicare iudicio intentato, sunt sublata hodie in Regno, tam si præjudicialia sint auctoritatis, & præminentie, quam si agatur de præjudicialibus in rem, & in personam, ut in causa status, & etiam in his, in quibus sententia lata in primo parit exceptionem rei iudicatæ in secundo, & condemnatoria lata in secundo parit reo præjudicium in prima, ut discurrendo per omnes ferè actiones, & exceptiones præjudiciales de iure communi probat *Afflict. esse correctas iure Regni per Const. Si civiliter agens, rub. 21. lib. 2. sub tit. de lit. contest. in crimin. vel civil. Præf. de Franch. decis. 512. num. 2. Præsertim cum hic decretum ferendum inter emptorem & Fiscum super traditione possessionis non præjudicaret prælationi intentatæ per Civitatem, ut supra dixi num. 10.***

Nec regula circuitus inutilis vitandi applicari potest huic casui, ubi interest emptoris in possessionem immitti, tum quia maximum est possessionis commodum, ad tradita per *Franch. dec. 158. nu. 10.* tum etiam quia multa possent occurrere ad prælationem excludendam etiam in factò, quæ emptori adeptæ possessione possunt innotescere, ut ea suo tempore legitime per ipsum ad ius suum tuendum proponi possint, præsertim cum raro, aut nunquam verificari possit doctrina *Innoc. relata per Franch. in d. dec. 262. in fin. ut articulus decidendus consi-*

stat in nudo puncto iuris, quod non insurgat ex mixtura facti, ex quo ius oriri compertum est, quæ facti circumstantiæ solent cogere Judicem ad terminum, sive dilationem ad probandum concedere, ut alias scripsi *lib. 1. Consrov. Illustr. cap. 43. n. 15.*

Quæ omnia licèt visa fuissent valdè urgere pro Duce emptore, aded ut uterque Senatus inclinasset in consignandis provisionibus pro capiendâ possessione, differendo decisionem articuli prælationis, plenius auditis partibus in aliam diem, quæ D. Proregi videretur congrua, tradita prius possessione, & sic executis decretis, ex maiori votorum suffragio, aliquibus tamen sentientibus, nihil repugnare quin non impedita executione decretorum potuisset de iuribus prælationis tractari, etiam ad evitandum circuitum, expensas litis, & damna, quæ alias tam Civitati, quàm Fisco, ob cursum usurarum decurrerent.

Fuit per aliquos ex Dominis ex adverso ponderatum, consensum datum pro parte Ducis emptoris non esse admittendum, quia comparitio, quæ continebat instantiam cum consensu capiendæ possessionem absque Scaro erat præsentata per Procuratorem ad lites, qui non poterat tacitè, nec expressè remittere, nec donare ius principali absentem com-

petens, *Surd. dec. 148. num. 8. & dec. 181. num. 10.* Et licèt fuisset dictum, verisimile, imò quasi notum esse Principi, & Senatui, Procuratorem de omnibus certioratum à die, quo fuit latum primum decretum 9. Sept. nedum potuisse consulere, sed consuluisse principalem absentem, à quo potuit recipere ordinem præstandi consensum, quod certè non fuisset ausus Procurator præstare, nisi sciente, & mandante principali, etiam propter assentiam, & auctoritatem dicti D. Caroli Brancatii, qui non permisisset Procuratorem coram S. E. affirmare quod sibi à principali non fuisset mandatum, decipiendo Principem, & utrumque Senatum plane inverisimile.

Quod attendens ipse Prorex Excell. fuisse lapsum tantum temporis spaciū à die, quo Procuratori prædicto, eisque Advocato, nec non Ill. Principi Roccellæ germano Ducis emptoris, aliisque ipsius conjunctis, fuit data notitia decreti, quod verisimiliter in re tam gravi potuerit responsum accipere; propterea sub die 22. Octob. assignavit terminum quatuor dumtaxat dierum, infra quos emptor declararet, si intendebat capere possessionem Casalis absque facultate faciendi Scarium, aliàs providebitur super oblatione facta per Civitatem de emendo dictum Casale; quamvis enim iste novissimus terminus potuisset videri nimis angustus, imò impossibilis pro consulendo principali degenti in ultimis partibus Calabriae ultra, id tamen factum fuit, quia nedum intercesserat competens temporis interval- lum, infra quod potuit, & verisimile fuit Procuratorem certioratè, sed quia certum erat, responsum habuisse à suo principali, cuius mandatum adimplendo consensum dederat; nam licèt verum sit, potius ignorantiam, quam scientiam præsumi, hoc tamen fallit pluribus in casibus enumeratis per *Cost. in tract. de fact. scient. insp. 64. Menuch. de arb. cas. 186. & Gayl. lib. 2. obser. 48. & in specie, quod ex temporis intervallo præsumatur scientia, probat Seraph. de privil. juram. privil. 5. num. 25. ubi addit. ad eum, Mascard. de prob. concl. 879. n. 48. ubi etiam tradit, quod Dominus præsumitur informatus de factò notabili, & gravi à suo Procuratore.*

De

SUMMARIUM.

De cujus consensus validitate inutiliter videbatur disputari, liquidem infra paucos dies potuisset à principali ratificari, vel ad summum tempore capiendæ possessionis per ipsummet Ducem principalem residentem propè locum, pro qua potissimè instabatur pro dicto emptore.

Verum ex alio postmodum fuit dubitatum de validitate consensus, & quod non esset legitime adimpletum præceptum contemptum in ultimo decreto lato die 22. Octob. liquidem mens Proregis, & Senatus fuit, quod Dux emptor simpliciter, & purè renunciaffet juri faciendi Scarum, prout communi omnium voto fuit declaratum, ad finem ut aliter potuisset procedi ad venditionem dicti Casalís ad beneficium Civitatis, quod valdè utilius existimabatur pro Fiscí compendio, non solum ob promptam pecuniam pro pretio oblato per Civitatem, verum quia non separabatur Casale, imò magis accedebat ad Civitatis obsequia, & servitia, quando contingerent obsidiones, & bella ab inimicis S. M. & infidelibus inferri, quod valdè erat considerandum ad exclusionem extranei emptoris, liquidem separato Casali vires Civitatis reddebantur nimis debiliores, cum Casalenses potius auxiliari debuissent utili Domino, illiusque personæ, & bonis occupare, quam Civitati, à qua essent per infeudationem segregati, & separati, & soluti nexu reverentiæ per dismembrationem.

Accedebat commodum, quod consequeretur Fiscus ex venditione faciendâ Civitati, quæ post oblationem factam ex parte Ducis, dum petiit prælationem, obtulit solvere pretium pro certo numero mille fumantium, salvo item jure Fiscí, si plures hoc numero invenirentur, dum oblatio Ducis erat ad rationem duc. 52. pro quolibet fumante, juxta liquidationem faciendam, quæ, ut ferrebat, non poterat ascendere ad numerum sexcentum fumantium, aut parum plus.

Et licet forte non potuisset in petitione prælationis post jus quæsitum emptori augeri pretium, ut durius redderetur jus primi emptoris, & pretium videretur augeri, offerendo pro numero ultra verum numerum, qui juxta numerationem reperiri posset, juxta discussa contra D. Alexandrum de Sangro in causa Casalís Fractæ.

Attamen hoc pro Fisco evitari poterat, nam excluso consentu, quatenus fuisset reservativus, dum debuisset fieri pure absque ulla reservatione, excludebatur emptio, undè illa resoluta, Civitas accedebat ad novam emptionem, in qua poterat legem quam voluerat, adjicere ad beneficium Regis vendentis.

Undè ex his fuit per omnes communi suffragio votatum, consensum cum reservatione juris pro obtinendo Scarò in causa reclamationis, & cum generali item jurium reservatione, non fuisse legitime præstitum, & proinde stante lapsu termini, & non facta declaratione purè, & simpliciter, prout faciendâ erat, procedendum esse ad decisionem articuli prælationis petitiæ per Civitatem prima die Jovis sequentis hebdomadæ, pro quo partes informant.

Sed ipse credo, quod nisi superveniret purus, & explicitus consensus Ducis emptoris de perficiendâ emptione, renunciando Scarò, absque ulla reservatione, non esset tractandum amplius de jure prælationis, sed de nova emptione emendi Casalís factâ per Civitatem, cum enim sit resoluta venditio factâ Duci, cessat jus prælationis, de quo frustra tractatur, annullato principali contractu.

- 1 **D.** Parthenis Pitagna Fiscí patroni laus.
- 2 **D.** Decretum R. C. non dicitur absolutum deficientibus subscriptionibus Fiscí, & Secretariis.
- 3 **T.** Terminus iterum si intimetur, videbitur recessum à prima intimatione.
- 4 **R.** Revisio sententiæ per viam reclamationis impedit executionem, quando agitur de præjudicio irreparabili, vel quod difficillimè reparari posset.
- 5 **C.** Contractus cum Principe gestus pro lege habetur.
- 6 **P.** Pretium in damnum ejus, qui prius retractum petiit, augeri non debet.
- 7 **B.** Bona fiscalia non possunt distrahi absque subhastatione, & aliis solemnitatibus à lege requisitis.
- 8 **B.** Bina decreta non debent proferri eodem confesso, ne auferatur potestas reclamandi à primo.
- 9 **C.** Causa unica dicitur in Regno, & si plures habeat articulos, qui omnes unica terminantur sententiâ.
- 10 **S.** Stilus Rosæ Romanæ recensetur in decidendis juris articulis, & commendatur, num. 11.
- 12 **A.** Articuli cum sint diversi, & separati ex qualitate facti, unius decisio alterius diffinitionem non impedit, & ita decisum, num. 13.
- 14 **C.** Casalibus distractis, Civitati tanquam capiti prælatio competit, ad finem illa conservandi sub Regis dominio, secus verò si ejus voluisset dominio subicere, num. 16. & si offerat illa describi facere in faciem alicujus particularis pro interesse Fiscí, num. 17. nisi jurisdictionem civilem haberet in dicto Casali, num. 18. & ita decisum, nu. 19.
- 15 **F.** Feudæ prohibentur pervenire ad manus mortuas.
- 20 **F.** Fiscus licet ratione partis possit totum vendere, id solum procedit consocio requisito.

ARGUMENTUM.

Bina decreta an possint in eodem confesso proferri. Juris articulus reservatus in primo decreto habente executionem paratam, illo non executo, an possit terminari, & quando. Civitati prælationem competere distracto Casali, in cujus territorio dominium, vel jurisdictionem civilem habet. *Tex. in l. 2. C. de comm. rer. vend. & in l. unic. C. de vend. rer. fiscal. cum priv. lib. 10. exornantur, & declarantur.*

DECISIO IV.

Cum pluries in præsentí causa esset propositus, ac plenè relatus, & discussus articulus prælationis petitiæ pro parte Civitatis Rhegii in venditione factâ per Regiam Curiam D. Vincentio Carrasæ Duci Bruzzani, ac partibus informantibus, aliqui ex Dominis votantibus, dum in præcedentibus sessionibus ageretur, utrum esset prius, & ante omnia consignanda possessio emptori Castri venditi, & postmodum de juribus prælationis disceptari, vel potius conveniret prius articulum prælationis decidere, vel quia hic esset præjudicialis, & venditionem absorberet, vel saltem, quod veritas, & æquitas videri poterat ab hujus puncti decisione incipere ad evitandum circuitum, & litis protelationem, quo medio utrique parti videbatur consuli, plures ex Senatoribus, qui huic posteriori sententiæ adhæserant, optantes, finem huic controversiæ imponi, ut litis expensæ vitarentur, & cursus usurarum, quas Civitas, & Fiscus

patiebantur, extinguerentur moræ supervacaneæ, impatientes jam suum votum quodammodo proplaverant, dum facta noviter plenissima lectura Privilegiorum Ferdinandi I. & aliarum plurium scripturarum, ac testium examinatorum in processibus antiquis inter eandem Civitatem, & Casale, ex quibus satis colorari videbatur titulus Civitatis circa dominium, & possessionem jurisdictionis, qua ratione moti dicebant articulum prælationis valde facilem, & clarum, ut breviposset terminari, ex quo conjici poterat, illos in beneficium Civitatis pro concedenda prælatione fore pronunciaturos.

Verùm articuli decisione dilata, ob in integrum restitutionem petitam ex parte Fisci, dum intiterat se læsum in concessione Scari, & deinde ob moram emptoris in declarando, utrum vellet emptionem acceptare absque Scaro.

Tandem cum stante ultimo decreto lato 27. Octobris, quò ob lapsum termini, & declarationem non factam purè, & simpliciter, prout uterque Senatus senserat, fieri debere renunciationem ab emptore juri habendi Scarum, fuerat decretum, procedendum esse ad decisionem articuli prælationis petite per Civitatem prima die sequentis hebdomadæ, pro quo partes informant.

Quod mox visum fuit declarare, esse potius procedendum ad venditionem de novo faciendam dicti Casalensis, juxta oblationem factam per dictam Civitatem Rhegii, quæ in præcedentibus petierat præferri, & quatenus opus esset declaravit, etiam velle de novo emere, quod prudens novus Fisci Patronus insignis moribus, & doctrina D. Parthenius Pitagne, hoc prævidens, fieri procuravit, qui casus novæ venditionis videbatur necessariò debere practicari, siquidem resoluta, & irritata venditione facta Ducis, cujus occasione erat petita prælatio, non poterat amplius Civitas ex capite prælationis audiri, cum nemo possit in venditione alteri præferri, ubi subjectum emptionis planè deficiat, nisi emptorem Ducem incontinenti pœniteret, declarando velle purè emptionem perficere, pœnitentis, & omninò renunciando a petitione Scari.

Dum de nova emptione facienda, resoluta jam prima ageretur, ex parte Ducis emptoris fuit expositum, nimis rigidè, & asperè secum fuisse actum, dum dicto decreto lato 27. Octobris fuerat ab emptione exclusus, dato sibi termino quatuor dumtaxat dierum, infra quos impossibile erat per rerum naturam, ut ipse principalis potuisset certiorari, degens in ultimis finibus Calabriae, & nimis etiam brevis, & angustus, ut procurator cum conjunctis, & amicis ipsius, ut opus erat, in re gravi potuisset deliberare, quatenus procurator etiam ad negotia ad id cogi posset, quod de jure negabat fieri potuisse, qui terminus nec erat stricto jure lapsus, siquidem licet fuisset notificatus per Actuarium procuratori ad lites in domo Commissarii die sabbati, illa die decretum non erat in forma consueta absolutum, quia deerant subscriptiones Fisci patroni, & Secretarii Tribunalis, quæ de stilo sunt necessariae, & proinde cum adhuc ex defectu sollemnitatis non esset decretum completum nulla fuerat ipsius notificatio, prout hoc in specie procurator opposuit, & de nullitate actus protestatus fuit, quod agnoscens, vel saltim de hoc dubitans Fisci procurator, fecit de novo intimari decretum jam completum, & cum solita sollemnitate absolutum die Lunæ. Undè ex hac nova intimatione vi-

3 debatur recessisse, & renunciasset præcedenti notificationi, & concessisse, ut ab ista die curreret terminus quatuor dierum, quem computando à die ultimæ intimationis, certum erat, non fuisse lapsum, incipiendo à prima die post intimationem legitime factam juxta solitum morem judiciorum in nostris Tribunalibus servari consuetum.

Quibus accedebat consideratio Advocati dicti Ducis conquerentis, quòd vocatis partibus coràm Excellentissimo, die prædicta 27. quo fuerat contra ipsum provisum, & lecto consensu, nihil fuerat pro parte Fisci oppositum, non esse puram, & simplicem Scari renunciationem, quæ tamen non fuisset formiter, potuisset re integra in continenti declarari, & fortè iuvisset illam emendare, siquidem præceptum factum emptori in sessionibus præcedentibus hoc tantum continebat, ut infra tot dies declararet, si intendebat capere possessionem absque Scaro, undè responsio, seu declaratio erat conformis verbis decreti, seu præcepti quia intendebat capere possessionem absque Scaro, et sic reservatio juris super Scaro in petitorio facta in declaratione, cujus causa orta erat exclusio emptoris, non videbatur per decretum inhibita, et quatenus prædicta cessarent, dicebat, à prædicto decreto non posse sibi denegari revisionem per viam reclamationis, quæ hoc casu impedire debebat executionem, cum ageretur de præjudicio irreparabili, aut quod difficillimè reparari potuisset, juxta stylum juri subnixum, *Præf. de Franch. dec. 408. n. 2. et doc. 1537. num. 8. D. Consil. Merlis. contrav. iur. c. 15. num. 5. cum seqq. imò etiam cum adest timor, ne reparari posset, post Bart. et Rebuff. Jo. Vinc. de Anna alleg. 63. num. 7.*

Undè exhibita nova renunciatione Ducis remittentis ex toto ius facienti Scarum, ex præcedentibus, & aliis consideratis fuit admissa moræ purgatio re integra, cum tamen Fiscus ob publicum bonum, & ut fraudibus objiceretur, & occurratur, tanquam læsus in pacto concessionis Scari obtinuerit, in integrum restitui, non potuerit tamen negari, quin fuerit contra fidem contractus gesti, & jurati cum Principe, qui debet pro lege servari, & in quo bona fides exuberat, & ob id fuit decisum, quod consignaretur dicto emptori possessio, etiam stante oblatione, & consensu ejusdem solvendi augmentum pretii pro mille fumantibus certis, quidquid per numerationem fumantium contingerit reperiri minorem numerum, cum obligatione, quod si plus inveniretur, solveret majus pretium ad similitudinem augmenti oblato pro parte Civitatis Rhegii, quod et si fieri non possit per concurrentem in emptione in præjudicium, & damnum ejus, qui prius perit retractum, & intentavit jus prælationis, ut fuit decisum, me interveniente die 24. Novembris 1631. in Collaterali, coràm Excellentissimo, in causa venditionis jurisdictionis Casalensis Frætæ Majoris contra Fiscum per R.C. in Collaterali, de qua decisione meminit *Reg. Rovitus in novissima editione in comment. Pragm. 63. de offic. Procurat. Cesar. post num. 27.* & ego scripsi ante ipsum in *decisione dictæ causæ*, attamen hic fuit augmentum admissum, quia eadem Civitas Rhegina, quæ petierat præferri, non solum obtulerat idem pretium, sed longè majus fecerat augmentum in pretio, & pactis, sive conditionibus, quod admissum fuit, ex quo in nullius præjudicium, et in utilitatem Fisci maximam cedebat.

Hoc

Hoc autem articulo deciso, cum Excellentissimos Dominus Dux mandasset, illicd votari, et decidi articulum prælationis, qui redingrata, vel de novo instaurata venditione facta Duci per moræ purgationem admissam jure, de juribus prælationis agi poterat, quod commodum nactus est Fiscus ex decreto in quo ipse succubuit, dum si aliter pro Fiscii voto resoluta fuisset venditio, extincta prælatione, sola spes sibi superfuisset vendendi de novo Casale ipsi Civitati emere volenti, vel alteri extraneo, quod Fiscii intererat evitare, dum nove-
 7 rat ex pluribus, perniciosum fore dividere, vel segregare Casalia, et sic membra à Civitate capite in confinibus Regni posita, nec potuisset vendere Civitati, nisi præcedentibus bannis, et adhibitis subhastationibus, admittendo extraneos emptores tum ex dispositione iuris requirentis certas sollempnitates in venditione bonorum Fiscalium, tum ex ordinationibus Regiis pluries injunctis, et servari iussis in Tribunali Cameræ, quibus forte fuit adempta potestas Excell. Proregibus vendendi.

Fuit proinde hæsitatum inter Senatores, Primò, si posset confessus utriusque Tribunalis in eadem sessione, et eadem causa facere duo decreta, cum ex stilo Tribunalium, ubi nec moratoria cunctatione, nec præcipiti festinatione causæ tractantur, et deciduntur, ea, qua convenit, maturitate, non
 8 solet fieri duplex provisio eodem tempore, et sessione in eadem causa, etiam ne adimatur, vel restringatur legitimæ defensionis facultas, reclamandi scilicet, vel dicendi de nullitate, aut alterius iuris remedii.

Tamet si enim stilus nostrorum Tribunalium admittatur, ut unica dicatur causa, quæ plures, et
 9 diversas habeat facti, tametsi intri atque inspectiones, ac plurimos iuris articulos, etiam diversos, qui omnes simul discutiantur, ac præmissa facti discussione, cuius veritas elicitur ex informationibus, & altercationibus Advocatorum, qui maximi, & insignes floruerunt, & florent in hac nostra Urbe, quæ sunt tam in domibus Senatorum, quam in Aulis Tribunalium, quæ vulgo dicitur, *la lettura delle Cause*, qua mediante causarum merita panduntur, cum constet ex facto jus oriri, & prævisi factorum notamentis, quæ ut plurimum in arduis causis, præsertim quæ deciduntur unitis classibus, recompilantur post lecturam, quo tempore etiam aptius Advocati formant allegationes in jure, quibus visis, & consideratis, & factis motivis omnibus, facti, & juris articulis in unum congestis, & benè pensatis, proceditur ad totius decisionem, condemnando, vel absolvendo, aut aliter diffiniendo, juxta controversiæ qualitatem, formando sententiam juxta plurium votorum suffragia, & sic
 10 satis diverso à Romano stilo, ubi causa per articulos in frustra divisa, ad sententiæ diffinitionem proceditur per decisionem cujusque articuli de per se, quorum quis sit aptior, & commodior stilus, & qui utilior, & causarum decisioni accommodatior, non erit meum aperire, ut qui justè recusari possem, cum ex veteri proverbio, *sanum cuique pulchrum videri debeat*, illudque notum sit, stilum Romanæ Curie hic recipi non posse, ubi litium tam ingens est copia, quæ nedum ex tota Italia, sed ex longè externis Nationibus, & Potentatibus huc confluunt ab occasione bonorum, & jurium, quæ in Regno alienigenæ possident, ut merito di-

versus stilus pro celeriori causarum expeditione hic invaluerit, licet alioquin semper venerandus sit stilus percelebris Romanæ Rotæ, cui Sacrum nostrum Consilium constat semper alias mirum in modum
 11 detulisse, teste *Afflict. decis. 351. num. 10.* prout fateor, omnes debere deferre, illamque venerari, de cujus Rotæ Romanæ autoritate latè tradunt *Menoch. consil. 295. num. 25. & consil. 1050. num. 37. Surd. consil. 403. in fin. num. 83. & 84. Polid. Rip. lib. 1. observ. in præfat. & Gras. discept. for. cap. 266. num. 22. cum seqq.*

Verum sicuti ad diffinitivam sententiam proferendam conglutinatis omnibus, suo tamen (ut prædictum est) ordine, Neapolitano more procedi constat, sic pariter deciso articulo prædicto videbatur esse reservandum, ut in sequenti de diverso articulo prælationis ageretur, sed quoniam jubente Principe, cujus summa est potestas, ex causis infra dicendis, fuit in hoc dispensatum, & fortè jure etiam à stilo recedi potuit, propterea amplius in hoc minimè insistendum censeo.

Ulterius tamen, & secundò dubium faciebat, num jure potuerit Senatus ad ulteriora procedere ad decisionem articuli prælationis, nisi prius executis pluribus decretis, quæ videbantur esse conformia ad beneficium emptoris circa consignationem possessionis, tum quia hoc erat illud, quod in iudicio deductum, disceptatum, & controversum inter partes, fuerat tandem decisum, prætendente enim emptore pro executione venditionis rem sibi tradi actione ex empto, & opponente Civitate, & Fisco inhærente pro decisione articuli prælationis, cum emptor tandem, concisa victoria, & diminuta parte rei venditæ, adempto scilicet Scaro, obtinisset, frustrà videbatur laborasse, nisi effectum possessionis sibi pluries decretæ impetrasset, tum etiam cum hoc videretur sibi debitum ex qualitate decreti lati per Supremum Tribunal Cameræ in consistorio præsertim Principis, cujus decreta ob auctoritatem, & præminentiam Judicis, & Tribunalis constat habere paratam executionem, ac citrà omnem moram impediti, undè frustrà essent decreta lata, si ex articuli prælationis decisione fortè in favorem Civitatis faciendam non esset in primis tradenda possessio pro decretorum executione.

Verum in contrarium pro Civitate, & Fisco adhærente dicebatur de eo tantum disceptatum fuisse, à qua puncti, vel articuli decisione fuisset incipiendum, utraque parte contendente ab eo articulo, qui sibi utilior videbatur fuisse summandum initium, non tamen, ut deciso uno, vel altero articulo, prout justius visum fuisset, posset ex hoc victor pretendere non posse ad alterius articuli decisionem progredi, nisi executo decreto prius lato, hoc enim non fuit propositum, nec discussum, & consequenter utrique parti liberum jus remanebat quocunque tempore petendi expeditionem sui articuli, undè licet obtinisset emptor in articulo rem sibi tradi, non ex hoc impediri poterat jus Civitatis, ut super articulo prælationis pronuncietur, supposito fuisse in præcedentibus decisum, & pluries resolutum, de jure prælationis agi posse, etiam re non tradita emptori, utpotè tanquam jus alteri ex solo venditionis contractu etiam non esset ex toto per traditionem perfectus, quæsitum, & sic frustrà esset expectanda traditio possessionis, cujus eventus ut non ne-

cel.

cessarius nihil operabatur, unde nihil ex decisione impediri poterat, nec obstare Civitati, quominus statim pro decisione articuli prælationis instare posset jus suum prosequendo.

Neque hoc dicebatur suaderi posse ex natura decreti, ob auctoritatem Tribunalis, cujus decreta, promptam habere executionem, nemo inficias ire potest, siquidem dicebant Civitas, & Fiscus simul juncti, ipsos benè agnoscere, non posse executionem decretorum remorari, & proinde sufficere, nihil ex eorum parte opponi, quominus emptor provisiones necessarias pro capienda possessione, eamque possessionem obtineret, verùm non impedita executione decretorum æqua lance nihil pariter obstare Civitati, quin pro decisione articuli prælationis instare posset, cum hæc omninò separata sint capita, quæ ex diversitate factorum, etiam juris, & rationis separationem recipiunt, juribus vulgaribus, & proinde unius decisionem, alterius diffinitionem impedire non posse, cum de uno ad aliud non inferatur.

Undè per utrumque Senatum his omnibus perpensis, & considerata etiam necessitate Reg. Curie pro habendis pecuniis ad conservandum Regis exercitum, & solvendo ære alieno contracto cum Assensitis, & extinguendis excessivis usuris, & dilatione temporis plurium mensium concessa pro hujus articuli decisione, ne res in infinitum protraheretur, devenit ad decisionem articuli prædicti, in quo Civitas obtinuit lato decreto, his verbis. Die 13. Novembris 1639. Visis, &c. Fuit provisum, & decretum, quod præferatur Civitas Rhegii in emptione Casalium Sanbatelli, & ejus membrorum venditorum Ill. Duci Bruzzani pro eodem pretio duc. 52. mil. pro numero mille foculariorum pro nunc, absque Scarò, & cum aliis pactis, & conditionibus appositis in beneficium Regiæ Curie, juxta oblationem dictæ Civitatis, & cum declarationibus in margine ipsius notatis per Magnificum Commissarium restituta parte pretii fortè soluta à dicto Ill. Duce, unà cum interesse pro quantitate, & tempore liquidando. Verùm Civitas prædicta teneatur juxta ipsius oblationem nominare personam, in cuius faciem describatur dictum Casale pro cautela Regii Fiscus; & pro observantia Reg. Pragmaticæ, & citrà etiam præjudicium jurium Regii Fiscus pro interesse ex causa pretii non soluti contra quoscunque.

Et licet pari voto fuerit decisum, Civitati licet capiti jus non esse petendi prælationem in venditione Casalium, tamen si membra dicantur esse Civitatis, venditis Casalibus per viam infeudationis, ad finem ut Casalia subjiçiantur Civitati, tanquam Baroni, tum quia Civitas sine ipsismet Regis dispensatione non potest habere feuda, obstante Pragmatica, vulgò dicta *Novem Capitum*, lata in anno 1531. qua prohibetur, feuda devenire ad manus mortuas, vel semper vivas, tum quia & fortius, jus, quod habet Civitas, non est, ut præferatur extraneo emptori in emptione Casalium in feudum, cum hoc nullo jure, ex quo oriri potest prælatio, vel retractus, sibi competat, ex his, quæ traduntur pro limitatione liberæ facultatis vendendi, & emendi, de qua in vulgata *lege dudum*, sed tantum, ut velut caput præferatur extraneo emptori ad conservandum domanium, & libertatem Casalium, & non subjiçendi eos servituti, & sic illud idem jus, quod competit eidem Casali pro con-

servanda libertate domanii, quinimò & singularibus civibus, etiam Universitate contradicente, cum requisitis, ut proprio ære id faciant, & aliis, de quibus per *DD.* fuit in hac causa, & aliis habitum pro vero, competere Civitati, quæ caput sit Casalium jus tantum proclamandi ad libertatem, & domanium, non tamen ut Civitas aspirare possit effici utilis domina, & reducere ad servitutem Casalia sub ipsa Civitate capite, tanquam sub Barone, etiam si ad evitandam dispositionem Pragmaticæ obtulerit describi facere ipsa Casalia in cedula in caput alicujus privatæ personæ, ut fieri solet, ad hoc ut Civitas, Ecclesia, vel similes, quæ prohibentur feuda acquirere illa teneant.

In casu tamen præsentis fuit aliter iudicatum, etiam in venditione Casalium in feudum, Civitatem ipsius caput præferri extraneo emptori, ex quo Civitas virtute privilegii Regis Ferdinandi I. de anno 1465. noviter lecti, & ponderati Partibus præsentibus obtinuerat sibi concedi dominium territorii, in quo erant ædificata hæc Casalia vendita, & etiam sibi fuerat concessa ab eodem Rege jurisdictio civilis in homines dictorum Casalium, cujus in hunc usque diem Civitas erat in possessione cognoscendi de causis civilibus infra certam summam, unde ex hoc capite tanquam Domina territorii, & Condomina jurisdictionis civilis cum Regio Fisco Regis nostri habentis omnimodam jurisdictionem, & merum imperium fuit ipsa prælati.

Etiam ex eo, quod licet Fiscus ex proprio privilegio ratione partis etiam minimæ vendat totum, tamen id non permittitur, nisi requisito consorte ad *Bald.* in vulgata *l. 2. C. de commun. rer. alien.* cum aliis per *Reg. Constantium* in *l. unica C. de vendit. rerum fiscal. cum priv. comm. lib. 10. num. 69. Gregor. Lopez tit. 5. part. 5. l. 53. versic. vendere, Masstrill. consil. unico post decis. num. 14. Gratianus dec. 179. num. 8. & disceptation. forens. cap. 874. num. 5. tom. 5. ultra alios, quos adduxi in decisione causæ venditionis Casalium inter Fiscum, & Fidelissimam Civitatem, votata die 18. Sept. 1637. ut est videre in *reponso præcedenti*.*

Et hac decisione mediante facta per juris tramites fuerunt conservata Casalia unita cum Civitate Rhegii prout prudenti consilio Fiscus optavit ob necessarium Civitatis defensionem, ob frequentes Turcarum invasiones, & obsidiones in loco dicto, *la Fossa di S. Giovanni*, quo loci Turcæ solent utriusque Siciliæ insidias parare, & Fiscus non fuit in damno, cum habuerit idem pretium numeratò, quod ab extraneo emptore sibi fuerat oblatum, idque servando contractum per viam prælationis, quæ supponit firmitatem contractus.

ARGUMENTUM.

Utrum generale decretum per Regiam Camera in Collaterali Consilio, præcedentibus literis suæ Catholicæ Majestatis emanatum, quo generaliter ob publicas imminentes, & urgentes hac tempestate necessitates, ob defensionem Status Mediolanensis à Gallorum incursionibus, fuit provisum, esse procedendum ad venditionem terrarum domanialium, afficiat Civitatem Bitonti, prætendentem, se eo decreto non ligari. Primo, ex quo non fuerit tunc temporis in eam causam citata, insuper quia decretum fuit latum referente pro Commissario, qui in

causis

causis aliarum venditionum eorum domanialium intervenerat uti Fisci Advocatus, quapropter penitus examinatur articulus, quando Judex ex quo in causa fuit Advocatus, judicare non possit. Item an parte præsente citatio requiratur. Deinde, an in locum primi Judicis alio subrogato, nova citatio sit coram Judice suffecto facienda. Ad idem pro subiecto casu discutitur articulus, quando, & in quibus casibus obstat exceptio rei judicatae. Demum quibus in casibus terminus conceditur, dilationes restringuntur, & quomodo in his procedatur tam de jure communi, municipali, quam de stilo nostrorum Tribunalium, ubi ad rem de Principis rescriptorum, justitiam fieri, præcipientium, interpretatione postea connectuntur.

SUMMARIUM.

- 1 **E**X conservatione, & defensione Ducatus Mediolanensis dependet tutela Regni nostri Neapolis, & num. 53.
- 2 Decretum generale latum per Regiam Cameram in Collaterali, quo provisum fuit, esse procedendum ad venditionem Terrarum domanialium, an comprehendat Civitatem Bitonti.
- 3 Perceptores provinciales solent pigre se gerere in his, quæ ipsis injunguntur pro servitio, & interesse Curia, & Fisci.
- 4 Advocatus in aliqua causa Judex effectus, non potest in eadem causa iudicium ferre, secus autem in simili, etsi in eodem puncto, sive juris articulo consulerit, v. l. scripserit, quod in specie probatur de Fisci Advocato, num. 5. & 7. & ita iudicatum, num. 8. & in praxi receptum in Regno Sicilia, num. 11. & exemplis comprobatur, num. 12.
- 6 Rex ex causa publica, & necessaria potest vendere, & infeudare omnia domanialia, etiam quæ mediante pretio obtinuerant libertatem, & ita iudicatum, num. 8.
- 9 Laudatur Dominus Regens Sanfelicius.
- 10 Expenditur decilio Domini de Frauch. 87. quod ad jus commune.
- 13 Advocatus Fisci non potest in eadem causa ut Judex, & Consiliarius iudicare, tara de jure communi, quam municipali nostri Regni.
- 14 Advocatus non potest esse Judex in iis causis, pro quibus, aut contra quos fuit Advocatus, etsi utraque pars consenserit.
- 15 Comparitio spontanea cum mentione citationis omnino purgat, & sanat defectum citationis, non solum quoad futura, sed etiam respectu ipsius citationis.
- 16 Citatio non fit nisi ut quis compareat, & idem præsentia sine citatione sufficit, ex communi.
- 17 Præsens, & se defendens non est citandus.
- 18 Citatio est instituta, ut quis sciat, & si velit, se defendat.
- 19 Terminus dierum quadraginta pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficiis concedi solet in casibus, ubi celeritas desideratur, & timeatur calumniosa protelatio, maxime concurrente favore publico.
- 20 Sententia declarata nulla ex causa, quæ non respicit reliqua acta, sed solum ipsam sententiam, succurritur, nullitati proferendo iterum eandem sententiam ex eisdem actis, & ita practi-catur.
- 21 Laudatur D. Consiliarius Hector Capycius Latro.
- 22 Exceptio rei judicatae quando obstat.
- 23 Exceptio rei judicatae obstat etiam ubicunque secundum iudicium venit ad rescissionem ejus, quod est determinatum in primo.
- 24 Rex eadem iudicata per interpretationem dicitur, quando inter easdem personas eadem quaestio revocatur, licet de alia re diversa tractetur.
- 25 Exceptio rei judicatae ut obstat, sufficit, ut ex re iudicata in consequentiam aliquid inferatur.
- 26 Exceptio rei judicatae obstat, si in alio iudicio veni discutiendam eadem, licet de re diversa tractetur.
- 27 Regia Camera diversimodè procedit in consultationibus faciendis juxta diversitatem rescriptorum, quæ proveniunt ex Scriniis Regis nostri, vel à Reg. Cancellaria.
- 28 Regia Camera multoties in consultationibus faciendis, ubi cadit quaestio facti, solet concedere terminum pro facienda consultatione.
- 29 Exceptio rei judicatae obstat, etsi alio genere iudicii fuerit actum.
- 30 Exceptio rei judicatae obstat, & si varietur modus agendi.
- 31 Exceptio rei judicatae quoties lata sententia obstat, ibi etiam convincitur identitas iudicii ante sententiam.
- 32 Consultationes Principi facta per Tribunalia etiam de illius mandato, nullam vim habent quousque vigorem non recipiant ab ipso Principe rescribente.
- 33 Appellare non est necesse à consultationibus iudicum.
- 34 Præsentes idiotas appellari laicos, unde sumptum.
- 35 Necessitas aucta, quamvis largo modo possit dici nova causa, tamen proprie loquendo, ea causa superveniens non est causa diversa, ita ut operetur diversitatem iudicii, sive actionis.
- 36 Explicatur text. cum ibi glori. in vers. singulas l. si unus 28. §. item si pactus, ff. de pactis.
- 37 Nova dilatio, neque novus terminus est dandus processu compilato.
- 38 Dilatio oranis data ad probandum est peremptoria etiam si non dicatur, aded quod si denud concederetur sine causa cognitione, & parte inaudita, omnia acta redderentur nulla, quod fortitè procedit in Regno, num. 39.
- 39 De iure Regni unica tantum datur dilatio ad probandum, & si de iure communi plures dentur, quinimò concessio termini ad probandum, & probatum habendum habet vim conclusionis, quantum ad hoc, ut non possint finito termino testes examinari.
- 40 Sacrum Consilium per Constitutionem Lite legitime contestata, de processu iudicii, non admittit novos articulos post terminum, nec novos testes, nec dat secundam dilationem.
- 41 Terminus in Regno ad probandum est 20. dierum, qui si labatur, neutra parte probante, actor amplius non reintegratur in termino.
- 42 Terminus aliquando in Regno peremptorie solet concedi, videlicet pro omni termino, & beneficiis, sicuti in Regno appellatur restitutio, & solet ita concedi ad obviandum calumniis, litiumque protelationibus, & num. 44.
- 43 Restitutio in integrum minoribus, & aliis privilegiatis conceditur adversus probasiones per lapsum

- psum temporis omittas, & etiam ad pinguis probandum.
- 45 Index potest, & debet minuere, & ampliare dilationes ob qualitatem causæ, conditionem temporis, & personarum.
- 46 Index cum ex causa recedit à dilationibus iuris, causam debet exprimere.
- 47 Privilegium, vel contractus, quo domania conceduntur, eius est natura, ut sine scriptura fieri non possit.
- 48 Terminus non est dandus in articulo mera iuris, & vide num. 79. in subiecto casu num. 82. & 90.
- 49 Cedula rius novus feudatariorum de ordine Suae Maiestatis fuit ordinatus confici in Regno, in quo omnes feudatarii describuntur per Provincias, emendatis erroribus antiqui cedularii, & num. 51.
- 50 Author de ordine Suae Maiestatis præficitur confessioni novi cedularii conficiendi feudatariorum in Regno.
- 52 Laudatur Joan. Jacobus Mercurius Præsident Reg. Cam.
- 54 Temporis mutatio, & superveniens gravius necessitas aliter fieri cogit, quàm quod aliàs factum fuisset.
- 55 Rescripto specialiter obtento non solet per generale subsequens derogari, secus per universalem subsequentem dispositionem, & num. 67.
- 56 Verba generalia, & universalia generaliter debent intelligi.
- 57 Dispositio generalis, idem operatur quod comprehendit sub genere, quantum specialis quod comprehendit sub specie.
- 58 Dispositio universalis vim habet derogatoriam, & includit etiam personas, & causas privilegiatas, quæ in casu ille non reperiuntur habere speciale privilegium.
- 59 Statuta, & rescripta universalia comprehendunt etiam causam dotis.
- 60 Dispositio generalis legis, vel statuti includit omnes casus, licet in uno maior esset ratio, quam in alio, idque procedit etiam in materia odiosa, & in specie probatur in rescriptis, quamvis stricti iuris.
- 61 Rex noster præsumitur habere memoriam eorum, quæ antea mandavit.
- 62 Princeps si in suis ultimis rescriptis, iustitiam fieri rescribentibus, nihil juxta priora rescripta reserverit, super omnibus pariter iustitiam fieri mandasse censetur, & vide num. 65.
- 63 Causæ ad Regnum spectantes in supremis Neapolitanis Tribunalibus decidentur juxta Capit. ejusdem Regni.
- 64 Laudatur D. Regens Carolus de Tapia.
- 66 Generi per speciem derogatur, non è contrà.
- 68 Qui vult, dicit, qui non dicit, non vult.
- 69 Clausula, iustitiam faciat, est maximæ importantiæ, & per eam utrique parti consulitur.
- 70 Rescripta damnosa Fisco, & quæ deviant à iuris regula, non sunt postulanda.
- 71 Clausula, quod fiat iustitia, non revocat præcedentes iussiones, etiam quod de his sit facta mentio per supplicantem.
- 72 Rescriptum ultimum potissimum est servandum, quando iussiones sunt diversæ.
- 73 Relatione pendente, nihil potest innovari.
- 74 Rescriptum Principis, quo mandatur partes audiri, non continet dilationem, sive terminum quod

probandum, ubi terminus ex natura causæ de jure, vel stilo concedi non debet, sed tantum, ut citetur, & voce audiat adversarius, & sic observatur, & ita iudicatum in hac causa refertur.

RESPONS. XXX.

Proposita causa venditionis, sive infeudationis Civitatis Bitonti vigore ordinis generalis Suae Majestatis directi Excellentissimo Duci Medinæ Viceregi, de vendendis, & infeudandis omnibus, & quibuscunque Terris, & loci domanialibus ex causa publica, necessaria, urgentissima, & præcisa conservationis, & defensionis Ducatus Mediolanensis, à quâ dependet tutela Regni nostri, fuit de pluribus ex tempore dubitatum.

Et primò, utrum decretum generale latum per Regiam Cameram in Collaterali præsentè Excellentissimo, quo fuit provisum, esse procedendum ad venditionem terrarum domanialium, posset comprehendere, vel nocere dictæ Civitati, quæ opposuit ex duobus, dictum decretum quodam ipsam esse nullum.

Primò, quia decretum prædictum fuit latum 25. Februarii 1638. cum tamen citatio expedita 5. Januarii, & sic ante decretum, ad dicendum causam, quare non poterat procedi ad venditionem vigore dicti rescripti, & ordinis generalis Suae Majestatis fuisset notificata Ordini Deputatorum ad Regimen dictæ Civitatis die 27. ejusdem mensis Februarii, ex negligentia Perceptoris Provincialis, qui ut hujusmodi Ministri solent, pigre se gerunt in his, quæ ipsis injunguntur pro servitio, & interesse Curie, & Fisci, & sic decretum fuit latum ante citationem intimatam, & sic nulliter absque citatione.

Secundò, quia decretum prædictum generale fuerat latum, me referente, qui aliàs, dum annis retro elapsis fuerat similiter de mandato nostri Regis tractatum de eadem venditione, ob aliàs bellorum eo tempore urgentium necessitates, exercueram officium Regii Fisci patroni in processu, in quo Fiscus petierat procedi ad venditionem dictæ Civitatis, & pro Fisco subscriperem primam citationem, super qua fuerat instructus, & compilatus processus, eo tempore non expeditus, de quo ob negotiorum multitudinem, & temporis lapsum recordari non poteram, siquidem certa est, & recepta in iudicando propositio in hac materia, quod licet is, qui fuit Advocatus effectus Judex, non potest in eadem causa iudicium ferre, l. prætor 17. ff. de iurisdict. omnium iudicum, l. fin. versic. eidem pena, C. de assess. si votum propalavit, secundum Innocent. & Imol. in cap. irrefragab. de offic. ordinarii, l. quisquis, C. de postulando; tamen non prohibetur esse Judex in causis similibus, tametsi in eodem puncto, sive juris articulo consuluerit, vel scripserit, non enim præsumitur habere affectionem, nisi in causa, in qua consuluit pro suo Cliente, non autem in reliquis diversis, tametsi similibus, vel in quibus iidem juris articuli venirent discutiendi, unde tametsi ipse uti Fisci Advocatus jam diu ab anno 1618. dum Regno præerat Excellentissimus Dux Ossuna plenum responsum pro Fisco ediderim, posse Regem ex causa publica, & necessariis vendere, & infeudare omnia domanialia, etiam quæ mediante pretio obtinuerant libertatem, quæ opinio ab initio fuit visa nimis rigida, & non omnino probabilis,

lis, ita ut plurimi ex Regni Sapientibus de illius veritate satis dubitarent, verum postea, re maturius discussa, fuit nedum probata, sed recepta, & juxta illam judicatum, cum à pluribus Universitatibus (de quarum venditione agebatur) fuisset, ut generalis Commissarius postmodum effectus, recusatus tanquam Advocatus, qui fueram Fisci, fuit pluries contra Civitatem Nolæ, & alias decisum, quod non admitteretur recusatio, tamen si scripsissem super articulo generali, & admitta tantum recusatio in illis causis, in quibus uti Advocatus feceram aliquam instantiam, vel subscribendo in aliquo actu positivo propalaveram votum in illa causa, quæ decisiones sunt notandæ ad ampliacionem decisionis relatæ per *Dominum de Francbis decision. 87. num. 18.* prout etiam vidi judicatum, referente Domino Regente Sanfelicio meo, Com-
 9 patre, Viro eruditione, doctrina, ac summa religione insigni, junctis Aulis de anno 1622. in causa suspicionis allegatæ in personam Domini Regentis Roviti per Marchionem Larinæ contra Vincentium Brancia, quam probat *Mastrill. decis. 151. nu. 56.* conferunt dicta per *Cravettam consil. 199. in fine*, nec contrarium voluit *Dominus Capycius decis. 146. num. 2.* quia loquitur in causa nedum si-
 10 mili, sed connexa, & invicem dependenti, & quamvis de jure communi multi dubitent de justitia dictæ decis. *Damini de Francbis 87. num. 18.* relati per *Mastrillum dicta decis. 151. num. 59.* tamen idem
 11 post *num. 63.* dicit, opinionem receptam in Sacro Consilio servari quoque in Regno Siciliae, & ita semper esse practicum in illo Regno, nisi causa esset omnino, nedum similis, sed eadem, & ita procedit alia decisio recusationis propositæ in perso-
 12 nam Consiliiarii Georgii in causa creditorum Marchionis Casæ Arboris, ex eo, quod scripserat in articulo, utrum separatio bonorum habeat locum in feudis, fuit enim admittenda recusatio, quia idem erat merus juris articulus sine aliqua facti diversitate, & de hoc puncto fuit etiam tractatum in suspitione in personam Domini Roviti in causa Ducis Nuceria, cum Domina Hieronyma Pignatella, referente Consiliiario Meliore de mense Martii 1623. & in causa connexa, & dependenti ab altera loquitur *Aufrer. de recusatione caus. 15. Aviles in cap. prator. cap. 3. verbo Advocatos, num. 3. Mascardus de probationibus, conclusio. 66. num. 2. versio. limita. Menoch. de arbitrariis, cap. 63. num. 4. Rebuffus ad Constitutiones Gallie, tit. de recusatione, artic. 6. Glo. unica, num. 31. Anna singul. 297.* Unde cum in hac materia infeudationis domanialium ex causa publica potuerit considerari, & in effectu visum fuerit inter privilegia, & contractus, quos unaquæque ex Universitatibus infeudandis obtinuerat, maxima facti diversitas, & non omnimoda similitudo, vel dependentia, merito fuit exclusa recusatio.
 Secundò, supposito, decretum prædictum generale non comprehendere, nec obstare Civitati ex defectu citationis, & jurisdictionis Judicis, qui cum
 13 fuisset Advocatus Fisci, non poterat postea in eadem causa ut Judex, & Commissarius judicare de jure communi, & maxime ex Regni Pragmaticis
 14 quibus est ampliata juris dispositio, ut omnino à munere judicandi, qui prius fuit Advocatus alterius ex litigantibus, abstinere deberet, nec admittatur etiam utraque parte consentiente, ut in *Pragm. 15. §. 18.* & citatis per *Dominum Rovitum in Pragm. 1. de suspis. official. Perrom ad Capycium dicta decis. 146.*

Utrum saltem posset Fiscus nunc petere, & obtinere, ut decretum generale alias latum contra omnes Civitates, Terras, Castra, & Casalalia descripta in petitione Fisci, ubi fuerunt tantum excepta loca insignia, & Urbes Metropolitanæ, & in confinibus, & limitibus Regni posita cum Castris, & fortelitiis, præsertim maritimis ad Regni defensionem paratis, posset, inquam, hodiè procedi ad prolacionem consimilis decreti contra dictam Civitatem, supposito quod necessitas subministrandi expensas, & succurrendi exercitibus Sux Majestatis pro defensione Regnorum Italiae, ac totius Monarchiæ fuerit ab eo tempore valde aucta, nec in dicta Civitate Bitonti concurrere majora privilegia, nec potiora jura pro conservando dominio, illisque pluribus Civitatibus competeant, quæ vel vigore jam dicti decreti venditæ, vel ad evitandum jugum servitutis subjiçendi se Baronibus, transactæ, & redemptæ fuerunt subveniundo ex insita natura, devotione, & fide Regnicolarum erga Regis nostri Coronam, cum maxima pecuniarum summa, quarum fidem imitari debet Bitontina Civitas.

Pro quo decreto saltem ex integro proferendo quod procederetur ad venditionem dictæ Civitatis, & ipsius justificatione allegabat Fiscus, non esse aliam citationem necessariam.

Primò, quia Civitas jam comparuerat constituendo Procuratorem, & per suos Advocatos ex primariis se acriter defendendo, faciendo mentionem, se semel, atque iterum citatam, quæ spontanea
 15 comparitio cum mentione citationis, omnino purgat, & sanat defectum citationis, non solum quod ad futura, sed etiam respectu ipsius citationis, ita ut eam amplius impugnare non possit, l. 1. in princ. & ibi *Gloss. in verbo sententia valebit, Baldus, Alexand. & Jason. ff. de feriis*, nam, ut ipsi dicunt, citatio non fit, nisi ut quis compareat, & ideo præsentia sine citatione sufficit secundum communem opinionem *Doctorum in l. prima. ff. de in jus vocando*, & in *cap. 1. extra de judiciis, Afflicus decis. 2. post num. 6. vers. Nec obstat*, concordantes per *Tiraquellum in primo retractu, §. 9. Glof. 2. num. 17. 18. §. 19.* & sic fortius quod ea, quæ post comparitionem sunt expedienda, siquidem certum est, præ-
 17 sentem, & se maxime valide, & enixe defendentem
 18 non esse citandum, quia citatio est instituta, ut quis sciat, & si velit, se defendat, unde obtento fine, non est curandum de mediis, ut prædicti *DD.* citati fundant.

Secundò, quia cum jam Fiscus de anno 1620. vigore alterius Regi mandati citasset dictam Civitatem adversus petitam infeudationem, fuissetque
 19 tunc prævio termino sibi concessio quadraginta dierum pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficiis, prout consuevit fieri in casibus, & judiciis, ubi celeritas desideratur, & timetur de calumniosa protelatione, maxime concurrente favore publico, de quo agitur ut plurimum in causis fiscalibus, & præsertim in ista, quæ celeritatem desiderabat, & in dicto termino causa cognita exhibitis articulis, ubi ferè omnia, quæ hodiè iterum longo apparatu allegabat Advocatus Civitatis fuissent deducta, & super illis recepti testes, ac exhibitæ privilegia, super quibus poterat fundari prætenso conservacionis domanii, etiam ex causa onerosa, cum solutione ducatorum 66. mil. Duci Suesæ successori Magni Capitanei, & tandem instructus, & compilatus processus cum exhibitione scripturarum, & præ-

vilegiarum, & sic erant patefacta jura, & constabat plenè, Civitatem deduxisse suas defensiones, dicebat proinde Fiscus, & instabat, quod quatenus decretum generale non obstaret, saltim erat de novo idem decretum firmandum, & publicandum in eadem forma, sicuti declarata nulla sententia ex causa, quæ non respiciat reliqua acta, sed solum ipsam sententiam, cujus acta ritè, & rectè fuerunt formata, & nihil aliud remanet faciendum, nisi iterum sententiam proferre ex eisdem actis, ex doctrina Bartoli in leg. si expressum, ff. de appellatione, & in leg. prima, Cod. de sentent. & interlocut. omn. judic. Secundùm quam solet judicare Sacrum Consilium, teste Domino de Françhis decis. 245. in fine, quæ praxis hodiè inconcussè viget, teste doctissimo, & inter Senatores conspicuo, & insigni nobilitate, & moribus Domino Hectore Cypycio Castro decis. 83. num. 11.

20 Undè cum jam terminus fuisset aliàs concessus, & compilatus processus in eadem causa revocationis domanii, & venditionis jurisdictionis per viam infeudationis pro subveniendis militum stipendiis ex causa publica, & necessaria, concurrente identitate causæ, vel litis, personarum inter Fiscum, & eandem scilicet, & dictam Civitatem, & ad eundem finem, l. Julianus 3. de exceptione rei judicate, ibi, exceptionem rei judicate oblat, quoties eadem quæstio inter easdem personas revocatur ex eadem causa, ut subdit Glos. verbo petas, quinimò de eadem re agere videtur, & qui non eadem actione agit, qua ab initio agebat, sed etiam si alia experiatur, de eadem tamen re, dummodò, ut glossat Accursius, eadem sit causa petendi, l. si quis cum totum 7. §. & generaliter, exceptio rei judicate oblat, quoties inter easdem personas eadem quæstio revocatur, etiam si alio genere judicii, idest actionis, ut addit Glos. & in l. 12. cum quaritur, hæc exceptio noceat, nec ne inspiciendum est, an idem corpus sit quantitas eadem, idem jus, & causa petendi, & eadem conditio personarum, idest, an eadem personæ, l. 13. & 14. ubi etiam Glos. prima, & in §. idem corpus, ubi declaratur, identitatem corporis non in stricta significatione, sed pinguius, idest largius pro communi utilitate accipi debere, ff. de exceptione rei judicate, & Glos. in d. l. & an eadem 14. ver. concurrunt, supplendo textum, dicentem, requiri inter alia, quod sit eadem causa, subjicit, sufficere, quod sit verè, vel interpretativè, & Angelus in d. l. cum quaritur, dicit, quod ubicunque secundum judicium venit ad rescissionem ejus, quod est determinatum in primo, oblat exceptio rei judicate,

21 & per interpretationem eadem res judicatur, quando inter easdem personas eadem quæstio revocatur, licèt de alia re diversa tractetur, pulchrè Lanarius consil. 34. num. 15. & 16. hinc Dominus de Ponte consil. 90. num. 9. volum. 1. dixit, sufficere ex re judicata in consequentiam aliquid inferri,

22 ut oblat exceptio rei judicate, & num. 10. quod si in alio judicio venit discutiendum idem, licèt tractetur de re diversa, oblat exceptio rei judicate, quia oritur ex eodem fonte, nam & si res diversa petatur, si tamen originem trahit à jure prius deducto, ita quod idem jus veniat iterum discutiendum, tunc respectu illius juris oblat exceptio, nec consideratur eo casu diversitas rei, ut ex Castrense, Socino, Corneo, Ripa, Ruin, & aliis probat idem de Ponte dicto consilio, usque ad n. 15.

Stante notoria, & certa identitate causæ, non poterat propterea peti, nec concedi nova dilatio, si vè terminus probatorius post conclusum in causa.

Nec obstabat quod ex adverso opponebatur, primum judicium motum ad instantiam Fisci non fuisse simpliciter propositam ad finem judicandi, & decernendi, an dicta Civitas, non obstantibus suis privilegiis posset vendi, & infeudari, sed tantùm ad finem faciendi Consultationem Sux Majestati, quæ præceperat Excellentissimo Proregi, quod cum voto Regiæ Cameræ faceret consultationem, si poterat vendi dicta jurisdictio, nec ne, & sic inferebatur, esse diversum ab hoc ultimo, in quo non dubitabatur, fiscum petiisse pro executione novi ordinis Sux Majestatis provideri, quod venderentur jurisdictiones locorum domanialium.

Et tantò magis, cum dictum primum judicium fuisset finitum per consultationem factam ad relationem Domini Regentis, & Regiæ Cameræ Locumtenentis Montalvi, in qua fuerat consultum, non posse, nec expedire ad venditionem illarum procedere, & sic finito judicio pro voto Universitatis, ex negativa consultatione, necessariò erat novum judicium, & Civitati potius, quam Filco competeat opponere de exceptione rei judicate.

Et his addebatur ex parte Civitatis, judicium novissimè propositum fuisse ob novas supervenientes belli necessitates, quas Fiscus præterdit esse longè majores illis, ex quibus primo loco mandavit Rex noster, procedi ad infeudationem, & sic videbatur ex Fisci assertionem, aucta necessitate, accessisse novam petendi causam, quæ diversitatem causæ, & judicii inducebat.

Verùm pro Fisco replicabatur ad primum, non esse verum in facto, primum judicium fuisse motum ad finem faciendi consultationem, quinimò mandatum ad Fisci instantiam fuisse simplex ad dicendum causam, quare non poterat procedi ad venditionem, licèt enim utroque modo consueverit Camera procedere juxta diversitatem rescriptorum, quæ solent ex Scriniis Regis nostri, vel à Regia Cancellaria prodire ad instantiam Fisci, & partium in rebus, & negotiis fiscalibus, & patrimonialibus, quibus mandatur, quod Camera justitiam faciat.

23 Et multoties, quod audito Fisco, & partibus referat cum voto, & interdum in consultationibus, ubi cadit quæstio facti, solet concedi terminus pro facienda consultatione, ut sæpè practicatur, ut instructo processu, prævia causæ cognitione fiat consultatio, attamen in præsentem casu judicium erat simpliciter motum ad finem illud terminandi de justitia.

24 Sed & si hoc fuisset verum in facto, dicebat Fiscus, non ex hoc censeretur potuisse diversum judicium, ex sent. expresso in d. l. si quis cum totum, §. & generaliter, ubi etiam si alio genere judicii, idest actionis fuerit actum, ut addit Glos. idem est judicium, quia ubi variatur modus, & non finis, oblat semper exceptio rei judicate, à qua regulatur identitas judicii antè sententiam, ubi enim oblat, lata sententia, exceptio rei judicate, ibi etiam convincitur identitas judicii antè sententiam, ut docuit Bald. in c. 1. in fin. de controvers. fendi, Socin. sen. consil. 38. num. 8 lib. 1. & optimè docet Jas. consil. 9. post num. 3. 4. 5. usque ad 8. lib. 1. Gabriel. in titul. de iudic. conclus. 1. num. 33. inter commun. opinionem. Marant. consil. 39. num. 25. & disp. 6. num. 23.

De-

Decis. conf. 24. num. 16. lib. 5. & alii innumeri per Carol. de Grass. tract. de excep. in præludiis, num. 61. & 62.

Quibus stantibus negabatur, fuisse finitum dictum primum iudicium per Consultationem, & est quod fuisset facta dicta Consultatio etiam in favorem Civitatis, dum non fuerat publicata, nec rescriptum à Principe, quod Regia Camera suam exequeretur consultationem, quinimò novissimis præcis literis iniunctum Proregi, quod statim procederet ad venditionem omnium locorum domanialium, non erat propterea de dicta Consultatione habenda ratio, prout de iure clarissimum est. Consultationes Principi factas etiam de illius mandato per Tribunalia nullam vim habere, quibusque vigorem non recipiant ab ipso Principe rescribente, l. 1. *vers. neque, ibi, forte si Præses provincie, vel quis alius consuleris, & ad consultationem eius fuerit rescriptum, & in §. sequent. si scripseris, ibi, si scripserit quisquam ad Nos, & illi aliquid rescripserimus. ff. de appell. ubi hac ratione dicitur, à consultatione Judicis non esse appellandum, cum possit post rescriptum, quod necessarium post Consultationem sequitur, appellare, quod in terminis tradidit Surg. de Neap. illustr. lib. 1. c. 16. v. 9. cum seqq. fol. 145. ubi postquam dixit, huiusmodi Consultationes à Judicibus ad Principis iudicium efferrì, ad sex. in §. pen. in ant. de iud. glos. in l. ex illo C. de appell. & ab illis non esse provocandum, addit rationem, quia inquit, secretis fiunt, ad sex. in l. iubemus C. de appell. & qui illas ferunt, possunt ad libitum revocare, cum non in forma iudiciali profervantur vota, sed consultoria, qua an executionem mereant, nec ne, ex Principis beneplacito pendet, & hoc iure Reg. Cam. in Collater. Consil. passim non abigitur, si enim diffinitivè, vel inrevocatorid iudicatum esset, aliter respondendum foret. hæc ille. adde ad idem text. in l. 6. §. legatos ff. de offic. Proconsul. qui, ut obiter hoc dicam, advertit, Proconsulem consultum debere respondere cum consilio Sapientum, cum ipse sit laicus, idest idiota, undè credo sumptum, Præsidentem idiotas appellari laicos.*

35 Nec novæ supervenientes causæ necessitatis auctæ propter bellorum angustias, quibus premitur Monarchia, quæ ad Fiscus favorem sunt pòderandæ ad magis justificandum alienationem domaniorum ex majori publica necessitate censeri, nec haberi possunt, ut novæ causæ diversæ, quæ importare possint diversitatem iudiciorum, siquidem licet largo modo necessitas aucta, possit dici nova causa, verè tamen, & propriè loquendo, non est causa diversa superveniens, quæ operetur diversitatem iudicii, idest actionis, ut dicit glos. in d. l. si quis cum totum, §. & generaliter, sed est eadem causa necessitatis superveniens, non alia, & hæc fuit vera intentio glos. in d. l. Julianus 3. in glos. fin. dum super ver. petat, subjicit, ex eadem causa, non postea supervenienti, ut idem Accurs. explicat in l. si unus 28. §. item si pactus, in glo. ver. singulari res ff. de pactis, ubi cum l. C. expl. caret, de eo, qui pactus esset, ne hereditatem peteret, quod nec possit singulas res petere, subjiciens alia exempla, subdit glos. aliud in exceptione rei iudicatæ, quia qui rem petit, causam exprimit, ex qua causa si absolvitur reus, non nocet petenti, ex alia scilicet diversa, sed in pacto non ponitur causa, undè generaliter absolutus, & liberatus videtur.

37 Undè addebat Fiscus, novam dilationem, sive terminum non esse concedendum, non solum quia erat facta conclusio in causa, & sic processu compilato non erat danda nova dilatio, ex vulgata regula, de qua in cap. significaverunt 36. ubi glosa verbo, liquere, Felin. & omnes de testibus, cum aliis per Alexand. consil. 72. vol. 4. & Ursillum ad Afflic. dec. 115. sub num. 1. siquidem notum est, quod omnis dilatio data ad probandum est peremptoria etiam si non dicatur, l. 1. ubi Bar. C. de dilutionibus, cap. 2. ubi glo. eod. tit. aded quod si concederetur secunda sine causæ cognitione parte inaudita, omnia acta redderentur nulla, Bar. & Jas. in l. fin. ff. de feriis, quos probat D. Capyc. decis. 81. num. 1. & 2. & 39 decis. 90. sub num. 1. quod per jus Regni est magis restrictum, quia licet iure communi darentur plures dilationes ad probandum, tamen de iure Regni unica tantum datur, quinimò concessio termini ad probandum, & probatum habendum, habet vim conclusionis, quantum ad hoc, ut non possint finito termino testes examinari, ut in Constitutione Lite legitimè contestata, de processu iudicii, ubi Afflic. sub no. ab. 8. num. 12. & 13. & 40 ut dicit Capyc. d. dec. 81. sub num. 2. per dictam Constitutionem in Sacro Consilio non admittuntur novi articuli post terminum, nec novi testes, nec 41 datur secunda dilatio, immò si terminus, qui in Regno est determinatus viginti dierum juxta Pragm. 7. de ordine iudiciorum labatur, neutra partium aliquid probante, actor non reintegratur amplius in termino idem Capyc. decis. 82. ubi Petrus in addit., Rovit. super Pragm. 7. num. 14. de ordine iudiciorum, & hoc præsertim erat observandum in casu præsentis, ubi terminus aliàs concessus, fuerat expressè per Regiam Camera peremptoriè concessus pro omni termino, & beneficiis, sicuti in Regno appellatur restitutio, quæ conceditur minoribus, & aliis privilegiatis, dum læsi ex solo lapsu temporis restituantur adversus omittas probationes, & etiam ad pinguius probandum, de quo per Franch. decis. 261. & 269. & Minad. decis. 15. Rovitus super Pragm. 11. ex num. 25. de ordin. iudic.

44 Et solet huiusmodi decretum fieri ad obviandum calumniis, litiumque protelationibus, ut aliquando finis litibus imponatur, diminuendo dilationes, juxta Text. in l. non nunquam 72. ubi glos. vers. vel temporis, & ibi omnes, ff. de iudic. quod potest, & facere debet Iudex minuendo, vel ampliando ob qualitatem causæ, conditionem temporis, & personarum, juxta veriore, & magis receptam sententiam, quam latius prosequitur, casus, & 45 exempla subjiciendo, Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 1. casu 52. ubi, num. 22. monet Iudicem, ut cum ex causa recedit à dilationibus juris, causam exprimat.

Sed etiam ex natura iudicii, siquidem in istis novissimis infeudationibus locorum domanialium factis vigore ultimi ordinis Sæ Majestatis, non fuerat aliis locis, & Terris domanialibus concessa aliqua dilatio, & petentibus denegata; siquidem fuit processum contra omnes cum simplici citatione ad exhibendum Regia Privilegia, vel contra 47 ctus, quibus fuerat ipsis concessum domanium, quæ omnia necessariò apparere debebant per scripturas, ut quæ sunt talis naturæ, quæ sine scriptura fieri non possint, & reliquum consistebat in mero juris articulo, si privilegia simpliciter gra-

tiosa, vel etiam concessa in remunerationem servitorum, & fidelitatis à subditis observata, essent tanquam gratiosa existimanda, & etiam illa, quæ erant concessa mediante pecunia, & quæ proinde velut transfusa in contractum, essent omnino observanda, vel possent etiam ex causa nova necessaria respiciente publicam utilitatem, revocari, un-
 48 de non erat necessarius terminus in articulo meri juris, juxta doctrinam Baldi relata per Franch. *decis. 221. num. 12. & 262. in fin. Pascal. de virib. par. potest. part. 2. cap. 5. num. 7. Reg. Kovis. super Pragmat. 7. de ord. judic.* Unde super articulo meri juris, qui celeritatem desiderabat (maximè nedum super hoc ordinario jure litigaretur, Regnum ipsum, & Monarchia tota periclitaretur) meritò non fuit concessus terminus, sed discussa privilegia, & contractus, & de eorum viribus, & efficacia tractatum, & quæ fuissent talia, quæ vel venditionem ex toto impedire, aut remorari potuissent, aut fuisset necessaria restitutio pecuniæ acceptæ tempore concessionis domanii, compensato pretio corporum, & jurium feudaliū, quæ occasione domanii fuerunt solita concedi, & relaxari ad beneficium earundem Terrarum, quæ quamvis, ut plurimum, debuissent describi in faciem alicujus civis particularis habentis liberos, & successores, ut Regiæ Curia esset cautum de solvendo servitia, & relevia, cæteraque jura dominicalia, & conservaretur spes devolutionis, ob lineam uni-
 49 tam, juxta decretum anni, . . . Attamen in plerisque Terris repertum fuit, id ex incuria Ministrorum Regiæ Curia non fuisse factum, & proinde esse necessarium describere in novo Cedulaario, quod de ordine S. M. occasione resultat Regiæ Visitationis, in quo S. M. fuit dignata me illius confessione præficere in *novis instructionibus* editis de anno 1634. in *cap. 123.* jam conficitur, & in eo
 50 omnes feudatarii describuntur per Provincias, emendatis erroribus antiqui cedularii, opera, &
 51 industria Domini Præsidentis militaris Domini Jo: Jacobi Mercurii viri integerrimi, moribus, & notitia jurium Fiscalium insignis, cui plurimum me debere profiteor.

Et in aliis descriptis fuit institutum judicium ad Fiscum instantiam pro solvendis releviis.

Et novissimè ad rescripta obtenta per dictam Civitatem à S. M. scilicet primum sub die 20. Martii 1610. quod fuit renovatum pro observantia primi sub die 22. Februarii 1616. & iterum sub die 23. Decembris 1620. quibus fuit injunctum Excellentissimo Proregi, procedi ad decisionem articuli validitatis, vel invaliditatis privilegiorum domanii, verum quod attinet, si possunt revocari, vel nò, & illis non obstantibus procedi ad ipsius Civitatis venditionem, præcepit, quod S. M. certioraretur.

Respondetur ex parte Fisci. Primò, ex novissimis literis expeditis per Suam Majestatem, quibus præcepit Viceregi, quod ex urgentissima necessitate publica invasionis Status Mediolani, à cuius defensione dependebat tutela Regni, venderentur omnia domanialia, concedendo potestatem, ut venditiones firmæ, & validæ censerentur, etiam absque alia ipsius Regis ratificatione, ad hoc ut cum maxima festinatione, ut par erat, occurreretur tam maximo, & imminente periculo: fuisse ex his
 54 literis derogatum omnino rescriptis prædictis ex prædictis ad beneficium dictæ Civitatis de annis 1610. 1616. & 1620. quibus non vigeat neces-

sitas, vel non tanta, tum ex mutatione temporis, & supervenienti gravissima necessitate, quæ aliter fieri suadet, & cogit, argumento *l. si ex toto 8. ff. de legat. 1.* ubi *Jafon, Ripa, & alii* cum aliis per *Ozasch. decis. 91.* tum ex efficacia, & virtute ordinis, nedum generalis, sed universalis, qui nihil omnino, & penitus excludit. Licet enim rescripto
 55 specialiter obtento non soleat per generale subsequens derogari. Attamen secus per universalem subsequentem dispositionem, quia cum non exceptit aliquam ex Terris domanialibus, itaut videretur, non esse alicui parcendum, nec quicquam, & si privilegiatum eximendum, sed omni via querendas pecunias ad Regii exercitus sustentationem, à quo dependebat totius Italiae, & Monarchiæ conservatio, certè ex isto universali sermone, nihil potest considerari fuisse exceptum, nec
 56 reservatum, sed omne comprehensum, cum generalia, & universalia verba, generaliter debeant intelligi, ad *text. in l. 1. §. & generaliter, ff. de 57 leg. præst. cum concordantibus per Surd. decis. 217. num. 9.* idemque constet, operari dispositionem generalem quoad comprehensa sub genere, quantum specialis quoad comprehensa sub specie, *l. jure militari, ff. de militari testamento, D. meus de 58 Medicis cons. 50. num. 13.* istamque sic universalem, & ex intentione efficacissimam dispositionem vim habere derogatoriam, & includere etiam personas, & causas privilegiatas, quæ in casu illo non reperiuntur habere speciale privilegium, *l. in fraudem, §. ultimo, ubi Baldus, ff. de testam. militis, cum infinitis per Tirag. in 1. retract. §. 1. glos. 14. num. 96. vers. Ego verò,* ubi inde infert, statuta, & rescripta
 59 generalia comprehendere causam dotis, & alia
 60 generalis dispositio legis, vel statuti includit omnes casus, licet in uno major ratio esse videatur, quam in alio, *l. 1. §. quod autem, ff. de alienat. & aleatoribus, l. ultima, §. uxori, ff. de auro, & argento legato, cum alijs per Tirag. d. loco n. 201. & num. 105.* idque procedit etiam in materia odiosa, *l. cum lege, ubi Aret. notat, ff. de testamentis, & in specie in rescriptis, quamvis sui natura stricti juris, Peregr. decis. 13. sub num. 23. Marius Girarbo, qui congerit multos decis. 75. num. 5.*

Et tandem est citrà veri præjudicium, dictum universale rescriptum ad id non esse extendendum, attamen ponderabam pro Fisco ultimum quodam rescriptum obtentum ex parte Civitatis sub die 25. Junii 1638. in quo cum Bitontina Civitas dubitans ex dicto rescripto universali potuisse jam relatis rescriptis derogari, supplicem de novo libellum porrexit S. M. in quo narratis omnibus prædictis, S. M. mandavit his verbis, *que es justo, que a la Ciudad se le de satisfacion en lo que baviere lugar, y que sobre este particular se haga, y administre justicia, oydas las partes, de manera que no reciba agravio la dicha Ciudad, y despues me ovijareys de lo que se biziere, à fin que visto, yo ordene lo que mas convenya.*

Et ex hoc rescripto per Civitatem novissimè obtento dicebam, clarissimè fundari Fiscus intentionem, & proinde incautè ex parte Civitatis fuisse in actus exhibitum, cum potius ipsi obesse, quam prodesse dignoscatur.

Stantibus enim prioribus rescriptis à Civitate impetratis, quibus de validitate privilegiorum hic cognosci, sed an Civitas possit vendi, nec nò, de hoc certiorari deberi S. M. fuit ordinatum. Cum
 post

post novissimum ordinem generaliter pro Fisco emanatum Civitas ad Principem recursum habuisset, exponendo, tam priora rescripta ad sui instantiam expedita, quam dictum ultimum pro Regis proprio servitio urgenti motu proprio ad nullius petitionem expedito, petendo declarari confirmationem prioris ordinis, ut secundus articulus, si posset, nec nē vendi, vel infeudari Regi censeatur reservatus, nec ex ultimo rescripto ipsū derogari.

61 Rex autem prudentissimus, qui saltem per expeditionem Civitatis, ultrā registra in suis scriniis supremi Consilii Italix præsumitur habere memoriam eorum quæ mandaverat, & præsertim ultimi de recenti expediti pro suo servitio, dum mandavit, fieri justitiam, auditis partibus, ita quod non gravetur, censetur saper omnibus, abque ulla reservatione mandasse, justitiam fieri, & vo-

62 luisse magis exequi ultimum rescriptum motu proprio continenti publicam utilitatem, quam prima ad partis postulationem, & privata utilitate concessa, & sic dum nihil ex duobus articulis reservavit, super omnibus fieri justitiam, & provideri mandasse censetur, ad tradita per Bald. in cap. cum venisset, n. 3. vers. quæro Papa de testibus in cap. studuisti, num. 3. vers. quæro supplicatum, de officio delegati, Panor. in cap. cum dilecta, num. 12.

63 & 13. de rescriptis, & in cap. quintavallis, n. 44. de jure jurando, Felin. in cap. causam, quæ n. 8. de sententia, & re judic. & in c. 1. num. 51. vers. & si dicatur, de constitutionibus, Consil. de Anna consil. 62. num. 48. Masstrill. dec. 178. num. 13. præsertim cum id sit juxta juris ordinem, & Regni capitula, quibus ad instantiam Civitatis Neap. & Regni ipsius pluries fuit concessum, ut causæ ad Regnum spectantes in supremis Neapolitanis Tribunalibus decidentur, & finem accipiant, & non referentur, nec extrahantur, ut late referendo capitula observari in supremo Consilio Italix testatur doctissimus, & omni virtutum genere, ac in Regni juribus consummatissimus D. Regens, & Marchio Carolus de Tapia in decis. S. C. 1. num. 32. quod potissimè locum sibi vindicabat adversus Fiscum:

64 Et decisa deinde causa, & proviso, de justitia, scilicet super omnibus, cum nihil antea fuerit reservatum, tunc, & non prius mandavit Rex ipse, *T despues me avisareys de lo que se byziere, à fin que visto, yo ordeno lo que mas convenga*, quod summum referri potest, ut ante executionem certioraretur.

65 Neque his obstat, quod priora rescripta pro Civitate contineant specialem provisionem, cum non censetur derogatum per hoc ultimum, quod videri potest magis generale, siquidem generi per speciem derogatur, non è contra, etiam attentata theoricæ Isero. in cap. 1. § 1. post num. 7. qui success. ten. distinguunt tres casus, dum citat l. si defensor, § qui interrogatus, ff. de interrog. actum.

66 Siquidem dicimus, hoc ultimum non minus continere specialem provisionem, quam priora, siquidem in prioribus fuit facta distinctio inter validitatem privilegiorum, super qua fieret justitia, & inter venditionem, de qua certioraretur Princeps, in hoc autem ultimo cum eadem Civitas exposuisset, post priora fuisse emanatum rescriptum, omnia comprehendens, ex causa tam privilegiata, si Rex voluisset priora servari, facile dixisset, ser-

67 ventur rescripta pro Civitate, non obstante posteriori, sed quia noluit, attento quod per dictum ordinem universaliter datum omnia revocaverat, idè mandavit, super omnibus justitiam fieri, reservando illud tantum ad Civitatis beneficium, ut post decisionem certioraretur, undè non sunt applicabiles termini: quod speciei per genus non derogatur, sed potius si voluisset, dixisset, non dixit, ergo noluit, argumento l. unica, § si autem deficientis, C. de caduc. toll.

68 Et minus de specialiter petitis, & generaliter concessis, siquidem in precibus oblati in impetratione hujus ultimi rescripti omnia fuerunt specialiter narrata, & specialiter provisum, ut super omnibus fieret justitia.

69 Quæ clausula justitiam faciat est maximæ vis, & importantiæ, siquidem per eam utrique parti 70 consulitur. Et justitia erat ultimum ordinem motu proprio expeditum observare, præsertim quia priora rescripta deviabant à juris regula, & contra municipalia jura, & Fisco damnosa, l. nec damnosi, quæ est tertia, C. de precibus Imperatori offerendis,

71 quod autem clausula, quod fiat justitia non revocet præcedentes iustiones, etiam quod de his sit facta mentio per supplicantem in corpore petitionis, notat Jafon in l. causas, C. de transactionibus, Anna alleg. 49. num. 7. Afflict. decis. 79. num. 3. in fin. decis. 128. num. 13. & 14. ubi insignis, Pisanellus in addit. & decis. 239. & alii, quos congerit Dominus Rovius super Pragm. 5. de fide memorialium 72 in princ. & per totam, & si iustiones præcedentes erant diversæ, erat potissimè ultima servanda, argumento l. pacta novissima, C. de pactis.

Id, quod in casu præsentis est necessarium, & inevitabile, cum enim in primo rescripto obtento per Civitatem 23. Decembris 1620. fuisset ordinatum, quod respectu unius articuli tantum, si poterant privilegia revocari, vel illis non obstantibus ad venditionem procedi Rex ipse certioraretur dum novissimè per rescriptum obtentum ab eadem Civitate sub die 23. Junii 1638. in precibus per ipsam oblati fuisset facta mentio, nedum de prædicto rescripto in sui favorem obtento, sed de ordine posteriori emanato in favorem Fiscus, urgente causa publica necessaria, quod generaliter procederetur ad infeudationem omnium domanialium, & fuerit provisum, *que sobre este particular se barga, y administre justicia oydas las partes, y despues me avisareys*, evidenter ex hoc patet, fuisse revocatum, aut reformatum rescriptum obtentum à Civitate sub die 23. Decembris 1620. & provisum, quod fieret justitia Neapoli, & certioratio, quæ erat facienda antè provisionem justitiæ, reservaretur, ut fieret post justitiam Fisco, & partibus administratam, nec enim se simul eodem tempore 73 compatiuntur, fieri relationem, & provideri de justitia, cum certum sit, relatione pendente nihil posse novari, l. 1. § 2. C. de relationibus, undè appositissimè fuit dictum, fieri justitiam, qua facta fieri relationem.

74 Nec ex eo, quod in rescripto dicatur, *oydas las partes*, debet intelligi concedendo dilationem, sive terminum ad probandum, ubi terminus ex natura causæ de jure, vel stilo concedi non debet, sed tantum citari, & voce audiri, ut est stilo notorius, & observatur in Regno in rescriptis omnibus utriusque Cancellariæ, residentis scilicet apud Regem, & Neapoli apud Præregem, audiri enim par-

partes, intelligi debet juxta qualitatem negotii, & juxta juris dispositionem cum termino, vel sine termino secundum subjectam materiam.

Unde ex predictis prævia discussione die 8. Martii 1640. coram Excellentissimo Domino Duce Prorege in Collaterali ad relationem Regiæ Cameræ fuit provisum, esse procedendum ad decisionem articuli, non obstante petito novo termino, & aliis oppositis pro parte dictæ Civitatis, cum intervenitu septem Præsidentium, & fuit decretum registratum in libro notamentorum Cameræ, juxta stilum die 10. dicti mensis, & confirmatum in gradu reclamationis die Veneris 27. Aprilis dicti anni 1640. coram eodem Excellentissimo, referente Domino D. Martino Burgueda Præsidente Aragonensi ornatissimo, & integerrimo.

S U M M A R I U M.

- 75 **T**erminus juris in Regno, qui est 20. dierum conceditur reo post petitionem actoris, ejusque omisso, & fortis denegatio an importet nullitatem.
- 76 Nullitas proposita ob denegationem termini permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito, servata forma Reg. Pragmatica.
- 77 Procurator est citandus in judicio, non autem Advocatus.
- 78 Citatio est iteranda coram novo Commissario, cum causa Commissarius mutatur, de veritate tamen, & quando secus, num. 91. & seq.
- 80 Causa publica necessitatis, & inexcusabilis celeritatem desiderans, omnem dilationem excludit, & quæ conceduntur sunt restringenda, & coarctanda.
- 81 Dilatio non debet concedi, cum ea mora res inutilis redderetur.
- 83 Clausula, quod pars audiat, intelligenda est secundum subjectam materiam, & statum litis.
- 84 Clausula, quod fiat justitia, nihil aliud importat, quam quod fiat quod juris erit.
- 85 Augmentum est ejusdem nature, & unum, & idem cum causa.
- 86 Augmentum eodem jure recusetur, quo ipsa res, vel negotium principale.
- 87 Dilatio eo minus est concedenda, quo magis necessitatis causa augetur, ne finis interim, qui presentitur, inutilis reddatur.
- 88 Nullitatem esse admittendam juxta Reg. Pragmaticam contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, quomodo sit intelligendum.
- 89 Terminus si fuerit petitus, & petenti denegatus, acta sunt nulla, tam jure communi, quam municipalis, fallit, si Judici ex justa causa visum fuerit, terminum non concedere.
- 92 Judicium unum reputatur, licet alius Juxta loca primi sit subrogatus.
- 93 Mortuo Judice, idem quod eum judicare oportuerat, sequi oportet eum, qui illi successus est, scilicet ex eisdem actis.
- 94 Judices etsi omnes mutati fuerint, tamen & eadem res, & idem judicium, quod antea fuerat, permanet.
- 95 Citatio coram novo Judice non est necessaria, vel saltem si omittatur, non inducit actus nullitatem.
- 96 Citatio an sit reo facienda post tertium peremptorium, remittitur arbitrio Judicis, & num. 98.
- 97 Peremptorium vocatur ex eo, quod perimis disputationem, nec patitur ultra adversarium tergiversari.
- 99 Citatio an sit iteranda novo Judice successore in causa, in qua proceditur contra reum contumacem, & num. 101. & de veritate, num. 111. cum 114. & juxta eam decisam in presenti causa, num. 116.
- 100 Citatio in contumaciam de stilo S. C. fit ad omnes actus in forma.
- 102 Citandus non est presens, & quare, ibid. & num. 104.
- 103 Præsentia sola in præjudicialibus non inducit consensum, fallit in judicialibus.
- 105 Jura præsertim in civilibus clementer cum contumace agunt.
- 106 Contumax ut expectetur justus est, quamvis ille in consummationem condemnatur.
- 107 Sententia cum sunt ferenda in contumaciam, subtilis in his est inquirenda veritas, quam utraque parte presente.
- 108 Contumax interdum est de benignitate expectandus in prolatione sententiæ, usque ad ultimum punctum.
- 109 Contumax quandoque est tribus mensibus expectandus.
- 110 Contumax si spontaneè compareat, ejus comparitio est tanta efficacia, ut omnis ejus contumacia purgetur.
- 112 Sententia S. C. lata etiam perempta instantia, non est nulla, & quare, quod ampliat etiam in decreto dicti S. C.
- 113 Contumax ex observantia S. C. refectis expensis admittitur ad probandum, vel faciendas suas defensiones.
- 115 De Doctoribus persuntiorè loquentibus non est habenda ratio.

Cum Advocatus Civitatis Bitunti dixisset de nullitate decreti lati, me interveniente pro Fisco, quo Civitati prædictæ fuerat denegatus terminus, & provisum, esse præcedendum ad decisionem articuli, si poterat, nec ne vendi, vel infudari, non obstantibus suis privilegiis, reservata deinde relatione faciendo S. M. ex subscriptis.

Primo, quia denegatio termini videbatur contra ultimum rescriptum S. M. expeditum sub die 25. Junii 1638. quo fuerat mandatum, que se administrare justitia oydas las partes, igitur inferebat, quod quidquid de jure verius fuisset, utrum denegatio termini importaret nullitatem judicii, id videbatur clarum, attento dicto rescripto, quo expressè fuerat injunctum, audiri Universalitatem, & sic cum causæ cognitione, impartiendo terminum, sicuti sæpe dici solet in forma concedendi terminum, quod partes audiantur, unde idem videretur importare, partes audire, & terminum concedere, unde termini, si vè dilationis denegatio contra tenorem Regii rescripti videbatur esse nulla.

75 Secundo dicebatur, esse decretum nullum, quia contra expressa jura, tam communia, quam municipalia Regni, toto tit. C. de dilationibus, & Regni Constitutio. incipiente *Lise legitime contestata, Rit. M. C. 69. & Pragmatic. sub tit. de dilationibus* quibus expressè cautum est, ut post petitionem actoris, quem constat in hoc judicio esse Regium Fiscum, reo, id est Civitati notificatam, debuerat concedi

cedi terminus juris in causa, qui in Regno est, cum præfinitione temporis viginti dierum, undè ejus ommissio, & fortius denegatio importabat nullitatem, & hæc nullitas permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito, servata forma Pragmatica lata sub die 11. Maii 1612. §. 24. sub titulo de dilatione, & alterius sub die 18. Novembris 1620. quæ est quinta sub d. tit. de dilationibus.

Tertio dicebatur, ultimum decretum, quo primum fuerat confirmatum, esse nullum ex defectu citationis, siquidem nulla reperiebatur expedita citatio, nec intimata Procuratori Civitatis conventæ coram Domino Burgueda novo Commissario electo, ob infirmitatem Domini Præsidentis Jo. Camilli Cacacii, quæ omnino erat necessaria mutato Commissario, nec suffragabatur Fisco, tempore expeditionis fuisse vocatum, & interfuisse causæ defensionem Doctorem Jo. Baptistam Confalone Advocatum dictæ Civitatis, qui suum munus, velut doctissimus, & fecundissimus Advocatus optimè expleverat, quia non Advocatus, sed Procurator erat citandus, contra quem dirigitur petitio, & cujus principaliter interest, l. de unoquoque, ff. de re jud. l. nam ita dicitur, ff. de adoptionibus, ad quod citavit Dominum de Franchis decis. 462. num. 3. & quod licet præcesserint aliæ citationes antea factæ Procuratori dictæ Civitatis conventæ coram primo Commissario, fuerit necessaria nova citatio, mutato Commissario coram Judice noviter electo, ex Archidiacono in cap. caveant. 3. quest. 9. videtur decidere Joann. Thom. Minad. decis. 28.

Verùm pro defensione decretorum dicebatur ex tempore quodam primum quod gratis admissio, citrà tamen veri præjudicium, rescriptum, quo præcipitur fieri justitiam auditis partibus, esse intelligendum, concessio termino, & juxta juris ordinem, data solita dilatione ad probandum, id tamen non pro-
79 cedere, quando ex natura negotii, & causæ dilatio aliqua, sive terminus concedi non debet, ut in præfenti, in quo quodam omnes Terras domaniales, ad quarum venditionem fuit judicatum per decretum generale procedi posse ob bellicas necessitates, non fuit aliquis impartitus terminus, sed jussum fuit, exhiberi dumtaxat privilegia, & contractus, cum quibus obtinuerant promissionem domanii, & cum sola citatione, absque termino, & ordine judiciario, discussis tamen, & benè trutinatis privilegiis, & contractibus, fuerunt Universitates auditæ, & de justitia provisum respectu uniuscujusque ex Universitatibus, quæ comparuerunt, verùm cum dicta Civitas Bitonti non fuerit comprehensa in dicto decreto generali, ex quo incuria Ministri Fiscalis non fuerat citata antè latum decretum generale, sed postea, undè ipsi officere non potuit, sequuta postmodum legitima citatione, & comparitione ipsiusmet, justè Fiscus petiit provideri procedi ad ipsius quoque venditionem, & ità speciali decreto contra ipsam provideretur, undè cum discussis privilegiis, & scripturis per ipsam exhibitis constaret, non concurrere aliquid plus specialitatis in ipsa Civitate, quam in aliis in decreto comprehensis, & venditis, justè fuit ordinatum, procedi in causa venditionis jurisdictionis pro ferendo consimili decreto respectu ipsius, non obstante petito termino, siquidem visum fuit ex scripturis exhibitis, reddi ipsius prætensionem æqualem cum cæteris, quibus nullus terminus fuerat impartitus, non
80 solum quia causa publicæ necessitatis inexcusabi-

lis celeritatem desiderans omnem dilationem excludebat, quo casu dilationes omnes sunt restringendæ, & coarctandæ, ne tempus labatur, ad lex. in 81 l. 1. ff. de glande legenda, vel quando res inutilis redderetur, si tempus esset expectandus, ad lex. in l. mediterraneus, C. de annoniis, & tribus lib. 10. cum aliis per Menoch. de arbitrariis, lib. 2. centur. 82 1. casu 52. Verum quia jura domaniorum ex scripturis, non ex testibus deducenda, & probanda erant.
83 Item dictam clausulam, oydas las partes, dicebatur, esse interpretandam juxta subiectam materiam & statum litis, ut scilicet terminus sit concedendus, ubi non fuisset primò factus concessus, & partes auditæ, ut in præfenti factum fuit de anno 1620. quo terminus fuit concessus, & receptæ probationes ex æquitate, licet non fuisset necessarius, sicut
84 de clausula, quod fiat justitia nihil aliud importare, nisi fieri quid juris erit, post Jason. in l. causas vel lites, num. 7. C. de transact. scribit de Franch. decis. 700.

Nec dicatur, concedendum esse novum terminum, quia nova necessitas supervenit, ut unus ex Dominis videbatur innuere, verè enim non est nova causa indigentis pecuniæ, ob causam publicam, sed est eadem causa publica, licet aucta, & ampliata, ob continuata bella, augmentum enim est
85 ejusdem naturæ, & unum, & idem cum causa antecedenti Italici belli aucti, & aperte indicti cum Gallis, l. cum inter, de pactis dotalibus, l. si convenit, §. si nulla, ff. de pignorat. act. & idem judicamus
86 de augmento, quod de ipsa re, vel negotio principali, l. heredes palam, §. si quid post, ff. de testam. Roland. Menoch. & alii apud Sard. decis. 78. num. 11. & sequitur naturam sui principalis, l. etiam, ubi Bart. & Bald. C. de jure dotium, Sardus decis. 269. num. 16. & consil. 177. num. 35. undè cum causa major accesserit ex parte Fiscus, & quidem evidens, &
87 notoria, non debet ex ea augeri occasio differendi, ut Civitas conventa ex eo, quod majorem celeritatem desiderat ex parte Fiscus, novam dilationem obtineat, l. legata inutiliter, ff. de leg. 1. cum concordantibus per Sard. decis. 238. num. 10. cum seq. & finis interim, qui prætenditur inutilis reddatur, ad tradita per Ripam in l. 2. num. 26. in fin. ff. de re judic.

88 Quodam secundum caput nullitatis dicebatur, Pragmaticam, qua admittitur propositio nullitatis contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, intelligendam esse, quando decretum esset in sensu claro, evidenti, & literali, contra legem, vel instrumentum, sive scripturam publicam in processu præsentatam, secus quando est contra sensum juris ambigui, qui variè modo ex juris interpretatione accipi potest, aliàs enim sequeretur maximum absurdum, si admitteretur iste intellectus ad Pragmaticam, esset enim per eam aperta latior via, & amplior protelandi lites in infinitum, unde ut huiusmodi absurdum evitetur, & nè inductum ad unum finem, resecandi dilationes, contrarium operetur, debet intelligi Pragmatica de sensu legis literali claro, expresso, & irrefragabili, non autem de eo, qui ex juris intellectu, juxta Doctorum varias opiniones insurgere possit, qui cum diversimodè juxta varias hominum intelligentias extendi possit hoc modo, accipiendo passim lites ex litibus, & jurgia orientur, & præberetur occasio dicendi de nullitate, ut ex variis intellectibus in infinitum pro-

pro traherentur, nullusque esset litium finis, contra id, quod per *Pragmaticam* Princeps statuere
 89 voluit, licet autem, tam jure communi, quam jure Regni petito termino, & non concessio; omnia acta inde sequuta sint nulla, ad *lex. in clem. pastoralis, in vers. ceterum, de re judic. clem. sapè, vers. defensiones, de verb. signif. Baldus in l. prolatam, C. de sententiis relatus per Afflic. in Constit. Regni. Si quis in posteram, sub num. 33. vers. & pro ista decisione, de Ponte conf. 59. num. 2. in princ. Rovit. in Prag. 7. de ordin. judiciorum. num. 9.* Attamen id non procedit, ubi petito termino, Judici ex justa causa visum fuerit terminum ipsum denegare, prout in presenti casu duplici de causa fuit justissime denegatus. Primò, quia, ut ex libellis ejusdem Civitatis Inviçtissimo Regi oblatis, & rescriptis ab eadem obtentis, constabat, de eo tantum agi si privilegia, sive contractus domanii concessi poterant ex causa urgenti publicæ necessitatis revocari, ita, vel nè, & sic articulus consistebat in mero puncto juris, cum necessitas ipsa oriens ex publica causa satis esset notoria, unde succedebat limitatio communis, ut in causa, in qua ageretur de mero juris articulo, non sit necessarius terminus, *Franchis decis. 221. num. 12. & decis. 262. in fine, Anna singulari 474. Rovitus in d. Pragm. num. 12.* prout ita generalitèr fuerat observatum in executione ultimi rescripti Sux Majestatis, in quo jufferat, procedi ad venditionem omnium terrarum domanialium ex dicta causa urgenti publicæ necessitatis, cujus vigore fuerat processum ad venditionem, prævia sola citatione. Secundò, quia aliàs dùm annis præteritis simile rescriptum fuisset emanatum, in cujus executione tunc fuit superfluum, concessus eo tempore fuit eidem Civitati terminus ex abundantia, quavis concedi non debuisset, in quo termino Civitas fecit suas probationes, unde cum fuerit deindè prosequutum idem judicium aucta causa publicæ necessitatis, non mirum si terminus fuit justissime denegatus.
 91 Et tandè dicebatur, non obstare ultimum caput nullitatis, quòd scilicet non fuerit Civitas citata, nec monita ad dicendum coràm novo Commissario subrogato ob infirmitatem primi, siquidè de jure ubi reus fuerit legitime citatus coràm primo Judice, non requiritur nova citatio coràm Judice, in locum primi subrogato, idque maxime procedit indubitanter, ubi habuit notitiam de Judicis mutatione, & fuit audita in provisione faciendâ coràm ipso novo Judice subrogato, idque primò probatur in *l. edictum 55. ff. de judiciis*, ubi cum scripserit *Paulus edictum, quod ab antecessore datum est in numero trium edictorum connumerari debere, glos. prima* reddit rationem,
 92 quia unum judicium reputatur, licet Judex loco primi sit substitutus, vel subrogatus, citans
 93 *l. mortuo 60. infra eodem, ubi mortuo Judice, quod eum judicare oportuerat, idem eum, qui successus est sequi oportet, scilicet ex eisdem actis, & ibi per Glos. 1. & DD. idemque in l. si Judex 32.*
 94 in *l. proponebatur 76. eod. tit. ubi, & si omnes Judices mutati sint, tamen & rem eandem, & judicium idem, quod antèa fuisset, permanere, ubi Glos. verbo permanere, dicit, esse ad instar hominis transeuntis de loco ad locum, qui tamen idem est homo, unde si censetur quodam omnia
 95 idem Judex, convincitur non esse necessariam coràm eodem Judice fieri novam partis citatio-*

nem, saltem, ut si omittatur, nullo modo inducat actus nullitatem.

Et quamvis idem *J. C.* subiciat in fine *d. l. edictum 55.* quòd si omnis ab antecessore numerus trium edictorum, qui assignari debent reo convento finitus sit, soleat successor unum edictum dare, non tamen si omiserit, importabit actus nullitatem, *l. non quidquid 40. eod. tit. ff. de judic. tamethi Glos. in dict. l. edictum, super verbo solet, suppleas, & debet,* attendendus enim erit potius sensus literalis, & expressus ipsius *Jure Consult.* qui non inducit actus nullitatem, quod probatur etiam per *Vivianum* in figuratione casus, quam subintellectus *Glos.* qui literam violat, & emendat, etiam ut actus sustineatur, & non pereat, & prævaleat favor minuendarum, & abbreviandarum litium, præsertim cum ipsemet *Accurs.* in *l. & post edictum 73. eod. tit. in causa valde fortiori, & proindè satis diverso à casu nostro, 96 effecto scilicet reo convento contumace, elapso primo, secundo, quinimò, & tertio, quod 97 peremptorium vocatur, quod nomen sumpsit ex eo, quòd perimeret disceptationem, hoc est ultra non pateretur adversarium tergiversari, juxta *l. ad, peremptorium 68. cum quatuor ll. seq. ff. eodem illo titulo, dum Ulp. in dict. l. & post edictum 73. dixerit, quòd absens adhuc citari debeat, subdit Accurs. super verba debes, id est, potest, ut ex superiori l. patet, & sic patet Accursum etiam in casu fortiori id remittere Judicis arbitrio, & dùm dicit, ut ex superiori lege patet, id sine dubio affirmat, & residet in eo, quamvis postea referat opinionem aliorum, dicens aliis dicunt hic necesse esse, &c.**

99 Nec decisio *Consil. Alinadoi 28. incip. suit dubitatum, obstat aliquo modo.* Primò, quia loquitur in longè diversis terminis, quando scilicet
 100 proceditur in contumaciam, quia sit facta citatio ad omnes actus in forma juxta stilum *S. C. &*
 101 existente reo contumace, & propter absentiam, mortem, vel aliud impedimentum causæ Commissarii, subrogatur alter, quo casu dubitatur, utrum debeat hic novus Commissarius, iterum monere partem absentem, vel contumacem, & sic utrum contumacia contracta coràm primo, noceat coràm altero Judice subrogato, casus verò non est versatur in facto in reo convento, non contumace, qui habuit notitiam Judicis subrogati, & vocatus comparuit cum Advocato, qui substinebat onus causæ, qui validissime ex more jura Civitatis defendit, & sic evidens est, & nota di-
 102 spar diversitatis ratio, cum præsens in judicio aliter non sit citandus, siquidè finis citationis est, ut compareat, & se defendat, unde contra præsentem non est necessaria citatio, *l. in causa 14. §. causa autem cognita, ibi, partibus presentibus, vel contumacibus, ubi Glos. verbo, & presentibus, assignat rationem, & citat concordantes. & l. etiam 30. §. ult. ibi, creditore presente, vel à Præside evocato, ff. de minoribus, Angel. & Imol. in l. de unoquoque, ff. de re judic. post Innoc. in cap. pastoralis, §. præterea, col. 2. de offic. delegat. & declarat post Bar. Burr. & alios Dominus meus Capyc. decis. 34. num. 8.* unde licet aliàs
 103 sola præsentia non inducat consensum in præjudicialibus, *l. filiusfam. 8. ff. de procurat. de quo est communis in l. que dotis, ff. soluto matr. fallit tamen hoc in judicialibus, in quibus inducit consensum*

- sensum, *Bar.* & alii in *l.1. C. de relation.* idem cum aliis, ubi latissime *Barbos. d. l. quæ dotis*, ex *n. 151. vers. succedit igitur quartò*, & post *n. 156. vers. prima est*, & *num. 160. in fin. vers. item re-*
 104 *gula*, ff. *sol. matr.* sed optime *Surd. decis. 47. n. 9.* & generaliter, quod nulla citatio exigitur, quando quis est præsens in iudicio, fundant *Gayl. observ. præf. lib. 1. c. 51. Minfyng. observ. 6. centur. 6. Balb. dec. 372. Colerus decis. 103.* præsertim dùm
 105 iura cum contumace, præsertim in civilibus clementer agant. Undè statutum est, justius esse
 106 se tantisper contumacem expectare, quam illum in contumaciam condemnare, *text. in c. 1. n. 5.*
 107 *vers. Moderni*, de *controv. inter vasal. & ali. de benefic.* & in sententiis in contumaciam ferendis subtilius sit inquirenda veritas, quam utraque
 108 *verò*, *vers. si verò propositis*, *auth. de litigio*, & proinde interdum contumax est de benignitate expectandum in prolatione sententiæ usque ad ultimum punctum, *Bald. in l. divus*, in *3. lect. post num. 8. vers. item oppono contra utrumque*, ff. *de in integr. restit.* quam citat ad hoc *Rovitus in rub. de*
 109 *sent. forjud. num. 44. & 45.* & quandoquæ contumax tribus mensibus est expectandus, ut in *auth. ut sponsalis largitas*, §. *ad hæc*, col. 9. *Glos. in citat. l. in causæ 14. §. causa autem*, *versic. per contumaciam*, ff. *de minor.* Quinimò tanta est vis spontaneæ compactionis, ut si contumax sponte compareat, omnis contumacia purgetur, *l. 1. C. de requir. reis*, *l. quis sit fugitivus*, §. 1. ff. *de adilit. edic. Bart. in l. 1. C. de servis fugit. Rovitus in rub. de appell. in Pragm. num. 35.*
 111 Secundò, etiam in contumace fatetur *Minad. d. decis. 28.* opinionem *Imol. Georgii*, & aliorum in *Clem. sepè*, de *verb. signif.* qui generaliter concludunt, non esse necessariam novam citationem, esse veriore in puncto juris, sed affirmativam
 æquorem, undè cùm suprema Tribunalia probaverint opinionem veriore, non est quid decreta præsertim lata coràm Principe in supremo
 112 Concistorio possint de nullitate redargui, exemplo ejus, quod dicit *Afflic. decis. 283. num. 7.* quod sententia S. C. lata etiam perempta instantia non sit nulla, quia cum proferatur nomine Regis, proferendo sententiam, videatur insufflare spiritum vitæ, quod ampliat *Rovitus* procedere etiam in decreto S. C. ex *Pragmatica* clara, quæ confundit distinctionem *Afflic.* inter sententiam, & decretum, ut per ipsum *Rovitus* in *Pragm. 1. de instant. causæ non restit. num. 9. in fin.*
 113 Nec obstat tertio, & ultimo *decis. Minad.* cùm observantia Sac. Conf. teste eodem *Minad.* procedat, quando pars contumax, relictis expensis, admitti potest ad probandum, vel faciendum suas defensiones, & in præsentis casu constet, tùm ex natura causæ, tùm quia jamdiù lapsus erat terminus, quod non erat amplius locus probationibus, undè cessante æquitate cessat etiam stilus super illa fundatus.
 114 Nec similiter obstat *decis. de Franch. 457. n. 3.* quia refert tantum id, quod ipsi uti novo Commissario subrogato visum fuit providere mutato Judice, & negotio indiscusso perfunctorie enim sequitur *decis. Minad.* quæ cum non obstat, minus obest ipsius opinio, prout etiam fecit *Rovitus* simpliciter sequutus *Minad.* in casu contumaciæ in *Pragm. 4. de ordine judiciorum*, *num. 2. in fin.* in quo videndus est *Gratian. dec. 108.* de
 115 *Storibus* autem perfunctorie loquentibus non est habenda ratio, *Jafon, Socin. Paris. relati à Surd. decis. 238. num. 9.*
 116 Undè merito die Veneris 15. Junii 1640. coràm Excellentissimo Domino Duce fuit provium nullitates non obstat.

F I N I S.

DECISIONES PRÆTERMISSE

*Hic adnectuntur, ubi verò defunt, eas subsequutas non fuisse
variis ex causis, compertum est.*

Respons. 12.

Die 22. Mensis Junii 1630. facta relatione in Collaterali Consilio. S. E. per Dominum Matthiam de Casanate doctissimum J.C. Hispanum tunc Reg. Cam. Præsid. nunc verò meritissimum Regiæ Cancellariæ Regentem, & pro Magno Camerario, accedente voto Illustris Marchionis Belmontis Regentis Tapiæ, ac aliorum Regentium Didaci Lopez, Scipionis Roviti, ac etiam Consiliariorum Marcelli Marciani, & Thomæ de Franchis, nuper in Reg. Cam. Præsid. electi, ejus virtute, ac meritis à munificentissimo nostro Rege perspectis, adjunctorum in dicta causa, fuit provisum, & decretum, quòd infra quatuor dies audiantur omnes interesse prætendentes, tam super possessorio etiam ordinario, quàm super petitorio & interim officia, de quibus in processu sequestrantur penes tertium, verùm fructus interim liberentur creditoribus, Actuarius Stinca, nunc de Crescentio.

Respons. 15.

His omnibus plenè discussis die 13. Mensis Septembris 1628. coràm Excellentissimo Domino Prorege, & Illustr. Visitatore, referente Domino Marchione Belmontis, fuit decisum, non adesse pactum, & proindè infra mensem procedatur ad ea quæ incumbunt pro expeditione causæ principalis, votantes fuere.

Dominus Regens Tapia causæ Commissarius.

Dominus Regens Enriquez Marchio Campiæ.

Dominus Regens Lopez Suarez.

Domini Consilarii Brancia, Zuffa, & Sanfelicius, nunc dignissimi Regiam Cancellariam Regentes, & Domini Consilarii Marcianus, & de Carleval in mei locum pro Regio Fisco fuit subrogatus Dominus Julius Mastrillus, tunc Regii Fisci patronus in criminalibus, nunc verò Regius Consiliarius meritissimus.

Respons. 17.

Die 13. Mensis Julii 1628. facta relatione de prædictis in R.C.S. per D. Præsidentem Vaaz Comitem Molæ, fuit provisum, & decretum, benè fuisse reclamatum à decreto interposito per dictam Regiam Cameram sub die 30. Mensis Decembris 1626, & proindè omnibus computatis etiam circa interesse, tam debitum per Regiam Cameram, quàm dictæ Reg. Cam. per Arrendatores, fiat excomputum pro summa ducatorum sexaginta mille, quod postea mediante alio decreto interposito sub die 10.

Octobris 1628. fuit debitæ executioni demandatum, cum cautione in casu retractationis. Actuarius Franciscus de Luca.

Respons. 22.

Post has lucubrationes prælo datas, ad manus meas pervenit diù conquistata decisio facta in causa Joan. Baptistæ Sampsoni cum Regio Fisco, quam *Regens de Ponte*, qui pro Sampsoni patrocinatus fuit, falsa laudis imagine pro se iactavit, prout testatur in *conf. 22. tom. 1.* in qua die 11. Mensis Aprilis 1590. referente Domino Præsidente de Castellet, audito Consiliario Fornario Fisci patrono, fuit provisum, quòd dictus Joannes Baptista suspendatur ab administratione, & exercitio dicti officii per annos sex, numerandos, &c. verùm emolumenta, & provisio dicti officii decursa, & decurrenda cedant beneficio dicti Joannis Baptistæ, dempto salario soluto & solvendo Administratoribus dicti officii, deputandis per Proregem, nec non condemnentur dictus Joan. Baptista ad solvendum Regiæ Curiæ in generali Th. sauraria ducatos 1500. Joannes de Florio pro Magistro Actor.

Ad Respons. 24.

Additio.

Pro confirmatione omnium supradictorum videndus quæso *Suarez in tract. de legibus, cap. 37. fol. mibi 1061.* præsertim *num. 3. lit. C. & num. 7. vers. super est dicendum,* & *num. 8. vers. nom si jurisdictio,* ubi optimè distinguit inter privilegium juris translativum, & rei, & privilegium consistens in facultate operandi, *D. Ludov. Casanat. in conf. 43. præsertim num. 42. & 54. & Dominus Reg. Tapia dec. 23. num. 44. 57. 58. & 103.* quibus in locis plura cumulant apprimè necessaria ad materiam, de qua supra.

Respons. 25.

Die 19. Mensis Augusti 1636. facta relatione per me in Collaterali Consilio coràm Dom. Prorege, fuit provisum, & decretum, quòd procedatur ad venditionem Civitatis prædictæ, oppositis non obstantibus; & proindè fiant banna pro accensione candelæ; à quo decreto cum fuisset reclamatum pro partæ dictæ Universitatis per viam restitutionis in integrum, fuit tandem sub die 23. Mensis Septemb. 1639. mediante alio decreto in Regio Collaterali Consilio lato, provisum, non esse deferendum petitiæ restitutioni in integrum. Actuarius Alexander Constantinus.

Finis Decisionum Prætermissarum.

I N D E X

O M N I U M M A T E R I A R U M

L O C L U P L E T I S S I M U S .

- A**bsens à domicilio, ubi reliquit familiam, uti praesens habetur, resp. 9. n. 8. fol. 62.
 Absens non debet gaudere honoribus aliorum Civium praesentium, resp. eod. n. 40. fol. 65.
- Acceptare praesumuntur quae in proprio libro continentur, resp. 12. num. 356. fol. 115.
- Actio criminalis, vide Criminalis actio.
- Acceptatio officii, vide verb. Officia acquiruntur.
- Actorum Magister substituens aliquem in officio tenetur de delictis substituti, resp. 12. num. 244. fol. 103.
- Actorum Magistri exercent quodammodo jurisdictionem, & sunt partes quotativae Judicis, resp. eod. cap. 3. num. 75. fol. 86.
- Actorum Magistri officia supremorum Tribunalium, & Regiarum Audientiarum, ut plurimum, quae à Rege in Regno ad vitam conceduntur, sunt de regalibus, & devolutioni subjecta, resp. eod. num. 183. & 184. fol. 97. & num. 188. fol. 98.
- Actorum Notarii officium comprehenditur in prohibita officiorum venditione, quia Officialis dicitur, resp. eod. c. 3. num. 66. & 69. fol. 85. & num. 70. & 72. fol. 86. etiam in materia correctoria juris communis, num. 74. fol. eod. & Itern. qui sentire contrarium videbatur, declaratur, n. 80. fol. 86.
- Actuarius, vel Scriba Fiscalis, ut legitime dicitur creatus, quae necessaria in Regno requirantur, & an Magna Curia valeat eos creare, vel solam Prorex, resp. eod. num. 180. & 181. fol. 97.
- Actus ille praesumitur praecessisse, qui est praambulatus ad alios, resp. 6. num. 58. fol. 51.
- Actus necessarius dicitur non voluntarius, si ad illum faciendum cogi quis potuisset, resp. 8. n. 33. fol. 60. & resp. 12. num. 313. fol. 111.
- Actus, qui frequenter evenit, attenditur, resp. 12. num. 307. 308. & 310. fol. 111.
- Actus revocatus non potest allegari, resp. 19. n. 53. fol. 217.
- Actus unico contextu si duo celebrentur, reputantur unus, nec dicitur perfectus primus absque secundo, etiam non eadem die facti; sed infra paucos dies, quod relinquitur Judicis arbitrio, resp. 12. num. 375. fol. 117.
- Adjectio non habet locum in locatione perpetua praediorum Fiscii, sed temporalis, resp. 14. num. 35. & 37. fol. 174.
- Adipiscendae possessionis remedium, vide in verbo Possessorium adipiscendae.
- Administrans officium, vide in verbo Officium administrans.
- Administrationis actualis tempus non spectatur in patre administratore honorum filii, sed potentia administrandi, resp. 6. num. 11. fol. 49.
- Administrationis ex malo principio, pessimus Magistratus ex eis expectatur, resp. 15. n. 53. fol. 181. & num. 56. fol. 182.
- Administrationis officii velamen, furtum temperat, resp. eod. num. 112. fol. 186.
- Administrationis potentia sufficit, ut tutor obligetur, licet non administret, resp. 8. num. 20. fol. 59.
- Administrator, Officialisve quilibet, pecuniam aliis distribuendam recipiens, ac fraudans cum Administris capite punitur, resp. 22. num. 62. fol. 233.
- Administratores pecuniae publicae, si durante administratione eam interceperint, peculatu tenentur, resp. eod. num. 51. & 52. fol. 232. & n. 36. fol. 233.
- Advocatus Fiscii non potest in eadem causa uti Judex, sed Commissarius judicare, tam de jur. communi, quam municipali nostri Regni, resp. 30. num. 13. fol. 321. secus in simili, vel si in eodem juris articulo scripserit, aut consulerit, num. 5. fol. 320. & num. 7. & 8. fol. 321.
- Advocatus non potest esse Judex in iis causis, pro quibus praestitit patrocinium; & si utraque pars consenserit, resp. eod. num. 14. fol. 321.
- Emalatio Officialis cum Barone licet Regis servitio sit noxia, magis tamen nocet ut Baroni adhaereat differt. unic. num. 128. & 129. fol. 28.
- Erarium militare ab Augusto, & Carolo Magno novis vectigalibus auctum, ibid. num. 18. fol. 15.
- Neapoli fuit ab Excellentissimo Lemensium Comitum erectum, ibid. num. 19. fol. eod.
- Agenti, & alleganti incumbit onus probandi, resp. 19. num. 77. fol. 218.
- Agere ubi quis prohibetur sine certa solemnitate, si impetret Judicem à Principe, non videtur dispensatum, ut agere possit sine dicta solemnitate, resp. eod. num. 102. fol. 220.
- Alexander Regis Herodis filius, Caesarem Senatorem appellavit, resp. 2. num. 5. fol. 30.
- Alfonsi Regis circa Fiscales rationes, à Praesidentibus, & Rationalibus videndas, & discutendas provisio recensetur, differt. unic. n. 36. fol. 16.
- Alfonsus I. Rex hujus Regni Ferdinandum filium in Ducem Calabriae erexit, resp. 12. num. 257. fol. 106.
- Alienandi feudum facultas data per Regem, intelligitur si fuerit requisitus, resp. eod. num. 115. fol. 91.
- Alienatio ea tantum interdicta dicitur, qua graviter Imperii honor laederetur, resp. 23. n. 120. 121. 122. fol. 244. & num. 126. & 127. fol. 245.
- Alienatio ex quibus parva, vel magna judicatur, resp. eod. num. 146. & 147. fol. 246.
- Alienatio officiorum secularium etiam sine jurisdictione, vel Scriptoria Actuariatu prohibita est jure civili, & canonico ad instar beneficiorum, resp. 12. num. 54. 55. & 62. fol. 85. & num. 96. fol. 89.
- Alienatio permittitur domanialium, nedum existente causa justa, & necessaria, sed utili, resp. 23. num. 249. fol. 253. & num. 250. fol. 254.
- Alienationes diversis temporibus factae non conjungantur, ut excessiva censeantur, d. resp. 23. num. 137. 138. & 139. fol. 245. & contrarium

- sentientes exploduntur*, num. 140. fol. eod.
- Alimenta futura sunt magis privilegiata, quam de præterito*, resp. 27. num. 36. fol. 286.
- Allodium iudicatur si longo temporis interstitio nulla fuerit obienta confirmatio de iis, quæ à Principe tenentur*, resp. 12. num. 309. fol. 111.
- Alternativè substituti omnes admittuntur tempore purificatæ substitutionis, ut unica determinatio equaliter inter eos determinare habeat*, resp. 16. num. 9. fol. 192.
- Amita admittitur ad successionem feudi antiqui, virtute gratiæ huic fidelissimæ Civitati concessæ*, resp. 3. num. 1. fol. 37. & num. 11. 12. 13. & 15. fol. 38.
- Amita succedit nepoti in feudo, in omni casu, in quo succedit patruus vigore gratiæ de anno 1596*, resp. 4. num. 3. fol. 39.
- Amita secundum opinionem Bartholomæi de Capua non admittitur virtute Constitutionis Regni ad successionem feudi antiqui*, resp. 5. n. 10. fol. 43.
- Ampliatio officii Locumtenentium generalium, & Credenzeriæ Calabria, ac Locumtenentis Cosentini facta per Reg. Federicum Berardino de Bernardo continetur in pragmatica de revocatione gratiarum anni 1565*, resp. 12. n. 187. fol. 97.
- Ampliationis tempus, & si non apponatur, habebitur, ac si esset appositum à principio, & censetur idem cum primo*, resp. eod. num. 323. fol. 113.
- Andr. de Ifern. & Bartholom. de Capua quo tempore floruerint*, resp. 5. num. 21. & 22. cum seq. fol. 44.
- Annona cura concessa fuit Præs. Etio Annonæ cumulativè cum aliis Magistratibus, & eodem modo fuit concessa Urbis Decurionibus*, resp. 10. nu. 58. fol. 73.
- Apostilla Regio Fisco favens pro exclusione patris à successionem feudi, quam sub nomine Bartholomæi de Capua inscripsit Consil. de Bottis in Constit. Ut de successioneibus, rectè illi viro tribuitur*, resp. 5. num. 21. fol. 44.
- Apparitores unde dicti, & eorum officium quale sit*, resp. 1. num. 33. fol. 6. ab iis iudicibus puniantur, in quorum territorio quid temerè exequantur, num. 41. fol. 7. quod tamen fallit in Apparitoribus Regiis, num. 42. fol. eod. & quid in Gallia observetur, num. 43. 44. fol. eod. & num. 46. 47. & 48. fol. eod.
- Appellare non est necesse à consultatione Iudicis*, resp. 30. num. 33. fol. 323.
- Appellatio à R. C. S. decretis, & sententiis non admittitur, nec ad finem suspensivum, neque devolutivum*, resp. 1. num. 40. fol. 17. antiquitus dabatur ad S. C. secundam Fratriam, cuius doctrina refellitur, resp. eod. num. 47. fol. 18.
- Appellatio à Magistris Rationalibus, ex Ludovici, ac Joannæ Regum privilegiis non rejiciebatur*, resp. eod. num. 50. fol. 18.
- Appellatio non impedit suspensionem ab officio, in Officiali sindicando*, resp. 15. num. 111. fol. 186.
- Appellatione bonorum, vide Bonorum appellatio.*
- Appellatione exercitii, & ministerii comprehenditur omne officium, etiam iurisdictione carens*, resp. 12. num. 225. fol. 102.
- Appellatione hæredum, & successorum etiam si in perpetuum, vel in infinitum sit facta concessio de re non transmissibili, hæredes sanguinis tantum veniunt*, resp. eod. num. 104. 105. & 106. fol. 90.
- Appellatione rei comprehenditur quidquid possideri, vel quasi potest*, resp. 28. num. 20. fol. 290.
- Appellatione terræ, vel loci non venit Civitas*, resp. 19. num. 78. fol. 219.
- Appellationum causæ in generali concessione non veniunt*, resp. 28. num. 63. fol. 293.
- Aranus Cibò Genuensis Prorex Neapolis Renati Andegavensis tempore, & ab Alfonso confirmatus, postea R. C. Præs. creatus*, resp. 1. n. 61. fol. 20.
- Archiepiscopus translatus ad Episcopatum, in penam priorem dignitatem amittit*, resp. 2. num. 35. fol. 32.
- Argumentum à beneficio ad officium validum, quia officia equiparata sunt feudis, quæ sunt beneficia*, resp. 12. num. 47. & 49. fol. 84. & num. 56. fol. 85.
- Argumentum à contrario sensu cessat in correctoriis*, resp. 29. num. 84. fol. 308.
- Argumentum à feudis ad officia valet affirmativè, secus verò negativè*, resp. 12. num. 89. fol. 88. & num. 142. fol. 94.
- Argumentum ab officio ad feudum validum*, resp. eod. num. 97. fol. 89. & è contrà quando valeat, in apolog. num. 66. fol. 137.
- Argumentum à sufficienti partium enumeratione in jure validum*, resp. 19. num. 29. fol. 215.
- Argumentum à toto integrali, essentiali, & universali ad partem integram, essentialem, vel universalem quæ requirantur, ut valeat*, resp. 28. num. 25. fol. 291.
- Argumentum de majori ad minus valet affirmativè*, resp. 23. num. 105. fol. 249.
- Arma bellica navalis exercitus, & instrumenta, iam ad capiendum, & invadendum hostium classem, quàm ad defendendum, quæ sunt, quibus utendum, & qui milites deligendi, exemplo Romanorum*, resp. 13. num. 10. fol. 143.
- Assensum allegare quem producere sp. rat, est replicatio Judeorum*, resp. 12. num. 380. fol. 118.
- Assensus an requiratur in alienatione officii in alodium concessi, vide in verb. Officia etiam.*
- Assensus ante annum 1553. feudatariis successoribus carentibus concedebatur, etiam per Protegem, sicut successores habentibus*, resp. eod. num. 166. & 168. fol. 96.
- Assensus à Rege super aliquo contractu impartitus, non inducit confessionem eorum, quæ in contractu enunciantur*, resp. eod. num. 166. fol. 96.
- Assensus impetratio non censetur impossibilis, quando Princeps solitus est assentire, vel etiam cum difficultate*, resp. eod. num. 15. fol. 81.
- Assensus lite pendente impetratus nullus est*, resp. eod. num. 382. fol. 118. & Lanar. contrarium asserens quadrupliciter declaratur, num. 383. 384. 385. & 386. fol. eod.
- Assensus novus non requiritur in alienatione feudi concessi cum potestate alienandi simpliciter*, resp. eod. num. 136. fol. 93.
- Assensus super feudo ex necessitate, non voluntate obtentus præsumitur*, resp. eod. num. 314. fol. 111.
- Auditor Provinciæ factus Præsul, non desinit esse Auditor*, resp. 2. num. 18. fol. 31.
- Augmentum est ejusdem naturæ, & unum, & idem cum causa*, resp. 30. num. 85. fol. 327. & eodem jure censetur, quo ipsa res est, vel negotium principale, num. 86. fol. eod.
- Aurum ad Barbaros deferri, non solum prohibitum, sed etiam ab eis auferendum præcipitur*, resp. 13. num. 5. fol. 143.
- Author de ordine Sux Majestatis fuit propositus consecutioni novi cædularii conficiendi feudatario-*

- rum in Regno*, resp. 30. num. 50. fol. 324.
- Authoritas bellum indicentis, non cognoscens Superioriorem sufficit, ut bona capta in bello etiam ab Infidelibus efficiantur capientium*, resp. 13. nu. 141. fol. 160. & num. 149. 151. & 152. fol. 161. *ubi ita iudicatum*, num. 221. fol. 169. *tam si sit indictum per Imperatorem, vel populum Romanum barbaris, quam ipsis à barbaris*, num. 148. fol. 161.
- Authoritas suscipiendi bellum in Principe residet, & in eo presumitur, & si non appareat*, resp. 23. nu. 90. & 92. fol. 241. & 242.
- B.**
- B** *Anno, ut res ad victum parata non vendantur Dardanariis, sed Revenditoribus, nisi post horam decimam, vel duodecimam sunt juri conformia, & statutis etiam terrarum*, resp. 10. num. 57. fol. 73.
- Baro jurisdictionis civilis in emptione jurisdictionis criminalis praefertur extraneis licitatoribus*, resp. 28. num. 54. fol. 293.
- Baro primarum causarum habet praelationem in venditione secundarum, etiam diversae speciei*, resp. eod. num. 56. fol. 293.
- Baro pro nominatione in cameram reservatam, potest pecuniam ab Universitate accipere*, resp. 1. n. 22. fol. 15. & ita decisum, num. 24. fol. 16.
- Barones, & vasalli tenentur Regem extra Regnum bellentem adjuvare*, resp. 23. num. 90. fol. 241.
- Barones non habent jus prohibendi in molendinis, furnis, tapetis, & aliis; nisi immemoriali praescriptione illud quaeserint, tam jure communi, quam municipali Regni*, resp. 10. num. 38. fol. 71. & num. 62. fol. 73.
- Barones, sive feudatarii quamvis petierint extendi successione in feudis antiquis indistinctè usque ad quartam gradum, tamen id fuit restrictè concessum*, resp. 3. num. 17. fol. 38.
- Bartolom. de Capua, & Andr. de Ifern. qua tempore floruerint, & fato concesserint*, resp. 5. num. 22. fol. 44.
- Bella licita sunt tam inducta origine de jure gentium, quam etiam indicta à Populo Romano, sed Imperatore, & proinde apud Romanos semper bellum fuit illicitum reputatum*, resp. 13. num. 134. & 135. fol. 160.
- Bella pro justitia obtinenda de jure gentium*, resp. 23. num. 34. fol. 241.
- Bella ex utraque parte justa esse non possunt, licet secus sit ex hominum opinione*, resp. 13. num. 129. fol. 159.
- Bella suscipienda; ut sine injuria in pace vivatur, & studio pacis ad bellica non decere, sed bellica potius ad pacis studia referrì*, resp. 13. n. 132. fol. 159. & num. 137. fol. 160.
- Belli tempore excessus permitti, redeunte pace emendari debent, vide in verb. Excessus permitti.*
- Bellum fuisse vicinum, non sufficit probare ad obtinendum restaurum, sed necessaria est specialis probatio, & concludens, quod damna evenerunt propter causas allegatas*, resp. 18. num. 40. fol. 208.
- Bellum sufficit, ut sit indictum à non recognoscente Superioriorem, ut bona capta efficiantur occupantis, vide Authoritas bellum indicentis.*
- Bellum & si ex parte Turcarum sit semper injustum, Christiani, tamen capti in bello à Saracenis, eorum servi efficiuntur*, resp. 13. num. 142. fol. 160. & num. 144. & 147. fol. 161. & num. 154. fol. 162. & Valafcus contrarium tenens refellitur, num. 159. & 161. fol. 162. *nisi cogentur ad abnegandam fidem, non possunt sine peccato redire*, num. 243. *ubi de veritate, & ratione*, fol. 161.
- Bellum licitum, vel illicitum, quod sit, & quotuplex consideretur justum bellum*, resp. eod. num. 146. & 150. fol. 161.
- Beneficiorum dispositio fortius habet locum in officiis quodad naturam, & rigorem conservandum*, resp. 12. num. 48. fol. 84.
- Beneficium l. bene à Zenone, C. de quad. praescript. non habet locum ubi secunda concessio est nulla, & prima valida*, resp. 19. num. 26. fol. 215.
- Bona Bajuli idem sunt obligata Domino, & cujuslibet Officialis Fisco; quia dicuntur gerere publicum officium ad instar tutoris*, resp. 6. num. 30. fol. 51.
- Bona capta in bello cum infidelibus, quo jure fiunt occupantium, eodem jure homines capti efficiuntur servi*, resp. 13. num. 140. fol. 160.
- Bona ejus, qui administrat pecuniam publicam tacitè sunt obligata propter publicam militatem pro administratione officii publici*, resp. 6. num. 31. fol. 51.
- Bona fiscalia non possunt distrahi absque subhastatione*, resp. 29. num. 7. fol. 317.
- Bona immobilia capta in bello, & recuperata, prioribus Dominis restituenda, mobilia vero, ubi traducta sint ad tuto praesidia, conceduntur occupanti*, resp. 13. num. 71. fol. 151. & num. 76. fol. 152. & num. 81. fol. 152.
- Bona mobilia, quae nostra fuerunt ab hostibus capta, & recuperata prioribus Dominis non restituenda, jure gentium. & auctoritate sacrarum scripturarum, & de jure civili*, resp. eod. num. 7. & 14. fol. 143. & fol. 144. & num. 16. 17. 19. & 22. fol. 144. & fol. 145. *ac etiam in foro conscientiae, & de rationibus*, num. 162. & 167. fol. 162. & fol. 164. *ex legibus Hispan. num. 124. fol. 158. & nu. 164. fol. 163. de consuetudine scripta rerum judicatorum*, num. 126. fol. 159. num. 179. 181. fol. 165. & num. 231. fol. 170.
- Bona, quae antè, vel post conflictum campestris belli capiuntur, propriè capientis fiunt, quae vero in conflictu, dividuntur per Ducem belli, juxta unam sententiam*, resp. eod. num. 10. fol. 143.
- Bona recuperata ab hostibus, scilicèt infidelibus, qui injustè nobiscum bella gerunt, prioribus Dominis non restituantur, & quare*, resp. eod. n. 84. fol. 153.
- Bona sua probitate quaesita plus estimanda, quàm aliunde obventa*, resp. eod. num. 31. fol. 146.
- Bonorum, & rerum appellatione jura quaecunque comprehenduntur*, resp. 12. num. 398. fol. 120.
- Bonorum cum universitate plura transiens, quae de per se non transirent*, resp. 23. nu. 187. fol. 249.
- C.**
- C** *amera extensivè dicitur Tribunal ubi Fiscales causa, & rationes discutiuntur*, resp. 1. nu. 13. fol. 15. *habet jurisdictionem privativè ad M. C. V.* resp. 1. num. 84. fol. 10. & dissertat. unica, nu. 102. fol. 24.
- Camera locus quoque dicitur ubi scriptura Fiscalis, & patrimoniales Imperii conservantur*, resp. eod. num. 15. fol. 15. *item locus ubi jus redditur*, nu. 16. fol. eod.
- Camera Principis quae dicatur, & Covena*, resp. eod. num. 3. & 4. fol. 14.
- Camera reservata an teneatur saltem in pecunia contribuere*, resp. eod. num. 25. fol. 16.
- Camerae jurisdictio ad Scribam portionis, ejusque Officiales*

- ficiales extenditur*, differt, unica num. 139. & 140. fol. 29.
- Camera Senatus Imperialis in Germania vocatur*, resp. eod. num. 16. fol. eod. *quid in Gallia, Italia, ac Hispania*, num. 27. fol. eod.
- Camera cognoscit de causis, tam Presidentium, quam etiam aliorum ipsius Officialium, tam in civilibus, quam in criminalibus*, differt, unic. num. 100. & ita pluries decisum, num. 101. fol. 24.
- Camera vocabulum accipitur etiam pro Castro in feudato, in Baronis gratiam à militum hospitibus incommuni*, resp. eod. num. 21. fol. 15.
- Camerarius, sed Camerlingus, à Camera dictus, qui Regiam pecuniam tenet, & in Regno Camerlingus Ararius appellatur*, resp. eod. num. 7. & 8. fol. 14.
- Capitanei, vide Ministri Justitiæ.*
- Capitanei Justitiæ cognitionem nullam habent, sed tantum perquirendi, & capiendi facultatem*, resp. 1. num. 74. fol. 8.
- Capitis pœna imposita cetera deficiunt, nisi civiles, quas in hæredes pro eo, quod ad eos pervenerint competere, palam est*, resp. 22. num. 68. fol. 234.
- Capitulationes novæ, & pacta insolita in Arrondissementis admitti non debent*, resp. 18. num. 11. fol. 204.
- Capit. ex præsumptuosa, procedit in feudis quaternariis, secus in planis, & de tabula*, resp. 12. num. 387. fol. 119. est speciale privilegium Fisci, num. 388. fol. eod. *comprehendit etiam regalia*, n. 397. fol. 120. & num. 420. fol. 122. *habet locum etiam in officiis*, num. 416. & 417. fol. 121. fol. 122. *cessat existente agnato aperto jure in gradibus comprehensa enumeratis in Constitutione Regni, & novissimis gratiis*, num. 400. 402. & 407. fol. 120. & num. 415. & 417. fol. 121. & 122. & *quid si dubium sit, an decesserit relicta prole legitima*, num. 436. fol. 125. *quatenus facit mentionem de Agnato, declaratur*, num. 413. & 414. fol. 121. *habet literam mendosam, ibi, non jure Fisci, debet legi absque dictione, non*, num. 439. fol. 125.
- Cap. Reg. Caroli 1.62. secundum ordinem Nigri etiam habet locum in substitutis ex necessitate*, resp. 11. num. 13. fol. 76. & eadem pœna substituens tenetur, qua de suis teneretur, num. 14. fol. eod.
- Capta à Civibus in civilibus dissensionibus contra eosdem Civés, vel à Civitate contra aliam, & recuperata prioribus Dominis restituenda*, resp. 13. n. 28. fol. 146.
- Capta in bello, sive propter bellum, si mobilia sint, sive semoventia, jure gentium capientis fiunt, & pro personarum qualitatibus distribuuntur*, resp. eod. num. 3. 4. fol. 142. & num. 14. ubi ita pluries decisum, fol. 144.
- Captus ab hostibus, dimissusvè, an vi, vel fallacia casus, nihil interest*, resp. eod. num. 206. fol. 167.
- Carcoris Custos, vide in verb. Custos Carceris.*
- Casalia si distrabantur, jus provocandi ad libertatem domanii Civitati tanquam capiti competitur, non autem ad finem illa subiacendi ejus dominio*, resp. 29. dec. 4. num. 14. & 16. fol. 318. & si offerat illa describi facere in alicujus particularis faciem pro interesse Fisci, num. 17. fol. eod. nisi jurisdictionem civilem haberet in Territorio dicti Casalis, num. 18. fol. eod. *vide in verbo Universitates ad Reg. domanium.*
- Castri concessio de jure communi præsumitur liberè, & in allodium facta, & si Castrum esset sitam intra Regnum*, resp. 12. num. 284. fol. 109. *secus de Regni consuetudine, vel cum Castro esset concessa jurisdictione, quamvis Castrum concederetur in allodium*, nu. 286. & *quid respectu Ecclesiæ*, n. 289. fol. eod.
- Castrum extra Regnum existens, de jure communi non præsumitur feudum quaternatum, sed liberum allodium, secus in Regno*, resp. 28. num. 132. fol. 298.
- Casus inopinatus non dicitur, quando adest probabilis suspitio*, resp. 16. num. 21. fol. 199.
- Casus insolitus dicitur, si semel per mille annos accidit, secundum Bartol. vel si infra centum annos, juxta Corn. sententiam*, resp. 17. num. 24. fol. 199.
- Casus necessarius prævisus differt à supervenienti, hic enim necessarius dicitur, ille voluntarius*, resp. 11. num. 3. fol. 76.
- Causa de presenti præfertur causa de præterito, & quæ est publica utilitatis minoris cedit majori*, resp. 27. num. 34. fol. 286.
- Causa justa in Principe quæ dicatur, vide justa causa.*
- Causa non multum remota, sed causa proximè conjuncta, ut proxima attendenda, eaque inspicienda, quæ vim, sive privilegium tribuit*, resp. 13. num. 187. fol. 166.
- Causa redacta ad non causam, & titulo ad non titulum, omnia in pristinum reducuntur*, resp. 24. num. 14. 15. & 16. fol. 269.
- Causa unica dicitur in Regno, & si plures habeat articulos, qui omnes unica terminantur sententia*, resp. 29. dec. 4. num. 9. fol. 317.
- Causæ Appellationum, vide Appellationum causæ.*
- Causa victoria, vel perditio ab Actuario dependet*, resp. 12. num. 60. fol. 85. & num. 78. fol. 86.
- Cedularius novus feudatariorum de ordine Sæ Majestatis fuit ordinatus, confici in Regno, in quo omnes feudatarii describuntur per Provincias, emendatis, erroribus antiqui cedularii*, resp. 30. num. 49. & 51. fol. 324. *cui fuit præpositus Author, vide in verbo Author.*
- Certiorari quis non debet post habitam notitiam*, resp. 29. dec. 2. num. 2. fol. 310.
- Cessante bello, cessat quod ejus causa est concessum, maxime si causa belli paratum ad mercimonia tractabatur*, resp. 13. num. 89. fol. 166.
- Cessante ratione, cessat etiam & argumentum*, resp. 19. num. 57. fol. 217.
- Citatio coram novo Judice non est necessaria, vel saltem si omittatur, non inducit nullitatem*, resp. 30. num. 95. fol. 328. & *an sit facienda Reo post ultimum peremptorium, remittitur Judicis arbitrio*, n. 96. fol. eod. & *an sit reiteranda coram novo Judice suscepto in causa, ubi proceditur contra Reum contumacem*, num. 99. & 101. de veritate num. 111. & 114. fol. 328. & 329. de stilo S. C. fit ad omnes actus in forma, num. 100. fol. 328.
- Citatio est instituta, ut quis sciat, & si velit se defendat*, resp. eod. num. 18. fol. 321. fit tantum, ut quis compareat, & idem præsentia sine citatione sufficit ex communi, num. 16. fol. eod. & nu. 102. & 104. fol. 328. & 329.
- Citatio partis requiritur in præsentatione instrumenti, vel exempli, & si comparatio cum originali fuisset facta parte citata, alias non probat*, resp. 20. num. 1. 2. 4. & 5. fol. 221. & *quid in collatione*, n. 12. fol. 222.
- Civilitatis jus non acquiritur ex statuto, si fuit contemplata habitatio, cum majori parte familie, data habitatione cum uno, vel duobus servis*, resp. 9. n. 47. fol. 66.

- Civis allectus ad hoc ut gaudeat privilegiis Civium debet subire onera tam realia, quam personalia, & mixta, resp. eod. num. 12. fol. 62. amplia etiam in Cive originario, num. 13. fol. eod.*
- Civis debet ferre onera in actu, nec sufficit in potentia, ut gaudeat privilegiis Civium, resp. eod. num. 14. fol. 63.*
- Civis dicitur, quousque in patria uxoris habitaverit, & munera subjerit, resp. eod. num. 5. fol. 62.*
- Civis etiam originarius tenetur onera Civium subire, ut eorundem privilegiis gaudeat, resp. eod. num. 9. fol. eod.*
- Civis ex privilegio allectus, in dubio isdem demum dicitur, si substinet onera, prout alii Cives, resp. eod. num. 15. & 17. fol. 63.*
- Civis non gaudet uti Civis, ex sola uxore in Monasterio sine domo aperta, resp. eod. num. 43. & 46. fol. 66.*
- Civis non substinens onera, non gaudet, & id potest à quocumque opponi, resp. eod. num. 19. fol. 63.*
- Civis onera non substinens, non gaudet nisi per patrem, fratrem, vel alios subeat illa onera in loco, à quo abest, resp. eod. num. 31. 32. & 34. fol. eod.*
- Civis originarius differt à Cive allecto, resp. eod. num. 33. fol. eod.*
- Civitas Capua tenet sub se Casale Marcianisii, resp. eod. num. 23. fol. 302.*
- Civitas Neapolitana ex titulo oneroso, & corrispetivo, est in quasi possessione juris Portulanie in recompensationem ingentium, & maximorum servitiorum, resp. 28. num. 9. fol. 290.*
- Civitas Neapolitana velut subdita, non habet jus imponendi nova vectigalia, præsertim cum jure prohibendi, resp. 10. num. 47. fol. 72.*
- Civitas nostra Neapolitana, quæ participat in Gabella vini in Dobana, & aliis, omnia habet ex Regis munificentia, resp. eodem, num. 68. & 70. fol. 74.*
- Civitas Rbegii habet jurisdictionem civilem Casalis Sanbatelli, quod per prius vocabatur Mortarussa, resp. 29. num. 4. & 5. fol. 300. & num. 16. fol. 302.*
- Civitates, quæ non habent Fiscum, idest quæ non sunt liberae, privatorum nomine continentur, resp. 28. num. 122. fol. 297.*
- Civitates subditæ, jure communi nullam habent Jurisdictionem, nisi in certis casibus, resp. 10. num. 48. fol. 72.*
- Classis navium est unum ex Principis, & hostium præsidis, resp. 13. num. 102. fol. 156. & n. 112. & 113. fol. 157.*
- Clausula Codicillaris non operatur effectum fideicommissariae in pluribus alternativè vocatis, priori admissa, resp. 16. num. 42. fol. 196.*
- Clausula, de plenitudine potestatis, aliquando subintelligitur, resp. 23. num. 317. fol. 26.*
- Clausula etiam, in fine posita, quæ non sit de se, sed adjicitur per modum conditionis modificationis, sive qualificationis, tantum adproxima refertur, resp. 18. num. 7. fol. 203.*
- Clausula insolita suspectum reddit contractum, resp. 15. num. 32. fol. 179.*
- Clausula investitura Quam investituram vim robur veræ, & realis, & effectualis possessionis in judicio, & extra volumus obtinere, operatur effectum translationis possessionis ex Principis voluntate, resp. 7. num. 13. fol. 54.*
- Clausulam Juribus Reg. Curie semper salva, malum operari, & esse solitam in omnibus feudorum concessionibus apponi, resp. 12. num. 351. fol. 115.*
- Clausula Justitiam faciat, est maxima importantia, & per eam utrique parti consulitur, resp. 30. num. 69. fol. 325. non revocat præcedentes justiones, etiam quod de his sit facta mentio per supplicentem, num. 70. fol. eod.*
- Clausula, præstito prius solito juramento de benè, & fidelitèr exercendo, licet impediatur exercitium facti, non impedit quin transferatur jus, & possessio civilis, quæ sufficit ad contractus perfectionem, resp. 7. num. 18. & 19. fol. 55.*
- Clausula, pro hæredibus, & successoribus, non immutat in cæteris naturam officii, ut sit inalienabile absque assensu, & speciali Principis licentia, neque facit illud transire ad hæredes extraneos, atque feminas, resp. 12. n. 113. fol. 90. & num. 116. fol. 91. etiam si dicatur pro hæredibus quibuscunque, num. 118. 120. 121. & 122. fol. 91. & fortius ad transversales, num. 117. limitata num. 119. fol. 91.*
- Clausula, prout juris cum incantu, quid operetur, resp. 18. num. 21. fol. 206.*
- Clausula, si non valet, ut confirmatio, valeat ut nova concessio, unde orta, resp. 12. num. 340. fol. 114.*
- Clausula, ut privilegium interpretari debeat in ejus favorem, non operatur quoad expressa, resp. eodem, num. 352. fol. 115.*
- Clausula insolita in rescripto Principis si opponatur, vel ledant jus tertii, non tenet rescriptum, resp. 21. num. 36. fol. 226.*
- Clausula, quæ solent apponi in contractu, quem gerit Universitas cum Rege, dum sit de dominio, resp. 24. num. 23. fol. 270.*
- Clausula, quæ sunt derogatorie in Regis literis adhibita omnem repellunt contradictionem, resp. 23. num. 33. fol. 260.*
- Clerici habentes Regalia ex dispensatione, pœnam banni in Germania, (quæ similis est d. portationi) non patiuntur, sed per sententiam declaratoriam privari debent, resp. 12. num. 254. fol. 104.*
- Clerici non comprehenduntur sub Rub. de succ. fil. Comit. & Baron. & si velint dimittere habitum, ampliatur etiam ad Cardinales, resp. eod. n. 240. fol. 103.*
- Clericus etiam in minoribus ad officii sicuti ad feudi successionem inhabilis, & incapax est, cum non possit juramentum præstare de bene, & fidelitèr exercendo, & alia explicare, resp. eod. n. 231. 234. & 235. fol. 102. & num. 236. 238. & 241. fol. 103.*
- Clericus etiam simplex, incapax est ad quæcunque officia temporalia, de jure Canonico, Civili, & Regni, resp. eod. num. 221. & 223. fol. 101. etiam sine jurisdictione, num. 224. fol. 102. fortius si in iis præstandum sit juramentum, n. 229. fol. 102. quod extenditur ad Actorum Magistros, n. 227. fol. eod.*
- Clericus non succedit in feudo, resp. 12. num. 240. fol. 103.*
- Clericus officia secularia habere non potest, & si adesset potestas substituendi, resp. eod. num. 242. 243. & 245. fo. 103.*
- Cognitio delictorum ab Officialibus, ac subditis, etiam non intuitu officii commissorum, Reg. Camera quoad omnes privativè competit, resp. 2. n. 127.*

- n. 127. fol. 27. & ita decisum in Collaterali Consilio, num. 138. fol. 28.
- Collateralis**, in cuius beneficium expresso pacto, & conventionione comparatum est feudum, ex dicta conventionione, & contractu id capere dicitur; ideoque de eo non potest in præjudicium vocatorum Collateralium disponere, resp. 5. num. 36. fol. 46. eoque casu feudum dicitur novum, non antiquum, n. 35. fol. 46.
- Comes**, & **Marchio dignior est Marchione solo**, resp. 2. num. 11. fol. 31.
- Commenda, vel temporalis, vel perpetua, est cum potestate disponendi de fructibus**, resp. 12. n. 326. fol. 102.
- Commensuratio meritorum in iis tantum fit, ad quæ faciens non tenebatur**, resp. 23. num. 344. fol. 263.
- Commodum nemo ex ejus mora sentire debet**, resp. 6. num. 54. fol. 52.
- Communio, ex qua totum resultat in materia feudali, Portulaniæ, Jurisdictionis, ac aliarum specierum, quomodo consideretur ad finem obtinendi prælationem**, resp. 28. num. 10. & 11. fol. 290. num. 57. fol. 293. & num. 127. & 128. fol. 297. & num. 19. cum sequent. fol. 290.
- Concessa in officium, censentur concessa in administrationem, & ad nutum revocari possunt**, resp. 12. num. 91. fol. 89.
- Concessa potestate quantumvis libera, non videtur concessa facultas, qua quis suo jure, ac libertate privatur**, resp. 23. num. 341. fol. 263.
- Concessio ampliatur ex qualitate Regis concedentis, & concessionarii**, resp. 12. num. 280. fol. 109.
- Concessio de officio Actorum Magistri, & Credentiarum Consensu facta per Regem Ferdinandum I. per mortem Antonelli Bonacurso Philippo de Bernaudo sapit naturam assensus, non autem originalis investitura**, resp. eodem, n. 270. fol. 108.
- Concessio de Regalibus facta in feudum, illorum naturam ampliat, ut magis fiant alienabilia**, resp. eod. num. 139. fol. 93.
- Concessio facta de feudo novo jure antiqui, non operatur ut collaterales succedant**, resp. 5. num. 54. fol. 47. & ita decisum, num. 55. fol. eod.
- Concessio facta Oppido subdito, differt à concessione facta Oppido non subdito, vide in verb. Differentia inter concessionem**.
- Concessio facta pro se, & hæredibus, non tantum de primo hærede, sed de omnibus descendentes intelligitur, quod procedit in omni re, & materia transitoria ad hæredes tantum**, resp. 12. n. 123. & 124. fol. 92.
- Concessio intelligitur fieri secundum naturam rei**, resp. eod. num. 246. fol. 103.
- Concessio Jurisdictionis, & Regalium in feudum, intelligitur privativè, cumulativè verò si in officium**, resp. 12. num. 90. fol. 89.
- Concessio Jurisdictionis, sive Regalium deordinaria potestate à Principe revocatur**, resp. 23. num. 57. fol. 239.
- Concessio officii pro hærede, sicut de primo tantum intelligitur, pariter facta pro hæredibus, & successoribus, descendentes tantum comprehendit**, resp. 12. num. 128. fol. 92. & num. 149. fol. 94.
- Concessio officii si facta sit, annexam habet clausulam si Officialis bene, & fideliter se gesserit**, resp. 15. n. 122. fol. 187. & pactum in contrarium non tenet, num. 127. fol. 188.
- Concessio prima quando alterari, & mutari potest in præjudicium successorum**, resp. 12. num. 358. fol. 115. & quid in feudo ex pacto, num. 359. fol. eodem.
- Concessio Principis, interdum participat mixtarum contractus, & privilegii**, resp. 7. num. 11. fol. 54.
- Concessio Regalium strictè interpretanda, ut ab una specie Regalium ad aliam non fiat extensio**, resp. 12. num. 203. fol. 99.
- Concessio si sit facta duobus à Rege de eadem re, secunda attenditur, si adsit clausula, non obstante prima concessione facta tali personæ**, resp. 19. num. 27. fol. 215.
- Concessio, sive gratia Regis Catholici extendens successionem ad patrnam, ampliata postea etiam ad amitam, loquitur in feudis antiquis**, resp. 3. num. 20. fol. 58. & num. 22. fol. eod.
- Concessio ultima attenditur, si revocatio sit facienda ab eodem, vel alio Rege**, resp. 19. num. 54. fol. 217.
- Concessionem circa impositionem vestigialium factæ, & faciendæ ad beneficium Universitatum Regni, irritantur ex Pragmat. Sereniss. Regis Ferdinandi I. resp. 10. num. 46. fol. 72.**
- Concessio officio hæredibus filii tantum veniunt**, resp. 12. num. 89. fol. 138.
- Concessio aliquo, & ea concessa intelligantur sine quibus id commodè explicari non potest**, resp. 1. num. 3. fol. 3.
- Conclusiones falsas, vel infirmas in tractatibus asserere perniciosum**, resp. 23. num. 348. fol. 264.
- Conditio Potestativa, vide Potestativa conditio.**
- Conductor quando propter bellum, vel pestem non potuit exigere fructus gabellæ, licitè petere potest remissionem mercedis, quia casus fortuitus dicitur**, resp. 17. num. 34. fol. 200. quod declaratur num. 35. 36. 37. 38. & 39. fol. eod.
- Conductori imputandum est, si non cogitavit, quod evenire potuit, & debuit scire conditionem rei**, resp. 18. num. 35. fol. 207.
- Confessio in precibus Principi oblatis, est irrevocabilis, & plenè probat, etiam absente parte**, resp. 12. num. 427. fol. 124.
- Confirmatio dicitur nova datio, quando actus qui confirmatur est invalidus**, resp. eod. n. 339. & 341. fol. 125.
- Confirmatio privilegiorum operatur novam concessionem, & majorem auctoritatem tribuit actui confirmato**, resp. 19. num. 31. fol. 215.
- Conjectura, quæ fideicommissum inducunt remissivè**, resp. 16. num. 27. fol. 194.
- Connexorum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis**, resp. 1. num. 58. & 60. fol. 7.
- Consiliarius Cancellariæ Hispaniæ, Regentes appellantur, vide Stilus Cancellariæ.**
- Consiliarii. Collaterales sunt pars corporis Principis**, resp. 21. num. 1. fol. 224.
- Consiliarius S. C. Neap. officii Præses R. C. cognoscit de causis sibi antea à Regni Prorege commissis**, resp. 2. num. 21. fol. 31. & retinet priorem dignitatem, num. 33. & 36. fol. 32. & n. 38. fol. 32.
- Consilii appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilii caput, & sub Collaterali comprehenditur Prorex**, resp. 21. num. 4. fol. 224.
- Consors dicitur domini participes**, resp. 12. n. 57. fol. 293.
- Constitutio Constitutionem Divæ memoriæ, non habet locum in alienatione officiorum**, resp. 12. n. 212. 213. & 214. fol. 100. neque habet locum

- in omni feudo, sed tantum in quaternato, n. 215. fol. eodem.*
- Constitutio Regni, Ut de successionebus restrinxit successionem in feudis antiquis usque ad tertium gradum, respons. 3. num. 5. fol. 37. enumerat personas, non gradus, num. 6. fol. eod. & respons. 4. num. 8. fol. 40. & num. 32. ex magis recepta sententia, fol. 41. atque ita iudicatum per Serenissimos Reges, & eorum Tribunalia, etiam quod verior esset contraria opinio, num. 9. fol. 40.**
- Consuetudo notoria sufficit ut allegetur, quamvis non probetur, respons. 23. num. 209. fol. 250.**
- Consuetudo patrisfamilias in quavis dispositione attendi debet, respons. 21. num. 25. fol. 225. & potius quam vicinorum, respons. 12. n. 220. fol. 101.**
- Consuetudo tanquam quid facti est alleganda, & probanda, respons. 19. num. 43. fol. 216.**
- Consuetudo, vel usus non potest induci ex varietate, & diversitate ordinum Superioris, respons. 18. num. 16. fol. 205.**
- Consultatio simpliciter à Rege Proregi demandata, necessario intelligitur cum voto Regentium, quibus in rebus iustitia communicata est iurisdictio, & cum ipsorum voto procedere debet, respons. 21. num. 7. fol. 224. in re ad Fiscum patrimonium pertinente an requiratur votum R.C. vide in verbo Votum R.C.**
- Consultationes quales esse debeant, remissive, respons. eod. num. 21. tangentes quovis modo Regale patrimonium spectant ad R.C. num. 17. fol. 225.**
- Contractus à Principe inisi de dominio perpetuo conservando, nedum de potestate absoluta, sed ex iusto causa revocari possunt ex ipsorum natura, respons. 23. num. 251. 252. 253. 254. & 255. fol. 254. 255. & num. 261. 262. & 266. fol. 255. cum subdito gesti de re ad Principem spectante revocari possunt, respons. eod. num. 259. fol. 255. & pro lege habentur, respons. 29. decis. 4. num. 5. fol. 316.**
- Contractus ad validitatem, & officii acquisitionem non requiritur exercitium, respons. 6. num. 39. fol. 51.**
- Contractus donationis cum contractu venditionis concurrere nequit, respons. 25. num. 16. fol. 276.**
- Contractus emptionis, quamvis dicatur perfectus quoad obligationem autem traditionem, remanet tamen imperfectus quoad reliqua, non sequuta mensuratione reservata, respons. 29. num. 3. fol. 300.**
- Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, respons. 23. num. 260. fol. 255.**
- Contractus Principum vim legis obtinent, respons. 7. num. 4. fol. 54.**
- Contumax ut expectetur iustus est, quam ut in contumaciam condemnatur, respons. 30. n. 106. fol. 329. interdum de benignitate erit expectandus in probatione sententia usque ad ultimum punctum, num. 108. fol. eodem, quandoque tribus mensibus, num. 109. fol. 329. ex observantia Sac. Conf. refertis expensis admittitur ad probandum, num. 112. fol. eodem, per eius spontaneam comparitionem contumacia purgatur, num. 110. fol. eod.**
- Conventus non tenetur acta intimare, respons. 29. num. 9. fol. 314.**
- Corpora, & introitus de jure Baronum tempore domanii cedentes commodo Universitatis, remanent feudales, respons. 25. num. 1. fol. 274.**
- Corpora, & introitus feudales Universitatis distinguuntur inter Jurisdictionales, in quibus comprehenduntur Officio Magistrum Actorum, Bajuli, Sicilia, Ponderum, & Mensurarum, Catapania, familiarum, & immobilia, in quibus sunt defensa, nemora, annui redditus, & cetera, respons. 24. num. 8. fol. 269.**
- Credentiorum libris non erit standum, & ex eis non probatur perceptio fructuum gabellarum, resp. 17. num. 48. fol. 201.**
- Creditor posterior potior existimatur, si eius pecunia confestim fuit soluta creditori privilegiato, resp. 27. num. 31. fol. 285. revocationem habet, si eius pecunia fuit dimissa anterior, num. 32. fol. 285.**
- Criminalis actio cum oritur ad penam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit Iudex, qui tenetur providere, & si id non petatur, quodvis pro delicto pena extraordinaria esse imponenda, respons. 1. num. 83. & 86. fol. 9. & 10.**
- Criminis peculatus pena civili Digestorum jure est deportatio, Codicis vero, ac Constitutionis Regum est capitalis, respons. 22. num. 60. fol. 233.**
- Culpa infidelium bellantium, vide in verbo iniustitia ex parte infidelium praesumitur in Custode ratione publici officii, respons. 1. num. 88. fol. 10.**
- Custodiam Castrum, vel Civitatis deserens absque aliquo adiutorio dum Hostis in obsidione manet, potest privari Castro, vel dignitate, & est digna causa revocationis privilegii, respons. 19. num. 45. fol. 216. quod ampliat, ibid. num. 46.**
- Custodi incumbit onus probandi sine propria culpa delinquentem ausugisse, respons. 1. num. 89. fol. 10. quia aliquando ex circumstantiis poterit capitalis pena puniri, num. 90. fol. eod.**

D.

- Dammum intolerabile, ex communi, & magis recepta Doctorum opinione dicitur, quando conditor, sive gabellarius remanet laesus ultra dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, respons. 17. num. 46. & 47. fol. 201. dummodo non unius rei, sed omnium rerum reditus deficiat, nam de omnibus erit habenda ratio, & quod deest in una, erit supplendum ex ubertate alterius, respons. eod. num. 40. & 44. fol. 200. & 201.**
- Debitor liberatur quando perit id, quod est in obligatione, sive sit species, sive genus subalternum, respons. eod. num. 14. fol. 198. & num. 15. & 16. ubi declaratur, quomodo id procedat.**
- Debitor, & creditor pendente conditione recte appellatur, respons. 8. num. 27. fol. 60.**
- Debitor pecunia fiscalis post annum residuam pecuniam facit, respons. 22. num. 67. fol. 234.**
- Decium perterruit auctoritas S.C. Neapolitani, respons. 25. num. 54. fol. 279.**
- Decreta conformia quando censentur, respons. 29. decis. 3. num. 4. fol. 313.**
- Decreta non dicuntur difformia, quando in secundo fuit addita clausula, cui pars renunciavit, resp. 29. num. 3. fol. 313. S.C. & R.C. habent executionem paratam, num. 7. lata parte instante, non egent intimatione, num. 8. ferenda inter emptorem, & fiscum super traditione possessionis, non praesudicant praelationi petita, num. 14. fol. 314.**
- Decreta bina non debent proferri in eodem confes-
sione auferatur potestas reclamandi à primo, resp. 29. decis. 4. num. 8. fol. 317.**
- Decretum interpositum ex falsa causa, praesertim contra jus scriptura redditur nullum, respons. 14. num. 26. fol. 173.**

- Decretum habens, litigantis protestationem adversario notificari, & interim fieri annotationem rei in iudicio deducta, conservat iura protestatis, resp. 10. num. 44. fol. 71.*
- Decretum R.C. non dicitur absolutum, deficientibus subscriptionibus fisci, & secretarii, resp. 29. in 4. decif. num. 2. fol. 314.*
- Decretum unum censetur licet plura habeat capita connexa, si ab unico verbo regatur oratio, & quando est individuum non licet à parte reclamare, resp. 29. decif. 2. num. 10. 11. & 12. fol. 311.*
- Decretum Procuratoris Caesaris, vide verb. Procuratoris Caesaris decretum.*
- Dediti Hostibus, & si non sponte, postliminio carent, resp. 13. num. 203. 207. 208. & 212. fol. 167.*
- Deditus hostibus, Civitatem nullo modo, & fortè nec libertatem adipiscitur, resp. eod. num. 205. fol. eod.*
- Defensio Authoris ab impugnationibus cujusdam Neoterici in doctrina Marini Frecciae de linea collateralis non succedente ad feudum, in quo frater fuerat admissus exempli causa ab illo ad presentem materiam officiorum adducta, resp. 12. in Apolog. num. 67. fol. 137.*
- Defensio, quae fit in statu Mediolani habetur pro immediata Regni Neapolitani defensione, resp. 27. num. 2. fol. 283.*
- Delegatus Principis, quamvis contra testem jurisdictionem non habeat, potest tamen eum falsum coram se deponentem punire, resp. 1. num. 10. fol. 4. & idem erit in inferiore à Principe, dummodo ei criminalis coercitio non sit nominatim interdicta, num. 11. fol. eod.*
- Delegatus Principis, quamvis in re sibi commissa major sit ordinario, puniri tamen potest ab eo in criminibus, etiam ad causa delegata cognitionem pertinentibus, resp. eod. num. 18. fol. 5.*
- Delinquens videtur cum fisco quasi contrahere, & in illud bona ex quasi contractu alienare, resp. 16. num. 30. fol. 194.*
- Delinquentes etiam milites remittuntur ad eos Iudices, apud quos crimen est commissum, resp. 1. num. 23. fol. 5.*
- Descendentium appellatione veniunt etiam feminae, quamvis testator adiciisset qualitatem masculinitatis, nisi tamen ulterius progressus esset, resp. 16. num. 25. fol. 194.*
- Dictio apud propriè sumpta, idem significat quod coram resp. 1. num. 24. fol. 5.*
- Dictio atque est conjunctiva, resp. 13. num. 185. fol. 166.*
- Dictio cum copula accessoriè, non principaliter, resp. 18. num. 5. fol. 203.*
- Dictio, &c. attendenda est in amplissima forma in fisci beneficium, & idem renunciatio facta cum dictione praedicta, extendenda erit ad casus fortuitos, & ad omnes alias exceptiones, resp. 17. num. 49. fol. 201.*
- Dictio propter significat causam, etiam proximam, resp. 13. num. 186. fol. 166.*
- Dictio tanquam regulariter denotat impropriè, resp. 5. num. 5. fol. 47.*
- Dictio curius quandoque exponitur pluries, resp. 14. num. 31. fol. 174.*
- Dictio donec, & dictio cum copulant, resp. 9. num. 41. fol. 65.*
- Dictio Univerfa predicatur de omni toto, & in quolibet toto verificatur, sive jus sit, sive corpus, resp. 28. num. 21. fol. 290.*
- Dictiones in his, & in praedictis eandem habent vim, resp. 12. num. 348. fol. 115.*
- Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito quae fit, resp. 23. n. 266. fol. 255. & n. 268. fol. 256. vide in verbo concessio.*
- Differentia inter rationem tituli C. nò fiscus rem, quam vend. vinc. & tit. C. de vend. re fisc. quae fit, resp. 28. num. 76. fol. 294. & num. 94. fol. 295.*
- Diffidatio ante belli motionem, praecipue inter Christianos necessaria, saltem quoad personam hostis declarandi, maxime durante pace, vel sedere, resp. 13. num. 218. & 220. fol. 168. & 169.*
- Dignior est, magisque illustratur qui propriè ad laetus Principis sedet, resp. 2. num. 43. fol. 33.*
- Dignitas majori, minori praedictum non facit in dignitate, sed in administratione, resp. eod. n. 8. fol. 31.*
- Dignitas prior, in translatione ad minorem non amittitur, etiam nulla facta reservatione, resp. eod. num. 38. & 39. ubi de ratione, fol. 32. sicut nec minor per majorem supervenientem num. 3. fol. 30. & ipsius prioris dignitatis emolumentum retinetur, num. 23. 25. & 28. fol. 31.*
- Dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem; hinc promittens dare scacomactum cum pedina, adimplet, si des cum pedina facta Regina, resp. eod. num. 10. & 14. fol. 31.*
- Dignitates ascendendo, non descendendo conferantur ex necessitate tantum, & utilitate publica fit descensus de majori ad minorem, resp. eod. n. 30. fol. 32.*
- Dignitatis sua gradum quisque contendens crudelis sibi met ipse censetur, resp. eod. num. 2. fol. 30.*
- Dilatio à Principe alicui concessa, non extenditur ad debita postmodum contracta, resp. 17. num. 12. fol. 198.*
- Dilatio nova, vide Nova dilatio.*
- Dilatio, eo minus erit concedenda, ex quo magis necessitatis causa augetur, nè finis, qui interim praetenditur, inutilis reddatur, resp. 30. num. 87. fol. 327. non erit concedenda, cum ex mora res inutilis redderetur, num. 81. fol. eod.*
- Dilatio à Iudice debet ampliari, & minui secundum qualitatem temporis, & conditionem personarum, resp. 30. num. 45. fol. 327.*
- Dilatio omnis data ad probandum, est peremptoria, etiam si non dicatur; adeo quod si denud concederetur sine causa cognitione, & parte inaudita, omnia acta reciderent nulla, resp. eod. num. 38. fol. 323. quod fortius procedit in Regno, num. 39. fol. eod.*
- Dilatio unica tantum conceditur de Jure Regni ad probandum, resp. 30. num. 39. fol. 323.*
- Dilatoria exceptio quaecumque opponitur cum agitur coram Principe, vel opponens sit minor, vel persona privilegiata, resp. 20. num. 15. fol. 222. solum ope exceptionis, quando est alicuius praedicti, num. 18. fol. eod.]*
- Discrimen quod sit inter stipulatorem, ac rei alienae emptorem, resp. 26. num. 14. fol. 281.*
- Disjunctivae dictionis natura operatur, ut sufficiens alteram partem esse veram, resp. 26. num. 14. fol. 281.*
- Dispensatio Principis accensionem candela, ex eo, quod pretium oblatum iustum dici poterat; eo postea aucto non potest effectura sortiri, sed Princeps consulendus est, resp. 14. num. 18. fol. 172.*

- Dispositio generalis legis, vel statuti, includit omnes casus, licet in uno esset major ratio, quam in alio, idque procedit in materia odiosa, & rescriptis, quamvis stricti juris, respons. 30. num. 60. fol. 324. & idem operatur quoad comprehensa sub genere, quantum specialis quoad comprehensa sub specie, num. 57. fol. eod.*
- Dispositio text. l. nullum penitus 12. C. de test. procedit non tantum in teste falsum deponente, sed etiam in eo, qui quovis modo non sui iudicis jurisdictionem offendit, respons. 1. num. 2. & 4. fol. 3. quid in Clerico, num. 5. fol. eod. nunquam deficit cum procedat solum respectu iudicis incompetens, non autem incapacis, num. 12. fol. 4. vide in verbo Iudex incompetens.*
- Dispositio de feudo cum offensus, nihil differt ab alodio, respons. 12. num. 263. fol. 107.*
- Dividuum natura aliquando efficitur individuum juris censura, respons. 28. num. 86. fol. 294.*
- Divisio jurisdictionis in ea administranda parit plura incommoda, & absurda, respons. 28. n. 55. fol. 293, & num. 85. fol. 294. & num. 103. fol. 296.*
- Doctor creatus miles, non desinit esse doctor, respons. 2. num. 19. fol. 31.*
- Doctor in tribus locis aliquid sustinens, id sequi videtur, quamvis alibi contrarium asserat, respons. 5. num. 45. fol. 47.*
- Doctor perfunctorie loquens non facit numerum, & qui non disputat, quamvis aliquid supponat, non facit auctoritatem, etiam si verba eius decident casum, respons. 13. num. 46. fol. 148. ejus dictum intelligitur secundum legem, quam citat, num. 44. fol. eod.*
- Doctor plures referens opiniones, pro posteriori stare iudicandus, respons. eod. num. 20. fol. 145. nisi pro ea non reddat efficacem rationem, num. 41. fol. 148.*
- Doctores Netherici plerumque neglecta verborum proprietate antiquorum, in resolvendis questionibus, sub novis formis, & loquendi structura a senioribus, eorumque placitis deviantes, illas obscuras reddunt, dum fulcire, & illustrare credunt, respons. 6. num. 1. fol. 49.*
- Dobanerus Monsorius vir nobilissimus, & gravissimus, ex levioribus causis suspensus per utrumque Tribunal R. C. & Collateralis Consilii, respons. 15. num. 89. fol. 184.*
- Dolus futurus, vel fraus expressa, nec tacite per Regem, vel legem remitti potest, resp. eod. n. 57. fol. 182. & num. 59. fol. eod.*
- Domanialia, quae a Regibus tantum ex generali consuetudine distrahuntur a Proregibus absque speciali mandato alienari prohibentur, resp. 25. num. 11. & 12. fol. 276.*
- Domanii petitio, ut admittatur, requiritur consensus Regis, resp. 24. num. 60. fol. 272.*
- Domanio revocato, Universitati sunt restituenda corpora retenta per Regium Fiscum tempore domanii, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, juxta consuetum stilum, resp. 25. num. 3. fol. 271.*
- Domanium Regi, & Universitatibus pariter, praesudiciale, resp. 23. num. 349. & 350. fol. 264.*
- Domicilium non facit sola domus comparatio, resp. 9. num. 1. fol. 62. quando contrabatur vel non, num. 3. & 4. fol. eod.*
- Domini publicanorum appellantur illi, qui majoritatem, sive praebeminentiam inter ceteros habent, resp. 22. num. 50. fol. 232.*
- Domina sunt de jure gentium, quorum usus peccatum, nec infidelitas nocet, respons. 13. num. 153. fol. 162.*
- Domini directi retentio, in infeudatione etiam plurimum Civitatum laesionem excludit, resp. 23. n. 141. & 142. fol. 246. & num. 151. 152. 155. 157. & 158. fol. eod.*
- Domini, & superioritatis reservatio arguit, concessionem esse factam in feudum, resp. 12. n. 350. fol. 115.*
- Dominium directum ex qualitate donantis scilicet Regii, tacite translaturum censetur, resp. 23. n. 160. fol. 247.*
- Dominium, & possessio etiam naturalis, revertitur ad concedentem finito tempore concessionis, resp. 12. num. 448. fol. 126.*
- Dominium in dubio, vel possessio ex solo Principis privilegio censetur translata, resp. 6. num. 2. fol. 49. quod declaratur, num. 3. & 6. fol. eod.*
- Dominus directus, directum dominium invito vasallo in alium transferre nequit; ut è contra vasallus feudum invito domino, resp. 23. num. 162. fol. 247. & num. 167. & 168. fol. eod. quod limitatur cum utile transfertur retento directo, num. 340. fol. 263.*
- Dominus directus non potest partem domini directi alienare, partemque retinere, resp. eod. num. 171. fol. 248. ad idque locus Ilerna. expenditur, & declaratur, num. 172. 173. & 174. cum distinctione relata, num. 175. & 176. fol. eod.*
- Dominus directus, novum gravamen feudatario imponere non potest, de feudo disponere, vel modum adicere, nisi cum consensu utilis, qui etiam cum assensu domini potest formam mutare, respons. 12. num. 264. & 265. fol. 107. quod ampliatur in feudo ex pacto novo, num. 268. fol. 107.*
- Donatio ab Universitate Baroni facta; ut in Camera reservatam eligatur, tanquam remuneratoria valet sine assensu, resp. 1. num. 23. fol. 15.*
- Donatio absque Regis assensu facta per non habentem successorem, & de prole desperatam non valet, respons. 12. n. 53. fol. 85.*
- Donatio non praesumitur, praesertim temporibus calamitosis, resp. 29. num. 69. fol. 306.*
- Donationis magnitudo quomodo consideretur, resp. 23. num. 135. fol. 245.*
- Donationes Principis habent privilegium, ut socius in illis succedat consocio absque haerede defuncto, resp. 12. num. 107. fol. 90. de quibus haeredibus intelligatur, num. 108. 110. & 111. fol. eod., & quid in re non transitoria ad heredes, num. 112. fol. eod.*
- Dubia probatio non relevat probantem, resp. 29. n. 85. fol. 308.*
- Dubium juris aequiparatur questioni facti, resp. 12. num. 406. fol. 120.*
- Ducatus Calabria fuit in feudum concessum ab antiquioribus Regibus, resp. 12. num. 258. fol. 106.*
- Duci hostium capto redimendi facultas concedenda, si pacis perturbatio non timeatur, resp. 13. num. 13. fol. 144.*
- Dupla etiam non promissa subintelligitur, resp. 26. num. 20. fol. 281.*

E.

Ecclesia, & Ecclesiastica persona, seculare Principis forum non declinant, in ipsius Principis largitionibus, respons. 12. num. 249. fol. 104. quo poena, lege Hispanica clericus declinans puniatur, num. 250. fol. eod. procedit in bonis concessis in feudum, & regalibus concessis secundum propriam naturam regaliū, secus in aliis, num. 251.

num. 25 l. 252. & 253. fol. 104.
Ecclēsia ut teneat feudum, de raro Dominus directus suam præstabit assensam, resp. 29. decis. 2. num. 23. fol. 312. nunquam desinit esse hæres, nu. 24. fol. eod.
Eminentes jurisdictionem à Rege alicujus terra domanialis, possunt redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, ut membra uniantur capiti, vel saltem ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet in ea terra occasione partis, potest vendere totum, & ita decisum, resp. 24. num. 75. fol. 273.
Eruptionis substantia est pretium, donationis vero liberalitas, resp. 19. num. 11. fol. 214. non dicitur perfecta, dum pretium non est certum, nec quantitas rei vendita liquidata, resp. 29. num. 73. fol. 307.
Emptor bonorum Fiscalium debitorum, Fisco distrahente Jure hæcæ fiscalis servatur immunitas super bonis prædictis ab omni alia alterius conventionione, resp. 28. num. 92. fol. 295. ex dispositione l. 2. & 3. C. de quadrienn. præscript. alio privilegio munitur, num. 93. fol. eod.
Emptor non prohibetur agere de evictione adversus venditorem non citatum, si citatus aliquid opponere non potuisset, resp. 29. num. 2. fol. 300.
Emptor pedagii, etiam si eveniat mortalitas, unde gentes non transferunt per locum, petere non potest mercedis remissionem, cum videatur emisse casum, & fortunam, resp. 18. num. 42. fol. 208.
Enormis læsio circa magnam alienationem, non consideratur in Magno Rege, resp. 23. num. 130. fol. 245.
Enunciatio meritorum in concessione à domino subditis facta, non idem minus illam gratiosam reddit, resp. 23. num. 31. fol. 237.
Episcopus creatus Archiepiscopus, de causis sibi delegatis quando erat Episcopus cognoscit, resp. 2. num. 20. fol. 31.
Equitum Divi Stephani militia, validissimis, ac penè alatis irremissis Maria discurrentes laudes, resp. 13. num. 11. fol. 144.
Etymologia quæ, ejusque argumentum negativè tantum procedit, resp. 1. num. 30. fol. 16.
Exactio, & solutio non sunt ad imparia judicanda, & idem si exactio fructuum fuit facta in pecunia numerata, ita pariter erit facienda solutio locatori, resp. 17. num. 20. fol. 199.
Exceptio de jure tertii exclusiva intentionem agentis, opponi potest, resp. 12. num. 373. fol. 117.
Exceptio dilatoria juris, & facti notoria opponi potest etiam post conclusum in causa, resp. 20. num. 14. fol. 222. coram Principe quandocumque opponitur, vel opponens esset minor, aut persona privilegiata, num. 17. & 18. fol. eod.
Exceptio libenè à Zenone, ubi opponitur, ad merita indistinctè reservatur, resp. 19. num. 66. fol. 218.
Exceptio prelationis est præjudicialis, quæ impedit, litis ingressum, resp. 29. num. 10. decis. 3. fol. 314. in ea admittitur reus ad probandum antequam actor num. 11. respiciens statum, vel personam, differt ab actione à tertio oppositore proposita, quæ potest vocere, vel totam judicium absorbere, num. 12. fol. eod.
Exceptio peremptoria si opposita sit in vim dilatoriæ, & fuerit rejecta, potest etiam opponi in vim peremptoria, nec valet sententia nisi Judex super ea judicet, resp. 19. num. 98. fol. 220.
Exceptio proprietatis in continenti probata remedium

l. fin. C. de edict. Div. Adriani cessare facit, etiam si opponens non possideat, resp. 12. nu. 372. fol. 117.
Exceptio, quæ nihil novi potest offerre, actum non impedit, resp. 29. num. 1. fol. 300.
Exceptio, quod non satis citata pars ad videndum collationem scripturarum, opponi potest etiam in allegationibus, non obstante quod sit dilatoria, resp. 20. num. 13. fol. 222. & quare num. 14. fol. eod.
Exceptio rei judicatae quando obstat, resp. 30. num. 22. cum seq. usque ad num. 31. fol. 322. & 323.
Excessus tempore belli permitti, redeunte pace emendari debent, resp. 25. num. 40. fol. 278. leges late erunt abroganda, nu. 41. Jus juridicum non acquiritur, num. 42. rationes dicto tempore dispendia re, videri possunt, num. 43. fol. 278.
Executio pars quodam est, & accessio causæ principali, resp. 1. num. 49. fol. 7.
Executores terminos commissionis excedentes, ab Ordinariis quotidie puniuntur, resp. 1. nu. 19. fol. 5.
Executi dicitur captum, consignatis provisionibus pro consequenda possessione, resp. 29. decis. 3. n. 6. fol. 313.
Expressa licentia ubi requiritur, non sufficit tacita, resp. 19. num. 103. fol. 220.
Expressio eorum, quæ tacite insunt, nil operatur, resp. 18. num. 9. fol. 204.
Expressum non dicitur per relationem in adiis, & exorbitantibus, resp. 15. nu. 38. & 40. fol. 179.
Extensio, & ampliatio fit eadem remanente natura, & substantia, resp. 12. num. 321. fol. 113. & in quo differat à renovatione, num. 322. & 324. fol. 113.
Evictio inest ex contractus natura, & si non exprimitur, resp. 26. num. 1. fol. 280. includit duplam, num. 19. fol. 281.

F.

F Actum præsumitur prius, quod ad alterius validitatem, vel productionem antea fieri, debebat, vel verisimile erat, resp. 6. num. 55. fol. 52.
 Factum Regis sive juridicum, sive injuridicum, sive erravit, sive non, semper attenditur, resp. 19. num. 75. fol. 218.
 Falsificans acta judicii, altera partem corporalem cause amissione punitur de jure communi; idem secus dum aliquos, si instrumenta, vel scripturas extræ acta, sed de jure Regni indistinctè procedit, maxime in Officiali, cujus opera, & industria eligitur, resp. 15. num. 11. 12. & 13. fol. 177.
 Falsificans, vel mutans sigillum, vel scripta Regis, vel sui Locumtenentis, aut Senatus Mediolani, illius Status Constitutione igne comparitur, resp. eod. num. 5. fol. 177.
 Falsificanti provisionem M. C. pena remissionis in perpetuum irrogatur, resp. eodem nu. 10. fol. 177.
 Falsitas fama vituperat statum hominis ad nihilum redigit, & nobilitatem aufert, resp. 15. num. 50. fol. 181.
 Falsitas in rescriptis Principis probatur per solam immutationem, resp. eod. num. 6. & 14. fol. 177. vel per rasuram etiam tenuem, & in loco non suspecto, quamvis facta videatur in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noccat, vel ne, num. 8. fol. 177. secus in aliis, resp. eod. num. 7. fol. eod.
 Falsitas presumptionibus probatur, maxime in civilibus ad tollendam fidem instrumento, & probationibus, arguitur ex apostilla eadem manu facta, vel interlineatur etiam eodem atramento in loco suspecto, quæ neque incontinenti facta præsumitur,

- tur, dicto resp. 15. num. 17. & 18. fol. 177. & per eum facta praesumitur, in cuius commodum redudat, sicut subtrahio instrumenti, cancellatio, ablatio actorum, & quodlibet aliud delictum, resp. eod. num. 19. & 20. fol. eod.
- Falsitatis poena**, vide in verb. Poena falsitatis.
- Familiores exemptorum gaudent privilegiis ipsorum Dominis concessis, etiam quoad forum**, resp. 1. num. 109. fol. 25. & ita observatum in famulo cuiusdam Rationalis R.C. num. 110. fol. eod.
- Familia vigili cura**, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur, resp. 1. num. 87. fol. 10.
- Familia appellatione qui continentur**, resp. 9. n. 45. fol. 66.
- Favor est publicus**, Iudices esse plures, ut iustitia ministretur, resp. 1. num. 76. fol. 9.
- Feria aestiva non servantur in R.C. secus in S.C.** resp. 2. num. 57. fol. 34.
- Feudale quod habitum fuit per antecessores, eodem modo praesumitur pervenisse ad successores**, resp. 1. num. 260. fol. 106.
- Feudalis qualitas praesumitur per exemptionem ab oneribus, & collectis, item ex observantia subsequuta, etiam ex unico acta, & si diversimode**, resp. eod. num. 306. fol. 111.
- Feuda officii magis possunt transitoria ad heredem, quam officia**, resp. 12. in apolog. num. 65. & 72. fol. 137.
- Feuda initio antiquissimo precaria erant, postea annalia fieri coeperunt, inde ad vitam, & deinde ad septimum generulum fuit protelata successio**, resp. 12. num. 84. fol. 88. & in apolog. num. 64. fol. 137.
- Feuda in non alteratis remanent immutata**, resp. eod. num. 79. fol. 138.
- Feuda magis a lege conventionis, quam ab alio jure dependent**, resp. 25. num. 19. fol. 276. a lege investiturae naturam accipiunt, & spiritum vitae Regi insufflante, num. 20. nec potest eorum forma mutari in odium successorum, num. 21. fol. eod.
- Feuda prohibentur pervenire ad manus mortuas**, resp. 29. num. 15. decis. 4. fol. 318.
- Feudatario defuncto, si non superest filius, sed agnatus, debet dari terminus in causa possessorii pro feudo**, resp. 12. num. 453. fol. 127. & fortius si superessent plures agnati, num. 454. quod ampliatur procedere in Regalibus, & Jurisdictionalibus, num. 455. fol. eod.
- Feudatarius in feudo novo habens fratrem, & filiam feminam, habet arbitriam, si velit, instituenti fratrem ex novissimis gratis**, resp. 3. num. 31. fol. 39.
- Feudi de jure Regni, & potissime jurisdictionis nulla permittitur divisio, vel saltem difficillime, & in eo casu non ita dividi potest, quin ejus partes remaneant sub genere, & solus usus, & jurisdictionis exercitium dividitur**, resp. 28. num. 99. fol. 295. num. 110. fol. 296. & num. 128. fol. 297.
- Feudi successio, feudatario sine legitimo heredem defuncto ad Dominum revertitur, qui naturalem possessionem finito tempore feudi incipit habere cum civili consolidatam**, resp. 12. n. 442. & 443. fol. 126. tunc heredi interdictum recuperanda possessionis non competit, num. 445. & 446. fol. eodem.
- Feudo ex lege investitura inest, ut aliquando utile cum directo consolidetur dominio, sine qua spe translatio diceretur odiosa**, resp. 25. n. 8. fol. 275.
- Feudum concessum ratione officii, si illud adimatur, ademptum praesumitur propter officium finitum**, resp. 12. num. 87. fol. 88. illius concessio anno finitur, num. 85. & 86. fol. eod.
- Feudum cum Castro, etiam vassallis iuvitis in Rusticum alienatur**, resp. 23. num. 188. fol. 249.
- Feudum cum pacto expresso acquisitum, ut acquirente sine heredibus defuncto pertineat ad collaterales, deficientibus descendentes vocantur transversales ex contractu**, resp. 3. num. 30. fol. 39.
- Feudum apud Regem non consideratur, cum omnia penes eam existentia dicantur allodialia**, resp. 28. num. 6. fol. 289.
- Feudum debet manere in sequestro apud Fiscum in possessorie, ubi iura agnati successoris sunt dubia, vel intricata, cui erunt salva in petitorio**, resp. 4. num. 37. & 38. ubi ita decisum, fol. 42.
- Feudum donatum ex causa remunerationis Regiae, non dicitur remuneratorium, & propter ingratitude, felloniam, aliasque causas quis feudo saliter sibi donato privari potest**, resp. 19. num. 34. fol. 116.
- Feudum emptum est proprie feudum**, resp. 23. n. 269. fol. 256.
- Feudum erectum a Rege, censetur quaternatum**, resp. 24. num. 71. fol. 273.
- Feudum est caput Baroniae, & ejus nomine agit feudatarius**, resp. 29. num. 89. fol. 309. a Monasterio, aliisque personis, quae nunquam moriuntur possideri nequit, nisi singulis quindecim annis solvant relevium, vel illud faciant describere in faciem alicujus particularis, n. 94. fol. 309.
- Feudum est quadam species servitutis**, resp. 24. num. 54. fol. 272.
- Feudum licet antiquum, si transit ad lineam collateralem dicitur novum**, resp. 4. n. 23. fol. 41. & resp. 5. num. 33. 34. & 35. fol. 45.
- Feudum licet possit dici antiquum quoad descendentes acquirentis, respectu tamen collateralium semper dicitur novum, esse quod prius successissent descendentes**, resp. 3. num. 24. fol. 38. fallit n. 29. fol. 39.
- Feudum novum remanet, cum ambigitur, an Princeps voluerit ex novo antiquum formare, quippe expressa ipsius voluntas exigitur**, resp. 5. n. 47. & 48. fol. 47.
- Feudum non potest dici paternum, vel antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis, respectu tam succedentis, quam ejus cui succeditur**, resp. 3. num. 23. 25. & 28. fol. 38.
- Feudum novum ob mortem fratris acquirentis, dicitur antiquum in personam fratris succedentis**, resp. 4. num. 5. fol. 40. contrarium verius probatur, num. 22. & sequent. fol. 41.
- Feudum possessum etiam per mille annos a linea descendenti, eo ipso quod transitum fecerit ad transversales, quoad lineam collateralem dicitur novum**, resp. 3. num. 26. fol. 38. redditur ratio, num. 27. fol. eod.
- Feudum potest esse novum, & antiquum per diversas lineas**, resp. 5. num. 38. fol. 46.
- Feudum quamvis sit antiquum, dicitur novum in persona primi acquirentis**, resp. 4. num. 32. fol. 51.
- Feudum quaternas sola Regis concessio**, resp. 12. num. 57. fol. 95.
- Feudum relicta in testamento praevis directi Domini**

- ni dispensatione vigore institutionis ab instituto acquiritur, non ex investitura ideoque novum, resp. 5. num. 41. fol. 46.
- Feudum Domino directo si aperiatur ob lineam finitam, vel delictum, interim apud eum remanebit allodium, quod secus est si ex conventionione, vel novo titulo ad eum perveniret nam tunc attendetur conventio, resp. 24. num. 57. fol. 272.**
- Fidei perseverantia quando excusatur, respons. 23. num. 321. fol. 261.**
- Fides de pretio in subbationibus haberi non potest, resp. 14. num. 6. fol. 172.**
- Filius, & uxor, patri, ac viro obsequia prestare tenentur, resp. 23. num. 26. fol. 237.**
- Filii Praesidentium sunt immunes jure sigilli, respons. 1. num. 69. fol. 20. amplia in filiis Rationalium, num. 70. fol. 21.**
- Fiscales cum de jure Fisci agitur possessionem bonorum apprehendere tenentur, resp. 12. n. 393. fol. 119.**
- Fisci Advocati patrimonii administrationis amplitudo in Regno, & laborum compendium, respons. 2. num. 59. fol. 34.**
- Fisci bona, & res fiscales quandoque quasi privata, & Principis sunt, resp. 28. num. 123. fol. 297.**
- Fisci nomen unde sumptum, differt. 2. num. 9. fol. 14. & num. 17. fol. 15.**
- Fisci patronus participat de omnibus munusculis debitis Praesidentibus R.C. vide Munuscula.**
- Fisci patronus M. C. V. in Regno habet salarium, prout Regii Consilarii, & ita decisum in Collaterali Consilio, resp. 2. num. 50. fol. 33.**
- Fisci Privilegium, vide Privilegium fisci.**
- Fisci utilitas, vide Utilitas Fisci.**
- Fisci causa publicam continet utilitatem, respons. 1. num. 28. fol. 6.**
- Fisci procurator, vide verb. Procurator fisci.**
- Fisco competit hypotheca ex quasi contractu, quae trahitur ad initium, sive tacita, sive expressa sit, purificata conditione, vel sequuto casu, ex quo fisci damnum infertur, resp. 6. num. 35. fol. 51.**
- Fiscus donec fuerit tradita possessio rei vendita, potest rejicere plus offerentem, & recipere minus, si sit magis idoneus, vel quia locus est gratificationi, resp. 14. num. 7. fol. 172. accensionem condela renunciare non potest, num. 16. fol. eod.**
- Fiscus dicitur posterior ex eo tempore, quo contrahens erit efficaciter obligatus, adeo ut amplius a contractu recedere non possit, etiam si expressa obligatio non sequatur, resp. 8. num. 13. fol. 57. cum initium actus attendatur, non exequatio, n. 14. fol. 58.**
- Fiscus erat antiquitas privatus Principis thesaurus, distinctus ab arario publico Populi Romani, & promptuarium Caesaris marsupium vocabatur, & sacculum, resp. 28. num. 124. fol. 297.**
- Fiscus feudi possessionem capit propria auctoritate, absque processu, & parte non citata, nec si Dominus vadit ad Judicem perdis civilem possessionem, resp. 12. num. 444. fol. 126. quod procedit in omnibus, in quibus tempus concessionis est finitum, num. 446. fol. eod.**
- Fiscus in lucro non restituitur, respons. 14. num. 2. fol. 171. sed contra num. 13. fol. 172. & num. 33. fol. 174.**
- Fiscus intentionem habet fundatara tam respectu civilis, quam criminalis jurisdictionis, resp. 29. num. 92. fol. 309. praesumitur laesus facta concessio-**
- ne rei publicae damnum continentis, num. 94. fol. eod.**
- Fiscus in terminis l. post perfectam, C. de eviction, sicut alius privatus locuples cautionem prestare non tenetur, resp. 26. num. 17. fol. 281. nec etiam tenetur ad duplam, num. 20. quod declarata, n. 21. fol. eod.**
- Fiscus in venditione rei fiscalis si non fuerit laesus, licet alius plus offerat, non restituitur, nisi ex nova causa causetur, laesio, vel de forde collusionis, aut gratia docetur, respons. 14. n. 1. fol. 171.**
- Fiscus multa habet privilegia ex Baldo, & inter alia, quod temporis praescriptio praesumitur pro fisco, resp. 28. num. 120. fol. 297.**
- Fiscus non venit appellatione personarum, quia est persona ficta, nec universitas tamquam corpus fictum, resp. 19. num. 79. fol. 219. & num. 89. fol. eod. propter necessitatem belli poterit retinere pretium rei vendita, & redempta, quo usque bellum durat, resp. 27. num. 42. fol. 286. pro debito Primipili est doti anterior, respons. eod. n. 19. & 20. fol. 284. & respons. 6. num. 63. fol. 52.**
- Fiscus Principum ab Aulario Populi Romani olim separatim, resp. 1. num. 12. fol. 15. hodie Fiscus R. C. & ararium sunt quasi synonyma, num. 10. & 11. fol. eod.**
- Fiscus quando idoneus fidejussor, vel non reputatur, respons. 26. num. 17. fol. 281.**
- Fiscus ratione partis potest totam vendere pro interesse majoris pretii, respons. 14. num. 28. fol. 173. & si res commodè dividi possit, resp. 28. num. 8. fol. 289. quod tamen procedit requisitis socio, respons. 29. decil. 4. num. 20. fol. 318.**
- Fiscus restituendus est sicuti minor adversus Principis factum, ipsiusque sententiam, resp. 14. n. 17. fol. 172.**
- Fiscus retinere poterit sibi applicata propter necessitatem belli, quousque bellum durat, respons. 27. num. 41. fol. 286.**
- Forma privilegiorum R.C. civitatis Neapol. resp. 9. num. 39. fol. 65.**
- Frater olim excludebatur à feudi novi successione, tam ex forma investiturae, adjecta clausula pro se, & heredibus ex corpore, quam etiam de jure communi feudorum, resp. 3. num. 9. fol. 37. hodie ex gratiis fratres, sorores, ac ex eis descendentes, & non ultra sunt admissi, num. 10. & ita interpretati sunt Sapientes, num. 22. fol. 58.**
- G.
- Gabella boni denarii fuit concessa Civitati per Severissimum Regem Federicum primum ad opus refectiois murorum, & vicorum ipsius Urbis, resp. 10. num. 69. fol. 74.**
- Gabella, vel Vectigal proprie est omne augmentum pretii contingens in sale, nive, & aliis ratione juris prohibendi, ut unus tantum sal, nivem, & similia introducat, & vendat, resp. 10. n. 39. fol. 71. & num. 66. ubi plures species gabellarum enumerantur, fol. 74.**
- Generi per speciem derogatur, non à contra, resp. 30. num. 66. fol. 325.**
- Genus continet suas species, respons. 28. num. 29. fol. 291.**
- Grapharius est actorum notarius, resp. 12. num. 65. fol. 85.**
- Gratia pecunia obtenta non desinit esse gratia, respons. 23. n. 262. & 263. fol. 255. & 257.**
- Gratia quatuor ab invictis Regi Regibus concessa,**

se, ad preces Baronum extendentes feudorum successione explicantur, respons. 4. num. 5. fol. 43.
Gravatus in uno, debet in alio relevari, respons. 24. num. 21. fol. 270.

H.

Habens aliquid ex privilegio, precario tenere dicitur, cum valeat concedens revocare, resp. 23. num. 50. fol. 238.

Habens ex concessione merum, & mixtum Imperium, non imponit subditis tales, collectas, & nova vectigalia, præsertim cum jure prohibendi, etiam si habeat titulo oneroso emptionis, respons. 10. n. 50. & 51. fol. 72. vide etiam in verbo Baro.

Habilitatus ut dicatur ad feuda, debet etiam ostendere se esse habitatum ad præstandum fidelitatis jamentam, respons. 12. num. 233. fol. 102.

Habitare Neap. quis dicatur, quoad effectum immunitatis gbellarum, respons. 9. num. 36. & 37. fol. 65.

Habitatio omnino requiritur, ut Civis gaudeat privilegio Civilitatis Neapolitanorum, respons. 9. num. 35. fol. 64.

Heredi à semetipso legari non potest, respons. 12. in apolog. num. 10. fol. 132.

Hæredis nomen quandoque etiam bene primum tantum hæredem connotare potest, quamvis secus sit regulariter, respons. eod. num. 70. & 71. fol. 137.

Hæredum appellatione filii quando veniant, resp. 12. in apolog. num. 94. fol. 139. vide Appellatione hæredum.

Honor, & dignitas superveniens non mutat conditionem primam, neque tollit privilegium anterius, sed auget statum, respons. 2. num. 31. fol. 32.

Hypotheca ad Fisci beneficium oritur ex die, quo officialis electus officium accepit, cum eo tempore ex mutuo consensu obligatio producat, respons. 8. num. 5. fol. 56.

Hypotheca dotalis incipit à die sequenti matrimonii, licet retrotrahatur ad tempus promissionis dotis, respons. 6. num. 66. fol. 53.

Hypotheca Fisci in locatione Arrendamenti facta, antequam finem accipiat tempus præteriti Arrendamenti, non incipit nisi à die, quod terminavit præcedens Arrendamentum, respons. eod. num. 65. fol. eod.

Hypotheca in contractibus conditionalibus, ad exordium conventionis retrotrahitur, ac si pure fuisset celebratus contractus, resp. 8. num. 22. fol. 59. & n. 25. fol. eod. quamvis ante conditionis eventum nulla oriatur obligatio, num. 23. fol. 59. & resp. 6. num. 35. fol. 51.

Hypotheca licet non oriatur sine personali, concurrat tamen in ortu cum ipsa personali, quæ oritur tempore delata tutela, non expectato tempore gestionis, respons. 5. num. 24. fol. 50.

Hypotheca licet non producat, ante primitivam obligationem, cum non nascatur ante personalem obligationem, oritur tamen ante secundariam, quæ incipit ex mala administratione, respons. eod. n. 21. fol. 50.

Hypotheca oritur ab initio sine diluculo, etiam ante ceptam administrationem ex Accursio, resp. eod. num. 4. fol. 49.

Hypotheca in beneficium Fisci oritur ex contractu, etiam citrà expressam conventionem, respons. eod. num. 34. fol. 51.

Hypotheca, quæ competit Fiscio in bonis Officialis, habetur ad instar illius hypothecæ, quæ competit

minori in bonis tutoris, vel curatoris, resp. eod. num. 29. fol. 50.

Hypotheca tacita à lege inducta, non est diverso jure sensenda ab ea, quam expresse lex præstari mandavit, respons. eod. num. 18. fol. 50.

Hypotheca tacita favore minoris inducitur contra tutorem, sive administrat, sive negligat administrare, & non solum de gellis, sed de gerendis tenetur, quod, & in Fisco procedit, respons. eod. num. 14. fol. eod. & ab initio administrationis, num. 16. & 17. fol. 50.

Hypotheca tacita porrigitur etiam ad bona protutoris, respons. 8. num. 19. fol. 57.

Hypotheca tacita, non ex die administrationis, sed ab initio oritur, quod ex pluribus demonstratur, respons. 6. num. 19. fol. 50.

1.

Idem non potest esse nostrum ex pluribus causis, resp. 19. num. 9. fol. 214.

Idoneus in officiis quis dicatur, respons. 12. num. 59. fol. 85.

Ignarus est qui contrà communem iudicat, respons. 5. num. 18. fol. 44.

Illatio non valet à jure Portulania per mare, ad jus Portulania per terram, respons. 28. n. 66. fol. 293. & num. 70. fol. eod.

Immissio impeditur ex vitio visibili in testamento, secus ex vitio invisibili, respons. 15. n. 16. fol. 177.

Immodica introituum Regni, ac jurisdictionis alienatio, lesionem inducit, respons. 23. num. 154. fol. 246.

In claris non opus est conjecturis, respons. 18. n. 26. fol. 206.

Incontinenti factum dicitur, quando insequentibus hostibus præda etiam ex intervallo recuperatur, ideoque prioribus dominis restituitur, quando vero non insequentibus hostibus omni probabili spe destituta etiam illic recuperatur, occupantis fit, ac si ex intervallo fuisset recuperata, respons. 13. num. 86. & 87. fol. 154.

Indefinita locutio Doctoris non æquipollet universali in materia probationis, nec ipsius dictum interpretatur ut lex, respons. 13. num. 45. fol. 148.

In dubio illa sumenda est interpretatio, quæ oritur contra illum, qui se fundat in verbis, & ad cujus commodum verba principaliter sunt prolata, ut qui potuit sibi legem apertius dicere, respons. 18. num. 29. fol. 207.

In dubio iudicandum est, non extare fideicommissum, respons. 16. num. 28. fol. 194. vide Fideicommissum non extare.

Infamia, suspitio, vel scandalum facit Officium diffamatum ab initio, respons. 15. num. 79. fol. 183. & ab officii administratione suspendit, num. 87. fol. 184.

Infeudatio etiam in coronæ detrimentum valet, adjecta clausula ex certa scientia, respons. 23. n. 153. & 156. fol. 246.

Infideles offendere Christianis licet, nedum bello defensivo, sed vindicativo ad vindictam injuriarum, respons. 13. num. 127. fol. 159. & qua ratione iustissimis, & necessariis de causis. remissive n. 133. contraria opinio est damnata, num. 136. fol. 160.

Injustitia ex parte Infidelium bellantium contra Christianos, isdem nocere non debet quoad capta in bello, sicut non nocet quoad ex infidelibus recuperata in bello, respons. 13. n. 138. & 139. fol. 160.

Injustum semper dicitur bellum ex parte Turcarum, vide

- vide Bellum, & si ex parte Turcarum.*
Innovare non dicitur qui antiqua possessione utitur,
 respons. 12. num. 421. fol. 123.
Inquisitio, sed criminum detectio, facit ut videns
quis ejus crimina detecta, deteriora committat, re-
 spons. 15. num. 60. fol. 182.
Instantia non perit in R. C. Summaria, ex causa-
rum fiscalium privilegio, respons. 1. n. 57. & 58.
 fol. 19.
Instrumenta originalia penes acta liquidanda sunt de
stricto jure, de stilo tamen Curia, facta collatione
restituuntur parti, respons. 20. num. 3. fol. 221.
Interdictum recuperanda, vel reintegranda possessio-
nis capta vigore cap. ex praesumptuose, cessat post
annum, & tantum de proprietate erit agendum,
 respons. 12. num. 437. fol. 125. & ita decisum,
 num. 438. & 440. fol. eod.
Interpretatio ea in dubio sumenda, qua legis corre-
ctio vitetur, praecipue cum lex antiqua est specia-
lis, nova autem generalis, respons. 1. dissert. n. 78.
 & 79. fol. 22. ideoque ejus certa mentio facienda,
 num. 80. fol. eod.
Intervallum est spatium unius diei naturalis, ad hoc
ut bona ab hostibus capta capientiam facta intel-
ligantur, & qua ratione, respons. 13. num. 91.
 fol. 155.
Investitura de feudo pro se, & fratre, qui alius non
esset successurus, non comprehendit lineam colla-
teralem ultra fratrem, respons. 12. n. 126. fol. 92.
 & num. 414. fol. 121.
Investitura facta novo possessori, censetur jure feudi
ac secundum naturam, qualitates, & pacta, qua
apud primos possessores fuerunt, respons. 12. n. 259.
 fol. 106.
Investitura necessaria est in feudi erectione, resp. eod.
 num. 274. fol. 108.
Investitura Regis Catholici de Officio Magistri Acto-
rum Calabriae, & Credenzaria Cosentia, & 6.
an usi sint successores de Bernaudo recensetur,
 respons. eod. num. 354. 355. & 357. fol. 115.
Investitura ut expediatur, non debet institui judi-
cium petitorium, neque possessorium, nisi al. quis
tertius contradictor appareat, resp. 12. num. 449.
 fol. 126. vel Fiscus contendat non esse legitimum
 successorem, etiam si sit filius, qui eo casu, quid
 demonstrare debet, num. 450. & 451. fol. eodem,
 vel nisi super sit agnatus, & non filius, num. 453.
 fol. 127. & fortassis si plures agnati, num. 454.
 quod amplius tanto magis procedere in Regalibus,
 & Jurisdictionalibus, num. 455. fol. eod. & con-
 tra omnes personas, & pro omnibus rebus, quo-
 rum jus tempore certo ab initio, vel incerto, &
 verificato, extinguatur, num. 460. & 461.
 fol. 127. & 128.
Investitura legi, qua ad feudum fuit frater admissus
fatisfactum videtur, si secundum soli fratri, & non
lineae collateralis fuerit delatum, Apolog. num. 69.
 fol. 137.
Judex saecularis de clerici falsitate cognoscere po-
test, cum necessario causa principalis, decisionem
falsitas depositionis respiciat, respons. 1. num. 7.
 fol. 4.
Judex causarum civilium tantum potest testem fal-
sum deponentem criminaliter punire, respons. eod.
 num. 13. fol. 4.
Judex suam jurisdictionem tueri debet ut Reus, &
uti Judex, non autem ut Actor, cum Reus esse
possit, resp. eod. num. 20. fol. 5.
Judex si contra suam jurisdictionem opponatur, potest
cognoscere, usvam sua sit jurisdicatio, d. respons. 1.
 num. 51. fol. 7. quod fortassis procedit in Delegato,
 num. 52. fol. eod.
Judex in propria causa judicare non dicitur dum co-
gnoscit, possit ne de ea judicare, cum minus judi-
candi sit potius onas, respons. eod. num. 53. fol. 7.
 etiam si inde sit percepturus sporulas, nisi sine
 ingentes, num. 54. fol. eod.
Judex causa preparantis est etiam Judex causa pra-
parata, respons. eod. num. 55. fol. eod. & num. 62.
 fol. 8.
Judex causa principalis efficitur Judex cujuscunque
incidentis, etiam si de eo non possit principaliter
cognoscere, d. respons. 1. num. 56. fol. 7.
Judex etiam delegatus potest pronunciare super ac-
cessorio illius; quod principaliter agitur, resp. eod.
 num. 57. fol. eod.
Judex quicumque potest suam jurisdictionem etiam
paenali judicio defendere, respons. 1. num. 45. fol. 7.
 & num. 50. fol. eod.
Judex est R. C. eorum, qua ad jus fiscale pertinent,
 respons. eod. num. 77. fol. 9.
Judex minor preveniens in cognitione delinquentis,
illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab
eo immediatè jurisdictionem habuerit, resp. eod.
 num. 79. fol. eod.
Judex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tantum
civilibus cognoscere potest, qua dependent à sua
commissione, respons. eod. num. 65. fol. 8.
Judex existimans injuria afficiendos eos, qui officio
cum potestate moderantur, Principis indignatio-
nem incurris respons. eod. num. 94. fol. 10.
Judex incompetens potest puniri testem falsum coram
se deponentem, respons. 1. num. 12. fol. 4.
Judex carens nomine, & substantia Judicis, quod
adhuc exerceat, & judices pacto converteri nequit,
 respons. 15. num. 72. fol. 183.
Judex cui tale rescriptum dirigitur, in quo clausula
injalisa apponatur, debet Principem certiorare,
 respons. 21. num. 36. fol. 226.
Judex de qua re cognovit, de eadem judicare debet,
 respons. 19. num. 94. fol. 219.
Judex dicitur quasi jus dicens, debet esse ut nervus,
qui non frangitur, & nomen Judicis perditur,
quando à justitia deviat, respons. 15. n. 71. fol. 183.
 & num. 129. & 130. fol. 188.
Judex dum recedit à dilationibus juris, tenetur cau-
sam exprimere, respons. 30. num. 46. fol. 323.
Judices minores possunt, majoris Judicis Officiales
turbantes eorum officium, sive publicam utilita-
tem punire, respons. 1. num. 27. fol. 6.
Judices, Celsioribus viris, quorum quandoque judi-
cio provehantur, honorem praestare debent, nec
eos in subscriptionibus fratres nuncupare, resp.
 eod. num. 94. fol. 10.
Judices inferiores, Superiorum Apparitoribus uti
possunt, respons. eod. num. 31. fol. 6. s. bliniore pro-
 sequi reverentia compelluntur, num. 91. fol. 10.
Judices & si omnes mutati fuerint, idem tamen ju-
dicium quod antea fuerat permanet, respons. 30
 num. 94. fol. 328.
Judices in criminalibus debent inclinare in mitiorem
partem, respons. 29. num. 35. fol. 304.
Judices injuria afficiuntur, si de spectantibus ad eo-
rum officium alii consulantur, ipis exclusi, re-
 spons. 21. num. 45. fol. 227.
Judici apud quem crimen suis commissum, sunt re-
 mis-

- mittendi milites delinquentes vide in verbo Delinquentes.*
- Judici attestanti contra inquisitum in favorem Fiscī, non creditur, respons. 15. num. 35. fol. 179.*
- Judici non conceditur facultas declarandi, si ex declaratione nova dispositio oriretur, in præjudicium tertii, respons. eod. num. 34. fol. eod.*
- Judicium unum reputatur, licet alius Judex loco primi sit subrogatus, respons. 30. num. 92. fol. 328.*
- Jura directa de consuetudine in Regno alienantur cum Regis assensu, respons. 23. num. 159. fol. 246. & num. 224. 225. & 226. fol. 252.*
- Ad instar consuetudinis Mediolan. n. 227. fol. eod. etiam in præjudicium coronæ, num. 228. & 229. fol. eod.*
- Jura loquentia in tutore, habent locum in omni Officiali, vide in verbo Officialis delinquens in administratione.*
- Jura in civilibus præsertim clementer agunt cum contumace, respons. 30. num. 105. fol. 329.*
- Juramenti præstandi obligatio cura respiciat usum, & exercitium facti, non impedit jus intellectuale domini, & civilis possessionis, respons. 7. num. 20. fol. 55.*
- Juramenti præstatio non præsumitur, nisi probetur, secus quando id præstandum erat ex promissione facta Principi, ex lege feudi, aut alterius concessionis, respons. 12. num. 304. fol. 111.*
- Juramentum de bene, & fideliter exercendo, præstare tenetur etiam qui exercere potest officium per substitutum, respons. eod. num. 232. fol. 102.*
- Juramentum præstandum ex forma pacti adjecti in investitura, dicitur esse de substantia, respons. eod. num. 239. fol. 103.*
- Juramentum est de substantia feudi, contractum feudi ab aliis se jungit, & ipsam fidelitatem includit, quæ remitti non potest, licet actus juramenti sic, respons. eod. num. 295. fol. 110.*
- Juramentum fidelitatis indacis concessionem in feudum, & ubi non est præstandum arguitur concessio facta liberè, respons. eod. num. 297. 299. & 301. fol. 110. & contrarium tenentes declarantur n. 300. fol. eod.*
- Jurisdictio quàmvis non sit perpetua, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quædam connexa, & expressa, respons. 1. num. 59. fol. 7.*
- Jurisdictio specialis ordinaria non derogat generali, sed potius videtur cumulativè concessa, respons. 1. num. 103. fol. 24. limita num. 104. 105. 106. & 107. fol. eod.*
- Jurisdictio simplex tantùm conceditur Decurionibus, sive Electis nostræ Civitatis circa annonam, respons. 10. num. 49. fol. 72.*
- Jurisdictio concessa pro conservanda, & augenda ubertate, ad Regalia extendi non potest, quæ sunt de suprema potestate, respons. 10. num. 53. fol. 72.*
- Jurisdictio in dubio præsumitur in feudum concessa, etiam si sit concessa Ecclesie, vel super territorio Castri in allodium concessi, respons. 12. num. 283. 285. 288. & 290. fol. 109.*
- Jurisdictio, vel ei annexa & si non sit in feudum concessum, erit omnino regale, resp. eod. n. 320. fol. 112.*
- Jurisdictio Castri transit in creditorem, cui Castrum pignori datur, respons. 23. num. 208. fol. 250.*
- Jurisdictio exercenda est infra limites territorii, & donec fiat concessio in feudum residet penes Principem Deminum directum usi allodialis, resp. 28. num. 45. fol. 292.*
- Jurisdictio in genere concessa, sub se comprehendit Jurisdictionum gradus, & species inter se differentes, respons. 28. num. 36. fol. 291. & num. 42. fol. eod. dividitur in altam, & bassam, comprehenditque verum, & mixtum Imperium, num. 41. fol. eod. & num. 52. fol. 292.*
- Jurisdictio Juris publici est, respons. eod. num. 133. fol. 298.*
- Jurisdictio licet non sit de essentia feudi, & possit diverso titulo etiam ab alio possideri; adhuc tamen necessariè dicitur Castro adbarere, respons. 28. num. 49. fol. 292. & num. 131. fol. 298.*
- Jurisdictio licet vendi non possit, ex consuetudine tamen venditur, respons. 23. num. 207. fol. 250. & ex veriori, num. 211. fol. eod.*
- Jurisdictio omnis cumulativè concessa, activè, & passivè etiam intelligitur, respons. 1. num. 75. fol. 9.*
- Jurisdictio in dominium concessa privativè & abdicativè, difficillimè derogatur, resp. eod. num. 83. fol. 9.*
- Jurisditionis commercium est Juris publici, & non recipit estimationem, resp. 24. num. 37. fol. 270.*
- Juris unius acquisitionem non parit dilationem ad alterius juris acquisitionem, præsertim majoris, resp. 10. num. 64. fol. 74.*
- Juriam diversa dispositio ex eorum verbis aperte colligitur, respons. 22. num. 26. fol. 230.*
- Jurium allegationes quomodo sint formandæ, resp. 5. num. 2. fol. 43.*
- Jus imponendi novum vectigal, Regio juri adbareret, ut suprema imperii signum, respons. 10. num. 21. fol. 69. est imprescriptibile, num. 22. nec transit, nisi expressim concedatur, num. 25. fol. 69. fol. 70.*
- Jus clarum, & apertum dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest, respons. 12. num. 404. fol. 120.*
- Jus inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod jus sicla nuncupatur, est species jurisdictionis in genere, respons. 28. num. 60. fol. 293.*
- Jus prohibendi in mercibus, & aliis rebus venalibus, Principi tantùm competit, vide in verbo Monopolium in mercibus.*
- Jus patronatus tanquam pars totius, transit sub universitate honorum, respons. eod. num. 23. fol. 290.*
- Jus portulania per mare differt à jure portulania per terram, nec ab uno ad aliud valet illatio, resp. eod. num. 66. fol. 293.*
- Jus portulania est pars, sive membrum feudi, Castri sive jurisdictionis, respons. eod. num. 32. 33. 35. 39. 40. & 41. fol. 291. ad quam pertinet velut species, num. 59. fol. 293. dicitur esse de regalibus, & sub generali concessione non solet comprehendit, respons. eod. num. 12. & 13. fol. 290. de veritate num. 65. fol. 293.*
- Jus portulania per mare appellatur jus exitura, respons. eod. num. 14. fol. 290. ad quos pertinet ejus exactio, num. 67. fol. 293. per terram quid contineat, num. 15. fol. 290. num. 37. fol. 291. & n. 71. fol. 293. non est jurisdictio de per se existens separata, cum sit exercenda respectu ejusdem territorii, & eorundem vasallorum, cum quibus reliqua omnis jurisdictio est exercenda, respons. eod. num. 39. fol. 291. & num. 102. 105. & 108. fol. 296. pertinet tamen ad speciem jurisdictionis civilis, num. 129. fol. 297.*
- Jus fruendi velut persona inbarens, morte extinguitur, respons. 12. in apolog. num. 23. fol. 133.*
- Justa, atque sufficiens causa in Principe, qua dicitur*

- casur, respons. 23. num. 80. & 82. fol. 241. & *que iustissima*, num. 110. fol. 243.
- L.
- L**icus coram Iudice Ecclesiastico falsum deponens, ab utroque Iudice plecti potest, datur tamen preventionis locus, respons. 1. num. 9. fol. 4.
- Laris constitutio quid importet, respons. 9. num. 27. fol. 64.
- Laudantur.
- D. Ioseph. de Neap. olim in Supremo Italiae Consilio Decanus pro Regno Siciliae, nunc vita functus, respons. 25. num. 38. fol. 277.
- Dominus Reg. Tapia Marchio Belmontis, respons. 23. num. 36. fol. 237. & respons. 30. num. 64. fol. 325.
- Dominus Reg. Matthias de Casanate, & Reg. Cam. Summ. pro Magn. Camerar. respons. 24. num. 52. fol. 272. & in decil. praetermissis.
- Dominus Regens Sanfelicius, respons. 30. num. 9. fol. 321.
- Dominus Regens Hct. Capyc. L. atro dist. respons. 30. num. 21. fol. 322.
- Dominus Joannes Camillus Caçacius Praesid. R. C. respons. 29. num. 39. fol. 304.
- Dominus Parthanius Pitagna Praes. R. C. & Fisci patronus, d. respons. 29. num. 40. fol. eod. & dec. 4. ejusd. respons. num. 1. fol. 316.
- Dom. Goron. Ferdinand. Capyc. Galeota Regius generalis Thesaurarius Regni, respons. 1. dissert. num. 14. fol. 15.
- Dominus Joann. Jacob. Mercurius Praes. R. C. brevioris togae, respons. 30. num. 51. fol. 324.
- Dominus Carolus Brancatius insignis causarum patronus, respons. 29. dec. 3. num. 1. fol. 313.
- Dominus Marcus Antonius Cioffus solertissimus Advocatus, respons. eod. num. 37. fol. 304.
- Laudemium debitum Principi ex venditione immobilium, competit etiam ex venditione navium, respons. 13. num. 104. fol. 157.
- Legatum annuum ad heredes non transit, respons. 12. num. 55. & 60. fol. 138. num. 61. fol. 137. & n. 91 fol. 139. simile est legato ususfructus, n. 75. & 76. fol. 138.
- Legatum uxori factum rerum omnium, quae illius causa comparatae sunt, continet ea, quae ejus causa emptae sunt, respons. 28. num. 30. fol. 291.
- Legens in studio, si Officialis efficiatur, debet habere duplicatum solarium, respons. 2. num. 23. fol. 31.
- Leges Romanorum de pervocatione praeda in posse hostium, non disposuerunt, sed tantum leges Longobardae, respons. 13. num. 92. fol. 155.
- Leges tempore belli latae, superveniente pace emendantur, vide Excessus tempore belli.
- Lege Cornelia damnatus aequiparatur ei, qui futurus perspicitur, ut damnetur, resp. 15. num. 61. fol. 182.
- Legis virtus non trahitur ad praeterita, sed ad futura, respons. 19. num. 76. fol. 218.
- Legum correctio, ex conjecturis inducitur, vel excluditur, respons. 1. dissert. num. 81. fol. 22.
- Lesio non inducitur per immodicam introituum Regni alienationem, ac jurisdictionis, vide Immodica introituum alienatio.
- Lesio in Fisco valde minor, sufficiens est ad rescindendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia, licet interveniens subhastatio, & decretum Iudicis, respons. 25. num. 47. & 48. fol. 279. & ipsa interveniente contractus redditur nullus, num. 14. fol. 276.
- Lesio enormis vide enormis lesio.
- Lesionis causa erit tractanda in iudicio ordinario actione proposita, & parte citata, resp. eod. n. 39. fol. 278.
- Lesionis causa dicitur, quae non concludit necessarium crimen, respons. 15. num. 81. & 84. fol. 183. & 184.
- Libertas adversus Imperatorem ex ejus patientia, vel privilegio non praescribitur in praedictum successoris, respons. 23. num. 48. fol. 238. & num. 55. fol. 239.
- Licentia data Officiali faciendi quicquid velit, non intelligitur contra iustitiam, & legem, resp. 15. num. 139. fol. 189.
- Licentia expressa ubi requiritur, non sufficit tacita, vide Expressa licentia.
- Licitor plus offerens in prima licitatione, preferendus est aliis in secunda tantum offerentibus, respons. 14. num. 25. fol. 173.
- Licitatores praetendentes causam, vel jus in re subhastata, vocari debent cum intimatione ante decreti adjudicationem, respons. eodem num. 24. fol. eodem.
- Licitori plus offerenti in concursu aliorum, candela extincta res fiscalis addicitur, resp. eod. num. 14. fol. 172.
- Licitum est contrahentibus invicem se decipere, respons. 25. num. 23. fol. 276.
- Liminae appellatur Custodes portuum, constituti in Regni liminibus ad exigendum jus exitus, respons. 28. num. 68. fol. 293.
- Lis retardatur per falsitatem incidenter obiectam, super qua prius debet pronuciari, maxime si in id, quod praetenditur falsum innitatur, respons. 15. num. 21. fol. 177. quod est absolutum in Regno, quando falsitas constat ex actis, num. 23. fol. 178.
- Litterae Regis vim legis obtinent, resp. 21. num. 34. fol. 226.
- Litterae, seu commissiones Caesarum Majestatis, debent intelligi secundum communem usum causarum, respons. 21. num. 18. fol. 225.
- Litis pendencia inducitur per solam citationem partis resp. 19. num. 80. fol. 219. non autem ex sola commissione, num. 81. vel per intimationem rescripti non facientis specificam mentionem de eo, super quo praetenditur, liti pendenciam fuisse inductam, num. 86. fol. eod.
- Locatio licet facta fuerit per plures annos, unica tantum est, & solutio divisa in tempora, censetur facta gratia commodioris solutionis, respons. 17. n. 43. fol. 201.
- Locator si promittat facere debitam, vel convenientem restaurum, intelligi debet prodi alias de jure tenebatur, & non attenditur damnum ex vulgi opinione, sed ex juris dispositione, respons. 18. n. 35. fol. 207.
- Locumtens, & Praesidentes R. C. dicuntur Procuratores Caesaris, & sunt Iudices ordinarii inter privatos, & Fiscum, respons. 1. num. 42. & 43. fol. 17. & 18.
- Lucrum amittere est damnatum pati, resp. 14. num. 22. fol. 173.
- Ludovicus Rex inter Sanctos relatus, Carol. VII. & VIII. statuerunt officia Praesidentium, Consiliariorum, & caetera Curiarum suarum Parlamenti, resp. 12. num. 64. fol. 85.

- Lumen majus, minus non extinguit in dignitatibus,* responf. 2. num. 7. fol. 31.
- M.**
- M**agistratus dignior, qui majora stipendia obtinet, responf. 2. num. 1. fol. 30.
- Magistratus non tantum, qui de minori ad majorem, sed qui de majori ad minorem transi dignitatem, majorem, ejusque salarium retinet, prode de Consiliariis S. C. existentibus in M.C.V. responf. eod. num. 29. fol. 31.*
- Magistratus praesertim supremi invigilare debent, ut conservent eorum Regem,* responf. 12. num. 463. fol. 128.
- Magistri actorum debent stare fudicatus, resp. eod. num. 68. fol. 85.*
- Magistri rationales, qui fuerunt antiquitus remisive, responf. 1. num. 37. differt. fol. 17.*
- Magistorum Actorum, & Actuarius Reg. Cam. ac Scriborum numerus qui,* responf. eod. num. 30. fol. 28.
- Magistorum rationalium privilegia omnia in Regia Camera Praesidentes, ab Alphonsa Rege translata, responf. 1. num. 49. fol. 18.*
- M. C. V. non potest cognoscere de his, quae incidenter emergunt in causis Regii patrimonii, quamvis alioquin eorum competens esset iudex, responf. eod. num. 39. & 40. ubi decisio offertur, fol. 7.*
- M. C. V. inquisitos subditos R. C. absque aliqua conditione, & clausula remittit, & ita in facti contingentia decisum, responf. 1. differt. num. 114. fol. 25.*
- Magni Camerarii officium exercitio caret, eo in Locumtenentem translato, responf. eod. num. 59. fol. 19.*
- Major utilitas est rei in toto respectu totius, quam in parte respectu ipsius partis, responf. 28. num. 84. fol. 294. & hac ratione res quamvis dividua sit sui natura, redditur tamen individua juris intellectu, num. 86. fol. eod. & num. 112. fol. 296.*
- Molus praesumitur etiam in futurum, juris praesumptione, & hominis, responf. 15. num. 56. fol. 182.*
- Mandatum ad videndum probationem instrumenti non probatur, nisi narrative de illo fiat mentio in instrumento, responf. 20. num. 9. fol. 222.*
- Mens contrahentium declaratur ex contractu praecedenti, responf. 18. num. 13. & 14. fol. 204.*
- Mercedis remissio ex quibus causis postulat a publicanis, responf. 17. num. 2. fol. 197.*
- facienda est, quando conductor ex nova impositione sentit damnum, num. 51. fol. 201.*
- quid ex causa morbi pestilentialis, vide Morbus pestilentialis, & quando propter mutationem monetæ, vide Mutatio monetæ.*
- Merita non efficiunt concessionem irrevocabilem, responf. 23. num. 31. fol. 237. & num. 32. fol. eod. contrarium, num. 363. sed primum verius, n. 364. fol. 265.*
- Meritorium enunciatio, vide Enunciatio meritorum.*
- Meritum cessat, quoties quis ex debito operatur, responf. eod. num. 27. & 30. fol. 237.*
- Metu in bello gesta, nulla non sunt, in eo enim licitum est metum, violentias, vulnera, &c. inferre, responf. 13. num. 209. fol. 167.*
- Miles non gaudet privilegio militari, antequam in numerum referatur, responf. 1. differt. num. 88. & 89. ubi ita decisum, fol. 22.*
- Miles tempore belli suscipiens Castrum custodians, re-*
- netur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur, responf. 13. num. 210. fol. 167.*
- Milites delinquentes remittantur ad eos Iudices, apud quos crimen est commissum, resp. 1. num. 23. fol. 5.*
- Milites in delictis militaribus tantum, sed in expeditione commissis, ad eorum Praefectum remittuntur, responf. eod. num. 25. fol. eod. & num. 37. fol. 6.*
- Milites in causis tributariis coram eorum Praefide conveniuntur, sub cuius Provincia bona sita sunt, responf. eod. num. 26. fol. 5. & num. 38. fol. 7.*
- Milites Hierosolymitani non succedunt in feudis, responf. 12. num. 237. fol. 103.*
- Milites stipendiis debent esse contenti; & decaptis ab hostibus debent habere Ducis concessionem, responf. 13. num. 63. fol. 150.*
- Milites in numerum referri quando dicantur, responf. 1. differt. num. 87. fol. 22. & num. 90. fol. 23.*
- Militia, sive officia empta constante matrimonio à marito, sunt uxori communia, quantum ad eorum justam aestimationem, secundum leges Hispaniarum, responf. 12. num. 20. & 21. fol. 81.*
- Militia, vel officia, & publica munera de jure communi idem ali enabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & p/r resignationem in manibus Pontificis, responf. eod. num. 22. 23. & 25. fol. 81. & quid de jure Hispanico, ubi officia prohibentur vendi, num. 26. 27. & 33. fol. 82.*
- Militia ex Bal. sumitur aliquando pro quibusdam introitus publicae auctoritate constitutis, resp. eod. in Apolog. num. 97. fol. 140.*
- Militia in Romanis legibus importat idem quod officium, dum pro ipso officio, & administratione sumitur, non autem cum pro emolumentis, & redditibus, responf. eod. num. 98. fol. 140. & n. 99. & 100. fol. eod.*
- Militia est quodam exercitium, ex quo sumitur lucrum, comparatur officio sive beneficio, nec potest alienari, neque in commercio esse. responf. 12. num. 99. & 100. fol. 140.*
- Militia transfusibilis ad haeredes, differt à militia concessa cum potestate vendendi, quoad effectum transferendi dictam militiam ad extraneos, responf. eod. num. 102. & 103. fol. 140.*
- Militiarum mos ita est pervetustus, ut Justinianus Imperator ex prisca temporibus illum repetendum crediderit, responf. eod. num. 5. fol. 80.*
- Militiarum quaedam species fuerunt apud Romanos, quae tamen erant Castra, sed praedia militibus à principe concessa, responf. eod. in Apolog. n. 37. fol. 135.*
- Militias apud Romanos habuisse etiam emolumenta demonstratur, responf. eod. in Apolog. num. 42. fol. 135.*
- Militia nomine publica officia, sive emolumenta nuncupantur, responf. eod. num. 3. & 4. fol. 80.*
- Ministerium publicum differt ab officio, & munere cum dignitate, responf. eod. num. 26. fol. 102.*
- Ministri Justitiae, sive Capitanei, non minus R. C. Summ. quam Mag. Cur. Vicariae inservire debent, responf. 1. num. 32. fol. 6. quamvis ibi praecipue ad dicti videantur, num. 69. fol. 8.*
- Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens majoribus Judicibus inferre injuriam minimè videtur, responf. 1. num. 92. fol. 10.*
- Minor restituitur, etiam si laeso superveniat post venditio.*

- ditionem*, resp. 14. num. 23. fol. 273.
Monachus factus episcopus non desinit esse Monachus, resp. 2. num. 15. fol. 31.
Moneta ad hoc ut dicatur quæ sint necessariae, resp. 17. num. 6. & 7. fol. 197.
Monopolium inter artifices, & mercium venditores, ut unus solus vendit certo pretio est illicitum, & prohibitum, resp. 10. num. 28. fol. 70. *Solutamen tamen Princeps licitum hoc facit*, num. 30. 31. & 36. fol. 70.
Monopolium in mercibus, & aliis rebus venalibus cum jure prohibendi, quàmvis jure gentium prohibitum, permittitur tamen supremo Principi in veltigalibus, sive Arramentis, resp. 19. n. 32. fol. 70.
Morbus pestilentialis quando non est universalis, sed particularis in certo loco, non est faciendus remissio mercedis conductori, resp. 17. num. 32. fol. 200.
Morsuo Judice, idem quod eam judicare oportuerat se qui oportet eum, qui illi suffectus est scilicet ex ejusdem actis, resp. 30. num. 93. fol. 328.
Mus duplex attenditur ex natura rei & Regionis in dignoscendo naturam concessionis officii, resp. 12. num. 346. fol. 114.
Mulier si mortuo viro, alteri minus digno nupserit, priorem & majorem dignitatem amittit in pœnam, cum delinquere in primum virum videatur, resp. 2. num. 34. fol. 32.
Municeps ut quis dicatur quæ requirantur, resp. 9. num. 10. fol. 62.
Munuscula Præsidentibus R. C. ratione majoris laboris debentur, nec de omnibus Fiscis patronus participat, & de quibus, resp. 2. num. 56. & 58. fol. 34.
Mutatio monete facta ante locationem non est causa petenda remissionis mercedis, resp. 17. num. 3. fol. 197. *pluribus accidit in Regno, unde mutationis monete casus hodie non potest dici insolitus*, num. 22. fol. 199.
Mutatio & tolerantia monete, quæ modico, & brevi tempore duravit, nullo modo consideranda est, nec de ea habenda ratio, resp. 18. num. 15. fol. 205.
N *Ascens dicitur patria hypothecatus*, resp. 9. num. 28. fol. 64.
Naves naviumque fabricandarum scientia ad Barbaros deferri prohibitum, sunt arma, & tela, imò nedum qui naves, & triremes, sed qui lignamina deserunt triremium duplici excommunicationis vinculo innodantur, resp. 13. num. 105. fol. 157. & num. 160. fol. 162.
Naves bellicis tormentis munitæ fortissimum præsidium, cujus appellatione non tantum Castra, Turres, & fortellitia terrestria comprehenduntur, sed etiam classis armata, resp. eod. n. 109. fol. 157.
Naves sunt mœnia, & Castra Urbis Venetiarum, resp. eod. num. 114. fol. 157.
Naves longæ ab antiquis triremes appellabantur, & onerariæ sunt quæ ad belli usum sunt paratæ, resp. eod. n. 183. fol. 165.
Navis, & domus eodem jure regulantur, & dispositio loquens de domo, viget in navi, resp. eod. num. 103. fol. 156.
Navium usus apud antiquos varius, & maximus, iidemque variis nuncupatis nominibus, resp. eod. num. 99. fol. 156.
Necessitas aucta, quàmvis large modo possit dici nova causa, tamen propriè loquendo ea causa super-
veniens non est causa diversa, ita ut operetur diversitate judicii, sive actionis, resp. 30. num. 35. fol. 323.
Negatio in fine posita tantum refertur ad immediate præcedentia, resp. 29. num. 22. fol. 302.
Negotiatores cum Reg. Curia citò ditantur ob bellicorum necessitatis triplicato cambiorum sœnore, Fisco expilato, & Regno depauperato, resp. eod. num. 70. fol. 307.
Nemo inquitus in communione stare compellitur, cum in ea plura sint incommoda, resp. 28. num. 85. fol. 294.
Nemo præsumitur jactare suum, resp. 25. n. 28. fol. 277.
Nihil habere videtur, qui nudam tantum proprietatem habet, resp. eod. num. 9. fol. 275.
Nivis usus valde utilis, & necessarius, resp. 10. num. 13. fol. 69.
Nix inter res venales connumeratur, & veltigal ex ejus venditione debetur, resp. eodem, num. 12. fol. 68.
Nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam spectat, idè Universitatem sub immediato Regis dominio existens commodum, & honorem inestimabilem consequitur, resp. 24. n. 4. fol. 269.
Nominantis, ac nominati individuum est officium, atque commune periculum, resp. 11. num. 24. fol. 77.
Nominatio sociorum retrahitur ad tempus constitutionis, resp. 22. num. 45. fol. 232.
Nominis questio persinacibus est relinquenda, differt. unic. num. 32. fol. 16.
Nova dilatio, neque novus terminus est dandus, processu jam compilato, resp. 30. num. 37. fol. 323.
Notariatus, Grassariatus, & similia officia annexa Magistratui ad justitiam expediendam, lege divina non prohibentur à Principe vendi, resp. 12. n. 31. & 34. fol. 82.
Notarios, & tabelliones creare est de regalibus, resp. eod. num. 81. & 82. fol. 86.
Notarius factus Præsul, non desinit esse Notarius, resp. 2. num. 17. fol. 31.
Nullitas proposita ab denegationem termini permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito facto servata forma Reg. Pragmat. resp. 30. num. 76. fol. 327.
Nullitas servata forma Reg. Pragm. erit proponenda contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicum scripturam, resp. eod. num. 88. fol. 327.
O
Oblatio non præsumitur facta de propria pecunia Universitatis, data illius inopia, resp. 29. num. 71. fol. 307.
Oblationum rerum fiscalium presentandi modus, resp. 1. differt. num. 137. fol. 28.
Obligatio in contractu conditionali licet non incipiat, nisi à tempore advenientis conditionis, tamen, retrahitur ad initium, resp. 6. num. 61. fol. 52.
Obligatio fidejussoria est accessoria, & regulariter subsidiaria, resp. 11. num. 18. fol. 77.
Obligatio insolidum per alia verba equipollentia induci potest, resp. eod. num. 19. fol. eod.
Obligatio antidotalis Domini erga subditos, non operatur vim coactivam, sed directivam, quæ sufficiens est ad implorandam Principis munificentiam,

- siam, & non extenditur ad successores, resp. 25. num. 35. fol. 277.
- Obbligatio duplex oritur ex quolibet contractu, una generalis, & primitiva statim celebrato contractu altera, verò secundaria, respons. 6. num. 22. fol. 50.**
- Oblivio ut in privatis præsumatur, Judicis arbitrio relinquatur, resp. 1. dissert. num. 82. fol. 22.**
- Obreptio rescripti in parte vitiat in totum, resp. 21. num. 41. fol. 227.**
- Obscurum, & incertum dicitur quod disceptationem, & opinionum varietatem recipit, resp. 12. num. 405. fol. 120.**
- Obsequia præstita à liberto, uxore, & filio erga patronum, maritum, & patrem pro meritis remuneratione dignis non habentur, nec impediunt revocationem virtute, l. si unquam, C. de revocand. donat. resp. 25. num. 32. fol. 277.**
- Odiū inter Civitates confinantes, dato initio durare præsumitur, resp. 29. num. 62. fol. 306.**
- Offerens primus est liberatus, si secundus plus offerens fuerit acceptatus, resp. 14. num. 10. fol. 172. & de ratione, num. 11. fol. eod.**
- Officia Scriba Portionis, militarium numero non comprehendendi declaratum, quamvis circa militum descriptionem versentur, resp. 1. dissert. n. 86. fol. 22.**
- Officia plura ritinens in ambitum incidit, unum tamen in compendium, aliud verò in administrationem retinere potest, resp. 2. n. 12. & 13. fol. 31.**
- Officia inter incorporalia connumerantur, resp. 7. num. 9. fol. 54.**
- Officia ex quibus annui redditus perveniunt, olim militia nuncupabantur, resp. 12. num. 2. & 6. fol. 80. & quæ officio, num. 7. & 9. & à quibus dabantur, num. 10. fol. eod. & quæ à Principe confirmabantur, num. 11. fol. 80.**
- Officia olim ad justitiam expediendam, & exequendam, quæ Principis voluntate tribuebantur, si nō ipsius assensu vendi, & permutari nequiverant jure Romano antiquo, resp. eod. num. 12. fol. 81.**
- Officia inalienabilia secundum aliquos, quia assensus Principis reputatur impossibilis, & proinde non conferuntur etiam quodam estimationem, resp. eod. num. 14. fol. eod. sed alienabilia, & conferenda secundum alios, num. 16. 17. & 18. fol. 81.**
- Officia inalienabilia sunt, quando Princeps raro, vel nunquam solet assensum concedere, secus si solet, prout in Regno Castella, resp. eod. n. 28. fol. 82. & tunc conferuntur, & imputantur, n. 30. 31. & 34. & quid in scriptoriis Romana Curie, num. 29. fol. eod. tria in ipsis considerantur, scilicet titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus primis quis acquirit officium irrevocabiliter, num. 38. fol. 84.**
- Officia de jure canonico vendi nequeunt, resp. eod. num. 35. fol. 83. & num. 37. fol. eod. jure Conciliorum generalium, præsertim Basiliensis, n. 63. fol. 85. quod non procedit in Principe superiorem non recognoscens, illiusque Officiariis vendentibus honesto pretio, & personis non male utentibus, num. 38. & 39. & de ratione, n. 40. fol. 84.**
- Officia scriptoria, & similia non venduntur, nec transferuntur, nisi præmissis examine idoneitatis, etiam si essent ad heredes transmissibilia, resp. eod. num. 57. & de ratione, num. 58. fol. 85.**
- Officia habent strictiorem naturam, & facilius ad Regem devolvuntur, quam ipsa feuda, resp. eod. num. 88. fol. 88. & de ratione, n. 92. fol. 89.**
- Officia raro conceduntur transmissibilia ad heredes, resp. eod. num. 98. fol. 89. amplia, n. 101. & neque eorum successio ultra gradus successionis feudorum progredi potest, num. 103. fol. eod.**
- Officia acquiruntur tribus concurrentibus, videlicet titulo, acceptatione, & exercitio, sed ex titulo, & acceptatione irrevocabili acquiruntur, resp. 6. num. 38. fol. 51.**
- Officia etiam in allodium concessa, Regis assensum in alienatione, & ipsorum commutatione requirunt, resp. 12. num. 131. fol. 92.**
- Officia annalia, vel saltem biennalia sunt de jure communi, & regni, præsertim Actorum Magistrum, & Actuarius, resp. eod. num. 171. 172. & 173. fol. 96.**
- Officia, & feuda parem habent naturam respectu juramenti, sicut etiam in ceteris, tam in concessione, quam respectu conservationis, resp. eod. num. 230. fol. 102.**
- Officia Magistrum Actorum, & Credenzieria Consensu feudalia sunt, quia membra sunt Ducatus Calabria, resp. eod. num. 255. fol. 106. & n. 270. fol. 108. & quid si in concessione non adsint verba investientes, num. 272. fol. eod.**
- Officia quamvis in aliquibus feudis assimilantur, non tamen inter illa utcumque inferri valet, resp. 12. in apolog. num. 63. 68. & 72. fol. 137.**
- Officia quamvis ex concessione alterentur, non tamen in eis intelligitur in suis casibus derogatum Regio assensu, resp. eod. in apolog. num. 111. fol. 141.**
- Officiali si committatur aliud negotium tempore, quo suum exerceat officium, pro utroque salariū præstari debet, resp. 1. dissert. num. 75. fol. 22.**
- Officiali remedia possessoria non dantur, & privatus dicitur eo ipso quod alius est à Principe subrogatus, resp. 15. num. 126. fol. 188.**
- Officiali à majori ad majorem dignitatem translato salariū diminui non debet, resp. 2. num. 40. & quid de Regni consuetudine, & observantia, num. 41. fol. 32. & quid stante ordine S. M. n. 48. fol. 33.**
- Officialis major tenetur de delictis commissis à Ministris ab eo electis, resp. 1. num. 78. fol. 9.**
- Officialis bona administrantis pecuniam publicam, sunt pro administratione tacite hypothecata, & in eis Fiscus majora habet privilegia, ut etiam doti præferatur, resp. 6. num. 32. fol. 51.**
- Officialis bona sunt obligata à die capti officii, non autem capta administrationis, ad instar tutoris, & Domini Reg. Constantii doctrina, Antonii Fabri afferitur distinctio, resp. eod. n. 33. fol. eod.**
- Officialis potest in officii administratione continuare, & emolumenta percipere quousque non acceptetur illius renunciatio in manibus Regis, resp. 12. num. 44. fol. 84.**
- Officialis debet habere manus mundas, abstinere à muneribus, manu, lingua, & obsequio, & aliter Rex de potestate ordinaria dispensare non potest, resp. 15. num. 131. de facto sua familia, & familiarium ex quali maleficio tenetur, dum in officio deliquit, & etiam si extra officium, si consentiens fuerit, aut particeps, item si sciens, nec prohibuit, cum posset, resp. eod. num. 132. & 133. fol. 188.**
- Officialis delinquens in officio ab administratione suspenditur, si accusatus de delicto commissio circa administrationem extiterit, & ex illo posset sequi**

- n. 127. fol. 27. & ita decisum in Collaterali Consilio, num. 138. fol. 28.
- Collateralis**, in cuius beneficium expresso pacto, & conventionione comparatum est feudum, ex dicta conventionione, & contractu id capere dicitur; ideoque de eo non potest in præjudicium vocatorum Collateralium disponere, resp. 5. num. 36. fol. 46. eoque casu feudum dicitur novum, non antiquum, n. 35. fol. 46.
- Comes**, & **Marchio dignior est Marchione solo**, resp. 2. num. 11. fol. 31.
- Commenda**, vel **temporalis**, vel **perpetua**, est cum potestate disponendi de fructibus, resp. 12. n. 326. fol. 102.
- Commensuratio meritorum in iis tantum fit, ad quæ faciens non tenebatur**, resp. 23. num. 344. fol. 263.
- Commodum nemo ex ejus mora sentire debet**, resp. 6. num. 54. fol. 52.
- Communio**, ex qua totum resultat in materia feudali, **Portulanie**, **Jurisdictionis**, ac **aliarum specierum**, quomodo consideretur ad finem obtinendi prælationem, resp. 28. num. 10. & 11. fol. 290. num. 57. fol. 293. & num. 127. & 128. fol. 297. & num. 19. cum sequent. fol. 290.
- Concessa in officium**, censentur concessa in administrationem, & ad nutum revocari possunt, resp. 12. num. 91. fol. 89.
- Concessa potestate quantumvis libera**, non videtur concessa facultas, qua quis suo jure, ac libertate privatur, resp. 23. num. 341. fol. 263.
- Concessio ampliat ex qualitate Regis concedentis, & concessionarii**, resp. 12. num. 280. fol. 109.
- Concessio de officio Actorum Magistri, & Credentia Consensia facta per Regem Ferdinandum I. per mortem Antonelli Bonacurso Philippo de Bernaudo sapit naturam assensus, non autem originalis investiturae**, respon. eodem, n. 270. fol. 108.
- Concessio de Regalibus facta in feudum, illorum naturam ampliat, ut magis fiant alienabilia**, resp. eod. num. 139. fol. 93.
- Concessio facta de feudo novo jure antiqui, non operatur ut collaterales succedant**, resp. 5. num. 54. fol. 47. & ita decisum, num. 55. fol. eod.
- Concessio facta Oppido subdito, differt à concessione facta Oppido non subdito, vide in verb. Differentia inter concessionem.**
- Concessio facta pro se, & heredibus, non tantum de primo hærede, sed de omnibus descendentes intelligitur, quod procedit in omni re, & materia transitoria ad hæredes tantum**, resp. 12. n. 123. & 124. fol. 92.
- Concessio intelligitur fieri secundum naturam rei**, resp. eod. num. 246. fol. 103.
- Concessio Jurisdictionis, & Regalium in feudum, intelligitur privative, cumulative verò si in officium**, resp. 12. num. 90. fol. 89.
- Concessio Jurisdictionis, sive Regalium desordinaria potestate à Principe revocatur**, resp. 23. num. 57. fol. 239.
- Concessio officii pro hærede, sicut de primo tantum intelligitur, pariter facta pro heredibus, & successoribus, descendentes tantum comprehendit**, resp. 12. num. 128. fol. 92. & num. 149. fol. 94.
- Concessio officii si facta sit, annexam habet clausulam si Officialis bene, & fideliter se gesserit**, resp. 15. n. 122. fol. 187. & pactum in contrarium non tenet, num. 127. fol. 188.
- Concessio prima quando alterari, & mutari potest in præjudicium successorum**, resp. 12. num. 358. fol. 115. & **quid in feudo ex pacto**, num. 359. fol. eodem.
- Concessio Principis, interdum participat mixturam contractus, & privilegii**, resp. 7. num. 11. fol. 54.
- Concessio Regalium stricte interpretanda, ut ab una specie Regalium ad aliam non fiat extensio**, resp. 12. num. 203. fol. 99.
- Concessio si sit facta duobus à Rege de eadem re, secunda attenditur, si adsit clausula, non obstante prima concessione facta tali personæ**, respon. 19. num. 27. fol. 215.
- Concessio, sive gratia Regis Catholici extendentis successionem ad patrnam, ampliata postea etiam ad amitam, loquitur in feudis antiquis**, resp. 3. num. 20. fol. 58. & num. 22. fol. eod.
- Concessio ultima attenditur, si revocatio sit facienda ab eodem, vel alio Rege**, respon. 19. num. 54. fol. 217.
- Concessionem circa impositionem vestigialium factam, & faciendam ad beneficium Universitatum Regni, irritantur ex Pragmat. Sereniss. Regis Ferdinandi I.** resp. 10. num. 46. fol. 72.
- Concessio officio hæredibus filii tantum veniunt**, resp. 12. num. 89. fol. 138.
- Concesso aliquo, & ea concessa intelligantur sine quibus id commodè explicari non potest**, resp. 1. num. 3. fol. 3.
- Conclusiones falsas, vel infirmas in tractatibus asserere perniciosum**, resp. 23. num. 348. fol. 264.
- Conditio Potestativa, vide Potestativa conditio.**
- Conductor quando propter bellum, vel pestem non potuit exigere fructus gabellæ, licet petere potest remissionem mercedis, quia casus fortuitus dicitur**, resp. 17. num. 34. fol. 200. quod declaratur num. 35. 36. 37. 38. & 39. fol. eod.
- Conductori imputandum est, si non cogitavit, quod evenire potuit, & debuit scire conditionem rei**, resp. 18. num. 35. fol. 207.
- Confessio in precibus Principi oblatis, est irrevocabilis, & plene probat, etiam absente parte**, resp. 12. num. 427. fol. 124.
- Confirmatio dicitur nova datio, quando actus qui confirmatur est invalidus**, resp. eod. n. 339. & 341. fol. 125.
- Confirmatio privilegiorum operatur novam concessionem, & majorem auctoritatem tribuit actui confirmato**, resp. 19. num. 31. fol. 215.
- Conjectura, quæ fideicommissum inducunt remissive**, resp. 16. num. 27. fol. 194.
- Connexum, & dependentium idem est iudicium, quod principalis**, resp. 1. num. 58. & 60. fol. 7.
- Consiliari Cancellariæ Hispaniæ, Regentes appellantur. vide Stilius Cancellariæ.**
- Consilii Collaterales sunt pars corporis Principis**, resp. 21. num. 1. fol. 224.
- Consiliarius S. C. Neap. eff. Etus Præses R. C. cognoscit de causis sibi antea à Regni Prorege commissis**, resp. 2. num. 21. fol. 31. & retinet priorem dignitatem, num. 33. & 36. fol. 32. & n. 38. fol. 32.
- Consilii appellatione ipse Princeps includitur, velut Consilii caput, & sub Collaterali comprehenditur Prorex**, resp. 21. num. 4. fol. 224.
- Consort dicitur domini participans**, respon. 28. n. 57. fol. 29.
- Constitutio Constitutionem Divæ memoriæ, non habet locum in alienatione officiorum**, resp. 12. n. 212. 213. & 214. fol. 100. neque habet locum in

- in omni fendo, sed tantum in quaternato, n. 215. fol. eodem.*
- Constitutio Regni, Ut de successionebus restrinxit successionem in feudis antiquis usque ad tertium gradum, respons. 3. num. 5. fol. 37. enumerat personas, non gradus, num. 6. fol. eod. & respons. 4. num. 8. fol. 40. & num. 32. ex magis recepta sententia, fol. 41. atque id iudicatum per Serenissimos Reges, & eorum Tribunalia, etiam quod verior esset contraria opinio, num. 9. fol. 40.**
- Consuetudo notoria sufficit ut allegetur, quamvis non probetur, respons. 23. num. 209. fol. 250.**
- Consuetudo patrisfamilias in quavis dispositione attendi debet, respons. 21. num. 25. fol. 225. & potius quam vicinorum, respons. 12. n. 220. fol. 101.**
- Consuetudo tanquam quid facti est alleganda, & probanda, respons. 19. num. 43. fol. 216.**
- Consuetudo, vel usus non potest induci ex varietate, & diversitate ordinum Superioris, respons. 18. num. 16. fol. 205.**
- Consultatio simpliciter à Rege Proregi demandata, necessario intelligitur cum voto Regentium, quibus in rebus iustitia communicata est iurisdictio, & cum ipsorum voto procedere debet, respons. 21. num. 7. fol. 224. in re ad Fiscum patrimonium pertinente an requiratur votum R.C. vide in verbo Votum R.C.**
- Consultationes quales esse debeant, remissive, respons. eod. num. 21. tangentes quovis modo Regale patrimonium spectant ad R.C. num. 17. fol. 225.**
- Contractus à Principe in re de dominio perpetuo conservando, nedum de potestate absoluta, sed ex iusta causa revocari possunt ex ipsorum natura, respons. 23. num. 251. 252. 253. 254. & 255. fol. 254. 255. & num. 261. 262. & 266. fol. 255. cum subdito gesti de re ad Principem spectante revocari possunt, respons. eod. num. 259. fol. 255. & pro lege habentur, respons. 29. decis. 4. num. 5. fol. 316.**
- Contractus ad validitatem, & officii acquisitionem non requiritur exercitium, respons. 6. num. 39. fol. 51.**
- Contractus donationis cum contractu venditionis concurrere nequit, respons. 25. num. 16. fol. 276.**
- Contractus emptionis, quamvis dicatur perfectus quoad obligationem autem traditionem, remanet tamen imperfectus quoad reliqua, non sequuta mensuratione reservata, respons. 29. num. 3. fol. 300.**
- Contractus feudalis licet non gratuitus, remanet beneficium, respons. 23. num. 260. fol. 255.**
- Contractus Principum vim legis obtinent, respons. 7. num. 4. fol. 54.**
- Contumax ut expectetur iustus est, quam ut in contumaciam condemnatur, respons. 30. n. 106. fol. 329. interdum de benignitate erit expectandus in probatione sententia usque ad ultimum punctum, num. 108. fol. eodem, quandoque tribus mensibus, num. 109. fol. 329. ex observantia Sac. Conf. refertis expensis admittitur ad probandum, num. 112. fol. eodem, per eius spontaneam comparitionem contumacia purgatur, num. 110. fol. eod.**
- Conventus non tenetur alia intimare, respons. 29. num. 9. fol. 314.**
- Corpora, & introitus de jure Baronum tempore domanii cedentes commodo Universitatis, remanent feudales, respons. 25. num. 1. fol. 274.**
- Corpora, & introitus feudales Universitatis distinguuntur inter Jurisdictionales, in quibus comprehenduntur Officia Magistrorum Actorum, Bajuli, Sicla, Ponderam, & Mensararum, Catapania, similia, & immobilia, in quibus sunt defensa, nemora, annui redditus, & cetera, respons. 24. num. 8. fol. 269.**
- Credentiorum libris non erit standum, & ex eis non probatur perceptio fructuum gabellarum, resp. 17. num. 48. fol. 201.**
- Creditor posterior potior existimatur, si eius pecunia confestim fuit soluta creditori privilegiato, resp. 27. num. 31. fol. 285. revocationem habet, si eius pecunia fuit dimissa anterior, num. 32. fol. 285.**
- Criminalis actio cum oritur ad poenam, statim sequitur actio in factum ad interesse, & idem utriusque erit Iudex, qui tenetur providere, & si id non petatur, quamvis pro delicto poena extraordinaria esset imponenda, respons. 1. num. 83. & 86. fol. 9. & 10.**
- Criminis peculatus poena civili Digestorum jure est deportatio, Codicis vero, ac Constitutionis Regni est capitalis, respons. 22. num. 60. fol. 233.**
- Culpa infidelium bellantium, vide in verbo iniustitia ex parte infidelium praesumitur in Custode ratione publici officii, respons. 1. num. 88. fol. 10.**
- Custodiam Castrorum, vel Civitatis deserens absque aliquo adiutorio dum Hostis in obsidione manet, potest privari Castro, vel dignitate, & est digna causa revocationis privilegii, respons. 19. num. 45. fol. 216. quod ampliatur, ibid. num. 46.**
- Custodi incumbit onus probandi sine propria culpa delinquentem ausugisse, respons. 1. num. 89. fol. 10. quia aliquando ex circumstantiis poterit capitali poena puniri, num. 90. fol. eod.**

D.

- Dammum intolerabile, ex communi, & magis recepta Doctorum opinione dicitur, quando conductor, sive gabellarius remonet lasus ultra dimidiam, habito respectu ad id, quod exigitur, & ad id, quod solvitur, deductis expensis, respons. 17. num. 46. & 47. fol. 201. dummodo non unius rei, sed omnium rerum redditus deficiat, nam de omnibus erit habenda ratio, & quod deest in una, erit supplendum ex ubertate alterius, respons. eod. num. 40. & 44. fol. 200. & 201.**
- Debitor liberatur quando perit id, quod est in obligatione, sive sit species, sive genus subalternum, respons. eod. num. 14. fol. 198. & num. 15. & 16. ubi declaratur, quomodo id procedat.**
- Debitor, & creditor pendente conditione recte appellantur, respons. 8. num. 27. fol. 60.**
- Debitor pecunia fiscalis post annua residuum pecuniarum facit, respons. 22. num. 67. fol. 234.**
- Decium perturbavit auctoritas S.C. Neapolitani, respons. 25. num. 54. fol. 279.**
- Decreta conformia quando censentur, respons. 29. decis. 3. num. 4. fol. 313.**
- Decreta non dicuntur difformia, quando in secundo fuit addita clausula, cui pars renunciavit, resp. 29. num. 3. fol. 313. S.C. & R.C. habent executionem paratam, num. 7. lata parte instante, non egent intimatione, num. 8. ferenda inter emptorem, & fiscum super traditione possessionis, non praesudicant praelationi petita, num. 14. fol. 314.**
- Decreta bina non debent proferri in eodem confessu ne auferatur potestas reclamandi à primo, resp. 29. decis. 4. num. 8. fol. 317.**
- Decretum interpositum ex falsa causa, praesertim contra jus scriptum redditur nullum, respons. 14. num. 26. fol. 173.**

- Decretum iabens**, litigantis protestationem adversario notificari, & interim fieri annotationem rei in iudicio deducta, conservat iura protestatis, resp. 10. num. 44. fol. 71.
- Decretum R. C. non dicitur absolutum**, deficientibus subscriptionibus fisci, & secretarii, resp. 29. in 4. decis. num. 2. fol. 314.
- Decretum unum censetur licet plura habeat capita connexa**, si ab unico verbo regatur oratio, & quando est individuum non licet à parte reclamare, resp. 29. decis. 2. num. 10. 11. & 12. fol. 311.
- Decretum Procuratoris Cæsaris**, vide verb. Procuratoris Cæsaris decretum.
- Dediti Hostibus**, & si non spontè, postliminio carent, resp. 13. num. 203. 207. 208. & 212. fol. 167.
- Deditus hostibus**, Civitatem nullo modo, & fortè nec libertatem adipiscitur, resp. eod. num. 205. fol. eod.
- Defensio Authoris ab impugnationibus cuiusdam Neoterici in doctrina Marini Freccie de linea collateralis non succedente ad feudum**, in quo frater fuerat admissus exempli causa ab illo ad presentem materiam officiorum adducta, resp. 12. in Apolog. num. 67. fol. 137.
- Defensio, quæ fit in statu Mediolani habetur pro immediata Regni Neapolitani defensione**, resp. 27. num. 2. fol. 283.
- Delegatus Principis**, quamvis contra testem jurisdictionem non habeat, potest tamen eum falsum coram se deponentem punire, resp. 1. num. 10. fol. 4. & idem erit in inferiore à Principe, dummodo ei criminalis coercitio non sit nominatim interdicta, num. 11. fol. eod.
- Delegatus Principis**, quamvis in re sibi commissa major sit ordinario, puniri tamen potest ab eo in criminibus, etiam ad causæ delegatæ cognitionem pertinentibus, resp. eod. num. 18. fol. 5.
- Delinquens videtur cum fisco quasi contrahere**, & in illud bona ex quasi contractu alienare, resp. 16. num. 30. fol. 194.
- Delinquentes etiam milites remittuntur ad eos Iudices**, apud quos crimen est commissum, resp. 1. num. 23. fol. 5.
- Descendentium appellatione veniunt etiam feminae**, quamvis testator adiciisset qualitatem masculinitatis, nisi tamen ulterius progressus esset, resp. 16. num. 25. fol. 194.
- Dictio apud propriè sumpta**, idem significat quod coram resp. 1. num. 24. fol. 5.
- Dictio atque est conjunctiva**, resp. 13. num. 185. fol. 166.
- Dictio cum copulat accessoriè**, non principaliter, resp. 18. num. 5. fol. 203.
- Dictio**, &c. attendenda est in amplissima forma in fisci beneficium, & ided renunciatio facta cum dictione predicta, extendenda erit ad casus fortuitos, & ad omnes alias exceptiones, resp. 17. num. 49. fol. 201.
- Dictio propter significat causam**, etiam proximam, resp. 13. num. 186. fol. 166.
- Dictio tanquam regulariter denotat improprietatem**, resp. 5. num. 51. fol. 47.
- Dictio rursus quandoque exponitur pluries**, resp. 14. num. 31. fol. 174.
- Dictio donec**, & dictio cum copulant, resp. 9. num. 41. fol. 65.
- Dictio Univerfa prædicatur de omni toto**, & in quolibet toto verificatur, sive jus sit, sive corpus, resp. 28. num. 21. fol. 290.
- Dictiones in his**, & in prædictis eandem habent vim, resp. 12. num. 348. fol. 115.
- Differentia inter concessionem factam Oppido subdito, vel non subdito quæ fit**, resp. 23. n. 266. fol. 255. & n. 268. fol. 256. vide in verbo concessio.
- Differentia inter rationem tituli C. nè fiscus rem, quam vend. avinc. & tit. C. de vend. re fisc. quæ fit**, resp. 28. num. 76. fol. 294. & num. 94. fol. 295.
- Diffidatio ante belli motionem, præcipue inter Christianos necessaria**, saltem quoad personam hostis declarandi, maxime durante pace, vel federe, resp. 13. num. 218. & 220. fol. 168. & 169.
- Dignior est, magisque illustratur qui propriis ad laus Principis sedet**, resp. 2. num. 43. fol. 33.
- Dignitas majori, minori præiudicium non facit in dignitate**, sed in administratione, resp. eod. n. 8. fol. 31.
- Dignitas prior, in translatione ad minorem non amittitur, etiam nulla facta reservatione**, resp. eod. num. 38. & 39. ubi de ratione, fol. 32. sicut nec minor per maiorem supervenientem num. 3. fol. 30. & ipsius prioris dignitatis emolumentum retinetur, num. 23. 25. & 28. fol. 31.
- Dignitas superveniens inducit additionem, non permutationem; hinc promittens dare scascomactum cum pedina, adimplet, si det cum pedina facta Regina**, resp. eod. num. 10. & 14. fol. 31.
- Dignitates ascendendo, non descendendo conferantur ex necessitate tantum, & utilitate publica fit descensus de majori ad minorem**, resp. eod. n. 30. fol. 32.
- Dignitatis sua gradum quisque contendens crudelis sibi met ipse censetur**, resp. eod. num. 2. fol. 30.
- Dilatio à Principe alicui concessa, non extenditur ad debita postmodum contracta**, resp. 17. num. 12. fol. 198.
- Dilatio nova**, vide Nova dilatio.
- Dilatio, eo minus erit concedenda, ex quo magis necessitatis causa augetur, nè finis, qui interim pretenditur, inutilis reddatur**, resp. 30. num. 87. fol. 327. non erit concedenda, cum ex mora res inutilis redderetur, num. 81. fol. eod.
- Dilatio à Iudice debet ampliari, & minui secundum qualitatem temporis, & conditionem personarum**, resp. 30. num. 45. fol. 327.
- Dilatio omnis data ad probandum, est peremptoria, etiam si non dicatur; adeo quod si denud concederetur sine causæ cognitione, & parte inaudita, omnia acta redderentur nulla**, resp. eod. num. 38. fol. 323. quod fortius procedit in Regno, num. 39. fol. eod.
- Dilatio unica tantum conceditur de Jure Regni ad probandum**, resp. 30. num. 39. fol. 323.
- Dilatoria exceptio quancumque opponitur cum agitur coram Principe, vel opponens sit minor, vel persona privilegiata**, resp. 20. num. 15. fol. 222. saltem ope exceptionis, quando est alicuius præiudicii, num. 18. fol. eod.]
- Discrimen quod sit inter stipulatorem, ac rei alienæ emptorem**, resp. 26. num. 14. fol. 281.
- Disjunctivæ dictionis natura operatur, ut sufficiat alteram partem esse veram**, resp. 26. num. 14. fol. 281.
- Dispensatio Principis accensoni candela, ex eo, quod pretium oblatum iustum dici poterat; eo postea aucto non potest effectu fortiri, sed Princeps consulendus est**, resp. 14. num. 18. fol. 172.

- Dispositio generalis legis, vel statuti, includit omnes casus, licet in uno esset major ratio, quam in alio, idque procedat in materia odiosa, & rescriptis, quamvis stricti juris, respons. 30. num. 60. fol. 324. & idem operatur quoad comprehensa sub genere, quantum specialis quoad comprehensa sub specie, num. 57. fol. eod.*
- Dispositio text. 1. nullum penitus 12. C. de test. procedit non tantum in teste falsum deponente, sed etiam in eo, qui quovis modo non sui iudicis jurisdictionem offendit, respons. 1. num. 2. & 4. fol. 3. quid in Clerico, num. 5. fol. eod. nunquam deficit cura procedat solum respectu iudicis incompetentis, non autem incapacis, num. 12. fol. 4. vide in verbo iudex incompetens.*
- Dispositio de feudo cum assensu, nihil differt ab alodio, respons. 12. num. 263. fol. 107.*
- Dividuum natura aliquando efficitur individuum juris censura, respons. 28. num. 86. fol. 294.*
- Divisio jurisdictionis in ea administranda pariter plura incommoda, & absurda, respons. 28. n. 55. fol. 293. & num. 85. fol. 294. & num. 103. fol. 296.*
- Doctor creatus miles, non desinit esse doctor, respons. 2. num. 19. fol. 31.*
- Doctor in tribus locis aliquid substinens, id sequi videtur, quamvis alibi contrarium asserat, respons. 5. num. 45. fol. 47.*
- Doctor perfunctorie loquens non facit numerum, & qui non disputat, quamvis aliquid supponat, non facit auctoritatem, etiam si verba eius deciderent casum, respons. 13. num. 46. fol. 148. eius dictum intelligitur secundum legem, quam citat, num. 44. fol. eod.*
- Doctor plures referens opiniones, pro posteriori stare iudicandus, respons. eod. num. 20. fol. 145. nisi pro ea non reddat efficacem rationem, num. 41. fol. 148.*
- Doctores Notherici praequamque neglecta verborum proprietate antiquorum, in resolvendis questionibus, sub novis formis, & loquendi structura a senioribus, eorumque placitis deviantes, illas obsecuras reddunt, dum fulcire, & illustrare credunt, respons. 6. num. 1. fol. 49.*
- Dobanerus Monsferius vir nobilissimus, & gravissimus, ex levioribus causis suspensus per utrumque Tribunal R.C. & Collateralis Consilii, respons. 15. num. 89. fol. 184.*
- Dolus futurus, vel fraus expressa, nec tacite per Regem, vel legem remitti potest, resp. eod. n. 57. fol. 182. & num. 59. fol. eod.*
- Domanialia, quae a Regibus tantum ex generali consuetudine distrabuntur a Proregibus absque speciali mandato alienari prohibentur, resp. 25. num. 11. & 12. fol. 276.*
- Domanii petitio, ut admittatur, requiritur consensus Regis, resp. 24. num. 60. fol. 272.*
- Domanio revocato, Universitati sunt restituenda corpora reserata per Regium Fiscum tempore domanii, vel pretium ipsorum cum fructibus perceptis, iuxta consuetum stilum, resp. 25. num. 3. fol. 271.*
- Domanium Regi, & Universitatibus pariter, praedictiale, resp. 23. num. 349. & 350. fol. 264.*
- Domicilium non facit sola domus comparatio, resp. 9. num. 1. fol. 62. quando contrabatur vel non, num. 3. & 4. fol. eod.*
- Domini publicanorum appellantur illi, qui majoritatem, sive praebeminentiam inter ceteros habent, resp. 22. num. 50. fol. 232.*
- Domina sunt de jure gentium, quorum usus peccatum, nec infidelitas nocet, respons. 13. num. 153. fol. 162.*
- Domini directi retentio, in infeudatione etiam plurimum Civitatum lesionem excludit, resp. 23. n. 141. & 142. fol. 246. & num. 151. 152. 155. 157. & 158. fol. eod.*
- Domini, & superioritatis reservatio arguit, concessionem esse factam in feudum, resp. 12. n. 350. fol. 115.*
- Dominium directum ex qualitate donantis scilicet Regii, tacite translaturum censetur, resp. 23. n. 160. fol. 247.*
- Dominium, & possessio etiam naturalis, revertitur ad concedentem finito tempore concessionis, resp. 12. num. 448. fol. 126.*
- Dominium in dubio, vel possessio ex solo Principis privilegio censetur translata, resp. 6. num. 2. fol. 49. quod declaratur, num. 3. & 6. fol. eod.*
- Dominus directus, directum dominium invito vasallo in alium transferre nequit; ut est contra vasallum feudum invito domino, resp. 23. num. 162. fol. 247. & num. 167. & 168. fol. eod. quod limitatur cum utile transfertur retento directo, num. 340. fol. 263.*
- Dominus directus non potest partem domini directi alienare, partemque retinere, resp. eod. num. 171. fol. 248. ad idque locus Heron. expenditur, & declaratur, num. 172. 173. & 174. cum distinctione relata, num. 175. & 176. fol. eod.*
- Dominus directus, novum gravamen feudatario imponere non potest, de feudo disponere, vel modum adicere, nisi cum consensu utilis, qui etiam cum assensu domini potest formam mutare, respons. 12. num. 264. & 265. fol. 107. quod ampliatur in feudo ex pacto novo, num. 268. fol. 107.*
- Donatio ab Universitate Baroni facta; ut in Camera reservatam eligatur, tanquam remuneratoria valet sine assensu, resp. 1. num. 23. fol. 15.*
- Donatio absque Regis assensu facta per non habentem successorem, & de prole desperatam non valet, respons. 12. n. 53. fol. 85.*
- Donatio non praesumitur, praesertim temporibus calamitosis, resp. 29. num. 69. fol. 306.*
- Donationis magnitudo quomodo consideretur, resp. 23. num. 135. fol. 245.*
- Donationes Principis habent privilegium, ut socius in illis succedat consocio absque haerede defuncto, resp. 12. num. 107. fol. 90. de quibus haeredibus intelligatur, num. 108. 110. & 111. fol. eod., & quid in re non transitoria ad haereditatem, num. 112. fol. eod.*
- Dubia probatio non relevat probantem, resp. 29. n. 85. fol. 308.*
- Dubium juris equiparatur questioni facti, resp. 12. num. 406. fol. 120.*
- Ducatus Calabriae fuit in feudum concessum ab antiquioribus Regibus, resp. 12. num. 258. fol. 106.*
- Duci hostium capto redimendi facultas concedenda, si pacis perturbatio non timetur, resp. 13. num. 13. fol. 144.*
- Dupla etiam non promissa subintelligitur, resp. 26. num. 20. fol. 281.*

E.

Ecclesia, & Ecclesiasticae personae, saeculare Principis forum non declinant, in ipsius Principis largitionibus, respons. 12. num. 249. fol. 104. qua poena, lege Hispanica clericus declinans puniatur, num. 250. fol. eod. procedit in bonis concessis in feudum, & regalibus concessis secundum propriam naturam regalium, secus in aliis, num. 251.

- num. 251. 252. & 253. fol. 104.
Ecclēsia ut teneat feudum, de raro Dominus directus suum præstabit assensum, resp. 29. decis. 2. num. 23. fol. 312. nunquam desinit esse hæres, nu. 24. fol. eod.
Eminentes jurisdictionem à Rege alicujus terræ domanialis, possunt redimere corpora ab Universitatibus, vel aliis detentoribus, ut membra uniantur capiti, vel saltem ipse Rex ratione jurisdictionis, quam habet in ea terra occasione partis, potest vendere totum, & ita decisum, resp. 24. num. 75. fol. 273.
Eruptionis substantia est pretium, donationis vero liberalitas, resp. 19. num. 11. fol. 214. non dicitur perfecta, ad præsumptionem non est certam, nec quantitas rei vendita liquidata, resp. 29. num. 73. fol. 307.
Emptor bonorum Fiscalium debitorum, Fisco distrahente Jure hostiæ fiscalis servatur immunitas super bonis prædictis ab omni alia alterius conventionione, resp. 28. num. 92. fol. 295. ex dispositione l. 2. & 3. C. de quadrien. præscript. alio privilegio munitur, num. 93. fol. eod.
Emptor non prohibetur agere de evictione adversus venditorem non citatum, si citatus aliquid opponere non potuisset, resp. 29. num. 2. fol. 300.
Emptor pedagii, etiam si eveniat mortalitas, unde gentes non transferunt per locum, petere non potest mercedis remissionem, cum videatur emisse casum, & fortunam, resp. 18. num. 42. fol. 208.
Enormis læsio circa magnam alienationem, non consideratur in Magno Rege, resp. 23. num. 130. fol. 245.
Enunciatio meritorum in concessione à domino subditis facta, non idem minus illam gratiosam reddit, resp. 23. num. 31. fol. 237.
Episcopus creatus Archiepiscopus, de causis sibi delegatis quando erat Episcopus cognoscit, resp. 2. num. 20. fol. 31.
Equitum Divi Stephani militia, validissimis, ac penè alacris irremissis Maria discurrentes laudes, resp. 13. num. 11. fol. 144.
Erbymologia quæ, ejusque argumentum negativè tantum procedit, resp. 1. num. 30. fol. 16.
Exactio, & solutio non sunt ad imparia judicanda, & idem si exactio fructuum fuit facta in pecunia numerata, ita pariter erit facienda solutio locatori, resp. 17. num. 20. fol. 199.
Exceptio de jure tertii exclusiva intentionem agentis, opponi potest, resp. 12. num. 373. fol. 117.
Exceptio dilatoria juris, & facti notoria opponi potest etiam post conclusum in causa, resp. 20. num. 14. fol. 222. coram Principe quandocunque opponitur, vel opponens esset minor, aut persona privilegiata, num. 17. & 18. fol. eod.
Exceptio libere à Zenone, ubi opponitur, ad merita indistinctè reservatur, resp. 19. num. 66. fol. 218.
Exceptio prælationis est præjudicialis, quæ impedit, liti ingressum, resp. 29. num. 10. decis. 3. fol. 314. in ea admittitur reus ad probandum antequam actor num. 11. respiciens statum, vel personam, differt ab actione à tertio oppositore proposita, quæ potest vocere, vel totam judicium absorbere, num. 12. fol. eod.
Exceptio peremptoria si opposita sit in vim dilatoria, & fuerit rejecta, potest etiam opponi in vim peremptoria, nec valet sententia nisi Judex super ea judicet, resp. 19. num. 98. fol. 220.
Exceptio proprietatis in continenti probata remedium l. fin. C. de edict. Div. Adriani cessare facit, etiam si opponens non possideat, resp. 12. nu. 372. fol. 117.
Exceptio, quæ nihil novi potest offerre, actum non impedit, resp. 29. num. 1. fol. 300.
Exceptio, quod non fuit citata pars ad videndum collationem scripturarum, opponi potest etiam in allegationibus, non obstante quod sit dilatoria, resp. 20. num. 13. fol. 222. & quare num. 14. fol. eod.
Exceptio rei judicata quando obstat, resp. 30. num. 22. cum seq. usque ad num. 31. fol. 322. & 323.
Excessus tempore belli permitti, redeunte pace emendari debent, resp. 25. num. 40. fol. 278. leges lætæ erunt abrogandæ, nu. 41. Jus juridicum non acquiritur, num. 42. rationes dicto tempore dispendia re, videri possunt, num. 43. fol. 278.
Executio pars quodam est, & accessio causæ principali, resp. 1. num. 49. fol. 7.
Executores terminos commissionis excedentes, ab Ordinariis quotidiè puniuntur, resp. 1. nu. 19. fol. 5.
Exequi dicitur captum, consignatis provisionibus pro consequenda possessione, resp. 29. decis. 3. n. 6. fol. 313.
Expressa licentia ubi requiritur, non sufficit tacita, resp. 19. num. 103. fol. 220.
Expressio eorum, quæ tacite insunt, nil operatur, resp. 18. num. 9. fol. 204.
Expressum non dicitur per relationem in odiis, & exorbitantibus, resp. 15. nu. 38. & 40. fol. 179.
Extensio, & ampliatio fit eadem remanente natura, & substantia, resp. 12. num. 321. fol. 113., & in quo differat à renovatione, num. 322. & 324. fol. 113.
Evictio inest ex contractus natura, & si non exprimitur, resp. 26. num. 1. fol. 280. includit duplam, num. 19. fol. 281.
- F.
- F** Actum præsumitur prius, quod ad alterius validitatem, vel productionem antea fieri, debet, vel verisimile erat, resp. 6. num. 55. fol. 52.
 Factum R. gis sive juridicum, sive injuridicum, sive erravit, sive non, semper attenditur, resp. 19. num. 75. fol. 218.
 Falsificans acta judicii, ultra pœnam corporalem causa amissione punitur de jure communi; idem secus ad aliquos, si instrumenta, vel scripturas extræ acta, sed de jure Regni indistinctè procedit, maxime in Officiali, cujus opera, & industria eligitur, resp. 15. num. 11. 12. & 13. fol. 177.
 Falsificans, vel mutans sigillum, vel scripta Regis, vel sui Locumtenentis, aut Senatus Mediolani, illius Status Constitutione igne compuritur, resp. eod. num. 5. fol. 177.
 Falsificanti provisionem M. C. pœna remissionis in perpetuum irrogatur, resp. eodem nu. 10. fol. 177.
 Falsitas famam vituperat statum hominis ad nihilum redigit, & nobilitatem auferit, resp. 15. num. 50. fol. 181.
 Falsitas in rescriptis Principis probatur per solam immutationem, resp. eod. num. 6. & 14. fol. 177. vel per rasuram etiam tenuem, & in loco non suspecto, quamvis facta videatur in syllaba, vel puncto, nec distinguitur, utrum noccat, vel ne, num. 8. fol. 177. secus in aliis, resp. eod. num. 7. fol. eod.
 Falsitas præsumptionibus probatur, maxime in civilibus ad tollendam fidem instrumenti, & probationibus, arguitur ex apostillis eadem manu facta, vel interlineatur etiam eodem atramento in loco suspecto, quæ neque incontinenti facta præsumitur,

- tur, dicto resp. 15. num. 17. & 18. fol. 177. & per eum facta praesumitur, in cuius commodum redandae, sicut subtrahit instrumenti, cancellatio, ablatio actorum, & quodlibet aliud delictum, resp. eod. num. 19. & 20. fol. eod.
- Falsitatis poena, vide in verb. Poena falsitatis.**
- Familiores exemptorum gaudent privilegiis ipsorum Dominis concessis, etiam quoad forum, resp. 1. num. 109. fol. 25. & ita observatum in famulo cuiusdam Rationalis R. C. num. 110. fol. eod.**
- Familia vigili cura, & diligenter personam apud se depositam custodire tenetur, resp. 1. num. 87. fol. 10.**
- Familia appellatione qui continentur, resp. 9. n. 45. fol. 66.**
- Favor est publicus, Judices esse plures, ut iustitia ministretur, resp. 1. num. 76. fol. 9.**
- Ferie aestiva non servantur in R. C. secus in S. C. resp. 2. num. 57. fol. 34.**
- Feudale quod habitum fuit per antecessores, eodem modo praesumitur pervenisse ad successores, resp. 12. num. 260. fol. 106.**
- Feudalis qualitas praesumitur per exemptionem ab oneribus, & collectis, item ex observantia subsequuta, etiam ex unico actu, & si diversimode, resp. eod. num. 306. fol. 111.**
- Feuda officii magis possunt transitoria ad heredem, quam officia, resp. 12. in apolog. num. 65. & 72. fol. 137.**
- Feuda initio antiquissimo precaria erant, postea annualia fieri coeperunt, inde ad vitam, & demum ad septimum geniculum fuit protelata successio, resp. 12. num. 84. fol. 88. & in apolog. num. 64. fol. 137.**
- Feuda in non alterosis remanent immutata, resp. eod. num. 79. fol. 138.**
- Feuda magis a lege conventionis, quam ab alio jure dependent, resp. 25. num. 19. fol. 276. a lege investitura novam accipiant, & spiritum vitae Regi insufflante, num. 20. nec potest eorum forma mutari in odium successorum, num. 21. fol. eod.**
- Feuda prohibentur pervenire ad manus mortuas, resp. 29. num. 15. decis. 4. fol. 318.**
- Feudatario defuncto, si non superest filius, sed agnatus, debet dari terminus in causa possessorii pro feudo, resp. 12. num. 453. fol. 127. & fortius si superessent plures agnati, num. 454. quod ampliatur procedere in Regolibus, & Jurisdictionalibus, num. 455. fol. eod.**
- Feudatarius in feudo novo habens fratrem, & filiam feminam, habet arbitrium, si velit, instituenti fratrem ex novissimis gratis, resp. 3. num. 31. fol. 39.**
- Feudi de jure Regni, & potissime jurisdictionis nulla permissitur divisio, vel saltem difficillime, & in eo casu non ita dividi potest, quin ejus partes remaneant sub genere, & solus usus, & jurisdictionis exercitium dividitur, resp. 28. num. 99. fol. 295. num. 110. fol. 296. & num. 128. fol. 297.**
- Feudi successio, feudatario sine legitimo heredem defuncto ad Dominum revertitur, qui naturalem possessionem finito tempore feudi incipit habere cum civili consolidatam, resp. 12. n. 442. & 443. fol. 126. tunc heredi interdictum recuperandae possessionis non competit, num. 445. & 446. fol. eodem.**
- Feudo ex lege investitura inest, ut aliquando utile cum directo consolidetur dominio, sine qua spe translatio diceretur odiosa, resp. 25. n. 8. fol. 275.**
- Feudum concessum ratione officii, si illud adimatur, ademptum praesumitur propter officium finitum, resp. 12. num. 87. fol. 88. illi us concessio anno finitur, num. 85. & 86. fol. eod.**
- Feudum cum Castro, etiam vasallus iuvitis in Rusticam alienatur, resp. 23. num. 188. fol. 249.**
- Feudum cum pacto expresso acquisitum, ut acquirente sine heredibus defuncto pertineat ad collaterales, deficientibus descendantibus vocantur transversales ex contractu, resp. 3. num. 30. fol. 39.**
- Feudum apud Regem non consideratur, cum omnia penes eum existentia dicantur allodialia, resp. 28. num. 6. fol. 289.**
- Feudum debet manere in sequestro apud Fiscum in possessorio, ubi jura agnati successoris sunt dubia, vel intricata, cui erunt salva in petitorio, resp. 4. num. 37. & 38. ubi ita decisum, fol. 42.**
- Feudum donatum ex causa remunerationis Regiae, non dicitur remuneratorium, & propter ingratitude, feloniam, aliasque causas quis feudo saliter sibi donato privari potest, resp. 19. num. 34. fol. 116.**
- Feudum emptum est proprie feudum, resp. 23. n. 269. fol. 256.**
- Feudum erectum a Rege, censetur quaternatum, resp. 24. num. 71. fol. 273.**
- Feudum est caput Baroniae, & ejus nomine agit feudatarius, resp. 29. num. 89. fol. 309. a Monasterio, aliisque personis, quae nunquam moriuntur possideri nequit, nisi singulis quindecim annis solvant relevium, vel illud faciant describere in faciem alicujus particularis, n. 94. fol. 309.**
- Feudum est quadam species servitutis, resp. 24. num. 54. fol. 272.**
- Feudum licet antiquum, si transit ad lineam collateralem dicitur novum, resp. 4. n. 23. fol. 41. & resp. 5. num. 33. 34. & 35. fol. 45.**
- Feudum licet possit dici antiquum quoad descendentes acquirentis, respectu tamen collateralium semper dicitur novum, est quod prius successissent descendentes, resp. 3. num. 24. fol. 38. fullis u. 29. fol. 39.**
- Feudum novum remanet, cum ambigitur, an Princeps voluerit ex novo antiquum formare, quippe expressa ipsius voluntas exigatur, resp. 5. n. 47. & 48. fol. 47.**
- Feudum non potest dici paternum, vel antiquum, nisi fuerit illius parentis, qui fuit origo agnationis communis, respectu tam succedentis, quam ejus cui succeditur, resp. 3. num. 23. 25. & 28. fol. 38.**
- Feudum novum ob mortem fratris acquirentis, dicitur antiquum in personam fratris succedentis, resp. 4. num. 5. fol. 40. contrarium verius probatur, num. 22. & sequent. fol. 41.**
- Feudum possessum etiam per mille annos a linea descendenti, eo ipso quod transitum fecerit ad transversales, quoad lineam collateralem dicitur novum, resp. 3. num. 26. fol. 38. redditur ratio, num. 27. fol. eod.**
- Feudum potest esse novum, & antiquum per diversus lineas, resp. 5. num. 38. fol. 46.**
- Feudum quamvis sit antiquum, dicitur novum in persona primi acquirentis, resp. 4. num. 32. fol. 51.**
- Feudum quaternat sola Regis concessio, resp. 12. num. 157. fol. 95.**
- Feudum relictum in testamento praevia directi Domini**

- ni dispensatione vigore institutionis ab instituto acquiritur, non ex investitura ideoque novum, resp.5. num.41. fol.46.
- F**endum Domino directo si aperiatur ob lineam finitam, vel delictum, interim apud eum remanebit allodium, quod secus est si ex conventionem, vel novo titulo ad eum perveniret nam tunc attendetur conventio, resp.24. num.57. fol.272.
- F**idei perseverantia quando excusatur, respons.23. num.321. fol.261.
- F**ides de pretio in subbationibus haberi non potest, resp.14. num.6. fol.172.
- F**ilius, & uxor, patri, ac viro obsequia prestare tenentur, resp.23. num.26. fol.237.
- F**ilii Præfidentium sunt immunes jure sigilli, respons.1. num.69. fol.20. amplia in filiis Rationalium, num.70. fol.21.
- F**iscales cum de jure Fisci agitur possessionem bonorum apprehendere tenentur, resp.12. n.393. fol.119.
- F**isci Advocati patrimonii administrationis amplitudo in Regno, & laborum compendium, respons.2. num.59. fol.34.
- F**isci bona, & res fiscales quandoque quasi privata, & Principis sunt, resp.28. num.123. fol.297.
- F**isci nomen unde sumptum, differt.2. num.9. fol.14. & num.17. fol.15.
- F**isci patronus participat de omnibus munusculis debitis Præfidentibus R.C. vide Munuscula.
- F**isci patronus M. C. V. in Regno habet salarium, prout Regii Consilarii, & ita decisum in Collaterali Consilio, resp.2. num.50. fol.33.
- F**isci Privilegium, vide Privilegium fisci.
- F**isci utilitas, vide Utilitas Fisci.
- F**isci causa publicam continet utilitatem, respons.1. num.28. fol.6.
- F**isci procurator, vide verb. Procurator fisci.
- F**isco competit hypotheca ex quasi contractu, quæ trahitur ad initium, sive tacita, sive expressa sit, purificata conditione, vel sequuto casu, ex quo fisci damnum infertur, resp.6. num.35. fol.51.
- F**iscus donec fuerit tradita possessio rei vendita, potest rejicere plus offerentem, & recipere minus, si sit magis idoneus, vel quia locus est gratificationi, resp.14. num.7. fol.172. accensionem candela renunciare non potest, num.16. fol.eod.
- F**iscus dicitur prior ex eo tempore, quo contrahens erit efficaciter obligatus, adeo ut amplius à contractu recedere non possit, etiam si expressa obligatio non sequatur, resp.8. num.13. fol.57. cum initium actus attendatur, non exequutio, n.14. fol.58.
- F**iscus erat antiquitus privatus Principis thesaurus, distinctus ab arario publico Populi Romani, & promptuarium Casaris marsupium vocabatur, & sacculum, resp.28. num.124. fol.297.
- F**iscus feudi possessionem capit propria auctoritate, absque processu, & parte non citata, nec si Dominus vadit ad Judicem perdit civilem possessionem, resp.12. num.444. fol.126. quod procedit in omnibus, in quibus tempus concessionis est finitum, num.446. fol.eod.
- F**iscus in lucro non restituitur, respons.14. num.2. fol.171. sed contra num.13. fol.172. & num.33. fol.174.
- F**iscus intentionem habet fundatam tam respectu civilis, quam criminalis jurisdictionis, resp.29. num.92. fol.309. presumitur læsus facta concessio-
- ne rei publicæ damnum continentis, num.94. fol.eod.
- F**iscus in terminis l. post perfectam, C. de eviction, sicut alius privatus locuples cautionem prestare non tenetur, resp.26. num.17. fol.281. nec etiam tenetur ad duplam, num.20. quod declarata, n.21. fol.eod.
- F**iscus in venditione rei fiscalis si non fuerit læsus, licet alius plus offerat, non restituitur, nisi ex nova causa causetur, læso, vel de forde collusionem, aut gratia docetur, respons.14. n.1. fol.171.
- F**iscus multa habet privilegia ex Baldo, & inter alia, quod temporis prælatio præsumitur pro fisco, resp.28. num.120. fol.297.
- F**iscus non venit appellatione personarum, quia est persona ficta, nec universitas tamquam corpus fictum, resp.19. num.79. fol.219. & num.89. fol. eod. propter necessitatem belli poterit retinere pretium rei vendita, & redemptæ, quo usque bellum durat, resp.27. num.42. fol.286. pro debito Primipili est doti anterior, respons. eod. n.19. & 20. fol.284. & respons.6. num.63. fol.52.
- F**iscus Principum ab Arario populi Romani olim separatim, resp.1. num.12. fol.15. hodie Fiscus R. C. & ararium sunt quasi synonyma, num.10. & 11. fol.eod.
- F**iscus quando idoneus fidejussor, vel non reputetur, respons.26. num.17. fol.281.
- F**iscus ratione partis potest totam vendere pro interesse majoris pretii, respons.14. num.28. fol.173. & si res commodè dividi possit, resp.28. num.8. fol.289. quod tamen procedit requisitis socio, respons.29. decil.4. num.20. fol.318.
- F**iscus restituendus est sicuti minor adversus Principis factum, ipsiusque sententiam, resp.14. n.17. fol.172.
- F**iscus retinere poterit sibi applicata propter necessitatem belli, quousque bellum durat, respons.27. num.41. fol.286.
- F**orma privilegiorum R.C. civitatis Neapol. resp.9. num.39. fol.65.
- F**rater olim excludebatur à feudi novi successione, tam ex forma investiture, adjecta clausula pro se, & heredibus ex corpore, quam etiam de jure communi feudorum, resp.3. num.9. fol.37. hodie ex gratiis fratres, sorores, ac ex eis descendentes, & non ultra sunt admissi, num.10. & ita interpretati sunt Sapientes, num.22. fol.58.
- G.
- G**abella boni denarii fuit concessa Civitati per Serenissimum Regem Federicum primum ad opus resurrectionis murorum, & viarum ipsius Urbis, resp.10. num.69. fol.74.
- G**abella, vel Vectigal propriè est omne augmentum pretii contingens in sale, nive, & aliis ratione juris prohibendi, ut unus tantum sal, nivem, & similia introducat, & vendat, resp.10. n.39. fol.71. & num.66. ubi plures species gabellarum enumerantur, fol.74.
- G**eneri per speciem derogatur, non è contra, resp.30. num.66. fol.325.
- G**enus continet suas species, respons.28. num.29. fol.291.
- G**rapharius est actorum notarius, resp.12. num.65. fol.85.
- G**ratia pecunia obtenta non desinit esse gratia, respons.23. n.262. & 263. fol.255. & 257.
- G**ratia quatuor ab invictis Regni Regibus concessa,

*se, ad preces Baronum extendentes feudorum sus-
cessionem explicantiur, respons. 4. num. 5. fol. 43.
Gravatus in uno, debet in alio relevari, respons. 24.
num. 21. fol. 270.*

H.

Habens aliquid ex privilegio, procaro tenere di-
citur, cum valeat concedens revocare, resp. 23.
num. 50. fol. 238.

*Habens ex concessione merum, & mixtum Imperium,
non imponit subditis tales, collectas, & nova ve-
tigalia, præsertim cum jure prohibendi, etiam si
habeat titulo oneroso emptionis, respons. 10. n. 50.
& 51. fol. 72. vide etiam in verbo Baro.*

*Habilitatus ut dicatur ad feuda, debet etiam osten-
dere se esse habitatum ad præstandum fidelitatis,
juramentum, respons. 12. num. 233. fol. 102.*

*Habitare Neap. quis dicatur, quoad effectum im-
munitatis gabellarum, respons. 9. num. 36. & 37.
fol. 65.*

*Habitatio omnino requiritur, ut Civis gaudeat pri-
vilegio Civilitatis Neapolitanorum, respons. 9.
num. 35. fol. 64.*

*Hæredi à semetipso legari non potest, respons. 12. in
apolog. num. 10. fol. 132.*

*Hæredis nomen quandoque etiam bene primum tan-
tum hæredem connotare potest, quamvis secus sit
regulariter, respons. eod. num. 70. & 71. fol. 137.*

*Hæredum appellatione filii quando veniant, resp. 12.
in apolog. num. 94. fol. 139. vide Appellatione hæ-
redum.*

*Honor, & dignitas superveniens non mutat conditio-
nem primam, neque tollit privilegium anterius,
sed auget statum, respons. 2. num. 31. fol. 32.*

*Hypotheca ad Fisci beneficium oritur ex die, quo of-
ficialis electus officium accepit, cum eo tempore ex
mutuo consensu obligatio producat, respons. 8.
num. 5. fol. 56.*

*Hypotheca dotalis incipit à die sequenti matrimonii,
licet retrotrahatur ad tempus promissionis dotis,
respons. 6. num. 66. fol. 53.*

*Hypotheca Fisci in locatione Arrendamenti facta,
antequam finem accipiat tempus præteriti Arren-
damenti, non incipit nisi à die, quod terminavit
præcedens Arrendamentum, respons. eod. num. 65.
fol. eod.*

*Hypotheca in contractibus conditionalibus, ad exor-
dium conventionis retrotrahitur, ac si purè fuisset
celebratus contractus, resp. 8. num. 22. fol. 59. &
n. 25. fol. eod. quamvis antè conditionis eventum
nulla oriatur obligatio, num. 23. fol. 59. & resp. 6.
num. 35. fol. 51.*

*Hypotheca licet non oriatur sine personali, concur-
rit tamen in ortu cum ipsa personali, quæ oritur
tempore delata tutela, non expectato tempore ge-
stionis, respons. 5. num. 24. fol. 50.*

*Hypotheca licet non producat, antè primitivam
obligationem, cum non nascatur antè personalem
obligationem, oritur tamen antè secundariam, quæ
incipit ex mala administratione, respons. eod. n. 21.
fol. 50.*

*Hypotheca oritur ab initio sine diluculo, etiam antè
captam administrationem ex Accursio, resp. eod.
num. 4. fol. 49.*

*Hypotheca in beneficium Fisci oritur ex contractu,
etiam citrà expressam conventionem, respons. eod.
num. 34. fol. 51.*

*Hypotheca, quæ competit Fiscio in bonis Officialis,
habetur ad instar illius hypothecæ, quæ competit*

*minori in bonis tutoris, vel curatoris, resp. eod.
num. 29. fol. 50.*

*Hypotheca tacita à lege inducitur, non est diverso jure
sensenda ab ea, quam expressè lex præstari man-
davit, respons. eod. num. 18. fol. 50.*

*Hypotheca tacita favore minoris inducitur contra tu-
torem, sive administratorem, sive negligat administrare,
& non solum de gestis, sed de gerendis tenetur,
quod, & in Fisco procedit, respons. eod. num. 14.
fol. eod. & ab initio administrationis, num. 16.
& 17. fol. 50.*

*Hypotheca tacita porrigitur etiam ad bona procuratoris,
respons. 8. num. 19. fol. 57.*

*Hypotheca tacita, non ex die administrationis, sed
ab initio oritur, quod ex pluribus demonstratur,
respons. 6. num. 19. fol. 50.*

I.

Idem non potest esse nostrum ex pluribus causis, re-
spons. 19. num. 9. fol. 214.

*Idoneus in officiis quis dicatur, respons. 12. num. 59.
fol. 85.*

*Ignarus est qui contra communem iudicat, respons. 5.
num. 18. fol. 44.*

*Illatio non valet à jure Portulania per mare, ad jus
Portulania per terram, respons. 28. n. 66. fol. 293.
& num. 70. fol. eod.*

*Immissio impeditur ex vitio visibili in testamento,
secus ex vitio invisibili, respons. 15. n. 16. fol. 177.*

*Immodica introituum Regni, ac jurisdictionis alie-
natio, læsionem inducit, respons. 23. num. 154.
fol. 246.*

*In claris non opus est conjecturis, respons. 18. n. 26.
fol. 206.*

*Incontinenti factum dicitur, quando insequentibus
hostibus præda etiam ex intervallo recuperatur,
ideoque prioribus dominis restituitur, quando ve-
rd non insequentibus hostibus omni probabili spe
destituta etiam illic recuperatur, occupantis fit,
ac si ex intervallo fuisset recuperata, respons. 13.
num. 86. & 87. fol. 154.*

*Indefinita locutio Doctoris non equipollet universali
in materia probationis, nec ipsius dictum inter-
pretatur ut lex, respons. 13. num. 45. fol. 148.*

*In dubio illa sumenda est interpretatio, quæ oritur
contra illum, qui se fundat in verbis, & ad cu-
jus commodum verba principaliter sunt prolata, ut
qui posuit sibi legem apertius dicere, respons. 18.
num. 29. fol. 207.*

*In dubio judicandum est, non extare fideicommissum,
respons. 16. num. 28. fol. 194. vide Fideicommissum
non extare.*

*Infamia, suspitio, vel scandalum faciunt Officia-
lem diffamatum ab initio, respons. 15. num. 79.
fol. 183. & ab officii administratione suspendit,
num. 87. fol. 184.*

*Infeudatio etiam in coronæ detrimentum valet, ad-
jecta clausula ex certa scientia, respons. 23. n. 153.
& 156. fol. 246.*

*Infideles offendere Christianis licet, nedum bello de-
fensivo, sed vindicativo ad vindictam injuriarum,
respons. 13. num. 127. fol. 159. & qua ratione ju-
stissimis, & necessariis de causis remissivè, n. 133.
contraria opinio est damnata, num. 136. fol. 160.*

*Injustitia ex parte Infidelium bellantium contra Cri-
stianos, iisdem nocere non debet quoad capta in
bello, sicut non nocet quoad ex infidelibus recu-
perata in bello, respons. 13. n. 138. & 139. fol. 160.*

*Injustum semper dicitur bellum ex parte Turcarum,
vide*

- vide Bellum, & si ex parte Turcarum.*
Innovare non dicitur qui antiqua possessione utitur,
 responf. 12. num. 421. fol. 123.
Inquisitio, scilicet criminum detectio, facit ut videns
quis ejus crimina detecta, deteriora committat, re-
 sponf. 5. num. 60. fol. 182.
Instantia non perit in R. C. Summaria, ex causa-
rum fiscalium privilegio, responf. 1. n. 57. & 58.
 fol. 19.
Instrumenta originalia penes acta liquidanda sunt de
stricto jure, de stilo tamen Curia, facta collatione
restituuntur parti, responf. 20. num. 3. fol. 221.
Interdictum recuperanda, vel reintegranda possessio-
nis capta vigore cap. ex praesumptuose, cessat post
annum, & tantum de proprietate erit agendum,
 responf. 12. num. 437. fol. 125. & ita decisum,
 num. 438. & 440. fol. eod.
Interpretatio ea in dubio sumenda, qua legis corre-
ctio vitetur, praecipue cum lex antiqua est specia-
lis, nova autem generalis, responf. 1. dissert. n. 78.
 & 79. fol. 22. ideoque ejus certa mentio facienda,
 num. 80. fol. eod.
Intervallum est spatium unius diei naturalis, ad hoc
ut bona ab hostibus capta capientium facta intel-
ligantur, & qua ratione, responf. 13. num. 91.
 fol. 155.
Investitura de feudo pro se, & fratre, qui aliam non
esset successurus, non comprehendit lineam colla-
teralem ultra fratrem, responf. 12. n. 126. fol. 92.
 & num. 414. fol. 121.
Investitura facta novo possessori, censetur jure feudi
ac secundum naturam, qualitates, & pacta, quae
apud primos possessores fuerunt, responf. 12. n. 259.
 fol. 106.
Investitura necessaria est in feudi erectione, resp. eod.
 num. 274. fol. 108.
Investitura Regis Carolici de Officio Magistri Acto-
rum Calabriae, & Credenzaria Cosentia, & c.
an usi sint successores de Bernaudo recensetur, re-
 sponf. eod. num. 354. 355. & 357. fol. 115.
Investitura ut expediatur, non debet institui judi-
cium petitorium, neque possessorium, nisi al. quis
tertius contradictor appareat, resp. 12. num. 449.
 fol. 126. vel Fiscus contendat non esse legitimum
 successorem, etiam si sit filius, qui eo casu, quid
 demonstrare debet, num. 450. & 451. fol. eodem,
 vel nisi super sit agnatus, & non filius, num. 453.
 fol. 127. & fortassis si plures agnati, num. 454.
 quod amplius tanto magis procedere in Regalibus,
 & Jurisdictionalibus, num. 455. fol. eod. & con-
 tra omnes personas, & pro omnibus rebus, quo-
 rum jus tempore certo ab initio, vel incerto, &
 verificato, extinguatur, num. 460. & 461.
 fol. 127. & 128.
Investitura legi, qua ad feudum fuit frater admissus
satisfactum videtur, si secundum soli fratri, & non
lineae collateralis fuerit delatum, Apolog. num. 69.
 fol. 137.
Judex saecularis de clerici falsitate cognoscere po-
test, cum necessario causa principalis, decisionem
falsitas depositionis respiciat, responf. 1. num. 7.
 fol. 4.
Judex causarum civilium tantum potest testem fal-
sum deponentem criminaliter punire, responf. eod.
 num. 13. fol. 4.
Judex suam jurisdictionem tueri debet ut Reus, &
uti Judex, non autem ut Actor, cum Reus esse
 possit, resp. eod. num. 20. fol. 5.
Judex si contra suam jurisdictionem opponatur, potest
cognoscere, utram sua sit jurisditio, d. responf. 1.
 num. 51. fol. 7. quod fortassis procedit in Delegato,
 num. 52. fol. eod.
Judex in propria causa judicare non dicitur dum co-
gnoscit, possit ne de ea judicare, cum manus judi-
candi sit potius onas, responf. eod. num. 53. fol. 7.
 etiam si inde sit percepturus sporcular, nisi sint
 ingentes, num. 54. fol. eod.
Judex causa preparantis est etiam Judex causa pra-
parata, responf. eod. num. 55. fol. eod. & num. 62.
 fol. 8.
Judex causa principalis efficitur Judex cujuscunque
incidentis, etiam si de eo non possit principaliter
cognoscere, d. responf. 1. num. 56. fol. 7.
Judex etiam delegatus potest pronunciare super ac-
cessorio illius; quod principaliter agitur, resp. eod.
 num. 57. fol. eod.
Judex quicumque potest suam jurisdictionem etiam
paenali judicio defendere, responf. 1. num. 45. fol. 7.
 & num. 50. fol. eod.
Judex est R. C. eorum, quae ad jus fiscale pertinent,
 responf. eod. num. 77. fol. 9.
Judex minor preveniens in cognitione delinquentis,
illum ad majorem remittere non tenetur, nisi ab
eo immediatè jurisdictionem habuerit, resp. eod.
 num. 79. fol. eod.
Judex, qui de civilibus non cognoscit, de iis tantum
civilibus cognoscere potest, quae dependent à sua
commissione, responf. eod. num. 65. fol. 8.
Judex existimans injuria officendos eos, qui officio
cum potestate moderantur, Principis indignatio-
nem incurrit responf. eod. num. 94. fol. 10.
Judex incompetens potest puniri testem falsum coram
se deponentem, responf. 1. num. 12. fol. 4.
Judex carens nomine, & substantia Judicis, quod
adhuc ex. receat, & judices pacto converiri nequit,
 responf. 15. num. 72. fol. 183.
Judex cui tale rescriptum dirigitur, in quo clausula
in solita opponatur, debet Principem certiorare,
 responf. 21. num. 36. fol. 226.
Judex de qua re cognovit, de eadem judicare debet,
 responf. 19. num. 94. fol. 219.
Judex dicitur quasi jus dicens, debet esse ut nervus,
qui non frangitur, & nomen Judicis perditur,
quando à justitia deviat, responf. 15. n. 71. fol. 183.
 & num. 129. & 130. fol. 188.
Judex dum recedit à dilationibus juris, tenetur cau-
sam exprimere, responf. 30. num. 46. fol. 323.
Judices minores possunt, majoris Judicis Officiales
turbantes eorum officium, sive publicam utilita-
tem punire, responf. 1. num. 27. fol. 6.
Judices, Celsioribus viris, quorum quandoque judi-
cio provehantur, honorem praestare debent, nec
eos in subscriptionibus fratres nuncupare, resp.
 eod. num. 94. fol. 10.
Judices inferiores, Superiorum Apparitoribus uti
possunt, responf. eod. num. 31. fol. 6. sibi inferiores pro-
sequi reverentia compelluntur, num. 91. fol. 10.
Judices & si omnes mutati fuerint, idem tamen ju-
dicium quod antea fuerat permanet, responf. 30
 num. 94. fol. 328.
Judices in criminalibus debent inclinare in mitiorem
partem, responf. 29. num. 35. fol. 304.
Judices injuria afficiuntur, si de spectantibus ad eo-
rum officium alii consulantur, ipis exclusis, re-
 sponf. 21. num. 45. fol. 227.
Judici apud quem crimen fuit commissum, sunt re-
 mis-

- mittendi milites delinquentes vide in verbo Delinquentes.*
- Judici attestanti contra inquisitum in favorem Fiscii, non creditur, respons. 15. num. 35. fol. 179.*
- Judici non conceditur facultas declarandi, si ex declaratione nova dispositio oriretur, in præjudicium tertii, respons. eod. num. 34. fol. eod.*
- Judicium unam reputatur, licet alius Judex loco primi sit subrogatus, respons. 30. num. 92. fol. 328.*
- Jura directa de consuetudine in Regno alienantur cum Regis offensu, respons. 23. num. 159. fol. 246. & num. 224. 225. & 226. fol. 252.*
- Ad instar consuetudinis Mediolan. n. 227. fol. eod. etiam in præjudicium coronæ, num. 228. & 229. fol. eod.*
- Jura loquentia in tutore, habent locum in omni Officiali, vide in verbo Officialis delinquens in administratione.*
- Jura in civilibus præsertim clementer agunt cum contumace, respons. 30. num. 105. fol. 329.*
- Juramenti præstandi obligatio cura respiciat usum, & exercitium facti, non impedit jus intellectuale domini, & civilis possessionis, respons. 7. num. 20. fol. 55.*
- Juramenti præstatio non præsumitur, nisi probetur, secus quando id præstandum erat ex promissione facta Principi, ex lege feudi, aut alterius concessionis, respons. 12. num. 304. fol. 111.*
- Juramentum de bene, & fideliter exercendo, præstare tenetur etiam qui exercere potest officium per substitutum, respons. eod. num. 232. fol. 102.*
- Juramentum præstandum ex forma pacti adjecti in investitura, dicitur esse de substantia, respons. eod. num. 239. fol. 103.*
- Juramentum est de substantia feudi, contractum feudi ab aliis sejungit, & ipsam fidelitatem includit, quæ remitti non potest, licet actus juramenti sic, respons. eod. num. 295. fol. 110.*
- Juramentum fidelitatis inducit concessionem in feudum, & ubi non est præstandum arguitur concessio facta liberè, respons. eod. num. 297. 299. & 301. fol. 110. & contrarium tenentes declarantur n. 300. fol. eod.*
- Jurisdictio quàmvis non sit perpetua, nisi in specialiter expressis, operatur tamen quædam connexa, & expressa, respons. 11. num. 59. fol. 7.*
- Jurisdictio specialis ordinaria non derogat generali, sed potius videtur cumulativè concessa, respons. 1. num. 103. fol. 24. limita num. 104. 105. 106. & 107. fol. eod.*
- Jurisdictio simplex tantùm conceditur Decurionibus, sive Electis nostræ Civitatis circa annonam, respons. 10. num. 49. fol. 72.*
- Jurisdictio concessa pro conservanda, & augenda libertate, ad Regalia extendi non potest, quæ sunt de suprema potestate, respons. 10. num. 53. fol. 72.*
- Jurisdictio in dubio præsumitur in feudum concessa, etiam si sit concessa Ecclesie, vel super territorio Castri in allodium concessi, respons. 12. num. 283. 285. 288. & 290. fol. 109.*
- Jurisdictio, vel ei annexa & si non sit in feudum concessum, erit omninò regale, resp. eod. n. 320. fol. 112.*
- Jurisdictio Castri transit in creditorem, cui Castrum pignori datur, respons. 23. num. 208. fol. 250.*
- Jurisdictio exercenda est infra limites territorii, & donec fiat concessio in feudum residet penes Principem Dominum directum uti allodialis, resp. 28. num. 45. fol. 292.*
- Jurisdictio in genere concessa, sub se comprehendit Jurisdictionum gradus, & species inter se differentes, respons. 28. num. 36. fol. 291. & num. 42. fol. eod. dividitur in altam, & bassam, comprehenditque merum, & mixtum Imperium, num. 41. fol. eod. & num. 52. fol. 292.*
- Jurisdictio Juris publici est, respons. eod. num. 133. fol. 298.*
- Jurisdictio licet non sit de essentia feudi, & possit diverso titulo etiam ab alio possideri; adhuc tamen necessariò dicitur Castro adbarere, respons. 28. num. 49. fol. 292. & num. 131. fol. 298.*
- Jurisdictio licet vendi non possit, ex consuetudine tamen venditur, respons. 23. num. 207. fol. 250. & ex veriori, num. 211. fol. eod.*
- Jurisdictio omnis cumulativè concessa, activè, & passivè etiam intelligitur, respons. 1. num. 75. fol. 9.*
- Jurisdictioni in dominium concessa privativè & abdicativè, difficillimè derogatur, resp. eod. num. 83. fol. 9.*
- Jurisditionis commercium est Juris publici, & non recipit estimationem, resp. 24. num. 37. fol. 270.*
- Juris unius acquisitio non parit dilationem ad alterius juris acquisitionem, præsertim majoris, resp. 10. num. 64. fol. 74.*
- Jurium diversa dispositio ex eorum verbis aperte colligitur, respons. 22. num. 26. fol. 230.*
- Jurium allegationes quomodo sint formandæ, resp. 5. num. 2. fol. 43.*
- Jus imponendi novum vestigal, Regio juri adbarat, ut supremi imperii signum, respons. 10. num. 21. fol. 69. est imprescriptibile, num. 22. nec transit, nisi expressim concedatur, num. 25. fol. 69. fol. 70.*
- Jus clarum, & apertum dicitur, de quo est casus legis, qui per aperturam librorum patere potest, respons. 12. num. 404. fol. 120.*
- Jus inquirendi de legitimis ponderibus, & mensuris, quod jus sicla nuncupatur, est species jurisdictionis in genere, respons. 28. num. 60. fol. 293.*
- Jus prohibendi in mercibus, & aliis rebus venalibus, Principi tantùm competit, vide in verbo Monopolium in mercibus.*
- Jus patronatus tanquam pars totius, transit sub universitate bonorum, respons. eod. num. 23. fol. 290.*
- Jus portulaniae per mare differt à jure portulaniae per terram, nec ab uno ad aliud valet illatio, resp. eod. num. 66. fol. 293.*
- Jus portulaniae est pars, sive membrum feudi, Castri sive jurisdictionis, respons. eod. num. 32. 33. 35. 39. 40. & 41. fol. 291. ad quam pertinet velut species, num. 59. fol. 293. dicitur esse de regalibus, & sub generali concessione non solet comprehendit, respons. eod. num. 12. & 13. fol. 290. de veritate num. 65. fol. 293.*
- Jus portulaniae per mare appellatur jus exitura, respons. eod. num. 14. fol. 290. ad quos pertineat ejus exactio, num. 67. fol. 293. per terram quid continet, num. 15. fol. 290. num. 37. fol. 291. & n. 71. fol. 293. non est jurisdictio de per se existens separata, cum sit exercenda respectu ejusdem territorii, & eorundem vasallorum, cum quibus reliqua omnis jurisdictio est exercenda, respons. eod. num. 39. fol. 291. & num. 102. 105. & 108. fol. 296. pertinet tamen ad speciem jurisdictionis civilis, num. 129. fol. 297.*
- Jus fruendi velut persona inbarens, morte extinguitur, respons. 12. in apolog. num. 23. fol. 133.*
- Iusta, atque sufficiens causa in Principe, quæ dicitur*

- casus, respons. 23. num. 80. & 82. fol. 241. & quæ
iustissima, num. 110. fol. 243.
- L.
- L**icus coram Iudice Ecclesiastico falsum de-
ponens, ab utroque Iudice plecti potest, da-
tur tamen præventioni locus, respons. 1. num. 9.
fol. 4.
- Laris constitutio quid importet, respons. 9. num. 27.
fol. 64.
- Laudantur.
- D. Ioseph. de Neap. olim in supremo Italiae Consilio
Decanus pro Regno Siciliae, nunc vita functus,
respons. 25. num. 38. fol. 277.
- Dominus Reg. Topia Marchio Belmontis, respons. 23.
num. 36. fol. 237. & respons. 30. num. 64. fol. 325.
- Dominus Reg. Matthias de Casanate, & Reg. Cam.
Summ. pro Magn. Camerar. respons. 24. num. 52.
fol. 272. & in decif. prætermittis.
- Dominus Regens Sanfelicius, respons. 30. num. 9.
fol. 321.
- Dominus Regens Heff. Capyc. Latio dist. respons. 30.
num. 21. fol. 322.
- Dominus Joannes Camillus Cacacius Præs. R. C.
respons. 29. num. 39. fol. 304.
- Dominus Parthanius Pitagna Præs. R. C. & Fisci
patronus, d. respons. 29. num. 40. fol. eod. & dec. 4.
ejusd. respons. num. 1. fol. 316.
- Dom. Goron. Ferdinand. Capyc. Galeota Regius gene-
ralis Thesaurarius Regni, respons. 1. dissert.
num. 14. fol. 15.
- Dominus Joann. Jacob. Mercurius Præs. R. C. brevioris
togæ, respons. 30. num. 51. fol. 324.
- Dominus Carolus Brancatius insignis causarum pa-
tronus, respons. 29. dec. 3. num. 1. fol. 313.
- Dominus Marcus Antonius Cioffus solertissimus
Advocatus, respons. eod. num. 37. fol. 304.
- Laudemium debitum Principi ex venditione immobi-
lium, competit etiam ex venditione navium, re-
spons. 13. num. 104. fol. 157.
- Legatum annuum ad heredes non transit, respons. 12.
num. 55. & 60. fol. 138. num. 61. fol. 137. & n. 91
fol. 139. simile est legato ususfructus, n. 75. & 76.
fol. 138.
- Legatum uxori factum rerum omnium, quæ illius
causa comparatae sunt, continet ea, quæ eius causa
empta sunt, respons. 28. num. 30. fol. 291.
- Legens in studio, si Officialis efficiatur, debet ha-
bere duplicatum salarii, respons. 2. num. 23.
fol. 31.
- Leges Romanorum de pernoctatione prædæ in posse
hostium, non disposuerunt, sed tantum leges Lon-
gobardæ, respons. 13. num. 92. fol. 155.
- Leges tempore belli latae, superveniente pace emen-
dantur, vide Excessus tempore belli.
- Lege Cornelia damnatus æquiperatur ei, qui futu-
rus perspicitur, ut damnetur, resp. 15. num. 61.
fol. 182.
- Legis virtus non trahitur ad præterita, sed ad futu-
ra, respons. 19. num. 76. fol. 218.
- Legum correctio, ex conjecturis inducitur, vel ex-
cluditur, respons. 1. dissert. num. 81. fol. 22.
- Lesio non inducitur per immodicam introituum Re-
gni alienationem, ac jurisdictionis, vide Immo-
dica introituum alienatio.
- Lesio in Fisco valde minor, sufficiens est ad rescin-
dendum contractum, sicut in minore, & Ecclesia,
licet interveniant subhastatio, & decretum Judi-
cis, respons. 25. num. 47. & 48. fol. 279. & ipsa
interveniens contractus redditur nullus, num. 14.
fol. 276.
- Lesio enormis vide enormis lætio.
- Lesionis causa erit tractanda in iudicio ordinario
actione proposita, & parte citata, resp. eod. n. 39.
fol. 278.
- Lesionis causa dicitur, quæ non concludit necessa-
riè crimen, respons. 15. num. 81. & 84. fol. 183.
& 184.
- Liberitas adversus Imperatorem ex eius patientia, vel
privilegio non præscribitur in præjudicium suc-
cessoris, respons. 23. num. 48. fol. 238. & num. 55.
fol. 239.
- Licentia data Officiali faciendi quicquid velit, non
intelligitur contra iustitiam, & legem, resp. 15.
num. 139. fol. 189.
- Licentia expressa ubi requiritur, non sufficit tacita,
vide Expressa licentia.
- Licitator plus offerens in prima licitatione, præfe-
rendus est aliis in secunda tantundem offerenti-
bus, respons. 14. num. 25. fol. 173.
- Licitatores prætendentes causam, vel jus in re sub-
hastata, vocari debent cum intimatione ante de-
creti adjudicationem, respons. eodem num. 24.
fol. eodem.
- Licitatori plus offerenti in cencursu aliorum, candela
extincta res fiscalis addicitur, resp. eod. num. 14.
fol. 172.
- Licitum est contrahentibus invicem se decipere, re-
spons. 25. num. 23. fol. 276.
- Liminaribus appellantur Custodes portuum, consti-
tuti in Regni liminibus ad exigendum jus exiturae,
respons. 28. num. 68. fol. 293.
- Lis retardatur per falsitatem incidenter objectam, su-
per qua prius debet pronunciari, maxime si in id,
quod prætenditur falsum innitatur, respons. 15.
num. 21. fol. 177. quod est absolutum in Regno,
quando falsitas constat ex actis, num. 23. fol. 178.
- Literæ Regis vim legis obtinent, resp. 21. num. 34.
fol. 226.
- Literæ, seu commissiones Cæsareæ Majestatis, debent
intelligi secundum communem cursum causarum,
respons. 21. num. 18. fol. 225.
- Litis pendentia inducitur per solam citationem partis
resp. 19. num. 80. fol. 219. non autem ex sola com-
missione, num. 81. vel per intimationem rescripti
non facientis specificata mentionem de eo, super
quo prætenditur, litis pendentiam fuisse inductam,
num. 86. fol. eod.
- Locatio licet facta fuerit per plures annos, unica tan-
tum est, & solutio divisa in tempora, censetur so-
luta gratia commodioris solutionis, respons. 17. n. 43.
fol. 201.
- Locator si promittat facere debitam, vel conveniens
restauram, intelligi debet prodi alios de jure tene-
batur, & non attenditur damnum ex vulgi opi-
nionem, sed ex juris dispositione, respons. 18. n. 35.
fol. 207.
- Locumtenens, & Præsidentes R. C. dicuntur Procu-
ratores Cæsaris, & sunt Iudices ordinarii inter
privatos, & Fiscum, respons. 1. num. 42. & 43.
fol. 17. & 18.
- Lucrum amittere est damnam pati, resp. 14. num. 22.
fol. 173.
- Ludovicus Rex inter Sanctos relatus, Carol. VII. &
VIII. statuerunt officia Præsidentium, Consiliarium.
& cætera Curiarum suarum Parlamenti, resp. 12.
num. 64. fol. 85.

- Lumen majus, minus non exstinguit in dignitatibus,* resp. 2. num. 7. fol. 31.
- M.
- M**agistratus dignior, qui majora stipendia obtinet, resp. 2. num. 1. fol. 30.
- Magistratus non tantum, qui de minori ad majorem, sed qui de majori ad minorem transit dignitatem, majorem, ejusque salarium retinet, prode de Consiliariis S. C. existentibus in M.C.V.* resp. eod. num. 29. fol. 31.
- Magistratus praesertim supremi invigilare debent, ut conservent eorum Regem,* resp. 12. num. 463. fol. 128.
- Magistri actorum debent stare fidei iudicium,* resp. eod. num. 68. fol. 85.
- Magistri rationales, qui fuerunt antiquitus remissive,* resp. 1. num. 37. dissert. fol. 17.
- Magistorum Actorum, & Actuariorum Reg. Cam. ac Scribarum numerus qui,* resp. eod. num. 130. fol. 28.
- Magistorum rationalium privilegia omnia in Regia Camera Praesidentes, ab Alphonsu Rege translata,* resp. 1. num. 49. fol. 18.
- M. C. V. non potest cognoscere de his, quae incidenter emergunt in causis Regii patrimonii, quamvis aliquis eorum competens esset iudex,* resp. eod. num. 39. & 40. ubi decisio offertur, fol. 7.
- M. C. V. inquisitos subditos R. C. absque aliqua conditione, & clausula remittit, & ita in facti contingentiis decisum,* resp. 1. dissert. num. 114. fol. 25.
- Magni Camerarii officium exercitia caret, eo in Locum tenentem translato,* resp. eod. num. 59. fol. 19.
- Major utilitas est rei in toto respectu totius, quam in parte respectu ipsius partis,* resp. 28. num. 84. fol. 294. & hac ratione res quamvis dividua sit sui natura, redditur tamen individua juris intellectu, num. 86. fol. eod. & num. 112. fol. 296.
- Molus praesumitur etiam in futurum, juris praesumptione, & hominis,* resp. 15. num. 56. fol. 182.
- Mandatum ad videndum comprobationem instrumenti non probatur, nisi narrative de illo fiat mentio in instrumento,* resp. 20. num. 9. fol. 222.
- Mens contrahentium declaratur ex contractu praecedenti,* resp. 18. num. 13. & 14. fol. 204.
- Mercedis remissio ex quibus causis postulat a publicanis,* resp. 17. num. 2. fol. 197.
- facienda est, quando conductor ex nova impositione sentit damnum,* num. 51. fol. 201.
- quid ex causa morbi pestilentialis, vide Morbus pestilentialis, & quando propter mutationem monetæ, vide Mutatio monetæ.*
- Merita non efficiunt concessionem irrevocabilem,* resp. 23. num. 31. fol. 237. & num. 32. fol. eod. contrarium, num. 363. sed primum verius, n. 364. fol. 265.
- Meritorum enunciatio, vide Enunciatio meritorum.*
- Meritum cessat, quoties quis ex debito operatur,* resp. eod. num. 27. & 30. fol. 237.
- Metu in bello gesta, nulla non sunt, in eo enim licitum est metum, violentias, vulnera, &c. inferre,* resp. 13. num. 209. fol. 167.
- Miles non gaudet privilegio militari, antequam in numerum referatur,* resp. 1. dissert. num. 88. & 89. ubi ita decisum, fol. 22.
- Miles tempore belli suscipiens Castrum custodiam, te-*
- netur etiam si violenter ab eo Castrum auferatur,* resp. 13. num. 210. fol. 167.
- Milites delinquentes remittuntur ad eos Iudices, apud quos crimen est commissum,* resp. 1. num. 23. fol. 5.
- Milites in delictis militaribus tantum, sed in expeditione commissis, ad eorum Praefectum remittuntur,* resp. eod. num. 25. fol. eod. & num. 37. fol. 6.
- Milites in causis tributariis coram eorum Praefecto conveniantur, sub cuius Provincia bona sita sunt,* resp. eod. num. 26. fol. 5. & num. 38. fol. 7.
- Milites Hierosolymitani non succedunt in feudis,* resp. 12. num. 237. fol. 103.
- Milites stipendiis debent esse contenti; & decapitis ab hostibus debent habere Ducis concessionem,* resp. 13. num. 63. fol. 150.
- Milites in numerum referri quando dicantur,* resp. 1. dissert. num. 87. fol. 22. & num. 90. fol. 23.
- Militia, sive officia empti constante matrimonio à marito, sunt uxori communia, quantum ad eorum justam estimationem, secundum leges Hispaniarum,* resp. 12. num. 20. & 21. fol. 81.
- Militia, vel officia, & publica munera de jure communi idem ali enabilia, quia de generali consuetudine venduntur cum Principis licentia, & per resignationem in manibus Pontificis,* resp. eod. num. 22. 23. & 25. fol. 81. & quid de jure Hispanico, ubi officia prohibentur vendi, num. 26. 27. & 33. fol. 82.
- Militia ex Balsumitur aliquando pro quibusdam introitibus publica auctoritate constitutis,* resp. eod. in Apolog. num. 97. fol. 140.
- Militia in Romanis legibus importat idem quod officium, dura pro ipso officio, & administratione sumitur, non autem cum pro emolumentis, & redditibus,* resp. eod. num. 98. fol. 140. & n. 99. & 100. fol. eod.
- Militia est quodam exercitium, ex quo sumitur lucrum, comparatur officio sive beneficio, nec potest alienari, neque in commercio esse.* resp. 12. num. 99. & 100. fol. 140.
- Militia transfusibilis ad haeredes, differt à militia concessa cum potestate vendendi, quod effectum transferendi dictam militiam ad extraneos,* resp. eod. num. 102. & 103. fol. 140.
- Militiarum mos ita est pervetustus, ut Justinianus Imperator ex prisca temporibus illum repetendum crediderit,* resp. eod. num. 5. fol. 80.
- Militiarum quadam species fuerunt apud Romanos, quae tamen erant Castra, sed praedia militibus à principe concessa,* resp. eod. in Apolog. n. 37. fol. 135.
- Militias apud Romanos habuisse etiam emolumenta demonstratur,* resp. eod. in Apolog. num. 42. fol. 135.
- Militia nomine publica officia, sive emolumenta nuncupantur,* resp. eod. num. 3. & 4. fol. 80.
- Ministerium publicum differt ab officio, & munere cum dignitate,* resp. eod. num. 226. fol. 102.
- Ministri Justitiae, sive Capitanei, non minus R. C. Summ. quam Mag. Cur. Vicaria inservire debent,* resp. 1. num. 32. fol. 6. quamvis ibi praecipue ad dicti videantur, num. 69. fol. 8.
- Minor Magistratus ex officio pro publica utilitate veritatem inquirens majoribus Judicibus inferre injuriam minimè videtur,* resp. 1. num. 92. fol. 10.
- Minor restituitur, etiam si laesio superveniat post venditio-*

- ditionem*, resp. 14. num. 23. fol. 273.
Monachus factus episcopus non desinit esse Monachus, resp. 2. num. 15. fol. 31.
Moneta ad hoc ut dicatur quæ sint necessariae, resp. 17. num. 6. & 7. fol. 197.
Monopolium inter artifices, & mercium venditores, ut unus solus vendat certo pretio est illicitum, & prohibitum, resp. 10. num. 28. fol. 70. *Solus tamen Princeps licitum hoc facit*, num. 30. 31. & 36. fol. 70.
Monopolium in mercibus, & aliis rebus venalibus cum jure prohibendi, quàmvis jure gentium prohibitum, permittitur tamen supremo Principi in veltigalibus, sive Arramentis, resp. 10. n. 32. fol. 70.
Morbus pestilentialis quando non est universalis, sed particularis in certo loco, non est facienda remissio mercedis conductori, resp. 17. num. 32. fol. 200.
Mortuo Judice, idem quod eam judicare oportuerat se qui oportet eum, qui illi suffectus est scilicet ex ejusdem actis, resp. 30. num. 93. fol. 328.
Mus duplex attenditur ex natura rei & Regionis in dignoscendo naturam concessionis officii, resp. 12. num. 346. fol. 114.
Mulier si mortuo viro, alteri vainas digno nupserit, priorem & majorem dignitatem amittit in pœnam, cum delinquere in primum virum videatur, resp. 2. num. 34. fol. 32.
Municeps ut quis dicatur quæ requirantur, resp. 9. num. 10. fol. 62.
Munuscula Præsidentibus R. C. ratione majoris laboris debentur, nec de omnibus Fisci patronus participat, & de quibus, resp. 2. num. 56. & 58. fol. 34.
Mutatio monete facta ante locationem non est causa petenda remissionis mercedis, resp. 17. num. 3. fol. 197. *pluribus accidit in Regno, unde mutationis monete casus hodie non potest dici insolitus*, num. 22. fol. 199.
Mutatio & tolerantia monete, quæ modico, & brevi tempore duravit, nullo modo consideranda est, nec de ea habenda ratio, resp. 18. num. 15. fol. 205.
N *Ascens dicitur patria hypothecatus*, resp. 9. num. 28. fol. 64.
Naves naviumque fabricandarum scientia ad Barbaros deferri prohibitum, sunt arma, & tela, imò nedùm qui naves, & triremes, sed qui lignamina deferant triremium duplici excommunicationis vinculo innodantur, resp. 13. num. 105. fol. 157. & num. 160. fol. 162.
Naves bellicis tormentis munitæ fortissimum praesidium, cujus appellatione non tantum Castra, Turres, & fortellitia terrestria comprehenduntur, sed etiam classis armata, resp. eod. n. 109. fol. 157.
Naves sunt mania, & Castra Urbis Venetiarum, resp. eod. num. 114. fol. 157.
Naves longæ ab antiquis triremes appellabantur, & onerariae sunt quæ ad belli usum sunt paratae, resp. eod. n. 183. fol. 165.
Navis, & domus eodem jure regulantur, & dispositio loquens de domo, viget in navi, resp. eod. num. 103. fol. 156.
Navium usus apud antiquos varius, & maximus, iisdemque variis nuncupatis nominibus, resp. eod. num. 99. fol. 156.
Necessitas aucta, quàmvis largo modo possit dici nova causa, tamen propriè loquendo ea causa super-
veniens non est causa diversa, ita ut operetur diversitatem judicii, sive actionis, resp. 30. num. 35. fol. 323.
Negatio in fine posita tantum refertur ad immediatè præcedentia, resp. 29. num. 22. fol. 302.
*Negotiatores cum Reg. Curia citò ditantur ob bel-
 lorum necessitatis triplicato cambiorum favore,
 Fisco expilato, & Regno depauperato*, resp. eod. num. 70. fol. 307.
Nemo iniquus in communionem stare compellitur, cum in ea plura sint incommoda, resp. 28. num. 85. fol. 294.
Nemo præsumenter iactare suum, resp. 25. n. 28. fol. 277.
Nihil habere videtur, qui nam tantum proprietatem habet, resp. eod. num. 9. fol. 275.
Nivis usus valdè utilis, & necessarius, resp. 10. num. 13. fol. 69.
Nix inter res venales connumeratur, & veltigal ex ejus venditione debetur, resp. eodem. num. 12. fol. 68.
Nomen Regium ad subditorum dignitatem, & præminentiam spectat, idè Universitatem sub immediato Regis dominio existentem commodam, & honorem inæstimabilem consequitur, resp. 24. n. 4. fol. 269.
Nominantis, ac nominati individuam est officium, atque commune periculum, resp. 11. num. 24. fol. 77.
Nominatio sociorum retrahitur ad tempus conductionis, resp. 22. num. 45. fol. 232.
Nominis quaestio pertinacibus est relinquenda, differt. unic. num. 32. fol. 16.
Nova dilatio, neque novus terminus est dandus, processu jam compilato, resp. 30. num. 37. fol. 323.
Notariatus, Grassariatus, & similia officia annexa Magistratui ad justitiam expediendam, lege divina non prohibentur à Principe vendi, resp. 12. n. 31. & 34. fol. 82.
Notarios, & tabelliones creare est de regalibus, resp. eod. num. 81. & 82. fol. 86.
Notarius factus Præsul, non desinit esse Notarius, resp. 2. num. 17. fol. 31.
Nullitas proposita ab denegationem termini permittitur allegari cum subscriptione Advocati, & deposito facto servata forma Reg. Pragmat. resp. 30. num. 76. fol. 327.
Nullitas servata forma Reg. Pragm. eris proponenda contra expressum casum legis communis, vel municipalis, aut publicam scripturam, resp. eod. num. 88. fol. 327.
O *Blatia non præsumentur facta de propria pecunia Universitatis, data illius inopia*, resp. 29. num. 71. fol. 307.
Oblationum rerum fiscalium præsentandi modus, resp. 1. differt. num. 137. fol. 28.
Obligatio in contractu conditionali licet non incipiat, nisi à tempore advenientis conditionis, tamen, retrahitur ad initium, resp. 6. num. 61. fol. 52.
Obligatio fidejussoria est accessoria, & regulariter subsidiaria, resp. 11. num. 18. fol. 77.
Obligatio insolidum per alia verba equipollentia induci potest, resp. eod. num. 19. fol. eod.
Obligatio antidotalis Domini erga subditos, non operatur vim coactivam, sed directivam, quæ sufficiens est ad implorandam Principis munificentiam,

- tiam, & non extenditur ad successores, resp. 25. num. 35. fol. 277.*
Obligatio duplex oritur ex quolibet contractu, una generalis, & primitiva statim celebrato contractu altera, verò secundaria, resp. 6. num. 22. fol. 50.
Oblivio ut in privatis præsumatur, Judicis arbitrio relinquatur, resp. 1. dissert. num. 82. fol. 22.
Obreptio rescripti in parte vitiat in totum, resp. 21. num. 41. fol. 227.
Obscurum, & incertum dicitur quod disceptationem, & opinionum varietatem recipit, resp. 12. num. 405. fol. 120.
Obsequia præstita à libertis, uxore, & filio erga patronum, maritum, & patrem pro meritis remuneratione dignis non habentur, nec impediunt revocationem virtute, l. si unquam, C. de revocand. donat. resp. 25. num. 32. fol. 277.
Odiū inter Civitates confinantes, dato initio durare præsumitur, resp. 29. num. 62. fol. 306.
Offerens primus est liberatus, si secundus plus offerens fuerit acceptatus, resp. 14. num. 10. fol. 172. & de ratione, num. 11. fol. eod.
Officia Scriba Portionis, militarium numero non comprehendendi declaratum, quamvis circa militum descriptionem versentur, resp. 1. dissert. n. 86. fol. 22.
Officia plura ritinens in ambitum incidit, unum tamen in compendium, aliud verò in administrationem retinere potest, resp. 2. n. 12. & 13. fol. 31.
Officia inter incorporalia connumerantur, resp. 7. num. 9. fol. 54.
Officia ex quibus annui redditus perveniunt, olim militia nuncupabantur, resp. 12. num. 2. & 6. fol. 80. & quæ officia, num. 7. & 9. & à quibus dabantur, num. 10. fol. eod. & quæ à Principe confirmabantur, num. 11. fol. 80.
Officia olim ad justitiam expediendam, & exequendam, quæ Principis voluntate tribuebantur, si nē ipsius assensu vendi, & permutari nequiverant jure Romano antiquo, resp. eod. num. 12. fol. 81.
Officia inalienabilia secundum aliquos, quia assensus Principis reputatur impossibilis, & proinde non conscribuntur etiam quædam æstimationem, resp. eod. num. 14. fol. eod. sed alienabilia, & conferenda secundum alios, num. 16. 17. & 18. fol. 81.
Officia inalienabilia sunt, quando Princeps rard, vel nunquam solet assensum concedere, secus si solet, prout in Regno Castella, resp. eod. n. 28. fol. 82. & tunc conferuntur, & imputantur, n. 30. 31. & 34. & quid in scriptoriis Romana Curia, num. 29. fol. eod. tria in ipsis considerantur, scilicet titulus, acceptatio, & exercitium, sed ex duobus primis quis acquirit officium irrevocabiliter, num. 38. fol. 84.
Officia de jure canonico vendi nequeunt, resp. eod. num. 35. fol. 83. & num. 37. fol. eod. jure Conciliorum generalium, præsertim Basiliensis, n. 63. fol. 85. quod non procedit in Principe superiore, non recognoscens, illiusque Officiarii vendentibus bono pretio, & personis non male utentibus, num. 38. & 39. & de ratione, n. 40. fol. 84.
Officia scriptoria, & similia non venduntur, nec transferuntur, nisi præmissis examine idoneitatis, etiam si essent ad hæredes transmissibilia, resp. eod. num. 57. & de ratione, num. 58. fol. 85.
Officia habens strictiorem naturam, & facilius ad Regem devolvuntur, quam ipsa feuda, resp. eod. num. 88. fol. 88. & de ratione, n. 92. fol. 89.
Officia rard concedantur transmissibilia ad hæredes, resp. eod. num. 98. fol. 89. amplia, nu n. 101. & neque eorum successio ultra gradus successionis feudorum progredi potest, num. 103. fol. eod.
Officia acquiruntur tribus concurrentibus, videlicet titulo, acceptatione, & exercitio, sed ex titulo, & acceptatione irrevocabili acquiruntur, resp. 6. num. 38. fol. 51.
Officia etiam in allodium concessa, Regis assensum in alienatione, & ipsorum commutatione requirunt, resp. 12. num. 131. fol. 92.
Officia annalia, vel saltem biennalia sunt de jure communi, & regni, præsertim Actorum Magistrum, & Actuarius, resp. eod. num. 171. 172. & 173. fol. 96.
Officia, & feuda parem habent naturam respectu juramenti, sicut etiam in ceteris, tam in concessione, quam respectu conservationis, resp. eod. num. 230. fol. 102.
Officia Magistrum Actorum, & Credenzieria Consentia feudalia sunt, quia membra sunt Ducatus Calabria, resp. eod. num. 255. fol. 106. & n. 270. fol. 108. & quid si in concessione non adsint verba, investientes, num. 272. fol. eod.
Officia quamvis in aliquibus feudis assimilantur, non tamen inter illa utcumque inferri valet, resp. 12. in apolog. num. 63. 68. & 72. fol. 137.
Officia quamvis ex concessione alterentur, non tamen in eis intelligitur in suis casibus derogatum Regio assensu, resp. eod. in apolog. num. 111. fol. 141.
Officiali si committatur aliud negotium tempore, quo suum exerceat officium, pro utroque salarium præstari debet, resp. 1. dissert. num. 75. fol. 22.
Officiali remedia possessoria non dantur, & privatus dicitur eo ipso quod alius est à Principe subrogatus, resp. 15. num. 126. fol. 188.
Officiali à majori ad majorem dignitatem translato salarium diminui non debet, resp. 2. num. 40. & quid de Regni consuetudine, & observantia, num. 41. fol. 32. & quid stante ordine S. M. n. 48. fol. 33.
Officialis major tenetur de delictis commissis à Ministris ab eo electis, resp. 1. num. 78. fol. 9.
Officialis bona administrantis pecuniam publicam, sunt pro administratione tacite hypothecata, & in eis Fiscus majora habet privilegia, ut etiam doti præferatur, resp. 6. num. 32. fol. 51.
Officialis bona sunt obligata à die capti officii, non autem capta administrationis, ad instar tutoris, & Domini Reg. Costantii doctrina, Antonii Fabri offertur distinctio, resp. eod. n. 33. fol. eod.
Officialis potest in officii administratione continuare, & emolumenta percipere quæ usque non acceptetur illius renunciatio in manibus Regis, resp. 12. num. 44. fol. 84.
Officialis debet habere manus mundas, abstinere à muneribus, manu, lingua, & obsequio, & aliter Rex de potestate ordinaria dispensare non potest, resp. 15. num. 131. de facto sua familia, & familiarium ex quali maleficio tenetur, dum in officio deliquit, & etiam si extra officium, si consensit fuerit, aut particeps, item si sciens, nec prohibuit, cum posset, resp. eod. num. 132. & 133. fol. 188.
Officialis delinquens in officio ob administratione suspenditur, si accusatus de delicto commissis circa administrationem extiterit, & ex illo posset sequi

- qui privatio, respons. eod. num. 44. & 47. fol. 180. de iure communi etiam, absens damnatur, num. 55. fol. 182. idem in tutore, & procuratore, licet secus in Prælo, d. num. 47. & 48. & iura loquuntia de tutore habent locum in omni Officiali, n. 45. & 46. fol. 180.*
- Officialis in ingressu officii jurat de benè, & fidelitèr administrando, tam de iure communi, quàm de iure regni, respons. 15. num. 123. fol. 187.*
- Officialis longè gravids peccat delinquendo in officio, quàm latro, respons. 15. num. 152. fol. 190. præsumitur quod benè se gesserit, nisi contraria præsumptio urgeat, num. 113. fol. 187. & quod terrorem inferat etiam iis, qui fuerunt relaxati per Curiam, num. 104. fol. 186.*
- Officialis pro delicto in officio commisso non potest idem officium exercere, etiam ex rescripto Principis, num. 100. fol. 185. licet aliter in Notatio, num. 102. & quando secus, num. 103. fol. 186.*
- Officialis findicandus suspendi debet ab officio, quia testes adstruere, respons. eod. num. 106. & 109. fol. 186. & ita cautum lege Hispanica, num. 110. fol. eod. maxime si administratio sit ampli reditus, & inquisitus debitis oneratus, num. 107. fol. eod.*
- Officialis suspensus pendente inquisitione non est reintegrandus, ne testes deponere terreantur, resp. eod. num. 73. fol. 183. & 78. fol. eod.*
- Officialis temporalis durante officio, & si molestari non possit, de gravibus tamen delictis, & excessibus inquiritur, resp. eod. n. 144. fol. 189. item pactum, quod non amoveatur litè pendente non comprehendit extorsiones, concussiones, & delicta, num. 148. & de ratione, num. 149. fol. 190.*
- Officiales subditi Procuratori Cæsaris, ab ipso in civilibus causis cognoscuntur, & à Præside in criminalibus, resp. i. disert. num. 99. fol. 24.*
- Officiales Regis licentia officio dimisso, aliis actu idem officium exercentibus præferuntur, resp. 2. num. 26. fol. 31.*
- Officiales annales in Regno post finitum officium idem habent salarium, si per Regni Provincias excurrere habeant, ac si actu officium exercent, resp. eod. num. 27. fol. eod.*
- Officiales iustitia, & iurisditionem exercentes personaliter deservire debent, non per substitutum, tam iure communi, quàm Regni, quibus iuribus etiam Actorum Notarii, sive Magistri comprehenduntur, respons. 12. num. 174. & 175. fol. 97. & num. 189. & 191. fol. 98.*
- Officiales eorum officia aliis quocunque quæstio colore transferre nequeunt, respons. eod. num. 176. fol. 96. imò jurare tenentur, num. 177. 179. & 182. fol. eod. & quid per gratias petitas huic Civitati concessas, ac ex communi practica serventur in Regno, num. 192. fol. 98.*
- Officiales suas operas locasse videntur, respons. 15. num. 124. fol. 188. commixti furtis, & flagitiis honorem, quem propter scelus despexerunt, perdunt, num. 70. fol. 183.*
- Officialium R. C. S. privilegia, vide Privilegia officialium.*
- Officii nomen, vel dignitatis acquiritur ex sola acquisitione tituli, & statim per provisionem officii, & acceptionem illius dicitur quis esse in possessione, quàmvis aliquid non gesserit, resp. 6. n. 45. fol. 51.*
- Officii concessio cum verbis, concedimus, committimus, commendamus, investimus, & juramentum fidelitatis præstet, in feudum facta censetur, resp. 12. num. 298. fol. 110.*
- Officii facta concessione pro hærede, intelligitur de primo hærede, non aliter, ac in usufructu, ad text. in l. antiquitas, C. de usufruct. resp. 12. in apolog. num. 4. fol. 131.*
- Officii concessio facta pro hæredibus, intelligitur de filiis, respons. eod. in apolog. num. 89. fol. 138.*
- Officii acquisitio duplex, vide Duplex est acquisitio.*
- Officii, basis, & fundamentum est, illud benè, & fidelitèr administrare, & puris manibus, etiam per assidentes circa Officiales, respons. 15. num. 128. fol. 188.*
- Officio dicitur dari persona, non persona officium, resp. 12. num. 61. fol. 85.*
- Officiorum rectum regimen, Reipublicæ bonam, subiectorum pacem, & coronam stabilitatem continet, resp. 12. num. 85. fol. 138.*
- Officiorum possessores, Regisque donatarii non habent potestatem admittendi illorum resignationes, tam iure communi, quàm Regio, sed provisio tantum fit per habentem potestatem conferendi, respons. 12. cap. 3. num. 50. fol. 84.*
- Officiorum concessio ex quibus arguitur facta in propriam officiorum naturam, respons. eod. n. 334. fol. 113.*
- Officiorum administratio, & procuratio tantum, non autem plenus titulus, quibus ex verbis concessa arguasur, respons. eodem, num. 335. & 336. fol. eod.*
- Officiorum Regalium alienationem non tantam Principis incommodum, sed totius Reipublicæ detrimentum concernit, respons. eod. in apolog. num. 107. fol. 141.*
- Officiorum in concessione, veluti Principis offibus inhaerentium, non transfertur nisi exercitium, sive quidam titulus ad finem administrandi, & exercendi, eapropter omnino morte concessionarii desinunt, respons. 12. in apolog. num. 3. fol. 131.*
- In officiis à fortiori recipitur sensus, Bart. in l. Galus, §. etiam si à parente, ff. de liber. & posthum. in dispositione pro hæredibus, filios interpretandos, tam si res simpliciter non sit transitoria ad hæredes, quam si non sit transitoria nisi ad filios, ut in feudis, respons. eod. in apolog. n. 90. & 91. fol. 139.*
- In feudis ratione ipsius rei intrinsecè benè realitas fit compatibilis, ita ut feuda lege nova effici poterint transitoria ad filios, & deinceps, non ita in officiis, respons. eod. in apolog. num. 65. & 72. fol. 137.*
- Officium, quo quis ex necessitate fungitur, non debet ipsi esse damnosum, respons. 2. num. 31. fol. 32.*
- Officium conceditur sub conditione expressa, vel tacita, si Officialis benè se gesserit, respons. 6. n. 60. fol. 52.*
- Officium novum est in persona hæredis, sicut usufructus, respons. 12. num. 114. fol. 90.*
- Officium, & usufructus à pari procedunt, ut ille in facto consistit, & morte extinguitur, respons. 12. in apolog. num. 33. fol. 134. & num. 49. fol. 135. dicitur ab efficiendo, num. 59. & 60. fol. 137.*
- Officium feudo annexum, ad instar feudi dijudicatur, respons. eod. in apolog. num. 36. fol. 134.*
- Officium quando verè mixtum dici possit, respons. eod. in apolog. num. 4. fol. 135. merum, vel mixtum non efficitur ex causa solutionis proventus, num.*

- num.39. fol.eod. nec verum est, quod in uno tempore est de substantialibus, in alio vero de naturalibus, num.43. & 44. fol.eod.
- Officium pro pluribus heredibus concessum, in persona cuiusque heredis dicitur novum, resp. eod. n.48. fol.135. cuius natura cum sit personalissima, remanet immutabilis, & si concessio sit facta pro heredibus, vel cum facultate vendendi, num.51. fol.136.**
- Officium Presidentium, & Consiliariorum à quibus fuit inductum, vide Ludovicus Rex.**
- Officium, sive beneficium nemini alienare permittitur sine assensu, resp.12. num.83. fol.86.**
- Officium Primpili quid sit, resp.27. num.19. fol.284. quodvis dictum nomen hodie non sit in usu, attamen leges de eo loquentes poterunt praticari in Magno Thesaurario, & in eo, qui Provisor exercitus appellatur, n.21. fol.285.**
- Opinio unius Doctoris non est tanti faciendae, ut à communi contraria in iudicanda recedi possit, resp.5. num.17. fol.44.**
- Opinio Doctorum distinguendum in dubio praevalet, resp.13. num.47. fol.148.**
- Opponere de iure tertii potest Fiscus, cum exceptio est exclusiva juris agentis, & admittitur talis exceptio ipso iure, resp.19. num.23. fol.215.**
- Ordine successivo ubi plures vocantur, per fideicommissum vocati censentur, resp.16. num.5. fol.192.**
- P.**
- Paciscens contra legem non dicitur fraudatus, si pactum non seruetur, resp.15. n.151. fol.190.**
- Pacta contenta in capitalis tractatus attenduntur, licet aliter cautum esset in instrumento, resp. eod. num.27. fol.178. & ita decisum per Senatum Montisferrati, & Mantuan. num.28. fol.eod. quod à fortiori procedit in venditione rerum fiscalium, num.29. 30. & 31. fol.eod.**
- Pacta, & conditiones extrinsecæ, existimantur pars pretii, resp.29. num.46. fol.304.**
- Pacta insolita in venditionibus rerum fiscalium inducunt doli, ac fraudis suspicionem, atque invalida sunt, resp.15. num.33. fol.179. in venditione officii animi non paratum delinquendi arguunt maximè si cum majori verborum apparatu, resp. eod. num.63. & 64. fol.182.**
- Pacta insolita, & novæ capitulationes non debent admitti in Arrendamentis, resp.18. num.11. fol.204.**
- Pactum adijci solitum in emptionibus officiorum Regiæ Camerae, non præjudicat remissioni ex eisdem Tribunalis privilegiis competenti, resp.1. num.125. & de ratione, num.126. fol.27.**
- Pactum in venditione adiectum ad commodum venditoris, efficit, ut vilius res intelligatur vendita, resp.25. num.29. fol.277.**
- Pactum, ne quis teneatur stare iudicatus, fieri nequit, nec iuramento firmatur, resp.15. n.143. & 145. fol.189.**
- Pactum, ut si bona publicari contingerit, censeantur per tot menses ante alteri donata, in fraudem Fiscus præsumitur, sicut & pactum inter fratres dividentes, quod in casu publicationis alter succedat, resp. eod. num.62. fol.182.**
- Papa dando excommunicatio Iudicem delegatum, non videtur eum absolovere, ut agere possit, resp.19. num.101. fol.220. & resp.29. num.38. fol.304.**
- Particeps verè dicitur socius, nec interest, quæ portio in societate habeatur, resp.22. num.41. fol.232.**
- Pater non habet usumfructum in bonis feudalibus filii, habet tamen fructum commoditatem, & est legitimus administrator, si velit, resp.12. n.267. fol.107.**
- Patruus succedit in feudo novo ex gratiis, resp.3. num.3. fol.37. sed de veritate vide num.7. & 8. fol. eod. & resp.4. num.1. & 2. fol.39. & num.6. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15. fol.40. non succedit in feudo antiquo de iure Constitut. Regni, eæ magis recepta opinione Glor. Marini contra Ifern. resp.5. num.1. cum seq. fol.43.**
- Pax est aded bonum, quod omnibus rebus mortalibus præponderat, nec patitur molestari possessores ob res amissas in bello, & ejus occasione exempti gravantur, quando aliter haberi non potest, resp.27. num.23. 24. & 25. fol.285.**
- Peculatus committitur, cum quis pecunia publicæ periculum à se avertit, quasi eam verè solvisset, resp.22. num.30. fol.231. Crimen ipsum ut locum habeat publica debet esse pecunia, resp. eod. num.3. fol.229. & nè dum ab Arrendatoribus, sed ab Arrendamenti Officialibus, & Caratariis committitur, num.29. fol.231.**
- Peculatus pœna pecuniaria, si de pecunia Fiscus incorporata agitur, quadrupli, si verò de non incorporata, erit dupli, resp. eod. num.57. & 58. fol.233.**
- Pecunia à vestigialium conductoribus debita, potest dici publica, resp. eod. num.5. & 6. fol.229.**
- Pecunia à Fiscus debitore ablata, non dicitur incorporata Fiscus, resp. eod. num.59. fol.233.**
- Pecunia præsumitur versa in publicam utilitatem, quando in eam causam fuit accepta, vel illi causæ confestim satisfactum, resp.27. num.26. & 27. fol.285. sive cum ea esset redempta res necessariè restituenda pro executione capitulorum pacis, aut dimissus creditor, cuius pecunia fuit conversa in eandem causam, num.28. & 29. fol. eod.**
- Perceptores Provinciales solent pigre se gerere in his, quæ ipsis injunguntur pro servitiis, & interesse Curia, & Fiscus, resp.30. n.3. fol.320.**
- Perceptores vel ii, qui destinantur ab iis pro tributorum, & superindictorum exactione, sunt genus hominum vorax, avarum, nec unquam satis condignè panitum, resp.24. num.44. fol.271.**
- Perempta re, quæ est in facultate solvendi, non liberatur debitor, quia tenetur ad quantitatem, quæ est in obligatione, resp.17. num.18. & 19. fol.198.**
- Peremptorium vocatur ex eo, quia perimit disceptationem, nec patitur ultra adversarium tergiversari, resp.30. num.97. fol.328.**
- Periculosum est de Principis potestate disserere, resp.23. num.1. fol.235.**
- Periculum vitæ inæstimabile, resp.13. num.176. fol.165.**
- Personalia insolita concedi, quæ à Principe per raro exercentur, in quacunque concessione intelliguntur exceptuata, resp.25. num.13. fol.276.**
- Persona loquentis non venit in generali sermone, resp.15. num.50. fol.281.**
- Persona quæ coherens, morte extinguuntur, resp.12. in apolog. num.24. fol.133.**
- Personæ industria in officiis exigitur, resp. eod. num.85. fol.138.**

- Plures ubi conveniunt, suam quisque partem habet virtutis, atque prudentia, respons. 21. num. 23. fol. 225.*
- Pœna falsitatis gravissima, respons. 15. n. 1. fol. 176. quæ de jure communi in falsificante rescripta Principis, num. 2. & 3. fol. eod. de jure Regni mutans, aut noto sigillo, tam per se, quam per actorum Notarios signans literas Regias, tam justitiæ, quam gratiæ, licet modica sit rasura, & in loco non substantiali, vel falsitas non sit alicui nociva, & fabricans non fuerit ea usus, capite punitur, num. 4. fol. 176.*
- Pœna mortis naturalis irroganda falsificanti literas Papæ, secus Legati ipsius, aut Proregis, resp. eod. num. 9. fol. 177.*
- Pontifex in beneficalibus liberam, & absolutam potestatem obtinet, respons. 23. num. 56. fol. 239. non solet ardua explicare absque Collegio Cardinalium, respons. 21. num. 9. fol. 224.*
- Portulani, & Portulanoti, Secreti, & Vicesecreti, quod officium gerant in Regno, respons. 29. n. 9. fol. 301. & num. 14. & 15. fol. eod. Bari, & Capitanatæ sedent in Capella Regis cum Presidentibus R.C. num. 13. fol. eod. timore perterriti à Regni Proceribus eorum officium liberè non exercent num. 16. ob delicta etiam extra officium commissa remittuntur ad Reg. Cam. num. 17. & 18. ubi ita decisum, fol. 302.*
- Portulania per mare differt à portulania per terram. Vide Illatio à portulania per mare.*
- Portus in Regno custodiuntur per Regios Ministros, quia si permittant extrahi bono vesita puniuntur, respons. 28. num. 69. fol. 293.*
- Possessio ut ipso jure transferatur, per legem induci potest, respons. 7. num. 14. fol. 54.*
- Possessio duplex in jure, unatituli, altera facti, quæ licet potentior sit, non idèd minus habens illam dicitur verus possessor, respons. eodem num. 16. fol. eodem.*
- Possessio civilis solo verbo Principis, sine actuali legitima est, & vera, producens omnes effectus, respons. 7. num. 21. fol. 55.*
- Possessio domus sola non sufficit in muneribus, Civibus injungendis, respons. 9. num. 2. fol. 62.*
- Possessio partis in jurisdictionalibus, & incorporalibus, prodest in totum, respons. 10. num. 75. fol. 75.*
- Possessio dissoluta quæ dicatur, vide verbo Titulus habitus ab eo.*
- Possessio etiam plurium annorum verum feudaliùm, aut regaliùm, non prodest possessori, nisi doceat de justitia tituli, respons. 12. num. 377. fol. 118.*
- Possessio non transfertur ex sola investitura nisi de Principis voluntate constet, in rebus soli, resp. 7. num. 7. fol. 54. secus in incorporalibus, num. 10. & 12. fol. eod.*
- Possessionem non habere, vel habere ex titulo invalido sine assensu rerum feudaliùm, paria sunt, respons. 12. num. 378. fol. 118.*
- Possessionis commodò Fiscus fruitur, quando vasallus cura ipso de seudo litigat, vel inhabilem vasallum convenit, etiam si doceret vasallus de assensu, si contra illum in promptu nonnulla allegarentur, respons. 12. num. 368. fol. 117. & n. 381. fol. 118.*
- Possessionis turbatæ accusatio cessat contra Regem, respons. eod. num. 394. fol. 119.*
- Possessorium adipiscendæ, retinendæ, vel etiam recuperandæ, quodad regalia, & jurisdictionalia, etiam sita in territorio alicujus domini, requirit ostensionem veri tituli, nec actus possessorii probatio sufficit, respons. 12. num. 360. 361. 363. 369. & 370. fol. 116. & 117. & num. 428. 429. & 431. fol. 124. etiam quodad officium, num. 365. fol. 117. extenditur etiam ad jura, quæ non nisi ex concessione Principis possideri possunt, num. 430. fol. 124. & item respectu Clerici, & Monaci, n. 364. & 365 fol. 117.*
- Possessorium recuperandæ denegatur, quando per regestra, vel privilegia constat de non jure spoliati, respons. eod. num. 367. fol. 117.*
- Possessorium obtinet qui potiora jura in petitorio habet, respons. eod. num. 371. fol. eod.*
- Possessorium adipiscendæ virtute l. fin. Cod. de edicto Div. Adrian. cessat per exceptionem proprietatis incontinenti probatam, & si opponens non possideat, respons. eod. num. 372. fol. 117.*
- Possessor civilis, & legalis potest intentare interdictum adipiscendæ, ut efficiatur etiam naturalis, respons. 12. num. 447. fol. 126.*
- Posteriora, & novissima attendenda, respons. 15. num. 24. fol. 178.*
- Postliminium navibus tantum longis, & ad usum belli paratis conceditur, respons. 13. nu. 182. fol. 165. item onerariis, num. 193. fol. 166. vide num. 195. & 196. infra fol. eod.*
- Postliminium habet locum in servis etiam transfugis qui recuperati ad dominum redduntur, resp. 13. num. 22. fol. 145. secus in mobilibus sesequè moventibus, num. 23. 24. 25. 27. & 29. fol. eod. quia diversa est ratio, num. 229. & 230. fol. 169. & 170.*
- Postliminium non necessarium quando captus non fuit servus effectus, respons. eod. num. 145. fol. 161. & num. 157. fol. 162.*
- Postliminium de jure gentium inventum, resp. eod. num. 2. fol. 143. quid sit, num. 8. fol. 145. & de duabus ejus speciebus, num. 35. fol. 147.*
- Postliminium in navibus hodie cessat de generali consuetudine, & rerum judicatarum auctoritate, respons. eod. num. 195. 196. & 198. fol. 166. & 167. testimoniis, testiumquè depositionibus, num. 199. fol. eod. sententia supremi militaris nostri Regis Consilii, num. 200. & ex Historicis, num. 201. fol. 167.*
- Postliminium conceditur bobus, equis, curribus, & quadrigis quæ actu tantum in bello deserviunt, respons. eod. num. 190. & 191. fol. 166. nec non omnibus mobilibus ad usum belli paratis, nu. 192. fol. eod.*
- Postliminium ut locum habeat, debent bona, vel persona vi esse captæ, respons. eod. num. 204. fol. 167. in turpiter, vel cum culpa amissis cessat, etiam in foro conscientia, num. 211. fol. eod.*
- Potestativa conditio, eam tantum obligationem suspendit, quæ à debitoris voluntate ita pendet, ut non implendo, vel si pœniteat contractum nullum reddere possit, respons. 8. num. 31. fol. 60.*
- Præda à manibus hostium à nostris recuperata ex intervallo, lucro recuperantium cedit, nisi sint mobilia, quæ fruuntur postliminio, respons. 13. n. 49. 50. 51. & 52. fol. 148. & 149. & num. 53. 54. 55. 56. & 57. fol. 149. & num. 72. 73. & 74. fol. 151. & 81. & 83. fol. 152. etiam in foro poli, num. 79. fol. 152. etiam si sint spolia empta, vel vi erepta à Pi-*

- à Piratis*, num. 80. fol. eod. & in quibus bonis habeat locum postliminium, & quando dicatur præda incontinenti recuperata, remissivè, num. 51. ubi amplius etiam si præda per se aufugiat, fol. 149.
- Præda antequam sit redacta in præsidia hostium recuperata*, vel per milites insequentes etiam intra præsidia, prioribus dominis restituenda, resp. eod. num. 75. fol. 151. scilicet si ex intervallo, & in loco hostibus securo, num. 77. fol. 152. & num. 85. fol. 153.
- Præda intra hostium præsidia*, vel loca sua non deducta, sed ipsis redeuntibus ad ipsorum Castra, vel in Campo permanentibus, eis perfectè quaesita non dicitur, resp. eod. num. 88. & 89. fol. 155. nisi aliquod temporis intervallum intercesserit, num. 90. & 93. fol. eod.
- Præda ab insequentibus hostes intra præsidia recuperata*, atque etiam ex intervallo videtur incontinenti recuperata, quia animam recuperandi, nunquam amisisse censetur, resp. eod. num. 95. fol. 156.
- Præda intra hostium præsidia deducta*, etiam unius folius hora spatio, capientibus quaesita dicitur, modò insequentes cessent, & non aliter, resp. eod. num. 95. fol. eod.
- Præda crepta in bello classico*, & ad vittricem classem asportata, in tuto esse censetur, resp. eod. num. 115. fol. 158.
- Præda*, si hostes cum ea pernoctaverint, vel in loco tuto se receperint recuperata, non restituitur prioribus dominis ex legibus partiarum, quæ loquuntur etiam in bonis à Piratis recuperatis, resp. eod. num. 164. & 166. fol. 163.
- Præda acquisitio*, & divisio variè olim ex temporum diversitate observata, & qualiter ex legibus Hispaniæ, resp. eod. num. 12. fol. 144.
- Præfectus Prætorio majorem jurisdictionem habet*, quàm Præfatus, resp. eod. num. 29. & Viceregi equiparatur, num. 30. fol. 6.
- Præfectus vigilum initio nec inter Magistratus connumerabatur*, resp. eod. num. 72. fol. 8. capitalium causarum cognitionem non habebat, & modicè tantum contra fures animadvertebat, eos ad Præfectum urbi remittens, resp. eod. num. 71. fol. eod. Capitaneæ guardiæ ex Mastrillo ab nocturnam custodiam comparatur, num. 73. fol. eod.
- Præjudicialis in Regno sunt sublata*, resp. eod. 29. decil. 3. num. 13. fol. 314.
- Prælatio datur in re communi dividua*, cum Fiscus vult totum distrabere, resp. eod. num. 27. fol. 173.
- Prælatio debet concedi cum eisdem qualitatibus*, & conditionibus in prima venditione insertis, resp. eod. num. 26. fol. 303. competit ratione domini, num. 29. fol. eod. non impedit executionem venditionis factæ sub hasta, & ita decisum, n. 31. & 44. fol. eod. & fol. 304.
- Prælatio Universitati in causa reclamationis*, quæ ratione permittatur Rege distrabente, resp. eod. num. 45. 47. & 53. fol. 304. & 305.
- Prælatio ut concedatur*, requiritur ut sit perfectæ venditio, & sequatur traditio, resp. eod. num. 72. sed contra, num. 74. fol. 307. pro dominio obtinendo differt à jure retractus, num. 75. ratio differentie, num. 82. fol. 308. fundatur in persona Regis, sine cujus consensu non conceditur, num. 80. & 81. fol. eod.
- Prælatio ut concedatur*, requiritur ut venditio existat, illa vero imperfecta vel resoluta denegabitur, resp. eod. decil. 2. num. 14. fol. 311. vendito Casali, Civitati non comperit, ut illud efficiatur subditum ipsius, num. 16. scilicet ad finem conservandi in libertate domanii, num. 18. vel si jurisdictionem civilem haberet in territorio, vendita criminali, num. 19. fol. 312. dummodo illud faciat describere in faciem alicujus particularis, & ita de cetero, num. 21. fol. eod.
- Prælationis petitio vim obtinet exceptionis præjudicialis*, vide Exceptio prælationis.
- Prælatio post meliorationes factas per colonum non auditur*, si dicat Ecclesiam deceptam, resp. eod. num. 39. fol. 174.
- Presbiter diffamatus*, ab officio, & beneficio ab gravè scandaloso, & vehementem suspicionem est suspensus, resp. eod. num. 66. fol. 182.
- Præponens in officio*. Vide substituens in officio.
- Præfens*, & se defendens non est citandus, resp. eod. num. 17. fol. 321.
- Præsentia sola in præjudicialibus non inducit consensum*, fallis in judicialibus, resp. eod. num. 103. fol. 328.
- Præsidenti Fisci Patronum agenti duplex solarium debetur*, plurima afferuntur exempla in aliis, etiam officiis, dissert. unic. num. 71. & 72. fol. 21.
- Præsidentes ad dignitatem Regiæ Cancellariæ evecti duplicatas habent honorantias salis*, & sacchari, resp. eod. num. 24. fol. 31.
- Præsidentes R. C. S. in Magistrorum rationalium locum successerunt à Ladislai Regis temporibus*, dissert. unic. num. 48. fol. 18.
- Præsidentes Regiæ Cam. Summ. Regii Consilarii*, etiam appellantur, dissertat. unic. num. 60. fol. 20. & resp. eod. num. 11. fol. 224.
- Præsidentes R. C. sunt immunes ab adbois pro bonis feudatibus*, & à quibusvis gabelis, dohanis, & passibus Regni, pro eorum familie usu, & à bonatamentis, dissertat. unic. num. 65. fol. 20. & ita observatum, num. 66. & 67. fol. eod. & num. 92. 93. & 94. fol. 23. quæ immunitas ad bona dotalia filiorum Præsidentium extenditur, n. 68. fol. 20. qui sunt pariter immunes à jure sigilli, num. 69. quod amplius in filiis Rationalium, num. 70. fol. 21.
- Præsidium pro quolibet loco probabiliter*, sed moraliter tuto intelligitur, resp. eod. num. 96. 97. & 98. fol. 156.
- Præsidium dictum*, quia extra Castrum præsidebant in loco, quæ tunc esset Regio, resp. eod. num. 110. fol. 157. & quid propriè sit, variè exponitur, num. 111. fol. eod.
- Præsumptio bona pro Officiali*, cessat in eo, qui emit officium à Principe, & si licitè, resp. eod. num. 118. fol. 187. & deterioris conditionis est illa, qui gratis accepit, num. 121. fol. eod.
- Præsumptio est juris*, & de jure, Regem fuisse iusta causa motum ad revocandum privilegium, resp. eod. num. 47. fol. 116.
- Præsumptio juris*, & de jure non admittit probationem in contrarium, resp. eod. num. 49. fol. 116.
- Præsumptio pro Officiali infamato*, modò cessat, sed insurgit contraria, nec requiritur, tam exquisita contra ipsum probatio, resp. eod. num. 117. fol. 187.
- Præsumptio cum alia conjungitur*, quando casus conjecturalis est, resp. eod. num. 319. fol. 112.
- Præsumptio qualibet pro Judice cassas*, si non habeat

- beat manus mundas in officio, & qui dicantur propriè Judices, resp. 15. num. 114. fol. 187.*
- Pretium iustum constetur, quod subbastando invenitur, & liberaliter offertur à scientie rei conditionem, resp. 14. num. 19. & 20. fol. 173. & quando subbastatio non efficiat iustum pretium, num. 21. fol. eod.*
- Pretium augeri non potest in petitione prelationis, nè durior efficiatur conditio emptoris, & ita decisum, resp. 29. decif. 3. num. 20. fol. 315.*
- Pretium in damnum ejus, qui prius retractum petiit, augeri debet, resp. eod. decif. 4. num. 6. fol. 316.*
- Pretium regulariter solvendum est in pecunia numerata, resp. 17. num. 15. fol. 197.*
- Primipilas, & primipilare debitum contrahi videtur, & ex administratione publica, sive fiscalis pecunia secundum aliquorum sententiam, resp. 6. num. 64. fol. 52.*
- Primogeniti Regum hujus Regni semper fuerunt creati Duces Calabriae, & ita futuri Reges designati, resp. 12. n. 261. fol. 107.*
- Princeps malum confidit de Officialibus Camerae, dissert. unic. num. 46. fol. 18.*
- Princeps ex sola investitura, & privilegio transfert dominium, & possessionem, resp. 6. num. 1. fol. 53.*
- Princeps Hispaniarum Regis primogenitus habet Principatum in titulum, non in feudum, non ita habuerunt primogeniti Regum Regni Ducatum Calabriae, resp. 12. num. 269. fol. 107.*
- Princeps potest derogare regulis jubenti, quod prius de possessione, quam de proprietate agatur, resp. eod. num. 441. fol. 125.*
- Princeps alicui rem auferens, ad pretii restitutionem tenetur, resp. 23. n. 73. & 74. fol. 240. fallit cum conditio legem ob publicam utilitatem, n. 76. fol. eod.*
- Princeps est preceptor aequitatis, & iustitiae, & iniuriam manifestam committit vindicando rem, quam vendidit, resp. 28. num. 89. fol. 295.*
- Princeps, vel ejus Delegatus potest mandare, ut quodcumque sibi placuerit, debeant ejus Officialiter sindicari, resp. 15. num. 99. fol. 185.*
- Princeps etiam absque causa derogat prohibitioni alienationis vasallorum, cum sit de jure positivo, resp. 23. num. 247. fol. 253.*
- Princeps ex justa causa revocat neminem privilegia in contractibus transfusa, sed etiam contractus à se gestos, ac dominium inde translatum etiam cum iuramento, resp. 23. num. 59, 61, 62. & 63. fol. 239. & auferi jus tertio quassum de jure civili, & gentium, ibidem num. 64. usque ad 68. fol. eod.*
- Princeps ex privilegio Fisco competenti potest vendere jurisdictionem super Casalibus domanialibus, & si aliqua ipsorum corpora fuerint antea alicui in feudum concessa, vel in allodium, titulo lucrativo, vel oneroso, resp. 28. num. 3. & 5. fol. 289.*
- Princeps Judicem delegatum alicui concedens, non videtur eum habilitare ad agendam, sed possunt opponi omnes exceptiones, quae contra eum opponi poterunt, resp. 19. num. 100. fol. 220.*
- Princeps supremus nulli adstringitur forma, nec ejus facti ratio exquirenda, resp. 23. num. 2. & 3. fol. 235.*
- Princeps potest de ordinaria potestate privilegia, & gratias pro libito, nulla etiam ex causa revocare, resp. eodem, num. 11. fol. 236. Limitatur tamen eadem privilegium transit in contractum, vel conceditur in servitorum remunerationem, vel non subdito, aut illius virtute fuit translata dominium, vel utile Dominum, ibidem num. 14. 15. 16. & 17. fol. eod.*
- Princeps non ligatur ex concessione facta titulo lucrativo, qua non transit in contractum, nisi adsit pretium, vel commensuratio, ibid. num. 51. & 52. fol. 238.*
- Princeps supremus potest tollere dominium, & jus quassum de jure gentium ex plenitudine potestatis, fortius iusta suadente causa, resp. 23. n. 256. & 257. fol. 255. ampliatur in inferiore à Principe, num. 258. fol. eod.*
- Princeps supremum potest habere potestatem de jure, & usu ex communi DD. sententia, contraria exemplo, resp. 23. num. 5. & 6. fol. 235. Pecuniam recipientis ex privilegio concessione, non idem minus id revocare poterit, resp. eod. n. 264. & 265. fol. 255. nec potest ligare successorem, nè regalia concedat, num. 284. fol. 257.*
- Princeps temporum juxta varietatem leges, & privilegia mutare cogitur, resp. eod. n. 71. fol. 240.*
- Princeps tenetur subditorum gravaminibus occurrere, dicitur pater patriae, & sponsor Reipublicae, resp. 29. num. 67. & 68. fol. 306.*
- Princeps universaliter territorium alicui concedendo, videtur quoque concedere jurisdictionem, quam habet in homines degentes in dicto territorio, resp. 28. num. 47. 48. & 51. fol. 292.*
- Princeps an voluerit, ex novo feudum antiquum efficere, vide ver. Feudum novum.*
- Principalis, vide ver. Substituens.*
- Principaliter, & directè teneri idem est, resp. 11. n. 17. fol. 77.*
- Principaliter obligatus, exhibendo substitutum, non liberatur, ibid. num. 20. fol. eod.*
- Principaliter quod sit, attenditur, non quod accessorie, resp. 28. num. 109. fol. 296.*
- Principi afferenti an credatur, resp. 23. num. 81. fol. 241. affirmativè resolvitur, num. 85. & 87. fol. 241. & num. 95. & 96. fol. 242.*
- Principi causam exprimendi credendam est, resp. eod. num. 104. 107. 108. & 109. fol. 242. & 243. nec ab ipso scrupulosa inquisitio exigenda, n. 106. quae sententia verior, & communiior, num. 105. fol. eod.*
- Principi in sua dispositione attestanti omnino credendum, nullaque in contrariam probatio admittitur, resp. eod. num. 100. & 101. quod ampliat ad ejus Locumtenentem, num. 02. fol. 242.*
- Principi non convenit, ut dicamus, ita esse legem impositam, ut ab eo sibi discedere non liceat, in suimet, & aliorum prejudicium, resp. 18. n. 31. fol. 207.*
- Principis promissio retinendi Castra sub perpetuo dominio, velati contra ipsius dignitatem, minime subsistit, resp. 23. num. 278. fol. 257. & num. 285. & 286. fol. eod.*
- Principis proprium est in feudum concedere, resp. eod. num. 279. fol. 257. & de natura dignitatis, num. 280. fol. eod. ejusque concessio tendens ad derogationem ipsius dignitatis, cum non obligat, n. 281, 282. & 283. fol. 257. & num. 365. fol. 265.*
- Principum donationes sub servitorum commemoratione aequae, ac gratuita censetur, resp. 23. n. 54. fol. 237.*
- Privatae res, sunt singulorum, resp. 28. num. 117. fol. 297.*
- Privatum jus quod dicatur, n. 118. fol. 297. & privatum*

- vatam opponitur communi*, num. 119. fol. eod.
- Privilegium concessum precedentibus meritis, & pretio, quod tamen concessionem non aequat, in contractum non transit*, resp. 23. n. 24. fol. 237.
- Privilegium domanii utpotè negativè concessum facultatis revocatur, quàm affirmativum*, resp. eod. num. 45. & 46. fol. 238.
- Privilegium fiscale, ut Fiscus ratione partis vendat totum, procedit etiam in re vendita, vel anted concessa per eundem Fiscum*, resp. 28. num. 72. fol. 293. quod ampliatum habere locum in re, *Fisco cum aliis obligata*, num. 75. fol. eod. etiam in *panis*, ita ut possit totam domam cum aliis communiem destruxere, num. 135. fol. 298.
- Privilegium Fisco concessum, ut ratione partis possit totum vendere, procedit tam si Fiscus sciverit rem esse alienam, quàm non*, resp. eod. n. 92. cum sequenti, fol. 295. & an *Ecclēsia competat, remissivè*, num. 126. fol. 297.
- Privilegium habens tractum successivum in futurum, omninò revocabile*, resp. 23. num. 47. fol. 238.
- Privilegium in contractum transfusum, tunc est irrevocabile, cum non subdito, qui ex eo se subicit, conceditur*, resp. eod. num. 300. fol. 259. & num. 306. fol. eod.
- Privilegium l. 2. C. de commun. rer. alien. non excludit prelationem*, resp. 29. decif. 2. num. 20. fol. 312.
- Privilegium odiosum, & exorbitans est restringendum*, resp. 28. num. 18. fol. 290.
- Privilegium, quo Fiscus ratione partis vendit totum, procedit etiam in re dividua*, resp. 28. n. 100. fol. 295. & num. 122. & 134. fol. 297. & 298. & procedit non solum in toto consistente solido, sed etiam in toto integrali generali, ac universali, praesertim ubi major, & dignior pars conceditur, resp. eod. num. 4. fol. 289.
- Privilegium quoties in contractum transit, est irrevocabile, revocatur tamen cum jurisdictionem concernit*, resp. 23. num. 57. fol. 239. & num. 42. 43. & 45. fol. 238.
- Privilegium remunerativum in contractum transfusum, ex causa superveniens revocatur*, resp. eod. num. 25. fol. 237.
- Privilegium si concedatur, ut non possit conveniri in sindicatu, ad culpam, & negligentiam tantum restringitur, non ad boraptariam, & illicitas extorsiones*, resp. 15. num. 141. fol. 189.
- Privilegium subdito concessum de ordinaria potestate revocatur*, resp. 23. num. 342. fol. 263. nisi adsit commensuratio, num. 343. fol. eod.
- Privilegium subdito concessum etiam, ob servitio, quarum mentio in specie facta non est, non transit in contractum, & est revocabile*, resp. eod. n. 19. fol. 230.
- Privilegium, vel contractus, quo domania conceduntur, ejus est natura, ut sine scriptura fieri non possit*, resp. 30. num. 47. fol. 323.
- Privilegium venditionis rerum fiscalium, est apud omnes DD. favorabile, ideoque late interpretandum*, resp. 28. num. 77. fol. 294.
- Privilegium contra jus strictissimè est interpretandum*, resp. 12. num. 193. fol. 98.
- Privilegium est contra jus, & in finibus dispensationis remanet, & ideo strictè est interpretandum, praesertim in diminutione jurium Regis, & Camerae*, resp. 12. num. 330. fol. 113.
- Privilegia fiscalia non tam caussa, quàm persona Principis, id est Fisco concessa intelliguntur*, dissert. unic. num. 108. fol. 25.
- Privilegia R. C. à Prorege, vide verb. Prorex.*
- Privilegia Officialium R. C. semper observata, ac observari, exemplis confirmatur*, dissert. unic. num. 121. fol. 126. & 122. 123. & 124. fol. eod.
- Privilegia conservantur, causa etiam in singularibus, reservata*, resp. 2. num. 54. fol. 34.
- Privilegia à quo tempore vires sumant, an à die concessionis, an verd à die scientiae ejus, cui concessa fuerant*, resp. 6. num. 46. fol. 51.
- Privilegia ex die promulgationis vires sumant, & ignorantibus acquiruntur ad instar legati*, resp. 6. num. 48. fol. 51. & *qua sit veritas*, ibid. num. 49. fol. eod.
- Privilegia corresponsiva, quae per contractum ob mutuam obligationem conceduntur, ex die concessionis, & acceptationis perficiuntur*, resp. 6. num. 50. quod ampliatum ibidem, num. 52. fol. eod.
- Privilegia corresponsiva praecipuè ubi pretium intercedit, eandem naturam, & vim habent, quàm contractus, & sunt irrevocabilia, quia simplicia privilegia absque gravissima causa revocari nequeant*, resp. 6. num. 53. fol. 52.
- Privilegium artificis, operis, vel negotii, muneribus, aut officiis, vel quibuslibet actibus concessum, tamdiù durat, quovidiù exercetur*, resp. 13. num. 188. fol. 166.
- Probatio plena non requiritur ad suspendendum Officiales ab administratione, sed tantum suspitio, verùm major illa, quae requiritur ad inquirendum*, resp. 15. num. 88. fol. 184.
- Procurator ad lites nec remittere, vel donare potest jus principali competens*, resp. 29. in 3. decif. num. 17. fol. 314.
- Procurator est citandus in judicio, non autem Advocatus*, resp. 30. num. 77. fol. 327.
- Procurator Fiscus potest cognoscere etiam quaedam privatas in causa, quae à fiscali functione descendit, dummodo causa habeat immediatam dependentiam*, resp. 1. num. 63. & 64. fol. 8.
- Procuratoris Caesaris decretum, ab alio, quàm ab ipsa Camera non retractatur*, dissert. unic. n. 44. fol. 18. *ided magnam habet potestatem*, ibid. n. 45. fol. eod.
- Procurator mentem statuentis declarat, & confirmat*, resp. 19. num. 50. fol. 216.
- Prolis nomen comprehendit utrumque sexum in linea descendenti, ac idem significat, ac nomen posteritatis, stirpis, & progenies*, resp. 12. n. 41. fol. 121.
- Promissio quamvis arctissima facta à Rege non revocandi domanium, intelligitur, rebus in eodem statu permanentibus*, resp. 24. num. 29. *ne aliter fieri potuisset*, ibid. num. 31. & *qua sint revocandi iusta causa*, ibid. num. 30. fol. 270.
- Pronomen, hic, & simile, personale est, & refertur ad eos, qui proprio nomine fuerant expressi*, resp. 12. num. 344. fol. 114.
- Prorege alienationi assentire prohibentur, seudo deveniente ad manus mortuas, vel semper vivus*, resp. 29. in decif. num. 22. fol. 312.
- Prorex omisso Collaterali Consilio procedens, quid quid ageret esset nullum*, resp. 21. num. 3. fol. 224.
- Prorex non potest privilegiis R. C. S. à Regibus concessis derogare*, dissert. unic. num. 113. fol. 25.
- Publica necessitas imminens, iusta causa est, ut*

- Princeps à suo contractu recedat*, resp. 24. n. 11. fol. 269.
- Publicani nomen traxerunt à vestigialibus, quæ publica dicuntur*, resp. 22. num. 9. fol. 229. & eorum vocabulo etiam ii comprehenduntur, qui illis ministrant, eorumque edicto subiciuntur, num. 49. fol. 232.
- Publicanorum avaritia in conducendis vestigialibus Regiis, eorumque calliditas in petendo restituro, sive mercedis remissione*, resp. 17. num. 3. fol. 197.
- Publicus administrator publicam pecuniam subripens, capitali pena puniatur*, resp. 22. n. 33. fol. 232.
- Pugnator plus virtute, ingenio, & arte, quam numero*, resp. 13. num. 108. fol. 157.
- Q.**
- Quæstio nominis, vide verbo, Nominis questio.*
- Qui vult dicere, qui non vult, non dicit*, resp. 30. num. 68. fol. 325.
- Quicumque Judex, vide verbo, Judex quicumque.*
- Quod ex re mea ad alium pervenit, debet mihi omnino restitui*, resp. 24. num. 18. fol. 270.
- R.**
- Ratioes semel dispuæta tempore belli, superveniente pace revideri possunt, vide in verbo Excellentus.*
- Recedere à contractu, quomodo permittatur ab publico, & necessarium bonum defensionis Corona, non idem minus desinit esse durum, & odiosum, & exorbitans, & quasi ex dispensatione contra juris regulas permissum*, resp. 24. num. 20. & 22. fol. 270.
- Receptio monete facta à creditore ignorante, vel ex mera eius civilitate, & urbanitate, non inducit consuetudinem, ut in eadem moneta sit faciendus solutio*, resp. 18. num. 18. fol. 205.
- Recipiens monetam novam in partem solutionis, sibi non præjudicat pro reliqua solutione foris, & malis minus in solutione tertiarum*, resp. 18. num. 19. fol. 205.
- Reciproca substitutio fideicommissaria, ut inter aliquos facta videatur, tria requiruntur, quæ explicantur, nec sufficit, quod sint in conditione positi ex magis communi sententia*, resp. 16. num. 13. fol. 92. non præsumitur, sed argens conjectura requiritur, num. 12. fol. eod.
- Reclamatio à decretis latis per R.C. in Collaterali Consilio juxta consuetum stylum spectat ad Dominum Locumtenentem*, resp. 29. n. 32. fol. 303.
- Reclamatio à decreto, certam arguit scientiam*, resp. 29. num. 3. fol. 300. *Actori ut concedatur non erit opus onerositate*, num. 6. cum reo in hoc ad imparia judicatur, num. 8. fol. 301.
- Recuperanda, vel reintegranda interdictum, vide verbo Interdictum.*
- Referens, declarationem, restrictionemque recipit à relato, quod attendi debet etiam in iis, quæ dependent à libera referentis potestate*, resp. 15. num. 25. fol. 178.
- Regalia, aut dis annexa, sive magna, sive parva in allodium, sive in feudum concessa etiam ut de iis ad libitum disponi possit per quemvis contractum de jure communi, & regni absque Regis licentia non transferuntur*, resp. 12. num. 132. 133. & 135. fol. 93. & 119. & 160. fol. 95. & de jure Extravagantium, & Constitucionum, ibidem num. 199. & 200. fol. 98.
- Regalia consensu concessa in sua genuina natura, quæ nunquam mutata præsumuntur, nisi in quibus expresse dicatur*, resp. eod. n. 137. & 138. fol. 93. & num. 246. fol. 103. & quid si sint concessa in feudum, resp. eod. num. 229. fol. 102.
- Regalia quotidie in feudum concessa, an feudalem naturam assumant, & in quibus*, resp. eod. num. 150. fol. 94. & num. 151. & 152. fol. eod. & num. 246. fol. 103.
- Regalia, & feudalia multipliciter æquiparantur*, resp. eod. num. 164. fol. 95.
- Regalia, non nisi Principis concessione, & immemoriali præscriptione jure Imperiali Germanica quaruntur, & absque eius licentia non transferuntur*, resp. eod. num. 201. fol. 99.
- Regalia, si sola concedantur, concessio jure Germanico non valet, nisi sit facta motu proprio, aut ex certa scientia, vel concessio sint ut annexa rei feudali*, ibid. num. 202. fol. 99. & num. 204. fol. eod.
- Regalia in Regno stricte judicantur, quàm feudo*, resp. 12. num. 147. fol. 94.
- Regalia per extinctionem privilegii, vel investituræ ad Principem revertuntur, sed concessa per privilegium revocantur, etiam sine causa, & etiam si concessio facta sit ob merita, nisi à privilegiato probentur*, ibid. num. 205. & 206. fol. 99.
- Regalia Magistri actorum, vide verb. Officia Magistrum actorum.*
- Regalia à voce Regis descendunt, & jura Regni nuncupantur*, resp. 12. num. 456. & 457. fol. 127.
- Regalia, & cause appellationum sunt species, & partes jurisdictionis in genere, & potissimi, supremique ordinis*, resp. 28. num. 64. fol. 293.
- Regalia pendit Regem an sint Regalia, quævis diversitatis ratio sit quædam hoc à feudalibus*, resp. 12. num. 129. fol. 92.
- Regalium successio, vide verb. Successio in Regalibus.*
- Regalium alteratio non à Principi, sed etiam Reipub. detrimentum affert, in apolog. num. 107. & 108. fol. 141.*
- Regalium concessio existimatur privilegium, non beneficium, in ead. apolog. num. 106. fol. eod.*
- Regalium natura, cum in feudum ea concedantur, ampliatur, ac extenditur*, resp. 12. num. 139. fol. 93.
- Regentes habent votum decisivum, vide ver. Votum Proregis.*
- Regensis salarium, vide Salarium.*
- Regemium origo, & potestas nuda, resp. 21. n. 6. fol. 124.*
- Reges Alfonso, & Ferdinandus optime fuerunt justitie cultores, & nihil ab eis statutum fuisse creditur, quod ad communem Regni utilitatem non pertineat*, resp. 19. num. 5. fol. 214.
- Reges liberi eadem possunt, quæ Imperator in Imperio*, resp. 13. num. 225. fol. 169.
- Regi scribenti, Officialium amicum esse reintegrandum, non est parendum, & redditur ratio*, resp. 15. num. 77. fol. 183.
- Regis potestatem, veluti patris, & viri Reipublicæ interest terras sui Regni conservare, & augere*, resp. 28. num. 107. fol. 296.
- Regia Pragmatica edita Thoti de poss. non turb. & si in aliquibus dura videatur, consideratis tamen causis, & rationibus, quibus edita fuit, ac Conditor, cuius favorabilis videtur debet*, resp. 19. num.

- num.6. fol.214. & num.65. fol.218. *eius exceptio est peremptoria*, num.1. fol.214. & n.95. fol.219. *comprehendunt ejus verba omnem modum cenceffionis*, num.15. fol.214. *omnes reformationes, permutationis, & dispositiones tuetur*, n.51. fol.217. *tuetur possessores*, num.56. fol.eod. *cum tollat jus partis, videtur etiam tollere causa commissionem*, num.92. fol.219. & *lites cum tollere voluerit, videtur etiam comprehendere futuras*, num.93. *declaratur*, num.69. fol.218. & num.70. 71. & 72. *ubi traditur ejus intellectus*, fol.eod.
- Regia Camera procedit diversimode in consultationibus faciendis juxta diversitatem rescriptorum quae proveniant ex scriniis Regis nostri, vel à Regia Cancellaria*, resp.30. num.27. fol.322.
- Regiae Camerae Summariae Officialium privilegia, vide ver. Privilegia Officialium.*
- Regii Consilarii salarium, vide ver. Salarium Regii Consilarii.*
- Regni hujus omnia negotia pertinentia ad Regium Patrimonium, & Regium Fiscum remitti, & tractari debent in Regia Camera*, resp.21. n.16. fol.225.
- Regula de jure quasito non tollendo non procedit in jure quarendo, vel sub conditione quasito*, resp.27. num.39. fol.286.
- Regula juris est, ut cui permittitur majus, permittitur quod minus est*, resp.28. num.79. fol.294.
- Regula, quae habet, circuitus inutiles esse vitandos, non impedit possessionis traditionem in causa appellationis*, resp.29. decil.3. num.15. fol.312.
- Regula, quae habet, hodie constat, hodie agatur, qualiter, & quando procedat*, resp. eod. n.30. fol.303.
- Regula, quod inter privilegiatos conquassantur privilegia, declaratur, ut non procedat quando unus est privilegiatus activè, alter verò passivè, quo casu actor non usitur privilegio contra reum, maxime verò ubi reus certat de damno vitando*, resp.19. num.30. fol.215.
- Regula, quod privilegia inter pariter privilegiatos confundantur, cessat, cum non constet de paritate privilegii in eadem specie, vel actu*, resp.28. num.125. fol.297.
- Relatio fit ad id, quod principale, non autem ad id, quod est accessorium*, resp.18. n.12. fol.204.
- Relatio in dubio non fit ad ea, quae speciali indigent expressione*, resp.15. n.36. fol.179. & *de ratione*, num.1eq. *maximè quando ex relatione oriretur falsitas*, num.43. fol.eod.
- Relatione pendente nihil potest innovari*, resp.30. num.73. fo.325.
- Relatum non est in referente cum omnibus suis qualitatibus, si induceretur quid exorbitans, vel insolitum*, resp.15. num.39. fol.179. *vel ubi agitur de tertii præjudicio*, ibid. num.42. fol.eod.
- Relativum deberi ex nive, & de ea habendam esse rationem in contributione onerum inter heredem in feudo, & in allodio, tanquam nix sit in fructu decisum per S. C.* resp.10. num.16. fol.69.
- Relictum si sit familiae, quod constat esse nomen collectivum, proximiores tantum, non autem ulteriores vocantur, cum sufficiat verificari semel legatum, quod semel relictum videtur; inde legatarius poterit rem legatam alienare*, resp.16. num.16. fol.192.
- Remedium rescissorium in venditione subbatta datur privato, quatenus est in damno*, resp.14. n.34. fol.174.
- Remissio mercedis à locatore, ubi fuit permessa ex causa pestis, tunc facienda est, si pestis invaleat in ipso loco immediatè, non autem si sit in alieno territorio*, resp.18. num.41. fol.208.
- Remissio mercedis ex causa lucris amissi peti non debet sed damni passi à conductore, quo casu non sufficit probasse gabellarium, lucrum etiam magnum amississe, ad finem obtinendi restaurum, sed requiritur probatio damni excessivi, & quod remaneat latus ultra dimidiam*, resp.17. num.28. fol.199. & resp.18. num.46. fol.210.
- Remotus ab administratione, etiam Baro, qui habet jurisdictionem in dominium, non debet reintegrari*, resp.15. num.79. fol.183.
- Renunciatio, vide verbo Resignans.*
- Renunciatio casuum fortuitarum simplex quod extendatur etiam ad incognitos, probatur ex Glof. Bart. & aliorum doctrina*, resp.17. num.50. fol.201.
- Res eadem judicata per interpretationem dicitur, quando inter easdem personas eadem questio revocatur, licet de alia re diversa tractetur*, resp.30. num.24. fol.322.
- Res sua nemini servit*, resp.24. num.55. fol.272.
- Rescripta Fisco damnosa impetrari non debent, & obtenta nullius sunt roboris*, resp.10. num.42. *praesertim ad partis postulationem*, num.43. & *restringenda sunt*, num.45. fol.71.
- Rescripta contra jus civile, municipale, vel consuetudinarium non valent, ex defectu voluntatis Principis, qui praesumitur non recodatus, vel deceptus*, resp.21. num.33. fol.226. & num.38.
- Rescripta damnosa Fisco, & quae deviant à juris regula, non sunt postulanda*, resp.30. num.70. fol.325.
- Rescripta omnia intelligenda sunt, & interpretanda secundum justitiam fori, & poli, & Civitatis conformanda sunt, etiam si natura verborum non patiatur*, resp.21. num.32. fol.226.
- Rescripta quam possibile est, ad jus commune sunt reducenda*, resp. eod. num.19. fol.225.
- Rescripti verba, quamvis ampla, ad casus similes expressis restringuntur, differat. unic. num.77. fol.22.*
- Rescripto specialiter obtento non solet, per generale subsequens derogari, secus per univ. salem subsequentem dispositionem*, resp.30. n.55. fol.324. & num.67. fol.325.
- Rescriptum Principis monopolium permittens, non servandum, nec excusatur à pœnis*, resp.10. n.33. fol.70.
- Rescriptum damnosum est Fisco, si id, quod cum plurimis ex Regiis Senatoribus communicari statutum est, cum paucioribus terminatur*, resp.21. n.44. fol.227.
- Rescriptum delegatorium non extenditur ad res, nec ad personas non expressas, cum sit stricti juris*, resp.19. num.91. fol.219.
- Rescriptum ex falso casu redditur nullum*, resp.21. num.40. fol.227.
- Rescriptum Fisco Regio damnosum, vel est nullum, vel à Judice, cui dirigitur, Principi rescribendum, ut secundam jussionem expectet*, resp. eod. num.42. fol.eod.
- Rescriptum Principis, quo mandatur partes audiri,*

- non continet dilationem, sed terminum ad probandum ubi terminus ex natura causa de jure, vel stilo concedi non debet, sed tantum ut citetur, & voce audiat adversarius, & ita observatur, respons. 30. num. 74. fol. 325.
- Rescriptum ultimum potissimum est servandum, quando iussiones sunt diversae, respons. eod. n. 72. fol. 325.
- Reservatio nihil de nova inducit, sed tantum jura forte competentia conservat, respons. 29. num. 28. fol. 303.
- Residui crimen ab iis committitur, qui publicam pecuniam in usum aliquem destinatum retinent, non erogando, respons. 28. num. 15. & 16. fol. 230.
- Residuum cessat, cum quis pecuniam publicam publico usui non erogatam, quasi erogasset, resinet, sed furtum, quod peculatus consequenter dicitur, respons. 22. num. 23. fol. 230, & num. 27. fol. 230.
- Residuum, sed peculatum aliquem commisisse, quibus probetur, respons. eod. num. 2. fol. 229.
- Resignatio, sive renunciatio beneficii, absque assensu Superioris de jure Canonico non valet, etiam in praedictum ipsius resignantis, ad similitudinem eius, quod de jure civili statuitur, resp. 12. num. 41. 45. & 46. fol. 84.
- Resignans beneficium in manibus Papae, si sit absens exigitur cautio de supervivencia, & inquiritur, an sit senex, vel valetudinarius, respons. 12. n. 19. fol. 81.
- Resignans, vel renuncians beneficia absque Superioris licentia, an amittat possessionem, vel possit agere spolio, respons. eod. num. 42. & 43. fol. 84.
- Respublica, Civitas, aut communitas non continentur appellatione privatorum, quid autem accepta comparative ad Fiscum, resp. 28. num. 116. & 121. fol. 297.
- Restitutio concessa minori, Fisco quoque competit, respons. 20. num. 19. fol. 222.
- Restitutio in integrum absque laesione non conceditur, respons. 29. num. 93. fol. 309.
- Restitutio in integrum minoribus, & aliis privilegiatis conceditur adversus probationes per lapsum temporis omittas, & etiam ad pinguius probandum, respons. 30. num. 43. fol. 323.
- Restitutio Fisco in subhastationibus semel an concedenda, an etiam his exemplo minoris, respons. 14. num. 3. fol. 171. & num. 29. & 32. fol. 173. & 43. fol. 175. Cetera, vide verb. Fiscus.
- Restitutio pro lucro quaerendo cum alterius injuria non datur, respons. 14. num. 8. fol. 172. nisi pauci dies desint ad illud consequendum, ibid. num. 9. fol. eod.
- Restitutio minori semel denegata non amplius conceditur, nisi ex nova causa, nam qui appellare debuit, & non fecit, sibi imputatur, respons. 14. num. 42. fol. 175.
- Retractus jure sanguinis, vel vicinitatis conceditur etiam ante traditionem, & ita practicitur, respons. 29. in 3. dec. num. 5. fol. 313.
- Retractus repugnat juri civili, approbatur a jure canonico, in Regno habemus Constitutionem Frederici, & in Civitate Consuetudinem, quae dicitur praeter jus, respons. eodem num. 76. & 77. fol. 307.
- Retractus competens privato fundatur in proprio jure residente penes retrahentem, num. 79. fol. 308.
- Retrahens subrogatur in locum primi emptoris, respons. 29. num. 27. fol. 303.
- Retractio quamvis in eorum praedictum non fiat quibus mutato rei statu, est interim jus quaesitum, non procedit in contractu conditionali, & quare, respons. 8. num. 26. fol. 60.
- Retractio in omnibus actionibus, sive contractibus eandem rationem habentibus locum habet, cum conventionis dies, non autem dies, seu conditionis eventus consideretur, respons. eod. num. 28. & 29. fol. eod.
- Revocatio sententiae per viam reclamationis impedit executionem, quando agitur de praedictum irreparabili, vel quod difficillime reparari posset, respons. 29. dec. 4. num. 4. fol. 316.
- Reus est secundo pars principalis cujuslibet iudicii, debet nominari, si non in libello, saltem in citatione, aliis non consistit iudicium, resp. 19. n. 87. fol. 219.
- Rex juxta ejus voluntatem potest feudum ad se devolutum alteri concedere sub eadem natura, resp. 24. num. 67. fol. 273. qui de allodio potest facere feudum, & e contra etiam durante concessione, & concurrente voluntate Baronis, num. 63. fol. 272.
- Rex noster Monarca Philippus, minores dignitates Comitatus, Ducatus, & Archiducatus penes se retinet, respons. 2. num. 22. fol. 31.
- Rex solus in Regno suo potest imponere vectigal, vide verbo vectigalium impositio.
- Rex Catholicus stella matutina inter alios Reges, respons. 23. num. 7. fol. 235.
- Rex desiderium Universitatis ex justis causis petentis sub dominio Baronis redire uti bonus paterfamilias annuere debet, & si non tota, sed major pars Universitatis illud petierit, quinimodo etiam multoties illud facere debet ad instantiam minoris partis, respons. 24. num. 46. 47. & 48. fol. 271.
- Rex domanium alienare, & vassallos etiam invito infeudare potest de jure, & Regni Consuetudine, respons. 23. num. 111. & 112. fol. 244. praecipue in solitis infeudari, num. 119. fol. eod.
- Rex dum tamen cum Consilio etiam Magnam Civitatem in feudum concedere potest, resp. eod. num. 134. fol. 245.
- Rex est dominus personarum, quae sunt in Regno, respons. eod. num. 177. fol. 248.
- Rex ex causa publica, & necessaria potest vendere, & infeudare omnia domanialia, etiam quae mediante pretio obtinuerant libertatem, & ita iudicatum, respons. 30. num. 6. & 8. fol. 320. & 321.
- Rex Gallia sui Regni Civitates alienare non potest, sed contrarium servatur, respons. 23. num. 230. usque ad 39. fol. 252. cum distinctione, num. 240. & exemplum, num. 241. fol. 253.
- Rex in Regno quaedam domanialia fundatam habet intentionem, respons. 26. num. 8. fol. 281.
- Rex iterum concedendo feudum sibi apertum non prohibetur legem, quam velit in concessione apponere, respons. 25. num. 17. fol. 276. facit gratiam praedictum sibi placet, cum ipsius sit aestimare modum sui beneficii, num. 17. fol. eod.
- Rex liber urgeri non potest, ut moeretur in exercitu alterius Regis, respons. 29. num. 55. fol. 305.
- Rex non utitur absoluta potestate cum subest iusta causa, cum tunc id faciat etiam inferior a Principe, respons. 23. num. 311. fol. 260.
- Rex non ut privatus, sed tanquam Rex necesse est, ut contrahat, respons. 24. num. 33. fol. 270.
- Rex noster ex veteri Consuetudine vassallos cum Castris

- stris infeudat etiam inuitos*, respons. 23. conclus. 6. num. 205. fol. 250. & num. 242. 243. 244. & 248. fol. 253. & num. 336. fol. 263.
- Rex noster in domanii concessione nihil juris transfert, sed sibi retinet*, respons. eod. num. 274. 275. 276. & 277. fol. 256. & 257. & num. 357. & 359. fol. 264. & 265. & idem revocare potest, & infeudare, num. 358. & 360. fol. 265.
- Rex ob publicam utilitatem domanium donare potest*, resp. eod. conclus. 3. n. 69. & 70. fol. 240.
- Rex potest belli urgente necessitate pro status defensione distrahere terras domaniales, non obstantibus quibuscunque privilegiis*, respons. 27. n. 1. fol. 283. item pro satisfaciendis creditoribus, ex quorum pecunia exercitus fuit servatus, num. 5. & intuitu habenda pecis, num. 22. fol. 285.
- Rex Catholicus vocatus fuit ad Regnum uti successor Alphonsi I. non ex iuribus Ferdinandi I. & successorum*, resp. 12. num. 337. fol. 114.
- Rex Catholicus ad confirmationem investiturarum, & privilegiorum Regis Ferdinandi I. & Federici de iure stricto cogi non poterat*, ibid. num. 338. fol. 114. & num. 353. fol. 115.
- Rex concedendo aliquid scienter, censetur ex certa scientia dispensare*, resp. 12. num. 169. fol. 96.
- Rex consentiendo in commutatione feudi de uno in alterum, non censetur dispensare in illius alienatione, aut acceptasse falsam partis assertionem*, ibid. num. 170. fol. eodem.
- Rex potest feudum novum concedere iure antiqui*, resp. 4. num. 30. fol. 41.
- Romani etiam si cum iusto hoste bella gesserint, sepe ex eorum benignitate pradam illi restitui iuebant*, resp. 13. num. 82. fol. 152.
- Romani gloriae attendentes, magnum in fabricandis navibus studium adhibuerunt, quibus usi sunt, ut terra, & aqua victores fierent*, respons. eod. num. 100. & 101. fol. 156.
- Romani quod non minus iuste bella hostium adversus se, quam que ipsi adversus eosdem gerebant, arbitrati sint, negatur*, resp. 13. num. 128. & 131. fol. 159.
- Romani nil per fraudes etiam in bello, sed virtute cum hostibus gerebant ad hostium animos arsis invincibiles, justitie exempla, expugnandum*, ibid. num. 130. fol. eod.
- Romanis ignominiosum visum fuit per deditionem in hostium potestatem venire*, respons. 13. n. 213. fol. 168.
- S.
- S** Ac: Conf. per Constit. Lite legitime contestata, de process. judic. non admittit novos articulos post terminum, nec novos testes, nec dat secundam dilationem, respons. 30. num. 40. fol. 323.
- Sacrum Consilium Sanctae Clarae, & Capuanae unde dictum*, dissert. unic. num. 41. fol. 17.
- Salarii materia ex consuetudine potissimum dijudicanda, & in dubio potius est ampliandum, quam minuendum*, respons. 2. num. 47. fol. 33.
- Salarium diminui non debet ex assumptione Officialis de minori ad maiorem dignitatem*, resp. 2. num. 40. idque ex praxi, & consuetudine, ibid. num. 41. fol. 32.
- Salarium Regent. Reg. Cancell. & supremi Italiae Consilii, quantum*, resp. 2. num. 42. & Consilarii translati ad munus Praesidentis R. C. S. n. 44. fol. eod. exempla, num. 45. fol. 33. & num. 46. fol. 33.
- Salarium datur ratione laboris, quem majorem habet Fiscus patronus, quam Regius Consiliarius*, resp. eod. num. 49. fol. eod.
- Salarium Consilarii translati in Praesidentem, quod ex Regis rescripto iubetur esse ejus officii, quod administratur, non majus, translatis, non autem transferendis tribui debere intelligitur*, ibidem num. 48. fol. eod.
- Salarium Patroni Fisci M. C. V. idem quod salarium Reg. Consilarii, ex quo ad Patronum Reg. Patrimanii arguitur*, ibid. num. 50. fol. 33.
- Salarium Fisci Parrani de jure communi erat ducatorum 600. quod postea ratione aucti laboris, & in ceteris Officialibus auctam*, ibid. num. 51. & 52. fol. 33. & quia prius vilior erat annona, ibidem num. 53. fol. 33.
- Salarium Consilarii, & Praesidentis, & Consilarii effecti Praesidentis idem*, ibid. num. 55. fol. 34.
- Salarium duplex debetur Praesidenti Fisci Patronum agenti*, num. 71. & afferuntur etiam in aliis officiis exempla, dissert. un. num. 72. fol. 21.
- Salarium duplex debetur, officium duplex exercenti*, dissert. unic. num. 55. fol. 19.
- Salarium debetur ratione laboris in administrando, idem plus laboranti pinguius praestandum*, eadem dissert. num. 76. fol. 22.
- Sapientia erit ubi multa consilia*, resp. 21. num. 20. fol. 225.
- Scientia principalis praesumitur in re gravi gesta per ejus Procuratorem, si competens temporis intervallum effluerit*, respons. 29. decil. 3. n. 18. fol. 314.
- Scientiam ejus, cui privilegium conceditur, non esse necessariam*, resp. 6. num. 47. fol. 51.
- Scire quis praesumitur quae in proprio libro continentur*, resp. 12. num. 356. fol. 115.
- Scriba Portionis cujus jurisdictionis subijciatur, vide verb. Camerae.*
- Scriba Portionis officia militarium numero non comprehendendi, declaratur, quamvis circa militum scriptionem versentur*, dissertat. unic. num. 86. fol. 22.
- Scriba cause, seu actorum Notario attestanti de officio sibi per Judicem commisso, non creditur, etiam in actu particulari, maxime in prohibitis, nisi aliunde appareat de commissione*, respons. 20. n. 7 fol. 222.
- Scriba R. C. tam ordinarii, quam extraordinarii fori privilegio fruuntur*, dissertat. unic. num. 131. fol. 28. afferuntur exempla, ibid. num. 132. usque ad 135. fol. eod. ampliatur in conductibus, substitutis, & inferioribus Ministris, ibid. n. 136. fol. eod.
- Scripturae debent produci, parte citata, & eorum copia parti est danda, aliter non probant*, resp. 20. num. 6. fol. 221.
- Senator si Imperator creatur, nomen, & dignitatem Senatoriam retinet*, resp. 3. num. 4. fol. 37. exemplum, num. 5. fol. eod.
- Senatorum amplissimus ordo*, respons. 1. num. 36. fol. 6.
- Sententia declarata nulla ex causa, quae non respicit reliqua acta, sed solum ipsam sententiam, succurritur nullitati, proferendo iterum eandem sententiam ex eisdem actis, & ita practicata*, respons. 30. num. 20. fol. 322.
- Sententiarum R. C. S. executio, aequae ac S. Reg. Consilii observatur*, dissert. num. 55. fol. 19.

- Sequestrum prohibitum est in principio litis post apprehensam possessionem inter privatos tantum, secus quoad Principem, ejusque Fiscum, etiam de consuetudine, respons. 12. num. 391. & 392. fol. 119.*
- Sequestrum faciendum pro Fisco vigore, capit. ex præsumptuosè, non requirit Judicis decretum, ibid. num. 422. fol. 123. & num. 423. 424. & 426. fol. 123.*
- Servitus fuit inducta remedii loco, immanium cædium vitandaram causa, respons. 13. num. 160. fol. 162.*
- Simonia, quæ Canonistis, Ambitus dicitur à Legistis, respons. 12. num. 36. fol. 83.*
- Socii in vectigalibus à conductoribus adhibiti, Reipublicæ ut principales obligantur, respons. 22. num. 46. & 47. fol. 232.*
- Solemnitas extrinseca licet non præsumatur, juramentum tamen fidelitatis præstitum præsumitur, respons. 12. num. 305. fol. 111.*
- Solutum circa solutionem monetæ, intelligitur de soluta, & expensa, etiam in vitis creditoribus, respons. 18. num. 17. fol. 205.*
- Solvi quod fuit promissum venit in obligatione solvendi, resp. 12. num. 13. fol. 198.*
- Solutio censetur promissa de moneta, de qua per partes actum fuit ex conjecturis, licet non fuerit expressum, vel quæ ex rei subjectæ natura, vel ex quantitate, vel ex aliis conjecturis colligitur, respons. 18. num. 25. fol. 206.*
- Solutio ex qua pecunia fuerit promissa, ex quantitate pretii, vel pensionis excogitari potest, & estürgens conjectura, ibid. num. 17.*
- Solutio fieri promissa per medium Banci, intelligitur de pecunia libera, & explicita absque aliquo impedimento, respons. eod. num. 1. fol. 203.*
- Solutio mercedis facta absque præstatione præjudicat conductori in petendo remissionem mercedis, respons. eod. num. 47. & 48. fol. 210.*
- Solutio præsumitur promissa in pecunia numerata, & ejus pretium intelligitur in pecunia numerata respons. 10. num. 30. fol. 199.*
- Solutio quando fieri promittitur à debitore, & non exprimitur qualitas monetæ, intelligitur de usuali, & currenti fuisse conventum, respons. eod. num. 31. fol. eod.*
- Solutio ubicunque est facienda propter aliquod factum, tunc non attenditur tempus dispositionis, sed valor currens tempore solutionis, respons. 18. num. 23. fol. 206.*
- Solutionis verbum ad oranem liberationem, quomodo factam pertinet, resp. 18. num. 10. fol. 204.*
- Solutura, & receptum ad bonum computum, nec debitori suffragatur, nec creditori præjudicat, respons. 18. num. 20. fol. 205.*
- Sorores in feudis, vide verb. Fratres.*
- Specialis jurisdictio, vide verb. Jurisdictio.*
- Specifica meritorum descriptio, etiam in personis non prohibitis exigitur, respons. 23. num. 23. fol. 236.*
- Specifica meritorum mentio non sufficit in personis prohibitis absque alia probatione quod æquivalent concessioni, respons. eod. num. 20. fol. eod. fallit in Principe, num. 21.*
- Spoliatus in quibus ante omnia non est restituendus, respons. 12. num. 362. fol. 116. & num. 392. fol. 119.*
- Spoliatus ut obtineat injurisdictionibus, & in officiis, an sufficiat docere de titulo colorato, ibid. num. 432. fol. 124. & an hoc procedat in terminis cap. ex præsumptuosè, num. 437. fol. 125.*
- Stationes fiscales omnes pariter Fiscum repræsentant, dum sunt sub eodem Domino, ad quem eorum commodum, & incommodum spectat, respons. 28. num. 90. fol. 295.*
- Statuta, & rescripta universalis non comprehendunt causam dotis, resp. 30. num. 59. fol. 324.*
- Statuta prohibentia Clericos ad officia admitti, valida sunt, respons. 12. num. 228. fol. 102.*
- Statutum si requirit plures qualitates, debent omnes simul, & copulativè concurrere, respons. 9. num. 23. fol. 63.*
- Stilus Tribunalis est attendendus, & gesta contra stilum sunt nulla ipso jure, resp. 14. n. 15. fol. 172.*
- Stilus Cancellariæ Hispaniæ solet Collaterales Consiliarios nominativè Regentes appellare, respons. 21. num. 29. & 30. fol. 226.*
- Stilus Curie, sive Cancellariæ est attendendus, quæ ubi vult, exprimit, respons. 21. num. 26. fol. 225.*
- Stilus est consuetus, cum terra in dominio se constituit, ut jurisdictio certo pretio æstimetur separatim à corporibus feudilibus, respons. 24. num. 34. fol. 270.*
- Stilus in Regno adest receptus à tempore Regine Johanna II. & Alphonsi I. transferendi in infudatione jurisdictionem civilem, & criminalem cum vero, & misto imperio, & cæteris prærogativis, & juribus Regiæ Curie competentibus, resp. 28. num. 1. fol. 289. & num. 101. fol. 296.*
- Stilus qui fit pro reclamazione obtinenda à decretis latis per Reg. Cam. in Coll. Conf. & in Reg. Cam. nec non S. C. respons. 29. dec. 2. num. 4. fol. 310. ab ipsis regulariter non conceditur reclamatio, nisi facta executione, num. 9. fol. eod.*
- Stipendium, vide ver. Salarium.*
- Subditi R. C. vide ver. Remissio.*
- Subditi non tenentur, nec debent causas belli examinare, respons. 13. num. 158. fol. 162. & n. 223. fol. 162.*
- Subditio sub aequalibus dura, respons. 29. num. 54. fol. 305.*
- Substituendi potestas non censetur concessa in officiis, nisi expressè in privilegiis specificetur, respons. 12. num. 190. fol. 98.*
- Substituens ex culpa substituti potest privari officio, & pœnam pecuniariam subire, licet criminaliter non teneatur, ibid. num. 247. & hoc observatum refertur in Carcerario M. C. V. num. 248. fol. 103.*
- Substituens in officiis debet idoneus, & habiles substituere, ac prius notitiam substituendorum Principi dare, etiam ex particulari pragm. Regn. Sicil. ibid. num. 196. 197. & 198. fol. 98.*
- Substituens tenetur pro substituto in officio, resp. 11. num. 1. fol. 75.*
- Substituens ignoranter non idoneum, est in culpa, si vero sciens, est in dolo, ibid. num. 9. fol. 76.*
- Substituens ex statuto, vel pacto citrà jus commune, substitutum exhibendo non liberatur, ibid. num. 12. fol. eod. quod ex Cap. Regis Caroli in hoc Regno sancitum, ibid. num. 13. fol. eod. ejusque dispositio refertur, num. 14. & 15. ibid. fol. 77.*
- Substituens cum solvere tenetur, est fidejussor de iudicatum solvendo, non de iudicio fisci, ibid. n. 21. fol. eod.*
- Substituens ut pro substituto obligetur, sufficit promissione*

- missio se damni emendationem pro substituto solataram, precipue cum in simul idem officium administrant, num. 22. & 23. fol. eod.*
- Substituens in officio, quod promissis se principaliter teneri de culpis, ac substitui defectibus, idem est, ac si promississet, quomlibet condemnationem solvere, ibid. num. 25. qua clausula censetur opposita, num. 26. fol. eod. & ita de jure observatur, num. 27. fol. 78.*
- Substituens pro delictis substituti tenetur eadem pena, qua de suis teneretur, respons. 11. nu. 14. fol. 77. & si ex necessitate dicatur facta substitutio, num. 13. fol. eod.*
- Substituens quomvis ex regula hominem exhibendo liberet, omisso distinctione inter publicam, & privatam officium, tamen non indistincte accipiendum, respons. 11. num. 10. & 11. fol. 76.*
- Substituti exhibitio, cum qui principaliter tenetur non liberat, respons. 11. num. 20. fol. 77.*
- Substituti videntur vocati ordine successivo, aded quod priori admissio censetur gravatas resistere alteri sequenti in gradu, respons. 16. num. 2. fol. 192.*
- Substitutio compendiosa facta non per copulam, & sed per disjunctivam vel, aut, & similes, vocando descendentes, aut eorum filios, vel descendentes, excluso priore, sequens admittitur, sed semel priore admissio, sequentes excluduntur tanquam ex vulgari, respons. 16. num. 38. & 41. fol. 195.*
- Substitutio facta à patre filio heredi instituto quomdocunque descesserit, de fratre, ejusque liberis, vel descendentes importat, quia filii, & descendentes fratres censentur vocati per fideicommissum, respons. eod. num. 3. fol. 192.*
- Substitutio facta, si sine filiis, existentibus filiis, exprimitur ex celebri Oldrad. conl. 21. respons. eod. num. 1. & 28. fol. 191. & 194. quod est communiter tam in consulendo, quam in iudicando receptum.*
- Substitutio, qua fit per nomen collectivum, descendentes fideicommissaria iudicatur, respons. eod. num. 4. & an id sit verum, num. 15. 18. & 19. fol. 192. & 193.*
- Substitutus pro substituto non tenetur, si ex necessitate id agit, ex Luc. de Pen. cuius distinctio refertur, respons. 11. num. 2. & 3. quod limitatur, num. 8. fol. 76. & 77.*
- Substitutus tunc non tenetur de defectibus substituti, cum substituit personam integram, qua fit solita integrè se gerere, & non sufficit, si ex communi opinione existimetur idoneus, ibid. num. 4. 5. 6. & 7. fol. 77.*
- Successione aliquo in feudo ex gratia, tale feudum dicitur novum tanquam vigore gratia habitum, respons. 3. num. 25. 26. & 27. fol. 38.*
- Successio in officiis ubi dari potest, regulariter strictis, quam in feudis, & in feudis, qualiter emendatur de jure communi, & Regni, resp. 12. num. 143. fol. 94.*
- Successio in regalibus & si non detur, tamen conceditur per usurpationem in concessis in feudum, respons. 12. num. 144. & 146. fol. 94.*
- Successio feudorum quoad collaterales usque ad septimum gradum, an extendatur in infinitum de jure communi, respons. 12. num. 154. fol. 95. & quid de jure Regni, ibid. num. 155. & 156. fol. eod.*
- Successio in feudis antiquis usque ad tertium gradum tantum ex Regni Constitutione restricta, respons. 3. num. 5. fol. 57. alia hac spectantia, vide in verb. Feudorum successio.*
- Successor in Regno potest concessionem domanialium factam per predecessorem revocare ex communi DD. opinione, respons. 19. num. 40. fol. 216. limitatur tamen, num. 41. & declaratur, num. 42. fol. eod.*
- Successorem non est ei, qui sponte in necessitate se ponit, respons. 17. num. 9. fol. 198.*
- Summaria nomen Camera unde additum, differt. unic. num. 28. fol. 16. & num. 33. fol. eod. & quomodo antea dicebatur, num. 38. fol. 17.*
- Superfluitas verborum quandoque toleratur, si aliquam tollit ambiguitatem, respons. 21. num. 39. fol. 226.*
- Superindictum à Principe exigi jussum ex vivis venditione, gabella substantialia continet, etiam ex vulgi opinione, respons. 10. num. 1. fol. 68.*
- Superioritas contra Principem quanto tempore prescribitur, respons. 12. num. 303. fol. 110.*
- Superioritatis, & Domini reservatio arguit concessionem esse factam in feudum, resp. 12. n. 350. fol. 115.*
- Superveniens dignitas, vide verb. Dignitas.*
- Supremi Magistratus præsertim invigilare debent, ut jura regalia conservent eorum Regem, resp. 12. num. 463. fol. 128.*
- Supremi Senatus majori polleat auctoritate, quom reliqua Tribunalia, eorum decreta vim legis obtinent, respons. 25. num. 51. fol. 279. dummodo in ipsi resident Reges, vel sententia eorum nomine præsertantur, num. 53. fol. eod. & statuti generalis auctoritatem continent, num. 55. fol. eod.*
- Suspensio ab administratione officii ab initio detectis criminibus non impeditur propter infamiam, etiam facti, & scandalum, respons. 15. num. 65. fol. 182. & num. 67. & 69. fol. 183. tam in muneribus Ecclesiasticis, quom secularibus, num. 68. fol. eod.*
- Suspensio ab officio ante litem contestatam, & Officialis introitum, tractari debet, resp. eod. n. 98. fol. 185.*

T.

- T**Abellio factus Doctor, vel Miles non deserit esse Tabellio, respons. 2. num. 16. fol. 31.
- Tabellionatus officia non possunt alienari sine Regis Assensu, tam jure canonico, quom communi, & ordinatione Lustrata, respons. 12. num. 51. & quare num. 52. fol. 84.*
- Tabelliones creare est de regalibus, resp. 12. n. 81. & 82. fol. 86.*
- Tabulariorum officium de jure Romano triennio durabat, respons. 12. num. 67. fol. 85.*
- Temporis mutatio, & superveniens necessitas aliter fieri cogit, quom quod aliis factum fuisset, respons. 30. num. 54. fol. 324.*
- Tempus expressum in re non transmissibile ad heredes, nil operatur, respons. 12. nu. 100. fol. 89.*
- Terminus dierum quadraginta pro omni termino, nominatione in partibus, & beneficiis, concedi solet in casibus, ubi celeritas desideratur, & si timeatur calumniosa protelatio, manimè concurrente favore publico, resp. 30. num. 19. fol. 221.*
- Terminus in Regno ad probandum est viginti dierum, qui si labatur, neutra parte probante, actor am-*

- Amplius non reintegratur in termino*, resp. eod. num. 41. fol. 323. *qui aliquando peremptorie solet concedi pro omni termino*, & *beneficiis*, num. 42. & 44. fol. eod.
- Terminus iterum si intimatur*, videbitur recessum à prima intimatione, resp. 29. dec. 4. num. 3. fol. 316.
- Terminus juris in Regno*, qui est viginti dierum conceditur reo post petitionem actoris, ejusque ommissa, & *fortitè denegatio an importet nullitatem*, resp. 30. num. 76. fol. 327.
- Terminus unicus datur in Regno ad probandum quidquid sit de jure communi*, resp. eod. n. 39. fol. 323.
- Terminus si fuerit petitus*, & *petenti denegatus*, acta sunt nulla, tam jure communi, quam municipali fallit, si *Judici ex justa causa visum fuerit terminum non concedere*, resp. 30. num. 89. fol. 328.
- Terra admissa ad Regium domanium*, jurisdictio spectat, ad Regem, corpora verò feudalia ad ipsam pertinent, resp. 28. num. 106. fol. 296.
- Territorium à terrendo dictum est*, & *ex litem. exponitur*, territorium, idest jurisdictio, sive *costrum cum jurisdictione*, & *territorio*, resp. 28. num. 43. fol. 292.
- Testamentum esse factum*, aliud est, quàm *valere*, quod ad solemnitatem, & *in substantia*, resp. 12. num. 316. fol. 112.
- Testator disponens sub nomine colectivo*, ut puta *vocans descendentes*, videtur illos per fideicommissum substituisse, primis à se institutis, etiam quod testator adjecerit *clausulam vulgariter papillariter*, & *per fideicommissum*, ex *sententia Socin.* resp. 16. num. 22. fol. 193.
- Testator si plures liberos vocavit*, eosque invicem substituit, & *gravavit per fideicommissum restituere societati*, licet *societas sit vocata per fideicommissum*, liberi tamen inter eos sunt *vecati* active per *vulgarem*, ideoque *adita hereditate* *corruis substitutio*, resp. eod. num. 14. fol. 192.
- Testator si post mortem filiorum institutorum substituat fratrem*, & *eius descendentes*, non *oriatur substitutio fideicommissaria in tali casu*, sed tantum *vulgaris inter fratrem*, & *eius descendentes*, resp. 16. num. 20. quod *ampliatur*, nu. 21. fol. 193.
- Testes justè timent*, si *jurisdictioni ejus. contra quem deposuerunt*, *suppanantur*, resp. 15. num. 97. fol. 185.
- Testis nedum falsum deponens coram Judice*, sed *quovis modo ejus jurisdictionem offendens*, ab eo, *quomvis non suo Judice cognoscitur*, resp. 1. num. 2. & 4. quod *ampliatur in Clerico*, num. 5. sed *de veritate*, num. 6. *declar.* num. 7. fol. 3.
- Testis laicus coram Judice Ecclesiastico falsum deponens*, ab utroque Judice *plecti potest*, verum *inter eos preventiani locus erit*, eod. resp. num. 9. fol. 4.
- Testis falsum deponens coram Principis Delegato*, vel *inferiori*, ab eo *punitur*, ex *receptoris opinione*, num. 10. dummodò *criminali coercionem non prohibeatur*, num. 11. fol. eod.
- Testis falsum deponens*, tum à *Judice offenso puniri potest*, cum est *incompetens*, non autem cum est *incompetens* resp. eod. num. 12. *extende, ut possit à Judice causam Civilem tantum criminaliter puniri*, eod. resp. num. 13. fol. eod.
- Titulus anterior à Principe præfertur posteriori*, etiam si *possessio sit penès habentem posteriorem*, resp. 6. num. 42. fol. 51.
- Titulus est unus ex iis*, quibus officium *acquiritur* ibid. num. 38. & 45. fol. eod.
- Titulus habitus ab eo*, qui *de re, sine Principis assensu disponere non potest*, *discoloratus est*, & *discolorata est tituli possessio*, & *qua requiruntur ut colorata dicatur*, resp. 12. num. 433. 434. & 435. fol. 124.
- Totum de jure quomodo accipiatur*, *optimè declaratur*, resp. 28. num. 22. fol. 290.
- Transversales jure communi secundum usum feudorum*, *sucedebant in feudis antiquis*, usque ad *septimam gradum*, resp. 3. num. 4. fol. 37.
- Tribunal Reg. Cam. Sum. supremum* *differat. unic.* num. 1. fol. 14.
- Tributi appellatione omnia vectigalia comprehenduntur*, resp. 10. num. 4. fol. 68.
- Turbata possessionis accusatio cessat contra Regem*, resp. 12. num. 394. fol. 119.
- Tutor de bonis pupilli aliquid auferens*, *actione rationum distrabendarum obligatur*, quod si *faciendi animo fuit*, etiam *furti tenetur*, resp. 28. num. 31. fol. 231.
- Tutor tunc incipit esse*, cum *desertat ei tutela*, resp. 6. num. 6. fol. 49.
- Tutor non administrans*, est *in culpa*, si *consutorem non solvenda*, vel *malè administrantem videns*, eum *satisficere*, vel *removere non institerit*, resp. 8. num. 7. fol. 57.
- Tutor non gerens*, nisi sit *in culpa*, *in subsidium tamen tenetur*, ibid. num. 8. fol. 57.
- Tutor nisi sit Testamentarius*, *plura adimplere debet antequam administret*, ibid. num. 9. fol. eod.
- Tutor & si ea*, ad qua *tenetur non adimpleverit*, ideoque *legitimus non sit*, non eo tamen *minus ipsius bona tanquam protatoris sunt obligata*, resp. 8. num. 18. fol. 59.
- Tutor ut obligetur*, *administrandi potentia citè actum sufficit*, ibid. num. 20. fol. eod.
- Tutoris bona ex tempore delationis tutela*, non *ipsius administrationis*, *obligantur*, resp. 6. num. 5. fol. 49.

V.

Vassalli burgenses à nonnullis servis, plerisque *verò*, *libertis comparantur*, resp. 29. dec. 2. num. 17. fol. 311.

Vassalli domanialibus competunt interdèta possessoria pro tuenda libertate, resp. 29. num. 50. fol. 305. non *debent subijci ad ipsos dominis*, vel *descendentibus ab eis*, num. 57. & 59. fol. eod. licet *odium esset irrationale*, num. 58. non *possunt potère ut certa persona vendantur*, num. 60. sed *contra* num. 61. fol. 306.

Vassalli equiparantur libertis, resp. 29. num. 34. fol. 277.

Vassalli ex jure communi, & *Regni*, etiam *insiti alienari possunt*, resp. 23. num. 306. usque ad num. 333. fol. 259.

Vassalli ratione Jurisdictionis magis propriè subditè appellantur, resp. 23. num. 161. fol. 247.

Vassalli potiùs tenentur obsequia præstare Baroni, quàm *Civitati*, à qua fuerant *separati*, resp. 29. dec. 3. num. 19. fol. 315.

Vassalli tenentur Dominum comitari in bello, etiam *extra Regnum*, resp. 23. num. 28. fol. 237. *ampliatur in burgensibus*, num. 29. fol. eod.

Vas.

- Vassallus burgenfis, & si invitus cum Castris universitate tamen rectè alienatur, respons. 23. n. 183. fol. 248. & num. 186. de veriori, num. 190. usque ad 195. fol. 249.*
- Vassallus quomodo pluribus Dominis, servire dicitur, respons. eod. num. 178. fol. 248.*
- Vestigial quoddam solvitur, commensuratur cum fructibus percipiendis ad instar pensionis, respons. 18. num. 22. fol. 206.*
- Vestigial manna expressæ, qua percipitur tempore æstivo in Monte Gargano Apulæ accedit vestigiali Nivis, resp. 10. num. 73. fol. 74.*
- Vestigial, & quasi vestigial debetur pro rebus venditis, vel asportatis ad usum quotidianum, ibid. num. 14. fol. 69.*
- Vestigial salinarum antiquissimo jure ad Principem spectat, ibid. num. 24. fol. 70.*
- Vestigial ratione juris prohibendi, vide Gabella.*
- Vestigial propriè sumptum, est id, quod pro investitione, & evictione mercium dependitur, ibidem num. 5. & 7. & largiùs accipitur, ut omne, pro Fisco solvitur, comprehendat sive intrà, sive extrà rem, ibid. num. 9. fol. 68.*
- Vestigiali nives cum omnibus juribus Fiscus fruatur, ibid. num. 74. fol. 74.*
- Vestigialia concessa per Principem Civitati subdita, Regalium naturam retinent, ibid. num. 6. fol. 68.*
- Vestigialia nova, Principe inconsulto, decreta Civitatis à nemine imponi posse, statutum est, ibid. num. 17. fol. 69. sub qua pena, ibid. n. 19. fol. eod. & num. 27. fol. 70.*
- Vestigialia non imponuntur, præsertim cum jure prohibendi ab habente etiam emptionis titulo, merum mixtumque imperium, ibid. num. 50. & 51. fol. 72.*
- Vestigialia cur instituta, ibid. num. 23. fol. 69.*
- Vestigialia exigant specialem concessionem, & sunt de magno imperio Regibus reservato, ibid. num. 54. fol. 72.*
- Vestigialia omnia tam ex jure communi, quàm vetustissima Regni observantia, ad Regem nostrum spectant, ibid. num. 65. fol. 74.*
- Vestigialia integra sunt præstanda, ibidem num. 8. fol. 68.*
- Vestigialis nomen, quod aliis Analogum, æquivocum aliis, dupliciter accipitur, respons. eod. num. 2. fol. 68. & afferuntur synonyma, num. 3. & 10. fol. eod.*
- Vestigialis nomine omnia ferè regalia jura comprehenduntur, qua in præstatione certæ quoræ rerum consistentium in pondere, numero, & mensura debentur, ibid. num. 11. fol. eod.*
- Vestigialis imponendi jus impræscriptibile, & de maximo imperio, & proinde vetitum imponi ab inferioribus, ibid. num. 22. & 24. fol. 69. nisi nominatim concedatur, num. 25. fol. 70.*
- Vestigialis imponendi jus Civitas nostra velati subdita regaliter non habet, præsertim cum jure prohibendi, ibid. num. 47. fol. 70.*
- Vestigialis, quibus Principis supremi munificentia imponitur, Civibus per Civitates subditas, partes duæ Fisco, tertia verd Civitati tribuitur, ibid. num. 71. fol. 74.*
- Vestigialium impositio suli Regi, & Universitatibus liberis reservatur, reliqua ex causa, & Principis accedente decreto, imponere possunt, ibidem num. 18. 20. & 21. fol. 69. & num. 40. fol. 71.*
- Vestigialia ex sui natura publica, eorumque fructus, & pensiones à conductoribus debita, respons. 22. num. 7. fol. 229.*
- Vestigialia in priori significato ea dicuntur, qua pro mercium investitione, & evictione producuntur, num. 8. fol. eodem eorum locatio non minus, quam triennio fieri debet, num. 10. fol. 229.*
- Vestigialia ob publicam utilitatem sunt introducta, & legitime imposita, sunt favorabilia, resp. eod. num. 13. & 14. fol. 229.*
- Vestigialium conductores alios nominare solent, qui tanquam principales conductores censentur, validusque est hujusmodi contractus, respons. eod. num. 43. & 44. fol. 232.*
- Venditio iusta, vel majori pretio, luendi spem admittit, respons. 25. num. 27. fol. 277.*
- Venditio, qua effectum non habuit, vel fuit inutiliter celebrata, non facit ut secunda censeatur in ejus locum subrogata, cum paria sint aliquid non fieri, vel inutiliter, respons. eod. num. 45. fol. 278.*
- Venditio, & liberatio rei vendita sub hasta, perfecta non dicitur, donec decretum sit interpositum, pretium depositum, & tradita possessio, resp. 14. num. 4. & 5. fol. 172. & num. 12. fol. eod.*
- Venditio cum pacto adjectionis in diem, & venditio sub hasta simpliciter, differant, ibid. num. 41. fol. 174.*
- Venditione resoluta cessat prælatio, resp. 29. decis. 3. num. 22. fol. 315.*
- Venditionis verbo omnis alienationis continetur prohibitio, præsertim dum agitur de obligando aliquem ad personale servitium, resp. 12. num. 178. fol. 97.*
- Veneti libertatem ab Imperatore recognoscunt, quam ab eo revocari potest, respons. 23. nu. 49. fol. 238.*
- Venetiæ urbis mœnia, & castra sunt naves, respons. 13. num. 114. fol. 157.*
- Verba, una cum Jurisdictione, rectè congruunt in translatione officii actorum Magistris, respons. 12. num. 79. fol. 86.*
- Verba, concedimus, committimus, commendamus, & investimus, & juramentum fidelitatis præstes, prolata in concessione officii faciunt præsumere concessionem factam esse in feudum, respons. eod. num. 298. fol. 110.*
- Verba, damus, donamus, & de novo concedimus, quando præcessit verbum, confirmamus, nihil operantur, ibid. num. 332. & 333. fol. 113.*
- Verba denotantia, concessionem fuisse factam in feudum, vel sub vera officiorum natura, qua sint, ibid. num. 342. 345. 347. & 350. fol. 114.*
- Verba, ulu proprio ducere, quomodo sunt declaranda, respons. 13. num. 184. fol. 165.*
- Verba alternativè, non autem copulativè accipi debent, maxime ubi unumquodque verbum positum est de per se principaliter, & non respectivè ad aliud, respons. 19. num. 22. fol. 215.*
- Verba contenta in Pragm. & quovis modo concessa, comprehendunt omnem modum concessionis, resp. eod. num. 15. fol. 214.*
- Verba, de jure sufficit, ut aliquid operetur in minimo, respons. 18. num. 30. fol. 207.*
- Verba directa ad familiam, qua continent tractum temporis successivum, cum disponens, nedum simpliciter relinquat familiam, sed ut in familia remaneat, vel ne alienetur extrà familiam, sed ut perpetuo in familia conservetur, inducunt fideicommissum, etiam quoad ulteriores, respons. 16. num. 17. fol. 193.*
- Verba generalia remissionem doli veri, vel præsumpti*

pti, non inducunt, resp. 15. num. 58. fol. 182.
Verba generalia, seu universalia generaliter debent intel-
ligi, aliquo non excepto, resp. 30. num. 56. fol. 224.
Verba impropriantur potius, ne absurdum sequatur, re-
spons. 15. num. 41. fol. 179.
Verba in stirpes, & nō in capita, non conveniunt substitu-
tionem passivā, sed activē tantum, cum non possint verificari
in passiva vocatione, sed tantum in dispositione activa,
resp. 16. n. 24. fol. 193. & n. 36. fol. 195. & n. 43. fol. 196.
Verba sententia, & statuti sunt improprianda secundum
subiectam materiam, resp. 21. num. 15. fol. 225.
Verba sunt intelligenda secundum terminos juris communis,
& nō juri communi derogent, quia à jure communi reci-
piunt interpretationem passivam, & strictissimè sunt in-
terpretanda in damnum locatoris, resp. 18. n. 30. fol. 207.
Verbis, exercitium, & ministerium, comprehenditur omne
officium, etiā jurisdictione carens, resp. 12. n. 225. fol. 102.
Verbam commendare, sui natura non importat titulū, sed
tantum custodiam, & administrationem, & ampliatiōem,
seu prorogationem competit, resp. eod. n. 325. & 327. f. 113.
Verbum, confirmamus, jus novum non tribuit, sed pri-
mava attenditur natura, ibid. num. 331. fol. eod.
Verbum, Banco, intelligi debet de Banco verè existente,
non autem de quasi extincto, & solutio destinata per
bancum ponitur tantum ad differentiam solutionis fac-
ienda in pecunia numerata, resp. 18. num. 2. fol. 203.
Verbum, in perpetuum, vel semper, importat fideicommissum
pro familia testatoris, resp. 16. num. 26. fol. 194.
Verbum, pertinere, latè patet, & comprehendit, non solum
ea, quæ domini nostri sunt, sed etiam quæ possidemus,
licet domini nostri non sint, quoniam, & ea, quæ nostra
esse possunt, resp. 28. num. 73. fol. 294.
Verbum, vendere, generaliter intelligitur pro omni con-
tractu, ex quo transfertur dominium, vel perpetua uti-
litas, resp. 28. num. 78. fol. 194. & n. 80. fol. eod. & quid,
ubi dispositio esset juri communi contraria, n. 81. fol. eod.
Verbū, investientes, facit presumere rem datā esse in feu-
dum, etiam si non sit expressum, resp. 12. n. 173. fol. 108.
& contrarium tenentes, declarantur procedere si contra-
ria verba adsint, n. 277. 279. fol. eod. & n. 281. fol. 109.
vel si non adsint alia conjectura, n. 278. fol. 109. &
quæ sint, n. 282. & 283. fol. 109. & n. 295. fol. 110. &
n. 306. & 307. fol. 111. & n. 309. 311. & 312. fol. 111.
Verbum, investio, prolatum ab alio, quàm à Principe, trans-
fert onus in adversarium, probandi, concessionem non
esse in feudum, ibid. num. 275. fol. 108.
Verbum, eisdem, est relativum, & demonstrativum ad oculum,
& personale, ibid. num. 343. fol. 114.
Verbum in his, & in prædictis, eandem habet vim, ibid.
num. 348. fol. eod.
Verba geminata plus debent operari, ibid. n. 349. fol. 115.
Verbi, invenire, natura, quæ sit, resp. 13. num. 6. fol. 143.
Vicinitas scripti, & actū, indicat voluntatē, & ex illi, quæ pro-
cedit, & sequitur mens declaratur, resp. 24. n. 66. f. 273.
Villa, Castra, & Fortellitia ab hostibus capta Regi cōpetunt
itē navigia, & Dux exercitus, resp. 13. nu. 165. fol. 163.
Virtute pugnatur, vide verb. Pugnatur.
Virtutis opera præclariora sermō comitem sortiantur in-
vidiam, in Apolog. num. 1. fol. 131.
Vita periculum, & animi perplexio inestimabilia sunt,
resp. 13. num. 176. fol. 165.
Universitatis donatio Baroni, ut eam in Cameram refer-
vatam eligat, tanquam remuneratoria, assensum non
exigit, differt. unic. num. 23. fol. 15.
Vocati ordine successivo per copulam in substitutione com-
pendiosa, quomodo admittantur, juxta opinionem Cu-
mani, licet contra Cumanum ex recentioribus firmet,
Peregrinus, resp. 16. num. 36. & 37. fol. 195.
Vocati plures alternativè, si primi secundum ordinem cha-
ritatis, & scriptura extant, sequentes perpetuò exclu-
duntur, resp. eod. n. 40. fol. 195.
Vocatio ordine successiva, dupliciter, & diverso modo potest
practicari, & verificari, juxta casuum diversitatem, re-
spons. eod. num. 40. fol. eod.
Vocatus ultimo loco ad fideicommissum potest etiam in extra-
neos bona fideicommissi alienare, resp. eod. n. 29. fol. 194.
Vocabuli allusio quovis modo rei significatum pertingens,
admittitur, differt. unic. num. 29. fol. 16.
Voluntarium dicitur, quod fit ex necessitate, quam quis-
que sibi imposuit, resp. 17. num. 11. fol. 198.
Voluntas, quæ ex facto colligitur, nō extenditur ultra quàm
ex facto de necessitate inferitur, resp. 25. n. 5. fol. 275.
Voluntas ubi esset dubio Regia delegantis, consulenda es-

set eadem Majestas Regia, respons. 21. nu. 28. fol. 226.
Voluntatis defectus ostenditur ex falsa assertione, resp. 19.
num. 73. fol. 218.
Votorum paritas qualiter dirimatur, tam in contentiosis,
quàm gratiosis remissivè, resp. 29. n. 34. fol. 304. tempore
decisionis vota scissa repetuntur, n. 41. non retractantur,
n. 42. nec declarantur, nisi incontinenti, n. 43. fol. eod.
Vnica determinatio respiciens plura determinabilia, & qua-
liter determinare debet, respons. 16. num. 8. fol. 192.
Universitas cogitur à Fisco videri feuda quæ habet, stante
ejus incapacitate, vel illa ponere in faciem alicujus ex
civibus, ut Curia non fit in dāno circa jura dominicalia,
& devolutionis, resp. 24. n. 1. fol. 269. & n. 64. & 65. f. 273.
Universitas cum admittitur ad dominium, redimendo de
suo corpore Baronalia, & acquirendo jurisdictionem Regi
pro suo proprio Universitatis beneficio, ac dignitate, duo
secundum consuetum stilum solent in eo actu adhiberi
instrumenta, unum scilicet ad commodū Reg. Cur. quoad
jurisdictionē, alterum corporum & intuitum feudaliū
ad beneficium Universitatis, resp. eod. n. 1. & 7. f. 269.
Universitas cū sit de dominio, corpora tenet Baronalia, resp.
eod. n. 62. f. 272. & n. 70. & 76. f. 273. idē de eis solvitur
relevū singulis 15. annis, n. 64. f. 273. vel describitur feu-
dam in faciem alicujus ex civibus, propter jura domini-
calia, & devolutiones, & si non exprimantur, n. 65. f. eod.
Universitas domanialis effecta, potest iterū in dominiū Baronis
redire, nedū Reg. cogēta ex publicis causis sed si ead. ipse
Univers. vendere ex causis se velit, resp. eod. n. 40. f. 271.
Universitas effecta domanialis si publica urgente necessitate
Princeps ipsum iterum vendit consequi debet pretium
pro Rege solutū, ut in ejus dominio permaneret, resp. eod.
n. 10. & 12. fol. 269. & quæ e. n. 13. 17. 19. & 24. fol. 269.
& 270. & ita decisum, n. 25. sine ulli. interesse, non autem
id, quod plus terra venderetur, etiam propter augmentū
sumantiū, n. 26. & 35. fol. 270. & quid si ipsamet Univer-
sitas ex causis velit à dominio discedere, n. 49. fol. 271.
Universitas in pluribus casibus potest recedere à libertate
domanii, resp. 24. num. 41. 43. & 45. fol. 271. &
quare fuit confirmatum domanium Civitatis Rhegii,
revocata concessione, respons. 19. num. 38. fol. 216.
Universitate se redimente, jurisdictio acquiritur Regi
exercenda quotannis per Officiales electos à Proregibus,
qui pro tempore fuerint, resp. 24. num. 3. fol. 269.
Universitates ad Reg. domanium admitti aliquando satis
non visum expediens ob dominium, & tyrannidē poten-
tium, resp. 20. n. 51. & 52. f. 305. si à Rege distrabantur,
non tantū ipsi, sed etiam particularibus jus proclamandi
ad libertatem competit, n. 63. f. 306. etiam aliis contradi-
centibus, dummodò pretiū solvant de proprio, n. 64. & ita
practicatum, n. 65. fol. eod. quid si Casalja distrabantur,
an Civitati dictum jus competat, resp. 29. n. 51. fol. 305.
Universitatis, quæ se redimendo intendit fieri domanialis,
præcipuus finis est, nō subijci Baroni, resp. 24. n. 4. f. 269.
Vnum altare cooperire, & aliud discooperire non licet,
resp. 23. num. 355. fol. 264.
Urbs Neapolis in donatione Constantini Caesaris B. Silvestro
pro Imperii Camera fuit reservata, dist. un. n. 20. fol. 16.
Urbs Præfectus, vide verbo Præfectus.
Ususfructum servus hereditarius inutiliter pro hereditate
stipulatur, in Apolog. num. 17. fol. 133.
Ususfructus ratio committitur ex separatione ejus à pro-
prietate, ibid. num. 11. fol. 132.
Ususfructus sine persona esse non potest, ibid. n. 15. fol. eod.
Ususfructus cur ad hæredes non transeat, ib. n. 16. fol. 132.
Ususfructus, ut non fiat perpetuus, est etiam ex eo, ne
proprietates inutiles remaneant, ibid. num. 20. fol. 133.
Ususfructus consistit in utendo fruendo, & sic in facto illo
persona utentis, & fruētis, ibid. num. 21. fol. eod.
Ususfructus natura perit, aut subducta persona utentis,
aut re fructuaria sublata, aut usufructu in proprietate
consolidato, ibid. num. 22. fol. eod.
Ususfructus, & si ex universali juris destinatione ratione
rei gestæ, exigat aliquando ad proprietatem redire, ta-
men, ut morte persona usufructuaria extinguatur, ex
ejus intrinseca ratione independenter ab illa universali
habet, cum ejus substantia consistat in utendo fruendo,
ibid. num. 26. fol. 133. & num. 29. & 30. fol. 134.
Vxor sequitur forum viri etiam ex speciali privilegio,
competentem, resp. 1. differt. num. 111. fol. 25. quod
ampliatur in uxore Clerici, differt. num. 112. fol. 25.
Vxor licet sit de familia, non representat tamen familiam,
resp. 9. n. 44. fol. 66.

